

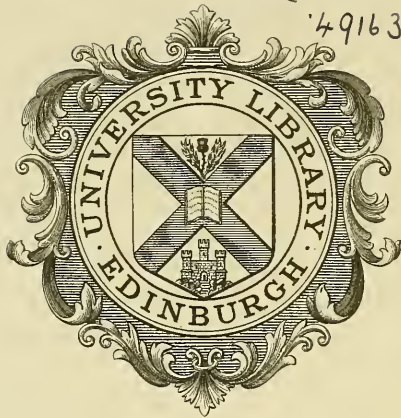
LIFE & WORK

(GAELIC SUPPLEMENT)

1936 - 1940.

2852(41)05'

49163

Presented by

Dr. D. Lamont, 1955.

Sh. 7. 29.

~~By 7. 22.~~

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
internet archive

MDCCCCXXXVI

BLIADHNA mhaith ùr dhuibh, a leughadairan uile, agus gach sonas is beannachd a chi Dia iomchuidh a thoirt dhuibh.

Tha ar làithean a' dol seachd mar sgeul a dh' innsear, agus mur bi sinn cùramach m' ar n-ùine bithidh ar beatha uile coltach ri fearann an duine leisg, làn chluaran agus fheanntagan. Chan e mhàin gu bheil ar beatha goirid ach tha i neo-chinnteach; bitheamaid glic, ma ta, agus deanamaid le ar n-uile chridhe agus le ar n-uile neart an obair a thug Dia dhuinn r'a dheanamh, m' an tig an oidheche anns nach urrainn duine obair a dheanamh.

“Tha mi ag ràdh so, a bhràithrean,” arsa Pol, “gu bheil an aimsir goirid 's na bheil ri teachd, ionnus araon gu'm bi iadsan aig a bheil mnathan mar nach biodh mnathan aca, agus iadsan a tha ri gàirdeachas mar mhuinntir nach 'eil ri gàirdeachas, agus iadsan a tha ri

caoidh mar nach biodh iad ri caoidh, agus iadsan a tha ri ceannachd mar dhaoine nach 'eil a' sealbhachadh, agus iadsan a tha gnàthachadh an t-saoghail so mar dhream nach 'eil 'g a mhi-ghnàthachadh, oir thèid sgiamh an t-saoghail so seachad.”

“*Thug e obair féin do gach neach.*”—MARC xiii. 34.

“*An tì sin a tha leasg 'n a obair, is bràthair e do'n mhillteir mhór.*”—Gnàth-fhocail, xviii. 9.

“*Bheir Dia gach obair chum breitheanais, ma's maith no ma's olc i.*”—ECCLES xii. 14.

“*Saothraiche nach ruig a leas nàire a ghabhail.*”—2 TIM ii. 15.

“*Ma sheasas obair neach air bith, gheibh e duais.*”—1 COR. iii. 14.

“*Mar chomh-òibrichean maille ris-san.*”—2 COR. vi. 1.

“*Cuireamaid an céill ann an Sion obair an Tighearn ar Dia.*”—JEREMIAH li 10.

A Bhunait Sheasmhach

“*Athair na soille, maille ris nach 'eil atharrachadh no sgàile tionndaidh.*”—SEUMAS i. 17.

AN toiseach Dia; Dia ar Cruithear a tha beannaichte gu sìorruidh. Sin a' cheud fhacal agus a' cheud ainm a bu chòir a bhi air ar bilean air là na Bliadhna Uire, ainm naomh an Tighearn, a tha mar thùr àrd agus mar dhèan do luchd-turuis an t-saoghail so a tha ag iarraidh gu saoghal as fheàrr.

Tha fichead guth 'n ar cluasan, a' cur eagail oirnn, agus ag innseadh dhuinn cho neo-chinnteach 's a tha ar cùrsa féin, cùrsa na rioghachd, agus cùrsa an t-saoghail uile, air a' bhliadhna so; ag innseadh dhuinn gu bheil comharran na h-an-shìde ri fhaicinn anns gach àird de'n iarmailt. Theagamh gu bheil, ach ciod uime sin; chan e sinne a tha riaghladh an t-saoghail ach Dia, Athair na soille, maille ris nach 'eil atharrachadh no sgàile tionndaidh. Tha na timeannan ag atharrachadh, tha clann-daoine ag atharrachadh, ach chan atharraich esan, oir tha e neo-chaochlaideach 'n a ghliocas, 'n a chumhachd, 'n a naomhachd, 'n a cheartas, 'n a mhaithreas, agus 'n a fhirinn.

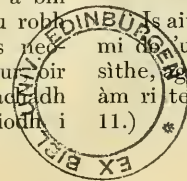
Tha cuimhnè agam fhathast an t-ionghnadh agus an t-eagal a bhiodh e a' cur orm, an uair a bha mi 'n am bhalach anns an sgoil, a bhi leughadh ann an Leabhar nan Ceist gu robh Dia neo-chriochnach, bith-bhuan, agus neo-chaochlaideach 'n a bhith agus 'n a nàdur. Oir cha b' urrainn do m' inntinn bhig greimeachadh air na facail uamhasach sin, ged bhiodh i

daonnan a' sgiathalaich mu'n cuairt orra mar bhios leòmann a' sgiathalaich mu sholus. Ach an ni a bhla 'n a chùis-eagal anns na làithean ud tha e an diugh dhomh mar acair m' anma, gu bheil Dia neo-chaochlaideach 'n a nàdur, agus anns an fhoillseachadh a rinn e air féin 'na Fhacal, agus ann an Iosa Criosd a Mhac.

Sin fàth ar misnich agus ar dòchais an uair a thionndas sinn ar n-aghaidhean ris a' Bliadhna Uir, agus gun fhios againn ciod a dh' fhaodas a bhi aice fo a cleòca dhuinn; is e fàth ar misnich agus ar dòchais gu bheil sinn cinnteach a thaobh Dhe, cinnteach gu bheil ar Cruithear agus ar Fear-saoraidh an ni a tha am Biobull agus na naoimh uile ag ràdh a tha e. “Ma tha thu cinnteach,” arsa R. L. Stevenson, “gu bheil rùintean coibhneil aig Dia do d' thaobh air a' cheann mu dheireadh, bu chòir dhuit a bhi sona.” Bu chòir gun teagamh, oir ma tha Dia leim cò dh' fhaodas a bhi 'n ar n-aghaidh?

Tha Fhacal sheasmhach féin ag innseadh dhuinn ciod iad na rùintean a tha aig Dia d' ar taobh, agus an coibhneas-gràidh a tha 'n a chridhe.

Is aithne dhomh na smuaintean a smuainich mi do d' ur taobh, deir Iehobhah; smuaintean sìthe, agus chan ann air son uile, a thoirt duibh àm ri teachd agus dòchas.” (JEREMIAH xxix. 11.)

“Ged dh’ atharraicheadh na beanntan, agus a ghluaisear na cruic, chan atharraichear mo choibhneas-gràidh uaitse, agus cha ghluaisear coimhcheangal mo shìth, deir Iehobhah aig a bheil truas dhìot.” (ISAIAH liv. 10.)

“Le gràdh siorruidh ghràdhaich mi thu; uime sin bhunaich mi mo choibhneas-gràidh dhuit.” (JEREMIAH XXI. 3.)

“Their mi mu thimchioll Iehobhah, Is e mo thearmunn agus mo dhaigneach; mo Dhia anns an cuir mi m’ earbsa.” (SALM xci. 2.)

Sin an fhianuis a tha na naoimh uile a’ toirt dhuinn mu thimchioll Dhe, agus do bhrìgh gu bheil esan neo-chaochlaideach, bithidh e dhuinne anns a’ bhliadhna a tha air thoiseach oirn an nì a bha e dhaibhsan anns na làithean o shean.

* * * * *

Athair na Soillse,—nach bòidheach agus nach brioghmhor an t-ainm sin air Dia. Anns an t-saoghal nàdurra is e a’ ghrian Athair na Soillse, mac mór an àigh a tha dòrtadh soluis is teas is beatha air an t-saoghal uile. Tha a’ ghrian cho riaghailteach agus cho seasmhach ’n a h-éirigh agus ’n a laighe ’s gu’m faod thu do bheatha earbsadh ri riaghailteachd a cùrsa; cha do mheall i duine riamh agus cha mheall gu bràth. Anns an t-seagh sin is grian Dia; tha tiòdhlanan a mhaithis agus a ghràidh a’ tuiteam air a’ chloinn cho cinnteach ri siubhal na gréine; “tha do thròcairean nuadh gach aon mhaduinn, agus is mór do dhìlseachd.” Ach ged dh’ fhaodar Dia a choimeas ris a’ ghréin anns an t-seagh so chan ’eil an coimeas fìor ach ann an cuid; seasmhach ’s ’g a bheil a’ ghrian ’n a siubhal thig sgàil air a h-aghaidh air uairean, agus mùchar a solus, ach cha tig sgàil air aghaidh an Tighearna agus cha mhùchar a sholus-san. Tha e an ni ceudna, an dé, agus an diugh, agus gu siorruidh. Cha téid a sholus as, agus cha charaichear fhìrinn, no cheartas, no thròcair, fad uile linntean na siorruidheachd

Fo sgàil do sgéith ni uime sin,
Làn dòchas clann nan daoin’.

* * * * *

Chan ’eil rud air an t-saoghal a tha cho buannachdail do dhaoine ri bhi a’ smuain-eachadh gun sgar mu Dhia, ciod a rùintean agus ciod na dòighean anns a bheil e ag oibreachadh agus a’ riaghladh an t-saoghail. Tha beachdan mearachdach mu Dhia a’ faotainn àite ’n ar n-inntinnean, agus ’g ar cur air seachran ’n ar n-ùnuighean, is cha bhi sith gu bràth ’n ar cridheachan no comh-fhurtachd dhiadhaidh againn o ar n-ùnuighean gus an greimich sinn air an fhìrinn so gu bheil Dia *neo-chaochlaideach* ’n a obair agus ’n a riaghladh. Shaoileadh tu gu’m bu mhaith le daoine Dia a bhi *neo-chaochlaideach* ’n a fhreasdal, ach a mach o àireamh

bheag de na naoimh a tha creidsinn ann an *neo-chaochlaideachd* an Tighearna, agus a’ fuair sith iomlan anns a’ chreideamh sin, cha do ghreimich an saoghal air an fhìrinn so riamh. An uair a ni daoine ùrnuigh bu mhaith leò a bhi smuaineachadh air Dia mar neach a tha saor gus a lagh féin a bhriseadh, oir glé thric tha iad ag ùrnuigh air son nithean nach b’ urrainn Dia a thoirt dhaibh gun a nàdur atharrachadh. Agus is ann air nàdur neo-chaochlaideach Dhe a tha laghannan seasmhach a’ chruthachaidh air an stéidheachadh. Chan ’eil anns na laghannan sin ach foillseachadh air nàdur agus rùintean a’ Chruitheir.

Tha sinne an dà chuid aineolach agus peacach, agus saoilidh sin air uairean gu’m bu chòir do Dhia gràdhach a bhi na bu tròcairiche ruinn na gu’n dùineadh e a chluas ris na h-athchuingean a bhios sinn a’ cur suas ris ’n ar n-éiginn. Chan ’eil ann an *Lagh* agus ann an *Gràdh* ach an aon ni o dhà thaobh; chan ’eil dearbhadh as cinntiche air *Gràdh* Dhe anns an t-saoghal uile gu leir na gu bheil e a’ riaghladh an t-saoghail le laghannan nach gabh atharrachadh. Cha ghabh iad atharrachadh a chionn nach ’eil anna ach foillseachadh air a nàdur féin; ainm eile air a bhudhan air nach tig atharrachadh no sgàile tionndaidh.

An àite e bhi ’n a bhriseadh-dùil no ’n a chùis-eagal do dhaoine gu bheil eadhon ar n-ùnuighean air am freagairt a réir laghannan a tha siorruidh agus neo-chaochlaideach, is ann a tha e ’n a aobhar misnich agus ’n a aobhar sìthe, oir tha fhios againn co ris a leigeas sinn ar taic. A cheart cho luath ’s a dh’ aonas sinn ar toil féin ri rùintean siorruidh Dhe, théid againn air nithean mìorbhuileach a dheanamh, agus chi sinn gu’m bi gealladh Chrìosd air a choimh-ionadh ’n ar fiosrachadh, “An ti a chreideas annam-sa, na h-oibre a tha mise a’ deanamh, ni esan mar an ceudna, agus oibre as mò na iad so.”

Ach chan ’eil ann an *Lagh* agus ann an *Laghannan* ach faicail fhuair; tha ainm eile orra, agus ainm a tha na’s maisiche na gach uile ainm, ainm Chrìosd, oir ciod a chunnaic an saoghal ann an Crìosd ach nàdur Dhe air fhoillseachadh, agus ann an obair Chrìosd ach laghannan Dhe air am foillseachadh. An dà chuid ’n a theagasg agus ’n a chrann-ceusaidh chi sinn nàdur agus rùintean neo-chaochlaideach Dhe air am foillseachadh, fireantachd a tha cho seasmhach ris na nèamhan, agus gràdh a dh’ fhuing piantan a’ bhais agus ifrim chum biodh uile oibre agus uile riaghiadh Dhe daingean agus ceart. Ann an Iosa Crìosd tha fireantachd agus gràdh Dhe a’ pogadh beul ri beul.

Mar a thubhairt mi cheana, bithidh daoine air uairean ’n a leithid de chàs ’n am beatha ’s gu’m bu mhaith leò a chreidsinn gu’n leig Dia

as iadsan (ged nach leig e as daoine eile) bho ùmhlaich a thabhairt do na laghannan leis a bheil e a' riaghladh an t-saoghail, ach chan 'eil an sin ach dùil fhaoine, agus cha mhò is e sin an rathad gu sìth. Chan urrainn Dia saorsa no cead a thoirt do neach gun a reachdan féin a chumail, oir is ann anns na reachdan sin a tha a nàdur naomh agus uasal a' co-sheasamh; fhìrinn agus a cheartas agus a ghràdh. Gu

bheil Dia neo-chaochlaideach,—sin agad a' bhunait sheasmhach air a bheil an saoghal so air a shocrachadh. “Ma sgriosar na bunaithean, ciod a ni am firean?” Ciod ach gu'm biodh a chreideamh agus a dhòchas diomhain?

'S mór sìth na muinntir ud a ta
A' gabhail gràidh do d' reachd;
Chan éirich tuisleadh idir dhaibh
No oibheum fòs gu beachd.

Ann's a' Chathair

Maduinn Sàbaid a bha an t-Ollamh Ioseph Parker nach maireann a' searmonachadh, an Eaglais an Teampuill, an Lunnainn, thubhairt e ris a' choimhthional gu robh cuid dhiubh a' faotainn coire dha a chionn nach robh e a' labhairt mu cheistean mòra na beatha agus na diadhaidheachd ann an cainnt na sgoilearachd ùr, no a' toirt iomraidh air *Science* anns a' chùbaid. Thubhairt e gu robhtar a' faotainn coire dha a chionn gu robh e daonnan a' fireanachadh a theagaisg le briathran a' Bhiobuill an àite a bhi 'ga fhìreanachadh le beachdan cudthromach nan daoine a bha suas ri *Science*, agus a bha coimhionta ann an eòlas mu'n Chruthachadh.

“Tha sibh ag ràdh,” arsa e, “gu'm bu mhaith leibh gu'n innsinn dhuibh an dràs 's a ris ciod a tha aig *Science* ri ràdh ruinn mu chùisean diomhair ar beatha.”

“Ceart gu leòir; tòisichidh mi an diugh fhéin. Tha bantrach bhochd anns a' choimhthional a chaill a h-aona mhac, is tha i a' feòraich 'na eridhe féin e' àite a bheil e, no am faic i e gu bràth tuilleadh. Iarramaid, ma ta, air *Science* freagairt a thoirt do'n bhantraich bhochd iomgaineach so, agus innseadh dhi c' àite an deachaidh a mac. Cuiridh sinn am Biobull air chùil agus leigidh sinn le *Science* a' cheist a fhreagairt.” (Anns an fhacal ud, dhùin am ministear am Biobull, thog e an leabhar bhàrr na cùbaid, agus chuir e air an àite-shuidhe e.)

“Am faic a' mhàthair so a mac gu bràth tuilleadh? Ciod a dh' éirich dha? C' àite a bheil e, no an e an uaigh ar ceann-uidhe gu bràth? Sin a' cheist a tha mi ag iarraidh air *Science* a fhreagairt. Ciod a tha thu ag ràdh?”

(Dh' fhan Parker greis 'n a thosd, agus e a' sealltuinn roimhe gu geur, mar gu'm biodh e a' sealltuinn ann an suilean *Science*.)

“Tha sinn,” arsa e ris a' choimhthional, a' buntainn ris a' cheist so ann an solus na sgoilearachd ùr; chuir sinn bhuainn am Biobull

is tha sinn a nis ag iarraidh air *Science* freagairt a thoirt do'n bhantraich so aig a bheil eridhe leònta agus iomgaineach. Ciod a tha agad ri ràdh rithe?”

(A ris dh' fhan e greis 'n a thosd, ach ma bha esan 'n a thosd, bu mhò na sin sàmhchair a' choimhthionail.)

“Tha an ùine,” arsa e, “a' dol seachad, is tha am boirionnach a' feitheamh ri facal bhuaite, a Bhan-rìgh na sgoilearachd, oir tha a eridhe an impis sgàineadh; am faic i a mac gu bràth tuilleadh? Bruidhinn, bruidhinn, ma tha dad agad ri ràdh agus aotramaich anam a' bhoirionnach bhochd; no mur labhair thu fhéin, innis dhòmhsa ciod a their mi rithe!

Ciod? Ciod? CIOD? An e nach 'eil *dad* agad ri ràdh rithe? An cualas riamh a leithid so; *Science* agus an sgoilearachd mhór d' a bheil daoine a' deanamh am beic mar gu'm biodh iad a' deanamh am beic do bhan-dia, tha iad 'nan tosd, agus gun aon fhacal aca ri ràdh mu thimchioll a' ghnòthuich as cudthromaiche ann am beatha dhaoine!!

“Ah,” arsa Parker, “tha e coltach gu'm feum sinn dol air ar n-ais a dh' ionnsuidh an t-Seann Leabhair an déidh a h-uile rud.” Thionndaidh e a chùl ris a' choimhthional, thog e am Biobull cho caomhail cùramach 's ged bu leanabh a bha e a' làimhseachadh, chuir e air bòrd na cùbaide e, agus an sin leugh e as le guth sòluimte na briathran so:

“Theid mise d' a ionnsuidh-san, ach cha phill esan a m' ionnsuidh-sa” . . . “thig do mhairbh beò; éiridh mo chuirp mharbh-sa” . . . “tha fhios agam gu bheil m' fhearsaoraidh beò, agus an déidh do m' chraicinn a bhi mar so air a chnàmh agus as eugmhais m' fheòla, chi mi Dia.” . . . “Is mise an aiseirigh agus a' bheatha; esan a chreideas annamsa, ged fhaigh e bàs, gidheadh bithidh e beò” . . . “oir is éigin do'n chorp thruaillidh so neo-thruaillidheachd a chur uime, agus do'n chorp bhàsmhor so neo-bhàsmhorachd a chur

uime" . . . "cha b'àill leinn sibh a bhí ain-eolach a thaobh na muinntir a tha 'n an cadal, a chum nach dean sibh bròn, eadhon mar chàch, aig nach eil dòchas; oir ma tha sinn a' creidsinn gu'n d' fhuair Iosa bàs, agus gu'n d' éirich e ris, amhuil sin iadsan mar an ceudna a chaidil ann an Iosa, bheir Dia maille ris . . . agus mar sin bithidh sinn gu siorruidh maille ris an Tighearna. Air an aobhar sin thugaibh comhfhurtachd d'a chéile leis na briathran so."

An sin dhùin e am Biobull; thog e 'n a uchd e, agus 'g a bhoiseagachadh gu gaolach, thubhairt e ris a' choinmthional, "Ochan, Ochan, a chàirdean, chan 'eil ann an *Science* ach bean-chomhfhurtachd through aig nach eil sgeul mhaith no sgeul aoibhneach do dhaoine a tha fo throm uallach; leanaidh sinn ris an t-Seann Leabhar; leanaidh sinn ris an t-Seann Leabhar."

* * * * *

"*Is lòchran t' fhacal do m' chois, agus solus do m' cheum*" (SALM. 119, 105).

Tha 'n oidheche dorch 's mi fad o m' dhachaidh ghaoil O, treòrach mi.

Is e am Biobull an lòchran a thug Dia dhuinn 'g ar treòrachadh dhachaidh; is e Fhacal féin an riaghailt a thug e dhuinn a chum ar teagasg ann an eòlas slàinteil air féin, agus ann an dòchas na beatha maireannaich.

Tha Dia a' labhairt ruinn anns a' Bhiobull mar nach 'eil e a' labhairt ruinn air dhòigh air bith eile. Chan 'eil teagamh nach 'eil e a' labhairt ri daoine 'n a fhreasdal, agus 'n an coguis, agus 'n a oibre maiseach, gu sònruichte ma tha inntinnean beachdail agus faireachail aca, ach chan 'eil na guthan sin ach fann, agus chan 'eil iad a' labhairt riu ach an dràs 's a ris. Is ann 'n a Fhacal a tha e a' labhairt gu làidir agus gu soilleir ruinn; do dhaoine nach 'eil a' leughadh no a' cluinntinn Facal Dhe, tha Dia mar gu'm biodh e 'n a thosd, agus ma tha Dia 'n a thosd do neach air bith chan fhada gus an d'cluinnich an neach sin Dia gu buileach. Cha b' aithne dhomh riamh duine diadhaidh aig nach robh gaol air a' Bhiobull.

Tha moran dhaoine an diugh a' cur a' Bhiobull an suarachas, agus barrachd dhaoine a' deanamh dearmaid air, mar gu'm biodh e comasach do dhaoine an rathad fhaotainn gu Dia agus gu' beatha shiorruidh as eugmhais. Ach tha de ghliocas anns an t-saoghal fhathast 's gur maith leinn gu'n innseadh iad dhuinn ciod a chuirear 'n a àite. *A Thighearna, co dh' ionnsuidh an teid sinn? agad-sa tha briathran na beatha maireannaich.* Ma dhùnar am Biobull, ciod an tobar eile a dh' fhosglar 'n a àite?

* * * * *

Cuimhnich, a leughadair, nach ann a' cur *Science* an suarachas a tha mi, no a' faotainn

coire do na daoine aig a bheil dòchas gu'n saorar clann-daoine le Eòlas. Chan ann idir; is fhada bhuan a leithid sin a dh' amaideas. Tha barrachd meas agam air Eòlas agus air àrd-sgoilearachd na gu'n tòisichinn air cur sìos orra, agus ged dheanainn sin chan ann orra-san a dheanainn cron ach orm fhéin. "*Chan urrainn sinn ni air bith a dheanamh an aghaidh na f'irinn, ach air son na f'irinn.*"

Tha *Science* agus an t-eòlas ùr a thatar a' faotainn air a' Chruthachadh maith agus ro mhaith 'n an àite féin; tha iad a' fosgladh ar n-inntinnean agus ar suilean agus a' toirt sealladh ùr dhuinn air farsuingeachd, agus òirdhearcais, agus iongantais a' chruinne-cé; agus mar is mò agus is òirdheirce agus is iongantais a tha an speur agus an saoghal a' fàs, is ann is mò agus is òirdheirce a tha gliocas agus cumhachd an Ti a chruthaich iad a' fàs mar an ceudna. Anns an t-seagh sin, a thuilleadh air dòighean eile, tha e maith do dhaoine fios a bhí aca ciod a tha *Science* ag innseadh dhuinn mu'n Chruthachadh. Theagamh gu'n toir an t-eòlas ùr sin orra beachdan leanabail a bha aca a chur air chùl (ma tha duine a' fàs idir feumaidh e fàs as a bheachdan mar a dh' fhàsas balaich as an aodach) ach do bhrìgh gur e an aon Dia a tha labhairt ann an oibre a' Chruthachaidh 's a tha labhairt anns a' Bhiobull chan urrainn *Science* agus am Biobull a chéile a bhreugnachadh. Chan 'eil amnta ach dà ghat de 'n aon t-solus. Ach feumar a chuimhneachadh nach e an aon ni a tha aca 's an amhare; tha *Science* ag innseadh dhuinn mu nithean faicsinneach a chithear le ar suilean, agus a thoimhsear leis an t-slaith no leis a' mheidh, ach tha am Biobull ag innseadh dhuinn mu nithean neo-fhaicsinneach nach gabh làimhseachadh, ach a tha a cheart cho fìor 's ged a ghabhadh iad cur air a' mheidh-thomhais; creideamh, aithreachas, maitheanas, dòchas. Ma's e eòlas mu Dha agus mu bheatha na diadhaidheachd a tha dhith ort, chan 'eil dad aig *Science* ri ràdh riut, oir chan e na nithean sin a gnothuch-se; fosgail am Biobull agus innsidh na naoimh dhuit an t-slighe gu Dia. Agus air an làimh eile, ma tha thu air son fhaotainn a mach mu oibre no mu aois a' chruthachaidh is fheàrr dhuit gu mór dol gu Sir Seumas Ieans seach a bhí feuchainn ri eòlas fhàsgadh á leabhar *Gheneis* nach do chuir Dia ann.

Chan 'eil so a' ciallachadh nach 'eil a' cheud chaibideil de *Gheneis* fìor. Theagamh nach 'eil i fìor do dhaoine aig a bheil inntinnean maola, agus inntinnean litireil lghail (an seòrsa inntinn as miosa air an t-saoghal), ach tha i fìor do dhaoine aig a bheil inntinnean saora agus inntinnean iriosal (anns nach do bhàsaich ionghnadh no aoradh). C'àite eile ann an litreachas an t-saoghail air fad am faigh thu

cumtas air òg-mhaduinn a' chruthachaidh a tha cho goirid, cho simplidh, cho òirdheirc, cho maireannach, ri Laoidh a' Chruthachaidh ann an leabhar Gheneisis. *An toiseach chruthaich Dia na nèamhan agus an talamh*; sin agad ann an naoi faicail a cheart rud a tha *Science* a' cur ann an naoi muilleanan.

* * * * *

Co dh' ionnsuidh an téid sinn? anns a' Bhiobull tha briathran na beatha maireannaich. As eug-mhais a' Bhiobuill bhitheamaid mar dhaoine ann an ceò, oir tha am Biobull a' toirt dhuinn eòlas air Dia, agus is e eòlas air Dia agus air a mhac a' bheatha maireannach. Ma théid sinn gu Tearlach Darwin, no gu Einstein, no gu Sir Seumas Ieans, bheir iad dhuinn fiosrachadh a tha feumail dhuinn an iomadh dòigh, agus fiosrachadh a dh' fhosglaas ar sùilean agus ar n-inntinnean. Ach tha cridhe agus anam againn a thuilleadh air sùil is inntinn, cridheachan a bhios air uairean goirt, air uairean

aithreachail, air uairean teagmhach, agus air uairean eile fann le ionndrainn air Dia. Ciod a tha aig Tearlach Darwin no aig Einstein ri fhoillseachadh dhuinn a bheir furtachd do'n chridhe? Chan 'eil dad. Is maith a dh' éireas dhaibh féin mur eall iad an anam an measg nan sligean-tomhais. Dh' fhaodadh iomadh speuradair a ràdh, *Am feadh 's a bha mi a' tonhas a' Ghrioglachain chaill mi Dia.*

Tha am Biobull a' labhairt ri tuilleadh is inntinn mhic an duine; tha e a' labhairt r'a nàdur uile, agus 'ga chumail ceart a thaobh crìoch àraidh a bheatha. Tha crìoch àraidh aig gach ni fo'n ghréin, agus is e crìoch àraidh mhic an duine Dia a ghlòrachadh agus a mhealtainn gu sìorruidh. Sin crìoch àraidh a' Bhiobuill féin, an t-eòlas so a thoirt dhuinn, agus a thaobh an eòlais so tha am Biobull neomhearachdach. Cha téid eadhon na daoine baoghail air seachran ma ghabhas iad am Biobull mar lòchran d'an cois agus mar sholus d' an ceum.

Ann's a' Choille Bheithe

BU mhaith leam a bhì air mo thìodlacadh aig bun na craoibhe aig an do sheas mi greis an diugh anns a' Choille Bheithe. Ach theagamh nach gabh sin deanamh, oir tha amharus agam gu'n cuireadh Cileadairean na h-Eaglais, an Dùn-éideann, 'n a aghaidh, agus gu'm feumar mo chnàmhan a chur an àit-eigin eile. Ach bu mhaith leam a bhì leam féin anns a' Choille Bheithe, far an do chuir mi seachad iomadh uair shòlasach, far an cuala mi guthan agus far an d' fhiosraich mi faireachd-ùinean nach cluinnear agus nach fiosraichear air an rathad-mhór, agus far nach biodh cas a' saltairt air m' uaigh ach casan nan coineanan a bhios a' ruideas innte anns an oidhche, agus casan nan eun beaga a bhios a' gabhail fasgaidh innte ri an-uair.

Tha e mòran na's fhasa do dhuine dol far an togair e 'nuair tha e beò na tha e dha 'nuair tha e marbh. Faodaidh an beò dol d'a roghainn àite, ach chan 'eil àite aig a' mharbh d' an téid e ach an cladh. Agus mur cuirear do'n chladh e, chan 'eil fhios air an t-saoghal ciod a nìthear ris! An tug thu riamh an aire, a leughadair, cho duilich 's a tha e do mhortair corp a chur as an t-sealladh? Chan 'eil corp an duine as motha mór, ach mur bheil thìodhlacadh follaiseach air a dhcanamh, agus an corp air a ghiùlan do'n chladh, tha e anabarrach duilich corp a chur as an t-sealladh gu h-uaigneach agus gun amharus. Ged is trom toscaid a tha làn uisge-bheatha, no làn ùilidh, ma thig té dhiubh sin air a' chladach, gheibhear dealbh air a cur as an t-sealladh gu falachaidh. Ach chan urrainnear corp a' mhairbh a chur

as an t-sealladh eadhon le spàirn chruaidh, mur thìodhlaicear e gu follaiseach ann an àite a tha air a chur a mach air a shon. "An nì a tha cam, cha ghabh e deanamh dìreach."

Ach chan ann air gnothuichean de'n t-seòrsa sin a tha mi dol a bhruidhinn an dràs, ach air smuaintean a dh' éirich 'n am inntinn anns a' mhaduinn, an uair a chumaid mi anns a' phaipear gu'n do shiubhail an t-Ollamh Uilleam L. Levack, a bha an Eaglais Bhelmont, an Glaschu. Ged nach robh mòran eòlais agam-air Uilleam Levack, agus ged nach 'eil mi cinnteach cò againn a bu shine, tha fhios agam gu robh sinn gu maith dlùth air a chéile co dhiu, agus is e sin a chuir gu smuaineachadh mi an diugh. Cha mhór mhaduinnan a dh' fhosglaas mi an paipear-naidheachd nach fhaic mi ann gu'n do shiubhail cuideigin d' am cho-aoisean an dé agus gu'm bì e air a thìodhlacadh am maireach.

Tha tim mar shruthan siùbhlach cas,
Toirt leis gu bras gach neach.

Theagamh nach 'eil ann ach mac-meanmair m' inntinn féin, ach saoilidh mi gu'n do shiubhail barrachd mhinistearan a b' aithne dhomh eadar còig deug is dà fhichead agus trì fichead na shiubhail aig aois a b' òige, no aig aois a bu shine. Ciod air bith a their na dotairean uime, tha mòran dhaoine an duil gu bheil trì fichead 's a trì 'n a h-aois chunnartaich, ach theagamh nach 'eil bonn aig a' bheachd sin ach a mhàin so, gu bheil seòrsa a dh' atharachadh a' tighinn air bodhig duine a h-uile seachd bliadhna. B' aithne dhomh feadhainn

a dh' fhàilnich aig an aois sin, ach b' aithne dhomh feadhainn eile a dh' fhàs na bu làidire agus na bu chruada-laiche na bha iad riamh. B' aithne dhomh aon duine a bha cho frioth-talach 'n a stamaig ann an làithean òige 's nach b' urrainn dha dad a ghabhail ach seòrsa de fhuaraig a bhiodh a bhean a' deanamh dha air sìgh mine agus aran-cruithneachd, ach 'nuair a chaidh e os cionn trì fichead, dh' fhalbh an droch stamag, is dh' fhaodadh e tàirngean agus faochagan itheadh gun chron a dheanamh dha féin.

Shiubhail Ian Calvin, an diadhair mór, aig ceithir deug is dà fhichead; Seòras Whitefield aig còig deug is dà fhichead; Teàrlach Spurgeon aig seachd deug is dà fhichead; Iain Bunyan agus Daibhidh Mac an Léigh, aig trì fichead. Thug iad sin uile uthachd dhaibh féin, oir shàraich iad am bodhig agus an cridhe ann an aobhar an t-soisgeil, ach ged a shiubhail iad uile gu maith òra, rinn iad obair mhór m' an tàinig a' chrìoch orra.

Theirinn gur e Iain Calvin duine as motha a rugadh riamh anns an Fhraing. Chan 'eil mi a' dichumhneachadh gur ann do'n Fhraing a bhuineadh Napoleon agus Louis Pasteur. Mar dhuine bha Pasteur ann an iomadh dòigh na b' fhèarr na Calvin, ach ged nach 'eil móran dhaoine air an ainmeachadh ann an eachdraidh an t-saoghail air a bheil uiread meas agus uiread gaol agam-sa 's a tha agam air Louis Pasteur, tha mi an dùil gu'm feumar Calvin a chur air thoiseach air, a thaobh neart, agus soilleireachd inntinn, agus a thaobh na buadha a bha aige air beatha agus eachdraidh na Roinn Eòrpa. Thionndaidh e sruth a beatha agus a h-eachdraidh as na seana chlaisean a steach do chlaisean ùra. An dara leth d'a bheatha cha robh Calvin saor is pian aon mhionaid. Ach lean e air obair agus air sgrìobhadh gun fhois, gun tàmh; an uair a dh' iarradh iad air gun a bhi 'g a shàruchadh féin cho goirt, theireadh e riù, "Am bu mhaith leibh gu'm bithinn dìomhaineach aig teachd an Tighearna?"

Ged a dh' ainmich mi Napoleon am measg urracha móra na Frainge cha toigh leam an duine idir; cha toigh leam sealltuinn air aodann, no air a shùil, no air a mhailghean gruamach, no air a chorp reamhar, eadhon ann an dealbh. Tha Napoleon ainmeil gu leòir mar tha, ach bhiodh e na b'ainmeile ann an leabhraichean-eachdraidh na'n deachaidh peilear 'n a chridhe air achadh Waterioo. Faodar an ni ceudna a ràdh mu Phrionnsa Tearlach agus mu Lloyd George. Na'n deachaidh peilear anns a' Phrionnsa air sliabh Chiùlfhodair, no na'n deachaidh Lloyd George a mharbhadh le *bomb* Gearmailteach an t-seachdain mu dheireadh de'n chogadh, chan 'eil fhios nach dichuimhnicheadh an saoghal

gur e daoine a bha anna agus nach e diathan. Cha lugha a bhios ainm Khitchener ann an eachdraidh an t-saoghail a chionn gu'n do shiubhail e tràth, agus gu bheil uaigh mar bha uaigh Mhaois, nach aithne do dhuine sam bith i gus an là 'n diugh.

Chan ann air sgàth nam buadhan inntinn a bha aige a bhios cuimhne gu bràth air Daibhidh Mac-an-Léigh, no eadhon air son a shaoth-rach ann an Africa, ach a chionn gu robh a chridhe air a lìonadh leis a' ghaol agus a' chrìosalachd sin a cheannsaicheas rioghachdan agus a dh' oibriceas fireantachd. Tha Faal an Tighearn ag innseadh dhuinn gu'n dean creideamh sin, an creideamh a tha ag oibreachadh tre ghràdh, agus tha beatha Dhaibhidh Mhic an Léigh am measg treubhan borb na h-Afric a' dearbhadh gu'n dean. Chaidh e 'n am measg gun armachd, ach thug iad gu luath an seòrsa duine a bha ann, is bha e cho sàbhailte 'n am measg 's ged robh e a' sràideamachd an Ulabha, eilean a shìnsir. Chan 'eil naidheachd a dh' innseadh riamh as mò a thaisiceas ar cridhe na mar a ghiùlain na balaich dhubha corp an duine chaomhail so, ceudan mìle troimh choiltean agus thar mhonaidhean, gus a thoirt gu baile-puirt anns an robh soitheach a bheireadh do Shasunn e. Ach dh' innis mi an naidheachd sin air an duilleig so uair-eigin cheana. Tha corp Dhaibhidh Mhic-an-Léigh air a thìodhlacadh ann an Abaid Westminster, ach tha a chridhe air a thìodhlacadh aig bun craoibhe anns an àite anns an do shiubhail e.

Shiubhail e air a ghlùinean, ag ùrnuigh air son Africa. Am b' urrainn an teachdaire deireannach tighinn aig àm a bu fhreagarr-aiche. "Faigheam-sa bàs an ionracain, agus bitheadh mo chrìoch dheireannach cosmhuil ri chrich-san!" Theagamh nach cuala móran de na bhios a' leughadh na duilleig so iomradh air Dòmhnall Mac Rath, figheadair bochd a bha am Peitidh, dlùth air Inbhir-nis, o chionn ceud bliadhna. Shiubhail esan air an dòigh cheudna, air a ghlùinean ag ùrnuigh. Bha e 'n a dhuine diadhaidh, agus cho cùramach mu'n t-Sàbaid a choinhead mar là naomh 's nach fadadh e teine 'n a thigh air là na Sàbaid, eadhon ri fuachd a' gheamhraidh. Cha bu pheacadh dha an teine a lasadh air an t-Sàbaid, ach ma rinn e mearachd, rinn e i air an taobh shàbhailte. Chan fhaigh mise coire dha co dhiu; tha de mheas agam air daoine aig a bheil uiread de thoil agus de stòdachd dhiaidh 's gu'n smachdaich iad am feòil féin 's nach fhaighinn coire dhaibh ged chaidleadh iad air faclan cleith-chliata, gun léine r' an cneas. Ach is rud eile e iarraidh air daoine eile na riaghailtean sin a chur orra féin.

Tha Pol ag ràdh gur e gath a' bhàis am peacadh, is tha sin fìor anns an t-seagh as dòimhne,

ach do mhóran dhaoine tha an gath eile so anns a' bhàs, gu bheil e a' tadhall orra m' an do chriochnaich iad an obair a bha iad an dùil a dheanamh. Gus an ruig duine leth-cheud bliadhna saoilidh e nach 'eil ann féin ach duine òg, agus gu bheil ùine gu leòir aige air an obair ud no an obair ud eile a dheanamh. Ochan, Ochan; mar tha na bliadhnachan a' dol seachad tha e na's duiliche dhuinn saorsa fhaotainn gus crìoch a chur air obair air bith ach deasdanas agus cuairt an là, agus mar ruigeas sinn trì fichead gun an obair a bhi fhathast deanta chan 'eil ann ach seansa chaol gu'n deanar gu bràth i. Oir cìod a tha ann an duine aig trì fichead ach seann duine!

Ged nach 'eil e furasd a ràdh c'uin a tha duine 'n a sheann duine, agus ged tha seann daoine an diugh na's òige na b' àbhaist dhaibh (agus daoine òga na's sine) chan urrainnear ach seann duine a ràdh ri duine a chaidh seachad air trì fichead. Eadar dà fhichead agus leth-cheud tha duine air 'òige fhàgail 'n a dhéidh; eadar leth-cheud agus trì fichead tha e a' fàs sean; agus eadar trì fichead agus trì fichead 's a deich tha e 'n a sheann duine, ged nach fàilnicheadh a shùil agus nach tréigeadh a neart e. Ach air a shon sin tha e duilich innseadh c'uin is còir do dhuine a threuchd a chur dheth a chionn gu bheil e sean. B' fheàrr dhuit dol a dh' éisdeachd Iain

Wesley, a' searmonachadh aig ceithir fichead, seach dol a dh' éisdeachd gin de na ministearan òga a theireadh nach robh ann ach seann duine. Dh' fhaodainn ainmean speuradairean agus luchd-lagha a thoirt dhuit, a bha cho beòthail ri searraich òga aig ceithir fichead. Chan aithne dhomh cìod as aobhar dha, ach tha rud-eigin anns an lagh agus anns an speuradaireachd a tha sineadh làithean dhaoine. Ma's maith mo chuimhne tharruing am Morair Halsbury suas ri ceud mìle pundo Sasunnach de *phension* m'an do shiubhail e. Uair-eigin de 'n t-saoghal bha an aois 'n a cùis-eagail do dhaoine, ach chan 'eil i 'n a cùis-eagail dhaibh an diugh a chionn gu bheil uiread *phensions* a' feitheamh air seann daoine. Tha daoine ann an diugh aig a bheil *pension* aig dà fhichead, agus gu leòir de dhaoine eile ann air a bheil fadachd gus am bi iad aois a' *phension*.

Ach mar a thubhairt mi cheana is e gath a' bhàis gu'm faod e tighinn oirnn agus gun ar n-obair crìochnaichte. An uair a chì mi leithidean Néill Mhic Ghill-Fhaolain agus Uilleam Leveck air an gearradh as tha e a' toirt crìochnachadh dhomh, agus a' cur teagamh ann am inntinn nach crìochnaich mi gu bràth obair bheag no dhà a bu mhaith leam a dheanamh leis a' pheann.

Tha tim mar shruthan siubhlach cas,
Toirt leis gu bras gach neach.

Aig an Uinneig

Na duilleagan Gàidhlig

AIG toiseach na bliadhna bu mhaith leam a ràdh gu'm bithinn fada fada an comain duine air bith a chuireas thugam rud-eigin a chuireas mi anns na duilleagan Gàidhlig. An uiridh cha d' fhuair mi móran cuideachaidh o thaobh air bith, is b' fheudar dhomh a' chuid mhór de na duilleagan so a sgrìobhadh mi fhéin. Cha bu mhaith leam gu'm biodh sin mar sin am bliadhna. Mar thubhairt Pol, tha an uiread de ghuthan anns an t-saoghal, agus do bhrìgh nach 'eil aon dhiubh gun bhlagh, bhiodh e maith do luchd-leughaidh an Leabhair Ghuirm cuid de na guthan sin a chluinntinn. Tha iomadh ministear òg agus iomadh maighstir-sgoil anns a' Ghàidhealtachd aig a bheil ni-eigin ri ràdh a bhiodh chum fòghlum na h-eaglais, is bhithinn ro thoilichte sin a thoirt am follais na'n cuireadh iad thugam e, an rosg no an bàrdachd. Bhiodh duais agus beannachd dhùbailte 'n a lorg sin; bhiodh e 'n a chuideachadh dhòmhsa agus 'n a bhuanachd dhaibh féin, oir dh' ionnsaich eadhadh e dhaibh rian agus soilleireachd a chur 'n an cainnt agus 'n an smuaintean. Cha ghabh sin ionnsachadh ach le saothair. Cha toigh le muinntir na Gàidhealtachd searmon a bhios

air a leughadh; mar sin tha e feumail do mhinistearan òga a dh' fheumas *labhairt gun phaipear* anns a' chùbaidh a bhi *sgrìobhadh* rud-eigin eile a h-uile là d' am beatha, los rian agus òrdalachd 'n an cainnt a theagasg dhaibh féin. Thèid aig duine a tha labhairt air mì-rian is neo-òrdalachd 'n a theagasg fholach le briathran deas atmhòr, no le casdaich, no le glaothaich, no eadhon le snaoisean, mar bhiodh cuid de na seana mhinistearan a' deanamh, ach cha ghabh sin deanamh air paipear. B' fheàrrd mise e, ma ta, agus cha bu mhisd iad féin e, na'n tòisich eadhadh ministearan òga air cuideachadh leam air na duilleagan so.

Rud eile; gheibh a h-uile duine a sgrìobhas anns na duilleagan Gàidhlig a làn shaorsa. Is toigh leam saorsa dhomh féin seach gach ni fo'n ghréin, agus bu mhaith leam a cheart shaorsa a thoirt do dhaoine eile. Na biodh eagal air duine air bith, ma ta, gu'n diùltar a bheachdan no fhiosrachadh a thoirt am follais, a chionn gu'm faod daoine eile coire fhaotainn dhaibh no a chionn nach 'eil iad a réir teagasg Alasdair Gheàrr, no Mhic Rath Mhóir, no an Dotair Cheanaidich. An rud a tha maith agus fìor, seasaidh e ris an t-solus; an rud anns nach 'eil blagh no fìrinn, agus nach seas ris an t-

solus, cuirear as e na's luaithe le thoirt do'n t-solus. Tim agus solus ar reusoin, sin agad na guitean a dhealaicheas an cruithneachd o'n mholl.

Móran taing do dhithis a chuidich leam an uiridh uair no dhà; an t-Ollamh Colla Dòmhnallach, anns an Lagan, agus an t-Urramach Calum Macleòid, M.A. an Glaschu. Tha fhios agam gu'm bi ar luchd-leughaidh toilichte searmon no seachas eile fhaotainn bhuapa am bliadhna cuideachd. Tha mi duilich nach 'eil dad agam air son ceud àireamh na bliadhna so ach mo chuid fhéin, agus Laoidh Nollaige a fhuair mi o'n Urramach Calum Laing, M.A., ach tha mi an dòchas nach b'ì àireamh Februari mar sin.

Duine air bith leis am bu mhaith cuideachadh a dheanamh anns an obair so sgrìobhadh e gu
Dòmhnall Mac Laomuinn,
am Blàr Adholl,
am Peairt.

Am bàta-adhair

Ciod a their na h-ìolairean a bhios a' neadachadh air beanntan an eilein Sgitheanaich ris an Iolair Mhóir a phaisg a sgiathan an Gleann Brealt air a' mhios so chaidh, an déidh dhi itealalaich o Rinn-frìù am beagan os cionn uair a dh' ùine? Chan 'eil fhios c' àite an stad so! Cò is urrainn a ràdh nach fhaicear fhathast seana mhnathan còire as an eilean Sgitheanach ag itealaich air maduinn na Sàbaid gu eaglais an Naoimh Iudais, an Glaschu? Ciod a theireadh Alastair Dòmhnallach, an Eaglas Chaluim-Chille; no Calum Mac Leòid, an Eaglais Iain Knox; no idir ciod a theireadh am fear nach maireann, an t-Urramach Niall Camshron, na'm faiceadh iad sgaoth de sheana mhnathan á Leòdhas,

agus as na Hearadh, agus as an eilean Sgitheanach, a' snàmh mar chèò os cionn nan eaglaisean ara air maduinn Sàbaid, ag itealaich mar chalumain a dh' ionnsuidh an ionad-tàimh? Cò is urrainn a ràdh nach fhaic sinn fhathast *superintendents* ann an Eaglais na h-Alba a' sgiathalaich anns an adhar os ar cionn cho bitheanta 's a tha sinn a' faicinn an diugh *superintendents* o Bhòrd an fhearainn air bàtaichean Mhac Brayne. "Ach thusa, O Dhaniel, druid suas na briathran, agus seulaich an leabhar, gu àm na crìche: ruithidh móran sìos agus suas, agus bithidh eòlas air a mheudachadh." Saoghal iongantach, da rìreadh, ach c' àite an stad e? Tha a' chuid so de'n fhàistneachd air a coimhionadh cheana, gu bheil daoine a' siubhal gun sgur sìos is suas, le luathas a chuireas farmad air na h-ìolairean, agus gu bheil eòlas air a mheudachadh, ach ciod a' chrìoch a bhios aige, agus c' uin a tha àm na crìche, agus ciod a tha anns an leabhar sheulaichte?

Air uairean tha mi toilichte gu'm bi mi marbh m'an tig na nithean gu crìch a tha mi a' faicinn air thoiseach oirnn le m' shealladh goirid féin, ach an ath mhionaid bu mhaith leam a bhi beò a dh' fhaicinn ciod a ni a' ghineal òg ris an t-saoghal ùr so a thug iad a steach. Thubhairt am Morair Leverhume an dé gur ann o'n mhuir a thig rath is soirbheachadh do Leòdhas, is theagamh gu'n abair Morair eile am màireach gur ann as an adhar a thig e. Ach co dhiu a thig ar cobhair o'n mhuir no o'n speur, no bhios ar dachaidhean againn ann soithichean-mara no ann an soithichean-adhair, is e Dia tha riaghladh anns na dùilean sin le chéile. "Tha guth do thàirneanaich anns an speur, agus anns an fhainge tha do shlighe."

Laoidh Nollaige

(Air fonn "Eileàn an Fhraoich")

I

"GLÒIR do Dhia anns na h-àrdaibh,"
Bha na h-ainglean a' seinn;
Leanabh Oigh' air a thàladh;
Sagart, Fàidh agus Rìgh
Air a bhreith ann an stàbùll—
Sgeul àghmhor gach linn,
Thugaibh géill, deanaibh àite
Do Phrionnsa na Sith'.

II

Chualas caithream na Flaithis,
Seirm còisridh na Glòir;
Mhosgail suil òg na maidne,
Sgap, sgaradh na neòil;
Bhrùchd gràs ann am pailteas
A fuaran na sgeòil:
Fàth faruim an aoibheis,
Dia foillsicht' 's an fheòil.

III

Grian na Fireantachd dh' éirich
Le slàinte 'na sgéith,
Thoirt leighis làn éifeachd
Agus sìochaint nach tréig;
Thoirt saorsa do pheacaich
'S a thional an tréid
Neo-chìreach 's neo-lochdach
An Cùmhnant na réit.

IV

'S fìor an ràdh so 's is airidh
Air gach cor bhi 'ga luaidh:
Thug È 'n gath as a' bhàs dhuinn,
'S thug È buaidh air an uaigh;
Tha E cumh' chdach gu tèarnadh,
'S tha shòlas-san buan,
Glòir do Dhia anns na h-àrdaibh
A dh' òbair an t-UAN.

Dorchadas a' Chroinn-Cheusaidh

Searmoin Comanachaidh

AN T-URRAMACH CALUM MAC LEòID, M.A., AN GLASCHU

“*A nis, o'n t-seathamh uair bha dorchadas air an tìr uile, gus an naodhamh uair.*”—MATA. xxvii. 45.

IS minic a bha so a cur iongnadh orm, chan e i gu robh dorchadas ann, nuair a bha an Slànuighgear beannaichte a' fulang air an chrann. ach gu robh e ann o'n t-seathamh gus an naodhamh uair—'se sin ann an cunntas an latha ud, o mheadhon-là gu trì uairean feasgar—agus nach robh e ann roimhe no an déidh sin. Dh' fhaodadh tu radh gu robh dorchadas nàdurach do leithid a latha agus do leithid de shuidheachadh do Dhia is do dhaoine ; gu robh na dùilean fhéin agus iad fo bhròn agus co-fhaireachdan aca ri suidheachadh is stait thrugh an Tigh-earna anns an chàs 'san robh e. Ach tha na dùilean fo làimh Dhé nan dùl agus mar sin feumaidh sinn a thuigsinn gu robh aobhar air leth aige-san air an dorchadas so a thabhairt air an tìr, chan ann o thoiseach fulangais an t-Slànuighgear gus na sguir iad, ach o'n t-seathamh gus an naodhamh uair. Tha fhios, matà, nach ann gun aobhar a thug Dia an tiugh dorchadas so air an tìr o mheadhon-là gus na treas uaire nuair a thug e suas a spiorad.

Tha e coltach gu robh an latha soilleir breagha an toiseach nuair thug na saighdearan lèo Iosa do thalla a' bhreitheanais agus a chruinnich a bhuidheann aingidh uile timchioll air, agus a thoisich iad air magadh air. An sin 's an talla ruisg iad e agus chuir iad seana chota dearg saighdeir air, a' fanoid air, agus air dhaibh crùn droigheann fhigheadh chuir iad air a cheann e agus chuir iad slat chuile 'na làimh dheis agus lùb iad an glùn 'na làthair agus rinn iad fanoid air ag radh : Gu'm beannaichear thu, a Rìgh nan Iudhach. Agus thilg iad smugaid air agus ghlac iad an t-slat chuile agus bhuaid iad 'sa cheann e. Bha a' Phearsa ghlòrmhor a' fulang am bodhaig 's a' spiorad, ach cha d' fhosgail e a bheil agus e 'g an gràdhachadh le gràdh siorruidh. Thug iad a mach e. Chuir iad an crann-ceusaidh air a ghualainn—tàmait nan tàmaithean—agus thuir iad ris, agus iad a' mionnachadh, gu'm feumadh e sid a ghiùlan gu Calbhari, àite a chrochaidh. Cha d' fhosgail e a bheil agus e 'g an gràdhachadh le gràdh siorruidh; agus eallach peacaidhean dhaoine air cuideachd a ghabh air fhéin an gàradh Ghetsémane, ach rinn e sin agus chaidh e air adhart fo an eallach so cuideachd gus na thuit e le laigse is ainmhuineachd, agus cha

b' iongnadh e. Agus, a chairdean, so air ar son-ne; agus làmh againn uile troimh an pheacadh anns an obair oillteil a bh' ann. Nuair a ràinig iad Calbhari—cnoc na croiche an muigh air braighe a' bhaile—chéus iad an sin e comhla ri da mhéirleach, fear air a làimh dheis agus fear eile air a làimh chli. Agus thug iadsan a bha dol seachad, a' gabhail an rothaid, toibheum dhà ag crathadh an cinn; agus mar an ceudna thubhairt na h-àrd-shagairt maille ris na sgrìobhaichean agus na seanairean a' fanoid air : “Shaor e daoine eile, e fhéin a shaoradh chan urrainn e; ma's e Rìgh Israel thigeadh e a nis a nuas o'n chrann-cheusaidh agus creididh sinn e. Agus thug na meirlich a cheusadh maille ris am beum ceudna dha.”

Bha so a dol air adhart agus esan a' fulang air an chrann agus na seachd deamhan anns an t-sluagh. Bha a' ghrian a dealradh fhathast agus an là soilleir, ach a nis aig an t-seathamh uair tha Dia an t-Athair a' faicinn agus a' faireachdainn gu bheil fulangas a Mhic agus aingidheachd dhaoine cho uamhasach is gu bheil iarraidh aige air falach a chur orra. Agus thug e dorchadas air an tìr o'n so gus an robh an obair chriochnuichte. Cha b'ann gun aobhar a rinn e sin.

Nuair a bhithas mi a' tathal air daoine-tinne ann an tìghean-eiridinn a bhaile-mhóir so bidh mi faicinn gu maith tric sgàile air a tharruing timchioll na leapa nuair a tha neach ag fulang móran, no ma tha e ri uchd bàis. Dé is coireach ris an sin ? Thà, nuair a tha sinn am mór phian no am fìor laigse gur miann leinn a bhì le ar càirdean a mhàin agus air falbh bho dhaoine eile. Chì mi na dlùth-chàirdean comhla riutha aig taobh na leapa an taobh a stigh de'n sgàil. Cha mhaith leinn sùil coigrich a bhì air luchd ar gaidh-ne nuair a tha iad am mòr àmhghair no ri uchd bàis. Agus bha dorchadas air an tìr o'n t-seathamh gus an naodhamh uair; tharruing Dia an t-Athair siorruidh sgàile timchioll air leabaidh bàis—agus bu chorrach i agus b' anshocrach i— aon Mhac a ghràidh-san.

1. *Tha so, ma tha, a nochdadh an toiseach dhuinn gràdh an Athar do Iosa air a' chrann.*

Nuair a tha ar luchd-gaoil fo àrd-urram agus am mullach soirbheachaidh agus sòlais is maith

leinn muinntir eile sin fhaicinn. Chan 'eil sinn airson an t-urram sin a ghlèidhadh dhuinn fhèin a mhàin, is maith leinn gum bitheadh fhios aig daoine eile air, mar an ceudna. Tha seòrsa de dh' uaill againn unnta, agus is miann leinn an nochdadh do'n t-saoghal, co-dhiù do gach neach a thogras amharc orra agus sin fhaicinn. Co a mbathair nach 'eil làn dheònach an leanabh fhoillseachadh do mhuinntir eile aig àm a bhaistidh? An t-Athair siorruidh fhèin nuair a bhaisteadh aon Mhac a ghràidh dh' fhosgail e na néamhan agus dhealraich glòir a mach agus thainig an Spiorad Naomh agus laigh e air, agus thubhairt e: "Is e so mo Mhac gràdhach anns am beil mo mhór thlachd."

Aig àm pòsaidh tha e toirt aoibhneas do chairdean na mà-nuaidh-phòsda gu faic muinntir eile cho sgiamhach is cho maiseach is a tha i; tha uaill aca aiseid agus is miann leò gum faic eadhoin luchd dol an rothaid cho eireachdail is a tha i; tha sinn làn riarachtaid gum faic daoine eile seach sinne, a càirdean i, aig àm a subhachais is a sòlais agus a mór mhaise. Ach an uair a tha ar càirdean ann an àmhghar is am bròn, ann am pian agus an éigin no ri uchd bàis tarraingidh sinn thugainn fhéin iad air falbh o mhuinntir eile. Gleidhidh sinn iad o shùilean coimheach agus mar is mò ar gràdh dhaibh is ann as dlùithe a chumas sinn iad dhuinn fhéin. Tarraingidh sinn na sgàlean timchioll orra. Agus a nis tha aon Mhac a ghràidh ann an àmhghar ro mhór agus tha gràdh Dhé cho daingean is cho blàth agus gu bheil e a nis a tarraingidh sgàile timchioll air. Bho'n t-seathamh uair bha am fulangas cho uamhasach, bha an tàmailt cho eagallach, agus gu'n tug an t-Athair air dorchadas a chuairteachadh gus am bidh Mac a ghràidh aige dha fhéin agus e ri uchd bàis, bàs maslach a chroinn-cheusaidh. Thug meud gràidh an Athar air, matà, an dorchadas so a chur timchioll a Mhac agus e an cruaidh chàs air ar son-ne.

Rud eile, nuair a tha ar luchd gaoil a faighinn tàmailt is anacaint o dhroch dhaoine, nuair a thathas a deanamh tàire orra, nuair a tha graisg is daoine gun diù a toirt tàmailt is maslach dhaibh is maith leinn an tabhairt air falbh bhuapa. Their sinn, Coma leat, thig comhlairium-sa; chan 'eil unnta ach a' ghràisg agus corra-mhargaidh a' bhaile. Bheir sinn air falbh ar caraid bho na daoine gun diù. Agus a nis nuair a bha droch dhaoine is gràisg an t-saoghail a toirt tàire is maslach do'n aon Mhac shiorruidh bha an t-Athair airson a thoirt air falbh bhuapa gu bhì comhla ris fhéin a mhàin, agus mar sin chuir e dorchadas timchioll air, gus nach fhaicheadh na daoine gun diù e, agus gu'm bitheadh Mac a ghràidh aige dha-fhèin. Mar sin bha dorchadas air an talamh o'n t-seathamh gus an naodhamh uair. Mar a ghràdhaich an t-Athair mise, ars' an Slànuighear beannaichte fhèin,

mar sin ghràdhaich mise sibhse. Agus thug gràdh an Athar dorchadas timchioll air, 'g a chuairteachadh le sgàile, gus a dhion o theanga is o thàmailt nan droch dhaoine ud, agus bhuanne. Seadh bha làmh aig ar peacaidhean-ne ann an so cuideachd agus dh' fhuing e 'n ar n-àite-ne. "Deanamh so mar chuimhneachan orm-sa," ars' esan. "Gabhaibh ithibh is e so mo chorp-sa a tha air a *bhriseadh* air bhur son-se."

Fhaic thu cuideachd, nach robh aon neach eile airidh air a bhì comhla ris an t-Slànuighear 'n a fhulangas agus fo an trom eallach agus ri uchd bàis ach an t-Athair siorruidh fhéin. Tha a nis an uair air teachd anns an toil leis an Athair am Mac gràdhach a bhì aige dha fhéin agus a chridhe a cur thairis le gràdh dha 'n a fhulangas is 'n a dhòruinn do-thuigsinn. Thoilich an t-Athair gach nì is neach eile a dhubhadh a mach bhuaite ach e fhéin; agus eadhon 's an dorchadas eagallach a bh' ann, dorchadas a muigh agus dorchadas gràineil peacaidhean a chinne-daonna a stigh air anam, is ann a dh' éigh am Mac gràdhach: Mo Dhia, mo Dhia, carson a thréig thu mi. Agus an Athair fhéin, mar gum b' eadh a tionndadh aghaidh air falbh agus a chridhe a bristeadh le fulangas Mac a ghràidh. Agus so air do shon-sa agus air mo shon-sa, a charaid. "Agus bha dorchadas air an tìr uile o'n t-seathamh gus an naodhamh uair."

2. *Tha an dorchadas so a rithist a nochdadh dhuinn mór thròcair is fìor choibhneas an Athar ri daoine peacach.*

Cha mhaith leinn fhéin no le duine sam bith a bhì faicinn nì granda no mi-eireachdail an giùlan no an cleachdadh daoine as aithne dhuinn, neo gu h-àraidh a bhì faicinn droch-cleachdaidh aig daoine a bhùineas dhuinn; air cho ole is 'g am bhì iad, is maith leinn sin a chleith mu an déidhinn. Tha cuimhne agam uair-eigin a bhì faicinn duine truagh ri trod agus am buaireadh, a' deanamh amadain is duine gu diù dheth-fhéin, agus a bhean a tighinn agus 'g a thoirt leatha air falbh. So mar a bha na daoine a cheus Criosd, 'n an aingidh is 'n an daoine gun diù, a deanamh amadain is trusdair dhiubh-fhéin, 'n an cuis-naire is 'n am maslach do neach ceart a bhùineadh dhaibh agus b' e sin Dia. Chruthaich e iad 'n a òmhaigh fhéin, thug e dhaibh buadhan is tàlant an sonruichte bhuaite fhéin, agus bha iad a nis 'n an cuis-mhaslaidh dhà, ach bha tròcair is coibhneas 'na chridhe dhaibh, bhà agus gràdh siorruidh, agus thug e mar gu'm b' eadh, air falbh iad o'n Mhac ghràdhach agus e am fulang a' bhàis air an son, chuir e sgàil eadar e is iadsan. "Agus bha dorchadas air an tìr uile o'n t-seathamh gus an naodhamh uair." A charaid agus a bhana-charaid, tha so a leigeil fhaicinn mór thròcair

is mór choibhneas Dhé do pheacaich, eadhoin dhaibh-san as miosa.

*Air tròcair Dhe sìor sheinnidh mi
Is nì mi òirre sgeul.*

Tha a thròcair 's a ghràdh anns an dorchadas fhéin, ann an dorchadas croinn-ceusadh a Mhic shiorruidh. “Deanaibh so mar chuimhneachan ormsa.”

Chunnaic mi so cuideachd cumanta am measg cuid a dhaoine : nuair a tha iad ann an solus is soilleireachd soirbheachaidh, gu bheil e buailteach dhaibh a bhì dì-chuimhneachadh Dhé is a mhaithreas, agus gur h-ann uathes-san a tha am beatha is am bithe a sruthadh ; bithidh iad, cuid de dhaoine, cruaidh naimhdeil, coma co dhìu de mar a shàraicheas iad muinntir eile agus iad fhéin ann an tréin neart is am mullach soirbheachaidh ; gach nì aca agus fo an làimh mar is miann leò, tha iad glé choma de an tàire no am pian a bheil iad do dhaoine eile. Ach faic iad so ann an àmhghar iad fhéin, faic iad ann am bròn agus an dorchadas agus saoilidh tu nach e na h-aon daoine a th' umnta. Chuir an dorchadas rudeigin de dh' uamhannis do mhòthachadh 'n an cridheachan. Tha iad n'as nàdurraiche is n'as carthannaiche agus n'as tròcairiche 'n an gné is 'n an dòighean. Agus bu mhiann leis an Athair neamhaidh nì-eigin de thròcair is de mhòthachadh fhaicinn eadhon anns na peacaich bu mhotha is bu thruaighe, co-dhìu tosd a chur air am bilean aingidh agus mar sin chuir e dorchadas air an tìr uile o' n t-seathamh uair gus an naodhamh uair. A charaid, nach ionghantach tròcair is coibhneas Dhé do pheacaich. Is minic a dh' oibrich àmhghar is trioblaid is dorchadas eagal, agus eagal creidimh agus creidimh gràdh ; agus ge b' e neach a theid a steach do dhorchadas a chroinn-cheusaidh tuigidh e agus gheibh e aithne air an so. Is ann o ghràdh Dhé a bha an dorchadas so.

3. *Tha dorchadas a chroinn-cheusaidh a teagaisg dhuinn cuideachd nach tuig duine gu h-iomlan 'na tha air a ghabhail a stigh ann am bàs an t-Slànuigheir bheannaichte.*

Chunnaic an luchd-ceusaidh agus na bha maille riu ioma nì ionghantach 'n a ghiùlan-san air an chrann. Cha robh sùil a bheireadh e le mór ghràdh orra agus air an t-sluagh timchioll, nach robh faicinneach dhaibh fhad 'sa bha an t-soilleireachd ann ; cha robh car no gluasad a dheanadh an fhèoil bheannaichte nach fhaiceadh iad ; cha robh gluasad a dheanadh na bilean glòrmhor nach robh soilleir dhaibh. Bhà agus do na deisciobuil a lean e gu Calbhari agus do Mhuire agus do na mnathan diadhaidh eile. Bha truimead an callaich—callach peacaidhean a chinne-daonna—ri fhaicinn ; agus am pian spioraid agus bodhaig, agus nàire truailidh-

eachd a pheacaidh ri fhaicinn gu soilleir agus a' ghrian a dealrachadh air agus orra-san. Ach aig an t-seathamh uair tha e mar gu'm b' eadh a dol n'as duimhne ann an ifrinn a pheacaidh :

*Chaidh umam dòruinn gear a bhàis,
Ghlac piantan ifrinn mi :
Thèann ghlacadh nì le trioblaid thruaigh,
Is àmhghar cruaidh do m' chlaoidh.*

Agus bha dorchadas an uair sin 'g a chuairteachadh o' n bha fhulangas nì bu duimhne is nì bu dhionnaire na gum faiceadh no gu'n tuigeadh duine iad—ach an t-Athair a mhàin. Bha an gràdh sìorruidh a bha e a dòirteadh a mach air an chrann nì bu duimhne is nì bu dhiambuire is nì bu mhiorbhuiliche na gu'm faiceadh no gu'n tuigeadh neach 'sam bith e ann an iomlanachd ; agus mar sin bha dorchadas air an tìr uile o so a mach gus an tug e suas an spiorad. Sin, a charaid, miorbhuile na h-iobairt-réite agus a chroinn-cheusaidh—gu bheil ann moran n'as motha agus n'as seasmhaiche agus n'as glòrmhoire na chì no a thuigeas an neach as fhèarr no an neach as diadhaidh a bha a riamh air thalamh.

Tha a charaid, mórann soilleir de ghràdh Dhé 's a' chrann-cheusaidh—o' n bha a ghrian a dealradh roimh an t-seathamh uair agus an déidh na naodhamh uaire—mórann a bharrachd na na thuigeas sinne, ged dh' fhaodadh sinn fhaicinn 's a thuigsinn nì b' fheàrr nam bitheadh sinn nì bu dileise is nì b' éudmhoire agus nì b' iorasaile—ach tha mórann a thuilleadh ann nach tuig duine a tha beò 's an t-saoghal-sa. Dh' fhuiling e so air ar sgàth-ne agus rinn e so air ar son-ne. Dé a nì sinne dha-san agus air a shon-san ? “Deanaibh so mar chuimhneachan ormsa ; oir cia minic agus a dh' itheas sibh an t-aran so agus a dh' òlas sibh an cupan so tha sibh ag cumail cuimhne air bàis an Tighearna gus an tig e.” “Ithibh, a chairdean,” tha e ag radh ribh, “Olàibh, seadh, òlàibh gu pailt, a luchd mo ghaoil.”

Frithealadh a' Bhuird

“Agus thubhairt an Tighearna ri Maois, Feuch thig mise a t' ionnsuidh ann an neul tiugh, chum gu'n cluinn an sluagh an uair a labhras mi rìut, agus mar an ceudna gu'n creid iad thu gu sìorruidh.”—EXODUS XIX. 9.

CARSON nach d' thainig an Tighearna dh' ionnsuidh a shluaigh ann an dealrachd solus a Phearsa ? Shaoileadh sinne gum bitheadh sin nì bu chomharraichte agus nì bu chomasaiche air glòir is cuamhachd Dhé a nochdadh dhuinn. Theagamh gum bitheadh ; ach tha a dhòigh fhéin aig Dia—agus tha an dòigh sin daonnan cothromach is ceart—agus chan ann gun aobhar a tha e a' tighinn thugainn iomadach uair ann an tiugh neul mar a thainig e gu Maois is gu clann Israel.

Fhaic thu lus nach' eil cleachdaichte air an t-solus cha'n fhuinge e gu h-obann dealradh is teas na gréine. Lus a tha a' fàs ann an dubhar no an dorchadas agus nach' eil a faighinn a bheag de sholus, ma chuireas tu e ri aodann gréine seargaidh e agus theid e dholaigh. Sin, a chairdean, mar a tha sinne—tha ar saorsa is ar beatha a co-sheasamh ann gu bheil Dia air uaireannan a tighinn do ar n-ionnsuidh ann an tiugh neul; oir chan' eil daoine peacach mar a tha sinne ann daonnan cleachdaichte air glòir is dealradh a phearsa naoimhe-san. Mar sin tha e a tighinn thugainn 'na mhór choibhneas is 'na ghràdh ann an dubhar is an dorchadas. Seall nuair a thainig an Slanuighear beanaichte fhéin chum an t-saoghail-sa cha b' ann am mórachd glòir na siorruidheachd a thainig e, ach chuir e e-fhein an dimeas a gabhail air fhéin cruth seirbheisich; bha e 'na dhuine dhoilgheasan is eòlach air bròn agus dh' fholaic sinn mar gu'm b' eachd ar n-aghaidh uaithe. Thainig e mar gu'm b' eachd ann an neul tiugh agus an dorchadas. Agus tha e a tighinn thugainne gu minic agus air ioma doigh ann an tiugh neul.

(1) Nach tric a thàinig e dh' ionnsuidh a phobuill fhéin ann an neul trioblaid. Ann an tinneas agus an trioblaid, is minic a thainig e agus a nochd e dhuinn a lathaireachd agus a mhaithes. Is tric a bha ar cridhe a lasadh agus ar spiorad a deanamh gàirdeachais agus sinn an neul tinneis is anmhuinneachd. Cha b'ann aon-uair no dà-uair a dh' oibrich tinneas is bròn a chum maith do shluagh an Tighearna, agus sin le e-fhein a thighinn d'an ionnsuidh. A chairdean, is coir dhuinn a bhi ag amharc ris an Tighearna, ar Slanuighear is ar fear-comhair, ann an tinneas is am bròn o'n tha e-fhein ag radh: Feuch thig mi a t' ionnsuidh ann an neul tiugh.

(2) A rithist is tric a thàinig agus a thig' e ann am bochdainn is an uireasbhuingh. An duirt an sean-fhacal, agus is fìor e: "Thig Dia ri aire agus chan aire nuair a thig." Nuair a tha gainne is ganntar air daoine, an uair sin is minic a nochd esan e-fhein dhaibh le a bheannachd is le a phailteas, mar a rinn e do'n bhantraich bhochd de mhuintir Sharépta. Nuair nach eil nithean a soirbheachadh leinn agus a tha camadh-sa-chrannchur againn is minic a thainig agus a thig esan anns an tiugh neul sin. A charaid, chan ann a mhain ann an soirbheachadh is an sòlas a thig esan a dh' ionnsuidh a

phobuill fhéin ach ann am bochdainn is am feum agus an uair a bhitheas camadh-sa-chrannchur aca. Feuch thig mi a t' ionnsuidh ann an tiugh neul. Gu dearbh b' e an Slanuighear is am fear-comhair e.

(3) A chairdean ionmhuinn, mar tha so fìor agus thà, o'n chan' eil gin againn an so aig a' Bhord naomh nach d' fhuair eòlas air, 'na fhiosrachadh fhein, is ann a tha e fìor da rìreadh gu bheil e tighinn thugainn ann an dorchadas a chroinn-cheusaidh. Is ann 'na fhulangasan is 'na bhàs air a chrann a fhuair sinne eòlas gràidh siorruidh aisans, agus a tha an gràdh is an eòlas so air a mheudachadh dhuinn. Is ann 'san tiugh neul so a tha e a' tighinn dh' ionnsuidh mhòrain agus a toirt soluis is saorsa dhaibh. Thug e ar n-eallach is ar n-éire dhinn fo sgaile a chroinn-cheusaidh; agus bheir bho gach anam a thig d'a ionnsuidh-san a tha air a cheusadh air an son. Agus bha dorchadas air an tìr uile o'n treas gus an naodhamh uaire. Agus thubhairt an Tighearna: Feuch thig mi a t'ionnsuidh ann an neul tiugh.

(4) Aon ni eile. Thig e do ar n-ionnsuidh ann an neul a bhàis. Sèadh ged shiubhail mi troimh ghleann sgàile a bhàis, cha bhi eagal uile orm; oir tha thusa maille rium. Aig Dia is ro phrèiseil bàs a naoimh, oir thig e d' an ionnsuidh ann an neul a bhàis agus bheir e a steach iad do thigh nan ioma àite còmhuidh comhla ris fhein.

*"Is maith am buachail an oidhche;
bheir i dhachaidh gach beothach is duine."*

Feuch thig mi a t' ionnsuidh ann an neul tiugh a bhàis agus bheir mi thu comhla rium fhein gu siorruidh;

*"Sin còmhnaicheam an àros Dé
ri fad mo ré's mo lò."*

Agus sin uile troimhe-san a dh' fhuingim am bàs air ar son agus 'n ar àite, agus a thainig thugainn ann an tiugh dhorchadas a chroinn-cheusadh. Gabhaibh ithibh is e so mo chorp-sa a tha air a bhiseadh air bhur son-se; deanamh so mar chuimhneachan ormsa; oir cia minic is a dh' itheas sibh an t-aran so agus a dh' olas sibh an cupan so tha sibh a foillseachadh bàis an Tighearna gus an tig e air neulaibh a t' ionnsuidh, a chum gu'n cluinn an sluagh an uair a labhras e riut, agus mar an ceudna gu'n creid iad thu gu siorruidh.

Bas a' mhairtirich Policarp

NIALL MAC-AN-TUAINNEIR, F.R.H.S., LOCH PORTAIN, AN UIDHIST A TUATH

SMOCH a thoisich geur-leanmhuinn an Saghaidh deiseibuil Chrìosd.

Thoisich a' gheur-leanmhuinn sin ann an

làithibh nan abstoil. Bu chompanach Policarp do dh'-Eoin, deiseibul ionmhuinn Chrìosd. Tha eachdraidh bàis an duine ainmeil, 's an

duine mhaith so, air teachd an nuas d'ar n-ionn-suidh ann an leabhraichean anns am faodar làn earbs' a chàramh.

Bha Policarp ceithir fichead 's a coig-deug a dh'aois 'nuair a chaidh a chuir gu bàs. Bha geur-leanmhuinn eagalach aig an àm sin air éiridh ann am baile-mòr na Ròimhe an aghaidh gach h-aon bha giùlan ainm an t-Slanuighear. B'èiginn do Pholicarp am baile-mor fhàgail car tamuill, agus an dùthaich 'thoirt air, far an robh a chàirdean a tàmh, ann an dòchas gu'n rachadh a gheur-leanmhuinn seachad. Fhad 'sa bha e 'san àite sin, chuir e seachad 'ùine gu leir ann an ùrnuigh, ag aslachadh sìth agus sàmh-chair do dh'eaglais Chrìosd. Tri laithean mu'n do ghlacadh e le'n nàimhdean guineach, tha-chair dha bhì na sheòmar, air a ghlùnaibh aig cathair gràis; agus air ball mhòthaich e solus dealrach mu'n cuairt da. Chunnac e lasair, mar gu'm biodh i 'g eiridh as a leaba, is i r'a theine. Chaidh an lasair as. Dh'fhàg an duine naomha an seòmar; is air dha a chàirdean a choinneachadh, thubhairt e riutha nach robh feum dha bhì seachnadh a bhàis 'bha feitheamh air; "oir" ars'esan, "tha mi tuigsinn gur h-e toil mo Thighearna gu'm bhì mi air mo chuir gu bàs mar fhianuis air son creidimh Chrìosd."

Rinn a chàirdean na b'urrainn iad chum a chleith 's fholach. Thug iad leò e do dh'àite eile; ach coma có dhiubh fhuaradh a mach e.

B'fhuasda dha teicheadh, n'am bu mhiann leis, ach 'nuair chual' e gu'n robh iad air a thòir, dh'fhan e, gun oidheirp air bith thoirt air an seachnadh. "Toil an Tighearna," ars' esan, "gun robh diante." Dh'fhàiltich e 'nàimhdean gu suilbhir, 's dh'òrduich e biadh is deoch a thoirt dhaibh. "Cha'n eil mi ag iarraidh sochair air bith 'uaibh," ars' esan, "ach gu'n leigeadh sibh leam bhì aon uair an uaireadair a'm shèomar féin, gu ùrnuigh 'dheanamh."

Thug iad an cead so dha, agus shuidh a chàirdean maille ris. Thaom e mach a chridhe an sin ri Dia ann an ùrnuigh dhùrachdadh, air dhòigh a thaislich agus a leagh eridhe gach aon bha làthair.

Chuir cruth is coslas fàitheal an duine aoi-gheal so, le chiabhan fada geal, 's e dluth do cheud bliadhna a dh'aois, seòrsa do sgàth air a nàimhdean, 'nuair chunnac iad cho misneachail, dàna, earbsach 's a bha e, agus cho suarach mu na piantaibh eagalach bha' feitheamh air.

'Nuair b'èiginn falbh, ghabh e cead d'a chàirdean cho ciùin sàmhach 's ged a' robh e ri tachairt orra an ceann seachduin. Chàraich iad air muin asail e, agus dh' fhalbh iad air an t-slighe do'n bhaile-mhor. Thachair uachdran a' bhaile air ann an carbad, agus 'athair maille ris. Thug iad air Policarp tighinn bhàrr a bheothaich air an robh e marcachd, agus suidhe maille riutha 's a charbad.

"C'arson" ars' iadsan "nach àicheadh thu Chrìosd? C'arson nach aidich thu Caesar 'na dhia? Dean so," ars' iadsan, "agus tha thu tèaruinte."

"Cha'n eil sin 'nam chomas" ars esan, cha'n urrainn mi; cha dàn leam; cha'n eil a' chridhe agam." Chàn is smàid iad e mar amadan gun tuisge. Thilg iad mach as a' charbad e, measg nan clach, leis an do shiach e a shliosaid. Ach cha robh comas air; b'èiginn da imeachd agus coiseachd air aghaidh, bacach, leònta, brùite, truagh mar a bha e. Thugadh do dh'àite a mhargaidh e, far an robh anabarr sluagh cruinn, a' faicinn nan cluithean bha 'dol air aghaidh, agus beathaichean fiadhaich a mortadh 's ag itheadh a cheile. Air dha bhì 'na sheasamh 'san àite eaglach so—fuaim is gleadhraich, is ùpraid mhallaichte air gach taobh dheth—chual 'e guth 'ard mòr o' neamh ag ràdh, "Bì fo dheagh mhìnsnich, a Pholicarp bhì laidir; na bh fo eagal; seas gu duineil na chuirear ma d'choinneamh Chual iadsan 'bha dlùth dha na briathran; ach thuig e féin 's na càirdean crìosdail bha maille ris co 'uaithe thainig iad.

Chruinnich a nis anabarra sluagh m'a thim-chioll, 'nuair a chual' iad co bh'ann agus gu'n robh e ri bhì air a losgadh. Thainig maor mòr a bhaile, a dh'fheòraich dheth, "An d'tusa Policarp?" Agus air dha aideachadh gu'm b'e,—“Guidheam ort' ars' esan àicheadh Chrìosd, agus abair gur e Caesar a's dia. Mionnaich air Caesar; dean aithreachas, agus abair nach fear-leanmhuinn thusa air Chrìosd. Cuimh-nich gur duine aosmhor thu; oir cha'n eil toil air bith agam-sa do chuir gu bàs, ma's urrainn domh."

Fhreagair Policarp, Cha'n àicheadh mi Chrìosd; cha'n urrainn mi. Cha mhionnaich mi air Caesar; bas no beatha cha toir ormsa sin a dheanamh."

"Mionnaich air Caesar," ars' am maor, "agus gheibh thu as." "'Ne mise?" arsa Policarp "gu'n àicheunain-sa Cruisd! Ceithir fichead bliadhna a's còrr bho'n a dh'aidich mi e—o'n thug mi mi féin suas da, eadar anam agus chorp.

Cha d'rinn mo Shlanuighear caomh eucoir, no olc, no dearmad, na deuchainn ormsa riamh; sheas e mi, agus seasaidh e mi. Ciamar is urrainn dhomh nis mo Rìgh agus mo Dhia dhi—chuidhneachadh?—esan a thainig o neamh g'am iarraidh—bhàsaich air mo shon agus dh'èirich air mo shon—'tha nis, seadh nis féin a guidheadh as mo leth air deas-laimh 'Athair! Cha dean, cha dean. Eisd co mi—eisd m' aidmheil dheireannach. Is crìosduidh mi.

"Thoir an aire," ars' am maor mòr, "cìod tha thu 'g radh. Tha beatheachain fiadhaich dlùth dhuit air an àm; tilgidh mi thu steach 'nam measg mar géil thu. Tha'n teine air fhadadh; tha'n lasair ag éiridh. Am meadhon

na lasaraich ud tilgear thu, ann an tiota beag, mar stríochd thu."

Fhreagair Policarp, " Mo thruaighe ! tha thusa bagradh teine a lasas car tamull, 's a mhilleas a' chollunn air an àm ; ach tha thu aineolach air an teine nach smàlar, is nach gabh dol as gu dilinn na gu sìorruaidh—na lasraichean garg tha feitheamh air naimhdean Dhe. Na dean maille, cha dean do bhagraidean cùis." Air dha labhairt mar so, las aghaidh an duine naomha le dealas agus gairdeachas ard.

Faiceamaid a bhinn—Tha Policarp, an críosduidh ri bhi air a losgadh gu bàs. Thog an sluagh iollach gairdeachas—" Tha Policarp—athair nan críosduidhnean—gu bhi air a losgadh ! " arsa mile agus deich mìle beul. B'e mian luchd—riaghlaidh a bhaile a thilgeadh measg nam beatheachain fiadhaich ; ach ghla-

odh an sluagh,—“ Loisgibh e ! lasaibh an teine ! ”

Thoisich Policarp beannaichte ri 'aodach a chur dheth, cho socrach, ciùin, sàmhach, 's a rinn e riamh 'dol gu tàmh na leaba féin. Nuair bha iad dol 'g a thàirneachadh ri maide mor, air an robh iad r'a losgadh thubhairt e, " Cha ruig sibh a leul 'sa caoidh ; ach labhair e riutha Tha Dia maille rium, a's neartaichidh esan mi ann an àm na deuchainn. Cha ghluais mi lamh na cas." Bha cuid do na braithean críosduidh maille ris a gul 'sa caoidh ; ach labhair e riutha gu misneachail agus thog e an cridheachan.

An deigh dha ùrnuigh dhùrachdach a dheanamh, chàraich naimhdean an duine naomha so air teine ro-mhòr e. Cha chualas osna na glaoth. Ann an ùine ghearr bha chollunn 'na luathre ach bha 'anam maille ri Dia ann an glòir.

An Dìleab a dh' fhag Críosd aig na Deisciobuil

AN T-URRAMACH IAIN MAC-A-PHEARSOIN, M.A., AN TIGH AN UILLT

THA e na chleachdadh aig mór shluagh an t-saoghail mun tig crìoch am beatha tiomnadh a dheanamh agus an cuid de'n t-saoghal a roinn is fhàgail aig cairdean is luchd daimh.

Cha dean duine tiomnadh ach duine aig a bheil a bheag no mhor air choireigin ri fhàgail as a dheigh. Tha na dìleabaich air an cunntas fortanach ach glé thrìc tha e tachairt gu bheil airgid a thig air neach mar sin air a chur gu mì-fheum, mar tha an sean fhacal ag radh " an rud a thig leis a ghaoith falbhaidh e leis an uisgè—ach 'sè tha'n sin ach sgeul eile.

Ma theid dearmad a dheanamh air dlùth chairdean an àm bhith deanamh an tiomnaidh bidh an ceol feadh na fìdhle agus theid lamh a thoirt air lagh na rioghachd gus a dhearbhadh nach robh an fear-tiomnaidh aige fein, nuair rinn e dichuimhne orra-san.

Tha mi cinnteach nach nobh duine riamh air talamh na bu bhochda na Críosd agus roinn e na bh'aige air a Dheisciobuil. Cha robh tigh no fonn aige, oir dh' fhàg e an dachaidh as a dheigh agus chaidh e a mach lòm falamh a chum na h-oibre air son an d'thainig e dh' ionnsuidh an t-saoghail. Cha robh aite taimh aige ach ann an tighean choigreach no air na sleibhteandluth do'n bhaile. Thuirt e féin. "Tha tuill aig na sionnaich agus nid aig eumlaith an adhair, ach chan eil aite aig Mac an duine anns an cuir e a cheann fodha."

Nuair thainig crìoch a thuruis cha robh ni aige, cha mho bha eudach riomhach 'gu'chomhdach. Nuair fhuair e bàs air a' chrann cha robh uime ach trusgan tana agus ghabh na saighdearan a cheus e sealbh as.

Bha e bochd da rìreadh na chrannchar, cha robh ni de shaoibhreas an t-saoghail so aige,

agus an deigh sin uile chuimhnich e air a Dheisciobuil, agus cha d'fhag e falamh iad. " Tha mi fàgail sìthe agaibh," arsa esan, " mo shìth-se tha mi toirt dhuibh."

Feumaidh mar sin gu bheil da sheorsa de shaoibhreas ann, an shaoibhreas sin a laimhsicheas agus a chosgus duine. Air am bi meirlich a sealg feuch am faigh iad cothrom air a ghoid, agus an saobhreas sin nach gabh goid agus air nach ruig meing no leomann.

Thug Críosd do na Deisciobuil aige ni a b'fhear gu mór na or is airgid. Tha cuimhne agaibh air leughadh ann an Leabhar nan Gnìomharan mar chunnaic Peadair is Eoin an duine bacach aig doras an Teampuill ag iarraidh deirce. Thuirt Peadair ris, " Airgid no òr chan eil agam ach an ni a tha agam bheir mi dhuit. An ainm Iosa Críosd O Nasaret, èirich agus imich." Dh' èirich e agus dh' imich e. Rinn ainm Iosa an ni nach b'urrainn ór no airgid a dheanamh.

Nuair leughas tu eachdraidh a bheatha agus a ghabhas tu beachd air bheir thu fanear an t-sìth iongantach a bha e a' sealbhachadh. Nuair dh' iarr an sluagh a chrunadh mar rìgh, cha do rinn e uail mhor as an iartus, agus a ris nuair ghlaodh iad ceus e cha robh e air a chur mun cuairt gu mor. Bha e gu ciuin ciallach mar bhàta air àcair ann an calla seimh.

Tha da sheorsa de shìth ann, an t-sìth sin a bhuneas do'n t-saoghal so agus an t-sìth a bhuneas do'n t-saoghal a ta neo-fhaicsinneach. Tha e comasach do neach e féin a ghluasad air a leithid de dhòigh agus nach teid e féin agus an Saoghal thar a cheile. Bidh an neach sin daonan ag amharc air na nithean a bhuneas dha féin. Anns an doigh sin tha e comasach

dha moran a sheachnadh a chuireadh dragh air nan robh e an aghaidh an t-saoghail. Tha leithid sin de dhuine mar bhàta bhios daonan á sìoladh an cois a chladaich agus a diultadh dol a mach do'n doimhneachd mhoir far a bheil na tuinn ag èiridh suas gu bras.

Seall a nis cho furasd 'sa bha e do Chriosd cumail a stigh air an t-saoghal agus a thoil a dheanamh ach chan ann air son sin a thainig e dh' ionnsuidh an t-saoghail. Bh' fhearr leis sìth a bhi aige ri Dia na ris an t-saoghal a theid seachad. Ghlaodh an saoghal, "tha Deanhain aige," ach ghlaodh Dia "Is e so mo mhac gradhach." Ghlac an saoghal e mar ghadaiche ach fhrithheil ainglean Neamh dha.

Chì thu an da sheorsa sìth air an do rinn mì luaidh na sheallas tu air Criosd an lathair Philait. Bha fhios math aig Pilat na chridhe nuair chunnaic e Criosd na lathair nach robh e coireach agus nach do rinn e gnìomh air bith a bha toillteanach air bàs ach bha eagal nan Iudhach air, agus eagal an Rìgh. Chual e na h-Iudhaich a' radh "Ma leigeas tu as am fear so chan eil thu 'nad charaid do Chaesar." Cha bu dàna leis cur a mach air an t-saoghal.

Amhaire a nis air Criosd, bha tair air a deanamh air, agus masladh air a thoirt dha, ach bha moralachd na ghnìs agus cha robh eagal no fiamh air roimh dhuine sam bith. Bha sìth Dhé aige. Air a chrann cheusaidh thug e beatha mhaireannach do'n ghadaiche a bha air crann ri thaobh.

Saoilidh daoine gur e ni iongantach a bh'ann gun d' fhuiling fear aig an robh a leithid de chumhachd, mar dh' fhuiling e ann an Getsemane agus air Calbhari, ach is ann air son math dhàoine dh' fhuiling e na nithean sin agus bha sìth Dhé ga chomhnadh gus an d' thug e suas an deo.

Tha feadhainn ann nach eil a' creidsinn anns an t-sìth sin oir tha sìth an t-saoghail aca agus cha d' fhuair iad riamh èolas air bròn no air bàs. Ach cha mhair a chuis mar sin daonan Thig an latha fhathast nuair thig calldachd is bochdairn 'nan rathad agus teichidh sìth an t-saoghail so air falbh. Thà'n t-sìth so coltach ris a chuan mhór, aon latha bidh fiath nan ian ann agus an ath latha bidh e troimhe cheile 's e 'g eiridh suas na chaoiribh geala.

Smuainich air na Deisciobuil aig Iosa 's iad cruinn anns an t-seomar uachdrach air an oidheche ud. Labhair Criosd cho coibhneil riutha agus dh' fhàg e a shìth aca.

Bha e a' dealachadh riutha agus bha aca ri dhòl a mach leo fein. Bha iad a dol a mach do dhorchadas an t-saoghail agus a measg naimhdean, ach bha sìth aca nach b' urrainn an saoghal a thoirt uatha.

"Tha mi fagaill sìthe agaibh; mo shìth-se tha mi toirt dhuibh, chan ann mar a bheir an saoghal tha mise toirt dhuibh."

Sin mata an dileab luachmhor a dh' fhàg Criosd aig a Dheisciobuil mún d' fhàg e an saoghal.

Màthair na Creud

LE R. D.

AN cuala sibh guth riamh air màthair na Acreud? Cha chuala mise iomradh orra gus an d' fhuair mi èolas air bean chòir a mhuinntir an Eilein.

Bha cuid de na foelan nach ro i gle chinnteach asda, gu àraidh anns an t-sreath nu dheireadh.

"Creideam's an Athair uile threun,
A thug do'n chruinne-ché a bhith;
A chruthaich nèamh us talamh trom,
An cuan agus am fonn fa leth;
Creideam ann an Iosa Criosd,
Aon-mhac sìorruidh Dhé na glòir.
A dh' adhlacaidh 's a luìdh san uaigh,
'S a dh' eirich 's a chaidh suas gu nèamh,
'S a tha air deas làimh an Athair a' tamh,
Gus am pill e nuas fa-dheòidh,
A thoirt breth air beò 's air mairbh,
"Maranat" 's suas: gu ma amhluidh a bhitheas."

"Innsidh mì dhuibh naigheachd bheag air an mhnaoi aosda dhàll bho'n d' fhuair mì Màthair na Creud."

"Gle mhaith," fhreagair mi.

"Nuair a bha mise sia mìosan a dh'aois, dh'fhalbh mo mhàthair, agus mise na h-achluis, maille ri dithis mhnathan òga eile gu òrduighean

an Ath-Leathain. Tha sin fad bho Loch Snisort. An déigh dhoibh iomadh mìle a choiseadh, thubhairt Mairi ri mo mhàthair, "thoir dhomh fhéin an leanabh, 's thusa sgith."

Rinn ise sin. Lean iad romhpa agus an oidheche a tighinn, gus an do ràinig iad àite uaigheach far an bithte a faicinn rudan. Chunnaic iad gun teagamh ni eigin mór a teachd 'nan còmhdaill.

"Thoir dhomh fhéin an leanabh, a Mhairi."

Cha toir, arsa ise. Tha e cho tearuinte agam fhéin agus a bhiththeadh e agadsa. Ma mharbhas an rud a tha ann mise marbhaidh e thusa."

"Ma ta," fhreagair Caristiana, an treas te, "thoir dhomhsa am bata, agus rachamid air adhairt ann an neart an roinn so."

Tha angeal Dhe a' campachadh
Mu'n dream d' an eagal e
G'am fuasgladh is gan teasairginn
O'n trioblaidibh gu léir.

Ghabh iad greim air gàrdeanaibh a cheile agus chaidh iad air adhart a' déothal as an rann a thug Caristiana dhoibh. Mar bu dlùithe a

bha e teachd orra's ann bu mhò bha e fàs, gus mu dheireadh am faca iad dà adharc mhòr àrd. Cha robh teagamh nach e an droch aon a bha ann, ach ann an creidimh chum iad rompa. Gu sàmhach seachad ri'n taobh chaidh duine air muin eich, agus damh mór féidh marbh aige

air a bheulaibh. Nach ann aig na mnathan òga a bha an creideamh, nuair a chaidh iad a choinneachadh an ni a bha dùil aca a b'e Satan? Cumaidh ni as lugha na sin cuid as an eaglais an diugh. 'Se sud an seòrsa bho'n d'fhàinig na Gàidheil.

Aig an Uinneig

An fheadhainn nach maireann

BHO chionn ghoirid thàinig am bàs air trìuir mhinistearan Gàidhealach air an robh mòran de luchd-leughaidh nan duilleagan so eòlach, Paruig Mac Griogair, an Daoghal; Gilleasbuig Mac Leòid, a bha ùine fhada anns an eaglais Shaoir an sgrì an Lagain; agus Dòmhnall I. Mac Aonghuis, am Bun-Ilidh. B'aithne dhomh Gilleasbuig Mac Leòid an uair a bha e anns a' Chollaist an Dùn-éideann, bliadhnan air thoiseach orm, ach ged chaill sinn sealladh air a chéile an déidh dha Collaist na h-Eaglaise Saoire fhàgail, bhithinn a' cluinntinn iomraidh air an dràs 's a ris, is bha fhios agam gu robh meas air mar mhinistear soisgeulach agus mar dhuine còir.

Tha an leabhar anns am faighear cunntas air ministearan na h-Eaglaise Saoire cho truagh lom 's nach 'eil ann mu Ghilleasbuig Mac Leòid ach "gu'n do rugadh e an siorramachd Ionar-nis agus gu robh e air a shuidheachadh an Ath Tharracuil an 1899."

Chan 'eil cuimhse agam e'uin a chaidh e do Bhàideanach, ach is ann an sin a choimhlion e a' chuid a b'fheàrr d'a mhinistrealachd. As an Lagan chaidh e gu coimhthional Beurla, an Eangaidh, is shaothraich e an sin gus an do leig e dheth a dhreuchd bho chionn bhliadhnanach, an droch shlàinte. Is e Uidhisteach a bha ann a thaobh a dhùchais.

* * * * *

Is e Peairteach a bha am Paruig Mac Griogair; rugadh e am Feàrnán. Bha e air oileanachadh an sgoil Raining an Ionar-nis agus am Oil-thigh Dhùn-éideann; air a shuidheachadh an Gleann

Comhann an 1891; an Asaint an 1896; an Tobar Mhoire an 1898; an Cnoc Mhoire an 1907; agus an Daoghal an 1912.

Bha e'n a sgoilear maith agus 'n a dhuine maith; ciùin agus iriosal agus faicallach 'na ghiùlan agus 'n a sheanchas. B'fhiach a shearmoin éisdeachd riu, ach bha aon fhasan aige nach robh maith, bhiodh e a' dìunadh a shùl anns a' chùbaid an àite sealltuinn air daoine an clàr an aodainn.

* * * * *

Bhuineadh Mghr Mac Aonghuis do na Hearadh. Shaothraich e an Ìle; an Cille Chuimein; anns a' Chnoc Bhàn; an Ullabul; agus anns na miosachan mu dheireadh d'a bheatha am Bun-ilidh, far an do chaochail e gu h-obann. Bha e mór agus gasda 'n a phearsa, 'n a shearmonaiche soisgeulach, agus 'n a dhuine coibhneil. Bho chionn bhliadhnanach cha robh a shlàinte ro mhaith, ach an déidh dha sgèreachd throm Ullabul fhàgail chaidh e na b' fheàrr, is thòisich e air obair a ris, ach thàinig a' chrìoch gu grad air.

Litreachadh na Gàidhlig

A thaobh 's gu bheil ainm is àite-seasaimh dhaibh féin aig gach aon de'n fheadhainn a tha a' sgrìobhadh anns na duilleagan Gàidhlig air a' mhìos so tha mi a' fàgail nan sgrìobhaidhean sin mar bha iad air an ceartachadh air son a' chlàr leò féin. Tha mi 'n an comain air son beagan fois a thoirt dhomh mu làithean na Bliadhna Uire, agus a' toirt mòran taing dhaibh an dòchas gu'n toir iad dhuinn an tuilleadh uair-eigin eile.

Laoidh Comanachaidh

N uair dhearcas mi air crann nam buadh.
Air an do cheusadh Rìgh na Glòir,
Measam gach buannachd mar ni truagh,
'S is tàir 's is fuath leam m' uabhar mór.

Gu'n deanainn uaill, nar leigeadh Dia,
Ach an crann-ceusaidh Chrìosd 's 'na ghràs;
'S gach ni air am bu mhò mo mhiadh,
Làn strìochdam e d'a fhuil 's d'a bhàs.

Gach làmh, gach cas, a cheann, 's a chliabh
Tha 'sileadh bròin, le gràdh d'a réir;
Gràdh 's bròn cho mór am facas riann,
No crùn cho briagh de dhroighionn geur?

Ged a bu leam air 'fhad an saogh'l,
Bu thiodhlac e gu tur ro chrìon;
Bu neo-ni truagh mar dhìol d'a ghaol
Mo bheatha, m'anam, is gach sion.

Na's Maisiche na clann nan daoine

LEIS AN URRAMACH IAIN MAC AONGHUIS, M.A., HACRAIG

"Glòir Dhe ann an gnùis Iosa Crìosd."—2 COR. iv. 6.

IS e aon deagh chomharradh air ar ginealachd-
ne gu bheil mòran 'n ar measg a tha gabhail
tlachd ann an eachdraidh agus ann an seanchas
nan aimsirean a dh'fhalbh, agus gu h-àraidh
ann am beatha agus an gnìomharan nan curaidh-
can, nam feallsanach, agus nam fàidhean, a
bhuannaich cliù 'n an linn fhéin. Agus, ann am
beachd leughadair an latha 'n diùgh, chan'eil
an t-ùghdar ach a' tighinn goirid air a dhleas-
danas mur toir e dhuinn, chan e a mhàin deagh
chunntas air euchdan agus inntin a chuspair,
ach còmhla ri sin, iomradh mionaideach air
coltas a ghnùise agus cumadh a phearsa. Is
toigh leinn fhaotainn a mach an robh e àrd no
goirid, caol no reambar, tlachdmhor 'na aghaidh
no suarach 'na chumadh. Tha an t-ùghdar mar
is trice a' deanamh oidhirp dhìleas air son am
miann nàdurach sin a shàsachadh, agus tha
ealantas an dealbhadair a' toirt còmhadh do
pheann an sgrìobhadair. Tha sinne cho còlach
air aghaidh Ualter Scott agus Gladstone is a
tha sinn air gnùis ar nàbuidh an ath dhorus.

'Nuair a leughas sinn na Sgrìobtuirean, chan
fhaigh sinn nì dheth sin. 'Na phearsa, dé seorsa
duine a bha ann an Abraham, no ann am Maos?
An robh Isaiah cho rioghail 'na ghnùis 's a tha
e mòralach 'na bhriathran? Co aige a tha
brath. Cha robh suim aig seanchaidhean Israel
anns na nithean sin. Nì mo gheibh sinn anns
an Tiomnadh Nuadh cunntas air pearsa an
t-Slanuigheir anns an fheòil. Rinneadh am
Facal 'na fheòil agus dh' amhaire na h-abstoil
air glòir na feòla a bha còmhach Facal Dhe.
Ach cha do fhreagair na h-abstoil a' cheist a bha
agus a tha ann an cridhe mhóran, "Dé bu
choltas do Iosa nuair a bha e air an talamh?"

Chan urrainn dhomh a chreidsinn gu bheil
mearachd ann a bhi ag iarraidh soluis air a'
chùis sin. Faicemaid, mata, an gabh oidhirp
deanamh a' cheist sin a fhreagairt.

Bha fàidhean Israel a' ghnàth a' feitheamh ri
teachd a' Mhessiah. "Oir gu deimhin tha mi
ag ràdh ruibh gu'm b'iomadh fàidh agus firean
leis am bu mhiann na nithe so fhaicinn a tha
sibhse faicinn agus nach faca iad." Ach ged
nach robh an sealladh agus an éisdeachd sin air
a bhuileachadh orra gu corporra, thug an
Sporad Naomh dhaibh léirsinn agus clàisteachd
eile mar ghealladh agus mar chomharradh air
na nithean a bha ri teachd.

Agus anns an 45mh Salm, tha an Salmadair

ag ràdh: "Is maisiche Thu na clann nan
daoine; dhòirtheadh gràs ann ad bhilean;
crìoslaich do chlàidheamh air do leis, O ghais-
gich; le d' ghlòir agus le d' mhóralachd; de
mhìr agus de àlos agus de chassia théid fàile
o d'thrusgan uile," Bithidh am Messiah dreach-
mhor 'na phearsa, àillidh 'na ghnùis, òirdhear
'na thrusgan, sònruichte am measg dheich
mile.

Tha Isaiah a' toirt dealbh eile. "Is co mhór
a' mhi-mhaise a rinneadh air aghaidh seach
aghaidh duine; agus air a dhreach seach dreach
chlann nan daoine." "Cha robh dreach no
mòralachd aige, gu'n amhairceamaid air; nì mò
bha maise aige, gu'n gabhamaid tlachd ann.
Tha e air a dhimeas . . . lotadh e . . . tha e
air a chlaoidh." An e so an Rìgh glòrmhor agus
maiseach, a tha marcachd air aghaidh gu buadh-
ach? An gabh e bhì gu bheil sinn ag amharc
air an aon ghnùis anns an dà dhealbh sin?

Anns an rannsachadh so, chan fhaigh sinn
mòran soluis o na Soisgeulaich. Tha sinn a'
faireachduinn gu'm bheil sinn an làthair Neach
a tha tarraing d'a ionnsuidh fhéin gràdh agus
creideamh mhóran, agus air an làimh eile a tha
co-éigneachadh eagal agus ball-chhrith ann an
cridheachan dhaoine eile. Thig a' chlann bheag
d'a ionnsuidh gu subhach aig; tha saighdearan
an Aird-Shagairt a' tuiteam gu làr nuair a
labhras E "Is Mise E." Tha na Soisgeulaich a'
mothachadh mar a bhiodh E a' tionndadh air
son amharc timchioll air an t-sluagh, mar a
bhiodh E a' togail a shùilean ann an ùrnuigh,
agus gu h-àraidh am modh anns am biodh E a'
glacadh an arain an déidh buidheachais, 'ga
bhriseadh agus 'ga roinn 'n am measg. As
déidh na h-aiseirigh, cha d'aithnich Cleophas
agus a chompanach E agus an do ghabh E an
t-aran 'na làimh 'ga bhriseadh. Ann an ciad
linntean na h-eaglais, bha dà bheachd a' faotainn
creideas a thaobh na ceiste so. Tha fear de
sheanairean urramach na eaglais d'am b'ainm
Justin Martyr ag ràdh. "Cha robh grinneas
sam bith ann an aodann an t-Slanuigheir. Cha
robh maise 'na ghnùis. Cha robh E ach mì-
thlachdmhor 'na chumadh."

Bha feallsanach pàganta bèò anns an
treasamh linn d'am b'ainm Celsus; tha e ain-
meil air son an naimhdeas a nochd e do'n
chreidimh Chrìosduidh agus a chionn gu'n do
sgrìobh Tertullian an aghaidh a bheachdan.

Arsa Celsus : “ Tha e air aithris nach robh E (Iosa) ach 'na dhuine beag, agus gu'n robh a ghnùis mi-mhaiseach.” Agus tha Tertullian fhéin, fear-lagha tapaidh a bhùineadh do Africa a Tuath agus a bhùannaich ainm agus cliù air son a bhi dìon a' chreidimh Chriosduidh ri linn na geur-leanmhuinn, a' cur briathran dorcha an t-Salmadair (S. 22) air bilean Chriosd. “ Ach is enuimh mise agus cha duine, masladh dhaoine agus tàir an t-sluaigh.” Air an làimh eile bha mòran de'n bheachd gu robh Criosd sgiamhach 'na phearsa agus aillidh 'na ghnùis; a' creidsinn gu'n deachaidh briathran an t-Salmadair a choimhlionadh gu litireil agus gu robh E na's maisiche na clann nan daoine.

Chaidh an làmh-sgrìobhaidh ris an canar “ Litir Lentulus ” a chur ri chéile timchioll air annaoidheamh linn, ged a bha daoine a' creidsinn air son ceudan bliadhna gu'n deachaidh a sgrìobhadh le neach a chunnaic Iosa anns an fheòil. Ach is maith dh'fhaoidhte gu'n robh an sgrìobhadair ag uisneachadh eòlais a thàinig d'a ionnsuidh tre na ginealaich. Arsa “ Litir Lentulus ”; “ Bha E de'n àirde choitcheann; a réir cleachdadh na Nasaratach bha fhalt air a roinn anns a' mheadhoin agus air a chumail gu òrdail min sìos seachad air a chluasan, ach fodhna sin, tha fhalt a' tuiteam 'na chiabhagan duallach timchioll air a ghuailean; tha barran an fhuilt na's soilleire na chuid eile, agus a' dealradh le lannir theinnteach òr-bhuidhe; tha a mhala sèimh sìobhalta agus ciùin; tha a shuilean dubh-ghorm agus tha an tuar a' caochladh gun stad. Tha E uamhasach 'na fheirg, truasmhor agus coibhneil 'na bhriathran, subhach agus toilichte 'na ghiùlan. Air uairean bithidh E a' gul ach riamh chan fhacas E a' deanamh lasgan gàire. Annsan chaidh briathran an fhàidh a choimhlionadh, “ Tha Thu na's maisiche na clann nan daoine.”

Tha cupan airgid an diugh ann an America a b'abhaist a bhi ann an seann eaglais Antioch anns na ciad linntean; tha sgoilearan àraidh am beachd gu'n deachaidh an cupan sin a dhealbh anns a' chiad linn 'nuair a bha iad fhathast beò a chunnaic Iosa anns an fheòil. Agus air taobh a muigh a' chupain sin tharruing am fear-ceaird dealbh a tha nochdadh dhuinn deichnear de na h-abstoil agus am Maighistir 'na am meadhoin. Chi sinn duine goirid dùmhail; tha an ceann mór agus a mhala àrd; tha an lethcheann trom tiugh; na

bilean tana agus am beul dùinte. Chan'eil maise shònruichte sam bith ri fhaicinn, ach arsa fear a chunnaic an cupan, “ Chan urrainn dhomhsa innseadh 'n am bhriathran bochda fhéin dé'n àillidheachd spioradail a tha còmh-dach na gnùise sin.” Tha fear eile ag ràdh, “ Cha b'urraim dhomh amharc ro-fhada, oir bha na deòir a' dalladh mo léirsinn.”

Am bheil urras againn gu bheil a h-aon de na dealbhan sin a réir na firinn? Cha toir mise freagairt do'n cheist sin. Ach tha so cinnteach gu leòr. Is ann a reir cor agus uireasbhuidh ar n-anma a tha Criosd 'ga fhoillseachadh fhéin do gach neach. Thàinig an sgeul so a nuas o shean agus tha i fìor ann am modh spioradail. Nochd Criosd E fhéin as déidh na h-aiseirigh do bhuidheann bheag de na deisciobuill. Arsa Eoin, “ Tha mise a' faicinn seann duine agus feusag thiugh liath air.” Arsa Seumas, “ Tha mise a' faicinn duine òg treun.” Arsa balach beag a bha còmhla riu “ Tha mise a' faicinn leanabh maoth.”

Tha aon neach a' faicinn an Fhàidh a tha foillseachadh ruinntean diomhair Dhe. Tha neach eile a' toirt a ghràidh do'n Ard-Shagart a choisrig a chorp fhéin air a' chrann mar iobairt air son peacaidhean an t-saoghail. Do neach eile tha e 'ga nochdadh fhéin 'na Rìgh os cionn gach Rìgh, agus mar Thighearna os cionn gach Tighearna. Tha an treud bheag ag aithneachadh an deagh Bhuachaille. Tha na daoine amhgharach ag aithneachadh an Lighiche Math. Tha esan a tha cosnadh aran làitheil le fallus a ghnùise a' toirt urram do shaor Nasaret. Tha an sluagh aingidh a' coinneachadh a' Bhreithimh Ceart. Agus gu h-àraidh tha gach peacach truagh a tha tionndadh air falbh o a pheacadh le cridhe briste agus le spiorad brùite ag ionnsachadh gur E so Uan Dhe a tha toirt air falbh peacaidhean an t-saoghail. “ Glòir Dhe ann an gnùis Iosa Criosd.” “ Co mhór am milleadh a rinneadh air aghaidh seach aghaidh duine.” Is e ar peacaidhean a b'aobhar do'n mhilleadh sin. Creuchdan Iosa Criosd; is e ar làmhnan a lot e.

Ach nach eil an aghaidh mhillte, an corp briste, na creuchdan uamhasach, na's maisiche ann an sùlean Criosduidh na maise nàdurra a chunnaic riamh air an talamh. Anns an t-seadh is àirde “ Is maisiche E na clann nan daoine; tha E sònruichte am measg dheich mìle.”

Ceann Caorach

AIR A DHEASACHADH LE M. C. R.

CHA robh céilidh againn bho chionn sia mìosan. 'S i mo bhàrail fhéin gu 'n robh an ùine sin ro fhada gun chòmhradh Gàidhlig a bhi againn. Bha am Fear-lagha de 'n aon bheachd

rium, ach 's ann mar a bha a' chuis gu'n robh an Sgoilear agus an Dotair ro thrang mu nithean eile.

Tha iad 'n am buill de 'n Chomunn Sean-

aimsireil (*Antiquarian Society*), agus mar is sine a tha iad a' fàs, 's ann is eudmhoire a tha iad mu na nithean a bhuineas do 'n chomunn sin.

'S an earrach so chaidh fhuair an Sgoilear a mach, air sliabh aig cùl a' bhaile, àite ris an abair na feallsanaich "*Raised Beach*," agus a h-uile latha math a thigeadh, chiteadh an Sgoilear moch is anmoch a' ruamhar 's a' rùrach feadh na talmhainn. 'S iomadh uair a thachair mi air a' tighinn dachaidh 's an fheasgar, spaid bheag fo achlais, agus a phòcanna lan de sporan agus cinn shaignead, agus an leithid sin.

Tha e ag ràdh gu'n do rinneadh an acfhuinn sin leis na daoine beaga a bha còmhuidh anns an àite bho chionn sia no seachd mìle bliadhna. ('S ann aig an Sgoilear fhéin a tha an t-eòlas !)

Agus tha an Dotair neo-ar-thaing ris an Sgoilear a' rannsachadh eachdraidh an àma bho shean. Ma thachras tu ris a' tighinn dachaidh aig beul na h-oidhche, faodaidh tu bhì cinnteach gu bheil seann bhràth, no iarmad eile de na linntean a dh' fhalbh, aige 's a' charbad-ola, oir tha an Dotair a' rannsachadh a h-uile làrach caisteil, no seann eaglais, no cill 's an dùthaich, agus a' cur gach nì prèiseil a gheibh e fo chùram an Tigh-iongantais 's a' bhaile, far am bi iad gleidhteach, teàruinntè.

Thug an Dotair bàrr air an Sgoilear, oir thàinig e air seann làrach Manachainn, 'nuair a bha e a' cladhach ann an gleann air chor-eigin, agus bha e glé mhór as, oir cha robh fios aig duine 's an dùthaich gu'n robh a leithid de nì riamh 's an àite.

Thug e cumntas anns a' phaipeir-dhùthchail mu eachdraidh nan seann togalaichean sin, agus an déidh beagan uine thòisich litrichean air tighinn thuige o gach oisinn de 'n t-saoghal. So mar a thòisich an dhiubh :—

"O 'n a tha sibh cho mion-eòlach air eachdraidh na sgìreachd, bhithinn fada 'n 'ur comain na 'm biodh sibh cho math agus innseadh dhomh mu dheighinn mó sheana-mhathar a bha fuireach 's an àite bho chionn ceud bliadhna. . . . !"

'S iomadh uair an uaireadair a chuir an Dotair seachad a' freagairt nan litrichean.

Ach mu dheireadh thall, o 'n a thàinig an geamhradh, dh' aidich an Sgoilear 's an Dotair gu 'n robh iad ag ionndrainn na Gàidhliche, agus chruinnich a' bhuidheann bheag againn air chéilidh air oidhche Di-màirt so chaidh. Ach ma chruinnich, chaidh an deagh ghreis seachad mu 'n do ràinig sinn cuis aobhar na céilidh. Thòisich an Dotair agus an Sgoilear air bruidhinn 's air bruidhinn anns a' Bheurla, mu na "*Cistercians*" agus na "*Cluniacs*," gus mu dheireadh an do thionndaidh an Fear-lagha rium agus an d' thubhairt e 's a' Ghàidhlig, "Agus ciod e do naidheachd an nochd ?"

"Ma ta," arsa mise, "'Si mo naidheachd gu 'n do chruinnich sinn an nochd air sgàth na

Gàidhliche, ach a réir coltais tha a' Bheurla air tolladh a steach,—aig an ruith so cha bhì cor na Gàidhliche ach bochd gu leòir. B' fheàrr dhuinn a bhì 'n ar suidhe mu 'n cuairt air a' bhòrd air cathraichean cruaidh agus tòiseachadh as 'ur air dol troimh 'n *Ghrannmar*."

Ge b'e ainm a their sibhse ri dol troimh 'n *Ghrannmar*, ars' an Dotair, "cha 'n e Céilidh a theirinn-sa ris, ach thug an *Grammar* sgeul mhath 'n an chuimhne, agus innsidh mi dhuibh i ma thogras sibh."

"Glè mhath, air 'ur n-aghaidh," arsa càch, toileach gu leòir an *grammar* a sheachnadh.

* * * * *

An dòighean dìomhair

O chionn bliadhna no dhà, mar is aithne dhuibh, chaidh ar bana-charaid Sine Nic Iain air sgrìob do na h-Innsibh a dh' fhaicinn a bràthar. 'Nuair thàinig an t-àm gu tilleadh dhachaidh thachair gu 'n robh làithean-féille aig a bràthair agus ghabh e fhéin agus a bhean an turus còmhla rithe.

Am measg an luchd-turuis air a' bhàta bha boirionnach d' am b' ainm Bean Chananaich—té àrd-ghuthach, fad-theangach. Aig àm bidh, shuidh i aig an aon bhòrd ri Sine 's a càrdean, agus bhiodh i a' bruidhinn fad na h-ùine.

Dh' éisd Sine gu modhail ri a cuid seanachais fad latha no dhà, ach an déidh sin, mhothaich i i féin mar gu'm b' eadh ag éisdeachd, gun a bhì gabhail a steach aon fhacal.

Latha de na làithean, a' dlùthachadh ri *Marselles*, agus iad aig an tràth-maidne, bha Bean Chananaich a' bruidhinn gu h-àrd mar a b' àbh-aist mu iomadh rud, ach aig an àm so dh' fhan aon nì a thubhairt i ann an inntinn Sine, agus b'e so e, "B'e mo sheanair a sgrìobh a' cheud *ghrammar Tamil*."

Chaidh Sine agus a càrdean air tìr aig *Marselles*. Chuir iad seachad an latha a' dol bho àite gu àite feadh a' bhaile, agus mu dheireadh chaidh iad gu tigh-òsda airson an dinnearach. Shuidh iad aig bòrd beag ann an oisinn an t-seòmair, agus thug iad faineir duine òg gasda 'na shuidhe aig bòrd eile dlùth orra.

Cha robh iad fada 'nan suidhe gus an d' thàinig an duine òg far an robh iad.

"Le bhur cead," ars' esan, "thig mi a dh', ionnsuidh a' bhùird agaibhse. Tha mi cho toilichte a bhì cluinntinn fuaim na Beurla."

"Se 'ur beatha," ars iadsan, agus an déidh beagan còmhraidh dh' fheòraich Sine dheth, "An ann do Shasunn a bhuineas sibh ?"

"Cha 'n ann," ars' esan "tha mi dìreach air tighinn bho Astralia, ach rugadh is thogadh anns na h-Innsibh mi. Bha m'athair agus mo mhàthair 'n an teachdairean an t-soisgeil an sin. B'e mo sheanair a sgrìobh a' cheud *Ghrannmar Tamil*."

Cha d'thubhairt Sine diog aig an àm ach air

dhaibh dol a mach as an tigh-òsda, cò thachair orra ach Bean Chananaich a' tighinn a steach a ghabhail a dinnearach.

“Rachaibh a steach do 'n t-seòmar sin,” arsa Sine rithe, “agus chì sibh duin-usal òg a tha ro chàirdeach dhuibh.”

“Cha 'n 'eil mi 'g 'ur tuigsinn,” arsa Bean Chananaich. “Cha 'n fhaod sin a bhi, oir cha 'n 'eil càirdean dlùth agamsa ach aon teaghlach ann an Astralia, agus cha 'n fhaca mi aon diubh riamh.”

“Rachaibh sibhse a steach,” fhreagair Sine, “agus chì sibh aon diubh a nis. Nach do dh'innis sibh dhuinn an diugh fhéin gu 'm b'è bhur Seanair a sgrìobh a' cheud *ghrammar Tamil*? Ma ta thubhairt an duine òg an nì ceudna.”

Chaidh Bean Chananaich a steach agus fhuair i a dàimheach, ceart mar a thubhairt Sine.

* * * * *

Lus-a-phigidh-uisge

Chaidh an Dotair air aghaidh, “Tha aon rud a' cur rud eile a'm chuimhne, tachartas a cheart cho neònach a thaobh bráthar Sine. Bha e ann an òreuchd àrd-oileanachaidh ann an Assam, agus aig àm sònruichte de 'n bhliadhna bhiodh e a' dol air thurus ann measg nam bailtean beaga a' ceasnachadh nan sgoiltean.

Bhiodh daonnan cuideachd de *Choolies* còmhla ris, agus stadadh iad gach feasgar faisg air clachan air chor-éigin, agus champaicheadh iad ann an ionad freagarrach.

Air oidheche àraidh, agus iad a' gabhail an turuis, thàinig iad gu seann bhòthan fiodha. Bha am bothan falamh, agus ghabh iad tàmh ann.

An déidh na suipearach, ghabh Mac Iain sràid feadh an àite mu 'n cuairt. Thug e fairear lus àraidh a chuir iongnadh air gus an do thuig e ciod a bha aige—lus-a-phigidh-uisge (*nepenthe*). Tha an lus so g'a chumail fhéin leth-làn de uisge anns am bheil e a' ribeadh chuileag agus a' beathachadh orra.

Ged nach robh e 'na lusadair sgileil chuir e seachad ùine mhór a' sgrùdadh 's a rannsachadh a' phlannnda, an dràs'd 's a rithist ag ràdh ris fhéin, “Nach truaigh nach robh duine fògh-luimte an so, a dh'innseadh dhomh a h-uile nì mu 'n phlannnd so!”

Thill e do 'n bhòthan is ghabh e mu thàmh.

Tràth 's a' mhaduinn chuir e na *Coolies* air falbh air toiseach air. Bu mhath a b' aithne dha, mur deanadh e sin, gu 'n teicheadh iad, no gu'n rachadh iad air seachran, no gu'n tòisicheadh iad air opium a smogadh.

Sin e, ma ta, 'na aonar anns a' bhòthan, agus stùil d'an d'thug e, chunnaic e ann an cùil dhorcha tòrr de phaipearan air an còmhachadh le stùr. Dh' éirich e agus thog e fear dhuibh.

Ciod e bh' ann ach “*The American Journal of Science*.” Dh' fhosgail e e air tuiteamas, agus chunnaic e fa chomhair a shùl dealbhan an *nepenthe* air an dathadh gu grinn, agus a h-uile nì mu dheighinn air aithris agus air a mhìn-eachadh.”

* * * * *

Sgeul an Sgoileir

Am feadh 's a bha an Dotair a' bruidhinn, mhòthaich mi gu robh am Fear-lagha agus an Sgoilear ann an trom smuain. Thuig mi gu math gu robh iad a' rannsachadh an eanchainnean a' sireadh sgeulachd, air eagal gu'n tigeadh orra an teine agus an smogadh agus na cathraichean comhfurtachail fhàgail, gu ionnsuidh a thoirt air a' *ghrammar*. Cha bu luaithe a sguir an Dotair na thoisich an Sgoilear.

A' bruidhinn air tachartasan iongantach, bheir mise dhuibh sgeul eile, agus 's ann mu na h-Innsibh a tha i cuideachd. Bha aon uair ann maraiche d'am b' ainm Benson. Thachair, mu 'n àm air am bheil mi labhairt gu'n robh am bàta 's an robh e 'na fhòghlumach-ceirde a' dol suas an amhainn Hoogli gu Calcutta. 'S aithne dhuibh gur cunnartach an amhainn i do mhar-aichean, làn oitirean agus amaran caola ioma-lùbach. Tha aon chaolas na 's miosa na càch ris an can iad “Seumas agus Màiri,” agus is éiginn do na h-uile bàta fear-iùil dùthchasach a bhi air bòrd a chum a stiùradh gu sàbhailte.

Air a' bhàta air an robh Benson òg bha balach mu sheachd bliadhna deug a dh' aois còmhla ris an fhear-iùil. Nuair a bha iad a' dol troimh 'n chaolas bha am fear-iùil aig a' chuibhil, an sgiobair ri thaobh, agus am balach òg an toiseach a' bhàta a' tilgeil na luaidhe. Bha Benson aig deireadh na luinge a' réiteachadh 's a sgioblachadh acfhuinn na luinge.

Gu h-obann thàinig sgaoth sheilleanan o bhruaich na h-aimhne. Thug iad ionnsuidh air Benson. Ruith e an sud agus an so, 'g an seachnadh. Chunnaic e dòrn-leus, ghilac e e, las e e, agus stob e e ann an teas-meadhon an sgaoth. 'S ann air an luing sin a bha an ùpraid. Sgaoil na seilleanan agus chaidh an ceòl air feadh na fìdhle. Lot iad muinntir na sgioba thall 's a bhos, agus a h-uile duine air bòrd 'na dheann-ruith bhuapa. Ràinig iad am balach aig toiseach na luinge. Chlaoidh iad e cho goirt 's gu'n do leum e thar cliathaich a' bhàta. Chaidh e as an t-sealladh, agus bha a h-uile neach a' smaointeachadh gu 'n robh e air a bhàthadh no air itheadh le uile-bheistean na h-aimhne.

Chaidh na bliadhnanach seachad. Rinn Benson gu math agus fhuair e dreuchd sgiobair air bàta a bha seòladh eadar Liverpool agus na h-Innsean.

Latha bha e dol suas an Hoogli, agus mu'n do ràinig e “Seumas agus Màiri,” bha e fhéin

agus am fear-iùil dùthasach a' gabhail an dinn-earach còmhla.

Dh' innis Benson dha mar a thachair a thaobh an sgaoth sheilleanan iomadh bliadhna roimhe sin, agus mar a leum am balach thar cliathaich na luinge, 's mar a chailleadh e.

Rinn am fear-iùil snodha gàire. "Sgeul math gu leòir," ars 'esan, "ach cha 'n 'eil e uile gu léir fìor. Cha do chailleadh am balach idir. Thàrr e as le bheatha; ràinig e bruaich na h-aimhne agus tha e aig a cheart mbionaid so, a' gabhail tlachd 'n ur cuideachd agus 'n ur n-aidheachd."

Cha do chuir dà bhràthair riamh fàilte air a chèile cho cridheil ris an fhàilt a chuir an sgiobair air an fhear-iùil.

"An deagh sgeul, da rìreadh," ars 'am Fear-lagha, "agus a' bruidhinn air sgiobairean tha sgeul an Sgoileir an déidh sgiobair eile a thoirt 'n am chuimhne."

* * * * *

Sgeul an fhir-lagha

Tha beachd agaibh uile air Sgiobair M—nach maireann, a bha fad iomadh bliadhna air té de bhàtaichean Chluaidh, duine cho eireach-dail 's a sheas riamh air drochaid luinge. Rugadh e ann an Lamlash an eilean Arain.

'Nuair a bha e mu trì bliadhna a dh' aois, bha e 'ga chluich fhéin 's a' choille, agus chaidh stob droighne 'na chois. Chaidh e dhachaidh a' caoineadh, agus dh' fheuch a' mhàthair ris an stob a thoirt as, ach dh' fhairtlich e oirre.

Chuireadh fios air an dotair ach dh' fhairtlich e a'rsan cuideachd, agus cha d' fhuair am balachan prioba cadail an oidhehe sin.

'S a' mhaduinn thàinig dà sheòladair an rathad. Chuala iad am balachan a' caoineadh agus thàinig iad a dh' ionnsuidh an doruis a dh' fharraid cìod a bha ceàrr air an leanabh.

Dh' innis a' mhàthair dhaibh mar a thachair. "Le 'r cead," arsa fear dhiubh, "feuchaidh mise ris an droighinn a thoirt as a chois."

Chuireadh am pàisde 'na shineadh air bòrd a'

chidsinn agus ann am prioba na sùla thugadh as an stob.

Ann an là no dhà bha an fear beag a' ruith mu 'n cuairt cho sona 's a bha e riamh.

Dh' fhàs am balach suas. Chaidh e gu muir agus 'nuair a bha e mu dhà fhichead bliadhna a dh' aois bha e 'na sgiobair luinge a bha seòladh eadar Cluaidh agus Amearaga. Uair a bha e a' fagaill Chluaidh bha dithis dhaoine fhathast a dhith air a chum sgioba a bhàta a dheanamh coimhlionta, agus chunnaic e air laimrig Ghrianaig dà dhuine a smaontaich e a fhreagradh air, ged a bha coltas gu math sean orra. Dh' fheòraich e dhiubh an robh iad toileach tighinn leis, agus dh' aontaich iad.

Air an turus gu Amearaga dh' fhàs aon dhiubh tinn, agus an ceann là no dhà thàinig a' chrìoch air, agus thiodhlaiceadh e anns a' chuan. An déidh an tiodhlaicidh chuir an sgiobair fios air a chompanach. "Bha thu eòlach air an duine so," ars 'an sgiobair. "Bha," ars esan, "agus b' aithne dhuibhse e cuideachd." "Ciamar sin?" thubhairt an sgiobair, "Cho fad 's is fios dhomh cha 'n fhaca mi riamh e gus an latha thàinig e air bòrd aig Grianaig."

"Ma ta," thubhairt am fear eile, "theagamh gu'm bi cuimhne agaibh, 'nuair a bha sibh 'n ur balachan, gu 'n robh cas uamhasach ghoirt agaibh le stob droighne a chaidh innte?" "S ann agam a tha," ars 'an sgiobair. "Agus thàinig seòladair an rathad a thug an stob as mo chois." "B'e sin," thubhairt am fear eile, "an seòladair a thiodhlaiceadh an diugh."

Nach e 'n sgiobair a bha duilich nach robh fhios aige ann an àm gu 'm b' e sud am fear a thug furtachd dha 'n a èiginn, 's gu 'n gabhadh e cothrom taing a thoirt do 'n duine choir!

* * * * *

Is iad sin, ma ta, na sgeulachdan a fhuair sinn aig ar céilidh. 'Nuair a thàinig crìoch air sgeul an Fhir-lagha, bha 'n t-àm dol dachaidh, agus dhealaich sinn.

Theagamh gu 'm faigh sinn an *Grammar* aig an ath chéilidh!

Crìosd Agus a' Bhan-Samaritanach

(Eòin iv. 1-42).

LE IAIN MAC CALMAIN, CAOL-REITHE, AN T-EILEAN SGITHEANACH

THA naidheachd air innse mu'n Ollamh Urramach Seumas Camshron Lees nach maireann, an uair a bha e 'na mhinisteir òg ann an sgìre Srath-Chonain, gu'n d'ràinig e an eaglais aon latha geamhraidh agus cha robh roimhe de choimhthional ach aon duine a mhàin. Thuirt Lees ris an duine, "Bho nach 'eil ann ach an dithis againn, tha e cho math an t-seirbhis Ghàidhlig a chuir dheth an diugh agus

feitheamh ri luchd na Beurla," ach fhreagair an duine, "Tha an fhirinn ag ràdh far am bheil dithis neo trìuir cruinn 'na ainm gu'm bheil Esan an sin 'nam meadhon: is tusa a h-aon, is mise a h-aon; le chèile is dithis sinn; agus is miann leam facal 's a' Ghàidhlig." Chùm iad an t-seirbhis 'n an dithis. "Rinn mi searmon do'n duine ud," thuirt Lees, "le m' uile chridhe, agus chuimhnich mi mar a rinn an

Slanuighear beannaichte searmon do aon mhnaoi laimh ri tobar Iacoib."

Tha againn ann 'an so duine agus bean a' còmhradh ri chèile mu thimcheall uisge, agus air a' cheud sealladh dh'fheadmaid faighneachd, "Ach ciod a tha an so a tharruingeas aire?" Chan 'eil nì. Gidheadh do'n inntinn spioradail tha an so biadh agus deoch a bhitheas 'n a lòn dha air a thurus troimh an fhàsaich. Cò tha an so? Tha Dia air fhoillseachadh anns an fheòil, Dia còmhdaichte le nàdur na daonnachd, eadhon le anmhuinneachd na daonnachd ach as eugmhais peacaidh. Tha an so am Buachaille Maith a' sireadh na caorach chailte agus 'g a faotainn. Aig amannan eile tha sinn a' faicinn Chrìosd a' searmonachadh do mhòran sluaigh, ach an so tha E a' cromadh gu bhì labhairt facal na firinn ri aon anam a mhàin; nì a tha teagasg gu'm bheil an soisgeul air son gach neach gu pearsanta, agus gu'm bheil aon anam luachmhor ann an sealladh Dhé.

Tha an dòigh air an tug Iosa buaidh air cridhe cruaidh na mnatha so agus mar a choisinn E i a' gairm ar n-aire gu sònruichte. "Thubhairt Iosa rithe, Thoir dhomh-sa deoch." Bha E sgìth le a thurus, ged nach robh E sgìth dheth; ach bha tart eile air Iosa, b'è sin tart chum slàinte an neach a bha an so 'na làthair. Agus ged nach 'eil e soilleir co dhiù fhuair E a' cheud tart a shàsachadh, tha fhios cinnteach againn gu'n d'fhuair E sàsachadh ann an slàinte bhi air a sealbhachadh leis a' pheacach bho chd so, oir bha e 'n a bhìadh agus 'n a dheoch dhà-san toil an Tì a chuir uaith E a dheanamh agus 'obair a chrìochnachadh.

Chan 'eil Iosa idir a' freagairt na mnatha so a réir mar a labhair ise ris-san. Cha do thòisich E air argumaid a dheanamh rithe mu phoncan creidimh neo mu'n eadar-dhealachadh eadar na h-Iudhaich agus na Samaritanaich, ach thairg E dhì tiodhlaic na slàinte le bhì foillseachadh dhì dé bha i agus dé bha e comasach dhi a bhì. "Nam b'aithne dhuit tiodhlaic Dhé, agus có e a tha ràdh riut, Thoir dhomh deoch, dh'iarraidh tu air-san, agus bheireadh e uisge beò dhuit." Nam b'aithne dhuit:—ach cha b'aithne. Is e so staid an duine fhathast. Chan aithne dhuinn oir nam b'aithne dhuinn, dh'iarramaid. Tha an t-aobhar nach 'eil sinn ag iarraidh ag éirigh o aineolas—aineolas air cridhe an Athar nèamhaidh. Tha fialaidheachd a chridhe-san agus a ghràdh air am foillseachadh dhuinn anns an tiodhlaic a thug E seachad.

Is e Crìosd tiodhlaic an Athar dhuinn agus tha luach an tiodhlaic so a' dearbhadh dhuinn fìor-ghràdh Dhé do'n chinne-daoine. Mar sin, air dhuinn bhì aineolach air luach an tiodhlaic agus freagarrach an tiodhlaic air ar staid mar pheacaich, chan 'eil sinn ag iarraidh an tiodhlaic. Chan 'eil tiodhlaic sam bhì cho luachmhor ri beatha, agus is e a thug Dia dhuinn a' bheatha

mhàireannach, a' bheatha a tha 'n a Mhac fhéin. Agus tha an tiodhlaic so freagarrach air ar cor. Bha ar cor mar pheacaich a' cur feum air an Tì a tha an so. Na'n tuigeamaid agus n'an creideamaid gur ann a chum ar maith a tha Crìosd ag ràdh ruinn, "A mhic agus a nighean, thoir dhomh-sa do chridhe," cha chumamaid uaith e. Chan 'eil E ag iarraidh an àite so 'n ar beatha chum ar deanamh mìshona; chan 'eil E cumail nì sam bith bhuainn a tha chum ar leas, oir cha chum E maith sam bith o'n dream a ghluaiseas gu h-ionraic. Is iad na nithean a tha cronail dhuinn a tha Esan a' toirt bhuainn. "Feuch Uan Dé a tha toirt air falbh peacadh an t-saoghail." Is e peacadh an nì a tha cronail do'n duine agus gràineil an làthair Dhe, ged is mìlis sòlasan a' pheacaidh do'n inntinn fhèidmhor.

Mar sin, is e an nì a bha Crìosd a' toirt dachaidh air a' mhnaoi so a feum airsan, agus cho eu-comasach 's a bha e dhi bhì air a sàsachadh le nì sam bith ach E fhéin. "Ge b'è neach a dh'òlas de'n uisge so, bitheadh tart air a rithis; ach ge b'è neach a dh'òlas de'n uisge a bheir mise dha, cha bhì tart gu brath air; ach an t-uisge a bheir mise dha, bitheadh e 'n a thobar uisge ann, a' sruthadh suas chum na beatha màireannaich." Thug an comradh so buaidh oirre, agus cha robh e 'n comas di cumail oirre féin na b'fhaide. "A Thigh-earna," arsa ise, "thoir dhomh-sa an t-uisge so." Dh'aithnich i gu'n robh E a' tairgse dhi an nì air an robh feum aice os cionn gach nì eile.

Ach fhathast bha teagamh aig a' mhnaoi ann an comas Chrìosd gu bhì coimhlionadh a thairgse, agus an deigh tuilleadh comhraidh dh'fhoillsich Crìosd dhi gu'm b'esan am Messiah ris an robh a dùil. "Thubhairt Iosa rithe, Is mise a tha labhairt riut." Is e aon eile a mhàin do'n d'fhoillsich Iosa E fhéin cho soilleir so—an duine a rugadh dall. Dh'fhàg E aig muinntir eile am bitheantas a bhì faotainn an eòlais so a mach air an son féin tré a mhiorbhuilean agus a theagasg.

Anns a' chòmhradh so aig tobar Iacoib, tha nì neo dha gu sònruichte a' leum ri ar n-aire.

(1) *Iarrtus an anna a gheibh eòlas air Crìosd muinntir eile a tharruing d'a ionnsuidh.* "Dh'fhàg a' bhean a soitheach-uisge, agus dh'fhalbh i do'n bhaile, agus thuir i ris na daoine, Thigibh faicibh duine a dh'innis dhomh-sa na h-uile nithean a rinn mi riamh; nach e so Crìosd?" B'è so fianuis na mnatha so. Cha b'è searmon mòr e, ach b'è teisteis fìor agus treibhdhireach e, agus bu leòir e gu muinntir Shamaria a ghluasad gu bhì faicinn có a bha an so comasach air na h-uile nithean a rinn iad riamh innse. Cha shaoileamaid gu'm b'è a lethid so de chliù a ghluaiseadh daoine a mach. Chan ann tric a bhitheas sinn toileach air na h-uile nithean a rinn sinn riamh a thoirt ri ar n-aghaidh, gu sònruichte ma's ann a' toirt fianuis 'n ar n-aghaidh

a tha na nithean sin. An àite sin, is ann a bhitheas sinn dichìollach gu sgàile a chuir thàiris orra. Ach an uair a tha Crìosd a' toirt ri ar cuimhne na h-uile nithean a rinn sinn riamh, is ann a chum ar dealachadh bho 'n chuid a chaidh seachad de aimsir ar beatha a chaith sinn a réir na feòla, agus a chum ar togail suas ann an nuadhachd beatha.

(2) A rithis, *cho cumhachdach agus a tha inneal lag ann an laimh Dhé.* Tha an Sgrìobtuir ann an iomadh àite a' teagasg so. Chì sinn Daibhidh ann an gleann Elah a' toirt buaidh air an Philisteach mhór le coig clachan mìne o'n t-sruth, an uair nach deanadh e feum le eudach-cogaidh Shaul. Cha dean an eaglais feum le sgeadachadh saoghalta oirre, agus cha mhotha na sin a nì an Crìosduidh. Is fhèarr gu mòr coig clachan mìne bho shruthan nan sgrìobtur, facal Dhé a tha beò agus cumhachdach, leis an toir gach aon buaidh. B'anmhuinn an t-inneal Ionah a' dol a mach 'na aonar gu baile mòr Ninebheh, ach thug e am baile sin gu aithreachas. Nan robh obair mar so air fhàgail againne, dh'fheudadh gu'n deanamaid costas mòr agus chuireamaid feachd " Mhissionaries " gu Ninebheh, ach rinn Dia an obair le aon duine — agus duine aig nach robh móran cliù air son creidimh. Bu lag agus bu mhi-choltach ann an sealladh an t-saoghail an t-inneal a bha an laimh Ioshua, ach thàinig ballaichean Iericho gu làr 'n a fhianuis. Bu lag a' chaileag bheag a chaidh a ghiùlan am braighdeanas gu tìr Shiria, ach bha i 'n a meadhon-beannachaidh do Naaman. Bha creideamh mòr aig a' chaileig

ud. Cha chuala i riamh gu'n do leighis Elisa aon lobhar. " Bha móran lobhar ann an Israel ri linn Elisa, ach cha do ghlanadh a h-aon aca." Gidheadh air bonn nam mìorbhuilean eile a rinn e, chreid i gu'n robh e an comas dha Naaman a leigheas.

Tha an sgrìobtuir mar sin làn de dhearbhaidhean air an obair a ni Dia le innealan beaga. " Gairmidh an Tighearna a' chuileag a tha ann an iomall aibhnichean na h-Eiphit, agus an seillean a tha ann an talamh Asiria, agus thig iad " (Isa. vii. 18), agus ni iad an obair a tha E ag iarraidh a dheanamh; agus mar sin na deanadh feòl sam bith uail 'n a fhianuis. Bha a' bhean so 'n a meadhon-beannachaidh mòr ann an Samaria. Chaidh siol maith na rìoghachd a chuir ann an aon chridhe, agus sgaoil e a dh'ionnsuidh iomadh beatha eile. Chreid iad air son teisteis na mnatha, ach chaidh iad na b'fhaide na sin, agus thuirt iad ris a mhnaoi, " Tha sinn a' creidsinn, chan ann a so suas air son do chómhraidh-sa; oir chuala sinn féin E, agus tha fhios againn gur e so da-rìreadh Crìosd, Slànuighear an t-saoghail." Agus is ann mar so a dh'fheumas a bhi fhathast. Is maith fianuis aon eile a bhi 'n a mheadhon daoine a ghluasad a mach, ach feumaidh sinn tighinn chum a' chuspair so gach aon againn air ar son féin. Cha dean e a' chùis " A Thighearna, A Thighearna " a ghairm dheth-san, a mhàin a chionn gu'n cuala sinn feadhainn eile 'ga ràdh, oir their E ruinn mar thuirt E ri Pilat — " Am bheil thu ag ràdh so uait fhéin, neo an d'innis daoine eile dhuit e mu m' thimcheall-sa?"

Iain Dòmhnallach nach maireann

RUGADH an duine caomh so, éildear RShollais, an Uidhist a Tuath, ann an eilean Heisgeir bho chionn còrr agus ceithir fichead bliadhna, agus tha faisg air dà fhichead bliadhna bho na thàinig e féin agus a theaghlach gu ruige Sollas. Bho oige bha e 'na dhuine còir cliùteach measail aig a luchd eòlais gu léir, làn de dheagh iomradh agus de dheagh thoradh.

Bho na thàinig curam anama ann, nochd e dilseachd chomharraichte do shluagh agus do aobhar an Tighearna, agus cha bhiodh àite falamh anns an eaglais mur biodh e bochd. Bha coibhneas, grinneas, ciùineas, sèimheachd, agus diadhachd 'na phearsa nach robh ri faotainn no faicinn ann an móran.

Ged nach robh e glé làidir 'na inntinn, bha buadhan rannsachail aige air nìthibh spioradail, agus mar sin cha b'urrainn duinn a ràdh gu'n do chaomhain e riamh a bhodhaig an uair a bhiodh aobhar Chrìosd ag iarraidh cuideachadh, agus gheibhteadh e an còmhnuidh 'na dhlùth

thaic dhaibhsan a bhitheadh ag iarraidh aithne shlàinteil air Crìosd, agus aobhar, agus a rioghachd a chuir air chois, agus am farsuingeachd.

Ged a bha sùil aig na càirdean ris an naidheachd dhuilich so cha lughdaich sin am bròn agus an ionndrainn as a dhéidh. Faodar a nis a ràdh air a' cheann thall gu'n do chòmhraig e deagh chòmhrag, gu'n do chrìochnaich e a thurus, gu'n do ghléidh e an creideamh. Agus a nis ged tha àite falamh an so, agus sinne 'ga ionndrainn tha e fìd mu thimcheall-san nach bi a' chlàrsach tuilleadh crochta air crann seilich; is ann a tha e ri seinn òran Mhaois agus an Uaim. Tha mòr cho-fhaireachduin a' dol a mach gu a chéile chaomh is a theaghlach eireachdail a tha an diugh gu brònach èislinneach 'ga ionndrainn.

D. I. MAC DHUTH-SITH,
am Mall-a-cleit,
An Uidhist-a-Tuath.

An Righ a Chaochail

Dàn Molaidh le Iain Masefield

(Air a h-cadar theangachadh gu saor)

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHTONGHUIN, PH.D.

B'ESAN ar Righ an latha teanntachd
chruaidh,

Am bliadhnachan dubh na stri, is dòchas fann,
Mar bhrataich, thog a mhisneach-san ar ceann,
'S le spiorad seasmhach, nochdadh Righ a
shluaigh.

An déidh a chogaidh, 'n uair bha smuaintean
breun

A' bagradh buaireis, chuir a ghluasad ciuin,
A thapadh, agus gràsalachd a ruin
Ruaig no ceangal air luchd-ainneirt féin.

Am measg ar n-ìomadh Righ, nìor dhearbhadh
aon

Le aimsirean cho searbh do Chathraichean ;
Cha d' fhuair aon buaidh cho sèimh air bágradh
teann.

Fìor rìoghail bha e'n gnothach stàtail
athraichean

Fìor thruacant' ris an diblidh a b'isle ceann.
B'fhèarr e n'an còrr, bu ghrinne, bu mhotha
d'an robh gaol.

Bròn agus an Comhfhurtair

SHUIDH Bròn balbh aig crìoch an là
S'ri mo thaobh 's mi trom fo phràmh,
Tein' is lòchran air dol as,

Air an uinneig bhuail am fras ;
Chualas buille shocair mhall,
Agus làmh air glais gu fann ;
Chualas guth bhò'n aon bha teachd,
A' seinn le binn-ghuth,
" Gabhaidh mi mo shuipeir leat."

Bha mo sheòmar dorcha fuar
" Bhròin," deir mi, na bi fo ghruaim,
Fadaidh teine, las an leus,
Cuir cathair an aoidh na h-àite féin :
Rithist chualas làmh ri crann,

Dh' fhosgail mi a ghlas gu fann
" Thig a choigrich 'se do bheatha
Gu do shuipeir maille rium."

Troimh 'n dorus fhosgailt ghluais e steach,
Ach cìod b'e ainm cha robh 'nam bheachd ;
An cathair an aoidh gu'n shuidh gu dlùth,
Gidheadh cha b'fhiosrach dhomh a ghnùis.
Nuair thug mo ghealbhan beag dhomh
boillsgeadh,

'Sa bha mo lòchran beag a' soillseadh,
Feuch b'e mo Thriath an t-Aoidh
A ghabh a shuipeir maille rium !

O'n Bheurla leis an Ollamh Gilleasbuig Dòmhnallach.

Baisteadh an Africa

SO an cunntas a thug ban-mhissionaraidh air
S'baisteadh a chunnaic i ann an Africa. " Sheas
na daoine òga uile agus iad air an sgeadachadh
an aodach geal. Thubhairt am ministear,
" Is beannaichte iadsan a tha glan 'n an cridhe
oir chi iad Dia." An uair a chual iad am facal
sin chrom iad an cinn, agus chaidh iad air an
glùinean a dh' ùrnuigh.

" Cò tha sibh a' dol a' leantuinn ? " thubhairt
am ministear.

" Ar Ceann-feadhna," ars' iadsan.

" Co e bhur Ceann-feadhna ? "

" Is e Iosa Crìosd ar Ceann-feadhna."

" Cìod e lagh a rìoghachd ? "

" Is e gràdh lagh a rìoghachd."

" Co dh' ionnsuidh a tha e 'g' ur gairm ? "

" Tha e 'g' ar gairm gu ùmhhlachd, gu gràdh,
agus gu seirbhis."

" Cìod iad crìochan a rìoghachd ? "

" Chan 'eil crìochan aig a rìoghachd ; tha i anns
a h-uile àite, agus gu sìorruidh."

An sin dh' éirich iad bhàrr an glùinean, agus
le aon ghuth thubhairt iad, " Leanaidh sinn
ar Ceann-feadhna uile làithean ar beatha ;
troimh gheata a' bhàis théid sinn a steach 'n a
làthair, agus bitidh sinn maille ri ar Treubh
gu sìorruidh."

An sin sheinn sinn laoidh-mholaidh do ar
Ceann-feadhna ; dh' éirich an sluagh uile,
is chaidh sinn a steach do'n eaglais far an robh
na daoine òga air am baisteadh."

Dòchas Na Beatha Maireannaich

“Ma bhàsaicheas duine an tig e beò?”—IOB xiv. 14.

SIN ceist nach b' urrainn am fear a sgrìobh Sleabhar Iob a fhreagairt gu cinnteach, agus ceist nach do fhreagair duine eile riamh ann an dòigh a riarachas an cinneadh-daonna uile. Ach air a shon sin is ceist i air a bheil inntinn mhic an duine a' cnuasachadh gun sgur, ma bhàsaicheas duine an tig e beò?

Thig am bàs oirnn uile: agus an uair a thig am bàs chan 'eil anns gach ceist eile ach rud suarrach an coimeas ris a' cheist so, an e an uaigh ceann ar réis?

Tha mòran dhaoine anns an t-saoghal a tha de'n bheachd nach bi an duine beò an déidh d'a chorp bàsachadh: chan 'eil iad a' creidsinn gu bheil anmanna nan creidmheach air an deanamh foirfe aig uair am bàs no dol a steach do ghlòir. Chan 'eil iad a' creidsinn gu'n tachair do mhac an duine ach mar a thachras do'n ainmhidh: tiodhlaicear a chorp anns an talamh agus cha bhi iomradh tuilleadh gu bràth air.

Tha mòran dhaoine anns an t-saoghal de'n bheachd sin, ach ged bha iad cho lionmhor bho thoiseach 's a tha iad an diugh dh' fhairtlich orra riamh toirt air a' mhor-chuideachd d'am bràithrean gabhail r'an teasgag.

A thaobh dòchas na beatha maireannaich chan 'eil e fìor a ràdh gu bheil na feallsanaich air an dara taobh agus na diadhairean air an taobh eile: chan 'eil e fìor a ràdh gu bheil luchd-ealain agus ministearan an aghaidh a chéile. Tha mòran de na feallsanaich agus de'n luchd-ealain as ainmeile a' creidsinn anns a' bheatha maireannaich le'n uile chridhe, is tha cuid de dhiaidhairean nach 'eil a' creidsinn innte idir.

Ach ma cheasnaichear na feallsanaich agus daoine eagnaich a thaobh an dòchais so feumar aideachadh nach 'eil fianuis làidir no shoilleir aca ri thoirt dhuinn; their iad gu bheil an rud ud agus an rud ud eile anns a' chruthachadh a' neartachadh an dòchais ged nach 'eil iad 'ga dhearbhadh; their iad gu bheil barrachd ri ràdh air a thaobh na tha ri ràdh 'n a aghaidh. Ach is e sin cho fada 's is urrainn dhaibh dol.

Ma tha na mairbh beò car son a tha iad balbh? Car son nach do ràinig teachdaireachd air chor-eigin sinn bho thoiseach an t-saoghail. Sin aon de na h-argumaidean a bhios micheadich a' cleachdadh, ach cha bhi feallsanaich no sgòilearan àrda 'g a cleach-

dadh oir tha fhios aca gu maith nach 'eil tosdachd nam marbh a' dearbhadh dad.

Tha na mairbh tosdach gun teagamh. Dh' fhàg miltean de ghinealan an saoghal so cheana ach cha chualas am farbhan as lugha bhuaipa o'n taobh thall. Ma tha na ginealan sin fhathast beò, ann an àite no ann an suidheachadh nach aithne dhuinne, a bheil e eu-comasach dhaibh fios a chur thugainn no a bheil iad idir a' smuaineachadh oirnn? Nach iongantach agus nach sòluimte an smuain e, gu bheil saoghal eile dlùth dhuinn a tha air àiteachadh le spioradan gun àireamh, ach a tha cho foluichte bhuainn ri cridhe na gréine, ged dh' fhaodas sinn a bhi air an iomall aige.

Tha mise a' creidsinn le m' uile chridhe gu bheil an saoghal sin ann, agus gu bheil e dlùth dhuinn. Chan 'eil fhios agam ciod a bhios daoine eile a' faireachduinn aig bòrd a' chomanachaidh ach is urrainn mi a ràdh gu cinnteach gur e dearbhachd a thaobh saoghal nan spioradan an tiodhlac spioradail as trice a bhios mi a' faotainn o'n chomanachadh. Cha do ghabh mi riamh pàirt ann an seirbhis-chomanachaidh gun faireachduin bheò agus dearbhachd làidir a bhi 'n am chridhe gu robh mi air mo chuartachadh le neul mór de fhianuisean, le spioradan nam firean, agus le ainglean, agus le eaglais neo-fhaicsinneach nan ceud-ghin. Aig na h-amannan sin tha làthaireachd nan spioradan cho cinnteach dhomh ri làthaireachd chorparran nan daoine a tha 'n an suidhe ri mo thaobh.

Sin aon de na dòighean, a réir m' fhiosrachaidh, anns a bheil dòchas na beatha maireannaich air a dhùsgadh agus air a neartachadh ann an cridheachan dhaoine; chan ann le argumaidean no le solus reusain ach le feartan agus faireachduinnean a tha dol sìos na's dòimhne do thobraichean diomhair air beatha na's urrainn argumaid no solus reusain dol.

A thaobh dòchas na beatha maireannaich tha dhà no trì nithean ann a tha seasamh a mach gu soilleir gus ar creideamh a neartachadh.

(1) Chan 'eil treubh no cinneach air thalamh anns nach fhaighear an dòchas so 'n am measg, am beag no am mór. Is e sin ri ràdh, tha an cinneadh-daonna uile ag altrum an dòchais. Agus tha an cinneadh-daonna na's glìce na duine air bith; tha guth a'

chinneadh-daonna na's airidhe air éisdeachd ris na guth an duine as ionnsaichte air thalamh.

(2) Bha na daoine as glìce agus as comas-aiche a bha riamh ann a' creidsinn anns a' bheatha maireannaich, agus na daoine as naoimhe. Dh' fheumadh duine a bhith gu maith cinnteach as fhéin m' an togadh e a ghuth an aghaidh dhaoine coltach ri Plato, agus Pòl, agus Dante, agus Milton, agus Shakespeare, agus aithrichean eile de'n t-seòrsa sin.

(3) Bha Iosa Crìosd a' creidsinn anns a' bheatha maireannaich, agus theagaisg e d'a dheisciobuil an dòchas so altrum. "Ann an tigh m' athar-sa tha iomadh àite-còmhnuidh; mur biodh e mar sin dh' innsinn-sa dhuibh." "Do bhrìgh gu bheil mise beò bidh sibhse beò mar an ceudna." Thug Iosa Crìosd beatha agus neo-bhàsmhorachd gu solas tre a shoisgeul, agus cuiridh fhacal-san crìoch air gach uile chonnsachadh. Théid néamh agus an talamh thairis ach cha téid fhacal-san thairis gu bràth.

Roimh latha Chrìosd cha robh ann an dòchas na beatha maireannaich ach dòchas fhéin, ach rinn esan an dòchas so làidir agus cinnteach agus sheulaich e e le aiseirigh, air chor agus gu bheil a nis dearbhachd againne as làidire na bha eadhon aig daoine naomh ann an làithean Iob.

Bu mhaith leam a chur sìos air an duilleig so ann an cainnt cho simplidh 's a ghabhas deanamh cìod e an dòchas a tha an creideamh Crìosduidh a' toirt dhuinn a thaobh nam marbh. Is e so ar dòchas,

(1) Gu bheil iad aig uair am bàis a' dol a steach gu làthaireachd Chrìosd.

(2) Gu bheil iad air an glanadh, air an soillseachadh, agus air an deanamh foirfe.

(3) Gu bheil iad a' faotainn an rùin agus an iarrtuis ann an aonadh dlùth ri luchd-an-gaioil a bha thall romhpa.

(4) Gu bheil iad a' feitheamh ann an sìth ri dara teachd an t-Slànuighir, ris an Aiseirigh, agus ri là mór a' bhreitheanais.

So dòchas ait nan an'ma naomh
O'n Slànuighear caomh an tràs,
A thug an Spiorad dhaibh maraon,
Mar sheul is earlais gràidh.

Ach is ann do chreidhmhich a mhàin a bhuineas an dòchas beannaichte so; dhaibhsan a chaidh leas ann an Crìosd mar tha Pol ag ràdh.

Ri aghaidh a' bhàis agus an sgaraidh a ni am bàs ann an teaghlaichean chan 'eil ann ach aon chomhfhurtachd as fhiach dhuinn a thairgsinn do chridheachan leònta, dòchas na beatha maireannaich. Sin a' chomhfhurtachd a thug ar Slànuighear do dhaoine an uair a bha e air thalamh, agus sin a' chomhfhurtachd cuideachd a thug Pol do luchd-a'-bhròin. Chan 'eil teagamh nach 'eil iomadh tobar eile ann as am faod daoine comhfhurtachd fhaotainn a chuidicheas iad an uair a dh' fheumas iad dealachadh r' an càirdean gaioil, ach so a mhàin a' chomhfhurtachd anns a bheil beatha agus neart do'n chridhe, dòchas na beatha maireannaich agus dearbhachd gu bheil luchd-ar-gaioil sona maille ri Crìosd.

Di-Dòmhaich Càsg

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEÒID, M.A., EAGLAIS IAIN KNOX, AN GLASCHU

IS ann a reir an t-soluis ùir Earraich a tha a' Chàisg a' tighinn a steach. A cheud Di-màirt de'n t-solus so 'se sin Di-màirt Inid agus tha Di-dòmhaich Càsg seachdseachdainnean an déidh na h-Inid; mar a theireadh na seann daoine:

Seachd seachdainnean o bhreith gu bàs
eadar Càisg is Inid.

Tha an solus ùr Earraich, ma tha, a' tighinn a steach an bliadhna air Di-sathurna an dara là fichead de Fèbruaraidh; agus is e a' cheud Di-màirt an déidh sin an coigeamh là fichead—là na h-Inid—agus tha Di-dòmhaich Càsg seachd seachdainnean an déidh sin. Fàgaidh sin Di-dòmhaich Càsg an bliadhna air an dara là deug de dh' Aprail.

Is ann an iasad o'n Eabhra a fhuair sinn am facal Càisg (*pesach*) troimh an Laidionn (*pascha*)

agus tha e ag ciallachadh *dol thairis*, no *gabhail seachad*. Tha cuimhne agad gur h-ann anns an Eipheit a bha a' cheud Chàisg air a' cumail; gu'n d' thug an Tighearna àithne do Mhaois agus do Aaron iad a thoirt air an t-sluagh uan a mharbhadh an oidhche mus d' thug e a mach as an Eipheit iad, agus an fhuil aige a chra-thadh le bad bìosoip air dà ursainn agus air àrd-dorus nan tighean, chum 's gu'n gabhadh aingheal an sgrìos thairis air na tighean is na teaghlaichean sin a bha an fhuil air na dorsan aca. So, ma tha, a' Chàisg—dol thairis, no gabhail seachad, tre fhuil an uain chàisg. Bha clann Israel tèarainte agus fhuair iad saorsa tre fhuil an uain, agus dh' fhàg iad tìr na h-Eiphit agus tigh na daorsa.

Thug an Tighearna àithne cuideachd dha shluagh, iad an àm so a' chumail 'na fhéill naomh dha-san, mar chuimhneachan air an

t-saorsa a thug esan dhaibh, agus mar a dhion e iad o aingheal an sgrìos. Bha mar sin a' Chàisg air a cumail a reir òrdugh Dhé a nuas troimh na linntean gus gur ann air a' Chàisg a cheusadh an Tighearn Iosa an Ierusalem. Is ann air Di-haoine roimh Shàbaid na Càsg a chaidh esan a chrochadh air a' chrann, agus mar sin theirear Di-haoine na Ceusda ris an Di-haoine roimh Dhi-dòmhnach Càsg. B' e an ath là—Di-sathurn—Sàbaid nan Iudhach, agus air an treas là dh' éirich esan o na mairbh ; agus is ann mar urram is mar chuimhneachan air aiseirigh ghlòrmhor an Tighearna a thòisich na Crìosduidhean ag cumail an là sin—a' cheud là de'n t-seachdain—mar Shàbaid nan Crìosduidhean. 'Se Di-sathurn a tha na h-Iudhaich ag cumail fhathast mar là na Sàbaid seach nach 'eil iad ag creidsinn ann an Crìosd mar am Fear-saoraidh.

Tha mar sin a h-uile Di-dòmhnach no là an Tighearna—o'n is e sin a tha am facal Di-dòmhnach ag ciallachadh—'na là càsg do shluagh an Tighearna o'n is ann air a' cheud Di-dòmhnach a dh' éirich e o na mairbh.

Tre aiseirigh o na mairbh dh' fhoillsich Crìosd do'n t-saoghal gu'n d' thug e buaidh air an uaigh agus air a' bhàs, agus mar sin gu'n d' thug e saorsa is beatha shìorruidh do na h-uile a tha beò annsan. Tha aoibhaecas air leth mar sin an cois na Càsg, an cois féill co-aimm Aiseirigh bheannaichte an Tighearn Iosa ; aoibhneas gu bheil ar Slànuighear beò, agus seach gu bheil esan beò gu'm bidh sinne beò mar an ceudna ; aoibhneas seach gu'n d'

thug esan buaidh gu'n toir sinne buidh annsan mar an ceudna. So, ma tha, dhuinne a tha ann an Crìosd, féill an aoibhneis, féill na Càsga. So Sàbaid a ghairdeachais, Di-dòmhnach Càsg. Tha làithean ann, agus tha amannan ann, air am beil e ceart agus dlìgheach dhuinn a bhi dubhach agus trom, ach air là na Càsg cha bhuin dhuinn mar Chrìosduidhean ach a bhi aoibhneach is sona oir tha Iosa air éirigh o na mairbh agus tha e nise beò gu sìorruidh air ar son-ne—ar Slànuighear is Fear-ar-gràidh.

Ceud fàilt ort a mhadainn
A mhadainn an àigh ;
Choamh mhadainn gun ghruaimean,
Gun smalan gun bhruaillean ;
Ghlan-rosgaibh gun smuairean,
Làn uaisle is gràidh ;
Duisg aoibhneas neo-thruaillidh,
Mhaireas buan gu bràth.

Dhaibh innis gu'm fac thu
Sàr ghaisgeach nam buadh,
A' mosgladh 's a' dìsgadh,
O'n chadal bu chiùin :
Mar mhadainn a ghnùis-gheal,
Gun smùirein gun ghruaim ;
Gu'n chreachadh 's gu'n spùineadh,
An ùir leis 's an naigh.

Dhaibh innis gu sìorruidh
An grian e 's an ròd ;
An dèan gach latha,
An Slànuighear gu bràth ;
An gaisgeach nach ceàrr e,
An àm gabhaidh no bròin ;
'S nach dìobair gu bràth e,
Gus 'n tàr iad gu glòir.

(As an Laoidheadair).

Neartachadh gu treun

LEIS AN URRAMACH CALUM GILLIOSA NACH MAIREANN, A BHA AN CAIRINIS, AN UIDHIST A TUATH

“Gu'n deònaicheadh e dhuibh a réir saoihbheis a ghlòire 'bhi air bhur neartachadh gu treun, tre a Spìorad-san anns an duine an leth stigh.”—EPL. iii, 16.

THA Pol an so, mata, ag guidhe as leth nan Ephesianach air son an neartachaidh a fhuaire e fhein 'na fheum, neartachadh a tha cuideachd mhór do-àireamh a' toirt fianuis gu'n d' fhuaire iadsan cuideachd, is tha an t-abstol dàna 'na ùrnuighean, mar is toil leis an Tighearn gu'm bitheadh e. Oir mhol E an creideamh a dh' iarradh agus a ghabhadh nithean móra, is dh' innis E gur e an tomhas anns am biodh creideamh dhaoine an tomhas anns am biodh a thiodhlacan dhaibh. Mar sin ghuidh an t-abstol chan ann a mhàin air son neartachadh, ach air son neartachadh gu treun. Mar sin chan e a chreideamh a mhàin a nochd e, ach a ghliocas is eòlas mar an ceudna. Oir is e treun-neartachadh air am bi feum aig daoine, neartachadh cho treun 's gur ann bho'n Tighearn a mhàin a tha e ri fhaotainni.

“Air 'ur neartachadh gu treun,” ars' an t-abstol 'na ùrnuigh, “Air 'ur neartachadh gu treun.” Ciamar ? 'N an cnàmhan agus 'n am féithean ? Chan ann. Is maith neart de'n t-seòrsa sin, ach 's iomadh duine aig a bheil neart 'na chnàmhan agus 'n a fhéithean nach 'eil a' deanamh móran maith leis, nach 'eil a' deanamh ni na 's fheàrr leis na 'n tigh a thoirt a nuas air fhéin 's air càch mar a rinn Samson. Bu mhaith a b' aithne do Phol nach b' e an duine an leth a muigh an duine. Neart bho'n taobh a muigh is laigse an taobh a stigh, 's e companaich chunnartach a tha anna ! Ach ma bhios duine air a neartachadh 's an duine a leth a stigh bidh sin 'na bharrant gu'm bi neart an duine a leth a muigh air a chur gu crìochan ceart, agus ge b' e air bith cho bochd 's a bhios an duine an leth a

muigh cha bhi duine gu bràth gun bhuidh a bhios air a neartachadh 's an dòigh sin.

Cha do dh' fhuirich an t-abstol aig na h-iomail le ùrnuigean. 'S e an corp an t-iomall dhinn. Ach chaidh an t-abstol gu teis meadhon eùise anns an dearbheachd an ni bhiodh anns a' mheadhon gu'n ruigeadh e na h-iomail, 's mar sin ghuidh e gu'm biodh iad air an neartachadh gu treun 's an duine leth a stigh. Agus mar a chaidh a ràdh cheana bheir sin spionnadh nuadh do'n duine leth a muigh, 's chan 'eil ni eile ann a ni e coltach ris. "Air 'ur neartachadh gu treun 's an duine a leth a stigh." Co uaithe? Le a spiorad-san. Tha neartachadh ann nach 'eil bho'n Tighearn, neartachadh 's an olc, is chan 'eil laigse ann coltach ri sin, is chan 'eil sgrios ann coltach ris. Tha Isaiah a' luaidh air an neartachadh sin agus a' chrioch a bhios aige—"Is trugh do'n chloinn cheannaircich, deir an Tighearn, a tha dealbh chomhairlean, ach chan ann uamsa, a tha còmhachadh le brat foluich, ach chan ann le mo spiorad-sa . . . a ta 'g imeachd gu dol sìos do'n Eiphit, ach nach d' fhiosraich dhiom-sa chum iad fein a neartachadh le neart Pharaoh agus a dheanamh buin à sgàile na h-Eiphit. Ach bithidh neart Pharaoh dhuibh 'na nàire, agus 'ur bun à sgàile na h-Eiphit 'na mhasladh. (Isaiah, xxx, 1-3).

Sin a' chrioch a bhios aig neartachadh nach 'eil bho'n Tighearn. Ach 's e crioch eile a bhios aig neartachadh an Tighearn—"neartaichidh mi iad anns an Tighearn agus 'na ainm-san gluaisidh iad, deir an Tighearn (Sech. x, 12). Bithidh esan a tha lag 'n am measg mar Dhaibhidh, agus tigh Dhaibhidh mar Dhia, mar aingeal an Tighearn 'n an làthair (Sech. xii, 8). Chan 'eil aon ann a neartaicheas mar a ni spiorad an Tighearn, a neartaicheas na nithean a tha ullamh gu bàsachadh, a neartaicheas na nithean aig a bheil feum air taic, 's air cumail suas. Tha feum againn air a leithid sin de neartachadh. Tha sinn an crochadh air spiorad an Tighearn air son a leithid sin de neartachadh. Mar a h-aithne dhuinn sin iarramaid a bhi air ar neartachadh gu treun le a spiorad-san 's an duine a leth a stigh. 'S e spiorad an Tighearn a dheachd an ùrnuigh so ann an cridhe an abstoil, is cha do dheachd E ùrnuigh riamh nach éisd E. "Iarraibh agus bheirear dhuibh." 'S e an Criosd aig a bheil an spiorad 'na thiodh-lac a thug an gealladh sin.

"Air 'ur neartachadh gu treun le a spiorad-san 's an duine a leth a stigh." Nise tha iomadh crioch a bhios air a cuairteachadh le neartachadh an Tighearn air daoine, ach ciod i a' chrioch àraidh a bha ann an amhare an abstoil? A chum gu'n gabhadh Criosd còmhnuidh ann 'ur cridhe tre chreideamh. Tha e luaidh air neartachadh mar ni a bhuineas

gu h-àraidh do'n spiorad, air còmhachadh mar ni a bhuineas gu h-àraidh do Chriosd. 'S gheibh sibh gu bheil an ùrnuigh so a' luaidh ni bhuineas do'n Trianaid uile ann an eùisean ar slàinte. Mar tha aon àraidh 'ga chur, "tha na h-uile nithean bho'n athair tre Chriosd le *frithealadh* no *co-chur* an spioraid."

Ach anns an dara pàirt so de dh' ùrnuigh an abstoil tha e ag guidhe air son còmhachadh Chriosd anns a' chridhe. Ciod tha e ag ciallachadh le Criosd a bhi còmhachadh 's a' chridhe? An e buaidhean àraidh bho Chriosd, impidhean bho Chriosd spiorad Chriosd? Tha e ag ciallachadh sin ach chan e sin uile na tha e ag ciallachadh. Tha e ciallachadh Criosd fhéin a bhi còmhachadh 's a' chridhe. Is anns an ùrnuigh mhóir so air son còmhachadh Chriosd 'n an cridheachan chan 'eil an t-abstol ag guidhe ni air son nan Ephesianach, ach ni a tha e ag ràdh a thachair 'na fhiosrachadh fhein. Tha mi beò, ars' esan, gidheadh cha mhise ach Criosd a tha beò annam. Tha Criosd ag gabhail còmhnuidh ann an cridheachan a shluaigh. Nach iongantach an smaoin sin, Criosd ag gabhail còmhnuidh ann an cridhe duine! 'S e sin a tha an fhèrrinn ag ràdh ann am barrachd is aon àite dhith.

"Mata" ars a cuideigin, "ma tha E gu còmhnuidh a ghabhail 'na mo chridhe-sa gu bràth nach ann agam a tha 'n obair mus ullaich mi mo chridhe air son gu'n còmhnuicheadh E 'na mo chridhe. O 's ann agad a tha an obair da rìreadh. 'S i obair i nach urrainn dhuìt a dheanamh. Cha b'e do charaid a theireadh riut gu'm b' urrainn. Ma tha do chridhe gu bhi air ullachadh gu bràth air son gu'n gabhadh Esan còmhnuidh ann 's e fhéin a dh' fheumas ullachadh. Fa chomhair d' eu-comais ullachadh a dheanamh tha E ag ràdh, "Feuch tha mi am sheasamh aig an dorus, agus a' bualadh; ma dh' éisdeas neach sam bith agus gu'm fosgail e an dorus thig mi stigh agus gabhaidh mi mo shuipeir maille ris agus esan maille riumsa." 'S e uile na bheil E ag iarraidh de dh' ullachadh gu'n leigte stigh E, is bidh E 'n a aoidh agus 'na fhear-ullachaidh agus 'na fhear-an-tighe. Agus na droch aoidhean a bha agad, agus a fhuair ceannas ort agus a chuir do thigh troimh chéile, agus nach urrainn duit a chur a mach le d' uile oidhirpean, cuiridh esan chon an doruis iad. 'S e eòlas maith a tha ann an eòlas ar mìchomasan. Chan e h-uile duine aig a bheil e. Mhuinntir a fhuair e chan ann aon la a ràinig iad air. Ach 's e cheud uidhe air slighe na slàinte e. Fhad's a bha Pol 'na Pharasach féin-fhoghainteach, fein-fhèireanta cha do ghabh Criosd còmhnuidh 'na chridhe. Fhad 's a bha Iain Bunyan a' deanamh duine maith dheth féin le oibrìbh fhéin cha do ghabh Criosd còmhnuidh 'na chridhe. Fhad 's a

bha Luther a' deanamh droch dhìol air a chorp gu bhi cosnadh slàinte cha do ghabh Crìosd còmhnuidh 'na chridhe. 'S ann an là a thréig cobhair iad ann a bhi ag ullachadh an cridhe, 's ann an là a chaidh iad 'n an daoine bochda, briste, a chual iad Crìosd ag ràdh—"Anns an ionad àrd agus naomha gabham-sa còmhnuidh maille ris-san fòs a tha bochd agus leòinte 'na spiorad." 'S a thuirt iad ris—"Thig a stigh thusa a tha beannaichte o'n Tighearn 's còmhnuich agus rioghaich 'na mo chridhe-sa." 'S a thuirt E riu—"An so ni mise fàrdoch dhomh, oir 's e mo mhàinn gu fìor."

Tha Crìosd a' deanamh fàrdoch dha fhéin ann an cridheachan nam bochdan, 's a ris chan e impidhean bho Crìosd a mhàin a tha air a chiallachadh ach Crìosd fhéin gu bhi gabhail còmhnuidh anns a' chridhe. Iarramaid ma ta gu'm biodh an spiorad sin againn air an tug Crìosd a bheannachd; oir gus am faigh sinn sinn féin 'n ar daoine meaght cha bhi ullachadh no aoidheachd againn do Crìosd. Ach a ris feumar so a ràdh, chan 'eil bochdainn maith ach mar cheum. Cha dean ar bochdainn móran feum dhuinn mur cuir e sinn gu Fear-nan-ionmhasan. 'S mar sin air son gu'n gabhadh Crìosd còmhnuidh 'na ar cridheachan chan e bochdainn spioraid a mhàin air a bheil feum againn ach creideamh mar an ceudna—"Gu'n gabhadh Crìosd còmhnuidh ann ar cridheachan tre chreideamh." 'S chi sibh gur e còmhnachadh Crìosd air son a bheil an t-abstol a' guidhe. Nise ciamar a tha sin? Ma ta, 'nuair a tha daoine air an gluasad le am feum 's e an Tighearn a tha tighinn 'n an aire, 's ann 'ga ionnsuidh—san a dh' iarras iad, is tha an Tighearn 'g an cur a dh' ionnsuidh a mhic mar an t-slighe, 'ga ionnsuidh-san, mar an Fear ionaid dhaibh-san, mar an éiric 's an iobairt-réitich air an son. Thog E Esan suas fa chomhair nan ciontach agus nam feumach a chionn gu'n do thréig cobhair iad. Thog E Esan suas an déidh dha tiodhlacan fhaotainn do dhaoine. Thog E Esan suas

mar cheannard agus mar Shlànuighear. Mar gu'm b' eadh ag ràdh, sud E, Fear-saoraidh le cumhachd; cleachd creideamh air, 's bheir sin thugad E; gabhaidh E còmhnuidh 'na do chridhe tre chreideamh. 'S chi sibh chan e *tadhall* Crìosd air an cridheachan air son a bheil an t-abstol ag guidhe, ach *còmhnachadh*. Crìosd 'n an cridheachan. Nise tha fhios gaibh an t-eadar-dhealachadh a tha eadar tadhall is còmhnachadh. Chan 'eil tadhall ach car tamuill; tha còmhnachadh an còmhnuidh. S e còmhnachadh Crìosd air son a bheil an t-abstol ag guidhe mar ni tha comasach, is feumaidh ar n-ùrnuighean, 's ar n-ùmhlachd, 's ar creideamh a bhi ann an co-bhuin a chum 's gu'n còmhnaicheadh Crìosd maille ruinn. 'S e ùrnuigh mhaith a bha aig an dithis a thug còmhndail Crìosd riu lasadh cridhe dhaibh 'nuair a thubhairt iad—"Fan maille ruinne." 'S tha sibh a' leughadh gu'n do dh' éisd E riu, 's gu'n tug E dhaibh an iartus. 'S 'nuair a dh' fhalbh E le a làthaireachd chorpóra tha aobhar a bhi creidsinn gu'n do chòmhnuich E 'n an cridheachan. Oir chaidh iad gu saothair 's gu fianuis m'a thimchioll—"Dh' éirich iad air an uair sin féin, agus phill iad gu Ierusalem ag ràdh, dh' éirich an Tighearn da rìreadh." (Lucas, xxiv, 33). Bha ùrnuigh, is ùmhlachd, is creideamh, 'n an seasamh. 'S ma tha Crìosd gu bhi còmhnachadh 'n ar cridheachaibh feumaidh sinn a bhi ann an cleachdadh nan nithean sin. Oir ni dearmad orra fhuadach air falbh—"Imichidh mi agus pillidh mi gu m' àite, gus an aidich iad an cionta agus an iarr iad m' aghaidh." (Hos. v. 15). Ach chan e gu'm pilleadh E gu àite is fheàrr leis, ach gu faigheadh E annainn an seasamh a dheanadh comasach dha còmhnachadh 'n ar cridheachan, gu'n cluinneadh e sinn ag ràdh. "O dhòchais Israeil, a Shlànuighear ri àm airce c'uim a bhithheadh tu mar choigreach anns an tìr? agus mar fhear turuis a thòndaidheas a leth—taobh gu fuireach caroidheche?" (Ierem. xiv. 8).

Naidheachd á Uidhist

LEIS AN URRAMACH AONGHUS I. MAC-A-BHIOCAIR, M.A., AN CINN-TÌRE

ANS an linn a dh' fhalbh bha dà bhràthair ann an Uidhist a' Chinn-a-Tuath a bha ag oibreachadh an fhearainn am pàirt. Bha an dithis pòsda, Gilleasbuig a' còmhnuidh ann an aon cheann an taighe agus Aonghas 's a' cheann eile. Bha an aon sabhal agus an aon bhàitheach agus stàbull agus iodhlann aca. Ged nach robh iad coltach ri chéile 'n an nàdur no 'n an dòighean bha iad daonnan a' còrdadh

is bha e air a ràdh nach cualas riamh aon dhiùbh a' labhairt facal croda ris an fhear eile. Cha d' thàinig facal mór no beag eatorra riamh.

Chuala na h-uile iomradh air oidheche an stoirme móire anns a' bhliadhna 1879, an oidheche a thuit Drochaid Abhuinn Tatha, agus a chaidh gach anam a bha gabhail an turuis air a' charbad-iaruinn a bhàthadh.

Air an oidheche ud, feasgar Sàbaid, bha Gilleasbuig agus Aonghas am muigh a' gabhail aig na taighean agus aig na cruachan-arbhair anns an iodhlainn le ròpan agus le acraichean-cloiche. 'Nuair a rinn iad na b' urrainn dhaibh thubhairt Gilleasbuig, am bràthair bu shine, "Theid sinn a steach; chan urrainn dhuinn an còrr a dhèanamh, agus fàgaidh sinn gach cùis ann an làmhnan an Tighearna." Chaidh iad a steach, agus tha e air aithris gu'n tug Gilleasbuig làmh air a' Bhiobull agus gu'n do thòisich e air leughadh agus ri gleachd ri Dia ann an ùrnuigh, agus gu h-àraidh as leth na muinntir a bha air muir; agus nach do ghabh e tàmh no fois gus an do lasaich a' ghaoth.

Samhradh no dhà an déidh bliadhna na stoirme móire bha Gilleasbuig agus Aonghas ag aiseag ceilpe, còmhla ri feadhainn eile, bho Bhàgh-a'-Chàise gu bàta mór a thàinig a dh' aon ghnothuch á Glascho air son luchd ceilpe, agus a bha aig ceatha Loch-nam-Madadh. Bha na fir 'n an seasamh aig bràigh na laimhrig, buidheann an sud agus an so a' bruidhinn; agus ó a thachair a bhith gabhail ceum mu 'n cuairt ach sgiobair a' bhàta á Cluaidh. 'Nuair a ràinig e a' bhuidheann anns an robh Gilleasbuig stad e air a cheum agus chuir e fàilte chridheil orra uile. Thòisich iad air seachas air ais agus air adhart mu 'n t-side, mu phrisean, agus mu ghnothuicbean coitcheinn na dùthcha. An dràda 's a rithis bheireadh an sgiobair sùil air Gilleasbuig mar gu'n robh e 'ga leth-aithneachadh. Mu dheireadh thall sheall e air Gilleasbuig an clàr an aodainn, agus sméid e a thaobh e.

"Tha e ruith 'n am inntinn," arsa esan, "gu'n faca mi roimhe thu, a dhuine, ach tha e fairtleachadh orm a chuimhneachadh e' uin no e' àite."

Sheall Gilleasbuig air, agus thubhairt e, "Cho fad 's as fhiosrach mise, cha do thachair sinn ri chéile riamh roimhe, air muir no air tìr."

"Tha e agam," arsa an sgiobair, agus a shùil 'na cheann a' lasadh. "C'àite an robh thu air an leithid so a dh' oidheche," ag ainmeachadh oidheche na stoirme móire.

"Cha robh mise riamh an taobh am muigh de na Madaidh," fhreagair Gilleasbuig, "ach tha cuimhne mhath agam air an oidheche sin."

"C' àite am bith an robh thusa," thubhairt an sgiobair, "bha mise 'n am éiginn 's a' Chuan Sgitheanach, agus mi a' ruith mar a dh' fhaodainn gu àite fàsaidh, 's mi a' guidhe ri Dia trècair a dhèanamh orm; agus chunnaic mi thusa an oidheche ud cho tais-beanach mu 'm choinneamh air an drochaid 'sa tha mi 'g ad fhaicinn air an fheasgar so air bràigh ceatha Loch-nam-Madadh."

Mar gu 'm biodh ni-eigin neo-thalmhaidh 'g an tarruing ri chéile, ghlac an dàra fear làmh an fhir eile, agus cha do labhair a h-aon diubh facal. Bha iad le chéile a' smaoinneachadh 's a' meòmrachadh gu trang.

Sin agad, a leughadair, an naidheachd mar a chuala mise i, agus tha iomadh latha uaithe sin. Dé do bharail fhéin oirre? Mar a thubhairt an Salmadair o shean, "Tha na nithean sin tuilleadh as àrd air mo shon-sa."

Sgiathan Na Maidne

MOCH fosglaim m' uinneag gach maduinn,
Steach thigeadh soille Do ghràis;
Séid t' anail gu cùbhraidh mu' m chagailt
A' fadadh fann-shradaig gu blàths:
Sguab ùrlar falaichte m' inntinn
O gach smùr, o gach smal agus sgleò;
Siab bhàrr mo spiorad gach duibhre
'Chuireadh éislean no airsneal air m' fheadhail.

Air m' àrd-dorus 's air mo dhà ursainn
Cuir seul' agus comharra gràidh;
O m' àrd-bhuinn buin tubaist is tuisleadh,
Cùm mo dhachaidh o easbhuidh 's o phlàigh:
Aig gach cuirean is gnìomh agus dleasnas
Cuir sùrd agus spionnadh 'n am làmh;
O mhoch-thra gu ciaradh an fheasgair
Saor o rag-leisg gach alt agus cnàimh.

Leig Do ghrian fo mo chabair,
Suain gach maide le h-òr;
Cuir aoigh air gach aghaidh,
Lìon gach cridhe le D' thrèòir:
Mu 'n tog dealt na h-oidheche bhàrr machair,
Mu 'n tig caismeachd o ghob gach eòin,
Mosgaileadh mo rosg ri D' mhaise;
Cluinneadh mo chlaisneachd Do cheòl.

Air a' mhodh so ni mi tagradh,
'Togail fuinn an glasadh là:
Dia 'n am bhruidhinn 's 'n am smaointinn,
Dia 'n am chridhe 's 'n am shaftair;
Dia mòr nam Flaitheas Naomh
Air mo thoiseach 's ri mo thaobh,
Chum mo ghléidheadh is mo sheòladh,
Mo shior chobhair 's mo bhuan shòlais—
'N diugh, a màireach, 's gu bràth.

Comunn Nam Ban-Uasal

LE EACHANN MAC DHÙGHAILL, AN GLASCHU

THA mi ag creidsinn nach e a h-uile aon de leughadairean nan duilleagan Gàidhlig anns a' Mhiosachan so a thuigeas anns a' cheud thoiseach ciod an comunn a tha mi ag ciallachadh le "Comunn nam Ban-uasal." Theagamh le ainm a' chomuinn ghasda sin a chur sios anns a' Bheurla—"The Ladies' Association"—gur ann a b' fheàrr a thuigeadh an tiodal. Is e sin, matà, an comunn a tha a' tighinn fa-near dhòmhsa an ceartair; agus is e am prìomh aobhar a chionn e bhi a' tighinn fa-near dhomh an dràs'd gu'n do ghléidh iad an ceathramh fichead 's a' cóig coinneamh bhliadhnaid an Glaschu an la-roimhe.

Is mór agus is ionmholta an obair a rinn an comunn so, agus a thà e a' deanamh, oir is fhada e bho cheann a shaothrach fathast, ged a tha cuid de'n obair mhóir a rinn e fada shios anns an linn a thriall bhuain air tighinn gu ceann. Ach a bheil i aig a ceann? Chan 'eil mi uile gu léir ceart ann a bhi ag ràdh gu'n do chrìochnaiceadh a' chuid sin de'n obair, oir is e mo làn is mo dhearbhb bheachd nach tig an sguab mu dheireadh de'n toradh a tha a' tighinn mar gheall air an t-saothair ud a stigh do shabhal-tasgaidh a' chinne-daonna gus an tig crìoch air an t-saoghal féin agus air na daoine a tha air uachdar!

Chuireadh an comunn so air bonn anns na bliadhnachan cruadha ud a thainig air a' Ghàidhealtachd an uair a dh' fhalbh am bun-tàta bho chionn corr math is ceithir fichead bliadhna. Air an là an diugh, an uair a tha pension na sean aois, pension bhantrach is iomadh seorsa eile de thighinn a stigh aig sluagh na Gàidhealtachd (cho math ri sluagh eile), cha chluinnear a' bheag mu "bhliadhna a' choirce ghoirid" no "a' bhliadhna a dh' fhalbh am bun-tàta"; ach b' ion do na seann daoine cuimhne a bhi aca air na bliadhnachan a bha an sud, bliadhnachan na teanntachd is an acrais, bliadhnachan a' chruais, an ainnis is na h-eithireachd! Thuit iomadh cruadal is cràdh air na Gàidheil anns an àm ud; ach an uair a dh' fhàilnich an teachd-an-tir a bu tomadaiche a bha aca, is nach robh ach bach-lagan ruadha, meirgte, gun chnap ro bhuannachdail ach grùileagain làn gaoid mu am bun, chaidh an tonn buileach orra! Chunnac sinne a tha an nis a' tarruing suas an aois iadsan a thainig troimh na bliadhnachan doruineach ud, is chuala sinn an sgeul orra. B'i sin sgeul a' bhròin; agus b'e an t-aobhar bròin gun a leithid e an uair a bha na Gàidheil a bu treumanta a' fàgail an dùthcha gu an teachd-an-tir a sholar an dùthchannan céin, agus mórán dhiubhsan nach robh comasach

air sin a dheanamh, no a' bheag de àgh sam bith a dheanamh air an son féin, ag cromadh an cinn ris an ùir is a' dol á sealladh!

B'iad sin na làithean anns an do chuireadh an comunn rùnach so air bonn le mnathan uaisle an taoibh deas, Dun-éideann is Glaschu, agus làithean eile. Bha iomadh taobh air an obair a ghabh na mnathan-uaisle so os laimh. Cha robh Sgoil-bhùird no *Education Authority* ann an uair ud, is bha Achd an Fhòghluim fathast corr is fichead bliadhna air thoiseach orra an folach fo sgòthan an ama ri teachd. Mar a thubhairt am bàrd e, "bha na Gàidheil ro aineolach, dall, le ionnsachadh gann 'nam measg" an uair ud. B'e sgoiltean a chur air bonn 'nam measg gu leigheas a thoirt air an eucail so a' cheud obair a ghabh an comunn uasal so os laimh. Chuireadh suas tighean-sgoile. Cha b'e leth-bhreac nan lùchairtean a tha air an cur suas an diugh, gun teagamh, a bha anna, oir cha robh iad ach glé dhìblidh, gun mórán greadhnachais orra a thairngeadh an t-sùil 'nan rathad an muigh no a stigh; ach fathast, bu thighean-sgoile iad, agus ged a dhùmadh am fear mu dheireadh dhiubh bho chionn chóig bliadhna deug, is dàna esan a shaoileadh no a dh' abradh gu'n d' thainig an dùmadh nan sgoiltean sin deireadh am feuma no an toraidh do Chlann nan Gàidheal no do'n t-saoghal!

B'iad na maighistearan-sgoile a bha air an suidheachadh anns na sgoilean so oileanaich a bha a' toirt am mach am fòghlum air cheann na ministrealachd anns na colaisdean. Bhiodh iad féin air cheann na h-oibreach an àm an t-sambhraidh, an uair a bhiodh an Colaisde ma-sgaoil; agus an àm geamhraidh bhiodh seòl air choir-eiginn eile air a dheanamh. Theagamh gur e piuthar an oileanaich a bhiodh ag gleidheadh tighe leis, le cuideachadh aoin de na balaich mhóra, is e féin le shùil air a' Cholaisde, an ùine ghearr, a' ghiùlaineadh air aghaidh an obair.

Chan 'eil fios agamsa cia mheud sgoil a bha fo riaghladh a' chomuinn so an uair a bha mhotha a bha aca dhiubh, ach bha iad aca cha mhór anns gach cearn de na h-Eileanan is de chòrsachan siar na Gàidhealtachd, agus có a thomhais, no a thòimhseas, an obair mhór a rinn iad! Mar a thubhairt aon de na labhair anns a' choinneimh bhliadhnaid so, b'e obair a' chomuinn na ghabhadh cur sios, mar ghearr-iomradh, air paipear, *plus* rud-eiginn eile; ach cha ghabhadh am *plus* sin tomhas no co-thromachadh!

Bha mise air aon de na bha aig a' choinneimh so, agus is e a bhuail 'nam inntinn an

uair a bha mi 'nam shuidhe am measg na cuideachd, is cha mhór nach faodainn a bhi cinnteach as, gu'm bu docha gu'm bu mhi an t-aon duine eadar bhallachan an t-seomair anns an robh sinn cruinn a fhuair earrann d'a ionnsachadh (am beagan a tha agam!) an aon de na sgoiltean so. Bha mise an aon dhiubh gus an robh mi seachad air dà bhliadhna dheug, agus ciod am fios nach faodadh leughdairean nan duilleagan so a bhi iarrtach air beagan a leughadh mu'n cuairt oirre. Ach mu'n tig mi a dh'ionnsuidh sin, dh'fhaodainn ainmeachadh nàch b'iad na sgoiltean is foghlum na cloinne a mhàin anns an do chuir an comunn so làmh. Bha an làmh an obair eile cuideach cho math ri cùisean foghlum, mar a bha gibhteann an aodach is caisbheart an dà chuid do'n chloinn is do inbhich, déideagan-cluiche do'n chloinn an àm na Nollaige, is rudan mar sin; ach is e cuid na sgoile dhe ris a bheil mise a' buntainn an ceartair.

Bha mise "thall is chunnaic mi," oir b'ann an seann tigh-sgoil Bhosta, a bha fo riaghladh a' chomuinn so, a fhuair mi mo cheud inn-treachadh air an a-b-c is ceann-fhreumhan eile an eòlais. Chan 'eil fios agam ciod an aois a bha mi an uair a chaidh mi do'n sgoil so an toiseach, ach tha mi cinnteach nach robh mi co-dhiubh dad seachad air cóig bliadhna, ma bha mi sin féin. Innsidh mi dhuibh có am maighstir-sgoile a bha againn: bha an t-Urr. Seoras Sutharlan còir a thug a dheagh shaoth-air do'n Eaglais mar mhinistear cliùiteach 'na dhéidh sin. Bha e ùine mhór an Tòrasa, am Muile, agus chan 'eil fada bho'n a leig e dheth, a thaobh anfhannachd na h-aoise a bhi a' tuiteam air, an eaglais do an deach e 'na dhéidh sin, am Bruan, shuas an Gallaibh. Chuir e mór bhròn orm an uair a chuala mi bho chionn ghoirid nach 'eil e an deagh shlàinte an diugh; ach tha dòchas agamsa, mar a tha aig iomadh caraid eile, gur a h-iomadh latha math a bhios air a luigheasachadh dha fathast maille r' a chàirdean 's a luchd-dàimh mu'n triall e gu a dheagh dhuais an luchd-airt nan iomadh seomar. Chan 'eil mi cinnteach ciod an taobh de'n chrich eadar Gallaibh is Cataibh as an robh e, ach tha fios agam gu'n robh a cheann làn de dheagh Ghàidhlig.

Cha bheo an ath mhaighstir-sgoile a bha againn—Gilleasbuig Mac Nèill á Ile. B'ann an seirbhis a Mhaighstir a bhuaill galar a bhàis esan, thall thairis, oir is e an Soisgeul a shearmonachadh do na cinnich a chuir e roimhe féin mar dhleasan.

Is ann á Eilean Bhoraraidh, eilean a thatar ag innseadh dhomh a tha an diugh 'na fhàsach, a bha an ath fhear a bha againn—Cailean Mac Ghilleathain. Chan fhios dhomh am beò esan no ciod a dh'éirich dhà.

An ath oileanach a fhuair sinn b'e Seumas

Mac Coinnich á Ploc Loch-aillse; agus na'n teannainn ri cunntas a thoirt an so air a shaoth-air an aobhar a Mhaighstir, ged a bhiodh barrachd colais agam oirre na tha agam, cha b'e aon mhiosachan ach àireamh na bliadhna uile gu léir a dh' fheumteadh gu a liubhairt seachad, is fathast, bhiodh móran air fhàgail.

Is e searmonachadh an t-Soisgeil an tìrean céin, cho math ri ealain na dotaireachd, a ghabh esan mar an ceudna mar dhleasan, agus ré chóig bliadhna fichead rinn e saothair mhór anns na Hebrides Nodha shìos anns a' Chuan Shèimh mu Dheas. As a' sin chaidh e air cheann ospadail lobhar an Corea, an Sìona, agus am measg mhuinntir allmharra na tìre sin tha e a' saothrachadh bho chionn shè bliadhna deug, a' leigheas an dà chuid chorp is anamannan dhaoine. Tha e an ceann na dreuchd sin fathast, ged a tha e gu math suas am bliadhnanach, agus tha a ghinneil féin a' leantainn a cheumannan gu deas is gu coimhlionta. Mar sin, nach fìor e dhomh a ràdh nach 'eil is nach bi crìoch air toradh saothrach Comunn nam Ban-uasal so!

Bha aon eile againn fathast, am fear mu dheireadh a bha innte gus an do dhùineadh i, an toiseach an t-samhraidh, anns a' bhliadhna 1892. B'esan Eoghan Mac Coinnich, bràthair do Sheumas; agus b'e an raon farsuing thar chuan a' searmonachadh an t-Soisgeil ris an do thog esan a dhùil is a shùil mar an ceudna. Thuit a chorp anns an strith ud a bhà is a thà cho diomain is cho dosgainneach air na daoine; ach is cinnteach gu'n do sheol a spiorad gu ionad na sìthe far an robh a dheagh dhuais a' feitheamh air Bhuaithes-san aig a bheil stiùir na cruinne 'na ghlaic!

Ciod an nis an seorsa sgoile a bha anns an sgoil bhig ud? Matà, chan urrainn dhòmhsa sin innseadh dhuibh na's fearr na sealladh beag a thoirt dhuibh air obair an latha mar a bha i air a giùlan air a h-aghaidh bho Luan gu Aoine, agus bho Challuinn gus an ath Nollaig 'san àm anns an robh mise innte. Bha suas mu dha fhichead sgoilear innte anns an àm ud, ged nach 'eil anns an sgoil ùr a tha 'na h-àite an diugh ach eadar ceithir is sè! B'ann a réir an leabhair-leughaidh anns am bitheamaid a bha an clas air a chumseachadh— an ceud leabhar, an dara leabhar, is mar sin air aghaidh, gu ruig an cóigeamh leabhar. Bha iadsan a bha anns a' chóigeamh leabhar air an cunntadh cho math 's a dh'fhaodadh fuighair a bhi aca ris gus am fàgadh iad an sgoil uile gu léir, na's lugha na gu'n robh 'nam beachd dreuchd sònraichte a thoirt am mach, is mar a theireadh na màthraichean e, "aran glan a chosnadh dhoibh féin."

An Soisgeul Agus An Saoghal

LEIS AN URR. T. M. MAC CALMAIN, M.A., GLEANN EILG

“Chan 'eil sinn a' faicinn nan uile nithean fathast air an cur fa cheannsal, ach chì sinn Iosa. . . .”

EABH ii. 8-9.

THA dlùth air da mhìle bliadhna bho chaidh leabhraichean an Tiomnaidh Nuaidh a sgrìobhadh agus bho thachair na nithean mu 'm bheil iad a' deanamh iomraidh, agus anns an ùine fhada sin is mór an t-atharrachadh a tha air tighinn air an t-saoghal agus air a luchd-còmhnuidh.

Air an oidhche nochd 'n am sheòmar shàmhaich a' cur nam briathran so an altaibh a chéile, cluinidh mi, ma's àill leam, guthan dhaoine eile 'g am ruigheachd a teas-meadhon straightlich gach baile mhóir 's an Roinn Eòrpa. Is gann gu'm bheil latha a bheir mi sùil air paipear-naigheachd nach leugh mi mu innleachd ùr air chor-eigin. An dràsda agus a rithis tha feallsanach mór a' fosgladh a bheòil neo ag iomairt a phinn agus a' sparradh oirnn bhì toirt faineair mar tha eòlas 'g a mheudachadh agus innleachdan gun àireamh 'g an sior-dheanamh. Tha gach bliadhna ùr 'g ar giùlan ceum na's fhaisge air làn-choimhleanadh fàidheadaireachd Dhaniel (xii. 4) —“ Ruithidh mòran sìos agus suas, agus bithidh eòlas air a mheudachadh.”

A réir coltais, tha clann nan daoine an diugh, ann an dòigh nach robh 'san amharc aig an t-Salmaidh (Salm viii), a' cur nan uile nithean fo'n casan, air muir agus eadhon fo'n mhuir, air tìr agus anns an adhar. Gu dearbh saoilidh sinn air uairean gu'm bheil daoine ag oidhirpeachadh tìr Bhabeil a thogail as ùr. “Thigibh,” arsa iadsan, “togamaid dhuinn féin baile agus tìr, aig am bi a mhullach a ruigheachd gu nèamh, agus deanamaid dhuinn féin ainm” (Gen. xi. 4). Is gann a ghabhas a thuigsinn na h-adhartasan a tha air an deanamh 'n ar latha ann an eòlas agus ealain agus innleachd de gach seòrsa.

Ach tha mi cuideachd a' leughadh nithean eile anns a' phaipear-naigheachd. Cho fad agus a chì sinne, chan 'eil na nithean sin uile a bha mi ag ainmeachadh a' fàgail an t-saoghail dad na's sìtheil neo na's sona neo na's sàbhailte. Direach a chionn 's nach ann le nithean a bheathaichear spiorad neo-bhàsmhor an duine. chan fhadod sinn bhì 'g ar mealladh fhéin le lionmhorachd nan nithean a tha sinn a' sealbhachadh anns na làithean iongantach agus adhartachail so, oir chan ann anns na nithean sin tha fìor bheatha an duine a' comb-sheasamh. Bitheamaid taingeil air son gach goireas agus gach innleachd dligheach, agus air son gach

gliocais agus eòlais tha Dia toirt dhuinn agus sinne 'g an cruaidh-shireadh. Ach làmh air làmh leis an t-soirbheas sin tha gainne agus bochdainn anns an t-saoghal, tha eadhon cogadh agus mort agus spùilleadh a' dol air adhart gu follaiseach, tha iomagain ann an iomadh cridhe agus amharus eagalach an iomadh inntinn. Nach fhad e bhì cho fìor m'an ghinealach so agus a bha e mu chlànn Israeil—“Thug Dia dhoibh an iarttas, ach chuir e caoite air an anam” (Salm cvi. 15).

Is e fàth a' ghnothaich gu'm bheil sinn eadhon anns an linn shoillsichte so a' toirt aoraidh agus a' deanamh seirbhìs do'n chreutair na's motha na do'n Chruithear agus ag ràdh ri obair ar làmhann féin, “Is sibh-se ar diathan-ne.” B'e sin cuideachd an fhianuis a chaidh a thogail air a' ghinealach am measg an do ghluais an Tighearna Iosa ann an làithean fheòla air an talamh.

Chì sinn na Pharasaich le an ùrnuighean fada briathrach anns na sionagogaibh agus aig coinneachadh nan sràidean, a' feuchainn gu treibhdhireach a bhì dìleas do'n t-solus a thugadh dhoibh agus a thaobh fireanteachd an lagha a bhì neo-choireach, agus mar sin a' streap suas gu bhì 'n an suidhe ann an cathair Mhaois. Chì sinn buidheann eile de na h-Judhaich—na Sadusaich—agus gun mhòran àite no suim aca do nithean cràbhaidh, ach fhathast le cealgairreachd agus le bhì cosnadh càirdeas an t-saoghail agus gean-maith nan cumhachdan a bha làthair, a' streap do'n inbhe a b'airde, an àrd-shagartachd. Chì sinn na Greugaich le diombaireachd smuaintes agus le feallsanachd dhomhain, le òirdhearcas cannte agus le snaslitreachas, a' cosnadh cliù dhoibh féin. Chì sinn na Romanaich le cruadal 's a' chath, le neart-airme agus le ealain-riaghlaidh, a' cur an t-saoghail fo'n casan, ionnus gu'm b'urrainnear a ràdh gu'n deachaidh aig Tiberius Ceasar air an domhan uile a mheas.

Ach ged bu mhór an inbhe agus an cliù a choisinn iad sin uile, gach buidheann 'n an dòigh féin, le cràbhadh no le seòltachd, le gliocas no le làmhachas-làidir, cha tug iad buaidh anns an t-seadh a b'airde. Tha an t-abstol Pòl—agus bha e fhéin uair-eigin 'n a fhìor-Pharasaich—ag aideachadh ged bu mthath ann fàradh air an robh na Pharasaich a' dìreachd suas, cha b'e fàradh a bha ann mar a chunnaidh Iacob aig Betel, fàradh

aig an robh a bhàrr a ruigheachd gu nèamh. Ma their neach sam bith gu'm bu bheannaichte na Pharasaich agus iad a' smuaineachadh air lagh Dhé a latha agus a dh-oidhche, éisd ri aineachadh an Pharasaich mhóir—"Och is duine tragh mi! Có shaoras mi o chorp a' bhàis so?" (Rom. vii. 24). Ma shaoileas neach gu'm bu shona na Sadusaich agus iad ann an àrd-inbhe, eadhon an cathair Aaroin, cuimhnich gur e bha annta daoine a bha ag àicheadh aiseirigh nam marbh, daoine aig an robh an dòchas anns a' bheatha so a mhàin agus saoghal nan spiorad 'na àite tiamhaidh dhoibh. Ged bu mthath ghlocas na Gréige, cha b'aithe dhoibh tre ghliocas Dia, agus ged bha iad a' faicinn àrd-shlighe nan deagh-bheus cha robh iad ag amas air imeachd air. Agus ged bu mhór cumhachd na Ròimhe a' ceannsachadh gach nàmhaid, agus ged b'fharsuing an impireachd, bha raontan sònruichte ann air nach tug iad buaidh, agus b'iad sin raontan uaigneach an cridheachan féin, mar a chì sinn le sùil a thoirt air toiseach litir Phòil chum nan Romanach.

A dh'aindeoin gach cràbhaidh, gach seòl-tachd, gach gliocais, gach cumhachd, bha ainsith agus bochdainn spioradail aca mar an cuid, dìreach mar a tha againn fhéin an diugh a dh'aindeoin gach adhartais a tha sinn a' deanamh. Air do'n duine, anns an linn ud agus anns an linn so, a bhì gabhail d'a ionnsuidh fhéin briathran an t-Salmaidh, gu'm bheil na h-uile nithean air an cur fo 'chosaibh, feumaidh e aideachadh nach 'eil na h-uile nithean fhathast air an cur foidhe. 'N a mhaighistir air nithean an taobh a mach dha, tha an duine fhathast 'n a thràill aig na nàimhdean a tha e ceadachadh a bhì gabhail còmhnuidh 'n a chridhe—anamiana na feòla agus anamianna nan sùl agus uaibhear na beatha. Tha e an diugh cho fìor agus a bha e riamh gur feàrr an tì a riaghlas a spiorad na esan a ghlacas àrd-bhaile. Is maith eòlas agus innleachd agus goireas, ach am bheil iad 'g ar cuideachadh gu bhì ceannsachadh nan nàimhdean marbhtach aig am bheil an daingneach làidir ann an cridhe uaigneach an duine? "Cìod e an tairbhe do dhuine ged chosnadh e an saoghal gu h-ìomlan agus 'anam a chall?"

Ach, buidheachas do Dhia, a dh'ionnsuidh a' ghinealaich ud thàinig naigheachd beannaichte an Tiomnaidh Nuaidh, agus a dh'ionnsuidh saoghal a bha—agus a tha—cho trang a' càrnadh suas stòr de nithean neo-mhaireannach thàinig deagh-sgeul mhór-aoibhneis Dhé tre Iosa Crìosd. Dhoibh-san a bha caitheamh airgid air nì nach aran agus an saothair air nì nach sàsùich thugadh làn-thairgse air tiodhlac Dhé ann an Crìosd. Faicemaid an t-atharrachadh a rinn e dhoibh-san a ghabh thuca féin e, oir tha e a' deanamh a' cheart atharrachaidh an diugh mar an ceudna do'n dream a tha gabhail ris.

An uair a thàinig Crìosd a dh'ionnsuidh an t-saoghail, cha do chuir E stad air amhgar agus pian agus deuraibh, eadhon dhoibh-san a rinn an roghainn dheth. 'S e sin r'a ràdh, cha tug E dhoibh sgiathan colamain gu bhì teicheadh air falbh o na duilgheadasan anns an robh iad an sàs. Thug E nì a b'fheàrr dhoibh. Cha do dh'atharraich E an suidheachadh saoghalta, ach dh'atharraich E an spiorad agus dh'ath-nuadh-aich E an cridhe, agus mar sin thug E cothrom agus comas dhoibh a bhì toirt buaidh anns an t-suidheachadh anns an robh iad.

Longantach 's gam bheil e r'a ràdh, chan 'eil leabhar eile sgrìobhte anns am bheil uidhir de bhronn agus de amhgar agus a tha anns an Tiomnadh Nuadh. 'N a fhìor-toiseach cluinnear guth ann an Rama, caoidh agus gul agus bròn ro-mhór, air do Herod le laimh neo-thruacanta na leanaban neo-chiontach a mhòrt. Aig deireadh an Tiomnaidh Nuaidh cluinnear eugh air son cobhair ag éirigh o'n eaglais agus i a' fulang fo laimh fhuileachdaich impireachd na Ròimhe—"Thig, a Thighearna Iosa"—coltach ri fios chabhagach air a chur a mach o bhàta a tha deanamh long-bhriseadh ann an doinnion gharg. Ann an teas-meadhon an leabhair so tha gàradh Ghetsemane le chruaidh-ghleachd; chì sinn talla a' bhreitheanais agus crùn-droighinn agus sliabh Chalbhari le a chroinn-ceusaidh. Ach, aig a' cheart am, chan 'eil leabhar eile sgrìobhte anns am bheil a' leithid de shubhachas agus de ghàirdeachas. Tha e a' tòiseachadh le òran-molaidh nan aingeal agus laoidhean beannachaidh Sharachias agus Mhuire, agus tha e dùnadh le iolach ait o shluagh mhór nach gabh àireamh, de gach uile chinneach agus threubhan agus shlòigh agus theangaibh, a' glaothaich le guth àrd—"Slàinte do ar Dia-ne a tha 'n a shuidhe air an rìgh-chathair agus do'n Uan. . . Dhà-san a ghràdhaich sinn agus a dh'ionnlaid sinn o ar peacaibh 'n a fhuil féin, agus a rinn rìghrean dhinn agus sagartan do Dhia agus d'a athair-san; dhà-san gu robh glòir agus cumhachd gu saoghal nan saoghal." Chì sinn dream eile a' dol a mach le gàirdeachas a chionn gu'n do mheasadh gu'm b'airidh iad air eas-urram fhuलग air son ainm Crìosd (Gnìomh. v. 41). Cluinnidh sinn an t-abstol agus e 'n a phrìosanach anns an Ròimh, agus slabhraidh iaruirn an crochadh ri caol a dhùirn, agus is e so an duan a tha aige: "Deanaibh gàirdeachas anns an Tighearna a ghnàth; a rithis tha mi ag ràdh, Deanaibh gàirdeachas" (Phil. iv. 4).

Is e so, matà, a rinn Crìosd dhoibh-san a chuir an dòigh ann. Cha tug E mach as an t-saoghal iad, ach thug e dhoibh bhì toirt tuilleadh agus buaidh trid-san a ghràdhaich iad, air chor agus nach robh bàs no beatha no uachdranachdan no cumhachdan no nithean a bha làthair no nithean a bha ri teachd no àirde no doimhne

no nì sam bith eile comasach air cron a dheanamh orra. Ann am facal, thug E dhoibh a bhì seinn òrain eadhon ann am prìosan na beatha so agus dorchadas 'g an cuairteachadh agus ceangal air an lamhan agus an casan, mar a thug E do Phòl agus do Shìlas (Gnìomh. xvi. 25). Agus is e sin a tha Crìosd a' gealltainn agus a' deanamh an diugh.

Bha creidmheich an Tìomnaidh Nuaidh gàirdeachail agus subhach—eadhon ann an suidheachadh doirbh agus cumnartach—chan ann a chionn 's gu'n do chuireadh na h-uile nithean fo'n casan, no a chionn 's gu'n robh cràbhadh no seòltachd no gliocas no cumhachd sam bith a bha aca 'n a thaic dhoibh. “Chi sibh féin 'ur gairm,” arsa Pòl, “nach iomadh iad a tha glie a thaobh na feòla, nach iomadh cumhachdach, nach iomadh uasal a tha air an gairm, ach ròghnuich Dia nithean amaideach . . . nithean anmhunn . . . nithean an-usal . . . agus nithean tarcuiseach” (1 Cor. i. 26-28). Chan e gu'n robh iad foghainteach uapa fhéin, ach b'ann o Dhia a bha am foghainteachd. Agus bha iad cinnteach a Dia chionn 's gu'n d'fhuair

iad eòlas air Crìosd. “A nis,” arsa iadsan, “chan 'eil sinn a' faicinn nan uile nithean fathast air an cur f'a cheannsal, ACH CHI SINN IOSA” (Eabh. ii. 8-9).

“CHI SINN IOSA” is e sin sluagh-ghairm na h-eaglaise. Is e sin bonn ar dòchais agus freumh ar creidimh. Le sin, ged bhiodh freasdal Dhé dhuinn mar dhorchadas a' mheadhonoidheche, agus ged bhiodh ar suidheachadh saoghalta 'g ar druideadh a steach mar ann am prìosan, faodaidh sinn laoidh-mholaidh a sheinn, agus co aige tha fhios nach cluinn prìosanaich truagha eile sinn, co aige tha fhios nach toir Dia crathadh air an t-saoghal a bhreiseas bunaitean ar prìosain, co aige tha fhios nach toir sin air luchd-coimhid a' phrìosain, eadhon cumhachdan an t-saoghail so, glaodhach a mach air son soluis agus tighinn air chrith a dh'fhaighneachd, “A mhaighstearan, ciod is còir dhuinn a dheanaimh chum gu'n teàrnar sinn?” Agus is e freagirt na h-eaglaise, “Creidibh anns an Tighearna Iosa Crìosd, agus teàrnar sibh.”

Is ann mar so a bheir an soisgeul buaidh air an t-saoghal.

Lànachd Beatha

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHLIONGHUIN, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

ANN an cridhe mhic an duine, tha iarrtus dian air lànachd agus sonas. Co dhiubh a tha e'g an sealbhachadh ann an tomhas no as an eugmhais, tha miann orra an còmhnuidh 'n a aignidhean, agus bithidh a dhùil riu 'n a shaoth-air is 'n a shùgradh. Cha tuigear duine beò gun a bhì a' cuimhneachadh gu bheil an t-iarrtus so suidhichte domhain 'n a ghnè, agus 'g a ghluasad 'n a uile dhòighean, ann an slighean an t-seacharan cho maith ri slighe an dleasdanais. Eadhon 'n a pheacanna is duaichnidh cruth, is ann am btheantas ag iarraidh tuilleadh beatha agus sonais a bhitheas e.

Tha buidheann mhór de 'n chinne-daonna air an teagasg gur e an t-iarrtus ud is màthair-carraid agus an-aobhneis mhic an duine, 'g a thoirt air seacharan, 'g a mhealladh, 'g a chumail ann am buaireas; agus gur ann a mhàin le bhì 'g a chasgadh, agus ma ghabhas sin deanamh, a' cur as dha gu buileach anns a' chridhe, a gheibhear fois is saorsa. B'e so grund teagaisg a' Bhuddha, a tha cumhachdach gus an latha 'n diugh am measg mhuilleinean de'r combhcreutairean anns na h-Innsean agus ann an China. A réir-san, is eigin dhoibh-san a ruigeadh air fòis agus sonas, an cridhe fhalamhachadh de mhian air sòlasan corporra, agus air duaisean saoghalta; agus an inntinn a thionndadh a stigh gu beachdachadh air gnè nan uile nithe, gus mu dheireadh an ruig i am Bith d'am buin i, anns am bheil gach ni agus gach creutair a' comh-sheasamh. Anns an t-suidheachadh

so, ris an abrar *Nirbhana*, tha e air a thuigsinn gu bheil spiorad an duine a' tighinn gu aonachd ri spiorad siorruidh na Cruitheachd, mar gu'm biodh e a' snàmh ann an cuan; agus anns an dòigh sin, tha gach miann faoin air a chasgadh, agus an cridhe aig fois o mhealladh agus o bhuaireas iarrtuis.

Siar agus Sear

Shaoileamaid-ne nach gabhadh sluagh air bith ri teagasg a tha a' dol cho laidir so an aghaidh a' chuilg; ach is fheudar dhuinn aideachadh gu bheil buaidh mhòr aige thairis air inntinn agus gnàths mhuilleinean ann an dutchannan na h-Aird-an-Ear; agus gu bheil e a' cur dealachaidh eadar an Roinn-Eorpa agus iadsan, air nach 'eil e furasda faighinn thairis. Tha iadsan ag amharc oirne mar shluagh eucéilidh, acrach, sanntach, fiabhrusach, a' strìochdadh ròghachdan a chum a bhì a' fàsghadh asda am beartais; 'g ar claidh fein agus dhaoine eile air muir is air tìr a' sireadh saobhreis shaoghalta, ann an cabaig o àite gu àite, o ghnòthuch gu ghnòthuch, o chuideachd gu cuideachd, mar chloinn bhig a' ruith am failleis, no an geall air a' bhogha-fhròis, ag iarraidh an còmhnuidh anns an t-saoghal a muigh sàsachadh do'n chridhe a stigh; agus an déidh ar n-uile stri, tha sinn, 'n am beachd-san, mì-shuaimhneach agus a dh'easbhuidh sìthe. Air an laimh eile, tha sinne ag amharc orrasan mar chreutairean a tha fo gheann aig beachdan fallsa, a tha

'g an cumail bochd 'n an crannchur, tàireil air beatha an duine air an talamh mar bhruadar faoin, agus do bhrìgh sin. a' diultadh oidhirp a dheanamh air an suidheachadh diblidh a leasachadh; daoine gun sgoinn, gun neart, gun togradh, coma co dhiubh, a chionn gu bheil iad a' meas an t-saoghail uile 'na mhealladh agus gach saothair a ghabhas seachnadh 'na amaideas.

Cha chreid mi nach 'eil tomhas de 'n fhùrinn air gach taobh, — 'se sin, gu bheil slugh na h-Eorpa agus America ann bitheantas a' sealltuinn ri sàsachadh an iarrtus fhaotainn o'n t-saoghal agus a bheartas, tuilleadh is a tha reosonta; agus gu bheil sannt an t-saoghail so 'n a aobhar-buairesis 'n ar measg nach 'eil furasda a cheannsachadh agus nach gabh àicheadh; ach mar an ceudna, gu bheil luchd-leanmhuinn a' Bhuddha a' deanamh mearachd nach lugha ann a bhì ag àmharc air saothair an duine air an talamh mar fhaoinéis, agus gu sònruichte ann a bhì a' feuchainn ri déidh air beatha làn, shuilbhir a mhùchadh 'n a chridhe, anns a' bheachd nach 'eil anns an duine e-fein ach cruth a bhùneas do thim, d'an dàn tuiteam air ais mu dheireadh gun aithne, gun eòlas, do shruth na beatha as an d' éirich e.

An uair a sheallas sinn air teagasg Chrìosd, chan 'eil ni is soilleire na so, gur e lànachd beatha a tha 's an amharc aige air son nan uile; agus sin r'a shealbhachadh, chan ann le bhì a' marbhadh iarrtus a' chridhe, ach le bhì 'g a threòrachadh gu fìor sàsachadh. Bha buidheann anns an duthaich ann an làtha Chrìosd, ris an cante na h-*Essènich*, a bha glé choltach, 'n am breithneachadh is 'n an cleachdadh ri luchd-leanmhuinn a' Bhuddha, a' feuchainn ri slàinte agus fois fhaotainn le àicheadh, trasgadh, agus dimeas air an t-saoghal. Saoilear gu'n robh dàimh, ann an smuain agus gnàths, eadar iad féin agus Eoin Baiste is a dheisciobuil. Co dhiubh, an uair a thog Chrìosd a ghuth anns an duthaich, cha b'ann gu trasgadh a ghairm E daoine ach gu cuirm, ged a tha àite aig trasgadh 'n a theagasg.

Teagasg Chrìosd

Is ann a bha truas aige-san do 'n t-sluagh do bhrìgh gu 'n robh iad a' fannachadh a dh'easbhuidh beatha. "Thàinig mise chum gu'm biodh beatha aca, agus gu'm biodh i aca nì's pailte." A' coimhlionadh an fhacail ud, dh' aiseig E slàinte cuirp dhoibhsan a bha tinn, fradharc do 'n dall, comas imeachd do 'n bhacach; thug E biadh do 'n aerach, is ciall do 'n eu-céillidh. An àite mùchaidh a chur air an iarrtus air beatha, is ann a bhrosnuich E san t-iarrtus sin, aig a' cheart àm a' tairgseadh dhoibh sàsachaidh ann fein—aran na beatha gu bhì 'g an neartachadh, uisge beò gu bhì 'g an irachadh, solus na beatha gu bhì 'g an

soilleireachadh, agus 'g an deanamh subhach. Ma dh' fharraidear cìod gu sònruichte a tha Chrìosd a' ciallachadh leis na samhlaidhean a tha E a' cleachdadh—aran, uisge, solus—saoilidh mi gur e eòlas air Dia mar an t-Athair nèamhaidh aig am bheil gràdh sìorruidh dhoibh, anns am faod iad am muinghin a chur gun chùram, a dhìonas, a threòraicheas, agus a naomhaicheas iad le a spiorad; agus a chuireas rompa cùrsa seirbhis ann an riochadh sìorruidh—a tha ri a thuigsinn leo. Da rìreadh, is beatha mhair-eannach an t-eòlas sin: tha e 'n a sholus do 'n inntinn, 'na aoibhneas do 'n chridhe, 'n a dhochas do 'n spiorad, 'n a neart do 'n toil, 'n a bhrosnuchadh air gach buaidh spioradail a bhùneas do mhaic an duine. Air an aobhar sin, chan ionghnadh ged a tha Chrìosd a' deanamh iomraidh air brìgh agus crìoch an t-soisgeil mar shuiper shuilbhir, agus a rithis mar bhòrd bainne riochail, a dh' ionnsuidh am bheil daoine air an cuireadh. Cha bhiodh e furasda samhlaidhean is beartaiche fhaotainn air lànachd beatha na iad sud. Tha e soilleir, mar an ceudna, gu'n robh Chrìosd e fein a' sealbhachadh a' phailteis agus an aoibhneis air an robh E cho tric a' deanamh luaidh ann an cosamhlachd; oir ged is éigin gu'n robh suidheachadh truagh an t-saoghail an còmhnuidh 'n a aobhar-doilgheis dha, fhathasd, bha a shaoibhreas cho iongantach is gu'n do thog Eoin an fhianuis so mu dheighinn: "Ann-san bha beatha; agus bhì a' bheatha solus dhaoine; agus as a lànachd-san fhuair sinne uile; agus gràs air son gràis." Eadhon aig deireadh an latha, is E a' dlùthachadh air seirbhe a' chroinncheusaidh, chan ann mu bhron ach mu aoibhneas a tha E a' labhairt: "Na nithean so labhair mi ri bh chum gu fanadh mo ghàirdeachas annaibh, agus gu 'm biodh bhur gairdeachas na làn."

Teagasg nan Abstol

Chan e atharrachadh sgeòil a gheibhear o na h-abstol. Cluinnear fuaim an aoibhneis 'n an litrichean uile. Cha mhór a dh' fhuing uiread alabain agus deuchainn ris an abstol Pol; ach air a shon sin uile, bha a spiorad neartmhor, buadhach, taingeil agus sona; agus bha e comasach 'n a sheann aois agus 'n a laigse an teisteanas so a' sgrìobhadh. A' prìosan: "Oir a ta ar n-àmghar eutrom, nach 'eil ach rè sealain, ag oibreachadh dhuinne tróm-chudthrom glòire a ta nì's ro-anabharrach agus sìor-mhair-eannach." Tha e gu tric a' cur impidh air na h-eaglaisean iad a bhì a' deanamh gairdeachais; agus air iomadh duilleig, chithear gur e beatha, làn, cumhachdach, agus maiseach le toradh an Spioraid, rùn crìde an abstol air son nan creidmheach, gus am biodh iad fa-dheòidh air an nochdadh coimhlionta ann an Chrìosd.

Fòghnaidh so gu bhì a' dearbhadh gur ciall agus gnòthuch do 'n t-soisgeul a bhì a' coinn-

eachadh ri iarrtus cridhe an duine air pailteas agus sonas beatha.

Smachd air an fheòil

Air an làmh eile, tha e fìor gu bheil féin-àicheadh a' faotainn àite an comh-cheangal ri òrdugh na beatha so. Amhuil nach tig neach gu bràth gu comhliontachd ann an ealain do nach toir e suas e-féin le deadh-thoil, dichìoll agus faicill, cha mhotha a gheibh beatha spioradail cothrom air fàs agus neartachadh gus an cuir duine cùil ris gach cleachdadh fiar, is an toir e a suas e féin do Chrìosd. Feumaidh an fhéinealachd ain-diadhaidh tighinn gu crìch mu'n urrainn a' bheatha fhìor freumhachadh agus neartachadh anns a' chridhe, agus a ceann a thogail. Chan 'eil seachnadh air an riaghailt so; oir gus an strìochd duine a thoil, mairidh e fo bhuaidh na h-inntinn fheòlmhoir, ach an uair a tha e deas gu a bhì mar a thoilicheas Dia, tòisichidh cruthachadh nuadh ann; bithidh a nàdur uile air a bheothachadh o'n àird—aignidhean, inntinn, coguis, toil—gach ni a tha anns an duine o'n leth a stigh; cuirear roimhe gairm àrd, eadhon gu'm biodh e an còmhnaidh a' fàs ann an gràs, ann an gliocas, agus ann an maithreas gus mu dheireadh am bi ìomhaigh,

Chrìosd air a dealbh 'n a spiorad agus 'n a chomhlhadair, am feadh is a tha e a' làimh-seachadh gnothuich an t-saoghail a tha a làthair. Mar sin tha comhachdan a nàduir aig an aon àm air am bròsnuchadh agus air an aonadh le riaghailt dhiadhaidh, a chum a bhì 'g an cleachdadh ann an seirbhis a tha buanachdail do dhuine e-féin agus d'a chomh-chreutair. Anns an t-suidheachadh sin, le spiorad gràs-mhor Chrìosd 'g a riaghladh, tha mac an duine a' sealbhachadh tomhais de lànachd na beatha maireannaich; agus tha e air an t-slighe anns an ruig e air an rioghachd, a' chumhachd, agus a' ghloir a tha ann an gairm Dhe do gach anam.

Brìgh an t-soisgeil

Ann an searmonachadh an t-soisgeil, tha e ìomchuidh gu'm biodh an teachdaire a' cumail an còmhnuidh anns an amharc, agus mar chudthrom d' a theachdaireachd, am beartas agus an lànachd beatha a tha air an tairgseadh do na h-uile ann an Iosa Crìosd; agus gu'n teagaisgeadh e féin-àicheadh, chan ann mar riaghailt gheur a tha dol a thoirt bochduinn is cion air daoine, ach mar mheadhon air a bhì a' ruigheachd air àrd mhaith, àrd shaoibhreas, agus àrd shonas na beatha shiorruidh.

Comunn Nam Ban-Uasal

LE EACHANN MAC DHÙGHAILL, AN GLASCHU
(Air a leantuinn)

IS math a tha cuimhne agam gur e leabhar Eachdraidh na h-Albann, air a tharruing bho "Tales of a Grandfather" le Ualter Sgot, a bu leabhar-leughaidh do na h-inbhich so a bha deas gus an sgoil fhàgail.

Bha an sgoil a' fosgladh aig deich uairean; agus an àm an fhuachd bha aig gach sgoilear ri fòid no dà fhòid mònachd—aon fhear co-dhiubh—a bhì 'na achlais an àm tarruing a stigh an dorus: agus bhiodh sùil a' mhaighstir-sgoil glé bhiorach air eagal gu'm faigheadh aon a stigh gun fhòid! Is math a tha cuimhne agam aon mhaduinn a chuireadh dhachaidh mi a dh' iarraidh an fhòid nach d' fhuaras agam a' mhaduinn ud. Cha robh an t-each againne gu dhol do'n mhonadh a dh' iarraidh an t-saic mhònadh, agus leis a' sin, is tric a bhiodh a' chùil-mhonadh glé fhalamh, gu sònraichte air maduinn Di-luain, agus, is e sin a dh' éirich dhi a' mhaduinn a bha an sud! Chan 'eil mi a' dol a dh' innseadh dhuibh c' àite an d' fhuair mi am fòid a bha a' dol a dheanamh àite "pass-port" dhomh a stigh do 'n tigh-sgoil a' mhaduinn a bha an sud!

Cho luath 's a bhiodh na sgoilearan uile a stigh bha am maighstir-sgoil a' dol an ceann ùrnuigh, ann an Gàidhlig, agus 'na dhéidh sin bha leasan Biobuill againn, agus laoidhean, an dà chuid an Gàidhlig 's am Beurla, air an

seinn. Is ann ro annamh a bha na Saiml againn 'gan seinn. Bha aon ni co-cheangailte ris an leasan Biobuill a bha an so a dh' fhaodainn ainmeachadh, oir is ann an diugh, bhò'n a thainig mi gu ìre, co-dhiubh, a theann mi ri thuigsinn cho ro ghasda 's a bha e gu ar n-eòlas air an dà chànan a leudachadh.

Bha ean no ise a bhiodh air ceann àrd a' chlas a' leughadh na ceud earrainn, as a' Bhiobull Ghàidhlig, abairibh, agus bha e an sin 'na dhòigh féin 'ga chur ann am Beurla, le aon mu seach, is earrann mu seach gus am biodh an caibideal, no na bhiodh air a ghabhail mar leasan, air a leughadh uile. An ath latha, bhiodh a' cheart dhol an caibideal eile anns a' Bhiobull Bheurla. Is cinnteach gu'm bu dòigh so gus an dà chuid Gàidhlig is Beurla ionnsachadh nach bu chòir a bhì air a dearmad, eadhon an sgoiltean aghartach an latha diugh, cho math 's 'gam faod gach "modh dìreach," "direct method" 'is eile a bhì.

Bhiodh aon greis mhat anns an sgoil mu 'm faigheadh e de urram a chur air 's gu'n rachadh copaidh-sgrìobhaidh, peann is dubh a thoirt dhà, is leigeil leis suidhe aig an "dasg-sgrìobhaidh." Bha an dasg-sgrìobhaidh so air fad an ruma, leth ris a' bhalla-chùil, agus bhiodh ar n-aghaidhean ris a' bhalla an àm teannadh ris an sgrìobhadh. Is ann air an

taobh bheoil a bha an dà uinneig a bha air an rùm, am mach bho dha uinneig-athair, air nach fhaiceamaid ni ach neoil nan speur, agus mo thruaighe-sa a bhasan-san air am beireadh sùil a' mhaighstir-sgoil ag caogadh thar a ghualine feuch dé a bha a' dol air aghaidh am measg a' chorra de'n chloinn, no an robh ni annasach sam bith a' dol air aghaidh am muigh air a' bhlar!

Is ann air an sglèat a bhiodh na ceistean cunntais air an dèanamh; agus cho luath 's a bhiodh crìoch air na bhiodh ri an dèanamh aig an àm, bha an sglèat air a cur air a beul-foidhe air an ùrlar mu choinneamh an sgoileir. Bha esan no ise aig am biodh an sglèat air an ùrlar an toiseach, ach a' cheist no na ceistean a bhi aige ceart, a' faotainn suas gu ceann àrd a' chlas. Tha an t-eagal orm, ged thà, nach robh an dòigh so ro mhath gus na "figaran" a bhi ro shoillear! A dh'aindeoin cìod an seorsa leabhar-cunntais a bhiodh againn, is e "an grè" a theireamaid ris. Is e glé bheag aig an robh fios gu'm b' e "Gray," ainm fir a chuir ri chéile leabhar-cunntais aig aon àm, ach a bha an nis air a dhi-chuimhneachadh ach 'na ainm a mhàin a bha an so.

Bha an *dictation* air aon eile de na leasain a bu riata naiche. Bha an clas an uair sin air a thoirt am mach gu meadhoin an ùrlair, is iadsan de an robh e air a dheanamh suas air an cur cùl-ri-cùl is aghaidh-ri-aghaidh mu seach, a chum is nach gabhadh "copaidheadh" dèanamh. Ach a dh'aindeoin gach ni, bha an "copaidheadh" a' dol; agus na'm faighteadh an aon "spelladh," no litreachaidh, aig dithis, is iad cearr, is dòcha gur e basan teotha a bhiodh aig aon dhiubh, mur bitheadh aig an dithis, mu'n tigeadh crìoch air a' chùis!

Bha sinn a' faotainn am mach gu cluich is cleasachd eadar aon uair is a dhà; agus is iomadh sin seorsa cluiche a bhiodh againn. Na'n teannainn ri an cur sios an so á ceann a chéile, bha cho math dhomh toiseachadh air a' cheud thaobh-duilleig de leabhar MhicLagain is mo sheol féin a thoirt seachad air gach cluich a tha an sin. Air chùil nan cluichean àbhaisteach, mar a bha iomain, crìoch-abhodaich, cleas nam bonaids, is mar sin air aghaidh, bha iomairt air an deathannaich an àm reodhaidh—an corr uair a thigeadh an glìomanach sin rathad an eilein, is a gheibheadh am fauchd buaidh air blàths nàdurra a' Chuain Shiar, a bha a' sior bhualadh is a' sior thaomadh mu ar cladaichean. Cha bhiodh an sneachd, cho trom 'gan túrlingeadh e aig amannan, fada gun leaghadh as fo bhuaidh a' cheart Chuain Shiar; ach fad 's a leanadh e bha feum gun taing air a thoirt as, an dà chuid gu slàdadh is deanamh mhuc is bhodach sneachd.

An uair a bhiodh osag chùin an t-samhraidh

is teas gréine againn, bhiodh Traigh Bhosta aig laimh gu cogadh a dheanamh ri a cuid stuadhan no sinn féin fhalcadh anns na geodhachan a bu chiuine thall mu Chlachan Gorma, no, an uair a bhiodh am muir-tràigh ann, Sgeir Bhosta thall 'na meadhoin 'gar tàladh gu dhol air thòir duileisg is ghruagan oirre. Bha sinn a' faotainn na réir aig ceithir uairean, agus cho luath 's a bha "amen" a' tuiteam bho bhilean a' mhaighstir-sgoil, aig deireadh na h-ùrnuigh fheasgair, bha gach aon a' deanamh air an doras mar bheum-sléibhe 'nan aon mheall; agus bha e air a chunntadh 'na urram mór leis-san—is leis a' chorr cuideach—a gheibheadh am mach an toiseach! Airson gach ùpraid a bhiodh againn—agus glé bhitheanta tabaid—air an rathad dhachaidh, chan 'eil aobhar agam air sgeul a thoirt dhuibh, oir bha na nithean sin taobh am mach de "churriculum" (cùrsa) na sgoile, mar a theirear ri rian fòghluim nan sgoiltean air an là an diugh.

Am measg gach iomadh latha mór a bhiodh againn anns an sgoil so, bha an latha ud a nunn mu dheireadh an t-samhraidh am bitheantas, an uair a thigeadh aon de na mnathan uaisle a bha air ceann a' chomuinn air a cuairt bhliadhnail. B'i a' bhean-usal gbrinn, Miss Rainy, a bhiodh a' tighinn anns an àm 'san robh mise anns an sgoil, agus tha a dealbh mhèineil 'nam shùil fathast—fìor bhean-usal. Ar leam nach robh i ro throm 'na cruth, ach leth-char àrd am pearsa, agus fìor dhreach na h-uaisle 'na gnùis. 'Nam bheachd-sa an uair ud, bha i féin agus Miss Rintoul, a bhiodh a' toirt cuairt bhliadhnail do'n eilean as leth an *West Coast Mission* a' seasamh am mach uile gu léir bho mhnathan eile an domhain! Bha rud beag de eagal againn roimh Mhiss Rainy, ged thà, agus is dòcha leam gu'n robh beagan fiamh air a' mhaighstir-sgoil agus mar an ceudna air a' cheistear roimh an dà mhnaoi chòir so, mèineil 'gan robh iad.

Is math a tha cuimhne agam uair de na h-uaireannan a thainig Miss Rainy gu'n do chuir am maighstir-sgoil sinn uile air falbh am mach ris na h-aonaichean a bhuan roide, agus bha ròpannan is badan de luibh an deagh bholaich sin, is gach plùran deagh-fhàile eile a thoinneamaid 'na measg, air an crochadh ri ballachan is sparran an tighe-sgoil gu beagan maise a chur air, agus is cinnteach gur e a dh' fheumadh, ged nach robh sinne 'ga thoirt sin fa-near anns an àm ud. Bha na sparran gun lobhta fodhpa, ballachan loma, is tuill eadar na clachan anns am faodadh cait is rodain falach-fead a dheanamh air a chéile, gun dealbh gun ni, ach aona mhap de mhóroinn na h-Eorpa an crochadh am meadhoin a' bhalla-chùil. Bha an t-ùrlar air a leagail le déileachan no saillean a thainig air a' chladach

mar chobhartach uair no uaireiginn, cuid dhiubh làn de thuill ghiùirnean, agus an sud 's an so, glomhair mhóra eatorra far an tric a chaill sinne ar "pènsalan," is call gun fhaotainn orra!

Sin agaibh dealbh bheag, ach dealbh chearbach tha mi cinnteach, air an sgoil bheag ud thall air bruaich an t-Sruth-fhògraich. Is iomadh raon ris an do thog a' chlann a bha an sud an uair a thainig iad gu ire cosnaidh. Chuir iad an cath air monadh is air cuan, a bhos an so is thall an tìrean céin. Tha cuid dhiubh 'ga chur fathast; tha mòran dhiubh 'nam pàrantan, is cuid 'nan seanairean is 'nan seanmhairean; agus, mo chreach! tha cuid dhiubh a thuit anns an strìth fo bhuaidh na h-easlaint no fo bhuaidh gach coachladh sgiorraidh do bheil mic is nigheannan nan daoine buailteach. Bha cuid dhiubh a thuit eadhon anns a' bhàr, no air fhòigh-eiginn

eile fo sgiùrsadh a' Chogaidh Mhóir ud a thagair a chrann féin as gach cearn, as gach eilean beag no mór, as gach srath is as gach gleann.

Sin agaibh, matà, aon de na sgoiltean a bha fo riaghladh comunn àghmhor nam ban-uasal so. Tha a sgeul féin aig gach aon dhiubh; ach a dh' aindeoin taobh 'gam bi orra, tha aon taobh a bha coitcheann dhoibh uile, taobh a' mhathais is an àigh, taobh na h-earail is an deagh theagaisg, an teagasg a bhiodh gu feum aimsireil nan daoine, is na b'fhearr uile gu léir, gu am feum spioradail is glòir a' Mhaighstir a chuir an cridheachan nam ban-uasal ud dol á lamhan a chéile anns a' chomunn so gu cothrom a thoirt do chloinn Mór-thìr is Eileanan Siar na Gàidhealtachd air fòghlum sgoile fhaotainn an uair nach robh ach glé bheag de luim no de dhealbh air an fhòghlum sin fhaotainn air sheol sam bith eile.

Bruadar Neònach

LE LATIMER MAC AONGHUIS, AN CEANN LOCH

AN uair a bha mi 'nam dhuine òg fhuair mi Aeòlas air mnaoi-uasal a bha fuireach anns an aon bhaile rium-se, agus o'n a bha i gu math aonrachdach bhithinn a' tadhal oirre a nis is a rithist. Bha i 'n a bantraich; mu thrì fichead bliadhna a dh'aois, agus rugadh i anns a' Ghàidhealtachd agus bha Gàidhlig gu leòir aice, ged nach robh aig an àm sin focal Gàidhlig 'nam cheann-sa.

Aon fheasgar a bha mi am shuidhe maille rithe aig taobh an teine, a' bruidhinn mu a teaghlach—cia meud nighean agus cia meud mac a bha aice, agus c'aitè an robh iad—thubhairt i:

"Cha robh nighean agam idir, agus chan 'eil mi duilich, oir bha dà nighinn aig mo phiuthar agus bha iad 'n an aobhar cridhe-briste dhi bho là am breith gus an robh iad pòsda agus an déidh sin cuideachd. Ach bha dà mhac agam."

"Agus c'aitè am bheil iad?" dh'fheòraich mi.

"Tha an t-aon as sine ann an Canada agus 'na dhuine mór an sin, ach ged a tha e cho mór chan 'eil e a' d'chuimhneachadh a sheana mhàthar, oir tha e daonnan a' cur pailteas airgid 'g am ionnsuidh agus fìor chaoibhneil rium."

"Tha sin gasda," thuirt mi; "agus am fear eile; c'aitè am bheil esan?"

"'Se sin sgeul mhuladach," thuirt i, agus bròn 'na guth. "Chailleadh e aig muir 'nuair nach robh e ach 'na bhalach. Bho 'n toiseach bha a chridhe riamh 'san fhaige agus bha e daonnan ag iarraidh bhì air falbh, ach cha tugadh 'athair cead dha. Uist, uist, bhiodh 'athair ag ràdh, 'ni sam bith ach a' mhuir.' Ach 'nuair a chaochail athair o chionn sia bliadhna deug thug mi cead do m' bhalach falbh, agus 'nuair a

thàinig e dhachaidh an déidh a' cheud thurus bha e 'na ghille eireachdail sgiobalta agus bha pròis orm d'a thaobh. Ma ta, chaidh e trì no ceithir de thurasan, agus aig gach tighinn-dhachaidh bha e na b' fhearaile agus na b' fhearaile agus bhiodh mo chridhe a' fàs na bu truite is na bu truite aig gach dealachadh, oir bha mi a' faireachdainn aonarach.

"A mhàthair" ars' esan "gabhadh mi greis air tìr an ath uair a thig mi dhachaidh agus fanaidh mi leibh trì no ceithir de mhìosan." Bha rud-eigin 'n am shùilean a' cur nam focal sud 'na bheul.

"Dh' fhalbh e gu cridheil sunndach agus cha robh mo shùil ri dochann sam bith dhà. B'e ainm na luinge, *An t-Eum Gorm*, agus bha i a' seòladh bho Liverpool gu Portland Oregon mu'n cuairt Cape Horn. Ma ta, cha robh mi, mar a thuirt mi, a' smaoineachadh air dochann sam bith dhà, ach aon oidhche mu thrì seachd-ùinean an déidh dha seòladh chunnaic mi bruadar—bruadar nach robh cneasda.

"Bhì mi am beachd gu robh mi a' coiseachd air taobh a' mhonaidh air maduinn ghasda ghrianach. An toiseach bha mi gu sona le mìlseachd an adhair, ach an déidh greise thòisich mi air toirt an aire gu'n robh rudeigin iongantach is neònach ann; bha e cho soilleir, cho fìor shoilleir. Bha na sléibhtean is taobhan a' mhonaidh agus na beanntan gorma fad air falbh cho deàrrsach glan soilleir 's gu'n robh iad da rìreadh neo-thalmhaidh. Smaoinich mi rium fhéin: 'Se maduinn neònach a tha ann, agus anns a' mhionaid sheall mi suas an srath agus an sin, mu m' choinneamh, chunnaic mi tigh nach fhaca mi riamh an sin roimhe. B'e tigh mór a bha ann, geal is soilleir mar an

sneachd, agus balla iosal geal a' ruith mu 'n cuairt air. Ach b'è an culaidh-iongantais air fad a liuthad uinneag 's a bha air beulaibh an tighe, sreath air muin sreath o'n làr gu mullach —'n a aon uinneagan gu léir, agus gach té soillseach is boillsgeach mar gu'n robh gathan na gréine a' dealradh dìreach orra ged a bha a' ghrian air an cùl. 'Gu cinnteach, thuir mi riun fhein, tha an togail so na 's neònaiche na thogadh riamh le duine, oir chan 'eil dorus no fosgladh ri fhaicinn air an tigh no air a' bhalla.' An sin, gu grad dìreach mar gu'n togadh druidh a shlat dh'atharraich an srath gus an robh e 'na mhuir ghrianach luasgach agus anns a' mhuir bha slaod-uisge agus air an t-slaod-uisge 'n a aonar bha mo bhalach. Bha a shuidheachadh neònach. Bha e mar gu'n tuiteadh e an comhar a bheòil; bha a chud-throm air a ghàirdeanan sìnte agus bha 'aodann ag amharc a suas—le gàirdeachas.

Chunnaic mi na lagan-maise 'na ghruaidhean agus an t-acair a' deàrsadh 'n a *Ihersey*. Ach dh'fhairich mi gu'n robh rud-eigin cèarr: cha b' urrainn dhà éirigh; agus bha e daonnan ag aomadh is ag aomadh a dh' ionnsuidh an tighe ghil leis na h-uinneagan dealrach agus bha miannmór orm a chuideachadh ach cha b' urrainn dhomh; agus dìreach mar a bha na tonnan a' giùlan an t-slaod-uisge suas an aghaidh a'

bhalla, agus mise a' toirt glaoth-bais asam, 'An urrainn dhà nis idir éirigh is e fhéin a thèarnadh!' thàinig 'athair 'na ruith a mach as an togai' mhóir ghil,—ciamar a fhuair e a mach cha bl urrainn dhomh fhaicinn, oir bha na h-uile ni a thachair iongantach is mìorbhuileach—agus dh' amhairc e gu feargach orm, agus chrom e thar a' bhalla iosal agus thog e am balach 'na ghàirdeana; anns a' mhionaid sin féin dhùisg mi, agus mo chridhe a' plogartaich le eagal.

Cha chualas iomradh riamh air an luing, no air an sgioba; seachduin an déidh seachduin bha dùil againn gu'n togadh i ceann, ach chaidh na seachduinnean agus na mìosachan seachad gun sgeul air an luing, is mo dheireadh thug mi suas mo dhòchas."

Tha cuimhne agam gu'n d'éisd mi ris an naidheachd so gun fhocal a thighinn as mo bheul, agus an sin bho nach robh fios agam ro mhath ciod a theirinn labhair mi anns na briathan sin a bhios daoine a' gnàthachadh aig a leithid a dh' àm: "Se sin sgeul ro mhuladach: cha'n iongantais cridhe-briste a bhi agad."

"B'ann gu brònach a bha mi," arsa ise gu simplidh, "bha ùine fhada mu'n do chasgadh mo dheòir, ach mu dheireadh bha mi comasach a ràdh. 'Thug an Tighearn uaith agus thug an Tighearn leis: beannaichte gu robh ainm an Tighearna.'"

Ionndrainn Pheabuill

CHAILL coimhthional Pheabuill triùir éil-cdeirean bho chionn ghoirid; Iain Dòmhnallach an Sollas air an robh iomradh air a dheanamh cheana anns na duilleagan so; Iain Mac Fhearghuis (Iain Mac Dhòmhnuille mar theirteadh ris) a bha air cheann na seinn; agus Dòmhnall Dùghallach, a bha 'n a éildear fad iomadh bliadhna, an toiseach 's an Eaghais Shaor Aonaichte agus an sin an Eaglais na h-Alba.

Bha guth cho binn agus cho réidh aig Iain Mac Dhòmhnuille 's gu robh a sheinn 'n a chuideachadh mór do 'n t-searmonaiche agus 'n a thaitneas do 'n choimhthional a chluinntinn. Bha e furasd a leantuinn mar *phrecentor*.

Chaochail Dòmhnall Dùghallach ann am Barraidh, far an deachaidh e a chómhnuidh an déidh d'a mhac a bhi air a shuidheachadh ann mar mhinistear. Bha e 'n a dhuine caomh, èasgaidh, dùrachdach, gaolach air sìth; dìchiollach an dà chuid 'n a dhleasdanasan aimsireil agus 'n a dhleasdanasan spioradail. Fliuch no tioram, fuar no teth, bhiodh e fhéin agus a theaghlach 's an eaglais, Sàbaid is seachduin; a thaobh ni sam bith a bhuineadh do shoirbheachadh a' choimhthionail cha bhiodh Dòmhnall Dùghallach air dheireadh. Gun a bhi leasg ann an gnothuichean, bha e eudmhor agus dùrachdach ann an seirbhis an Tighearna, agus cuimhneachail air ùrnuigh. D. M.

Urram d'an dlighear urram

THA sinn daonnan toilichte a chluinntinn 'gu bheil ministearan Gàidhealach air an cumail air cuimhne le Cléir nan Oil-thighean, agus toilichte gu sònruichte aig an àm so a chionn gu bheil Oil-thigh Ghlaschu a' dol a thoirt D.D. do'n Urramach Seòras Calder agus do'n Urramach Niall Ros, dà dhuine air a bheil muinntir na Gàidhealtachd gu maith eòlach.

Bha an t-Urramach Seòras Calder a' teagasg Gàidhlig an Oil-thigh Ghlaschu fad iomadh bliadhna ach leig e dheth a dhreuchd

an uiridh, is tha a bhràithrean anns an Oil-thigh a nis a' gabhail a' chothroim sin air D.D. a thoirt dha anns an dealachadh.

Tha an t-Urramach Niall Ros air a shòn-rachadh gus an t-urram ceudna a bhi air a chur air a chionn gu bheil e comharraichte am measg mhinistearan eile mar Ghàidheal a tha eudmhor air taobh cainnt agus ceòl a dhùthcha.

Gu ma fada a mhealas iad le chéile an onoir a tha Oil-thigh Ghlaschu a' toirt dhaibh.

Teagasg na Cloinne

“*Air son an leinibh so rinn mi ùrnuigh ; agus thug an Tighearn dhomh m' iarrtus a dh' iarr mi air : wime sin thug mi seachad gu saor e do'n Tighearn : rè uile làithean a bheatha thugadh seachad e do'n Tighearn.*”
—1 SAMUEL, i. 27-28.

THA an t-ainm Hanah a' ciallachadh maise no gràs, ach ged nach freagradh an t-ainm sin air a h-uile té bha e anabarrach freagarrach do mhàthair Shamueil, oir bha maise an Tighearn oirre fein agus air a teaghlach, agus bha gràs Dhe 'n a cridhe.

M' an do rugadh Samuel dh' fhuiling i cràdh anama fad bhliadhnachan a chionn nach robh duine cloinne aice, ach chuir sin air a glùinean i agus thug e na bu dlùithe i do Dhia. As na dòimhneachdan ghlaodh i ri Dia ; dh' éisd Dia ri h-ùrnuigh is thug e dhi a guidhe.

Ach cha do sguir Hanah a dh' ùrnuigh an uair a thug Dia leanabh mic dhi ; lean i air ùrnuigh air a shon, is choisrig i e do sheirbhis Dhe bho làithean 'òige. B'e a dùrachd agus a h-ùrnuigh daonnan gu'n deanadh a mac seirbhis do Dhia 'n a theampull naomh.

Dh' fhaodadh Samuel a ràdh m'a mhàthair mar a thubhairt Augustine m'a mhàthair féin, gu robh a h-ùrnuighean 'n an saighdean 'n a chridhe. Theab Augustine cridhe a mhàthar a bhriseadh leis cho amaideach 's a bha e, eadar seachd bliadhna deug is deich bliadhna fichead. Bhiodh i a' guidhe air daoine eile bruidhinn ris is comhairle a thoirt air ; ghuidh i air Easbuig àraidh feuchainn r'a sheachrana a dhearbhadh air a mac. Cha bu toigh leis an duine sin an dleasdauas a ghabhail os làimh, ach an uair a ghuidh 's a ghuidh i air le deòir thubhairt e rithe, “ Imich a bhean ann an sìth, air sgàth t' athchuingean féin chan fhaod do mhac a bhì air a chall.” M'an d' fhàg Monica an saoghal chunnaic i a mac air iompachadh, is bha i sona.

Ach cha do thuit Samuel riamh ann an droch shlighean ; choimhead e na h-àitheantan o 'òige. Cha b' aithne dha 'n a bheatha féin a lethid de fhiosrachadh 's a b' aithne do Phol agus do Augustine agus do Iain Bunyan, daoine a bha cogadh ri spiorad an Tighearna ann an tús an toiseachaidh, agus a b' fheudar an intinn agus an coluadar atharrachadh an uair a chreid iad an soisgeul. Ach chan e an aon dòigh a tha aig Dia air a h-uile duine a thoirt a steach d'a rioghachd ; tha cuid a' dol a steach tràth, is cuid anmoch ; cuid anns a' mhaduinn, cuid air a' mheadhon-là, is cuid anns an fheasgar. Ach is e a' mhaduinn an t-àm is feàrr ; an uair a tha an cridhe òg agus

a' choguis maoth, agus an fhùil blàth—sin an t-àm ceart air air seirbhis a thoirt do Dhia. Chan 'eil ann an aithreachas-criche ach a bhì cur sil aig an Fhéil Màrtainn. B'urrainn do Iain Wesley an uair agus a mhionaid innseadh anns an deachaidh iompachadh ; “ aig ceathramh roimh naoi 's a' mhaduinn air a' cheathramh là fichead de Mhai.” Ach bha Samuel de àireamh nan daoine sona sin a tha fàs suas ann an rioghachd Dhe bho làithean an leanabachd, agus aig nach 'eil cuimhne c' uin a thug iad an cridheachan an toiseach do Dhia.

*Cia sona 'n ti do theagasg Dhé !
Bheir éisdeachd gach aon uair ;
'S ri gliocas nèimh, le mòran tlachd,
Philleas gu moch a chluas.*

Glé thrìc tha e a' tachairt gu bheil daoine a bha peacach is ain-diadhaidh os cionn chàich 'n an òige, ach a bha air an iompachadh, anabarrach eudmhor air taobh an Tighearna, agus làidir is soilleir 'n an creideamh. Ach air a shon sin tha mi an dùil, na'm faigheadh màthraichean an roghainn, gu'm b' fheàrr leò am mic a bhì coltach ri Samuel seach a bhì coltach ri Augustine. Ach ma b' fheàrr leò sin, feumaidh iad ùine is cùram is dragh a ghabhail air am mic a thogail agus oileanaichadh mar a thog Hanah a mac féin.

Ma dh' fheòraicheas màthair air bith ciamar a choisneas i a mic do Dhia bho 'n òige, so a their mise rithe, Bi thusa thu féin mar Hanah agus ni Dia do chlann mar Shamuel. A mach o ghràs Dhe, dh' fhaodadh Samuel am buidheachas a thoirt d'a mhàthair uile gu léir gu robh e an ni a bha e.

I. Thog i e anns a' chreideamh gu'm bu tiodhlac o Dhia e. Fhuair Samuel am beachd sin o mhàthair agus chreid e e, ach cha b' urrainn i a thoirt aairsan a chreidsinn mur biodh i 'g a chreidsinn i féin. Bha i 'g a chreidsinn, le a h-uile chridhe, a' creidsinn gu'n d' éisd Dia r'a h-ùrnuighean agus gu'n d' thug e dhi mac a chum gu'n oileanaicheadh i e air son seirbhis a thighe féin. Tha clann anabarrach geur gus a thuigsinn ciod a tha aig am pàrantan 's an amharc dhaibh, agus gaolach cuideachd air am pàrantan a thoileachadh, agus mar sin bha intinn a' bhalaich so air a cleachdadh riamh ris an smuain gu robh e air

a shònrachadh a mach air son na ministreal-achd, agus naomhaich an smuain sin a chridhe agus a bheatha.

II. Chuir i air chùram Eli e 'n a phàisde los gu'm biodh e air a theagasg ann an eòlas na firinn gu coimhlionta. A h-uile bliadhna bhiodh i féin a' dol suas gu Shiloh 'g a amhare, agus a thoirt dha falluinn a rinn i dha. B' àbhaist do shearmonaiche ainmeil a bhì ag innseadh na naidheachd so m'a mhàthair féin; an uair a bha e 'n a bhalach cha robh e idir toigheach air dol do'n sgoil Shàbaid, ach bheireadh i air làimh air agus cha dealaicheadh i ris gus an liùbhradh i seachad e aig dorus na h-eaglais, ag ràdh anns an dealachadh, "Chan urrainn mise do dheanamh diadhaidh, air neo dheanainn sin, ach cuiridh mi thu do'n àite anns an coltaiche gu'm faigh thu gràs."

Sud boirionnach a bha riaghladh a teaghlaich gu teann smachdail, ach cia meud athair no màthair a ghabhadh an dragh an diugh dol leth-mhìle le aon d' an cloinn 'g an liubhairt do'n sgoil Shàbaid? Tha e air fhàgail aig a' chloinn a ràdh co dhiu a théid no nach téid iad do'n eaglais no do'n sgoil Shàbaid, agus na pàrantan gun de sgoinn aca na smachdaicheas iad ma dhiùltas iad. Cha bhithianta le clann fulang a chionn nach 'eil gaol aig am pàrantan orra, ach is bitheanta leò fulang a chionn gu bheil am pàrantan gun sgoinn. Chan e cion gaoil is coireach gu bheil uiread cloinne a' fàs suas gun bhì air an teagasg gu ceart anns a' Chreideamh Chrìosduidh, ach cion nach 'eil sgoinn no faidhdinn aig am pàrantan, agus nach gabh iad ùine no cùram no dragh an teagasg mar bu chòir dhaibh.

III. Bha fhios aig Samuel o bha e 'n a leanabh gu robh cridhe a mhàthar suidhichte air e bhì 'n a shagart agus 'n a sheirbhiseach do Dhia, agus mar sin bha a ghaol 's a dhleasdanas d'a mhàthair 'g a tharruing air an aon cheum r'a ghaol 's a dhleasdanas do Dhia. Chan e mhàn gu'n tuig clann smuaintean am pàrantan an uair a bhruidhneas iad ri, ach tuigidh iad iad an uair nach bruidhinn iad idir; leughaidh iad smuaintean diomhair an cridhe, agus is e na smuaintean sin an fheadhainn aig a bheil a' bhuaidh as mò orra. Ged nach h-abradh a phàrantan aon fhacal ris, is aithne do bhalach gu maith gu dé a bu mhò a bheireadh dhaibh briseadh-dùil d'a thaobh, no a bu mhò a chuireadh carraid orra; is léir dha an e a bu mhaith leò fhaicinn ann gleusdachd na marsantachd seach spiorad na diadhaidheachd. Ma chi e gu'm bu ghasda leò gu'n deanadh e airgid agus gu'm faigheadh e air thoiseach air balaich eile anns an t-saoghal, no ma chi e gu bheil am barrachd meas aca 'n an cridhe air gliocas na nathrach na tha aca air neo-lochdas a' chalumain, cha ruig iad a leas dùil

a bhì aca gu'n toir e mòran aire do na comhairlean cràbhach a bhios iad a toirt dha, air sgàth an fhasain. Ma chi clann gu bheil am pàrantan gun suim do 'n eaglais no do dhiadhaidheachd, ach furachail a thaobh an t-saoghail agus malairt an t-saoghail, tha e nàdurra dhaibh a shaoilsinn nach 'eil e mar fhiachaibh orra rioghachd Dhe iarraidh air tùs.

* * * * *

Bho chionn ghoirid bha mi a' seancha-as ris ministear eile mu theagasg na cloinne, agus bha esan de'n bheachd nach 'eil pàrantan comasach air an teaghlaichean a theagasg, agus thubhairt e gu'm biodh cùisean na b' fheàrr na 'm fàgadh iad an dleasdanas sin uile gu léir aig na maighstirean-sgoile, daoine a tha air an ionnsachadh air teagasg. Bha e de'n bheachd gu bheil mòran de'n obair a tha air a deanamh anns na sgoilean—Sàbaid a cheart cho tuathal agus cho beag tairbhe ri teagasg nam pàrantan féin, agus cha leigeadh e a steach annta fear no té mur robh iad air an ionnsachadh air clann a theagasg. Ach cha d' aontaich mi leis an duine idir. Coltach ris a' chorr de na daoine nach h-urrainn dol air each gun dol thairis air bha mo charaid ag àrdachadh na h-acfhuin os cionn an duine a tha 'g a làimhseachadh. Sin mearachd as mò a chithear an diugh ann an sgoilean na dùtcha; acfhuin air a' cur os cionn an duine. Ach is mò an duine na'n acfhuin, agus is mò an spiorad beò na riaghailtean paiper. Cha chuir duine tùrail air bith òrdugh is riaghailt is ealadhain an suarrachas; tha iad cho feumail ann an teagasg 's a tha iad ann an rud air bith eile, ach tha aon rud is mò agus is cumhachdaiche na iad uile, agus is e sin *spiorad beò an duine a tha air an cùl*. An duine a b' fheàrr a chunnaic mi riamh a' seasamh ann an sgoil-Shàbaid am measg cloinne, cha b'e maighstir-sgoile a bha ann ach clachair; theagamh gu'n abradh luchd na h-ealadhain nach b' aithne dha teagasg agus nach robh na dòighean a bha aige ceart. Ach mur robh, bha e 'n a dhuine gaolach agus 'n a dhuine iriosal, agus cha do shuidh balach riamh làimh ris nach do mhothaich rud beag air choreigin de mhaise na diadhaidheachd ann, agus nach d' fhairich gur e eagal an Tighearna tùs a' ghliocais. Mur fairich clann sin, agus mur fairich iad gur h-e firinn, is ceartas, is irioslachd, is coibhneas, is gràdh, na nithean as ion-mhiannaichte anns an t-saoghal, chan 'eil an teagasg a' deanamh maith air bith dhaibh. Chan e daoine a dhinneas cinn na cloinne le fiosrachadh mu'n t-sionagog no mu Ghehasi a tha dhith oirnn anns an sgoil-Shàbaid ach daoine air a bheil eagal an Tighearna iad féin, agus aig a bheil dian iartus air a' chloinn a thàladh gu Crìosd

agus gu seirbhis a rìoghachd; daoine a tha iad féin cho Crìosdail 'n an caimnt agus 'n an caith-eamh-beatha 's gu'n cuir iad blas maith air an diadhaidheachd do'n chloinne. Gheibhear an seòrsa sin cho bitheanta ann an àitean eile 's a gheibhear iad am measg 'n am maighstirean-sgoile.

Sin an teagasg tarbhach, an fhaireachduinn so a dhùsgadh ann an cridheachan na cloinne gu bheil thu a' smuaineachadh air cor an anama a cheart cho mhaith 's a tha thu a' smuaineachadh air an aodach, no air am brògan,

Litrichean as a' Ghleann

LEIS AN URRAMACH NIALL ROS, B.D., CILL-MO-RUBHA AN ÌLE

THA an gleann as bòidheche ann an Ìle mu thrì mìle bho 'n tigh agam. Chan 'eil mòran sluaigh a' fuireach ann a nis, agus tha am beagan a tha ann a' dol an lughad o bhliadhna gu bliadhna. Ach tha cuimhne mhath aig feadhainn a tha beò fhathast air Gleann Mhuileidreagh a bhì làn sluaigh, àireamh mhór dhiubh a' cur seachad am beatha far an deachaidh an àrach, a' toirt an teachd-an-tìr as an talamh, a' togail theaghlachan fallain dreachmhor; cuid eile dol do 'n Ghalldachd no do threan cèin far am biodh gràdh chàirdean no ainm fortain 'g an tarruing.

Am measg na muinntir a bha gabhail còmh-nuidh anns a' Ghleann o chionn còrr is ceud bliadhna bha Dòmhnall Mac Mhathain aig an robh earrann de bhaile fearainn Chaona-gairigh air taobh àrd a' Ghlinne. Bha e 'na chleachdadh aige bhì sgrìobhadh gu caraid ann an Glaschu an drasd 's a iathis agus lean na litrichean air dol is tighinn o'n bhliadhna 1838 gu ceud mhìos a' gheamhraidh, 1841, 'nuair a chuir bàs Mhic Mhathain stad orra. Air an t-seachdamh là de 'n mhìos sin chaidh e fhéin is trìuir eile a ghearradh fiodha air son shùirsdean do Ghleann Phroaig ann an sgìreachd Chill-Daltaim. Thàinig trom shneachd tràth anns an là. Rinn an t-each a bha leò a rathad dhachaidh agus b'è sin a thug a' cheud chais-meachd do mhuinntir a' Ghlinne gu'n robh ni-eiginn ceàrr. Thog iad a mach agus fhuair iad na ceithir fir marbh anns an t-sneachd. Chan 'eil ro fhada o na chaochail bean anns a' choimhearsnachd aig aois ceud bliadhna 's a dhà aig an robh cuimhne mhath air na ceithir chuirp fhaicinn air an giùlan dhachaidh air lunnan, agus beagan an déidh sin air an giùlan fear an déidh fir, gu seana chladh Chill-mo-Rubha far a bheil a' chuid mhór de shluagh an àite 'n an laighe.

Bha meas mór aig a' charaid air Mac-Mhathain. Ghléidh e na litrichean a fhuair

no' air an aran làthail a chosnadh. B' fheàrr dhuit fada cian ùrnugh ghagach a dheanamh maille ri d' chloinne seach gu'n rachadh aon là seachad gun maitheas Dhe a bhì air aideachadh leat agus gun a bheannachd a bhì air iarraidh. Ma thug Dia clann dhuit thug e dhuit a' bheannachd as prìseile as urrainn e a thoirt do chàraid phòsda, ach cuimhnich gur h-e do dhleasdanas an togail agus an teagasg air son a sheirbhis féin. Cuimhnich air Hanah, agus dean thusa mar an ceudna, agus theagamh gu'm bhì Samuel agad ann ad theaghlach.

e uath agus chlà-bhuail e iad ann an 1854. Faodar a bhì cinnteach nach 'eil mòran de na leabhraim bheaga an làthair a nis ach thachair dhomh gréim a dheanamh air fear dhiubh, agus anns a' chuid eile de 'n t-seanachas bidh e cho math leigeadh le Mac Mhathain fhéin bruidhinn mar as trice ach a mhàin far am bhì feum air solus a chur air cuid de na gnothaichean air a bheil e deanamh iomraidh.

Anns a' cheud litir tha Mac Mhathain ag innseadh d'a charaid mar a shaothraich gràs Dhe air an toiseach. Chaill e trìuir leanaban gu h-athghearr an déidh a cheile, agus, an àite bhì air a chruadhachadh leis na buillean, 's ann a bha iad 'n am meadhan an aithreachais dha do nach gabbar aithreachas. "Tha mi gu saor ag aideachadh dhuit," tha e ag ràdh, "gu'n robh mi air mo chur mu'n cuairt tre laigse na feòla ach air dhomh sealltuinn air a' chùis ann an solus a b' àrde chunnaic mi gu soilleir gu 'n robh mo chridhe air choigrich o Dhia. 'S ann 's an uair sin a mhothaich mi cho ro-pheacach 's a tha am peacadh. Rinn mi an sin Dia a mholadh air son a choibhnis gu 'n d' rinn e ni a bha mise a' meas 'na àmhghar 'na mheadhon air m' aire a thogail o dhiombhanasan diombuan tim gu smaointeachadh maireannach air mo shlàinte shiorruidh agus gu Crìosd a dhlùth-leantuinn mar m' fhasgadh agus mo theàrmunn. 'S ann a nis a bu ro-mhiannach leam do chuideachd oir, mar as math a tha fios agad, chan 'eil ann an so ach àite lom far nach 'eil eadhon a h-aon agam ris an cùm mi cuideachd ach tha na Sgrìobturann dhomh 'n an tobar sonais air nach 'eil traoghadh sam bith."

Mar a tha fios aig leughadairean eachdraidh na h-Eaglais 'e so am Cath-nan-Deich-Bliadhna, a thàinig gu ceann ann an 1843. Mu'n do thòisich Mac Mhathain air sgrìobhadh bha an Cath anns gach oisein de 'n

rioghachd agus bha mhiann air a' cheisd a bha togail na còmhstri a rannsachadh a mach. Anns a' cheud litir tha e ag ràdh gu 'm biodh e an comain a charaid na 'n toireadh e dhà a bheachd féin air a' chùis a chionn nach robh e air son tighinn gu co-dhùmadh air bith tuilleadh is cabbagach.

Cadal na h-eaglais

Anns an ath litir tha e toirt buidheachais seachad. "Mar a tha fhios agad," tha e a' sgrìobhadh, "bha taobh agam riamh ri Eaglais na h-Alba. . . . Tha mi an dòchas gu 'm bheil fhathast am measg a h-ùrach mòran de fhìor luchd-leanmhuinn Iosa Crìosd agus àireamh mhinistirean a tha ri saothair gu dìleas a chum an leisein a dhùsgadh as a shuain. Am measg na h-àireamh sin tha mi a' cur Mgrh Pearson, Cill-mheanaidh. Chan 'eil fhios agam gu dé dh' éirich do mhuintir eile ach fhuair mise fuasgladh agus comh-fhurtachd bhò éisdeachd. . . . A charaid ghràdhaich, tha a bhi smaointeachadh nach gabh slàinte faotainn ann an Eaglais Shasunn no ann an Eaglais na h-Alba no ann an eaglais Dhùthchasaich sam bith neo-sgrìobturail agus cha mhòr nach 'eil mi ag ràdh, cunnartach. 'Anns gach uile chinneach a ta an neach air am bheil eagal-san agus a ta 'g oibreachadh fìreantachd taitneach aige'."

"Am faod sinn teagamh a chur ann an diadhachd dhaoine coltach ri Newton, no Harvey, no iomadh ainm urramach eile? Tha mi 'g innseadh gu saor nach d' rinn mi suas m' inntinn fhathast. Tha mi an so an àite cho iomallach 's nach 'eil mòran chothroman agam air luchd-teagaisg nach buin do 'n Eaglais a chluinntinn. Tha Mgrh Mac Labhrainn cho fad air falbh. Tha Baistich a' tighinn an radhad gu cunbhalach ach tha mi a' meas am beachdan an aghaidh baisteadh nan leanaban mearachdach. . . . Chan 'eil ùine agam dad a sgrìobhadh mu m' fhaireachadh féin mar bu mhadh leam ach tha mi a' socrachadh air Crìosd 'na aonar air son slàinte.'"

Eaglais is Staid

Ann an litir eile tha Mac Mhathain a' toirt làmh air a' cheisd so as ùr. "Tha a leithid air a labhairt air dà thaobh cùis na h-Eaglais an dràs 's nach 'eil e soirbh barail sheasmhach a thoirt seachad. Bha mi 'n còmhnuidh de 'n bharail gu 'm milleadh *Patronage* Eaglais na h-Alba ach is gann a tha cothrom air an Achd a bhriseadh. Ma bhios *Patronage* air a thoirt *bho* na h-uachdarain agus *do 'n* Chleir is gann a bhios an gnothach dad na's fhearr. Bu chòir sochair-taghadh mhinistirean a bhi aig an luchd-comanachaidh agus saorsa bhi aig *Dissenters* bho uallach no ceangal sam bith o' m

faod iad a bhi fulang. Tha fhios agam gu 'n abair thu nach bu chòir ceangal sam bith a bhi eadar an Eaglais agus an Staid ach gu 'm bu chòir do gach aidmheil an ministirean fhein a thaghadh 's a phàigheadh. Ach smaointich, a charaid chaoimh, dé dh' éireadh a mach á laghannan cabbagach de 'n t-seòrsa sin. Bheireadh iad, car ùine co dhiu, tiugh dhorchadas air a' chuid as mò de sgìreachdan Alba a chionn nach biodh iad comasach no deònach gu leòir airgid a thogail gu ministirean a chumail suas. Ged a dheanadh *Dissenters* na tha 'n an comas air an t-soisgeul a shearmonachadh, gidheadh bheireadh an sluaigh neo-iompaichte, saor o stamhnadh is laghannan is cinn-iuil na h-Eaglais, srian fhuasgailte d' an ana-miannan. Smaointich air an toradh!"

Gaol leabhraichean

Bha aon ni a bhiodh Mac Mhathain a' sparradh gun sgur air a charaid, leabhraichean a chur thuige. Tha am posta a nis a' giùlan leabhraichean de gach seòrsa a h-uile feasgar. Tha na paipearan-maidne air an toirt tràth de 'n là mar uidhe thrì mìle do làrach tighe Mhic Mathain leis an t-soitheach adhair. Ach 's an àm ud cha robh posta a' tighinn ach uair anns a' cheithir-là-deug. Cha toireadh e leis anns a' mhàileid ni na bu truime na paipear-naidheachd is litir a chosdadh le chéile eadar faradh is pris faisg air leth-chrun. Cha robh dòigh air leabhar fhaighinn ach an uair a thigeadh caraid as a' Ghalldachd a bheireadh leis iad anns a' chiste, agus sin mar a bha iad a' tighinn gu Mac Mhathain. "Thug do bhràthair," tha e ag ràdh, "thugam dà leabhar," Paipeirean Stùamachd agus òran da 'n ainm "an Ais-éirigh." "Fhuair mi na leabhraichean," tha e ag ràdh ann an àite eile, "agus leugh mi *Sàbaid an duine bhochd* gun dàil. Tha e coltach ri *Oidhche Shathurna a' Choiteir*, agus chan 'eil e comasach do neach air bith am meas freagarrach a chur air na nithean air am bheil na bàird a' bruidhinn ach neach a chunnaie iad 'na dhachaidh fhéin. Nach tlachdmhor an fhearas-chuideachd a tha ann an oibrìbh brighmhor coltach riutha sud ach, gidheadh, o' na nithean neo-chiontach ud tha cuingeaid cuid 'g ar dìnadh a mach. 'Tha mise, arsa neach,' an déidh gach leabhar a bha agam ach a h-aon a thilgeadh a mach. Dean thusa an ni ceudna agus bi glic.' . . . Is e am Biobull tiodhlac iomlan Dhe dhuiun a dh' ionnsuidh a' bhaile nèamhaidh agus chan urrainn sinn a bhi dùrachdach gu leòir ann a bhi rannsachadh a bhriathran naomha. Ach a dh' aindeòin sin tha mi de 'n bheachd gu 'm b' fheàrrid gach duine òg a bhi leughadh chan e mhàin leabhraichean diadhachd ach mar an ceudna seann eachdraidh agus eachdraidh ar latha féin agus sgrìobhadh dhaoine

mór-inntinneach. Chan 'eil ann an *novels* ach leughadh neo-tharbhach agus air leabhraichean a tha a' cur an aghaidh a chreideamh tha gràin aig m' anam. 'Tha cuid de leabhraichean,' arsa duine ainmeil, 'air am faod thu blasad, cuid eile a ghabhas slugadh agus beagan a dh' fhaodas tu chagnadh agus a chuàmh.'"

Tha annas air cuid an diugh gu 'n cuireadh daoine iad fhéin mu 'n cuairt air son eòlais 'nuair a dh' fhaodadh iad an gnothach a dheanamh math gu leòir as aonais. Tha e a' cur iongantais air móran eile a chaidh a thogail air uirsgeulan Uilleam le Queux agus pacarras de 'n t-seòrsa sin ciamar a bha Mac Mhathain agus a leithid beò far nach gabhadh leabhraichean a' chùil-bhuidhe 's nan sia sgillinn faotainn. Chuir mi oidhche gheamhraidh seachad o chionn ghoirid ann an aon de thighean-òsda Ghlaschu, agus an déidh na suiper dh' fhoighnich mi de ghille nam bròg am b' urrainn e leabhar sam bith a thoirt dhomh a chuireadh seachad an ùine. "Am bitheadh suim agaibh," arsa esan, "de dh' aon de leabhraichean Edgar Uallais?" Thubhairt mi ris nach bitheadh. "Ma tha, tha mi duilich," thuir e, "nach 'eil leabhar eile agam an dràsda stigh as fhiach an t-saothair." A h-uile fear gu a chàil, mar a their sinn, ach 's math nach riaraidh Edgar Uallais no eadhon Tearlach Dickens càil a h-uile fir. Ma bha biadh Mhic Mhathain trom bha e fallain agus bha daoine foghainteach air an àrach leis.

As an fhasan

Tha a' chuid mhór de na leabhraichean a tha e ag ainmeachadh air dol a cuimhne a nis agus tha cuibhrionn mhath dhiubh nach bi air an clò-bhualadh tuilleadh ach bha iad feumail 'n an là, agus bha daoine matha fo fhiachan dhoibh. Tha e toirt taing d'a charaid air son Litrichean Newton agus air son dàin de 'n robh mór ainm aig an àm, an t-Sàbaid. Tha dàn eile ann, *An Gearan, no Smaointean na h-Oidhche*, air son am bheil e a' toirt mór bhuidheachas. Bha an dàn so cho fada 's gu 'm b' eadar do 'n tighdar, ministear Sasunnach d' am b' ainm Young, a roinn 'na naoi earrannan. Feumaidh mi aideachadh ged a tha dàn Young agam a stigh o chionn faisg air dà fhichead bliadhna nach do leugh mi riamh gu cheann e. Cha mhò a thachair mi air duine sam bith eile a b' urrainn a radh gu 'n d' rinn e fhéin an gnothach air. Cha lugha na *Professor* air a làn phàigheadh air son na h-oibre a dheanadh an t-seirbheis, ach tha Mac Mhathain ag ràdh gu 'n do leugh e an dàn o cheann gu ceann, agus gu 'm bheil e fad an comain an fhir a chuir a leithid de leabhar brioghmhor 'na rathad.

Bha na paipeirean-naidheachd na bu ghainne na leabhraichean aig an àm, agus chan 'eil

teagamh nach biodh an oidhche gheamhraidh fada a dh' aindeoin *Gearan Young* no *Tursainn Mhic-Thomais*. Aig aon am tha Mac Mhathain a' cluinntinn gu 'm bheil an *Seamhachaidh Gàidhealach* a' dol a thighinn a mach agus tha dòchas aige gu 'n tig e an rathad Ile.

Tha e 'g iarraidh air a charaid mar an ceudna paiper a chur thuige. "Air mo ghearradh air falbh, mar a tha mi, o cho-chomunn a mhór-shluaigh tha ni air bith blas-mhor a thig le caochladh eòlais. Tha e toirt brosnachadh-inntinn seachad agus a briseadh sios na h-aonaranachd a tha co-cheangailte ri beatha duine air dùthaich na Gàidhealtachd. Cuir, ma's e do thoil e, paiper thugam a nis 's a rithis chan ann a chionn gu 'm bheil mór ùgh agam ann an deasbairreachd Parlamaid ach gu 'm bu mhath leam fhios a bhi agam dé tha dol air aghaidh anns an t-saoghal."

Stuamachd no tur-sheachnadh

Bha ceisd eile ann air an robh caraid Mhic Mhathain a' cur mór chudthruim. B 'e sin ceisd na stuamachd. Bha Mac Mhathain 'na dhuine measarra mar bu chòir do gach Criosduidh a bhi ach bha a charaid air son gu 'n ceangladh e e féin ri buidheann nan *Teetotallers* mar a their iad riutha. Cha robh sin soirbh do neach air bith aig an àm ud a dh' aindeoin dé cho stuama 's a dh' fhaodadh e bhi. Bha uisge-beatha air òl aig àm breith is bàis, aig banais is margadh; far am biodh sluagh cruinn, co dhiu bhiodh ann aighear no bròd, dh' fheumadh an deoch làidir a bhi làthair agus 'na lorg bhitheadh, tuilleadh as tric, connsachadh is mi-riaghailt. Bha fhios aig Mac Mhathain ro-mhath air gach crois a bha 'n cois na dibhe ach, mar a tha e ag ràdh, bha eagal air a bhi air ainmeachadh 'na "spùcaire bochd" leis na coimhearsnaich. Sguir e fhéin do bhlasad air idir ach na b' fhaide na sin cha rachadh e aig an àm.

Chan 'eil cleachdadh cho soirbh a stad 's a tha daoine an beachd—gu h-àraidh cleachdadh a fhuair a fhreumhan sios ann am beatha an t-sluaigh. O chionn beagan ùine chuala mi duine glic a' cur na ceisd ri mhàthair, bean chaomh a thàinig gu aois mhór agus aig an robh cuimhne fhada "nach 'eil beachd agaibhse 'nuair a bhiodh iad a' feuchainn réis leis na cairtean a' tighinn dhachaidh o chomanachadh Ch . . . ?" "Moire! tha," arsa a mhàthair, "agus iad a' call nan rothan ach co bhiodh air thoiseach." Ann an aon de na h-eileanan tuathach thàinig am bàs air fear de dh' eildeirean na h-eaglais agus chomhairlich ceistear an àite, a bha fada 'n aghaidh na deoch làidir, do theaghlach an fhoirich gun bhoinne uisge-beatha bhi air an tiodhlacadh. 'S ann mar sin a bha, ach an uair a thàinig bràthair an eildeir dhachaidh as a' Ghalldochd cha robh

bonn fo chèill le feirg. “ 'S glice do 'n cheis-tear mise a sheachnadh,” ars' esan, “ ma tha e air son a chnàmhan a bhi slàn—am fear a thiodhlaic mo bhràthair mar gu 'n thiodhlaiceadh e cù.”

A dh' aindeoin cho ceàrr 's a bha an cleachdadh a bha measg an t-sluaigh cha rachadh Mac Mhathain le charaid an t-astar a bha a charaid ag iarraidh.

“ Chan 'eil mi, tha e a' sgrìobhadh, “ ann am *Teetotaller* uile gu léir. An aon ni ris nach aontaich mi anns a' bhoid a tha na *Teetotallers* a' tabhairt 's e so nach bi mi am mheadhon air neach eile 'ga fhaotainn. Cha ghéill mi do 'n riaghailt sin gus an cuir sluagh na dùthcha stad air a' chleachdadh aig àm breith is bàis. Tha làn-fhios agam gu 'n abair thu gu'm feum cuid-eiginn toiseach seasmhach a ghabhail an aghaidh an droch cleachdaidh agus tha mi cur m' aonta ri sin gu saor, ach tha tri argumaiden agam an aghaidh seasamh a mach leam fein—m' athair, mo mhàthair, mo bhean—triuir nach cluinn iomradh air mi dhol cho fada sin air m' aghaidh.”

Cor na dùthcha

Chan 'eil e a' toirt iomraidh air teachd-an-tìr an t-sluaigh mar bu mhath leinn no air mòran nithean a bha cur dragha orra aig an àm no cia mar a bha iad a' cur seachad na h-ùine 'nuair a sguireadh obair an latha. Uair no dhà tha e ag ainmeachadh dhroch phrìsean agus ag ràdh mur b' e athair 's a mhàthair a bhi fàs aosda gu'm fàgadh e Ile 's gu'm feuchadh e fhòrtan anns a' bhaile mhór. Rinn e iomradh aon uair air Dinneir Bhliadhnaile nan Tuathanach ann am Beul-an-àth ach dad sam bith a sgrìobh e mu dheigbinn na cuirme chan 'eil e air a chlà-bhualadh. Faodaidh e bhi gu 'n d' thug sràidean a' bhaile tlachd na spréidhe á cridhe a charaid no gu 'n deach innseadh dha ma chaidh deoch-an-dorus mu 'n cuairt tuilleadh is tric. Ciod air bith a b' aobhar tha naidheachd na cuirme a dhìth oirnn. Bha aon ni á thug toil-intinn dha, gu 'n d' thàinig prìs na litreach o trì sgillinn diag is bonn a sia gu sgillinn. Bidh cuimhne aig luchd-leughaidh an Teachdaire Ghàidheal-aich cho borb 's a dh' fhàg an t-Achd ud seana Chalum Posta ann am Muile, 's an spid a thilg e air an fheadhainn nach d' fhuair litir riamh no an aithrichean rompa gus an d' thàinig am faradh gu neo-ni. Tha Mac Mhathain ag ràdh gu'n robh Ile o cheann gu ceann ro-thaingeil air son an tiodhlaic thèimeil agus bhuanachdail a thàinig air an Eilean. Am bitheantas tha e fhéin toilichte le a chrann-chur, tha a' bhliadhna ann an làimh an Fhreasdail mar a tha beatha an duine, agus tha fìor shonas ann a bhi leagta ri thoil. “ Do thaobh

daoiread bidh agus suidheachadh dhaoine bochda tha mi a' creidsinn gu'm bheil sinne anns a' Ghleann mar a tha sibhse ann an Glaschu. Ach chan 'eil coinneamhan *Radicals* no *Chartists* againn ann an Ile, ni a tha, dh' aon rud co dhiu, a' caomhnadh cuid de 'n ùine do 'n luchd obrach. Tha 'n aire uile air uiread 's a tha na 'n comas a chosnadh d' an teaghlai-chean. Chan 'eil ùigh mhór agam ann an connsachadh Pàrlamaid ach tha mi creidsinn ma cheadaicheas ann Freasdal dhuinn ìm fàbharach agus ma chumas am buntata roimhe mar a tha e 'n dràs d' gu'm bi pris na mine na 's ìsle na bha i o n' as cuimhneach leat.”

Na cnàmhan tioram

Chan 'eil Mac Mhathain ann an litir sam bith a di-chuimhneachadh cor spioradail a' Ghlinne agus Ile air fad. “ Tha anns an àm so,” tha e sgrìobhadh, “ gluasad neo-ghnàthach anns an Eilean agus iomadh neach ann an Eaglais na h-Alba agus am measg na muinntir an taobh a mach a' feòrach ciod a ni mi a chum 's gu'm bi mi air mo thèarnadh? Tha Mr Pearson, Cill-mheanaidh, an déidh coinneamh ùrnuigh sheachduinn a chur air bonn a tha móran a' frithealadh 's troimh am bheil math sònruichte deanta. Tha e teagasg sgoil-Shàbaid mar an ceudna a tha air a frithealadh le àireamh mhór de sheann daoine 's de dh' òigridh. Tha eadhon seana Mhr Mac-an-Toisich fhéin na 's dùrachdaiche na 's àbhaist. Dh' éisd mi ri tri searmoin bhuaith a dhrùigh orm gu mór 's bho 'n d' fhuair mi solus sònruichte. (Sean-Fhacail viii, 3.) (Is. vi, 1-6.) (Is. xli, 14.) Am measg nan Neo-Eisamaileach (*Independents*) tha duine òg. Mac Illeathain, gobha, a tha searmonachadh gach là Sàbaid ann an caochladh àitean de 'n Eilean. Tha meas mór air ach cha chuala mi fhathast e. Am measg nam Baisteach tha soirbheachadh math. Air an t-Sàbaid so chaidh chuireadh triuir ri 'n àireamh le bhi air an tumadh anns an abhainn aig drochaid Mhuiledreagh.

B'e “ seana Mhr Mac-an-Tòisich ” air am bheil Mac Mhathain a' labhairt ministear Chille-mo-Rubha agus b' ann 's an eaglais aige ann am Bogha-mór a bhiodh Mac Mhathain ag aoradh. Thàinig am bàs air anns a' bhliadhna 1842. Chan 'eil duine beò an diugh aig am bheil cuimhne air ach, fhad 's a tha beul-aithris a' dol, bha e 'na dhuine coibhneil agus 'na mhinistear dileas. Chan 'eil Neo-Eisamaileach a nis ann an Ile o cheann gu ceann 's cha mhò tha Baisteach anns a' Ghleann. 'S gann a tha duine idir anns a' Ghleann an coimeas ris na bha ann aon uair. Am bliadhna tha an sgoil air a frithealadh le dusan; beagan ùine air ais thàinig an àireamh gu sia. 'Nuair

a thig sgalach no tuathanach do'n àite le sianar no seachdnar chloinne bige bidh sinn cinnteach gu'm bi an sgoil air a cumail fosgailte, ach nuair a dh'fhagas e an Gleann tha sinn air air clisgeadh gu 'n toir e an sgoil leis. 'Nuair a bha Mac Mhathain a' sgrìobhadh nan litrichean bha i, gu h-àraidh an àm a' gheamhraidh, air a frithealachd le sia fichead. Tha sinn an dòchas nach tig an àireamh cho iosal ri sianar tuilleadh.

Bu mhath leinn gu 'm biodh an tigh 'na cheannuidhe do 'n chloinn bhig feadh na seachduin agus air an t-Sàbaid gu'm biodh iad féin's am pàrantan a' togail fonn nan Salm ann mar a chleachd an athraichean. Tha sinn an dòchas mar an ceudna gu'm bi iomadh neach air a theagasg ann a bhios, coltach ri Dòmhnall Mac Mhathain, "fhathast a' labhairt" ri càch an dèidh dha fhéin an saoghal fhàgail.

Latha Bàis Chaluum Cille (A.D. 597)

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUIN, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

IS iongantach da rìreadh an clùì a choisinn Calum Cille. Tha còrr maith is trì cheud deug bliadhna bho na chaochail e, agus fhathast, tha ainm na's ionraitiche agus na's dealraiche na ainm air bith eile ann an uile eachdraidh na Gàidhealtachd. Mar a tha fhios aig na h-uile, shuidhich esan tigh-soluis ann an eilein I, a las a suas cha'n e a mhàin a' Ghàidhealtachd ach dùthchannan mu dheas mar an ceudna, le eòlas na beatha maireannaich. Is cinnteach gu'n robh a chomh-sheirbhìsich airidh air roinn nach beag de'n chliù a thuinnich m'a cheann-san; ach a dh' àindeoin sin, tha e soilleir gu'm bu duine prionnsail a bha ann-san air gach doigh, le fuil rìghrean 'na chuislean, laidir 'na bhodhaig, maiseach 'na phearsa, cumhachdach 'na inntinn, eudmhor 'na spiorad, coisrigte gu seirbhìs ann an aobhar Dhè; agus gu'n d'fhug e eisimpleir d'a mhuinntir, a dh'fhadaich an spioradan, agus a lean mar chuimhneachan beo 'n am measg cho fada is a sheas an eaglais Cheilteach anns an duthaich.

Cha'n ann air a sheirbhìsean mòra anns an t-soisgeul a tha an t-ionradh a leanas, ach air a ghluasad air an latha mu dheireadh a chaith e anns an t-saoghal, a réir mar a tha Adamnan, a sgrìobh eachdraidh a bheatha, 'ga innseadh. Cha bhiodh e furasda naidheachd is drùidhtiche fhaotainn mu chrìch turuis naomh air bith. Ma bha a bheàtha cumhachdach, bha a bhàs caomhail, gràs-mhor, coltach ri luidhe na greine air feasgar ciùin sàmbraidh, gun reul 'na còir. So mar tha Adamnan ag aithris mar a thachair :

Air latha na Sabaid (Di-Sathuirne) chaidh an duine urramach, is Diarmad, a ghille dileas, maille ris, a bheannachadh an t-sabhuil a bha dluth ri laimh. An deidh do'n naomh an sabhul agus dà mheall de ghràn glan a bha ann a bheannachadh, chuir e an ceill a thaingalachd anns na briathran so : " Tha mi aobhneach air sgàth mo mhanach ghràdhach, gu'm bi am pàilteas agaibh am bliadhna mar an ceudna, ma's fheudar dhomh dealachadh ribh." Air do Dhìarmad so a chluinntinn, dh'fhàs e brònach,

agus thubhairt e :—" Athair, tha sibh a' cur dùilichinn oirmn ro thrìc an dràsda, á toirt tarruing o àm gu àm air a bhì dol 'g ar fàgail." Ach fhreagair an naomh e :—" Tha facal beag, diomhair agam ri a thoirt dhuitse ; ma gheallas thu gu frinneach nach foillsich thu e do neach air bith mu'm bàsaich mi, bithidh e comasach dhomh labhairt riut mu m' thriall, le barrachd saorsa." Air do'n ghille gealltuinn, air a ghlùinean, a reir iarrtuais an naomh, lean an duine urramach air aghaidh mar so :—" Is e an t-Sàbaid ainm an latha so anns an Sgrìobtur, is e Fois is ciall do'n ainm sin ; agus da-rìreadh, is e fois dhomh-sa a bhitheas ann ; oir is e an latha mu dheireadh de m' bheatha shaothrachail an so, air am bheil mi a leigeil dhìom uallach m' oibre ; oir, a nochd, aig a' mheadhon-oidhche, an uair a tha latha soluimise an Tighearna a' tòiseachadh, siubhlaidh mise, mar a their an Sgrìobtur, air slighe ar n-athraichean, 'n a mhaitheas, tha mo Thighearna Iosa Crìosd air a ghairm a chur thugam a cheana, agus d'a ionnsaidh-san bithidh mi a' triall, mar a thubhairt mi, aig marb na h-oidhche, an uair a gheibh mi a chuireadh ; oir dh'fhoillsich an Tighearna eae-fein dhomh an gnothuch."

An uair a chual am fear-frithealaidh na briathran duilich ud, thoisich e air caoidh gu goirt, agus dh'fheuch an naomh ri a chomh fhurtachadh cho math is a b'urrainn e.

'N a dheidh so, dh'fhàg an naomh an sàbhul, agus am feadh is a bha e a' tilleadh a dh'ionnsaidh Tigh nam-mànach, leig e anail mu mheadhon an astair, far am faicear gus an latha-'n-diugh ri taobh na slighe, crois, le a bonn an sàthadh ann an cloich-mhuilinn, a chuireadh a suas mar chuimhneachan air a' chùis. Am feadh is a bha an naomh, is e air a chromadh leis an aois, 'n a shuidhe an sud, mar a thubhairt mi, airson 'anail a tharruing, feuch, thainig far an robh e gearran bàn, d'am b' àbhaist a bhì a' giulan le deadh thogradh nan cuinneagan bainne o chrò a' chruidh a dh' ionnsaidh an Tighe. Dh'luthaich an ainmhidh ris an naomh, agus iongantach ri aithris ged a tha e, leag e a cheann

'n a uchd, air a ghluasad le Dia gu so a dheanamh a reir mo chreidimh-sa, amhuil a tha tuigse thachairtean air a buileachadh air gach creutair a reir toil a' Chruithear. Ag aithneachadh gu'n robh a mhaighistir a' dol g'a fhàgail an ùine ghoirid is nach faicheadh e tuilleadh e, thoisich an gearran ri gnùsdaich bhrònaich, agus ri sileadh nan deur gu pailt, mar gu'm b'è duine a bh'ann, air uchd an naoimh, gus an d'thainig còbhar dheth le meud a chaoidhe. Air do'n ghille-fhrithealaidh so fhaicinn, thoisich e air a' chreutair bhrònach fhuadach air falbh; ach thoirmisg an naomh dha sud, ag radh: "Leig leis; bho'n a tha e cho gaolach orm, doirteadh e a mach a dhuilichinn gheur 'na m' bhroilleach. Faic thu-fein, ged is duine thu le anam reusonta, cha 'n eil e 'n a d' chomas eolas fhaotainn a thaobh mo shiubhail as an t-saoghal, ach a mhàin na tha mi-fein air innseadh dhuit. Ach do'n bhrùid so, a tha dh' easbhuidh reusain, rinn an Cruithear fein aithnichte, air dhoigh air chor-eigin, gu'm bheil a mhaighistir a' dol 'ga fhàgail." Air dha so a ràdh, bheannaich an naomh an gearran, a thionndaidh an sin air falbh gu tùrsach.

An sin, dhirich an naomh gu mullach a' chnuic os ceann Tigh-nam-manach, agus a' seasamh le a làmhan togta a suas, bheannaich e 'aitreabh, ag radh:—"Beag is suarach ged a tha an t-aite so, bithidh e fhathast air a choimhead ann am meas mór agus mi-chumanta, cha 'n ann a mhàin le rìghrean agus slugh na h-Alba, ach mar an ceudna le uachdarain dhuthchanna céin is borb, agus le 'n iochdarain; agus a thuilleadh air sin, bithidh urram shonruichte 'g a' chur air, eadhon le naoimh eaglaisean eile."

Air dha labhairt mar sin, theirinn e an cnoc agus air dha tilleadh a dh'ionnsaidh an Tighe, shuidh e na bhothaig fein, far an robh e a' sgrìobhadh Leabhar nan Salm as ùr. An uair a rainig e an rann anns a' cheathramh Salm deug thar an fhichead, anns am bheil e sgrìobhta—"Orrasan a dh' iarras an Tighearna, cha bhi, maith air bith a dhith," thubhairt e: "Feumaidh mi stad an so; sgrìobhadh Baitein an corr."

An uair a chrìochnaich e an rann ud aig deireadh na duilleige, dh' fhalbh an naomh do'n eaglais airson seirbhìs na h-oidhche roimh Latha an Tighearna. Cho luath is a bha so thairis, thill e gu 'sheomar, far an do chaith e an còrr de'n oidhche air a leabaidh—leac ruisgte fodha, is clach 'n a clusaig dha; clach a tha 'n a seasamh gus an latha-'n-diugh mar sheorsa de chumhneachan ri taobh 'uaighe. Am feadh is a bha e 'na shineadh an sud, chuir e an ceill orduighean deireannach do na braithrean, ann an eisdeachd a ghille-fhrithealaidh a mhain, ag radh:—"So na briathran mu dheireadh, O mo chlamh, a labhras mi ribh:—Bithibh ann an sith, agus biodh gradh neo-chealgach eadaraibh.

Ma leanas sibh mar sin eiseimpleir nan aithrichean naomha, bithidh Dia—comhfhurtair nam fireana—'na fhear-cuideachaidh dhuibh; agus bithidh mise, 'n am chomhnuidh maille ris, ri eadar-ghuidhe as 'ur leth; agus cha'n e a mhàin gu'n toir E dhuibh na dh' fhòghmas airson feuman na beatha so, ach mar an ceudna, builichidh e oirbh na duaisean matha agus maireannach, a tha air an tasgaidh a suas air an son-san a choimheadas 'aitheanta."

Beannachadh nam bràithrean

An deidh labhairt mar so, agus uair a shiubhail a nis a dluthachadh, dh' fhan an naomh 'na thòsd. Cho luath is a bhual an clag uair a mheadhoin-oidhche, dh' eirich e an cabhaig agus dh' fhalbh e do'n eaglais; agus a' greasad air thoiseach air càch, chaidh e a stigh leis fein, is iùb e a ghluinean ann an ùrnuigh ri taobh na h-altarach. Aig a' cheart mhionaid, mhothaich a ghille-fhrithealaidh—Diarmad—a lean e le lughad cabhaige, anns an astar gu'n robh broinn na h-eaglais làn de sholus nèamhaidh, gu sonruichte laidir timchioll annaoimh—mar a dhlùthaich Diarmad ris an dorus, an solus so a chunnaic mar an ceudna cuid de na braithrean a bha nan seasamh astar beag air ais—chaidh e as gu h-ealamb. Ghabh Diarmad air aghaidh a stigh do'n eaglais, ag eigheach le guth cianail:—"C' àit' am bheil sibh, athair?" Lean e roimhe, a' smeurachadh anns an dorehad, gus an d' fhuair e an naomh 'n a shineadh fa chomhair na h-altarach. Air dha togail bheag a thoirt air, shuidh e r'a thaobh, agus leag e a cheann naomh 'na uchd. Thainig a nis an corr de na manaich 'n an aoin bhuidhinn le cabhaig, agus lòchrain aca. An uair a chunnaic iad an Athair ris a' bhàs, bhris iad a mach ann an caoidh chruaidh.

A reir mar a dh' aithriseadh dhuinn le cuid dhiubh-san a bha 's an làthair, mu'n do shiubhail aniam an naoimh, dh' fhòsgail e a shuilean gu farsuing, agus sheall e mu 'thimchioll air gach taobh, is a ghnuis làn de aoibhneas iongantach, air tailleamh, is dòcha, e a bhi a' faicinn nan ainglean naomha a' tighinn 'n a chòmhair. An sin, thog Diarmad làmh dheas an naoimh, a chum is gu'm beannaicheadh e na manaich a bha cruinn combhla fa chomhair. Aig a' cheart àm, ghluais an t-Athair urramach e-fein a làmh chomath is a b'urrainn e, a chum is gu'm faicheadh iad leis a' chomharradh ud fein, gu'n robh e 'g am beannachadh, ged nach b'urrainn e labhairt am feadh is a bha anam a' siubhal. Air dha a bheannachadh naomh a thoirt dhaibh anns an doigh ud, air ball, thug e suas an deo. An deidh do'n anam pailliunn na coluine fhàgail, mhair a ghnuis rughtach agus dealrach ann an doigh iongantach, do bhrìgh a sheallaidh air na h-ainglean, air chor is gu'm bu choltaiche e ri duine beo 'n a chádal na ri duine marbh.

An Cupan Oir

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEÒID, EAGLAIS IAIN KNOX, AN GLASCHU

“*Bu chupan òir Babilon ann an làimh an Tighearna.*”—JEREMIAH, li. 7.

ANIS, cha b’ e baile eireachdail no tlachd-mhor a bha ann am Babilon idir. Aon chuid ’na shuidheachadh no ’na dhreach cha robh e eireachdail ri amharc air. Cha robh e ainmeil airson a mhaise coltach ri Dun-eideann agus ri Paris agus ris an Oban. Cha robh ann ach baile-mór làn mhuilnean is oibrichean, salach le ceò is dust àthan is àmhuinnean; àite maith cosnaidh gun teagamh, ach cha robh duine beò a theireadh gu robh e sonraichte air son a mhaise —baile leth choltach ’san t-seagh sin ri Glaschu againn fhéin. Theireadh tu, nam bithte dol a ghabhail soitheach mar shamhla air, gur h-e cragan criadha a bhiodh freagarrach agus nach e cupan òir. Ach is e Dia a tha ag cleachdadh an t-samhla agus chan e duine, agus mar sin is fhiach dhuinn beachdachadh air le ro aire.

“*Bu chupan òir Babilon ann am làimh-sa,*” deir an Tighearna,—Babilon shalach, dhaithear, ghrànda. Cò a shaoileadh e, le amharc òirre, gu’m bu chupan òir i. Agus cha robh i air na bailtean a b’ fhearr ’na cleachdadh cuideachd. Dh’ fhaodadh tu a radh nach robh i air na bailtean a b’ fhearr ’na dreach no ’na cruth no ’na cridhe. Gidheadh bha i ’na cupan òir ann an làimh Iehobhah. Nì ionghantach.

Rud eile. Ma bha baile eile air an t-saoghal ’san latha ud a bha saor agus cumhachdach, gun bhì an làimh neach eile, b’ e am baile sin Babilon. Bha a riaghladh ’na làimh fhéin, agus chan e sin a mhàin ach bha i a’ riaghladh mór roinn an t-saoghail uile ’san àm. Cha robh i fo ùghdarras no fo stiùireadh nì no neach ’s an domhainn. Shaoileadh sinne gu’m faodadh am baile is an iompaireachd ud a toil fhéin a dhèanamh. Ach cha b’ ann mar sin a bhà. Bha i fo riaghladh is fo làimh Dhé. Tha i ’na cupan an làimh an Tighearna, agus nì esan rithe an nì a thogras e, agus chan e an nì a thogras Babilon.

Chan ’eil mar sin nithean a reir coltais; chan ’eil Babilon mar a shaoil daoine. Tha i ’na cupan òir an làimh Dhé; agus gu dearbh cha chanadh sinne gur h-òr e. Agus cha mhò theireadh sinn gu robh cumhachd eile ’ga riaghladh ach a miann is a modh fhéin. Ach an déidh sin is ann an làimh an Tighearna a tha i.

Tha, ma tha, so a leigeil fhaicinn dhuinn an toiseach,

1. *Na h-innealan mi-choltach a tha Dia ag cleachdadh.*

Tha cuimhne agam nuair a bha mi ’sa chogadh ’san Fhraing, goirid an déidh dhomh ruighinn, gu’n d’ thuirt comanndair na réiseamaid rium: “*A nis, a Phadré, ma tha thu airson duine fhaighinn an so los obair àraid ’sam bith a dhèanamh, na iarr air fear-céirde idir a dèanamh; ma dh’ iarras, gabhaidh e leth-cheud leisgeul nach urrainn e, agus gun uidheam aige —uidheam agus innealan fear-céirde. Ach iarr air duine làmhcharach a dèanamh agus nì esan i le uidheam sam bith. Is e saighdear dèanta a bha ’s chomanndair agus bha e fiosrach is eòlach air cùisean; agus is minic a chunnaic mise gu robh e ceart. Ma bha àmhuinn gu deasachadh bidhe a dhith oirn, chan iarradh sinn idir air gobha te a dheanamh de bhuideal iarunn anns an robh ola, ach air saighdear làmhcharach nach robh ’na fhear-céirde idir, agus dheanadh esan an deagh àmhuinn de’n bhuideal iarunn agus gun de dh’ uidheam aige ach an làmh-thuagh. Chunnaic mi uair is uair an sid gu’n deanadh uidheam glé mhi-choltach obair fheumail ann an làimh fir làmhcharach. Chunnaic, agus air a Ghaidhealtachd againn fhéin. Tha caraaid agam an sin agus rinn esan bord-bidhe agus preas, agus comhla doruis, agus gun de dh’ uidheam aige ach an sgian-lùthaidh. Tha innealan a tha glé mhi-choltach feumail ann an làimh cuid de dhaoine. Tha innealan a tha glé mhi-choltach feumail an laimh Dhé. Bha Babilon ’na cupan òir an làimh an Tighearna agus gu dé bu mhi-choltaiche na Babilon; agus tha daoine a tha glé mhi-choltach ’n an innealan feumail is tarbhach an làimh Dhé—’n an cupain òir aig an Tighearna.*

Gheibh thu gu maith tric anns an Sgrìobtur gu bheil Dia ag cleachdadh daoine àraidh mar innealan ’na làimh fhéin, agus daoine a tha glé mhi-choltach an toiseach ris an obair air son am beil Dia ’gan cleachdadh. Thuirt e mu Israel, is tu mo thuagh-chatha. Bha iad ann an laimh an Tighearna mar inneal sgrìos nan cinneach.

Fhaic thu an inneal mi-choltach a dh’ ullaich

e chum a shluagh a thoir a mach as an Eipheit. Leanabh beag anfhann air a thilgeil am measg cuile na h-aibhne. Ach ghabh Dia e 'na làimh fhéin mar inneal cothromach is cumhachdach agus fa dheòidh thuig na h-uile dhaoine nach b'urraim neach a bhí ni bu fhreagarraiche na Maois chum slugh Dhé a thoir a mach á tir na h-Eiphit agus á tigh na daorsa. Bha Maois 'na chupan òir ann an làimh an Tighearna.

Faic Jacob, cho mi-ghéalltanach 'sa bha esan an toiseach a latha; mar a thug e a char as athair, agus mar a ghabh e cothrom air a bhrathair. Theireadh tu gur h-e cragan criadha a bha ann an Iacob. Ach ann an làimh Iehòbbah bha e 'na chupan òir, 'na phrionnsa maille ri Dia.

Neo seall air an inneal mhi-choltach a thagh e agus e gu rìgh a chur os cionn a phobuill—balach a bha ris a bhuchailleachd. Cha b' ann am measg nam buachaillan a rachadh duine dh' iarraidh rìgh. Bha fàidh Dhé fhéin ag cur teagamh an toiseach ann am freagarrachd Dhaibhidh gu bhí 'na rìgh os cionn an t-sluaigh. Ach nochd e gu robh Dia ceart; agus gu robh Daibhidh 'na chupan òir ann an làimh an Tighearna.

B' aithne dhuit fhein fear an sid agus gu dearbh bu thruagh e; gun moran sgoinn no adhartais, ach ann an làimh Dhé thionndaidh e mach gu bhí 'na chupan òir, agus 'na fhianuis shoilleir, agus 'na dheisciobul feumail is dileas. Chunnac mi uair is uair, is cha mhi 'nam aonar, té a bha aotrom fiasgailt, 'na creutar gun fheum gun chonn air a tuasgaidh gu bhí 'na cupan òir ann an làimh Dhé, le loinn is maise, agus ro fheumail 'san fhion-lios.

Seall air 'nuair a thagh Criosd a dheisciobuil, cha b'e daoine móra, inbheil, saobheir agus foghlumta a ghairm e d'a ionnsaidh ach daoine cumanta, gun inbh, gun saobhreas, gun mhóran eòlais—iasgairan is tuathanaich is luchd-cis—cragain chriadha ri amharc orra. Ach bu chupan òir iad an làimh an Tighearna. Tha na h-innealan a tha Dia ag cleachdadh mi-choltach an suilean dhaoine, ach an deidh sin is òr fìor-ghlan iad ann an làimh Dhé, agus dhearbh iad sin fo dheireadh. Bu chupan òir Babilon ann an làimh an Tighearna.

Tha cuimhne agam air a bhí leughadh ann an eachdraidh beatha an naoimh ainmeil sin, Frannsaidh beannaichte, gu'n robh e là a sid a' tighinn a mach a còile far an robh e ri ùrnuigh, agus gu'n thachair aon de na bràithrean—Masseo diadhaidh—air. Agus ars' esan ri Frannsaidh: "Carson ad dhéidh-sa? Carson ad dhéidh-sa? Carson ad dhéidh-sa?" "Gu de tha thu ag ciallachadh?" ars' am fear eile. "Tha so," arsa Masseo, "Carson a tha an saoghal uile tighinn ad dhéidh-sa? Carson a tha a h-uile duine ag iarraidh thusa fhaicinn, is thusa éisdeachd, is a bhí umhail dhuit-sa?"

Chan e gu bheil thu eireachdail ri amharc ort; cha mhò tha buadhan sonraichte ort; agus chan 'eil thu de dh' uaislean na tìre. Carson a réist a tha na h-uile dhaoine gad leantainn?"

Nuair a chuala Frannsaidh so rinn e gàirdeachas na spiorad, agus thog e suas a shùilean gu néamh. An déidh dha fantuinn mar so ùine mhór, thuit e sìos air a dha ghlùin agus thug e cliù is buidheachas do Dhia. An sin le dealas naomh thubhairt e ri Marreo: "Am bu mhaith leat fhios carson am dhéidh-sa? Am bu mhaith leat fhios carson am dhéidh-sa? Am bu mhaith leat fhios carson am dhéidh-sa?" Tri uairean. "Biodh fhios agad air an so, ma tha, gu'n fhuair mise so bho shùilean an Dé as ro àrd 'ga léir am firean agus an aingidh anns gach àit. Seach nach fhaca na suilean ro naomh sin am measg pheacach aon bu thruaillidh, is bu mhi-choimhlionta, is bu pheacaiche na mise, air an aobhar sin, seach nach d' fhuair e creutair eile bu thruaillidh air thalamh chum obair mhiorbhuilich fhein a chur air adhart, thagh e mise gu an cuirte uaisleachd is mórachd is cumhachd is maise is gliocas an t-saoghail bun os cionn; agus sin gu am foillsich e gu bheil gach buadh is gach maith a tighinn uaith fhein an Cruithear agus nach ann o'n chreutair; agus sin a chum is nach déan neach sam bith uail 'na làthair-san." Leis fhéin, bha Frannsaidh 'na shoith-each criadha, ach ann an làimh Dhé bha e 'na chupan òir da rìreadh. Bha e 'na inneal glé mhi-choltach ann an suilean dhaoine, agus 'na shùilean fhéin, ach bha e 'na chuach òir ann an làimh Dhé chum leigheas nan cinneach feadh iomadh linn.

Fhaic thu an Slanuighear beannaichte fhéin nuair a thainig e dh' ionnsaidh an t-saoghail-sa, co bu mhi-choltaiche na e, ann an suilean dhaoine. Agus cha ruig sinn a leas innse gu'm bu Chupan òir e ann an làimh Iehòbbah.

"Se an t-iongantais bu mhiorbhuilich"
Chaidh innse riamh do shluagh,
An Dia bha ann o shiorrudheachd,
Bhí fàs 'na chiochran truagh.

Rugadh an stabull diblidh e
Mar dhilleachdan gun treòir,
Gun neach a dheanadh càirdeas ris,
No bheireadh fàrdoch dhò;
Gun mhuinntir bhí 'ga fhrithealadh,
No uidheam mar bu chòir,
Ach eich is daimh 'ga chuairteachadh,
D' an dual gach uile glòir.

"Chan 'eil sgéimh no grinneas aige, gu'n amhairceamaid air; ni mò tha maise aige gu'n iarraimaid e. Tha e air a dhimeas agus air a chur air chùl le daoineibh; 'na dhuine dhoilghiosan is èolach air bròn; agus mar neach a dh'fholuicheas aghaidh uainn, tha e air a dhimeas agus chan 'eil suim againn dheth." Ach bu Chupan òir e ann an làimh an Tighearna

—Cupan na slàinte is Cuach leighis a' chinne-daonna.

2. *Tha a rìs an earrainn so a' teagasg dhuinn, nach còir dhuinn a bhì ag cur crìch roimh Dhia 'na dheanadas.*

Tha e dualtach dhuinne a bhì smaoinichadh gur h-ann 'nar dòigh fhein a mhàin a bhios Dia ag oibreachadh; anns na dòighean as aithne dhuinne agus air am beil sinn eòlach, agus nach ann an dòigh agus tre chuspairean nach tuig sinn agus nach aithne dhuinn. Ach cha ghabh crìoch a chur roimh Dhia 'na dheanadas. Tha e neo-chrìochnaichte anns gach dòigh—'na dheanadas mar a tha e 'na ghloir is 'na naomhachd. Chan ann a mhàin troimh na meadhonan is na cuspairean a chleachd e mar tha, a tha e ag oibreachadh, ach troimh mheadhonan is chuspairean eile, moran dhiubh glé mhi-choltach. Tha Dia làmhcharach agus nì e obair le uidheam 'sam bith. Chan ann a mhàin mar a bhà, ged a tha e gu tric ag obair mar a bhà, ach ann an dòighean eile—dòighean iongantach is nuadh do dhaoine—a tha Dia ag oibreachadh. Chan 'eil maith a bhì cur crìochan roimh Dhia; chan 'eil nì do-dhèanta dhasan.

A nis an àite e bhì sàrachadh ar tuijse agus ag éigneachadh ar creideamh, a bhì faicinn nithean mi-choltach ag oibreachadh oibre Dhé, is ann bu chòir dha sin a bhì fosgladh ar n-inntinn agus a neartachadh ar creideimh le bhì nochdadh dhuinn nach 'eil crìoch air cumhachd no air dèanadas Dhé. Is maith dhuinne nach gabh crìoch cur ri dhèanadas-san; agus gur Dia gràidh e. Mar sin oibrichidh gach nì a chum maith do'n dream aig a bheil gràdh dhasan; agus gach nì 'na chupan òir 'na làimhsan.

Rud eile, bu chòir d'a so—nach 'eil crìoch ri chur ri Dia 'na dheanadas—a bhì 'gar dèanamh furachail chum is gu faic sinn dé an ath nì a nì Dia; dé an dòigh ùr anns an nochd e dhuinn obair a fhreasdail. Tha eadhon Babilon 'na cupan òir ann an làimh an Tighearna agus mar sin tha e iomchuidh d'a shluagh a bhì furachail ach de an cuspair mi-choltach a chleachdas e a ris gu bhì ag cur air adhart a rioghachd fhéin. Bu choir dha so a bhì toirt dhuinn sùilean fosgailte is creideamh furachail is cridhe falaidh.

Tha e gle choltach gu'n dèan Dia òr de nì no de neach a bhios glé mhi-ghealltanach 'nar sùilean-ne. Nì Dia òr de'n pholl. Agus nì e cupan grinn snasail de mheall a tha glé mhi-mhaiseach an toiseach. Chan fhaod sinn crìoch a' chur roimh chumhachd Dhé ann a bhì ag atharrachadh agus ag cruthachadh fhathast mar a bha e o thùs; agus tha a chruthachadh uile agus a dhèanadasan gu léir, gu ro mhaith 'n an cupain òir ann an làimh an Tighearna.

3. *Tha againn ann an so a rìs aobhar-misneachaidh do shluagh an Tighearna.*

Bha Babilon mi-ghealltanach ann an iomadh dòigh. Bha mòran aingidheachd agus mì-chùram innte air gach taobh. Bha eadhon cuid de shluagh an Tighearna de'n bheachd gu robh i caillte gu tur, agus nach robh feum air an domhainn innte do Dhia no dh'a aobhar. Ach cha b'ann mar sin a bhà. Gun teagamh bha iomadh olc agus mì-dhiadhachd innte, ach an déidh sin bha i 'na cupan òir ann an làimh an Tighearna.

Bi sinne gu maith tric ag gearan gu bheil an saoghal sam beil sinn an so gu tur aingidh, agus gun chùram do Dia no d'a àitheantean; cluinidh sinn cuid ag radh gu bheil an saoghal 'nar latha-ne dìreach 'na Bhabilon. Ach biodh misneachd againn, tha an saoghal an làimh Dhé. Is esan a tha ag àrd-riaghladh os a chionn; agus tha e ag àrd-riaghladh gu ro naomh is gu ro ghlic is gu ro chumhachadh chum maith a rioghachd agus leas siorruidh a phobuill fhéin. Bu chòir e bhì 'na mhisneachd dhuinn gu bheil Babilon 'na cupan òir ann an làimh an Tighearna; gu bheil gach suidheachadh is freasdal a bhuineas dhuinn ann an làimh an t-Slanuighair bheannaichte, a ghràdhaich sinn agus a dh'fhuiling am bàs air ar son.

Rud eile. Tha sinn gu minic a smaoinichadh nach 'eil feum sam bith annainne do Dhia no dh'a aobhar. Tha sinn cho lag is cho bochd is cho anfhann, agus gu bheil sinn a' smaoinichadh nach 'eil feum sam bith annainn ann an Eaglais agus ann an aobhar Dhé. Tha sinn iomadach uair 'gar faighinn fhéin mar chragan criadha; tioram, faobach, carrach. Ach ma bhuineas sinn do Chrìosd, ma thug sinn sinn-fhein dhasan, am beil annainn ach cupain òir 'na làimh-san. Cha shaoil sinne sin. Ach chan e an nì a shaoileas sinne tha ceart ach an nì a their Dia. Gabhamaid misneachd, matà, o Fhacal is o ghealladh Dhé. Ma tha sinn ann an Chrìosd, bochd is mar a tha sinn, tha sinn 'nar cupan òir ann an làimh Iehòbhab. Agus chan 'eil fhios nach can Dia fhéin m'ar déidhinn:

Cur thairis tha mo chupan fòs
Aig meud an làin a t'ann.

Tha an cupan feumail gu òl as; agus cuirear an cupan òir air bord an Rìgh. Sin t'aite-sa ma ghabh thu ri Chrìosd mar d' Fhear-saoraidh. A charaid, agus a bhana-charaid, ged a shaoileadh tu-fhéin agus muinntir eile nach 'eil annad ach cragan criadha, ma ghabh thu ri Chrìosd, agus gum buin thu dhà, agus gum beil thu a' beathachadh air, tre chreideamh, is e a th' annad cupan òir ann an làimh an Tighearna.

Gu'm beannaicheadh an Tighearna dhuinn searmonachadh Fhacail fhéin agus dh'a ainm gu robh chliù. Amen.

Annas a' Chathair

ANNS an Eiphit an àm a' chogaidh thubhairt A' oifigeach anns an arm rium gu'n d' thug e an aire gur ann as an Tiomnadh Nuadh a bhithinn daonna an a' tarruing a' chinn-theagaisg air am bithinn a' searmonachadh do na saighdearan, "ach bu mhaith leam," ars' esan, "aon de na cinn-theagaisg ghasda a tha anns an t-Seann Tiomnadh a chluinntinn aon uair eile."

Dh' iarr mi air fear no dhà dhiubh sin ainm-eachadh.

"So agad fear dhiubh," ars' esan, "Ma ruith thu leis na coisichean, agus gu'n do sgìthich iad thu, cionnus idir a ni thu strì ri h-eachaibh? agus ann am fearann sìthe ged robh agad dòchas, gidheadh ciod a ni thu ann an onfhadh Iordain?" (Jeremiah xii. 5.)

Cha robh fhios aige cò a sgrìobh na briathran, no c' àite an robh iad anns a' Bhiobull, ach ged nach robh Cruden ann am mhàileid-sa anns na làithean ud, bha e furasda gu leòir dhomh innseadh dha c' àite am faigheadh e iad. Ach thubhairt mi ris, "Gu dé air an t-saoghal a chuir ann ad cheann na facail sin; tha mìle earrann eile de'n Sgrìobtur a b' fheàrr dhuit a bhì gleidheadh air do chuimhne na na facail sin."

"Theagamh gu bheil," fhreagair e, "ach air a shon sin, bu mhaith leam thusa a chluinntinn a' searmonachadh air a' cheann-theagaisg ud. 'Se ministear a bha 'n am athair féin; shiubhail e an uair a bha mise glé og, agus is e aon de chuimhneachain m' òige a bhì cluinntinn m' athar a' searmonachadh, agus ag éigheach an dràs'd 's a ris anns an t-searmon, "Ma ruith thu leis na coisichean agus gu'n do sgìthich iad thu, cionnus idir a ni thu strì ri h-eachaibh? agus ann am fearann sìthe ged robh agad dòchas, gidheadh ciod a ni thu ann an onfhadh Iordain?" Ged bha mi cho òg 's nach do thuig mi aon fhacal de'n t-searmon lean fuaim nam facal ud ann am chluasan corr agus deich bliadhna fichead, agus chan 'eil uair a chluinneas mi iad fhathast nach 'eil iad a' deanamh maith do m' anam, oir tha iad a' toirt m' athar air ais gu m' chuimhne, agus mo dbachaidh bhlàth shona anns a' Mhanse, agus sàmhchair naomh na Sàbaid anns an eaglais air maduinnne samhraidh."

Tha ùghdarras aig Facal an Tighearn ann féin, ach tha ùghdarras dùbailte aige an uair a tha e air a cheangal ri cuimhneachain bhlàth air ar dachaidhean, agus air ar pàrantan, agus air teagasg ar pàrantan. An rud a dh' ionnsaicheas duine aig glùn a mhàthar, no a chluinneas e o bhilean athar, tha greim aig an rud sin air inntinn nach 'eil aig na nithean a dh' ionnsaicheas e anns an sgoil no a leughas e ann an leabhraichean. Air uairean ann an eaglais

Bhlàir an uair a bhios mise a' leughadh earrannan sònruichte as a' Bhiobull chan e mo ghuth fhéin a bhios mi a' cluinntinn idir ach guth eile a tha nis tosdach anns an uaigh, an guth anns an cuala mi na facail an toiseach mar Fhacal Dhe aig aoradh teaghlaich ann am sheann dachaidh, is tha ùghdarras air a thoirt dhaibh do mo chridhe nach luaisgear agus nach criothnaichear gu bràth leis na beachdan agus na teagmhaidhean mu'n Bhiobull a bhios cuid de na h-àrd-sgoilearan a' cur 'n am cheann. Ach mo thruaighe a' chlann aig nach 'eil cuimhne air Facal an Tighearn a chluinntinn riamh air bilean an athar no am màthar.

* * * * *

Ach tha an t-àm agam tighinn air m'ais gu Jeremiah. Bha am fàidh 'n a dhvine diùid gu nàdurra ach bha eud diadhaidh 'na chridhe nach leigeadh leis a bhì 'n a thosd an uair a bha e a' faicinn a luchd-dùthcha a' dol air seachran o Dhia. Anns a' mhinistrealachd a ghabh e o's làimh b' fheudar dha a shluagh féin a chronachadh cho geur agus làidir 's gu'n do thog iad 'na aghaidh, a' maoidheadh cur as da. An uair a rachadh aon chunnart seachad bha cunnart eile a' bagradh air, agus cunnart a bu mhò; an uair a chuireadh Dia solus dha air aon deacaireachd 'n a fhreasdail bha deacaireachd ùr a' tighinn 'n a inntinn, agus deacaireachd a bu mhò. Mar sin bha e 'g a' fhaicinn fhéin anns an t-suidheachadh so, gu robh Dia ag ràdh ris, Crioslaich a nis do leasraidh agus bi duineil oir tha cunnartan air toiseach ort a dhearbhas do mhiseach na's cinntiche na cunnart air bith a thachair ort cheana; *ma ruith thu leis na coisichean agus gu'n do sgìthich iad thu, cionnus idir a ni thu strì ri eich? agus ann am fearann sìthe ged robh agad dòchas, gidheadh ciod a ni thu ann an onfhadh Iordain?*

Tha na sgoilearan uile de'n aon bheachd nach e onfhadh Iordain a bu chòir a bhì anns an rann so ach *uaill Iordain*, agus is ann mar sin a gheibhear am facal anns a' cheartachadh mu dheireadh a rinneadh air a' Bhiobull Ghàidhlig, *gidheadh ciod a ni thu ann an uaill Iordain?* Tha iad ag ràdh gur e a bha ann an *uaill Iordain* crioman de fhearann fàs a bha air bruch na h-aibhne anns an robh fear mòr, is luachair, is seiliseir, is preasan, a' fàs anns am biodh beathaichean fiadhaich 'g am folach féin, a dh' fheitheamh air cobhartach. Bha e cunnartach do dhvine dol a steach do'n àite sin, agus is e an smuain a chuir Dia ann an cridhe Jeremiah, "ged tha sìth agam am measg mo mhuinntir féin ann an Anatot ciod a ni mi ann an Uaill Iordain, no ann an Ierusalem a chlachas agus a mharbhas na fàidhean?"

Theagamh gur e sin, no rudeigin mar sin, a

tha na briathran so a' ciallachadh gu litireil ach chan ann anns an t-seagh sin a bhiodh na seann diadhairean 'g an cleachdadh an uair a ghabhadh iad an earrann so mar cheann-teagaisg. Bhiodh iad 'g an gabhail ann an dòigh a b' fharsuinge agus a' tarraing bainne agus mil asda nach fhaighear anns an litir luim, ag earalachadh air daoine an Tighearn iarraidh ann an làithean an òige m' an tig na bliadhnanach breòite tim 's am fàs air an inntinn smal. Mar gu'n abradh iad, Sibhse a ni dearmad air Dia agus air Crìosd ann am maduinn a' ur n-òige, an uair a tha sibh luath làidir, agus cothrom agaibh air gabhail ri tairgse an t-soisgeil, saoil sibh am bi e na's fhasa dhuibh tionndadh ri Dia aig uair 'ur bàis?

Ann an strì agus spàirn a' bhàis, an uair a bhios fuil agus feòil a' fàilneachadh, chan e sin an t-am do dhuine a bhì ag iarraidh réite ri Dia. Chan ann ann an là na stoirme is còir do dhuine glie a thigh a thughadh.

Aig an Uinneig

Leabhar maith

THA mi daonnan a' leughadh Miosachan na h-Eaglais Shaoir, a tha air a dheasachadh leis an Urramac Alasdair Stiùbhard, D.D., an Dùn-éideann. Thòisich mi air a leughadh a chionn gu'm bu mhaith leam na duilleagan Gàidhlig ann fhaicinn ach *lean* mi air a leughadh a chionn gur toigh leam beachdan agus smuaintean an fhir-dheasachaidh, agus na searmoin a bhios e a' toirt dhuinn a h-uile mìos, searmoin air a bheil blas na sgoilearachd agus na diadhaidheachd. Sin an t-aobhar gu'n do cheannaich mi bho chionn ghoidir leabhar ùr a bha air a sgrìobhadh mu'n fhàidh Ieremiah leis an Ollamh Alasdair Stiùbhard, agus thaitinn an leabhar rium cho maith 's nach e coibhneas a tha ann dhomh ach dleasdanas an leabhar a mholadh air an duilleig so, los aire ar luchd-leughaidh a tharruing 'g a ionnsuidh, agus gu sònruichte aire mhinistearan.

Tha dhà ar fhichead de shearmoin anns an leabhar, air an ceangal ri chèile le aon ghad. Is e an gad sin, beatha agus obair Ieremiah, is tha an cumntas a tha air a dheanamh an toiseach an leabhar air beatha agus obair an fhàidh cho soilleir agus cho cothromach 's gu'm bi e 'n a chuideachadh mòr eadhon do mhinistearan an dealbh so a bhì aca 'n an inntinn air Ieremiah, dealbh air a bheil dreach na firinn.

Bithidh na searmoin so buannachdail do dhaoine a leughas iad a chionn gu bheil cud-throm agus gliocas agus teagasg soisgeulach anna, a thuilleadh air sgoilearachd agus eireachdas. Ach is e an rud as fearr a tha anna uile gu léir, an t-urram a tha aig an fhèar a sgrìobh iad do Fhacal an Tighearn agus an dearbhachd a tha aige gur e am Facal sin a

Tha fichead abhainn ann as motha agus as maisiche na abhainn Iordan ach chan 'eil abhainn eile air an t-saoghal air a bheil ainm a tha labhairt ri cridheachan dhaoine mar tha an t-ainm Iordan, oir do mhóran dhaoine chan e ainm àite a tha ann an Iordan idir ach suai-cheantas no samhladh air nithean a bhuineas do'n bheatha spioradail agus do chuairt mhic an duine air thalamh. Ciod a tha ann an Iordan ach an t-aiseag deireanach a tha eadar an saoghal so agus tìr a' gheallaidh a tha air an taobh thall? Ruigidh sinn uile an t-aiseag sinn luath no mall; ciod ar dòchas? Is e dòchas sluagh an Tighearn gu bheil fear-iùil aca d' an aithne an t-slighe, a théid sìos do na h-uisgeachan maille ri-ur, air chor agus nach ruig iad a leas eagal a bhì orra.

Chaidh ma leanas mi gu teann ris,
Ciod mo bhuanachd uaidh?
" *Iordan seachad*, clos air saothair,
'S erioch air truaigh."

mhàin a bheil beatha agus saorsa do'n t-saoghal. Theagamh gu bheil fichead aobhar air an tior-machd spioradail a tha air tuiteam air an eaglais anns na làithean so, ach tha an t-aobhar so ann gu sònruichte, gu bheil teagasg nan àrd-sgoilearan mu'n Bhiobull a' dùsgadh teag-mhaidhean mu ùghdarras a' Bhiobuill ann an inntinnean shearmonaichean a tha 'n dèidh cumhachd agus dearbhachd a thoirt bhuapa. Bu mhaith leam, ma ta, gu'n leughadh ministearan òga anns a' Ghàidhealtachd, an Eaglais na h-Alba agus anns an Eaglais Shaoir, leabhar an Ollaimh Alasdair Stiùbhard. Bhiodh sin chum buannachd dhaibh an dà dhòigh, (1) chitheadh iad ciamar a bu chòir dhaibh searmonachadh agus Facal Dhe a làimhseachadh, agus (2) chitheadh iad am beairteas agus an reamhrachd a tha feitheamh orra ann am fàidheadaireachd Ieremiah.

Atharrachadh nan timeannan

Ged nach 'eil an ùine fada bho thòisich mi air obair na ministrealachd thàinig atharrachadh mòr air dòighean dhaoine anns an ùine sin. Chan 'eil seann fhèar no seana bhean anns an sgìreachd so bho chionn bhliadhnanach air an leabaidh gun a bhì ag éirigh aise. Tha sin fìor a thaobh gach àite eile anns a' Ghàidhealtachd. Bho chionn leth-cheud no trì fichead bliadhna bha seann daoine anns gach baile a bhiodh air an leabaidh gun éirigh fad bhliadhnanach. Ach dh' fhalbh sin gu buileach. Ciod an t-aobhar? Theagamh gu bheil iomadh aobhar air, ach tha mi an dùil gur e so an t-aobhar as motha, an cùram a tha Riaghladh na dùthcha a' gabhail do sheann daoine an diugh, 'g an cìobaireachd agus 'g an dotaireachd agus

a' toirt dhaibh *pensions*. Tha sin a' toirt misneach do sheann daoine agus a' cumail sprachd 'n an inntinn cho maith ri fallaineachd 'n am bodhig. Tha beò-shlaint an t-sluaigh na's fheàrr an diugh air chor agus nach 'eil uiread cianalais no leann-dubh 'n am meag. Anns na seann làithean ghabhadh fir is mnathan a bha car gearanach is easlainteach ris an leabaidh le 'n toil féin móran bhliadhnanach m'an tigeadh a' chrìoch orra, agus theagamh gun chead no gun chomhairle dotair iarraidh, ach an diugh tha cìobaireachd nan dotairean cho teann orra 's nach 'eil maith dhaibh fantuinn 's an leabaidh mur bheil dad ceàrr orra. Ma dh' fhanas theagamh gu'n tig Ard-chiobair a dh' aon ghnothuch á Dùn-éideann 'g an cur aise. An fheadhainn a bhiodh aon uair air an leabaidh aig trì fichead gheibhear iad an diugh a' cluich *golf* aig ceithir fichead, agus a' *bòilich as an cuimse leis a' bhall*.

Tha atharrachadh eile a' tighinn air dòighean dhaoine; chan 'eil teaghlaichean an diugh cho toileach air frithealadh do aon dhiubh féin a tha tinn no 'n a uallach do chàch, ma tha an tinneas no an t-uallach a' marsuinn fada. Anns na seann làithean fhrithealadh daoine d'an cuideachd féin fad bhliadhnanach gun sgiths gun ghearan, ach an diugh ma leanas an tinneas na's fhaide na seachduin no dhà, cuirear an duine tinn do *Dhachaidh* air choreigin far nach bi e 'na dhragh. Chan e uile gu léir cion coibhneis as aobhar do'n fhasan ùr so ach an déidh a tha aig daoine air a bhi saor bho gach cuing is ceangal a chumadh fo spàg an uaireadair iad. Cha toigh leò rud air bith a bhios 'n a dhragh dhaibh, agus a chionn gu bheil e 'n a dhragh dhaibh seann duine no duine tinn a bhi air an cùram a là agus a dh' oidheche is fheàrr leò an cur do *Thigh-Fois* no do *Thigh-eiridinn* agus pàidheadh air an son seach an cumail aig an tigh. Aon uair cha bu mhaith le daoine làmhan choimheach a bhi timchioll air a' mharbh, ach an diugh fàgar an neach a shiubhail ann an ospadal ann an Tigh-nam-marbh gu là an tiodhlacaidh gun a thoirt dhachaidh gu chuideachd féin idir, is pàidhear an coimheach air son sheirbhisean caomhail a b' àbhaist a bhi air an deanamh gu gràdhach agus gu toileach le dàimhich. Theagamh gu bheil a' ghineal òg na's pongaile anns na cùisean so na bha an aithrichean, agus gu bheil an t-atharrachadh so reusanta gu leòr, ach gu cinnteach cha toigh leam e. Is blàth an fhuil; b' fheàrr leam làmhan mo chuideachd féin a bhi timchioll orm an àm na h-airce seach a bhi an urra ri iochd a' choimhich.

Eaglais an Naoimh Oran

Chaill an eaglais so, an Dùn-éideann, dà fhoirbheach a ràinig aois mhór, Eoghan Camshron agus Iain MacLùcais, a bha le chéile

ceithir fichead agus a dhà dheug a dh' aois. Anns an t-Seann Tiomnadh tha làithean buan agus saoghal fada agus sìth air an gealltuinn do'n fhìrean; bha eagal an Tighearn do'n dithis ud 'n a smior d' an cnàmhan.

An dream tha air an suidheachadh
an tigh 's an àros Dhe,
An cùirtibh greadhnach àrd ar Dia
sior-fhàsaidh iad gach rè

Bha Eoghan Camshron 'na fhear-comanachaidh trì fichead bliadhna agus a trì, agus leth-cheud bliadhna 'n a fhoirbheach. Bhuineadh e do Rainneach, an siorramachd Pheairt; fìor Ghàidheal de 'n t-seann stoc nach 'eil na's feàrr ri fhaotainn an àite air bith.

Rugadh Iain MacLùcais an I Chaluim-cille; an làithean òige chaidh e do Shasunn far an do chuir e seachad cuid mhaith d'a bheatha, ach o chionn deich bhadhna fichead thàinig e do Dhùn-éideann. Fad na h-ùine a bha e an Dùn-éideann bha e 'na fhear-cuideachaidh taiceil an eaglais an Naoimh Oran; dileas do'n mhinistear, coibhneil is truacanta ri daoine a bha bochd le tinneas no 'n an cranncur. Dh' fhaodadh e a ràdh mu eaglais an Naoimh Oran mar thubhairt an Salmadair mu Shìon, "tha do sheirbhiseach a' gabhail thachd 'n a clach-aibh," oir cha robh rud air an t-saoghal a b' fheàrr leis na bhì cur maise air an eaglais a mach 's a stigh.

Call do'n Eaglais

Air a mhìos a chaidh seachad thàinig call mór air Eaglais na h-Alba le bàs an diadhair urramach, an t-Ollamh H. R. Mac an Tòisich, a shiubhail gu h-obann an Steòrnabhagh. Bha e 'na dhuine maith agus 'n a dhuine mór air gach dòigh, ach a mhàin nach robh e mór as fhéin. Choisinn e gach onoir a ghabhadh cosnadh an Oil-thigh Dhùn-éideann; thug an eaglais gach urram dha as urrainn fear-teagais fhaotainn; ràinig a chliù agus a leabhraichean America agus a' Ghearmailt, is bhiodh Par-taich is Medich is Elamaich a' tighinn do'n Chollaist Ur an Dùn-éideann a dh' aon ghnothuch gus a chluinntinn, ach a dh' aindeoin sin uile bha e cho iriosal 's nach saoleamaid gu robh ann ach ar leithid féin. Ach cha robh leithid an duine ud ri fhaotainn ach annamh eadhon am measg nan àrd-sgoilearan; chan e mhàin gu robh eòlas farsuing aige ach bha inntinn agus tuigse agus breithneachadh aige a bha air an soilleachadh agus air an naomhachadh leis a' ghliocas a ta o shuas. Bha àite dha fhéin aige am measg luchd-teagais na h-Alba oir cha robh duine eile anns a' ghineal so a rinn uiread seanchais ri oileanaich òga air na ceistean móra a tha dlùth ri fìor chridhe a' Chreidimh 's a rinn an t-Ollamh Mac an Tòisich. Tha cuid de chàch nach 'eil ach a' dranndanaich gun sgur mu nithean beaga agus tioram anns nach 'eil

móran feuma, ach bha esan daonnan a' buntainn ris na nithean móra ris am faodar dìomhaireachd na Diadhachd a ràdh. Bha a chridhe anns an t-soisgeul agus ann an aobhar an t-soisgeil; cha mhór de luchd-teagaisg nan Oil-thighean a rinn uiread searmonachaidh ris, is bha e cho simplidh agus cho soilleir agus cho drùidhteach

anns a' chùbaid 's a bha e am measg nan oil-eanach. Bu duine e nach tric a chithear a leithid, sgoilear maith, fear-teagaisg a chuir siol ann an intinnean dhaoine eile a bhios a' giùlan toraidh fad iomadh latha, agus na's fheàrr na sin uile, duine anns an robh cumhachd na diadhaidheachd.

Ard Sheanadh na h-Eaglais

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUIN, PH.D.

MAR a tha fhios aig an leughadair choinnich Àrd chùirt na h-Eaglais mar is gnàth leatha ann an Dùn-Eideann rè dheich làithean de 'n Eag-mhìos, a chluinntinn iomraidh air gach earrann d'a saothair anns an dùthaich so, agus air feadh an t-saoghail; agus a thoirt breith air cùisean de iomadh gnè a bha am feum òrduchaidh.

Cha chreid mi gu bheil Pàrlamaid anns an t-saoghal uile cho lionmhor àireamh agus cho stàtail giùlan ris an Ard Sheanadh. Tha suas ri seachd ceud deug ball ann an còir suidhe innte. Aig àm a fosglaidh, an uair a tha an Ceann-suidhe deas gu tighinn a stigh do'n talla, tha oifigeach ag éigheach "An Ceann-suidhe"; agus tha na buill uile ag éirigh 'n an seasamh, agus an ruig esan a' chathair, is an ceadaich e dhoibh suidhe. Nithear an gluasad ceudna ri Ionadair an Rìgh cho luath is a thig e a làthair, ged nach eil esan air éigheach le oifigeach air bith. An déidh sin, seinnear salm gun chuid-eachadh o inneil, leugar cuibhrionn de 'n Sgrìobtur, agus theid an Ceann-suidhe ann an ceann ùrnuigh. Is ann mar sin a dh' fhosglar gach seisein. An déidh an aoraidh, thatar a'dol an caramh gnothuich an latha.

* * * * *

Cha b'urrainn dhomh gun a bhi a' breithneachadh le taingalachd air meud na sochair a tha sinn a' sealbhachadh anns an dùthaich so an coimeas ri eaglaisean eile air feadh na Roinn-Eòrpa: sinne a' coinneachadh fo dhìon an lagha, a' mealtuinn deadh-ghean an Rìgh agus Uachdranachd na dùthcha cho maith ri saorsa coguis agus faicail, am feadh is a tha móran d'ar bràithrean anns a' Chreidimh air an ciurradh le uachdarain bhreuna, air am bacadh le laghanna searbh, fo throm dhaorsa agus dhiomb. Gun teagamh fhuair Eaglais na h-Alba a cuid féin de thruaighean agus de fhulangas roimhe so; agus cha chuirinn geall nach 'eil latha deuchainn a' dlùthachadh oirre a rithist, a dh'aindeoin coltais fàbhair aig an àm; oir tha ceist shòlaimte agus chunnartach fa chomhair na h-Eaglais anna na bliadhnanach so; 'se sin am bheil e ceadaichte do Chrìosduidh pàirt a ghabhail ann an cogadh? Tha àireamh mhór

an diugh a' creidsinn gur e toibheum uamhasach a tha anns a' bheachd gu bheil e ceadaichte do dhuine dol a mach a mharbhadh a chomh-chreutair no a bhràthar anns a' chreidimh, ann an ainm Iosa Chrìosd. A réir an tuigse-san air teagasg agus eiseimpleir an Fhir-Shaoraidh, cha ghabhadh deanadas duine dol na bu diriche an aghaidh a thoile-san na gu'n rachadh e a mach le gunna is beigeineid is puinnsean a sgrios agus a leònadh dhaoine.

Air an làmh eile, tha a mhór-chuid de 'n t-sluagh a' creidsinn, uamhasach is mar a tha cogadh, gur fearr e na leigeil le nàmhaid cuing eucorach a chur m'ar muineal, agus tràillean a dheanamh dhinn; agus amhuil is còir do dhuine a bheatha féin agus beatha a choimhearsnaich a dhìonadh agus a choimhead, gur còir dha mar an ceudna a dhùthaich a sheasamh an aghaidh spùineadair, agus smachd a chur le cumhachd arm orrasan nach gabh ceann-sachadh air dhòigh eile. Theireadh iadsan mur 'eil so comh-réidh ri teagasg Chrìosd, nach 'eil comas air ach an teagasg sin a dhi-chuimhneachadh. Is i so, ma ta, a cheist a tha mar bheirm ann an intinn na h-Eaglais anns na làithean so. Bithidh i fa chomhair an Ard Sheanaidh an ath bhliadhna; agus na 'n tachradh e gu 'm mallaicheadh an Seanadh gach seòrsa cogaidh a sgriosas daoine, cha chreid mi gu'm b' fhada gus an atharraicheadh fàbhar na Staidhe gu fuath. Chan 'eil fhios co dhiubh a thachras sin, no nach tachair. Aig an àm, tha an latha maith, is an soirbheas ciùin; tha an Eaglais ann an suidheachadh neo-chumanta ion-mhianntachail; agus thigeadh e dhuinn uile, chan e a mhàin a bhi taingeil, ach mar an ceudna a bhi eudmhor 'n ar dreuchd agus 'n ar seirbhis ann an aobhar Chrìosd, ma tha sinn gu feum ceart a dheanamh d'ar cothrom, agus gu bhi airdh air sochairean cho saobhair. An àitibh aoibhneach thuit ar Ìon; 's leinn oighreachd bhreagh nach gann.

* * * * *

An Seanadh ro mhór

Chuala mi cuid a' gearan gu bheil àireamh an t-Seanaidh fada tuilleadh is lionmhor airson cùisean na h-Eaglaise a rannsachadh agus

buntainn riu le gliocas. Farraidich iad, chan ann gun reusan: “Ciamar is urrainn do sheachd ceud deug duine tighinn gu comh-chòrdadh ann an ùine ghoirid a thaobh gnothuich air bith a tha draghail ri a réiteachadh!” Their iad mar an ceudna: “Mur ’eil guth làidir aig duine a dh’ éireas a thoirt beachd air aghaidh anns a’ Chomhairle ud, cha chluinnear e ach ri bronagail; agus ann am mionaid, éiridh glaoth is ùpraid m’a thimchioll a chuireas ’n a chabhaig, agus an sin ’n a shuidhe e. Ach faodaidh deadh cheann a bhi air fear aig nach ’eil ach guth fann; agus faodaidh barrachd fuaim na gliocas a bhi ann an guth na trompaid. Mar sin, tha an Seanadh a’ call comhairle buidheann nach beag de fheadhainn ghlice, agus ag éisdeachd ri feadhainn eile d’an robh cho maith a bhi ’n an tós. Tha an t-àm an àireamh mhì-reusonta ud a ghearradh a sìos. Dh’ fhòghnadh a’ cheathramh cuid dhi air son a ghnothuich.”

Tha so uile gle phongail; agus cò a their nach tig lughdachadh nach beag air an t-Seanadh ri tìm. Ach ma thig, tha eagal orm gur motha a bhios de chall na de bhuanachd ’n a lorg. Chan ’eil sinn ri bhi a di-chuimhneachadh a bhrosnachaidh spioraid agus an fharsuingeachadh tuigs a tha ri ’m faotainn anns a’ chòmhdhail mhóir ud; nithean a tha prìseil arao do mhinistirean agus do fhoirich. Tha iad a’ faighinn seallaidh is a cluinntinn iomraidh air meud na h-oibre anns am bheil an Eaglais an sàs arao anns an dùthaich againn féin, agus ann an dùtlachannan céin. Eisdidh iad an sud ri seirbhisich inbheach as gach ceàrn de ’n domhan; agus gheibh iad fadadh is comhfhurtachd air am bheil feum aca, mar nach faigh iad air dhòigh eile. Do bhrìgh sin, cha chreid mi gu ’m biodh e a chum maith na h-Eaglaise a leithid sud de chothrom a dheanamh ainneamh dhoibh. A thaobh cheistean agus chùisean a tha ag agairt rannsachaidh agus réiteachaidh, tha fhìos againn ciamar a tha an leithidean sin air buntainn riu a cheana: cuirear iad an toiseach gu Committee, far an cluinnear an guth fann cho maith ris an trompaid, far an laigh an t-uan ri taobh na leòghainn gun chùram. Theid iadsan an caramh nan gnothuch ud gu réidh, gun chabhaig, ’g an tionndadh is ’g an cireadh le reusonachadh gus am bi iad cho slìodta, an uair a bheirear iad fa chomhair an t-Seanadh, is nach bi dragh anna ach mar a b’ àbhaist. Mar sin, air leam nach ’eil grunnad a’ ghearrain cho làidir is a shaoileas cuid; co dhuibh nach ’eil e na aobhar làidir gu leòir air son gu’n rachadh an tuagh a thogail ri Seanadh mòr na h-Eaglaise.

* * * * *

Aireamh an luchd-comanachaidh

Ag amharc air iomradh staid na h-Eaglais ’n ar dùthaich féin, tha e fìor nach ’eil àireamh

ar luchd-comanachaidh uile gu léir cho àrd is a bha i an uiridh; ach air a shon sin, tha e soilleir gu bheil earann chumhachdach de’n t-sluagh, chan ann a mhàin fo bhuaidh an t-soisgeil, ach mar bhuill fhollaiseach anns an Eaglais. Tha sinn an còmhnuidh a’ cluinntinn gu bheil an sluagh a’ tuiteam air falbh ann an tomhas mòr o fhrithéaladh mheadhonan nan gràs. Feumaidh tomhas air chor-eigin de ’n fhìrinn a bhi anns an tuairisgeul sin. Air an làmh eile, tha muillein, dà cheud ceithir fichead is a h-ochd mìle agus sia ceud (1,288,600) de shluagh na dùthcha a’ tighinn a dh’ ionnsaidh bòrd a’ Chomanachaidh. A nis, chan ’eil ach mu chòig muillein duine ann an Albainn uile. Dhiubh sin, tha buidheann nach beag aig a’ Phàp; agus buidheann làidir aig eaglaisean eile. Leis a sin, a dh’ aindeoin na their cuid, is iomadh aimsir a bu mhiosa ann an eachdraidh na h-Eaglaise na ’n tìm a tha a làthair. Cha chreid mi nach b’ ainneamh na h-aimsirean anns an robh tuilleadh de ’n t-sluagh a’ deanamh aidmheil fhollaisich air an creidimh. Rud eile: cha tig a bheag an diugh, a réir mo bheachd-sa co dhiubh, gu bòrd an Tighearna, mur ’eil iad fo tharruing gràis Dhe; oir tha saorsa am beachd agus an toil féin aca; agus cha ghabh a bheag dhiubh ceum cho cudthromach a thoileachadh neach air bith, mur ’eil iad air an gluasad ’n an spiorad fein. N’an tìgeadh latha fionnaireachaidh o’n àird air an àireamh mhóir so de dheisciobuil Chrìosd, chruth—atharraicheadh iad an dùthaich, dhuisgeadh na mairbh, agus rachadh arao mòran saobhreis agus mòran sheirbhiseach a choisrigeadh a chum an fhogharaidh, a tha a’ dol a dholaidh an diugh le’n cion.

Bailtean ùra

Tha fhìos againn uile mu ’n atharrachadh mhór a tha dol air aghaidh anns an dùthaich mu dheas; mar a tha bailtean ùra air éirigh taobh a muigh nam bailtean móra, anns am bheil mòran mhiltean de shluagh a tha bochd ’n an crannchur. Tha e soilleir gur e fìor dhleasdanas Eaglais na h-Alba frithealadh dhoibh-san agus d’ an cloinn, ann an gnoth-uichean spioradail. Cha ghabh sin deanamh gun tighean-coinneamh agus eaglaisean ùra a thogail ’n am measg. Dà bhliadhna air ais, dh’ iarradh oirn suim mhór airgid a thogail—naoi fichead mìle pundo Sasunnach (£180,000) ann an trì bliadhna. Dh’ aithriseadh aig an t-Seanadh gu’n d’ fhuaradh a cheana mu ochd fichead mìle (£160,000). Is aobhar taingeachd so nach beag, agus is maith an comharradh e. Tha ministirean ’g an suidheachadh, comhthionnailean ’g an cruinneachadh, agus an òigridh ’g an teagasg ann an oilein an Tighearna anns na ceàrnaibh ùra ud.

(Ri leantuinne)

Am Facal Nach Gabh Mùchadh

“Agus tharladh an uair a leugh Iehudà trì no ceithir earrannan, gu’n do gheàrr e leis an sgein-phinn e, agus thàil e anns an teine a bha air an teinntean e, gus an robh an clàr gu h-ìomlan air a chaitheamh.”—
 JEREMIAH, XXXVI, 23.

GED bu ghlic agus bu dhiadhaidh an duine Iosiah rìgh Iudaih, cha robh ’na mhic ach diù nam fear. Tha sin glé thrìc a’ tachairt, clann air an togail ann an dachaidhean cliùteach a tha ’n an nàire is ’n am bristeadh-cridhe d’ am pàrantan. Ann an leabhar-cachdraidh rìgh-rean Iudaih chan ’eil aon ainm as cliùtiche na Iosiah. O bha e ’na bhalach òg gus an do chrìochnaich e a bheatha, an déidh dha rìoghachadh aon bhliadhna deug ar fhichead, ghluais e ann an slighean ceart, a’ toirt ùmhlachd do lagh an Tighearna agus a’ toirt eisimpleir mhaith d’a shluagh. Chuir e air falbh as an dùthaich iodhol-aoradh is aoradh-gréine, leann-ain-shith is luchd-fiosachd, agus droch chleachdanna eile a bha cur an t-sluaigh air seachran o Dhia, agus stéidhich e an creideamh air leabhar an lagha. Is e an teisteanas a fhuair e o luchd-cachdraidh Iudaih, “ Rinn e an ni a bha ceart ann an sùilibh an Tighearna, agus dh’ imich e ann an uile shlighe Dhaibhidh ’athar, agus cha do chlaon e a dh’ ionnsuidh na làimhe deise no na làimhe clìthe.”

Chuir an sluagh Iehoahas air a’ chrùn an déidh ’athar, ach cha do rìoghaich e ach trì mìosan ann ’an Ierusalem. Chuir e an suarachas comhairlean is cleachdanan ’athar; thòisich an rìoghachd air dol air a h-ais, agus ann an ùine ghoirid thug rìgh na h-Eiphit air falbh am braighdeanas e.

Uabhar na h-inntinn nàdurra

An sin chuireadh Iehoiacim a bhràthair ’na rìgh, ach cha b’ esan dad a b’ fheàrr. An àite a shùilean a bhi air am fosgladh le droch dheanadas a bhràthar agus an deireadh truaigh gus an tàinig e bha e mar dhuine a bha suidhichte air cron a dheanamh dha féin is d’a shluagh. Chan éisdeadh e ri comhairle; cha robh suim aige do lagh an Tighearna no urram d’a Fhacal, gus mu dheireadh, an uair a thug am Facal sin oibheum d’a inntinn uaibhrich, an do shrachd e na duilleagan air an robh e sgriobhta agus an do thilg e anns an teine iad. Sin an naidheachd a tha againn anns na briathran so á leabhar Ieremiah.

Thug Dia iomadh cothrom do Iehoiacim. Tha Dia a’ deanamh sin daonnan. Tha e mall chum feige agus pailt ann an tròcàir. An uair nach éisdear ri aon teachdaire cuiridh e teachdaire eile; an uair a dhiùltar a chuireadh

cha dùin e an dorus le feirg. O! cò as urrainn labhairt air fad-fhulangas an Tighearna agus faidhidinn an Spioraid Naoinh mar bu choir! Mur biodh an Spiorad Naomh caomhail is faidhidinneach cha bhiodh eadhon an t-aon as fheàrr againn air a theàrnadh, oir mhùch sinn a ghuth agus a rabhaidhean fichead is mìle uair; mhùch sinn e cho tric ’s gur e iongantasan nan iongantasan nach d’ thug e suas dòchas dhinn.

Ach tha gràdh Dhé na’s faidhidinniche na daoine; fuilgidh e na h-uile nithean; creididh e na h-uile nithean; giùlainidh e na h-uile nithean. Fuilgidh e tàir is eas-urram nach fuiling gràdh dhaoine; cha chaill e a dhòchas do dhaoine air an do thionndaidh eadhon an dàimhich féin an cùl; leanaidh e iad gu ciùin caomhail, an dòchas gu’n tig iad thuea féin agus gu’n éisd iad ris an impidh bheannaichte a tha e a’ cur orra. O! nach uamhasach am peacadh e gu bheil daoine a’ cur a’ ghràidh chaoimh so an suarachas; gu bheil Spiorad faidhidinneach an Tighearna a’ strì riu gun sgur agus gun iad a’ toirt éisdeachd no urram d’a ghuth! Am measg gach peacadh d’a bheil daoine ciontach a bheil peacadh eile as mìosa na so, gu bheil iad a’ deanamh dìmeas air gràdh cho mòr; a’ tionndadh an cùil air an aon Charaid as caomhaile agus as maisiche agus as blàithe air an cualas riamh iomradh?

Faidhidinn Dhe

Na’n robh Spiorad Dhé mar dhuine cha do lean e air strì ri Iehoiacim cho fada ’s a rinn e, oir chruadhaich an rìgh amaideach a chridhe anns an olc. Smachdaich Dia e le slat a’ ghràidh uair an déidh uaire; thug e cothrom an déidh cothrom dha, ach cha do rinn Iehoiacim aithreachas. Gun a bhi a’ tighinn thairis aig an àm so air dòighean eile anns an do labhair e ris ’na fhreasdal agus ann an cuisean a rìoghachd, chuir e am faidh Uriah thuige a dh’innseadh dha mu oleas a riaghlaidh agus a thoirt rabhaidh dha eucoir a thréigsinn, ach is e na thàinig as a sin gu’n do mharbh e Uriah leis a’ chlàidheamh agus gu’n do thilg e a chorp ann an uaignean nan daoine coitchionn. Dh’ fheuch e ri greim fhaotainn air an fhàidh Ieremiah cuideachd, a bha deanamh fàistneachd an

aghaidh Iudaih, ach shaor Dia a sheirbhiseach as a làimh.

Shaoileamaid gu'n leigeadh Spiorad an Tighearna a nis le Iehoiacim a rathad féin a ghabhail, agus nach biodh aithreachas ann dha na's mò, ach bha làmhan an Tighearna air an sineadh a mach thuige eadhon fathast. "Cò an Dia ann a tha cosmhuil riut-sa, a mhaitheas aingidheachd, agus a ghabhas seachd air eusaontas do shluaigh; cha ghléidh e a chorruich gu siorruidh oir is toigh leis trècair."

Cha d' thug Dia thairis Iehoiacim a dh' aindeòin a cheannaire is aingidheachd; aon chothrom eile thug e dha air aithreachas a dheanamh. Le beul an fhàidh Ieremiah chuir e teachdaireachd thuige a' toirt rabhaidh dha mu'n chrìch a bha roimhe. Bha an teachdair-eachd so air a sgrìobhadh air clàr-sgrìobhaidh fo làimh Bharuich, agus air a leughadh ann an tigh an Tighearna agus ann an éisdeachd an t-sluaigh. Dh' innis na h-uaislean do Iehoiacim mu'n fhàistneachd so a rinn Ieremiah, agus "an sin chuir an rìgh Iehudi a thoirt a' chlàir d'a ionnsuidh, agus leugh Iehudi e ann an éisdeachd an rìgh." Mar a chuala Iehoiacim an teachdaireachd a chuir Dia thuige, an àite eagal a ghabhail is ann a ghabh e fearg; spion e an clàr air an robh Facal an Tighearna á làimh Iehudi; gheàrr e leis an sgéin-phinn e, agus thilg e anns an teine e, agus an robh an clàr gu h-ìomlan air a losgadh.

Am a bhinne

An uair a rinn Iehoiacim sin bha là nan gràs seachad dha; thug Spiorad faidhidinneach an Tighearna suas dòchas d'a thaobh, is cha robh dha tuilleadh ach dùil eagalach ri breitheanas is fearg theinnteach. "Ni mise," thubhairt Dia, "peanas air féin agus air a shliochd, air

son an easaontais; cha bhi aige neach a shuidheas air rìgh-chaitir Dhaibhidh, agus tilgear a chlosach a mach a chum an teas anns an là, agus a chum an reothaidh anns an oidhche."

Shaoil Iehoiacim gu robh e ullamh agus Facal an Tighearna an uair a chuir e anns an teine e, ach tha sinn a' leughadh gu'n deachaidh clàr eile a sgrìobhadh air an robh na briathran ceudna air an cur sìos a bha air a' cheud chlàr, agus mòran de bhriathribh eile cosmhuil riu. Chan urrainn daoine Facal an Tighearna a mhùchadh no mharbhadh; tha beatha mhaireannach ann, agus eadhon ged chuirteadh anns an teine e thig e as, agus tachraidh e a rìs air an duine a chuir ann e.

Tha iomadh leasan a dh' fhaodamaid a tharruing o'n naidheachd so, ach an leasan so gu sònruichte, gur dìomhain do dhaoine a bhi breabadh an aghaidh facal is lagh an Tighearna. Tha mòran dhaoine aig am bheil fuath do'n Bhiobull, a chionn gu bheil am Biobull a' dìteadh am beatha; a' toirmeasg nithean d'a bheil gràdh aca-san agus a' gairm an aire gu nithean anns nach 'eil tlachd aca. Ach cha dean am fuath no am mallachd cron no coire air a' Bhiobull, ged ni iad cron orra féin; chan atharraich am fuath aon lide de'n fhìrinn. Mar tha Pol ag ràdh chan urrainn sinn dad a dheanamh an aghaidh na fìrinn. Tha cumhachd is ùghdarras is neart neo-bhàsmhor innte, oir is ann o Dhia a tha an fhìrinn, agus tha cumhachd an Uilechumhachdaich is seasmhachd an Ti air nach tig caochladh air a cùl. An uair a tha duine a' dol an aghaidh Facal an Tighearna, a' saoilinn 'n a amaideas agus 'n a dhannarrachd gu'n toir e dùlain do Dhia, tha e a' cur a bhroillich ri sruth as làidire na Coire-Bhreacain, sruth ris nach urrainn e cothachadh, sruth nach deachaidh riamh is nach téid gu bràth neach 'na aghaidh.

Annas a' Chathair

ANNS a' bhliadhna 1813, a' bhliadhna anns an robh Cogadh Mór na Roinn-Eòrpa ri Napoleon 'n a sheusar, bha Màiri Chamshron, nighean do thuathanach beag an Aird-ghobhar, air fasdadh aig an t-Siorram an Ionar-nis. Ann an toiseach an Fhoghair leig bean an t-Siorraim dhachaidh i, a dh' fhaicinn a cuideachd, agus air an rathad dhachaidh chuir i seachad oidhche anns a' Ghearasdan, Gearasdan Ionar-Lòchaidh. Thachair gu'n robh saighdear òg de 'n Fhriceadan Dhubh anns a' Ghearasdan an oidhche ud, saighdear a bha air a chur dhachaidh le buidheann de phrìosanaich Fhrangach, agus a bha nis a' feitheamh gus an tigeadh gairm air dol air ais do'n réiseamaid. Choinnich an dithis, ghabh iad gaol air a chéile, agus gus naidheachd ghoirid a dheanamh, phòs iad ann

am beagan ùine, gun chead cuideachd Màiri. Bha a màthair gu sònruichte fada fada an aghaidh an t-saighdeir.

Bha an Siorram agus a bhean duilich searbhanta mhaith a chall, ach bha iad 'n an daoine ciallach glic is thug iad suim airgid le am beannachd do Mhàiri Chamshron, a chionn gu robh fhios aca gur e pòsadh sona agus urramach a rinn i féin agus an saighdear.

Ged nach robh Màiri 'n a bean-aideachaidh agus nach robh i cinnteach gu robh creidimeadh slàinteil aice ann an Crìosd bha suim aice do Dhia agus d'a Fhìrinn is bhithheadh i a' leughadh a h-uile latha caibideil anns a' Bhiobull. A' mhaduinn a dh' fhàg iad an Gearasdan a dhol do Obar-eadhain, fann an robh iad ri aiseag fhaotainn, rinn aon fhacal a' leugh i greim

cho làidir air a h-inntinn 's gu'n d' fhan e 'n a cuimhne gu bràth tuilleadh,—*Tha Dia 'n a shuidhe air rìgh-chaitir a naomhachd.* A cheud saighead a chuir an Spiorad Naomh 'n a cridhe.

Air an rathad gu Obar-eadhain chuir iad seachad an t-Sàbaid ann am baile beag ris an abrar Hunndaidh, an Srath Bhalgaidh. Chaidh iad do'n eaglais air a' mheadhon-là, agus ciod a b' iongantache le Màiri Chamshron na gu'n do ghabh am ministear, Seòras Ross Monro, M.A., mar a cheann-teagais na ceart bhriathran a rinn greim air a h-inntinn a' mhaduinn a dh' fhàg iad an Gearasdan,—*Tha Dia 'n a shuidhe air rìgh-chaitir a naomhachd.* An dara saighead a chuir an Spiorad Naomh 'n a cridhe.

Anns an fheasgar choisich iad a mach as a' bhaile air ghaol faotainn leò féin, agus seanchas blàth is dìomhair eatorra mar bhios eadar càraidean gaolach daonnaig. B'e an rud a bu mhò a bha cur de mhulad air Màiri gu robh i a' fàgail na dùthcha gun bheannachd a pàrantan. Cha b' ann aice-se a bha choire ach air a shon sin bha a cridhe goirt.

An uair a bha iad a' tilleadh a steach do'n bhaile lean iad bruachan na h-aibhne, agus faicear aig bun bruthaich a bha greis bhupa "bothan beag fasnach 's e gealaicht le aol." "A Sheumais, a ghaoil," arsa Màiri, "am faca tu riamh tigh beag eile cho grinn ris? Nach bu shona a bhithemaid, na'n robh an tigh beag boidheach so againn dhuinn féin a dh' fhuireach ann seach a bhi dol a dh' iarraidh a' chruaidh-chàis do Fhlannrais?"

Ràinig iad Obar-eadhain Di-màirt; an oidhche sin féin chaidh iad air bord na luinge a bha dol 'g an toirt do'n Spainnt far an robh Diuc Wellington leis an arm Bhreatunnach ag iomain nam Frangach roimhe.

* * * * *

Cha ruig mi a leas innseadh ciod an t-allaban a dh' fhuiling Mairi Chamshron anns an tìr thall far an do lean i an t-arm dlùth air dà bhliadhna. Ged bha na blàir a bha air an cur aig Ciudad Rodrigo agus Salamanca air an cur m' an deachaidh i a null chunnaic a Waterloo; bha i an sealladh a' bhlàir fhuiltich sin fad thri làithean agus a leanabh 'n a h-uchd, leanabh a thàinig gu ire duine agus a bha beò ann an Glaschu ann an 1891.

Bha a céile air a leòn aig Waterloo, ann am fìor thoiseach a' bhatail, ach cha robh fhios aice ciod a dh' éirich dha gus an d' fhuair i féin agus na mnathan eile a bha leantuinn an airm cead am blàr agus an dùthaich mu'n cuairt a shiubhal. Fhuair i e ann am Brussels ann an àite a bha air a dheasachadh air son shaighdearan leònta. Bha a cridhe làn le gaol is taingealachd an uair a chunnaic i gu robh e beò, ach bha e air a leòn cho dona 's nach gabhadh e gluasad á Brussels fad iomadh là.

An uair a chaidh e beagan na b' fheàrr agus a b' urrainn e seasamh air a chasan thugadh do Shasunn e, ach air dha dol air beulaibh a' Chòirneil agus an dotair anns an réiseamaid chunnacas nach deanadh e feum tuilleadh anns an arm. Mar sin thugadh dha a litir-shaoraidh agus *pension* beag, naoi sgillinn 's an là. Cha chumadh an *pension* am biadh 's an aodach iad, is b' fheudar do Mhàiri tòiseachadh air nigheadaireachd a ghabhail a steach gus an tigh a chumail, agus goireasan beaga a bha feumail do dhuine easlainteach fhaotainn.

Ach bha freasdal an Tighearn a tha 'n a shuidhe airrigh-chaitir a naomhachd ag oibreachadh agus ag ullachadh air son na càraid ghaolaich ud. Chuir Morair Hunndaidh fios gu Còirneal an Fhreiceadain Dhuibh, a dh' fhoigneachd am b' aithne dha càraid mheasail air bith a chuireadh e anns an *Lodge* aig a' Gheata air oighreachd Hunndaidh. Chuimh-nich an Còirneal air an t-saighdear d' an tug e a litir-shaoraidh o chionn ghoirid is thug e ainm agus a chliù do'n Mhorair. Dh' innis e dha gu robh bean chliùteach sgoinneil aige, oir b' aithne do'n Chòirneal Màiri Chamshron gu maith, is bhiodh e daonnaig ag ràdh ris na h-oifigich eile gu robh i na bu chiùine agus na bu bhanaile na gin de na mnathan eile a bha leantuinn na réiseamaid.

Bha cùisean eadar am Morair agus iad féin air an socruchadh gun dàil. Tha an t-slighe eadar Portsmouth, an ceann a deas Shasuinn agus Hunndaidh, an ceann a tuath Albainn, fada co dhiu, ach bha i na b' fhaide dhaibh-san a chionn gu robh an saighdear cho uireasbhuidheach leis a' chrùbaiche a bha 'n a chasan. Ach mu dheireadh ràinig iad an ceann-uidhe, agus an uair a ràinig iad e agus a chunnaic Màiri Chamshron an *Lodge* anns an robh iad a' dol a dh' fhuireach ghlaodh i le moit, "A Sheumais, a ghaoil, so agad, "am bothan beag fasnach 's e gealaicht le aol" a chunnaic sinn air feasgar na Sàbaid m' an do sheòl sinn do'n Spainnt. Nach 'eil cuimhne agad gu'n dubhairt mi gu'm bu shona dhuinn na'n robh e againn dhuinn féin seach a bhi dol air cheann a' chruadail do Fhlannrais?"

Ach bha rud a b' iongantache na sin ' feitheamh oirre fathast; os cionn teine a' chitsin bha clàr air a chrochadh air an robh na briathran so air an sgrìobhadh ann am fuaigheal riomhach, *Tha Dia 'n a shuidhe air rìgh-chaitir a naomhachd.* An treas saighead a chuir an Spiorad Naomh 'n a cridhe.

Bha nighean aig an fhear a bha romhpa anns an tigh aig an robh làmh ghrinn ach droch shlàinte; a chur seachad na h-ùine bhiodh i a' deanamh shamplairean, mar theirear riu; fuaigheal riomhach le snàth boidheach, is bha an samplair ud cho finealta

ann an sùilean a màthar 's gu'n do chroch i e fo ghloine os cionn teine a' chitsin. An uair a shiubhail a h-athair 's a chuir a mathair roimhe dol a dh' fhuireach le piuthair ann an Eilginn ghabh Morair Hunndaidh an airneis air fad uapa, is bha an samplair air fhàgail leis a' chòrr.

Bha Màiri Chamshron agus an saighdear ann an Tigh-a-Gheata fad iomadh bliadhna, comhfhurtachail gu leòir 'n an crannchur shaoghailta agus measail aig an coimhearsnaich. Bha dìthis chloinne aca, am mac a bha air a broilleach aig bhàr Waterloo agus balach eile a rugadh dhaibh trì bliadhna an déidh dhaibh suidheachadh ann an Hunndaidh. Cha deachaidh i riamh air a h-ais a dh' Aird-ghobhar oir cha do rinn a cuideachd uiread agus sgrìobhadh chuide, ach air uairean bhiodh ionndrainn 'n a cridhe air an dùthach shiar, Ceann-Gheàrrloch, is Suaineart, is Mùideart.

Ach bha ionndrainn a bu dòimhne 'na cridhe na h-ionndrainn air na beanntan agus na cladaichean thall; bha ionndrainn 'n a cridhe air Dia. Ged bha i stòlda agus faicilleach 'n a caitheamh-beatha, is frithheilteach air meadhonan nan gràs, bhiodh eagal ag éirigh 'n a h-intinn nach robh a' bheatha shiorruidh 'n a h-anam, a' bheatha shiorruidh a tha Dia a' toirt do chreidimhche tre Iosa Crìosd ar Tighearn.

* * * * *

Tha àite ann an Hunndaidh ris an abrar Tobar-Eòin, àite a bha air a choisrigeadh le searmonachadh dhaoine naomh o làithean Chaluim-cille. Mu'n bhliadhna 1840 bha dùsgadh ann an Hunndaidh; bha coinneamhan

air an cumail a mach air a' bhàr aig Tobar-Eoin far an robh sluagh mòr a' cruinneachadh a h-uile feasgar, is móran dhiubh fo chùram anma. Air feasgar àraidh cò an searmonaiche a bha aig Tobar-Eòin ach an duine diadhaidh R. M. Mac Cheyne? Am measg an luchd-éisdeachd bha Màiri Chamshron. An uair a dh' éirich an duine beannaichte agus a thug e a mach mar cheann-teagaisg na briathran so, *Tha Dia 'n a shuidhe air rìgh-chaitheir a naomhachd*, chuir an Spiorad Naomh a' cheathramh saighead ann an cridhe Màiri Chamshron.

Gus mo naidheachd a ghiorrachadh dhealraich an solus air a h-anam uigh ar n-uigh, is neartaich a dearbhachd ann an gràdh-saoraidh agus ann an cumhachd-saoraidh Chrìosd. Chaidh an obair mhaith air an do thòsich an Spiorad Naomh innte air aghaidh o bhliadhna gu bliadhna gus mu dheireadh an robh i comharraichte anns an sgìreachd, mar bheanaideachaidh a bha anabarrach soilleir agus tuigseach anns a' bheatha spioradail. Cha robh R. M. Mac Cheyne riamh ann an Obar-eadhain 'n a dhéidh sud gun dol a mach gu Hunndaidh a dh' fhaicinn Màiri Chamshron.

B' àbhaist dha a bhi 'g ràdh gu'm b' aithne dha ceudan a bha air an iompachadh fo shearmonachadh féin, ach nach robh gin dhiubh air an iompachadh le facal air bith a labhair esan ach le facal air chor-eigin ann am Facal Dhe a rinn greim air an aire agus air an intinn. Sin mar thachair do Mhàiri Chamshron; ghreimich am facal ud air a h-intinn is cha do leig e fois leatha gus an do ghéill i do'n Spiorad a bha a' strì rithe, *Tha Dia 'n a shuidhe air rìgh-chaitheir a naomhachd*.

Annas a' Choille Bheithe

CHA robh sgoil-shamhraidh riamh againn an Cille-sgumain gus am bliadhna, is cha mhò a bha fhios againn co ris a bha sgoil-shamhraidh coltach, ach thàinig sgoil-shamhraidh do Chille-sgumain ann an toiseach an Fhoghair am bliadhna air am bi cuimhne fad iomadh latha.

Bha i air a cumail le "Comunn na Sguabhe Uire," comunn aig a bheil e mar chrich àraidh an saoghal a chur ceart m'an teirig a' ghineal so. Choinnich iad an uiridh ann an Calasraid a dheasbud na ceiste, "Ciod a tha ceàrr air an t-saoghal?" ach bha cho beag de chòrdadh 'n am measg air a' phuing sin, is dh' fhàs na sgoilearan cho teth agus cho labhar 'n an conn-sachadh 's gu'n d' aontaich iad mu dheireadh, air ghaol sìthe, a' cheist sin fhàgail gun fhuasgladh agus dol air an aghaidh a chur an t-saoghail ceart gun dàil. "Cuiridh sinn an saoghal ceart an toiseach," arsa fear na Cathrach, "agus an sin rannsaichidh sinn ciod a tha ceàrr air."

Thàinig iad do Chille-sgumain feasgar Disathuirn; air maduinn na Sàbaid chaidh iad do'n eaglais is liubhair an t-Urramach Niall Mac Phàrlainn, B.D., searmon freagarrach air a' cheann-theagaisg so, "Agus thubhairt iad gach aon ri chéile, Thigibh, togamaid dhuinn féin baile, agus tìr, aig am bi a mhullach a' ruigheachd gu nèamh, agus deanamaid dhuinn féin ainm, air eagal gu'n sgaoilear o chéile sinn air aghaidh na talmhainn uile. . . . Uime sin thugadh Babel mar ainm air a' bhaile, a chionn gu'n do chuir an Tighearn thar a chéile cainnt na talmhainn uile; agus uaithe sin sgaoil an Tighearn iad air aghaidh na talmhainn uile (Genesis xi. 4, 9.)

Ciod air bith dòigh anns an roinnear iad, no ciod air bith ainm a bheirear orra, chan 'eil anns an t-saoghal ach dà sheòrsa dhaoine uile gu léir, an fheadhainn a tha cinnteach gu'n rachadh aca-san air an t-saoghal a chur ceart, agus an fheadhainn eile.

Cha robh gin de na thàinig do'n sgoil-shamhraidh toilichte leis an t-saoghal mar tha e ach cha mhò a bha gin dhiubh a' creidsinn anns na dòighean a bha aig càch air a chur ceart. Bha aon fhear de na labhair cinnteach nach robh leigheas ann do'n t-saoghal ach ionnsachadh a thoirt do'n chloinn; an cumail anns an sgoil gus am biodh iad seachd bliadhna deug agus tuarasadal a thoirt dhaibh an uair a ruigeadh iad ceithir bliadhna deug.

Fad na h-ùine a bha e a' bruidhinn bha boirionnach àrd caol, agus speuclair oirre, a' sealltuinn air le ro-aire, mar gu'm biodh i ag òl a bhriathran mar bhainne blàth, ach ged bha i a' sealltuinn air cho dùr cha robh i ag éisdeachd ri aon fhacal a bha e ag ràdh oir cha robh i ach a' feitheamh gus an sguireadh e agus am faigheadh i cothrom air leum 'n a seasamh i féin. An uair a rinn i sin thubhairt i nach robh e chum feum air bith a bhi cosd airgid air sgoilean no air cloinn gus an stadadh muinntir na dùthcha so de bhi ag itheadh feòla. Thubhairt i gu robh puinnsean na feòla a' dol air feadh na fala, a' marbhadh nam fridean dearga a tha imte agus a cur sgled air an eanchainn, agus dhearbh i bho sgrìobhaidhean lighichean a leugh i gu bheil feòil buailteach air grodadh ma tha i air a cumail fada gun salann ann an sìd theth.

Cho luath 's a chual e iomradh air salann leum fear eile 'na sheasamh agus shearmonaich e mu'n éifeachd a tha ann an salann cho dùrachdach 's ged bu mhissonaraidh e a' searmonachadh do na cinnich. "Tha iomradh air salann," ars' esan, "ann am Plato agus anns a' Bhiobull; bha eòlas aig muinntir Phersia air an éifeachd a tha ann an salann anns a' choigeamh linn agus chan 'eil e air a ràdh o cheann gu ceann de sgrìobhaidhean Herodotuis gu'n do shiubhail saighdear Greugach a bha faotaim salainn le càitheamh no le cancer no le uric acid anns an fhuil."

Lean iad orra fad seachduin agus a leigheas féin aig gach aon dhiubh air eucailean *na feadh-nach eile*. Bha freumh de'n chuthach anns na h-eanchainnean aca uile ach tha mi an dùil gu

robh barrachd de fhiabhrus a' chuthaich anns an fheadhainn air an robh ro-chùram mu'n chorp na bha ann an càch. An uair a thòisicheas daoine air ro-chùram a bhi orra m' an cridhe no m' an grùthan; no thòisicheas iad air iad féin a dhotaireachd; no air leughadh mu chungaidhean a bhios marsantan a' moladh dhaibh, tha iad air bruach sluic a tha cho domhain dorcha ri Tophet. Bu cho mhaith do dhuine a bhi marbh ri bhi a' smuaineachadh mu bhuill agus mu oibreachadh a chuirp féin gun sgar; mar is lugha is aithne dha mu oibreachadh a mhionaich agus a ghoile agus a chridhe is ann as fhèarr dha. Tha dotairean ann air son a' ghnòthuich sin, agus is glic do'n h-uile duine gach diomhaireachd a bhuineas do'n choluinn fhàgail 'n an làmhan-sa. Bheir sin saorsa inntinn dhuit, co dhiu a bheir e slàinte dhuit no nach toir, agus gun saorsa inntinn b' fhèarr dhuit a bhi marbh na bhi beò. Ma tha am bàs ri tighinn ort thig e ort co dhiu.

Bha fir agus mnathan anns an sgoil-shamhraidh ud a bha cinnteach gu'm biodh nèamh air thalamh na'n gabhadh daoine eile an comhairlesan a thaobh nithean neònach a fhuair iad a mach. Fhuair fear dhiubh a mach nach ruig thu a leas eagal a bhi ort roimh *appendicitis* ma dh'itheas tu làn spàine de ghainmhich tri uairean 's an latha. Gus a phuing a dhearbhadh dh' fhaighnich e de'n chuideachd an cual iad riamh *appendicitis* a bhi air each no air mart? "Is e an t-aobhar," ars' esan, "gu bheil e a' toirt dhaibh tùirneap agus buntata gun ghlanadh agus gu bheil iad ag itheadh na h-ùrach." Fhreagair cuid-eigin gu'm faca esan greimionaich air each iomadh uair, ach thog so uiread connsachaidh 's gu'm b' fheadar do fhear na Cathrach dol 's an eadraiginn.

Tha an sgoil a' dol air aghaidh fathast, is theagamh gu'm bi gu bràth tuilleadh oir tha an saoghal dannarra is duilich a chur ceart ach tha àireamh nan daoine aig a bheil dùil gu'n gabh e cur ceart le sgoiteachd no le gisreagan beaga faoine a' meudachadh a h-uile bliadhna.

Tha gliocas a' còmhnuidh maille ri céill.

Aig an Uinneig

Is miosa na'n t-uireasbhuidh tuilleadh 's a chòir

L A a thachair fear de na foirbhich air an Urramacach Niall Mac Phàrlain, B.D., dh'innis e dha gu robh Anna Nic an Tòisich air mhì-shaad, agus a' gearan nach do chuir e a chas a steach air a dorus o chionn bhìadhna. "Thubhairt mise rithe," ars am foirbheach, "gu robh mòran gaibh ri dheanamh ach gu'm faodadh i bhi cinnteach nach biodh sibh fada gun tadhall oirre."

Bha Anna Nic an Tòisich air mhì-shaad gun teagamh; "tha am ministear tric gu leòr anns a' choimhearsnachd so, a' tadhall air daoine eile, ach tha bliadhna mhòr o nach do chuir e a shròn a steach air mo dhorus-sa, no uiread agus fhoighneachd an robh mi beò."

An ath Di-luain chaidh Niall Mac Phàrlain, B.D., a dh'amharc Anna; chaidh e 'g a amharc a ris Di-màirt; leig e seachad Di-ciadaoin a chionn gu robh e aig tiodhlacadh, ach bha e air ais Di-ardaoin, agus Di-haoine.

An ath uair a choinnich am foirbheach rithe cha b' ann air mhì-shaad a bha Anna ach air a h-each mór. "An tug sibh an aire," ars' ise, "a bheil dad ceàrr air a' mhinistear? chan urrainn mise a chumail air falbh o mo dhorus; is ann a tha e a' sgiathalaich mu'n cuairt orm mar gu'm bu mhi peacach as miosa an Cille-sgumain; tha an duine a' call a thùir."

Is leathann an t-slighe

Tha am facal so fìor ann an dòigh eile a thuilleadh air an t-seagh anns a bheil e air a chleachdadh anns a' Bhìobull. Mar is leithne a thatar a' deanamh nan rathaidean-móra an diugh is ann is mò a tha de dhaoine air am marbhadh orra. Tha na rathaidean leathann a' treòrachadh a chum sgrìos a chionn gu bheil iad 'n am buaireadh do dhaoine a bhì deanamh réiseadh gun chiall orra. Air an t-seachduin so chaidh bha ochd fichead duine air am marbhadh agus suas ri còig mìle air an dochann air rathaidean-móra na dùthcha so, is tha sin a' dol air aghaidh a h-uile seachduin. Sin a' phrìs a thatar a' pàigheadh air son farsuingeachd nan rathaidean; na'n robh iad na b' aimh-leithne cha bhiodh uiread call orra.

Ach chan 'eil feum ann do dhuine air bith an diugh feuchainn ri cur an aghaidh na feadhnaich a tha an dùil nach 'eil dòigh as cinntiche air sonas agus soirbheachadh a thoirt do'n dùthaich na rathaidean farsuing a dheanamh. Cha bhiodh ann ach guith ag éigheach anns an straihlich a chluinnear air na rathaidean sin féin. Bhatar an dùil aon uair nach robh againn ach rathaidean farsuing fhaotainn anns a' Ghàidhealtachd 's gu'm biodh na glinn aig agus gu'n tigeadh na bailtean beaga fo bhlàth mar an ròs, ach is e a tha tachairt gu bheil na rathaidean farsuing a' cur as do mharsantan, do ghoibhnean, do thàillearan, agus do gach seòrsa eile de luchd-ceaird anns a' Ghàidhealtachd. An àite a bhì a' ceannach guail o'n mharsanta againn fhéin tha an dara leth de mhuintir Chille-sgumain a nis 'g a cheannach bho *lorry* a tha tighinn trì fichead mìle á Fìof. Tha fichead bùth air chuibhlichean a' tighinn a h-uile seachduin á Dundeagh, agus á Glaschu, agus á Dùn-éideann, agus á Struidhla, o na bha na rathaid-ean-móra air an deanamh leathann. Tha sin a' sgrìos beatha na dùthcha agus nam bailtean-beaga.

Ag ath-cheannach na h-aimsir

Am measg nithean eile a tha am facal so a' ciallachadh tha e a' ciallachadh gur còir dhuinn feum ceart a dheanamh d'ar n-ùine. Tha ar làithean a' dol seachad mar shruth, agus mur bheil duine cùramach m'a ùine thig

an oidheche air agus gun 'obair crìochnaichte. An abradh tu gu robh an duine so ag ath-cheannach na h-aimsir, cròitear no leth-thuathanach a bhios a' sgrìobhadh anns na paipearan-naidheachd, a' faotainn coire dó'n Ghovernment a chionn nach 'eil iad a' gearradh an rannich a tha ion 's a' Ghàidhealtachd a chur fàs?

8.	A.M.	Dhùisg e.
8.20	„	Thionndaidh e air a thaobh chli.
8.40	„	Thionndaidh e air an taobh eile.
9	„	Dh' éirich e.
9.30	„	Ghabh e a bhraiceas.
10	„	Las e a phìob.
10-30	„	Chuir e air a bhrògan.
11	„	Sheall e a mach a dh' fhaicinn cìod an taobh a bha a' ghaoth.
11-12	„	Bha seanchas aige ri Seonaid Eachainn agus i a' dol do'n tobar.
12-1.30	P.M.	Thubhairt e ri Iseabal a phiuthar nach b' fhiach dha tòiseachadh air a' bhuntata a ghlanadh gus an gabhadh e a dhinneir, is shuidh e air beinge a' leughadh <i>Tìm an Obain</i> .
2-3	„	An déidh a dhinnearach rinn e norradh cadail gus an do dhùisg tathunnaich a' choin e agus Eòghan Bàn air tighinn a steach.
3-4	„	Ghabh e fhéin agus Eòghan Bàn smog, is chuir iad sìos air a' Ghovernment a chionn nach robh iad a' deanamh dad air son an duine bhoichd.
4-4.30	„	Ghabh iad tea.
4.30-5	„	Ghabh iad smog eile.
5-5.30	„	Chaidh e greis de'n rathad le Eòghan Bàn.
6	„	Dh' fharraid e a dh Iseabal an d' thug i biadh do na laogh.
6.30	„	Ghabh e smog eile.
7	„	Thubhairt e ri Iseabal nach b' fhiach dha tòiseachadh air a' bhuntata gus am maireach.
7.30	„	Ghabh e smog eile.
8-11.30	„	Chaidh e air chéilidh, a' smogadh agus a' seanchas fad na h-ùine, agus a' cur sìos air a' Ghovernment.
12	„	Chaidh e a' laighe, ag ràdh ris féin gu'm feumadh e éirigh tràth agus uiread aige ri dheanamh. Bhruadair e gu'n do chuir an Government réiseamaid shaighdearan a ghlanadh a' bhuntata.

Trì mallachdan an Tuathanaich

Am measg gach àgh is beannachd eile a tha air eilean mo dhùchais chan 'eil coineanan

ann. Cha toigh leam an coinean beò no marbh, air a' bhàr no air a' bhòrd. Tha tuilleadh 's a chòir dhiubh ann daonnan ach tha iad cho ònmhor an bliadhna, ann an Adholl co dhiu, 's gu bheil iad an impis an dùthaich a chur fodhpa féin. Uaireigin de 'n t-saoghal ann an siorramachd Rois bha e air a ràdh gu'm b' e trì mallachdan an tuathanaich, reòthadh Céitein, ceò Iuchair, agus an Toitear Sàileach. Ach an diugh is e trì mallachdan an tuathanaich air feadh na Gàidhealtachd gu léir, féidh, agus rainneach, agus coineanan. Chan urrainn na tuathanaich féidh a chumail sìos oir chan 'eil sin air a cheadachadh dhaibh le lagh na rìoghachd ach dh' fhaodadh iad coineanan is rainneach a chumail sìos na's fhearr na tha iad a' deanamh.

Tha iomadh nàmhaid aig a' choinean ach a dh' aindeoin gach ruagadh a thatar a' deanamh air tha e 'g a thoirt féin as orra uile, air chor agus nach 'eil e ceart a ràdh gur creutair e gun eanchainn. Gle thrì cluinnidh tu duine ag ràdh mu' dhuine 'eil gu tàireil nach 'eil eanchainn coinein aige. Ach cha chreutair gun eanchainn creutair air bith a tha toirt dùlain do dhroch aimsir, do gheamairean, do bhalaich-sgoile, do fheòcullain, do shionnaich, agus do fhichead nàmhaid eile a tha an tòir air.

Is suarach an ùine bho thàinig an coinean do'n Ghàidhealtachd an toiseach, is theagamh gu'n tugadh ann iad mar pheatachan. Anns an leabhar a chuir Osgood H. Mac Coinnich, Inbhir-iù, a mach o chionn beagan bhliadh-nachan tha e ag innseadh gur e a sheanair a thug á Sasunn na ceud choineanan a chunnacas ann an siorramachd Rois. Shìolaich iad cho luath 's gu bheil iad a nis a' maoidheadh a' cheart rud a dheanamh air caoraich a rinn a' chaora féin air a' chrann-treabhaidh. Tha iad na's miosa an Astralia na tha iad ann an Albainn. Uair a bha Astralianach agus Albannach còmhla ann an carbad-iaruinn thòisich an t-Albannach air bòilich, mar is tric a bhios Albannaich agus Gàidheil a' deanamh. "Tha fhios," ars' esan ris an fhear eile, "gur h-aithne dhuit mòran Albannach an Astralia; tha mòran dhiubh agaibh anns an dùthaich." "Tha," ars' an t-Astralianach gu goirid,

"ach tha na coineanan a' deanamh barrachd cron oirn."

An eaglais agus a' Ghàidhlig

Bhiodh e glic do Eaglais na h-Alba a chuimhneachadh cìod a thachair aig àm an Dealachaidh. Dh' fhàg uiread de na ministearan a b' urrainn Gàidhlig a shearmonachadh an eaglais 's gu'm b' fheudar dhi ministearan a shuidheachadh ann an cuid de sgìrean anns a' Ghàidhealtachd aig nach robh facal Gàidhlig. Theagamh gu'm b' fhearr sin seach na sgìrean fhàgail falamh. Ach bha a bhuil. Cha robh anns na ministearan sin ach coigrich am measg an t-sluaigh uile làithean am beatha. Chan 'eil teagamh nach d' fheuch cuid dhiubh ri cainnt na dùthcha ionnsachadh, ach bha na h-oidhirpean tuathalla a bhiodh iad a' deanamh air searmonachadh an Gàidhlig 'n an culaidh-mhagaidh an seachas an t-sluaigh. Cha do thòisich Eaglais na h-Alba air a ceann a thogail anns na sgìrean sin as ùr gus an d' fhuair iad ministearan òga de mhuintir na dùthcha a b' urrainn labhairt ris an t-sluaigh 'n an cainnt féin.

An diugh tha a' Bheurla a' tolladh a steach a ris, is tha àireamh nan coimhthionail anns a bheil Gàidhlig air a searmonachadh a' fàs na's lugha a h-uile bliadhna. Tha iomadh aobhar air sin, aobharan nach ruig sinn a leas ainneachadh air an duilleig so, ach cha bu chòir do'n eaglais a bhi air *thoiseach* ach air *dheireadh* air càch ann a bhi leigeil na Gàidhlig á cleachdadh. Cho fad 's a thig eadhon leth-dusan de choimhthional a mach gu seirbhis Ghàidhlig tha e ceart gu'm biodh cothrom aca air aoradh a dheanamh ann an Gàidhlig, co dhiu an dràs'd 's a ris. Tha e fìor gur e an sluaigh iad féin as coireach gu bheil a' Ghàidhlig a' dol air chùl nam bòrd an coimes ris a' Bheurla; is fhearr leò an t-seirbhis Bheurla na 'n t-seirbhis Ghàidhlig ach a mhàin anns na h-Eileanan, a chionn gur ann anns a' Bheurla is deise iad. Ach air a shon sin uile bha còir aig an eaglais taobh bhlàth a bhi aice ris a' Ghàidhlig agus feuchainn ris an t-seirbhis Ghàidhlig a chumail beò cho fad 's a ghabhas e deanamh.

Ard Sheanadh na h-Eaglais

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUNN, PH.D.

AM measg gach gnothuich eile a bha air Abeulaibh an t-Seanaidh cha do rinneadh dearmad air a' Ghàidhealtachd, araon 'na cùisean timeil agus spioradail; oir tha iad toinnte 'na chèile a ghnàth. Do bhrìgh sin, thugadh fa chomhair an t-Seanaidh suidheachadh an t-sluaigh ann an ceàrnaibh àraidh

dhi; croiteirean gun chomas air am fiachan a phàigheadh do Bhòrd an Fhearainn; iasgach cladaich a' dol am mùgha an còmhnuidh; mòran fearainn a' dol fàs, 'g a thachdadh le rainneach is air a ghrotadh le cion dhèan; ciùirdean agus ealainean a b' àbhaist a bhi cumanta, air dol as aithne na h-òigridh; agus

cha mhór gach ni air am bheil daoine a' cur feum 'g a cheannach á bùth, no 'ga fhaotainn as a' bhaile-mhór; 'na chois so uile, sluagh na dùthcha an còmhnuidh a' tanachadh do bhrìgh nach 'eil cosnadh no beò-shlàint ri fhaighinn innte ach aig àireamh shuaraich an coimeas ris na bha i a' giùlan eadhon leth-cheud bliadhna air ais. Nach truagh a bhi a' faicinn dùthcha bhreagha 'g a falamhachadh d'a pobull, agus na dh' fhàgar innte air bheagan ealain, sgìl, agus tapaidh, an coimeas ri 'n àthraichean, a chionn nach 'eil iarraidh air an saothair? An gabh idir bacadh a chur air traoghadh an t-sluaigh as an dùthaich? Their cuid nach gabh, do bhrìgh gu bheil laghanna cumhachdach ag oibreachadh gu bhi a' fàsachadh na Gàidhealtachd. Tha cuid eile de'n bheachd gu'n gabhadh lagadh, no eadhon casg buileach a chur air cuid de na h-aobharan sin, agus ath-leasachadh nach beag a thoirt gu buil. Co dhìubh, tha an t-àm a bhi a' ramnsachadh suidheachaidh a tha gach latha a' dol ni's miosa. Is e a mhàin Uachdranachd na dùthcha is urrainn cosd air a leithid sin de ramnsachadh; oir ma nithear idir e, feumar á ghiùlan a mach le daoine tìrail, eòlach air an dùthaich anns gach ceàrn dhi, agus tuigseach air iomadh gnothuch. Thug an Seanadh ùghdarras do aon de na *Committees* a' chùis so a thoirt fa chomhair Rùnair na Staide, ag iarraidh gu 'n òrduicheadh e a leithid do ramnsachadh a chur air aghaidh, anns an dòchas gu'n nochdadh sin meadhonan sònruichte trid an leasaichear cor an t-sluaigh, agus am faigh tuilleadh dhiubh beò-shlàint 'n an dùthaich chiataich féin. Ciod air bith a thig as, bha e ceart do Eaglais na dùthcha aire nan cumhachdachd a tharruing ris a' chall a tha a' dol air aghaidh o bhliadhna gu bliadhna gun ni 'g a dheanamh a chur grabaidh air.

An tìrean céin

Tha gnothuch Eaglais na h-Alba chan ann a mhàin 'n ar dùthaich féin, ach feadh an t-saoghail fharsuing. Tha aobhar taingealachd againn gun ann mar sin a tha, agus gur fada o

na ghabh ar n-Eaglais gu cridhe òrdugh Chrìosd —“Imichibh-sa, agus deanaibh deisciobuil de gach uile chinneach.” Mar thoradh air saothair nan abstol a chuir i do Mhanchuria, do India, agus do Africa, tha an creideamh fìor a' sìor mheudachadh anns na dùthchanna móra sin, agus eaglaisean air an suidheachadh annta, a tha ann an tomhas mór air am bonn féin; ach fhathast, chan 'eil iad cho stéidhichte is gu'n seas iad gun taic gun treòir o'n eaglais mhàthaireil. Mar sin feumar leantuin air a bhi 'g an cuideachadh le ministerean, luchd-teagaisg cloinne, lighichean, mnathan-eiridinn, sgrìobturann agus leabhraichean eile a chumail riu trid am bi iad air an combhfurtachadh, agus am bi aobhar Dhe 'n am measg air a fhreumhachadh agus mu dheireadh am faodar an gnothuch uile carbsadh riu féin. Gus an tig an latha sin, tha e mar fhìachaibh air gach ball beò de 'n Eaglais an t-saothair phriseil so a chuideachadh. Tha an Tighearna an déidh doras farsuing fhosgladh romhainn anns gach dùthaich anns am bheil ar n-Eaglais a' saothrachadh. Bhiodh e tàmailteach 'n an tìgeadh oirnn sgùr le cion airgid no gainne dhaoine, an uair a tha sinn cho saobhair, agus an uireasbhuidh-san cho mór. Chan 'eil gnothach eile air thalamh cho airidh ri craobh-sgaoilleadh an t-soisgeil am measg nan Cinneach aineolach. Bu drùigh-teach a bhi a làthair aig an t-Seanadh am feadh is a bha buidheann ghasda de ghillean agus de nigheannan ullachta air son an seirbhis, air an coisrìgeadh le ùrnuigh, agus air an near-tachadh le earail dhiadhaidh mu 'n seòl iad do na dùthchannan céin ud a dh' fhoillseachadh gràidh Dhe dhoibh. Tha móran d' ar sluagh a' dol annta gun-choisrìgeadh, a' sìreadh an saobhreis; tha na missionaries a mhain a' dol thuca 'g an deanamh beartach le eòlas na beatha maireanaich. Tha feum air tuilleadh d' an seòrsa. Ma tha oileinich òga Ghàidhealach a' cluinntinn gairme Chrìosd anns an linn so, tha e 'n a iognadh mur a gluaisear cuid dhiubh a dh' ionnsuidh na seirbhis so; oir tha am fogharadh mór da-rìreadh agus an luchd-obair fhathast tearc.

Carthannachd

AIR teangaidhean thig fàilìgeadh;
 AIR fàidheadaireach thig crìoch
 Is caithidh gibht is eòlas as
 Mar cheò a bhiodh air sliabh
 Ach gaol is ni neo-chrìochnach e,
 Bhios sìorruidh buan gu bràth,
 Oir 's ann an uchd na Trianaid
 O chian a ghin an gràdh.

'Se 'n gaol an fhìor fhuil uasal
 A tha gluasad feadh nam ball,
 Toirt beath' is blàths is àrach
 Do gach uile ghràs a th' ann;
 Tha eadhon am fìor chreideamh
 A' sìor oibreachadh tre ghaol,
 A' sruthadh nìos o'n tobar,
 A chaidh fhosgladh 'n a thaobh.

UILLEAM MAC COINNICH.

Dorus do bhilean

*Gléidh do theangadh o ole,
Agus do bhilean o labhairt ceilg.*—AN SALMADAIR (XXXIV, 13)

CÒ is urrainn na briathran a sgrìobh an Ot-abstol Seumas mu'n teangaidh a leughadh gun chrith a thìghinn 'n a fhèidil le eagal, eagal gu'm faod a theangadh féin a bhi làn de nimh bàsmhor? "Is teine an teangadh," ars' esan; "saoghal na h-aingidheachd am measg ar ball; salaichidh i an corp gu h-iomlan, agus lasaidh i cùrsa nàduir; agus tha i féin air a lasadh o ifrinn." Briathran eagallach, briathran a bu chòir do chur air do ghlùinean a dh' ìrnuigh gu'n gleidheadh Dia do theangadh o ole agus do bhilean o labhairt ceilg.

Tha fichead dòigh anns am faod daoine peacachadh le'n teangaidh, ach tha cuid de na dòighean sin as mìosa na càch. An duine a bhios a' mionnachadh agus a' mallachadh, tha an duine sin a' peacachadh le theangaidh, agus a' peacachadh gun aobhar. Chan 'eil droch chleachdadh am measg dhaoine as cumanta na mionnan, ach is cleachdadh grandda e am fianuis Dhe agus dhaoine. Tha luchd nam mionn am bitheantas cho mì-naomh 'n an cridhe 's a tha iad salach 'n an cainnt, gu sònruichte an fheadhainn dhiubh a bhios a' toirt ainm an Tighearn an diomhanas.

Toibheum, is draosdachd, is cainnt shalach, tha na nithean sin 'n an gràineileachd do Dhia. Ma tha duine a' toirt fianuis-bhréige an aghaidh a choinhearsnaich, no a' togail droch thuailleas air, tha an duine sin a' peacachadh le theangaidh. Ma bhitheas sinn a' gearan an aghaidh Dhe agus a' faotainn coire d'a fhreasdal ciod a tha an sin ach peacadh? Oir tha sinn a' cur eas-urram air Dia le ball d' ar corp a thug e dhuinn a' chum ainm féin a ghlòrachadh.

Ach is e am peacadh sònruichte air am bu nhaith leam bruidhinn aig an àm so, breugan, oir tha mi an dùil gur e sin ole as mìosa is urrainn duine a chur an gnìomh le bhilean. Ged is oillteil an rud toibheum, no mallachadh, faodaidh dòchas as fheàrr a bhi againn a thaobh luchd nam mionn no a thaobh luchd nam breug. Thèid daoine a steach do rìoghachd Dhe agus iomadh fàiling annta ach cha téid daoine breugach a steach innte. Tha Facal Dhe a' cur "an neach a ghràdhacheas agus a ni breug" air an aon ghad ri luchd-striopachais, agus mortairean, agus luchd-iodhol-aoraidh. Cha téid daoine breugach a steach do rìoghachd Dhe a chionn gu bheil puinnsean anns na breugan a ghrodas cridhe duine gu h-iomlan.

Tha cuid de pheacaidhean a dh' fhaodar a choimeas ri meang a chi thu ann an ubhal no ann am meas eile. Ged tha meang innte, agus rud beag de ghrodadh anns an iomall, tha an cridhe agus an còrr dhith fallan gu leòir. Faodaidh duine a bhi rud beag gaolach air an uisge-bheatha ach fhathast a bhi uasal, glan, caomhail, 'n a nàdur; faodaidh duine a bhi trom air mionnan ach fhathast a bhi suairce is blàth-chridheach. Chan 'eil mise a' moladh nam fàilingean sin ann an duine air bith, ach a thaobh iomadh duine anns a bheil iad, tha e fìor nach 'eil iad a' dol na's dòimhne na iomall a bheatha agus a nàduir, agus gu bheil e fallan gu leòir 'n a chridhe, ged tha meang ann a ghabhas faicinn. Ach tha luchd nam breug mar ubhal a tha grad anns a' chridhe. Ged a dh' fhaodas an craicinn a bhi slàn, agus a dh' fhaodas i bhi bòidheach gu leòir o'n taobh a muigh, sgaoilidh an lobbhadh agus oibrichidh e am bàs uair-eigin.

Air eagal gu 'n saoil sibh nach 'eil mi a' tomhas mo bhriathran, no gu bheil mi na's truime air na breugan na tha Dia féin, bu mhaith leam a chur sìos air an duilleig so ciod a tha Facal an Tighearna ag ràdh umpa.

Chan fhuirich fear-labhairt bhreug fa chomhair no shùl.

Tri nithean is fuathach leis an Tighearna, uabhar, is breugan, is dòrtadh fala neo-chiontach.

Is gràineileachd do 'n Tighearna bilean nam breug.

Na deanaibh breug d'a chèile do bhrìgh gu'n do chuir sibh dhìbh an seann duine.

Is feàrr duine bochd na breugaire.

Cha bhi an teanga bhreugach ach car tiota.

Sgriosar luchd-labhairt bhreug.

An ti a labhras breugan cha téid e as.

Aig na h-uile bhreugairean bithidh an cuibh-rionn anns an loch a tha dearg lasadh le teine agus pronnusc.

Am measg nau daoine a bhios air an dùnadh a mach as a' bhaile naomh, a réir Eoin, tha gach neach a ghràdhacheas agus a ni breug.

Ach tha breugan is breugan ann. Tha iomradh againn air cuid de na naoimh a thuislich anns a' cheum so ach a rinn aithreachas m' an gann a bha a' bhreug a mach as am

bilean, daoine a bha air am buaireadh gu h-obann agus a bha air an glacadh ann am peacadh m' an deachaidh iad 'n am faireachadh. Chan ionann dhaibh sin idir agus do'n t-seòrsa dhaoinne a tha air am beò ghlacadh le spiorad nam breug, daoine a thig a' bhreug gu am bilean cho furasda ris an fhèrrinn. Thuislich Abraham, agus Iacob, agus Daibhidh, agus Peadar, anns a' cheum so, uair 'n am beatha, is dhìol iad gu goirt air a shon, ach cha b'urraim duine air bith á chur as an leth nach bu daoine fìrinn iad. Eadhon an uair a bha a' bhreug air am bilean b' ionmhuinn leò an fhèrrinn an taobh a stigh. Ach chan ann mar sin do'n t-seòrsa eile; eadhon an uair a tha an fhèrrinn air am bilean (agus bithidh an fhèrrinn aca air uairean) is ionmhuinn leò cealg agus breugan an taobh a stigh. B' ann de'n t-seòrsa so Gehasi, duine cho sleamhain cealgach 's a tha iomradh air anns a' Bhiobull. Tha e furasda gu leòir dhuit breug aithneachadh ma tha duine maith 'g a h-inneadh; thig liodachd is gagachd 'n a theangaidh agus an fhuil 'n a aodann. Ach cha robh gagachd air bith ann an teangadh Ghehasi an uair a dh' innis e an naidheachd bhreugach ud do'n fhàidh, is cha mhò. a thàinig rudhadh 'n a ghruidh. Bha e suas ri breugan a dhealbh, agus ann an làrach nam bonn rinn e suas naidheachd a bheireadh an car á Satan féin.

Tha dà naidheachd anns a' Bhiobull, té dhiubh anns an t-Seann Tiomnadh agus an té eile anns an Tiomnadh Nuadh, anns a bheil e air inneadh gu'n d' thug Dia breitheanas uamhasach air daoine a dh' innis breugan; air Gehasi, seirbhiseach Elisa, agus air Ananias agus air a mhnaoi. Chaidh Gehasi a mach á fianuis Elisa 'n a lobhar, geal mar shneachd, is thuit Ananias agus Saphira marbh as an seasamh. Bha am peanas uamhasach gun teagamh, ach bha peacadh na triùir an-trom-aichte.

Bha Ananias 'n a dhuine sanntach agus 'n a dhuine féineil (féineil anns an t-seagh gu'm bu toigh leis moladh dhaoine agus glòir shaogh-alta) agus glé thric tha an seòrsa dhaoinne sin buailteach do dhol air seachran. Ma chumas tu do shùilean fosgailte chì thu gur tric a

tha daoine sanntach, breugach, agus daoine aig a bheil imtinn dhìomhain. Na'n d' thubhairt Ananias ri Peadar, Reic mi m' oighreachd, is tha mi a' toirt an uiread so de'n phrìs a chuideachadh aobhar an t-soisgeil, ach tha mi a' gleidheadh trian mhaith de'n phrìs air mo shòl, chan abradh Peadar ris gu'm b' ole a rinn e. Ach rinn e féin agus a bhean suas eatorra gu'n tugadh iad an car as na h-abstoil, air ghaol a bhì mór agus a bhì measail, agus air ghaol ainm a bhì aca air son diadhaidheachd agus fialaidheachd nach do thoill iad. Chan ann do dhaoinne a rinn iad a' bhreug ach do Dhia; lion Satan an cridhe a dheanamh bréige do'n Spiorad Naomh.

Chan ionghnadh ged tha an naidheachd so a' crìochnachadh leis na briathran, "Thàinig eagal mór air an eaglais uile, agus air na h-uile a chuala na nithe so." Bha e feumail gu'm faiceadh an eaglais ann an tús a tòiseachaidh cho gràineil 's a tha cealg agus breugan am fianuis Dhe; bha e feumail gu'm bitheadh e air a dheargadh air intinn nan creidmheach gur e tuarsaidh nam breug am bàs.

Cha bhì fianuis bhréige gun pheanas; agus sgrìosar an tì a labhras breugan (Gnàth-Fhacail xix. 9).

* * * * *

(1) *An urrainn breugaire a bhì 'n a charaid dìleas?*

(2) *Cò is fheàrr leat, an duine a their riut an rud a chòrdas riut no an duine a dh' imseas dhuit do lochdan?*

(3) *Cia dhiubh is fheàrr, sìobhaltachd no an fhèrrinn lom?*

(4) *Cìod an saoghal a bhitheadh ann mur biodh neach idir a' labhairt na fèrrinn?*

(5) *Agus cìod an saoghal a bhitheadh ann na'n robh a h-uile duine fìrinnneach?*

Fàgaidh mi ceithir de na ceistean sin agaibh gu bhì a' cnuasachadh orra air bhur n-athais féin, los bhur buadhan a chleachdadh a chum eadar-dhealachadh a chur eadar maith agus ole, ach freagraidh mi fhéin a' cheist mu dheireadh bho'n a tha i furasda. Na'n labhradh a h-uile duine air thalamh an fhèrrinn bhiodh rioghachd Dhe air teachd, is bhiodh gàirdeachas an làthair aingle Dhe air nèamh.

Annas a' Chathair

BHO chionn beagan sheachduinean sgrìobh duine-cigin thugam nach do chuir ainm ris an litir, ag iarraidh orm luchd-leughaidh nan duilleagan Gàidhlig a chur 'n an earalas air an teagasg a tha air a thoirt seachad leis na daoine ris an abrar *Oxford Groups*. Bha an litir gu maith fada, is leudaich e air na nearachdan a tha iad a' teagasg agus air na

dòighean a tha aca nach 'eil a réir nan Sgrìob-turan. Thubhairt e nach 'eil iad a' teagasg idir gu bheil éifeachd-saoraidh ann am bàs Crìosd, agus gu bheil iad an'dùil gu'n téid aca air iad féin iompachadh le bhì smachdachadh an toile agus le bhì dluth leanmhuinn ann an ceumanna Chrìosd. Sin agus móran eile nach ruig mi a leas a chur sìos air an

duilleig so, thubhairt e umpa, a' faotainn coire dhaibh, agus ag iarraidh orm mo ghuth a thogail 'n an aghaidh.

Cha tog mise mo ghuth 'n an aghaidh, no an aghaidh duine no daoine eile a tha ag iarraidh an Tighearn agus ag aoradh dha, ciod air bith dòigh anns a bheil iad 'g a dheanamh, no ciod air bith beachdan a tha aca. Chan urrainn mi a ràdh gu bheil mi mion-còlach air teagasg no air dòighean *Buidhnean Oxford*; chan aithne dhomh umpa ach na 's aithne do'n h-uile duine a bhios a' leughadh nam paipearan-naidheachd, no nan leabhraichean a bhios iad féin a' cur a mach. Ach bu mhaith leam fianuis a b' fheàrr na facal an duine ud m' an ditinn bràithrean air bith, oir bha e soilleir o'n litir aige gur ann do'n eaglais Chruaidh a bhuneas e agus nach leigeadh e caora a beach do'n chrò mur robh an *cil* aige fhéin oirre.

Cha toigh leam an seòrsa inntinn sin idir oir tha mi an dùil gu bheil i calg dhìreach an aghaidh inntinn Chrìosd. Cha robh laghair-eachd annsan; cha b' ann air facail no air beachdan a bha e a' cur cudthrom ach air dùrachd cheart agus ionracas; bu choma leis' co dhìu a theireadh a dheisciobuil Sibolet no Shibolet, is tha mi cinnteach nach dìultadh e comh-oibreachadh le daoine aig a bheil ùigh ann an rioghachd Dhe agus anns a' bheatha dhiadhaidh eadhon ged bhiodh beachdan ceàrr no leanabail aca.

Slat-thomhais cheàrr

Tha sinn uile ro dheas gu bhi a' cur tuilleadh 's a chòir de chudthrom air na *beachdan* a tha aig duine, agus gu bhi a' saoilinn nach urrainn e a bhi 'n a dhuine maith mur bheil na beachdan ud no na beachdan ud eile aige. Ach chan 'eil an sin ach a bhi tomhas dhaoine le slat-thomhais cheàrr. Tha "beachdan" coltach ri biadh; am biadh a fhreagras air an dara duine cha fhreagair e air an duine eile. Tha e glic dhuinn uile an seòrsa bidh a fhreagras oirnn a ghabhail co dhìu a chòrdas e ri daoine eile no nach còrd; is e dearbhadh a' bhìdh gu bheil e a' deanamh feum dhuinn. Sin mar tha "beachdan"; ma tha na beachdan a tha aig duine mu Dhia agus mu'n bheatha spioradail a' deanamh feum d'a anam tha iad fìor dhasan ged nach biodh iad fìor do dhaoine eile. Tha mìle tobar anns an t-saoghal as am faod mac an duine uisge a tharruing a shàsuicheas a thart, agus mìle fìur anns am faigh e mìl d'a anam, a thuilleadh air na buaghlain-bhuidhe. Coma leam, mata, a bhi dìteadh dhaoine a chionn nach 'eil na h-aon bheachdan aca a tha agam féin. Ma tha iadsan agus mise ag iarraidh an Tighearn gu dùrachdach, no ma tha gaol againn air na nithean a tha urramach is fìor-ghlan, tha sinn ag imeachd air

an aon rathad, ciod air bith na "beachdan" a tha againn, no ciod air bith buidheann a tha sinn a' leantuinn, no baile a tha sinn ag aideachadh mar bhaile ar dùchais, an Ròimh, no Geneva, no Canterbury, no Oxford.

An searmonachadh ceart

Mar a thubhairt mi cheana chan 'eil mise mion-còlach air na dòighean no air an teagasg a tha aig *Bràithrean Oxford*, ach cho fad 's a tha mi a' tuigsinn a' ghnòthuich, chan 'eil iad ach a' toirt air ais ann am beatha na h-eaglais seann nithean air an do rinn sinne dearmad. Ged tha dòighean ùra aca chan 'eil a' bheag de theagasg ùr aca, is chan 'eil iad ag aideachadh Maighstir eile ach Chrìosd. Ach tha iad a' creidsinn gu bheil e comasach do dhaoine a' bheatha naomh agus mhaiseach a chunnacas ann an Chrìosd a leantuinn, ma ghabhar an dòigh oirre a tha iadsan a' gabhail.

Chan ann a dh' innseadh mu na dòighean sin a thug mi tarruing air *Buidhnean Oxford* an dràs, ach tha aon dòigh aca a bu mhaith leam ainmeachadh, a chionn gu bheil mi a' creidsinn le m' uile chridhe gu'm biodh e buannachdail do'n eaglais na'n leanadh ministearan í. Is e sin, am fianuis agus am fiosrachadh féin a thoirt seachd anns a' chùbaid an àite a bhi deasbud agus a' teangaireachd gun sgur mu nithean eile nach 'eil na's dlùithe do chridhe na diadhaidheachd na muillean mìle. Ciod am feum a tha ann do mhinistear a bhi searmonachadh Sabaid an déidh Sabaid mu thuiteam a' chinneadh-daonna, no mu'n bhàrdachd a tha anns na Saim, no mu Herod no Caiaphas, no mu chor nan rioghachdan, no eadhon a bhi deanamh deasboireachd thioram nach 'eil furasda a' tuigsinn mu Chùmhnant nan Gràs, mur aithris e uair air bith na rinn Chrìosd air son anama?

Tha an sluagh a' fàs seachd sgìth de 'n t-seòrsa searmonachaidh a tha iad a' cluinntinn ann an eubaidean na h-Alba an diugh; tha iad ag iarraidh seòlaidh anns a' bheatha dhiadhaidh, ach an àite seòlaidh a thoirt dhaibh, no fianuis phearsonta mu na riaghailtean leis a bheil sinn a' cumail suas ar co-chomunn féin ri Dia, cha toirear dhaibh ach òraidean tioram mu eaglaisean na h-Asia, no mu'n dàimh a tha eadar an Creideamh Chrìosduidh agus Science, no mu'n dòigh anns nach do chòimhead an t-Iompaire Domitian an t-Sabaid.

Tha an sluagh a' fàs sgìth dheth sin. Is beag aca Domitian, no muinntir Ghalatia, no eaglaisean na h-Asia, no creideamh is cleachdanna nan Iudhach; cha rachadh iad fad an coise a chluinntinn umpa. Ach tha iarraidh aca 'n an cridhe air cumhachd air chor-eigin a chuidicheas leò ruighinn air a' bheatha bhualadh agus naoimh air an d' fhuair iad plathadh ann an Iosa Chrìosd, agus

tha iad a' feitheamh ri neach a bheireas air làimh orra agus a dh' innseas dhaibh gu simplidh agus gu soilleir ciamar a gheibh iad an ni a tha iad ag iarraidh.

Sin, mata, an dearbh rud a tha *Buidhnean Oxford* a' deanamh; tha iad a' breith air làimh air daoine ann an spiorad a bhràithreachais; ag innseadh dhaibh gu saor ciamar a bha iad féin air an saoradh o'n pheacadh ud agus o'n pheacadh ud eile, agus le am fianuis agus an eisempleir a' dùsgadh creidimh anna gu'n téid aca-san air a' cheart bhuidhnean fhaotainn ma leanas iad na riaghailtean a thatar a' toirt dhaibh. Tha àireamh mhór dhaoine anns an dùthaich so nach do thòisich riamh air an oighreachd a tha aca ann an Crìosd a shealbhachadh gus an tàinig iad fo bhuidhnean an teagaisg so; daoine a tha nis 'n an coinnleann anns an dorchadas do luchd-turuis eile.

Mar sin cha tog mise mo ghuth gu bràth an aghaidh dhaoine a tha feuchainn ri cùram anama a dhùsgadh ann an daoine eile, ciod air bith na beachdan a dh' fhaodas a bhì aca. B' fheàrr leam gu robh dhà no trì dhiubh ann am choimhthional féin gus beatha a chur anns na cnàmhan tioram.

An criathar cothromach

Ma tha beachdan ceàrr aca criathraidh Tim iad, is dealaichaidh Tim an cruithneachd o'n mholl, ach is e an t-aobhar gu'n do shoirbhich Dia leò, mar tha e gum teagamh a' deanamh, gu bheil an teagasg air aideachadh agus air a sheulachadh leis an Spiorad Naomh.

Nach fìor agus nach sgrìobturail an teagasg, nach 'eil dad a' cumail dhaoine bho chomunn dlùth a bhì aca ri Dia, agus bho aoibhneas spioradail, ach am peacaidhean féin? Agus nach fìor agus nach sgrìobturail an teagasg, nach 'eil feum ann do dhuine dùil a bhì aige gu'm faigh e an neart agus an t-aoibhneas agus an t-saorsa spioradail a bha aig Crìosd ann an tomhas cho pailt gus an cuir e an tuagh ri bun a pheacaidhean, agus an gearr e dheth a làmh no ball air bith eile a tha a' toirt air tuisleachadh? Agus nach fìor agus nach sgrìobturail an teagasg, gur e so na cumhachan air an ruig sinn air an t-seòrsa beatha a bhì annainn féin a bha ann an Crìosd, a bhì cho glàn 'n ar cridhe ris an òr, a bhì cho fosgailte onorach 'n ar cridhe ri solus na gréine, an Fhèin a bhì marbh annainn gu buileach agus Gràdh a bhì beò annainn mar theine? Chan 'eil agad ach na cumhachan sin ainmeachadh ann an éisdeachd neach air bith, agus mur cealgair e no mur bheil e 'g a mbealladh féin, aidichidh e, "Cò a tha foghainteach air son na nithe so?" Chan 'eil duine air an t-saoghal foghainteach air an son 'n a neart no 'n a ghliocas féin, ach buidheachas do Dhia gu bheil e a'

toirt dhuinn na buadha tre Iosa Crìosd ar Tighearna.

Dà aobhar-oilbheim

Theagamh gur e an dà phuigh as mò a tha cur an t-saoghail 'n an aghaidh (1) gu bheil iad ag iarraidh air daoine an uile pheacaidhean, diomhair is follaiseach, innseadh agus aideachadh gu saor do bhràthair air chor-eigin no ann an co-chomunn nam bràithrean, agus (2) gu bheil iad ag iarraidh seòlaidh o'n Spiorad Naomh ann an cùisean anns am faodadh iad an tìr nàdurra a chleachdadh. Ach anns an dà cheum so tha Bràithrean Oxford cho sgrìobturail 's a tha iad ann am puingeann eile.

Tha e duilich do dhuine a pheacaidhean uile aideachadh am fianuis a bhràithrean, agus a lomnoebd a nochdadh dhaibh; is theagamh gu bheil cumnartan spioradail 'n a lorg nach 'eil cuid de na bràithrean a' saoilinn, a thuilleadh air cumnartan eile a dh' fhaodas cron a dheanamh ann an teaghlachan, ach air a shon sin tha an cleachdadh so ceart ann féin agus buannachadail anns a' bheatha spioradail. Ach tha e ag iarraidh gliocas agus gràdh agus ionracas anns an fheadhainn a dh' aidicheas agus anns an fheadhainn a dh' éisdeas. "Ma ghblacar neach ann am peacadh air bith, sibhse a tha spioradail thugaibh air ais a shambuil sin de dhuine ann an spiorad na macantachd."

Tha Facal an Tighearn ag innseadh dhuinn gu bheil Dia a' toirt combhairle d'a shluagh, agus gu'n trèraich e na daoine cùin ann am breitheanas. Thubhairt ar Slànùighear r'a dheisciobuil gun ro-chùram a bhì orra cionnus no ciod a labhradh iad, an uair a bhiodh iad ann an teamtachd air a sgàth-san, "oir bheirear dhuibh anns an uair sin féin an ni a labhras sibh." Car son, ma ta, nach biodh dùil againn ri trèorachadh an Spioraid Naomh anns a h-uile ceum d' ar beatha? Cò is urrainn a ràdh c' àite a bheil solus ar tuigse féin a' stad agus obair an Spioraid Naomh a' tòiseachadh? Nach ann o Dhia a tha iad le chéile? Duine air bith a bhios ag ùrnuigh gun sgar, agus a bhios a' meombhrachadh air Facal an Tighearn gun sgar, gu h-iriosal agus gu treibhdhireach, faodaidh an duine sin earbsa làidir a bhì aige gu'n trèraich Dia a cheumanna agus gu'm foillsich e dha a rùintean. "Tha rùn an Tighearn aig an dream d' an eagal e."

An àite na coinnimh-ùrnuigh

Tha dà smuain a bhios daonnan 'n am inntinn an uair a chluinneas mì *Buidhnean Oxford* air an ainmeachadh; (1) gu bheil am bràithreachas ùr so a' gabhail àite na coinnimh-ùrnuigh ann am beatha chreidmheach, agus (2) gu bheil an teagasg aca a' gabhail àite an teagaisg a bhiodh soisgeulaichean mar

bha Moody agus Sankey a' toirt d' ar n-aithrichean, ach ris nach gabhadh a' ghineal ùr an diugh.

Tha a' choinneamh-ùrnuigh air dol as an Albainn, ach dh' fhàg sin àite falamh ann am beatha na h-eaglais a dh' fheumar a lionadh le rudeigin eile, oir tha bràithreachas agus co-chomunn chreidhmheach eile cho feumail do Chrìosduidhean ri ùrnuigh agus briseadh arain. "Labhair iadsan air an robh eagal an Tighearna, gach aon gu tric ri chéile." Anns a h-uile coimhthional gheibhear buidheann beag de dhaoine anns a bheil spiorad-

alachd os cionn chàich. Sin am buidheann a b' àbhaist a bhi a' coinneachadh ri chéile anns a' choinneamh-ùrnuigh, a' comh-phàirteachadh ri chéile an aidmheil, am buairidhean, am fianuis, am féin-fhiosrachadh, agus an ùrnuigh-ean, ach chaill iad a' choinneamh-ùrnuigh is chan aithne dhomh ciod eile a tha aig an eaglais ri thairgsinn dhaibh. Is bochd am bràithreachas a gheibhear ann am Badminton, no ann am ping-pong, an coimeas ri co-chomunn bhràithrean anns a' choinneamh-ùrnuigh. Mar a sheargas a' choinneamh-ùrnuigh cinnidh *Buidheann Oxford*.

Ann's a' Choille Bheithe

CHAN 'EIL uair a chluinneas no leughas mi na briathran, "*Esan a shaoileas gu bheil e 'n a sheasamh, thugadh e an aire nach tuit e*" (1 Corint. x. 12), nach cuimhnich mi air Cairistiona Chaimbeul, seana mhaighdean a bha riaghladh a h-uile duine a bhuineadh dhi ann an Cille-sgumain fad dà fhichead bliadhna, gun chead, gun chòir, gun ùghdarras, ach a mhàin an ceal agus an t-ùghdarras a bheir guth agus toil làidir do bhoirionnach a tha gu nàdurra smachdail.

B'e Cairistiona an t-aon a bu shine ann an teaghlach a h-athar, agus a thaobh 's gu robh a màthair 'n a boirionnach ciùin méineil nach robh anabarrach làidir no forsail a chur air aghaidh obair an t-saoghail ghabh Cairistiona command gu maith tràth, is thàinig farum 'n a guth nach cluinn thu ach ann an guth sgiobairean no mhaigstirean-sgoile.

Bha trìuir bhràithrean aice agus trìuir pheathraichean; aon as déidh aoin sgaoil an teaghlach an sgiathan is chaidh iad air cheann gnothuich dhaibh féin gus mu dheireadh nach robh air fhàgail anns an t-seann dachaidd ach Cairistiona, an nighean a bu shine, agus Iain, am mac a b' òige. Shiubhail na seann daoine; bha a bràithrean agus a peathraichean uile pòsda, agus tighean agus teaghlaichean aca dhaibh féin ann an Glaschu. An sin ghabh Iain 'n a cheann gu'm pòsadh e ban-mhaighstir-sgoile á Dun-éideann a bhiodh a' tighinn do Chille-sgumain anns an t-samhradh, ach ma ghabh esan sin 'n a cheann, cha tàinig eadhon an smuain an ceann a pheathar gu'm bu chòir dhi an tigh a nis fhàgail agus leigeil le bean Iain an stiùir a ghabhail.

Cha bhiodh e ceart a ràdh gu'n do shuidh i far an robh i, oir 's e *suidhe* an rud mu dheireadh a bu mhaith le Cairistiona Chaimbeul a dheanamh; bha i air a casan fad fìnn foinneach an là, ag obair i féin agus a' cumail dhaoine eile ag obair cuideachd. Ach lean i oirre mar nach biodh atharrachadh air bith anns an tigh seach mar bha e an uair a bha

i féin agus Iain leò féin, a' riaghladh agus a' sgiobaireachd mar a b' àbhaist, agus a' cur sìos air a' ghineil òig.

Boirionnach Glic

Gu fortanach bha bean Iain 'n a boirionnach glic; chan e mhàin gu robh tobar tuigse 'n a h-inntinn ach bha tobar àbhacais innte cuideachd, agus eadar sin agus gu'n robh cridhe blàth agus nasal aice gu nàdurra, thuig i Cairistiona na b' fheàrr na b' aithne do Chairistiona i féin, bho 'n cheud là a chaidh iad còmhla. An àite e bhi 'g a bioradh gu robh roinn d'a h-ùghdarras mar bhean-an-tighe an làimh agus an teagaidh Cairistiona cha robh eud no ràiteachas eatorra riamh, oir bha fhios aice gu maith nach robh neach air an t-saoghal a bu dìlse dhi na a piuthar-chéile. Bha fhios aice nach b' ann air ghaol ise a ghoirteachadh no chumail 'n a h-àite a bhiodh Cairistiona a' toirt òrdain do'n h-uile duine eadar an citsin agus an seòmar, eadar an sabhal agus a' bhàthach, eadar am fang agus an iodhlann, fad an latha, ach a chionn gu'm b'e sin a dòigh agus a nàdur. Cha robh dad 's an t-sealladh aig Cairistiona ach gu'n saoradh i bean Iain o bair shalach agus o dliragh, agus gu'n dìonadh i Iain féin o sheirbhisich leasga. "Gu dé a dheanadh an tigh no am baile so," bhiodh i ag ràdh, air uairean gu beag rithe féin, agus air uairean eile ann an guth sgailleanta a bheireadh air a' bhalach-bhuachaille leum as a shuidhe agus an cigarette a thilgeadh bhuaith, "mur bithinn-sa air 'ur sàil gun sgur."

Teanga Gheur

Cha robh duine a bhiodh a' tadhall aig tigh Iain nach d' fhuair, uair no uaircigin, ruith na teangadh aig Cairistiona; am bùidsear, fear-a-ghuail, gille-nam-briosgaidean, treabhalar Chooper, is feadhainn de'n t-seòrsa sin—bha i cinnteach nach robh anna air fad ach slaighdearan a bha feuchainn ri Iain a chreachadh. Air uairean gheibheadh Iain féin sgràilleadh

d'a teangaidh oir bha i an duil nach robh ann ach am pàisde an coimeas rithe féin anns gach ni a bhuineadh do mhalairt agus do chur air aghaidh an t-saoghail. Ach cha dubhairt i riamh facal ceàrr ri bean Iain, no mu bhean Iain, agus na'n deanadh neach eile uiread agus droch shùil a thoirt oirre bu cho maith dha aghaidh a thoirt air cat-fiadhaidh ri aghaidh a thoirt air Cairistiona. Bha de mheas aice air bean Iain 's nach bu mhaith leatha leigeil leatha dad a dheanamh de'n teangaireachd no de'n trod a bhiodh i féin a deanamh. Bha i làn chinnteach nach gabhadh obair an t-saoghail a chur air a h-aghaidh gun duine air chor eigin a bhi trod, agus b' fheàrr leatha i féin a bhi trod seach bean Iain.

Ged bhiodh i 'g an smàdadh le teangaidh agus a' toirt òrdain dhaibh gun sgar, bha i anabarrach gaolach air a cuideachd féin agus anabarrach coibhneil riu, gu sònruichte ri clann a bràithrean agus a peathraichean a bha fuireach ann an Glaschu. A h-uile samh-radh bhiodh feachd dhiubh a' tighinn do thigh Iain aig an Fhaidhir; bhiodh uiread dhiubh ann 's gu'm biodh na balaich air an cur do'n t-sabhal a chadal. Ged bhiodh fadaich air Cairistiona gus an tigeadh an Fhaidhir, agus ged bha i cho gaolach cùramach mu'n chloinn ri cearc-thomain m'a h-àl, bhiodh i ag ràdh riu féin agus ri am pàrantan "nach robh ann ta ach sgealban de Shatan, agus mur biodh ise air an sàil, gu'n cuireadh iad an sabhal air theine, no gu'm bàthadh iad iad féin, no nach biodh coileach aice gun a chas air a briseadh, no cat gun an t-sùil air a cur as."

Gaoth Làidir

An uair a rachadh Caristiona a trod ris a' chloinn cha deanadh Iain agus a bhean agus càch ach sealltainn air a chèile le snodha gàire, agus aontachadh leatha gu tìrsach nach robh ann ta ach droch ghàrlaich agus fìor sgealban de Shatan, agus gu'm bu mhaith an gnothuch na'n seachnadh iad a' chroich. Ann am mionaid dh' atharraicheadh a' ghaoth làidir o'n iar-thuath gu gaoth a bu làidire o'n ear-dheas, is theireadh i riu gu'm bu ghlice a' chlànn na iad féin "nach robh a leanaban gaolach a' deanamh dad ceàrr, agus gu'm bu bhoichd an gnothuch mur faigheadh clann a bha air an glasadh mar phrìosanaich ann an Glaschu grann da fad na bliadhna beagan saorsa aon seachduin air an dùthaich." Ri h-aghaidh theireadh a' chlànn *Auntie* ri Cairistiona ach air a cùlaibh 'n am measg féin is e H. T. a bhiodh aca oirre, litrichean a bha a' ciallachadh *Holy Terror*.

* * * * *

ghabhail do Ghlaschu a dh' fhuireach greis leò mu seach. Ach cha ghealladh i dhaibh dol ann. Ged nach robh i riamh ann an Glaschu cha robh aice air muinntir Ghlaschu ach barail bhoichd, is bhiodh i ag ràdh nach rachadh duine air bith do Ghlaschu na'm faodadh e a sheachnadh. Ach leum e 'n a ceann aon deireadh earraich a bha an Rìgh a' tighinn do Ghlaschu gu'n rachadh i a dh' fhaicinn a cuideachd agus theagamh gu'm faiceadh i an Rìgh. Fadhon 'n a siubhal cha robh Cairistiona Chaimbeul coltach ri daoine eile; chuir i roimhe gu'n tigeadh i air a càirdean gun fhios dhaibh, is chuir i bòidean air Iain agus air a' mhnaoi nach sgrìobhadh iad chaca agus nach innseadh iad gu robh i dol a mach. "Cha pàisde mise," ars' ise, "nach deanainn mo rathad féin."

An turus tubaisteach

Dh' fhalbh i agus бага 'n a làimh, agus anns an làimh eile pasgan mòr anns an robh ceithir coilich air an suaineadh ann am paipear. Bha a' bhòineid a b' fheàrr a bha aice air a ceann; cha tìochdadh i anns a' bhaga, is bha i suidhichte gu'n rachadh i a dh' eaglais Chaluim-cille air an t-Sabaid a dh' éisdeachd an Urramaich Alasdair Mac Dhòmhnuaill, M.A., air am biodh i a' cluinntinn na cloinne a' bruidhinn.

An uair a ràinig i Glaschu 's a dh' fhàg i an carbad-iaruinn aig Sraid Bhochanan sheas i greis bheag aig a' gheata, a' sealltainn air na daoine a bha dol seachad feuch am faiceadh i duine air an robh coltas onorach a dh' innseadh dhi an rathad gu Ibrox. Chaidh na ficheadan agus na ceudan seachad oirre, gun i dh' fhaicinn comharran an ionracais air gnùis gin dhiubh, ach anns an iom-chomhairle sin féin thàinig duine air an robh coltas fìr-oibre far an robh i; bhean i ri ad, is dh' fhaighnich e gu sìobhalta an robh dad ceàrr oirre, no am faodadh esan cuideachadh leatha.

"Tha mi," ars' ise, "a' dol gu tigh mo bhràthar ann an Ibrox, Seumas Caimbeul, aig a bheil bùth bhògan, is bhithinn 'n ad chomain na'n innseadh tu an rathad dhomh, no ciod an càr a bheir ann mi."

Rinn an duine glag mòr gàire, "Seumas Caimbeul," ars' esan, "an cuala mi riamh a leithid; nach beag an saoghal ged is lionmhor na daoine; is e Seumas Caimbeul caraid cho gaolach 's a tha agam-sa air an t-saoghal." An sin thog e a chas, "A bheil sibh a' faicinn na bròige sin? sin agaibh paidhir bhòg a cheannaich mi anns a' bhuth aige Di-sathuinn so chaidh." Cha bu mhiosa barail Cairistiona air an duine an uair a thairg e dol leatha gu tigh Sheumais. Thug e bhuaipe am бага agus am pasgan anns an robh na coilich, ag ràdh rithe "nach cuireadh e dheth an nàire gu

bràth na'n leigeadh e le piuthar Sheumais Chaimbeil бага no pasgan trom a ghiùlan agus comas a ghàirdeanan aige-san."

Nathair lùbach

Mar a thubhairt mi cheana, bha fìor dbroch bharrail aig Cairistiona air muinntir Ghlaschu, ach bha an duine ud cho coibhneil agus cho tugaideach 'n a sheanachas 's gu'n do thòisich i air a beachd atharrachadh. An uair a bha iad a' dol seachad air clobhsa sònruichte ann an té de na sràidean air an rathad gu Ibrox, thubhairt e rithe, "Deanaibh stad beag aig beul a' chlobhsa so gus an ruith mi agus an innis mi do m' mhnaoi gun a bhi feitheamh rium aig uair na tea, a chionn gu bheil mi dol leibh gu tigh Sheumais Chaimbeil."

Sheas Cairistiona mar a dh' iarr an duine oirre; chaidh còig mionaidean seachad, deich mionaidean, ceathramh na h-uarach, leth-uair, ach cha do thill e. Bha i 'n a seasamh cho fada aig dorus a' chlobhsa, is coltas cho iomgaineach oirre, 's gu'n do thòisich an fheadhainn a bha dol a mach 's a steach ann air aire a ghabhail dhi agus air spleuchdadh oirre. Thàinig e 'n a h-intinn dol a steach do'n chlobhsa agus Ho, ro, gheallaidh, a thoirt air muinntir Ghlaschu leis an umbrella a bha 'n a làimh, ach chuimhnich i air naidheachdan a chual i mu dhaoine a chunnacas a' dol a steach do chlobhsaichean dorchan an Glaschu nach tàinig riamh a mach asda, agus nach do thog ceann gu bràth tuilleadh. Bha amharus aig Cairistiona gu robh pies agus sabhsairean air a dheanamh dhiubh. Mar sin dh' fhan i far an robh i gus am faca i boirionnach a' tighinn a mach as a' chlobhsa air an robh boineid agus aodach *Feachd na Sluàinte*. "So aon bhana-Chriosduidh co dhiu," thubhairt i rithe féin, "bruidhnidh mi rithe."

"An faca thu," ars' ise, "anns a' chlobhsa sin duine agus бага aige anns an dara làimh agus bondal mòr anns an làimh eile?"

"Chan fhaca," ars' am boirionnach, "ach

faodaidh e bhi ann air a shon sin; cha do rinn mise ach tighinn a steach air a' cheann eile de'n chlobhsa o chionn mionaid."

'Nuair a chuala Cairistiona gu robh ceann eile air a' chlobhsa thuig i gu maith gu'm faodadh i leigeil leis a' bhaga agus leis na coilich dol an taobh an deachaidh iad. Chomhairlich ann boirionnach dhi dol do'n *Police Office* agus coltas an duine a thoirt dhaibh. "Cha téid gu dearbh," arsa Cairistiona, "cha robh duine a bhuineadh dhòmhsa ann am *Police Office* riamh, agus cha mhise a' cheud aon de mo dhaoine a théid ann; cha bu gheamh leam e air na coilich no air na bha anns a' bhaga gu'n cluinneadh muinntir Chille-sgumain ciod a dh' éirich dhomh, no gu'm faiceadh iad ann an *Tim an Obain* gu robh Cairistiona Chaimbeul anns a' *Police Office*."

Ghabh i a leithid a dh' àrdan 's gu'n do thill i dhachaidh leis a' cheud charbad-iaruinn a bheireadh air a h-ais i, gun Seumas no càch fhaicinn. Dh' iarr i air a' bhoirionnach mhaith dol leatha gu Sràid Bhocanan aig a cur ann an trèan a bheireadh do'n Oban i.

* * * * *

An ath Shàbaid b' e an ceann-teagaisg a ghabh an t-Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., "*Thugadh esan a shaoileas gu bheil e 'n a sheasamh an aire nach tuit e*." Cha chual e uiread agus gu robh Cairistiona air falbh aon là o'n tigh, agus mar sin is ann gun fhios da a shaltair e air a còrs le brògan tacaideach. Ach cha bu mhisd a cuideachd, agus daoine eile ris an robh gnothuch aice, gu'n d' éirich an driad-fhortan ud dhi, oir cha robh i gu bràth tuilleadh cho trom no cho tàireil air "daoine gun sgoinn do nach aithne an gnothuch mur bi mise air an sàil." Ach chruadh-aich a cridhe na bu chruaidhe na bha e riamh an aghaidh muinntir nam bailtean-móra, agus gu sònruichte an aghaidh muinntir Ghlaschu, "ceàird agus meirlich, a' chuid mhór dhiubh," mar theireadh i.

Aig an Uinneig

Comh-chruinneachadh Spioradail

BU mhaith leam a chur an cuimhne luchd-bleughaidh nan duilleagan so gu'm bi na coinneamhan spioradail a tha air an cumail o bhliadhna gu bliadhna ann an Srath-Pheofhair air an cumail am bliadhna eadar a' chòigeamh là fichead de September agus a' cheud là de October. Is e a' chrìoch àraidh a thatar a cumail anns an t-sealladh aig na coinneamhan so, a bhi faotainn an tuilleadh eòlais air Criosd agus air an lànachd gràis

a tha ann do dhaoine a tha ag iarraidh soluis agus neirt.

Coinneamhan na h-òigridh

Di-haoine (25mh September) aig ochd uairean 's an fheasgar.

Di-Sathuirn (26mh September) aig deich uairean, aig ceathramh an déidh aon uair deug, agus aig seachd uairean.

Là na Sàbaid (27mh September) aig trì uairean, agus aig leth uair an déidh seachd.

Bithidh na daoine so a' labhairt ris an òigridh—

An t-Ard Urramach Easbuig Taylor Smith, K.C.B., D.D.

An t-Urramach F. C. Gibson, M.A.

Captean R. Wallis.

Maighstir Seumas E. Duncan, M.A.

Na Coinneamhan Móra

Di-luain (28mh September) coinneamh-ùrnuigh aig trì uairean, agus coinneamh fheasgair aig ochd.

Di-màirt (29mh September), Di-ciadaoin (30mh September), Di-ardaoin, (1 October), coinneamh-ùrnuigh a h-uile maduinn aig leth-uair an déidh seachd, agus coinneamhan eile aig aon uair deug, aig trì uairean, agus aig seachd.

Bithidh R. B. Stewart anns a' chathair, agus bithidh na daoine a' bhios a' labhairt ris an òigridh a' labhairt aig na coinneamhan so cuideachd, a thuilleadh air an Urramach Alastair Stiùbhard, D.D., an Dùn-éideann. Tha e air iarraidh air sluagh an Tighearn a bhi ag ùrnuigh gu'm bitheadh làthaireachd agus cumhachd an Spioraid Naomh am measg na cuideachd a théid do Srath-Pheofhair.

“Tha mi a lùbadh mo ghlinn do'n Athair, gu'n deònaicheadh e dhuibh, a réir saoihbheis a ghlòire, a bhi air 'ur neartachadh le cumhachd tre a Spiorad anns an duine an leth a stigh, ionnus gu'n gabh Crìosd còmhnuidh 'n 'ur cridheachan tre chreideamh; a chum, air dhuibh a bhi air 'ur freumhachadh agus air 'ur stéidheachadh ann an gràdh, gu'm bi sibh làn-chomasach maille ris na naoimh uile air a thùigsinn ciod e leud, agus fad, agus àirde, agus dòimhne, agus air eòlas a ghabhail air gràdh Chrìosd a chaidh thar gach uile eòlais, a chum gu'n bi sibh air 'ur lìonadh gu uile lànachd Dhe.”—Ephes. iii. 14-21.

Am beadall

Thàinig ministear òg a shearmonachadh an eaglais Chille-Sgumain, a bha anabarrach mór as féin a chionn nach robh feum aige air *paipear*, no air cuideachadh eile de'n t-seòrsa sin. An uair a thug am beadall na leabhraichean air ais do thigh-an-t-Seisein, an déidh do'n choimhthional sgaoileadh, bha e air son gu'm faicheadh am beadall (seana Chalum Dòmhnallach) nach robh *paipear* aige. “Cha ruigeadh sibh a leas,” aris' esan, “na leabhraichean a thoirt as a' chùbaid; nach robh fhios agaibh nach robh *paipear* agam?”

“O, bha,” aris' am beadall, “bha fhios agam nach cuireadh duine air bith a *leithid sud* air *paipear*.

M' an robh an t-òrgan air a chur anns an eaglais b'e am beadall a bha air cheann na seinn; a thaobh 's nach robh e maith air seinn agus nach robh aige ach ceithir fuinn uile gu léir, Ballerma, agus Kilmarnock, agus French, agus Coleshill, bhiodh an coimhthional a' gearan gu cruaidh ris a' mhinistear agus ag iarraidh air cuid-eigin eile a chur 'n a àite. Là àraidh thubhairt Niall Mac Phàrlain, B.D., ri Calum, “Air mo rathad do'n eaglais an diugh bha mi ag ràdh rium fhéin gu'm b' fheàrrd sinn fuinn ùra a chluinntinn ach cha bu mhaith leam gu'm biodh e 'n a dhragh dhuibhse tòiseachadh air fuinn ùra ionnsachadh aig 'ur n-aois. Tha mi an dùil gu'n searmonaichinn fhéin na b' fheàrr na'n robh an t-seinn na b' fheàrr.”

“O, dhuine ghaolaich,” aris' am beadall, “sin a' cheart rud a bha 'n am inntinn féin; bha mi ag ràdh rium féin anns a' mhaduinn gu'n seinninn féin agus an coimhthional mar na h-uisèagan na'n cuireadh sibhse smuais agus beatha amns an Fhacal.” Bha Calum Dòmhnallach air fhàgail 'n a dhreuchd agus an do leig e dheth i le thoil féin.

Fada no Goirid

Uair a bha ministear àraidh agus aon de na foirbhich a' coiseachd dhachaidh còmhla as an eaglais, an déidh do'n mhinistear searmon fada fada a thoirt do'n choimhthional, thubhairt am foirbheach ris a' mhinistear gu'n do ghleidh e an sluagh a stigh ro fhada.

“Ro fhada,” aris' am ministear, “nach 'eil Facal an Tighearn ag iarraidh orm uile chomhairle Dhe fhoillseachaidh dhaibh?”

“Tha,” aris' am foirbheach, “ach cha ruig sibh a leas a dheanamh a dh' aon là. Tha dhà dheug is dà fhichead Sàbaid anns a' bhliadhna.”

Tha na searmoin a chluinnear an diugh mòran na's giorra na na searmoin ris an d' éisd ar n-aithrichean ach tha e duilich a ràdh co dhuibh is fhéarr, searmoin fhada no searmoin ghoirid. Tha iomadh searmon sgitheil ri éisdeachd ged nach b' fhaide e na deich mìonaidean; tha searmoin eile ann de nach fàsadh tu sgith ged leanadh an searmonaiche air uair an uaireadair. Chan ann a réir an fad a bhios daoine a' meas no a' tomhas shearmon ach a réir mar a dhruidheas na tha an searmonaiche ag ràdh air an inntinn agus air an anam. Faodaidh searmon goirid a bhi cho marbh ris na enàmhan a tha anns an uaigh is faodaidh searmon fada a bhi cho beò ri Facal Dhe.

Duine Glic (Bàrnabas)

Mac na Comhfhurtachd

Duine maith

Làn de chreideamh

Làn de 'n Spiorad Naomh.—AN TIOMNADH NUADH.

CO ris a their thu duine glic? Tha sin duilich a ràdh ann am beagan fhacal, no air a shon sin dheth, ann am móran fhacal. Ach co dhiu dh' abrainn duine glic ri duine air bith a chuireas na tàlant an a thug Dia dha gu deagh bhuil, agus as am faodar earbsa a chur gu'n toir e breith chothromach air daoine agus air gnoth-uichean.

Bha Bàrnabas 'n a dhuine glic anns an t-seagh sin. Ged nach bu duine e aig an robh còig tàlant mar bha aig Pol, agus aig Eoin, agus aig Peadar, chuir e an dà thàlam a bha aige gu a leithid de bhuil 's gu'n do rinn e obair fhiachail ann an eaglais Chrìosd anns a' cheud linn.

Tha mi an dùil nach 'eil ar gineal-ne a' tuigsinn gu ceart an t-àite-seasaimh a bha aig Bàrnabas am measg a bhràithrean anns a' cheud linn. Tha sinn a' saòilsinn nach robh ann ach fear-cuideachaidh do dhaoine eile a b' fheàrr na e féin, agus nach do ghiùlain e ach beagan de chùram agus de uallach na h-eaglais an coimeas ri cuid eile de na h-aithrichean. Ach is e an fhàrr nach robh gin idir de na Crìosduidhean a bha beò anns an àm ud a b' fheàrr ceann no cridhe na Bàrnabas. Bha e maith an comhairle agus an gnìomh, agus gheibhear comharradh no dhà anns an Tiomnadh Nuadh gu robh càch a leigeil an taic ris.

Duine maith

Tha fhios aig an t-saoghal gu'm bu duine maith e, agus gu'n d' thug e a mhaoin uile do bhochdan na h-eaglais, ach bha e cho glic 's a bha e maith is fialaidh, agus is e an smuain shònruichte air am bu mhaith leam beagan leudachaidh a dheanamh an dràs, gu'n do rinn Bàrnabas le ghliocas agus le chomhairle seirbhis a b' fheàrr do'n eaglais na rinn e leis an tabhartas mhór a thug e dhi. Tha cumntas againn anns an Tiomnadh Nuadh air cùis no dhà anns an robh comhairle Bhàrnabais anabarrach fiachail, ach chan 'eil cumntas air aon chùis anns an robh e ceàrr 'n a bharrail. Air uairean bha a bheachd agus a chomhairle calg-dhireach an aghaidh beachd agus comhairle bhràithrean eile a tha na's ainmeile na esan an diugh, ach dhearbhu chùisean, an déidh làimhe, gu robh e ceart, agus gu robh e cho tuigseach ann an gnothuichean 's a bha e còir agus diadhaidh.

Tha cuimhne agaibh nach robh na bràithrean anns an eaglais air son gnothuch a ghabhail ri Pol an déidh dha bhi air iompachadh. Bha eagal aca roimhe, oir rinn e geur-leanmhuinn orra, is cha robh iarraidh air bith aca air mar chompanach ann an obair an t-soisgeil. Ach ghabh Bàrnabas a thaobh. "An uair a thàinig Saul gu Ierusalem, dh' fheuch e ri e féin a cheangal ris na deisciobuil, ach bha eagal orra uile roimhe, agus cha do chreid iad gu'm bu deisciobul e; ach ghabh Bàrnabas d'a ionnsuidh e" (*Gnìomharan ix. 26*).

Chunnaic Bàrnabas anns a' mhionaid nach bu chealgair Pol, is rinn e a bheatha anns an eaglais, ged nach robh na bràithrean eile ach gu maith gruamach ris. Tha daoine ann, agus ged nach do bhuilich Dia buadhan móra no làidir orra féin, tha iad deas agus geur air buadhan làidir aithneachadh ann an daoine eile, agus toileach air cothrom a thoirt dhaibh an buadhan a chur gu feum. Sin an t-seirbhis a rinn Bàrnabas do Phol agus do'n eaglais; chuir e Pol air cheann an rathaid. Nach bu mhaith an obair-là e do dhuine air bith, seadh an obair-bheatha, leithid Phoil a thoirt am follais! Urram, ma ta, d' an dlighear urram. Tha e coltach gu robh earbsa aig a chompanaich ann an gliocas Bhàrnabais, oir ghabh iad a chomhairle.

Oibreachadh an Spioraid

Uair eile ghabh iad a chomhairle a thaobh an dùsgaidh a bha am measg nan Cinneach an Antioch. Thàinig sgeul gu cluasan nan Crìosduidhean Iudhach ann an Ierusalem gu robh dùsgadh mòr ann an Antioch, agus gu robh móran de na cinnich a' tionndadh ris an Tigh-earna. Bha amharus aig cuid de na bràithrean nach e an Spiorad Naomh a bha ag oibreachadh idir, oir bha cumhannachd Iudhach 'n an cridheachan fhathast, ach chuir iad Bàrnabas gu Antioch, a rannsachadh a' gnothuich. Thagh iad Bàrnabas air son a' gnothuich a chionn gu robh earbsa aca 'n a ghliocas, agus gu'n tugadh e dhaibh breith chothromach. Theagamh nach robh dòighean no searmonachadh nan daoine a bha air cheann na h-oibre ud ann an Antioch uile gu léir a réir intinn Bhàrnabais, ach cha do leig e leis a sin a shùilean, no choguis, no reuson, a dhalladh; chunnaic

e gu robh an Spiorad Naomh ag oibreachadh anns na coinneamhan ud, is rinn e gàirdeachas. Chan e a mhàin gu'n d' aidich e gur ann o Dhia a bha an obair a bha dol air aghaidh an Antioch, ach rinn e cabhag gu Tarsus a dh' iarraidh Shaul, agus air dha fhaotainn thug e leis e gu Antioch. " Agus tharladh, gu'n robh iad rè bliadhna iomlain air an cruinneachadh maille ris an eaglais, agus gu'n do theagaisg iad sluagh mòr." An uair a leughas tu na nithean sin mu Bhàrnabas, ciod eile a their thu ach gu'm bu duine maith e, agus duine glic, duine a bha a' sealltainn as déidh cùisean na h-eaglais cho dileas agus cho seòlta ri commandair airm ?

Inntinn dha féin

Bha inntinn dha féin aig Bàrnabas. Cha b' urrainn eadhon Pol, ged bu làidir a thoil agus ged bu smachdail e, Bàrnabas a shuaineadh m' a chorragan, is sheas e 'n a aghaidh gu cruaidh an uair a bha Pol an aghaidh maitheanas a thoirt do Eòin Marcus. Bha Pol cinnteach 'n a inntinn féin nach robh ann an Eòin ach an gealtair, agus nach bu duine e a sheasadh cruadal air sgàth Chrìosd. Bha barail a b' fheàrr aig Bàrnabas air, agus a réir choslais, bha e ceart, oir rinn Eòin Marcus deagh obair anns an eaglais an déidh làimhe. Gus naidheachd ghoirid a dheanamh, chan 'eil aon iomradh air Bàrnabas anns an Tiomnadh Nuadh nach 'eil a chum a chliù ; cha robh e riamh ceàrr 'n a bhàrail air na daoine ris an robh gnothuch aige is cha mhò a chuidich e le aobhar air bith nach b' fhiach a chuideachadh. Agus cha dona an comharradh sin air gliocas duine, gu'n téid aige air breith chothromach a thoirt air a chomh-chreutairean, agus gur h-aithne dha ciod na nithean is còir dha a chuideachadh, no a sheachnadh.

* * * * *

Anns an tabhartas mhór a thug Barnabas do'n eaglais nochd e a ghliocas cho maith ri fhialaidheadh. Cha b' ann air ghaol a bhi bochd e féin, no air ghaol a bhi 'n a Charnegie am measg nam bràithrean, a thug e seachd a mhaoin uile, ach a chionn gu'm bu léir dha na b' fhaide air thoiseach air na bu léir do chàch, agus gu'm faca e nach robh dòigh air òrdugh agus riaghailt a chumail anns an eaglais mur gabhadh a leithidean-san air an do bhuilich Dia an comas cùram do na creidmhich bhochda.

A thuilleadh air sin bha suidheachadh am measg nan Crìosduidhean ann an Ierusalem air nach do smuainich na h-abstoil ann an àm. Air là na Caingis bha Ierusalem làn de choigrich as gach ceàrn, is tha e coltach gu robh na mìltean dhiubh air an iompachadh. Bha e feumail gu'm fanadh na h-iompachain sin anns a' bhaile beagan sheachduinean co dhiu, chum a bhi air an teagasg ann an eòlas a' Chreidimh leis na h-abstoil. Na'n do leigeadh leò dol dhachaidh, agus dol a mach air feadh an t-saoghail mar fhianuisean Chrìosd, gun a bhi air an teagasg an toiseach ann am firinnean an t-soisgeil, dh' fhaodadh iad tre eud gun eòlas cron mòr a dheanamh do'n aobhar a bha iad a' cuideachadh. Tha mi an dùil gu robh so fa chomhair inntinn nan abstol agus cinn na h-eaglais 'n uair a cheadaich iad do'n t-sluagh fantuinn ann an Ierusalem.

Ach ciamar a ghabhadh an sluagh mòr ud cur romhpa ? Dh' fhuasgail Barnabas a' cheist sin ; chunnaic e an cunnart anns an robh an eaglais, agus le comhairle shuidhichte thug e dhi a mhaoin uile. Bha e air son eisempleir a thoirt do dheisciobuil bheartach eile, oir chunnaic e gu robh na làithean ud a' gairm air a sheòrsa-san eaglais Chrìosd a chuideachadh ann an dòigh nach b' urrainn na h-abstoil a dheanamh. Mar so, le ghliocas agus le chòiread chum Bàrnabas agus an fheadhainn eile a bha de 'n aon inntinn ris long an t-soisgeil o thuiteam air na creagan m'an gann a dh' fhàg i am port air a turus.

Duine mòr mòr

Tha cliù Bhàrnabais a' fàs agus a' fàs anns na làithean deireannach so ; tha mòran sgoilearan de'n bheachd nach robh pearsa-eaglais anns a' chead linn aig an robh inntinn a bu ghéire, no sealladh a b' fhaide, no gliocas a b' fharsuinge, na bha aig Bàrnabas. Bha buadhan inntinn agus cridhe aige nach 'eil bitheanta air am faotainn còmhla ; gliocas saoghalta, eud diadhaidh, agus làmh fhialaidh. A thuilleadh air sin bha e làn de chreideamh agus de'n Spiorad Naomh, is nochd e toradh a chreidimh ann an gnìomharan còir agus uasal. Cha robh cealg, no farmad, no cumhannachd ann ; cha b' e a ghlòir féin a bha aige anns an t-sealladh ach maith na h-eaglais. Uile làithean a bheatha choimhlioin Dia dha a ghealladh, *gu'n tredraich e na daoine ciùin ann am breitheanas.*

Anns a' Chathair

BHO chionn ghoirid bha duine a tha 'n a t-sgoilear agus 'na dhìadhair ainmeil, an t-Ollamh W. R. Inge, a' bruidhinn mu ùrnuigh ann an dòigh a dh' fhaodadh misneach nan naomh a lagachadh. Cha mhaith an obair e

do phearsa-eaglais air bith a bhi toirt am misnich bho na creidmhich, no a bhi toirt orra fannachadh ann an ùrnuigh.

Bha e ag ràdh nach 'eil ann ach amaideas do dhaoine a bhi ag ùrnuigh air son uisge no

air son tiormachd, is dh' ainnich e seòrsachan eile ùrnuighean nach freagair Dia. Thubhairt e nach robh e cinnteach co dhiubh a bha éifeachd-leighis anns na h-ùrnuighean a bhitear a' cur suas air son dhaoine tinne, agus nach robh buaidh air bith aig athchuingean nan naomh air a' phuinnsean a bha ann am feòil duine air an robh galair, no air an teas a bha 'na fluil. Thubhairt e mòran eile air an aon chalpa sin, agus chrìochnaich e leis a' chomhairle so, "gu'm bu chòir dearbhadh no *experiments* a bhi air a dheanamh anns a' chùis so, a dh' fheuchainn an gabhadh figearan cinnteach faotainn a thaobh nan daoine a fhuair no nach d' fhuair feabhas an eisomail ùrnuighean an càirdean."

Tha na facail sin, "*dearbhadh*," agus "*experiments*," agus "figearan," ag innseadh gu soilleir nach e inntinn diadhair a tha aig an Ollamh W. R. Inge idir ach inntinn fir-ealadhain no *scientist*, agus chan 'eil ni air an t-saoghal as cinntiche na nach toir an seòrsa inntinn sin duine fada air aghaidh ann an eòlas air Dia, no ann am fiosrachadh spioradail. Ciod a tha ann an ùrnuigh ach co-chomunn diomhair eadar an t-anam agus Dia, co-chomunn nach gabh a thomhas no dhearbhadh le figearan, mar a thiomhsear nithean faicsinneach leis an t-slat-thomhais no air a' mheidh?

Ach a mach bhuaith sin cha robh dad ùr anns na thubhairt an t-Ollamh W. R. Inge; bha e air a ràdh o chionn mìle bliadhna, is tha e air a ràdh anns a h-uile linn, is tha e air a ràdh anns an là so féin le mìltean de dhaoine eile, *ach a dh' aindeòin sin uile tha na naoimh agus na creidmhuich a' leantuin orra, a' deanamh ùrnuigh a ghnàth agus gun fhannachadh*. Agus chan e mhàin gu bheil iad a' leantuin air ùrnuigh a dheanamh ach tha iad a' toirt na fianuis so do'n t-saoghal, gu'n d' éisd an Tighearn, agus gu'n do shaor e iad as an teanntachdaibh.

Sin, ma ta, an fhreagairt cheart do 'n duine a bhios a' cur theagmhaidhean a thaobh ùrnuigh ann an inntinnean dhaoine eile, *nach 'eil a bhriathran a' cur eagal air bith air na naoimh, agus gu bheil iad a' leantuin air ùrnuigh*.

* * * * *

Chan 'eil mise a' dol a dheanamh deas-boireachd thiorann mu'n chùis air an duilleig so, oir chan 'eil ann an deasboireachd ach ruagadh na gaoithe agus diomhanas, ach bu mhaith leam naidheachd bheag innseadh mu bhoirionnach ann an inbhe ìosal, nach robh aon chuid glie no eagnaigh an sùilean dhaoine ach a bha 'n a boirionnach diadhaidh; naidheachd a dh' fhaodas labhairt ri cridheachan ar luchd-leughaidh na's fheàrr na dad a b' urrainn mise a ràdh.

Bha am boirionnach ud, Catriona Chaimbeul, a' fuireach leatha féin ann an tigh beag aig taobh an rathaid; gus an tobar as am bitheadh

i a' tarruing uisge a ruighinn, dh'fheumadh i dol thairis air an rathad-mhór, rathad-mór ann an Adholl a tha na's cunnartaiche do sheann daoine na bha an Atlantic riamh do bhàtaichean. Là a bha i dol thairis air an rathad-mhór, agus cuinneag uisge 'n a làimh thàinig carbad-uilidh mu'n cuairt an oisein air an dearg chuthach, buailidh e i air a chruachan, is deanar coileachdubh dhi.

Cha robh cuimhne no mothachadh aig Catriona Chaimbeul gus an do dhùisg i anns an ospidail am Baile-chloichridh, ochd làithean 'n a dhéidh sud. Eadar gu bheil an Dotair Mór maith leis an sgithinn agus anabarrach coibheal ri seana bhoirionnach (agus ri cloinn) thug e Catriona Chaimbeul o'n bhàs; an ceann ùine rachadh aice air suidhe suas anns an leabaidh agus seachas a dheanamh ri neach air bith a rachadh 'g a faicinn.

Cridhe ri cridhe

Bha i trì mìosan anns an ospidail. Fad na h-ùine sin bha mòran eile anns an t-seòmar còmhla rithe, a' tighinn 's a' falbh, cuid dhiubh seachdain is cuid dhiubh na b' fhaide, ach b' fheàrr iad uile Catriona Chaimbeul a bhi 'n am measg. Ged nach robh i uair air bith gun phian bha i faidhidinneach is taingeil, is bhith-eadh i ag innseadh dhaibh mu mhaitheas an Tighearna dhi uile làithean a beatha, agus ag innseadh dhaibh a luighad uair a fhreagair e a h-ùrnuighean.

"Ma rinn e sin dhuibh-se," arsa boirionnach òg a bha anns an ath leabaidh rithe, "cha do rinn e dhòmhsa e, rinn mise ùrnuigh iomadh uair, ach cha do chum sin an duine agam a mach as na tighèan-òil."

Bha Catriona Chaimbeul 'na tosd mionaid no dhà, agus a h-uile te eile a bha anns an t-seòmar, oir bha fhios aca uile air an dol a mach a bha aig Somhairle Mac Coinnich, is bha truas aca ri mhnaoi.

"A Mhairearad," arsa Catriona rithe, "an uair a rinn thusa ùrnuigh gu'n cumadh Dia Somhairle a mach as an tigh-òil, an robh thu a' creidsinn gu'n deanadh e sin?"

"O," arsa ise, "ma chuireas sibh mar sin e, cha robh; cha robh mi a' creidsinn gu'n éisdeadh Dia rium, is cha mhò a tha mi 'g a chreidsinn a nis. Ach air a slon sin, dh' fhaodadh Dia Somhairle a chumail o'n uisge-bheatha na'n robh suim aige dhòmhsa agus do mo leanaban."

"O, bhrònach," arsa an té eile, na h-abair thusa nach 'eil suim aig Dia dhuit-sa agus do d' chloinn, oir tha an Leabhar Naomh ag innseadh dhuinn gu bheil eadhon fuilteinean ar cinn uile air an àireamh leis, ach tha an Leabhar Naomh ag innseadh dhuinn cuideachd nach fhaigh neach air bith an rud a dh' iarras e ann an ùrnuigh mur bheil e a' creidsinn gu'm faigh e e."

“A bheil sibh féin a’ creidsinn,” arsa Mair-eard Nic Coinnich rithe, “gu’n toir Dia dhuibh a h-uile ni a dh’iarras sibh?”

“O, chan ’eil,” fhreagair i, “cha bu mhaith dhòmhsa gu’n tugadh Dia dhomh gach iarrtus dìomhain is peacach a dh’èireas ’n am chridhe eadhon air mo ghluinean; cha toir Dia sin dhomh na’s mò na bheir thusa do d’ chloinn gach ni a dh’iarras iad ort, ach air a shon sin, tha mi a’ creidsinn le m’ uile chridhe gu bheil Dia ag èisdeachd ri m’ ùrnuighean agus ’g am freagairt ’n a dhòigh ghlic féin.”

“Ma ta,” arsa caileag dhubh á Bail-an-luig a bha ag èisdeachd ris an t-seanchas, agus i anns an ospidal le rud-eigin a bha ceàrr oirre eadar droch nàdur agus droch stamag, “chan ’eil mise a’ creidsinn facal dheth sin; ma tha Dia ag èisdeachd ruibh, agus ma tha sibh ag ùrnuigh a h-uile maduinn gu’n gabhadh e cùram dhìbh car son nach do ghabh e cùram dhìbh a’ mhaduinn a leag an carbad-ùilidh sibh agus a bhris e ’ur cnàmhan.”

Thàinig na deòir ann an sùilean Catriona Chaimbeul, is dh’ fhan i sàmhach greis bheag. “Ghabh an Tighearna cùram dhiom-sa, ’s e ghabh; fad an earraich bha mi ag ùrnuigh ris air son aon ni sònruichte, ach ged bha mi ag ùrnuigh agus a’ creidsinn gu’n èisdeadh e rium cha b’ urrainn domh a thuigsinn cia mar a gheibheadh e rathad air m’ ùrnuigh a fhreagairt, ach tha mi ’g a thuigsinn a nis.” An sin dh’ aithris i na briathran so gu bcàg rithe féin, ’g an leth sheinn.

*An dòighean dìomhair gluaisidh Dia
'Thoir iongantais mu'n cuairt.*

An dòighean dìomhair

“Bho shiubhail an duine agam o chionn fichead bliadhna bha mi an dà chuid bochd agus aonararach. Chan ’eil a’ bheag de mo chuid-eachd beò; a’ chuid dhiubh a tha beò tha iad fada bhuam. Ged nach robh mi riamh ro làidir thug Dia tomhas slàinte dhomh leis an deachaidh agam air mi fhéin a chumail gus an uiridh. Ach anns a’ gheamhradh an uiridh dh’ fhàs mi cho anfhann ’s nach b’ urrainn mi an nigheadaireachd agus na cuir bheaga eile a bhithinn a’ deanamh a dheanamh na b’ fhaide. A thaobh ’s nach robh mi aois a’ phension cha robh romham ach Tighearn-Bochd, is thàinig Mgr Forrest uair agus uair ’g am fhaicinn a dh’ fheuchainn an rachainn sìos do Lagan-ràit. Ach b’ fheàrr leam an bàs na dol ann, is bhithinn ag iarraidh air Dia e a dheanamh rud air bith a thoilicheadh e rium ach mo chumail á Tighearn-Bochd. Sealladh sibhse, ma ta, mar a fhreagair Dia m’ ùrnuigh; chuir e an carbad-ùilidh ud thugam mar a theachdaire, is tha mi a nis anns an àite bheannaichte so, far a bheil am matron agus na caileagan-altruim cho

coibhneil rium ’s ged bu phiuthar mi do Mhac Cailin.”

* * * * *

Iongantach n’ a Ghliocas

Tha fhios agam gu maith gu’n abair daoine eagnaigh agus saoghalta nach robh ann ach leanabalachd no amaideas do Chatriona Chaimbeul a bhi creidsinn gu’n do bhris Dia a cnàmhan gus a h-ùrnuigh a fhreagairt, ach chan ann aig daoine eagnaigh no saoghalta a tha rùn-dìomhair an Tighearna ach aig an dream d’an eagal e, an dream a tha creidsinn ann. B’ fheàrr dhuit do chnàmhan a bhi air am briseadh seach do chridhe, ach nach iomadh duine a bhris Dia a chridhe gus a rùintean a choimhlionadh ann!

Anns a h-uile ni a bhuineas do’n diadhaidh-eachd agus do’n bheatha spioradail b’ fheàrr leam a bhi air taobh leithidean Catriona Chaimbeul seach a bhi air taobh na feadhnach a chuireas crìochan roimh Dhia, no tomhas air an Uile-chumhachdach. Chan ’eil e furasda do’n inntinn nàdurra, gu sònruichte ma tha i air a’ geurachadh le eòlas agus sgoilearachd, creidsinn ann an Dia nach gabh rannsachadh no tuigsinn, a tha os cionn ar n-eòlais. Ach ciod a tha ann an Dia a ghabhas rannsachadh, no crìochan a chur roimhe, ach iodhol a tha daoine a’ deanamh dhaibh féin, iodhal a dh’ fhaodas iad dol m’a thimchioll, agus a thombas, agus a dhealbh a tharruing, agus a ràdh, “Thigibh agus faicibh Dia, agus tuigibh a laghanna, na laghanna leis a bheil e a’ riaghladh an t-saoghail agus a’ freagairt ùrnuighean dhaoine.” Chan e sin Dia, no rud coltach ris; an Dia a tha do-rannsachta agus neo-aithnichte, agus a fhreagras le mìorbhuilean bitheadh esan ’na Dhia. Sin agad Dia a’ Bhiobuill, Dia nam fàidhean, Dia nan naomh, Dia nan creidmheach uile, an Dia a tha beò agus fìor,—an Dia a tha deanamh mìorbhuilean gun sgur, agus a’ freagairt ùrnuighean a shluaigh. An Dia a chuir sgoll ann am feòil Phòil, car son nach ceadaicheadh tu dha cnàmhan Catriona Chaimbeul a bhriseadh chum gu’m bitheadh oibre agus a rùintean féin air am foillseachadh innte?

* * * * *

Bho na dh’ innis mi an uiread so dhuibh mu Chatriona Chaimbeul faodaidh mi an naidheachd a chriochnachadh. Cha deachaidh i do Thigh-nam-Bochd; chuir an Tighearn an cupan sin seachad oirre. Ann an trì mìosan shiubhail i. An t-seachduin mu dheireadh a bha i beò bha am matron ri taobh a leapa gun a fàgail, a’ frithealadh dhì cho caomhail ’s ged b’e a màthair a bha ann. Is luachmhor ann an sealladh an Tighearna bàs a naomh.

An uair a chunnaic am matron gu robh a’ chrìoch dlùth chaidh i air a gluinean ri taobh na leapa, rug i air làmh Catriona ’n a làmh féin,

ag ràdh rithe gu ciùin gaolach, “ dh' éisd an Tighearn 'ur n-ùrnuigh is tha e nis a' dol 'g 'ur toirt 'ga ionnsuidh féin.” Dh' fhosgail an t-seana bhean a sùilean, agus gun i a' tuigsinn gu ceart ciod a bha am matron ag ràdh, ach an sin thuig i gu robh uair a saorsa air teachd is thàinig aoibh nam flaitheanas air a h-aodann, is lean i air na briathran so a ràdh gu beag rithe féin, *Ghlaodh mi ris an Tighearn, agus dh' éisd e rium, agus shaor e mi as mo theanntachdaibh gu léir.*

Shiubhail i an oidhche sin; an uair a bhatar 'g a cur anns a' chiste-mhairbh b' e so na sailm a leugh am ministear as a chionn, an éisdeachd a' chòmhlaibh bhig a bha cruinn.

Ann an a' Choille Bheithe

A BHEIL fhios agad, a leughadair, car son a tha thu a' fàs sean? Sin ceist a tha na's fhasa a chur na fhuasgladh. Ma their thu gu bheil thu a' fàs sean a chionn gu bheil

*Tim mar shruthan cas
Toirt leis gu bras gach neach.*

their na feallsanaich riut nach 'eil Tim a' deanamh dad de'n t-seòrsa; nach 'eil ann ach beachd leanabail a bhì saòilsinn gu bheil Tim a' dol seachad ort mar a thèid abhainn seachad ort. C' àite an deachaidh *an de* an uair a thàinig *an diugh*? A bheil e ann an àite air bith anns a' chruthachadh? Agus c' àite a bheil *am màireach* gus an ruig sinn e, no gus an ruig esan sinne? An e *am màireach* a tha tighinn thugainne, no an e sinne a tha dol thuige-san? A bheil *an de* agus *am màireach* ann ged rachadh tusa á bith?

Ma gu mhaith leat t' fhaiclan a bhriseadh air na eothan sin chan 'eil agad ach leabhar a chuir m' fhear-cinnidh, Moderàtor na h-eaglais, a mach an uiridh a leughadh, leabhar m' am faodar a ràdh mar thubhairt Peadar mu sgrìobhaidhean Phoil, gu robh nithean anna a bha duilich a thuigsinn. Ged is aithne do'n Mhoderàtor sgrìobhadh gu cuimseach agus gu soilleir, agus ged tha a' chuid eile de 'n leabhar réidh gu léir, tha na nithean a tha e ag ràdh mu Thim cho dorcha ri dubh-fhacail Ghoill. Ach chan ann aige-san a tha a' choire ach aig Einstein, a rinn amladh air Tim agus air Space, mar gu'm faiceadh tu muc-mhara a' dol am measg lion-iasgaich. Ma tha Tim mar tha Einstein agus am Moderàtor ag ràdh chan 'eil fhios aca c' àite a bheil iad; no ciod an uair a' tha e! Agus ciod a theireadh tu ri daoine aig nach 'eil fhios c' àite a bheil iad, no ciod an uair a tha e, no co dhiubh a tha ann, an dé, no an diugh, no am màireach?

Ach chan ann air an Tim mu'm bi na feallsanaich a' deasbud a tha mi dol a bhruidhinn an

Nighean an Rìgh gu dearbh a stigh,
tha uile làn de ghlòir;
Tha culaidh-eudaich uimpe fòs
air oibreachadh le òr.

* * * * *

Ghlaodh iad ri Dia 'n an teinn; is shaor
e iad o'n trioblaid ghéir;
Ghrad chuireadh leis an stòirm gu feath
'S na tuinn 'n an tàmh gu léir;

An sin tha iad ro-ait, air son
gu bheil iad sàmhach beò,
'S gu'n d' thug e iad do'n chialadh sin
'S do'n phort bu mhiannach leò.

O b' fheàrr gu'm moladh daoine Dia
air son a mhaithis chaoin,
'S air son a bheartas iongantach
rinn e do chloinn nan daoine!

dràs, ach air an Tim eile as aithne dhuinn uile gu maith, a chuireas moille 'n ar ceum agus ròinneaga liatha 'n ar ceann. Shaoileadh tu gur leòr a ràdh gu bheil sinn a' fàs sean a chionn gu bheil na bliadhnachan a' dol seachad agus gu bheil ar n-eanchainn, agus ar cridhe, agus ar n-àirnean, agus ar fèithean, a' cosg agus a' fàs lag le obair no le cluich.

Na dotairean

Ach their na dotairean riut nach 'eil an sin ach cainnt pàisde; their iad gu bheil sinn a' fàs sean a chionn gu bheil ar corp air a phuinn-seanachadh uigh ar n-uigh. Ach nach coma dhuinn ciamar a tha an aois a' tighinn; tha i a' tighinn co dhiu, is cha chum Einstein no na dotairean air a h-ais i. Bho chionn bhliadhnachan bha lighiche Russianach an dùil gu'n d' fhuair e dòigh air daoine a chumail òg gu aois mhór, agus an dràs 's a ris cluinnear iomradh air cungaidean agus air stuthannan a tha dol a thoirt dùlain do na bliadhnachan. Ach tha na bliadhnachan a' buannachd daonnann.

Tha e ceart do dhaoine cùram a ghabhail do'n chorp (gun ro-chùram) los gu'm mair e air ghleus cho fad 's a dh' fhaodas. Ma thilgeas a' ghaoth sglèat no tugh a bhàrr mullach an tìghe cuirear sin ceart gu luath; nach bu chòir dhuinn, ma ta, a bhì a cheart cho furachail air pàillion ar cuirp! Thubhairt lighiche air chor-eigin nach 'eil duine anns an fhichead a' bàsachadh gu nàdurra; tha iad 'g am marbhadh féin. Gun a bhì bruidhinn idir air ruidhtearachd is òl tha móran dhaoine a tha an dùil gu bheil iad stuama 'g am marbhadh féin le bhì ag itheadh tuilleadh 's a chòir. Tha an dara leth de shluagh an t-saoghail ag itheadh tuilleadh 's a chòir, is bhithheadh e chum buannachd dhaibh trasgadh leth latha a h-uile seachduin.

Thatar ag ràdh gur e beatha nàdurra mhic

an duine ceud bliadhna, no còig agus còig fichead. Thatar a' faicinn gu bheil na creutairean eile as coltaiche ris a' mairsinn beò a chòig uiread ùine 's a tha iad a' gabhail a thiginn gu làn ìre, agus a thaobh 's gu bheil mac an duine fichead no bliadhna ar fhichead ma bheil e aig a làn fhàs tha sin a' toirt dha còrr agus ceud bliadhna mar a bheatha nàdurra. Tha an aois sin os cionn na h-aoise a thug an salmadair do mhac an duine, trì fichead 's a deich, ach a réir choslais, tha daoine a' ruighinn aois an diugh nach robh iad a' ruighinn ann an làithean an t-salmadair. Bho chionn seachduin chunnaic mi anns na paipearan mu thrìuir bhoirionnach a tha glé dhlùth dhomh a tha os cionn ceud; té dhiubh ceithir agus còig fichead.

Chan 'eil e idir iongantach gu'm faigheadh daoine anns na làithean so sìneadh saoghail nach d' fhuair an aithrichean, oir tha biadh, is aodach, is tighean, is pàigheadh, is comhfhurtachd, aca nach robh aig an aithrichean, agus uairean-oibre as giorra. A thuilleadh air sin chuir na dotairean ruag air a' bhric agus air fiabhrusan a bha a' giorrachadh làithean dhaoine. Bho chionn trì fichead bliadhna bha ceithir duine fichead as a mhìle a' bàsachadh ann an Lunnainn anns a' bhliadhna ach an diugh chan 'eil a' bàsachadh ann ach ceithir deug as a' mhìle.

* * * * *

An Gàradh-criche

A bheil clach-mhìle air bith ann am beatha dhaoine, no bliadhna shònraichte m' am foadar a ràdh, gur e so an gàradh-criche eadar an òige agus an aois? Thubhairt R. L. Stevenson gur e còig bliadhna fichead ceann-deiridh na h-òige, ach cha ruigear a leas a chainnt-san a ghabhail gu litireil, oir bhiodh e air uairean ag ràdh iomadh rud nach robh e uile gu léir a' ciallachadh, agus bha spiorad na h-òige agus aotrumas a' bhalaich 'na chridhe fein gus an là a dh' fhàg e an saoghal. Thubhairt lighiche ainmeil gu'm fàs daoine glic na 's glìce an uair a thèid iad seachad air deich bliadhna fichead, ach gur h-annamh a dh' fhàsas daoine gòrach na 's glìce an uair a thèid iad seachad air an aois sin. Tha e coltach gu robh an lighiche ud an dùil gu bheil deich bliadhna fichead 'n a g'hàradh-criche ann am beatha dhaoine. B'e sin an aois aig an robh na Lebithich a' tòiseachadh air frithealadh do Dhia, ach dh' fheumadh iad sgur an uair a ruigeadh iad leth-cheud bliadhna. B'e sin an aois cuideachd a bha Crìosd an uair a thòisich e air rioghachd Dhe a shearmonachadh. Air co-ainn a latha-breith sgrìobh an lighiche ainmeil, Sir Uilleam Sgradbent, gu caraid dha, "Tha mi dà fhichead an diugh; cha ghabh e a cheiltinn tuilleadh gu'n do chaochail

maduinn m' òige, agus gu bheil a chuid as fheàrr de mo bheatha seachad. An uair a ruigeas duine dà fhichead cha ruig e a leas feuchainn ri tòiseachadh air obair ùr." Ud, Ud, feumaidh gu robh e air dhroch ghleus an uair a bha e a' sgrìobhadh na litreach. Chan e mhàin gu bheil iomadh duine a' tòiseachadh air obair ùr aig dà fhichead, ach tha iad a' deanamh obair as fheàrr na rinn iad 'n an òige. Cha robh Gladstone ach a faobharachadh na h-acfhuinne aig dà fhichead; bha e 'n a sheann duine an uair a chuir e làmh ann an nithe móra. Ach theagamh gu'n abradh an lighiche ud nach do rinn Gladstone riamh obair a b' fhiach obair a ràdh rithe.

Sgrìobh Tomas Huxley an litir so gu caraid dha, "Tha mi a nis dà fhichead 's a trì deug, ach ciod a tha an sin ach an fhìor òige. Cha robh mo bhodhig riamh na b' fheàrr na tha i, agus o chionn bliadhna chuir mi barrachd oibre as mo dhéidh na rinn mi riamh roimhe. Chan 'eil thusa ach dà fhichead fhathast, ciod a tha annad ach am balach; tha a' chuid as fheàrr de do bheatha air thoiseach ort."

Tri fichead

Ged nach robh uiread de 'n ghliocas a tha o shuas aig an Ollamh Benjamin Jowett 's a bha aig an Ollamh Mac Iain bha móran de ghliocas saoghalta 'n a cheann, is tha na combhairlean so a thug e air daoine a ràinig trì fichead agus a tha faireachduinn cudthrom nam bliadhna-chan airidh air gabhail riu

- (1) Na bi an dùil gu'n téid agad air dùlain a thoirt do sheann aois.
- (2) Chan 'eil feum ann dhuit a bhi cur mar fhìachaibh ort féin gu bheil thu òg le bhì deanamh mar tha an òigridh a' deanamh. Cha tig as a sin ach gu'n sàraich thu do chorp.
- (3) Aig trì fichead tha e glic do dhuine an saoghal a ghabhail gu féidh, agus daoine eile a chur air cheann oibre an àite a bhì 'g a deanamh e féin.

Chan 'eil e furasd a ràdh ciod an t-àm d'a bheatha anns a bheil buadhan inntinn duine aig àirde an neirt. Tha mùghadh mór eadar an dara duine agus an duine eile a thaobh abachadh am buadhan; tha cuid ag abachadh tràth agus cuid eile fada na's annoiche. B' àbhaist do'n Ollamh R. W. Dale a bhì 'g ràdh gu robh searmonaiche aig àirde a chumhachd eadar dà fhichead 's a còig deug agus trì fichead 's a còig. Is gasda le seana mhinistearan a bhì cluinntinn sin, ach ciod a theireadh an fheadhainn a bhios 'g an éisdeachd? Chan urrainnear a' Chléir uile a chur fo'n aon lagh. Bha am fear nach maireann an t-Ollamh Wallace Williamson aig àirde a chumhachd mar shearmonaiche gu maith trath 'n a mhinis-

trealachd, eadar còig deug ar fhichead agus dà fhichead 's a còig. Ach air an làimh eile bha a choinharsnach, an t-Ollamh Alasdair Whyte, aig àirde a chumhachd 'n a sheann aois. Ged nach chluinninn ministear a' searmonachadh ach uair no dhà tha mi an dùil gu'n aithnichinn co dhù a mhaireas uisge anns an tobar gu seann aois no nach mair. Cha tig rud as an tobar nach 'eil ann. Ministearan a bhios a' trod, no a' gladhach, no ag ochanaich, no ag oibreachadh an làmhan *mar gu'm biodh muileann-gaoithe, tha iad sin aig àirde an cumhachd ann an earrach an làithean, is tha an t-àm aca leigeil dhiubh an uair a bhios iad a' streap ri trì fichead. Cha mhaith an rud e seirbhiseach an Tighearna a bhi trod, no a' gladhach, no eadhon ag ochanaich, agus uiread de chluaintean gorma anns a' Bhìobull anns am faodadh e féin agus a' choinhthional a bhi gluasad gu réidh agus gu foisneachail.

Tha an oidhche a' teachd

Chan 'eil ni as cinntiche na sin. Ann am feasgar ar làithean tha na bliadhnanach a'

dol seachad na's luaithe na chaidh iad seachad ann am maduinn ait na h-òige. Bha ceithir uaire fichead anns an là an làithean ar n-òige, ach an diugh chan 'eil ann ach dhà dheug. Tha sin ag iarraidh oirnn uile a bhi cìramach m' ar n-ùine, agus dìchiollach; air eagal gu'n tig an oidhche, agus gun ar n-obair crìoch-naichte. Tha t-obair féin agad-sa, agus m' obair féin agam-sa, ach tha aon obair gus a bheil sinn le chéile air ar gairm, *Is i so obair Dhe, gu'n creid sibh anns an tì a chuir e uaithe*. Na h-abair gu'n dean thu sin am màireach, oir an là ris an abair thusa *am màireach*, sin an là ris an abair Dia là a' bhrosnachaidh.

Tha mo làithean na 's luaithe na spàl figheadair.
—IOB vii, 6.

Thoir fios dhomh, a Thighearna, air mo chrìch agus tomhas mo làithean.—SALM xxxix, 4.

Eirich, tha e 'g ad ghairm.—MARC x, 49.

Chaidh iadsan a bha ullamh a steach, agus dhruideadh an doras.—MATA xxv, 10.

Sgeul mu thimchioll an Abstoil Eòin

LE NIALL MAC-AN-TUAIRNEIR, F.R.H.S., LOCH PORTAIN, UIDHIST-A-TUATH

THA an sgeul a leanas mu'n diadhair Eòin air tinnseadh le luchd-eachdraidh na h-eaglais, air a thoirt a nuas do'r n-ionnsuidh o linn gu linn, agus air a chunntas firinneach.

Bha Eòin air fhògradh le Domitian, aon de mhòr-fhlaithean na Ròimh, do dh'eilean uaig-neach da'm b'ainm Patmos; ach an déidh bàis an duine an-ìochdmhor sin, phill e gu Ephesus, a chur air leth cléir cheart gu bhi thairis air an t-sluagh. Air dha dol gu Smyrna (baile-mór ainmeil a bha 's an tìr), agus air dha bhi labhairt ris an t-sluagh, mhòthaich e òganach eireachdail dreachmhor, agus ni 'na àodann is 'na ghnùis a thàlaidh a chridhe gu mór ris. Labhair an diadhair Eòin mar so ris an easbuig a shuidhich e thairis air an eaglais sin:—"Beachdaich," arsa' esan, "air an òganach ud. Gabh e fo d'chùram an làthair na h-eaglais, agus an làthair Chrìosd, ceannard na h-eaglais. Tha mise 'ga earbsa riut; cùm sùil air."

Gheall an t-easbuig a dheanamh mar a dh'arradh air, agus dh'earailich Eòin air a ris agus a ris e chuimhneachadh na chaidh a chuir mu choinneamh. Thug an t-easbuig dhachaidh an t-òganach a dh'ionnsuidh a thighe féin. Thug e dha gach gnè fòghluim is fiosrachaidh; dh'àraich, dh'altrum, agus thog se e am an eòlas air Chrìosd; agus fa-dheòidh bhaist se e.

Ach cha do ghleidh an t-easbuig an t-sùil sin air an òganach bu chòir dha, agus a gheall e. Tharruing e suas ri droch chompanaich, agus

bha e tadhal droch chuideachd. Bho bheag gu mór, chinn e gòrach, peacach, mi-gheamhnuidh. Air dha dol aon uair air seachran, chaidh e air adhart a' cur an gnìomh gach gnè gnìomharadh eagallach. Chaill e a dhòchas, a shlàinte, agus a mhaithneas peacaidh. Chinn e dalma, dàna, —comharraichte air son gach gnè giùlain bu mhiosa na chéile. Chrùinnich e mu thimchioll buidheann do dh'òganaich cosmhail ris féin—deas, uidheamaichte, agus togarach airson ni peacach sam bith a dheanamh. Chuir se e féin os an ceann mar cheannard. Chinn iad 'n an spùinneadairean 's 'n an robairean; agus b'e an t-òganach truagh so b' fhiadhaiche, bu bhuirbe, agus bu tithiche air dòrtadh fola 'n am measg gu léir.

Beagan bhliadhnanach an deidh so, thàinig an diadhair Eòin do'n àite. Chuir e fios air an easbuig ris an d'earb e an t-òganach. "Thoir air ais dhomh," deir esan, "na dh'earb mi riut—na dh'earb mi riut an ainm Chrìosd, agus an làthair na h-eaglais air an do chuir mi thusa thairis mar easbuig. C'ait a' bheil an t-òganach a chàirich mi fo d'chùram? Freagair dhòmhsa, is freagair do'n eaglais air a shon agus airson anmanna air na gheall thu faire a dheanamh."

Tharruing an seann duine osna throm. "Tha e" arsa' esan, "marbh do Dhia. Chaidh e air seachran. Thréig e mi. Chinn e 'na mhéirleach, 'na fhear-reubainn, 'na spùinne-adair, agus 'na mhortair."

“Freagair mi,” arsa Eòin, “c’ait a bheil e ?”
 “Tha e,” arsa an seann duine, “na cheannard air buidheann làidir de luchd-reubainn a tha tathachadh nam beann, agus a tha ’n an culaidh-oillt do’n tìr uile.”

“An ann mar so,” arsa Eòin, “a choimhliòn thusa na dh’earb mi riut. Faighibh dhomh each a thiota, agus faighibh dhomh fear-eigin a threòraicheas mi dh’ionnsuidh an aite ’s a’ bheil e tàmh, e féin agus a bhuidheann a tha maille ris.”

Cha robh math cuir ’na aghaidh. Dh’fhalbh e féin agus fear eile maille ris. Ràinig iad a’ bheinn. Choinnich cuid de na spùinneadairean e. Ghlac iad e, ’s cha do chuir e ’n an aghaidh. “Thugaibh mi, arsa’ esan, an làthair ’ur ceannard; is miann leam labhairt ris.” Rinn iad so. Sheas an ceannard. Bheachdaich e le iongantais air an duine a bha so a’ dlùthachadh air; ach co luath ’s a thuig e cò bh’ann, ghrad theich e le nàire—cha dùraichdeadh e a choinneachadh. Ach lean an diadhair Eòin, aosmhor mar a bha e—lean se e, a’ glaodhach na deidh, “A mhic,” arsa’ esan, tha thu teicheadh o d’athair, nach stad thu? Car son a tha thu a’ teicheadh o sheann duine gun airm, gun chomas ciorram no ole a dheanamh ort? Guidheam ort stad!”

Stad an t-òganach. Chaidh an duine beannaichte suas dlùth dha, agus, le aogas ghràidh,

thubhairt esan do’n d’thug Criosd móran gràidh, “Na diùlt mi; pill an uchd Chrìosd; pill! Fàg an tàite so; fàg do chompanaich pheacach. Na caill do dhòchas. Na smuainich nach ’eil dòchas ann; na smuainich nach ’eil maitheanas peacaidh ri fhaotainn. Ni mise guidhe agus ùrnuigh air do shon. Na m b’ éiginn, bhàsaichinn air an àm air do shon, oir bhàsaich Criosd air ar son le chéile. Seas; strìochd;—an ainm an Athair ’s a Mhìc, tha mise ’g ad ghlacadh. Creid mi, ’s e Criosd a chuir mi mach air do thòir.”

Theirinn an t-òganach as an diollaid—thug e a chlogad dheth, thilg e an claidheamh as a làimh, thuit e air a dha ghlùin—agus ghuil is chaoin e mar phàisde a bhiodh air a smachdachadh. Chrom an diadhair aosmhor thairis air, agus shil e gu frasach a dheòir, air chor ’s gu’n robh an t-òganach a nis air a bhaisteadh le deuraibh goirt, ach deuraibh gràsmhor.

Phill e dhachaidh maille ri Eòin. Rinn e aidmheil fhollaiseach an làthair na h-eaglais; rinn e iomadh ùrnuigh dhùrachdach. Cha do dhealaich Eòin ris a latha na dh’oidhche fad ùine mhòir, a’ leughadh nan Sgrìobtuirean le chéile, a’ seanchas mu thimchioll an t-Slànuigheir. Cha robh ’s an eaglais an déidh sin aon duine bu chomharraichte no a b’ainmeile air son a dhiadhaidheachd ’s a ghiùlan crìosdail na’n t-òganach mu’n d’innis mi an sgeul bheag so.

Aig an Uinneig

An fheadhainn nach maireann

CHAOCHAIL dà mhinistear Ghàidhealach Co chionn ghoirid a bhios móran anns an eaglais a’ caoidh, oir bha iad le chéile fo dheagh chliù mar mhinistearan diadhaidh, soisgeulach, am measg an bràithrean agus am measg an t-sluaigh, Alasdair Black, a bha am Portrigh, agus Iain Friseil a bha an Dornoch.

B’ ann am Muile a rugadh Alasdair Black; bhuidheadh e do theaghlach Baisteach, ach thàinig e a steach a dh eaglais na h-Alba, is fhuair e cead searmonachaidh bho Cléir Ile an 1892. Bha e air a shuidheachadh am Port-rìgh an 1894, is shaothraich e an sin gus an d’ thàinig a’ chrìoch air gu h-obann. Bha Alasdair Black measail am measg a dhaoine féin, agus an Cléir an Eilean Sgitheanaich, oir bha e ’n a dhuine ciallach, glic; ’n a shearmonaiche maith, agus eudmhor air taobh a’ Chreidimh anns an d’ fhuair e oileanachadh.

Ged nach robh móran eòlais agam air Iain

Friseil, b’ aithne dhomh uime uile làithean mo mhinistrealachd, is chuala mi e a’ searmonachadh aon uair co dhiù. B’ aithne dhomh daoine a bha eòlach air, is bhitheadh iad ag innseadh dhomh an seòrsa duine a bha ann; duine beag diùid nach ro làidir riamh, ach aig an robh inntinn a bha coltach ri inntinn nan seann aithrichean, chan e aithrichean na h-eaglaise Saoire, ach aithrichean a b’ fheàrr, aithrichean na h-eaglais Choitinn, Augustine, agus Chrysostom, agus Athanasius, agus an seòrsa sin. Ged nach robh Iain Friseal ’n a sgoilear bha inntinn diadhair aige gu nàdurra, inntinn anns an robh talamh reamhar agus domhain, anns am freumhaicheadh agus am fàsadh an sìol a bha e a’ cur innte á Facal an Tighearna, no á leabhraichean eile. Bha e ’n a shearmonaiche ris’ am b’ fhiach do shluagh an Tighearna éisdeachd, ach na b’ fheàrr na sin, bha e ’n a dhuine ciùin, glic; air a chuartaichadh daonnan le àileadh agus le irioslachd na diadhaidheachd.

Socrachte air an deasgainibh

LEIS AN OILEANACH, RAONULL MAC DHONNCHAIHDH, M.A., AN OBAR-DHEATHAN

“ Agus tarlaidh anns an àm sin, gu’n rannsaich mise Ierusalem le coinnlibh, agus smachdaichidh mi na daoine a tha air socrachadh air an deasgainibh ; a tha ’g ràdh ’nan cridhe, Cha dean an Tighearn maith, ni mò a ni e olc.”—SEPHANIAH, i. 12.

ANNS an là anns a bheil sinn beò tha mòran an taobh a muigh de’n eaglais. Chan abair mi gur e droch dhaoine a tha ann an cuid dhiubh idir, ach ’se mo mhór-bharail gu bheil roinn mhór dhiubh socrachte air an deasgainibh, agus ag ràdh ’nan cridhe, cha dean an Tighearna maith ni mò a ni e olc. Tha an earrann so air a sgrìobhadh leis an fhàidh anns an t-seann aimsir cho fhor is a bha i riamh. Tha mòran socrachte air an deasgainibh. Tha iad coma co dhiubh. Ma gheibh iad air adhart anns an t-saoghal air dhòigh air chor-eigin tha iad coma ciod a thachras. Chan ’eil spéis aca do Dhia. Cha dean Dia maith, tha iad ag ràdh, ni mò a ni e olc. Bu cheart cho maith dhaibh a ràdh, Chan ’eil Dia idir ann. Cha chreid iad gu bheil e comasach do Dhia a bhi feargach ri aingidheachd agus ri peacadh. Chan ’eil spéis aca gu bheil Dia os an cionn agus gu bheil aca ri breitheanas a choinneachadh. Tha an cridheachan mar uisge plodach. Chan ’eil feum aca-san air Dia ann. Ni iad an gnothach gun Dia idir. Car son a chuireadh iad de dhragh orra féin na dheanadh aoradh do Dhia ? Chan ’eil eagal ’sam bith orra-san roimh fhearg an Tighearna.

Là a’ bhreitheanas is rannsachadh na h-Eaglais

Ach, a chàirdean, nach e a’ cheud ni a tha air a chur fo ar comhair anns a’ cheann-teagaisg so gu bheil là an Tighearna ann, gu bheil breitheanas ri teachd. Agus tha e air a chur fo ar comhair gu soilleir ciod an seòrsa là a bhios an sin. Tha an Tighearna ag ràdh gu’n rannsaich e Ierusalem le coinnlibh. Rannsaichidh e gu mionaideach. Chan fhàg e neach gun sealltuinn air. “Dean ùrnuigh agus faire” —chan ’eil briathran ann d’ am bu chòir dhuinn barrachd spéis a thabhairt.

“Tarlaidh,” ars’ an Tighearna, “gu’n rannsaich mise Ierusalem. Ierusalem ! Ciod a tha air a chiallachadh le sin ? Tha, gu’n rannsaich e eaglais féin, a shluagh agus a chlann féin, iadsan a tha air an ainmeachadh air ainm. Tha mòran ’nam buill ann an eaglais an Tighearna an diugh a tha socrachte air an deasgainibh, agus tha iad feumach air an dùsgadh. Tha cuid aca a’ dèanamh dheth ma bhitheas an ainm sgrìobhte air rola eaglais gu bheil an gnothach

ceart gu leòir. Gheibh iad baisteadh is pòsadh, is ciod an còrr a tha a dhith orra. Tha an cridheachan fuar agus marbh, agus chan ’eil fios aca car son a tha an eaglais idir ann. Cha d’ thug iadsan an cridheachan do an Tighearna. Cha d’ éisd iad riamh r’a ghuth is cha d’ thug iad fa-near. ’S math a dh’ fhaodadh an Tighearna a ràdh mu’n déidh “Chan ’eil mo shluaghsa a’ toirt fa-near.” Tha iad ’nan cadal a thaobh gnothuichean spioradail. Cha toir iad dà smuain do chùisean an anama.

Eisdeamaid ri Pòl, “Ach a réir do chruais agus do chridhe neo-aithreachail, tha thu ag càrnadh suas feirge dhuit féin fa chomhair là na feirge, agus foillseachadh ceart-bhreitheanas Dhé ; a bheil do gach neach a réir a ghniomharan.” Rom. ii. 7. Eisdeamaid ri Peadar, “Oir thàinig an t-àm anns an toisich breitheanas aig tigh Dhé : agus ma thòisicheas e againne, ciod is crìoch dhaibhsan a tha eas-umhail do shoisgeul Dhé ? Agus ma’s ann air éigin a theàrnar am firean c’ait an taisbein an duine mi-dhiadhaidh agus am peacach e féin.” 1 Pead iv. 17-18. Eisdeamaid ri Amos, “Is sibhse mhàin air an do ghabh mi eòlas a dh’ uile theaghlachibh na talmhainn : uime sin smachdaichidh mi sibh air son ar n-uile lochdan.” Amos iii. 2.

Smachdaichidh Dia a shluagh féin. Tha mòran air a thoirt dhaibh agus bithidh mòran air iarraidh orra. Tha Crìosd ag coimhead air eaglais air an talamh mar a chorp féin. “Is sibhse corp Chrìosd.” Tha obair aig an eaglais r’a dhèanamh ; tha aice ri saothrachadh air son Chrìosd. ’S ann troimpe a tha Crìosd a’ ruigheachd air muinntir a tha fad as. Agus an uair a thig Dia a rannsachadh ’s ann air an eaglais a chòimheadas e an toiseach. Agus ciod i an eaglais ? Mise agus tusa, agus gach neach a tha air ainmeachadh air ainm Chrìosd.

Earbsa Chrìosd as a shluagh

Tha Crìosd ag earbsadh á daoine. Dh’ fhàg e na deisciobuil gu eaglais a chumail suas, agus ’s ann ruinne a tha e ag coimhead an diugh. Tha sgrìobhaiche àraidh ag uisneachadh a mhac-meanmain ann a bhi a’ toirt dealbh dhuinn air an iongantais a bha am measg cumhachdan nan nèamhan ris an ni so a rinn Crìosd. Tha Gabriel ag cur fàilte air an neach bhuidh-mhor a tha air tilleadh o’n chòmhraig uamh-

asaich anns an robh e, agus tha an t-aingeal sin a' deànamh uail as a' bhuidh a thug e mach. "Ach," ars' esan, "an d' rinn thu cinnteach gu'm bi toradh do bhuidhach air a ghleidheadh? An d' rinn thu cinnteach gu'n téid an sgeul aoibhneach timchioll an t-saoghail?" Agus fhreagair Crìosd gu socair gu robh e ag earbsadh as a dheisciobuil—"Dh' innis mi do Pheadar, agus do Eoin, agus do chàch, na h-uile nithean. Dh' fhosgail mi mo chridhe ri Muire, agus ri Marta, agus ri 'n càirdean." "Ach, a Thighearna, ciod a thachras ma dhichuimhniceas iad, agus gu'n dibir iad thu. An d' rinn thu oidhirp 'sam bith eile a dhéanamh cinnteach gu'n rachadh do rìoghachd a chur air bonn?" "Cha d' rinn. Cuiridh Peadar agus Eoin agus Marta an céill e d'an càirdean, agus innsidh an càirdean d'an càirdean-san e, agus mar sin théid sgeul aoibhneach an t-soisgeil air feadh an t-saoghail, agus mar sin troimh na linntean théid toil an Athar a dhéanamh gus mu dheireadh an tig an Rìoghachd." "A Thighearna, a bheil eagal idir ort an uair a dh' fheuraicheas iad dhiot mu thimchioll do dheisciobul?" Agus dh' fhosgail na suilean sìorruidh ud le iongnadh. "Eagal, a Ghabriel, chan aithne dhuitsa mo Pheadar-sa agus m' Eoin; chan aithne dhuit Muire agus a peathraichean."

Peacadh a' mhi-chùram

Tha iomadh seòrsa peacaidh ann, ach taing do Dhia gu bheil maithneas ann an Crìosd. Thuit Peadar bochd iomadh uair, ach air a' cheann thall fhuair e de dh' eòlas air gràdh agus gràs an Fhìr-Shaoraich is gu'n tug e buaidh. Ach ged a pheacaidh Peadar cha robh e socair air a dheasgainibh. Bha e a' deànamh spàirn

chruaidh gu' cuing a' pheacaidh a thilgeadh dheth, agus saorsa fhaotainn. A chàirdean, 's e peacadh mór a tha ann do dhuine a bhi socraichte air a dheasgainibh. B' fheàrr dhuinn gu mór a bhi a' toirt ceum air an t-slighe ged a thuiteamaid air uairibh. Tha fearg Dhé riu-san a tha coma-co-dhiubh, agus tha peanas a' feitheamh orra, ma gheibhear mar sin iad. Tha Dia an diugh a' sireadh pheacach. Ma tha thusa socraichte air do dheasgainibh, a bheil thu idir 'g a' fhaicinn a' tighinn le solus na coinnle. Cuir a thaobh gach ni a tha 'g ad dhalladh, gach ni a tha a' tighinn eadar thu féin agus Dia, agus ruith 'ga ionnsuidh. Ma tha sinne socraichte air ar deasgainibh, chan 'eil sinn ullamh gu Dia 'gar rannsachadh. Mur bheil sinn a' faicinn maithneas an Tighearna tha sinn feumach air tuilleadh soluis. Ma tha sinn ag ràdh nach dèan e olc oirnn tha sinn a cheart cho dall. Smachdaichidh Dia a chlann eas-umhail.

'S e an diugh, ann an dòigh gu math follaiseach, là an Tighearna; an diugh là na slàinte, èireamaid agus cuireamaid ar n-aghaidh air baile nèamhaidh. Bha mise uair-eigin agus cha toireadh e dà smuain dhomh an uair a chluinninn seirbhisich an Tighearna a' labhairt air neo-chinnteachd beatha an duine, agus am feum air beatha coisrighthe do Crìosd. Ach tha mo shùilean féin a nis air fìrinn na h-earail so fhaicinn. Fenmaidh duine oibreachadh am feadh is là e, oir tha an oidheche a' teachd, agus rannsachidh Dia Ierusalem le coinnlibh. Nar leigeadh Dia gu bheil neach a leughas na briathran so socraichte air a dheasgainibh, agus ag ràdh 'na chridhe, "Cha dean an Tighearna maith ni mò a ni e olc." Dean spàirn chruaidh gu dol a steach air a' gheata chumhann.

Baile Laodicea

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEDID, M.A., AN GLASCHU

'S E baile iomraiteach 'na latha a bha ann an Laodicea. Bha e suidhichte far an robh na ròidean as an aird an ear ag coinneachadh 'san Asia Bheag. B' e ceann-uidhe nan carabh-anaichean a bha falbh 'sa tighinn leis gach bathar is ceannachd as an aird an ear. 'S ann àn a bha bùitean is tighhean-tasgaidh nam marsantan móra a bha ag craobh-sgaioleadh gach ceannachd luachmhor feadh bailtean na h-Asia Bige . . . do Cholosé, do dh' Ephesus, do Smirna, do Thiatira agus feadh na dùthcha sin uile. Baile ainmeil agus saoi-bhir. Is ann àn a bha tighhean-tasgaidh an òir aig na marsantan móra beairteach a bha reic 'sa ceannach gach bathar is ni feumail feadh na dùthcha uile. Bha an t-òr ann cho pailt ris na sligean. Bha a

chlann fhéin ann cho eòlach air an òr agus a bha iad am bailtean eile air an airgiod ruadh. Cha robh dìth no deireas air duine ann an eaglais Laodicea agus an t-òr cho pailt.

Bha a rithid am baile so ainmeil air son clò sònraichte a bhatar a deanamh ann . . . clò mìn dubh, a bha iomraiteach feadh na tìre uile, sìar is sear. Bha clò Laodicea ni b' ainmeile 'san latha ud na tha clò na h-Earadh 'nar latha is 'nar dùthaich fhéin . . . clò mìn, finealta dubh. Na daoine bu bheartaiche is bu inbheile 'san tìr bha iad air an sgeadachadh ann an trusgan de chlà Laodicea. Bha am baile taosgach de bheairtean a' fighe nan clòitean, agus obair agus làn duais aig na h-uile a thogradh a bhi deànamh nan clòitean so. Bha so

a' deanamh an òir pailt do na h-uile a thogradh, agus a' toirt comas do gach neach a bhi air dheagh chomhdachadh. Cha robh duine ann an Laodicea nach robh air deagh chuir-uime, agus sin an aodach grinn eireachdail.

Bha mar an ceudna Laodicea ainmeil air son cungaidean-leighis, gu h-àraidh acainean airson sùilean is gruidhean. Bha chan e mhàin mnathan is nigheanan, mar a tha iad an diugh, ach fir is gillean an àit ud ag cleachdadh acainn air son an sùilean 's an gruidhean. Bha sabh-shùl Laodicea ainmeil. Bha acainnean Laodicea air an deanamh suas ann an soitheach caol grinn, goireasach do'n phocaid, mar a bha am bocsa alabastar a bha aig a bhean chòir eile. Dheanadh an sabh-shùl so an t-sùil ni b' fhosgailte agus ni bu bhòidhiche; agus bhathas de'n bheachd gu robh am fradharc fhéin ni bu ghéire an déidh suathadh dheth a chur air an t-sùil, agus gu robh rudhadh ni bu ghlaire as a' ghruaidh agus faileas ni bu shoilleire as a' chraicinn. Bha acainn Laodicea iomraiteach, agus, a reir an latha, feumail. Cha bhithheadh fear no té 'na làn dheise gun suathadh de dh' acainn Laodicea a chur air an sùil agus air an gruidh.

Bha mar sin muinntir Laodicea gu maith dheth da rreadh. An t-òr pailt aca, agus gheibheadh an t-òr gach goireas a bha dhùth orra. Bha iad air an deagh chur-umpas, le clò grinn Laodicea fhéin, agus eadhon grinneas is combhfurtachd sabh-shùl air an aodann. Nach iad a bha sona dheth?

* * * * *

An guth caol ciùin

Sin mata, mar a bha na daoine ud nuair a thainig an Tighearna Iosa do'n bhaile agus a thòisich e ag grogadh aig na dorsan aca: "*Feuch tha mi a'm' sheasamh aig an doras agus a' bualadh: ma dh' éisdeas neach sam bith ri m' ghuth agus gu'm fosgail e an doras, thig mi a steach d'a ionnsuidh, agus gabhaidh mi mo shuipeir maille ris agus esan maille rium-sa.*"

Agus gu dé a tha e ag radh riu an toiseach? Gur h-iad a tha sona agus gu maith dheth? Gu dearbh chan e. Ach so, ma tha mi ga thuigsinn: "Tha thu bochd agus dòruinneach agus truagh agus dall agus lomnochd." Cò a chuala a leithid? Bochd, agus an t-òr mar na sliagan againn; dòruinneach is truagh agus sinn cho cothromach is combhfurtail agus a dh' iarradh duine beò. Dall, agus an deagh fhradharc againn agus e air a gheurachadh le sabh-shùl Laodicea againn fhéin. Is cinnteach gur coigreach an Duine agus nach fhac agus nach cuala e mu acainn na sùlach againne, a tha ainmeil agus a rinn ar baile iomraiteach feadh an domhainn uile. Lomnochd, agus sinn 'nar deise de'n chlà mhór againn fhéin, agus càit a bheil a leithid an grinneas 's am buanachd.

Eisd, tha e a' labhairt a rithisd, agus ag radh: "*Comhairlicheam dhuit òr a cheannach bhuan-sa air a dhearbhadh 'san teine chum gum bi thu saoi-bhir.*" Or a cheannach bhuan-sa? A charaid, tha againn barrachd air n'as urrainn dhuinn feum a dheanamh dheth, agus an t-òr as fearr, òr nan Iunsean agus Ophir; tha na cisteachan lan againn dheth. Agus aodach geal a cheannach bhuan cuideachd agus ar còmh-dachadh. Gu dearbh tha, agus deise airson a h-uile là san t-seachdain againn de'n chlà dhubb ghrinn againn fhéin, agus b'e sin an t-aodach a chleithheadh an salchar agus cha b'e an t-aodach geal agad-sa. "Agus ùng do shùilean le sabh-shùl a bheir mise dhuit," tha e ag radh. Is beag a tha dh' fhios aige air sabh-shùl agus acainn Laodicea agus cho geur agus a tha am fradharc againne.

Cluinn e a' bualadh aig an doras agus ag iarraidh a steach. Car son?

I. *Tha, an toiseach a chionn gum buin an aitreabh agus an neach a th' innte dha fhéin.*

Is esan a thog an tigh agus buinidh an tigh agus fear-an-tighe dha fhéin. Is esan a chruthaich sinn, corp agus anam, agus tha còir cruthaichidh aige oirnn. Chan e sin a mhàin, ach cheannaich e sinn le fhuil luachmhor fhéin, agus shaor e sinn. Tha còir saoraidh aige oirnn cuideachd; agus is ann air a shon fein a chruthaich agus a shaor e sinn, chum is gu'n gabhadh e-fhéin comhnuidh annainn, agus sinne annsan. Buinidh sinn dha-san agus tha gràdh aige dhuinn agus tha e ag iarraidh a bhì maille ruinn. Feuch, tha e 'na sheasamh aig an doras agus a' bualadh. Fear do ghràidh, leig a steach e, agus e a' tighinn gad iarraidh gus am bi e maille riut agus thusa maille ris-san.

II. *Tha e a' ris 'na sheasamh aig an doras agus a bualadh, agus e tighinn le uile fheumailteachd an anam.*

Tha aitreabh an anam ag cur feum air a glanadh agus air a cur an òrdugh, agus tha esan ag iarraidh a steach chum is gu'n glan e i, agus gu'n cuir e loinn is grinneas oirre. Tha mòran a stigh a dh' fheumas a thilgeil a mach . . . iomadach ni grànda gun fheum . . . anamianna, as-chreideamh, leisg, fuath, gealtachd, an fhéin, agus a leithidibh sin . . . seann dhroch àirneis. Agus tha deagh àirneis aige-san 'na chois: creideamh, gràdh, gliocas, coibhneas, fein-àicheadh.

Glanaidh esan agus cuiridh e loinn air t' anam; cuiridh e buadhan is beannachdan glòrmhor an taobh a stigh dhìot. "Feuch tha mi a'm' sheasamh aig an doras agus a' bualadh" tha e ag radh. Fosgail is leig a steach e. Tha am biadh aige 'na chois cuideachd. Is e-fhein am biadh. Is mise aran na beatha, tha e ag radh. Gabhaidh e do shuipeir maille riut. Is ann an uair sin a thuigeas tu cho truagh agus a

bha an àrdoich as aonais-san . . . cho salach mi-òrdail, ged a bha gu leòr innte de'n stuth a bh' innte; nithean saoghalta anns nach robh brìgh no beatha. Is mise aran na beatha agus gabhaidh mi mo shuipèir maille ribh. Chan 'eil cion bidhe air an anam anns am beil Chrìosd tre a Spiorad agus chan e sin a mhàin ach bheir e dhuinn òr air a dhearbhadh 'san teine, cùineadh rioghachd Neimh, a cheannaicheas uil-fheumalachd an duine. Is ioma rud buidhe's chan òr, agus chan òr idir an nì sin a bha sinne a smaoinichadh a bha cho pailt againn ri na sligean; chan 'eil dealbh is sgrìobhadh Rìgh Nèimh idir air.

Cò tha aig an doras? Tha Rìgh na glòire.

Togaibh, O gheatacha, bhur cinn,
is éiribh suas gu h-àrd,
O dhorsa siorruidh; Rìgh na glòir
gu'n tigeadh e 'ga àit.

Agus an uair a leigeas tu a steach e, chan e mhàin gu'm bidh cuirm agaibh ach bidh conaltradh is caidreamh diadhaidh. Chan fhiach cuirm gun a còmhradh, bha iad ag radh; agus bithidh còmhradh gràidh aige ruinne agus againne ris-san is e air a thighinn, Fear ar gràidh. Tha an cridhe is an àrdoich a bha roimhe meadh-bhlàth . . . gun a bhi fuar no teth . . . an nise a lasadh le teas ghràdh dha-san agus e air a thighinn. Agus uil-fheumalachd an anam aige 'na chois . . .

àirneis an tìghe agus biadh agus blàthas agus comhfhurtachd. Bheir e dhuinn cuideachd mar a thubhairt e, trusgan de fhìreantachd fhein . . . aodach geal an àit a chlà dhuibh sin a dh' fhuill sinn fhéin agus as an robh a leithid a dh' uail againn; agus e cho maith air cleith an t-salchair. "A Chatriona," arsa fear de na ministèirean ri Catriona Thangaidh agus i aig Ordugh Steòrnabhaigh, "is tu a tha spaideil, is ann ort a tha an gùn rìomhach, chan 'eil n' as eireachdaile aig Ledi Matsan." "Antà," arsa Catriona, "tha an gùn maith is maiseach, agus gum fada bhios gùn aig an té a thug dhòmhsa e, ach tha fear eile agam mòran n' as fheàrr agus n' as maiseiche na e so." "Am beil," arsa ministear. "Thà, a charaid, gùn fada geal de fhìreantachd Chrìosd, agus gu mhiann stùil dhuibh fhacinn; agus am beil fhios agaibh-se gur h-ann a tha mise a smaoinichadh gu bheil seorsa de fharmad aig na h-ainglean rium airson nach 'eil a leithid aca fhéin." Sin e, a bhana-charaid, aodach geal de dh' fhìreantachd Chrìosd.

Agus a thaobh fradharc nach e e-fhein an solus agus 'na sholus-san chi sinne an solus. Bidh fradharc geur da-rìreadh againn agus e-fhein a toirt dhuinn sabh-shùl agus acainn-mhaise. Fosglaidh sinn dha agus gabhaidh sinn ar suipèir maille ris agus esan maille ruinne.

Maighstir Lachlainn anns a' Bhaile-mhór

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEÒID, M.A., AN GLASCHU

CHÀIDH Maighstir Lachlainn diadhaidh a bhà an Loch-carran uair-eigin sgròid do'n bhaile-mhór agus thadhail e oidheche Shathuirne air caraid dha, ministear aon de dh' Eaghlaisean móra a' bhaile. Antà, arsa, a charaid, is maith gu'n thadhail thu; searmonaichidh tu dhomhsa maduinn am màireach. Ni mise sin, arsa Maighstir Lachlainn, agus iarraidh sinn teachd-daireachd air an Tighearna.

Nuair a sheas e 'san chùbaid air là-arna-mhàireach, agus deise de chlà Gaidhealach air, is ann a rinn moran snodha gaire agus am ministear cho ao-coltach ri grinneas a bhaile-mhóir. Ach cha b' fhada gus na dh' éisd iad uile le ro aire is le mór iongnadh.

"A chairdean" arsa esan "chan 'eil mise ach air falbh o'n tìgh agus beagan a laithean saora agam agus chan 'eil searmoin agam, ach innsidh mi naidheachd dhuibh." "Bha," arsa esan, "againn air a' Ghaidhealtachd Ceann-cinnidh mór agus ainmeil; bha oighreachd shaoibhir fharsaing aige agus bha e a' fuireach ann an caisteal mór rìomhach air an oighreachd. Bha e 'na bhantraich agus cha robh aige ach aon duine cloinne, nighean eireachdail ochd bliadhna deug agus bha i cho mìirneach aige ri cloich a

shùlach. Là bha sid, ghairm a h-athair a steach d'a sheomar gnòthach i, agus thubhairt e rithe: Nis a Mhàiri chan 'eil agam-sa ach thu-fhéin, agus rinn mise tiomnadh, agus na h-uile nì a bhùineas dhomh-sa is leat-sa e. Tha thu a nis air tighinn gu ìre, agus chan fhada gus am bi fear is fear ag iarraidh do làimhe gus do phòsadh. Feuch gu'n dean thu roghainn mhaith, oir tha do shonas an so . . . agus an earrainn mhór 'san ath-shaoghal . . . an crochadh ri cò a phòsas tu. Tha mise a dol dheanamh cuirm a leanas fad seachdanach agus tha mi dol a thoirt cuiridh do dh' òigridh na dùthcha chum is gu'n dean thu roghainn mhaith agus fhios agam gu'n d' iarr fear is fear do làmh, aig a chuirm. Ceart gu leòr, athair, arsa Mairi, na bitheadh eagal oirbh-se nach dean mise an nì tha ceart.

Fhuair òg-uaislean na tìre cuireadh chum na cuirme, agus thàinig an ceann-latha. Bha a bhean òg 'ga sgeadachadh fhéin 'na seòmar gu h-àird a' staidhre agus a bean-frithealaidh comhla rithe, nuair a chualas bualadh uamhasach aig an doras chùil. Chaidh na searbhantan chun an doruis agus cò bha 'n so ach diol-déirce agus e air dha bhata agus gun an

aodach slàn fhéin air. Tha mi, ars' esan ag iarraidh nighean òg an tighe fhaicinn. Chan fhaic thu sin, bi falbh, ars' iadsan, tha i ga sgeadachadh fhéin an dràsda agus cuirm shògh-mhor aig òigrìdh na dùthcha an so an diugh. Agus dhuin iad an dorus 'na aodann. Ach ma dhuin bhual esan an dorus a rithisd agus gun sgur. Falbh, ars' an chaileag uasal ri a bean-frithealaidh agus faic cò a tha deanamh a bhualaidh uamhasaich ud air an dorus chùil. Dh' fhalbh i, agus thainig i. Thà, ars' ise, diol-deirce bochd agus e ag iarraidh sibh-fheinn fhaicinn. Is fhear dhomh a réist a dh'iol far a' bheil e, ars' an òg-bhean. Agus rinn i sin. Dé tha thu ag iarraidh? ars' ise. Thà, ars' esan, thu-fhéin ri pòsadh. Thug i sùil air. Cuin? ars'ise. Là is bliadhna o'n diugh. So mo làmh dhuit, ars' ise, agus dh' fhalbh esan. Ghabh na seirbheisich uamhas agus iad a' faicinn agus ag eisdeachd ach bha dùil aca gur h-ann ri feala-dhà a bha i.

Thainig na h-òigearan agus chaidh a' chuirm air adhart fad seachdain. Thug fear is fear tairgse pòsaidh do'n nighinn, ach bha an aon fhreagairt aice-se dhaibh uile: gu robh i fo gheallaidh pòsaidh a cheana. Chaidh a chuirm seachad, agus dh' innseadh do a h-athair mar a bhà, agus bha e air a mhaslachadh, agus aon nighean a chridhe is a ghaoil fo ghealladh pòsaidh aig diol-déirce. Ach theireadh Mairi; Athair ghràdhaich chi sibhse gu'm bi a chuis ceart gu leòr an ceann na bliadhna.

Thainig an latha agus moch 'sa mhaduinn thòisich Mairi air i-fhéin a sgeadachadh 'san deise bu rionhaiche a bh' aice, ann am fìor

thrusgan bean-bainnse. Agus mu mheadhon-là bha i agus sùil a mach aice ris an fhear-nuadh-phòsda, agus muinntir eile an tighe air am maslachadh, ag amharc ach am faiceadh iad an diol-déirce. Air bualadh a mheadhon-là chum-acas móran mharc-shluagh a tighinn am fianuis a chaisteil agus an uair a thainig iad chum àilean air beulaibh an doruis-mhóir chaidh iad 'nan da shreath fa chomhair an doruis, agus iad uile ann an trusgan dealrach maiseach, agus aon fhear eireachdail air each bòidheach geal, agus crùn òir air a cheann, agus trusgan sgàrlaid is òir uime. Leum e bharr an eich, agus leum Mairi 'na choinneamh aig an dorus agus phòg e i. Cò bha an so ach Mac an Rìgh. Is maith a dh' aithnich Mairi e o chionn bliadhna air ais ged a bha e an riochd diol-déirce. So mo cheann-teagasg, arsa Maighstir Lachlainn: "*Feuch tha mi a'm' sheasamh aig an dorus agus a' bualadh: ma dh' eisdeas neach sam bith ri m' ghuth, agus gu'm fosgail e an dorus, thig mi a steach d'a ionnsuidh, agus gabhaidh mi mo shuipèir maille ris agus esan maille rium-sa.*"

Tha e air a radh nach robh iomadh suil tioram 'san éisdeachd, agus gu'n ghabh móran ri Mac an Rìgh mar fhear an gràidh agus fo gheallaidh pòsaidh. Gabh thusa ris cuideachd, a charaid, tha còir aige ort, buinidh tu dha-fhéin. Ged a tha e an riochd diol-déirce, air a dhimeas agus air a chur air chùil le daoine, air a bhruthadh airson ar n-aingidheachd, air chor is gu bheil e ag cur feum air an dà bhata, is Mac an Rìgh e. Gabh e, gabh e, thoir geallaidh pòsaidh dha; agus thig e fhathast air do thoir agus bitheadh tu maille ris gu sìorruidh.

Ann's a' Chathair

B' ABHAIST do'n Mhorair Sands a bhi ag Bràdh nach do rinn ministear riamh ainm dha féin le searmoin ghoirid, ach air a shon sin gu'm b' e searmoin ghoirid a tha dhith air daoine an diugh. Chan 'eil na searmoin aig gin de na searmonaichean móra goirid, Chalmers, Liddon, Caird, agus an seòrsa sin,—ghabhadh iad uile an ùine féin, uair an uaireadair co dhui. Tha fasain ann an searmonachadh cho maith 's a tha fasain ann an nithean eile; b'e sud am fasan anns na seann làithean, is bha na searmonaichean beaga tioram 'g a leantuinn cho maith ris an fheadhainn mhóra. Na 'n robh Chalmers, is Liddon, is Caird, anns an t-saoghal an diugh dheanadh iad mar tha sinn uile a' deanamh; ghiorraicheadh iad an searmoin.

B' ann o'n fhear nach maireann, Iain Mac Gilleathain, a bha ann an Tairbeart na h-Earadh a chuala mi na searmoin a b' fhaide a chuala mi riamh. Iomadh là leanadh e air uair gu leth, ach cha b' urrainn duine air bith a ràdh

gu robh e sgitheil a bhi ag éisdeachd ris. Bha salann 'n a theagasg agus cuimse 'n a fhacal nach leigeadh le daoine cadal mur robh iad cadalach gu nàdurra 'n an intinn. Ach cha bhiodh e a' searmonachadh no a' teagasg as a' Bhìobull fad na h-ùine; bhiodh e a' toirt a steach d'a shearmoin iomadh rud neònach air an toireadh e binn is buille anns an dol seachad. An là a bhiodh e ann am fonn maith, gun dad a' cur dragh air, agus a thòisich ead e air labhairt mu Phearsa Chriost, no mu smuaintean Phoil a thaobh dìomhaireachd na Diadhachd, chan fhàsain sgith ged leanadh e air gu dol fodha na gréine. Ach uairean eile, mur robh e air dealbh, cha bu mhisd a shearmoin iad a bhi air an giorrachadh.

Cridhe na cùise

An uair a tha daoine dol do'n eaglais air an t-Sabaid tha iad a' dol innte (1) a dh' aideachadh ainm naomh an Tighearn ann fianuis an t-saoghail, agus a dheanamh aoraidh dha,

agus (2) a dh' fhaotainn soluis, is neart, is comhfhurtachd, is ùrachadh d' an cridheachan o Fhacal an Tighearna. A thaobh a' cheud aobhair sin chan 'eil e gu mughadh gu dé cho fada 's a chumar a stigh iad, ma rinn iad aoradh do Dhia an spiorad agus am firinn, agus a thaobh an dara aobhair faodaidh searmon goirid simplidh a tha air a labhairt le duine gràdhach tuigseach o fhiosrachadh féin barrachd maith a dheanamh na dheanadh òraid fhada fhileanta mu na Sadusaich no na Phairisich.

Ach tha so 'g am thoirt gu cridhe na cùise, nach e an searmon idir, co dhui a tha e fada no goirid, an rud as prionnsपालाiche anns a' chùbaid ach an *duine*. Duine a bhios a' bruidhinn agus gun dad aige ri ràdh, no teachdaireachd ri luibhairt, ciod a tha ann ach umha a ni fuaim? Sgèithear dheth ged nach labhradh e ach fad dheich mionaidean, "a' dol mu'n cuairt agus mu'n cuairt air tùr Shioin."

* * * * *

Ged nach toigh le daoine dòighean ùra, gu sònruichte ann an nithean a bhuineas do'n eaglais no do'n chreideamh, feumaidh mi aideachadh nach e cron ach maith a rinn gach atharrachadh a thàinig air aoradh na h-eaglais anns a' ghineal so, a réir mo bheachd-sa co dhù. Tha e ceart gu'm biodh an searmon air a ghiorrachadh seach mar bha e anns na seann làithean, ach na's fheàrr na sin air fad, tha na h-ùrnuighean air an giorrachadh.

Na saoiladh duine air bith gur rud furasd a tha ann do mhinistear ùrnuighean coimhthionail a chur an làthair Dhe, oir tha an dleasdanas sin ag iarraidh gibhitean inntinn, agus cridhe, agus spioraid, nach fhaighear gu tric còmhla. Tha e ag iarraidh eagal diadhaidh agus eòlas spioradail a bhi ann an anam an fhir a tha ag ùrnuigh, ach tha e ag iarraidh mar an ceudna òrdalachd agus grinneas a bhi 'n a inntinn los gu'n téid aige air briathran sòluimte agus freagarrach a thaghadh, gun chearbaiche a mhilleadh a shaorsa féin no saorsa a' choimhthionail.

Mu leughadh ùrnuighean

Bha mise air mo thogail anns a' bheachd nach 'eil e ceart do mhinistear ùrnuigh a leughadh anns a' chùbaid, no eadhon ùrnuigh ullachadh roimh làimh, agus tha cuimhne agam fhathast, mar gu'm b' ann an dé a thachair e, an uair agus an t-àite anns an robh saoghal ùr air fhosgladh dhomh. Bha mi ann an Eaglais-Ard Ionar-nis 'n am bhalach. Bha duine mòr eireachdail anns a' chùbaid, duine nach b' aithne dhomh aig an àm, Iain Mac Leòid, an Govan, bràthair do Thormod a bha anns an Eaglais Ard. Bha an duine cho mòr agus cho eireachdail, agus coltas cho sòluimte agus cho diadhaidh air, 's gu robh

fughair agam-sa ri nithean domhain agus tromadach an là ud, ach 'n uair a thòisich e air ùrnuigh a leughadh is ann a ghabh mi eagal gu'n tuiteadh ceann na h-eaglais 'n a broinn. Shaoil mi nach robh ann ach ministear de'n Eaglais Shasunnaich, no duine truagh air bheagan thàlant nach b' urrainn ùrnuigh a dheanamh as a sheasamh. Ach mar chaidh an duine air aghaidh thòisich mise 'n am chridhe féin air comh-fhreagradh do'n ùrnuigh a bha e a' cur suas gus mo dheireadh an do dhichuimhnich mi gur ann 'g a leughadh a bha e. B' fheàrr leam i na na h-ùrnuighean eile air an robh mi eòlach. Ach cha b'e sin uile e; thug Iain Mac Leòid seachd searmon mòr drùidhteach an là ud (dlùth air uair an uaireadair, ma's maith mo chuimhne) *gun phaipear*. Chuir na chunnaic agus na chuala mi an là ud anns an Eaglais Ard gu smuaineachadh mi; an uair a chuala mi am ministear gasda ud a' leughadh ùrnuigh nach b' fhaide na còig mionaidean, agus gun e a' leughadh a shearmoin a bha anabarrach fada, thuig mi anns a' mhionaid nach b'e cion comais no cion spioradalachd a thug air sin a dheanamh, *ach aobhar air chor-eigin eile*.

Comhairle ghlic

Ach tha leughadh ùrnuighean cho cumanta a nis ann an aoradh na h-eaglais 's nach cuir e uiread ionghnaidh air a' ghineil òig 's a chuir e orm-sa. Chan urrainnear a' cheist so a chur an dara taobh le bhi ag ràdh, gu bheil aon dòigh ceart agus an dòigh eile ceàrr. Tha gach dòigh ceart a tha freagarrach agus a chuidicheas le daoine aoradh a dheanamh do Dhia gu h-iriosal agus gu treibhdhireach. Ann an eaglaisean móra far a bheil dùmhlachd sluaigh de gach aois agus de gach seòrsa, agus far a bheil an dara leth dhiubh cho fada air falbh o'n mhinistear 's nach fhaic e an stùlean, tha mi an dùil gu'm biodh e freagarrach, an dà chuid do'n mhinistear agus do'n choimhthional, na h-ùrnuighean a bhi air an leughadh. Theagamh gu'n rachadh aig Ioseph Parker, no aig Tearlach Spurgeon, no aig Lloyd George, air bruidhinn as an seasamh ann an àite mòr de'n t-seòrsa sin ach cha rachadh aig ministearan anns a' chumantas air a dheanamh. Ach ann an eaglaisean beaga, far nach 'eil cruinn ach grunnan beag dhaoine mar gu'm biodh teaghlach cruinn aig aoradh-teaghlach, tha e iomchuidh agus buannachdail gu'n deanadh aodhairean choimhthionail ùrnuigh as an seasamh, a réir mar bheir Dia saorsa dhaibh.

Ach co dhiubh a tha ùrnuighean na h-eaglais air an leughadh no nach 'eil tha e ceart gu'm biodh iad air an ullachadh roimh làimh. Tha cuimhne agam gu'm bitheadh an t-Ollamh mòr-mòr, Raibeart Flint, ag iarraidh oirnn sin a dheanamh, agus ag iarraidh oirnn an tuilleadh ùine a chur seachad ag ullachadh ar n-ùrnuigh-

ean na chuireamaid seachad [ag ullachadh shearmon. Anns a' Ghàidhealtachd uair-eigin de'n t-saoghal (is theagamh am diugh fhathast) bhatar an dùil nach robh feum aig ministear air a bhi ag ullachadh idir; gu'n toireadh an Spiorad Naomh (ma bha e air ungradh leis) teanga agus teachdaireachd dha 'nuair a sheasadh e air beulaibh an t-sluaigh. B'e am beachd sin a bu choireach gu robh faoinneas, agus ruaipearachd, agus bumalairachd, air an ceadachadh anns an eaglais anns na seann làithean nach ceadaichear innte an diugh. Gheibheadh ministearan éis-deachd aon uair ged nach robh smod tìur annta, ach gu fortanach chan éisdear riu le faighidinn an diugh mur bheil coslas a' cheartais agus dreach na firinn air an seachas.

Urnuighean fada

Ann an seirbhisean na h-eaglais anns a' Ghàidhealtachd bha a' cheud ùrnuigh daonnan ro fhada agus ro sgaoilte. Chuala mise ministear ag ùrnuigh còig mionaidean fichead. An uair a thòisich e dh' éirich an coimhthional uile 'n an seasamh, ach bha iad a' suidhe, aon as déidh aoin, agus mu dheireadh nach robh 'n

an seasamh ach mu leth-dusan 'n uair a chrìochnaich e. Anns a' chuid mhór a dh' eaglaisean bha a' cheud ùrnuigh a' marsainn o cheathramh na h-uarach gu fichead mionaidean, is bha iomadh rud eile innte a thuilleadh air moladh agus buidheachas agus athchuinge, nithean neònach air nach tig mise thairis air an duilleig so.

Ach tha dòighean as fheàrr againn an diugh, an àite aire dhaoine a sgaoileadh thairis air fichead cuspair thatar a' feuchainn ri 'n aire a shoeruchadh gu teann air aon ni, agus aon smuain, agus aon fhaireachduin a dhùsgadh 'n an cridhe. Mar sin tha còig mionaidean fada gu leòir a dheanamh ùrnuigh. An àite aon ùrnuigh a mhaireas deich mionaidean, b' fheàrr dhuit an ùine a roinn, agus dà ùrnuigh a dheanamh fad còig mionaidean.

Ged nach bu mhaith leam dol an aghaidh gliocas agus cleachdaidhean nan aithrichean bithidh e uairean a' tighinn 'n am inntinn gu bheil an searmon air a chur anns an àite cheàrr ann an seirbhisean na h-eaglais, agus gu'm faodadh e bhi air a chur air thoiseach, an dràs 's a ris co dhù. Ach sin gnòthach nach tòisich mi air fhosgladh anns an àireamh so.

Aig an Uinneig

Ar cainnt agus ar dùthaich

M' an ruig na duilleagan so ar luchd-leugh-maidh bithidh am Mòd seachad bliadhna eile, agus an seachas a tha daonnan ag éirigh aig a' Choinneamh Bhliadhnail mu chor na Gàidhlig. Thatar daonnan a' faotainn coire do chinn a' Chomuinn a chionn nach 'eil adhartas air a dheanamh anns a' chainnt mar tha air a dheanamh anns a' cheòl. Ach ciod is urrainn cinn a' Chomuinn a dheanamh nach 'eil iad a deanamh cheana? Chan ann aca-san a tha a' chuire; ma tha a' Ghàidhlig a' dol á cleachdadh, chan ann a chionn nach 'eil muinntir a' Chomuinn a' deanamh an dìchill air a cumail beò.

Is e an fhìor aobhar, gu bheil a' Bheurla cho goireasach agus cho làidir 's nach 'eil e furasda do chànan eile a bhi beò ri taobh. Ma bheir thu an aire ciod a thachras an uair a choinnicheas dithis no trìuir de Ghàidheil an àite air bith, cluinnidh tu iad daonnan a' bruidhinn Gàidhlig an toiseach, "Ciamar a tha bhean?" "Nach b'e so an t-sid!" "Ciamar a tha dol leat?", ach a cheart cho luath 's a shuidheas iad gu seachas grunn-dail agus ceart a dheanamh tòisichidh iad air a' Bheurla, ged tha gaol gu leòr aca air an dùthaich agus 'air an cànan. Agus is e an t-aobhar gu'n dean iad sin, nach 'eil e furasda an diugh seachas no sgrìobhadh a dheanamh ann an Gàidhlig gun an dara leth dheth a bhì 'n a Bheurla. Ghabhadh so leasachadh, ann

an tomhas co dhù, na 'n gabhadh daoine dragh agus saothair ris, ach sin an dearbh rud nach gabh daoine an diugh, *dragh agus saothair*. Bu mhaith leòd gu'n gabhadh daoine eile e, ach cha gabh iad féin e. Ged nach do rinn mise dràid no othail riamh aig Mòd tha de ghaol agam air a' Ghàidhlig 's gur ann innte a bhios mi a' bruidh. Ach tha comharradh as fheàrr na sin air mo ghaol dhi, bithidh mi a' feuchainn ri h-ionnsachadh do dhaoine eile. Bha *class* agam iomadh uair air son dhaoine òga, ach a cheart cho luath 's a sguireamaid de 'n fhaoineas bheag laghach leis am biodh an *class* air a chur air bonn, 's a thòisichinn air *obair* a chur orra, thigeadh cnatan, no déideadh, no rud-eigin eile, orra, aon mu seach, agus mu dheireadh nach biodh duine anns a' *class* ach aon no dhà d' am b' aithne Gàidhlig a leughadh cheana. *Cha bhi adhartas air a' Ghàidhlig gun saothair no gun dragh*.

Cor na Gàidhealtachd

Tha Commission ùr air a chur air chois, a dh' fheuchainn ciod a ghabhas deanamh air son na Gàidhealtachd. Gu ma maith a thèid dha, agus leis gach duine no Comunn eile a tha feuchainn ris a' Ghàidhealtachd a chumail o dhol fàs. Ach feumar a chuimhneachadh nach 'eil leigheas air cor na Gàidhealtachd an diugh ach *obair*, a' cheart leigheas a tha air cor ar cànan. Chan 'eil bochdainn anns a' Ghàidhealtachd an diugh; cha robh daoine

riamh cho maith air an dòigh 's a tha iad; cha mhò a bha e riamh cho furasd dhaibh fearann fhaotainn. Ach tha dà ni ceàrr (ma tha iad ceàrr) nach 'eil fhios agam-sa ciamar a ghabhas iad cur ceart, nach 'eil daoine air son clann a bhi aca, agus nach 'eil iad air son oibreachadh air an fhearann. Sin agad cridhe na cùise, agus mur bheil innleachd agad air an dà cheist sin fhuasgladh bu cho maith dhuit a bhi 'n ad thosd,—ciamar a théid agad air toirt air daoine clann a bhi aca mur bheil iad air a shon, agus ciamar a théid agad air an cumail air croit, ma's fheàrr leò a bhi as a h-eugmhais.

Chan 'eil duine an diugh ann an Adholl a bheireadh taing dhuit air son croit a thairgsinn dha, ged bha athair agus a sheanair 'g an cunntas féin sona croit a bhi aca. An uair a bhios té mu réir feumar a cur ri té eile a chionn nach 'eil duine ann a ghabhas i. Ach air a shon sin tha daoine òga làidir ann an Adholl a tha faotainn Deirce fad ùine shònruichte a h-uile bliadhna, ach ma tha, cha ghabhadh is chan oibriceadh iad croit. Chan 'eil air a' chroit ach obair is saothair o mhoch gu dubh, agus beagan air a shon, agus cha strìochd an òigridh iad féin rithe, an uair a tha iad a' faicinn an comh-aisean agus obair ghlan aca, agus tuarasdal maith, agus uairean goirid. Cìod an leigheas air sin?

A bheil eilean anns an àird an Iar as ion-mhiannaichte do dhuine a chòmhnuidh a bhi ann na eilean I Chaluim-cille; fearann maith; sid bhlàth; cladaichean seasgar; an fheamainn a leasaicheas am buntàta air a tilgeil le Neptune anns a' gheamhradh aig ceann an iomaine, agus an t-iasg a ni annlann do'n bhuntàta sin anns an fhoghar a' snàmh air tìr eadar na sreathan; sgoath Shasunnach anns an t-samhradh a phàigheas dhaibh na's fheàrr na gamhna no laoigh, ach a dh'aindeòin nan cothroman sin uile, tha iad ag innseadh dhòmhsa nach 'eil aig muinntir I eatorra ach triùir no cheathrar de chloinn anns an sgoil, agus gur e Beurla as trice a tha air a searmonachadh anns an eaglais. Ma's aithne do dhaoine eile leigheas air a shon so chan aithne dhòmhsa e.

Biobull ùr

Tha leabhar ùr a' tighinn a mach gu goirid (mur tàinig e a mach cheana), an Tiomnadh Nuadh leis a' Bheurla agus a' Ghàidhlig mu choinneamh a chèile air an aon duilleig. Bithidh an leabhar so anabarrach feumail do dhaoine a tha ag ionnsachadh Gàidhlig. Chan 'eil dòigh as fheàrr air Gàidhlig ionnsachadh, a mach o dhol a chòmhnuidh do Bharraidh, na bhi leughadh an Tiomnadh Nuadh anns an dà chànan. A thuilleadh air an Tiomnadh Nuadh tha na Saim agus na Laoidhean ri fhaotainn anns an leabhar so, an Gàidhlig agus am Beurla, taobh ri taobh.

Urram d' an dlighear urram, agus buidheachas dhàsan a chuir ceann anns an obair so, an t-Ollamh G. A. Frank Knight, an t-àrd-chléireach aig Comunn Nàisinneach a' Bhiobuill an Alba, an Comunn a tha a' cur a mach an leabhair agus a' pàigheadh air a shon. Bho chionn bhliadh-nachan thàinig e 'n a cheann gu'm bitheadh a leithid so de leabhar feumail do mhòran dhaoine, chan ann a mhàin anns an dùthaich so ach ann an Canada, an Astralia, an Nova Scotia, an America, agus an ceàrnaibh eile; chuir e a chomhairle ri daoine an sid agus an so a bha e an dùil a chuidicheadh e, agus gus naidheachd ghoirid a dheanamh, thilg e as an rathad gach duilgheadas a thachair air, is tha an leabhar à nis deas, no air bheul a bhith.

Chan 'eil e a' cosd ach trì is sé sgillinn, ach ma bu mhaith leat fhaotainn ann an deise rionnhaich gheibh thu e air a chòmhdach le leathar aig prìsean eile, suas gu còig tasdain deug. Ma thòisicheas luchd-riaghlaidh nan sgoilean air uisneachadh anns na sgoilean theagamh gu'n toir Comunn a' Bhiobuill an leabhar dhaibh na's saoire, air leth-chrùn.

Cha do rinneadh atharrachadh air bith air a' Ghàidhlig seach mar gheibhear i anns an Tiomnadh Nuadh as aithne dhuinn cheana, ach air eagal gu'm biodh mearchadh anns a' chlà sheall an t-Ollamh D. J. Mac Leòid, an Ionarnis, gu cùramach thairis air a h-uile facal anns an leabhar, agus is leòr sin mar bharantas gu bheil a' chuid sin ceart.

Facail Bheurla

Anns gach àite anns an coinnich clann nan Gàidheal, luath no mall, togar a' cheist, a bheil e ceart facail Bheurla a chleachdadh ann am bruidhinn no ann an sgrìobhadh na Gàidhlig. Air a' chùis sin tha daoine air an roinn mar tha iad air an roinn ann an cùisean eile, fear 'n a Thóraidh is fear eile 'n a Bholshevic. Tha an Tóraidh a' creidsinn bòilich a' bhàird a thubhairt,

Chan iarr i iasad air cànan

Is bheir i féin do chàch am pailteas,

agus mar sin cha toigh leis a' Ghàidhlig a thruaileadh le facail Bheurla. Tha am Bhol-shevic cho beag-nàrach 's nach 'eil ann an trì trianan d'a sheanchas Gàidhlig ach facail Bheurla air an ceangal ri chèile le *agus*, agus le *ann*, agus le *tha*. "Tha na residents anns a village so cho mixed, thug an railway ann a leithid de characters; good, bad, agus indifferent."

Ach faodaidh daoine reusonta an àite-seasaimh a ghabhail eadar cumhannachd an Tóraidh agus sgleapaireachd a' Bholshevic. Tha mise a' sgrìobhadh Gàidhlig o chionn deich bliadhna fichead, is theirinn so ri sgoilearan òga a tha tòiseachadh air a sgrìobhadh.

(*Re leantuinn*)

Aonadh ri Criosd

Fanaibh annam-sa, agus mise annaibh-se.—Eoin xv. 4.

GED tha na Sgriobturann uile tarbhach chum teagasg agus chum oilein ann am fireantachd tha earrannan de na Sgriobturann a's fheàrr na earrannan eile. Fhuair na caibidealan so de shoisgeul Eoin àite ann an cridheachan chreidmheach nach d' fhuair mòran eile de'n Bhiobull. Chan'eil sin 'na ionghnadh, oir bha iad air an labhairt le Slàn-uighear an t-saoghail aig an àm a bu shòluimte 'na bheatha, an uair a bha e a' dol an coinneamh fulangas a' chroinn-cheusaidh.

Bha fhios aig Criosd nach b' fhada an ùine agus am bitheadh e air a thoirt thairis do làmhnan a naimhdean, ach cha do mhill sin an t-sith a bha 'n a chridhe, is chuir e seachad na h-uairean deireannach a' teagasg nan abstol agus 'g am misneachadh le briathran cho ciùin agus cho domhain agus cho brioghmhor 's gu bheil iad 'n an aran beatha do'n t-saoghal agus an diugh. Ged nach deanadh an t-abstol Eoin seirbhis eile do'n eaglais ach na briathran sin a ghleidheadh air chuimhne bhiodh i 'n a chomain gu bràth. Chùm e còmhradh deireannach a Mhaighstir air chuimhne na b' fheàrr na chum càch, agus ann an deireadh a làithean, fo sheòladh an Spioraid Naoimh, sgriobh e anns an leabhar so e, chum buannachd nan linntean a thigeadh 'n a dhéidh.

Diomhaireachd spioradail

Am measg nithean eile a thubhairt Criosd ris na h-abstoil aig an àm ud tha Eoin ag innseadh gu'n do labhair e mu'n aonadh a bha eadar e féin agus iadsan, aonadh nach b' urrainn am bàs a bhriseadh. "*Fanaibh annam-sa, agus mise annaibh-se; is mise an fhionain, sibhe na geugan; mise annta-san, agus ihusa annam-sa, chum gu'n deanar còmhlonnta iad ann an aon.*"

Fhuair an smuain so (an aonachd a tha eadar Criosd agus a shlugh) greim cho làidir airinntinn an abstoil Eoin 's gu bheil e a' tighinn thairis oirre an dràs d' s a ris anns a h-uile leabhar no litir a sgriobh e, mar gu'm biodh e a' faotainn sòlas gun sgar ann a bhi meòmh-rachadh air an diomhaireachd spioradail so, an dàimh a tha eadar Criosd agus an eaglais. Anns a' cheud litir a sgriobh e tachraidh an smuain so ort anns a h-uile caibideal, "*An ti a choimheadas àitheanta-sa tha e a' gabhail còmh-nuidh ann, agus esan ann-san; agus le so is àithe dhùinn gu bheil esan a' fuireach annainn, o'n Spiorad a thug e dhùinn.*"

Chan 'eil Eoin 'na aonar ann a bhi a' teagasg gu bheil an t-aonadh dlùth so eadar Criosd agus a shlugh. Ann an iomadh dòigh bha Pol agus Eoin glé eu-coltach ri chéile, ach air a' chùis so tha iad a' labhairt le aon ghuth; tha Pol a' toirt na fianuis cheudna mu'n cheangal a tha eadar Criosd agus a shlugh, eadar an eaglais agus Ceann na h-eaglais. "Nach 'eil fhios agaibh," ars' esan ris na Corintianaich, "gur sibh teampull Dhe agus gu bheil Spiorad Dhe 'na chòmhnuidh annaibh." "Cha mhise," ars' esan ris na Galatianaich, "a tha beò ach Criosd a tha beò annam." "Tha ar beatha foluichte ann an Criosd." "Criosd annaibh, dòchas na glòire."

Ged bha Eoin agus Pol fada bho chéile 'n an gnè agus 'n an oilean tha iad a' còrdadh mu'n teagasg so a chionn gu'n d' òl iad as an aon tobar, agus gu'n robh iad air an soillseachadh leis an aon solus. B'e an tobar sin Criosd, agus b' e an solus an solus a thàinig o' n àirde.

Tri samhlaidhean

I. Tha trì samhlaidhean air an cleachdadh anns a' Bhiobull a tha cur soluis air an aonadh a tha eadar Criosd agus creidmich.—

*An fhionain agus na geugan
An corp agus na buill
Ceangal a' phòsaidh*

Mar tha beatha agus sùgh an fhionain ag éirigh agus a' sgaileadh gu réidh sàmhach a dh' ionmsuidh geugan is gucagan is duilleach na craoibhe, mar sin tha beatha agus cumhachd Chriosd ag oibreachadh anns na daoine a tha air an aonadh ris le creideamh beò. Tha Pol daonnan a' teagasg gur e creideamh a bhann-aonaidh eadar Criosd agus an t-anam; "ionnus," ars esan, gu'n gabh Criosd còmh-nuidh annaibh tre chreideamh." Mar tha mòran bhall anns a' chorp, cnàmhan agus féithean agus uilt, agus iad uile ag oibreachadh gu réidh òrdail a chionn gu bheil an aon bheatha annta, mar sin tha an eaglais, oir is e an eaglais corp Chriosd. Agus is e Criosd ceann na h-eaglais "o'm bheil an corp uile, air a cheangal gu ceart, agus air a dhlùthachadh tre an ni sin a tha gach alt a' toirt uaith, a' faghail fàs cuirp, chum gu'm fàs sinn suas anns na h-uile nithibh chuige-san." Tha ceangal a' phòsaidh mar an ceudna 'n a shamhladh air a cheangal dhlùth agus dhìomh-air a tha eadar Criosd agus a shlugh.

“Bithidh an dithis ’n an aon fheòil.” Cha d’ thug duine air bith riamh fuath d’a fheòil féin, ach altrumaidh agus eiridnidh e i, eadhon mar tha an Tighearn a’ deanamh ris an eaglais. Mar tha fear agus bean ’n an aon fo chumhachd gràidh, mar sin tha Crìosd agus creidmhich.

Chan ’eil anns na samhlaidhean sin ach oidhirpean air cainnt a chur air fiosrachadh anama a tha cho diomhair ris a’ ghaoith no ri anail na beatha, agus ciod is diomhaire na gaoth agus na beatha? Ach ged tha e diomhair tha am fiosrachadh so an dà chuid cho cinnteach agus cho beannaichte ’s nach ’eil ni eile air an t-saoghal na’s cinntiche no na’s beannaichte na e.

Tha an dàimh a tha eadar Crìosd agus a shluagh duilich innseadh ann an aon fhacal. Tha e dhaibh ’na *Bhuachaille* ach tha e ’n a *Chrò* mar an ceudna. Tha e ’n a *Shòlas* a dheanamh na slighe dhaibh, ach is e féin an t-*Slighe* gu Dia. Tha esan air nèamh agus iadsan air thalamh ach tha e maille riu gu bràth. Tha esan anna-san agus iadsan ann-san. An uair is aithne do dhuine ’n a fhiosrachadh féin an t-aonadh so ri Crìosd, cridhe ri cridhe, spiorad ri spiorad, toil ri toil, tha a’ bheatha mhaireannach aige anns an t-seagh anns a bheil an t-abstol Eoin a’ cleachdadh an fhacail sin. Leis a’ bheatha mhaireannaich cha robh Eoin a’ ciallachadh beatha *gun chrìoch*, no a’ bheatha a tha feitheamh oirnn ann an nèamh, ach a’ bheatha nuadh agus shòlasach a tha air a cruthachadh le Dia ann an creidmhich anns an t-saoghal so féin.

Crìosd agus Dia

II. Tha Crìosd a’ teagasg gu bheil creidmhich air an aonadh ris-san amhuil a ta esan air aonadh ri Dia; is e sin ri ràdh, gu bheil an dàimh a tha eadar e féin agus a shluagh de’n aon ghnè ris an dàimh a tha eadar e féin agus Dia. Tha esan agus an t-Athair ’n an aon a *chionn gu’n bu bhiadh agus gu’n bu dheoch dha toil an Athar a dheanamh*. “Cha d’ thàinig mi,” ar’s esan, “a dheanamh mo thoil féin ach toil an Tì a chuir uaith mi.” Rinn e daonnan na nithean a b’ àill le Athair, agus aig crìoch a thuiris air thalamh b’ urrainn dha a ràdh, “Ghlòraich mi t’ ainm, chrìochnaich mi an obair a thug thu dhomh ri dheanamh.” Thug e ùmhachd iomlan do thoil Dhe; bha earbsa iomlan aige ann an Dia agus dùrachd iomlan gu’m bitheadh rùintean Dhe air an coimhleadh, agus mar sin bha aonachd bheannaichte eadar e féin agus Athair neàmhaidh nach robh riamh air a briseadh. Bha iad a dh’ aon inntinn agus a dh’ aon chridhe. Is ann air sin a bha Crìosd a’ smuaineachadh ’nuair a thubhairt e gu robh an t-Athair ann-san agus esan anns an Athair, agus chan ann idir air an

dàimh a tha aig pearsachan glòrmhor na Trianaid ri chéile. Sin cuspair no diomhair-eachd air nach do labhair e idir. Ach labhair e air a’ chòrdadh iomlan a bha eadar a thoil féin agus toil an Athair; agus a chionn gu robh an còrdadh moralta agus spioradail se eatorra thubhairt e gu robh e féin agus Dia ’n an aon, *an t-Athair annamsa agus mise ann-san*.

Tha so fìor mar an ceudna a thaobh Crìosd agus chreidmheach. Gus am bi an toil-san air a lùbadh ri thoil-san cha bhi eòlas no fiosrachadh aca air an aonadh so ri Crìosd air a bheil Eoin a’ labhairt, an t-aonadh a bha co-ionnan dha ris a’ bheatha mhaireannaich. An uair a’ tha creidmhich a’ cur an toil, agus am beachdan, agus an rùintean féin, an aghaidh toil agus facal Crìosd tha an t-aonadh eadar iadsan agus esan air a bhriseadh. Mur dean iad a thoil-san chan ’eil iad a’ fantuinn ann. “*Ma choimheadas sibh m’ àitheanta, fanaidh sibh ann am ghràdh mar a choimhead mise àitheanta m’ athar agus a tha mi fantuinn ’na ghràdh*.” Ach ged tha e fìor gur e iadsan a mhàin a ni toil Crìosd a dh’ fhanas ann, tha e fìor mar an ceudna gur e iadsan a dh’ fhanas ann as urrainn a thoil a dheanamh. Mar so is e Crìosd an dà chuid a *bheatha* agus an *toradh*.

An cridhe glan

III. Cia mar a ruigear air an aonadh thar-bhach so? Tha Eoin ag ràdh nach ann bho ar taobh-ne idir a tha e a’ toiseachadh ach bho thaobh Crìosd. “*Cha sibhs a thagh mise, ach mise a thagh sibhs, agus dh’ òrduich mi sibh chum gu’n tugadh sibh a mach toradh*.” Sin aon taobh de’n fhìrinn ach tha taobh eile oirre. Tha e fìor gur ann an cridhe agus ann an toil Dhe a tha uile obair ghràis a’ toiseachadh an toiseach, ach feumaidh ar toil-ne co-oibreachadh maille ri toil Dhe. Ged is e a ghràdh agus a thruacantachd féin a tha toirt air Crìosd teachd do ar n-ionnsuidh an toiseach chan fhan e maille ruinn mur bheil iarraidh againn air a shìor làthaireachd, iarraidh na’s mò na tha againn air ni eile fo’n ghréin. Chan fhan e maille ruinn ma tha aoidhean eile ’n ar cridheachan ris nach ’eil agus nach bi gu bràth còrdadh aige-san. An cridhe glan agus an cridhe naomh, sin teampull Dhe; is tha an teampull naomh a *chionn gu bheil Dia ann*.

Gach uair a chailleas an Crìosduidh am fiosrachadh sòlasach so gu bheil Crìosd ann-san agus esan ann an Crìosd is ann aige féin a tha a’ choire, oir tha gealladh Crìosd seasmhach, “*Ma ghràdhachais naach mise, gràdhachaidh m’ athair esan, agus thig sinn ’g a ionnsuidh, agus ni sinn ar còmhnuidh maille ris*.”

Chan e mo mhiann thu thriall air falbh gun dàil. Mar neach air chuairt, ach thu bhi gabhail tàimh. Am chuideachd féin a Dhe le càirdeas dlùth. A chaoidh nan cian nach tréig, fan maille ruinn.

Moderàtor na h-ath bhliadhna

CHAN e mhàin gu bheil e 'n a thoileachadh d'a chàirdean agus d'a bhràithrean anns a' mhinistrealachd gu'n do chuireadh urram mór air an Ollamh Dùghall Mac Phàrlain, ministear Chinn-ghìùthsaidh, ach tha e 'n a thoileachadh do mhunntir na Gàidhealtachd uile. Is mór an onoir e do mhinistear air bith a bhì air a thaghadh gu bhì 'n a Cheann-suidhe anns an Ard Sheanadh. Ga ma maith a mhealas e a dhreuchd, agus gu ma maith a bhios a shlàinte fo'n uallach throm so !

Tha e furasda gu leòir dhòmhsa sgrìobhadh mu Dhùghall Mac Phàrlain oir tha sinn eòlach air a chèile o chionn iomadh bliadhna ; coimhearsnaich an dà chuid a thaobh ar n-àraich agus a thaobh ar n-obair. Ged tha na Mansaichean anns a bheil esan agus mise a' còmh-nuidh cèithir mìle deug ar fhichead o chèile tha Sgìr Bhlàir agus sgìr Chinn-ghìùthsaidh a' bualadh ri chèile anns an fhrith thall aig Gàig agus Gleann Feisidh.

Thàinig am Moderàtor ùr o stoc maith Baisteach ann an eilean Thiriodh, far an robh athair, Donnchadh Mac Phàrlain, 'n a mhinistear Baisteach a' chuid mhór d'a bheatha. Bha dithis de bhràithrean-athar 'n am ministearan Baisteach cuideachd, agus fear eile dhiubh, Rob Mac Phàrlain, 'na mhinistear ann an Eaglais na h-Alba, an Gleann Urchaidh.

Bha meas mór aig muinntir Thiriodh air Donnchadh Mac Phàrlain mar mhinistear agus mar shearmonaiche, agus cha bu lugha am meas air a chionn gu robh e uasal agns fathail 'n a choltas. 'Na chainnt agus eadhon 'n a chois-eachd bha e air a chomharrachadh le tromadas agus sòluimteachd a dhreuchd ; searmonaiche air an robh meas aig muinntir an eilein uile a chionn gu robh cumhachd na diadhaidheachd ann. A thaobh mòran de na gibhtean a tha aig an Ollamh Dùghall Mac Phàrlain, gibhtean labhairt agus eud soisgeulach, faodar a ràdh le firinn nach b'e an ceannach a rinn e. Thàinig iad air o dhùchas athar.

An trì sgìrean

Shaothraich e ann an trì sgìrean uile gu léir, an Gleann Comhann, an Arrochar, agus an Cinn-ghìùthsaidh, ach is ann bho chaidh e do Chinn-ghìùthsaidh a dh' abuich a bhuidhean gu ceart. Bha sgoil mhaith ann an Cinn-ghìùthsaidh, sgoil a bha air a h-altrum gu cùramach leis an duine ghlic sin a bha roimhe anns an sgìreachd, an t-Ollamh Coinneach Mac Coinnich, duine a tharruing a steach do Eaglais na h-Alba grunnan maith de mhinistearan cho

maith 's a shaothraich riamh anns a' Ghàidhealtachd. Bha airgid air a chur 'n a làimh gus na balaich òga sin a chuideachadh le Comunn ris an abrar, *Sgoilean Gàidhealach nam ban agus Comunn nam bursaries Ghàidhealach*.

An uair a shiubhail an Dotair Mac Coinnich ghabh Dùghall Mac Phàrlain an obair sin os làimh ; a' misneachadh agus a' cuideachadh bhalach òga a bha air son dol do'n Chollaist 'g an ullachadh féin air son na ministrealachd. Urram, ma ta, d' an dlìghear urram ; chan ann gun saothair no gun dragh a ghabhas obair de'n t-seòrsa-so cur air aghaidh, ach cha do chaomhain an Dotair Mac Phàrlain e féin riamh anns an obair so. Theagamh gu'm bitheadh e air uairean a' faotainn briseadh-dùil ann an cuid de na balaich, ealachan a' fàs 'n an geòidh, agus cuid dhiubh a' tionndadh air falbh o'n eaglais gu obair air chor-eigin eile, ach air a shon sin tha mòran mhinistearan òga anns a' Ghàidhealtachd an diugh nach bitheadh anns a' mhinistrealachd idir mur bitheadh gu robh an Dotair Mac Phàrlain agus na bursaries ud air an cùl. Uair 's a' bhliadhna tha e a' toirt cunntais air a stiùbhardachd aig a' Bhraiceas Ghàidhealaich an Dun-éideann aig àm an t-Seanaidh, cruinneachadh cho gasda 's a tha ri fhaicinn fad na h-ùine.

Riaghladaireachd

Bho chionn bhliadhnanachan tha uiread riaghlaidh air a làmhnan 's nach 'eil fhios agam ciamar a tha e a' faotainn ùine air na nithean eile a tha an earbha ris a dheanamh ; riaghladh airgid, riaghladh sgoilean, riaghladh oileanach, riaghladh obair na h-eaglais, ach tha e èasgaidh agus làidir agus deas-bhriathrach, gun bhoinne leisge 'n a choluinn, agus chan e mhàin gu bheil e fritheilteach agus cùramach mu obair féin ach tha e daonnan deas gu dol a chuideachadh dhaoine eile.

Cha robh Moderàtor Gàidhealach againn o chionn còig bliadhna fichead (cha b' ann mar mhinistearan Gàidhealach a bha an t-Ollamh Tormod Mac Gilleathain, agus an t-Ollamh Lachlainn Mac Gilleathain Watt air an taghadh) ach bho na chuir an eaglais roimhe an t-urram sin a thoirt do mhinistear Gàidhealach am bliadhna cha b' urrainnear fear eile fhaotainn as fheàrr an airidh air na Dùghall Mac Phàrlain, duine m'am faodar a ràdh, ann am briathran air am bu chòir do mhunntir na h-eaglais a bhì eòlach, gu bheil e *tainneach do mhór-chuideachd a bhràithrean, ag iarraidh maith d'a shluagh, agus a labhairt sìth ris na h-uile*.

Ann a' Chathair

ANNS na làithean so tha balaich agus daoine A òga anabarrach gaolach air *club*, no *càmp*, no *sgoil-shamhraidh*, a bhí aca dhaibh féin. Chan 'eil an sin ach an seann chéilidh ann an dòigh ùr. Tha mìltean de *clubs* bhalach anns na bailtean-móra a bhios a' cruinneachadh dhà no trì dh' uairean anns an t-seachduin fad a' gheamhraidh, agus a bhios a' dol do *champ* a mach air an dùthaich uair-eigin anns an t-samhradh. Tha am fasan so air sgaoileadh am measg chaileagan agus nigheanan òga cuid-lachd, is ràinig e a nis cho fada siar ri Loch Obha, far a bheil Seòrsa Gallda air cheann càmp Gàidhealach. Anns an t-samhradh tha an dùthaich so breac le canabhas geal an sud agus an so air achaidhean ri taobh aibhnichean, far a bheil *Scouts*, no *Rovers*, no *Girl Guides*, no *cuideachd Stanley Nairne*, no feadhainn eile de'n t-seòrsa sin, a' cur seachad làithean sona còmhla.

Tha so uile maith agus rù mhaith; 'an uair nach 'eil dad aig òigridh ri dheanamh, no dad a thàirngeas an inntinn agus an aire, no dad air a chur romha anns an gabh iad ùgh agus tlachd, tha iad titheach air fàs leasg is slaodach, no air tòiseachadh air uipearachd, no eadhon air cron. A dh' aindeòin na bhios na diadhairean ag ràdh mu thruaillidheachd nàdur mhic an duine tha e a cheart cho furasda daoine òga aomadh gus na nithean a tha glan agus ceart agus usal 's a tha e leigeil leò tuiteam ann am buaireadh no ann an droch chleachdaidhean.

Tha e 'na chuideachadh mór, ma ta, do'n eaglais agus do'n obair a tha an eaglais a' feuchainn ri dheanamh, gu bheil mòran de dhaoine (gillean òga gu sònruichte) anns an dùthaich a tha gabhail ùgh ann an *clubs* bhalach; 'g an cur féin air cheann na h-òigridh, agus a' feuchainn ri 'n cuideachadh, chan ann mar thighearnan no mar uachdarain thairis orra, ach mar chompanaich agus mar bhràithrean.

Leabhar ùr

Tha aon de na *clubs* so an ceangal ri eaglais an Naomh Giles an Dùn-éideann air a bheil duine òg 'n a cheann agus 'n a bhuachaille, Raonull Sèlby Wright, agus is e a thug orm tarraing a thoirt air an obair so idir gu'n do chuir Mghr Wright a mach leabhar o chionn ghoirid a bu mhaith leam ainmeachadh do luchd-leughaidh nan duilleagan so.

Tha na balaich aige eadar còig bliadhna deug agus ochd deug, as gach seòrsa dachaidh bho chd agus ris gach seòrsa oibre; cuid dhiubh ag ionnsachadh ceairde, gàirnealaireachd, no bùid-searachd no saorsainneachd; is cuid eile 'n an gillean-turuis ann am bùthan.

Oidheche àraidh an déidh an aoraidh-fheasgair dh' iarr e air na balaich ceist air bith mu'n

Chreideamh Chriosduidh a bha cur dragh orra, no bha deacair d' an inntinn, a sgrìobhadh air paipear a thug e dhaibh air son a' ghnòthuich. Bha na balaich uile aig aois a shaoileadh tu nach bitheadh dad a' ruith 'n an inntinn ach cluich is dibhearsoin; iomain, is ball-coise, is snàmh, is bocsaadh, ach dh' fhosgail na ceistean a sgrìobh iad air na paipearan sùilean Mghr Wright.

Bha mòran de na ceistean a dh' fhoighneachd iad mu nèamh agus mu ifreann, ach bha cuid eile mu Chriosd agus mu'n dàimh a tha aige ri Dia. Dh' fhaighnich aon bhalach "ciamar a bha Crìosd 'n a Dhia ma bhiodh e ag ùrnuigh ri Dia? An robh e ag ùrnuigh ris féin?" Chunnaic e anns a' mhionaid nach robh e ceart dha leigeil leis na balaich dol air an aghaidh (mar is tric a tha tachairt) ann an ceò a thaobh firinnean a' Chreidimh, agus a' saòilsinn nach 'eil dad air iarraidh air muinntir na h-eaglais ach a bhì sauire 'n an caitheamh-beatha, coibhneil ri 'n coimhearsnaich, a bhì dol do'n eaglais, agus rudan eile mar sin. Chuimhnich e cuideachd gu bheil e air inmseadh anns an Tiomnadh Nuadh gu'n d' fhuaradh am balach Iosa am meadhon an luchd-teagaisg, 'gan éisdeachd agus a' cur cheist orra. Mar sin chuir e roimhe, bho nach b'urrainn e fhéin a dheanamh gu ceart, gu'n iarradh e air daoine grunn-dail agus sgoilearan maithe ceistean nam balach a fhreagairt, chan ann ann an dòigh thioram no chonnspaideach ach gu h-iriosal, glic, a' feuchainn ri solus a chur air nithean a bha dorcha agus duilich do na balaich.

Na freagairtean

An déidh làimhe, chruinnich e na freagairtean sin, agus chuir e a mach iad ann an leabhar beag fo'n ainm, *A' cur cheist orra*. Sin an leabhar air a bheil mise a' deanamh iomraidh an dràs, leabhar anns a bheil mòran brìgh ann am beagan bùchd. Chan 'eil e a' cosd ach trì is sé sgillinn; 'nuair a dh' innseas mi dhuit gu bheil sgoilearan móra a' toirt seachad am beachd ann air nithean dìomhair is domhain a thaobh na Diadhachd agus na diadhaidheachd, their thu nach b' fheàrr a nasgaidh e; sgoilearan mar tha H. R. Mac-an-tòisich nach maireann; an t-Ollamh A. E. Taylor an Oil-thigh Dhùn-éideann; an t-Ollamh Seumas Moffat, an t-Ollamh mór mór Teàrlach Gore, an Oxford; an t-Ollamh W. R. Sorley, an Cambridge; Easbuig Lunnainn, agus mòran eile de 'n t-seòrsa sin.

So gaibh cuid de na ceistean a tha air an cur agus air am freagairt anns an leabhar:

Ma rinn Dia na h-uile nithean cò a rinn olc?
Mur bheil ann ach aon Dia car son a bhithear ag ràdh trì 'n an aon?

A bheil e fìor gu'n d' fhuair cuid de dhaoine " seall-aidhean " air Dia ?
 Ciamar is *Gradh* Dia ? ; shaoil mi gur *Pearsa* e.
 Car son a tha Dia, ma tha e uile-chumhachdach, a' ceadachadh crith-thalmhainn a mharbhas na mìltean ?
 A bheil Dia a' chluinntinn ar n-ùrnuighean no a' gabhail suim dhiubh ?
 Nach leòr a ràdh gu robh Crìosd 'na dhuine maith gun a ràdh gu'm bu Dhia e. A bheil dearbhadh gu'm bu Dhia e ?
 Far nach 'eil na ceithir soisgeulan a' còrdadh cò dhiubh a leanar ?
 Ma b' e Dia a bha ann an Crìosd, ciamar a b' urrainn Dia an saoghal a riaghladh 'nuair bha Crìosd air thalamh ?
 Am b' urrainn Crìosd peacachadh na'n toilicheadh e ?
 Ma bha e àir òrduchadh roimh làimh gu'm bitheadh Iosa air a bhraithadh car son a tha a' choire air a cur air Iudas ? An robh e ach a' deanamh toil Dhe ?
 Car son a rinn Crìosd mìorbhuilean ?

A bheil naidheachd na h-aiseirigh fìor ?
 Ciamar a tha Crìosd 'na fhear-saoraidh dhuinne ?
 A bheil Crìosd a' tighinn air ais do'n t-saoghal a ris mar bhithias feadhainn ag ràdh ?
 C'àite a bheil nèamh ?
 An aithne dhuinn dad mu bheatha an déidh ar bàis ?
 Ciod a tha anns an anam ?
 A bheil ifreann ann ? Ma chumas Dia daoine 'g am pianadh ann an ifreann fad na sìorruidheachd an urrainnear a ràdh gu bheil e tròcaireach no caomhail ?
 Am faod duine a bhi 'na dhuine maith gun a bhi 'na Chrìosduidh ?
 Am faod duine a bhi 'n a dhuine maith gun a bhi dol do'n eaglais ?

Bhiodh e maith do mhinistearan bruidhinn gu réidh ciallach ris an òigridh anns a' *chlass* Bhiobuill air na ceistean so, oir tha iad ann an inntinnean na h-òigridh an diugh, agus ann an inntinnean dhaoine a thàinig gu aois cuideachd.

Aig an Uinneig

Mu sgrìobhadh Gàidhlig

ANN'S an àireamh mu dheireadh bha mi a' fbruidhinn mu sgrìobhadh Gàidhlig ach b' fheudar dhomh sgur m' an d' fhuair mi na bha mi dol a ràdh a chrìochnachadh. Theirinn ri sgoilearan òga a tha tòiseachadh air Gàidhlig a sgrìobhadh, gun eagal air bith a bhi orra roimh na daoine sin a bhios a' faotainn coire dhaibh air son a bhi ag uisneachadh facail Bheurla 'nuair nach 'eil facal Gàidhlig aca a tha freagarrach. Nach mòl ciall na cainnt ? Mur dean an neach a sgrìobhas an ni a tha e ag ràdh soilleir d'a luchd-leughaidh ciod am feum a tha ann dha a bhi a' sgrìobhadh idir ? Mur tuig daoine anns a' mhìonaid na tha e ag ràdh ciod an tairbhe ged b' urrainn e a ràdh nach d' uisnich e aon fhacal ach facal Gàidhlig ? Theirinn a' chomhairle so, ma ta, air sgrìobhadairean òga, leigeil leis an t-seòrsa dhaoine so a bhi bruidhinn, éisdeachd riu gun an cluinntinn. Ach air a shon sin theirinn riu cuideachd gu'm bu chòir dhaibh a bhi cinnteach nach 'eil facal Gàidhlig ri fhaotainn m' an cuir iad facal Beurla 'n a àite. Tha ceudan a dh' fhacail ann an Gàidhlig nach aithne dhuinne, facail a bhiodh freagarrach dhuinn iomadh uair na 'm b' aithne dhuinn iad. Is e ar n-aineolas féin as coireach gu'm feum sinn iasad a ghabhail o'n Bheurla cho tric. Ach a thaobh nithean ùra nach buineadh do'n t-seann t-saoghal anns an tàinig a' Ghàidhlig gu ìre chan 'eil cothrom aig na h-eòlaich ach mar tha aig na h-aineòlaich. Cò ach duine gun ghrinneas air a làimh a sgrìobhadh *Pol-a-ghrùthain* an àite *Liverpool*, no *Inneal a' Chraobh-sgaoilidh* an àite *Radio* ? Thug mi fhéin an *labhran-sìth* air an inneal-gun-fhois so, ach tha mi an dùil gun stad mi dheth, agus gu'n abair mi an rud as giorra,

Radio ; facal a thuigeas a h-uile duine air an t-saoghal, o Chille-sgumain gu California.

(1) Mar sin theirinn ri sgrìobhadairean òga, gun nàire no eagal a bhi orra facail Bheurla uisneachadh. Chan 'eil ann ach call-ùine a bhi *deanamh* fhacal as ùr ma tha facal Beurla freagarrach no deiseil. Car son nach gabhamaid ri radio agus ri telegram, agus ri chemist, le ar dà làimh ? Ach tha e ceart feuchainn ri deise Ghàidhealach a chur air na facail Bheurla ma ghabhas sin *deanamh*.

(2) Theirinn riu cuideachd nach coire e ann an sgrìobhadh Gàidhlig facail Bheurla de'n t-seòrsa a dh' ainmich mi a bhi ann, ma tha gnè agus gluasad, dreach agus blas na Gàidhlig anns an sgrìobhadh. B' fheàrr leam fichead uair sgrìobhadh air a bheil cumadh agus snas na Gàidhlig, ged bhiodh e air a bhreacadh le facail Bheurla, na sgrìobhadh anns nach robh aon fhacal Beurla ach a bha slaodach, tòiceil, agus duilich a thuigsinn, gun dad ann de dhlùth no de inneach na Gàidhlig.

Earraghlòir atmhor

Tha e furasda gu leòir Gàidhlig mhaith no droch Ghàidhlig aithneachadh air an dath, agus is e an fhìor chomharradh air droch Ghàidhlig gu bheil i gaothar atmhor, mar gu'm biodh am fear a sgrìobh i a' saoilinn gur ann de theaghlach Oisein e féin. Gheibhear a' Ghàidhlig as fheàrr anns na sean-fhacail, agus a' Ghàidhlig as mìosa ann am bàrdachd Oisein ; thàinig na sean-fhacail dìreach o chridhe an t-sluaigh d' am b' aithne Gàidhlig, ach thàinig a' chuid mhòr de bhàrdachd Oisein a inntinn ghaothar Mhic-a-Phearsoin. Bithidh a h-uile duine a' moladh bàrdachd Oisein a chionn nach 'eil duine idir 'g a leughadh. Ged nach

abair mi nach tachair sreathan maith agus samhraidhean grinn ort an dràs'd 's a ris anns na leabhraichean ris an abrar bàrdachd Oisein, is fheàrr am beagan dhiubh na am móran. Tha iad gun snas gun chumadh, agus is duilich a thuigsinn ciamar a fhuair iad an cliù a fhuair iad. Fhuair iad cliù am measg nan coimheach aig nach robh Gàidhlig, ach cha d' fhuair iad riamh e am measg nan Gàidheal féin; b' fheàrr leò-san òrain Rob Dhuinn agus Dhonnchadh Bhàin na ranntachd cheòthar Mhic-a-Phearsoin.

A bheil so fìor?

Ann am paipear-naidheachd air chor-eigin o chionn ghoirid bha e air a ràdh gu bheil Alasdair Moffat Pender, air a bheil aithne gun eòlas agam, agus fear-Pàrlamaid eile, air nach 'eil aithne no eòlas agam, cho coimhlionta ann an Gàidhlig 's gu'n téid aca air labhairt ri muinntir nan Eileanan Siar mu gach gnòthach a thig air beulaibh na Pàrlamaid gun aon fhacal Beurla uisneachadh. Och, Och, sgiolmag ma bha i riamh ann! Creididh mi gu bheil an dà dhuin-uasal so coimhlionta gu leòr ann an Gàidhlig, agus gu'm bu mhaith leò an sluagh a thoileachadh le bhi a' bruidhinn Gàidhlig, ach gu'n tuigeadh an sluagh gu luath no gu furasda daoine a sheachnadh na facail *Tariffs*, agus *Pensions*, agus *Gold Standard*, agus *Stock Exchange*, agus *subsidy*, agus *Ramsay Macdonald*, agus a chuireadh facail neònach 'n an àite as an cinn fhéin, sin rud nach creid mi o dhuine beò. Chan e nach gabhadh an rud deanamh ann an dòigh mhaol, ach nach b' fhiach e a dheanamh. Theagamh gu'm feuchadh Clann an Fhraoich ris ach chan fheuchadh Mac Mhaighstir Alasdair ris. Bu chomhdheas leis-san facal Beurla ri facal Gàidhlig ma bha e a' freagairt air.

Tàirneanach a' bhombh 's a chanain
Sgoilteadh e 'n talamh le chruas.

Bha *Richard's Robin*, brù-dhearg
Ri seinn 's fear dhiubh 'na bheus.

A' Ghàidhlig anns na sgoilean

Tha barrachd de dhaoine òga ag ionnsachadh Gàidhlig anns na bliadhnanach so na bha riamh ann, is tha luchd-teagaisg as fheàrr air an ceann na bha ann o chionn fichead bliadhna. A thaobh 's gu bheil an teagasg sin air a thoirt do'n òigridh a tha anns na h-àrd-sgoilean, agus

a tha dol air an aghaidh na's fhaide anns an ionnsachadh (co dhiu móran dhiubh) thig obair nam maighstirean-sgoile gu buil mhaith uair-eigin. Ann an Earra-Ghàidheal tha dà cheud is ceithir deug air an teagasg ann an Gàidhlig anns na sgoilean as motha; anns an Oban, an Ceann Loch Gilb, am Bogha Mór, an Còrnaig Mhór, an Tobar Mhoire. Chan 'eil Gàidhlig idir air a teagasg an Ceann Loch, no ann an Dun-omhain. Tha an ceann-toisich aig an Oban le suas ri ceithir fichead sgoilear.

Chan 'eil duine idir ag ionnsachadh Gàidhlig air tìr-mór mu thuath air Ionar-pheofharan, far a bheil trì sgoilearan deug air an teagasg an Gàidhlig. Tha aon deug ann an Ullabul, ach mur bhithheadh Sgoil Mhór Stèornabhaigh bhiodh siorramachd Rois fad air dheireadh. Tha suas ri ochd fichead sgoilear ann an Stèornabhagh ag ionnsachadh Gàidhlig a leughadh agus a sgrìobhadh, àireamh as mò na tha ann an sgoil eile an Albainn. B' àbhaist do'n fhear nach maireann am Morair Leverhulme a bhi ag ràdh, gur ann air a' mhuir a bha dòchas Leòdhais. Ach tha òigridh Leòdhais an diugh a' cur an dòchas ann an Gréigis agus an Gàidhlig, is tha iad ceart. Is ann le Gréigis agus le Gàidhlig a tha Leòdhasaich an diugh a' sealbhachadh na talmhainn. Fàgaidh mi am facal so gun chriochnachadh, oir tha fhios agam gu'n crìochnaich droch Sgitheanaich e.

Ciod air bith dearbhadh a chuirear orra tha siorramachd Ionar-nis daonnan air thoiseach air càch a thaobh Gàidhlig. Anns na seann làithean bha a trì uiread de bhàird mhaith ann an Ionar-nis 's a bha anns a' chuid eile de 'n Ghàidhealtachd uile gu léir, is cha mhór nach ann do Ionar-nis a bhuineas an dara leth de 'n chloinn a tha faotainn leasan Gàidhlig anns a' Ghàidhealtachd an diugh. Is e an àireamh uile gu léir seachd ceud is deich ar fhichead, ach tha còrr agus trì cheud gu leth dhiubh an siorramachd Ionar-nis; ceithir fichead is naoi am Port-rìgh; leth-cheud anns an Tairbeart; ochd ar fhichead anns a' Ghearasdan; ochd deug ar fhichead am Bagh-a-Chaisteil; ceithir ar fhichead 's an Ath-leathan; dà fhichead an Dailibrog; ceithir ar fhichead an Dùn-bheagain; ceithir ar fhichead an Academy Ionar-nis, naoi ar fhichead am Peaball, is naoi an Cinn-ghìuthsaich.

An Fheadhainn nach maireann

Iain A. Mac Rath, M.A.

THA muinntir Obar-pheallaidh a' caoidh an Urramaich Iain A. Mac Rath, M.A., a bha 'na mhinistear ann an Eaglais Bhràghaid Albann o'n bhliadhna 1884. Bhuineadh e do

thaobh shiar Rois; cha robh e riamh os cionn coimhthionail an àite eile ach an Obar-pheallaidh, far an robh e air a shuidheachadh goirid an déidh dha a bhi mach as a' Chollaist.

Bha e 'n a aodhair dìchiollach, 'n a shear-

monaiche soisgeulach agus dùrachdach, agus anabarrach measail aig a' choimhthional féin. Bha e fhéin agus a bhean comharraichte ann an seana Chléir na h-Eaglais Shaoir air son an saothrach agus an dilseachd ann an craobh-sgaoileadh an t-soisgeil anns na dùthchanna thall. Bu duine eudmhor saothrachail e ann an seirbhis Chrìosd; bha e air a thogail ann an dòighean agus ann am beachdan nan seann daoine ris an abrar "aithrichean Rois" is lean e 'n an ceuman gu là a' bhais. Bha meas againn uile air Iain A. Mac Rath ann an Cléir Dhùn-chailleann.

Dùghall Bell

Thàinig am bàs gu h-obann air an Urramach Dùghall Bell, ministear Lios-mór agus e a' deanamh deas a dhol gu coinneamh do'n Oban. B' aithne dhomh ri fhaicinn e, ach b' e sin uile e, ach tha mi an dùil gu robh e ann an Cill-an-inbhir agus Cill-mheilaird m' an deachaidh e do Lios-mór. Bha coltas réidh socrach air, is

bha de earbsa aig muinntir Lios-mór ann 's gu'n do chuir iad air Comunn-riaghlaidh na Siorramachd e. Bha e 'n a dhuine samhach nach milleadh a shìth féin no sìth dhaoine eile le usaid no strì. Bithidh muinntir Lios-mór 'g a ionndrainn.

Tomas S. Cargill, B.D.

Thàinig am bàs gu h-obann an là roimhe air ministear eile, an t-Urramach Tomas S. Cargill, B.D., an Cromdhail, an cléir Obar-neithe. Bha Tomas Cargill 'n a sgoilear maith, agus 'n a dhuine geur-inntinneach is deas-bhriathrach. Ged nach 'eil Gàidhlig a nis air a searmonachadh ann an Cromdhail b' àbhaist do'n sgrìo a bhi air a cunntas am measg sgìrean Gàidhealach. Is ann innte a bha Iain Mac Comhann, mac do'n t-seana mhaighstir-sgoile a bha cho measail an Aird-nam-murchann, is theagamh gu bheil cuimhne aig cuid de na leughas so gu'n do shiubhail Iain Mac Comhann e féin gu h-obann an Dùn-éideann an 1909, agus e aig an Ard-Sheanadh.

Anns a' Choille Bheithe

NA'N robh Mairearad Màiri Leigh cho maith air tuathanachd 's a tha i air sgrìobhadh cha ruigeadh i a leas Ach-nam-bò fhàgail. Ghabh i an t-àite aig a' Bhealltuinn 1933, ach eadar nach 'eil grunnidh chaorach ann, no feansaichean a chumas a crodh fhéin a stigh no crodh nan coimhearsnach a mach, agus nach b' urrainn dhi an obair a dheanamh gun seirbhisich a fhàigheadh, cha robh Ach-nam-bò a' pàigheadh, is tha i dol a mach as.

Tha so uile air innseadh ann an leabhar a chuir i a mach o chionn ghoirid, *Highland Homespun* (a phris, o chd is sé sgillinn), leabhar mu'n Ghàidhealtachd as fheàrr a chunnaic mi o chionn iomadh là. Chan 'eil crìoch aig na leabhraichean a tha air an sgrìobhadh mu'n Ghàidhealtachd an diugh, ach chan 'eil anns a' chuid mhór dhiubh ach brochan tana, is b' fheàrr dhuit t' airgid a chur ann an Almanac Whitaker na annta.

Peann no Crann

Ach chan ann mar sin a tha an leabhar a sgrìobh Mairearad Leigh; tha e làn de nithibh maith, air an toirt á tobar a breitheachaidh féin agus chan ann a' leabhraichean dhaoine eile. Tha inntim làidir is suil gheur aice, agus a thuilleadh air sin tha ealadhain aice air sgrìobhadh. Ged nach abair mi gur fheàrr am peann na 'n crann, b' olc an airidh gu'n cosdadh té air bith d' an aithne sgrìobhadh mar is aithne do'n bhoirionnach so, no aig a bheil seachas anns a bheil tìr agus bladhadh mar tha 'n a seachas-se, ùine ri treathlaich

a dheanadh balach-buachaille no caileag-shearbhanta na b' fheàrr, an àite a bhi sgrìobhadh. Thug an leabhar so uiread toileachaidh dhomh fhéin 's gur gann is urrainn dhomh bruidhinn uime gun dol thar na caice. Is e bean-ualas a tha ann am Mairearad Leigh, air a togail agus air a h-àrd-oileanachadh ann an Sasunn ann an dòigh nach 'eil a réir gnàths nan croitearan, ach thionndaidh i a cùl ris an t-saoghal sin, is thàinig i do Ach-nam-bò a dh' oibreachadh fearainn le a làmhnan féin agus a thoirt a beò-shlàint as an talamh.

Gaol an talaimh

Car son a rinn i sin? Tha i fhéin a' freagairt na ceiste anns an leabhar so, ach bu cho maith dhuit fhoighneachd car son a bhios aon duine ag òl uisge-bheatha gus am marbh e e féin leis, no duine eile a' fàgail uile chomhfhurtachdan an t-saoghail, bean is clann is blàths an teine, a dhol air ghaisme agus a dh' fhuilang cruadail, ach iarraidh a' *Phole* mu thuath, no fear eile 'g a thacadh féin ag iarraidh gu mullach Beinn Everest. Tha, a chionn gu bheil e 'n a thlachd d' an anam sin a dheanamh, agus gu bheil iad a' freagairt guth is gairm làidir a tha 'n an cridhe féin. Ged tha mac an duine a' tighinn beò air aran, cha tig e beò air aran a mhàin. Tha Iain Ruskin ag ràdh gu'n do chuir Dia an cromlus (poppies) anns an arbhar a leigeil fhaicinn do dhaoine nach ann air son an itheadh a tha a h-uile rud a tha fas. "Ma tha dà bhuilinn arain agad," arsa Mahomet, "reic fear dhiubh agus ceann-

aich dòrlach fhùraichean.” Tha aran dìomh-
air aig a h-uile duine nach aithne do dhaoine
eile; guthan 'n a chridhe 'g a ghairm an sud
agus an so air dhòigh a chuireas ionghnadh
air daoine eile. Mar sin tha e glic do'n
h-uile duine leigeil le comhairle a chridhe féin
seasamb, agus dol a mach air ghaisge mar rinn
Abraham, co dhiubh is e a cheann-uidhe
Beinn Everest, no Ach-nam-bò, no àite air
bith eile air an ruig e le chruas, le luaths, agus
le làidireachd féin.

An Sòlas buan

(1) Bheir gaol an talaimh barrachd sòlais do
chridhe mhic an duine na bheir rud air bith eile,
is e sin r'a ràdh, rudan eile a ghabhas coimeas
ris. Cha bhiodh e ceart gaol an talaimh a
choimeas ri gaol do mhnatha no do phàisdean,
ach bheir gaol an talaimh dhuit togail cridhe is
aoibhneas buan nach fhaigh thu bho ghloir an
t-saoghail, no bho mhalairtean a' mhargaidh, no
bho chàrnadh suas stòrais. Tha seòrsa dhaoine
ann a bhiodh air an nàrachadh gnothuch air
bith a bhì aca ris an talamh; cha toigh leò ùir
na talmhainn fhaicinn air am brògan, no àileadh
na talmhainn a bhì as an làmhan. Sin na daoine
a tha air an sgeadachadh ann an eudach mìn
agus a chaitheas an ùine ann an seòmraichean
nach 'eil daonnan rioghail. Chan aithne do

mhuinntir a' bhaile mhóir gu ceart car son a
thug Dia sròn do mhac an duine, oir anns a'
bhaile mhór chan urrainn duine sòlas a dheoghal
a steach le shròin, ciod air bith a mhosaiche a
dheòghlas e a steach leatha. Ach anns an
dùthaich tha sròn duine a' fosgladh dha gun
sgur seòmraichean dìomhair an aoibhneis. Ma
tha duine ann an deagh shlàinte agus cuinnlean
geur aige, agus ma theid e a mach tràth anns
a' mhaduinn, agus a' mhaduinn ciùin ann an
toiseach an t-samhraidh, bheir a shron dha duais
na moch-éirigh, ionmhas nach b' urrainn banca
Shasuinn a thoirt dha.

(2) Chan 'eil obair ann a tha cho nàdurra do
dhuine ri bhi ag oibreachadh fearainn oir b'e
àithne Dhe do'n duine ann an tùs a thòiseach-
aidh an talamh a ruamhar. Tha dà obair ann
a tha daonnan uasal agus nach fas gu bràth
suarrach, an tuathanachd agus an t-saorsainn-
eachd, an obair aig a' cheud Adhamh agus an
obair aig an dara Adhamh. Tha e car duilich a
thuigsinn car son a shaoileas daoine gu bheil e
na's uaisle a bhì reic 's a ceannach na tha e a bhì
cur 's a buain. Theagamh gu bheil e na's
buannachdaile, ach chan 'eil e na's toilinn-
tinneiche agus idir idir chan 'eil e na's uaisle.

(*Re leanfhuinn*)

A nis mairidh gràdh

GED bheirinn do na feumanaich
Mo dhéire is m' uile mhaoin,
'S mo chorp ged loisgt' 'n a iobairt e.
Air son na firinn naomh;
Bu dìomhanas an t-eud sin dhomh,
Cha dean e feum no brìgh;
Is mi gun ghaol 'n am anam
Chan 'eil gealladh dhomh air sìth.

Chan 'eil an gaol so-bhosnuchaidh,
Is olc cha smuainich e,
Cha dean e ni mì-chiatach, is
Chan iarr e thairbhe féin;
Air eucoir ni e dìmeas ach
An fhìrinn 's i a mhiann,
A' deanamh innte gàirdeachas,
'S i chuspair gràidh gu sìor.

Gu foighidinneach giùlainaidh,
Gàch cùis a thig 'na dhàil,
Is creididh 'n gaol na h-uile ni,
'S co urramach a chàil;
Bidh dòchas aige daonnan ris
Gach aon ni ghealladh dha,
Is fuilgidh e le ciùineachas,
Gach ciùrradh agus cràdh.

Air teangaidhean thig fàilgeadh,
'S air fàidh' dearachd thig crioich,
Is caithidh gibht is eòlas as
Mar cheo a bhiodh air sliabh;
Ach gaol is ni neo-chrìochnach e,
Bhios sìorruidh buan gu bràth,
Oir 's ann an uchd na Trianaide
O chian a ghin an gràdh.

Cha luidh aois no tuar a bhàis
Air mais' is buaidh a' ghaol;
'Se 'n gràs a mhàin a bhuanacheas
A bhos is shuas faraon;
Cha dean e uail no ràiteachas,
'S gu bràth cha séidear suas;
An gaol tha mìn is macanta
Tha thlachd a ghnàth an truas.

Bi thusa nis a' rannsachadh,
An d' ràinig ort-sa maoin
De 'n dàimh sin tha fìor charthannach,
Ro thairiseach is comh;
Tha 'n fhìrinn naomh a' seulachadh
Gu bheil E féin 'n a Ghaol;
'S na h-uile ris an tòisich E,
Bidh iad fadheòidh 'n an aon.

Uilleam Mac Coinnich

Cliù ar Sinnsir

Lìonadh iad uile leis an spiorad Naomh

Bha na h-uile nithean aca coitcheinn

Bhuanaich iad a dh'aon inntinn anns an teampull

Bha iad làn de chreideamh :—GNÌOMHARAN.

THA a h-uile duine anns a' Ghàidhealtachd Eòlach air an fhacal so, *Lean-sa dlùth ri cliù do shinnsir*; facal maith, oir tha e ceart do dhuine a thàinig o dhaoine onarach is cliùiteach a bhi ùasal as na daoine o'n tàinig e, agus feuchainn ri bhi onarach agus cliùiteach e féin. Tha dà dhùchas agus dà oighreachd againn, ar dùchas agus ar n-oighreachd aimsireil agus ar dùchas agus ar n-oighreachd spioradail, ach is ann a mhàin air ar dùchas spioradail a bu mhaith leam a bhi bruidhinn an dràs, ar sinnsir spioradail ris an abrar na ceud chreidmich, no naoimh an Tiomnadh Nuaidh, no luchd-leamhuinn nan abstol. Sin ar sinnsear; sinnsear as fhiach an cliù, agus an creideamh, agus an eisimplair a leantuinn. Chan abradh na daoine ud naoimh riu féin mar a their sinne; theireadh iad ri chéile Tertius, no Epaphras, no Rufus, no Epaphroditus, no ainm eile mar sin.

Dlùth do Chrìosd

Tha mi an dùil gur ann mar is dlùithe a gheibh sinn do Chrìosd is fheàrr a thuigeas sinn an Creideamh Chrìosduidh, agus ciod an seòrsa dhaoine a bu chòir dhuinn a bhith. Tha fhios agam nach aontaich na h-uile ris a' bheachd so, oir tha mòran dhaoine làn chinnteach gu bheil diadhairean agus sgoilearan an là 'n diugh a' tuigsinn inntinn Chrìosd agus teagasg Chrìosd na's fheàrr na thuig Pol, no Peadar, no Philemon, no gin eile de na ceud chreidmich, e. Sin beachd ris nach gabh mi idir. Theagamh gu bheil iad a' tuigsinn nithean diomhair a tha air iomall a chreidmich, eadar an diadhaidheachd agus feallsanachd, na's fheàrr na na ceud chreidmich, a chionn gu bheil barrachd eòlais anns an t-saoghal an diugh na bha ann anns na làithean ud, ach b' aithne do na h-abstoil agus do na ceud chreidmich Chrìosd, agus inntinn Chrìosd, agus dòighean Chrìosd, na b' fheàrr na's aithne do'n Ollamh W. R. Inge, no do Sir Seumas G. Friseil, no do Sir Seumas Jeans. Theagamh gu'n abradh an trìuir sgoilearan sin gur facal gun tìr so, ach tha e fìor. Chunnaic na ceud chreidmich Mac Dhe le an sùilean, làn gràis agus fìrinn. Mar is fhaide a thatar a' falbh o linn nan abstol is ann is mò an cunnart gu'n caillear cuimhne air cruth agus air dealbh a' Chreidmich Chrìosduidh.

Na'n robh thu air thurus ann an Ierusalem, no ann an aon de bhailtean na h-Asia bhig, deich bliadhna fichead an déidh aiseirigh Chrìosd, agus na'n iarradh tu air cuid-eigin do sheòladh a dh' ionnsuidh na h-eaglais Chrìosduidh theagamh nach tuigeadh e ciod a bha thu a' ciallachadh, no cò a bha thu a' sireadh. Oir ged bha daoine maithe agus daoine diadhaidh ag aoradh do Chrìosd anns na làithean ud cha b' aithne do'n t-saoghal iad fhathast mar "eaglais," ach mar dhaoine neònach a bha leantuinn Neach a bha air a cheusadh, agus a bha creidsinn gu'n d'éirich e a ris. Bha beatha naomh nan ceud chreidmheach follaiseach do'n t-saoghal, ach bha an aoradh an uaigneas. An uair a choinnicheadh iad a dh' ùrnuigh, agus a labhairt mu Chrìosd, agus a sheinn laoidhean dha, bha na dorsan air an dùnadh.

"Labhair iadsan air an robh eagal an Tigh-earna gu tric ri cheile," chan ann mu na nithean air am bi sinne a' labhairt an diugh aig Cléir is aig Seanadh ach mu Chrìosd; mu'n aoibhneas agus mu'n t-sith a chuir e 'n an cridhe, agus mu'n dòchas a bha aca nach b' fhada gus am faicheadh iad e a ris. Ged bhitheadh iad a' leughadh a' Bhiobuill agus a' seinn shalm is e na naidheachdan a b' fheàrr leò na naidheachdan a bhitheadh na h-abstoil agus daoine eile d' am b' aithne Chrìosd ag innseadh dhaibh uime; naidheachdan a bha air an cruinneachadh an déidh làimhe le Marcus agus Lucas agus feadhainn eile, air eagal gu rachadh an call. Ged nach robh iad lionmhor no cumhachdach bha iad làn de chreideamh agus de'n Spiorad Naomh, dà rud as làidire na fudar. Ann am beagan ùine chuir na daoine ciùin iriosal ud, aig nach robh inneal no argumaid ach an creideamh agus an Spiorad Naomh a bha 'n an cridheachan, an saoghal bun os cionn. Chuir iad bun os cionn e anns an t-seagh so, gu'n d' atharraich iad beachdan agus smuaintean dhaoine eile gu buileach a thaobh nan nithean a b' fhiach dhaibh a bhi sireadh, agus a thaobh crìoch àraidh am beatha. An uair a tha smuaintean is rùintean do chridhe air an atharrachadh tha thu ann an saoghal ùr; tha an seann saoghal anns an robh thu a' gluasad air a thilgeadh bun os cionn.

Uasal agus glic

Bha na ceud chreidmhich blàth-chridheach agus coibhneil, caomhail ri càch a chéile. Mar dh'earbhadh agus mar chomharradh air an caomhalachd thoir an aire mar thug iad maith-eanas do Pheadar. Bha fhios aca uile gu'n do thuit Peadar ann an clàbar criadha tiugh an oidhche ud a mhionnaich e nach b' ann de chuideachd Iosa esan, ach ma bha, cha do thilg iad sin 'na aodann uair air bith. Cha b' urrainn a mhàthair a bu ghlice agus a bu chaomhaile a bhi na bu ghrinne ri a mac-ciche na bha na creidmhich eile ri Peadar. Bha iad làn de'n ghliocas a tha o shuas, an gliocas a tha sìtheil, agus ciùin, agus tròcaireach. Na'n do bhuin iad ri Peadar gu colgarra no gu cronachail theagamh gu'm bu chall mór do'n eaglais e. Anns na làithean ud dh'fheumadh misneach a bhi aig na daoine a bha ag aideachadh Chriosd, ach ged bha iad a' fulang geur-leanmhuinn, air an sgiùrsadh, agus air an cur am prìosan, bha na ceud chreidmhich aoibheil sona, is tha e air a ràdh gur e cho sona 's a bha iad a b' aobhar gu'n d' fhàs an àireamh lìomnhor ann an ùine ghoirid. Leis cho aoibheil sona 's a bha iad dh' aithnich an saoghal gu robh iad maille ri Crìosd. An *gàirdeachas* a bha ann an cridhe nan ceud chreidmheach, tha sin ri fhaicinn gu soilleir anns an Tiomnadh Nuadh. "An uair a shearmonaich Philip ann an Samaria, bha *gàirdeachas* mór 's a' bhaile sin." An uair a bha an cailteanach o Etiopia air a bhaisteadh, dh' imich e air aghaidh le *gàirdeachas*. An uair a bha Pol agus Silas air an tilgeadh am prìosan ann an Philipi, agus am feòil agus an cnàmhan goirt leis an làimh-seachadh gharbh a rinneadh orra, *sheinn iad laoidhean* air a' mheadhon-oidhche.

Am bràithreachas

Dh' fhaodainn leantuinn orm fad seachduin, ag innseadh mu choslas agus mo dhòighean nan daoine ud, agus mu'n bheatha naomh agus mhaisich a bha iad a' cur romhpa, ach gus mo sheanchas a ghiorrachadh feumaidh mi iomradh a dheanamh air an *bràithreachas*, oir tha mi an dùil gur e sin an rud a bu chomharrachadh ann am beatha nan ceud chreidmheach uile gu léir. Bha iad 'n an aon teaghlach, 'n an càirdean d'a chéile a chionn gu robh iad 'n an càirdean do

Chriosd. Ma's éigin do roinnean teachd (thàinig roinnean ann an Corint gu maith tràth) is an-aobhinn do'n duine sin troimh an tig roinnean. Bha na ceud chreidmhich air am baisteadh ach cha robh eaglais Bhaisteach aca; bha foirbhich aca ach cha robh eaglais Chléir-eachail ann; bha a h-uile coimhthional a' sealltainn as déigh an cùisean féin ach cha robh eaglais *Congregational* ann, no eaglais Phàpanach, no eaglais Easbuigeach. Bha an aon eaglais farsuing gu leòr dhaibh uile, oir bha iad 'n an aon teaghlach, *teaghlach a' chreidimh*.

Chan ann do aon bhuidheann no do aon seòrsa dhaoine a bhuineas eaglais Chriosd ach do na h-uile, is bu chòir do'n eaglais Chriosduidh a bhi cho uasal, agus cho farsuing, agus cho mór-chridheach ri Crìosd féin, agus a dorsan a bhi fosgailte do gach seòrsa dhaoine. B' eu-coltach Nicodemus agus Ioseph o Arimatea ri Eoin agus Peadar, ach bha àite aig Crìosd dhaibh uile 'n a rioghachd, is feum air an tàlantan a bha cho eadar-dhealaichte. Ann an eaglais nan ceud-chreidmheach bha nàimh-dean na Ròimhe agus seirbhìsich na Roimhe air an aon ùrlar, agus na b' iongantais na sin, uachdarain-fearainn agus ragamain. Cha robh iad de'n aon inntinn daonnan (cha bhi comunn anns a bheil beatha de'n aon inntinn gu bràth) ach cha do mhill sin am bràithreachas.

Toradh an Spioraid

Bha toradh an Spioraid ri fhaicinn 'n am beatha; bha iad tèd-chridheach d'a chéile, ciùin, stuama, aoibheil, làn de chreideamh agus de'n Spiorad Naomh. Cha bu toigh leò mì-rùn, no farmad, no ana-caint; cha robh na nithean sin eadhon air an ainmeachadh 'n am measg. Ach bu toigh leò a bhi gnàthachadh aoidheachd, a bhi cuideachadh nam bochd, a bhi buanachadh ann an ùrnuigh, agus gu sònruchte bu toigh leò Dia, agus fhacal, agus a sheirbhìs.

Sin, ma ta, na daoine o'n tàinig sinn, ar sinn-sear spioradail, agus ciod am facal as freagarr-àiche dhuinn uile aig toiseach na bliadhna ùire na'm facal so, *Lean-sa dlùth ri cliù do shinnsir*.

Tha beatha dhaoine naomh 'gar teagasg
Gu'm faod sinn uile strì ri euchd,
Is air dhuinne sibhal dhachaidh
Ceuman fhàgail as ar déidh.

Annas a' Chathair

AIR oir a' mhonaidh ann an Cille-sgumain Abha tigh anns an robh dà sheana bhean a' fuireach, té anns gach ceann. Cha robh gaol an t-samhraidh aca d'a chéile, is bha uiread de mhi-rùn agus de fharmad 'n an cridheachan 's gu'm bitheadh an dara té air a gonadh na'm

b'ann do cheam na té eile a rachainn an toiseach. Mar sin, air ghaol sìthe, gach uair a bhithinn a' tadhall orra, bhithinn a' feuchainn ri chumhneachadh cò an doras aig am buailinn an toiseach.

Bhithinn a' feuchainn ri 'n cumail o bhi a'

bruidhinn mu chàch a chéile, agus a' càineadh a chéile, ach cha robh sin furasd a dhèanamh, oir bha barrachd is rud beag de'n olc anns an dithis. Cha chuala mi an dara té a' toirt a h-ainme do'n té eile riamh; theireadh iad "an té ud shìos." no "an té ud shuas." Bhiodh iad a' cur seachad a' chuid mhór d' an ùine a' farchluais air a chéile, is cha chuireadh an dara té car dhi fad an là gun fhios do 'n té eile.

Ach is e a thug orm tarruing a thoirt orra idir, gu robh iad le chéile an dùil gu robh Ni-Maith a' dol 's an eadarginn anns an draochann agus an dramdan-cogaidh a bha eatorra. Na'm faigheadh cearc am bàs air té dhiubh theireadh an té eile gu sòluimte (ach gu toilichte) gur e breitheanas o Dhia a bha ann. Cha mhór uairean a thadhaill mi riamh orra nach cuala mi mu bhreitheanas air choreigin a thug an Tighearna air té dhiubh; dh'ith measan beag coin a bha aig té dhiubh puinnsean a chuir geamair a mach air son radan, agus an ath uair a chaidh mi an rathad bha aileag air an té eile ag innseadh dhomh mu'n bhreitheanas a thug Ni-Maith air a bana-choimhearsnach "air son an diòl a rinn mac-a-peathar air an uinneig agam le gunna-spùtaidh an oidheche a thàinig e 'g a amharc." B' aithne dhomh an duine ud gu maith, leth-sheann duine cho ciallach stòlda 's nach do rinn e cron air neach eile riamh, ach bha am boirionnach làn de dhroch amharus. Bhithinn a' feuchainn ris an smuain mhì-naomh ud mu bhreitheanas an Tighearna a chur a mach as an cinn, ach bha e cho maith dhomh feuchainn ri Meall-fuar-mhonaidd a charachadh as a h-àite.

Seann diadhairean

Tha am beachd so anabarrach làidir agus anabarrach cumanta am measg dhaoine aineolach, agus eadhon an measg dhaoine a fhuair sgoil, gu bheil Dia air an taobh féin; gu bheil e a' dol 's an eadarginn anns gach tuasaid shuarach a bhios eadar iad féin agus daoine nach toigh leò, agus a' toirt breitheanas orra.

Bha agus tha am beachd so làidir am measg nan Gàidheal, gu sònruichte anns an taobh Tuath; bha gnùis air a thoirt dha daonnan leis na diadhairean agus na ministearan ris an abrar "Aithrichean Rois", o Mhaighstir Lachlainn an Loch Carrann gus a' ghluin as fhaide a mach Agus tha gnùis air a thoirt dha gus an là an diugh anns a' Ghàidhealtachd agus ann an àitean eile le daoine maith. Ach air a shon sin is beachd neo-chrìosdail e; ged tha freumh de 'n fhirinn ann tha dà fhreumh de neo-fhirinn ann.

Gun teagamh tha Dia a' toirt breith air an t-saoghal agus air daoine gun sgar, oir is e laghannan Dhe a tha ag oibreachadh anns an t-saoghal agus a' toirt a mach an ceann-criche.

Is e ceartas agus breitheanas bunait do rìgh-chathrach

Is cruaidh slighe luchd-easaontais

Is e tuarastal a' pheacaidh am bàs

Ged dh' iadhadh làmh mu làmh cha bhi an t-aingidh gun pheanas.

Slighe luchd-easaontais

Tha na laghannan sin ann an aoraibh a' chruthachaidh cho dìongmholta 's nach tig atharrachadh orra gu bràth, agus do bhrìgh gur e na laghannan sin toil Dhe, agus gu bheil iad a' foillseachadh a nàduir agus fhìreantachd, tha a fìor anns an t-seagh sin gu bheil Dia a' toirt breitheanas air daoine. Ach bhithheadh e eadhon na b' fhìre a ràdh nach 'eil ann am breitheanas Dhe ach so, peacadh no aingidheachd dhaoine ag oibreachadh gu an ceann-criche féin. Tha sin a' dol air aghaidh gun sgar, is theid e air aghaidh gu bràth do bhrìgh gu'n do rinn Dia an saoghal mar sin.

Tha mòran dhaoine a' breabadh an aghaidh nan dealg a chionn gu'n d' fhuair iad a mach o fhiosrachadh am beatha féin, "gu bheil slighe luchd-easaontais cruaidh," ach na'm faigheadh na daoine sin am miann dh' fheumadh an saoghal a bhi air a chruthachadh as ùr agus air dhòigh eile seach mar tha e, a' foillseachadh fhìreantachd Dhe. Tha e ceart gu leòr a bhi teagasg gu bheil Dia a' toirt breitheanas air daoine agus air rìoghachdan anns an t-seagh shòluimte so, ach chan 'eile ceart no iomchuidh a bhi toirt gnùis do sheanachas dhaoine nach 'eil a' tuigsinn olcas is amaideas an smuaintean fein an uair a their iad gur e breitheanas Dhe a bha anns a' Chogadh Mhór a chionn nach robh muinntir Ghlaschu a' coimhead na Sàbaid, no gu'n robh balach air a mharbhadh le carbad-ùilidh mar bhreitheanas air a phàrantan a chionn nach robh iad a' dol do'n choinneamh-ùrnuigh, no gu robh neach eile air a bhàthadh a chionn gu'n do rinn na daoine a bhuineadh dha sud no so.

Tha e leanabail a bhi smuaineachadh air Dia agus air freasdal Dhe anns an dòigh so, ach glé bhithianta chan e leanabalachd a mhàin as aobhar dha ach mì-rùn, agus droch-amharus, agus farmad; am mì-rùn agus am farmad a bha ann an cridhe na dithis ud.

* * * * *

Tha mòran naidheachdan anns a' Bhiobull ag innseadh mu bhreitheanas a thàinig air daoine air son rud air choreigin a rinn iad. Bha na h-Iudhaich a' creidsinn ann am breitheanas, anns an t-seagh anns an robh na boirionnaich ud a' creidsinn ann, a cheart cho maith ruinn fhéin. Tha cuid de na naidheachdan a gheibhear uime so glé dhuilich an

làmhseachadh, gun amharus a dhùsgadh ann an inntinnean amharusach gu bheilear a' cur teagamh ann am Facal Dhe. Bu mhaith leam duine a tha 'n a *Fundamentalist* a muigh 's a mach a chluinntinn a' mìneachadh nan naidheachdan so, agus a' tarruing teagasg asda, (1) do chloinn, agus (2) do dhàoinne a thàinig gu làn thuigse; an naidheachd mu'n chloinn a bha air an reubadh le dà mhath-ghamhuin bhoirionn a chionn gu'n do ghlaodh iad, *Ceann-maol* ri Elisa (2 Rìgh ii. 23-24); an naidheachd mu sgrìos Shodoim agus Ghomorrah (Genesis xix.); an naidheachd mu Ghehasi (2 Rìgh v.); an naidheachd mu Ananias agus Saphira (Gnìomharan v.).

Tha fhios agam ciamar a làmhshìchinn fhéin na h-earrannan sin de'n Sgrìobtur, ach ged tha urram agam-sa do'n Bhiobull mar Fhacal an Tighearna chan e *Fundamentalist* a tha annam, is bu mhaith leam *Fundamentalist* a chluinntinn 'g am mìneachadh, oir tha amharus agam nach biodh 'n a theagasg ach ceart bheachdan nam boirionnach olc ud, na'n seasadh e air an litir luim.

Reubadh na cloinne

Tha e soilleir o'n dòigh anns a bheil an naidheachd so air a h-innseadh gu robh am fear a sgrìobh i a' creidsinn, agus a' creidsinn 'n a chridhe agus 'na *coguis*, gur e Dia a thug breitheanas air a chloinn a chionn gu'n do ghlaodh iad gu mìomhail as déidh an fhàidh, oir tha e ag ràdh, "mhallaich e iad ann an ainm an Tighearna, agus thàinig dà mhath-ghamhuin bhoirionn a mach as a' choille, agus reub iad a dhà agus dà fhichead duine cloinne dhiubh." Ach cha ruig ar *coguis* leinne an diugh a chreidsinn gu robh e ceart no uasal do'n fhàidh a chlann a mhallachadh, no gur e Dia a chuir na brùidean ud 'g an reubadh, a chionn gu bheil ar *coguis* air a' soillseachadh le teagasg Chrìosd agus gu bheil eòlas as àirde agus as cothromaiche againn air Dia. Teagasg air

bith nach 'eil ag àrdachadh ceartas, agus gliocas, agus caomhalachd, agus uaisle Dhe, sin teagasg ris nach urrainnear gabhail. Cha duine Dia, nach rachadh aige air srian a chur air a chorruich a chionn gu'n do ghabh balaich ghòrach far-ainm air a sheirbhiseach.

Chan 'eil so a' ciallachadh nach 'eil an naidheachd fìor; tha dreach na fìrinn air a' chuid sin dhi a tha ag innseadh gu'n deachaidh a' chlann as déidh an fhàidh, a ghlaodhach *Ceann-maol* ris; gabhaidh e creidsinn cuideachd gu'n do ghabh am fàidh an fhear, agus gu'n do mhallachadh e iad ann an ainm an Tighearna (ged nach robh sin uasal dha a dheanamh); theagamh gu robh cuimhne anns an dùthaich air reubadh a thachair a bhi air a dheanamh air cloinn aig an àm ud le dà mhath-ghamhuin fhiadhaich, agus a chuir crith air feòil dhaoine. Chan 'eil teagamh nach 'eil sin uile fìor, ach is ann ann an inntinn an fhìr a sgrìobh i, agus a thòisich air an dara rud a chur ris an rud eile, a ghabh an naidheachd an car ceàrr, oir bha e fhéin agus a shinnsear roimhe a' creidsinn gu robh Dia ag oibreachadh mar sud, agus a' toirt breitheanas air cloinn a chionn nach robh iad umhail d'am pàrantan, no sìobhalta ri fàidhean.

Chan abair mi nach robh so 'na oide-fòghluim a threòrachadh dhaoine gu Dia ann an ògmhaduinn an t-saoghail; chan abair mi na's mò gu'n dean rud beag de'n mhaoidheadh so cron do chloinn, ma tha inntinn fhallan aca gu nàdurra, oir fàsaidh inntinn fhallan á beachdan leanabail mar a dh' fhàsas clann fhallan as an aodach, ach an uair a gheibh thusa, a leugh-adair, freumh de'n inntinn ud annad fhéin a bha anns an dà sheana bhean ud, no ghlacas tu thu fhéin a' smuaineachadh gur e breitheanas a tha ann o Dhia air do choimhearsnach gu'n do bhris e a chas, no gu'n do chaill e mart no each, no gu'n deachaidh a bhean aige as a chruachan, a chionn gu robh esan a' cluich air cairtean air là na Sàbaid, tha an t-àm agad do smuaintean mu Dia atharrachadh.

Anns a' Choille Bheithe

ANNS an àireamh mu dheireadh bhà mi a' bruidhinn air leabhar gasda a bha air a sgrìobhadh le Mairearad Màiri Leigh mu'n oidhirp a rinn i air tuathanachas ann an Ach-nam-bò. Cìod an comharradh air tuathanach maith? Theirear gu bheil duine 'n a tuathanach maith ma thèid aige air buannachd a thoirt as an talamh; mar is mò a bhunnachd is ann is fheàrr an tuathanach. Theirear gu bheil duine 'n a tuathanach maith cuideachd ma tha e a' mathachadh an fhearainn; 'g a fhàgail na's fheàrr na fhuaire e, agus a' toirt

dà thunna feòir as an àite anns nach robh ach aon tunna a' fàs roimhe. Tha eagal orm nach robh gin de na comharraidhean sin ri fhàicinn air an tuathanachas a bha dol air aghaidh an Ach-nam-bò, ach mur robh, bha a' bhann-tuathanach a' faotainn sòlais agus toil-inntinn as a beatha, agus cìod is fheàrr na sin? Theirinn-sa gur tuathanach maith duine air bith aig a bheil gaol air an talamh agus a tha faotainn sòlais d'a chridhe le bhì 'g a oibreachadh, is theirinn droch tuathanach ris an duine aig a bheil ealadhain air buannachd

fhaoitinn as an talamh ach nach 'eil a' faotainn sòlais as; a dh' fheumas dol do thigh-nan-dealbh a dh' irraidh sòlais.

Droch thuathanachd

Cha robh na Gàidheil riamh maith air oibreachadh an fhearainn, is chan 'eil iad maith air an diugh fhathast. Is fheàrr leò sealgaireachd, is ciobaireachd, is iasgach, no obair eile a ghabhas deanamh 'na greisean, seach a bhì air an ceangal ri spàgan croinn naoi uairean a h-uile là, agus sé làithean de'n t-seachduin. Is ann glé annamh a chi thu gillean òga as a' Ghàidhealtachd an Iar, no as na h-Eileanan an Iar, a' dol gu obair-fearainn anns an taobh Deas, ged a bhitheadh e furasda gu leòr dhaibh àite fhaoitinn. Is fheàrr leò dol gu muir, no a dh' obair ann an *garage*, no greis a thoirt aig obair inntinneach eile, seach a bhì ag obair air an fhearann fad fìnn foinneach na bliadhna, gun fhois gun tiobradh. Sin tràillealachd nach toigh leò idir is'fàgaidh iad i gu toileach aig muinntir Obar-eadhain. Ach tha a' bhuil ri fhaicinn. Ma théid thu air thurus do shiorramachd Obar-eadhain chi thu coltas na sgoinne air aghaidh na dùthcha; achaidhean glana, is tighean sgiobalta, is feansaichean is gàrraidhean 'n an seasamh. Ach ma théid thu air thurus do'n Ghàidhealtachd, no do na h-Eileanan, chan 'eil e gu mùghadh c' àite, chi thu coltas na mì-sgoinne; bealaich ann an gàrraidhean air an càradh le cinn-leapachan; tuill ann an uinneagan air an lionadh le pocanna no le connlach; buntàta air a thacadh le salchar, cairtean is innealan is acfhuinn a' sgailceadh fo'n ghréin far an d' fhàgadh iad a mach aig ceann iomaire, no a' dol as a chéile le cion peant.

Uine gu leòr

Chan 'eil so a' ciallachadh gu bheil na Gàidheil na's leasga na daoine eile, ach faodaidh daoine nach 'eil leasga a bhì 'n an tàmh a chionn nach 'eil iad a' faicinn gu bheil dad ri dheanamh. Croitean beaga, agus droch shid, agus cion dòigh, sin trì nithean a tha ag aobharachadh mòran de'n mhì-sgoinn a chi thu anns a' Ghàidhealtachd. Saoilidh daoine a tha air an deagh dhòigh gur ann mar is mìosa dòigh duine eile, agus mar is mìosa an t-sid, agus mar is lugha a' chroit, is dichìollaiche a bu chòir dha a bhith. Ach chan ann mar sin a tha; bheil bochdainn agus cion dòigh an cridhe á daoine an àite sprachd a chur 'n an iosgaidean. Nach tric a chi thu anns a' Ghàidhealtachd daoine làidir a' cur seachd cuid mhaith de 'n latha, an druim ri balla agus an làmhann 'n am pòcanna, a' seachas agus a' smogadh, mar nach robh dad ri dheanamh! Na h-abair gur ann leasga a tha iad; tha iad 'n an tàmh a chionn nach 'eil iad a' faicinn gu bheil dad ri dheanamh,

agus a' gabhail an t-saoghail gu réidh a chionn gu'm bi cuisean mar a bhitheas iad co dhui air a' cheann mu dheireadh. Theagamh gu'm faiceadh suil Obar-eadhanaich fichead rud a bha ri dheanamh, ach cha bhì an t-Obar-eadhanach fhéin fada anns a' Ghàidhealtachd gus am fàs e coltach riann féin. Tha a' bhuaich sin aig gaoth bhog bhàth na h-àird an Iar air coigrich; cuiridh i rud-eigin dìomhair 'n an enàmhan agus 'n am fuil a dh' atharraicheas am beachdan agus an dòighean m' am bi iad fada 'n ar measg. "Ma dh' fhoighnicheas tu," arsa bean Ach-nam-bò, "de dhuine a tha ag obair dhuit anns an àite so an téid aige air an obair a chriochnachadh an ùine shònruichte seallaidh e ort le iongnadh, is freagraidh e gu réidh min." "Gu dé a' chabhag a tha ort?" Theagamh gu'n abair e gu bheil aige ri dol gu tiodhlacadh coimhearsnaich am màireach, agus an earar, ma bhios là maith ann, gu'm feum e greis a thoirt a' gearradh mòine còmhla ri Alasdair Iain, no dol a mach a chur lion còmhla ri Aonghus Sheumais, ach mar is trice chan abair e ach sud, "Gu dé a' chabhag a tha ort?" ceist nach 'eil freagradh dhi ann. A cheart dhà-rìreadh, car son a bhitheadh duine ach duine gun chiall 'n a chabhag?"

Cabhag nan Gall

Ged a thug i an aire do 'n fhàilg bheag so 'n ar luchd-dùthcha chan 'eil i a' bruidhinn umpa gu magail no gu tàireil; 'na àite sin tha e furasda a thuigsinn o'n leabhar so gu'm bu toigh leatha a coimhearsnaich. Ach bha fuil Shasunnach innte, is chan 'eil e furasda do Shasunnach an saoghal a ghabhail gu réidh. Tha na tha iad ag itheadh de fheòil a' cur uiread teas annta 's nach urrainn dhaibh suidhe gu sàmhach a sheanchas; feumaidh iad a bhì ag obair ged nach biodh iad ach a' deanamh cron. Ach chan ann mar sin a tha na daoine againne; bu chaomh leò riamh seanchas is céilidh is saorsa seach cuing agus crois na h-oibre. Agus co aige tha fhios nach 'eil iad na's glìce anns a' chuid so na na Goill a bhios a' call an sìthe agus an analach le ro-chùram agus ro-chabhag?

Tha an leabhar so làn de nithe maithe a chumas inntinn an leughadair air ghluasad gun sgar; tha rud-eigin air a h-uile duilleig a dh' uraicheas do chuimhne air cùrsa na bliadhna air croit anns a' Ghàidhealtachd an Iar, agus air na làithean sona a dh' fhaodadh a bhì aig daoine na'n toiliceadh iad iad féin leis an t-sèorsa beatha a tha ri fhaoitinn air croit. Ach tha eagal orm nach bi an òigrìdh toilichte le croit an diugh; is maith leò airgid ullamh a bhì aca, an tuarasdail fhaoitinn Di-sathuirne, agus na feasgair a bhì aca mu réir. Cha fhreagair sin air croit.

Diù nan tuathanach

Anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan tha mòran croitean a' tuiteam air seann seòladairean, daoine a dh' fhàg an dàchaidh tràth agus a chaidh gu muir, ach a thill dhachaidh a ris a thighinn beò air a' chroit 'nuair a shiubhail an athair. Tha an seòrsa sin daonnan 'n an droch thuathanaich. Bha cho maith dhuìt cléireach no gualadair a chur air fearann riu. Na'n deachaidh iad a mach

air a' Ghalldachd 'n an sgalgan no 'n an treabhaichean, an àite dol gu fairge, bhithheadh e na b' fheàrr do'n chroit. Na'n cuireadh Bòrd an Fhearainn cuid de'n airgiod a tha iad a' cosd air croitean ùra a theagasg na feadhach aig a bheil croitean cheana ciamar a bu chòir dhaibh an oibreachadh gu sgoimneil cha bu mhisid an dùthaich e. Tha mòran de dhroch thuathanachd am measg croitearan na Gàidhealtachd.

Dhia gleidh an rìgh

IS treasa tuath na tighearn, is treasa rìogh-lachd na rìgh; a chionn gu bheil sin fìor tha rìgh ùr air a' chrùn. Chan 'eil aobhar mòran a ràdh air an duilleig so mu'n chùis; cha robh an rud air a dheanamh an uaigneis, is tha fhios aig a h-uile duine anns an rìoghachd gur e a ghòraiche féin a chuir an rìgh bhàrr a' chrùn, a dh' aindeòin a' ghaoil a' bha aig daoine air, agus a dh' aindeoin gu robh e 'n a dhuine laghach, sunndach, gun mheud-mhór no spag-lainn. Cha bu mhisd e féin ged bhithheadh e na bu mhórchuisiche na bha e.

Tha an t-àm aig duine a ràinig dà fhichead bliadhna fàs glic agus suidhichte, ach an àite fàs na bu ghlice agus na bu shuidhichte na bha e 'n a bhalach, is ann a bha an rìgh a' fàs na b' aotruime, agus na b' fhaoinne, agus na bu shuarr-aiche air na nithean a tha urramach is fìorghlan. Ach ged bha esan agus na gaotharain a bha timchioll air suarrach air na nithean sin bha a' chuid mhór de mhuinntir na dùthcha so air an nàrachadh agus air an goirteachadh gu robh e a' cumail suas ri té nach robh a bheag na b' fheàrr na bean Shamaria agus a' cur roimhe a pòsadh. Anna na làithean so tha an dùthaich gu maith faidhidinneach agus fulangach ri beachdan neònach agus fasain neònach, ach sud rud nach fulaingeadh i eadhon do'n rìgh.

Mar sin rinn Mghr Stanley Baldwin agus a' Phàrlamaid an dleasdanas gu réidh ciallach, agus ged bha iad duilich air son an rìgh agus duilich nach gabhadh e comhairle, mheas iad gu'm b' fheàrr leò rìgh ùr a chur air a' Chrùn seach Crùn Bhreatuinn a chall an urraim agus an uaisle a bhuineas dha.

Tha an rìgh ùr 'n a dhuine glic clùiteach; tha a' Bhàn-rìgh cho gasda ris fhéin, agus chan fhada gus am bi a' chàraid rìoghail so air an suidheachadh ann am meas agus an urram an t-sluaigh cho dìoghrmhailta 's a bha athair agus a mhàthair. Agus fòghnaidh sin.

Na'm biodh iad glic ghabhadh a' ghineal òg rabhadh o na guthan a tha iad a' cluinntinn anns na làithean so, agus gu sònruichte a' chuid sin dhiubh a tha an dùil nach ruig iad a leas géill a thoirt do lagh air bith no do fhasan air bith ach an lagh agus am fasan a chòrdas riu féin; an òigrìdh a tha dol mu'n cuairt dearg rùisgte, agus a' deanamh uail as an lomnochd; fìr agus mnathan ag òl agus a' smogadh, a' dannsadh agus a snàmh còmhla, mar gu'm bu ghaisge dhaibh a bhi dol air mhìre gun bheusalachd; na'n robh iad glic chitheadh iad, ged thatar 'g am fulang, gu bheilear 'g am fulang mar ghotharain amaideach anns nach 'eil fearalas no banalas, agus air a bheil daoine ceart a' deanamh tàir 'n an cridhe.

An Fheadhainn nach maireann

ANN an November thàinig am bàs air trìuir mhinistearan Gàidhealach; air dithis dhiubh gu h-aithghearr.

Dòmhnall Dòmhnallach

Ged bha mise agus Dòmhnall Dòmhnallach air ar n-àrach anns an aon eilean cha robh eòlas idir agam air, is tha mi an dùil nach do thachair sinn riamh air a chéile. Bha e air oileanachadh ann an Collaist Ghlaschu, is chuir e seachad a' chuid mhór d'a mhinistrealachd am Port-na-habhann an Ile. Bho chionn ceithir no còig de bhliadhnaich bha e air a ghairm do sgrì a dhùchais, Hinipol, an Tiriodh; comharradh maith gu'm bu toigh leis an t-sluaigh e. Thàinig am bàs air gu h-obann.

Coinneach Mac Ritchie, B.D., F.S.A.

Leòdhasach a chuir seachad a' cheud chuid d'a làithean a' teagasg ann an sgoil. An sin chaidh e do Chanada, far an robh e air ullachadh air son na ministrealachd an Collaist Knox, an Toronto. Shaothraich e ann an eaglais no dhà an Canada m' an tàinig e air ais do'n dùthaich so. Bha e air a shuidheachadh anns an eaglais Shaoir Aonaichte, an Torryburn, ach an sin chaidh e do sgrì Lairg, an Cataibh, far an robh meas mór aig a choimhthional fhéin, agus aig coimhearsnaich, air. Bha e 'n a sgoilear maith agus 'n a mhinistear maith; sunndach agus bàigheil 'n a nàdur agus 'n a dhòighean. Bha ùigh aige ann an iomadh rud a thuilleadh air fhìor obair fhéin; ann an riaghladh sgoilean,

ann an seann eachdraidh, agus ann an gairnealairachd. Cha robh e tinn ach trì làithean.

Dùghall Mac Gilleathain

Ileach a bha air oileanachadh an Oil-thigh Ghlaschu agus air a shuidheachadh an Ceann Loch Speilbhe, am Muile, an 1888. A Muile chaidh e do Hinipol, an Tiriodh, an 1890; dh'fhàg e Tiriodh is chaidh e do Ghearr-loch an 1906; an 1914 dh'fhàg e Gearr-loch is chaidh e do sgrì Albhaidh, an Cléir Obar-neithich. Bho chionn dhà no trì bhliadhnan bbris air a shlàinte is leig e dheth a dhreuchd. Bha e còig deug is trì fichead a dh' aois.

B' aithne dhòmh-sa Dùghall Mac Gilleathain gu maith, is cha robh mòran mhinistearan anns an eaglais air an robh barrachd meas agam; duine maith, agus duine grunn-dail, agus duine air an robh coslas a dhreuchd daonnan. B' e an rud a bu mhiosa a rinn e riamh Tiriodh fhàgail (far an robh gean-maith agus cluas na dùthecha uile aige) a dhol suas do Ghearr-loch far nach robh e ach mar ghùth ag éigheach anns an fhàsach. Bha e 'n a mhinistear soisgeulach agus 'n a fhear-teagaisg òrdail; is bha e fhéin agus a bhean le chéile anabarrach eudmhor ann an obair na h-eaglais, gu sònraichte am measg nan Gàidheal anns na bailtean-iasgach.

Alasdair Mac Gilleathain, B.D.

Goirid an déidh dhomh sgrìobhadh mu'n triùir a dh' ainmich mi thàinig naidheachd-bàis an Urramaich Alasdair Mac Gilleathain, B.D., an sgrì Dheibhidh, an Ionar-nis, agus gun dùil

Aig an Uinneig

Moderàtor na h-Eaglaise Saoire

BHA mòran ann an Eaglais na h-Alba toilichte (mi fhéin 'n am measg) an uair a chuala sinn gur e an t-Ollamh Dòmhnall Mac Gilleathain, an Collaist Dhùn-éideann, a bha air a shòn-rachadh leis an Eaglais Shaoir gu bhì 'n a Cheann-suidhe anns an Ard Sheanadh am bliadhna. So an dara uair a chuireadh an t-urram sin air, is chan 'eil duine eile anns an eaglais as fhèarr an airidh air, oir tha e fhéin agus an t-Ollamh Iain Mac Leòid, agus an t-Ollamh Alasdair Stiùbhard, anns an Eaglais Shaoir mar bha an triùir dhaoine treuna a bha aig Daibhidh.

Tha e 'n a thoileachadh do mhuinntir na Gàidhealtachd gu sònruichte, a chionn gu bheil Dòmhnall Mac Gilleathain 'n a fhear-dùthcha maith agus 'na sgoilear maith, eòlach air eachdraidh agus air cainnt ar sluaigh.

Co aige a tha fhios, an uair a thòisicheas e fhéin agus an t-Ollamh Dùghall Mac Phàrlain air am beic a dheanamh do chàch a chéile, nach ann a théid iad troimh na modhannan ann an

rithe; aon de na ministearan Gàidhealach air am b' eòlaiche muinntir Ghlaschu.

Ged a rugadh e ann an Srath-churra b' e leth Thirisdeach is leth Chollach a bha ann a thaobh a dhaoine. Bha e air oileanachadh ann an Collaist Ghlaschu; air a shuidheachadh anns an Tairbeart an 1910; trì bliadhna na dhéidh sin chaidh e do Shettleston, an Glaschu, far an do shaothraich e naoi bliadhna. An 1922 fhuair e gairm do sgrì Dheibhidh, far an robh bràthair-a-mhàthar, Alasdair Stiùbhard, 'n a mhinistear roimhe. Do dhuine a bha naoi bliadhna ann an Shettleston (àite ris nach do theòigh mo chridhe riamh a chionn gu'n do mbarbh e Eachunn Mac Fhionghuin) bha Deibhidh mar a tha acarsaid Thobar Mhoire do bhàtaichean a bha mach ri an-uair anns a' Chuan Bharrach.

Bha Alasdair Mac Gilleathain 'n a fhear-labhairt maith; bha dòigh-labhairt agus dòigh-sgrìobhaidh dha fhéin aige, dòigh-sgrìobhaidh a bha a' còrdadh ris na Goill anabarrach maith. Bho chionn bhliadhnan chuir e a mach cuid d'a shearmoin ann an leabhar, is bha an leabhar sin air a mholadh le iomadh seòrsa dhaoine. Bho chionn mìos no dhà bha cuid d'a obair ann an duilleagan Beurla an leabhair so, is theagamh gu'm bì e a' labhairt ann air an ath mìos cuideachd, ged tha e marbh.

Cha robh ann ach duine òg; òg ann an sùilean mo ghineil-sa co dhù; na 'n d' fhuair e sìneadh làithean bha e dol a thoirt tuilleadh d'a obair am follais.

Bha e daonnan eudmhor air taobh a dhùthcha agus cainnt a dhùthcha.

Gàidhlig! Ach ged tha gaol gu leòr agam-sa air a' Ghàidhlig tha rud eile ann a tha na's dòimhne 'n am chridhe na gaol na Gàidhlig, gaol na h-eaglais agus cor na diadhaidheachd anns a' Ghàidhealtachd. Na'n rachadh aig Dòmhnall Mac Gilleathain air an Eaglais Shaor agus an Eaglais Shaor Chléireachail a tharruing ri chéile, air chor agus gu'm bitheadh aon eaglais anns a' Ghàidhealtachd na's lugha na tha ann, gheibheadh e beannachd dhaoine maithe ann an Eaglais na h-Alba a thuilleadh air beannachd a dhaoine féin. Agus na b' fhèarr na sin uile gheibheadh e beannachd an Tighearna.

A bheil fhios agad, a leughadair, cia meud seòrsa eaglais a tha ann an Ceann Loch Gilb? Tha, seachd; *rud a chuireas 'n ad chuimhne àite eile a tha an Ceann Loch Gilb.*

Am balla-meadhoin

Ged tha Eaglais na h-Alba agus an Eaglais Shaor dlùth gu leòr d'a chéile a thaobh an teagaisg agus a' chreidimh a tha iad ag aideachadh, agus an t-soisgeil a tha iad a' searmonachadh, tha iad cho fada o chéile ann an

dòighean eile 's nach 'eil feum ann a bhi bruidh-inn air an tarruing ri chéile anns a' ghineal so co dhiu. Chan e an aon inntinn a tha aig an dà shluagh a thaobh nithean eile nach buin gu ceart do'n Chreideamh no do'n diadhaidheachd idir, agus is e an dealachadh sin a tha eatorra 'n an gné, 'n an eachdraidh, 'n an oilean, agus 'n an inntinnean, a tha 'na bhalla-meadhoin cho àrd agus cho làidir eatorra 's nach bitheadh ann ach call-bùine feuchainn ri leagail.

Ach ged tha am balla àrd so eadar Eaglais na h-Alba agus an Eaglais Shaor chan àirde am balla a tha eadar an Eaglais Shaor agus an Eaglais Shaor Chléireachail na 'n t-aobrunn, ma tha e cho àrd sin fhéin, agus is mór an dìobhail nach rachadh iad còmhla gu réidh sìtheil.

Smachd agus Saorsa

A thaobh an creud chan 'eil mùghadh mór air bith eadar Eaglais na h-Alba agus an Eaglais Shaor oir tha iad le chéile Pròstanach, agus soisgeulach, agus Cléireachail, ach a thaobh an inntinn agus an dòighean tha iad gu maith fada o chéile, cho fada 's nach urrainn còrdadh eile a bhi eatorra ach a mhàin gean-maith d'a chéile agus deagh choimhearsnachd. Agus is mór sin fhéin.

Is e an fhìor aobhar air an dà eaglais a bhi cho fada o chéile gu bheil an Eaglais Shaor a' cur cudthrom air *Smachd* agus gu bheil Eaglais na h-Alba a' cur cudthrom air *Saorsa*, dà rud a tha anabarrach duilich an tàthadh ri chéile. Chan 'eil so a' ciallachadh nach 'eil a leithid de ni agus *smachd* ann an Eaglais na h-Alba, no a leithid de ni agus *saorsa* anns an Eaglais Shaoir. Tha, gun teagamh, ach air a shon sin, tha inntinn na dara té cho suidhichte air *smachd* agus inntinn na té eile cho suidhichte air *saorsa* 's gu'n aithnich thu an guth ged nach biodh fhios agad cò a tha labhairt.

Ma chluinnear ministear ann an Eaglais na h-Alba a' toirt bheachdan no teagasg as a chridhe no as a reuson féin nach robh aig na seann aithrichean chan' eilear deas air a chasg no air a chronachadh ged nach bitheadh a bheachdan a' còrdadh ri bhràithrean, oir thatar a' creidsinn nach 'eil dòigh as fheàrr air lomnochd na bréige a nochdadh na toirt do'n t-solus. Criathraidh Tim an sìol agus deal-aichidh e an cruithneachd o'n mholl, gun ghuth mór no droch fhacal. Sin an t-aobhar gu bheil Eaglais na h-Alba a' leigeil an siubhail le ministearan a bhios ag ràdh nithean ùra mu na Sgrìobturan, no mu Bhurgadair, no mu spioradaireachd, no mu ùrnuighean air son nam marbh.

Ach chan e sin inntinn na h-Eaglais Shaoir. Chan e mhàin gu bheil i ag iarraidh ùmhlachd do litir an lagha ach tha i ag iarraidh ùmhlachd do bheul-aithris nan seanairean, agus 'g a

iarraidh ann an cleachdaidhean dhaoine cho cinnteach 's a tha i 'g a iarraidh 'n am beachdan. Na'n robh an t-Ollamh Tormod Mac Gilleathain anns an Eaglais Shaoir, is fhada o bha e air a chur air stòl an aithreachais air son nithean a bhitheas e ag ràdh mu dhìomhaireachdan an t-saoghail eile, ach na'n spionadh i Mgr Tormod as an achadh cha bu mhaith leam a chreidsinn gur e gas cogail a spion i. "Leigibh leò, 'ars' an duine glic, Gamaliel, "ma's ann o dhaoine a tha a' chomhairle so, thig i gu neo-bhrìgh, ach ma's ann o Dhia a tha i, chan urrainn sibhse a' cur gu neo-bhrìgh."

Coit Ghartain

Is ann glé annamh a dh'fheumar eaglaisean a leigeil a mach an diugh a chionn gu bheil iad ro bheag do'n choimhthional, ach thachair sin anns an sgrì ùir, Coit Ghartain, a bha air a cur air a bonnaibh féin o chionn ghoidir, agus far a bheil an t-Urramach Dòmhnall Caimbeul a bha uair-eigin am Peitidh, agus 'n a dhéidh sin an Grianaig, 'n a mhinistear. Is e Dòmhnall Caimbeul a ghabh àite an Ollaimh Dùghall Mac Phàrlain, ann an Comunn Gàidhealach na h-eaglais.

Bha Coit Ghartain air a gearradh á sgìrean Dhaoghail agus Obar-neithich, agus b'e a' cheud mhinistear a bha air a shuidheachadh innte an t-Ollamh Donnchadh Robastanach, air an robh eòlas maith agus meas ann an Srath-Spéith o chionn deich bliadhna fichead, agus 'n a dhéidh-san (ann an 1934) an t-Urramach Dòmhnall Caimbeul. Bithidh mòran choigreach a' dol do'n dùthaich anns an t-samhradh, agus bithidh uiread dhiubh a' dol do'n eaglais 's gu'm b' fheudar sgonn a chur rithe. Tha i air a h-ainmeachadh air Calum-cille; bha an eaglais agus Talla ùr air an coisrìgeadh do aoradh agus do sheirbhìs Dhe an deireadh an earraich so chaidh leis an Ollamh Iain Hall, an Dùn-éideann, is bha seachd foirbhich ùra air an cur air leth aig a' cheart àm.

A thaobh eaglais Choit Ghartain faodar a ràdh gu bheil aice "là maith agus soirbheas ciùin."

Bliadhna mhaith ùr

Bliadhna mhaith ùr dhuibh uile a bhitheas a' leughadh nan duilleagan Gàidhlig so. Aig toiseach na bliadhna bithidh daoine coguiseach a' cur bhòidean orra féin, agus ag ràdh riu féin, Feumaidh mi sud no so a dheanamh am bliadhna nach do rinn mi an uiridh. Cuimhnichibh, ma ta, gu'm bu mhaith le fear-deasachaidh nan duilleagan so cuideachadh fhaotainn o neach air bith aig a bheil rud 'n a inntinn a bu mhaith leis a ràdh, is urrainn Gàidhlig a litreachadh car ceart, agus aig a bheil làmh-sgrìobhaidh as urrainn clò-bhuailtear gun Ghàidhlig a dheanamh a mach,

Ar cupan o Dhia

“*Tha mo chupan a’ cur thairis.*”—SALM xxiii, 5.

A NNS an t-seann Tiomnadh tha am facal cupan air a chleachdadh ann an dòigh shamhlachail; a’ ciallachadh, air uairean, aoibhneas is sonas, ach uairean eile, bròn is doilgheas. Tha an Salmadair agus na fàidhean a’ labhairt mu chuibhrionn mhic an duine air thalamh mar an cupan a tha e a’ faotainn o làimh an Tighearna. An diugh faodaidh ar cupan a bhì làn de shòlas agus am màireach làn de shearbhadas, ach is ann o làimh an Tighearna a tha iad le chèile. Is e sin fianuis nan naomh anns an t-seann Tiomnadh.

Nach neo-thaingeil sinn uile air son freasdal caomh an Tighearna! Is ann d’a choibhneasan gràidh nach ’eil sinn air ar caitheadh as, a chionn nach fàilnich a thròcairean. Tha iad nuadh gach maduinn, ach chan ’eil sinne a’ toirt suime. Tha e a’ toirt dhuinn ar bidh ’na thràth, a’ fosgladh dhuinn a làimhe gu fial, agus a’ sàsachadh ar n-uireasbhuidhean làthail, ach chan ’eil òran molaidh ’n ar beul-ne mar bu chòir. An àite a bhì toilichte le ar crannchur tha sinn gearanach agus farmadach, a’ sann-tachadh cuid ar coimhearsnaich. Sin toiseach na truaighe. Cha robh duine sanntach riamh sona agus cha bhì gu bràth. Is mò a mhiann na fheum. “Dh’ fhòghluim mi,” arsa Pol, “cia b’e staid anns a bheil mi, a bhì toilichte.” Chan e cumhannachd an crannchuir no cruas am beatha a tha deanamh dhaoine mi-shona, ach miann nan nithean nach ’eil aca. Na’n cumntadh iad na tiodhlacan a thug Dia dhaibh cho cùramach ’s a chunntas iad na nithean a tha ’g an dith, chitheadh iad nach ’eil an crannchur cho bochd ’s a shaoil iad. Aig an duine aig a bheil inntinn thoilichte tha cuirm a ghnàth, agus ma tha an diadhaidheachd maille ris an inntinn thoilichte is buannachd mhòr e. Ma dh’ iarras sinne rioghachd Dhe agus fhireantachd faodaidh sinn a bhì cinnteach gu’n coimh-lion Dia a ghealladh agus “gu’n cuir e na nithean so uile ruibh.” “Bha mi òg,” arsa’ an salmadair, agus a nis tha mi sean, gidheadh chan fhaca mi am firean air a thréigsinn.”

Car son, ma ta, nach biodh inntinn shocruch is eridhe foisneachail aig sluagh an Tighearna a thaobh an cor saoghalta! Is le Dia an saoghal agus na tha ann, agus bheir e dhuinn an cuibhrionn a tha feumail dhuinn de nithean amsireil. An t-aon againn as lugha a fhuair de mhaoin an t-saoghail so, fhuair e na dh’ fhoghainn dha, agus barrachd mòr ’s a thoill e.

Ach ma tha maitheas an Tighearna d’a shluagh aithnichte ann an obair a fhreasdal nach motha gu mór a tha a mhaitheas aithnichte ann an tiodhlacan a ghràis! An uair a smuainicheas tu air an tiodhlac a thug Dia dhuinn ann an Iosa Criosd a mhac, nach h-abair thu le t’uile chridhe, “Tha mo chupan a’ cur thairis.” Tha cupan na slàinte air a lionadh le saoihbreas Dhe. Bheannaich Dia sinn leis gach uile bheannachd spioradail ann an Criosd, oir tre fhuil-san tha saorsa againn, agus maitheanas ar peacaidhean, a réir saoihbreas a ghràis. Ann an Criosd tha tobar a dh’ uisgeachan beò as am faod a shluagh tarruing gun sgar. “Is leibh-se na h-uile nithean; ma’s e an saoghal, no beatha, no bàs, no nithean a tha làthair, no nithean a tha ri teachd; is leibh-se iad uile.” Cò is urrainn sochairean a’ Chriosduidh àireamh, no an lànachd a tha ann an Criosd a thomhas! Annsan tha beatha do na maibh, solus do na doimh, saorsa do na prìosanaich, sìth do’n choguis chiontaich, agus suaimhneas do’n chridhe bhrìste. Annsan tha peacaich air an deanamh ’n an creutairean nuadh do Dhia, ’n an teampull do’n Spiorad Naomh, ’n an ginealach taghta, ’n an sagartachd rìoghail, ’n an cinneach naomh. Ciod tuilleadh a their sinn? O, fad agus leud agus farsuingeachd na h-òighreachd bheannaichte a tha aig sluagh an Tighearna! Tha cumhachd neo-chrìochnach ’g an dìon, gliocas eugsamhail ’gan stiùradh, agus gràdh neo-chaochlaideach ’g an leantuinn. Tha an t-Athair, am Mac, agus an Spiorad Naomh, a’ comh-oibreachadh maille r’a chèile, gu bhì toirt dhaibh na buadha. O, cia mòr an taingealachd agus an gairdeachas a bu chòir a bhì ann an anam na muinntir shaorta an uair a bheachd-smuainicheas iad air an t-saoihbreas gràis agus glòire a thug Dia dhaibh ann an Criosd. Maitheanas peacaidh! Spiorad ceart an taobh a stigh dhiubh! Sìth agus réite ri Dia! Saorsa o chorp a’ bhàis! Ungadh an Spioraid agus gràs am pailteas! Sonas siorruidh! Beatha mhair-eannach! An uair a smuaineachas iad air meud agus maise nan tiodhlacan beannaichte sin, nach bu chòir dhaibh a ràdh, “Tha mo chupan a’ cur thairis.”

Mar a thubhairt mi cheana tha am facal cupan a’ ciallachadh anns an t-seann Tiomnadh freasdal *milis* no freasdal *searbh*, ged is ann mar is bitheanta air freasdal caomhail is *milis* a tha naomh an t-seann Tiomnadh a’ smuaineachadh

an uair a tha iad a' cleachdadh an fhacail; ach anns an Tìomnadh Nuadh tha e a' ciallachadh mar is trice freasdal searbh. An uair a thubhairt ar Slànuighear ri Seumas agus ri Eoin, “a bheil sibh comasach air a chupan òl a tha mise gu òl?”, bha e a' smuaineachadh air a' bhron agus air an fhulangas a bha feitheamh air.

An uair a tha freasdal an Tighearna searbh agus ar cridhe goirt, c' àite no ciamar a gheibhear comhfhurtachd is leigheas? Gheibh ann am Facal an Tighearn, agus ann an ùrnuigh. Gun teagamh tha iomadh dòigh eile ann air cridheachan goirt aotromachadh, ach tha ar cobhair as làidire ann an Dia. Tha mi-eigin ann an cridhe mhic an duine a tha 'g a tharnuing gu Dia an uair a tha e 'n a éiginn, “Na bi-sa fada bhuam, oir chan 'eil neach eile ann a chuidicheas.” An àm trioblaid agus deuchainn fhuair iomadh creidimheach faireachduin is dearbhachd air làthaireachd an Tighearna nach robh aca riamh roimhe, air chor agus gu'm faodadh iad a ràdh gu'n do threoraich e iad làimh ri uisgeachan ciùin. Tha daoine air an treorachadh làimh ri uisgeachan ciùin 'nuair tha smuaintean naomha, iriosal, a' gabhail àite nan smuaintean ceannairceach agus ain-diadhaidh a dh' éirich 'n an cridhe an aghaidh freasdal searbh. “Ann an lionmhorachd mo smuaintean an taobh a stigh dhìom tha do chomhfhurtachd-san a' toirt solais do m' anam.”

Ach mar a thubhairt mi cheana, co dhiubh a tha ar cupan a' cur thairis le meud ar n-aobhneis no le meud ar bròin is ann o Dhia a tha e; ar n-Athair a tha cothromach 'n a uile shlighean agus naomb 'n a uile ghnìomharan, agus is e aon rùn a mhàin a tha aige-san 's an t-sealladh daonnan, sinne a dheanamh naomh. “Is i so

toil Dhe, eadhon bhur naomhachadh-se.” (1 THESS iv. 3).

Ar n-ùrnuigh :

“An gabh sinn maith o làimh an Tighearn, agus nach gabh sinn olc?”

“An cupan a thug e dhomh ri òl nach òl mi e!”

“Rinn agus dheabh do làmhan mi.”

“Chrislaich thu mi le h-aobhneas.”

“Bhris thu mo chnàmhan.”

“Bennaich an Tighearn, O m'anam.”

“Slàinte mo ghnùise agus mo Dhia.”

Fhacal-san :

“An uair a shiùbhlas tu troimh na h-uisgeachan bithidh mise maille riut.”

“Thig mi do 'ur n-ionnsuidh.”

“Is mise, Iehobhah, cha chaochail mi.”

“Is e do Dhia as Rìgh.”

“An rùn siorruidh a rùnaich e ann an Iosa Crìosd.”

“Gu'm bitheadh sibh air bhur neartachadh gu treun, tre a Spiorad, anns an duine an leth a stigh.”

“Gu'm bitheadh oibre Dhe air fhoillseachadh annaibh.”

“Gu'm bitheadh sibh naomh mar tha esan a ghairm sibh naomh.”

“Gu'm bitheadh sibh air bhur cur gu neo-lochdach an làthair a ghlòire le h-aobhneas ro mhór.”

* * * * *

Cuibhrionn mo chup' is m' oighreachd Dia,

'S Tu sheasas dhomh mo chran;

An àitibh aobhneach thuit mo lion,

'S leam oighreachd bhriagh nach gann.

Bheir mise buidheachas do Dhia

thug comhair' orm a'm' fheum;

Tha m' àirne fòs an àm na h-oidhch'

'g am theagasg mar an ceudn'.

Do chuir mi romham anns gach cùis

an Tighearn mòr a ghnàth;

Chionn air mo dheas làimh gu bheil e,

Cha ghluaisear mi gu buath.

Annas a' Choille Bheithe

MU cheud bliadhna an ama so bha a' Ghàidhealtachd air fad ann an droch shuidheachadh le gort; toiseach nan droch bhliadhnachan a chuir uiread de'n t-sluagh air falbh as an dùthaich. Ged a leughar anns na paipearan-naidheachd an dràs'd 's a ris gu bheil muinntir na Gàidhealtachd ann an droch shuidheachadh an diugh fhathast chan 'eil an sin ach dòigh-bruidhne leis am bi daoine a' feuchainn ri cridhe a' Ghovernment a thaiseachadh, an dòchas gu'n toir e dhuinn rathaidean, agus ceidheachan, agus goireasan eile, a bu mhaith leinn a bhì againn. Chan 'eil a leithid de ni agus gort anns a' Ghàidhealtachd an diugh anns an t-seagh anns an d' fhuiling daoine acras agus fuachd anns na làithean cruaidh ud. An uair a bhithear a' caoidh cor ar dùthcha an diugh chan ann air cion bidh, no air cion airgid a bhithear a' smuaineachadh, ach air cion

dhaoine, agus air a' Ghàidhlig a bhi dol á, cleachdadh.

Mu thruaighe 'n tìr 's an cinn na daoine gann

Ge maith an t-òr, is suarrach òr seach clann

Cha robh an t-òr riamh cho pàilt anns a' Ghàidhealtachd 's a tha e an diugh, no a' chlann cho gann; is theagamh gur e gaol an òir a chuir as do'n chloinn. A h-uile Di-haoine tha na ceudan de sheirbhiseach a' Ghovernment a' cur seachad an là mar a bhios Santa Claus a' cur seachad na Nollaige, a' taomadh thìodhlacan agus phensions de gach seòrsa ann an uchd sheann daoine agus dhaoine òga.

Gort an Leòdhas

Ach cha b' ann mar sin a bha cùisean ann an 1837. Anns an earrach sin fhuair seachd ceud ceann cruith am bàs ann an Leòdhas le cion

bidh, agus miltean de chàoraich. Fhuair tri cheud beathach-cruidh ann an Barbhas. Bha cor nan daoine a cheart cho dona; cho dona 's nach robh beòshlaint aca ach am beagan mine agus buntàta a bha air a chur thuca as na bailtean-móra.

Anns an eilean Sgitheanach bha na ceudan teaghlach gun bhiaidh, gun chonnadh, agus mu dheireadh thòisich iad air cinn nan tighean a losgadh. Bha bochdainn agus cruaidh-chàs anns an eilean nach fhacas a leithid bhuaith sud. Bha iad a cheart cho dona an Uidhist, an Loch Braon, agus an ceàrnaibh eile de 'n Ghàidhealtachd.

Bha iomadh aobhar air a' bhochdainn a bha anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan aig an àm ud; droch fhoghair, droch thuath-anachd, buntàta a' dol air ais, margaidhean a' tuiteam, ceilp a' fàs saor, ach b' e an fhìor aobhar gu robh bàrr-suime sluaigh air an dùthaich; stoc dhaoine nach b' urrainn fearann a b' fheàrr na fearann na Gàidhealtachd a ghiùlan. Chan 'eil anns a' Ghàidhealtachd ach dùthaich lom, bhochd, gu nàdurra; dùthaich gun ghual, gun iarunn, gun bheartas eile fo'n talamh; talamh creagach, monadail, nach fhiach oibreachadh idir an coimeas ri machraidhean reamhar na Galltachd. Gun teagamh tha cluainean de thalamh maith an sid agus an so anns a' Ghàidhealtachd, ach air a shon sin chan 'eil innte ach dùthaich bhochd nach giùlain stoc mór dhaoine gu bràth tuilleadh. Ma ghiùlainas chan ann as an talamh a gheibh iad am beò-shlaint.

Imrich-chuain

Ghabh an sluagh an aon dòigh a bha fodhpa air iad féin a chuideachadh, thòisich iad air an dùthaich fhàgail agus air dol thairis do Chanada, do New Zealand, agus a dh' Astralia. Ann an 1828 dh' fhàg soitheach Tairbeart na h-Earadh làn dhaoine a bha dol do Chanada Uachdrach, is dà shoitheach eile Loch nam Madadh, an Uidhist, agus sé ceud duine air bòrd a bha dol a dh' iarraidh an fhortain an Canada. Dh' fhalbh soitheach eile a Cana, agus an ath bhliadhna dhà no trì shoithichean as an eilean Sgitheanach le daoine a bha dol do Cheap Bhreatunn. Fad bhliadhnanach bha sin a' dol air aghaidh; soithichean a' seòladh a h-uile samhradh as a h-uile ceàrn de 'n Ghàidhealtachd, làn de dhaoine a bha air son dachaidhean ùra a dheanamh dhaibh féin anns na dùthchanna thall.

Ann an 1837, air an t-seachdamh là fichead de September, dh' fhalbh long mhór a Tobar Mhoire agus còrr is tri cheud duine innte a bha dol do New Zealand; ceud dhiubh a Aird-nam-Murchann agus a Sròn an t-sìthein; ceud agus a ceithir a Colla agus a Tiriodh; còig ar fhichead as a' Mhorairne, sé deug is dà fhichead a Muile

agus I; agus an còrr a àitean eile an Earra-Ghàidheal. Fhuair cuid dhiubh cuideachadh o'n Ghovernment a dhol air imrich, ach chaidh feadhainn eile a mach air an cosdus féin. Bha New Zealand toilichte gu leòr stoc maith de 'n t-seòrsa so fhaotainn, daoine òg làidir anns an robh fuil ghlan agus a bha toirt leò mnathan beusach a thogadh an teaghlachan gu glic agus gu diadhaidh.

Long mhór nan Eilthireach

Sheòl iomadh bàta a Tobar Mhoire anns na bliadhnanachan ud le eilthirich a bha dol thar chuantan, oir bha acarsaid mhaith ann far am faodadh bàtaichean móra tadhall agus far an robh e freagarrach do na h-eilthirich as na h-eileanan a mach cruinneachadh. Dh' fhalbh soitheach le eilthirich a Tobar Mhoire ann an 1840, agus is ann a Tobar Mhoire a dh' fhalbh an soitheach *Economy* air an do sheòl am bàrd Tiristeach, Iain Mac Gilleathain, bàrd Thigh-earna Cholla, anns an fhoghar, 1819.

*Air moch Di-ardaoin a' dol seach an Caolas
An long fo h-aodach 's a' ghaoth o'n chòrr.*

An ann o'n deas a bha a' ghaoth?

Am bitheantas cha toigh le bàrd obair; ach théid aca air obair as fheàrr a dheanamh na'n obair a b' fheudar do'n bhàrd Thiristeach, no mar theirtadh ris, Iain Mac Ailean, a dheanamh anns "*A' Choille Ghruamaich*" m' an d' fhàs a chlànn. Chan 'eil rud air an t-saoghal as cinntiche na gur e an crioman bàrdachd so a rinn Iain Mac Ailean, *A' Choille Ghruamach*, obair as fheàrr agus as maireannaiche a rinneadh le gin de na sheòl air an luing ud. C' àite an diugh a bheil na craobhan a chuir e as am bun, am buntàta a bhuaigh e, an tigh-fiodha a thog e, ach mairidh "*A' Choille Ghruamach*," gu suthain sior, no ma's mór am facal sin, gu nach cluinnear anns a' Ghàidhealtachd ach Beurla Ghovan.

Ann an litreachas na Gàidhealtachd chan 'eil dà phios eile de rosg no de bhàrdachd is fheàrr a nochdas dhuit dreach, agus cumadh, agus cumhachd na Gàidhlig Albannaich na *Long Mhór nan Eilthireach*, a bha air a sgrìobhadh leis an Ollamh Tormod Mac Leòid, no "*Caraid nan Gàidheal*," mar theirtadh ris, agus *A' Choille Ghruamach*, a bha air a sgrìobhadh le Iain Mac Gilleathain, dà dhuine d' am b' aithne Tobar Mhoire gu maith. An uair a chuimhnichas tu air a' Mhorairne mar bha i anns na làithean am biodh Tormod Mac Leòid agus athair a' dol a null do Thobar Mhoire, agus air na daoine a thachradh orra, agus a sheallas tu air slios na Morairne an diugh, anns nach 'eil ceòl, no aighear, no daoine, cìod is urrainn thu a ràdh ach a "*bhi caoidh cor do dhùthcha, agus ag ionndrainn nan seann daoine fughail a bha cliùiteach is treun.*"

Galair a' bhuntàta

Ged bha a' Ghàidhealtachd agus na h-Eileanan air an tanachadh gu maith eadar 1800 agus 1840 cha robh cor an t-sluaigh a bheag na b' fheàrr, oir is e na daoine òga làidir a dh' fhalbh, agus na seann daoine agus na boirionnaich a dh' fhuirich; ach chuir na bliadhnachan a dh' fhalbh am buntàta a' chlach-mhullaich air bochdainn na dùthcha. Cha mhór gu'n gabh e creidsinn, an suidheachadh goirt anns an robh móran dhaoine anns na h-Eileanan an Iar ann an 1846. Bha seana bhean bed ann am Barraidh ann an 1910, os cionn ceithir fichead 's a deich, aig an robh cuimhne mhaith air a' ghort a bha am Barraidh, agus ann an eilean Aoraisgeidh anns na bliadhnachan ud. Thubhairt i gu'n do chaill a h-athair naoi aighean ann an aon seachduin le cion bìdh; ceithir là deug an déidh dha na cloaichean a thiodhlacadh thog cuid de na coimhearsnaich iad, gus an itheadh, groud 's mar bha iad. Bhiodh a h-athair a' dol le sreud a dh' ionnsuidh na h-Eaglaise Brice, is bha e 'n a chleachdadh aige luchd bàta de mhìn a thoirt dhachaidh a h-uile foghar, a reiceadh e ri muinntir an eilein. An uair a thàinig a' mhìn dhachaidh ann an 1846 bha an tigh aca air a chuartaich le uiread dhaoine air an robh an t-acras 's gu robh бага mine air uisneachadh, an uair a dh'ùine, a dheanamh fuaraig no stapaig dhaibh a shàsachadh an acrais, m' an robh an còrr de'n mhìn air a roinn.

Ann am bliadhnachan na gorta bha móran airgid air a chruinneachadh anns an Taobh Deas a chuideachadh nan Gàidheal, is thàinig airgid thuca á Sasunn, á America, as na h-Innsibh an Ear agus an Iar, agus eadhon as an Tuirc. An déidh na gorta dh' fhàg móran an dùthaich is chaidh iad thairis.

A dheòin no dh' aindeòin?

Mar bu trice b' ann le an toil fhéin a dh' fhalbh na ceud eilthirich a dh' fhàg a' Ghàidhealtachd; bha feadhainn dhiubh gu maith air an dòigh, ach bha inntinn chruadalach, ghaisgeil aca is chunnaic iad gu'm faigheadh iad fhéin agus an teaghlachaichean cothrom a b' fheàrr ann an dùthaich fharsuing seach mar bha aca aig an tigh. Ann an cunntas a bha air a chur air beulaibh a' Chomuinn a bha craobhsgaoileadh an Eolais Chrìosdail anns a' Ghàidhealtachd bha e air a ràdh gu'n d' fhàg sé soithichean deug taobh an Iar Rois le sé mìle agus ceithir cheud eilthreach air bòrd anna eadar 1772 agus 1791, agus gu'm tug iad leò £38,000 a dh' òr. B' àbhaist dhaibh cuideachd a bhi toirt leò mhinistearan, agus mhaighstirean-sgoile, agus dhotairean, a bhiodh aca anns na h-àitean iomallach d' an robh iad a' dol. Cha b' e an éiginn a chur air imrich iad ach an gliocas, agus an earbsa a bha aca 'n an cruas, 'n an luathas, agus 'n an làidreachd féin.

Ach bha feadhainn eile d' am b' fheudar falbh, lom 'n an cuid agus diùid 'n an spiorad, gun sunnd gun mhisneach, a chionn gu robh iad air am bàrlinneachadh as an croitean, gun tigh air a thoirt dhaibh, no cead tigh a thogail, agus air an iomain gu cladach, gun roghainn aca ach am bàs no coillean Chanada.

Uachdarain agus bàillidhean

Tha cuimhne air an droch ghiollachd so a rinn cuid de na h-uachdarain agus de na bàillidhean air an t-sluagh cho bed anns a' Ghàidhealtachd an diugh fhathast 's ged b' ann an dé a thachair e, agus sin an t-aobhar gu bheil amharus aig na Gàidheil gur e droch dhuine a tha ann am bàillidh, eadhon ged robh e 'n a fhoirbheach anns an t-seann Eaglais Shaoir, agus ged bheireadh e deich notaichean do'n Sustentation Fund. Agus sin an t-aobhar cuideachd gu bheil e cho duilich do Ghàidheal air bith, biodh ann Tory, no Liberal, no Socialist, reusonachadh gu réidh riaghailteachd mu cheist an fhearainn anns a' Ghàidhealtachd, agus mu chor an t-sluaigh. A' cheart mhionaid a chuimhnicheas e air an ainneart a rinn Sellar air daoine ann an Cataibh, no rinn an Còirneal Gordon air muinntir Bharraidh is Uidhist, tha cho maith dhuit an seachas atharrachadh agus leigeil le ceist an fhearainn laighe mar tha i car greis. Tha mise a' faotainn freumh de 'n inntinn so annam fhéin; an uair a dh' fhàsas mi teth le feirg, a' leughadh mu fhuadach nan Gàidheal, saoilidh mi gur e uachdarain agus bàillidhean agus droch laghanna fearainn as màthair-aobhair do gach òlc a thàinig air an dùthaich, agus na'm biodh na laghannan sin air an ceartachadh agus cumhachd nan uachdaran air a bhriseadh, gu'm bitheadh là an àigh air teachd. Ach an uair a thig mi thugam fhéin tha mo reuson ag innseadh dhomh nach b' e òlcas bhàillidhean no sannt uachdaran a b' aobhar do fhuadach nan Gàidheal ach ann an tomhas beag, agus gu'm b' e an fhior aobhar gu robh an slugh fhéin a' faicinn gu'm b' fheàrr dhaibh dol a dh' àite-eigin far am biodh dòchas aca gu'n tigeadh iad air an aghaidh seach am bàs fhaotainn leis an acras ann an tìr an dùthchais.

Bàrr-suime dhaoine

Chan 'eil teagamh nach robh bàrr-suime dhaoine air a' Ghàidhealtachd aig toiseach na naoieamh linn deug, agus gu'm feumadh iad a bhi air an tanachadh air dòigh air chor-eigin, luath no mall, ach tha e fìor cuideachd gu robh na h-uachdarain agus an Government a' faicinn àireamh an t-sluaigh a' meudachadh fad bhliadhnachan, chan e mhàin gun stad a chur air le riaghailtean laghail ach a' toirt gach cothrom dhaibh fàs lionmhor, agus mar sin bha e mar fhìachaibh orra atharrachadh air bith a bha ri dheanamh a dheanamh gu réidh caomhail,

gun eucoir no làmhachas-làidir a dheanamh air an t-sluagh.

'S e lagh a b' fheàrr a rinneadh riamh do'n Ghàidhealtachd, *Achd nan Croitearan*, an t-Achd a thug dhaibh urras nach cuirteadh a mach as an fhearann iad; màl air a shuidheachadh le luchd-meas, agus còir air mathachadh air bith a rinn iad air tighean no air an fhearann fhao-tainn air ais ma dh' fhàgas iad a' chroit. Ach air a shon sin tha amharus agam gu bheil *Achd nan Croitearan* a' tanachadh an t-sluaigh, rud ris

nach robh dùil againn, oir chuir e inntinn an uachdarain anns an iochdaran, air chor agus nach 'eil na croitearan na's fulangaiche air na coitearan, no na's toiliche air criomain fearainn a thoirt dhaibh na bha na bàillidhean fhéin. Rud eile a tha mi a' cluinntinn ris nach robh dùil againn, daoine ag ràdh gur e an Government uachdaran as mìosa a bha orra riamh. A bheil sin fìor? Shaoilinn nach bitheadh an Government cruaidh leis an dara làimh agus e cho falaidh leis an làimh eile.

Annas a' Chathair

BHO chionn ghoirid chuir aon de na h-aith-Brìchean anns an eaglais, an t-Ollamh Adam Philip, leabhar beag bòidheach chugam, le bheannachd am briathran coibhneil, is chòrd an leabhar rium cho maith 's nach biodh e ceart dhomh gun a mholadh do luchd-leughaidh nan duilleagan Gàidhlig, ged nach ann an Gàidhlig a tha e air a sgrìobhadh.

Fad bhliadhnachan bha e 'n a chleachdadh aig Adam Philip a bhi leughadh nan ceithir caibidealan so de shoisgeul Eoin (xiv, xv, xvi, xvii) a h-uile feasgar Sàbaid, an déidh dha obair an là a chrìochnachadh, a dh' éisdeachd ri Spiorad na Fìrinn a' labhairt ri anam féin. Bha e mar gu'm biodh e a' deanamh dàil bheag anns an Teampull an déidh do'n choimhthional sgaoileadh, is tha e ag ràdh anns an leabhar so gu robh na h-amanna sin prìseil d'a anam.

*Cia mór an t-sìth a shealbhaich mi!
Cùmhmicheam i gu sìor.*

Annas an leabhar so chruinnich e smuaintean a dh' éirich 'n a inntinn féin an uair a bhiodh e a' meòbrachadh air soisgeul Eoin, agus nithean eile a thruis e á iomadh leabhar a bha air an sgrìobhadh mu'n abstol, agus eadar a chuid féin agus cuid dhaoine eile, o Athanasius gu Dean Inge, tha an leabhar so an dà chuid cùbhraidh agus brioghmhor.

Annas a h-uile linn tha soisgeul Eoin a' tarruing aire dhaoine 'g a ionnsuidh féin, is theagamh gur e so an t-aobhar, gu bheil e a' cur fa chomhair dhaoine Neach a thàirngas an aire chuige féin, ge b' oil leò. "Mise, ma thogar suas o'n talamh mi tàirngidh mi na h-uile dhaoine am ionnsuidh."

Eoin agus na Sgoilearan

Cha mhór gu'n gabh iad cunntas, na leabhraichean a bha air an sgrìobhadh mu shoisgeul Eoin, is tha feadhainn ùra air an sgrìobhadh uime a h-uile bliadhna, cuid dhiubb maith ach cuid eile dhiubb glé thioram, gu sònruichte an fheadhainn a bhios a' deasbud nan ceistean so,

- (1) Cò sgrìobh e?
- (2) Cuin? C' àite?

(3) An e eachdraidh beatha Chrìosd a tha ann gu litireil, no an e dubh-fhacail, is samh-laidhean, is cosmhalachdan, a tha anns a' chuid mhór dheth, air an sniomh á inntinn duine spioradail a chuir seachd mòran ùine a' beachd-smuaineachadh air pearsa, agus air obair Chrìosd, agus air an dàimh anns an robh e ri Dia?

Cha do ghabh Adam Philip gnothuch ris na ceistean sin, is cha mhò a ghabhas mise, oir tha mi an dùil nach d' fhuaras a' bheag de bhuanachd riamh asda. An uair a théid duine cho fòghluimte ris an Ollamh Seumas Moffat do'n tràigh sin chan fheàrr an maorach a bheir e dhachaidh na maorach cailleach Mhic Artair, "partan is dà fhaochaig," agus air uairean thig e dhachaidh gun am partan fhéin. Na'n robh daoine a' faotainn saoghail cho fada ri Metusalem theagamh nach bu chall mór dhaibh na leabhraichean a leughadh anns am bi sgoilearan a' cur an amhach Eoin nach e fhein a tha ann idir ach duin-eigin eile nach 'eil iad cinnteach cò e, ged a bhruidhneas iad mar gu'm b' aithne dhaibh e. Ach is e fianuis nan naomh gu bheil iad a' cluinntinn anns an leabhar so guth an abstoil Eoin a chunnaic le shùilean am Facal siorruidh a bha air a dheanamh 'n a fheadhail, agus a ghabh còmhnuidh anns an t-saoghal, làn gràis agus fìrinn; agus gu bheil iad a' cluinntinn ann, chan e mhàin guth Eoin, ach guth Neach eile a chluinneas eadhon na maibh a ghuth, a chionn gu bheil e a' labhairt ann am fireantachd, cumhachdach gu teàrnadh.

An dà iuchair

Is sona an duine a dhearbh 'n a fhiosrachadh féin gu bheil Facal an Tighearn a' labhairt ris, a' labhairt ri chridhe agus ri choguis. Chan 'eil am Biobull a' labhairt ris na h-uile, oir feumaidh daoine *gabhail* ris an Fhacal m' an tòisich am Facal air e fhéin fhosgladh dhaibh. Chan 'eil e furasd a ràdh gu h-aithghearr ciod a tha mi a' ciallachadh le bhì *gabhail ris an Fhacal*, ach ciod air bith àite, no ciod air bith dòigh anns a bheil Dia a' labhairt ruinn, tha e ag iarraidh *creideamh* agus *ùmhleadh*.

Sin an dà iuchair as fheàrr a dh'fhosglaas dhuinn na Sgrìobturán, creideamh agus ùmh-lachd; creideamh gur e Dia no Spiorad Dhe a tha sinn a' cluinntinn a' labhairt annta, agus gur e ar cuid-ne ar cinn a chromadh, a dh' éisdeachd, agus a dheanamh toil Dhe. "Labhair, a Thighearn, oir tha do sheirbhiseach a' cluinntinn." Tha so fìor gu sònruichte a thaobh soisgeul Eoin; is e na diadhairean a sheas an làthair Eoin mar leanaban as mò a gheibh de'n mhìl agus de'n bhainne a tha anns an leabhar so. Bha inntinn cho làidir agus tuigse cho geur aig Sir Isaac Newton 's gur e a chuireamaid air cheann-toisich na sreatha, na'n robh maithean an Eòlais anns an dùthaich so air an tarrauing air do bheulaibh, ach thubhairt e uair-eigin "nach robh eòlas-san ach mar gu'm biodh dìleag bheag de'n fhairege a thog pàisde ann an slige-chreachainn an coimeas ris a' chuan mhór." Bha an t-abstol Eoin a' faireachduinn mar sin an làthair Chrìosd; "*an uair a chunnaic mi e, thuit mi aig a chasan an riochd mairbh.*" Sin agad na daoine ris an labhair Dia, na daoine air an cuir Fhacal crìth, agus a thuiteas 'n a làthair an riochd mairbh. Agus sin agad na daoine as fhiach dhuit-sa agus dhomh-sa éisdeachd riu.

Do na leanaban

An uair a bha mi anns an sgoil Shàbaid 'b ann á soisgeul Eoin a fhuair mi mo cheud leasan, a chionn gu robh am foirbheach a bha 'g am theagasg an dùil gur e soisgeul Eoin a' chuid de 'n Fhìrinn as fhasa a thuigsinn. Tha mòran dhaoine de 'n bheachd sin fhathast; na'n iarradh tu orra earrann de'n Bhiobull a thoirt dhuit anns a bheil an soisgeul air a chur gu simplidh, theagamh gu'n toireadh iad dhuit an earrann so á leabhar Eòin,—“Is ann mar sin a ghràdhaich Dia an saoghal, gu'n d'thug e aon-ghin Mhic féin, chum agus ge b'e neach a chreideas ann, nach sgrìosar e ach gu'm bi a' bheatha shìorruidh aige.”

Ann an aon seagh tha na briathran sin simplidh, ach a' cheart mhionaid a thòisicheas tu air smuaineachadh umpa chi thu nach grunnaich t' inntinn anns na ceistean a tha iad a' togail.

An saoghal! Ciod e an saoghal a ghràdhaich Dia? Aon-ghin Mhic! Ciod an seagh anns an robh am Mac air a ghineamhuin? Agus ciod am migh-adh a tha eadar Mac ginte agus mic eile Dhe? Ciod is ciall do bhì creidsinn ann am Mac Dhe? Cò nach 'eil a' creidsinn ann?

Ciod is ciall do'n fhacal sgrìos? Ciod is ciall do'n fhacal "a' bheatha mhaireannach." A bheil anam an duine neo-bhàsmhor 'n a nàdur agus 'n a ghnè féin?

No a bheil e cho bàsmhor ris a' chorp gus an dean a' bheatha shìorruidh a tha ann an Crìosd neo-bhàsmhor e?

Ciod i a' bheatha shìorruidh? Beatha gun chrìoch? No an seòrsa beatha a tha ann an Dia?

Chi thu bhuaith so, ma ta, nach 'eil e ceart a bhì saòilsinn gur e leabhar simplidh a tha ann

an soisgeul Eoin. Tha e simplidh gu leòr 'n a chainnt, ach 'na smuaintean tha e cho àrd ris na nèamhan agus cho domhain ris a' chuan. So na facail as trice a thachras ort ann; facail a tha cho simplidh 's gu'n teid aig a' chloinn air an litreachadh; *Athair, Mac, Spiorad Naomh, gràdh, aobhneas, sìth, peacadh, fuath, saoghal, trioblaid, slighe, fìrinn, beatha, toradh, glòir, àithne, fan, fìreantachd, breitheanas, oibre, creidsinn, solus, dorus, caoraich, briathran.*

Ach ged thèid aig a' chloinn air na facail sin a litreachadh chan urrainn na diadhairean a ràdh gu bheil iad uile gu léir 'g an tuigsinn; chan eil iad cinnteach ciod a bha Eoin a' ciallachadh le *glòir* Chrìosd. Tha na facail *creideamh* agus *a' creidsinn* air an uisneachadh anns an Tiomnadh Nuadh ann an còig ceud àite. An iongnadh ged a thubhairt am fear a sgrìobh an Litir chum nan Eabhruidheach?, "as eug-mhais creidimh chan 'eil e 'n comas Dia a thoileachadh."

Cumhachd an Fhacail

Chan 'eil rud air an t-saoghal as feumaile do dhuine aig a bheil iarraidh air Dia a bhì 'n a smuaintean uile na Facal an Tighearn a bhì air a mheomhair. Is ann le Fhacal a tha Dia a' labhairt ruinn, agus a' deanamh gnothuich ri ar n-anam, ach mur bheil sinn a' cluinntinn no a' leughadh an Fhacail sin o cheann gu ceann de 'n t-seachduin dia mar is urrainn obair spioradail air bith a bhì dol air aghaidh annainn? Chan oibrich Spiorad Dhe ann an inntinn a tha *falamh*; sin an t-aobhar gu bheil an diadhaidheachd a' seargadh an diugh, gu bheil cho beag de litir an Fhacail ann an cridheachan dhaoine 's nach 'eil an Spiorad Naomh a' faotainn cothrom air an fhìrinn a tha ann an Crìosd a nochdadh dhaibh. Ma dh' fhaodas mi m' fhiosrachadh fhéin innseadh, abraidh mi gu bheil so cho fìor 's a tha e gu bheil am peann 'n am làimh, gu'n d' fhairtlich e orm riamh beachd-smuaineachadh buannachdail a dheanamh mu Dhia no mu'n bheatha shìorruidh ach tre Fhacal féin; gun Fhacal ann an inntinn cha robh ann an oidhirp air bith de'n t-seòrsa so a bhithinn a' deanamh ach ruagadh na gaoithe. Rud eile a dh' ionnsaich mi ann an obair na ministrealachd, gu bheil e cha mhór eu-comasach dhuit comhfhurtachd a thoirt do dhaoine no do theaghlachan a tha aineolach air Facal an Tighearna. Bho chionn fichead bliadhna chan 'eil deasdanas a bhùineas do mo dhreuchd as mò a chuireas a dh' eagal orm na dol do thigh a' bhròin far a bheil fhios agam glé mhaith nach 'eil Facal Dhe air a leughadh no air a chreidsinn ach anns an dòigh a tha iad a' creidsinn ann an sìthichean.

Mur bheil daoine a' creidsinn gu'n éirich na mairbh a ris, no gu bheil uile ùghdarras Dhe air

chùl an fhacail so, “ *Ann an tigh m' athar-sa tha iomadh àite-còmhnuidh ; mur bitheadh e mar sin, dh' innsinn-sa dhuibh. Tha mi dol a dh' ullachadh àite dhuibh,*” chuid am feum a bhiodh ann dhuit dad eile a ràdh riu ?

Ged nach deanadh Eoin obair air bith eile ach gu'n do chùim e air chuimhne na briathran sin a labhair Criosd b' airidh e air gaol a bhi air ainm gu bràth, oir faodar a ràdh gur e so an tigh-soluis as fheàrr anns an t-saoghal.

Aig an Uinneig

Iain Moirreach, B.D.

THA goirteas anns a' bhàs daonnan, ciod air bith àm no dòigh an tìg e, ach an uair a thig bàs sgiorraill air duine òg a dh' fhàg bean agus clann 'na dheidh tha e uile gu léir goirt agus muldach. Ann an December bha Iain Moirreach, ministear na Seann Eaglais anns an Oban, air a bhualadh le carbad-ihlidh air an t-sràid, ach ged bha dùil gu'n tìgeadh e bhuaith, chaochail e anns an ospidail an ceann beagan làithean. Dh' fhàg e bantrach agus ceathrar chloinne.

Leòdhasach a bha suas am bliadhnanachan m'an deachaidh e do'n Chollaist ; air oileanachadh an Obar-eadhain ; air a shuidheachadh an Liabost an 1922, anns an eaglais Shaoir Aonaichte ; à Liabost chaidh e do Srath Chonain, an Cléir Ionar-pheofharan, far an do shaothraich e ceithir bliadhna, gus an tàinig e do'n Oban ann an 1932.

Bha e 'n a mhinistear maith a bhà leantuinn nan seann dòighean agus teagasg nan aithrichean ; dìchiollach 'n a obair agus a' toirt an aire oirre ; agus measail aig muinntir a' bhaile agus aig a bhràithrean an Cléir Lathurn.

An Sgoil Shàbaid

Tha aon ni a bhitheas daonnan 'g am dhorranachadh anns an sgoil Shàbaid, na Biobuill bheaga thiugha as am bi a' chlann a' leughadh, Biobuill anns a bheil an clòdh cho meanbh 's gu'm feum iad an srònan a bhi beantuinn ris an duilleig m'an teid aca air a leughadh. Le sealltuinn air a' chloinne, an uair a bhitheas iad a' leughadh, shaoileadh tu gu bheil droch-shealladh aig an dara leth dhuibh. Ach chan e sealladh na cloinne a tha dona, ach an clòdh ; clòdh a dh' fheumas a bhi meanbh a chionn gu bheil, chan e mhàin uile leabhraichean a' Bhiobuill anns an leabhar a tha aca, ach na sailm am meadar agus leabhar-laoidh na h-eaglais cuideachd.

Chan 'eil rud as cinntiche na gu'n gràinich na Biobuill dhona so a' chlann air a' Bhiobull. Bu chòir Facal an Tighearna a bhi air a dheanamh sgiamhach eadhon o'n taobh a muigh. Chan 'eil leabhar eile air an t-saoghal ach e féin a bhitheadh air a leughadh idir na'n robh a chumadh agus a dhreach agus an clòdh cho neo-thlachmhor ris na Biobuill a bhithear a ceannach.

Car son a dh' fheumar am Biobull air fad a

chur ann an aon leabhar ? Bu mhaith leam na'm bitheadh na leasain a tha sinn a' teagasg anns an sgoil Shàbaid air an tarraing air fad à aon soisgeul am bliadhna, agus à soisgeul eile an ath bhliadhna, agus gu'm bitheadh an soisgeul sin air a chur a mach leis fhéin, ann an leabhar bòidheach, le clòdh garbh. Rachadh aig Eaglais na h-Alba i féin air so a dheanamh ; tha àireamh cho mór de sgoilearan Sàbaid innte 's gu'm pàigheadh an leabhar e fhéin, ged a bhiodh e air a reic gu maith saor. Dh' fhaodadh àireamh bheag de shailm agus de laoidhean a bhi air an cur ann ; ach is e bun a' ghnòthuich an leabhar a bhi tana agus an clòdh garbh.

Bhitheadh buannachd eile anns na leasain a bhi as an aon soisgeul, nach bitheamaid a' leum o àite gu àite de 'n Bhiobull mar tha sinn a' deanamh an dràs, agus gun fhios ro mhaith ciod an ceangal a tha eadar na leasain. Air uairean tha leasain againn nach 'eil e furasd a thuigsinn car son a tha iad air an taghadh, agus gu'm feumar uiread de na soisgeil fhàgail a mach.

Cho sona ris an Rìgh

Chan 'eil e furasd a ràdh ciamar a ghabhadh ris an fhacal so, oir is e fiosrachadh a' chinne-daonna “ gur neo-shocrach an ceann air a bheil Crùn.”

Tha tuilleadh sonais ann an dùil

Na th' ann an Crùn a bhi 'n a shealbh.

Theagamh gu robh am facal so air a ràdh le duine-eigin a bha an dùil gur h-ann ris na nithean a tha againn a tha ar sonas an crochadh. Ach chan 'eil sin fìor. Tha barrachd de chomhfhurtachd na feòla aig daoine an diugh na bha aca riamh roimhe, ach chan abrainn gu bheil iad na's riarachta no na's sona. Tha barrachd de chomhfhurtachd na feòla aig luchd-oibre a tha gu maith air an dòigh an diugh na bha aig na h-uachdarain o chionn ceud bliadhna. Glé ghoird roimh 'n chogadh cha robh ann an Caisteal Bhàil ach aon ionnladan (bath) agus am fear sin fhéin gun uisgé teth ann ; an diugh tha tìghean as lugha anns a' choimhearsnachd anns a bheil ionnladan agus uisge teth anns a' h-uile seòmar-cadail, ach chan 'eil sin a' ciallachadh gu bheil an fheadhainn a tha a' cadal anna riarachta no sona. Chan 'eil rud air an t-saoghal as lugha a bheir de shonas do mhac

an duine na an t-sòghaltachd a thatar uile ag iarraidh, an dùil gur ann innte a gheibhear an toil-inntinn a mhaireas. Chan ann ann an lionmhorachd nan nithean a tha duine a' sealbhachadh a tha a' bheatha, ach anns na nithean a tha 'n a inntinn féin, an gaol a tha 'n a chridhe do neach eile, agus gu sòmruidhte an gaol a tha fhios aige a tha aig neach eile air, an caidreamh a tha aige ri daoine as toigh leis, an toileachadh a tha e a' faotainn 'n a obair, an sòlas a tha fhuil bhlàth fhéin a' cur 'na fhéithean agus 'n a chuislean, an sòlas a tha a shròn agus a shùilean agus a chluasan a' deoghal a steach as a' chruthachadh,—sin agus fichead rud eile nach buin do shòghaltachd na tobair as a bheil cridhe mhic an duine a' tarraing a shonais. Ma 's maith mo chiumhne, thubhairt a' bhan-sgrìobhaiche, O. Douglas, gur e na ceithir nithean ris am bu mhò a dheanadh i toileachadh, tea, teine, leabhar, agus caraid. Ceithir sòlasan da-rìreadh! Tha tea a' toirt barrachd sòlais do bharrachd dhaoine na rud air bith eile air an t-saoghal. A dh' aindeòin ciod a bhios na

dotairean ag ràdh tha i maith aig a h-uile àm; duine air bith a chuireas cùl ri tea tha rud-eigin ceàrr air, 'na bhodhig no 'na inntinn. Tea, teine maith, caraid (no ban-charaid), agus seanchas, ciod is fheàrr na sin? Ach tha an radio air daoine a chur bho sheanchas an diugh. Chan 'eil teagamh nach 'eil e a' toirt toileachaidh do mhòran dhaoine, ach air a shon sin cha toil leam an rud idir, agus is e aon de na reusoin nach toigh leam e gu bheil e air feadhainn de na daoine as aithne dhomh a chur o sheanchas as an cinn fhéin. An uair a thachras iad orm a muigh tòisichidh iad air innseadh dhomh mu rud-eigin a *chual* iad air an radio, agus ma théid sinn a steach cuiridh iad car anns a' chnàig, ma's fhìor dhaibh féin, a thoirt toileachaidh dhòmhsa, ach an da rìreadh a ghionn nach urrainn dhaibh a bhi beò as eugmhais. Cha d' fhuiling mi an inneal neo-fhoisneachail 'n am thigh fhéin riamh. Ach tha daoine eile ann a tha saòilsinn gu'm biodh iad cho sona ris an Rìgh, na'n robh radio aca anns a h-uile seòmar.

“ Fear mo Ghràidh ”

'S E Iosa Criosda fear mo Ghràidh ;
'S e 's docha leamsa nis na càch ;
Ged bha mi uair-eigin de m' là,
Nach b' àill leam bhì 'g a aideachadh.

'S e Iosa Criosda fear mo ruìn,
A dh' ullaich dhòmh' air tùs an crùn ;
Is gheibh mi e 'n uair theid mi null,
Oir tha mo dhùil ri flaitheanas.

'S e Iosa Criosd a thàinig 'nuas,
'S a chridhe naomha, làn de thruas ;
Is cheannaich saorsa mhór d'a shluagh,
A bhios shuas dhaibh maireannach.

Is esan Gràdh an Athar shuas ;
Gràdh nan aingeal is a shluaigh,
Na tha air thalamh dhiubh is shuas,
Oir fhuair iad làn an anam dheth.

Oir fhuair iad blasad air a ghràdh,
Is air a mhilseachd nuas o'n àird ;
Rinn sud an cridheachan cho làn,
S nach robh àit' do thuilleadh ac' !

Ged tha sinn ann an so air chuairt,
Chan fhada gus an téid sinn suas
Gu fantuinn maille ris an Uan,
'S is suaimhneach bhios ar n'anam ann.

Chan fhaca sùil 's cha chuala cluas
Meud nan nithean a tha shuas,
A dh' ullaich Fear mo Ghràidh d'a shluagh,
A bhunaicheas air creidsinn ann.

Cha ghabh e dhuinne chur an cainnt,
Meud na dh' ullaich e d'a chloinn ;
Bidh na nèamhan ac' bho cheann gu ceann,
'S bidh Criosd gu siorruidh maille riù !

Dòmhnall Iain Dòmhnallach, am Borogh, an Leòdhas.

An Leabhar Naomh

CIA luachmhor dhuinn an leabhar naomh
O'Dheacadh le Spiorad Dhé !
Mar lòchran tha a theagasgan
Ga 'r stiùradh chum nan spéur.

Togaidh e suas ar cridh' gu coomh,
Dol trid gleann dorch nan dèur ;

Beatha is solas bheir e dhuinn,
Is sith do ghnàth 's gach céum.

An lòchran so ni dhuinn an t-iùl,
Trid dorchadais a bhos,
Gu ruig an t-àm 's am meal sinn shuas,
Sòlas bith-bhuan is fois.

Duine gun ionndrainn air

“Rìghich e ochd bliadhna ann an Ierusalem agus shiubhail e gun déidh sam bith air.”—2 EACHDRAIDH XXI, 20.

THA dà rìgh air an ainmeachadh anns a’ Bhiobull air an robh an t-ainm Iehoram; mac Ahaib a bha ’na rìgh air Israel, agus mac Iehosaphait a bha ’n a rìgh air Iudah. Cha robh a h-aon aca ro mhaith, ach b’e rìgh Iudaih a bu mhiosa, is tha am fear a sgrìobh an eachdraidh so ag ràdh *nach robh duine ’g a ionndrainn ’nuair a shiubhail e.*

Is bochd a’ chrìoch sin do dhuine air bith, gu’n cuirteadh anns an uaigne agus gun neach idir ’ga chaoidh. Tha mi a’ faicinn sin a’ tachairt gu tric, agus a’ tachairt do dhaoine a b’ fheàrr na Iehoram, ach air a shon sin is rud muladach e daonna. Bithidh mi a’ faicinn sheann daoine d’a bheil eadhon an dàimhich fhéin a’ fàs sgìth, agus a’ guidhe ’n an cridhe gu’n tigeadh a’ chrìoch orra. Chan ’eil teagamh nach ’eil e ’na uallach trom do mhóran dhaoine a bhi gabhail cùram do sheann daoine a tha anfhann is brèite, ach tha mi an dùil gu bheil a’ ghlineal òg a’ fàs na’s neofhaidhinniche a thaobh an dleasdanas is na bha an aithrichean. Chan ’eil sin ’n a chomharradh maith; is maith an comharradh e air daoine òga iad a bhi caomhail is gràdhach ri seanair, no seanmhair, no dàimheach eile, a dh’ fhaodas a bhi air uairean ’n an uallach dhaibh. Cìod is fhiach fuil mur bheil i blàth, agus cìod is fhiach an càirdeas mur cumar e?

Bréith an t-sluaigh

Ach cha b’e sin an t-aobhar nach robh ionndrainn air Iehoram an uair a shiubhail e. Cha robh caoidh ’n a dhéidh-san a chionn nach robh duine anns an rìoghachd aig an robh meas air. Bha e ’n a dhroch dhuine agus ’n a dhroch rìgh, is bha iad toilichte a chluinntinn gu’n do chaochail e. Feumaidh gu robh gràin eagallach aig a shluagh féin air, oir cha leigeadh iad a chorp a steach do chladh nan rìghrean. Bha e air a thiodhlacadh ann an àite-eigin eile.

Air là an tiodhlacaidh aig Iarla Shaftesbury bha mìle gu leth de’n rathad air an deachaidh an tòrradh cho dùmhail le bochdan Lunnainn a bha ’ga chaoidh ’s nach robh e furasda an cumail air an ais, is bha na ceudan dhiubh a’ gul. An sud agus ’n so fad an rathaid bha brataichean aca air an sgoileadh, air an do sgrìobh iad ann an litrichean móra,

“Bha sinn acrach agus lomnochd

Agus thug e dhuinn biadh.”

“Bha sijn bochd agus air ar dearmad

Agus thagair e as ar leth.”

An uair a thubhairt Daibhidh ri Ionatan nach bitheadh e ’n a shuidhe am màireach maille ris an rìgh fhreagair Ionatan, “ Ionndrainear thu, a chionn gu’m bi t’ àite-suidhe falamh.” (1 Samuel xx. 18).

Ach cha robh ionndrainn air Iehoram; a dh’aindeòin cumhachd is greadhnachas a rìgh-chathrach dh’ fhairtlich air gaol no gean-maith a dhaoine a chosnadh, is bha iad toilichte an uair a rug an t-eug air. Cha bhreugnaichear Facal an Tighearn, “Bithidh cuimhne an fhìreìn beannaichte; ach lobhaidh ainm nan aingidh.”

Droch dhùchas

Ged bha athair Iehoraim (Iehosaphat) ’n a dhuine maith agus ’na dhuine diadhaidh rinn e rud nach bu chòir do dhuine glic no do dhuine diadhaidh a dheanamh, an là a phòs e a mhac ri Ataliah nighean Ahaib agus Iesebeil, ach phàigh a shliochd gu daor air a shon sin. Ma bha Iesebel ’n a bana-mhortair bha Iehoram ’na mhortair cuideachd; mhort e a bhràithrean uile, agus feadhainn eile de uachdaranaibh Israel, air ghaol e féin a dhaingneachadh ’n a rìoghachd. Ach an déidh làimhe dh’ fhiosraich e gur fìor an facal ud, “ Is an-aobhinn dhasan a thogas baile le fuil, agus a dhaingnicheas cathair le aingidheachd,” (*Habacuc II, 12*).

Tha móran de na trioblaidean a chithear am measg dhaoine an diugh, anns a’ bhaile-mhór agus air an dùthaich, ag éirigh o’n dà aobhar so, droch fhuil agus droch phòsaidhean. Dh’ fhaodainn a ràdh mach ’eil ann ach an aon ni, oir is ann le pòsaidhean amaideach a tha droch fhuil air a deanamh buan.

“Théid an dùchas an aghaidh nan creag.”

“Tagh do bhean mar is maith leat do chlann.”

“Thoir bean á ifrinn is bheir i ann thu.”

“Cha dual do’n onoir a bhi an ogha a’ mheirlich.”

Tha gràs Dhe ag oibreachadh an còmhnuidh air taobh fireantachd, agus is e aon de na dòighean anns a bheil e ag oibreachadh gu h-éifeachdach agus gu sàmhach (cho sàmhach agus cho diomhair ’s nach ’eilear a’ toirt an aire dha) gu bheil e a’ toirt gliocas do dhaoine gun iad féin a cheangal gu neo-chothromach ri teaghlàichean anns a bheil droch fhuil.

Slighean amaideach

Ach b’e a’ mhearachd bu mhò a rinn Iehoram ’n a bheatha uile, gu’n do thréig e Dia ’aithri-

chean. Rinn e dimeas air Carraig a shlàinte. Ghluais e ann an slighean tigh Ahaib, ach b' e crìoch nan slighean sin am bàs. Dh' fhàs e uaibhreach is ain-diadhaidh, gus mu dheireadh nach robh eagal Dhe no dhaoine air. An sin rinn am fàidh Elisha a dhleasdanas, agus labhair e ris an rìgh ann an ainm an Tighearn :

“ Mar so tha an Tighearn ag ràdh, A chionn nach do ghluais thu ann an slighibh t' athar, Iehosaphat, no ann an slighibh Asa, rìgh Iudaih, ach gu'n do ghluais thu ann an slighe rìghrean Israeil, agus gu'n d' thug thu air Iudah agus luchd-aiteachaidh Ierusalem striopachas a dheanamh, agus gu'n do mharbh thu do bhràithrean a b' fheàrr na thu féin, feuch buailidh an Tighearn le plàigh mhór do shluagh, agus do chlann, agus do mhnathan, agus do mhaoin uile, agus do bhithidh tu ann an tinneas mór le eucail do mhionaich, gus an tuit do mhionach a mach leis an eucail, o là gu là.”

Dà bhliadhna 'n a dhéidh sin bha Iehoram marbh, le galair uamhasach, agus gun e ach dà fhichead bliadhna a dh' aois, ach *cha robh duine anns an rìoghachd 'g a ionndrainn.*

Deireadh muldach aig beatha neach air bith!

Bannan gràidh

Ged bha Nero 'n a mhortair, agus 'n a dhrongair, agus 'n a dhuine borb, an oidhe an déidh dha a bhi air a thìodhlacadh, chaidh boirionnach air chor-eigin is chuir i fùraichean air 'uaigh. Bha neach ann a bha 'g a ionndrainn. Ach cha robh ionndrainn sam bith air Iehoram.

An uair a chruinnicheas na coimhearsnaich a ghiùlan corp a' mhairbh do'n chill nach bu truagh an gnothuch e, na'm b'e an smuain so a bhiodh 'n an inntinnean uile a thaobh an fhìr nach maireann, *Duine gun fheum ; beatha gun fheum !*

Duine leis am bu mhaith càirdean a bhi aige, feumaidh e bhi càirdeil.

Duine nach dichuimhniche *e féin* uair air bith, dichuimhnicidh daoine eile e gu luath. Bha so air a chur ann am briathran as fheàrr na m' fheadhainn-sa le Neach a bhitheas a bhriathran

beò gu bràth, “ *Ge b' e neach a dh' iarras a bheatha féin a theàrnadh, caillidh e i ; agus ge b' e neach a chailleas a bheatha, gleidhidh e i.*”

Duine nach 'eil air a cheangal ri daoine eile le bannaibh gràidh, no nach 'eil a' smuaineachadh ach air na nithean anns a bheil buannachd da féin, sin agad duine gun fheum agus beatha gun fheum, agus air a' cheann mu dheireadh gheibh e a dhuais dhligheach, cha bhi ionndrainn aig duine sam bith air an uair a shiùbhlas e.

Duine maith ?

Bho chionn ghoirid bha mi aig tìodhlacadh duine nach abrainn gu'm bu duine diadhaidh e, anns an t-seagh anns am bi sinn a' cleachdadh an fhacail. Ach bha e anabarrach truacanta agus coibhneil. Bha sluagh mór aig an tìodhlacadh ; na ceaird fhéin, am measg na cuideachd, agus iad uile cruinn a chionn gu'm bu toigh leò an duine. Bha breith a choimhearsnach agus breith na dùthcha uile air an duine ud soilleir do'n t-saoghal uile. Thàinig an smuain 'n am inntinn gu'm faod e bhith nach 'eil Dia agus sinne a' ciallachadh an aon ni leis an fhacal *diadhaidh*. Chan 'eil ann am facal ach facal fhéin. Nach faod gu bheil *coibhneil* agus *diadhaidh* a' ciallachadh an aon ni ann an cainnt nèimh, ged nach 'eil iad 'ga chiallachadh 'n ar beachd-ne ? Co dhiù tha Facal an Tighearn ag ràdh gur e aon de thoraidhean an Spioraid a tha ann an coibhneas. Am faod duine a bhi coibhneil gun a bhi maith, agus am faod e bhi maith gun a bhi diadhaidh ? An rud ris an abair sinne maitheas nàdurra, a bheil e chum feum ann an sealladh Dhe ? Bhaist Calum-cille ann an Gleann Urchadain seann duine aig nach robh eòlas air Crìosd agus nach robh air a theagasg anns a' Chreideamh Chrìosduidh, *a chionn gun do chum e a mhaithneas nàdurra gun truailleadh*. Bhaist e fear eile de'n cheart sheòrsa anns an Eilean Sgitheanach. Cha bu mhaith leamsa coire fhaotainn do Chalum-cille naomh, ach tha an rud a rinn e, agus an naidheachd a dh' innis mi fhéin mu thorradh an duine choibhneil a' togail cheistean nach gabh cur a thaobh le suarrachas ; ceistean air am bu chòir dhuinn ar buadhan spioradail a chleachdadh chum inntinn agus ruintean Dhe a thuigsinn.

Annas a' Chathair

AN toiseach na bliadhna fhuair mi litir air am bu mhaith leam iomradh a dheanamh air an duilleig so. Thàinig i thugam le post a' bhuinn-a-sia ; air a sgrìobhadh an clòdh, ged bha ainm an fhìr a sgrìobh i aig a bonn, fear-fearainn air a bheil muinntir an Taobh Tuath, agus gu sònruichte muinntir Inbhir-Nis, eòlach, *Uisdean Ròs, Caisteal Chill-Ràthaig, an Inbhir-Narunn.*

Chan aithne dhomh Mghr Ròs agus chan

aithne dha mi ; mar sin chan ann thugam-sa a mhàin a bha an litir so air a cur ach a dh' ionnsuidh móran mhinistearan eile an Albainn, agus is e an t-aobhar gu'n do sgrìobh e i, gu bheil amharus aige nach 'eil ministearan an dùgh a' searmonachadh an t-soisgeil, agus gu bheil a' mhór-chuideachd de 'n t-sluagh tur aineòlach air Slighe na Slàinte.

A bheil sin fìor ? Ma tha, is gnothuch bochd

e; agus mur bheil e fìor, ciamar a bhuail an t-amharus so an inntinn Mhghr Ròs ?

Ach an toiseach, leigidh mi leis fhéin bruidhinn, oir théid aige air sin a dheanamh gu h-òrdail agus gu soilleir :

“ Air mu chuairt air feadh na dùthcha o àm gu àm, agus an seanchas ris gach seòrsa dhaoine, tha e a' cur uamhais orm na tha tachairt orm de dhaoine a tha tur aineòlach air Slighe na Slàinte, no ciamar a ghabhas réite ri Dia faotainn. Tha iad mar dhaoine ann an ceò; ag earbsadh gu fann leanabail ri tròcair Dhe ach gun eòlas air bith aca air frinnean an t-soisgeil; gur ann tre ìobairt-réite Chrìosd air a' chrann-cheusaidh a tha peacaich air an saoradh, agus gur ann aca an mhàin a tha air am fìreanachadh tre chreideamh a tha sìth ri Dia. Tha mi dearbh chinnteach nach e mhàin gu bheil a' chuid mhór de na daoine a tha dol do'n eaglais aineòlach air teagasg nan Sgrìobturán a thaobh Slighe na Slàinte, ach nach 'eil faireachdainn air bith aca gu bheil feum aca a bhì air an teàrnadh.”

Annas an dorachdas

Tha e ag ràdh gu bheil an sluagh ann an dorachdas a chionn nach 'eil ministearan an là so a' toirt rabhaidh dhaibh mu chorruich Dhe an aghaidh peacaidh, no a' togail Chrìosd fa 'n comhair mar Shlànuighear, is tha e ag earalachadh air ministearan na h-òraidean gun soisgeul annta a bhitheas iad a' leughadh anns a' chùbaid a chur anns an teine, agus labhairt ri daoine gu simplidh mu'n dòigh anns am faod iad maìtheanas fhaotainn agus réite ri Dia. Sin agus nithean eile de'n t-seòrsa sin tha Mhgr Ròs ag ràdh ri ministearan na h-Alba, agus tha e 'g a dhàingneachadh le iomadh earrann de'n Bhiobull, ged nach 'eil cuid de na h-earrannan sin a' ciallachadh an rud a tha esan a' cur annta.

An uair a leugh mise an litir so thog i smuain no dhà 'n am inntinn, agus an smuain so air thoiseach air càch, a bheil cùbaidean na h-Alba an diugh gun soisgeul annta, agus an e sin an t-aobhar gu bheil na h-eaglaisean cho falamh ?

Na làithean maith

Sin ceistean a tha dulich am freagairt oir chan 'eil mòran eòlas aig a' chuid mhór de dhaoine ach air an eaglais dì' am bi iad fhéin a' dol; chan 'eil fhios aca ciod a tha dol air aghaidh ann an eaglaisean eile. Ach feumaidh mi a ràdh gu'm bi mi a' cluinntinn dhaoine eile an sud agus an so ag ràdh a' cheart ni a thubhairt Mhgr Ròs, nach 'eil an soisgeul air a shearmonachadh an Albainn an diugh mar bha e air a shearmonachadh o chionn trì fichead bliadhna, agus nach cluinnear ann an cùbaidean ach fuaim neo-chinnteach. Ach feumaidh mi a ràdh cuideachd gu'm bi mi a' cluinntinn nan

daoine so ag ràdh a' cheart rud mu nithean eile, mu sgoilean, mu obair Pàrlamaid, mu thuathanachd, mu sheòladh, mu dhòighean dhaoine,—chan 'eil gin dhiubh sin cho maith 's a bha iad 'n an òige-san. Ma tha iad cinnteach nach 'eil ministearan an diugh a' teagasg na frinn cho làidir no cho soilleir 's a theagaisg Spurgeon no Moody i, tha iad a cheart cho cinnteach nach 'eil ann am buill na Pàrlamaid ach coinnlean bochd an coimeas ri Gladstone. Bha a h-uile ni, o'n t-sìd gus an diadhaidheachd, na b' fheàrr 'nuair bha sinn òg na tha iad an diugh !

Cha bu mhaith leam a chreidsinn nach 'eil an soisgeul air a shearmonachadh an Albainn an diugh, ach creididh mi nach 'eil e air a shearmonachadh air an aon dòigh anns am b' àbhaist dhuinn a chluinntinn. Tha atharrachadh a' tighinn air teagasg agus dòighean-teagaisg na h-eaglais mar tha atharrachadh a' tighinn air nithean eile, ach am bitheantas cha chionn sin ach buannachd. An uair a bha mi 'n am bhalach agus 'n am oileanach òg bha cothrom agam air iomadh searmon Gàidhlig a chluinntinn ann an iomadh eaglais, ach an uair a sheallas mi air m' ais agus a chumhnicheas mi air na searmoin a chuala mi chan 'eil mi idir a' creidsinn gu robh an teagasg na b' fheàrr no na bu sgrìobturaile na tha e an diugh.

Ministearan soisgeulach ?

Annas na seann làithean theirtheadh ministearan soisgeulach ri seòrsa dhaoine nach robh a' teagasg an Tìomnaidh Nuaidh gu cothromach idir; aig nach robh ach an aon duan a h-uile Sàbaid, a' tòiseachadh aig tuiteam Adhaimh, agus ag innseadh mu innleachd na Saorsa a choisinn an Slànuighear dhuinn o thruaighean ifrinn, gus an crìochnaicheadh iad le bhì ag earalachadh air peacaich gabhail ri tairgse na Slàinte air eagal gu'm bitheadh iad air an sgrios gu sìorruidh. Cuimhnich, a leughadair, nach ann a' faotainn coire dhaibh a tha mi. Chan ann idir; ach tha soisgeul Chrìosd na's farsuinge agus na's dòimhne na gu'n gabh e cur ann an aon fhacal, mar gu'm bitheadh tu ag innseadh do chloinn bhig gu bheil $2 + 2 = 4$. An uair a bhruidhneas searmonaiche ri daoine mar gu'n rachadh aige-san air an t-soisgeul a dheanamh simplidh agus soilleir dhaibh chan 'eil e ach a' smuaineachadh air Sibolet air chor-eigin dha fhéin. Ach chan ann le Sibolet a tha an diadhaidheachd air a dùsgadh anns an anam, is cha mhò is ann le Sibolet a tha i air a beathachadh, ach leis an Spiorad Naomh a shéideas far an àill leis.

Annas na seann làithean, ciod air bith an ceann-teagaisg a ghabhadh ministear, cha robh ach aon seanchas aige; dh'innseadh e ann an aon dòigh no ann an dòigh eile mu innleachd no plan na Saorsa a rinn Dia ann an Crìosd. Cha robh ach glé bheag de theagasg Chrìosd air

a mhineachadh, no air a chur ri inntinnean agus ri coguisean dhaoine. Bha an soisgeul uile anns a' *plan*; b'e crìoch àraidh an t-searmonaiche peacaich a shaoradh o'n fheirg a bha ri teachd, ach cha' robh dòigh eile air an saoradh mur creideadh iad am *plan*. Sin an t-aobhar gu'm bu mhaith le Uisdean Ròs, agus le daoine maith eile, an ceann-teagaisg so a chluinntinn aig ministearan a h-uile Sàbaid, "Creid anns an Tighearn Iosa Crìosd agus tearnar thu."

Crìosd an soisgeul

Tha mi an dòchas gu'n cluinnear an ceann-teagaisg so ann an cùbaidean na h-Alba cho tric 's a chluinnteadh e an linn ar n-aithrichean, ach air a shon sin tha ceudan a dh' earrannan eile anns an Tiomnadh Nuadh a tha a cheart cho soisgeulach ris na briathran so. *Chan 'eil ann am briathran ach briathran fhéin*; chan ann ann am briathran a tha an soisgeul ach *ann an Crìosd*, agus cìod air bith dòigh anns a bheil Crìosd air a thoirt fa chomhair inntinnean dhaoine, gach uair a tha sin a' tachairt, tha an soisgeul air a shearmonachadh.

Ged nach 'eil Dia no an soisgeul ag atharrachadh tha na daoine a tha 'g a shearmonachadh ag atharrachadh agus na daoine a tha 'g a éis-deachd, agus is e sin an t-aobhar gu bheil a h-uile gineal an dùil gu bheil a' ghineal ùr a tha ag éirigh 'n an deidh a' claonadh air falbh o'n fhìrinn. Bha am beachd sin aig daoine riamh is bithidh gu bràth, ach ma sheallas tu air t' aisean nan linntean chì thu nach 'eil ach glé bheag de'n fhìrinn ann.

Cho fad 's a tha m' fhiosrachadh fhéin a' dol theirinn gu bheil teagasg an Tiomnadh Nuaidh air a chur air beulaibh an t-sluaigh an diugh na's soilleire na bha e riamh roimhe, gu sònruichte teagasg Chrìosd. An uair a chuimhnichas mi air na searmoin a chuala mi 'n am bhalach, no sheallas mi air an cinn-theagaisg aig na searmoin a bha air an cur an clòdh le seana mhinistearan a bha ainmeil anns a' Ghàidhealtachd bha a' chuid mhòr dhiubh air an toirt á litrichean Phòil agus as an t-Seann Tiomnadh. Cha robh a bheag de mhineachadh air a dheanamh air teagasg Chrìosd; bha sin air fhàgail a mach agus an cudthrom uile air a chur air a bhàs. Ach ged tha soisgeul ann an litrichean Phòil cha bu mhaith leam a ràdh gu bheil barrachd de'n t-soisgeul anna na tha ann am briathran Chrìosd, is cha mhò a bhitheadh mo choguis réidh rium mar shearmonaiche na'n glacainn mi fhéin a' searmonachadh á litrichean nan Abstol na's trice na mu bhriathran Chrìosd.

Doighean ùra

Tha dùil aig daoine, na'n tigeadh Iain Wesley no D. L. Moody air an aisean an diugh, gu'm faigheadh iad bhuapa gun atharrachadh air bith an soisgeul mar b' àbhaist dhaibh a shearmon-

achadh. Ach na'n robh aig na daoine diadhaidh sin ri labhairt ris a' ghineal so, b'e a' cheud rud a dheanadh iad an seann searmoin a chur anns an teine, is labhradh iad ann an *cainnt* agus ann an *guth* na gineil so fhéin.

Cluinnidh mi daoine ag ràdh air uairean nach deanadh Moody an diugh an obair mhòr agus bheannaichte a rinn e anns an dùthaich so ann an 1874. Chan 'eil mise a' creidsinn sin. Theagamh nach deanadh, na'n gabhadh e an dòigh a bha aige air toil agus coguis dhaoine a ghluasad an 1874, ach tha mìle rathad air faotainn gu toil agus coguis dhaoine, is gheibheadh Moody rathad ùr thuga, a chionn gu'm bu duine e anns an robh cumhachd an Spioraid Naoimh. Chan 'eil teagamh nach do dhùisg Wesley agus Moody cùram spioradail ann an àireamh mhòr dhaoine le bhì a' maoidheadh piantan ifrinn is teine sìorruidh orra, ach cha chuireadh na maoidheanna sin eagal no gluasad ann an cridheachan dhaoine an diugh, is ghabhadh Moody dòigh ùr air an coguis agus an cridhe a leòn. Ach cìod air bith a' chainnt anns an cuireadh e e, cha bhiodh Moody gun soisgeul. Chan 'eil ann am briathran ach briathran fhéin, oidhirp air greimeachadh air nithean a tha neo-fhaicsinn-each. Tha *cainnt aimsireil is caochlaideach*, ach tha an Fhìrinn sìorruidh agus *gun atharrachadh*.

Teagasg spioradail

Ach ged nach 'eil mi ag aontachadh leis an fheadhainn a tha ag ràdh gu bheil na's lugha de'n t-soisgeul ann an cùbaidean na h-Alba an diugh na bha anna o shean chan 'eil sin a' ciallachadh gu bheil mi an dùil gu bheil cùisean cho maith 's nach iarramaid na b' fheàrr. Tha *feum aig* an eaglais an diugh air searmoin *spioradail*, teagasg ciùin mu bheatha na diadhaidheachd, agus mu'n dòigh anns am faod daoine iad féin a chumail ann an dlùths ri inntinn Chrìosd. Sin a tha móran dhaoine ag ionndrainn nach 'eil iad a' faotainn anns an eaglais, fianuis phearsonta a sheòlas dhaibh ciamar a gheibh iad an neart agus an t-sìth spioradail a tha iad a' miannachadh. Cha bhiodh e chum feum air bith a bhì a' gladhach Sàbaid as déidh Sàbaid ris na daoine sin, "Teichibh o'n fheirg a tha ri teachd," cha bhiodh ann ach facal a rachadh a steach air an dara cluais agus a mach air a' chluais eile, ach air a shon sin tha iarraidh aca air beatha na diadhaidheachd, agus bu mhaith leò cuideachadh fhaotainn o neach aig a bheil inntinn spioradail agus fiosrachadh 'n a anam fhéin air na nithean a tha e a' teagasg as an Tiomnadh Nuadh.

Searmoin gun fheum

Mar is dlùithe a chumas ministearan ri Facal an Tighearn, agus gu sònruichte ri teagasg Chrìosd is ann is mò a gheibh an luchd-éisdeachd

de mhaith o'n searmonachadh, co dhiu a tha iad fada air an aghaidh anns a' bheatha dhiadhaidh no fhathast aig a' gheata. Tha seòrsa shearmon ann a bu chòir do mhinistearan a sheachnadh, a chionn nach 'eil buannachd air bith anna; searmoin mu chor an t-saoghail agus mu nithean a tha dol air aghaidh anns na rioghachdan; searmoin anns am bi iad a' trod ris a' choimhltional a chionn nach 'eil daoine a' dol do'n eaglais no a' toirt airgid dhi; searmoin a bhios a' cur sìos air a' Phapa, no air eaglaisean

eile, no air Higher Critics, no air neach eile; agus searmoin anns nach 'eil ach deasbud mu phuingeann sgoilearachd aig nach 'eil buintealas air bith ri beatha na diadhaidheachd.

Is e crìoch àraidh ar searmonachaidh iarraidh air a' bheathla naoinh is mhaisich a dhùsgadh ann an cridheachan dhaoine, agus is sona am ministear aig a bheil an t-ionracas agus an t-eòlas 'n a chridhe féin a ni comasach dha an t-seirbbhis sin a dheanamh dhaibh. Is soisgeul facal air bith a bheir Dia gu cuimhne dhaoine.

Ann's a' Choille Bheithe

“*Iuchair gach uile eòlais Ipocrait*”

SIN facal a gheibhear ann an seann leabhar-
Sdotaireachd a bha ann an teaghlach nan lighichean ainmeil, na Beutonaich a bha ann an Ile, ann am Muile, agus anns an Eilean Sgitheanach.

B'e Ipocrait an dòigh anns an sgrìobhadh na Gàidheil ainm an lighiche Ghreugaich, Hippocrates; duine a bha cho ainmeil ri Plato, no ri Aristotle, no ri Alasdair Mór. Thàinig uiread de nithe maithe as a' Ghréig 's gu'm bitheadh am facal na b' fheàrr na'n robh e air a chur mar so, “*Iuchair gach uile eòlais a' Ghréig.*” A' chuid mhór de na coinnean a thug solus do'n t-saoghal roimh so, bha iad air an lasadh anns a' Ghréig.

Theagamh gu bheil daoine beò anns a' Ghàidhealtachd fhathast a bha air an dotaireachd a réir “riaghailtean na Slàinte,” a sgrìobh Hippocrates, agus a bha air an tionndadh gu Gàidhlig leis na Beutonaich, ged a shiubhail e trì cheud gu leth bliadhna roimh bhreith Chrìosd. Gus o chionn ùine ghoirid cha do rinn an dotaireachd adhartas mór seach mar bha i anns an t-seann t-saoghal.

Ach chan ann mu Hippocrates no mu'n Ghréig a tha mi dol a sheachas air an duilleig so an dràs, ach mu rud no dhà eile aig a bheil seòrsa de bhuintealas riu, smuaintean a dh' éirich 'n am inntinn fhéin an uair a bha mi a' sealltuinn thairis air seann sgrìobhadh anns an robh Ipocrait agus na Beutonaich air an ainmeachadh mar lighichean aig an robh eòlas agus ealadhain os cionn lighichean eile.

Duais nan dotairean

Chan 'eil obair air an t-saoghal as ion-mhiann-
aichte na'n dotaireachd, no seòrsa dhaoine a tha faotainn uiread ris na dotairean de ghean-
maith an co-chreutairean. Am bitheantas is airidh iad air, oir tha iad fhéin 'n an daoine coibhneil agus caomhail, ach a thaobh a bhi 'n an comain agus buidheachas a thoirt dhaibh tha iad daonnan a' faotainn tomhas maith, air a dhinneadh. Is ann fìor annamh a chluinneas tu duine ag ràdh facal an aghaidh dotair, no a'

cur sìos air, mar a bhios iad a' cur sìos air ministearan agus air maighstirean-sgoile. Cluinnidh tu daoine ag ràdh air uairean mu mhinistear, no mu mhaighstir-sgoil, “nach 'eil smod tuir ann,” ach chan abair iad sin mu dhotair. An e eagal a tha orra gu'n toir e dhaibh pile a chuireas 'n an tosd iad gu bràth? No an e eagal a tha orra dad ceàrr a ràdh uime agus gun fhios aca c'uin a dh' fhaodas iad a bhi 'n a fhreasdal? No a bheil iad a' toirt urrainn agus géill dha a chionn gu bheil an dotaireachd cho fada os cionn an eòlais féin 's nach gabh iad gnothuch idir ris? Theagamh gu bheil na h-aobharan sin uile ag oibreachadh ann am fàbhar an dotair, ach is e an t-aobhar mu dheireadh an fhìor aobhar nach 'eilear deas gu bhi faotainn coire dha, gu sònruichte ma tha e coibhneil 'n a bhruidhinn agus fritheilteach air dol a shealltuinn dhaoine tinne.

Mumbo Iumbo

A thaobh obair mhinistearan agus mhaigh-
stirean-sgoile tha a' mhór-chuideachd de dhaoine a' saoilinn gu bheil am beachdan agus an smuaintean féin a cheart cho maith ri beachdan na feadhach a tha a' teagasg, agus fad na h-ùine a tha iad ag éisdeachd anns an eaglais tha iad 'n an suidhe ann an cathair-bhreith-eanaich, ag aontachadh ris na tha iad a' cluinn-
tinn, no a' dìlùtadh gabhail ris mar fhìrinn. Sin an inntinn anns a bheil iad an làthair a' mhinistir; tha iad a' cleachdadh an reusoin agus am breithneachaidh fhéin (mar tha e ceart dhaibh a dheanamh), ach a cheart cho luath 's a bhruidhneas an dotair tha an inntinn a' sgar, is tha e dhaibh mar Mhumbo-Iumbo ris nach bitheadh e cneasda gnothuch a ghabhail.

Umhlachd gun cheist

Na 'n rachadh an t-Ollamh Alasdair Màrtainn, no an t-Ollamh W. P. Paterson a mach do'n Eilean Fhada a labhairt mu'n dàimh anns a bheil pearsachan na Trianaid r'a chéile, chan 'eil duine ann an Leòdhas os cionn fichead bliadhna

a shaoileadh gu'm bu chòir dhaibh gabhail ris an teagasg air urras nan daoine a bha 'g a thoirt dhaibh, no gu'm biodh e dalma dhaibh gnothuch a ghabhail ri nithean a bha os cionn an eòlais. Bhitheadh iad an dùil gu robh iad fhéin cho eòlach anns na dìomhaireachdan sin ri Ollamhan Dhùn-Eideann. Ach na'm fàsadh neach tinn, agus na 'n abradh an dotair ris an duine a chaidh 'g a iarraidh, "Sin agad botul; ruith cho luath 's a rinn thu riamh, agus a' cheart mhionaid a théid thu steach air an doras iarr orra làn gu leth spàine a thoirt dha, agus fear de na pileachan so còig mionaidean 'n a dhéidh, agus trì mionaidean 'n a dhéidh sin, cuiribh air a bheil 's air a shròin e air an leabaidh, is buailibh a shàiltean ri chéile gus an caidil e,"—nach saoil mi gu bheil mi a' faicinn an duine a' deanamh ruith nach fhacas a leithid bho dh' fhalbh Caoilte, no Pheidippides, no Eric Liddell, agus nach saoil mi gu bheil mi a' faicinn muinntir an tìghe agus coimhearsnaich chòire 'g an cuideachadh, a' cur na spàine anns an t-solus air egal gu'n rachadh aon bhoinne innte a bharrachd air na dh'iarr an dotair, no na bu lugha, agus uaireadairean air am bois gus am pile a thoirt do'n duine thinn air an dearbh mhionaid.

Creideamh anns a' bhotul

Sin an ùmhlachd a bheirear do na dotairean, gun uiread agus fhoighneachd dhiubh ciod a chuir iad anns a' bhotul, no car son nach deanadh e feum a cheart cho maith òrdagan an duine a bhualadh ri chéile an àite a shàiltean? Cuimhnich, a leughadair, nach ann a' faotainn coire do na dotairean a tha mi; chan ann idir, ach so an rud a bha mi dol a ràdh, gu'n rachadh daoine a steach do rìoghachd Dhe 'n am mìltean 'n an tugadh iad aire agus ùmhlachd do na riaghailtean spioradail a tha iad a' faotainn mar bheir iad do na riaghailtean a gheibh iad o'n dotair. A thuilleadh air sin, faodar dol an urras air an iocshlaint a tha aig ministearan ri thairgsinn a dh' aiseag air ais slàinte do pheacaich, ach cò a théid an urras air a' bhotul? Ach air a shon sin chan fhaic is cha chluinn thu lighiche uair air bith a' cur teagamh anns a' chungaidh a tha e a' toirt dhuit, no a' bruidhinn mar nach robh e cinnteach ciod a tha ceàrr ort no ciod a léighseas tu. Abraidh e cho beag 's is urrainn dha, seallaidh e cho glic 's a leigeas a choslas nàdurra dha, is feumaidh tusa am botul agus na pileachan a ghabhail air fhacal.

Na corrmhairean

Tha na dotairean an diugh air an roinn 'n an dà bhuidheann, feadhainn a' bhotuil agus feadhainn na sgine, no lighichean agus corrmhairean. Tha cuid dhiubh fhéin ag ràdh nach e mhàin nach 'eil adhartas air bith a'

tighinn air obair nan lighichean, ach gu bheil an seòrsa dotaireachd sin a' dol air ais. Ma tha pian an taobh a stigh dhìot, agus nach 'eil an lighiche cinnteach ciod a tha ceàrr, cuiridh e gu dotair na sgine thu, agus a cheart cho cinnteach 's a gheibh esan greim ort, cuirear air bòrd thu agus fosglar thu. Air uairean cha ghabh sin seachnadh, ach uairean eile ghabhadh e seachnadh maith gu leòr, ach feuch an innis dotair na sgine sin dhuit; chan innis na's mò na dh' innseas am fear eile dhuit ciod a tha anns a' bhotul. Cha chluinn thu ach aon naidheachd daonnan aig an fheadhainn a chuir-eadh air a' bhòrd, gu'n dubhairt an corrmhair riu gur ann dìreach 'n a àm a chaidh iad thuige; na'n robh iad na b' fhaide gun dol thuige, nach 'eil fhios idir ciod a dh' éireadh dhaibh! Theag-amh nach éireadh dad ceàrr dhaibh, agus gu'n cuireadh feartan Nàduir ceart na bha ceàrr, ach bhitheadh dotair na sgine gun obair.

Eòlas no leigheas?

Tha eòlas nan dotairean a' fàs a h-uile bliadhna, co dhiubh an t-eòlas a tha aca air fuil is feòil is féithean, air oibreachadh dìomhair a' chuirp, agus air na galairean d'a bheil daoine buailteach, ach chan 'eil mi idir cinnteach gu bheil ealadhain aca an diugh air daoine a leigheas na's fheàrr na bha aig na seann lighichean. Tha barrachd eòlais aca air an *tinneas* a dh' fhaodas a bhì ort, ach bha na seann lighichean a' cumail an sùl air aon ni a mhàin, an duine tinn a leigheas. Bè sin ceud-thois-eacha nan nithean a theagaisg Hippocrates fhéin do na h-oileanaich a bha aige ann an eilean Chos, "*Is e ceud dhleasdanas an lighiche an duine tinn a leigheas.*"

Is truagh a' chomhfhurtachd e do dhuine tinn gu'n téid aig an dotair air ainm mór eagall-ach a thoirt do 'n tinneas a tha air, mur téid aige air a leigheas. Ach air uairean tha e tachairt gur e sin na ni an dotair air a shon, agus gu bheil e toilichte gu leòr leis a' ghalair a dheanamh a mach.

Gillean-dambrod

Tha am fasan sin a' sgaoileadh an diugh, chan ann a mhàin am measg dhotairean ach am measg nan àrd-sgoilearan, nan speurad-airean, agus luchd-ealadhain eile. Tha iad an dùil gu bheil iad a' tuigsinn a h-uile ni anns a' chruthachadh ma théid aca air ainm a thoirt dha. Ach chan 'eil ann an ainm ach ainm fhéin. An uair a leughas mi leabh-raichean nan daoine a tha ris an sgoilearachd ùr so, Sir Seumas Jeans agus a sheòrsa, saoilidh mi an toiseach gu bheil iad a' dol a dh' fhosgladh no shùil agus gu bheil mi a' dol a dh' fhaotainn eòlais air rùintean-diomhair a' chruthachaidh nach robh agam roimhe, ach air a' cheann mu dheireadh tha mi mar bha mi a'

tòiseachadh, ach a mhàin gu'n d' fhuair mi an dà ni so a mach, (1) nach 'eil iad aon cheum beag na's fhaide air an aghaidh a thaobh toiseach no ceann-criche an t-saoghail a thuigsinn na bha Daibhidh agus Iob, agus (2) nach 'eil anns na facail mhóra agus na h-ainmean a tha iad ag uisneachadh ach *gillean-dambrod* a tha iad a' deanamh dhaibh fhéin los gu'n téid aca air dreach na céille a chur air a' bhruidhinn agus air an deasbud a bhios iad a' deanamh mu nithean nach 'eil iad a' tuigsinn. Tha barrachd de 'n chainnt sin agam-sa mi fhéin na tha agam a dh' Eabhra, ged nach 'eil uiread agam dhi 's a tha aig an Urramach Niall Mac Phàrlainn, B.D., agus na'n toilichinn rachadh agam air labhairt ann am briathran ùra neònach a bheireadh air muinntir Chille-sgumain a chreidsinn gu bheil mi a' tuigsinn nithean air a bheil mi a' cheart cho aineòlach ri fàmh na talmhainn.

Deamhan no Germ?

Mar a thubhairt mi cheana tha am fasan so aig na dotairean; an uair a bheir iad ainm air

gaoid no air galair saoilidh iad gu bheil iad 'ga thuigsinn, agus gu bheil sin co-ionann ri leigheas. An uair a leughas dotair gu'n dubhairt an Slànùighear gu'n deachaidh deamhan ann an duine, abraidh e nach e sin a bha ceàrr air an duine idir; gu robh e as a rian no gu'n robh an timneas-tuiteamach air, agus nach e deamhan a bha 'g an aobharachadh sin idir, ach *germ* a bha puinnseanachadh na fala. An uair a dh' inneas e sin dhuit saoilidh e gu bheil solus is tuigse aige nach robh aig Crìosd, no aig na h-Iudhaich, ach chan 'eil ann an ainm ach ainm fhéin. Ciod am mùghadh a tha eadar deamhan agus germ? Chan 'eil leud na roinneige. Chan 'eil deamhain air an t-saoghal as miosa na'n fheadhainn bheaga ris an abair na dotairean *germs*. Ma tha *pneumonia* ort, no fiabhras mór an sgamhain, nach coma dhuit gu'n abair an dotair gu'n deachaidh *pneumococcus* a steach annad, no gu'n abair am ministear gu'n deachaidh *deamhan* annad. An uair nach còrd am ministear agus an dotair, cuir thusa fios air a' bhan-altruim; *mar is luaithe 's ann is fheàrr*.

Aig an Uinneig

Teadhraichean fada

THA aon de na sean-fhacail ghlic ag ràdh, "Léintean farsuing do na leanaban òga," facal a tha a' ciallachadh gu'm feum clann a tha fàs rùm fhaotainn. Bhitheadh e a cheart cho fìor a ràdh, "Teadhraichean fada do na h-oileanaich òga," oir feumaidh inntinnean a tha fàs cothrom fhaotainn air iad fein a chleachdadh, le bhith "a' leumnaich air na beanntan agus a' toirt shìnteagan air na cnuic."

Sin dìreach a bha na h-oileanaich òga a' deanamh o chionn ghoirid, an uair a bha Prionnsa Rupperecht, am Bavaria, air a ghlaodhadh leò gu sòlùmte ann an Oil-thigh Oxford mar rìgh dligheach Bhreatuinn, agus sin cuideachd a bha iad a' deanamh ann an Oil-thigh eile an uair a dh' aontaich iad, an déidh dhaibh deasbud fada agus teth a bhi aca air a' chùis, gu bheil "Buidhnean Oxford" 'n an cunnart do'n dùthaich.

An uair a leughas daoine as aithne dhòmhsa mu na nithean neònach sin anns na paipearan-naidheachd, fosglaidh iad an sùilean le eagail is ionghnadh, is feòraichidh iad ciod a' chrìoch a bhithas aig amaideas na gineil òig? Saoilidh iad gu bheil an t-àm againn Hitler dhuinn féin a bhi againn a chumail smachd air na h-oileanaich. Chan 'eil teagamh nach deanadh Hitler sin, ach is fheàrr saorsa na smachd, agus air a' cheann mu dheireadh cha dean e cron air bith dhaibh féin no do'n dùthaich "teadhraichean fada" a bhi aig na h-oileanaich òga. Nach e aon de thoil-inntinnean na h-òige a bhi a' cur eagail air peathraichrean-t'athar?

Chan 'eil rud air an t-saoghal as priseile na 'n t-saorsa a tha againn anns an dùthaich so, agus gu sònruichte aig daoine òga, saorsa-facail agus saorsa-inntinn, leis a bheil am buadhan air an cleachdadh agus iad féin a' fàs ann am fearalas agus ann an tàbhachd. Chan 'eil teagamh nach bris fheadhainn de na bhios a' ruith air an teadhair fhada an casan air uairean, ach air a shon sin bithidh casan chàich na's làidire leis an leumartaich a tha iad a' deanamh agus na sìnteagan a tha iad a' gearradh air na cnuic.

A thaobh na crìche a bhithas aig amaideas nan oileanach a tha cumail a mach gur e am prionnsa coimheach ud a bu chòir a bhi air a chrùn, agus nan oileanach eile a dh'it "Buidhnean Oxford," bithidh a' chrìoch aige a bha aige riamh; fichead bliadhna 'n a dhéidh so bithidh iad uile 'n am puist làidir anns an rìoghachd; cuid dhiubh ann an Tigh nan Cumantan; cuid dhiubh ann an Tigh nam Morairean, cuid dhiubh 'n am ministearan, 'n an dotairean, anns an arm, aig muir, aig marsantachd, ach iad uile cho dileas d' an rìoghachd 's gur iad a tearmunn agus a neart ann an teanntachdaibh.

D. L. Moody

Tha ainm an t-soisgeulaiche so air ùrachadh an cuimhne dhaoine an bliadhna, is cha bu chòir do'n dùthaich so Moody a dhichuimhneachadh, oir bha toradh buan agus maith aig a shaothair anns na bliadhnan a ghleidh e coinneamhan-dùsgaidh an Albainn. Chan 'eil

a dh' èòlas agam-sa air Moody ach na bhitheas mi a' leughadh uime ann an leabhraichean mhinistearan agus dhiadhairean d' am b' aithne e agus a' ghabh pàirt anns na coinneamhan mòra còmhla ris; Eanruic Drummond; W. B. Blaikie; R. W. Dale; Seoras Wilson; agus feadhainn eile de 'n t-seòrsa sin. Agus is e am fianuis uile gu'm bu duine iriosal agus dùrachdach agus diadhaidh a bha ann, duine aig nach robh tàlant mòra gu nàdurra ach anns an robh cumhachd an Spioraid Naoimh. Thubhairt R. W. Dale ris anns an aodann, "Bha mi car amharusach an toiseach mu na coinneamhan agad, ach tha mi a nis a' creidsinn gur ann o Dhia a tha an obair so, oir chan 'eil mi a' faicinn dad annad-sa a dheanadh i le do bhuidhean fhéin." Ach cha do ghabh Moody gu ceàrr an rud a thubhairt R. W. Dale.

Bu làithean sona agus beannaichte na làithean ud an Albainn; daoine a' dol suas 'n am mìltean gu tigh Dhe le aoibhneas agus le ionndrainn, chan e mhàin air là na Sàbaid ach air làithean na seachduin; fadachd orra gus an tigeadh am feasgar agus an rachadh iad do'n choinneamh, a sheinn, agus a dh' ùrnuigh, agus a dh' eisd-eachd; luchd-oibre a' dol gu'n obair anns a' mhaduinn agus laoidhean Shankey 'gan seinn fhéin 'n an cridheachan a' coiseachd air an t-sràid, agus a' cheart cheòl 'n an cridhe agus 'n am beul fad an là. "Dòirtidh mise de mo Spiorad air agus ni bhur mic agus bhur nigh-eanan fàidheadaireachd, agus chì bhur n-òganaich seallannan, agus brudaraidh bhur seann daoine brudaran."

Chan 'eil teagamh air bith nach d' thug obair Mhoody na foirbhich a b' fheàrr a bha aice riamh do'n Eaglais Shaoir, anns na bailtean-móra gu sònruichte; daoine a bha 'n am puist ann an teampull Dhe fad dà fhichead bliadhna agus an còrr. Ach chaidh a' ghineal sin as an t-sealladh; dh' fhàs a' ghineal a thàinig 'n an déidh na b' fhuaire, agus tha feum mòr aig Albainn an diugh air dùsgadh ùr. Is e leithid Mhoody an tiodhlac as fheàrr is urrainn Dia a thoirt d'a eaglais.

Na bliadhnanachan-meadhoin

Ann na té de na sailm (XCI) tha an Salmadair ag uisneachadh an fhacail so, "an sgrìos a mhilleas mu mheadhon-là." Ciod a bha e a' ciallachadh? Tha aon diadhair co dhiu ag ràdh gur e na cunnartan d'a bheil daoine buailteach ann am meadhon am beatha a bha e a' ciallachadh, cunnartan spioradail nam bliadhnanachan eadar deich air fhichead agus leth-cheud.

Ged nach e so a bha an Salmadair a' ciallachadh leis an fhacal ud chan 'eil teagamh air bith nach 'eil cunnartan a' tachairt air daoine ann am bliadhnanachan-meadhoin am beatha a tha na 's miosa na cunnartan na h-aoise no eadhon cunnartan na h-òige. Tha cean-

glaihean aig daoine òga agus aig seann daoine ris an t-saoghal neo-fhaicsinneach nach 'eil aig daoine ann am meadhon am beatha. "Chì bhur n-òganaich seallannan agus brudaraidh bhur seann daoine brudaran." Tha barrachd dhaoine a' toirt an cridheachan do Chrìosd m' an ruig iad fichead bliadhna na tha 'ga dheanamh an uair a theid iad thairis air fhichead.

Tha e na's duiliche do dhaoine a tha ann am meadhon an làithean iad féin a chumail fo bhuidhean an t-saoghail eile oir tha obair is curam an t-saoghail a tha làthair a' tarruing an inntinn agus an aire. Ann an tomhas mòr tha an òigridh agus seann daoine saor o'n obair agus o'n chùram sin, a tha tuiteam air guaillean nan daoine a tha luath làidir. An duine a bha cho fialaidh aig fichead bliadhna 's gu'n roinneadh e riut a thasdan deireannach, an uair a ruigeas e dà fhichead, their e "nach urrainn e dad a dheanamh air do shon a chionn gu bheil bean is clann aige." Tha dusan lethsgheul aige mu choinneamh gach fir a tha aig daoine òga agus aig seann daoine. A thuilleadh air sin is ann anns na bliadhnanachan-meadhoin a tha daoine am bitheantas a' fàs gaolach air itheadh, agus air òl, agus air comhfhurtachdan na feòla. Mar sin tha iad an cunnart do thairis a dh' ionnsuidh an t-saoghail, agus dòighean an t-saoghail a lean-tuinn, eadhon ged nach dìchuimhnicheadh iad Dia gu buileach. Chan 'eil ach duine annamh a chreideas gu bheil e a' fas sean eadar dà fhichead agus leth-cheud, no chreideas gu'm faod am bàs a bhi dlùth dha.

A mineachadh nan Sgrìobtur

A bheil e ceart a bhi a' mineachadh nan Sgrìobtur ann an dòigh shamhlachail, mar nach robh iad a' ciallachadh idir an ni a tha iad ag ràdh gu litireil ach ni-eigin dìomhair eile a ghabhas toirt asda? Bha am fasan sin aig cuid de na seann diadhairan, ach is e droch fhasan a tha ann, is cha bu chòir dhuinn a leantuinn. Bha sgrìobhaichean nan Iudhach anabarrach gaolach air; mar bu mhò a bheireadh iad de nithean iongantach agus folaichte as an Fhacal Naomh le an imleachd féin is ann bu mhò a bha iad a' saòilsinn gu robh iad a' cur urrainn air. Ach fad na h-ùine cha robh iad a' teagasg ach am beachdan féin agus a' feuchainn ri an daingneachadh leis na sgrìobtur a bha iad a' fìradh. An uair a thòisicheas luchd-teagaisg air an t-seòrsa peasanachd so chan 'eil ceann no crìoch aig a' bhoglaich anns an tuit iad.

Gus an rud a dheanamh soilleir faodaidh mi innseadh air an duilleig so mar a mhinich an t-athair mòr-mòr Augustine an cosmhalachd a labhair Crìosd mu'n duine a bha dol sìos bho Ierusalem gu Iericho. Tha Augustine ag ràdh gu'm b'e an duine *Adhamh*; gu'm b'e Ierusalem *am baile nèamhaidh*; Iericho a' ghealach agus.

(Ri leantuinn)

A' Dol do Thigh Dhe

LE IAIN MAC CALMAIN, MISSIONARAIDH CHAOL-REITHE, ANNS AN EILEAN SGITHEANACH

“Coimhid do chas an uair a théid thu do thigh Dhe.”—ECCLESIASTES V. 1.

SGRIOBH neach o chionn ghoirid do'n *British Weekly*, a dh'iarraidh orra-san a bha dol do'n eaglais aobhar carson a bha iad a' dol ann, agus orra-san nach robh a' dol do'n eaglais carson nach robh iadsan a' dol ann. Is e ceist mhór agus chudthromach a tha an so, agus chan urrainear bhi dol a mach air gu mionaideach ann an so. Ach theirinn so, gu'm bheil bunait mhaith acean a tha dol do thigh Dhé air son dol ann. Ciod air bith a' chrìoch a tha aig gach neach anns an amharc air a bhi dol do'n eaglais, mar is motha a chì mise air slighe an dleasdanas sin 's ann is motha mo ghàirdeachas, seadh agus nì mi gàirdeachas, a chionn gu'm bheil an siol agus am fonn air am measgadh còmhla, ann an seagh, agus far an gabhar ris an fhìrinn le macantas bheir e toradh uaith le foighidinn. Ann an nàdur feumaidh an siol agus am fonn bhi air an toirt còmhla mus bi fogharadh ann.

Ann ad chridhe

Theirinn, mar an ceudna, riutha-san nach 'eil a' dol a dh'éisdeachd na fìrinn, nach aithne dhoibh an call, agus ged a thòisicheadh iad air bunait a leagail air son an dearmad air an dleasdanas so a thaitneas riutha féin “sguabaidh a' chlach-mheallain air falbh an dèidne-bhréige agus còmhdaichidh na h-uisgeachan an t-àite-folaich” (ISA. xxviii. 17). Ach tha buidheann eile ann ris an còir facal a ràdh chum an comhfhurtachd, 's e sin a' mhuinntir air am bheil na cothroman air an àicheadh; ma tha an cridhe anns an aobhar mhór, chan fhaic Dia éis air an anamaibh ged tha E bunntainn riutha 'n a Fhreasdal mar so. Their Dia riutha sin mar thubhairt E ri Daibhidh, “Is maith a rinn thu gu'n robh e ann ad chridhe” (1 RICH. viii. 18). Gabhaidh an Tighearna ris an toil an uair nach 'eil e an comas an gnìomh a dheanamh. “Is beannaichte iadsan aig am bheil do shlighean 'n an cridhe.” Cuimhnicheamaid air an làimh eile nach 'eil na h-uile a tha air an smachdachadh a' fòghlum, mar nach 'eil na h-uile a tha dol a dh'éisdeachd a' toirt buannachd spioradail as. Air an aobhar sin buinidh e dhuinn sinn féin a cheasnachadh a thaobh na freasdalan a tha againn, agus gràs a shireadh chum obair Dhé a dheanamh, agus is e so obair Dhé gu'n creid sinn anns an Tì a chuir E uaith.

Urram agus eagal diadhaidh

Dh'iarraim aire an leughadair a tharruing a dh'ionnsuidh cuid de na suidheachaidhean anns am biodh e buannachdail dha a bhi an uair a théid e gu tigh Dhé. Anns a' cheud àite, an uair a théid sinn gu tigh Dhé, is còir dhuinn tighinn le urram agus eagal diadhaidh, a' cuimhneachadh an làthaireachd anns am bheil sinn. Chan e gu'm bheil e comasach dhuinn a bhi ann an àite far nach 'eil Esan; “cia 'n t-àit air bith am feud mi dol o d' spiorad glic, a Dhé?” Gidheadh, tha gealladh a làthaireachd gu sònruichte far am bheil daoine 'g a iarraidh, “oir ge b'e àit am bheil dithis no trìuir air an cruinneachadh an ceann a chèile am ainm-sa tha mise an sin 'n am meadhon” (MATA xviii. 20), agus na 'm biodh cluas spioradail againn chluinneamaid tre chreidimh a ghuth ag ràdh, “Cuir dhìot do bhrògan bhàrr do chos, oir an t-àite air am bheil thu ad sheasamh is talamh naomh e” (EXOD. iii. 5). Mar sin is éigin tighinn le urram agus eagal diadhaidh.

Irioslachd agus dànachd

Is còir dhuinn mar an ceudna tighinn air ar sgeadachadh le irioslachd, a thaobh na gné chreutairean a tha sinn ann—peacach, neo-airidh, agus neo-chiumta air iomadh dòigh. Is e mar sin an t-àite isal a bhuineas dhuinn a ghabhail, an uair a tha sinn air ar gairm gu aoradh Dhé. Agus an uair a théid thu do thigh Dhé, nach còir dhuit a chuimhneachadh gu'm bheil thu dol an sin air gnothach, agus, a charaid, is e sin an gnothach mór, gnothach nach urrainn duine eile a dheanamh ar do shon ach thu féin a mhàin, gnothach dìomhair eadar an t-anam agus Dia tré Iosa Crìosd ar Slànaighear agus ar n-Eadar-mheadhonair, ach ged is e gnothach dìomhair a tha ann bithidh a thoradh r'a fhaicinn ann an tomas beag no mór 'n ad bheatha.

Tha sinn a rithis air ar gairm gu tighinn le dànachd agus muinighim. Tha an dànachd so ag éirigh bho theistean agus cliù Dhé, a mhaith-eas, a thròcair, a dheagh-ghean prìseil, a dhil-seachd, agus nach beag sin d'a chliù. Cò as urrainn a chliù uile fhoillseachadh? Tha E ma tà a' sineadh na slait-dìr rioghail d'ar n-ionnsuidh agus ag ràdh, “Ciod as àill leat? ciod e t'athcuinge agus ciod e t'arrtus?” The E

feitheamh gu bhì gràsmhor agus ullamh gu bhì com-pàirteachadh nam beannachd sin ruinn air son an d'fhàg E Glòir agus air son an d'fhuiling e air Calbhari.

Aoradh no eisdeachd?

An uair a thèid sinn do thigh Dhé, nach ann a dh'aoradh a tha sinn a' dol ann? Is ann. Ach tha mòran a' call seallaidh dheth sin, agus an àite com-pàirt a bhì aca 's an t-seirbhis tha iad a mhàin 'n an luchd-éisdeachd. Tha barrachd na éisdeachd air iarraidh oirn; tha dùil ri deanadas. “Bithidh an duine a nì beannaichte 'n a dheanadas.” Is iomadh aon a tha air fhaotainn ag éisdeachd searmoin spioradail agus dhùrachdaich, agus a mholas e an uair a thig e mach, ach fhathast air nach 'eil an searmon sin a' deanamh atharrachaidh sam bith, agus sin a mhàin a chionn e bhì 'g éisdeachd gu dearmadach. “Bheachdaich e air féin agus dh'imich e roimhe, agus dhi-chuimhnich e air ball cìod an coslas duine a bha ann féin” (SEUMAS i. 24), ged a bha an searmon a' toirt a choslais féin ri aghaidh fad na h-uine.

Am air gach nì

Feudaidh sinn a bhì 'n ar comh-oibrichean ann an tigh Dhé. Is iomadh dòigh air am feud sinn cuideachadh leis a' mhinisteir, ach tha aon dòigh ann gu sònruichte air am feud an luchd-éisdeachd cuideachadh leis, agus is e sin le an stùl a bhì air, an cluas ris an fhocal, an cridhe air Dia. 'N am faighte comhthional mar sin,

Annas a' Chathair

ANNS na làithean so tha mòran bruidhne 'g a deanamh mu chor na Gàidhealtachd, ach chan 'eil dad a' tighinn aisde. An dràs 's a ris chì sinn anns na paipearan-naidheachd gu bheil Comunn ùr air a chur air bonn gus cùisean a chur ceart anns a' Ghàidhealtachd agus an sluagh a chumail innte, ach ged tha àireamh nan Comunn sin a' fàs, agus àireamh nan daoine a tha an dùil gu bheil Innleachd no Plan aca a bheireadh soirbheachadh do'n Ghàidhealtachd, chan 'eil dad a' tighinn as a sin ach bruidhinn, agus bruidhinn a tha air uairean a' dorchachadh comhairle le a teas fhéin.

Chan 'eil e furasd a ràdh cìod a tha ceàrr air a' Ghàidhealtachd an diugh, no cìod a ghabhadh deanamh nach 'eil air a dheanamh cheana. An uair a cheasnaicheas tu an fheadhainn a tha caoidh cor an dùthcha chan urrainn iad a ràdh gu bheil dad ceàrr oirre ach gu bheil an sluagh a' tanachadh agus a' Ghàidhlig a' basachadh. Tha sin fìor, ach co aige a tha a' choire, no ciamar a ghabhas e leasachadh? Sin ceistean a shaoileas daoine a tha furasda gu leòr fhuas-

saoidh mi nach biodh e doirbh do fhear-teagaisg labhairt riutha. Tha droch fhasan aig cuid a bhì leughadh a' Bhiobuill, neo a' tionndadh nan duilleag am feadh tha an searmon dol air aghaidh. Tha àm freagarrach air gach nì fo nèamh, agus air an aobhar sin, do bhrìgh gur e àm na h-éisdeachd a tha ann, bhiodh e na bu bhuannachdail do neach a Bhiobull a dhùndadh aig an àm sin agus aire gu léir thoirt do 'n nì a dh'ionnsuidh am bheil e air a ghairm aig an àm. Is ann mar sin a bhiodh buannachd aige de'n fhocal, an uair a dh'éisdeadh e agus a bheireadh e fainear e. Chan e a mhàin gu'm bheil againn ri thoirt fainear cìod a chluinneas sinn ach mar an ceudna cionnus a dh'éisdeas sinn. “Thug-aibh fainear,” arsa Crìosd, “cìonnus a dh'éisdeas sibh,” agus cha bhuin e dhuinne a chomhairle a chuir an suarachas. An uair a tha ùrnuigh air a cur suas agus aideachadh innte air peacadh, agus buidheachas air a thoirt air son maithias agus tiodhlacan Dhé, bitheadh buaidh aig sin oirn. An uair tha am Focal Dhé agus is còir ùmhlaichd a thoirt dha, agus ma tha bagraidhean ann is còir criothnachadh, agus ma 's e cuireadh agus gealladh a tha ann an dùilt mi e? Ma dhiùltas, nach ann air m'anam a bhitheas an call?

Sin, ma tà, cuid de na suidheachaidhean anns an còir dhuinn tighinn gu tigh Dhé agus cuid de na dòighean anns an urrainn dhuinn com-pàirt a bhì againn anns an t-seirbhis mhòir so, ma tha sinn a' miannachadh beannachd.

gladh gus an iarr thu orra innseadh dhuit gu soilleir cìod an innleachd a tha aca air daoine a chumail air an fhearann, agus air a' Ghàidhlig a chumail an cleachdadh, ach a cheart cho luath 's a cheasnaicheas tu iad chì tu nach 'eil innleachd air bith aca ach mar tha agad fhéin. Air neo ma tha innleachd aca 's e innleachd nach gabhadh cur an céill gun chuid-eigin a bhì a' cumail smachd air an t-sluagh mar tha Hitler agus Mussolini a' deanamh, no nach gabhadh cur an céill gun airgiod mór o'n Ghovernment a thaomadh do'n Ghàidhealtachd. Tha e duilich an diugh saorsa an toile a thoirt o dhaoine (bu dona na'n deanteadh sin) agus is ann le saorsa an toile féin agus le comhairle shuidhichte a tha a' Ghàidhealtachd 'ga tanachadh.

Clann 'n an dragh

Chan 'eil barrachd dhaoine a' fàgail na Gàidhealtachd na b' àbhaist; chan e sin an t-aobhar gu bheil àireamh an t-sluaigh a' dol sìos; is e an fhìor aobhar nach 'eil daoine toileach clann a bhì aca. Tha clann 'n an dragh

agus 'n an cuing agus sin dà rud nach toigh leis a' ghineal so.

An dràs d' ris chithear anns na paipearan-naidheachd gu bheil muinntir an eilein ud no an eilein ud eile an cruaidh-chàs agus an airc mhuladach, ach chan 'eil facal fìrinn anns na naidheachdan sin; chan 'eil anna ach ràbhart luchd-pinn a bhitheas a' glaodhach àird an cinn air eagal nach éisdear riu air dhòigh eile. Tha muinntir na Gàidhealtachd agus nan Eileanan air deagh dhealbh anns na làithean so; cha robh iad riamh cho maith dheth 's a tha iad; chan 'eil gin dhiubh a' fulang acrais no éiginn.

Chan 'eil a' Ghàidhealtachd a' dol sìos ach mar tha àitean-dùthcha eile a' dol sìos. Ann an siorramachd Pheairt; air machair Rois; anns na sgìreachdan-dùthcha an Dun-fris, tha an sluagh a' tanachadh agus na sgoilean a' fàs falamb na's luaithe na anns na h-Eileanan Siar. Tha na's lugha de stoc dhaoine air sgìreachdan reamhar ann an Lobhdaidh na tha air sgìreachdan bochd ann an Leòdhas. Tha craos nam bailtean-móra a' tarraing a steach agus a' slugadh nan àitean-dùthcha mar bha a' mhuc aig bean Eachainn Thiristich ag itheadh a codach fhéin agus roinn chreutairean eile cuideachd.

Aobharan an tanachaidh

A réir mar tha mise a' faicinn anns na sgìreachdan-dùthcha as aithne dhomh tha na còig nithean so a' comh-obreachadh le chéile gus an dùthaich a tanachadh;

- (1) Cion oibre.
- (2) Cion thighean.
- (3) Oighreachdan móra an làmhan uachdaran bhochda.
- (4) Laghanna na dùthcha air an deanamh gus a bhli freagairt air luchd-oibre nam bailtean-móra na's fheàrr na tha iad a' freagairt air tuathanaich agus croitearan.
- (5) An gaol a tha aig an òigridh air stararaich nam bailtean-móra, agus a' ghràin a tha aca air obair fearainn.

Tha e duilich a ràdh ciamar a ghabhas obair a thoirt do dhaoine mur bheil feum air an obair sin gu nàdurra; ma thòisichear air obair a dheanamh gun aobhar ach cosnadh a thoirt do dhaoine, is mìosa a dheireadh sin na thoiseach. Na'n tòisicheadh an Government air obair a dheanamh los cosnadh a thoirt do dhaoine theagamh gur e a' chrìoch a bhiodh aige gu 'n éireadh baile suas far an robh an obair, baile a chreachadh an dùthaich mar tha Glaschu no Lunnainn 'g a creachadh an diugh. Is theagamh ann am fichead bliadhna gu'm biodh an dara leth de mhuintir a' bhaile sin air an Déire,

Rathaidean ùra

Tha an Government a' cur romhpa suim mhór airgid a chosd a dheanamh rathaidean maithe anns a' Ghàidhealtachd. Tha sin feumail, eadhon ged bheir e barrachd cosnaidh do dh' Eirionnaich na bheir e do na Gàidheil (cha toigh le Gàidheil obair ghoirt no obair shalach), ach chan ath-nuadhaich rathaidean maithe a' Ghàidhealtachd; cha dean iad ach an sluagh a thanachadh na's mìosa na tha e, ged a dh' fhaodas òsd-thighean ùra cinneachadh an sud agus an so, agus a bhì soirbheachail. Ach is dona a' chrìoch e do'n Ghàidhealtachd a bhì 'g òsdaireachd anns an t-samhradh agus a bhì dol air an Déire anns a' gheamhradh. Mar is fheàrr agus is farsuinge na rathaidean is ann is duiliche e do mharsantan agus do luchd-ceaird an beò-shlàint a dheanamh air an dùthaich; cuiridh bùthan-móra nam bailtean-móra bùthan-beaga na dùthcha ann an cùil chumhainn. A cheart cho luath 's a nithear farsuinge na rathaidean gu taobh Shiar Rois agus gu taobh Tuath Chataibh bithidh iad trang fad an t-samhraidh agus an fhoghair le càraichean agus busaichean agus luchd-siubhal eile air cuibhlichean, ach is e glé bheag de bhuanachd a bheir sin do mhuintir Rois no do mhuintir Chataibh; bithidh a' bhuanachd uile do bheagan òsdairean, agus do mharsantan Ghlaschu no Ionar-nis. Ri mo cheud chuimhne b' àbhaist dhuinn ar tea agus ar siucar a cheannach o'n mharsanta againn fhéin ann an Cille-sgumain; ar min-choirce o'n mhuilleir; ar brògan o'n ghreusaiche, agus ar n-aodach o'n tàillear againn fhéin, ach a nis o na rinneadh na rathaidean farsuinge tha bùthan-air-chuibhlichean a' tighinn thugainn á Dùn-deagh agus á Glaschu, agus chan fhada gus nach bi marsanta, no muillear, no greusaiche, no tàillear anns an sgìreachd. Tha na rathaidean farsuinge air am faod marsantan-móra bùthan-air-chuibhlichean a chur gun mhàl a' cur as daibh. Tha na cisteachan anns a bheil sinn a' cur nam marbh a' tighinn thugainn á Glaschu; is b' fheudar do'n t-saor dol 'n a ghille-frithealaidh do na Sasunn-aich a bhios ag iasgach bhreac.

Gainne thighean

Is e cion thighean an cion as mìosa a tha air àitean-dùthcha anns na làithean so. Ged tha àireamh an t-sluaigh a' dol sìos chan 'eil aon tigh anns an sgìreachd so falamb; an uair a bhitheas tigh falamb bithidh dusan 'ga iarraidh a dh' aon leum. Ach cò a chuireas suas na tighean? Sin an gnothuch. Cha chuir na h-uachdaran suas iad, an dara cuid a chionn nach 'eil airgid aca, no a chionn nach fhaigh iad de mhàl orra na bheir dhaibh riadh cothromach air son na chosd iad dhaibh. Cuiridh iad suas tighean air son luchd-oibre na h-oighreachd, ach is e sin uile e. Cha mhò a tha daoine an diugh toileach tighean a chur

suas as ùr dhaibh fein, eadhon ged bhitheadh de airgid aca na leigeadh leò sin a dheanamh ; is fheàrr leò an dùthaich fhàgail seach tigh a chur suas, agus dol do'n bhaile-mhòr far a bheil e na 's fhasa tigh fhaotainn air mhàl. Is ann air Comhairle na Siorramachd a chuir a' Phàrlamaid an dleasdanas so, tighean ùra a chur suas air son an luchd-oibre, no an àite sheann tighean a bha tuiteam. Ach chan 'eil Comhairlean nan Siorramachdan a' cur suas ach na dh' fheumas iad a dheanamh ; cha ghluais iad gus an cuir Bòrd na Slàinte eagal orra. Is e a tha tachairt, ma ta, nach 'eil sgìreachd-dùthcha idir anns a bheil barrachd thighean na tha dhith air na tha innte de luchd-oibre, air chor agus ma leigeas fear-oibre, no ciobair, no geamair, no duine eile, dheth a dhreuchd, no ma théid tuathanach a mach á fhearann, no maighstir-sgoile no bancair a mach as an dreuchd, gu'm feum iad uile an sgìreachd fhàgail a chionn nach urrainn dhaibh tigh fhaotainn innte, ged bhitheadh an cridhe an ceangal ris an àite anns an do chuir iad seachad am beatha. Tha mise a' faicinn sin ann am Blàr a h-uile bliadhna ; daoine gasda a' fàgail an àite a chionn nach fhaigh iad tigh ann, air an iomain leis an éiginn do'n bhaile-mhòr no do Bhaile-chloichridh.

Droch laghanna

Fhreagradh e gu gasda air tuathanaich agus air croitearan prìsean cruidh is chaorach a bhì ard, agus siol agus buntàta a bhì daor, agus bhitheadh e furasda gu leòr do'n Ghovernment prìsean a chumail suas le siol agus feòil nan rìoghachdan eile a chumail a mach as an dùthaich, ach cha fhreagradh sin air luchd-oibre nam bailtean-móra. Chan 'eil a dhith orra-san ach biadh *saor*, agus tha iad cho lionmhor agus cho làidir 's nach 'eil e furasda do'n Ghovernment dol 'n an aghaidh. Thubhairt Coinneach Odhar gu'n cuireadh peirceall na caorach an crann air an fharadh, ach ged rinn na caoraich sin ann an tomhas, is e siol Innseanach na h-

Argentine agus cruithneachd America a tha a' cur a' chroinn air na sparran an diugh. A h-uile uair a tha a' cheist so air a cur ris an dùthaich, co dhiubh is fheàrr am biadh a bhì saor no fearann na dùthcha so a bhì air a chumail fo'n chrann, tha luchd-oibre nam bailtean-móra ag iarraidh a' bhìdh a bhì saor. Sin aon de na h-aobhair gu bheil a' Ghàidhealtachd 'g a leigeil a mach fo fheur, ach ciod air bith a their daoine eile, is e an t-adhartas a bu mhaith leamsa fhaicinn anns a' Ghàidhealtachd, am fearann a bhì air àiteach agus uiread tuathanach agus chroitèaran air 's is urrainn e a ghiùlan, agus seòrsa thuathanach agus chroitèaran nach bitheadh a' leigeil an taic ris a' Ghovernment.

Cor nan iasgairean

Ach tha aon ni a dh' fhaodadh an Government a dheanamh gun mhòran dragha no cosduis, agus a bhiodh chum maith na Gàidhealtachd, na cladaichean shiar a dhùnadh air na tràlairean a bhios ag iasgach timchioll orra agus a tha an deidh milleadh mòr a dheanamh air na lochan a b' àbhaist a bhì làn de gach seòrsa éisg, lochan anns nach 'eil lann ri fhaotainn an diugh. Ann am bliadhnanachan a' Chogaidh bha iasg pailt mu'n cuairt a' chladaich anns na h-eileanan agus b' e an t-aobhar gu robh na tràlairean air an toirt air falbh gu obair eile anns na bliadhnanachan sin, agus gu robh siol an éisg a' faotainn cothrom air tighinn beò seach a bhì air a ghluasad leis na tràlaichean agus air a thilgeadh air tìr 'n a stacanna.

Na 'n dùnadh an Government an geata-mara eadar am Parbh agus Buta Leòdhais, agus an geata-mara eile eadar Ceann Bharraidh agus Èirinn, agus 'n an cumadh iad na tràlairean taobh a mach nan geatachan sin, dheanadh sin feum mòr do na h-iasgairean. Mur bi iasgairean agus croitearan anns na h-Eileanna agus taobh a' chladaich air tìr-mòr, ciod a b' fheàrr a' Ghàidhealtachd rathaidean agus petrol agus tighèan-òsda agus luchd-siubhail ?

Annas a' Choille Bheithe

ASLING caillich mar a dìrachd. Glé thrice a' is e sin an t-aobhar a bheil sgiathan do naidheachd. B'e sin an t-aobhar gu'n deachaidh *Naidheachd nan saighdearan Russianach* o cheann gu ceann de'n rìoghachd ann an ceithir uaire fichead. Bha arm Bhreatuinn agus arm na Fraince ann an cunnart ; bha na Gearmailtich a' brùchdadh a steach air am muin mar thuil nach gabhadh cumail air ais ; bha cridheachan dhaoine anns an dùthaich so air chrith le imcheist is eagal, gun fhios aca ciod a dh' fhaodadh iad fhaicinn anns na paipearan-naidheachd am màireach. An uair a bha an rìoghachd uile

anns an t-suidheachadh-inntinn sin chualas am facal *Russianach* (gun fhios cò thubhairt e no cia as a thàinig e) agus ann an aon oidheche sgaoil an naidheachd air feadh na rìoghachd uile gu robh mìltean gun àireamh de shaighdearan Russianach air tighinn air tìr an Obar-eadhain agus am bailtean-puirt eile, air an rathad gu Southampton far am faigheadh iad aiseag do'n Fhraing. *Aisling caillich mar a dìrachd.* Creididh daoine an ni as toigh leò a chreidsinn ged nach bitheadh ann ach a' bhreug, ach cha chreid iad an fhrìnn mur bheil an fhrìnn a réir an miann. Chan 'eil ann an reuson mhic

an duine ach cuilc lag an coimeas ri cabar làidir a thoile.

Cha do chreid mise naidheachd nan saighdearan Russianach aon leth-mionaid riamh, ged chuir m' as-creideamh fearg agus miotlachd air cuid de mo luchd-eòlais, daoine a chunnaic iad le'n sùilean fhéin, agus a chual o dhaoine creideasach eile gu robh an naidheachd cho fìor ris a' bhàs. Ach ged nach abair mi an còrr mu na Russianaich, bu mhaith leam sgeul neònach no dhà eile innseadh a tha a' cur soluis air an dòigh *anns am falbh naidheachd*.

Am ministear agus an telegram

Ged nach ann an Cille-sgumain a thachair e faodaidh mi ainm Chille-sgumain agus ainm an Urramaich Niall Mac Phàrlain, a ghabhail an iasad, no an diomhanas ma thogras sibh, agus an sgeul so innseadh uime-san.

Ann am Mìosachan sònruichte bha Urnuigh air a cur air aon de na duilleagan a h-uile mìos, air a sgrìobhadh leis an Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D. Dh' fheumadh a h-uile facal a bha ri bhì anns a' Mhìosachan a bhì an làimh a' chlà-bhuailteir air là sònruichte de'n mhìos, ach cleas a dhaoine, cha do rinn an t-Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., riamh obair an diugh a dh' fhaodadh e fhàgail gus am màireach, agus glé thric bhithheadh am fear-deasachaidh agus an clò-bhuailtear a' feitheamh dhà no trì làithean ris an Urnuigh.

Uair a bha i na b' fhaide gun a ruighinn na b' àbhaist chuir am fear-deasachaidh telegram thuige, "Feum air Urnuigh gun dàil." Gu ceart is e bu chòir dha a ràdh, "Feum air an Urnuigh gun dàil," ach gus sgillinn a shàbhaladh, dh' fhàg e a mach am facal *an*, agus 'nuair a ghabh caileag a' Phost Office am fios-dealain ud o'n Oban sgrìobh i *u* bheag an àite U mhòr, "Feum air urnuigh gun dàil."

An t-seachdain roimh sud chaidh bean a' mhinistir do Dhùn-éideann, agus gun dad aice fo'n fhacal, thubhairt caileag a' Phost Office ris a' bhalach a bhiodh a' liubhairt nan telegrams, balach a bha car leasg agus màirnealach, "Ruith do'n Mhanse cho luath 's a bheir na cuibhlichean ann thu agus gun fhios nach 'eil bean a' mhinistir tinn."

Thachair am ministear air a' bhalach aig an dorus; dh' fhosgail e an telegram, agus 'nuair a chunnaic e ciod a bha innte, thuit 'aodann, oir dh'ichuimhnich e gu robh aige ris an Urnuigh a sgrìobhadh air an t-seachdain ud, is bha e a nis ro anmoch sin a dheanamh, oir ann an ceathramh na h-uarach bha e a' falbh air a' charbadiaruinn do Dhùn-éideann.

Dh' fhalbh e air chabhaig; bha cho beag a dh'ùine aige a dhol a dh'ionnsuidh na stéisun 's gu'm b' fheudar dha ruith.

An uair a chaidh am balach air ais dh' fharraid caileag a' Phost Office dheth an cual e ciod a

bha ceàrr? Cha chuala. Am faca tu am ministear? Chunnaic. An d' thubhairt e dad riut? Cha d' thubhairt. Am faca thu e a' fosgladh na telegram? Chunnaic. Ciod a rinn e? Thog e a dhà làimh, bhuail e a bhois air a bhathais, is ruith e a steach do'n Manse, agus an ceann greis bha e 'n a ruith a dh'ionnsuidh na stéisun.

Bu leòr sin do'n chaileig. Dh'innis i ann an cagar do dhuine no dhà gu robh bean a' mhinistir fiadhaich tinn ann an Dùn-éideann, cho tinn 's gu robh iad a' deanamh ùrnuigh air a son, agus gu'n d' fhalbh am ministear 'n a ruith a bhreith air an train. Dh'innis an duine no dhà sin ann an cagar do thrìuir no ceathrar eile nach robh dòchas air bith aig na dotairean gu'n tigeadh i bhuail. An sin stad a' chagarstaich, oir cha bu sgeul-rùin e na b' fhaide, is thòisich an naidheachd air sgaoileadh. Thubhairt bean an Tàilleir gu'n do shiubhail piuthar-a-màthar le pneumonia, agus gu'n d' thug ise an aire an droch choltas a bha air bean a' mhinistir an là mu dheireadh a bha i anns an eaglais. Ma tha pneumonia oirre-se, arsa bean a' bhancair, fòghnadh sin.

Am feasgar sin fhéin, 'nuair nach d' fhuair fear-deasachaidh a' Mhìosachain fios-freagairt o'n Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., chuir e telegram eile thuige a bha air a liubhairt anns a' Mhanse greis mhaith an déidh dha falbh do Dhùn-éideann, "Tha mi duilich gu bheil e a nis ro anmoch." Ged nach robh an telegram sin air a fosgladh bha e air feadh Chille-sgumain ann an uair a dh'ùine gu'n do shiubhail bean a' mhinistir le pneumonia; gu robh trì dotairean timchioll oirre, agus làn an tighe de mhinistearan ag ùrnuigh air a son, ach a dh'aindeoin sin uile, gu'n do bhuail an tinneas i cho làidir 's nach do sheas i ach dà là ris. Thòisich muinntir Chille-sgumain air foighneachd de chàch a chéile an cualas c' uin a bhithheadh an tiodhlachadh ann, ach am feadh 's a bha iadsan a' feitheamh ri telegram mu'n tòrradh bha Niall Mac Phàrlain agus a bhean gu h-aighearach an Dùn-éideann, eadar an Zoo agus Tigh-nan-dealbh.

An creideadh tu gu'n tachradh a leithid sud am measg dhaoine laghach fìrinneach; daoine nach d' fhàg sin dhiubh an sgoil agus an robh iad ceithir bliadhna deug co dhui, agus cuid dhiubh fada na bu shine?

Bàrnabas Tòbit agus Susanna

So sop eile a leigeas fhaicim dhuit mar a sgaoileas naidheachd. Ann an Oil-thig Chill-rimhinn bha àrd fhear-teagais a bha 'n a sgoilear maith. Faodaidh mi Bàrnabas Tobit a ràdh ris, ged nach b' e sin ainm idir. Ach ged bha e maith air Eabhra agus air Greigis, cha robh bean aige, rud a bha 'n a ionghnadh do bhoirionnaich Chill-rimhinn, agus rud air am bitheadh iad a' bruidhinn 'n am measg fhéin,

oir bu duine e leis am bu toil companas a chochreutairean.

An uair a bha Press Oil-thigh Oxford a' cur a mach leabhraichean an Apocripha dh'iarr iad air Bàrnabas Tòbit an dà sgrìobhadh so a ghabhail os làimh, *Susanna*, agus *Oran na Triùir Chloinne*. No mar theirear ris gu goirid, *An Triùir Chloinne*. Thug e seòrsa de ghealltanas gu'n deanadh e an obair so dhaibh agus gu'n ullaicheadh e na sgrìobhaidhean ud air son a' chlà, ach bha e cho màirnealach uime agus bha e cho duilich dhaibh dad fhaotainn as a làmhan 's gu'n do thòisich Press Oil-thigh Oxford air am faidhidinn a chall, agus mu dheireadh chuir iad telegram thuige ag iarraidh air an gnothuch a chur an dara taobh gun an tuilleadh dàlach, "An gabh thu 'Susanna' agus 'An Triùir Chloinne' no nach gabh? Freagair a dh'aoon ruith." Chuir e am freagairt air ais leis a' bhalach a thàinig leis an telegram. "Gabhaidh mi 'Susanna' ach cha ghabh mi 'An Triùir Chloinne'."

Ann an seachduin bha e air feadh Chill-rimhinn gu robh Barnabas Tobit a' dol a phòsadh. Cha b' urrainn duine air bith innseadh cò i, ged bha na boirionnaich ann an ireapaich a chluinntinn, ach bha e air a mhonmhur gur e Susanna a b' ainm dhi; bantrach aig an robh triùir chloinne, ach gu'n do rinn Bàrnabas Tòbit cùmhnant ri a cuideachd nach bitheadh gnothuch aige ris a' chloinn, agus gu'm feumadh iad an cumail ann

an Oxford. Bha e air a ràdh cuideachd gu robh i leth-cheud, mur robh i os a chionn, agus gu robh Tòbit a' feuchainn ri tarraing air ais agus an do bhruidhinn a cuideachd gu maith teann ris.

Feuch, cia mór an connadh a lasas teine beag!
Togail mhór air stéidh nach seas!

An fhirinn air a dreach

Bha mi uair-eigin an dùil gur e a' bhuannachd as fheàrr a gheibh daoine bho sgoil, gu bheil an t-ionnsachadh a tha iad a' faotainn anns an sgoil 'g an dìon o bhi creidsinn naidheachdan no barraghlòir air nach 'eil dreach na firinn. Bha mi an dùil gu'n teagaisg sgoilearachd do dhuine an fhirinn aithneachadh air a dreach. Tha daoine ann as urrainn sin a dheanamh, aithnichidh iad an fhirinn air a dreach, ach tha mi a' faicinn a nis gu'm faighear an seòrsa sin am measg dhaoine nach d' fhuair a bheag de sgoil cho tric 's a gheibhear iad am measg sgoilearan. Cha dean "ionnsachadh" no "sgoil" atharachadh mór air an inntinn a tha aig duine gu nàdurra. Cuir duine aig a bheil inntinn C3 gu nàdurra do'n Chollaist fichead bliadhna, agus cha bhi aige ach inntinn C3 air a' cheann mu dheireadh, ged bhithheadh treatlaich mhór a dh'èòlas aige. Agus air an làimh eile aithnichear an inntinn a tha A1 ged nach bitheadh a' bheag de sgoil ann an ceann an fhir aig a bheil i. Is treasa dùchas na oilean.

Ichabod

(BHA so air a chur thugam á eilean Thiriodh le Ceit Nic Fhionghuin, ann an Odhrisgear, agus tha mi 'g a thoirt am follais a chionn gu bheil e ag ùrachadh mo chuimhne féin, agus gu'n ùraich e cuimhne dhaoine eile anns na h-Eileanan an Iar air an duine bheannaichte, an t-Urramach D. T. Mac Aoidh, nach maireann. Tha gineal ùr ag éirigh suas do nach b' aithne D. T. Mac Aoidh no a dhòighean.)

Bhò chionn ghoirid bha mi a' dol thairis air seann litrichean a fhuair mi o chionn fhada, agus 'n am measg thachair té orm bho'n mhinistear Mac Aoidh, agus *tract* Bheurla 'n a broinn fo'n ainm 'Ichabod.' Leugh mi an *tract*, is chòrd i rium cho maith 's gu'm b' fheàrr leam gu'n gabhadh i cur ann an Gàidhlig. Ach cha ghabh.

Their cuid gu bheil a' Ghàidhlig na's mìlse an Bheurla. Tha, ma's ann air gnothuichean Gàidhealach a thatar a' bruidhinn, ach gnothuch a tha air a thoirt á cànan eile cha bhith-eadh e idir cho milis ann an Gàidhlig.

Duine gun ghruaim

'S ann againne a bha an reuson a bhi taingeil an ùine fhada a bha Mghr Mac Aoidh againn na

mhinistear an Tiriodh. Ged bha ministearan maith eile againn, chan fhaca mise riamh duine eile a bha cho coltach ris an rud a bu chòir do mhinistear a bhi 'na dhol a mach, mar their sinn, ri Mghr Mac Aoidh. Cha chuireadh ni fo'n ghréin fuadach air o thigh air bith, agus cha robh fuath 'na inntinn do neach air thalamh. Duine naomh, ged is beag a bha de choltas naoimh air, co dhui aig amannan, oir bha e làn dibhearsoin. 'N uair a bhithheadh e a' searmonachadh bha e a' lasadh le dùrachd agus trom air fhéin, ach cha robh coltas aingil air anns a' phupaid air a shon sin. Is gann gu'n tuigeamaid gu dé a bhiodh e ag ràdh, ach bha h-uile duine toilichte le a shearmon, agus mar shearmonaiche cha robh a leithid ach annamh. Tha cuimhne agam gu maith gur e so toiseach na h-ùrnuigh aige daonnan, "*A Thi Naoimh agus Uile-bheannaichte, is Tu féin a mhain an aon Dia bèd agus fìor,*" agus fad na h-ùrnuigh bhith-eadh e 'ga chrathadh féin a null 's a nall air a' shàil anns a' phupaid.

Na làithean sona

O, nach bu mhaith na'n robh sinn air ar n-ais anns na làithean ud! Ach chunnaic mise na làithean ud, is fòghnaidh sin. Bithidh iad 'n

am chumhne gu bràth, agus is e sin an t-aobhar gu bheil mi ag ràdh gu bheil aobhar againn a bhi taingeil gu robh Mghr Mac Aoidh againn mar mhinistear mòran bhliadhnachan.

Bha an litir air an do sheall mise an là roimhe air a sgrìobhadh 'nuair a bha e fhéin agus a bhean a' fàgail an cilein; 's e a bhean a sgrìobh i, ach chuir e fhéin crioman innte aig an deireadh, agus tract agus earail mhaith mar bhithheadh e a' deanamh daonnan. Cò riamh a fhuair litir o Mhghr Mac Aoidh gun sin?

Is duilich leam a bhi faicinn a' Mhanse aige a' dol a dh'olaidh an diugh; do 'n ghineal againne is e "Manse Mhic Aoidh" a bhios ann gu bràth. Rud bochd a tha ann, mansaichean agus tigheansgoile a bhi falamh, no air an suidheachadh air mhàl. Chan ann air a shon sin a chaidh an cur suas; ach air son gu'm biodh daoine ionnsaichte ann ta aig am biodh ùghdarras am measg an t-sluaigh; daoine a b' fhiach dhuit feasgar a chur seachd còmhla riu anns an t-seòmar, agus a bheireadh dhuit eòlas agus *edification*. Ach chan fhaigh thu sin an diugh ann an tigh-sgoil anns an àite so; chan 'eil romhad ach mar gu'm biodh *encyclopaedia* làn de threathlaich anns nach 'eil bladh no tlachd. *Ichabod! Ichabod!*, dh' fhalbh a' ghàidh o Israel.

An diadhaidheachd fhìor

Cha toigh leam uair sam bith a bhi gabhail gnothuic ri ministearan no ri daoine a tha a' searmonachadh; is maith leam air sgath Nèimh leigeil leò. Cha mhise am breitheamh, ach air a shon sin chan 'eil e duilich do dhuine a thàinig gu aois fhaicinn nach 'eil eòlas no sealladh aca air nèamh no air a' bheatha a tha romhpa seach mar tha againn fhéin, oir tha sinn uile mar gu'm bitheadh a' chlann bheag a thaobh an t-saoghail spioradail nach fhaca sinn riamh. Tha an t-amadan as motha cho fiachail ann an sealladh Dhe ris an duine aig a bheil ionnsachadh agus gliocas. Duine air bith a tha deanamh mar is fheàrr is urrainn dha, agus nach 'eil naimhdeil no eucorach ann an gnothuichean saoghalta, sin an seòrsa duine a tha ionmhuinn le Dia. Tha peacadh agus peacadh ann, ach is

e na peacaich as miosa, an fheadhainn a tha sanntach, cuilbheartach, guineach, a dh'aindeoin gu bheil eòlas aca air a' Chreideamh Chrisduidh. Thig iomadh rud nach 'eil Criosdail a steach air t' iinntinn uir uairean, air chor agus gu'n abair thu riut fhéin, "*Cha bu chòir dhomh sud a ràdh,*" no "*Tha mi duilich gu'n do rinn mi sud,*" ach bheir Dia maitheanas do dhuine de'n t-seòrsa sin ma dh' iarras e e.

Ach is rud eile e daoine a bhi a' suidhe anns an eaglais agus coltas cho sòlaimte orra 's gu'n saoiladh tu gur ann an nèamh a tha an smuaintean, agus an smuaintean air beathaichean an coimhearsnaich a dh' fhàg iad dlùth do 'n mhòintich oidhche Shathurna, an dòchas gu'n rachadh aon de na beathaichean innte. Am faigh a leithid sin de dhaoine nèamh. Chan fhaigh, chan fhaigh; chan abradh am ministear Mac Aoidh fhéin gu'm faigh, ged bha e cho maith agus cho caomhail 's nach bu toigh leis duine air bith a dhùnadh a mach à nèamh.

Chan 'eil uair a sheallas mi air a' Mhanse aige nach cuimhnich mi air; am Manse anns an robh duine naomh aig an robh ùghdarras, ministear ris am b' fhiach ministear a ràdh agus duine-uasal. Ach tha am Manse a nis falamh; agus chan fhaicear an diugh 's an àite so a leithid.

Fhreagradh am Manse gu gasda air ministear mòr ceart a leig dheth a dhreuchd ann an deireadh a làithean agus a shealladh thairis air an fheadhainn òga, seann duine còir a bheireadh searmon ceart do 'n t-sluaigh an dràs 's a ris, chan ann air son cosnaidh ach le toil a bhi bruidhinn ri daoine mu Dhia agus mu'n bheatha mhaireannaich. Na 'n toilicheadh e dh' fhaodadh e a bhi deanamh laoidhean 'n a sheann aois, ach is e mo bharrail fhéin gur fheàrr do dhaoine aon laoidh mhaith a bhi aca 'g a seinn daonnan seach a bhi ag uisneachadh tòrr de laoidhean dona, anns nach 'eil, an déidh saothair mhór a chosd orra, ach an aon ni ann an atharrachadh dòigh.

Tha an t-àm agam sgur ach b' fheàrr leam gu robh Manse Mhic Aoidh air a shuidheachadh air mhàl air ministear de 'n t-seòrsa a tha mi ag ràdh. Tha an t-àite cho bòidheach, ach tha *Ichabod* air a sgrìobhadh air na ballachan, agus air na h-uinneagan, agus air a' ghàrradh.

Aig an Uinneig

Cléir Lathurn

THA na h-eaglaisean a bha gun mhinistear ann an Cléir Lathurn a' faotainn dà mhinistear òg a bhitheas 'n an neart do'n Chléir; Uilleam Dòmhnallach, M.A., a tha dol do Sheann Eaglais an Obain, agus Calum Mac Thòrcadail, M.A., a tha dol do Lios-mór.

Tha uiread a dh' eaglaisean anns an Obain 's gu'm faodadh té dhiubh a bhi 'n a h-eaglais Ghàidhlig uile gu léir, gun Bheurla idir, agus

na'n gabhadh sin deanamh 's e an t-Seann Eaglais a bhiodh freagarrach air son na Gàidhlig. Cha mhór nach 'eil e cho duilich dà chàinain a chumail beò ann an coimhthional 's a tha e seirbhis a dheanamh do dhà mhaighstir.

Cha mhór eaglaisean anns a' Ghàidhealtachd a tha na's trùine air ministear na Seann Eaglais an Obain, far a bheil trì seirbhisean a h-uile Sàbaid, a thuilleadh air classaichean

Biobuill agus sgoil-Shàbaid. Ach gu fortanach tha am ministear ùr òg, agus luath, agus làidir, agus a réir mar tha mi a' cluinntinn, maith air obair.

Ged nach 'eil Lios-mór an diugh cho inbheach no cho usal am measg nan eileanan eile 's a bha e an uair a bha Easbuig Earra-Ghàidheal a' fuireach an Caisteal Ach-andùin tha e 'na eilean cho bòidheach agus 'na sgìreachd cho ion-mhiannaichte 's gu'm faod Calum Mac Thòrcadail a bhithoilichte gu'n do thuit a chrannchur ann ann an toiseach a mhinistrealachd. Is e Uidhisteach a tha ann am ministear ùr Lios-mór; bha e air oileana-chadh an Oil-thigh Chill-rimhinn agus 'na fhear-cuideachaidh an Inbhir-Esc far an d' fhuair e ionnsachadh maith bho mhinistear maith, an t-Ollamh Uilleam Edie nach mair-eann. Tha Gàidhlig mhaith aige, is bithidh sin 'n a chuideachadh d'a bhràithrean ann an Cléir Lathurn.

'S e ministear a b' ainmeile a bha riamh an Lios-mór, an t-Urramach Dòmhnall Mac Neacail; bha sia deug de chloinn aige ach shiubhail a' chuid mhór dhiubh 'n an leanaban. Choisinn e cliù am measg a luchd-dùthcha le dol an caonnaig ris an Ollamh Mac Iain, ach b' e sin seangan a' toirt greim á gearran, no Tomas na h-Ordaig a' gleachd ri Fionn Mac Cumhail. Bha e air a ràdh gu robh e 'n a sgoilear maith agus 'n a bhàrd maith, ach chan 'eil cuimhne air dad d'a bhàrdachd a nis ach an aoir shalach a rinn e do'n Ollamh Mac Iain; "an losgann mhà-gach," mar thubhairt e ris.

Ministearan agus Gnothuichean

Tha mòran dhaoine an dùil nach 'eil ministearan suas ri gnothuichean, agus mar sin nach bu chòir dhaibh làmh a bhith aca idir ann an riaghladh na Siorramachd, no ann an riaghladh na dùthcha, no eadhon ann an cùisean aimsireil na h-eaglais; gu'm bu chòir dhaibh an obair sin fhàgail aig daoine a tha suas ri gnothuichean, tighearnan-fearainn, bàillidhean,

marsantan, luchd-lagha, bancairean, foirbhich. Tha mise a' creidsinn gu'm biodh e glic do mhinistearan cho beag 's is urrainn dhaibh de riaghladaireachd a ghabhail os làimh, agus an aire a thoirt air an fhìor obair fhéin, an obair spioradail a thugadh dhaibh ann am ministrealachd an Fhacail, ach air a shon sin chan 'eil mi a' creidsinn nach 'eil ministearan a cheart cho glic agus cho crionna ann an gnothuichean ri seòrsa air bith eile de dhaoine.

Tha mòran dhaoine anns an dùthaich aig a bheil am boirenn so de 'n chuthach 'n an ceann, gu bheil iad an dùil gu'm bitheadh cùisean na rioghachd air an ceartachadh gu luath na'n robh riaghladh na rioghachd an làmhan dhaoine a tha suas ri gnothuichean, *business men*, mar their iad. Chan e a tha iad a' ciallachadh leis an fhacal sin, daoine aig a bhèil sealladh fada agus farsuing a chiom gu bheil eanchainnean maith aca, ach daoine a rinn fortan a' reic sìucair, no a' togail bhàtaichean, no a' deanamh *motor cars*, no a' malairt airgid. Nar leigeadh Dia gu'n cuireamaid an rioghachd air chùram an t-seòrsa sin! Bu cho maith leam a cur air chùram nam ban. Bha tuilleadh 's a chòir ann an làmhan an t-seòrsa dhaoine sin am bliadh-nachan a' chogaidh, agus is e bu deireadh dha nach mór nach do bhris iad an rioghachd. Dh' at an cinn mar gu'm biodh balloon. Ann an ceart da-rìreadh b' fheàrr leam bàird, agus speuradairean, agus ministearan, agus sgeulaichean, agus dealbhadairean, a bhith a' riaghladh na rioghachd na dròbhairean agus marsantan, ged their an saoghal nach 'eil ann am bàird no ann am ministearan ach leanaban a thaobh gnothuichean. Ach tha urrainn mhaith ag ràdh gu bheil nithean ann a tha air am foillseachadh do leanaban ach a tha foluichte air daoine a tha dichollach ann an gnothuichean.

Tha gliocas an duine ionnsaichte ri fhaotainn le alhais.

Agus fàsaidh e glic ma tha 'inntinn suor is mòran ghnòthuichean.

Laoidh (O'n Bheurla)

O M' anam dlùthaich cathair gràis,
Far an éisd an Slàn'ghear caomh:
Dean sleuchdadh sìos aig easan Ios',
Cò chailleadh riamh ri 'thaobh?

Do ghealladh féin mo bhonn a mhàin,
Gu dol le dànachd dlùth,
Oir ghairm Thu ann' tha uallaicht' sìos,
'S gur mis', O Thighearn, aon dhiùbh.

Fo uallach peacaidh lùbt' gu lar,
Fo ainneart Shàtain sgith,

Fo strì a muigh 's fo gheilt a stigh,
'Na d' fhasgadh faigheam sìth.

Bi dhomh 'na d' sgéith 's na 'd uaigneas caomh,
Mar sin ri d' thaobh, tre ghràs,
Gu seas mi gruaim m' fhir-casaidh cruaidh,
'S mi 'g inns' gu'n d' fhuair Thu bàs.

O 'n gaol do-luaidh! am fuil do bhàis,
Air crann fo nàir' a dh' éug,
Chum ciomtaich mar tha mis' gu 'n earb
Ri éifeachd d' ainm 'n ar feum.

D. M. M., an Dearbhaig.

Slaint is Fallaineachd

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEÒID, M.A., EAGLAIS IAIN KNÓX, AN GLASCHU

"Uime sin, a mhuinntir mo ghràidh . . . làn-oibrichibh 'ur slàinte féin le h-eagal agus ball-chrith: oir is e Dia a dh' oibricheas annaibh, araon an toil agus an gníomh a reir a dheagh-ghean féin."—PHILIPIANAICH, ii. 12-13.

THA an abstol ag radh an àit eile nach bi feoil air bith air a fireanachadh am fianuis Dhé tre oibre an lagha. 'Se sin, tre oibre fhéin, nach 'eil e comasach do neach air bith e-fhéin a shaoradh. Ge b' e dé cho maith agus a tha a chaithe-beatha; ge b' e dé cho feumail agus cho tròcaireach agus cho coibhneil agus a tha a ghníomharran nach dean sin a shaoradh. So teisteanas facal Dhé, nach 'eil e comasach do neach air bith e-fhéin a shaoradh, air cho maith is cho cliùiteach is cho tròcaireach agus a tha a dheanadasan. Agus tha féin-fhiosrachadh cridhe an duine a' togail na dearbh fhianuis, 'se sin, nach dean duine aon chuid e-fhéin fhreanachadh am fianuis Dhé, no' anam a shaoradh le a dheagh dheanadasan.

Ciod a réist, a tha an abstol ag ciallachadh an so ann a bhí ag radh ruinn: "Làn-oibrichibh 'ur slàinte fhéin le h-eagal agus ball-chrith." Am beil e a' sparradh oirn sinn a dheanamh an ni sin nach 'eil an comas do dhuine air thalamh a dheanamh, 'se sin, sinn-fhéin a shaoradh. Is cimteach nach 'eil. Dé a réist, a tha e ag ciallachadh? Tha mi a' smaoinichadh gu'n tuig sinn mar so e le bhí deanamh gréim, agus ag cumail cuimhne, an toiseach air.

Tiodhlac Dhe

I. Gur h-e tiodhlac a tha 'san t-slàinte—saor thiodhlac Dhé.

Fhaic thu, chan urrainn dhuit ach soitheach criadhach a dheanamh de chriadh. Faodaidh tu, ma tha an sgil sin agad, soitheach fìor chuimte is fìor eireachdail is fìor fheumail a dheanamh de chriadh, ach mur 'eil stuth agad ach criadh chan 'eil e an comas neach air thalamh, soitheach airgid a dheanamh de'n chriadhaidh. Le oibreachadh na criadhaidh chan 'eil e an comas duine beò cuspair airgid a dheanamh. Cha mhò as urrainn neach 'sam bith ge b' e de cho lamhcharach is cho sgilear agus a tha e, soitheach òir a dheanamh de dh' airgid. Tha an soitheach a reir an stuth as a bheil e air a dheanamh.

Faodaidh saor, bord-bidhe maith agus feumail a dheanamh de fhiodh giubhais, bòrd a bhios grinn agus feumail gu leòr, ach cha do rugadh an saor sin as urrainn bord daraich a dheanamh mur 'eil fiodh aige ach giubhas. Tha

mar sin an ni a nitear a reir an stuth as a bheil e air a dheanamh . . . ma's ann de chriadh 'na chuspair criadh, ma's ann de fhiodh 'na chuspair fiodha, ma's ann de dh' òr 'na chuspair òir. A reir gné a stuth is ann a tha a ni a nitear dheth.

Stuth na Slàinte

A nise, ma tha stuth na slàinte aig an duine fhéin, ma tha stuth na beatha maireannaich aig an duine nadurrach faodaidh e gun teagamh an stuth sin oibreachadh agus a shlàinte fhéin oibreachadh a mach agus a cur gu buil. Ma tha stuth anam an duine gu nadurrach fìor agus ceart agus naomh faodaidh an duine gun teagamh an stuth sin a chur gu buil agus bithidh a shlàinte fìor agus naomh agus ceart nuair a chuireas e ceann-crioch air an obair. Ach ma's e agus gu bheil anam an duine gu nadurrach peacach agus truailidh, ma's e agus gu h-e so an stuth as a bheil e dol a dheanamh soitheach, ge b' e de cho cuimte is cho grinn agus cho feumail agus a bhios an soitheach chan 'eil ann ach soitheach peacach agus truailidh. Cha ghabh soitheach òir a dheanamh de chriadhaidh. Cha ghabh slàinte a bhí 'air oibreachadh a peacadh is truailleachd is bàs, ach nam bitheadh stuth na slàinte againn . . . beatha is gràdh Dhé ann an Criosd . . . dh' oibriceadh sinn an sin i. Tha, ma tha, Dia a' toirt so dhuinn ann an Criosd mar thiodhlac. So stuth na slàinte, beatha is gràdh an t-Slànuighear agus is e saor thiodhlac Dhé dhuinne e. Tuigeamaid so, ma tha, a chairdean, gur h-e tiodhlac Dhé a tha 'san t-slàinte agus gu bheil i againn ann an Criosd; agus aon uair agus gu'n gabh sinn ris-san gu'm faod sinn an sin toiseachadh air oibreachadh ar slàinte féin, agus bithidh an soitheach slàn nuair a chrìochnaichear e agus bithidh e air a dheanamh de'n òr, de dh' fhìor stuth na slàinte a tha ann an Dia.

Chi sinn mar sin, a chairdean, gur h-ann ri Criosduidhean a tha an abstol a labhairt an so; ri muinntir a ghabh ri Criosd agus aig a bheil esan 'nan anam. Gabh, ma tha, ri Criosd agus bidh stuth na beatha maireannaich air do shiubhal agus ge b' e de a ni thu mairidh e agus tha slàinte is beatha ann. Feumaidh sinn mar sin stuth na slàinte fhaòtinn mar thiodhlac o Dhia mus urrainn dhuinn toiseachadh air an t-slàinte sin oibreachadh.

Tiurr gun fheum

II. *A rìs, feumaidh an tiodhlac so a bhi air a chur gu buil.*

Ann an Criosd ar Slànuighear tha stuth na slàinte, no na beatha maireannaich, againn. Ach ma tha thu a' dol a thogail tìghe, faodaidh na clachan agus an t-aol agus am morghan . . . stuth an tìghe . . . a bhi air an làrach, ach mur a teid sin oibreachadh cha bhi an tìgh air a thogail, cha bhi ann ach tiurr gun fheum. Tha againn ri cur gu buil an stuth a thug Dia dhuinn ann an Criosd.

Chan e sin a mhain, ach mur a h-oibrich sinn e theid e a dhìth, mur a cuir sinn gu buil an t-slàinte fàgaidh i sinn. Tha na lighichean ag radh, nan crochadh tu do làmh ri t' amhaich fad bliadhna, ged nach biodh càil cearr oirre, ann an ceann an ama sin gum bitheadh i gun lùthas gun fheum seach nach robh thu ga cleachdadh. An ni nach dean thu feum dheth agus nach cuir thu gu buil theid e dholaidh.

Bha mi a' leughadh gu bheil uamhaichean móra air cladaichean Cheanntaogaidh an America a tha dol fada fada a steach fo an talamh far nach ruig leus soluis ; agus gu bheil seorsa éisg a' tighinn beò ann an sin ann an dorachdas na fairge agus nach e mhàin gu'n chaill iad am fadharc ach gu'n chaill iad eadhon clach na sùlach fhéin . . . far am bu chóir clach na sùlach a bhi nach 'eil ann ach slochd falamh. Seach gu robh iad daonnan a' tighinn beò 'san dorachdas agus gun a bhi cleachdadh an sùlean gu'n chaill iad gu tur an sùlean. Sin mar a thà, mur dean sinn feum de na buadhan a tha againn, caillidh sinn iad. Nach minic a chunnaic sinn neach a sgar a dheanamh feum de mheadhonan nan gràs agus a dh' fhàs mi-chùramach gu'n chaill e comas feum a dheanamh de nithean maith is spioradail Dhé. Chunnaic sinn iad a' dol aog am measg a' phailteis agus iad air an càil a chall le cion a' chleachdaidh agus leis a' mhi-chùram. A chairdean, làn oibrichibh bhur slàinte fhéin a thug Dia dhuibh ann an Criosd. Cuir an t-slàinte gu buil tre ùrnuigh is tre bhi leughadh Facal Dhé ; tre aoradh an tìgh Dhe, tre chomunn sluagh an Tighearna, tre bhi ag cuideachadh an aobhair agus air iomadh dòigh eile. Mur cuir, caillidh tu i.

Cleachdadh granda

Ach a thaobh na cuise so, dh' fhaodainn-sa innse dhuibh ni n'as ònghantaiche agus n'as uamhasaiche na tha bhairt mi. Tha treubh sheangain ann, agus tha an cleachdadh granda agus aingidh aca a bhi deanamh tràilleàn de threubhan eile de sheangain. Is e na traillèan so a tha 'na saighdeirean aca, agus is iad a tha deanamh gach seorsa oibre d'am maighstirean ag cumail an tìghean glan, 'ga sgeadachadh

fhéin agus a' solair an loin dhaibh ; is iad, agus eadhon ag cur am bidhe 'nam beul an déidh a chagnadh dhaibh. Chan 'eil na " h-uaislean " fhéin a deanamh aon ni cruichte. Ach so buil na cuise : gu'n chaill na " h-uaislean " comas am bidhe a chagnadh ; gu'n chaill na carbadan aca an luthas agus an comas, agus a nis gu'm faigh iad bàs leis an acras agus pailteas bidhe air am beulaibh, mur cuirear nam beul e air a chagnadh a cheana. Nach ann mar sin, a charaid, a tha moran dhaoine a faotainn bàis, agus pailteas de lòn spioradail Dhé air am beulaibh agus gun iad comasach air a ghabhail.

Cothrom air a chall

A dhuine, mur a cuir thu gu buil na cothroman agus na tiodhlacan a thug Dia dhuit ann an Criosd theid thu a dhìth, agus fa dheòidh caillidh tu eadhon comas feum a dheanamh de shaor thiodhlac Dhé a tha e a' tairgse dhuit ann an Criosd ughdar is cuspair na slàinte. " So an àm taitneach, so là na slàinte."

Ann a bhi ag oibreachadh, ma tha, ar slàinte tha am ball-sampuil a th' againn ann an Criosd cho coimhlionta is cho glòrmhor agus gum buin dhuinn eagal agus ball-chrith a bhi oirnn gun fhios nach tig sinn fada fada gearr . . . agus tha fhios gu'n tig . . . air a choiliontachdsan agus air a ghlòir-san. Air eagal nuair a bhitheas ar saothair agus ar beatha 'san t-saoghal-sa criochnuichte nach bi ar slàinte-ne coltach ris-san. Is ann le bhi cumail Chriosd fa chomhair ar sùl a bhios mothachadh againn air staid ar n-anama fhéin. " Làn oibrichibh 'ur slàinte fein le h-eagal agus le ball-chrith."

Cumhachd Chriosd

III. *Rud eile. Cuimhnicheamaid so cuideachd: Gur h-e Dia a tha ag oibreachadh 'na shluagh fhein.*

Nuair a tha sinn ag gabhail ri tiodhlac na slàinte ann an Criosd tha esan tre a spiorad ag gabhail còmhnuidh annainn. Cha mhò as mise, ars' an abstol, ach Criosd a tha ag gabhail còmhnuidh annam. Tha a làthaireachd-san agus a spiorad-san a tha annainn, a' tabhairt toil dhuinn gu bhi ag cur na slàinte gu buil, gu bhi deanamh feum de stuth na slàinte a fhuair sinn ann an Criosd. Is e cion na toile as coir-each gu bheil móran againn mar a tha sinn fada fada air ais ann an coimhliontachd na slàinte. Tha, ma tha, Criosd nuair a tha sinn maille ris, agus esan annainne agus sinne annsan, a' beòthachadh agus ag ath-nuadhachadh na toile.

Fhaic thu, ma tha toil aig neach do neach eile ni e ni sam bith air a shon ; agus an uair a tha toil againn do obair araidh is ann a tha fadachd oirnn agus an teid sinn an ceann na h-obrach sin. Tha a leithid a thoil aig cuid a dhaoine do bhi

a' breacach agus gu'n cailleadh iad cadal na h-oidhche fhéin air a sgàth. Is iomadh fear a chaill. Tha a leithid a thoil aig cuid a dhaoine de Dhia agus gur minic a chuir iad seachad earrainn mhór de'n oidhche ann an co-chomunn Dhé. 'Leugh mi ann an eachdraidh beatha an Naoimh Fransaigh á Assisi gu robh e fad na h-oidhche aon uair ag ùrnuigh agus gun e ag radh facal ach, "Mo Dhia agus m' uile"; "Mo Dhia agus m' uile."

Toil agus gnìomh

Bha an sean-fhacal ag radh: "far am bi toil bi gnìomh"; agus "a dh'aindeoin de their na slòigh cha ghlòir a dhearbhas ach gnìomh." 'Se dé a tha sinn a' deanamh a dhearbhas dé an adhartas a rinn sinn anns an t-slàinte, ann a bhi ag oibreachadh ar slàinte fhéin. Tha cuid a dhaoine ann agus ch'agus gheibh iad obair ri dheanamh ann an Eaglais agus an aobhar Dhé. Tha iad feumail gu bhì ag cur air adhart gach nì a tha ri dheanamh. Tha toil aca. Tha

spiorad Dhé agus gràdh Chrìosd annta a' toirt toil dhaibh. Tha Dia ag oibreachadh annta araon ann an toil agus ann an gnìomh. Nuair a tha feadhainn eile ri bruidhinn, agus gun nì ach bruidhinn, tha iadsan a' deanamh ni-eigin. Sin agad Dia ag oibreachadh annta ann an gnìomh. Agus is e spiorad Dhé a tha 'gan treòireachadh anns gach nì, agus ann a bhi ag cur loinn air gach gnìomh a ni iad. Chithear grinneas a làimhe-san air an deanadasan.

Obair agus Slàinte

Tha an obair so a' toirt am barrachd slàinte dhaibh; tha i a làn-oibreachadh a' slàinte féin dhaibh. Cha robh duine a riamh ceart agus cha robh fear a riamh fallain gu'n bhì ag obair, agus tha iadsan a fas n'as slàine agus n'as fallaine tre an gnìomharran. A charaid, agus a bhana-charaid, gabh ris an t-slàinte ann an Crìosd, agus na fan aig an sin ach làn-oibrich a mach i le h-eagal agus ball-chrith; oir is e Dia a tha ag oibreachadh annad araon an toil agus an gnìomh."

Conrad agus a' Chorra-bhàn

LEIS AN OLLAMH GILLEASBUIG DÒMHNULACH, AN DÙN-ÉIDEANN

ANNS na làithean deireannach so tha pailteas eòlais againn air sgeula maith is dona a tha innleachd na h-aimsir a' giulan air sgiathaibh na gaoithe bho dhùthchanna cian agus fagus. Ach cha b'ann an diugh no an dé, ach bho na linntean 'nuair a bha an saoghal òg, a bha eòlas air a ghiulan gu clann nan daoine, cha b'ann air sgiathaibh na gaoithe, ach leis na teachdairean a tha ar n-Athair nèamhaidh a' beathachadh ged nach cuir iad sìol, ged nach buain iad, agus ged nach cruinnich iad a steach do shaibhlean. 'Nuair a chluinnear guth an turtuir anns an tìr tha sin ag innseadh gu bheil an samhradh air an rathad, agus nach diobair an gealladh fhad 's a mhaireas an saoghal, nach sguir là agus oidhche, fuachd agus teas. 'Nuair a tha an gobhlan-gaoithe a' tighinn bho na dùthchannan deas tha e a' giulan na teachdaireachd shòlasaich cheudna. Thug an columan, 'nuair a thàinig e le dulleag de chrann-olaidh 'na ghabh mar fhiannuis gu robh tuil an léir-sgrìos a' traoghadh, sòlas do 'n duine naomh a bha 'na shearmonache fireantachd. Bha am fàidh Jeremiah 'na dhuine air a dheachdadh leis an Spiorad Naomh agus, 'nuair a sheall e le sùil gheur air a' chruthachadh bhèd, fhuair e anns na chunnaic e teagasg freagarrach air son an t-sluaigh "Seadh is aithne do'n chorra-bhàin anns an athar a h-àm féin . . . ach chan aithne do mo shluagh-sa breitheanais an Tighearna."

Anns an Earrach

Ach is ann mu chorra-bhàin àraidh a tha e 'n am bheachd beagan a chur sìos air an duilleig so mar a leanas. An cearn àraidh de thìr Lochlainn chiteadh anns na làithean a dh' fhalbh dealbh corra-bhàin air a shnaidheadh air fiodh balla na h-eaglais an aon de bhailtean na dùthcha. Agus is i so an sgeul a tha air a h-aithris le muinntir a' bhaile, ag innseadh mar thachair do dhealbh na corra a bhì far an robh e.

Bha bantrach araidh agus a mac ag còmh nuidh anns a' bhaile sin, agus thachair a h-uile Earrach gu'n tigeadh corra-bhàn a neadachadh agus a thabhairt a mach àil dlùth do an dachaidh, agus an uair a thigeadh am Foghar bha i féin agus a linn a' gabhail an turuis do dhùthaich eile. Bha an gille òg, Conrad, agus a mhàthair anabarrach coibhneil ris an eun, agus a' deanamh fìor pheata dhi, a' sealltuinn air son a teachd a h-uile Earrach, a' cur failte oirre agus a' tabhairt bidh dhi, agus 'nuair a dheanadh Conrad fead thigeadh i a' sgiathalaich far an robh e.

An dosgaidh an dàn

Mar so chaidh na h-Earraich, na Foghair, na bliadhnaichean seachad. Dh' fhàs Conrad suas gu ìre duine, agus ghabh e seirbhis mar mhar-aiche air luing a bha seòladh thairis. Ach cha b' fhada gu an do thachair tuiteamas tubaisteach

do an luing. Mar a bha an dosgaidh an dàn bhà ionnsuidh naimhdeil air a tabhairt oirre le creachadairean mara, agus bha an sgiobadh, agus Conrad mar chàch, air an reic mar thraillan.

Shiubhail an aimsir gun sgeul air Conrad, agus chaoidh a mhàthair e mar aon ris an do rinn i an dealachadh buan. Ach bha a' chomhfhurtachd so aice; cha do sguir a' chorr-bhàn a bhi tathaich agus a' neadachadh anns an t-seann ionad.

Chaidh na bliadhnaichean thairis air Conrad an tigh na daorsa le ceuman troma mall, agus bha a dhòchas a' sìor fhannachadh nach faicheadh e dachaidh òige am feasd.

Seann charaid òige

Ach là dhe na làithean, an àm an Earraich, dé chunnaic e ach còrr ag itealaich dlùth dha, agus ag cur 'n a chuimhne tìr Lochlainn agus tigh a mhàthar. Rinn e fead ris an eun; thàinig i thuige, agus cò bha an sin ach seann charaid òige. Gun dàil thuig e gu 'n robh a' chorr air an t-slighe gu dùthaich òige, agus dh' amais e air seòl gus a chor agus ionad-còmhnuidh fhoillseachadh. Sgrìobh e litir bheag air crioman paiper agus cheangail e i gu daingean

ri' cas an eòin, ag innseadh far an robh e am braighdeanas.

Thàinig an t-Earrach agus a' chorr 'na lorg gu dachaidh Chonrad, agus mar a b' àbhaist dh' fhàiltich a' bhantrach i. Chunnaic i an litir; dh' fhuasgail i i bho chas an eòin, agus a cridhe a' lasadh le solas, chaidh i lom is dìreach far an robh am ministear air son comhairle. 'Se thachair gu'n robh Conrad mu dheireadh air a shaoradh agus air aiseag gu mhàthair, agus bha dealbh na corra a b' e meadhoin a shaorsa, le iarttus muinntir a' bhaile, air a shnasghearradh air fiodh balla na h-eaglais, mar chuimhneachan air an deagh sgeul a thug an t-eun beannaichte fo a sgiathan á tìr chéin.

Sgeul na saorsa

Nach faod sinne bho an sgeul laghaich so samhladh feumail a tharruing! Mar a dhriuidh an naidheachd so á dùthaich céin air cridheachan nan Lochlannach, nach bu chubhaidh gu'm biodh sgeul na saorsa, a thàinig bho thròcair Dhe le Iosa Crìosd, a ghairm saorsa do na braighdean agus bliadhna thaitneach an Tighearna dhoibhsan a bha an dorchadas, a' lionadh ar cridheachan le gàirdeachas agus le moladh do an Tì is airde air son a mhaithis, agus a bhearta iongantach do chlànn nan daoine.

Abraham agus an Coigreach

NIALL MAC-AN-TUAIRNEIR, F.R.H.S., LOCH PORTAIN, AN UIDHIST A TUATH

THA Dia 'n a fhacal naomh a' sparradh oirn maith a dheanamh a réir ar comais do na h-uile dhaoine. Tha Pol a' labhairt gu ro shoilleir air an dleasdanas so, far a bheil e a' comhairleachadh nan uile, ag ràdh: "Ma dh'fhéudas e bhi, mhead 's a tha e 'n comas duibh bithibh an sìth ris na h-uile dhaoineibh. Na iocaibh ole air son uile do dhuine sam bith. Uime sin, ma bhios do nàmhaid ocrach thoir biadh dha; ma bhios e iotmhor thoir deoch dha."

Tha Crìosd féin ag àithneadh dhuinn ar naimhdean a ghràdhachadh, ag ràdh: "Biodh gràdh agaibh do ur naimhdean, beannaichibh an dream a mhallaicheas sibh, deanaibh maith do na daoineibh air am beag sibh, agus deanaibh ùrnuigh air son na muinntir a ta buntuinn ruibh gu naimhdeil agus a ta 'g ar geur-leanmhuinn." (Mata v. 44)

Iochd agus tròcair

Feumaidh am fìor Chrìosduidh iochd agus tròcair a nochdadh, chan e mhàin d'a chàirdean agus d'a luchd-eòlais féin, ach mar an ceudna do'n choigreach an uair a thig e 'na rathad. Tha Maois a' deanamh so soilleir an uair a tha e ag ràdh: "Ma dh' fhàsas do bhràthair bochd,

agus gu'n téid e dhéigh-lainh agad, an sin fuasglaidh tu air: seadh, ged is coigreach, no fear-cuairt e; agus bithidh e beò maille riut" (Lebh. xxv. 35). Air an làimh eile chan fhead muinntir a bhi deas gu coire fhaotuinn do aon a chéile, agus gus a bhi 'toirt breith air aon a chéile; oir buinidh dioghaltas do'n Tighearna Dia. "Na tugaibh breith chum nach toirear breith oirbh: oir a réir na breith a bheir sibh bheir breith oirbh: agus leis an tomhas le'n tomhais sibh, tomhaisear dhuibh a ris." (Mata vii. 2.)

Naidheachd Franklin

Bha an duine fòghluimte agus innleachdach sin, Franklin, a' comhradh aig àm àraidh ri caraid mu'n an-ìochd, agus mu'n ghéur-leanmhuinn a bha cho tric 'n am measg-san a bha ag aideachadh creidimh Chrìosd, agus mu'n mhasladh a bha iad a' cur air a chreideamh le 'n giùlan féin. Dh' aichidh an caraid gu'n robh na briathran aig Franklin ro fhìor.

"Tha iad sin gun teagamh," arsa Franklin, "mar a ta sgeùl Abraham agus an duine bochd a' dearbhadh."

"Chan 'eil beachd agam air an sgeùl sin," deir am fear eile, "aithris dhomh e."

"Ni mise sin," arsa Franklin, 's e a' fosgladh

leabhar cosmhuil ri Biobull, as an do léugh e an sgeul a leanas : “ Agus tharladh an déidh nan nithe sin, gu'n robh Abraham 'n a shuidhe an dorus a bhùtha, aig dol fodha na grèine. Agus feuch, bha duine, air cromadh le aois, a' teachd a nìos as an fhàsach, agus e a' leigeadh a chudthrom air bata. Dh' éirich Abraham agus chòmhlach se e, agus thubhairt e ris, “ Teann a steach, guidheam ort, do thigh do sheirbhisich, agus ionnlaid do chosan, agus fan ré na h-oidhche, agus éiridh tu gu moch 's a' mhaduinn agus théid thu air do thurus.”

Aoradh do Dhia

Ach thubhairt an duine. “ Ni h-cadh, ach faicidh mi fuidh 'n chraoibh so ré na h-oidhche.” Agus cho-éignich Abraham e, agus thionndaidh e d' a ionnsuidh, agus chaidh iad le chéile a steach do 'n bhùth; agus dheasaich Abraham aran neo-ghoirtichte, agus dh'ith iad. An uair a chunnaic Abraham nach do bheannaich an duine Dia, thubhairt e ris, “ Car son nach 'eil thu deanamh aoraidh do 'n Dia as àirde, Cruithfhear nèimh agus na talmhainn? ” Fhreagair an duine, agus thubhairt e, “ Cha dean mise aoradh do d' Dhia-sa, ni mò a ghairmeas mi air ainm; oir rinn mi dhomh féin Dia a ta a' fantuinn a ghnàth am thigh, agus ag ullachadh nan uile nithean air mo shon.”

Las corruich Abraham an aghaidh an duine, agus dh'èirich e, agus bhuail e air, agus dh' fhuadaich se e le buillibh do'n fhàsach. Agus air a' mheadhon-oidhche ghairm Dia air Abraham, ag ràdh, “ Abraham, c'ait' a bheil an coigreach? ” Fhreagair Abraham, agus thubhairt e, “ A Thighearna, cha deanadh e aoradh dhuit-sa, ni mò a ghairmeadh e air t' ainm;

uime sin dh'fhuadaich mise e do'n fhàsach, as mo shealladh, air son a chionta.”

Foidhidinn Dhe

Agus thubhairt Dia, “ An do ghiùlain mise leis céud agus fichead, agus ochd bliadhna deug, agus an d' altruin mi e, agus an do sgeadaich mi e, a dh' aindeoin a cheannaire am aghaidh; an do rinn mi ris na h'uile ni tha sin agus nach b'urrainn thusa a tha 'n ad pheacach thu féin, cur suas leis ré aon oidhche? ”

Fhreagair Abraham, “ Na lasadh fearg mo Thighearna an aghaidh a sheirbhisich: feuch pheacaich mi, maith dhomh, guidheam ort, a mhàin an uair so.”

An sin dh' éirich Abraham agus chaidh e mach do'n fhàsach, agus dh'iarra e gu dìchiollach an duine, agus fhuair se e, 's thug e leis e a dh' ionnsuidh a bhùtha. An uair a bhuin e gu càirdeil ris, chuir e uaithe e 's a' mhaduinn le tiodhlacaibh.

Agus labhair an Tighearna a ris ri Abraham, ag ràdh, “ Air son do chionta anns an ni so, bithidh do shliochd fo àmhghar ré cheithir cheud bliadhna ann an tìr choimhich, ach a chionn 's gu'n do rinn thu aithreachas, saoraidh mise iad; agus thigh iad a mach le cumhachd, agus le gairdeachas cridhe agus le maoin mhóir.”

Dleasdanas nan uile

Sin agaibh a nis an sgeul a dh' aithris an duine urramach sin, Franklin, agus ged nach 'eil ann ach cosamhlachd a rinn e suas 'n a inntinn féin, gidheadh tha e ro fhreagarrach chum a dheanamh soilleir gur e dleasdanas nan uile iochd agus tròcair a nochdadh do aon a chéile mar a tha, ach beag, air a sparradh oirnn gur gach taobh-duilleig de 'n Fhacal Naomh.

A' Dol do Thigh Dhe

(Air a leantuinn)

LE IAIN MAC CALMAIN, MISSIONARAIDH CHAOL REITHE, ANNS AN EILEAN SGITHEANACH

“ Coimhead do chas an uair a theid thu do thigh Dhe.”—ECCLESIASTES v. 1.

CUIMHNICHEAMAID gu'm bheil naimhdean gu furachar mu'n cuairt dhuinn eadhon ann an tigh Dhé. Tha sin soilleir bho chosamhlachd an t-sìoladair. Tha an nàmhaid a' goid air falbh an t-sìl a bha air a chur, agus sin a chionn nach 'eil an tì a chual e 'g a thoirt fainear. B'e so peacadh Israeil, agus is e peacadh mòran fhathast. Tha ro-chùram an t-saoghail agus mealltaireachd a' bheartais 'n an naimhdean làidir. Tha naimhdean 's an taobh a stigh, mar a tha féinealachd agus uaibhear agus mòran eile, oir is ann o'n taobh a stigh a tha na naimhdean as ìmiosa. Gidheadh tha e comasach buaidh fhaighinn orra am muigh agus a stigh

trid-san a ghràdhach sinn. Bha naimhdean gu leòir aig Crìosd féin, ach b'ann o'n taobh a mach. “ Tha uachdaran an t-saoghail so a' teachd agus chan 'eil ni air bith aige annam-sa ” (Eòin xiv. 30). Ged bha E air a bhuaireadh anns na h-uile nithean air an dòigh cheudna ruinne bha E naomh, neo-lochdach, neo-thruaillidh, air a dhealachadh o pheacadh. Air an aobhar sin tha E uile-fhoghainteach agus uile-fhreagarrach gu ar còmhnaidh an uair a théid sinn a dh' aoradh dhà agus gu ar dìon cuideachd 'n ar n-obair 's an t-saoghal. Chan ann a mhàin air là na Sàbaid ann an aoradh follaiseach an Tighearna a tha againn ri seirbhis a dheanamh do Dhia,

ach mar an ceudna 'n ar n-obair làitheil, agus bu chòir gu'm biodh spiorad an aoraidh sin agus na seirbhìs sin a bha sinn a' cuairteachadh air là na Sàbaid 'g ar leantuinn troimh an t-seachduin. Mur 'eil sin mar sin is e luchd-éisdeachd dear-madach a fhuair eadh annainn. "Cha robh tairbhe dhoibh anns an fhocal a chaidh a shear-monachadh, do bhrìgh nach robh e air a mheasgadh le creidimh anns an dream a chual e" (EABH. iv. 2).

Droch chuimhne

Is mor a' bhuaidh-ghlanaidh agus a' bhuaidh-misneachaidh a tha ann an éisdeachd na firinn ged nach giùlain sinn mòran leimh as urrainn dhuinn innse do dhaoine eile. Bha bean anns a' Ghàidhealtachd uair a bha glé fhrithealtach air meadhonan nan gràs, agus air Di-luain sònruichte thàinig am ministear an rathad a bha i, agus i a' glanadh buntata 's an t-sruthan. Arsa am ministear, "Bha sibh 's an eaglais an dé." "Bha," arsa ise. "Gu dé an ceann-teagaisg a bha aig a' mhinistear?" arsa esan. "Chan 'eil cuimhne agam," fhreagair i. "Agus am bheil cuimhne agaibh air a' chaibideal a leugh e?"

"Gu dearbh," ars' ise, "chan 'eil; tha mo chuimhne cho dona." "Gu dé mar sin am feum a tha e deanamh dhuibh a bhi dol do'n eaglais idir?" thuirt am ministear. Agus thubhairt a' bhean mar so: "Am bheil sibh a' faicinn na bascaid so, agus am buntata ann salach le ùir. Chan 'eil uair a chuireas mi a' bhascaid 's an uisge agus a chrathas mi i nach 'eil am buntata a' fàs na 's glaine, ach chan 'eil deur uisge a' fantuinn innte. Sin am feum a tha mise toirt as an éisdeachd, ged nach urrainn mi a thaobh mo dhroch-chuimhne dad a thoirt dhuibh de na chuala mi."

Di-chuimhne pheacach

Tha teagasg agus misneachadh anns an naidheachd bheag so, ach aig a' cheart àm thugamaid an aire gu'm bheil di-chuimhne ann a tha 'n a pheacadh.

"Thigibh, agus rachamaid suas gu sliabh an Tighearna, gu tigh Dhé Iacoib; agus teagaisgidh e sinn mu a shlighibh, agus imichidh sinn 'n a cheumaibh" (Isa. ii. 3).

"Bha aoibhneas orm tràth thubhairt iad, Gu tigh Dhé théid sinn suas."

An t-Ollamh Alasdair Stiùbhard

CHAN ann air an Eaglais Shaoir a mhàin a thàinig call mór le bàs an duine urramaich so ach air aobhar Chrìosd ann an Albainn air fad, oir bha Alasdair Stiùbhard 'n a dhuine anns an robh neart agus taic mar fhear-dìon a' Chreidimh, Phròstanaich. Ged nach b' aithne dhomh e gu pearsona agus ged nach robh seanchas agam riamh ris, fhuair mi litir bhuaith uair no dhà, agus bha meas mór agam air mar dhiadhair agus mar sgrìobhaiche, agus bu mhaith leam daonnan na thigeadh o làimh a leughadh.

Bha inntinn làidir shoilleir aige gu nàdurra, agus choisrig e a bhuidhean uile do nithean àrd agus uasal, gun a bhi a' cosd ùine air nithe beaga no suarrach. Ged a chuir e seachad a' cheud chuid d'a bheatha anns an eaglais as cuimhne an Albainn, agus an còrr d'a bheatha anns an Eaglais Shaoir a tha gu maith teann i fhéin, cha b' ann air mionnt, no anise, no cuimin, a bha aire an duine mhaith so riamh, ach air nithe cudthromach an lagha.

Chan aithne dhomh ciod an t-àite a bha aige ann an Comhairle na h-Eaglaise Saoire, no ann an riaghladh na h-eaglais, ach bha àite dha féin aige innte mar dhiadhair agus mar sgrìobhaiche, oir cha robh moran ghuthan eile anns an Eaglais Shaoir ris an éisdeadh eaglaisean eile mar a dh' éisdeadh iad ri guth an Ollaimh Alasdair

Stiùbhard. Bha tìr agus gliocas agus ciùine 'n a bheachdan agus 'n a bhriathran daonnan.

Bha e 'n a sgoilear maith, agus cho treibhdhireach 'n a inntinn agus 'n a bhreithneachadh 's nach gabhadh e cothrom eadhon air diadhairean na h-Eaglais Phàpanaich 'n uair a bhith-eadh e a' cur 'n an aghaidh. Bha e cho ceart agus cho uasal ann an argumaideachadh 's a bha e ann an dòighean eile.

Bha e 'n a fhear-deasachaidh air Miosachan na h-Eaglaise Saoire bho shiubhail Gilleasbuig Mac Neilage an 1917, is bha na rudan a bhith-eadh e féin a sgrìobhadh furasda gu leor an aithneachadh ged nach robh ainm riu. Air a' cheud dh'huilleig bha e 'n a chleachdadh aige a bhi a' fosgladh earrannan de'n Bhiobull, agus bha ealadhain cho maith aige air sin a dheanamh 's gu bheil mi an dòchas gu'n cruinnich cuid-eigin anns an Eaglais Shaoir na searmoin sin agus gu'n cuir e an clòdh iad, a leigeil fhaicinn do mhinistearan òga na h-Alba ciamar is còir dhaibh Facal an Tighearn a làimhseachadh.

Chan ann de mheur bhig de'n eaglais a mhàin a bhuineas daoine a tha 'n an naoimh, no 'n an sgoilearan, no 'n an diadhairean, ach do'n eaglais Choitchin uile; mar sin tha iomadh duine an taobh a mach de'n Eaglais Shaoir a' caoidh am Ollaimh Alasdair Stiùbhard.

Aig an Uinneig

An fheadhainn nach maireann

CHAN 'eil am bàs 'n a thàmh; air a' mhìos Ca chaidh seachad thug e bhuainn trìur mhinistearan air an robh cuid de luchd-leughaidh nan duilleagan so eòlach, seana mhinistearan a leig dhiubh an dreuchd ann an deireadh an làithean. An diugh ann an Eaglais na h-Alba tha ministearan a' leigeil dhiubh an dreuchd mòran na's tràithe na b' àbhaist dhaibh, rud a tha glic dhaibh féin agus maith do choimh-thionail. Anns na seann làithean bha e 'n a chleachdadh aig ministearan leantuinn orra agus an tigeadh a' chrìoch orra, co dhiu a bha iad comasach air an obair a dheanamh no nach robh, ach tha an cleachdadh so ag atharrachadh o chionn bhliadhnan, is tha a' mhòr-chuid de mhinistearan a' leigeil dhiubh an oibre fada m' an caill iad an neart no am meomhair.

Gillesbuig I. Mac Neacail, B.D.

Bha e 'n a sgoilear maith, agus o theaghlach aig an robh inntinnean geura. Tha mi an dùil gur ann am Bòd a rugadh e, ach chuir e seachad a' chuid mhór d'a mhinistrealachd anns a' Ghàidhealtachd; an toiseach an Crombagh, agus 'n a dhéidh sin am Baile-chloichridh. B' aithne dhomh Mghr Mac Neacail gu maith; duine seaghail, ciallach, agus ministear sois-geulach. Cha robh dad idir ann de'n aotramas no de'n chridhealas a tha fasanta an diugh; bha ni-eigin de throm-uallach a theachdaireachd ri fhaicinn 'n a aodann, agus 'na chois eachd, agus 'n a uile ghiulan. Ach bha meas mór aig daoine air ann am Baile-chloichridh, agus b' airidh e air. Bha dà abobhar anns an robh e anabarrach dichìollach, stuamachd a thaobh dibhe agus craobh-sgaoileadh an t-soisgeil anns na dùth-channa thall. Bha fear d'a bhràithrean 'n a mhissionaraidh ainmeil anns na h-Innsibh an Ear. Thàinig am bàs air gu h-obann agus e 'n a shuidhe air maduinn Sàbaid anns an eaglais an Corstorphine, far an robh e a' fuireach.

An t-Urramach Bhaltair Calder, M.A.

Cha robh ministear eile an Cléir Dhùn-chailinn air an robh barrachd meas againn uile na bha againn air seana Mghr Calder, ministear Labhair, ged nach robh e fada innte an déidh an Aonaidh. Ma chuala mi riamh e, chan 'eil a nis cuimhne agam c' àite an do rugadh e, no c' àite uile an do shaothraich e, ach tha fhios agam gu'm bu Tuathach e á Cataibh, agus gu robh e greis ann an Srathaidh agus greis ann an Steòrnabhagh m' an tàinig e do Labhar, aig taobh Loch Tatha. Bha àileadh cùbraidh na diadhaidheachd 'g a chuartachadh daonnan, diadhaidheachd anns nach robh

cumhannachd no féin-fhìreantachd. Bha e 'n a dhuine laghach seachasail a b' fhiach dol 'n a chòmhradh an uair a bhiodh ùine aige tòiseachadh air bruidhinn air na daoine a b' aithne dha, agus air na nithean a chumnaic no chual e ann an làithean òige. Bha e 'n a shearmonaiche maith anns an t-seann dòigh; b' aithne dha am bainne agus a' mhìl a tha ann am Facal an Tighearn a thoirt as do dhaoine eile, agus ged nach cuala mi riamh e aig comanachadh bha e de'n t-seòrsa a bu mhaith leam a chluinntinn air Sàbaid comanachaidh, oir bha a shearmoin làn de'n Sgrìobtur agus b' aithne dha aon Sgrìobtur a cheangal ri Sgrìobtur eile ann an dòigh nach smuainicheadh daoine eile air, agus sin uile gun a bhi a' fiaradh nan Sgrìobtur. Duine glic agus duine còir a rinn obair a mhaireas, gun othail no cabhag, ann an sith ri choimhearsnaich agus ann an deagh-ghean aig na h-uile dhaoine eadar Cill-Fhinn agus Obar-Pheallaidh.

Chuir e seachad feasgar a làithean ann an tigh a mhic a tha 'n a mhinistear ann an Strichen, an Obar-eadhain, ach thugadh a chorp air ais gu Labhar.

An t-Urramach Ruairidh Mac Coinnich

Bhuineadh e do Thaobh Shiar Siorramachd Rois; bha e naoi bliadhna 'n a mhinistear anns an Eilean Sgitheanach m' an deachaidh e do Bhogha Mór, an Ile, an 1911, far an do chuir e seachad an còrr d'a làithean. Bha e simplidh treibhdhìreach 'n a dhòighean, dichìollach 'n a obair, agus faiceallach 'na chainnt agus 'n a ghiulan. Chuala mi e a' searmonachadh an Gàidhlig agus am Beurla; searmonaiche dùrachdach a gheibhteadh blas na Gàidhlig agus blas an teagasg a fhuair e bho aithrichean Rois air a shearmonachadh. Bha e 'n a dhuine coibhneil agus 'n a dhuine iriosal. Bhris air a shlàinte o chionn còig no sia bhliadhnan, is b' fheudar dha a dhreuchd a leigeil dheth. Bha meas aig muinntir Ile air ann an gràdh air son 'oibre agus a shìochalachd.

I. H. M. Mac Coinnich, O.B.E., Fear Chalgairidh

Ged a bha Mghr Mac Coinnich ceithir fichead 's a h-ochd chan 'eil ach ùine bheag bho leig e dheth làmh a bhì aige ann an gnothuichean an t-saoghail so. Bha e 'n a fhoirbheach ann an Eaglais na h-Alba fad iomadh bliadhna, an coimhthional Chill Naoinin, am Muile, is bha Cléir Mhuile gu maith tric 'g a thaghadh mar aon de na foirbhich a bhiodh i a' cur a dh' ionnsuidh an Ard Sheanaidh. Tha mi an dùil nach do labhair e riamh anns an t-Seanadh, ach bithidh fear d'a mhic a' bruidhinn ann.

Bha e 'n a fhear-dùthcha maith agus 'n a

dhuine ceart; a' cur seachad a làithean a' sealltuinn as déidh na h-oighreachd aige fhéin, a' riaghladaireachd air cuirtean-comhairle ann am Muile agus an Siorramachd Earra Ghàidheal, agus ag àrach ghearran. Bha e 'n a mharcaiche maith, agus bu cho maith leis a bhi anns an diollaid ri bhi 'n a chadal. Chan 'eil ro fhada bho chaidhe e a h-uile ceum o Chaol Muile gu Ionar-nis a' marachadh air fear de na gearrain Ghàidhealach aige fhéin.

Bha eich mhaith ann am Muile riamh, ach chaidh ainm nan gearrain Gàidhealach a thog Mac Coinnich ann an Calgairidh air feadh an domhain uile; bha feadhainn dhiubh air an ceannach a dhol do Astralia, do America, agus do Africa. Cò riamh a chunnaic an t-each ris an abairteadh *An Sgeir Mhòr* nach bitheadh uasal as fhéin na'm bu leis e! Am measg nan daoine eile aig an robh an t-each sin bha e aig Rìgh-rean, ach cha bu rioghail is cha b' uasal a' chrìoch gus an tàinig e oir bha e air a reic ann am Peairt 'n a sheann aois air son fichead punnd Sasunnach, no rud suarrach mar sin. Na'm bu leam-sa e shaoilinn gu'm bu ghniomh leibideach a reic idir, oir b' airidh e air crìoch a b' uaisle.

A' mineachadh nan Sgrìobtur

Anns an àireamh mu dheireadh bha mi a' bruidhinn air mar a bhitheadh na Seann Aithrichean a' mineachadh nan Sgrìobtur, ach cha d' fhuair mi mo sheanchas a chrìochnachadh. So mar a bhitheadh an Naomh Augustine a' mineachadh a' chosmhalachd a labhair Crìosd mu'n duine a chaidh sìos bho Ierusalem gu Iericho. Tha e ag ràdh gu'm b'e an duine, *Adhamh*; gu'm b'e Ierusalem, *am baile nèamhaidh*; Iericho, *a' ghealach* (a chuireas 'n ar cuimhne ar bàsmhorachd a chionn gu bheil i a' fàs, agus a' dol air a h-ais, agus a' dol as an t-sealladh); tha na meirlich a' ciallachadh *an deamhan agus 'ainglean*; an sagart agus an Lebhithich, *sagartachd agus ministrealachd an t-Seann Tiomnaidh anns nach robh cumhachd teàrnaidh*; an oladh, *comhfhurtachd an dòchais*; am fìon, *brosnuchadh gu bhi ag obair gu dìrachdach*; an t-ainmhidh air an do chuireadh e, *an fheadil anns an robh Crìosd air fhoillseachadh*; an tigh-òsda, *an eaglais*; fear an tigh-òsda, *an t-abstol Pòl*.

Sin an dòigh air am bitheadh Augustine a' mineachadh nan sgrìobtur, is tha gaol aig mòran dhaoine an diugh fhathast air searmonachadh a tha leantuinn na dòighe so. Ma tha inntinn bheò agus mac-meanmain làidir aig searmonaiche de 'n t-seòrsa so chan 'eil teagamh nach cùm e daoine 'n an dùsgadh, oir bheir e nithean nuadh agus neònach á Facal Dhe, ach air a shon sin cha bhi anns na nithean a tha e a' tarruing as ach a chuid féin. Chan e an Spiorad Naomh a tha labhairt ach mac-meanmain an duine.

A thaobh mineachadh nan sgrìobtur tha an riaghailt so ceart agus cothromach, "Ma ghabhas earrann air bith de 'n Bhibull tuigsinn gu litireil gabh i gu litireil; mar is fhaide a dh' fhalbhas tu bhuaith sin is ann is dòcha thu a bhi ceàrr."

An t-Ollamh Ro Urramach

Gu litireil agus gu laghail buinidh an tìotal so do Mhoderàtors a mhàin, ach an sud agus an so anns an eaglais tha ministearan d' am buin e le còir nàdurra agus le còir spioradail; air a thoirt dhaibh gu h-aon-sgeulach le guth am bràithrean. Tha fichead bliadhna agus an còrr bho thòisich a bhràithrean uile anns na Cléirean Gàidhealach air sealltuinn ri Dòmhnall Dòmhnallach, an Uidhist a Tuath, mar bha na ceud chreidmheach a' sealltuinn air an abstol Eoin, a' toirt urrainn dha air son 'aois, agus a dhiadhaidheachd, agus a' ghràidh a tha lasadh 'na adann agus 'n a mhinistrealachd. Uile làithean a mhinistrealachd tha fhianuis agus a sholus spioradail a' dealrachadh cho soilleir ann an Uidhist 's a tha Heisgeir a' dealradh air a' Chuan Sgith.

Bho chionn ghoirid chrìochnaich e leth-cheud bliadhna ann an obair na ministrealachd, is thug a' choimhthional agus a chàirdean tabhartas-buidheachais agus tabhartas-gràidh dha 'n a sheann aois, gus an gaol agus an t-urram a tha aca dha a nochdadh.

Tha iomadh ministear maith agus ministear dileas anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan, ach tha Maighstir Dòmhnall, mar their sinn uile ris, ionmhuinn agus urramach os cionn chàich. Gu ma fada a dhealraicheas a 'sholus coibheil.'

Gràs Dhe do'n Rìgh

FÀILT, mìle fàilt do'n rìgh;
Slàinte, deagh shlàint do'n rìgh;
Gràs Dhé do'n rìgh!
Crùn thus' e, Dhé, le glòir;
Crùn e le gràdh a shlòigh,
Guidhe ar cridh 's ar beòil,
Deagh shlaint do'n rìgh!

Tìodhlacan maith do stòir,
Gu fialaidh saoi bhir dòirt
Air ceann an rìgh
Gu'n dìon e lagh 's gach téinn,
Rath fìor gum bi ri linn;
A shlòigh gu sìor gu'n seinn:
Deagh shlaint do'n rìgh!

Mu Aithreachas

LEIS AN OLLAMH RAIBEART BLAIR, NACH MAIREANN, A BHA AN Eaglais Chalum-Cille, an Glaschu

Ciod e aithreachas

I. **T**HA e ceart gu'm bitheadh a' cheist so air a cur agus air a freagairt, oir is e aon de chlachas-téidhe a' Chreidimh Chriosduidh gu bheil feum aig peacaich air aithreachas a dheanamh. Agus is e aon eile de chlachas-téidhe a' Chreidimh Chriosduidh gur peacaich sinn uile am fianuis Dhe. Mar sin tha feum againn uile air aithreachas a dheanamh. Sin ceud ghairm an t-soisgeil. An uair a thòisich Eoin a' Bhaistidh air slighe an Tighearn a réiteachadh agus a dheanamh dìreach thubhairt e ris an t-slugh, "Deanaibh aithreachas oir tha rioghachd Dhe am fagus." Thubhairt Crìosd a' cheart ni an uair a thòisidh e féin air an t-soisgeul a shearmonachadh. "Thàinig mise," ars' esan, "a ghairm, chan e nam firean ach nam peacach a chum aithreachais." B' ann mu aithreachas a labhair Peadar anns a' cheud shearmon a shearmonaich e an déidh dha a bhi air a lìonadh leis an Spiorad air là na Caingis. "Deanaibh aithreachas," ars' esan, "agus bithibh air bhur baisteadh gach aon agaibh ann an ainm Iosa Crìosd chum maith-eanas pheacanna, agus gheibh sibh tiodhlac an Spioraid Naoimh. Bha an teagasg so air a shearmonachadh leis na h-abstoil anns an linn anns an robh iad beò, agus tha an teagasg so a cheart cho feumail anns an linn againne. Ach ciod e aithreachas? Chan 'eil neach air bith a tha 'g am éisdeachd nach 'eil a' tuigsinn gu maith ciod a tha air a chiallachadh le aithreachas ann an gnothuichean cumanta an t-saoghail. Na'n abrainn gu robh aithreachas orm an ni ud no an ni ud eile a dheanamh, thuigeadh iad gu robh mi duilich gu'n do rinn mi iad. Ach tha tuilleadh agus sin air fhilleadh a steach anns an fhacal "aithreachas" mar tha e air a chleachdadh anns an Tiomnadh Nuadh.

Tri Ceuman

Tha e air fhilleadh a steach ann gu bheil geur-mhothachadh aig an aithreachan air peacadh; tha e a' faicinn agus a' tuigsinn a chionta an làthair an De naoimh; tha e ag aideachadh gu'n do bhris e lagh ceart agus cothromach an Tighearn; tha e mothachail gur e a pheacanna-sa a chuir Crìosd gu nàire agus fulangas a' chroinn-cheusaidh. Is e so daonnan aidmheil an aithreachain, "A'd aghaidh, a'd aghaidh féin a mhàin pheacaich mi agus rinn mi olc a'd shealladh." An uair a tha an geur-mhothachadh

so air oibreachadh ann an anam a' pheacaich le Spiorad an Tighearn, is e sin a' cheud cheum gu fìor aithreachas. Agus is e an ath cheum sealladh ceart agus tuigseach air maithneas Dhe ann an Iosa Crìosd, oir an uair a tha am peacach air a dhùsgadh gu a staid chaillte fhaicinn; an uair a tha e tuigsinn nach 'eil e a' toiltinn aon ni aig làimh Dhe ach fearg agus corruich; an uair a smaointicheas e e air a' ghràdh a thug Dia do shaoghal caillte na bhi cur aon-ghin mhic a shireadh agus a theàrnadh pheacach; an uair a chi e corruich ceartais Dhe a thoill e air a dhòrtadh a mach airsan a sheas ann an àite nan ciontach,—tha e air a lìonadh le fuath do'n ni ghràineil sin a thug a leithid de pheanas dhasan a bha naomh agus iomlan agus deal-aichte o pheacadh. Is e so am bròn diadhaidh a dh' oibricheas aithreachas a chum slàinte de nach gabhar aithreachas, agus is e am bròn so an treas ceum ann am fìor aithreachas. An uair a ruigeas an t-anam an ceum so tha e a' cur cùil, chan ann ri aon pheacadh no ri aon droch chleachdadh ach ris gach uile ni nach 'eil a réir lagha Dhe. Is e cainnt a chridhe a nis, "Trid do reachdan fhuair mi tuigse: uime sin is fuathach leam gach slighe bhreugach."

Fuath do'n pheacadh

II. *Car son a tha aithreachas feumail?* Chan ann a mhàin do pheacaich uamhasach a tha aithreachas feumail ach do'n h-uile aon de shliochd Adhaimh. Tha e cho feumail do'n neach as àirde anns an rioghachd 's a tha e do'n neach as isle; do'n fheallsanach cho maith ris an neach a tha gu fhòghlum. Tha aithreachas feumail do bhrìgh nach 'eil maithneas peacaidh ri fhaotainn as eugmhais. Chan 'eil mi ag ràdh gu'n glan deòir an aithreachain air falbh peacadh. Cha ghlan oir chan 'eil ni a ni sin ach fuil luachmhor Chriosd. Tha an Tighearn a ghnàth deas gu maithneas a thoirt do'n pheacach, ach is maith leis gu'n toir e fuath do'n pheacadh agus gu'n iarr e a thréigsinn.

Tha aithreachas feumail do bhrìgh gu'm feum an t-ullachadh a tha freagarrach air son nèimh a bhi air a dheanamh anns an t-saoghal so, oir chan 'eil atharrachadh a' tighinn air duine air an taobh thall de'n uaigh. Thubhairt diadhair àraidh mu thimchioll an ni so, "Ged bhitheadh e comasach do dhuine neo-iomchuidh dol do nèamh cha bhitheadh e toilichte ann agus leumadh e a mach thar ballachan nèimh oir

bhitheadh seirbhis nèimh 'n a h-uallach dha." Gus coslas cumanta a ghnàthachadh, bhiodh peacach neo-iompaichte ann an nèamh mar iasg as an uisge, no mar eun air a dhùnadh a suas ann an eunadan. Chan fhaigheadh e ana-miannan brùideil a shàsachadh, no a rùintean mi-naomh a choimhlionadh, agus air an aobhair sin bhith-eadh e mi-shona. Cha bhiodh càil aige do shonas nèimh; cha b' urrainn dha seinn maille ris a' mhuintir shaorta oran Mhaois agus an Uain.

Tròcair Chrìosd

III. *Tha misneach air a thoirt duinn gu aithreachas a dheanamh.* Tha e 'na ni cruaidh do dhuine na cleachdanan a bha aige a thréigsinn, peacanna d'an tug e gràdh mar a làmh no shùil. A thuilleadh air sin ni nàmhaid anama gach ni as urrainn e gus am peacach a chumail fo dhaorsa. Tha ni eile ann a tha cumail móran air an ais, gu sònraichte muintir òg, air eagal gu'm bi an companaich a' fotheidh orra. Tha na h-aobhair so agus iomad rud eile a' cur bacaidh air móran dhaoine aithreachas a dheanamh, ach bu mhaith leam na h-aobhair-mhisnich a thà againn gu aithreachas a dheanamh a thoirt fa' comhair.

Is e a' cheud aobhair a dh' ainmicheas mi gu bheil Slànuighear glòrmhor tròcaireach againn, eadhon an Tighearn Iosa Crìosd. Tha mi ag ainmeachadh so an toiseach do bhrìgh agus gur e so a' mhisneach as mò as urrainn a bhi againn, gu bheil a leithid de Shlànuighear air ullachadh. Ma tha anam air bith a làthair an diugh a tha an iomcheist theirinn ris, Seall air Crìosd, neach a tha comasach air tèarnadh gus a' chuid is fhaide a mach. Tha an neach so an diugh ag éigheach, "Thigibh a'm' ionnsuidh-sa sibhse uile a tha ri saothair agus fo throm uallach agus bheir mise suaimhneas dhuibh." Is ann mu'n t-Slànuighear ghlòrmhor so a tha e sgrìobhta gu'n tug e cumhachd do'n mhead

agus a ghabh ris a bhi 'n an cloinn do Dhia, eadhon dhaibhsan a chreid 'n a ainm.

Geallaidhean a' Bhiobuill

Eisdibh ris na geallaidhean glòrmhor a tha ann am facal Dhe: "cò air bith a dh' aidicheas agus a thréigeas a pheacanna gheibh e tròcair." "O Israel, sgrios thusa thu féin ach annam-sa tha do chabhair." "Mar is beò mi," deir an Tighearna, "chan 'eil tlachd agam ann am bàs an aingidh." "Tha aoibhneas air nèamh air son aon pheacach a ni aithreachas."

Chan 'eil an sin ach beagan de na geallaidhean a tha 'n an aobhair-mhisnich do aithreachain. Ach O, nach leòir iad, a chàirdean, gus misneach a thoirt duinn pilleadh ris an Tighearna! Ma philleas sibhse le aithreachas a dh' ionnsuidh Dhe gabhaidh esan ribh a' cheart cho cinnteach 's a ghabh an t-athair caomh ri mhac a bha eas-umhail agus a chaidh air falbh do'n dùthach chéin.

Dh' fhaodainn stad aig a so, oir tha a' mhisneach so féin làidir gu leòir, ach ceadaichibh dhomh eisiomplair no dhà a thoirt fa' comhair bho eachdraidh a' Bhiobuill, Daibhidh agus Peadar, daoine a bha ciontach de pheacaidhean uamhasach ach a fhuair maithneas an uair a rinn iad aithreachas. C'ar son a chaidh eachdraidh iongantach nan daoine sin a sgrìobhadh ach a chum misneach a thoirt do pheacaich eile?

O, a charaid, smaointich air do chunnart mur tréig thu do pheacadh,—*sgriosar thu.* Thoir an aire nach e so briathran duine: is e Crìosd féin a thubhairt "mur dean sibhse aithreachas sgriosar sibh uile mar an ceudna," agus thubhairt e iad ann an coibhneas. Falbh, tha mi ag ràdh riut, agus glaoidh air an Tighearn Iosa an diugh-féin; imich agus dòirt do chridhe a mach 'n a làthair; innis dha do staid agus ciod a tha dhìth ort, agus éisdidh esan rint. Bheir e dhuit a ghràs agus saoraidh e t' anam.

Annas a' Chathair

MAR is fhèarr an tìodhlac a thug Dia dhuinn is ann is mìosa dhuinn ma tha sinn 'g a chur gu droch bhuil. Cha b'urraim Dia tìodhlacan a b' fhèarr a thoirt dhuinn na thug e dhuinn 'n a *Fhacal* agus 'n ar *Coguis*. Sin an dà reul-iùil as cinntiche do luchd-turuis anns an t-saoghal so.

Ach faodaidh eadhon Facal Dhe agus an Coguis féin daoine a chur air seachran, mur bheil iad 'gan cleachdadh gu cothromach, no ma tha iad a' deanamh iodhol dhiubh. Tha seòrsa dhaoine ann a bhitheas glé thric a' deanamh uail as an duinealas agus an seas-mhachd féin; daoine tioram làidir aig a bheil cridheachan cruaidh agus inntinnean litireil, a

bhitheas a' bòilich nach deachaidh iadsan riamh leth an òirlich o litir an lagha. Tha amharus aig an t-seòrsa so nach 'eil ann an daoine eile aig nach 'eil uiread suim do litir an lagha ach buigileagan gu phrionnsal a tha air an luas-gadh a null 's a nall leis a' ghaoith, agus nach 'eil iad cho coguiseach no cho dileas do Fhacal an Tighearn riu féin. Ach ged a bhitheas iad an dùil gu bheil iad a' seasamh air an Fhìrinn agus air an Coguis, an da-rìreadh chan 'eil iad ach a' seasamh gu danarra air am beachdan féin.

Bha fear de'n t-seòrsa so ann an Cille-sgumain, Seumas Friseal, leth-sheann duine a thàinig as an Taobh Tuath, a bha cho fallan anns a'

Chreideamh 's nach robh eaglais ann an Cille-sgumain anns am b'urrainn e suidhe air là na Sàbaid, ged bha trì ann. Bha òrgan ann an té dhiubh, Moderate ann an té eile, agus Baistich anns an tresa té, trìuir a bha cho neo-sgrìobtraile 's nach leigeadh a choguis leis gnothuch a bhi aige riu. Mar sin bhitheadh e a' cur seachad na Sàbaid 'n a ònrachd, ag aideachadh pheacanna Chille-sgumain, agus a' toirt buidheachais do Dhia nach do chrom e a cheann riamh ann an tigh Rimoin.

Bha e féin agus a bhean a' fuireach ann an tigh mór farsuinn a bha air oir a' mhonaidh, seann tigh-tuathanaich anns do chuir an tuathanaich an ciobair, a chionn gu'm b' fheàrr leis féin a bhi fuireach na b'isile anns a' ghleann. Bha a bhean 'n a boirionnach méineil, laghach, aig nach robh coguis cho làidir 's a bha aig Seumas, ach a bha fada fada na bu choibhneile. Ged a bhitheadh i a' cluinntinn Sheumais a' bruidhinn air tigh Rimoin cha robh fhios aice gu ceart cò a bha ann an Rimon, no ciod an t-olc a bha dol air aghaidh 'n a thigh.

Aig àm sònruichte de 'n bhliadhna bhitheadh fear-paca a' tadhall ann an Cille-sgumain, a' reic treathlaich a bha aige anns a' phaca; cìrean, is snàthadan, is prìneachan, is speuc-lairean, is fichead rud eile de'n t-seòrsa sin. Am measg nan tighean eile anns am bitheadh e a' tadhall bhitheadh e a' tadhall air bean Sheumais Friseal, agus bhitheadh i a' toirt dha cupan tea.

Ach là de na làithean chuala Seumas gur e Pàpanach a bha ann am fear-a'-phaca, agus bu leòr sin. Thoirmisg e d'a mhnaoi a leigeil a steach air an dorus, is thug e àithne dhi malairt air bith a bhitheadh i a' deanamh ris a dheanamh air a' bhàl.

"Cha bhiodh e sìobhalta," arsa Màiri, "gun an duine iarraidh a steach, no coibhneil gun greim bidh a thoirt dha an deidh dha am bruthach a dhìreadh; chan 'eil cron ann an aoigheachd a thoirt do choigreach!"

"Chan e coigreach a tha ann am fear-a'-phaca," arsa Seumas, "ach Pàpanach, dearg Phàpanach a bhithas 'ga chroiseadh féin agus ag ùrnuigh ris an 'Oigh Muire; nach 'eil a' smuaineachadh air ifreann là deug 's a' bhliadhna ach air burgadoir, agus a bhios ag ràdh ostail ris na h-abstoil. Dh' fhaodadh breitheanas an Tighearna tighinn air an tigh againn na'n toireamaid gnùis do ghisreagan nach 'eil anns a' Bhiobull."

* * * * *

Oidhche stoirme nach fhacas a leithid bho thuit Drochaid Tatha bha fear-a'-phaca air a' chuairt an Cille-sgumain. An àrde na gaillinn ràinig e an dorus aig Seumas Friseal, an dòchas gu'm faigheadh e fasgadh agus cuid na h-oidhche. Is e Seumas fhéin a dh' fhosgail an dorus, ach a

cheart cho luath 's a chunnaic e gur e am Pàpanach a bha ann, thraoigh tobar na tròcair 'n a chorp, chaidh a Choguis air a tìr-faire, is thàinig sgrìobtur an deidh sgrìobtuir gu chuimhne mu'n fhiadh-bheathach a bha a' cogadh an aghaidh an Uain, agus mu'n strìopaich a bha air a sgeadachadh ann an sgàrlaid agus cupan òir aice na làimh, làn de neòghloine agus de ghràinealachd. Ach bha an oidhche cho fiadhaich agus suidheachadh ar duine cho truagh 's gu robh Seumas Friseal am impis géilleachdainn d'a athcheuingean, agus a leigeil a steach, an uair a thàinig an earrann so á Litir an abstoil Eoin 'n a inntinn mar gu'n tigeadh peilear á gunna, "Ge b' e neach nach fan ann an teagasg Chrìosd chan 'eil Dia aige . . . ma thig neach air bith do 'ur n-ionnsuidh, agus nach toir e an teagasg so leis, na gabhaibh e a steach do 'ur tigh, agus na h-abraibh ris, Gu'n soirbhich leat." An sin chruadhaich e a chridhe, is dhùin e an dorus gu luath air sròn a' Phàpanaich, air egal gu'n leigeadh e le faireachduinean a chridhe no le inne a thròcair buaidh fhaotainn air a Choguis agus air Facal Dhe.

* * * * *

Ged bha Seumas Friseal ag ràdh ris fhéin gu'n do rinn e an ni a bha ceart, ùmhlachd a thoirt do Fhacal Dhe agus d'a Choguis, cha robh inntinn aig fois. Cha do dhùin a shùil fad na h-oidhche; is tràsd dh' éisdeadh e ri fuaim na gaillinn is chuimhnicheadh e air an truaghan a bha mach fo na siantan, ach an ath mhionaid chuimhmheadh e air searmon a chual e o Mhac Rath Mór air a' cheann-theagaisg, "Thigibh a mach as am meadhon agus deallachibh riu, tha an Tighearn ag ràdh, agus na beanaibh ris an ni neòghlan," agus air searmon eile a chual e air Di-Luain a' Chomanachaidh ann an Geàrr-loch, "Ma chuireas neach air bith ris na nithibh so, cuiridh Dia airsan na plàighean a tha sgrìobhta anns an leabhar so: agus ma bheir neach air bith bho bhriathran leabhar na fàidheadaireachd so, bheir Dia a chuibrionn-sa á leabhar na beatha."

Chan e mhàin nach do chaidil e fhein, ach cha do leig e do Mhàiri cadal na's mò; fad na h-oidhche lean e air sgrìobturan a thoirt a mach as a chuimhne a bha 'ga fhìreanachadh fhéin, agus a' dearbhadh dhi nach b'urrainn e mar chreidmheach dìleas agus coguisach rud eile a dheanamh ach mar rinn e. B' ann an Earra-Ghàidheal a rugadh agus a thogadh Màiri; mar sin cha robh uiread de'n Bhiobull aice air a meòmhair 's a tha aig na Tuathaich, agus cha b'urrainn i seasamh ri Seumas ann an argumaid, ach air a shon sin bha i cinnteach gu robh e ceàrr dha an duine truagh ud a chur air falbh o'n dorus agus bha duilichinn agus nàire oirre gu'n do rinn e e.

"Nach 'eil Pol ag ràdh," ars 'esan, "gu bheil

fearg Dhe a' tighinn air cloinn na h-eas-ùmh-lachd," agus ag ràdh cuideachd. "Na bithibh-se uime sin 'n ur luchd-comh-phàirt riu. An iarradh tu orm dol an aghaidh Phòil?"

"Tha mi coma," arsa Màiri, "gu dé a tha Pol ag ràdh, ach cha chreid mi gu'n dùineadh Pol an dorus air Hottentot no air creutair beò eile air a leithid so a dh' oidhche; mur bi sinn tròcaireach agus bàigheil ri càch a chéile, agus mur dean sinn ri daoine eile mar bu mhaith leinn iad a dheanamh ruinn, ciod am feum a tha ann dhuinn a bhì a' creidsinn anns a' Bhiobull idir? Ged nach 'eil am Biobull agam-sa air mo theangaidh mar tha e agad-sa, agus ged nach 'eil cuimhne agam air na h-earrannan a tha ag iarraidh oirnn a bhì coibhneil agus blàth ri càch a chéile, tha fhios agam gu bheil iad ann, agus ged nach bitheadh iad ann idir, tha mo choguis ag innseadh dhòmh gu robh e ceàrr cuid na h-oidhche a dhiùltadh do'n duine thruagh."

"An cuireadh tu do choguis nàdurra os cionn Facal an Tighearn, arsa Seumas?"

"Chan 'eil mise a' cur Facal an Tighearna sìos no suas," arsa 'ise, "agus cha mhò a tha fhios agam ciod a tha ann an coguis nàdurra, ach co dhiu bha e neo-nàdurra dhuit-sa agus neo-Chriosdail an diùl-déirce a thionndadh air falbh o'n dorus a nochd."

* * * * *

Ach ged bha sgrìobtur an tighinn gu inntinn Sheumais leis an robh e 'g a fhìreanachadh fhéin thòisich sgrìobtur eile air tighinn thuige a bha 'g a dheanamh neo-shocrach agus mìshona. A thuilleadh air sin mhothaich e nach robh a Choguis a' seasamh air a thaobh cho làidir 's a b' àbhaist dhi; an àite a mholadh air son ùmhlachd a thoirt do Fhacal an Tighearn is ann a thòisich i air a bhioradh a chionn gu'n do rinn e sin. Mu dheireadh thàinig an

smuain 'n a chridhe gu'm b' fheàrr leis nach robh an earrann ud idir ann am Facal an Tighearn, ach an ath mhionaid dh' iarr e matheanas air Dia air son smuain cho toibheumach a thiginn 'n a cheann. A dh' aindeòin a chridhe thigeadh dealbh a' Phàpanaich, a mach anns an stoirm, fa chomhair inntinn an dràs 's a ris, gus mu dheireadh nach b'urrainn e fuireach anns an leabaidh na b' fhaide. An uair a bha e a' cur uime aodaich bhual an t-eagal 'n a chridhe nach robh e riann air iompachadh, agus gur ann uime-san a labhair an Salmadair an uair a thubhairt e, "Gearradh e as a chuimhne o'n talamh, a chionn nach do chuimhnich e tròcair a nochdadh, ach gu'n do gheur-lean e an duine bochd agus uireasbhuidheach, chum a mharbhadh."

* * * * *

Am beul an latha, agus an tulla na sine, chaidh e mach agus laimntear 'n a làimh a dheanamh iarraidh-bheò no iarraidh-mhairbh air fear-a'-phaca, ach cha do leig e a leas dol fada o'n tigh, oir mu dhà cheud slat o'n dorus fhuair e an duine ann an cuithe shneachd, agus e fuar marbh. Bha a' mhaduinn cho gàbhaidh 's nach b'urrainn Màiri dol a mach as an tigh a dh' fheuchainn am faicheadh i Seumas, ach mu mheadhon-là thàinig am posta air, agus e 'n a ghurrach air uile-bhall-chrith ri taobh a' mhairbh, a' seinn na sailm so air fonn *Ballerma*,

Oir dhearmad e bhì tròcaireach,
is shàruich e am bochd
'S an t-ainnis, chum gu marbhadh e
neach 'g an robh cridhe goirt.

Mar thug e toil do mhallachadh,
mallaicht' biodh e gach là;
Is mar nach b' àill leis beannachadh,
na h-éireadh beannachd dha.

Am feasgar sin fhéin thugadh air falbh e do Cheann-Loch-Gill.

Ann's a' Choille Bheithe

ANNS a' mhaduinn an diugh (a' cheathramh là de Mhaigh) chuala mi a' chuthag a' cheud uair am bliadhna, is thog mo chridhe ri guth. Tha a' chuthag 'na h-eun sìth, a' tighinn agus a' falbh mar a' ghaoth, gun fhios c'uin a thig i gus an cluinnear a *gug-oo*. Agus cò riamh a chuala *gug-oo* na cuthaige gun a chridhe a thoirt leum as, gun fhios aige car son?

Chan 'eil eun eile anns an ealtainn air a bheil sinn cho eòlach 's a tha sinn air a' chuthaig, ach aig a' cheart àm cho aineolach. Chan 'eil duine idir do nach aithne a guth, ach tha gu leòir de dhaoine nach fhaca riamh i, oir tha i clis agus sìtheil 'n a gluasad.

Chan e binneas a gutha a tha tarruing aire dhaoine gu gairm na cuthaige, ach ni-eigin eile

nach buin idir do cheòl; an seòrsa gairm a tha aice agus an dùil a tha againn rithe aig am sònruichte de'n bhliadhna. Mar eun-seinn chan 'eil aice ach guth tuchanach gun cheòl gun mhire an coimeas ris an smeòrach, no ris an lòn-dubb, no ris an uiseig. Ach air a shon sin, ged a bhitheas sinn air uairean a' cluinntinn an smeòraich agus na h-uisig gun a bhì ag éisdeachd riu, a cheart cho luath 's a ghlaodhas a' chuthag *gug-oo*, leumaidh ar cridhe agus théid sinn 'n ar faireachadh, mar a leum cridheachan nan Iudhach ann an tìr na daorsa an uair a chual iad gu robh geamhradh am mìshuaimhneis a nis thairis agus là na saorsa air teachd. "Cia maiseach," arsa' iadsan, "air na sléibhteagan casan an teachdaire aobhinn, a

tha ag éigheach sìthe ; teachdaire an deagh sgeòil, a tha ag éigheach slàinte ; a tha ag ràdh ri Sion, Is e do Dhia as Rìgh ann." Is e rud-eigin mar sin a tha a' toirt air cridheachan dhaoine leum 'n an uchd a' cheud uair a chluinneas iad a' chuthag a h-uile bliadhna.

Ceist dhuilich

Ach ged b' fhada air falbh m' inntinn-sa bho na nithean so anns a' mhaduinn chuir an guth ud mo smuaintean o aon rud gu rud eile gus mu dheireadh an do shoeruich iad air ceist nach urrainn mi fhuasgladh, agus air dìomhaireachdan anns a' chruthachadh nach 'eil mi a' tuigsinn. Ged tha gairm na cuthaige a' toirt uiread sòlais agus togail-cridhe do dhaoine chan eil innte ach droch chreutair. Theagamh nach bu chòir dhomh sin a ràdh mu chreutair air bith a rinn Dia, co-dhiu creutairean aig nach 'eil saor thoil agus nach 'eil ach a' toirt ùmhleadh do na laghannan a chuir Dia 'n an corp, ach is e a tha mi a' ciallachadh gu bheil dòighean aig a' chuthaig nach 'eil idir beusach, no uasal, no ceart, a réir ar toimhsean-ne. A dh' aon rud cha dean i nead dhi fhéin ; cuiridh i an t-ubh ann an nead eòin eile, is leigidh i leis an eun sin a h-àl àrach. Air dòigh air chor-eigin is aithne dhi na h-eòin a fhreagras na h-uibhean aice air na nid aca, is gheibhear an t-ubh aice anns an nead aig còrr agus fichead eun eile anns an dùthaich so fhéin. Théid aice cuideachd air meudachd agus dath a h-uibhe atharrachadh a réir na nid anns a bheil i dol 'g a chur, rud neònach da rìreadh. Tha an aon mheudachd agus an aon dath air uibhean nan eun eile daonnan ; geal, no gorm, no breac, no breacruadh, no dorcha, air chor agus gu bheil e furasda gu leòr an aithneachadh air an dath agus air am meudachd. Ach chan 'eil dath sònruichte dha fhéin air ubh na cuthaige ; faodaidh e a bhi dorcha no soilleir, glas no geal no gorm, no breac-ghlas no gorm-ghlas. Air uairean tha i a' breith an uibhe anns an nead choimhich, a' gabhail cothroim air sin a dheanamh an uair nach 'eil an t-eun eile 'na laighe oirre, ach glé thrìc tha i a' breith an uibhe air an làr agus an sin 'g a thogail 'na gob agus 'ga chur ann an nead as aithne dhi, nead a fhreagras air a thaobh meudachd agus dath. M' an stad i de bhreith cuiridh i ubh anns na nid aig ceithir no còig a dh' eòin eile.

Nàdur na cuthaige

Ach tha na's miosa na sin ri innseadh mu nàdur na cuthaige ; an uair a thig a' chuthag òg a mach as an ubh cuiridh i na h-eòin eile a mach as an nead mar nach robh còir air bith aca a bhi innte, is bheir i air a muime frithealadh uile gu léir dhi fhéin. Chan fhuing i companaich a bhi còmhla rithe idir, bigeanan air bith a bha air an toirt a mach as an ubh anns an

aon nead ri bigean-cuthaig chan 'eil romhpa ach am bàs, agus glé bhitheanta bàs eagallach ; air an tilgeadh gu talamh mar gu'm bitheadh duine air a thilgeadh bhàrr stalla creige agus an t-eanchainn air a chur as. Sin agad an t-òlc a ni an creutair so a cheart mhionaid a thig i a steach do'n t-saoghal ; làmhachas-làidir agus brùidealas as miosa na bhitheas clann-daoine a' deanamh air càch a chéile. Chan e mhàin gu bheil an t-òlc 'n a fuil gu nàdurra ach tha a druim agus a sgiathan air an cumadh gu nàdurra los gu'n téid aice air na h-eòin eile a thogail air a gualainn agus an tilgeadh a mach as an nead mar a bhithheadh Dòmhnall Dinnie a' tilgeadh a' chabair. Cò a chuir na h-innleachdan so agus an t-òlc so anns an t-seann chuthaig agus anns a' chuthaig òig, no ciod is ciall d'a leithid so a bhi ann am beatha a' chruthachaidh ? Ma their thu nach 'eil ann ach *instincts* a tha ann an creutairean aig nach 'eil ciall no coguis, tìr no reuson, chan 'eil sin ach a' seachnadh ceist dhuilich. Ciod a tha ann an *instinct* ach laghannan dìomhair d'a bheil creutairean a' toirt ùmhleadh a chionn gu'm feum iad am beatha fhéin a theàrnadh, agus a theàrnadh le *an luathas, agus an cruadhas, agus an làidireachd féin* ?

Lagh na Coille

Theagamh gu bheil iomadh lagh eile ag oibreachadh am measg chreutairean na coille agus na machrach nach aithne dhòmhsa, agus air nach do smuainich mi riamh, ach tha e furasda gu leòr fhaicinn gu bheil a' bhéist as motha ag itheadh na béiste as lugha, agus gu bheil gach creutair 'g a thoirt féin as le a luathas, a chruadhas, agus a làidireachd féin.

Tha suas ri còig ceud de sheòrsachan figheadair anns an dùthaich so, ach ged is ann air maise agus innleachdas am beairtean a bhitheas sinne a' smuaineachadh, chan ann a nochdadh grinneas a snìomhaidh a tha am figheadair a' deanamh na beairte ach a *bhreith air cuileagan agus air creutairean eile a dh' itheas e*. Cha leig e a leas dol do'n sgoil a dh' ionnsachadh snìomh, no leasan a ghabhail o fhigheadair eile ; tha *instinct* ag innseadh dha ciod is còir dha a dheanamh, agus ciod a tha *instinct* a' ciallachadh ach an t-eòlas a thug Dia dha 'nuair a chruthaich e e ? Theagamh gur ann 'n a oraibh a tha an t-eòlas sin agus nach ann 'n a eanchainn, ach nach coma e 'àite a bheil e, ma tha e aige, agus ma thug Dia dha e, agus ma tha Dia toilichte leis an fheum a tha e a' deanamh dheth ! Tha am figheadair a' cur an eòlais sin a thug Dia dha gu buil a shaoileamaid sinne borb agus an-ìochdmhor na'n cluinneamaid gu robh Hitler, no Mussolini, no Franco, a' deanamh nan nithean a bhitheas esan a' deanamh. Snìomhaidh e a lion gu luath agus gu h-innleachdach anns an àite anns an saoil e gu'n glac e a' chuireag, agus

an sin suidhidh e anns an oisean gus an tuit gòrag anns an ribe. Tha am figheadair gaolach air an fheòil a dh'itheas e a bhi ùr ; an uair a ghlacas e cuileag, ma tha feòil gu leòr aige anns an stòr cheana, cha dean e ach teadhair chinn-teach a chur oirre anns an lion gus am bi e freagarrach dha a marbhadh agus a h-itheadh.

Còmhstri shiorruidh

An àite e bhi fìor gur e mac an duine an aon chreutair a tha olc agus an-ìochdmhor, no a bhitheas a' deanamh làmhachas-làidir air a bhràthair, is e an fhìrinn nach 'eil ann an còmhstri chloinn-daoine ach cogadh suarrach an coimeas ri déine agus an-ìochdmhorachd na còmhstri shiorruidh a tha dol air aghaidh am measg chreutairean na coille agus na mach-rach. Anns a' chòmhstri sin tha gach creutair 'g a thoirt féin as le a luathas, agus a chruadhas, agus a làidireachd féin, agus is e Dia a chuir 'n a aoraig an t-eòlas sin leis a bheil e 'g a thoirt féin as. Am faodar so a ghabhail mar chuid de 'n fhoillseachadh a tha Dia a' deanamh air féin, air a thoil, agus air a nàdur, agus air a rùintean, agus air a' chrich àraidh a tha aige anns an t-sealladh mar Fhear-riaghlaidh an t-saoghail ?

Cìod an dàimh a tha eadar am foillseachadh a gheibhear air Dia anns a' Bhiobull agus am

foillseachadh a tha e a' deanamh air féin ann am beatha agus ann an oibreachadh a' chruthachaidh ? Sin ceist a bhitheas daonnan beò. Ma their thu nach 'eil an dà fhoillseachadh sin a' dol an aghaidh a chéile uair air bith chan abair mise gu bheil thu ceàrr (a chionn nach 'eil fhios agam) ach saoilidh mi gu bheil am facal sin ro làidir. Chan 'eil mi a' faicinn comharradh air bith am measg chreutairean na Coille gu bheil Dia a' gabhail tlachd ann an *seotachan*, no a' gabhail cùraim dhiubh. Ach cò a theireadh nach robh suim aig Crìosd do sheotachan ? Is e lagh na Coille " am fear a bhios air dheireadh, beiridh a' bhéist air " ach is e a tha Crìosd ag radh,

" *Am fear a bha air dheireadh bithidh e air thoiseach.*"

" *Am fear as lugha is esan as motha.*"

" *Am fear a bha cailte fhuaradh e.*"

A réir laghanna na Coille tha na seotachan air an gearradh as gun sgur, gun iochd gun tròcair, agus gun chreutair eile 'g an caoidh, ach a réir laghanna ar rìoghachd thatar a' cumail nan daoine làidir fodha los cothrom a thoirt do na seotachan. Is thatar 'g a dheanamh sin a chionn gu bheil sinn a' creidsinn gu bheil am Biobull a' foillseachadh inntinn Dhe na's soilleire na tha a' Choille.

A bheil e fìor ?

BHO chionn ghoirid bha mi fhéin agus duine Bas aithne dhomh an Dùn-éideann a' bruidhinn mu'n atharrachadh a tha air tighinn air daoine òga a thaobh dol do'n eaglais, agus anns a' bhruidhinn a bha againn thubhairt e gu robh e fhéin a' call a chàil air dol do'n eaglais, agus mur bitheadh gu robh e 'n a fhoirbheach agus gu robh nàire air fuireach aise nach rachadh e innte ach glé annamh.

" Car son sin ? ", thubhairt mi ris.

" Tha, " ars' esan, " a chionn nach 'eil mi a' cluinntinn anns an eaglais mu na nithean a bheireadh innte mi, mu Dhia agus mu'n t-saoghal neo-fhaicsinneach. Sàbaid an déidh Sàbaid chan 'eil aig a' mhinistear againn ach an seòrsa seanchais a gheibhear anns na paipearan-naidheachd mu chor an t-saoghail agus mu na cunnartan a tha bagairt oirnn ma dh' éireas cogadh. Chan 'eil dad a' dol air aghaidh air feadh an t-saoghail nach dean e iomradh air anns a' chùbaid ; tha an *League of Nations* air a theangaidh a h-uile là 's a' bhliadhna agus a bheil uiread gràin agam oirre 's a tha agam air an donas fhéin, agus a cheart cho luath 's a chluinneas mi am facal *Geneva* tha fhios agam gu robh cho maith dhomh a bhi 'n am chadal. B' fheàrr leam gu'n deanadh e fhéin agus a h-uile ministear eile agaibh anns an eaglais d'a sheòrsa mar

a rinn Seumas Bàrr, gu'n tugadh sibh oirbh Tigh nan Cumantan, agus gu'n leigeadh sibh leinne ministearan ceart fhaotainn, ministearan coltach ris an Ollamh Alasdair Whyte nach maireann agus ri Graham Scroggie a bha anns an eaglais Bhaistich."

Cha ruig mi leas an còrr de sheanchas an duine a chur sìos air an duilleig so, oir bha e gu maith làidir, ach ged nach deachaidh mise ann an argumaid ris, agus ged nach dubhairt mi aig an àm ach nach robh leithidean Alasdair Whyte, agus Graham Scroggie, agus an abstoil Pol, furasd am faotainn bha m' inntinn agus mo chridhe ag aontachadh leis fad na h-ùine, ged nach bu mhaith leam labhairt no sgrìobhadh cho làidir no cho teth 's a labhair esan.

Chan 'eil e furasda daoine a thoileachadh ; na'n rachadh tu ann an seanchas ri duin-eigin eile ann an eaglais eile theagamh gu'n abradh e gu'n robh am ministear aige-san a' call greim air an òigridh, a chionn nach bi e a' labhairt uair air bith mu na nithean a tha 'n an inntinnean, no a bhuineas do shaoghal nam beò, ach mu nèamh agus mu fhois nan naomh agus mu dhìomhaireachdan mu Dhia nach 'eil iad a' tuigsinn agus anns nach 'eil ùgh aca.

Ach chan ann gus daoine a thoileachadh a tha neach air bith air a chur air leth a shear-

monachadh, ach a thoirt fianuis do'n t-saoghal mu Dhia agus mu'n t-saoghal neo-fhaicsinneach. Bha an duine ceart gu leòr anns a' chuid sin; tha mìltean ann an Eaglais na h-Alba an diugh a' fàs seachd sgèith de'n t-seòrsa searmonachaidh a tha iad a' faotainn, searmoin mu chor an t-saoghail, mu shuidheachadh nan rioghachdan, mu'n fheum a tha aig an t-saoghal air an rud a tha aig an eaglais ri thoirt dha, mu'n déidh a tha aig daoine air airgid agus toil-inntinn, agus a' ghràin a tha aca air dol do'n eaglais, mu chogadh, mu chomharran na h-aimsir, mu Etiopia agus an *League of Nations*, mu cheartas Bhreathuinn, no mu chealgairreachd Bhreathuinn, agus mar sin agus mar sin sìos. Chan 'eil duine anns an eaglais, o'n Mhoderàtor gus am ministear as òige innte, a rachainn aon cheum mo chois air là Sàbaid no seachduin a dh' éisdeachd ciod a tha aige ri ràdh mu chor an t-saoghail no mu chunnartan cogaidh, ach rachainn fada gu leòr a dh' éisdeachd duine tùrail a' bruidhinn mu Dhia agus mu na rinn Dia air son 'anama.

Chan 'eil ann ach call analach do mhinistearan a bhì labhairt ris an rioghachd no ri tighearnan, no do'n Eaglais a bhì ag ràdh gu bheil teachdaireachd aice-se do'n rioghachd ris am feum

an rioghachd éisdeachd, ma bu mhaith leatha mairsinn beò. Is e prìomh obair mhinistearan bruidhinn ri anama fa leth agus bruidhinn riu mu Dhia agus mu nithean spioradail, agus chan 'eil teachdaireachd aig an eaglais ris an éisd an rioghachd no an saoghal ach a mhàin an fhianuis a chì iad ann am beatha dhaoine diadhaidh agus spioradail.

Am measg dhileaban eile a dh' fhàg an Cogadh Mór againn dh' fhàg e an droch chleachdadh so againn, oir ged thòisich an cleachdadh roimh 'n Chogadh is ann ri linn a' Chogaidh a fhuair e greim cho làidir air an eaglais agus a thòisich uiread mhinistearan air labhairt mu'n Chaesar, agus mu chor an t-saoghail, agus mu nithean aimsireil agus faicsinneach.

Ach dh' fhaodamaid na nithean sin (social agus economic problems) a nis fhàgail an urra ris an Ollamh Boanerges Pom-Pom agus tòiseachadh as ùr air labhairt mu Dhia agus mu na nithean a tha air a ràdh uime anns a' Bhiobull; *Geneva* fhàgail agus dol air ar n-ais gu Bethlehem. Chan 'eil seanchas air an t-saoghal as luaithe a ghlacas aire dhaoine na seanchas mu Dhia, ma tha am fear-seanchais tùrail agus iriosal, agus nach leig e air gur h-aithne dha nithean nach aithne dha idir.

Aig an Uinneig

Rìgh Deòrsa

CHLAIDH a h-uile ni a bhuineadh do Chrùnadh an Rìgh air aghaidh mar bu mhaith leis an dùthaich, is tha an guidhe agus an ùrnuigh a nis ann an cridheachan an t-sluaigh, gu'n lean an Rìgh ùr ann an ceuman athar.

Chan 'eil neach eile air an t-saoghal 'n a shuidhe ann an cathair cho àrd no cho greadhnach ri rìgh-chathair Bhreathuinn; chan 'eil uachdaran eile air an t-saoghal anns an linn so cho cumhachdach ri Rìgh Deòrsa, anns an t-seagh gu bheil e a' riaghladh iompaireachd anns a bheil barrachd sluaigh agus barrachd fearainn na tha ann an iompaireachd eile fo'n ghrèin.

Tha e a' cur ionghnaidh air mòran dhaoine ciod a bu chiall no b' aobhar do'n iolach agus do'n aighear a bha air a dheanamh mu chrùnadh an Rìgh air feadh na dùthcha gu léir, agus leis gach seòrsa dhaoine; Socialists agus Tories, Pacifists agus Saighdearan; fir, agus mnathan, agus clann. Theagamh gu robh iomadh aobhar a' comh-oibreachadh r'a chéile anns a' chùis so, ach tha mi an dùil gur e an fhìor aobhar an taingealachd a bha ann an cridheachan dhaoine gu'n deachaidh uile a bha bagairt orra seachad agus gu'n d' fhuaras anns a' chàraid òig a tha nis air an crùnadh Rìgh agus Banrigh a chumas rìgh-chathair Bhreathuinn measail agus urramach am fianuis an t-saoghail.

Tha iad le chéile fo dheagh chliù; bha am beatha agus an dachaidh réidh, sona, an uair a thainig a' ghairm so thuca gu h-obann, agus gun iad air iad fhéin ullachadh air son dhleasdanasan rioghail mar bu mhaith leò a bhith. Ach gun fhacal no usaid a dheanamh uime ghabh iad os làimh an t-uallach trom a bhithes orra gu bràth tuilleadh, oir chan 'eil anns an Rìgh ach seirbhiseach nan uile.

Tha e air a ràdh nach 'eil buadhan inntinn aig an Rìgh ùr ach mar tha aig a' chumantas de 'n t-sluaigh, ach bha sin a cheart cho fìor a thaobh athar, agus nach bu mhaith agus nach bu ghlic an Rìgh e! Chan e comasan no géiread inntinn a tha muinntir Bhreathuinn ag iarraidh anns an Rìgh, oir tha gu leòir de sheirbhisich aige anns a' Chùirt agus anns a' Phàrlamaid air an deagh phàigheadh air son a chumail ceart ann an gnòthuichean de 'n t-seòrsa sin. Is e an seòrsa Rìgh as toigh le muinntir Bhreathuinn duine a tha car coltach riu fhéin ach na's fheàrr na iad fhéin; duine simplidh, prionnsalach, m' am faodar a ràdh gur e fìor dhuin-usal a tha ann, a tha sona 'n a dhachaidh le mhnaoi agus le chloinn fhéin, duine glic a ghabhas comhairle, agus a tha faireachail ri bochdan agus ri daoine air an tàinig call no mì-fhortan. Sin an seòrsa Rìgh a bu mhaith leinn a bhì air a' Chrùn, agus is e an dòchas a tha anns an dùthaich gu'n d'

fhuaras a leithid so de dhuine ann an Rìgh Deòrsa a b' aobhar do'n iolach a bha air a dheanamh aig àm a chrùnaidh air a' mhìos a chaidh seachad.

An t-Ard Sheanadh

M'an leughar an duilleag so an ath mhìos bithidh an t-Ard Sheanadh air cruinneachadh agus air sgaoilleadh. Tha ceangal aig muinntir na Gàidhealtachd agus nan Eileanan ris an t-Seanadh am bliadhna na's làidire na's àbhaist, a chionn gur e an t-Ollamh Dùghall Mac Phàrlain Ceann-suidhe an t-Seanaidh. Tha e trom air ministear sgìreachd ullachadh air son obair an t-Seanaidh a dheanamh a thuilleadh air obair a' choimhthionail féin, ach goirid m' an do choinnich an Seanadh bha uallach eile, agus uallach a bu ghoirte leis, air a leagail air guaillean a' Mhoderàtor, oir chaill e an aona bhràthair a bha aige. Shiubhail e anns an Fhraing. Bha mòran d'a luchd-eòlais anns an dùthaich a' smuaineachadh air a' Mhoderàtor aig an àm le faireachduinn bhlàth is bhràithreil.

A thaobh 's gu bheil Gàidhlig aig Moderàtor na bliadhna so tha a chuairt ri bhì air a cumail an taobh a stigh de chrìochan na Gàidhealtachd agus nan Eileanan cho fad 's a ghabhas sin deanamh. Tha iomadh turas air am feum e dol do cheàrnan eile de'n dùthaich cho maith ris a' Ghàidhealtachd, ach théid e air feadh uiread 's is urrainn e de na Cléirean Gàidhealach, e fhéin agus a ghillean-frithealaidh. Na'n rachadh aig aon de na gillean-frithealaidh sin air innseadh cia meud eaglais air tìr-mór na Gàidhealtachd anns a bheil Gàidhlig air a searmonachadh bhithinn 'n a chomain.

Dùn-éideann ag itheadh ar codach

Tha feadhainn de luchd-dreuchd na h-eaglais agus gu leòir de dhaoine 'n'ar coimhthionailean aig a bheil amharus gu bheil a' chuid mhór de'n airgid a thatar a' cur suas do Dhùn-éideann a h-uile bliadhna air a chosd a' pàidheadh feachd de mhinistearan leth-dhìomhaineach agus réis-eamaid de chléirich ann an 121 Sràid Sheòrais, agus mar is lugha a tha iad a' cur suas a dh' airgid is ann is motha an amharus. Air an t-seachduin so chaidh thachair fear-dreuchd de 'n t-seòrsa so rium anns an trèan, agus fad na h-ùine a bha sinn còmhla b'e sud an aon duan

a bha aige, gu bheil cinn na h-eaglais an Dùn-éideann ag itheadh ar codach mar a bhios luchd-lagha ag itheadh nan dìleaban anns am bi làmh aca. Dh' fheuch mi ris an duine a chur as a bheachd, ach bu cho maith dhomh feuchainn ri Caisteal Dhùn-éideann a charachadh as àite. An uair a thàinig mi dhachaidh sheall mi anns an Leabhar Dhearg a dh' fhaicinn cìod a chuir an coimhthionail anns a bheil e 'na fhear-dreuchd suas do Dhùn-éideann an uiridh; cha do chuir e suas ach — notaichean, suim cho beag 's nach deanadh e cuir-m-chnuic a thoirt do Chìleadairean na h-Eaglais sìos gu Prestonpans. Chuala mi daoine as tìraile na 'm fear a thachair orm anns an trèan a' deanamh a' cheart ghearain so, gu sònruichte an uair nach 'eil iad air dealbh, ach chan 'eil facal firinn ann. Is e an fhìor aobhar gu bheil riaghladh na h-eaglais car cosdail an diugh gu bheil uiread ghnòthuichean air làmh na h-eaglais 's a tha air làmh an Shaw, Walker, & Co., an Glaschu, no Imperial Chemicals Co., no oibrichean móra de 'n t-seòrsa sin, agus gu'm feum i a ghnòthuichean a chur an òrdugh a cheart cho riaghailteach ri comuinn eile. Ged nach 'eil mi uile gu léir cinnteach tha mi an dùil gur fhiach Eaglais na h-Alba, ann an togalaichean agus an airgid, suas ri còig muillean púnd Sasunnach. Feumaidh sin riaghladaireachd, agus chan ann gun chosdusa ghabhas riaghladaireachd deanamh uair air bith. A thuilleadh air sin tha sinn ag iarraidh a nis air 121 Sràid Sheòrais frithealadh cho luath agus cho maith a dheanamh dhuinn 's a dh' iarrar air a' mharsanta no air a' bhùidsear. Ach tha sin a' cosd airgid. Na'n cuireadh am fear a thachair orm anns an trèan litir gu 121 Sràid Sheòrais, agus mur faigheadh e fios-freagairt leis an ath posta, leumadh e as a chraicinn le feirg. Ach ciamar a sgrìobhar litir mur bheil cléireach ann a sgrìobhas i, agus ciamar a gheibhear cléireach gun a phàidheadh?

Ged nach do sheall mise a steach anns a' chùis, tha urrainn mhaith agam air a ràdh, gu bheil an riaghladaireachd a tha cinn na h-eaglais a' deanamh an Sràid Sheòrais a' cosd na's lugha na'n riaghladaireachd a thatar a' deanamh ann am marsantachd shaoghalta.

An àite a bhì ag itheadh ar codach tha Dùn-éideann cùramach agus caomhnanta air airgid na h-eaglais.

Crùnadh ar Rìgh

(*Chi sinn Iosa air a chrùnadh*)

CRUNAR E, Ard Rìgh nan rìgh,
Gach neach is ni tighinn fo a smachd;
Is rioghachdan na cruinne strì
Cò as dilse bhitheas d'a reachd.

Crùnar E, Buan Rìgh nan àl,
Bho linn gu linn toirt solus iùil,
G'an stiùireadh uile mar is àill
Le gliocas gràidh Aird Rìgh nan dùl.

ALASDAIR MACRATH.

Tlachd an Tighearn

“*Mo thlachd maille ri cloinn nan daoine.*”—GNÀTH-FHOCAIL viii. 31.

BU mhaith leam anns an t-seachas so bascaid de chnàmhan tioram a chruinneachadh, cnàmhan air am faod an luchd-leughaidh feòil a chur ma thogras iad.

Ged nach iarradh Chrìosd oirnn idir na sgrìobtur an rannsachadh bhiodh e maith dhuinn sin a dheanamh, oir tha am Biobull air a dheachdadh leis an Spiorad Naomh, agus tarbhach a chum teagaisg, a chum cronachaidh, a chum oilein ann am fireantachd. Chan 'eil fear-mìneachaidh air a' Bhiobull as fheàrr na am Biobull féin; cuiridh aon rann solus air rann eile. Tha briathran nam fàidhean agus nan abstol a' cur soluis air a chèile, agus tha briathran Chrìosd a' soillseachadh a' Bhiobuill uile. Rannsaicheamaid, ma ta, na sgrìobtur, agus thugamaid an aire ciod e na nithean anns a bheil tlachd aig Dia, agus na nithean anns nach 'eil tlachd aige idir.

Tha e furasda gu leòr gnè agus nàdur duine a thuigsinn ma 's aithne dhuit ciod e na nithean anns a bheil ùgh agus tlachd aige; innsidh an dùrachd an cridhe. Tha so fìor a thaobh Dhe mar an ceudna; tha a nàdur agus a rùintean air am foillseachadh dhuinn anns na h-earrannan sin de 'n Bhiobull a tha ag innseadh dhuinn nan nithean anns a bheil tlachd aige.

* * * * *

Tha trì nithean anns nach 'eil tlachd aig Dia, seadh ceithir nithean nach toir toileachadh dha; casan fir, bàs an aingidh, iobairtean gun tairbhe, agus amadain:

(1) *Ann an casan fir cha ghabh mi tlachd.*—SALM cxlvii. 10.

(2) *Mar is bèd mi, chan 'eil tlachd air bith agam ann am bàs an aingidh.*—ESECIEL xxxiii. 11.

(3) *Ann am fuil tharbh, agus uan, agus bhoc-ghaibhre chan 'eil mo thlachd.*—ISAIAH i. 11.

(4) *Chan 'eil tlachd aig Dia ann am amadain.*—ECCLES. v. 4.

Ciod a bha an salmadair a' ciallachadh leis an fhacal, nach 'eil tlachd aig Dia ann an casan fir? Chan urrainn mise a ràdh gu bheil mi cinnteach ciod a bha e a' ciallachadh, ach bheir mi dhuit earrann eile a dh' fhaodas solus a chur air an earrann so, am facal a thubhairt Dia ri Samuel an uair a chuir e gu tigh Iese e a dh' ùngadh fear d'a mhic mar rìgh air Israel—"Na h-amhaire air a ghnùis,

no air àirde a phearsa, oir chan fhaic Iehobhah mar a chi duine, oir amhaireidh duine air coslas an taobh a muigh, ach amhaireidh Dia a steach air a chridhe." (1 SAM. xvi. 7).

Ach tha amharus agam gu robh tuilleadh agus so ann an intinn an t-Salmadair, oir is e a thubhairt e, "Ann an casan fir cha ghabh e tlachd: *ann an neart an eich cha bhì a thoil-eachas.*" Car son a chuir e an dà rud sin còmhla, casan fir agus neart eich? Chuir, a chionn gu robh e, theagamh, a' ciallachadh le casan fir, *saighdearan-coise*, agus le neart an eich, *saighdearan-each*; mar gu'n abradh e ri a luchd-dùthcha nach b'ann ann an cumhachd an airm a bu chòir dhaibh an earbsa a chur ach ann an ceartas. Coltach ris na rìoghachdan eile a bha mu'n cuairt oirre bha Israel a' deanamh earbsa agus uail a luathas a laochraidh agus à neart a h-eachraidh, ach tha an Salmadair ag innseadh dhi nach nach 'eil tlachd aig Dia anns na nithean sin, agus gur feàrr fàbhar agus còmhadh an Tighearna na uile neart a h-airm. An e *Pacifist* a bha anns an t-Salmadair roimh 'n àm?

"*Earbaidh cuid à carbadan, agus cuid à eich, ach nì sinne luaidh air ainm Iehobhah ar Dia.*—SALM xx. 7.

* * * * *

A thaobh iobairtean do Dhia, is e an iobairt a tha daonnan taitneach do Dhia cridhe briste an aithreachain. Tha e mòran na's fhasa do dhaoine iobairt am bilean a thabhairt do Dhia na ùmhlachd a chridhe, ach mur dean sinn toil an Tighearna agus mur toir sinn ùmhlachd d'a reachd chan 'eil ann dhuinn ach dìomhanas laoigh ar bilean a thairgsinn dha, sailm agus ùrnuighean. Anns a' chùis so bha fàidhean Israeil fada na bu ghlice agus na bu tuigsiche na na sagartan; thug iad intinn an Tighearna na b' fheàrr. Theireadh na sagartan gu robh tlachd Dhe ann an aoradh; gu'm b'e an dòigh cheart air fàbhar agus gear-maith Dhe a chosnadh ùrnuighean, agus iobairtean, agus tabhartasan-loisgte, a thairgsinn dha gu riaghailteach agus gu h-òrdail, ach thubhairt na fàidhean nach ann anns na nithean sin idir a bha Dia a' gabhail tlachd.

Is feàrr ùmhlachd na iobairt, agus aire a thabhairt na sàill reitheachan.—1 SAM. xv. 22.

Iobraibh iobairtean ionracais, agus earbaidh à Iehobhah.—SALM. iv. 5.

Cìod e lìomhorachd 'ur n-àobairtean dhomhsa, deir an Tighearn . . . ; na tugaibh tabhartas dìomhain uaibh na's mò, tha iad 'n an gràinealachd dhomh . . . ; nìghibh, glanaibh, cuiribh air falbh olc 'ur deanadais as mo shealladh; sguiribh de dheanamh uile. Fòghlumaibh maith a dheanamh; iarraibh breitheanas; cuiribh ceart an t-ainmeartach; cumaidh còir ris an dilleachdan; tagraibh cùis na bantraich.—ISAIAH i. 11-17.

Sin na nithean anns a bheil tlachd aig Dia, agus faodar a thuigsinn uapa gu bheil e usal 'n a nàdur agus ceart 'n a shlighean. Ged nach 'eil stuamachd agus caitheamh-beatha maith a' fireanachadh dhaoine am fianuis Dhe, chan 'eil an diadhaidheachd fallan no ceart as an eugmhais. "Chan e iadsan a their, A Thighearn, A Thighearn, a théid a steach do rìoghachd nèimh," arsa Crìosd, "ach iadsan a nì toil m' Athar-sa a tha air nèamh."

* * * * *

Chan 'eil tlachd aig Dia ann an amadain. Tha amadain agus amadain ann; amadain ghòrach agus amadain ghlic; amadain gun chron, gun ghò, agus amadain a tha làn uile, ach anns a' Bhìobull tha am facal amadan a' ciallachadh, chan e duine anns nach 'eil tìr no eanchainn gu nàdurra, ach duine anns nach 'eil smod tìr no mothachaidh gu spioradail, an seòrsa dhaoine aig a bheil coguis mhaol a chionn gu'n d' thug iad iad féin thairis do mhacnus agus do thrusdaireachd. An iongnadh gu'n abradh an seòrsa dhaoine sin nach 'eil Dia ann? Tha cridheachan truailidh salach aca, is tha e eu-comasach dhaibh Dia fhaicinn no fhaireachadh, oir is e iadsan a tha glan 'n an cridhe a chi Dia.

* * * * *

Chan 'eil tlachd aig Dia ann am bàs an aingidh. Chan 'eil, ach tha tlachd aige ann an tròcair, agus mòr-thlachd 'na mhac gràdhach anns a bheil a thròcair do pheacaich air fhoill-seachadh. Cha ruigear a leas na sgrìobtur an rannsachadh a dhearbhadh nach 'eil tlachd aig Dia ann am bàs an aingidh, oir cìod air bìth àite a dh' fhosglas tu am Bìobull tha sin cho soilleir ris a' ghréin. Ach ma bu mhaith leat greimeachadh air aon fhacal a tha a' cur an géill gun cheisd rùn Dhe a thaobh nan aingidh greimich air an fhacal so—

Tha tlachd aige ann an tròcair

Ged labhradh neach le teangadh dhaoine agus

ainglean cha b' urrainn e labhairt mu thròcair Dhe mar bu chòir, oir tha a thròcair-san o shiorruidheachd gu siorruidheachd, chò àrd ris na nèamhan, cho domhain ris a' chuan, gun cheann gun chrìoch. Ma tha neach air thalamh an diugh cho barraichte ann an aingidheachd 's gu'm faodteadh a ràdh uime gur e an duine as miosa anns an t-saoghal, brùideil agus ain-diadhaidh os cionn nan uile, tha gràdh aig Dia eadhon do'n duine sin, agus is àill leis gu'm maireadh e beò. Sin agad tròcair an Tighearna.

An uair a bha mi anns a' Chollaist an Dùn-éideann bha seann fhear-lagha anns a' bhaile air an robh mòr mheas aig na h-uile dhaoine d' am b' aithne e, duine maith agus duine diadhaidh, Iain Carment. Là a thadhaill an t-Ollamh Alasdair Whyte nach maireann air, agus gnothuch aige ris, an déidh dhaibh an gnothuch a dheanamh, sheall Iain Carment air a' mhinistear anns an aodann, agus thubhairt e ris, "A bheil idir facal agad do sheana pheacach?"

Chaidh Alasdair Whyte air mhiapadh car mionaid; cha robh fhios aige cìod a theireadh e, oir chuir ceist an fhir-lagha iongnadh air, seann duine a b' aithne dha mar dhuine naomh.

An uair a thàinig e thuige fhéin thàinig am facal so o Dhia gu bheil, "Tha tlachd aige ann an tròcair—"; a cheart cho luath 's a bha am facal as a bheil ghabh e a chead, is dh' fhalbh e.

An ceann là no dhà fhuair e litir bho Iain Carment, ag innseadh dha gu'n do laigh dorchadas air inntinn bho chionn greis, ach gu'n deachaidh am facal ud mar ghath gréine a steach d'a anam, agus gu'n d' fhuair e saorsa. Cha robh an solus air a thoirt air falbh bho Iain Carment riamh 'n a dhéidh sud. Cò an Dia ann a tha cosmhuil riut-sa, a mhaithas aingidheachd agus a ghabhas seachad air easaontas do shluaigh, oir ar Dia-ne cha ghleidh e a chorruch gu siorruidh, a *chiomn gur toigh leis tròcair?*

* * * * *

Na h-abradh am peacach, ma ta, gu bheil e dìomhain dha tionndadh ri Dia, oir ma thionndaidheas e ri Dia gheibh Dia cothrom air rud a dheanamh anns a bheil e a' gabhail tlachd.

Is toigh le Dia toimhsean ceart; is toigh leis daoine fìrinneach, is toigh leis ùrnuigh dhaoine tréibhdhireach, ach os cionn nan uile nithean, is toigh leis tròcair, ann féin agus 'n a chloinn.

Aig an Ard-sheanadh

LEIS AN URRAMACH TOMAS M. MAC CALMAIN, M.A., MINISTEAR GHLENN EILGE

BHA aobhar aig Gàidheil tlachd sònruichte Bhhi aca ann an Ard-sheanadh na h-eaglaise air a' bhliadhna so, a chionn gu'm b'e ministear

Gàidhealach, an t-Ollamh Dùghall Mac Phàrlain, ministear Chinn-Ghìithsaich, a bha air a thaghadh mar Mhoderàtor. Chan e beagan

idir a tha de'n bharail gur e a mhàin Deasaich agus ministearan nam bailtean móra a tha araon airidh air an onoir so agus comasach air an oifig a choimhlionadh le eireachdas. Is maith, mar sin, gu'n robh againn air a' bhliadhna so Moderàtor a thug, tha sinn an dòchas, buille-bhàis do'n bharail neònach sin le a ghiùlan agus le bhriathran.

Bha an t-Ollamh Tormod Mac Leòid, fear de ministearan Inbhir-Nis, 'n a Mhoderàtor air Eaglais na h-Alba an 1900, agus bha an t-Ollamh Seumas Curdie Russell, á Ceann Loch Cille Chiarain, 'n a Mhoderàtor an 1902, ach bho 'n àn sin gus an so cha robh ministear Gàidhealach air a thaghadh gu bhì air ceann an Ard-sheanaidh. Ged bha an t-urram air a thoirt do 'n Ollamh Tormod Mac Gilleathain deich bliadhna air ais, agus do'n Ollamh Lachlann Mac Gilleathain Mac Bhàtair trì bliadhna air ais, agus ged is Gàidheil le chéile iad, chan ann mar ministearan air coimhthion-alan Gàidhealach is aithne do'n eaglais iad.

Is ann 'n a làn-àm, mar sin, a theann àrd-chomhairle na h-eaglaise air spéis a nochdadh do'n taobh tuath, agus thagh iad ministear a tha ainmeil thall agus a bhos mar shearmonaiche agus mar phears-eaglais agus mar dhuine a tha duineil air sgàth leas spioradail agus aimsireil na Gàidhealtachd. Chaidh an t-Ollamh Mac Phàrlain a thaghadh a chionn gu'm b'è beachd na h-eaglaise gu'm bheil e làn-airidh air an urram, agus mar an ceudna, feudar a ràdh, a shealltainn gu'm bheil an eaglais a' cumail air chuimhne nach ann a mhàin anns na bailtean móra no ann an ceann a deas na dùthcha a gheibhear foghlum soisgeulach agus dìlseachd ann an aobhar an 'Tigh-earna.

Feum air Smachd

Chan e obair shoirbh a tha ann a bhi riaghladh deasbudan agus gnothaichean an Ard-sheanaidh gu réidh agus gu h-òrdail. Am móran dhòighean tha an t-Ard-sheanadh coltach ri Tigh na Pàrlamaid, agus an so mar an sud bithidh cùisean air uairean a' dol thuiream-tharam, agus an uair a théid bruidh-inn cas mu sheach chan 'eil e furasda rian a chumail. Gu fortanach bha cùisean am bitheantas gu sìobhalta aig an Ard-sheanadh air a' bhliadhna so, agus ged nach bitheadh iad cho socrach agus a bha iad, saoilidh mi gu'n robh an t-Ollamh Mac Phàrlain air smachd a chumail a cheart cho math ri Moderàtor a chunnaic mi fhathast. Co dhìu, nach robh seisear de dhaoine coimhlionta 'n an suidhe mu'n cuairt air a' bhòrd air a bheul-aibh, agus an t-Ollamh Iain White air an ceann, gu bhì taiceachadh a' Mhoderàtor?

Air a shon sin, tha dleasdanasan aig a' Mhoderàtor ri dheanamh anns nach urrainn

Cléirich an Ard-sheanaidh, no an t-Ollamh White, no Maighstear Uilleam Whitelaw, no creutair 'sam bith eile, cuideachadh leis, ach a mhàin gràs Dhé agus a bhuidhean fhéin, agus is iad sin na dleasdanasan a dh' fheuchas e agus a thomhaiscas e air a' mheigh. An ceann ùrnuigh agus ann a bhi cur fàilte air teachdaire an rìgh agus air teachdairean o eaglaisean eile, agus a' labhairt facail misneachaidh ri Missionaraidhean agus ri buidhnean eile de sheirbhiseich na h-caglais dhearbh am Moderàtor e fhéin gu cliùmhhor agus thug e mór-thoileachadh do na h-uile a dh' éisd ris.

Cùisean Gàidhealach

O'n bha Moderàtor Gàidhealach air ceann an Ard-sheanaidh, bha e nàdurra gu'm biodh, mar gu'm b'eadh, blas Gàidhealach air na coinneamhan gu léir. Cha robh riamh uibhir de Ghàidhlig air a labhairt ann an Talla an t-Seanaidh, agus chualas móran mu chor spioradail agus aimsireil na Gàidhealtachd. Air an t-Sàbaid tha buill an Ard-sheanaidh daonnan ag aoradh le chéile ann an eaglais mhór Dhun-éideann, agus tha ministearan air an taghadh gu bhì cuartachadh nan seirbhisean sin. Anns a' mhaduinn liubhair an t-Urramach Alasdair Mac Fhionghuin, Ph.D., ministear Chill-mo-naomhaig, searmon comasach agus brìghmhor, agus air an fheasgar shearmonaich an t-Ollamh Ruaraidh Mac Leòid gu tlachdmhor, mar is maith as aithne dha, agus 'n am measg-san a chuidich leò air ceann nan seirbhisean bha dithis de ministearan òga na Gàidhealtachd.

Bha na Gàidheil riamh math air an fhéin-mholadh, a' d'chuimhneachadh nach robh iad ach 'n an clann feirge eadhon mar chàch. Mar sin, fàgamaid taobh Ghàidhealach an Ard-sheanaidh, agus thugamaid sùil air cùisean eile.

Litir an Rìgh

Leughadh litir o'n rìgh, mar is àbhaist, a' nochdadh a dheagh-dhùrachd do Eaglais na h-Alba agus a rùn gu bhì 'g a taiceachadh, agus thug e toileachadh mór do na h-uile gu'n do chuir a' bhan-rìgh teachdaireachd bhuaipe fhéin a dh'ionnsuidh an Ard-sheanaidh a chionn gur ban-Albannach i fhéin. Bha am Mòrair Kinnaird an làthair am bliadhna a rithis mar theachdaire o'n rìgh, agus bu mhath sin. Buidh e do Eaglais na h-Alba, agus 'n a ghiùlan agus 'na bhriathran nochd e e fhéin mar dhuine iriosal agus creid-mheach. Latha an déidh latha dh' éisd e le aire ris na bha dol air aghaidh, agus labhair e briathran drùidhteach nach bu chòir a leigeil air di-chuimhne.

"Feumar beatha clann nan daoine a shuidheachadh air bunaitean spioradail," ars' esan.

“ Is e fireantachd a mhàin a dh'ardaicheas rioghachd. Chan 'eil snas agus greadhnachas na togalaich gu feum sam bith ma tha na bunaitean suidhichte air a' ghaineamh. Chan 'eil tèaruinteachd ann do neach, no do rioghachd sam bith, a mach o dhilseachd iriosal agus seasmhach do Chrìosd ar Tighearna agus d'a theagasg agus do'n t-soisgeul a tha 'g ar gairm uile mar innealan ann an làmh Dhé gu bhith strì ri bhith comh-chumadh rioghachdan an t-saoghail so ri Rioghachd ar Dé agus a Mhic. Tha dòchas nam bliadhnaichean ri teachd mar sin an earbsa ri Eaglais Chrìosd, agus tha e a' comh-sheasamh anns an tomhas de chreideamh agus de ùmhlachd anns an coimhion i àithne a Tighearna.”

Aig an Ard-sheanadh chuala sinn iomradh air rud no dhà a thug dhachaidh d' ar n-ionnsuidh cho freagarrach agus a bha briathran a' Mhòrair Kinnaird mu chor an t-saoghail. Tha dùthchannan ann an diugh far am bheil oidhirpean air an deanamh mar nach robh iad riamh air an Stàit a chur air thoiseach air Dia mar chuspair-aoraidh agus sheirbhis. Tha geurleanmhuinn agus masladh 'g a flulang an diugh air sgàth Chrìosd, agus tha creidmheach an diugh ann an ceàrnan de'n t-saoghal a' dol a chum prìosain, agus faodaidh e bhith a chum bàis air son an dilseachd do'n t-soisgeul.

Obair na h-eaglais

Bha e riamh fìor gur e fuil nam mairtireach siol na h-eaglaise. Chuala sinn aig an Ard-sheanadh mu bheothachadh spioradail a tha air a mhothachadh eadhon anns na h-àitean sin far am bheil e cunnartach do neach a bhi 'g iarraidh air tìs Rioghachd Dhé agus fhìreantachd-san. Tha e 'n a aobhar-gàirdeachais gu'm bheil na cinneach an dùthchannan céin a' toirt comh-fhreagradh an diugh do naidheachd slainteil an t-soisgeil mar nach robh iad riamh, ach tha e 'n a chùis-nàire gu'm bheil sinne a dh'altrumaidh an dùthaich shoisgeulach cho mall agus cho coma ann a bhi toirt cothroim dhoibh sin a bhi air an cruinneachadh a steach do'n chrò.

Tha a nis suas ri sia bliadhna bho 'n thòisich lughdachadh anns an airgid a tha an eaglais againne a' tionail air son craobh-sgaoileadh an t-soisgeil an dùthchannan céin. Tha an *Committee* ris am bheil an obair so an earbsa ann am fiachan troma, agus sin a chionn spìocair-eachd mòran de choimhthionalan nach 'eil a' cuideachadh leis an aobhar mar a dh' fhaodadh iad. Saoilidh gach neach nach fhiach am beagan cuideachaidh as urrainn dhà-san a dheanamh, ach thugamaid faineir rud air an do smuainich mòran againn cheana agus a chaidh a chur am briathran dhuinn aig an Ard-sheanadh leis an Ollamh Lachlann

Mac Gilleathain Mac Bhàtair. Ceannaichidh tu le aon sgillinn gach latha paipear-naigheachd nach tabhair ach mu uair a shìde de leughadh dhuit, agus cosdaidh tu an sgillinn sin gun mhóran smuain. Ach na'n tugadh gach neach a tha ceangailte ri Eaglais na h-Alba seachad mar thabhartas aon sgillinn a bharrachd 's an t-seachduin na tha e cleachdadh a thoirt, bheireadh sin ann an aon bhliadhna ceithir cheud mìle pund Sasunnach (£400,000) a bharrachd de thighinn-a-stigh do'n eaglais, agus bhiodh an dà chuid na fiachan móra a tha 'g a cudthromachadh a nis air am pàigheadh gu h-ionmhan agus ceàrnan ùra air an toirt fo éisdeachd na firinn.

Aig an tigh

Thubhairt Dean Inge uair-eigin nach ruig neach a leas dol do Africa a dh' fhaotainn an duine bhorb, oir gheibhear e aig ar dorsan. Tha daoine gun Dia agus gun dochas—àireamh mór diubh—'n ar measg fhéin an Alba, agus tha an eaglais a' strì ri an ruigheachd air gach dòigh a tha dligeach. Tha an t-Abstol Pol ag radh, “ Bha mi 's an uile cruth do na h-uile, chum air gach uile dhòigh gu'n saorainn cuid-eigin ” (1 Cor. ix. 22). Feumaidh an eaglais a bhi mar bha Pol, a' coinneachadh ris gach seòrsa air an grunnid féin, 'g a deanamh féin 'n a seirbhiseach do na h-uile chum gu'n coisinn i an tuilleadh, eadhon a' dol a mach gus na rathaidibh móra agus na gàraidhibh chum an co-èigheachadh gu bhith deanamh an roghainn mhóir—“ Cia fhada a bhitheas sibh 's an iomadh-chomhairle eadar dha bharail? Ma's e an Tighearna as Dia ann leanaibh e, ach ma's e Baal leanaibh esan.”

Chuala sinn mu na h-oidhirpean móra a tha an eaglais a' deanamh anns na bailtean mora agus air an dùthaich a Shàbaid agus a sheachduin chum slàinte an t-soisgeil 'na uile lànachd agus éifeachd a chàradh ris a' mhór-shluagh. Tha mòran de eaglaisean ùra 'g an togail am measg nan tighean ùra a tha air sgaoileadh mu'n cuairt air na bailtean móra.

Urachadh spioraid

Bha mòran eile ri fhaicinn agus ri chluinntinn aig an Ard-sheanadh, ach o'n a bha iomradh air a dheanamh air a' chuid bu mhotha dhiubh anns na paipearan cha ruigear a leas dad a radh mu'n déidhinn an so. Ach feumar so a ràdh. Is e togail mhór spioradail a tha ann a bhi an làthair aig coinneamhan an Ard-sheanaidh. Ged nach bitheadh de bheannachd 'n a chois ach an t-urachadh spioraid agus am fosgladh-inntinn a bheir e do neach—coma có e no i, ministear no eildeir no bean—b' fhiach an t-Ard-sheanadh bhi air a chumail suas. Ach tha barrachd feum na sin ann.

Tha e a' foillseachadh farsuingeachd agus lionmhorachd oibre na h-eaglaise, agus sin uile air a stéidheachadh air an t-saothair dhìleas a tha dol air adhart o latha gu latha

anns na coimhthionalan. Is ann mar so a thogar ballaichean Ierusalem—gach aon a' càradh a' chuid de'n bhalla a tha fa chomhair a thighe féin.

Ann's a' Chathair

BHA muinntir Eachainn Choinnich mór dhiubh fhéin co dhìu ach chaidh iad thar na caice gu buileach an là a bha Iain air a thìodhlacadh.

Cha robh ann an Iain ach diù nam fear; droch dhuine nach do rinn maith dha féin no do neach eile riamh, agus a ghiorraich a bheatha le òl agus ruidhtearachd. Ged nach robh e ach deich bliadhna fichead an uair a shiubhail e bha ceathrar de chloinn dhìolain aige, rud a dh' aobharaich bròn agus briseadh-criche do mhóran dhaoine agus do mhóran theaghlachan uile làithean am beatha. Cha robh ni air an t-saoghal a' tighinn foidhe ach deoch agus a thoil-inntinn fhéin; cha tug e riamh bonn-a-sia do Dhia no do dhuine; do'n eaglais no do'n bhoich; bha a chosnadh uile a' dol a shàsachadh ana-mianna fhéin. Fìor thrusdar ain-diadhaidh, a bha cho drabasta 'n a theangaidh 's a bha e salach 'n a chridhe, gun aon ni maith ann ach a mhàin gu robh fuasgladh-facail aige, agus gu rachadh aige air gàire a thoirt air na companaich a bhiodh ag òl còmhla ris.

Bha a' chaitheamh dùthchasach dha co dhìu, is chuir e gaiseadh ann fhéin leis na daoraichean a bhithheadh e a' gabhail anns an Oban, agus ann an Grianraig, agus anns na h-àitean eile far am bhithheadh na bàtaichean air am robh e 'n a làimh a' tadhall. Oidheche fhuar gheamhraidh a chaidil e fo thoscaid air ceidhe Ghrianraig, agus an daorach air, fhuair e a leithid de mheileachadh 's gu'n tàinig e gu *pleurisy*.

Bha e ann an ospidail trì mìosan, agus an sin thugadh dhachaidh e do Chille-sgumain, far an robh e eadar an teine agus an leaba trì mìosan eile gus an do chaochail e.

Air iompachadh

Bhithheadh an t-Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., agus am ministear Baisteach a' dol 'g a amharc gu tric, a' leughadh agus ag ùrnuigh còmhla ris. Feasgar a bha am ministear Baisteach ag ùrnuigh còmhla ris ghlaodh Iain Eachainn Choinnich, m' an do sguir am ministear a dh' ùrnuigh, gu robh e a' faicinn Chrìosd m'a choinneamh air a' chrann-cheusaidh cho soilleir 's ged b' ann air an taobh eile de'n t-seòmar a bha e, agus gu robh e 'g a fhàireachduin fhéin cho aotrum agus cho sona 's gu robh e cinnteach gu robh a pheacaidhean air an dubhadh as gu sìorruidh, agus gu robh e air iompachadh.

Rinn am ministear Baisteach gàirdeachas a' cluinntinn a' ghille ag aideachadh gu robh e air a spionadh mar aithinne as an teine agus air a shaoradh tre ghràs an Tighearn Iosa Chrìosd. Ged bha e 'n a dhuine eudmhor, soisgeulach, bha e toilichte gur e e-fhéin agus nach e Niall Mac Phàrlain a bha ag ùrnuigh còmhla ri Iain Eachainn Choinnich an uair a bha e air iompachadh, agus an oidhe ud chaidh e dhachaidh agus aotrumas 'n a cheum agus 'na chridhe, a' cuimhneachadh air na briathran so, "Dealraichidh iadsan a thionndaidheas mòran gu fireantachd mar na reultan gu saoghail nan saoghal."

Chaidh an naidheachd air feadh Chille-sgumain ann an cèithir-uaire-fichead gu robh Iain Eachainn Choinnich air iompachadh. Bha a h-uile duine toilichte an sgeul mhaith sin a chluinntinn, agus fhios aca gu robh am bàs am bun a thinneis. Ged nach bu toigh leò an duine idir chaidh sin uile as an t-scalladh a nis, oir bha iad a' sealltuinn air mar neach anns an robh cumhachd agus glòir Dhe air am foillseachadh, agus a bha mar sin air a dheanamh 'n a shoitheach taghta agus naomh ris nach bu chòir beantuinn.

Duine bruidhneach

Co dhìu b'e na bha de dhaoine a dol 'ga fhaicinn a chuir at 'n a cheann, no co dhìu b'e gnè an teaghlach d' am buineadh e a thòisich air tighinn am follais, chan 'eil fhios agam, ach ann an ùine ghoirid an déidh dha a bhi air iompachadh cha b' ann idir mar aithreachan iriosal agus diùid, a theab a bhi air a chall, ach a bha air a shaoradh mar tre theine, a labhradh Iain ris an fheadhainn a rachadh 'g a fhaicinn, ach mar shearmonaiche air nach robh eagal no amharus d'a thaobh fhéin, agus nach robh fiata no nàrach an làthair dhaoine còire a bha leantuinn Chrìosd m' an do rugadh e.

Dh' innseadh e do'n h-uile duine a rachadh a steach 'g a fhaicinn mu'n t-scalladh a chunnaic e air Chrìosd air a' chrann-cheusaidh, agus mu na faireachduinean sona agus iongantach a thàinig 'n a chridhe am feasgar a bha e air iompachadh, agus dh' innseadh e dhaibh cuid-eachd nach robh buaireadh no peacadh air bith a' cur dragh air, no eagal air roimh 'n bhàs bho'n là a fhuair e sealladh air Chrìosd, agus a chual e Chrìosd ag ràdh ris, "An diugh bithidh tu maille rium-sa ann am Pàrras."

Dubh-fhacail an fhoirbhich

Bha so uile a' cordadh gu gasda ri mhàthair agus ris an teaghlach, agus ri feadhainn eile a bhithceadh a' dol 'g a fhaicinn, ach bha iarmad de dhaoine glic agus diadhaidh ann an Cille-sgumain a dh' fhàsadh gu maith tioram agus sàmhach an uair a thòisicheadh Iain Eachainn Choinnich air an teagasg agus air labhairt riu mu na faireachdùinean sòlasach a bha 'na chridhe agus am fadal a bha air gus am biodh e maille ri Criosd. Bha e a' labhairt anns an dòigh so oidhche a chaidh Seumas Mac an Rothaich, seann fhoirbheach diadhaidh de'n Eaglais Shaoir 'ga fhaicinn, ach ann am meadhon an t-seanchais, thòisich Seumas air bruidhinn ris fhéin, an éisdeachd an tighe uile, mu rìgh-chathair mhór gheal, air an robh Neach 'n a shuidhe aig an do theich nèamh agus talamh o ghnùis, agus mu leabhraichean a bhithceadh air am fosgladh chum breith a bhi air a thoirt air na màirbh as na nithibh a bha sgrìobhta anns na leabhraichean, a réir an gnìomharan. Lean e air fad chòig mìouaidean a' bruidhinn ris fhéin, ann an dubh-fhacail, ann an cosmhalachdan, agus ann an cainnt a' Bhiobuill, mu'n fhìrean Lot a bha fo champar le caithe-beatha neòghlan nan aingidh, mu'n sgoib a bha aig Pol 'n a fheòil air eagal gu'n deanadh e uail, agus mu'n Uan a bha 'n a sheasamh air sliabh Shìoin agus maille ris ceud agus dà fhichead agus ceithir mìle air an robh ainm Athar-san air a sgrìobhadh air clàr an aodainn, a' seinn an òrain nuaidh an làthair na rìgh-chathrach, òran nach b' urrainn neach air bith a sheinn ach an *dream nach do shalaicheadh le mnathan*.

An tìodhlacadh

An uair a shiubhail Iain Eachainn Choinnich rinneadh tòrradh mór dha; bha e air a thìodhlacadh le moladh nach d'fhuair na naoimh no na martaraich. Leig am ministear Baisteach ruith d'a theangaidh gu buileach, ag innseadh do Dhia mu'n chreideamh shoilleir agus làidir a bha aig an fhear a bha iad a' tìodhlacadh; ag innseadh dha cuideachd gu'm biodh e 'na choinnleat dealrach ann an nèamh, agus ag iarraidh air an gràs-saoraidh a dh' oibrich cho comharraichte ann an Iain a dhòrtadh orra uile chum 's gu'm bitheadh iad cho ullachte air son a bhàis 's a bha esan. Mhol e a mhàthair, agus athair, agus an teaghlach uile, anns an ùrnuigh; dh' innis e do Dhia mu'n chomh-fhurtachd agus mu'n aire a fhuair e an àm a thinneis, agus thug e buidheachas dha gu robh leaba-bhàis Iain 'n a meadhon-gràis do mhóran.

Chòrd so gu gasda ri cuid, ach bha cuid eile leis an robh e glé chìar, agus a bha seachd sgìth de'n ùrnuigh fada m'an do sguir am ministear.

An tiomnadh

Seachduin m' an do shiubhail e rinn Iain Eachainn Choinnich tiomnadh, tiomnadh as an

robh a mhàthair cho mór 's gu'n tug i air an Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., a leughadh air là an tìodhlacaidh an làthair an t-sluaigh. Thubhairt i ris an teaghlach roimh làimh gur ann air ministear na sgìreachd a dh' iarraidh iad an tiomnadh a leughadh a chionn gu robh ministearan-sgìre suas ris an obair sin ged nach robh iad maith air na màirbh a mholadh. An uair a chunnaic Niall Mac Phàrlain cìod a bha anns an tiomnadh bha cho maith leis dleasdanas eile a ghabhail os làimh, ach air eagal bean Eachainn a ghoirteachadh air là an tìodhlacaidh rinn e mar a dh' iarraidh air, is leugh e an tiomnadh. B'e so tiomnadh Iain Eachainn Choinnich, tiomnadh a chuir a mhàthair an clòdh, ann an litrichean móra riomhach, agus a tha nìs an crochadh ann an freum air balla an t-seòmair:

“ Airgid no òr chan 'eil agam ri fhàgail, ach tha mi a' fàgail mo bheannachd aig a h-uile duine an Cille-sgumain, agus a' guidhe oirbh mo choimneachadh ann an nèamh.”

An sin thubhairt am ministear Baisteach gu'n seinneadh iad laoidh, *An Dachaidh Bhuain*, ach m' an do sheinneadh an laoidh, thubhairt e riu gu'n d' fhuair iad dileab luachmhor anns na briathran sòluimte a labhair an gille grinn riu o bhruach na h-uaigne, agus gu robh e an dòchas nach ann ann am peanas bùan a bhithceadh an cuibhrionn aca ach maille ri Iain Eachainn Choinnich ann an glòir.

Cuid a sheinn an laoidh, agus cuid nach do sheinn; thug na chual iad bhupa an anail agus an cainnt. Fad na h-ùine a bha *An Dachaidh Bhuain* 'g a seinn bha Seumas Mac an Rothaich a' sealltuinn air an speur mar gu'm biodh e a' feuchainn ri dheanamh a mach co dhìu a bha e a' faicinn iolair no giadh-glas eadar e 's a' ghrian.

* * * * *

An t-seachduin ud fhéin, anns a' cheart chladh, bha seana bhoirionnach air a tìodhlacadh gun straightlich, gun mholadh, agus gun *An Dachaidh Bhuain* a bhi air a seinn; Màiri Nic Leòid, seanmhair fear de na pàisdean diolain leis an do mheudaich Iain Eachainn Choinnich àmhghar agus bròn an t-saoghail.

Bha Màiri Nic Leòid 'n a boirionnach cho ciùin agus cho faidhidinneach 's a bha riamh 's an t-saoghal, ach bha feum aice air a bhi faidhidinneach, oir fad uile làithean a beatha bha trioblaid an déidh trioblaid, agus call an déidh calla, a' tighinn oirre, mar gu'n dichuimh-nicheadh Dia a' ghaoth gharbh a chasg ann an là na gaoithe an ear. Dh' fhàgadh i 'n a bantraigheach le ochdnar chloinne gu maith òg; shiubhail a teaghlach aon as déidh aoin, gus mu dheireadh an robh i air a fàgail, lom a dhaoine agus lom a chuid, le aon ghille a bha aig an nighinn a b' òige, caileag laghach dheusanta

a bha air a cur air seachran leis an trusdar gun choguis Iain Eachainn Choinnich. Cha d' fhuair a' chaileag riamh os cionn na thachair dhi; eadar a nàire, agus briseadh-cridhe, agus nach robh i làidir co dhiu, shiubhail i m' an robh am pàisde ach bliadhna. Thog a sheanmhair an gille, is bha e dhi mar chlach a sùla, ach an uair a bha e deich bliadhna, bha e air a bhàthadh mu choinneamh a sùl ann an geodha anns an deachaidh e air snàmh.

An cupan làn

Cha robh Màiri Nic Leòid i fhéin làidir, ach cha bhitheadh i a' gearan. 'Na seann aois thàinig lònidh agus siataig oirre, is bhitheadh cramp cho dona a' tighinn 'n a casan anns an oidhche 's nach b' urrainn i fantuinn anns an leabaidh. Dh' fhàs i dall, agus mu dheireadh thall, thòisich cancer anns a' chich-shlugain aice, air chor agus nach robh i uair no mionaid de'n là gun phian. Ach an measg nan uile thrioblaidean a thàinig oirre cha do chaill i riamh a ciùine no a faidhidinn, no a h-carbsa ann an Dia. Bha i 'n a boirionnach beusach gaolach; iriosal 'n a cainnt, agus 'n a giùlan, agus 'n a smuaintean; iriosal agus macanta an fianuis dhaoine, ach iriosal gu sònruichte an làthair Dhe, agus a thaobh a dòchais ris a' bheatha mhaireannaich.

Aig a' cheart àm anns an robh an sglèapaire ud, Iain Eachainn Choinnich, a' bòilich mu'n ghloir a bha feitheamh air aig deas-làimh Chrìosd, na'n abradh tu ri Màiri Nic Leòid gu robh ionad-còmhnuidh maiseach a' feitheamh oirre ann an tigh a h-Athar, theireadh i riut, agus theireadh i e cho treibhdhireach ri aingeal naomh, Och, Och, a ghaoil, nach bu leòr d'am leithid-sa cùil bheag far nach bithinn uile gu léir air mo dhùnadh a mach bho làthaireachd an Rìgh!

Fèath an déidh stoirme

Mios m' an do shiubhail i dh' fhuiling Màiri Nic Leòid pian mór, is bha na coimhearsnaich,

a bha uile gaolach oirre, toilichte an uair a thàinig am bàs a thoirt fois d'a corp bochd.

Is e an t-Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., a rinn an t-seirbhis aig an tigh agus anns a' chladh air là an tiodhlacaidh. An déidh dha an t-salm so a leughadh,

Ghlaodh iad ri Dia 'n an teinn, is shaor
e iad o'n trioblaid ghéir,
Ghrad-chuireadh leis an stoirme gu fèath
's na tuinn 'n an tàmh gu léir.

An sin tha iad ro ait, air son
gu bheil iad sàmhach beò,
'S gun d'thug e iad do'n chala sin
's do'n phort bu mhianach leò.

rinn e ùrnuigh, agus ged nach dubhairt e a' bheag mu Mhairi thug e buidheachas do Dhia air son na faidhidinn a thug e dhi am measg trioblaidean a beatha, agus buidheachas air son dòchas na beatha maireannaich.

* * * * *

Air an ath Shàbaid rinn am ministear Bais-teach searmon mór fada mu bhàs Iain Eachainn Choinnich, agus mu chumhachd gràis, a' bruidhinn air iompachadh agus air soilleireachd a chreidimh mar gu'm bitheadh e a' bruidhinn mu'n abstol Pol, ach cha robh iomradh aige air Màiri Nic Leòid, no air cumhachd a ghràis a chùim i o'n chlàbar anns an do thuit Iain gu ruige an amhach, agus a chuidich leatha tighinn beò gu seann aois gu h-iriosal, agus gu diadhaidh, agus gu faidhidinneach.

Air feasgar na Sàbaid chaidh dà fhichead agus a dhà dheug duine (daoine òga) do'n chladh a dh' fhaicinn uaigh Iain Eachainn Choinnich, agus gun aobhar aca air a shon ach gu'n do rinn e tiomnadh neònach agus gu'n robh daoine a' bruidhinn uime.

Cìod is fhearr daoine na na caoraich, no ma thoilicheas tu, na na gobhair?

Obar dhìomhain

“Air dha toil a bhì aige e féin fhìreanachadh.”—LUCAS, x. 29.

MA dh' fheòraicheas tu de dhuine nach 'eil a' coimhead na Sàbaid, no nach 'eil a' dol do'n eaglais, car son nach 'eil e a' deanamh sin, is dòcha gu'n abair e riut “gu bheil e a cheart cho maith ris an fheadhainn a tha.” Sin an dòigh anns am fireanaich e e-fhéin.

Cìod an fhreagairt cheart do dhuine de'n t-seòrsa sin? Ma dh' aontaicheas tu leis (am bitheantas tha dùil aige gu'n dean thu sin), agus ma their thu gu bheil fhios agad gu bheil e 'n a dhuine maith, theagamh nach deanadh sin ach fhéin-spéis a shéideadh suas na bu mhiosa.

Agus ma their thu nach 'eil thu a' creidsinn gu bheil e cho maith 's a tha e an dùil, no gu bheil e coltach ris na Pharasaich, chuireadh sin an fhèarg air, agus bhitheadh an gnothuch na bu mhiosa air fad.

Facal air bith a chuireas fearg air do bhràthair chan 'eil e glic dhuit am facal sin a labhairt, eadhon ged bhitheadh e fìor, oir chan éisd duine feargach ri teagasg no ri combairle.

Is e an fhirinn nach 'eil e furasda a ràdh ciamar is còir dhuit duine aig a bheil toil e fhéin fhìreanachadh a fhreagairt.

Ma bhitheadh e ceàrr dhuit aontachadh leis

bhitheadh e a cheart cho ceàrr dhuit dol ann an argumaid ris.

Mar sin is fheàrr dhuit a bhi 'n ad thosd; gun dad idir a ràdh, agus a' chùis fhàgail eadar e fhéin agus a choguis, *oir chan fheuch-*

adh duine ri e fhéin fhéireanachadh idir mur bitheadh a choguis 'g a bhioradh.

Agus is e a choguis fhéin agus an Spiorad Naomh an dà chumhachd a ni obair spioradail ann an cridhe duine.

Aig an Uinneig

Comharraidhean na h-aimsir

IS gasda an rud suairceas agus bràithreachas eadar coimhearsnaich agus eadar eaglaisean, oir buinidh suairceas agus bràithreachas do'n diadhaidheachd a cheart cho cinnteach ri eud air an dìrinn no na Sàbaid.

Chaidh Moderàtor na h-Eaglaise againne a null am bliadhna gu Seanadh na h-Eaglaise Saoire, a thoir a bheannachd féin agus beannachd a bhràithrean dhaibh. An uair a chaidh e a steach dh' éirich an Seanadh uile 'n an seasamh, is chuir an t-Ollamh Dòmhnall Mac Gilleathain, ceann-suidhe an t-Seanaidh, fáilt air ann an Gàidhlig. An sin bhruidhinn an t-Ollamh Dùghall Mac Phàrlain mionaid no dhà mu'n obair a tha an dà eaglais a' deanamh anns a' Ghàidhealtachd, taobh ri taobh, agus mu'n atharrachadh a thàinig air an t-saoghal bho bha iad le chéile 'n am balaich. "Ach ma thàinig atharrachadh air an t-saoghal agus air dòighean dhaoine," ars' esan, "cha tàinig atharrachadh air na firinnean móra air a bheil an dà eaglais a' seasamh, agus a tha iad a' teagasg le ùghdarras an Fhacail Shiorruidh."

Fhreagair Moderàtor na h-Eaglaise Saoire ann am briathran a bha glic agus ciùin agus air an deagh thaghadh; thug e taing do'n Ollamh Mac Phàrlain air son tadhall orra, is dh' iarr e air a bheannachd a thoir do na bràithrean ann an Eaglais na h-Alba, agus innseadh dhaibh gu robh an Eaglais Shaor daonnan deas gu bhi a' comh-oibreachadh maille ri u, cho fad 's nach cuireadh sin grabadh oirre a thaobh na fianuis shònruichte a tha i a' togail an Albainn; fianuis a bheannaich Dia anns na làithean a dh' fhalbh, agus a tha an Eaglais Shaor a' feuchainn ri chumail beò an diugh le còmhnaidh an Spioraid Naoimh. "Tha e iomchuidh," ars' esan, "gu'n nochd-amaid do'n t-saoghal gur bràithrean a tha anns na h-uile dhaoine a tha creidsinn ann an Iosa Crìosd mar an Tighearn agus an Slàn-ùighear."

Mar a thubhairt mi cheana, is gasda an rud suairceas agus bràithreachas eadar coimhearsnaich agus eadar eaglaisean. Chan 'eil anns an diadhaidheachd nach 'eil blàth agus bràithreil agus uasal ach an t-ainm gun an tairbhe.

A Thighearn, na ceil do shoillse oirnn

Sin an tiotal a chuir am Moderàtor os cionn na h-òraid ghasda a thug e seachad an uair a

bha e a' dùnadh an Ard Sheanaidh, briathran a b' àbhaist dha a bhi cluinntinn ann an ùrnuighean athar. Tha feum aig an t-saoghal an diugh air an t-solus a tha o shuas; tha feum aig an eaglais air buanachadh ann an ùrnuigh gu'n leigeadh Dia a sholus agus fhìrinn a mach.

Tha an òraid so a nis an clòdh; air a cur a mach le Uilleam Blackwood & a Mhic, an Dù-éideann. Tha am Moderàtor a' tighinn thairis air iomadh rud anns an òraid, aig a bheil ceangal ris a' Ghàidhealtachd; dèisgidhean a bha innte anns na seann làithean, daoine a chum lòchran na Fìrinn laiste innte, na meadhonan leis an robh òigridh na Gàidhealtachd air an teagasg anns na sgoilean, agus móran nithean eile mar sin. Ach is e an fhìrinn nach gabh òraid de'n t-seòrsa so a bhi air a' tuigsinn gu ceart mur leugh duine i air aithis fhéin; rud a bu chòir do'n h-uile duine aig a bheil ùgh ann an obair na h-eaglais a dheanamh, oir chan 'eil i a' cosd ach sia sgillinn.

Air taobh-duilleig 6 tha e ag ràdh gu robh àireamh nan daoine a tha a' bruidhinn Gàidhlig an Albainn 53,918 na's lugha ann an 1931 na bha iad fichead bliadhna roimh sin. A bheil so ceart? Ma tha, is rud muladach e; cha do sbaoil mi gu robh a' chùis cho dona.

An Seanadh agus na Pacifists

Tha fhios aig ar luchd-leughaidh gu bheil na *Pacifists* a' feuchainn o chionn bhliadhnanachan ris an eaglais iompachadh gu am beachd féin, nach 'eil e ceart do aon de luchd-leannmuinn Chriosd cuid no pàirt a bhi aige ann an cogadh, ciod air bith suidheachadh anns a bheil an cogadh ag éirigh, no ciod air bith as aobhar dha.

Cheangail Seanadh na h-eaglais Shaor Aonaichte an eaglais aca fhéin ris a' bheachd sin, ach tha Eaglais na h-Alba na's glìce, agus dh' fhàg i a' chùis far an còir e bhi air fhàgail, eadar Dia agus coguis gach duine.

So mar a shuidhich an Seanadh a' chùis, "Tha an Seanadh de'n bheachd gur e aon de cheud dhleasdanasan Chriosduidhean uile feuchainn ri cogadh a chur as, ach do bhrìgh nach urrainnear a' cheist so fhuasgladh le briathran no le teagasg Chriosd (a chionn nach do bhean e rithe idir), tha an Seanadh a' cur an cèill gur ceist i air am faod eadar-dhealachadh beachd a bhi aig muinntir na h-eaglais, gun aobhar a bhi aig an dara feadhainn a ràdh gu bheil iadsan na's dìlse do theagasg Chriosd na 'n fheadhainn eile."

An Fhuaim Aoibhneach

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHOINGHUIIN, B.D., PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

(Bha an searmon so air a liubhairt air beulaibh Fear-ionaid an Rìgh agus maithean an Ard-sheanaidh, anns an Eaglais Ard, an Dùn-éideann, an t-Sàbaid a bha an Seanadh cruinn.)

“Is beannaichte an sluagh d’an aithne an fhuaim aoibhneach : imichidh iad, a Thighearn, ann an solus do ghnùise ; ann ad ainm-sa ni iad gairdeachas air feadh an là : agus ann ad flùreantachd àrdaichear iad.”
—SALM LXXXIX, 15-16.

THA e air aithris gu’n robh e ’na chleachdadh aig sluagh Israeil a bhi a’ coimhead làithean-féill, anns am bitheadh iad ag ùrachadh an cuimhne air toiseach an eachdraidh, agus air an t-saorsa a dh’oibrich Dia d’an athraichean. Aig na h-amanna sin bhithheadh dùdaichean g’an séideadh feadh nam bailtean agus na dùthcha gu léir. Mar an ceudna, bhithheadh aoradh Dhe, leis an robh gach féill a’ tòiseachadh, ’ga fhosgladh le iollach thromaidean. Tha e glé choltach gu’m b’e sud an fhuaim aoibhneach a bha air aire an t-Salmadair.

Do na h-uile a chluinnadh i, bha an fhuaim ud tachdmhor ; oir nach robh i g’ an gairm o shaothair gu féill ? Ach bha i beannaichte a mhàin dhoibh-san a bha ’g a tuigsinn ; ’s e sin, a bha mothachail air gràs Dhe dhoibh mar shluagh, ’g an taghadh, ’g an saoradh o fhòirneart na h-Eiphit, ’g an treòrachadh tre an fhàsaich chlaoidhtich, ’g an dìon o ’n naimhdibh, agus ’g an suidheachadh ann an Tìr-a-Gheallaidh. Bu bheannaichte an sluagh a bha a’ cluinntinn so uile ann am fuaim dhùdach agus thròmpaidean ; oir cha b’e a mhàin gu’n do thachair a leithid dhoibh mar shluagh ; ach bha sin uile ’na stéidh dòchais agus mar ghealladh air beannachadh Dhe dhoibh anns an tim ri teachd ; oir tha maitheas Dhe neo-chaochlaideach. Mairidh fhirinn agus a thròcair o linn gu linn.

Trì beannachdan móra

Tha an Salmadair a’ cur f’ar comhair an so trì beannachdan móra agus prìseil a bhuineas dhoibh-san uile a tha a’ tuigsinn na fuaim aoibhneach ; ’s e sin, an t-saorsa a tha Dia comasach air a bhi ag oibreachadh ’n a shluagh. Chan ’eil e a’ labhairt an so mu dhleasdanas dhaoinne, no mu lagh, no mu phrionnsal a dh’ fheumas am beatha a riaghladh, ged nach ’eil sin ri dhearnad. Is ann air an àrd shochairan a mhàin a tha e a’ deanamh luaidh aig an àm ; shochairan as eugmhais nach bi slàinte ’n an spioraid an mòran iarrtuiss no neart annta gu beatha dhleasnach féin a chomh-lionadh.

Seallamaid air na trì beannachdan ciatach a

tha fuaim aoibhneach soisgeil Dhe a’ seirm dhuinn a réir an t-Salmadair ; oir buinidh iad do’n t-soisgeul a réir gach searmonaiche a tha ’g a thuigsinn ; agus do shluagh an Tighearna anns gach linn.

1. A’ cheud bheannachd : *tha iad a’ faighinn cùrsa shoilleir air son am beatha.* “ Imichidh iad a Thighearn, ann an solus do ghnùise.”

Aig cùl-thaobh inntinn an t-Salmadair, bha e a’ faicinn Israeil, gun chùrsa beatha romhpa idir, ach ’n an tràillean anns an Eiphit, ’g an claidh le saothair chruaidh, ’g an cùrradh le fòirneart, air an cuartachadh le balla de shaighdearan ; gach latha coltach ri chéile am measg nan clachan-creadha, ach gu’m bitheadh corra latha na bu sheirbhe dhoibh na làithean eile ; agus an déidh na truaighe so uile, am bàs. Tha daorsa daonnan a’ toirt a chridhe á mac an duine ; agus ged a roghainnicheas e a fulang seach bàsachadh, oir tha dealradh na gréine prìseil eadhon do’n tràill, chan ’eil ann ach creutair truagh, le uile bhuidhean spioradail fo sprochd. Amhuil sin, tha saorsa, mar anail Dhè, a’ beothachadh uile chomasan duine ; agus ged a dh’ fhaodas e a mì-bhuileachadh, tha i cho feumail dha is gur deòiridh e as a h-eugmhais.

Là na Saorsa

Ach blbris latha saorsa air Israel anns an Eiphit. Chualas fuaim aoibhneach ann an dailtean an fhòirneirt, gu’n robh Dia a’ dol ’g an teasairginn. Dh’ fhosgladh bealach iongantach romhpa ; agus an déidh a’ bhealaich, slighe anns an imicheadh iad ann an solus gnùise Dhe. A dh’ aindeoin gach dragha a dh’ fhuiling iad agus gach gearain a rinn iad anns an fhàsach, cha do thill Israel do ’n Eiphit ; oir bhlaiss iad air fion beò na saorsa. Fhuair iad cùrsa agus ceann-uidhe air son am beatha, agus gairm d’an anamaibh. Chruth-atharraicheadh iad mar shluagh ; dh’ éirich iad ’n an spioradan a’ dh’ imeachd ann an solus gnùise an Tighearna. Tha an eachdraidh so uile, saoilidh mi, air cùl-thaobh bhriathran an t-Salmadair.

Ach tha gnothuch nach beag aige so uile ruinn féin. Tha feum diomhair, domhain ann an cridhe gach duine, daor no saor 'g am bheil e, air a bhí a' faicinn cùrsa roimhe ann an imich e ann an onair, a' cleachdadh a chomasan inntinn, agus a' scalbhachadh tomhais de chothrom. Cho luath is a tha clann a' tighiun dlùth air a bhí a' fàgail na sgoile, is i so an dearbh cheist a tha ag iomairt araon 'n an inntinnean féin, agus ann an inntinnean am pàrantan—dé an cùrsa beatha a tha dol a bhí aca. Bithidh iad fo iomaguin agus imcheist agus ann an sgàile, cho fad is nach léir dhoibh slighe anns an imich iad, a' cosnadh an lòn agus a' buileachadh an comasan gu cothromach. Air an làimh eile, cho luath is a dh' fhòsgaileas bealach romhpa, is a chì iad ceann-toisich na slighe anns am faigh iad an cothrom air am bheil iad an geall, tha iad sona; thàinig solus thuca a mach a meadhon an dorchadais; agus a nis, théid iad air an aghaidh ann an spiorad togarrach, deònach, dòchasach. Tha gach comas a bhuilicheadh orra air a bheothachadh anna; agus ged a dh' fhaodas iad a bhí fo chùram a thaobh na dh' fheumas iad ionnsachadh agus fhiosrachadh mu'm bìad comhlionta aig an gnothuch, togaidh iad orra mar gu'm biodh iad a' dol gu banais. Is mór a' bhuaidh a tha aig slighe fhosgailte air spiorad an duine.

A rithis, tha fhios againn uile gu bheil daoine a' call an càile de 'm beatha an uair nach léir dhoibh na's mò rathad anns an gluais iad, aig cosnadh, no ann an dreuchd, no aig seirbhis air choireigin anns am bheil fiach dhoibh féin no do dhaoine eile. Fàsaidh an suidheachadh so cho trom air cuid is gu'm b' fheàrr leò gu'n tigeadh an bàs orra, agus bithidh feadhainn dhiubh a' greasadh na criche; tha iad cho sgèth de bheatha aig nach 'eil cùrsa na's mò.

Braighdeanas Spioradail

Ach chan e fòirneart mar a bha a' teannachadh Israeil anns an Eiphit, no crananchur dùinte a mhàin a chuireas á sealladh dhaoine an t-slighe air son an d'òrduicheadh iad, agus a spùinneas uatha an dòchas. Tha so a' tachairt dhoibhsan uile a dhiùltas gairm Dhe orra, agus a roghaimicheas an inntinn fheòlmhor a thoileachadh. Amhuil a thachair do'n mhac struidheil, bheir beirm na h-eas-ùmhachd is a' chuthaich togail agus othail dhoibh rè aimsir; ach 'na dhéidh sin uile, gheibh iad iad-fein air chall, le cridhe tròm, amharusach 'n an cliabh, agus an spioradan fo neul. Chan 'eil e comasach do dhuine d'an aithne dé a tha e a' deanamh, lagh Dhè a chur an suarachas, gairm Dhè a dhiùltadh, agus e-féin a thoirt a suas do fhéin-thoileachadh toirmisgte air bith, gun a bhí mothachail gu bheil e air seacharan, gu'n do chaill e a chùrsa air son an do chruthaicheadh e, agus gach cothrom ciatach a choinnicheadh air

anns an t-slighe sin. Tha e a nis air a chuar-tachadh le cumhachdan dorcha nach leig as an greim e agus an éigin dhoibh. Uidh air 'n uidh, traogaidh air falbh as a chridhe a' chuid as fearr de bheatha duine, agus thig suarachas, cruas, mì-chreideamh, agus eu-dòchas a ghabhail an àite. Mar sin, tha eas-ùmhachd agus ar-amach a' deanamh an gnothuich fein air daoine, araon a' toirt uapa na slighe bheò agus 'g an dùnadh ann am braighdeanas spioradail.

Maitheas Dhe

Ach, taing do Dhia, chan 'eil an t-slighe dùinte, ged a tha i a' dol á sealladh na muinntir a dhiùltas i. Tha i ann an còmhnuidh, agus tha i fòsgailte romhpa-san uile a dheònaicheas a gabhail. Cho luath is a thréigean an t-aingidh a shlighe, agus an duine eu-corach a smuaintean, agus a philleas e ri Dia, chan e a mhàin gu'm faigh e maitheanas gu pailt, ach mar an ceudna, sud slighe àrd na beatha maireannaich a' fosgladh roimhe, agus cùrsa chiatach d' a anam anns am fàs e ann an gliocas, ann an diadhaidheachd, ann an comas seirbhis do Dhia agus do dhaoine, agus anns gach seorsa maitheis a bhùineas d' a ghné fo bhuaidh an Spioraid Naoimh. “Imichidh iad, a Thighearn, ann an solus do ghnùise.”

Fiamh is Eagal

An robh sibh riamh fo amharus gu'n robh eucail mharbhtach an déidh greim a dheanamh oirbh air chor is gu'n robh eagal oirbh dol gu lighiche mu'n daingnicheadh e bhur beachd? Ma bha, abramaid gu'm b' éigin dhuibh dol thuige mu dheireadh. Ràinig sibh a dhòrus ann an carraid inntinn is iomaguin, ged a bha dèo fann de dhòchas agaibh ri comhfhurtachd. An déidh do'n lighiche gach fiosrachadh agus rannsachadh a dheanamh oirbh a bha feumail, abramaid gu'n do thionndaidh e oirbh gnùis aobheil, agus gu'n do labhair e ribh mar so—“Tha mi a' tuigsinn gu maith dé tha a' cur dragha oirbh; tha mòran a' gearan leis; agus leighis mise ceudan a bu mhiosa cor na sibh-se. Chan 'eil dad oirbh nach gabh ceartachadh. Ma ghabhas sibh mo chomhairle agus mo chun-gaidh, bithidh sibh glè shlàn gu goirid.” Nach fàgadh sibh tigh an dotair ud air atharrachadh inntinn seach an staid anns an robh sibh 'ga ruigheachd? Gun teagamh, dh' fhàgadh. Rachadh sibh a mach as, a dh' imeachd ann an solus gnùise an dotair a dh' fhosgail roimhibh a rithis slighe na beatha, dealrach le iomadh cothrom agus gealladh.

Is ann mar sin a tha a' tachairt dhoibhsan a thig gu Dia, an déidh dhoibh iad fein a mhilleadh, an dòchas a chall, agus gun slighe ri fhaicinn ach an t-slighe leathunn. Tha an anam air aiseag dhoibh air ais; tha cùrsa na beatha maireannaich air a foillseachadh dhoibh;

agus tha iad a' togail orra, le òran 'n an cridhe, a dh' imeachd ann an solus gnùise Dhe.

An Sonas buan

2. An dara beannachd: *tha iad a' faighinn aobhar aoibhneis a mhaireas.* “Ann ad ainm-sa, ni iad gàirdeachas feadh an là.”

Is e gàirdeachas aon de phrìomh bheannachdan Dhe d'a chloinn, a bheannachd is saobhire agus is comhfhurtachail a shealbhaichear leò; oir tha i ag ùrachadh is a' brosnuchadh nan aignidhean mar a ni uisge air luibhean agus flùran a tha a' cromadh is a' seargadh le tior-machd.

Tha dian iartus ann an cridhe an duine air gàirdeachas; agus ged nach e gàirdeachas ach diadhaidhachd àrd chrìoch ar beatha, fhathast, tha Dia a' ciallachadh gu'm bitheadh a chreutairean a' mealtuinn gàirdeachais am feadh is a tha iad a' sireadh agus ag ionnsachadh gnoth-uich is àirde. Do bhrìgh sin, tha a Fhreasdal a' frithealadh dhuinn iomadh aobhar aoibhneis, mar a tha slàinte agus neart coluinne, obair ionmhiannaichte, seallana briagha, glòir a' chruthachaidh, dachaidh mhaith, càrdeas, companachas, is gràdh, cho maith ri nithean beaga a bheir toileachadh mòr, mar a ni freagrachd cuimseach, facal àbhacach, ceileireadh eòin ann am preas, no sreath bhinn a' bhàird. Ach ged a theirigeadh cuid dhiubh sin oirnn, tha aobhar gàirdeachais aig sluagh an Tighearna nach gabh lùghdachadh, no mùchadh, no atharrachadh,—is e sin ainm Dhè air am bheil iad 'n an oighreachan, agus a tha air a sheulachadh dhoibh le gealladh is le sacramaid, ainm an Athar, is a Mhic, is an Spioraid Naoimh. Tha ainm Dhe a' ciallachadh uile fhoillseachadh Dhe air féin, agus uile gràs Dhe gu bhi a' teàrnadh, a' naomhachadh agus a' glòrachadh a shluaigh. Caillidh duine mu dheireadh a ghean is a ghàirdeachas gu buileach, is thig tuar a' bhàis chan ann a mhàin air a ghnùis, ach mar an ceudna air a spiorad, mur 'eil a mhuinighin suidhichte air ainm Dhe, agus a bheatha fol-aichte ann. “Rachadh mo mhiseach uile air chùl, mur creidinn maithreas Dhe.” An uair a tha duine a 'dol 'na leithid do dhàimh is do chomh-bhoinn ri Dia is gu bheil uile earbsa aige nach bi bàs no beatha no nithean a tha a làthair, no nithean a tha ri teachd, no airde no dòimhne, no creutair air bith eile comasach air a sgaradh o ghràdh Dhe, tha e ann an sealbh air rùndomhair a' ghàirdeachais a mhaireas.

Ann an saoghal trioblaideach

Their cuid nach 'eil e iomchuidh a bhi ri bheag de ghàirdeachas ann an saoghal anns am bheil tinneas, bochduinn, trioblad, cogadh is uile eile a' ciùrradh uibhir sluaigh; gu bheil e cho mì-fhreagarrach ri feadaireachd aig tòrradh.

Tuigidh sinn uile an fhaireachduinn sin; ach fhathast, cha ghliocas a bhi a' bacadh gàirdeachais. Thug daoine de 'n t-seòrsa ud achmhasan do Chrìosd air an dearbh chùis, eadhon gu robh a dheisciobuil ro aoibhneach. Is e an fhreagairt a thug Esan orra gu robh deagh reuson aca-san a bhi aoibhneach; agus 'n am fanadh iad 'n an tosd, gu'n glaodhadh na clachan féin. Bha Crìosd na b' fhaireachail air cor an t-saoghail na neach air bith eile; ghiùlain E ar n-annhuinneachdan, dh' iomchair E ar doilghiosan, bha E eòlach air bròn, dh' fhuiling E ar n-uile lot; ach a dh' aindeòin sin uile, cluinneamaid E, beagan uairean mu'n deachaidh E a mach a ghiùlan agus a dh' fhuilang a' chroinncheusaidh; “Na nithean so labhair mi ribh, a chum gu fanadh mo ghàirdeachas annaibh, agus gu'm bitheadh bhur gàirdeachas-sa làn.” Agus co dhiubh, cha leigheas air an-aoibhneas dubhachas is tromadas; agus dona 's mar a a tha suidheachadh cuid de shluagh an t-saoghail, cha bu leasachadh air na h-uile a bhi ri bròn.

Their cuid eile ruinn a bhi suarach co dhiubh a bhitheas sinn a' sealbhachadh aoibhneis no a' fulang doilghios; gur e am prionnsal ceart sinn fein a dhi-chuimhneachadh uile gu leir ann an seirbhis mhaith air choireigin d'ar comhchreutairean.

Tha sinn a' tuigsinn na comhairle so, agus an riaghailt a tha i a 'cur f'ar comhair; agus tha iad le chéile luachmhor. Ach tha sinn a ritheis a' cuimhneachadh mar a thubhairt Crìosd ris na deisciobuil, an déidh dhoibh seirbhis mhór a dheanamh d'an comh-chreutairean, eadhon a' tilgeadh a mach dheamhan asda. Cha b' urrainn seirbhis a b' fheàrr na sud a bhi air a' frithealadh ann an linn air bith; agus chan ionghnadh ged a bha na deisciobuil air an togail le 'n soirbheachadh. Ach thugamaid fianear focal Chrìosd riu mu 'n chùis:—“Na deanaibh gàirdeachas air son gu bheil na spioraid fo 'ur smachd, ach deanaibh gàirdeachas gu bheil 'ur n-ainmean sgrìobhta anns na nèamhaibh.”

Feasgar ar beatha

Bhiodh Crìosd e-fein a' tilgeadh a mach dheamhan agus a' slànuchadh nan euslàn, agus eadhon a' togail nam marbh, seirbhisean nach b' urrainn gun a bhi a' toirt toileachaidh dha. Cìod, ma ta, is ciall do'n chomhairle ud d'a dheisciobuil mur e so, gu'n caill duine gach uile aobhar-aoibhneis an deireadh an latha, an uair a bhitheas a làmh gun chli, a ghuth fann, agus comas a sheirbhis air fàilneachadh, mur 'eil anns an amharc aige ach tuarasdal a sheirbhis, agus toilteanas a bheatha.

Ach ma tha ainm sgrìobhta anns na nèamhaibh, agus a mhuinighin anns a' ghràdh shìorruidh a sgrìobh ainm an sin, neo-airidh ged a tha e, tha aige aobhar gàirdeachais a mhaireas

an uair a thréigeas an còrr e. Seadh, is e a bhi a' sealbhachadh ainm gràsmhor Dhè, agus ag earbsadh 'na chliù, 'na ghràdh, 'na a thròcair, 'na a chumhachd, 'na a gheallaidhean maiseach, is fìor thòbar gàirdeachais anns a' chridhe; is e sin an tobar nach traoigh, agus an gàirdeachas nach teirig.

3. An treasa beannachd : *tha iad a' faighinn an àrdachaidh fhìor.* “ Ann ad fhìreantachd-sa, àrdaichear iad.”

Diathan bréige

Timchioll air Israel, bha na Cinnich a' deanamh aoraidh do dhiathan bréige air an robh fìor dhroch chliù air son mì-bheusalachd agus euceart, air chor is gur ann a bha an luchd-aoraidh air an truailleadh, agus air an isleachadh leò. Tha buaidh mhór aig aoradh dhaoine thairis air am beachdan, air an comhludar, agus air am beatha uile : ma tha iad a' cur onair air dia mar a bha Moloch nach gabhadh sàsachadh ach le òigridh thaghta a bhi air an iobradh dha troimh theine, nach 'eil e soilleir gu robh cleachdadh cho searbh agus cho baoth a' dalladh inntinnean agus a' cruadhachadh chridheachan an t-sluaigh ?

Ach Dia Israeil—chan e a mhàin gur E san t-aon Dia beò agus fìor, ach tha E ceart 'na uile shlighean, agus naomh 'na uile ghnìomharan. Is àite-tàimh a rìgh-chaitheach ceartas agus breitheanas ; mar an ceudna tha fìrinn agus tròcair a' dealradh mar sholus roimh a ghnùis. Is e so Dia da-rìreadh, ann am bheil gach maitheas a' coinneachadh ann an iomlanachd. Do bhrìgh sin, tha a shluagh air an àrdachadh le a bhi ag aoradh dha. Chan urrainn dhoibh beachdachadh air a bhuidhean, no dlùthachadh dha 'n an spioradan gun a bhi ag iarraidh a bhi air an glánadh o am peacaidhean ; oir tha iad a' tuigsinn gu bheil naomhachd, ceartas, agus maitheas air an iarraidh air a luchd-eagail-san. Mar sin, tha iad air an àrdachadh ; tha iad ag èirigh ann an inbhe, le bhi a' fàs 'n an daoine maithe, a' gràdhachadh fireantachd, agus a' fuathachadh aingidheachd. Is ann mar so a ruigeas daoine air an fhìor uaisle. Bithidh daoine a' còsnadh urrainn is inbhe anns an

t-saoghal le euchdan is seirbhis de iomadh seòrsa ; agus faodaidh cuid dhiubh air a shon sin uile a bhi goirid de fhìreantachd. Ach ann am breitheanas Dhe, cha bhi air an àrdachadh ach aon seòrsa, iadsan anns am faighear prionnsal na fireantachd a tha tre chreideamh.

Na fìor uaislean

Is ganntan a leigear a leas a' radh gu bheil na trì beannachdan so air an sealbhachadh na 's pailte le naomh a' Chumhnainte Nuaidh na a bha iad le naomh Israeil ; oir tha Crìosd a' toirt cùrsa do'n anam anns am bheil e a' faotainn dlùths is comh-chomunn ri Dia, cothrom seirbhis, agus cothrom air fàs ann an gràs agus ann an cumhachd spioradail a tha na 's pailte agus na 's cinntiche na bha ann an tairgse dhaoine roimh a latha ; agus tha an t-slighe a tha E san a' fòsgladh romhainn a' dìreadh do na nèamhan agus a' dol as an t-sealladh ann an glòir. Is e Crìosd mar an ceudna a tha a' fòsgladh tobair aobhneis anns a' chridhe, is mìlse blàs agus is éifeachdaiche buaidh na b' aithne do 'n t-Salmaidair. “ An t-uisge a bheir mise dha, bithidh e 'na bheò-thobar uisge ann a' sruthadh suas chum na beatha maireannaich.” Is E a mhàin a ghlèidheas tòbraichean diomhair a chridhe fòsgailte agus ùrail, a dh' aindeoin trioblaid, brisidh-dùil, agus bròin. Oir tha E a' teagasg a shluaigh sealltuinn seachad air an t-saoghal so uile gu léir ; agus anhuil a bha an t-abstol a dh' ionnsaich inntinn a Mhaigistir cho coimhlionta a' deanamh, gun a bhi a' meas nithean aimsireil, no carraid an t-saoghail, nach mair ach rè sealain, ach mar ni suarach an coimeas ris a' mhaith shiorruidh a tha ullachta air an son anns na h-àrdaibh. Agus nach e a bhi de dh' aon spiorad ri Crìosd, Rìgh na Fireantachd, Tighearna na fìrinn agus a ghràis, a bhi da-rìreadh àrdaichte ann an onair agus fìor uaisle ? Iadsan aig am bheil spiorad Crìosd, 's iad na fìor uaislean ; agus ciod air bith an crannchur no an inbhe anns an t-saoghal so, gheibh iad an àite mu dheireadh anns na h-àrdaibh ; oir is e Crìosd e-féin a tha ag ràdh—“ Far am bheil Mise, bithidh iadsan mar an ceudna.”

Gu cinnteach is beannaichte an sluaigh a thuigear an fhuaim aobhneach.

Annas a' Chathair

BHO thoiseach an t-saoghail tha daoine Bullamh gu bhi a' cur na coire air daoine eile an uair a ni iad rud-eigin ceàrr. An uair a bhris ar ceud phàrantan àithne Dhe chuir Adhamh a' choire air Eubh, is chuir Eubh a' choire air an nathair, agus tha a' cheart fhasan sin aig an cloinn fhathast. An ni a bha ann is e an ni sin féin a tha ann fhathast, agus chan 'eil

ni sam bith nuadh fo'n ghréin. An uair a ni fear-oibre aig nach 'eil làmh ghrinn obair a tha gròigeil cuiridh e a' choire air na buill-aeffhuinn a bha aige, mar a rinn Seumas MacGriogair a threabh an talamh-glas aig Bean Ach-nam-bò. Sheall e air an treabhadh is thubhairt e rithe, “ Na'n robh paidhir each a b' fheàrr agam, agus crann eile, agus talamh a bu réidhe, agus duine

agam a dh' fhalbhadh ann an ceann nan each, agus na'n robh an t-sìd na b' fheàrr, bhithheadh an treabhadh na b' fheàrr na tha e." B'e an fhior aobhar air oleas an treabhaidh nach do chleachd Seumas a bhì eadar spàgan croinn agus nach robh e suas ris an obair. Cleachd e a bhì a' càradh rathaidean.

Gabhaidh daoine an lethsgèul fhéin, is cuiridh iad a' choire air daoine eile anns gach àite fo'n ghréin cho maith ri Ach-nam-bò, agus ann am fichead rud a thuilleadh air droch treabhadh. Their aon duine, "Na'n robh mi a' fuireach air sràid eile, no ann an àit-eigin eile, air falbh o dhroch dhaoinne, thogainn mo theaghlach na b' fheàrr na tha mi a' deanamh."

Their duine eile, "Bha m' athair agus mo mhàthair cho teann orm ann an làithean m'òige 's gu'n do ghràinich iad air an eaglais mi; is ann aca-san a bha a' choire gu'n do thionndaidh mi air falbh bhuaipe."

Their an ath fhear, "Ged a rinn mi sud cha b' ann agam a bha a' choire ach aig an duine a mheall mi."

Uairean a tha freumh beag de'n fhìrinn anns na lethsgèulan sin, ach mar is trice tha daoine a' dol air seachran a chionn gu bheil laigse no ole air chor-eigin 'n an toil féin. Chan 'eil teagamh nach 'eil e na's duiliche do dhaoinne tighinn beò gu diadhaidh ma tha droch choimhearsnaich aca, no ma tha an còmhnuidh aca ann an ionadan far a bheil a rìgh-chaitir aig Satan, ach air a shon sin, faodaidh daoine an culaidhean a chumail geal, agus gun salachadh, eachdon an Sardis. Chan ann o'n taobh-a-muigh a tha na nithean a shalaicheas an duine; tha iad ag éirigh as a' chridhe, agus mur biodh an t-ole 'n ar cridhe féin cha deanadh an ceap-tuìslidh a chuireas daoine eile 'n ar rathad cron air bith oirm.

Uair a dh' fhoighnich duine-eigin de'n Ollamh mhór-mhór, an t-Ollamh Mac Iain, car son nach robh e a' gabhail fìona, thubhairt e gu frinneach nach robh a chionn nach b' urrainn dha stad aon uair 's gu'n tòisich e. Is ann glé annamh a tha daoine cho onarach ris an Ollamh Mac Iain; their daoine a tha 'n an tràillean do'n uisge-bheatha riut gu rachadh aca air stad dheth uair air bith na'n toilicheadh iad. Is maith leò sin a chur mar fhìachaibh orra féin. Ma bheir thu an aire, a leughadair, chì thu gu bheil an dà rud so fìor, (1) gur ann fìor annamh a dh' aidicheas daoine gu bheil iad gaolach air uisge-beatha no seòrsa-drama eile, agus (2) gur ann fìor annamh a dh' aidicheas duine nach rachadh aige air sgar dheth gu buileach. Ach air a shon sin tha fhios agad gu bheil na mìltean ann a tha cho gaolach air deoch 's a tha cat air iasg, agus mìltean nach urrainn stad a dh' òl. Sin an seòrsa a bhios daonnan a' cur na coire air daoine eile.

Bha Iain Mac Coinnich 'n a shaor maith agus

'n a dhuine réidh ach bha aon fhàilìng mhór ann, bha e ro ghaolach air a bhì tadhall anns an tigh-òsda aig Tom Elliot, agus cleas a h-uile duine a bhios a' dol do'n tigh-òsda na's trice na bhios iad a' dol do'n eaglais chaill e an dà chuid a choguis agus a nàire.

Bha bean òg laghach aige agus trìuir de chloinn, ach ged bha a bhean a' feuchainn ri folach a chur air drongaireachd a fir, agus biadh is aodach a chumail ris na pàisdean mar a b' fheàrr a b' urrainn dhi, bha an dachaidh a' dol sìos gus mu dheireadh nach bu dachaidh i ach an ainn a mhàin, tigh gun ghean, gun sonas, gun dealbh. Ach bha bean-an-tighe 'n a boirionnach glie; ged bha a cridhe air a leòn cho goirt agus ged bhiodh i gu tric a' caoineadh air son a cloinne cha dubhairt i riamh droch fhacal ri Iain, is cha do thig i air mar bha e a' deanamh air a theaghlach. Ach air a shon sin bha i a' feuchainn leis gach innleachd a theag-aig a gaol dhi air a tharruing le còrdaibh-gaoil o'n òsd-thigh.

Ged bha e trom air an deoch bha gaol aig air a mhnaoi agus air a chloinn, agus ann am 'freadal Dhe bha an gaol sin 'n a mheadhon air a tharruing o'n tigh-òsda fad thrì bhìadhna. Shiubhail té de na caileagan; eadar an clisgeadh a chuir sin air, agus bròn a mhnaitha, agus an-shocair a bha 'n a choguis, agus an t-amharus a bha 'n a chridhe nach d' fhuair a' chaileag cothrom ceart riamh, thòisich an Spiorad Naomh air oibreachadh ann. Chuir e roimhe, le còmhnuadh an Tighearna, gu'n seachnadh e an tigh aig Tom Elliot gu buileach, agus gu'm biodh e na bu mhùirniche air a mhnaoi agus air a chloinn. An ceann seachdain bha an t-atharrachadh a thàinig air Iain ri fhaicinn anns an tigh, agus fad thrì bhìadhna cha robh dachaidh anns an dùthaich a bu shona na 'n dachaidh ud.

Feasgar a bha e a' dol seachad air dorus an tighe-òsda, agus e a' dol dhachaidh o obair, thachair trìuir no cheathrar de na seann chompanaich air. "Is fhada o nach fhaca sinn thu," ars' iadsan, "thig a stigh agus gabhaidh sinn deur beag."

Thubhairt Iain nach rachadh; gu robh cabbag air fàotainn dhachaidh agus rud no dhà aige ri dheanamh m'an tigeadh an oidhche.

Ach cha ghabhadh na daoine dùiltadh; lean iad air a choiteachadh gus mu dheireadh an dubhairt e riu air a cheann nach robh e dol a bhlasad deur uisge-bheatha gu bràth tuilleadh.

An sin thòisich iad uile air gaireachd ann agus air tarruing as. Dh' fhoighnich fear dhiubh dheth an robh eagal air gu'm puinnseanaicheadh aon ghloine uisge-bheatha e, no an robh eagal air gu robh a cheann air fàs cho aotrum 's gu'n cuireadh aon ghloine tuainealaich ann?

Thubhairt fear eile, "Chan e sin idir a tha cur eagal air Iain; 's ann tha eagal air gu'n

troid a bhean ris, ach," ars' esan agus e a' tionndadh ri Iain, "ma thig thu a stigh leinn théid mi fhéin dhachaidh leat air eagal gu'n troid Màiri riut, no gu'n cuir i thu a laighe gun do shuipear, agus a thuilleadh air sin bheir mi dhuit *clove*."

"Leigibh leis," ars' an treasa fear, "nach eil sibh a' faicinn gu bheil e an diugh cho mór as fhéin 's nach bu mhaith leis gu'm faicheadh daoine e a' dol a steach còmhla ri ar leithidean-ne."

Na'n d' iarr Iain còmhnaidh o Dhia mar tha e air iarraidh oirnn 'n a Fhacal a dheanamh an àm buairidh bhithheadh guch ni ceart oir tha a ghràs-san foghainteach agus cha leig e leinn dol thar ar fulangais, ach cha do rinn e sin. Ghabh e an fhearg, agus eadar fearg agus uabhar agus dannarrachd, rinn e lom is dìreach air doras an tighe-òsda; rachar a steach, agus càch air a shàil, is tilgear paipear dheich tasdain air a chuntar; "Leth-bhodach uisge-bheatha," ars' esan.

* * * * *

Bha e naoi uairean m' an d' fhàg iad an seòmar-cùil aig Tom Elliot, agus iad uile a' tuisleadhadh mar dhaoine air mhìsg, gun an ciall no an coiseachd aca. Chaidh iad air an ais am màireach, agus lean Iain MacCoinnich air dol air ais gus an robh e cho dona air an òl 's a bha e riamh; an t-eun a bha air a shaoradh à laimh an eunadair thuit e anns an ribe a ris. Ghabh an sonas a bha 'n a dhachaidh sgiathan; chrom a bhean agus a chlann an cinn le briseadh-cri dhe agus le nàire, agus chruadhaich a chridhe

agus a choguis fhéin na bu mhiosa agus na bu mhiosa. Chaill e àite agus a chliù, agus mu dheireadh chaill e a shlàinte, ach an uair a bhithheadh an t-Urramach Niall Mac Phàrlain, B.D., a' feuchainn ri combairle a thoirt air agus ag iarraidh air uisge-beatha a thur-sheachnadh ghabhadh e a lethsgheul fhéin gu neo-sgàthach is theireadh e nach ann aige-san a bha a' choire idir ach aig an fheadhainn a thug air dol a steach do'n tigh-òsda.

Lethsgheul dìomhain, is féin-fhìreanachadh nach seas! A h-uile duine a théid do thigh-an-òil tha e a' dol ann le a thoil féin agus is a chasan féin a tha 'g a thoirt ann. Faodaidh daoine eile deoch a choiteachadh ort, no magadh ort a chionn nach téid thu a dh' òl còmhla riu, ach chan urrainn dhaibh deoch a chur sìos 'n ad amhaich, no do ghiùlan a steach do thigh-òsda an aghaidh do thoile.

Mar sin chan 'eil ann ach diomhanas do neach a ghéill do bhuaireadh air bith a ràdh nach ann aige-san a tha a' choire. Co aige eile a tha i ach agad féin? Ach tha daoine ann a tha cho dannarra 'n am féin-fhìreanachadh 's mur faigh iad a' choire a chur air neach eile gu'n cuir iad air Dia i. Bha an seòrsa dhaoine sin ann ri linn an abstoil Seumas, ach thubhairt e riu, "Na h-abradh neach air bith an uair a bhuairear e, Tha mi air mo bhuaireadh le Dia . . . ach tha gach duine air a bhuaireadh 'n uair a thàirghear air falbh e le ana-mianna féin. An sin air bhì do'n ana-miann torrach, beiridh e peacadh, agus air do'n pheacadh a bhì air a chrìochnachadh beiridh e bàs. Na bithibh air bhur mealladh, mo bhràithrean gràdhach."

Aig an Uinneig

An t-Ollamh Ruairidh Mac Leòid

GED nach 'eil eòlas cho maith aig muinntir na Gàidhealtachd fhathast air Ruairidh Mac Leòid 's a bha aca air Alastair Lee nach maireann, tha fhios aig a' chuid mhór de luchd-leughaidh nan duilleagan so gur ann ris a dh' earb an eaglais a bhì sealltuinn as déidh nam missionaraidhean Gàidhealach. Is aithne dha missionaraidhean na h-eaglais na's fheàrr na's aithne do dhuine eile, agus chan e mhàin gur aithne dha iad ach tha e daonnan 'n a charaid dileas air an cùl, cho dileas 's nach mór nach toireadh e ort a chreidsinn gur smèòrach a tha ann an ròcaisean. Ach is maith an rud e a bhì dileas do mhissionaraidhean; tha beò-shlàint mhinistearan car cinnteach dhaibh, oir tha iad mar bheinn Shìoin, cha ghabh iad carachadh mur toilich iad féin. Ach chan 'eil an àite no am beò-shlàint cinnteach do mhissionaraidhean; tha an suidhe aca air fàil chorraich, agus mar

sin is maith an gnothuch gu bheil am fear a tha air an ceann faireachdail agus dealasach air gach cothrom a thoirt dhaibh a ghabhas deanamh.

Ann an deireadh an Fhoghair tha an t-Ollamh Ruairidh Mac Leòid a' dol air chuairt do Astralia; air a chur a mach le Eaglais na h-Alba gu coinneamh-mhór a tha ri bhì cruinn ann an Victoria, a chumail air chuimhne gu bheil ceud bliadhna o bha eaglais Chléir-eachail air a cur air chois ann an Victoria. Tha e fhein agus an t-Ollamh Adhamh W. Burnet, an Glaschu, a' dol a mach le fìos-beannachaidh o'n t-seana mhàthair an Albainn do'n nighinn a tha nis air thigheadas dhi fhéin an Astralia. Tha na ceanglaichean a tha eadar Eaglais na h-Alba agus eaglaisean Cléireachail air feadh an t-saoghail làidir agus blàth. Tha iadsan 'g a h-aideachadh-se mar am màthair agus tha ise 'g an gràdhachadh-san mar chloinn. A h-uil' bliadhna tha teachdairean a' tighinn bhuaipa do'n Ard

Sheanadh an Dùn-éideann, mar chalamain ag itealaich a dh' ionnsuidh an ionad-tàimh. Am measg na feadhachan a thàinig o na dùthchanna thall am bliadhna bha an t-Ollamh ainmeil á Astralia, Raonull G. Mac an t-Saoir, duine a bhuineas do Loch Abar, agus a bha air oileanachadh an Dùn-éideann, ach a chaidh a mach tràth do Astralia, far an do rinn e obair mhaith a mhaireas. Bhruidhinn

e uair no dhà an Dùn-éideann, is rinneadh a bheatha le suilbhireachd.

Tha an t-Ollamh Ruairidh Mac Leòid agus an t-Ollamh Adhamh W. Burnet ri seòladh an toiseach October, is bithidh iad air an ais mu mheadhon Februari, ach bithidh iad air an cumail trang ann an Astralia, a' searmonachadh agus a' dol ma 'n cuairt ann measg nan eaglaisean.

Corp Chrìosd

LE A. S. M. AN GLASCHU

BHO chionn ghoirid bha mi a' bruidhinn ri Bearaid sònruichte mu'n eaglais; anns an t-seanchas a bha againn thubhairt e so, "Tha barrachd de dhaoine anns an dùthaich aig a bheil uigh anns an diadhaidheachd na thatar a' saòilsinn, ach chan ann anns na h-eaglaisean a gheibhear iad."

"C'àite eile am faighear iad, ma ta?" thubhairt mi ris. "Sin rud a tha duilich a ràdh," ars' esan, "theagamh nach 'eil iad a' cruinneachadh còmhla uair air bith, no a' gabhail orra gu follaiseach gu bheil an imtinn no an aire air Dia, ach air a shon sin tha iarrtus 'n an anam air dearbhachd fhaotainn mu Dhia, ach stad iad de dhòl do'n eaglais a chionn nach robh iad 'ga fhaotainn innte.

* * * * *

Chan 'eil cuspair air an t-saoghal as luaithe a thogas deasbud am measg dhaoine na 'n *eaglais*; chan 'eil agad ach am facal ainmeachadh ann an comunn air bith, is bithidh cabhag air a h-uile duine a tha làthair a bheachd féin a thoirt dhuit, oir tha iad uile cinnteach gu bheil fhios aca ciod a tha ceàrr air an eaglais, agus ciod a bu chòir dhi a theagasg agus a dheanamh. Their cuid gur e fìor àros Dhe a tha anns an eaglais, ach their cuid eile nach 'eil nàmhaid as miosa aig Chrìosd na i. Ma tha an eaglais a' ceangal dhaoine ri chéile tha i 'g an roinn cuideachd.

Tha gu leòir de dhaoine an dùil gu'n deanadh an saoghal feum as eugmhais na h-eaglaise, agus gu'm maireadh an creideamh Chrìosduidh beò ged nach bitheadh an eaglais idir ann. Sin rud nach gabh dearbhadh air aon dòigh no air dhòigh eile, ach chan 'eil e coltach nach bitheadh bràithreachas eadar daoine a tha creidsinn anns an aon Shlànuighear, agus a tha ag altrum an aon dochais, agus ann an seadh fìor is e *companas* agus *bràithreachas* a tha cur air chois na h-eaglais, ge b'e àite am faighear i.

Gheibh daoine companas agus bràithreachas anns an *teaghlach*, ann an *sgoil*, anns an *staid*, ach ged tha iad sin uile ann an tomhas a' tarruing dhaoine ri chéile agus 'g an aonadh ri chéile chan 'eil iad 'g a dheanamh ach ann an

tomhas beag, is tha cridhe mhic an duine ag iarraidh fasnachadh fhaotainn ann an co-chomunn air chor-eigin far am bi gach gàrradh no balla a tha seasamh eadar e féin agus daoine eile air an tilgeadh sios gu buileach.

Gheibhear a leithid so de cho-chomunn anns an eaglais, oir tha i a' gabhail a steach dhaoine de gach seòrsa agus as gach dùthaich; daoine a tha dealaichte o chéile a thaobh fala, agus a thaobh cannte, agus a thaobh iomadh rud eile, ach a tha uile ag aideachadh gur teaghlach an aon Athar iad, agus gu bheil aon Tighearn aca, Iosa Chrìosd a Mhac. Theagamh gu bheil an eaglais a' teachd geàrr air an fhiannis so a thoirt do'n t-saoghal, ach is e so an ceann-crìche a bha aig a Tighearn anns an t-sealladh an uair a ghairm e i gu bhith a' giùlan air aghaidh nan oibre a bha e féin a' deanamh ann an làithean fheòla. Ged tha caochladh eaglaisean anns an t-saoghal, an eaglais Shasunnach, an eaglais Albannach, an eaglais Ghreugach, eaglais na Ròimhe, is e eaglais Chrìosd a tha anna uile, oir chan 'eil crìochan aig an eaglais mar tha aig rioghachdan.

Ged is comunn an eaglais a bhuineas do na rioghachdan uile agus do 'n t-saoghal uile, agus chan ann do aon rioghachd no do aon chinneach, agus ged is e pàirt d'a h-obair na ballachameadhoin a tha eadar rioghachdan a bhriseadh sios agus an tarruing ri cheile ann an companas agus ann am bràithreachas chan i an aon chomunn a' tha feuchainn anns na làithean so ri sin a dheanamh; tha iomadh comunn agus seòrsa dhaoine an diugh a' feuchainn ris an fharmaid agus an ràiteachas a tha eadar rioghachdan a spionadh as am bun agus bràithreachas luchd-leannmuinn Chrìosd a chur 'n an àite. Bu chòir do 'n h-uile duine aig a bheil gaol air sith agus a tha creidsinn ann an teagasg Chrìosd am beannachd a thoirt do na comuinn sin agus cuideachadh leò, ach na'n robh Chrìosduidhean an t-saoghail dileas d'an gairm mar eaglais Dhe rachadh aca air sith am measg rioghachdan a stéidheachadh air bunaitean seasmhach mar nach téid aig comunn air bith eile air thalamh.

Tha co-chomunn na h-eaglais a' tarruing nam

beò agus nam marbh ri chéile cho cinnteach 's a tha e a' tarraing rìoghachdan ri chéile. Chan urrainn an Crìosduidh a chreidsinn gur e am bàs ceann a réis, oir tha fhìos aige nach 'eil dad a' tachairt aig uair a bhàis ach gu bheil e a' fàgail aon seòmar ann an tìgh Athar agus a' dol a steach do sheòmar eile. Ach is ann ann an tìgh Athar a tha e fad na h-ùine. "C'àite an téid mi o d' spiorad? agus c' àite an teich mi o d' ghnùis? Ma théid mi suas do nèamh tha thu an sin; ma ni mi mo leabhadh ann an ifrinn, feuch tha thu an sin."

A thuilleadh air so tha eaglais neo-fhaicsinneach air thalamh cho cinnteach 's a tha eaglais neo-fhaicsinneach ann an nèamh, daoine nach robh riamh air an ceangal ri eaglais Chrìosd anns an t-saoghal so, no air an àireamh am measg chreidmheach, no a dhealaidh ri am bràithrean le aobhar coguiseach. Buidhidh iad sin cuideachd do chompanas nan daoine m' an dubhairt Crìosd féin, "Chan e gach uile neach a their rium-sa, A Thighearn, a Thighearn, a théid a steach do rìoghachd nèimh, ach an ti a ni toil m' Athar-sa a tha air nèamh." Ged tha freumhaichean na h-eaglais anns an t-saoghal, anns an t-seadh gur e daoine a tha 'g a riaghladh agus ag oibreachadh innte, chan e toil no innleachd a' chinne-daonna a chur air chois i ach Dia, Dia a ghairm i gu bhì a' giùlan air aghaidh obair na slàinte air an do thòisich e ann an Iosa Crìosd. Sin an t-aobhar gu'n do labhair Pol mu'n eaglais mar chorp Chrìosd. Is e a bha Pol a' ciallachadh leis an fhacal sin gur ann troimh bheatha Chrìosduidhean a tha Crìosd a nis 'ga nochdadh féin do'n t-saoghal dìreach mar a nochd e e féin do'n t-saoghal tre a chorp ann an làithean fheòla. Faodar a

chur ann an dòigh eile agus a ràdh mar so, gur e an eaglais bilean, agus casan, agus sùilean, agus làmban Chrìosd, a bhùilean leis a bheil e a' bruidhinn ris an t-saoghal, a chasan a tha a' giùlan an t-soisgeil gu dùthchanna céin, a shùilean a tha a' faicinn uireasbhuidh an t-saoghail, agus a làmban a tha a' deanamh nan ceart oibrichean a rinn e féin an uair a bha e air thalamh.

Chan 'eil ann an samhladh a' chuirp ach aon de na samhlaidhean air an eaglais a gheibhear anns an Tìomnadh Nuadh. Tha i air a coimeas ri togail a tha air a stéidheachadh air Crìosd; ri bean nuadh-phòda a tha air a ceangal ri Crìosd; ri teampull anns a bheil Spiorad Dhe a' còmhnuidh.

A dh' aindeòin cho fada 's 'g a bheil Crìosduidhean a' teachd gearr air an gairm naomh tha an eaglais a' nochdadh anns gach linn gu bheil an cliù àrd agus usal so a tha air a thoirt oirre anns an Tìomnadh Nuadh fìor. Oir tha daoine peacach aig a bheil miann air maith-eanas agus ionndrainn air Dia a' faotainn innte ceann an rathaid gu Dia. Is ann troimh an eaglais a fhuair Augustine a steach do chala samhach an déidh dha a bhì air a riasladh le buairidhean geur, agus is ann troimh an eaglais a ràinig Newman air fois anna, an déidh dha a bhì air a luasgadh a null agus a nall le teagmhaidhean spioradail. Ged is fhada an t-astar a tha eadar Iain Calvin agus am Pàpa theireadh Iain Calvin ris an eaglais "mo mhàthair." Tha Leabhar Aidmheil a' Chreidimh ag ràdh gur e an eaglais fhaicsinneach "rìoghachd an Tighearn Iosa Crìosd, tìgh agus teaghlach Dhe."

(Ri leantuinn)

Facal Neònach

AN déidh dha Betel fhàgail chùim Iacob air agus an do ràinig e tìr a dhaoine anns an àird an Ear. Agus an sin aig an tobar, agus i a' toirt dibhe do threud a h-athar, thachair Rachel, nighean bràthair a mhàthar, air, agus phòg Iacob Rachel, agus thog e suas a ghuth, agus ghul e.

Bha e nàdurra gu leòir dha a bhan-charaid a phògadh, ged nach fhaca e i riamh roimhe, ach car son air an t-saoghal a chaidh e a chaoineadh? Shaoileadh tu gur e sin an rud mu dheireadh a bheireadh pògadh na caileig air a dheanamh, agus nach robh e sìobhalta dha deòir a shileadh an déidh na pòige, an làthair Rachel co-dhù.

Their cuid gur e moit a thug air a dheanamh, agus gu robh a dheòir co-ionnan ri gàire is lachanaich, ach tha na h-àrd-sgoilearan ag ràdh nach 'eil sin ceart, agus nach robh anns a' chaoineadh ach fasan a tha aig mòran chinneach an uair a bhios iad a' cur fàilte air a chéile. Am measg threubhan eile cha bhiodh e air a chunntas sìobhalta do dhuine gun dol a chaoin-

eadh 'na leithid sud de shuidheachadh. Tha na Maoris ann an New Zealand 'ga chunntas mar cheud lagh nam modhannan gu'n rachadh duine a chaoineadh an uair a tha e a' fàilteachadh, no a' fàgail beannachd aig a charaid, ach chan 'eil an caoineadh sin a' fàsadh no a' goirteachadh an cridhe ann an dòigh air bith. Tha iad ag innseadh naidheachd mu mhnathan a bha air coinneachadh r'a chéile, agus a bha a' gul mar gu'm biodh am bàs air creach a thoirt orra, ach ann an teas-madhoin a' chaoinidh, stad dithis dhiubh agus ghlaodh iad, Chan 'eil sinn ullamh d' ar caoineadh fhathast, ach théid sinn agus ni sinn am biadh deas, agus an sin crìochnaichidh sinn ar gul. Thuirt duine-eigin riutha nach robh ann ta ach na cealgairean, agus gu'n robh fhìos aige nach robh dad aca mu choinneamh na feadhnaich a bha iad a' caoineadh, ach cha do rinn iad ach gaire. Tha a' cheart chleachdadh so aig na h-Innseanaich; chunntadh iad gu'n robh tàir air a dheanamh orra mur deantadam fàilteachadh le caoineadh.

An Spiorad Naomh

“Spiorad na fèrinn.”—Eoin xvi. 13

BU mhaith leam anns an àireamh so seachas simplidh a dheanamh mu'n Spiorad Naomh, ach m'an tòisich mi, feumaidh mi a ràdh gu'm bi iomadh ceist mu'n Spiorad Naomh ag éirigh 'n am inntinn nach urrainn mi a fhreagairt, agus gu bheil iomadh rud mu thimchioll obair an Spioraid nach 'eil mi a' tuigsinn, agus nach 'eil dòchas agam gu'n tuig mi gu bràth.

Tha an Spiorad Naomh neo-fhaicsinneach, agus sàmhach, agus diomhair; a' séideadh mar a' ghaoth, gun fhios cia as no ciamar a tha e a' tighinn, ach air a shon sin, *fo lagh agus fo riaghailtean Dhe*, mar tha gach neach no ni eile anns a' chruthachadh.

Ach ged tha mòran dorcha oirnn a thaobh an Spioraid Naomh, tha e soilleir gu'n d' thug Dia an Spiorad do'n eaglais, agus gu'n d' thug e dhith e, chum an fhèrinn a tha air a tasgadh agus air a folach ann an Criosd a nochdadh dhi uidh ar n-uidh. “Cha labhair e uath féin . . . gabhaidh e de mo chuid-sa, agus nochdadh e dhuibh-se e.”

An Spiorad agus Facal Dhe

Tha sinne cho aineolach dhinn féin gu spioradail 's nach 'eil e furasda dhuinn na nithean as simplidhe anns an t-soisgeul agus ann am Facal an Tighearn a thuigsinn no a ghabhail gu cridhe, gun e bhi air a theagasg dhuinn leis an Spiorad. Ach chan 'eil an Spiorad Naomh a' labhairt uair air bith *uath féin*, no a' teagasg ni air bith nach 'eil a réir Chriosd, a réir a theagasg agus a bheatha. Ma their neach air bith gu'n d' fhoillsich an Spiorad Naomh sud no so dhà, ma tha am foillseachadh sin a' dol an aghaidh Facal an Tighearn, faodaidh tu a bhi cinnteach nach e an Spiorad Naomh a labhair idir ris, ach droch spiorad air chor-eigin. *Mar sin, cha ghabh am Facal a tha againn anns a' Bhiobull agus an Spiorad Naomh dealachadh.* Cha bu mhaith leam a ràdh ann an éisdeachd dhiadhairean gu bheil an Spiorad Naomh *ceangailte* ri Facal an Tighearn, ach air a shon sin cha d' fhuair is cha d' fhairich mi e ann an àite eile riamh. Mar is sine tha mi a' fàs, agus mar is mò a tha mi a' taiceachadh ri m' fhiosrachadh féin, is ann as cinntiche a tha mi nach urrainn dhuinn adhartas air bith a dheanamh anns a' bheatha spioradail ach tre

Fhacal an Tighearn. “Naomhaich iad troimh an fhèrinn; is e d' fhacal-sa an fhèrinn.” Mar sin theirinn ri neach air bith a tha ag iarraidh an Spioraid Naomh, Iarr e ann am Facal an Tighearn. Is theirinn cuideachd gur e an dearmad a tha creidmhic a' deanamh air Facal an Tighearn as aobhar nach 'eil iad air an soillseachadh no air an neartachadh leis an Spiorad Naomh na 's mò na tha iad.

Tha mi an dùil nach 'eil e chum maith air bith do dhaoine a bhi feuchainn ri dealachadh a chur eadar Dia agus an Spiorad Naomh, oir ciod air bith a their na diadhairean mu thrì Pearsachan na Trianaid chan 'eil ach aon Dia ann a tha labhairt ris an anam. Tha e gun teagamh a' labhairt air iomadh dòigh, ach is e an aon Dia a tha labhairt fad na h-uine, an dràs tre Fhacal, a ris tre a Fhreasdal, agus an ath uair air dhòigh eile.

Teachd an Spioraid

Chan 'eil e furasda do dhuine a bhi cinnteach co dhiu a tha an Spiorad Naomh ann féin no nach 'eil oirchan 'eil na comharraidhean follaiseach 'g a leantuinn an diugh a chunnacas ann an làithean nan abstol. Chan 'eil e a' séideadh trompaid an uair a tha e a' dol a steach (no a' dusgadh anns an anam); tha e a' tighinn ann car coltach ris mar a thàinig Criosd a steach do'n t-saoghal. Thàinig e 'n a leanabh beag, agus gun fhios aig an t-saoghal gu robh e ann, ach uidh ar n-uidh dh' fhàs e mór gus mu dheireadh an d' thàinig e gu a làn fhàs, agus an do thòisich e air oibre cumhachdach a dheanamh. An sin mhothaich an saoghal gu robh an t-Iongantach 'n am measg.

Sin mar tha an Spiorad Naomh; thig e a dh' ionnsuidh a' chreidmhic gun fhios da. Ach uidh ar n-uidh tòisichidh e air faireachduinn gu bheil cumhachd ùr, agus cumhachd chàirdeil, air teachd thuige, agus gu bheil nithean air an cual e iomradh le éisdeachd na cluaise air an deanamh cho cinnteach dha 'n a anam féin ri fradhare a shùil. Tha e a' tuigsinn Facal Dhe agus tha Facal Dhe a' labhairt ris mar nach do rinn e riamh roimh; tha e a' tuigsinn a chionta agus a theachd-geàrr, agus tha e a' gabhail tlachd ann an Criosd; 'na ainm agus 'na obair agus 'na shluagh, nach do ghabh e

riamh. Agus an sin gabhaidh creidmhic eile eòlas *air-san*, gu bheil Spiorad Dhe a' còmh-nuidh ann.

Fàs nan Gràs

Là a bha duine maith a' gearan air féin ann an éisdeachd a mhnatha, agus ag ràdh nach ann na b' fheàrr ach na bu mhiosa a bha e a' fàs, thubhairt e gu robh e a' leughadh agus a' smuaineachadh air lagh an Tighearna a h-uile là, ach a dh' aindeòin sin gu robh e a' fàs mothachail air peacaidhean ùra agus droch aignidhean ann féin nach b' àbhaist a bhi ann idir. "O," ars' a bhean ris, "bha iad annad ged nach robh thu 'g am faicinn. Nach 'eil cuimhne agad ciod a bhiodh Seumas beag, ar leanabh gaolach, ag ràdh ruinn an uair a dh' fhàg am fiabhras cho caol e, gun ann acli na enàmhan agus an craicinn. Theireadh e rium nach fàsadh e làidir no reamhar gu bràth tuilleadh, ach bhithinn-sa ag ràdh ris gu robh e a' fàs reamhar a h-uile là, agus ann an ùine ghoirid gu'm biodh e cho làidir 's a bha e riamh. Cha chreideadh e so, ach an sin thàinig e far an robh mi aon là, a' gearan gu robh a sheacaid 'g a ghortachadh anns na h-achlasan, agus a bhàrgan 'g a ghortachadh cuideachd. "Tha, arsa mise, a chionn gu bheil thu a' fàs reamhar." "Sin mar tha thusa," thubhairt i ris an duine, "bha thu féin agus an seann-duine a bha 'n ad chridhe a' faotainn air 'ur n-aghaidh gu gasda còmhla, cho gasda 's nach robh umhail agad gu robh e ri taobh do theallaich, ach a' cheart mhionaid a thòisich an duine nuadh annad air fàs thòisich thu air mothachadh do na droch aoi ghean a tha ann ad chridhe." Is e an Spiorad Naomh a tha toirt dearbh-shoilleireachd do'n t-saoghal nu peacadh, mu fhireantachd, agus mu bhreitheanas. Tha peacadh air ainmeachadh anns a' Bhiobull ris an abrar "toibheum an aghaidh an Spioraid Naoimh," peacadh eagallach gun teagamh, ach tha dà pheacadh eile an aghaidh an Spioraid a tha na 's cumanta na 'n toibheum so, (1) a' cur an aghaidh an Spioraid Naoimh, agus (2) a' mùchadh an Spioraid Naoimh. Theagamh nach 'eil anns an dà pheacadh sin ach aon, oir ciod an dòigh as cinntiche air cur an aghaidh an Spioraid na an Spiorad a mhùchadh. An uair a tha an solus air a mhùchadh tha e ionann ri bhi as.

Spiorad fiata agus nàrach

Faodaidh daoine nach 'eil 'n an *naimhdean* do Dhia a bhi eas-umhail dha, agus dearmadach, agus ciod as seirbhe no as doilghiosaiche do chridhe athar na bhi a' faicinn eas-ùmhachd a chloinne? "Na cuiribh doilghios air Spiorad Naomh Dhe, leis an do chuireadh seula oirbh

gu là na saorsa," tha Pol ag ràdh, "bitheadh gach uile sheirbhe, agus corruich, agus fearg, agus gàrrthaich, agus toibheum, air an togail uaibh, maille ris gach uile mhì-run." Sin na nithean a chuireas teicheadh air an Spiorad Naomh oir is Spiorad fiata agus nàrach e nach urrainn uiread agus sealltuinn air aingidheachd no air mi-naomhachd.

Ach ged is spiorad fiata agus nàrach an Spiorad Naomh is spiorad coibhneil e mar an ceudna; a' treòrachadh dhaoine chum na fìrinn, chan ann mar gu'm biodh maighstirsgoil a' teagasg no a' smachdachadh cloinne leis an t-slaic ach mar gu'm biodh màthair ag ionnsachadh d'a leanabh coiseachd, 'g a chuideachadh 'nuair a tha taic a dhìth air, 'g a thogail 'nuair a thuiteas e, agus 'g a chur air a chasan a ris.

Droch spioradan

Feumar a chuimhneachadh daonnan gu bheil spioradan eile a' tighinn gu creidmhic a thuilleadh air an Spiorad Naomh, droch spioradan a tha dol 'n a riochd-san agus a' mealladh mhórain. Thig iadsan cuideachd gu sàmhach, agus ann an cruth ainglean na soillse. Ach is e an Spiorad Naomh an dìon as fheàrr a tha againn an aghaidh dhroch spioradan, oir is e esan a theagaisgeas dhuinn spioradan aithneachadh, co dhui a tha iad glan no neòghlan. "Dearbhaibh na spioradan, an ann o Dhia a tha iad." Is e obair an Spioraid Naoimh Criosd a ghlòrachadh, agus chan ann o Dhia a tha spiorad air bith nach glòraich Criosd. Agus tha Criosd air a ghlòrachadh an uair a tha a rùintean air gabhail riu, agus am foillseachadh a rinn e air Dia.

Cha mhò a tha spiorad air bith o Dhia mur bheil an toradh aige maith, oir is e toradh an Spioraid Naoimh, gràdh, aoibhneas, sìth, fad-fhulangas, caomhalachd, maitheas, creideamh, macantas, stuaim. Sin agad, a leughadair, cliabh de mheasan samhraidh a tha milis do'n bhlas. A bheil na measan sin a' fàs ann ad lios-sa? Ma tha, faodaidh tu misneach a bhi agad gu bheil an Spiorad Naomh ag oibreachadh annad.

Air uairean tha an Spiorad Naomh a' tighinn a dh' ionnsuidh an anma mar Sholus, 'g a shoillseachadh; air uairean mar Theine, 'g a losgadh agus 'g a ghlanadh; air uairean mar Dhrùchd, 'g a ùrachadh agus 'g a bheothachadh; agus air uairean mar a' Ghaoth, 'g a chriochnachadh, ach ciod air bith dòigh anns an tig e, is beannaichte a theachd.

Gach subhaile annainn is gach feart,
Gach buaidh 's a chòmh-strì dhéin,
Ar n-uile thograidh naomha, ceart.
Tha 'teachd uaith féin.

Ann's a' Chathair

GED is e Calum-cille a thug an creideamh Crìosduidh do'n Ghàidhealtachd, agus ged tha mòran àitean agus eaglaisean air an ainmeachadh air, cha robh a sheanchas no a theagasg air an cumail air chuimhne anns a' Ghàidhealtachd mar bha seanchas agus teagasg dhaoine eile nach robh idir cho mòr ris. Dh'fhaodadh tu suidhe uile làithean do bheatha ann an eaglais air bith anns an àirde Tuath, no anns na h-Eileanan, no an siorramachd Rois, ag éisdeachd ri ministearan ainmeil na Gàidhealtachd, gun aon fhacal a chluinntinn mu Chalum-Cille, no blas a theagaisg fhaotainn air gin de na searmoin a bhiodh iad a' liubhairt. Ach cha suidheadh tu anns na h-eaglaisean sin gun naidheachdan a chluinntinn a h-uile Sàbaid mu Mhaighstir Lachlainn, agus mu Ghilleasbuig Cook, agus mu Alastair Gearr, agus mu fheadhainn eile de 'n t-seòrsa sin, agus idir idir cha suidheadh tu anna gun teagasg a chluinntinn a bha air a tharruing gu mòr á leabhraichean dhiadhairean Sasunnach, Iain Bunyan, Richard Baxter, Philip Doddridge, agus Puritanaich eile mar sin. B' iad sin na daoine aig an robh ùghdarras agus smachd thairis air inntinnean dhaoine anns a' Ghàidhealtachd agus cha b' e idir na naoimh mhóra a thàinig o'n aon stoc ruinn féin.

Ged tha sinn air tòiseachadh air bòilich mu Chalum-cille o chionn beagan bhliadhnachan bha barrachd urrainn air a thoirt dha am measg nan Gall na bha aige 'na dhùthaich féin o àm an Ath-leasachaidh; b' e Richard Baxter agus a sheòrsa na naoimh a bha air am beannaichadh agus air an gleidheadh air chuimhne leis a' mhór-chuideachd de dhaoine cràbhach na Gàidhealtachd. Ged tha inntinnean luath beothail aig na Gàidheil chan 'eil inntinnean domhain aca, agus mar sin cha do chladhaich iad riamh tobraichean dhaibh féin ann an Litreachas no ann an Diadhachd; tharruing iad as na tobraichean a bha air an cladhach le Sasunnaich. Chan 'eil ann an litreachas cràbhach nan Gàidheal ach iasad a fhuair iad o'n Bheurla. Theagamh nach còrd e ri cuid so a chluinntinn, ach tha e fìor.

Duine beag-mór

Ged nach 'eil ann an Richard Baxter ri taobh Chalum-cille ach mar gu'm bitheadh iochdaran an lathair uachdarain tha a' chuid mhór a dh' obair an t-saoghail air a deanamh le daoine beaga, agus mar sin bu mhaith leam seanchas a dheanamh anns an àireamh so mu 'n duine bheag-mhór so, a rinn obair iongantach 'n a là féin, agus a lean air bruidhinn ri ar sluagh-ne le a sgrìobhadhean gus an là diugh. Sgrìobh e os cionn ceud leabhar, cuid dhiubh anns nach robh mòran seagh no sùigh, ach

ged nach sgrìobhadh e riamh ach *Fois shìorridh nan naomh* chumadh an leabhar sin ainm air chuimhne gu bràth. Leugh mise an leabhar sin am Beurla agus an Gàidhlig, ach ged a stad mi a nis de 'n chuid mhór dheth a leughadh tha dhà de no trì dh' earrannan ann a bhitheas mi fhathast a' leughadh glé thrìc.

Ach ged bu mhaith leam seanchas a dheanadh mu Richard Baxter chan 'eil mi a' dol a bhruidhinn uime mar gu'm bitheadh Siorram a' bruidhinn mu chùisean air am feum e a chaint a thomhas, agus breith chothromach a thoirt seachad; chan 'eil mi ach a' dol a bhruidhinn air nithean sònruichte 'n a bheatha a tha 'g a thoirt dlùth dhuinn féin.

Bràithreachas na h-easlaint

Theagamh gu'n tug thu an aire, a leughadair, mar a bhioraicheas duine air a bheil an lònidh a chluasan an uair a chluinneas e gu bheil duine eile air a shàruhadh leatha; tha an lònidh 'n a boinn a tha tarruing eadhon choigreach agus naimhdean r'a chéile. Tha a' bhuaidh sin aig eucailean a' chuirp daonnan; tha an easlaint a' dèsgadh spiorad a' bhràithreachais am measg dhaoine a cheart cho cinnteach 's a dhùisgeas an eaglais no an t-saor-chlachaireachd e. An uair a dh' innseas mi nach robh Richard Baxter saor is pian aon là d'a bheatha tha fhios agam gu'm fairich mòran de na leughas an duilleag so gur fìor bhràthair dhaibh a bha ann, ged nach do leugh iad riamh faiceal de na sgrìobh e.

Air uairean bitidh mise ag ràdh ri mo bhràithrean anns an eaglais, agus ri mo choimhthional féin, gur e as-creideamh a tha toirt air daoine uiread ro-chùram a bhì orra m'an corp no m'an slàinte. Tha mòran dhaoine a' call an sìthe agus an sonais gu buileach le bhì a' smuaineachadh gun sgur air na cunnartan a tha a' bagairt orra bho na *germs* a tha anns an adhar, agus air na dòighean anns am faod iad faighinn thuca. Ma chì iad cuileag ghorm air an uinn-eig, no làrach òrdag a' phosta air lùir, no ma chuireas am beadall làmh air na leabhraichean aca anns an eaglais, thèid iad ann an ireabaich mar gu'm bitheadh sgaoth sheill-eanan fo'n léine.

Obair agus ceòl

Ged nach 'eil cuimhne agam cìod a bha ceàrr air Richard Baxter tha amharus agam gu robh e rud beag usaideach m'a shlàinte féin, oir leugh mi an àite-eigin gu'n deachaidh e gu sé deug ar fhichead lighiche, agus gu'n d'òl e d'an cungaidhean na phlòdadh bàta. Ach air a shon sin bha rud-eigin fada ceàrr air; fichead uair bha e cho dlùth do'n bhàs 's is

urraim duine a bhi gun an deò a thoirt suas, ach bha toil làidir aige agus cridhe gaisgeil, is lean e air, a' searmonachadh, a' sgrìobhadh, agus a' riaghladaireachd, mar nach robh gaoid no gaiseadh ann. Cha robh là d'a bheatha nach robh e a' deanamh obair trìuir.

Bha e gaolach air ceòl. Cha robh na Puritanaich am bitheantas a' toirt gnùise do cheòl no do dh' aighear air bith ann am beatha chreidmheach, is fhuair feadhainn de na bràithrean a bu' chuimhne coire do Bhaxter a chionn gu robh e air son laoidhean a sheinn ann an aoradh na h-eaglais cho maith ri sailm, agus a chionn gu'm bitheadh e ag ràdh gu robh ceòl 'n a mheadhon-gràis priseil do shluagh an Tigheara.

Mu leughadh shearmon

Bha e 'n a chleachdadh aige a bhi leughadh a shearmon. Sin fasan nach do chòrd riamh ris na Puritanaich, no ri iomadh duine eile aig nach 'eil taobh ris na Puritanaich. Cha do chòrd e idir idir ris na Càirdean (no mar theirear riu, na Quakers) is bhithheadh iad a' tilgeadh air Baxter nach robh an Spiorad Naomh aige, agus nach bu mhinistear ceart e. Ach sheulaich Dia a mhinistrealachd le comharraidhean follaiseach.

Thubhairt Baxter gu robh e fada na b' fhasa dha searmonachadh gun phaipear na searmon ullachadh agus a leughadh, ach gu'm b' fhearr leis a shearmon a leughadh, ma bha ùine aige a sgrìobhadh. "Mur robh ùine agam," ars' esan, "no shearmon a sgrìobhadh gu èuramach, no ma bha mi ro thrang no ro leasg fad na seachduin, ni mi feum maith gu leòr gun phaipear, oir cha bhiodh annam ach ministear truagh mur rachadh agam air searmon a thoirt seachad gun e bhi air ullachadh roimh làimh. Tha e na's fhasa tri searmoin a liubhairt gun phaipear na aon fhear a sgrìobhadh."

Cha toigh le muinntir na Gàidhealtachd a bhi ag éisdeachd ri searmoin a tha air an leughadh, ach air a shon sin, bha na searmonaichean móra a' leughadh an searmon riamh, Chalmers, agus Newman, agus Liddon, agus an seòrsa sin. B'e an searmonaiche a b' fhearr leamsa a chuala mi riamh an t-Ollamh Alasdair Whyte an Dùn-éideann, ach bha a shùil-san air a' phaipear mar shùilean banoglaich air làimh a bana-mhaighstir. Is e an fhìrinn gu'm feum a h-uile searmonaiche an dòigh as fheàrr a tha freagairt air féin a ghabhail. Is coma ciamar a tha searmon air a liubhairt ma tha beatha agus spioradalachd ann, agus is coma cuideachd ciamar a tha e air a liubhairt mur bheil ann ach glòramas no teangaireachd ris nach urrainnear éisdeachd le saorsa no le buannachd.

Diadhairean connspoideach

Anns na làithean anns an robh Baxter beò bha diadhairean móran na bu chonnspoideaiche na tha iad an diugh; bha iad a' connsachadh ri chéile gun sgur mu phuingeann creidimh. Theagamh gu'n abair cuid gur e an t-aobhar nach 'eilear 'g a dheanamh sin an diugh gu bheil na diadhairean òga air fàs meagh-bhlàth agus nach 'eil iad cho eudmhor as leth na Fìrinn ris na seann diadhairean. Ach tha mi an dùil gu bheil aobhar air as fheàrr na sin; thatar a' faicinn gu'n seas an Fhìrinn i féin, agus nach tig as a' chonnspoideach an rud a tha innte; mì-run, agus droch amharas, agus cùl-chàineadh, agus droch nàdur, agus droch chainnt. Cha mhaith an rud e a bhi cluinntinn dhaoine diadhaidh a' gabhail do chàch a chéile leis na clachan so, "mealltairean," "luchd-reubainn," "luchd-tuarasdail," "fàidhean-bréige," "sgriosadairean," "madaidh-allaidh." Seasaidh an fhìrinn i féin; chan 'eil feum aice air eud no cainnt de 'n t-seòrsa sin, is cha mhò is ann le connspoideach a chuirear rioghadh Dhe air aghaidh. Cha laigh drùchd air an talamh an déidh oidhche stoirmeil no ghaothar, is cha mhò a thig no thàinig druchd nan nèamh, no toraidhean sìochail an Spioraid air an eaglais aig amanna anns a bheil deasbuidh agus connspoideach imte.

Tha e duilich le móran dhaoine so a chreidsinn, oir tha iad an dùil gu robh an diadhaidheachd aig a h-àrde anns na làithean anns an robh deasboireachd agus connsachadh anns an eaglais a bha dealachadh choimhearsnach agus theaghlachaichean. Chan 'eil mise a' creidsinn sin, ach air eagal gu'm fàs mi fhéin connspoideach chan abair mi an còrr air a' chùis ach a mhàin so, gu bheil an diadhaidheachd daonnan a' tàmh làimh ri uisgeachan ciùin. Ged bha Richard Baxter 'n a dhuine maith b' fheàrr dha féin na 'n do sheachain e na connspaidean anns an deachaidh e ri diadhairean eile; ann an deireadh a làithean dh' aidich e so gu h-iriosal agus gu h-uasal. "Bha mi an dùil," ars' esan, "gu robh e mar fhiachaibh orm an saoghal uile a chur ceart, ach cha robh mi ach òg aig an àm; tha mi a nis air fàs na's glìce, is leigidh mi le daoine eile an rathad féin a ghabhail. Bha mi cho anabuich 's nach bu chòir dhomh a bhi sgrìobhadh idir anns na làithean ud."

Aonachd na h-eaglais

Na 'n robh Richard Baxter beò an diugh bheireadh e togail-cridhe dha a bhi ann an Dùn-éideann aig a' Chruinneachadh anns a bheil diadhairean as gach meur de 'n eaglais cruinn (ach a mhàin eaglais na Romihe), a' cur an cinn agus an comhairle ri chéile mu aonachd na h-eaglais Chriosduidh air thalamh.

Theagamh nach 'eil anns an aonachd air a bheil daoine a' smuaineachadh an diugh ach brudair faoin, ach bu mhaith dhuinn uile na briathran glic so a sgrìobh Baxter a thasgadh 'n ar cuimhne. “Am feadh 's a tha sinn a'

connsachadh anns an dorcha tha sinn uile a' triall gu luath do 'n t-Saoghal a chuireas crìoch air gach uile chonnsachadh; agus is e an t-ullachadh as fheàrr air son an t-Saoghail sin, naomhachd chùin agus shìochail.

Annas a' Choille Bheithe

AM measg nan dleasdanasan a bhios a' tachairt air ministearan ainm an obair na sgìre chan 'eil dleasdanas idir as duiliche na comhairle ghlic agus fhìrinneach a thoirt do màthraichean a tha an dùil gu bheil an clann 'n an sgoilearan maith, agus gu bheil gairm aca dol air an aghaidh do'n Chollaist. Cha mhaith le duine caomhail air bith cridhe màthar a ghortachadh, agus gu tric fanar sàmhach an uair a thòisicheas màthair air innsadh gu bheil a mac a' dol do'n Chollaist gu bhì 'n a mhinistear, no 'n a dhotair, no 'n a shiorram, ged tha fhios gu maith nach 'eil anns a' bhalach ach leth-phlaide, agus gu'm b' fheàrr a chur ris a' chrann.

Tha gaol màthar an dà chuid geur-shùileach agus dall; iomadh uair saoilidh i gu bheil comasan aig a mac féin a chuireadh farmad air Spurgeon, agus putaidh i air aghaidh e gu obair na ministrealachd ged tha eagal a chridhe air a' ghille féin dol air aghaidh, agus ged tha amharas aig daoine eile nach bi ann gu bràth ach ministear-maide.

Chan 'eil rud air an t-saoghal as foisneachaile do chridhe duine na fhios a bhì aige gu bheil e ris an obair a luigheasaich Dia dha, agus a tha a' freagairt air na buadhan a bhuilich Dia air, ach chan 'eil rud air an t-saoghal as seirbhe do dhuine na bhì ann an dreuchd a tha os cionn a chomais agus a neirt, no a tha neo-fhreagarrach dha air dhòigh eile. Ach glé thric tha toil làidir aig màthraichean gaolach agus cuiridh iad mic umhail ann an suidheachadh beatha anns nach fhaigh iad gu bràth ach carraid agus briseadh-dùil.

Ma tha so a' tachairt anns na làithean so anns a bheil sgoilearan air an ceasnachadh agus air an cur air a' mheidh le daoine neo-eisomaileach nach ceil an fhìrinn eadhon air màthraichean gaolach, ciod idir a thachras an uair a bhios ceasnachadh air a chur as (mar thatar ag iarraidh?). Cò am maighstir-sgoil no am ministear aig am bitheadh misneach a ràdh ri màthair de 'n t-seòrsa so nach robh canchainn aig a mac air son na dreuchd no na h-oibre a shònruich i dha?

Màthair ghaolach

Bha na smuaintean so air an dùsgadh 'n am inntinn an raoir an uair a leugh mi ann an *Tìm an Obair* gu'n do shiubhail Màiri Dhòmhnuill, bean Eachainn Mhic Cuarraig, a bha

'n a threabhaiche aig tuathanach an Achaidh-mhóir, an Cille-sgumain, còrr agus dà fhichead bliadhna. Bha iomadh trioblaid aig Màiri 'n a beatha, ach an trioblaid a bu mhiosa a bha aice uile gu léir thug i oirre féin an uair a thòisich i air gibhteann agus gràsan fhaicinn ann an Habacuc, a mac, nach robh daoine eile a' faicinn ann.

An uair a rugadh Habacuc bha ceann cho mór air 's gu'n tàinig e ann an inntinn a màthar gu robh e cheana 'n a leanabh taghta, air a shònrachadh le Dia air son na ministrealachd, agus chuir i roimhe gu'n tugadh iad dha ainm fear de na seann fhàidhean. Bha Eachann Mac Cuarraig air son ainm athar féin a thoirt air a mhac bu shine, ach cha ghabhadh Màiri seunadh no àicheadh, oir chuir i roimhe ainm fàidh a bhì air, Isaiah no Eseciel. An uair a chuala Eachann iomradh air Isayah ghabh e eagal; “duine,” ars' esan, “a chunnaic an Tighearn 'n a shuidhe air cathair riothail, agus seraphim os a chionn air an robh sè sgiathan, ag gladhach Naomh, Naomh, Naomh, Tighearna nan sluagh, agus a thubhairt, Mo thruaighe mise! oir is duine mi aig a bheil bilean neòghlan,” “cha toir, cha toir, a Mhàiri, cha toir sinn Isayah air idir; cha bhiodh e cneasda d' ar leithidean-ne a bhì anns' an aon tigh ri Isayah, no a' gabhail an ainme sin air ar bilean a h-uile là mar nach robh ann ach mar gu'm biodh ainm eile. Cha bhithinn-sa comhfhurtachail no foisneachail gu bràth tuilleadh 'n am thigh féin.”

Bha Eachann Mac Cuarraig 'n a dhuine laghach agus 'n a dhuine sìtheil, is dh' aontaich e a toil a thoirt d'a mhnaoi agus ainm fàidh a thoirt air am mac, ach bha e 'n a dhuine iriosal cuideachd is thubhairt e rithe gu'n deanadh ainm fear de na fàidhean beaga an gnothuch; Obadiah, no Nahum, no Habacuc, no fear de'n t-seòrsa sin nach biodh eagal aca roimhe.

Sin mar a fhuair Habacuc Mac Cuarraig an t-ainm a bha dha mar sgoil 'n a fheòil o'n cheud là a chaidh e do'n sgoil agus a thòisich na balaich eile air tarruing as.

Fuil is fallus

Fichead bliadhna lean a phàrantan orra ag oibreachadh o mhoch gu dubh a' cur cruinn an airgid a chuireadh Habacuc troimh 'n

Chollaist. Ged nach d' fheuch am maighstir-sgoil no an t-Urramach Niall Mac Phàrlain ri Habacuc a chumail air ais bha a mhàthair ag aithneachadh gu maith air an aodainn nach e an aon bheachd a bha aca air a' ghille 's a bha aice féin. Ach theireadh i gu robh e na b' fhasa do mhàthair an rud a bha ann am balach a thuigsinn na bhà e do mhinistear no do mhaighstir-sgoil, agus gu robh e cho soilleir dhi ris a' ghréin gu'm biodh Habacuc 'na shoitheach taghta fhathast ann am fion-lios an Tighearn. "Air uairean," ars' ise, "an uair a bhitheas e 'n a shuidhe leis féin, agus gun e sealltainn idir air an leabhar a tha 'n a làimh no air a ghlùinean, thig coslas air aodann mar gu'm biodh e a' faicinn ainglean fad bhuaith, is saoilidh mi gu bheil e anns a' cheart shuidheachadh anns an robh Pol an uair a thogadh suas e gu Parras, agus a chual e briathra do-labhairt."

"Ciod a tha am maighstir-sgoil ag ràdh uime?" dh' fhaighnich am ministear, là a bha Màiri a' bruidhinn ris mu Habacuc. "Tha am maighstir-sgoil," ars' ise, "coltach r'a sheòrsa uile, a' cur barrachd cudthroim air eòlas agus gibhtean inntinn na tha iad a' cur air gràs Dhe, ach nach 'eil an Leabhar Naomh ag ràdh, ma dh' iarras neach rioghachd Dhe, cuirear na nithe so uile ris, Laidiunn, agus Eabhra, agus Greigis! Agus ged tha am maighstir-sgoil ag ràdh gu'n d' fhairtlich air Laidiunn a chur ann an ceann Habacuc, an ann le Laidiunn a leag Daibhidh òg Goliath, no an ann le Laidiunn a chuir Iosua ruair air armailtean nan coimheach?"

O'n Oban gu Cill-rimhinn

An deireadh an fhoghair, fad dheich bliadhna, bha a mhàthair a' dol do'n Oban le Habacuc, 'g a fhaicinn air carbad-iaruinn a bheireadh do Chill-rimhinn e. Cha robh fhios aig duine an Cille-sgumain ciod a bha e a' deanamh an Cill-rimhinn, no ciod a bha luchd-teagaisg is cinn a' Chollaist a' saoilinn dheth, ach an uair a thigeadh e dhachaidh ann an deireadh an Earraich bha a mhàthair cho mór as 's gu'n cuireadh i oirre boineid riomhach agus dolman riomhach a' cheud Shàbaid a rachadh iad do'n eaglais còmhla. Ach ma bha a mhàthair mór á Habacuc cha robh Habacuc mór as fhéin; bha e cho dùid nàrach ri maighdinn; a h-uile duine a shealladh air bha eagal air gu robh iad a' magadh air a chionn gu robh a cheann cho mór, agus cho beag de Laidiunn ann, agus b' fheàrr leis na rud air an t-saoghal gu'n leigeadh a mhàthair leis fantuinn aig an tigh, gun dol do Chill-rimhinn.

Anns an fhàsach

An ceann bhliadhnachan fhuair Habacuc Mac Cuaraig cead-searmonachaidh bho Chléir Mhuile, agus an sin chaidh e a mach gu fàsach

a bu mhiosa na fàsach Shuir anns an robh clann Israeil. Cha d' fhuair e gairm o choimhthional riamh, no àite dha féin; a h-uile àite anns an searmonaicheadh e b'e ainm an àite sin Marah; cha tàinig e riamh gu Elim. Thug an t-Ollamh Ruairidh Mac Leòid agus Mgrh Dunnett gach cothrom dha a b' urrainn dhaibh, 'g a chur a mach an sud agus an so air feadh na dùthcha, gus mu dheireadh nach mór gu robh coimhthional anns a' Ghàidhealtachd nach cuala an dà shearmon a bha aige, searmon air a' cheann-theagaisg, "Thug Melchisedec rìgh Shaleim a mach aran agus fion," agus searmon eile air a' cheann-theagaisg, "Bha duine de na Phairisich d' am b' ainm Nicodemus."

Bha e cho dùid agus nach gabhadh e os làimh air son an t-saoghail searmonachadh ann an eaglais Chille-sgumain, ged thug an t-Urramach Niall Mac Phàrlain cuireadh dha iomadh uair. Bha fhios aige nach robh ann féin ach searmonaiche truagh, agus bha eagal air gu rachadh na balaich agus daoine òga a mhagadh air, agus mar sin bhithheadh e a' seachnadh na sgoile agus àitean eile ann am biodh òigridh cruinn.

Ged bha na coimhearsnaich coibhneil ris bha fhios aige gu maith gu robh fhios aca uile nach robh ann ach ministear-maide, ach ged bha sin 'g a ghortachadh bha e 'g a ghortachadh na bu mhotha gu robh e 'n a bhriseadh-dùil agus 'n a bhriseadh-cridhe d'a mhàthair. Mu dheireadh cha rachadh e a mach idir ann an solus an là, air eagal gu'n tachradh daoine air.

A' bhuille-bhàis

An sin rinn cléireach ann an Dùn-éideann mearachd, cléireach ann an 121 Sràid Sheòrais, is chuir mearachd a' chléirich crìoch air obair Habacuc Mhic Cuaraig. B'e am mearachd a rinn an cléireach, gu'n do chuir e gun fhios da ann an litir a bha e a' sgrìobhadh gu Habacuc, ag iarraidh air dol suas Sàbaid gu Bun-ilidh, litir eile a fhuair e o chléireach-seisein ann an Leòdhas:

"Bhithinn 'n 'ur comain na'n cuireadh sibh thugainn ministear a ghabhadh àite a' mhinistear againn féin Sàbaid no dhà, agus e tinn. Mur bheil ministear agaibh a tha freagarrach, dheanadh oileanach òg feum maith gu leòr. Ach feuchaibh nach cuir sibh thugainn Habacuc Mac Cuaraig. Ma thig *esan* bu cho maith an eaglais a bhi dùinte; tha sinn seachd sgìth de Nicodemus."

* * * * *

Cha do sheas e ann an cùbaid riamh 'n a dhéidh sud. Cha mhò a rachadh e a mach

as an tigh, no dh' fhanadh e anns a' chitsin an uair a rachadh coigrich a steach. Ach ged nach robh e a' dol a mach a shearmonachadh cha leigeadh a mhàthair leis colair ministear no aodach ministear a chur dheth; air uairean ann an ciaradh an fheasgair dh' fhaodadh tu fhaicinn a' sràideamachd leis féin air beulaibh an doruis agus còta fada dubh

air is ad àrd chruaidh air a cheann. Shiubhail e m' an do ràinig e dà fhichead, ach ged a leòn cruadhas an t-saoghail a chridhe féin agus cridhe a mhàthar, gu là a bhàis bha i ag altrum dòchas gu'm faigheadh e gairm o choimhthional air chor-eigin, agus an sin gu'm faiceadh an saoghal na buadhan iongantach a bha aig Habacuc.

Aig an Uinneig

Lachlainn Mac Gilleathain

LEIG am missionaraidh urramach so dheth La dhreuchd am bliadhna, an déidh seirbhis mhaith agus dhileas a dheanamh ann an eilean Thiriodh mu thrì bliadhna deug air fhichead. Bha e ann an àite no dhà mu Thuath m' an do shuidhicheadh e ann an eilean a dhùthchais, ach b' e obair ann an Tiriodh fìor obair a bheatha.

Ged tha e air a ràdh nach 'eil urram air a thoirt do fhàidhean 'n an dùthaich féin cha robh am facal sin fìor a thaobh Lachlainn Mhic Gilleathain, oir bha meas mór air am measg a dhaoine féin, is thug muinntir an eilein dha an t-urram sin a bhuineas daonnan do sheirbhisich an Tighearna a tha dùrachdach 'n an obair, iriosal is bàigheil 'n an nàdur, agus faicilleach 'n an caitheamh-beatha.

Bha làithean maith agus làithean dona aig eaglais na h-Alba ann an Tiriodh, ach bha e 'n a chomhfhurtachd do mhuintir na h-eaglais, aig an tigh agus bho 'n tigh, anns na droch làithean anns an robh cor na h-eaglais gu maith iosal, fhios a bhi aca gu robh a h-ursannan air an cumail suas le dithis dhaoine cliùteach anns an robh dìlseachd agus taic, Lachlainn Mór agus Eòghan Mór, an dàra fear ann an Còrnaig agus am fear eile anns a' Chaolas, agus iad le chéile 'n am foirbhich ann an Circe-pol. B' e an dithis ud na pearsachan-eaglais a bu ghasda a b' aithne dhòmh-sa anns an eilean ri mo linn.

Bha Lachlainn Mac Gilleathain 'n a shearmonaiche maith an Gàidhlig, is dh' éisdeadh am mór-shluagh ris riamh le tlachd, ach na b' fheàrr na sin bha e 'n a duine maith agus 'n a dhuine glic, faireachail an àm trioblaid, agus faicilleach agus tosdach 'n a dhol a mach agus 'n a theachd a steach ann measg an t-sluaigh. B' aithne dha faire a chur air a bheul agus dorus a bhilean a ghleidheadh, rud fiachail ann am missionaraidh no ann am ministear.

A thuilleadh air tàlant an a bhi aige a bha feumail d'a dhreuchd bha Lachlainn Mac Gilleathain 'n a dhuine còir, seachasail, ris am b' fhiach dhuith éisdeadh 'n a h-àite thòisich-eadh e air nithean nuadh agus sean a tharruing a mach as a chuimhne làidir, agus air

nithean neònach a thachair air 'n a bheatha innseadh ann an dòigh laghach àbhacach.

Bha e cho-glic agus cho riaghailteach 'n a theagasg 's a bha e 'n a bheatha agus 'n a sheachas; a' roinn aran na beatha ann an cainnt réidh agus le caomhalachd an Tiomnaidh Nuaidh, gun ghairge, agus gun straightlich. Anns an dealachadh thug muinntir an eilein tiodhlacan dha fhéin agus d'a mhnaoi mar chomharradh air a' mheas a tha aca orra, agus air an obair mhaith a rinn e ann an Còrnaig, agus bu mhaith leam-sa mo bhuidheachas féin agus buidheachas mhinistearan cile a bhuineas do'n eaglais a thoirt dha air an duilleig so.

Colla agus Tiriodh

No mar bu chòir dhomh a chur, Tiriodh agus Colla, oir chan 'eil ann an Colla an coimeas ri Tiriodh ach an gocan an coimeas ris a' chuthaig.

An toiseach an t-samhraidh bha leabhar beag air a chur a mach mu'n dà eilean so, air a sgrìobhadh le Eachann Dùghallach agus leis an Urramach Eachann Camshron, an dithis a bu fhreagarracha air a shon as aithne dhomh, oir tha iad le chéile 'n an seanchaidhean barraichte d' an aithne a h-uile clach is iomaire an tìr an àraich, is dh' fhaodainn a ràdh gu bheil iad 'n am bàird cuideachd. Agus is e na bàird na Sàr-mhaithean ann an saoghal nan saoi; chan 'eil ann an càch ach gillean-bhioran làimh riu. Tha iomadh rud anns an leabhar bheag so a chòrd rium, a chionn gu bheil iad a' dèsgadh seann chuimhneachain 'n am inn-tinn, ach is e an rud as fheàrr agus as maireann-aiche a tha ann air fad, a' cheud rann anns a bheil am bàrd a' labhairt mu'n Chàrn Chollach:

Sud thu thall an cois nan caoch-shruth
'N aibhinn aosd' ri aghaidh sàl—
Cuspair-rùn nan tonn 's nan gaathan
Bhios ag caonnag riut gach là.

Theagamh gur ann air son nan coigreach a bhios a' dol a mach do Cholla agus do Thiriodh anns an t-samhraidh a bha an leabhar so air a dheasachadh, ach bheir e toileachadh agus fiosrachadh do mhóran de nàisinn an dà eilein cuideachd, oir tha fiosrachadh ann a chruinnich iad a' leabhraichean eile, o bheul-aithris nan seanàirean, agus an cinn fhéin, nach fhaighteadh air dhòigh eile.

Chan 'eil e a' cosd ach tasdan ; b' fhiach an dà mhap agus na dealbhan a tha ann barrachd is tasdan.

Comh-chruinneachadh Spioradail

Bithidh coinneamhan air an gleidheadh an Srath-Pheofharan le Comh-chruinneachadh Spioradail an taobh Tuath anns an Fhoghar mar is àbhaist, a' tòiseachadh air an t-seachdamh là fichead de September. Bithidh R. B. Stiubhard anns a' chathair, mar bha e o chionn bhliadhnanach, agus tha dùil gu'm bi na ministearan so a' labhairt,

Canon A. St. John Thorpe, M.A., Bath.

An t-Urramach F. C. Gibson, M.A., Belfast.

An t-Urramach A. G. W. Macbeath, B.D.

A h-uile là bithidh coinneamh-ùrnuigh air a cumail aig leth-uair an déidh seachd 's a' mhaduinn, agus coinneamhan móra aig aon uair deug, aig trì uairean, agus aig seachd. Ged is ann anns an togail aig Eaglais na h-Alba a bhitheas na coinneamhan air an cumail chan 'eil gnothuch aig eaglais seach a chéile riu ; tha iad fogsailte do na h-uile, agus is e a' chrìoch iarraidh a tha 's an t-sealladh fàs nan gràs a thighinn air luchd-aideachaidh ann am bràithreachas an t-soisgeil. Duine air bith leis an bu mhaith dol a dh' ionnsuidh nan coinneamhan so, ma chuireas e fios an àm gu H. W. Oldham, am Baile Dhuthaich, gheibh e gach seòladh a bhios a dhìth air.

Bithidh coinneamhan air son dhaoine òga air an cumail o'n 24^{mh} là agus an 27^{mh} là de September. Tha e air iarraidh orra-san uile aig a bheil ùgh anns an t-soisgeul agus ann an rioghachd Dhe a bhì ag ùrnuigh gu'm beann-acheadh Dia na coinneamhan so.

Daibhidh Mac Mhicheil

Bithidh mòran dhaoine anns a' Ghàidhealtachd, agus gu sònruichte mòran mhinistearan, duilich gu'n do chaochail an t-Urramach Daibhidh Mac Mhicheil, B.D., air a' mhìos a chaidh seachad. Bu mhac e do sheana mhinistear Chreiginnis, a shiubhail ann an 1916, agus bràthair do Dhonnchadh Mac Mhicheil a bha aon uair 'n a mhinistear an Gearasdan Inbhir Lòchaidh, agus a tha a nis an Largo. Bha iad le chéile, agus Niall am bràthair a bha 'n a bhreitheamh anns na h-Innsibh an Ear, air an oileanachadh an Dùn-éideann, agus 'n am fìor sgoilearan maith. M' an do leig Daibhidh Mac Mhicheil dheth a dhreuchd bha e nu d'heich bliadhna 'n a mhinistear anns a' Ghearsdan, agus roimh sin nu d'heich bliadhna ann an Ceylon, ach b' e a' mhinistrealachd a choinhilion e anns an Eaglais Ghàidhlig, an Grianaig, bho 1892 gu 1912, a' chuid a b' fheàrr d'a shaothair agus d'a bheatha. Bha meas mòr air ann an Grianaig agus bha tàbhachd is dicheall 'n a

obair. Bhithinn air uairean 'g a chluinntinn anns na làithean ud, agus mi 'n am oileanach òg, is tha cuimhne agam fhathast air chò òrdail 's a bha e air cheann seirbhhis. Bha e 'n a dhuine laghach, bàigheil ri daoine òga gu sònruichte, agus anabarrach còir 'n a thigh féin.

Cruinneachadh-mór Dhùn-éideann

Air a' mhìos a chaidh seachad bha maithbean bho na h-eaglaisean Crìosduidh air feadh an t-saoghail (ach a mhàin o'n eaglais Phàpanaich) cruinn ann an Dùn-éideann a chur an comhairle ri chéile mu *aonachd* eaglais Crìosd, agus mu chùisean eile a bhùneas do chreideamh na h-eaglais, smachd na h-eaglais, riaghladh na h-eaglais, agus dreuchd na ministrealachd. Mur tig maith ann na coinneamhan sin cha tig cron asda co dhiu, is tha e iomchuidh gu'n abradh eaglaisean ri chéile ann an dòigh bhràithreil, "Thigibh a nis, agus tagramaid ri chéile, agus tuigeamaid a chéile, a dh' fheuchainn am faic sinn cìod iad na nithean mu bheil sinn a' còrdadh agus cìod na nithean a tha 'g ar dealachadh." Aig na coinneamhan ud bhithheadh e iomchuidh na facail so a bhì air an sgrìobhadh air clàr, agus air an togail suas fa chomhair nan uile.—*Chan 'eil ann am briathran ach briathran fhéin.*

Tha dà fhacal gu sònraichte air am feum daoine a bhì 'n an earalas, an uair a thòisicheas iad air reusonachadh mu na gnothuichean a bha air am beulaibh an Dùn-éideann, am facal *eaglais* agus am facal *aonachd*. Cìod a thatar a' ciallachadh leis an *eaglais*? Agus cìod a thatar a' ciallachadh le *aonachd*?

Tha mòran dhaoine leis am bu mhaith aon eaglais mhór fhaicinn air thalamh, air a cumail ri chéile le bannaibh riaghlaidh agus le bannaibh creuid, ach tha e ceart gu'm bitheadh fhios aca nach 'eil iarraidh air bith aig mòran dhaoine eile air an t-seòrsa aonachd sin. Chan e mhàin nach iarraim fhéin an seòrsa aonachd sin, ach tha mi an dùil gu'm bitheadh e 'n a chunnart do'n t-saoghal. Tha na leugh mi a dh' eachdruidh na Crìosdachd a' teagasg dhomh gur ann anns na làithean anns am bu mhò, agus am bu làidire, agus am b' aonaichte (o'n taobh-a-muigh) an eaglais a b' isle cor na diadhaidheachd. Chan 'eil anns an aonachd chorporra a tha dhìth air na daoine a tha creidsinn ann an aon eaglais mhór air thalamh ach brùadar faoin; teine-sionnachain a tha cur seachran 'n an cinn. Tha mise a' creidsinn le m' uile chridhe gu bheil am buidheann beag ris an abrar na Bràithrean (no na Quakers), agus am buidheann beag eile ris an abrar Eaglais Shaor na h-Alba na s' dlùithe do inntinn Crìosd agus do'n Tiomnadh Nuadh na eaglais mhór na Ròimhe ged theirear rithe-sa "an Eaglais Naomh Choitchionn," agus ged theirear ri-san "sgealban eas-aonaichte nach buin idir do 'n eaglais choitchionn."

Mu airgid

“*Cia deacair dhaibh-san aig am bheil saoihbreas dol a steach do rìoghachd Dhe? Oir is usa do chàmhaid dol troimh chrò snàthaid na do dhuine saoihbhir dol a steach do rìoghachd Dhe.*”—*Criosd.*

BHA mi a' searmonachadh an dé mu'n uachdaran àraidh a dh' fheadraich, “Cìod a ni mi chum gu'n seallbaich mi a' bheatha mhair-eannach?” agus a bha ro dhuilich an uair a dh' iarr Criosd air a shaoibhreas uile a thoirt do na bochdan chum gu'm bitheadh ionmhas aige air nèamh. Rinn mi mar a b' fheàrr a b' urrainn mi ams an ùine ghoidir a cheadaicheas saoghal cabhagach do mhinistearan an diugh, ach an déidh dhomh crìochnachadh, bha amharus beag an am chridhe nach robh mo theagasg cho soilleir 's is àbhaist dha a bhith, agus gu'm b' e an t-aobhar nach robh mi fhéin cinn-teach cìod a bha Criosd a' ciallachadh leis an fhacal ud a thubhairt e ris an duine shaoibhir. Agus bha amharus agam cuideachd nach robh aon duine anns a' choimhthional a' creidsinn gu robh an t-airgid no an tighinn-a-stigh a bha aca 'g an cumail a mach á rìoghachd Dhe, ged bha barrachd airgid aig móran dhiubh na tha agam-sa.

Ceist dhuilich

An uair a thòisicheas duine air bruidhinn mu airgid ann an ceangal ris a' bheatha spioradail, no mu theagasg Chriosd a thaobh airgid, feumaidh e a smuaintean agus a bhriathran a thomhas gu cothromach air eagal gu'n abair e rud nach 'eil Dia ag ràdh, no rud nach 'eil a réir ar tìr nàdurra. Tha fichead sloc anns am faod e tuiteam mur toir e an aire.

Tha seòrsa dhaoine ann a bhios daonnan a' bruidhinn mar gu'm biodh daoine bochda na's diadhaidhe na daoine beartach, ach chan 'eil dearbhadh air bith aca gu bheil sin fìor. Tha a' cheart uiread ain-diadhaidheachd am measg nan iosal 's a tha am measg nan uasal, agus theagamh am barrachd, a chionn gu bheil na bochdan na's lionmhoire. An àite a bhi creidsinn gu bheil e 'na bheannachd do dhuine a bhi bochd tha sinn uile a' deanamh ar dìchill air bochdainn a chumail uainn féin agus o dhaoine eile, is tha sinn cinn-teach nach bacadh Dia dhuinn sin a dheanamh. Chan 'eil teaghlach no sgoil anns an dùthaich anns nach 'eil e air a theagasg do chloinn le am pàrantan agus le maighstirean-sgoile gur còir dhaibh a bhi gleusda agus dìchiollach los aran glan a chosnadh dhaibh féin, agus iad féin a chur air aghaidh anns an t-saoghal. A bheil e ceàrr do phàrantan comhairlean de 'n t-seòrsa

sin a thoirt air an cloinn, no a bheil iad a' dol an aghaidh teagasg Chriosd? Chan 'eil idir; tha e ceart do'n h-uile duine a' chuid as fheàrr a dhèanamh d'a thàlant an agus d'a chothroman.

Cor nam bochd

Thubhairt Keir Hardie nach maireann nach 'eil e furasda do dhuine a bhi 'n a Chriosduidh air punnd Sasunnach 's an t-seachdain. Mur bheil an fhìrinn uile anns an fhacal sin, tha tomhas dhì ann co dhiu; tha e móran na 's-~~usa do dhuine~~ aig a bheil trì cheud not anns a' bhliadhna tighinn beò gu glic agus gu riaghailteach agus gu diadhaidh na tha e do dhuine a tha leth na bliadhna air an déire.

Anns na seann làithean, na làithean anns an robh Criosd air thalamh, agus anns an àird an Ear, bha e fada na b' usa do dhuine bochd tighinn beò mar chreutair reusonta agus mar mhac Dhe na tha e an diugh. Ann an eilean mór Bhreatainn an diugh c' àite am faigheadh tu duine bochd aig a bheil an t-còlas agus an gliocas agus an cumhachd a bha aig Socrates, agus aig iomadh fear eile d'a sheòrsa, ged nach robh beò-shlàint chinnteach aca? Chan 'eil iad ann, is chan urrainn iad a bhi ann, oir tha airgid na's feumaile ann am beatha dhaoine an diugh na bha e anns an t-seann t-saoghal. Feumar sin a chuimhneachadh an uair a bhios sinn a' feuchainn ris na nithean a thubhairt Criosd mu airgid a thuigsinn.

Saoghal ùr

Tha suidheachadh agus cleachdanna an t-saoghail an diugh a' togail fichead ceist a thaobh airgid air nach do smuainich agus nach do labhair Criosd riamh, ach bha aon rud a bha e a' faicinn gu soilleir a h-uile là, gu robh an gaol a bha aig daoine air airgid agus air glòir shaoghailta agus comhfhurtachd shaoghailta a' tarraing air falbh an cridheachan o Dhia. Mar sin bha e a' toirt rabhaidh dhaibh gun sgar mu'n chumart anns an robh daoine beartach, agus cia deacair a bha e dhaibh dol a steach do rìoghachd Dhe. Cha d' ainmich e riamh an t-suim a dh' fheumas a bhi aig duine m' an abrar “duine beartach” ris, oir bha fhios aige gu'm faod am fear-oibre aig nach 'eil ach dà phunnd 's a crùn 's an

t-seachduin a bhi air a bheò-ghlacadh le sannt agus gaol airgid na's mò na duine eile aig a bheil deich mìle 's a' bhliadhna.

Rìoghachd na feòla

Chan e rìoghachd Dhe a tha na bochdan ag iarraidh an diugh, no a' mhór-chuideachd de shluagh na dùthcha, ach rìoghachd na feòla, toil-inntinn an t-saoghail a tha làthair, is tha gaol aca air airgid a chionn gur e airgid an iuchair as luaithe a dh' fhosgla dhaibh dorsan na rìoghachd sin. Chan fhosgail airgid geata rìoghachd nèimh, is cha toir e dhaibh-san aig a bheil e an t-sìth agus an suaimhneas dìomhair sin anns a bheil beatha an duine, ach fosglaidh e dorsan rìoghachdan eile anns am faighear samhlaidh sonais car greis.

* * * * *

Tha rud no dhà anns an naidheachd so nach 'eil idir soilleir. Ged nach 'eil e air a ràdh air a cheann gu'n do chuir an duine saobhir ud cùl ri Crìosd, sin am beachd a tha aig daoine am bitheantas, nach do lean e. Ach faodaidh e bhith gu'n do lean e Crìosd ged nach d' aontaich e ri mhaoin a roinn am measg nam bochd. Bha deisciobuil eile aig Crìosd aig an robh sporan airgid, ach a réir choslais cha d' iarr e orra-san na bha aca a thoirt seachad. Car son a dh' iarr e e air an duine ud? Tha mi an dùil gu'n d' iarr a chionn gu robh e air son a theagasg dha *gu'm feum daoine a bhi a' dìreadh gu bràth anns a' bheatha spioradail.*

An uair a dh' fheòraich an duine, "cìod a ni mi chum gu'n sealbhaich mi a' bheatha mhaireannach?," cha dubhairt Crìosd ris, "Reic na tha agad is thoir do na bochdan e." Is e a thubhairt e, "Coimhead na h-àithntean." Fhreagair an duine, "Choimhid mi iad o m' òige." Ged nach robh e a' tuigsinn àirde agus dòimhne lagh an Tighearna chreid Crìosd gu'm bu duine maith e, is tha sinn a' leughadh *gu'n do ghràdhach e e.* Saoilidh mi gu bheil so a' ciallachadh gu robh bann na deisciobuileachd eatorra, agus gu'n abradh Crìosd nach e mhàn gu robh e dlùth do rìoghachd Dhe ach gu robh e innte. Ach chaidh Crìosd air aghaidh is thubhairt e, "Ma's àill leat a bhi *coimhlionta* reic na tha agad agus roinn air na bochdan e." Chan e a thubhairt e, "Ma's àill leat a' bheatha mhaireannach a shealbhadh," ach "ma's àill leat a bhi *coimhlionta*," —reic na tha agad. Faodaidh gu bheil mi ceàrr, ach tha mi an dùil nach d' iarr Crìosd riamh air muinntir an t-saoghail an ceum mu dheireadh so a ghabhail, ach a mhàn air a shluagh féin, agus mar sin gu'm faod mi a ràdh gu robh an duine ud air a theàrnadh eadhon ged bha e duilich nach b' urrainn dha a chuid a roinn ri daoine nach robh fhios aige cò iad.

Cò iad na bochdan

Ann an làithean nan abstol roinn feadhainn de na deisciobuil an cuid uile ris na bochdan, ach bha feadhainn eile nach do rinn sin. Chan urrainnear a ràdh an diugh co dhiubh is e an gliocas no an spìocarreachd a thug orra sin a dhèanamh, ach an ceann greis sguireadh de'n roinn ud. Am bitheadh Crìosduidhean an diugh na bu *choimhlionta* na tha iad na'n tòisicheadh iad air am maoin uile a roinn air na bochdan. Sin ceist nach 'eil furasd a fuasgladh ged a shaoileas cuid gu bheil. Tha e duilich a ràdh cò iad na bochdan, no cìod an dleasdanas a tha aig duine ri bochdan a dh' fhaodadh a chuid a chur gu buil nach còrdadh ris.

Na'n robh ceud pundo Sasunnach agam-sa a dheanainn gu maith as an eugmhais, chumadh a' cheist, cò air an roinninn iad, mo choguis ag oibreachadh fad seachduin. Air an dara taobh dhìom tha an Còirneal; tha dà luchart aige agus suas ri trì fichead seirbhiseach, ach tha e ag ràdh gur esan duine as bochda anns an sgìreachd, rud a tha fìor anns an t-seagh so gu bheil barrachd ainbich air na tha air duine eile anns an sgìreachd. Ach na'n roinninn mo cheud pundo Sasunnach ris-san cha tigeadh as ach gu rachadh iad ann am pòcanna bhanaicrean air chor-eigin a tha mòran na's beartaiche na mise, air neo gu'm mi-chaitheadh an Còirneal an t-airgid a' losgadh air cearca-fraoich, no ri straihlich eile. Air an taobh eile dhìom tha duine air nach 'eil sgillinn ainbich, a chionn nach eil marsanta anns an t-siorramachd a bheil dàil dha, duine leasg gun sgoinn. Na'n roinninn mo cheud pundo Sasunnach ris-san leumadh a chridhe le moit, ach dhèanadh e ris an airgid mar a rinn e ris gach airgid a bha riamh 'n a làmhan; dh' fhalbhadh e leis a' ghaoith agus leis an t-sruth. Mar sin tha mi an dùil gur ann 'n am làmhan féin a bu dòcha an t-airgid a bhi air a chur gu deagh bhuil, agus roinn dheth a ruighinn obair na tròcair agus obair na h-eaglais. Mur bheil airgid air a chur gu deagh bhuil b' fheàrr do dhuine gun e bhi aige idir.

* * * * *

Na'n robh Crìosd air ais ann am Breatann an diugh, far a bheil laghannan 'g an dèanamh leis a' Phàrlamaid a h-uile bliadhna, a' toirt air an duine làidir cuideachadh leis an duine lag, agus a' toirt trian mhaith d' am maoin shaoghailta o dhaoine beartach chum uallach nam bochd aotramachadh, an iarradh e air neach air bith am measg a luchd-leanmhuinn, "Reic na tha agad de'n t-saoghail agus thoir do na bochdan e." Tha mise an dùil nach iarradh, a chionn nach freagradh sin air dòighean na dùthcha, ach tha mi cinnteach gu'n iarradh e

oirn a bhi na 's cruadalaiche na tha sinn, gun eagal a bhi oirnn roimh *thomhas* de bhochdainn, agus gu'n abradh e ruinn mar a thubhairt Pol,

gur e gaol an airgid freumh gach uile sheòrsa uile; buaireadh agus ribe a bhàthas daoine ann am milleadh agus ann an sgrìos.

Annas a' Chathair

MAR is sine tha mi a' fàs is ann as lugha a tha dh' eagal agam roimh an t-seòrsa dhaoine ris an abrar na *sàr-dhaoine*, leithidean H. G. Wells, agus G. B. Shaw, agus Mussolini. An uair a bha mi òg leughainn na bhios an seòrsa dhaoine so ag ràdh mar gu'm b' e an Sgrìobtur a bha agam, oir bha mi an dùil (leis cho àrd 's a bhios iad a' bruidhinn) gu robh iad fada na bu ghlice na mi fhéin. Mar sin dh' éisdinn riu le urram agus le irioslachd, a' gabhail ri 'm briathran agus ri 'm beachdan mar lagh o shuas. Ach cha dèan mi sin an diugh, chan ann (tha mi an dòchas) a chionn gu bheil mi a' fàs na's crosda no na's connspoidiche 'n am sheann aois, ach a chionn gu bheil mi a' faicinn gu'm bi na *sàr-dhaoine* so ag ràdh nithean a tha fada fada na's amaidiche na dad a thubhairt mi féin riamh, agus 'g a ràdh chan ann am feala-dhà ach an da-rìreadh.

Maithean an Ionnsachaidh

Bho chionn ghoirid labhair H. G. Wells ri maithean an ionnsachaidh, a' cur sìos air an dòigh a tha clann na dùthcha air an teagasg anns na sgoilean, agus ag ràdh gu'n téid an saoghal gu buileach a dhìth mur gabhar dòigh eile. Agus chan 'eil teagamh air bith aige nach 'eil an dòigh cheart aige féin. Bu mhaith leis eachdraidh na h-Alba, agus eachdraidh Bhreatainn, agus eachdraidh rìoghachdan eile, a bhi air an teagasg ann an dòigh nach dùisgeadh fuath no nàimhdeas ann an cridheachan na cloinne do rìoghachdan nan coimheach. Théid a h-uile duine tùrail leis anns a' chuid so, ach tha dòchas agam gu bheil a' mhor-chuid eachd de luchd-teagaisg 'g a dhèanamh so cheana, agus gur e glé bheag de'n ghamblas a tha aig rìoghachdan d'a chéile a tha air aobharachadh leis an teagasg a tha a' chlann a' faotainn anns an sgoil. Ma tha gamhlas 'n an cridheachan idir tha e ag éirigh an déidh làimhe. Tha mi an dùil nach fhiach so a bhi bruidhinn uime, a chionn gu bheil daoine reus-onta de'n aon inntinn d'a thaobh; bu mhaith leinn air fad gun droch amharus no droch fhaireachduinean a bhi air an cur an ceann cloinne a thaobh nan Gearmailteach no nan Turcach.

Is mò duine na dòigh

Ach chan 'eil an gnothuch cho furasda 's a tha H. G. Wells a' saoilinn. Na'n robh esan a' teagasg do chloinn mu chogadh nam

Boers theagamh gu'n abradh e riu gu robh Breatunn ceàrr agus na Boers ceart; theireadh maighstir-sgoil eile gu robh na Boers ceàrr agus Breatunn ceart. Ciod a tha so a' ciallachadh? Tha nach e olcas na *dòigh* anns a bheil eachdraidh air a teagasg anns na sgoilean cridhe na cùise idir, ach an *duine*. Chan 'eil ann an dòigh ach dòigh fhéin; is mò am fear-teagaisg na 'n dòigh. Is e so, ma ta, a tha seachas H. G. Wells a' tighinn chuige, gu'm bu mhaith leis a bheachdan féin air eachdraidh an t-saoghail, agus cùisean na rìoghachd, agus beatha dhaoine, a bhi air an cur am beul mhaighstirean-sgoile uile. Rud ris an abradh mu sheana charaid, Euclid, clachmhullaich na mì-chéille. Air mo shon féin dheth bhithinn car coma co dhiubh a ghabhadh maighstir-sgoil taobh nam Boers no taobh nam Breatunnach, oir tha comas aig cloinn nach 'eil eadhon aig na tunnagan air teagasg a chrathadh bhàrr an drama.

Teagasg 'a Bhiobull

Cha toigh leis an dòigh anns a' bheil am Biobull air a theagasg anns na sgoilean, gu sònruichte an Seann Tiomnadh, is thoirmisgeadh e a' chuid mhór dheth a bhi air a theagasg idir, na'm faodadh e. Thubhairt e gu bheil eachdraidh nan Iudhach air a h-innseadh anns a' Bhiobull 'n a leithid de dhòigh 's gu'n saoilteadh tu gu robh Palestin 'n a àite mór agus 'n a àite comharrachtae ann am beatha an t-saoghail, is thubhairt e nach bu chòir sin a bhi air a chur an ceann na cloinne, a chionn nach 'eil facal firinn ann. Nach 'eil? Tha barrachd firinn ann na tha esan an dùil. Tha e ag ràdh nach do thòisich dad as fhiach a bhi bruidhinn air ann am Palestin riamh, agus nach mò a thug na h-Iudhaich obair mhór gu ìre no finid riamh. Agus gus an tuilleadh tàmailt a chur orra, agus a bhriathran féin fhìreanachadh, tha e ag ràdh nach bu mhotha teampull Sholaimh na iomadlà sabhal!

Ciod a theirear ris na nithean sin? Their mise co dhiu nach 'eil H. G. Wells a' tomhas dhùthchanna, no an eachdraidh, le toimhsean ceart. Ged is beag Palestin, agus ged is mór Russia, bha agus tha buaidh aig Palestin air beatha agus air cùrsa an t-saoghail nach robh riamh aig Russia. Ged is beag a' Ghréig, agus ged is mór China, thug a' Ghréig dìleab do'n chinne-daonna nach d'fhuaras a China.

Chan ann a réir am meudachd, no neart an armailtean, no òmhoireachd an sluagh, a bu chòir dhuinn dùthchanna a mheas, ach a réir na coimhle a tha lasadh annta, agus an fhìrinn agus an solus a tha iad a' leigeil a mach. Agus ciod air bith a their H. G. Wells, thainig solus á Palestin a shoillsich an saoghal gu léir, solus agus fìrinn nach mùchar gu bràth.

Sgeulachdan faoine

Ach cha tàinig *science*, no *economics*, no *biology*, á teampull Sholaimh, na trì eòlais anns a bheil H. G. Wells a' creidsinn gu mór mar chungaidhean-leighis air uile thinneas an a' chinne-daonna, agus a chionn nach tàinig, tha e an dùil nach fhuic Ierusalem, no Bethlehem, no teampull Sholaimh, no deòir agus aislingean Dhaibhidh, a bhì air an cumail air chuimhne. Mar is luaithe a sguirear, tha e ag ràdh, de na faoin-sgeulachdan a gheibhear anns a' Bhiobull a theagasg do'n chloinn, is ann as fheàrr; sgeulachdan gun bhun gun bhàrr mu chruthachadh an t-saoghail, mu'n tuil, mu thuiteam mhic an duine, mu Mhaois, mu Abraham, mu na h-Iudhaich mar shluagh taghta. Faoin-sgeulachdan sheana mhnathan! sin a their H. G. Wells ri eachdraidh a' Bhiobull. Ach ged nach 'eil esan no an fheadhainn eile a labhair aig còmhdaill na *British Association* 'g a shaoilsinn tha barrachd de 'n fhìrinn a tha *siorruidh* agus de 'n t-solus anns a bheil *beatha* ann an naidheachdan a' Bhiobull mu na h-Iudhaich na tha anns na h-òraidean móra fada a tha air an luibhairt a h-uile bliadhna air beulaibh na *British Association*. Dichuimhnichear òraid H. G. Wells féin ann an seachdain no dha, ach na naidheachan air an robh e a' magadh mar sgeulachdan faoine, maidridh iad gu bràth, is bithidh iomradh air teampull Sholaimh anns na sgoilean an uair nach bi iomradh air Wembley no air Seachd Ionghnaidhean an t-saoghail.

Eachdraidh a' chruthachaidh

Bho chionn bhliadhnachan sgrìobh H. G. Wells eachdraidh a' chruthachaidh e féin, obair mhór anns a bheil uiread eòlais 's nach 'eil fhios agam ciamar a chaidh aig aon duine air a chruinneachadh, no ciamar a chaidh aig aon cheann air a ghiùlan, ach ged tha mìle facal anns a' chunntas a tha an leabhar sin a toirt air obair a' chruthachaidh mu choinneamh gach aon fhacal a tha ann an cunntas a' Bhiobull, tha am Biobull cho fada air thoiseach air obair H. G. Wells 's a tha Shakespeare air thoiseach air Mac Gonigle. Ciod a theireadh tu ri eachdraidh a' chruthachaidh anns nach 'eil Dia uiread agus air ainneachadh ach gu'n d'fhàgadh a mach aise an aon rud as cudthrom-aiche uile gu léir, cearcall-màis na h-eachdraidh

uile. Cha do dhìchuimhnich am fear a sgrìobh an eachdraidh a tha anns a' Bhiobull gur e Dia a rinn an saoghal, tha e a' tòiseachadh air an naidheachd mar so, "An toiseach chruthaich Dia na nèamhan agus an talamh."

Ciod am feum a tha ann do chloinn no do dhaoine móra a bhì geurachadh am fiacalan air na facail uamhasach anns a bheil e ag innseadh na naidheachd, *archaeoitic*, *pterodactyl oligocene*, *titanothera*, *neopipparion*, *pithecanthropus*, mur tog iad bhuapa gur e Dia a rinn an saoghal. Is e an fhìrinn nach 'eil H. G. Wells a' creidsinn anns a' Bhiobull, no a' creidsinn gur e facal Dhe a tha ann. Na 'm faigheadh e a dhòigh féin air a' chloinn a theagasg cha bhiodh taobh aige ri Crìosd na's mò na ri Mohammed, no ri Confucius, no ri Plato; dh'innseadh e umpa air fad mar bha e féin 'g am faicinn agus 'g an tuigsinn, is leigeadh e leis a' chloinn an roghainn féin a dheanamh cò an duine no an creideamh a ghabhadh iad 'g an treòrachadh air slighe na beatha. Theagamh gu'n saoil cuid de dhaoine gu bheil so cothromach gu leòr, ach nuair a smuainicheas tu air mionaid no dhà, chì thu nach 'eil ann ach tulla na mì-cheille. Cò an *Crìosduidh* a theagaisgeadh ar Creideamh air an doigh sin, no cò am *Mohammedanach* a theagaisgeadh a Chreideamh féin mar so?

* * * * *

Chan 'eil cuspair air an t-saoghal a tha togail barrachd seanchais aig còmhdailean de gach seòrsa an diugh na oileanachadh na cloinne. Tha a dhòigh féin aig gach duine a labhras, is tha iad uile an dùil gu'm biodh saoghal ùr agus saoghal beannaichte againn na'n robh an dòigh-san air a gabhail. Bu mhaith na'm b' fhiòr, ach ciod air bith a their thusa, a leugh-adair, their mise gu bheil aon rud a tha iad uile a' dichuimhneachadh, nach ann air *putty* a tha maighstirean-sgoile ag oibreachadh idir ach air rud as ruighne agus as dìomhaire na *putty*, spiorad mhic an duine. Tha spiorad mhic an duine coltach ris na seilleanan, a thàirngear mil á fichead fìur nach saoleadh tu gu bheil mil annta, eadhon as a' bhuaghlan-ruadh fhéin. Tàirngidh spiorad mhic an duine biadh, is neart, is beatha, á àitean neònach. Bho thoiseach an t-saoghail bha na h-inntinnean maithe a' fàs agus a neartachadh agus ag abachadh, leò fhéin agus 'n an dòigh féin, a dh'aindeòin cò a bha 'g an teagasg no ciod an dòigh-teagasg a bha aca. Agus ni na h-inntinnean maithe sin gu bràth; bheir iad mil as a' bhuaghlan-ruadh. Agus air an làimh eile cha bhì anns na seotachan ach seotachan gu bràth ged chuireadh tu H. G. Wells 'g an teagasg. Ciod a tha so a' ciallachadh? Tha gur treasa dùthchas na oilean.

Dotair Rathuaidhe

LE A. M. E.

“*Smeòrach cheòlmhor Chloinn Lachlainn, 's tric chuir aighear an tighean a' bhròin.*”—

DOÑCHADH MAC A' PHEARSON.

CHAN aithne dhomh ainm as iomraitiche am meas nan Garbh-Chrioch agus nan Eileanan is faide 'stigh na ainm Iain Mhic Lachlainn, a bha 'na bhàrd agus 'na lighiche. Bhuineadh e do theaghlach measail Rathuaidhe, an ceann shuas na Marairne. Chaith e a làithean uile ann a bhi frithealadh air muinntir na dùthcha sin agus nan dùthchannan mu'n cuairt dhi an uair a bhiodh iad am feum leighis. Ged a b' àrd a chliù mar bhàrd bha e na b' àirde mar fhear-sgil. An cuid de thinneas air am bheil lighichean eòlach, cha rachadh gin 'na aghaidh, agus tha e air a ràdh, ged a chaidh ceudan dhiubh troimh a làmh, nach do chaill e aon dhiubh riamh. Bha tighearna-fearainn anns an Aird an Iar, an aon de na h-Eileanan Beaga, agus b' e a chleachdadh fios a chur air an Dotair gach uair a bhiodh trioblaid 'na theaghlach. An uair a thigeadh an t-àm, do'n "aoigh shona" a bhi tilleadh gu tìr-mór, rachadh fichead punnd Sasunnach a chur m'a choinneamh air ceann bùird, ach tha e air a ràdh nach do thog esan riamh ach cóig.

Cò a theireadh nach robh ann ach piobaire an aon phuirt, no lighiche nach b' urrainn cobhair a dheanamh ach a thaobh cuid de ghalair? Chan 'eil sin fìor, agus cha robh gnè eucaid-d'a bheil muinntir nan dùthchannan Gàidhealach buailteach air nach robh e air a mheas fad air thoiseach air lighiche 's an bith eile air an robh iad eòlach. Cha b' urrainn e a' chaitheamh a leigheas na 's mò na 's urrainnear an diugh; ach bha a leithid de chreideas aig an t-sluagh chumanta 'na chomasan agus 'na eòlas agus gu'm biodh ceal agus frìonas orra an uair a shiubhladh neach leatha an déidh a bhi air fhaicinn leis-san.

Thubhairt aon bhoireannach a bha fuireach aig taobh Loch Suaineart ris, "Chaochail mo bhràthair-sa, a dhotair, agus cha do rinn sibhse móran feuma dha; co sam bith có a mholas sibh, cha mhol mo chuideachd-sa sibh, co dhiubh." Cha do chòrd a' chainnt so gu ro mhath ris an Dotair. Thionndaidh e agus fhreagair e, "A bhoireannaich, am b' urrainn dhòmhsa sgamhan ùr a chur ad bhràthair?"

Aig am eile, bha e a' frithealadh air gille òg air an robh an fliùthras, no mar a theirear ris am Beurla, "pleurisy." Dh' fheartlich air am bàs a chumail air falbh, agus an uair so a rithid, bha càirdean is daimhich de'n bharail nach do rinn e na bha 'na chomas. B' e an fhreagairt a thug e dhaibh, gu ciuin, foidhid-

neach: "Na' n do chuir sibhse fios ormsa dà latha na bu tràithe tha e glé choltach, fo làimh an Uile-Chumbachdaich, gu'm biodh làithean an diulnaich ghasda air an sineadh. Ach bha an t-eug 's an dorus air thoiseach ormsa."

B' ann mar sin a bha a' chùis daonnan aig na h-àmanna agus greis 'n an déidh; cha rachadh fios air dotair gus am biodh e ach beag eucomasach dha feum a dheanamh. Bha an sluagh bochd, an lighiche fad air falbh, agus bu duilich iarraidh air tighinn gus am b' fhìor fheudar.

Uair eile, bha an Lighiche Mac Lachlainn a' feitheamh fad seachduine aig taobh leapa neach àraidh. Chaidh leis gu math aig a' cheann mu dheireadh agus rinn daimhich fear na trioblaid gàirdeachas. An uair a theann iad ri phàigheadh cha ghabhadh e peighinn uatha, oir, mar a thuirt e féin, bha e a' meas gu'n robh gu leòir de dhragh aca annsan fad seachduine gun e a nis a bhi cur a làimhe 'n am pòca! Is i an fhìrinn m'a thimcheall gur gann gu'n gabhadh e duais de sheòrsa sam bith air son a shaothair agus a sgil o dhream nach robh làn mhurrach air a toirt seachad, oir bha e uasal 'na nàdur agus 'na chleachdaidhean cho math agus a thaobh dùthchais.

Ach an uair a chuirte dorran air, sheasadh e a chòir féin gu smachdail. Fòghnadh dà sgeula bheag a chur solus air an aomadh so, agus tha iad le chéile á Aird-nam-murchann. Bha e a' freasdal air boirreannach òg an Roinn na dùthcha a bha a' sìoladh às le caitheamh. Aig iartus a muinntir, dh' fhan e leatha ochd no naoi de làithean agus an d' thàinig a' chrioch oirre. Bha a cuideachd air dheagh dhòigh, co dhiubh aon d'a bràithrean a bha gun phòsadh agus aig an robh tigh-òsda a bha a' deanamh gu math, ged nach b' ann an Roinn Aird-nam-murchann. Goirid an déidh an tiòdh-lacaidh thachair an gille òg so air an Dotair an tigh-na-postachd an Cille-chòmhghain, agus dh' fharraid e dheth gu spracail dé a bha aige ri thoirt dha air son a bhi timcheall air a phiuthair. Cha do chòrd dòigh mhiomhail an lascaire ris an fhear eile, agus a bharrachd air sin, cha robh e ro bhuidheach de'n chàramh a fhuair e o'n teaghlach ré na h-ùine bha e leò. Chuir e cagar an eluais fear-na-postachd, agus sgrìobh an duine sin cunntas air son sheachd punnd Shasunnach. Sheall 'an t-òsdair òg air a' chrioman paipeir, agus thubh-

airt e: “Is e airgid a nasgaidh a tha sibh ag iarraidh, oir cha do rinn sibh fiach tasdain a dh’ fheum do m’ phiuthair-sa.” Leum an Dotair air a bhonn. “Thoir dhomh an cumntas sin air ais,” ars’ esan, “agus dùb-laichidh mi e.” Chaidh an t-airgid a shìneadh thairis agus cha robh an còrr m’a dhéidhinn.

Bha Iain Caimbeul ’na mharsanta cothromach air taobh tuath Aird-nam-murchann, agus bha ainm aige a bhi gu math stòrasach. Cha robh e pòsda, ach bha piuthar a’ gleidheadh tighe leis. Bha e féin agus Dotair Rathuaidhe glé eòlach air a chéile, agus, eada feala-dhà is da-rìreadh, bhiodh iad gu minig a’ cònnasachadh mu na h-Eaglaisean. Bha an Dotair dileas do’n Eaglais Stéidhichte agus bha am fear eile ’na phosta làidir ’s an Eaglais Shaoir, a bha ’s an àm air ùr thighinn a mach. Ghabh Iain Caimbeul droch fhuachd, agus chaidh dithis de dhaoine òga a chur air falbh a dh’ fheuchainn am faigheadh iad greim air an Dotair Ruadh, oir bha e daonna cho trang is nach biodh e furasda, ach ainneamh, fhaighinn aig an tigh. Fhuair ead e, co dhiubh, agus bha e air a threòrachadh le solus lanntair thar còig mìle de mhonadh garbh gun rathad oir bha an oidhche air tuiteam. A h-uile uair a dheanadh an Dotair tuisleadh theireadh e ri chuid ghillean, “Sud punnd Sasunnach eile air fear an t-siucair ’s an tombaca!” Bha e cho math ri fhacal. Thuislich e ochd uairean, agus b’ fheudar do Iain Caimbeul bochd pàigheadh ’g a rèir! Cha robh a shùil an déidh an airgid, oir rinn an Dotair a leigheas gu grad.

Cha robh uireasbhuidh a bhiodh air neach a thaobh slàinte nach robh esan murrach air a leigheas, nan creidte na bha air a ràdh m’a thimchioll, agus chan ’eil teagamh nach robh e sònruichte sgileil an cuid de dh’ eucailean. Bha e de nàdur suairce, ceanalta, agus, eadhon an uair a ghabhadh e beagan trang na còrach de’n deoch bhuaireasaich, cha robh e crosda no tuaireabach. Shuidheadh e fad feasgair le seann daoine tlachdmhor aig am biodh rud-éiginn tuigseach ri innseadh; agus bi daonna a bheatha am measg nam mathean agus nam faithean, oir bhuineadh e féin do na h-uaislean.

Chuala mi iomadh naidheachd thaitneach

uime a thaobh nan nithean so, agus mu’n t-saothair a ghabhadh e gu faireachduinn dhaoine bochda a chumail o thàmailt. Bha e air uairibh am feum cuid-na-h-oidhche a shireadh far am biodh e a’ feitheamh air aon a bhiodh an trioblaid. An àite cuireadh a ghabhail o mhuinntir a bha an deagh inbhe agus an deagh cothrom, b’e a chleachdadh fuireach air dhòigh air chor-éiginn leis an duine thinn; ach an uair a bhiodh a ghnòthach ’s a’ bhothan bheag seachad, rachadh e an sin ré oidhche no dhà do aon de na fàrdaichean maiseach a bha daonna fosgailte dha araon air sgàth a dhreuchd agus air sgàth a chliù. An uair a bhiodh e ’s an fhasdail shuaraich chaidleadh e gu suaineach air leaba-ùrlair no an cùileig sam bith a bhiodh freagarrach; ach am measg a leithidean eile féin, bha e air a mheas airidh air na seòmraichean bu ghasda a ghabhadh cur ’na thairgse.

Ged a bha e gun mhaonai no dlùth bhana-charaid, agus ged a bha e cho tric air falbh o aon dachaidh a bha aige, bha e anabarrach speisealta ’na dhòighean agus bu chaomh leis an còmhnuidh a bhi air a dheagh sgeudachach. Bha léintean “caola, geala” ro fhasanta r’a linn-san, agus bha e air a ràdh nach facas ach ainneamh riamh spot no smal air a bhroilleach anairt no air a bhannan-dùirn.

Thubhairt mi an uiread so mu’n Dotair Ruadh mar lighiche, agus sheachainn mi cho fad ’s a b’urrainn dhomh fiosrachadh sam bith a chuireadh cheana an clò. Sgrìobh an Dotair Eoghann C. Mac Gill-Iosa nach maireann móran m’a thimchioll, agus cho fad ’s is aithne dhomh, chan ’eil dad ’s an eachdraidh a thug é seachad ach an fhèrrinn. Tha na thuirt esan air a thoirt mar roimh-ràdh do’n dara clò-bhualadh a rinneadh air bàrdachd Mhic Lachlainn o chionn dlùth air trì-fhead bliadhna. Tha an sgeul aig Mac Gill-Iosa snasail ri leughadh, agus bu cheutach an gnòthach na’n robh e air a thoirt mach a’s ùr maille ris na dànaibh milis ris a bheil e cheana ceangailte. Rinneadh cumha a tha grinn an eainnt, agus dealasach am bàrdachd, do Dhòitair Rathuaidhe leis a’ Mhar-airneach chomasach, Mr. Donnchadh Mac a’ Phearsoin, a rinn imrich do Australia beagan ùine an déidh dha na rannan ud a chur ri chéile. Gheibhear iad an cùl an leabhair aig Mac Gill-Iosa.

An t-òr-Cheard

LE NIALL MAC-AN-TUAIKNEIR, F.R.H.S., LOCH PORTAIN, AN UIDHIST-A-TUATH

MAR dhearbhadh soilleir air cumhachd na cogais bheir mi dhuibh sgeul beag fìrinneach, agus ged tha àireamh mhór bhliadhnanach o na thachair e, gidheadh tha mi an dòchas

gu ’m bi e chum buannachd do ar luchd-leughaidh.

Bha òr-cheard ann am baile àraidh ann an Sasunn, agus chuir e suas bùth anns an robh e

a' cumail gach obair-òir a bha freagarrach air son gach àrd agus iosal, agus mar an ceudna clachan-luachmhor agus seudan de gach gné. Bha e 'n a dhuine còir, ionraic, agus measail am beachd gach neach a chuir eòlas air. Air dha a bhi cùramach agus glie, dh' fhàs e 'na dhuine saibhir, agus bha an saoghal a' soir-bheachadh gu math leis. Cha do phòs e riamh, agus air dha a bhi gun teaghlach, agus pailteas aige, maille ri cridhe fialaidh, truacanta, bha e ainmeil air son a mhaithéis do na bochdaibh, agus air son a bhi roinn a mhaoin a ghiùlan air aghaidh gach gnìomh seirceil. Mu dheireadh thàinig briseadh air a shlàinte, agus rùnaich e dol a dh' ionnsuidh tobar àraidh a bha ainmeil air son a bhuidhan gus a' ghnè euslaint a bha airsan a leigheas. Bha an tobar astar mòr o'n bhaile amms an robh an duine còir so a' fuireach. Rinn e deas gu falbh; dh' fhàg e a' bhùth air cùram luchd-ceirde dileas a bha ag obair aige, agus dh' fhalbh e air muin eich. Thug e leis bocsa làn de na seudan bu luachmhoire a bha 'na bhùth, a b' fhiach na mìltean punnd airgid; agus thuarasdalaich e gille tapaidh a thachair air, chum am bocsa a ghiùlan. A thuilleadh air na seudan, thug e leis mòran airgid, gun fhios nach cuireadh e feum air mu'm pilleadh e dhachaidh.

An déidh a bhi làithean air falbh, agus a' dol troimh ioma baile agus machair, bha iad a' faotuin gu gasda air an aghaidh, agus bha 'n t-slighe a deagh-chòrdadh ris an òr-cheard. Air là àraidh, bha an rathad mòr air an robh iad ag imeachd 'g an treòrachadh thairis air àitean monadail, aonaranach, far an robh lochan, agus garbhlaichean fiadhaich. Dh' imdriin an droch spiorad ann an cridhe a' ghille a bha giùlan a' bhocsa, agus aig ionad uaigneach àraidh, ri taobh loch dorcha, thairis air an robh beanntan àrda mar dhubh neul a' tilgeadh am faileis, ghrad rùnaich e a mhaighstir a mhortadh, agus e féin a thoirt as le a mhaoin. Aig a' cheart àm thàinig a mhaighstir as an diollaid, a bheachdachadh air gach sealladh mu 'n cuairt, agus a thoirt cothrom do'n each gréim itheadh ri taobh an rathaid.

Ghabh an seirbhiseach cruaidh-chridheach fàth air a mhaighstir, agus bhuail e sgian mhór a bha 'na fhochar troimh chridhe an duine chòir! Bha e marbh ann am prìobadh na sùla; ghrad thug am mortair an t-airgiod dheth; lion e pòcaidean a' chota-mhóir le clachan; thilg e an corp 's an loch; rinn e gréim air a' bhocsa agus air an each, agus ann an trì mionaidean ghabh e an t-slighe.

Chaidh an duine truaigh so dh' ionnsuidh àite iomallach de'n tìr, far an do thòisich e air malairt, agus far nach robh fios aig neach sam bith mu aon ni a thachair. An toiseach bha e a' reiceadh obair-chruadhach, agus

nithean air bheag luach, chum nach gabhadh duine amharus mu thimchioll. Mar so bha e dol air aghaidh bliadhna an déidh bliadhna, a chuid 's a chuid, gus an d' éirich e gu àrd-inbhe 'na cheird. Cha do smaoinich neach air bith nach robh a shoirbheachadh a' sruth-adh o'n dichìoll a bha e a' gnàthachadh 'na cheird féin, an uair a bha esan le mòr sheòl-tachd a giùlan air aghaidh le bathar luachmhor an duine sin a mhòrt e. Bha e cùramach, measail, agus cricideasach. Phòs e nighean duin-uasail, agus roghnaicheadh e an toiseach gu bhi 'na uachdaran, agus an sin gu bhi 'na àrd-uachdaran 's a' bhaile 's an robh e a' tàmh. Choimhlinn e a dhréuchd air sheòl a choisinn mòr chliù dha o gach àrd agus iosal. An dà chuid, mar uachdaran agus mar bhreitheamh bha e ro-mheasail ann an sùilibh nan uile, agus bhuaicheadh e mar so ré àireamh bhliadhnachan.

Air là àraidh bha e 'na aite féin 's a' chùirt maille ri breitheamhna eile a' bhaile, agus thugadh a làthair duine gu bhi air fheuchainn air son a mhaighstir féin a mhòrtadh. Chaidh na fianuisan a tharruing agus a cheasnachadh. Labhair na fir-lagha gu deas-bhriathrach air gach taobh. Chaidh an luchd-deuchainn air leth car tamuill bhig, agus thug iad a mach am binn, gu'n robh am prìosanach ciotach. Dh' fhan na h-uile 'n an tosd gus an cluintheadh binn a bhàis air a toirt a mach leis an àrd bhreitheamh. Chaidh mionaid an déidh mionaid seachad; ach cha do ghluais am breitheamh. Bha sùilean nan uile a bha làthair a nis suidhichte air, agus chunnaic iad mòr iomaguin inntinn air. Bha e 'g atharrachadh dreach, agus a réir coslais, anabarrach neo-shochrach! Mu dheireadh dh' fhàg e àite-suidhe féin; chaidh e sìos o bhéine nam breitheamhna, agus a chum mòr-iongnadh nan uile, sheas e ri taobh an duine thruaigh a bha gu bhi air a dhètheadh. Labhair e am fianuis na cùirte, agus thubhairt e ann am briathraibh soilleir agus sòlaimte: "A bhreitheamhna, agus a luchd-éisdeachd gu léir, tha sibh a' faicinn mu choinneamh 'ur sùl duine bochd, truaigh, ciotach, a tha 'ga thoirt féin suas mar neach a tha toilteanach air peanas a' bhàis a réir lagh Dhe agus dhaoine. Tha sibh a' faicinn creutair na 's truaighe agus na 's ciontaiche gu mòr na 'n duine so a fhuair-each a nis toilteanach air bàs! Is mise an duine! Is mise an creutair aingidh a mhòrt mo dheagh mhaighstir, agus a cheil an gnìomh eagallach rè dheich bliadhna fichead! Chan 'eil innleachd agam fantuinn na 's faide air mo chlaoidh le agartas cogais agus feumaidh ceartas a bhi air a dheanamh do m' thaobh amms an doigh as follaisiche, a réir mo thoillteanais. Chan 'eil sith ann domh gus an deanar sin. Is e m' iartas-sa ceartas fhlaithenais a

bhi deanta, agus gu'n robh Dia na glòire tròc-
aireach ri m' anam."

Chan 'eil e comasach iongnadh a' phobuill
a chur an céill an uair a chual iad an aidmheil
a rinn esan a bha 'na bhreitheamh co measail
beagan mhìonaidean roimhe sin. Dh' innis e
gach ni gu mion mar a mharbh e an t-òr-
cheard; agus air aideachadh agus air iartras

féin thug na breitheamhna a mach binn a
chrochaidh maille ris a' chiontach eile. Chuir-
eadh gu bàs iad aig an aon àm, agus chaidh
iad le chéile stigh do shiorruidheachd ag aideach-
adh toillteannas am binn féin, agus a réir
coslais a' creidsinn 's an Tì sin aig a bheil
slàinte eadhon do cheann-feadhna nam peac-
ach a ni aithreachas.

Aig an Uinneig

Mànus Mac Gill-Eathain

AIR a' mhios a chaidh seachad chaochail
Gàidheal urramach a bhios sinn ag ionn-
drainn, an t-àrd-sgoilear, Mànus Mac Gill-
Eathain, M.A., D.Sc. LL.D., duine fògh-
luimte anns nach robh bòilich no bostruinn.

O'n là a dh' fhàg e sgoil bheag anns an eilean
Sgitheanach 'n a bhalach òg dhùrich e suas air
fàradh an ionnsachaidh, ceum air cheum, le
a thapachd agus a dhùicholl féin, gus mu
dheireadh an robh e 'n a dhuine-mór eadhon
am measg shàr-sgoilearan.

Bha e anabarrach maith air *Mathematics*, is
bha e còig bliadhna deug 'n a fhear-cuideachaidh
eachaidh aig a' Mhorair Kelvin. Ged bha
Kelvin 'n a sgoilear mór cha robh e 'n a fhear-
teagaisg maith; bha e duilich do mhóran de
na h-oileanaich a thuigsinn, is bha e air a
ràdh gur e na gheibheadh iad o Mhànus Mac
Gill-Eathain a bha gu feum dhaibh air là
ceasnachaidh.

A thuilleadh air a bhi 'n a fhear-cuideachaidh
le Kelvin bha e 'n a fhear-oibre còmhla ris
cuideachd; le chéile bhiodh iad a' ramnsachadh
gun sgar nan diomhaireachdan a tha an solus,
agus an teas, agus an *electricity*, cuspairean air
an do sgrìobh Mànus Mac Gill-Eathain
iomadh leabhar mór tiugh, leabhraichean m'
am faodar a ràdh mar a thubhairt an t-abstol

Peadar mu litrichean Phoil, "gu bheil cuid
de nithibh annta a tha do-thuigsinn." Ach
ma bha leabhraichean Mhic Gill-Eathain
duilich an tuigsinn cha robh annta ach a, b, c,
làimh ri feadhainn a' Mhorair Kelvin.

Bha e dlùth air còig bliadhna fichead na
fhear-teagaisg air *Electrical Engineering* anns
an *Royal Technical College*, an Glaschu, agus
anns an ùine sin chan e mhàin gu'n do chraobh-
sgaoil e eòlas air feadh na dùthcha ach mheud-
aich e soirbheachadh agus beartas na dùthcha
mar an ceudna.

An uair a thòisicheadh air Gàidhlig a theag-
asg an Oil-thìgh Ghlaschu b' e Mànus Mac
Gill-Eathain a' cheud fhear-teagaisg a bha
air a thaghadh, oir a dh' aindeòin a chleamb-
nais ris an teine-adhair cha do rinn e riamh
dearmad air a' Ghàidhlig. Chuir e a mach
dà leabhar ghasda mu Litreachas nan Gàidheal,
anns an do chruinnich e nithean nuadh agus
sean mu bhàird agus mu sgrìobhadairean eile.

An uair a bha e air chomas bhitheadh e
daonnan air cheann na cuideachd anns na
cruinneachaidhean Gàidhealach an Glaschu,
oir bha cur-a-mach ann, is bha e bàidheil ri
Gàidheil eile cho mhaith ris na Sgitheanaich.
Ach bha aon ni nach robh ann, cha robh
ràbhart no bostruinn ann, an fhàiling as miosa
anns na Gàidheil o'n tigh agus aig an dachaidh.

Le Màiri Nic an t-saoir, an Lios-mór

MARBHRANN AIR AN URRAMACH MGR. BELL, MINISTEAR LIOS-MÓR

THA Lios-mór an diugh fo bhròn
Mu 'n teachdair àillidh thugadh bhuainn;
'S e bhi 'g ad chàradh anns an uaigh
Thug sgeula chruaidh ri aithris dhomh.

Car son, ma ta, bhios sinn ri bròn?
Bha d' fhuil le d' athair a b' fheàrr còir;
'S nuair ràinig thu an abhainn mhór
'S ann thug Iehobhah thairis thu.

Bha thu iriosal a'd dhòigh,
Ceanalt, coibhneil, mar bu chòir;
'S bho 'n a chaidh thu dhachaidh suas
Mo thruaigh! cha 'n fhac sinn tuilleadh thu.

Ach 'n uair thig am buachaille mu 'n cuairt
A thrusadh dhachaidh a chuid uan,
Bidh sinn ann am measg an treud
'S a chaidh ri rè cha dealaich sinn.

Bidh sinne sin am measg nan uan
Ag ionaltradh air rèidhlean uain',
Far nach cluinn sinn luaidh air bròn
'S e 'n t-Uan is grian 's is gealach ann,

'S ann an sin a bhios an ceòl
'Seinn air clàrsaichean a dh' òr,
Far nach cluinn sinn luaidh air leòn
'S an t-uan an còmhuidh taice ruinn.

Am Foghar

“ Féill an fhogharaidh, agus féill a’ chruinneachaidh aig deireadh na bliadhna.”—ECSODUS xxiii, 16.

IS maith an nì buidheachas a thabhairt do’n Tighearn, agus cliù a thabhairt do ainm an Tì as àirde, a tha a’ crùnadh na bliadhna le mhaitheas agus a’ toirt pailteas bidh do’n t-saoghal. Tha e ceart gu’m moladh daoine Dia air son cinneas na talmhainn mar a mholas iad e air son thiodhlacan spioradail. Tha Dia a’ riaghladh anns an t-saoghal nàdurra cho cinnteach ’s a tha e ag oibreachadh anns an t-saoghal spioradail, is chithear a chumhachd agus a mhaitheas air an achadh-bhuana cho maith ’s a chithear iad ’n a theampull naomh. An uair a bha an Salmadair a’ coiseachd air na h-achaidhean-arbhair anns an Fhoghar, o chionn dà mhìle bliadhna, chunnaic e cumhachd agus maitheas Dhe annta, is sheinn e an laoidh-mholaidh so,

An talamh tha thu fiosrachadh,
 ’S ’ga uisgeachadh gu réidh ;
 Le abhainn Dhe tha làn de ’n uisg’
 Trom beartach nì thu e.
 Dhaibh arbhar tha thu deasachadh,
 Le d’ fhreasdal caomha féin ;
 ’S ag uisgeachadh le pailteas mór
 Nan iomairean gu mín.
 Mu’n bhliadhna coron tha thu cur
 Le d’ mhaitheas féin a Dhe,
 Tha saill a’ sìleadh anns gach àit’
 O d’ cheumannaibh gu réidh.

A h-uile là, o cheann gu ceann de’n bhliadhna, tha an ùrnuigh so air a cur suas le mìltean dhaoine air thalamh, “ Thoir dhuinn ar n-aran làitheil,” agus is e am fogharadh bliadhnail freagradh Dhe do’n ùrnuigh sin. A dh’ aindeoin innleachd mhic an duine, agus an t-adhartas a thàinig air an acfhuinn leis a bheil e a’ treabhadh agus a’ buain, tha sinn an diugh fhathast an urra ri Dia air son ar lòn a cheart cho mór ’s a bha Abraham no Iacob. Na’m fàilnicheadh grian, no gaoth, no uisge, cha tigeadh bàr as an talamh. Air cho innleachdach ’s ’ga bheil mac an duine, an uair a chuireas e an siol anns an talamh, chan urrainn e an còrr a dheanamh ; feumaidh e feitheamh le foidhidinn ri Dia. Is e cumhachd Dhe a mhàin a bheir fàs agus toradh.

Tha maitheas Dhe mar gu’m biodh abhainn mhór a’ ruith troimh ’n t-saoghal, ach tha an abhainn a’ gluasad cho sèimh ’s nach ’eil sinn mothachail oirre, no a’ toirt aire. Tha earrach agus foghar, samhradh agus geamhradh, a’ tighinn cho cinnteach ’n an àm féin, ag oibreachadh toil an Uile-chumhachdaich cho réidh,

òrdail, ’s nach ’eil iad a’ cur ionghnaidh air bith oirnn. Tha sinn a’ tuiteam ’n ar cadal air chor agus nach ’eil sinn a’ faicinn no a’ cluinntinn bearta iongantach Dhe. Ach tha Dia dlùth dhuinn an còmhnuidh, a cheart cho dlùth ’s a bha e do Mhaois an uair a chunnaic e am preas a’ lasadh le teine. Bho gach achadh-buana an àm an Fhoghair tha an guth so a’ tighinn g’ ar n-ionnsuidh, “ Feuch tha mise maille ribh.”

Tha gach dias a chromas a ceann le cudthrom a toraidh ag innseadh dhuinn nach do dhìch-uimhnich ar n-Athair air nèamh a chlànn air an talamh.

Tha am Foghar a’ teagasg iomadh leasan dhuinn, ach tha e gu sònruichte a’ gairm oirnn an Tighearn a mholadh. Tha sinn uile deas gu bhì a’ gearan, agus ma’s fìor na thatar ag ràdh, chan ’eil daoine air thalamh as gearanaiche na tuathanaich. Theagamh gur e an t-aobhar, gu bheil iad cho buileach an eisiomail na sìde, agus gu bheil sid na dùthcha so neo-chinnteach agus neo-sheasmhach. Ach thig an là maith ma dh’ fhanas an droch dhuine ris. Cìod is fhiach ar n-earbsa ann an Dia ma bheir seachduin fhliuch anns an Fhoghar bhuaimean i ? Cha do chuir an gearan cruach a bharrachd riamh ’s an iodhlainn, agus cha mhò a chunnaic mi riamh gu robh na tuathanaich a chaill am faidhidinn agus a thòisich air cur a stigh air an t-Sabaid air thoiseach air a cheann mu dheireadh. Is toigh le Dia daoine nach gearain air an t-sìd, no air a fhreasdal féin ; daoine creidmheach a tha coltach ris an t-seann fhàidh a labhair na briathran air a bheil an laoidh so air a stéidheachadh :

Chaidh ged nach toir crann fige blàth
 ’S nach fàs air fion-chrann meas,
 Saothair a’ chroinn-olaigh ged a thréig,
 ’S fàs dèis gun bhì air slios ;
 Gach treud o’n mhaoinn ged a bhuail
 Grad fhuathas ’nuair nach saoil,
 Greigh ged nach d’ fhàg an t-Earrach cruaidh
 No bò air uachdar raoin ;
 Gidheadh ’s an Triath bidh mise ait,
 Is nì mi uail ’n a ghràdh,
 Mór aoibhneas nì mi ann am Dhia
 ’S e Dia mo shlàint’ gu bràth.

Sin agad, a leughadair, creideamh as fhiach creideamh a ràdh ris, agus a dh’ aindeoin cìod a theirear na aghaidh, is e an inntinn agus an creideamh so a bheir buaidh air an t-saoghal.

An uair a bhios sinn a’ toirt buidheachais do Dhia air son an fhoghair bu chòir dhuinn na

bochdan a chuimhneachadh. Chan 'eil dòigh eile anns an fhèarr dhuinn ar taingealachd a nochdadh, agus is toigh le Dia a shluagh a bhi cuimhneach air na bochdan. Na'n stadadh an eaglais de bhi frithealadh do bhochdan agus do bhantraichean chailleadh an diadhaidheachd a maise. Is mòid rud a roinn.

An uair a ruigear November tha am Foghar thairis is tha a' bhliadhna a' tarruing gu crìch; a' cur 'n ar cuimhne gu bheil bliadhnanachan ar beatha a' dol seachad gu luath. "Ged is fhada an latha gu h-oidhche," théid an là as fhaide seachad, agus thig an oidhche is crìochnaichear

ar n-obair. A bheil sinn 'ga chuimhneachadh sin? Thugamaid an aire gu'n dean sinn feum maith de'n àm a tha làthair oir tha an t-am ri teachd neo-chinnteach. "Feuch, a nis an t-am taitneach; feuch, a nis, là na slàinte."

"An uair a bhitheas ùine agam—"

"Tha e a' suidheachadh là àraidh, ag ràdh, an diugh—"

"Am feadh a bha iad à dol a cheannach, thàinig am fear nuadh-pòsda"

"Chaidh iadsan a bha ullamh a steach, agus dhruideadh an dorus."

An Lighiche Mac Lachlainn

LE A. M. E.

BHA an Lighiche Iain Mac Lachlainn 'na bhàrd barraichte, agus chuir e ri chèile na h-uiread de lùinneagan agus de dhàin a tha ann am meas na's àirde an diugh na bha iad eadhon aig an àm 's an do rinneadh iad. Tha iad taitneach thar a' chumantais, ach chan abair sinn gu'n gluais iad inntinnean dhaoinne cho mòr 's a ni an obair aig cuid de na bàrdaibh eile a choisinn ainm air feadh na Gàidhealtachd.

Co ann a tha na h-òrain aig Iain Mac Lachlainn a' tighinn gearr? Chan ann an rogha cainnte no an deas-bhriathrachd de sheòrsa 'sam bith; chan ann an géiread smaointean no am feallsanachd a thaobh nithean coitcheann na beatha, agus idir chan ann an sealladh soilleir air a' mhath agus air an òle am beatha mhic an duine. Tha iad a' tuiteam goirid air an stàidealachd sin an do ràinig "Cead Deireannach nam Beann," aig Donnchadh Bàn, agus "Moladh Móraige," aig Alasdair Mac Mhaighstir Alasdair, chan ann a chionn nach 'eil an cainnt a cheart cho ceilearach, an Gàidhlig a cheart cho cothromach, agus an gleusan a cheart cho dìongmhailta, ach do bhrìgh gu'm bheil am breithneachadh a tha iad a' nochdadh na's dlùithe air comasan dheagh sgeulaiche na air euchdan foghainteach nan diùlnach a dh'ainnich mi. Chan eagal nach robh an dotair tàlantach an taghadh fhacal agus anabarrach ceirdeil ann a bhi 'gan cur an eagaibh a chèile, ach bha aignidhean air uairibh mall ann a bhi cur àirde air maise nàduir. Anns na duanagan gaol a dheilbh e, bha e ceirdeil, cuimir, ach eadhon annta so bha e na bu choltaiche ri smeòrach na ri lòn-dubh; na bu choltaiche ri piano na ri òrgan.

Ar leam gur i a' ghnè bhàrdachd anns an do chliuithich e na bu mhò na an gin eile, na h-òrain mhuiladach, thùrsach ris an abair sinn cumhachan no marbhroinn. Thòisich e orra so an uair a bha e glé òg, agus b' ann do Shìne

Nic Neachdain 's an t-Sàilean Shuaineartach a rinn e, theagamh, an t-aon bu shnasala a rinn e riamh. Tha e a' tòiseachadh leis na facail, "Is uaine 'm fòid o'n d' adhlaic iad;" agus tha e air a ràdh o'n uair 's an do chaochail an ainm so nach robh e cho cùramach uime féin riamh tuillidh. Bhuineadh i do Dhonnchadh Mac Neachdain a bha, ré àireamh bhliadhnanach 'na mhinistear measail an sgìreachd Ath-tharcaill; bi piuthar-athar dha a bha innte.

Faodar aithris 's an dol seachad gu'n deachaidh òrain an dotair a sgrìobhadh agus fhaicinn troimh 'n chlà le Mgr Rob Dòmhnallach a bha 'na mhaighstir-sgoile an Cille-mhoire an Aird-nam-murchann. Bha an duine so sònruichte air son bòidheachd a làimh-sgrìobhaidh, agus cha b' ann air a' pheann a b'fhèarr an dotair oir bha beagan de chrith air tighinn 'na mheuran. Ged a bha an Dòmhnallach math air sgrìobhadh agus 'na dheagh sgoilear a réir nòs an àma 's an robh e beò, is coltach nach robh mòran de leabhraichean aige. B'è m'athair-sa a thug dha féin agus do'n dotair iasad de'n fhaclair aig Mac Leòid agus an Deòrach cho fad 's a bha chléirsneachd a' dol air a h-aghaidh. Bu bheag a b'fhèirid an leabhar an t-iasad ud, oir bha teaghlach mòr aig a' mhaighstir-sgoile, agus mu'n do thilleadh am faclair dhachaidh bha e air a bheubanachadh gu dona. Tha e agamsa gus an latha diugh agus, ged a tha e às an druim an cuid de àiteachan, chan 'eil duilleag 'ga dhìth.

Chan 'eil reusan an còrr a ràdh mu thimcheall nan òran aig an dotair a tha cheana an clò, ach, mar a dh'fhaodar a thuigsinn, rinn e na h-uiread nach do chuir e riamh air paipear. Chan 'eil sinn ri thuigsinn gu'n robh gin dhiubh amsgaidh no droch-mheinneach, ach a mhàin gu'n robh iad a' buntainn ri cùisean a bha iomraiteach anns na dùthchannan mu'n cuairt, agus air an aobhar sin, gu'm faodadh beachdan a bhi air an

toirt seachad anna a chuireadh campar air cuid-éigin. Cha toir mi tarruing ach air a dhà no trì.

O chionn cheud bliadhna, no mar sin, bha a chòmlnuidh an Aird-nam-murchann duin-uasal gasda a bha 'na thuathanach toirteil agus do 'm b' ainm Iain Mac Cholla. B'e Miongairidh a bha aige mar ghabhail. Ged a bha an t-àite mór, eireachdail, agus anabarrach torach chan fhóghnadh sin le Mac Cholla ach gu'm feumadh e tairgse a chur air na ceithir bailtean tuatha a bha crìochnachadh ri Miongairidh air an taobh an ear. B' iad so Sginid, Coire-mhuillinn, Buarblaig, agus Tor-na-mòna. Bha iad a' roinn Beinn Shianta eatorra, maille ri cuid mhàth de thalamh iosal a bha freagarrach air son àiteachaidh. Chaidh tairgse an duine shanntaich a ghabhail. Air an ath Bhealltuinn chaidh na bailtean a chur mu sgaoil, agus an seann luchd-muinntir a chur air allaban, deas is tuath air feadh an t-saoghail. Bha gnìomharan de'n t-seòrsa cumanta anns an linn ud ; ach b'e a rinn am fear so dùbailte dona gu'm buineadh Mac Cholla e féin do Aird-nam-murchann, gu'n do theabadh dall a losgadh an uair a chuireadh na tighean ri theine, agus gu'n robh oinid agus a h-athair a dhiult tighinn am mach air an clachaireachd a stigh 's a bhothan 's an robh iad a' fuireach gus am b' éiginn dhaibh gealladh a thoirt nach rachadh iad na b' fhaide an aghaidh an luchd-millidh.

Chuir na cùisean so corruich air an Dotair Ruadh, agus chuir e a bheachdan mu'n déidhinn an céill gu h-amasach anns an luinneig aigeantaich ud, "A' dìreadh a mach ri Beinn Shianta," a chithear 'na h-àite dligheach anns na leabhraichean aige. Rinn e aoir, mar an ceudna, do Mhac Cholla air son a' cheart aobhair, ach cha do chuir e ise an clò, agus chan 'eil i an leabhar 'sam bith fhathasd. Chan 'eil i mì-cheutach dàna am briathran, agus chan 'eil lide innte nach faodadh neach a leughadh 'ga theaghlach ; gidheadh, is i aoir is cuimsiche am breith agus is leadarra faicil air am bheil aithne agam an canain 'sam bith. Tha i a' guidhe saoghal fada do'n fhear-brathaidh, ach, an uair a thigeadh am bàs air, gu'n rachadh a chàradh an uaigh air nach cinneadh dad gu bràth 'ach aon no dhà de fhonntain agus de dheanntagan. Bu mhór m'ghean an dotair an uair a thàinig an fhàistneachd so air a cois gus an dearbh litir.

Am fear a thàinig an aite Mhic Cholla an Miongairidh, bhùineadh e do'n dùthaich cuid-eachd, agus bha còrr is cinneadas 's a chàirdeas a bha eadar e agus an Dotair Ruadh. B'e Seumas Mac Lachlainn a b' ainm dha ; duine spraiceil, gasda, nach do rinn coire do neach riamh agus a bu toigh leis na h-uile a bha eòlach air. Bhiodh iomadh ràbhart is fealadhà eadar an dithis an uair a thigeadh an dotair rathad Mhiongairidh agus, feasgar a bha an sud, thachair iad air a chéile dlùth do thigh an

tuathanaich. Chaidh cuireadh a thoirt seachad 's a ghabhail ; ach an toiseach thuirnt an Dotair :

"Tha Bodach na Beinne
'Na dhùine cho còir ;
'S e bheireadh dhomh cuireadh
Le furan gun ghò ;
Bidh pailteas gun airceas
'Ga sgapadh m'a bhòrd,
'S bu toigh leam a chuideachd
Na'n sguireadh e 'n bhòsd !"

Bhiodh aicheamhail ri thoirt a mach leis a' bhata bhuidhe a bha an làimh Sheumais air son a bhi cur bòsd as a leth ; ach b' ann aca féin a bhiodh an oidhche àbhachdach, gheanail, an déidh sin, a' mànrán agus ag innseadh naidheachdan.

Uair eile bha am bàrd air a shàruchadh le seann duine a bha de 'n bharaill gu'n robh e féin air thoiseach air Mac Lachlainn araon mar fhear-dheanamh rann, agus mar fhear-còmhraidh. Thachair iad air oidhche shònruichte an tigh caraaid anns an t-Sàilein, agus mu'n deachaidh mòran ùine seachad bha iad an caramh a chéile le géireineachd agus bàrdachd. Cha robh am fear mùgach fada a' faicinn nach robh ann dha ach stréip a' mheasain ris a' mhìol-chù a bhi feuchainn ri tighinn idir mar astar do'n dotair ann an cainnt shasmhoir a ghearradh mar shiosar. Chan 'eil gin de na rannan agam a rinneadh air an fheasgar ud.

Bha an dotair daonnan mothachail gu'n robh iomadh faillinn fuaighte ris a b'fheàrr dha uaithe, ach chan 'eil sin a' ciallachadh gu'n robh e air chor 'sam bith fuasgailte 'na àbhuistean. Mar a dh'aidicheadh e féin gu minig eadhon 'na chuid òran, bha e air uairibh buailteach air tuilleadh 'sa chòir a ghabhail de 'n deoch-làidir. Cha do rinn sin coire riamh do neach eile, agus cha deachaidh e riamh timcheall air duine tinn gun a bhi murrach air a ghnòthach a dheanamh gu sgoinneil. Anns a h-uile rathad eile bha e cùramach, faicilleach 'na ghiulan agus 'na chaithe-beatha, agus, a réir gach fiosrachadh a tha againn, bha eagal an Tighearna daonnan fa chomhair a shùl. Cha robh ùidh aig am briathran cràbhach gun gnìomharan àraidh a bhi 'n an cois. B' ainneamh a rachadh e féin timcheall air neach a bhiodh an trom thrioblaid gun dol air a ghlùinean dlùth do'n leabaidh chum còmhnaidh aslachadh o'n Uile-chumachdach anns an obair a bha f'a chomhair. Dheanadh e so gu diùid, sgàthach, mar gu'm biodh nàire air daoine bhi 'ga fhaicinn.

Cha b' fear e 's an robh uail spioradail, ach b' fhear e a bha gu minig a' toirt faineir gu'm bheil Dia a' riaghladh an cùisean timeil cho math is anns an fheadhainn sin a bhùineas do'n bhith-bhuantachd. Am measg a chuid òran gheibhear iomradh an dràs 'sa rithis air a' mhuinighinn iriosal a bha aige an àm gabhaidh 's an Tì ghràsmhor so, agus chan aithne dhomh

bàrd 'sam bith de'n fheadhainn is àirde cliù, ach a mhàin luchd-deanamh dhànaibh spioradail a tha toirt luaidh na's trice na Dotair Rathuaidhe air a' chliù agus a' chumachd a bhuineas do Chruithear an domhain.

Aig an Uinneig

An t-Urramach A. C. Mac Gill-Eathain

BHA sinn duilich a chluinntinn gu'n do B' chaochail ministear Chunnadainn bho chionn ghoirid. Cha robh a shlàinte ro mhaith bho chionn bhliadhnachan, is dh' fheumadh e obair a ghabhail gu réidh, air neo a leigeil dheth gu buileach an dràs'd agus a ris, ach bha e cho maith am bliadhna 's a bha e bho chionn ùine fhada.

Rugadh e an Ceann Loch, Cille-Chiarain, an 1873; bha e air oileanachadh an Oil-thigh Ghlaschu, agus air a shuidheachadh an Loch Raonasa an Àrain an 1898, far an do shaothraich e suas ri ochd bliadhna. Dh' fhàg e Loch Raonasa an 1906, is chaidh e do Chunnadainn far an do chuir e seachad an còrr de làithean a mhinistrealachd. Dh' fhàg e bantrach 'n a dhéidh, is dithis mhac agus dithis nighean.

Bha e gaolach air a bhì sgrìobhadh, an Gàidhlig agus am Beurla, ach cha do sgrìobh e dad a bhios air a chumail air chuimhne; cha bhiodh e a' sgrìobhadh ach rudan beaga ann am paipearan an taobh Tuath agus air uairean anns a' Mhiosachan so. Ach bha e 'n a fhìor Ghàidheal; gaolach air cainnt a dhùthcha, agus bàidheil ri dhaoine fhéin.

Cathair Ghàidhlig an Glaschu

Ged tha Gàidhlig air a teagasg an Oil-thigh Ghlaschu bho chionn iomadh bliadhna chan 'eil an tuarasdál no an inbhe aig an fhear a tha 'g a teagasg a tha aig an fheadhainn a tha a' teagasg chànaian eile. Mar sin thatar a' deanamh oidhirp an dràs'd air an rud so a tha càrr a chur ceart, agus "cathair" Ghàidhlig a chur air chois a bhithas air an aon stéidh ri "caithrichean" eile anns an Oil-thigh. Tha Comunn Oiseanach Oil-thigh Ghlaschu air dol air cheann a' g'ghmoth- uich so, is tha iad air litrichean a chur a mach air feadh na dùthcha, ag iarraidh còig mìle fichead punnd Sasunnach air a shon. Is e cléireach a' Chomuinn, Iain Camshron, LL.B., Ph.D., 55, Sràid West Regent, C.2, an Glaschu, is bithidh e anabarrach toilichte ma chuireas neach air bith suim bheag no mhòr chuige a chuideachadh an aobhair so. Na'n robh am fear nach maireann beò, I. S. Blackie, agus cothrum aige dol a dh' ionnsuidh a' Mhòid far am bi Gàidheil agus leth-Ghaidheil, Sasunnach agus Russianaich, a' seinn fad cheithir làithean, "Togaibh i, togaibh i, cà'nain ar dùthcha,"

"Iochd, truas, is seirc do'n t-sluagh,"—b' iad so na faireachdainnean a bha daonnan 'na chridhe. Bha e 'g an nochdadh gach latha o'n thàinig e gu aois duine ann a bhì freasdal air na feumaich a bha de chloinn na h-easlàintè.

nàraicheadh e iad le theangaidh mur toireadh iad dha roinn mhaith de 'n airgiod so air a' cheud iarraidh.

Tha barrachd de sgoilearan òga Gàidhealach an Glaschu na tha ann an Oil-thigh eile an Albainn, is tha e iomchuidh gu'm bitheadh teagasg na Gàidhlig ann an Oil-thigh Ghlaschu air a chur air bhonn ceart.

Tìodhlacadh nam marbh

Ann am Miosachan na h-Eaglais Shaoir Chléireachail air a' mhìos a chaidh seachad leugh mi beachdan agus earailean mu tìodhlacadh nam marbh a chuir goirisinn 'n am fhèidil. Cha robh fhios agam gu robh an seòrsa dhaoine ud anns a' Ghàidhealtachd idir, daoine a tha an aghaidh gairm air ainm an Tighearna anns a' chladh. Bha mi aig tìodhlacadh an iomadh àite ach cha robh mi riamh aig tìodhlacadh nach robh ùrnuigh air a deanamh anns a' chladh. Tha am fear a tha a' cur sìos air a' chleachdadh dhiadhaidh so mar Phàpanachd neo-sgrìobturail a' labhairt mar gu'm bu chleachdadh ùr e, ach anns a' chuid sin de 'n Ghàidhealtachd is fheàrr as aithne dhòmhsa bha an cleachdadh so ann bho 'n is cuimhne leam, agus bho 'n is cuimhne le daoine as sine na mi; bhithheadh ministearan daonnan a' deanamh ùrnuigh anns a' chladh aig tìodhlacadh, co dhiu a b' ann do 'n eaglais Stéidhichte, no do 'n Eaglais Shaoir, no do na Baistich, no do na h-Independents, a bhuineadh iad. Agus cha tàinig e riamh 'n ar n-inntinn gu robh dòigh eile air tìodhlacadh a chrìochnachadh a bu fhreagarraiche, agus a bu nàdurra, agus a bu shòlaimte, agus a bu chaomhaile, na gu'm biodh ùrnuigh air a deanamh aig bruach na h-uaigne. Ach tha an t-Urramach Seumas Mac Leòid, ministear na h-Eaglais Shaoir Chléireachail an Grianag, ag ràdh nach 'eil anns a' chleachdadh ach Pàpanachd sgrìosail, agus nach cual e riamh duine diadhaidh ag ùrnuigh ann an cladh. Och, Och, mo thruaighe an saoghal mur bheil de dhaoine diadhaidh ann ach am beagan nach dean ùrnuigh ann an cladh!

Tigh na dunach

C' àite a bheil tigh na dunach? Chan 'eil fhios agam, ach sin an t-àite d'a bheil an saoghal a' dol o chionn iomadh bliadhna. Ann an seanchas ri daoine chan 'eil rud eile as trice a chluinneas tu na gu bheil an saoghal a' dol do

thigh na dunach. A bheil sin fìor? Chan 'eil; tha adhartas a' tighinn air an t-saoghal a h-uile gineal, a dh' aindeòin gu bheil a h-uile gineal an dùil gu bheil an té a tha ag éirigh suas 'n a déidh fhéin a' dol air ais.

Cha bu mhaith gu'n tigeadh na seann làithean air ais, na làithean anns an robh daoine air an crochadh air son caora a ghoid, anns an robh seana bhòirionnaich neo-chiontach air an losgadh no air am bàthadh a chionn gu robh amharus buidseachd orra, anns an robh pàisdean naoi bliadhna a dh' aois air an cur sìos do thoilghuail a dh' oibreachadh deich uairean a h-uile là, anns an robh na mìltean a' basachadh a h-uile bliadhna le acras is cion, cha bu mhaith gu'n tigeadh na làithean sin air an ais. Tha daoine a cheart cho coibhneil ri chéile an diugh 's a bha iad riamh, agus na 's déidheile air

ceartas a thoirt do'n duine ìosal agus bhochd. Theagamh nach 'eil iad cho cràbhach o'n taobh-a-muigh 's a bha iad trì fichead bliadhna air ais, ach cha robh ann an cuid de 'n chràbh-adh sin ach fasan, is tha coguisean dhaoine na's géire an diugh na bha iad anns na seann làithean. Cìod is ciall do na laghannan ùra a thatar a' deanamh, a' toirt cothrom do luchd-oibre agus do 'n duine bhochd, ach gu bheil coguis na rioghachd a' fàs na 's géire, cho geur 's nach fuiling i ana-cothrom a bhi aig aon duine agus pailteas aig a chomhears-naich. Tha adhartas a' tighinn air t-saoghal gun teagamh, agus air an diadhaidheachd cuideachd; an àite a bhi dol do thigh na dunach tha an saoghal an diugh 'n a àite-còmhnuidh na's fheàrr do dhaoine reusanta agus caomhail na bha e riamh fhathast.

Mu theagasg Chrisod

ANNS an eaglais Phàpanaich tha e mar fhìachaibh air daoine am faosaid a dheanamh do'n t-sagart; am peacaidhean uile aideachadh dha gu h-uaigneach los maitheanas fhaotainn. Tha an cleachdadh so a' fàs anns an eaglais Shasunnaich cuideachd; tha àireamh nan daoine a bhios a' deanamh am faosaid do'n t-sagart a' dol am meud gach bliadhna. Is iad so na rannan anns a' Bhìobull air a bheil iad a' stéidheachadh am beachd:

“*Thi mi mar an ceudna ag ràdh riut gur tusa Peadar, agus air a' charrag so togaidh mise 'n eaglais; agus cha toir geatachan ifrinn buaidh oirre. Bheir mi dhuit ùchraichean rioghachd nèimh; agus cìod air bith a cheanglas tu air thalamh bìthidh e ceangailte air nèamh; ' agus cìod air bith a dh' fhuasglas tu air thalamh; bìthidh e fhuasgailte air nèamh.*” (Mata xvi. 18-19.)

“*Cìod air bith a cheanglas sibhse air thalamh bìthidh e ceangailte air nèamh; agus cìod air bith a dh' fhuasglas sibhse air thalamh bìthidh e fhuasgailte air nèamh.*” (Mata xviii. 18.)

“*Agus thubhairt e riu, Gabhaibh-se an Spiorad Naomh. Cò air bith iad d' am maith sibh am peacaidhean tha iad air am maithheadh dhaibh; cò air bith iad d' an cùm sibh am peacaidhean gun am maithheadh tha iad air an cumail.*”

(Eoin xx. 22-23.)

Bu mhaith leam, ma ta, na rannan so a mhìn-eachadh. Cìod a thuigeadh na daoine ris an robh Chrisod a' labhairt leis na briathran so? Tha an rud uile gu léir an crochadh ris an dà fhacal, ceangal is fhuasgladh, *cìod air bith a cheanglas sibh air thalamh, bìthidh e ceangailte air nèamh.* . . . Bha an dà fhacal so air an cleachdadh ann an seagh sònruichte le seanairean is luchd-lagha nan Iudhach; ann an cainnt an

lagha bha na facail *ceangailte* agus *fhuasgailte* co-ionnan ri *ceart* agus *ceàrr*; a' ciallachadh nithean ceadaichte agus nithean toirmisgte. Ma thug Rabbi a mach breith gu robh an ni ud no an ni ud eile ceart, no fìor, bha e air a ràdh gu'n d' *fhuasgail* e e; ma thug e breith gu robh e ceàrr, no ole, bha e air a ràdh gu'n co *cheangail* e e. Bhuineadh an dà fhacal do chainnt an lagha, agus is ann anns an dòigh anns an robh iad air an uisneachadh am measg nan Iudhach a dh' fheumar an gabhail, ma thatar air son Iosa a thuigsinn. Bu mhaith leam an rud a tha mi ag ràdh a shoilleireachadh o litreachas nan Iudhach agus o bheul nan Rabbaidhean féin.

(1) Am faod duine dol air thurus-mara an uair a tha an t-Sàbaid dlùth? Bha sgoil Sham-mai a' ceangal so, ach bha sgoil Hillel 'g a *fhuasgladh*; is e sin r'a ràdh, thoirmisg Sham-mai an rud is cheadaich Hillel e. (*An Talmud.*)

(2) Am faodar biorain a thruiseadh air là-féille? Bha sgoil Sham-mai a' ceangal so, agus sgoil Hillel 'g a *fhuasgladh*; thoirmisg Sham-mai e, is cheadaich Hillel e. (*An Talmud.*)

(3) Dh' *fhuasgail* Rabbi Meir fion is oladh a bhi air am measgadh air son dhaoine tinne air an t-Sàbaid, is e sin r'a ràdh, cheadaich e e.

(4) Ann an laghannan Iudhach, ann an riaghailtean nan Rabbaidhean, agus ann an cainnt an t-sluaigh (fòghluimte agus gun fhòghlum) tha na facail so a' tachairt ort gun sgar anns an t-seagh a dh' ainmich mi, mar so,—

“Dh' fheadraich e de aon duine glic is *cheangail* e e; na feòraich de dhuine glic eile air eagal gu'm *fhuasgail* e e.”

“Cha d' *fhuasgail* iad dhuinn feannag, agus cha do *cheangail* iad dhuinn caluman. Tha na daoine glice a' *fhuasgladh* gach ni reamhar.”

Mar so tha e soilleir gur e bha Crìosd a' ciallachadh leis na briathran a labhair e ri Peadar agus ris na deisciobuil eile,—*cìod air bith a cheanglas no dh' fhuasglas sibh*, gu'm biodh iad air an soillseachadh le gliocas o'n àirde air chor agus gu'm biodh am breith air cùis sam bith co-ionnan ri breith Dhé ; no, agus an rud a chur ann an cainnt eile, gu'm faodteadh beachd na h-eaglais air thalamh (a thaobh moraltachd is diadhaidheachd) a ghabhail mar ghuth Dhé air nèamh. Is mór an rud sin r'a ràdh ; bu dàna do neach air bith, eadhon ged bhiodh e 'n a abstol, a ghabhail air féin a ràdh gu'n aontaich Dia air nèamh ris gach breith no binn a bheir an eaglais a mach air thalamh 'n a' ainm. Rud dàna gun teagamh, ach cuimhnich gu bheil geallaidhean móra agus iongantach anns a' Bhiobull a tha dol leis.

(a) *An Spiorad Naomh, a chuireas an t-Athair ann am ainm-sa, teagaisgidh e na h-uile nithean duibh agus treòrachidh e sibh a chum na f'irinn uile.* (Eoin, xiv., 26.)

(b) *Cha sibhse a labhras ach Spiorad 'ur n-Athar a labhras annaibh.* (Mata, x., 20.)

(c) *Tha agaibhse ungradh o'n Tì Naomh agus is aithne dhuibh na h-uile nithean.* I. (Eoin, ii., 20.)

(d) *Tha esan a tha spioradail a' toirt breith air na h-uile nithean. . . . Tha inntinn Chrìosd againne.* (I. Corint. ii., 15-16.)

Tha eachdraidh na h-eaglais a' deanamh fianuis gu robh na geallaidhean sin air an coimhlonadh dhith, agus ann am beatha nan abstol. Fo sheòladh an Spioraid Naoimh ghabh an eaglais Chrìosduidh oirre féin ann an tùs a tòiseachaidh nithean a *cheangal* a bha an saoghal (is cùrtean eile cnideachd) a' fhuasgladh, nithean a thoirmeasg a bha air an ceadachadh, agus a cheadachadh a bha air an toirmeasg, agus tha na linntean a' toirt fianuis gu robh an eaglais, mar bu trice, ceart. Cheadaich i iomadh cleachdadh neo-chiontach a thoirmisg Maois ; air an làmh eile thoirmisg i iomadh peacadh is droch chleachdadh nach robh na h-Iudhaich no na Cinnich a' saòilsinn olc. Thoirmisg i sannt, is uabhar, is mi-rùn, is neomheasarrachd, ge b'e cò anns am bitheadh iad ; dh' àrdaich i gràdh, is fireantachd, is bràithreachas, mar na subaillean as maiseiche anns an diadhaidheachd. Ann an so uile, *bha inntinn Chrìosd aig an eaglais*. Is e an eaglais a sgrìobh an Tiomnadh Nuadh, agus tha coguis an t-saoghail a' gabhail ris an leabhar sin mar ghuth agus mar Fhacal Dhé, rud a tha dearbhadh gu bheil inntinn Dhé air a foillseachadh le deanadas is guth na h-eaglais choitichinn ; air chor agus gu'm faodar a ràdh gu bheil esan a' seulachadh air nèamh am facal a labhras ise air thalamh.

Is e an cùmhnanta air an tachair so, gu bheil an eaglais a' fantuinn ann an co-chomunn Spiorad Dhé. Cho fad agus a dh' fhanas i mar sin, agus a bheir i urram is aogheachd do'n Spiorad Naomh, treòrachidh e i a chum na firinn ; fìor agus ceart bithidh a breitheanais. Ach mur bheil i a' fantuinn ann an co-chomunn agus fo theagasg an Spioraid Naoimh cha ruig i leas a bhi an dùil nach tuit i ann am mearachd, no nach toir i a mach breith eucorach. Air uairean tha an eaglais air thalamh a' ceangal nithean nach 'eil Dia idir a' ceangal ; is e an t-aobhar gu bheil i fo riaghladh spiorad an t-saoghail an àite a bhi fo riaghladh an Spioraid Naoimh.

Co dhìu a tha e ceàrr no ceart do dhuine fhaosaid a dheanamh ri sagart no ministear, no co dhìu a tha còir aig pearsachan eaglais iad féin a chur ann an àite Dhé agus maithneas peacaidh a thairgsinn,—chan 'eil sinn a' gabhail gnothuich ris na ceistean sin aig an àm so. Ach aon ni tha cinnteach, nach gabh na beachdan sin a bhi air an stéidheachadh air na h-carrannan so de'n Fhìrinn. Cìod air bith a tha na briathran a' ciallachadh, chan 'eil iad a' teagasg faosaid uaigneach a dheanamh do shagart, no a' toirt do shagartan no do mhinistearan ùghdarras sam bith a thaobh maithneas peacaidh nach 'eil aig a' chòrr de bhuill na h-eaglais.

Ann an dòigh fharsuing is e an fhìrinn a tha air a teagasg anns an rannan so, gur e an Spiorad a tha a' còmhnuidh innte fear-teagaisg is fear-riaghlaidh na h-eaglais ; agus gu bheil soillseachadh inntinn is coguis air a bhuileachadh, chan ann air luchd-dreuchd is oifigich na h-eaglais a mhàin, ach air na creidmheich uile gu léir, a réir am maithes agus anns an tomhas anns a bheil cridheachan glan aca, cridheachan anns am faod an Spiorad fantuinn. Air uairean tha sluagh na h-eaglais air thoiseach air luchd-dreuchd na h-eaglais ; an uair a dh' fhuasglas an sluagh an rud a tha an sagart no am ministear a' ceangal, faodaidh e bhith gur e guth an t-sluaigh guth Dhé. Ma thòisicheas tu air cunntas cò na daoine a bha 'nam meadhan air saobh-chreideamh is saobh-chràbhadh, air beachdan feall mu Dhia agus mu dhiadhaidheachd fhògradh air falbh, agus beachdan reus-onta a chur 'n an àite, chì thu gu robh so air a dheanamh leis na bàird cho tric 's a bha e air a dheanamh leis na sagartan, le saighdearan is feallsanaich cho maith ri ministearan is diadh-airean. An uair a tha Dia air son adhartas a thoir air an t-saoghal, cuiridh e smuain ann an cridhe duine air choreigin ; *fhuasgladh* an duine sin an rud a bha an saoghal uile a' ceangal, air neo *ceanglaidh* e an rud a bha an saoghal a' fhuasgladh ; uidh ar n-uidh fasaidd an solus ùr sin, agus lion beag is beag, gabhar ris, agus mu dheireadh am bi oighreachd eòlais aig a' chloinn

nach robh aig an aithrichean. Is e na daoine as urramaiche agus as feumaile anns an t-saoghal, iadsan aig a bheil buadhan a tha air an cleachdadh a chum eadar-dhealachadh a chur eadar maith agus olc ; iadsan a tha a' gluasad iad féin ann an saorsa cloinne Dhé agus d' an aithne an co-chreutairean a threòrachadh a steach do'n t-saorsa cheudna.

Chan ann air bhonn faosaid a dheanamh do shagart no do phearsa eaglais a tha maitheanas r'a fhaotainn, ach air bhonn aithreachais an làthair Dhé. Chan 'eil teagamh nach faod e air uairean faochadh a thoirt do choguis chion-

taich aidmheil a dheanamh do cho-chreutair (gu sònruichte do dhuine air an do rinn e cron) ach mur bheil aithreachas fìor anns a' chridhe an làthair Dhé chan 'eil feum air bith ann am faosaid. Do bhrìgh nach aithne do aon duine ciod a tha ann an cridhe duine eile, bhiodh e dàna dha a ràdh ris, eadhon ged a dh' aidicheadh e a pheacaidhean le deòir, "Ann an ainm an Tighearna Iosa tha mi 'g ad *fhuasgladh* o do chionta." Is e na's urrainn dha a dheanamh air a shon, a threòrachadh gu Iosa, oir is ann aige-san a mhàin a tha ùghdarras peacaidhean a mhaitheadh air thalamh.

Marbhrann

DO IAIN DÒMHNULACH, A BHA 'N A EILDEIR ANN AN SOLAS, AN UIDHIST-A-TUATH, LE
D. I. MAC DHÙTH-SÌTH, AN MALA CLEIT

IS iomadh neach tha 'n diugh fo ghruaim
Ri caoidh a chaomhain thugadh uainn,
Bu tearc a chite measg an t-sluaigh
Neach bha cho còir 's cho ionadail.

Thàinig cùram ann 'n a òig'
'S gach latha soillseachadh le chòir
De thoradh trom a' chreidimh bhèo
Bha tigh'nn fo bhlàth 's ag abuchadh.

Bha bheatha chiùin o òige nuas
Na h-eisimpleir an measg an t-sluaigh,
'S co-dhiu bhiodh saors' a stigh no cruas
Cha chluinneadh càch a' gearan e.

Bha irioslachd sèimheachd agus stuaim
Is falaidheachd nàduir 's móran truais
Ri bochdan 's feumaich iomadh uair
Gu tèo-chridheach 'n ar caraide.

Bu tric e féin aig meadhoin-gràis
Gu fritheilteach a réir na h-àithn',
'S an tigh-leughaidh bhitheadh blàths
Nuair bhiodh e féin na h-suidheachan.

An uair a dh' éireadh e a sheinn
'S math a chluicheadh e na fuinn,
Bhiodh a chèol cho milis binn
A' seinn le guth an t-subhachais.

An ceann na h-ùrnuigh bha e treun
A' tagradh dlùth 's gu dian is réidh
Peacaich thoirt fo bhuaidh na réit'
A choisinn Criosd 's a cheannaich E.

Air Long an t-Soisgeil bhiodh e ghnàth
A' sèoladh air na tonnan àrd,
'S ged thigeadh stoirm chuir geilt air càch
Bha dhòchas anns a' Mhaighistir.

'S iad na h-acraichean a b' fheàrr
A fhuair e féin o 'n Tì a b' àird' ;
Creideamh, dòchas, agus gràdh,
'S ri 'n àireamh sud, bha foidhidinn.

Bu ghleusda a làmh-san air an stiùir
'S math a ruitheadh e a chùrs',
A' leughadh Combaist is cairt-iùil
A fhuair e bho na Cheannard aig'.

Fhuair e nis a' ghairm bho shuas
Cuireadh chum na dachaidh bhuan
Gu seilbh an t-sòlais tha bith-bhuan
'S gu seinn air glòir nam flaitheanas.

Tha e nis gu sàmhach bèo
'S a' chala mhiannaich e gach lò
Leis a' mhuintir shaoirt' an Glòir
Ri moladh buan 's an ionad ud.

Mairi

[*"Bha an seanchas so air a chur chugam air son nan duilleagan so leis an fhear nach maireann, an t-Urramach A. C. Mac Gill-Eathain, an Cunnadainn, is tha e a nis air a thoirt am follais mar chuimhneachan air."*—*An Fear-deasachaidh.*]

THA Màiri agus mi fhéin min-eòlach air a cheile a nis. Tha meas mòr aig a mhinisteir air Màiri, agus tha meas air Màiri aig a' mhinisteir. Ach cha b' ann gun fhios a thachair e gu 'n robh urram aig an dithis ud d'a cheile. Cha ghabhadh Màiri ri fear no ri té a bha beó ach air aon dòigh. No theagamh gu 'n robh dà dhòigh. Fear no bean, òg no sean, bochd no

bearteach, cha chuala Màiri riamh an guth gun fuasgladh no cobhair a dheanamh orra. Bha Màiri mòr ann am pearsa, agus bha a cridhe cho mòr r'a pearsa. Co dhiu a bha an t-easbhuidheach glic no amaideach dheanadh i fuasgladh na'm b' urrainn dhi aig an am ; ach na'n robh an t-easbhuidheach bochd da rìreadh am feum, moch agus fad an latha, bhitheadh rùn air a

crìdhe, agus bhithheadh a làmh a' toirt seachad na'n robh ni air bith aice a b' urrainn dith a' thoirt seachad no dheanamh. 'N uair a dh' fhàs bean an tàilleir mhòir tinn, thug Mairi leatha a pàisdean dhachaidh d'a tigh fhéin agus ghléidh i na leanaban ann a sin gus an robh an cunnart seachlad agus bean an tàilleir air a casan a rithis. Ach an uair a bha dhith orra crìdhe Màiri a' losgadh chuireadh na balaich, na peasain, 'na cuimhne an uair a thug i dhachaidh leatha am balachan ceaird le chas bhrìste; mar bu mhotha dheanadh Màiri air fhéin agus air an leabaidh a ghléidheadh an òrdugh, b' ann dìreach mar sin a chuireadh esan an leabaidh agus na bha innte trombhe-chéile: agus mar bu mhòtha throid-eadh i ris, b' ann dìreach bu mhò a bheireadh e beulais seachad di. B' fhada le Màiri an uair ud gus an robh an giobull luaineach air an rathad a rithis. Cha do leig Màiri air di-chuimhne gu luath mar thachair di fhéin agus do'n bhalachan-cheaird, agus na'n leigeadh, bha muinntir eile deas gu leòr a ghléidheil 'na cuimhne. Nach tric a thachair e riu-san a rinn coibhneas ri muinntir eile gu'n d' fhuair iad fhéin losgadh agus dragh, gun phàigheadh agus gun taing.

Ach co dhìu, ged a bha iomadh dragh aig Màiri bha i dìreach cho deas fuasgladh a dheanamh air an ath uircasbhuidheach bochd agus a bha i air an fhear no dheireadh. B'e nàdur e, agus coltach ri Donnacha Bàn 'n uair a bha e deanamh nan òran, cha robh àrach aice air.

Ach bha dòigh eile air càirdeas a dheanamh ri Màiri; agus cha robh fear no bean air a' bhaile nach robh glé eòlach air so. Bu bheag air Màiri gach leisgein 's an àite. Throidheadh i riu gus am bitheadh nàire orra: bha a teanga cho geur ri siosar an tàilleir a ghearradh òirleach roimh an fhaobhar. Chàineadh i iad, agus smàdadh i iad: bhithheadh iad aice fuar agus teth uair mu seach, gus am bitheadh critheamnan-fuachd 'nan dromannan agus fallus air an gruaidh. Cha toirinn dà sgilim air fear sam bith a bha aon uair ann am beul Màiri agus nach robh nàire air air a shon fhéin riamh 'na dhéidh.

Riu-san a bha deanamh an dichill bha i càird-eil blàth-chrìdheach. B' iomadh sgeula bhochd a chual i, agus b' iomadh comhairle mhaith a thug i seachad, agus cha chuala duine beò facal riamh na dhéidh. An naidheachd a chuala chuasan Màiri cha chuala duine riamh tuilleadh á beul. Bha i cho dùinte ris na creagan fhein.

'N uair a thainig am ministear ùr do 'n sgìr-eachd thachair e ri Màiri mar a thachair e riu uile. Ged nach robh tigh Màiri ro mhór thug e fainear gu'n robh i fein agus gach ni air taobh stigh ballachan an tìghe cho grinn agus cho speisealda ri prìne ùr á paiper. Thug e an aire mar an ceudna gu'n robh dà shùil gheura ag

amharc a mach as a ceann, agus ged nach robh i ag ràdh ach beagan, bha i a' gabhail a stigh mòirt. Air an rathad dhachaidh chuireadh am ministear, an dràs agus a rithis, bàrr a bhata dà òirleach anns a' ghrunnnd mar gu'n robh e a' pronadh tholl ann an claigeann Mairi feuch am faiceadh e no'n tuigeadh e a smuaintean. Ach cha do thuing am ministear Màiri an là ud, no iomadh latha na dhéidh-sin. Cha do chleachd Màiri a bhì brosgul, agus ged a bha nis orra currachd bàn, cho geal ris an t-sneachda, agus a falt cho liath ri caora, b' fheudar do Mhàiri faicinn chan e a mhàin gu 'n robh iad dileas, dichìollach; ach 'nan gnìomh agus 'nan caithe-beatha, gu'n robh iad dileas dichìollach, mar an ceudna. Tha a dhòigh fhéin aig gach h-aon againn agus cò a gheibheadh coire do Mhairi na'n robh i ri coigrich fuar dùinte, 'n uair a bha i da rìreadh o'n taobh a stigh coibhneil, càirdeil, blàth.

Ach ma bha am ministear óg ann am bliadh-nachan, agus aineolach air mòran de dhòighean na beatha so, bha e faicilleach, faidhidheach. Ged nach b' urrainn dha tuigsinn ciamar a bha suilean Màiri cho dorcha, fuar, shaoil e gu'n robh a h-aodann nasal càirdeil, agus mar gu 'm b' eadh, gu'n robh fianh ghàire a' lasadh a suas air a gruaidhean an dràs agus a rithis: ach cha robh e idir cinnteach. B' ann air an aobhar so a bha e a' stobadh a bhata 's a ghrunnnd no a spreadadh nan clacha beaga an sud agus an so air a rathad dhachaidh, mar a bha e a' beachd-smuaineachadh air na chunnaic agus na chual e an là ud.

Chaidh an ùine seachad. Bha Màiri 'n a h-àite anns an eaglais air gach là Sabaid, no co dhìu cho tric agus a b' urrainn dhith; glé thrìc chuireadh i a mach air an t-searmon, ach bha i a' faicinn gu robh an duine òg dirachdach, agus air an aobhar sin theireadh i rithe fhéin an déidh dol dhachaidh, "Tuigidh e na's fheàrr mar théid bliadhnachan thar a chinn." Agus mar a thubhairt, b' fhìor.

Mar bha Màiri i fhéin blàth-chrìdheach a réir nàdur, agus mar bha i 'n a gnìomh gach latha, no co dhìu gach seachduin, a' deanamh fuasglaidh air easbhuidheach air chor-eigin, mar sin b' fheudar do gach aon air am bitheadh deagh bharail aig Màiri deanamh air a' mhòd cheudna. Cha robh fios aig a' mhinistear air so, ach ged nach robh, bha e a' deanamh a dhleasdanas mar mhinistear, a' dol a mach agus a steach am measg a' phobuill mar a b' fheàrr a b' aithne dha. Shaoil Màiri an toiseach nach leanadh so ach tacan beag. Ach ruith an ùine agus aig ceann na bliadhna bha an t-òganach cho deasdanach dichìollach 's a bha e an toiseach. Agus mar a dh' aidich Màiri, bliadhnachan 'na dhéidh sin, ged nach d' innis i riamh do'n mhinistear fhéin e, "Bu mhaith dhuinne an là a thàinig e do'n sgìreachd againn."

Am bi thu ag ùrnuigh?

“*Feuch, tha e ri ùrnuigh.*”—GNTIOMHARAN IX, 11

SIN aon de na comharraidhean as cinntiche Sgu bheil eagal an Tighearn ann an cridhe duine, e bhi ag ùrnuigh.

Tha gu leòir de dhaoine ann nach do rinn ùrnuigh o chionn còig, no deich, no fichead bliadhna. Chan e mhàin nach 'eil Dia 'n an uile smuaintean; chan 'eil e ann an gin dhiubh. Tha iad ag éirigh agus a' laighe, ag itheadh agus ag òl, ag obair agus a' gabhail fois, là an déidh là, gun iomradh aca gu bheil Dia ann. Là an déidh là tha iad a' mealtuinn sochairean agus beannachdan an Tighearn, ach chan 'eil ùrnuigh-bhuidheachais a' dol suas o'm bilean.

Ciod is aobhar do'n mharbhantachd spioradail so? Tha, marbhantachd spioradail fhéin. Is naimhdeas an inntinn fheòlmhor an aghaidh Dhe, agus is bàs i mar an ceudna. Tha sluagh an Tighearn uile coltach ri chéile anns a' cheum so, gu'm bi iad ag ùrnuigh; “tha Spiorad na h-uchd-mhacachd aca, tre an glaoth sinn, Abba, Athair.” An uair a tha neach air ath-bhreith le cumhachd an Spioraid Naomh, is e an comharradh as cinntiche air a' bheatha ùir, e thòiseachadh air ùrnuigh.

Rannsaich am Biobhal, no eachdraidh nan naomh, agus faic an robh duine diadhaidh riamh ann nach robh ri ùrnuigh gun fhannachadh! Co dhiu a b' ann do'n eaglais Phàpanaich no do'n eaglais Phròstanaich a bhuineadh iad, co dhiu a bha iad a' leantuinn Luther, no Calvin, no Arminius, no ciod air bith dealachadh a bha eatorra a thaobh phuigean eile, bha iad uile a' buanachadh ann an ùrnuigh. Is e ùrnuigh anail na beatha anns a' chreidmheach.

Am bi thusa ag ùrnuigh, a leughadair? Mur bi, cuimhnich gu bheil thu 'g ad dhìteadh féin, oir tha sin a' dearbhadh gu bheil thu gun Dia agus gun dòchas fhathast. Ged labhradh tu le teangaibh dhaoine agus aingeal mu nithean spioradail; mu thaghadh, mu ghràs Dhe, agus mu fhìreantachd, agus gun thu bhi ri ùrnuigh, cha bhithheadh annad ach ciombal a ni gleangarsaich. Is e a' cheud obair mhaith a ni an creidmheach anns an t-saoghal so, *bruidhinn ri Dia*. Is ann le bhi bruidhinn ri Dia, agus le bhi leigeil le Dia labhairt ruinn, a chumar sinn ann an co-chomunn Dhe. Chan fhàs neach gu bràth ann an gràs, no ann an eòlas air Dia, mur bheil e tric air a ghlùinean aig cathair nan gràs.

An uair a tha thu air do ghlùinean ag ùrnuigh tha thu anns an dàimh sin ri Dia anns an còir do'n chreutair a bhi; iriosal, umhail, earbsach. Tha thu mar gu'm bitheadh tu ag ràdh, “Labhair, a Tighearn, oir tha do sheirbhiseach ag éisdeachd.” A thuilleadh air sin chan 'eil dìon no gearrd o'n pheacadh as fheàrr na ùrnuigh, a chionn nach urrainn còrdadh a bhi eatorra. Cha dean an dà aoigh sin còmhnuidh anns an aon chridhe; ma thig am peacadh a steach air an doras théid an ùrnuigh a mach air an uinneig. Am bitheantas, ma thòisicheas duine diadhaidh air dearmad a dheanamh air ùrnuigh, no ma chailleas e a chàil dhi, is e an t-aobhar gu bheil a pheacaidhean féin 'g a thacadh, air chor agus nach urrainn dha ùrnuigh a dheanamh. Tha a' bhuaidh sin aig a' pheacadh daonnain; bheir e an cainnt agus an càil o dhaoine diadhaidh aig cathair nan gràs.

Ma tha duilgheadas air bith agad, a leughadair, a thaobh ùrnuigh, is ann annad féin a tha e, agus chan ann ann an Dia. Tha Dia ag iarraidh ort ùrnuigh a dheanamh, agus a' gealltainn gu'n éisd e. Faodaidh am peacach as miosa dòchas a bhi aige gu'n éisd Dia r'a athchuinge, oir dh' fhosgail Crìosd an t-slighe 'g a ionnsuidh. Chan e mhàin gu'm faod am peacach dol a steach do'n ionad as ro-naoimhe tre ainm Chrìosd, ach tha Crìosd féin a' tagradh as a leth, agus a' naomhachadh ùrnuighean truagh-san le àileadh cùbraidh na h-eadar-ghuidhe a tha e a' deanamh as a leth. Ma tha e fìor gur e Crìosd annainn dòchas na glòire tha e fìor mar an ceudna gur e Crìosd annainn cumhachd na h-ùrnuigh.

Cha ruig neach a leas eagal a bhi air nach aithne dha ùrnuigh a dheanamh, no nach aithne dha ciod na nithean a bu chòir dha iarraidh air Dia, oir dh' ullaich Dia fear-teagaisg a chuidicheas leinn 'n ar n-annhuinneachd. A cheart cho luath 's a théid thu air do ghlùinean ann an treibhdhìrean, tha an Spiorad Naomh a' toiseachadh air obair dhìomhair agus bheannaichte a dheanamh 'n ad chridhe, agus leigidh e fhaicinn dhuit t'uireasbhuidhean agus am feum a tha agad air Dia. Ach ni e na's fheàrr na sin, bheir e dhuit dearbhachd a thaobh Dhe, agus is e sin an t-iomnhas as fheàrr a gheibh thu anns an t-saoghal so, dearbhachd a thaobh Dhe. Theagamh gu bheil dòighean eile ann anns an ruigear air dearbhachd a thaobh Dhe, ach

mar is trice tha e air fhaotainn leò-san a bhithas ri ùrnuigh.

Tha mòran dhaoine anns an t-saoghal an diugh aig a bheil iarraidh mhór air dearbhachd fhaotainn a thaobh ùrnuigh fhéin. Bu mhaith leò a bhi cinnteach co dhiu a tha cumhachd is buaidh ann an ùrnuigh mar bhithas na diadhairan ag ràdh. Tha amharus aca nach 'eil, a chionn gur aithne dhaibh gu leòir de luchd-aideachaidh nach 'eil, a réir choslais, dad na's fheàrr na iad féin, ach tha amharus aca euicideadh gu bheil duine no dhà as aithne dhaibh a' faotainn ann an ùrnuigh iocshlaint agus neart nach buin do'n t-saoghal so. Mar sin bu mhaith leò fios cinnteach a bhi aca a thaobh na h-éifeachd a tha ann an ùrnuigh, agus ciod na nithean a dh' fhaodas iad a thoirt an làthair Dhe.

Chan 'eil ach aon dòigh air dearbhachd fhaotainn a thaobh ùrnuigh, *ùrnuigh a dheanamh*. Tha rùn-dìomhair an Tighearn aca-san d' an eagal e. Cha bhiodh feum air bith ann dhuit tòiseachadh air leabhraichean nam feallsanach agus luchd-ealadhain a leughadh, no an argamaidean mu ùrnuigh a chur air a' mheidh, ach bhiodh feum ann dhuit dol do chomunn agus do chompanas nan naomh, a dh' éisdeachd ri am fianuis-san. Agus gheibh thu an fhianuis sin na's soilleire agus na's frinniche anns a' Bhiobull na ann an àite air bith eile.

Anns a' Bhiobull chi thu agus cluinidh tu na naoimh ag ùrnuigh; maduinn, agus meadhon-là, agus feasgar. Anns a' Bhiobull

tha thu ann an saoghal na h-ùrnuigh; saoghal far a bheil ùrnuigh nàdurra; cainnt-mhàtharail nan uile dhaoine a tha ag iarraidh an Tighearna. Anns a' Bhiobull chi thu ùrnuighean dhaoine maithe a' deanamh nithean nach creid muinntir an t-saoghail, a' sgoltadh chreag, a' toirt teine o néamh, a' toirt nam marbh beò, a' slànachadh dhaoine tinne, a' tilgeadh a mach dheamhan. Anns a' Bhiobull cluinidh tu am facal so o Dhia, air a labhairt le Mac Dhe nach do labhair riamh facal diomhain, "Ge b'e air bith nithean a dh' iarras sibh ann bhur n-ùrnuigh, ma chreideas sibh, gheibh sibh iad." "Ma dh' iarras sibh ni air bith a'm' m' ainm-sa ni mise e."

Am b' urrainn dhuit misneach no barantas na's fheàrr na sin fhaotainn, facal is gealladh an Tighearn Iosa Criosd air a sheulachadh le fiosrachadh nan naomh?

Anns a' bheatha spioradail tha mughadh mór eadar an chreidmheach agus creidmheach eile; an dara fear a' fàs agus a' dol air aghaidh o neart gu neart, agus am fear eile a' dol air ais. Ciod an t-aobhar? Tha, mar is trice, gu bheil an dara fear ri ùrnuigh, agus gu bheil am fear eile a' deanamh dearmad oirre. Cha chuala mi riamh iomradh air duine a bhà comharraichte air son a naomhachd nach robh comharraichte air son ùrnuighean diomhair. An uair a chi thu daoine a bha aon uair air an soillseachadh a' cul-shleamhachadh agus a' tuiteam air falbh o Dhia faodaidh tu a bhi cinnteach gu'n do thuit iad air falbh roimh sin o ùrnuigh dhìomhair.

Anns a' Chathair

THA obair na Sàbaid seachad; anns a' mhaduinn chùim sinn cuimhne air na gillean a bha air am marbhadh anns a' chogadh, agus a nis m' an teid mi a laighe bu mhaith leam rud no dhà a bha 'n am inntinn an diugh a chur sìos air an duilleig so, an dòchas nach dean iad cron co dhiu, mur dean iad maith. Faodaidh mi rud a ràdh anns a' chathair nach bitheadh freagarrach anns a' chùbaid.

Ann an iomadh eaglais air feadh na dùthcha tha mi cinnteach gu robh iomradh air a dheanamh an diugh air bàs an duine urramaich, Canon Shepherd, no Dick Shepherd mar theireamaid ris, an ministear a b' ainmeile anns an rìoghachd, agus air am bu mhò meas agus gaol an t-sluaigh. Bha e 'n a Ard-Easbuig ann an eaglais an *Radio*, an eaglais as mòtha agus as cumhachdaiche ann am Breatunn an diugh; eaglais gun chreud, gun mhinistearan, gun togalaichean, gun luchd-riaghlaidh, gun Chléir, gun Seanadh, a tha uidh ar n-uidh a' falamhachadh chàich, agus ag atharrachadh bheachdan dhaoine gun fhios daibh.

B'e Canon Shepherd Pacifist a bu làidire anns an dùthaich, is tha na Pacifists a nis air fàs cho cinnteach 'n am beachdan féin 's gu'm feumar am beannachadh no am mallachadh, oir tha iad an dara cuid 'n an cumnart do'n rìoghachd, air neo tha iad fada air thoiseach air daoine eile, an gliocas, an diadhaidheachd, agus an eòlas air inntinn Chriosd. Ciod a tha Pacifism a' ciallachadh?

Feuchaidh mi ri sin innseadh mar is fheàrr is urrainn dhomh, ged tha e car duilich a dheanamh, a chionn gu bheil uiread sheòrsachan Phacifists ann 's a tha de dhaithean anns a' bhogha-fhrois. Tha cuid 'n am Pacifists a chionn nach toigh leò uachdarain, no muinntir an airm, no Winston Churchill; tha amharus aca gu bheil an trianaid chronail sin ceart coma ged bhiodh muilleanan air am marbhadh na'n cumadh sin iad féin an inbhe agus an ùghdarras. Tha cuid eile 'n am Pacifists a chionn gu bheil dannarrachd agus crosdachd annta gu nàdurra; feumaidh iad a bhi an aghaidh an ranna co dhiu; an aghaidh a'

Ghovernment, an aghaidh an coimhearsnach, an aghaidh am faileas féin. Na 'n robh na daoine so air an rùsgadh chitheadh tu air an uchd ball-dobhainn a bha orra o'm breith, *Anti* air a dheargadh air am broilleach. Tha feadhainn eile 'n am Pacifists a chionn gu bheil eagal an cridhe orra gu'm bi iad air am marbhadh ma thig cogadh, no a chionn gu bheil cogadh 'n a rud leanabail, agus amaideach, agus neo-reusonta 'n an stùlean.

An seòrsa ceart

Tha uiread sheòrsachan dhaoine am measg nam Pacifists an diugh 's a bha ann an uaimh Adullaim ri linn Dhaibhidh, ach cha ghabh mi gnothuch ri gin dhiubh sin ach a mhàin ris an fheadhainn cheart, an fheadhainn a dhiùltas arm a thogail as leth an dùthcha, a chionn nach leig an coguis leò dol an aghaidh teagasg Chrìosd, teagasg Chrìosd mar tha iadsan 'g a thuigsinn. Sin an aon seòrsa as fhiach Pacifists a ràdh riù. Chan 'eil anns a' chòrr ach daoine a rachadh a thapaid ri chéile ann am mionaid ged nach rachadh iad a thapaid ri nàmhaid aig an robh arm 'na làimh. Tha iad 'g am mealladh féin, a' saoilinn gur e Pacifists a tha annta féin, agus gun annta ach Philistich, daoine nach buin do chomh-cheangal Israeil idir.

Cha chòir dhuinn an t-ainm Pacifist (oir is ainm uasal e) a thoirt do dhuine air bith mur bheil e 'n a dhuine cho naomh agus cho diadhaidh 's nach b' urrainn dha gun an gaol a bhi aige air a h-uile duine a bha aig Chrìosd orra. Sin am Pacifism a bheir buaidh air an t-saoghal; an aghaidh Pacifism de 'n t-seòrsa sin chan 'eil ann an neart airm, no ann an gairdean feòla, ach mar gu'm biodh tonnan na faireg a' bualadh air creig.

Féin-mhealladh

Ach chan fhaighear Pacifism glan de'n t-seòrsa sin ann an *rioghachd* mar gheibhear e ann an duine naomh an sud agus an so, air chor agus ged chuireadh *rioghachd* roimhe gu'm biodh e glic dhi gun chur an aghaidh an uile, agus a thoil a leigeil le fear-fòirneir, nach biodh ann dhi ach féin-mhealladh a bhi an dùil gu'n leaghadh sin cridhe an eucoraich agus gu'n tionndadh e o'n olc e. Cha tionndadh idir, is chan 'eil aobhar air bith gu'n tionndadh. Chan e nach cuir duine an aghaidh an uile, no gu'n toir e dhuit fhalluinn cuideachd ma thug thu bhuaith a chota, no gu'n téid e leat dà mhìle ma thug thu leat mìle a dh' aindeòin e, no gu'n tionndaidh e an gial eile riut ma bhual thu air a' ghial dheas e, no gu'n leig e leat a leagadh, agus a leagadh a ris, agus saltairt air, gun dol a thapaid riut, —chan e na nithean sin idir cridhe Phacifism, is chan ann leis na nithean sin a tha am Paci-

fism fìor a' toirt a mach toradh sìochail na fireantachd, ach leis an naomhachd agus leis a' ghràdh a tha air an cùl.

Clann Sceva

Chan 'eil dad de-na dh' iarr Chrìosd air a dheisciobuil a dheanamh nach faod duine air bith a dheanamh le seòltachd agus le gliocas saoghalta; faodaidh e leigeil leat a chota, agus a bhoineid, agus a chroit, a thoirt bhuaith, agus a bhean, ma thogras tu, gun a chòir a sheasamh, no gun chur 'n ad aghaidh, ach ma tha e 'g a dheanamh sin leis an eagal, no leis an t-seòltachd, an dòchas gu'm pàigh e dha air a' cheann mu dheireadh na's fhearr na dol a thapaid, chan e Pacifist Chrìosdail a tha anns an duine sin ach fear de mhie Sceva, a tha feuchainn ri obair Chrìosd a dheanamh, chan ann le cumhachd Chrìosd ach le seòltachd agus le gliocas saoghalta. Na saoilleadh an duine sin gu'n soirbhich e anns na nithean a tha aige anns an t-sealladh, no gu bheil e 'n a fhear-deanamh sìthe. Tha e a' feuchainn ri tigh a thogail gun stéidh, nithe naomh a dheanamh gun a bhi naomh e féin.

Pacifism gun ghaol

Chan 'eil buidheann dhaoine anns an eaglais as mò a tha mo chridhe leò na tha e leis na Pacifists, is uair-eigin bha mi an dùil gur e Pacifist a bha annam féin, ach ged theirinn *seòrsa* de Phacifist rium fhéin fhathast, tha fhios agam gu maith nach ann de'n t-seòrsa cheart mi, agus mar sin cha ghabh mi dhomh féin tiotal uasal air nach 'eil mi airidh. Tha aobhar no dhà 'g am chumail air m' ais gun dol 'n am measg, ach is e so an t-aobhar as làidire, gu bheil fhios agam nach 'eil mi maith gu leòir, no naomh gu leòir, no blàth gu leòir 'n am chridhe, gu'm feuchainn ri teagasg nam Pacifists fhìor a chur an géill an cùisean mo bheatha féin, no an cùisean na rioghachd. Chan 'eil so 'g am fhìreanachadh ann a bhi a' diùltadh dol leò ach 'g am dhiteadh, ach air a shon sin feumaidh mi aideachadh a chionn gur toigh leam a bhi onarach.

Ann an cùisean mo bheatha féin cha deachaidh mi riamh ann an connsachadh geur no ann an iorghuill ri duine eile, is bu choma leam ged bhiodh am facal mu dheireadh aige, no ged rachadh e beagan a steach air mo chriochean no air mo chòraichean, ach cha chunntainn sin mar fhìreantachd dhomh féin no mar Phacifism, oir tha fhios agam gu maith nach ann air ghaol an duine eile a bha mi 'ga dheanamh ach air ghaol mo shìthe féin, agus a chionn gu robh mo ghliocas saoghalta a' teagasg dhomh gur lugha dragh do dhuine rudan beaga suarach a leigeil seachad seach a shuaimhneas féin a mhilleadh. Ach na saoil-

adh neach air bith gur e sin Pacifism an Tiomnaidh Nuaidh.

Gliocas saoghalta

Faodaidh gu'n tig an t-àm agus gu'n éirich suidheachadh anns am biodh e glic do Bhreantunn lon na Gearmailt air son fearainn a shàsachadh, gun seasamh air litir an lagha no air a còraichean, ach ged bhithinn-sa mar aon air son sin a dheanamh tha fhios agam gu maith nach ann a chionn gu bheil uiread gaoil agam air a' Ghearmailt no air Gearmailtich 's gu'm b' fheàrr leam call fhulang seach, gu'n deanadh iadsan olc le dol a thoirt a mach an fhearainn sin leis a' chlàidheamh. Chan ann idir, ach a chionn gu robh maith mo dhùthcha féin agam anns an t-sealladh fad na h-ùine. Chan e sin Pacifism, no rud coltach ris; tha Pacifism Chrìosd ag iarraidh ort tapaid is tuasaid a sheachnadh, chan ann le seòltachd, no le gliocas saoghalta, no idir idir leis an eagal, no air ghaol sìth agus combhfhurtachd dhuit féin, ach a chionn gu bheil corruih do nàmhaid a' goirteachadh do chridhe cho mòr 's gu'n tugadh tu seachad na tha agad air an t-saoghal air ghaol do nàmhaid a chosnadh o'n olc. Sin agad Pacifism Chrìosd, an aon seòrsa Pacifism as fhiach dhuit a bhì bruidhinn air, ach 'nuair a cheasnaicheas mise mo chridhe féin tha mi a' faotainn annam féin cho beag de'n imtinn 'sin 's nach bu mhaith leam mi féin àireamh am measg nam Pacifists; cha bhiodh annam ach ròcais am measg nan caluman. Tha fhios agam gu'n tugainn seachad na tha agam de'n t-saoghal a chumail mo dhaoine féin, na daoine a rugadh ann an tigh m' athar, o ghnìomh nàrach a dheanamh, ach cha tugainn seachad e air ghaol dhaoine nach aithne dhomh, no nach 'eil càirdeach dhomh, is cha mhò a tha cor anna Hitler, no cor anna Mhussolini, a laighe air mo spiorad mar laigheadh e air cridhe naomh agus blàth an t-Slànuigheir. Mar sin cha bhiodh ann dhomh ach làdarnas a ràdh gu bheil mi 'n am Phacifist mar bha esan.

Cridhe na cuise

Chan ann air ghaol a bhì deasbud a tha mi a' bruidhinn air na nithean so an dràs ach air ghaol aon smuain shònruichte a tha 'n am imtinn gu làidir a chur sìos air an duilleig so, an dòchas gu'n cuasaich an luchd-leughaidh oirre, agus gu'n cuir i iad féin gu smuaineachadh mu'n chùis so, nach 'eil ann am Pacifism dhaoine nach 'eil naomh ach dìomhanas agus ruagadh na gaoithe. Chan e mhàin nach dean e maith ach nì e cron.

Ann an eaglais na h-Alba an diugh tha buidheann maith de Phacifists, ach chan 'eil iad uile de'n aon seòrsa. Tha mi a' creidsinn gu bheil aon no dhà 'n am measg a tha 'n

am Pacifists a muigh agus a mach, chan ann a mhàin a thaobh cogaidh ach anns gach ceum eile d' am beatha. Ach tha mi an dùil nach 'eil anns a' mhòr-chuideachd de chàch ach car de 'n t-seòrsa a tha annainn uile, ach a mhàin gu bheil iad na's cinntiche as an gliocas féin agus na's dòchasaiche gu'n rachadh aca air sìth an t-saoghail a chur air bunaitèan seasmhach na'n gabhteadh an comhairle. Ged tha iad 'n am Pacifists a thaobh cogaidh, chan 'eil iad 'n am Pacifists anns a' chorr d' am beatha, is chan 'eil agad ach seasamh 'n an aghaidh anns a' Chléir is chì thu gu bheil toil aca nach 'eil furasd a lùbadh.

An duine nàdurra

Bho chionn dà bhliadhna bha mi aig coinn-eamh far an robh Pacifists a' bruidhinn. Bha comharraidhean na ciùine air a' cheud fhear is dh' éisd sinn uile ris le ro aire, ach cha robh an dara fear 'na sheasamh fada gus an dubhairt e rud-eigin nach do chòrd ri mòran a bha 's an talla, is rinn iad an fhuaim sin a bhios daoine a' deanamh an uair a théid fear-labhairt tha na cailce. Anns a' mhionaid chaidh an duine bhàrr a shiùil; thog e a làmh, is dhùin e a dhòrn, is thòisich e air trod. Ach 'nuair a dhùin esan a dhòrn dhùin mise mo chluasan; bha fhios agam nach e Pacifist ceart a bha ann; nach robh ann ach duine a bha làidir 'na bheachdan féin.

Teagasg nam Pacifists

Ma bu mhaith leat teagasg nam Pacifists anns an eaglais againn féin fhaotainn as an tobar as gloine agus as dòimhne feumaidh tu dol do Ghlaschu gu Ard Fhear-teagaisg a tha anns a' Chollaist sin, an t-Ollamh G. H. C. Mac Griogair. Tha esan a' cumail a mach,

(1) Nach 'eil roghainn eile aig duine a tha creidsinn an t-soisgeil ach a bhì 'n a Phacifist, a chionn gur e Pacifism pàirt de'n t-soisgeul, agus cridhe an t-soisgeil. "Chan ann a chionn gu bheil cogadh 'n a ghràin no 'na uamhas a tha sinn 'n ar Pacifists," tha e ag ràdh, "ach a chionn gu'n do rinn an Slànuighear air an d' fhuair sinn eòlas eu-comasach dhuinn cuid no pàirt a bhì againn ann an cogadh, eadhon ged b' ann 'g ar dìon féin a bhitheamaid, agus ged bhiodh ar ciùis ceart agus cothromach."

(2) An uair a bhàsaich Chrìosd air a' chrann-cheusaidh nochd e do'n t-saoghal an dòigh anns an còir dhuinn buntainn ri luchd-deanamh uile, "an gràdhachadh agus fulang air an son."

(3) Is e an t-slighe air an còir do'n Chrìosd-uidh imeachd, "slighe a' chroinn-cheusaidh," ach tha cogadh calg-dhìreach an aghaidh na slighe sin.

(4) Ma chuireas na beachdan so an Eaglais agus an Staid an aghaidh a chèile feumaidh an eaglais ceuman Chrìosd a leantuinn, agus dlùin a thoirt do'n Staid, ged bhiodh i air a ceusadh. Chan urrainn an Eaglais a beatha a shaoradh mur bheil i a' leantuinn a Maighstir.

Seanadh na h-eaglais

Ann an 1935 chuir Ard-sheanadh na h-eaglais diadhairean agus sgoilearan air leth gus seòladh a thoirt do shluagh na h-eaglais air a' chùis so, ach ged bha iad a' cnuasachadh oirre fad dà bhliadhna, dh' fhairtlich orra solus no seòladh a thoirt dhuinn ach a mhàin so, "gu'm faod an fheadhainn a tha 'n am Pacifists agus an fheadhainn nach 'eil 'n am Pacifists a bhi le chèile treibhdhireach agus dileas do Chrìosd agus d'a theagasg anns na beachdan a tha aca." Cha mhór sin ri ràdh, ach ciod eile a b' urrainn dhaibh a ràdh?

A h-uile uair a thòisichear air bruidhinn mu chogadh agus mu shìth tha còrdadh am measg chreidhmeach gus an togar a' cheist so, "A bheil e ceart do dhuine a tha creidsinn anns an t-soisgeul, agus a tha ag aideachadh Chrìosd, dol do'n arm a sheasamh a dhùthcha, agus i 'n a h-éigin?

Aig an Uinneig

Aonghus Mac Eanruic

BHA sinn duilich a chluinntinn gu'n do shiubhail Aonghus Mac Eanruic an toiseach November, an duine a bu shine, tha mi an dùil, de'n bhuidheann bheag a bhitheadh a' sgrìobhadh ann am Mìosachan Eaglais na h-Alba an uair a bha an t-Ollamh Gilleasbuig Mac-a-Chléirich, an Cill-mhàillidh, a' deasachadh nan duilleagan Gàidhlig. Dh' innis e dhomh uair no dhà an toileachadh a thug e dha, agus gun e ach 'n a bhalach, an uair a chunnaic e a bhriathran féin ann an clòdh air son na ceud uaire anns na duilleagan so. Mìos no dhà m' an do shuibhail e chuir e chugam seachas mu Dhotair Rath-uaidhe, a b' aithne dha 'n a òige, is bha an seachas sin anns a' Mhìosachan so an October, agus an November.

Rugadh e an Aird-nam-Murchann, ach chuir e seachad a' chuid mhór d'a bheatha eadar Glaschu agus Sruidhla, a' faotainn a bheò-shlàint le bhì sgrìobhadh ann am paip-earan-naidheachd. Tha daoine a tha toirt am beò-shlàinte á obair de 'n t-seòrsa sin 'n an suidhe air fàil chorraich, oir tha stair-sneach nam paip-earan-naidheachd cho sleamhainn ri stairsneach an tighe-mhóir, ach ged nach do ràinig Aonghus Mac Eanruic nbhe àrd am measg mhaithean nam paip-

Their am Pacifist nach 'eil e air a cheadachadh dhasan mar Chrìosduidh cuid no pàirt a ghabhail ann an cogadh, a dhìon a dhùthcha, no a mhnatha, no a theaghlach, ged bhitheadh a dhùthaich, agus a bhean, agus a theaghlach, neochiontach; gur e a dhleasdanas-san Crìosd a leantuinn, agus a dhùthaich agus a bhean fhàgail an urra ri Dia.

Their Crìosduidhean eile gu bheil am Pacifist ceàrr; gu bheil e a' cur uallaich air Dia a bu chòir dha féin a ghiùlan; gu bheil ceartas agus fireantachd air a' cheann mu dheireadh na's prìseile na sìth, agus nach 'eil ann an duine ach leth-Chrìosduidh agus leth-duine mur fuiling e crudadh a sheasamh na còrach, ma tha e cinnteach gu bheil a dhùthaich ceart.

Their clann Edoim gu'n gabh iadsan taobh an dùthcha, ceàrr no ceart.

* * * * *

Tha tarruing mhór aig teagasg nam Paicfists air inntinnean dhaoine òga, theagamh a chionn gur e iadsan a' cheud fheadhainn a bhitheas air an gairm do'n arm, ma dh' éireas cogadh, ach theagamh cuideachd a chionn gu bheil daoine òga an dùil nach 'eil ach an taobh air a' Mhaoil, agus gu'n gabh frith-rathad faotainn do thìr a' gheallaidh.

earan-naidheachd, fhuair e obair o phaipearan daonnan leis an deachaidh aige air e fhéin a chumail gu grinn agus gu comhfhurtachail. B' aithne dha a h-uile duine a bha deanamh dad as leth na Gàidhealtachd; bhitheadh e daonnan 'gan ainmeachadh 'n a sgrìobhaidhean, agus a' bruidhinn umpa, agus is toigh le luchd-leughaidh phaipearan sin. Bha rud-eigin maith aige ri ràdh mu'n h-uile duine, is cha bu mhaith leis oibheum a thoirt do neach air bith. Bha e 'na dhuine ciùin, uasal 'na nàdur, agus iriosal 'n a dhòighean. Ged nach b' aithne dhomh e gu pearsanta ach o chionn còig no sia bhliadhnaich, cha chuala mi e riamh ag ràdh facal nimheil no neo-choibhneil mu dhuine eile.

An t-Ollamh Uilleam I. Watson

Am bliadhna thàinig leabhar ùr bho làmh an àrd-sgoileir so, an leabhar as feumaile do sgoilearan òga Gàidhlig a thàinig a mach bho chuir e féin a mach *Ainmean-àite Ceilteach na h-Alba*. Is e ainm an leabhair ùir, *Bàrdachd Albannach á Leabhar Deadhan Lìos-mór*, bardachd Albannach a' ciallachadh bàrdachd an Gàidhlig a bha air a deanamh le Gàidheil Albannach no mu Albainn.

Chan 'eil leabhar a bhuineas do'n Ghàidheal-

tachd as ainmeile na'n seann leabhar so, comh-chruinneachadh de bhàrdachd a bha air a tional o chionn ceithir cheud bliadhna, ach tha làmh-sgrìobhaidh an leabhair cho duilich a deanamh a mach, agus an dòigh-litreachaidh cho annasach agus neo-riaghailteach, 's gu'n d' fhairtlich e air sgoilearan maithe dad a thoirt as an leabhar so a riarachadh an inntinn féin, gun tighinn air sgoilearan eile a riarachadh. Dh' fheuch iomadh sgoilear maith Gàidhlig a làmh air an obair so, sgoilearan nach ruig mi leas ainmeachadh, ach bha aon iuchair a dhìth orra nach b' urrainn dhaibh na toimhseachain a bha tachairt orra fhuasgladh as a h-eugmhais, agus mar sin bha iad mar dhaoine ann an cèò. Ach tha an iuchair sin aig an Ollamh W. I. Watson, an t-eòlas a tha aige air na mead-air anns an robh an t-seana bhàrdachd air a sgrìobhadh, agus air gràmar na seana chànan. Chan 'eil e furasda bruidhinn air an leabhar so mar bu chòir, is cha mhò a bhiodh e freagarrach tòiseachadh air innseadh air an duilleig so ciod a tha 'n a bhroinn, oir na 'n deanaim sin, bhithinn a' labhairt ann an teanga choimhich, rud a tha Pol a' toirmeasg. Chan ann do'n *phobull* a bhios an leabhar so buannaichdail, ach do *sgoilearan*, oir tha e cho làn de nithean a chuireas an inntinnean-san air ghluasad 's nach fhaod sgoilear òg Gàidhlig deanamh as eugmhais. Sin an t-seirbhis a tha an t-Ollamh Uilleam I. Watson a' deanamh d' ar cànan o chionn còrr agus fiched bliadhna, gu bheil a h-uile leabhar a tha e a' cur a mach a' cur dhaoine eile air cheann na slighe ann an rìoghachd an eòlais agus na sgoilearachd, agus a' teagasg dhaibh ciamar a làimhsicheas iad acfhuinn mar dheagh luchd-ceairde. No ma dh' fhaodas mi so a ràdh ann an dòigh eile, tha e le làmh fhialaidh 'a toirt sìl do dhaoine eile a chuireas iad 'n an achadh féin.

Ma bu mhaith le sgoilearan òga a thuigsinn ciamar a bu chòir dhaibh ainmean Lochlannach a làmhseachadh, leughadh iad an leabhar a sgrìobh e mu ainmean Rois; ma bu mhaith leò ainmean-àite air bith eile no seann eachdraidh ar dùthcha a rannsachadh, leughadh iad "Ainmean Ceilteach na h-Alba"; agus ma bu mhaith leò fhaicinn ciamar a bu chòir dhaibh dol an caraibh leabhar Deadhan Liosmór, no leabhar air bith eile a dheasachadh air son a' chlàdh, leughadh iad an leabhar so, agus cuiridh e iad air cheann na slighe an àite a bhi dol mu'n cuairt agus mu'n cuairt anns a' cheò. Tha comharraidhean na sgoilearachd air a h-uile duilleig dheth.

Theagamh gu'm bi cuid d' ar luchd-leughaidh a' cur an ùine agus an eanchainn gu droch bhuil le bhi a' fuasgladh nan toimhseachan ris an abrar anns a' Bheurla *crois-fhacail*, ach

feuchadh iad ris an toimhseachan so fhuasgladh. Ciod a tha an rann so a' ciallachadh?

Ffeinni ga eevi ag mnaiv maali
Vegregor id vor thall
Id vron trane far'join er linna
Er techt 5eives er a harrin.

An t-Ollamh Seòras Calder

Bho chionn ghoirid thàinig leabhar Gàidhlig eile a mach a bhios air a leughadh le barrachd dhaoine na 's urrainn leabhar an Deadhain a leughadh, bàrdachd Uilleam Rois air a dheasachadh air son a' chlàdh leis an Ollamh Seòras Calder a bha teagasg Gàidhlig an Oil-thigh Glaschu gus an uiridh.

Tha an leabhar bòidheach agus cuimir ri làimhseachadh; tha cunntas ann air beatha Rois, is thata na h-òrain air an tionndadh gu ranntachd Bheurla, ach chan 'eil uiread cuideachaidh no mìneachaidh air a dheanamh oirre, no air cainnt a' bhàird 's a b' urrainn am fear-deasachaidh a dheanamh gu maith, na'n do thoilich e a dheanamh. Ach theagamh nach robh e an dùil gu robh feum air sin. Bhithinn féin, mar aon, 'n a chomain na' n do rinn e barrachd ionraidh 's a rinn e air Iain Mac Coinnich a dheasaich bàrdachd Rois air son a' chlàdh, rud a dh' fhaodadh e a dheanamh gun dol fada bhàrr a chùrsa. Tha daoine an diugh air cuimhne a chall air Iain Mac Coinnich, seana sgoilear a rinn obair mhòr agus fhiachail 'n a là féin. Chan 'eil so a' ciallachadh nach 'eil meas aig an fhear-dheasachaidh ùr air an t-seann fhear (tha e ag uisneachadh aon fhacal uime a tha dearbhadh gu bheil), ach tha uiread meas agam-sa air 's gu'm bu mhaith leam an tuilleadh eòlais fhaotainn air.

Cha bu mhaith leam coire fhaotainn do'n leabhar so a chionn gu bheil bàrdachd Ghàidhlig air a tionndadh ann gu ranntachd Bheurla, ach bha cho maith leam gun so a bhi air a dheanamh. Cha b' urrainn mise a dheanamh mi fhéin an dara leth cho maith 's a théid aig an Ollamh ionnsaichte, Seòras Calder, air a dheanamh, ach chan e gu bheil e air a dhroch dheanamh a tha mi a' ciallachadh ach gu'm b' fheàrr leam gun e bhi air a dheanamh idir. Ach theagamh gur gasda le daoine eile Uilleam Ros fhaicinn ann am deise Ghallda.

Ged nach do leugh mi a' Bheurla leugh mi Gàidhlig Uilleam Rois a dh' ùrachadh mo chumhne air òrain a bha agam air mo theangaidh m' an robh mi dusan bliadhna a dh' aois. Chan 'eil fhios agam c' àite no ciamar a dh' ionnsaich mi iad, oir cha robh leabhar-bàrdachd Rois an tigh m' athar, ach bha iad a' sgiathalaich air feadh na dùthcha, agus air an aithris o bheil gu beul aig aon àm anns na h-eileanan, mar nach robh òrain gine eile de na bàird.

Anns an sgiathalaich sin agus anns an aithris sin gun leabhar bha iad air uairean air an atharrachadh. B'è so mo chumbhne-sa air fear dhiubh,

Air maduinn chùin Chéitein
 'S an spréidh air an lòn
 Agus cailin na buaile
 Gabhail *dhuanaig m' n chrò.*

Tha e 'n a bhuannachd d' ar càinain an leabhar

so a bhi air a chur a mach aig prìs as urrainn daoine òga a cheannach. Tha Gaidhlig Uilleam Rois furasd a tuigsinn, agus is maith i bhi an cluasan na h-òigridh seach Gaidhlig Ghlaschu no Dhùn-deagh. Bu chòir dhuinn a bhi an comain an fhìr a chur a mach an leabhar so, chan ann air son sgoilearan, ach air ghaol bàrdachd mhaith a chur an làmhan Ghàidheal òga 'n an càinain féin.

Anns a' Choille Bheithe

AN dé chunnaic mi rud nach fhaca mi bho Achionn greis mhaith, duine air an daoraich, agus clann na sgoile a' leantainn air a shàil, a' gaireachduinn, leis' na sithidhean a bha e a' toirt' bho thaobh gu taobh de 'n rathad. Chan 'eil e maith do chloinn a bhi magadh air duine air an daoraich, oir is e sealladh brònach a tha ann; mar sin chaisg mi a' chlann, is leig iad a shiubhal leis. Ach na'n robh aon de na h-innealan sin agam leis am bi daoine a' tarruing dhealbhan bu mhaith leam dealbh an duine ud a tharruing, agus a leigeil fhaicinn dha féin, an dòchas gu'n cuireadh e nàire air.

Tha e duilich nàire a chur air duine a tha ris an òl, ach mur robh nàire air-san, bha nàire gu leòir air an té a bha feitheamh ris gu h-iom-guineach gus an do ràinig e an tigh, gun bhoineid, agus aodann agus a làmhan air an gearradh leis an tapaid a bha aige ri rathad mór an Rìgh. Ach tha a bhean bhochd eòlach gu leòir air a bhi air a nàrachadh am fianuis nan coimhearsnach, an uair a chi iad e a' tighinn dhachaidh air a sheann dalladh.

Fad sheachduinean bithidh e ceart gu leòir; an déidh gach daoraich their e gur e sud an té mu dheireadh; gu'n d' fhuair e leasan air an tarruing so, agus nach 'eil e a' dol a chur deur uisge-bheatha 'n a bheul gu bràth tuilleadh. Ach chuala a bhean sin fichead uair cheana, is tha fhios aice nach 'eil ann ach bòilich fhaoin anns nach ruig i a leas earbsa a chur.

Ciocras na dibhe

An uair a dhùisgeas miann agus ciocras an uisge-bheatha ann am feòil duine tha mar gu'm biodh cruimh phuinnseanta a' dol 'n a fhuil, agus cuileag fhiabhrusach 'n a cheann. Fàsaidh e cho dranndanach, crosda, 's nach 'eil e furasda a bhi bed anns an aon tigh ris. Chì sùilean gaolach a mhnatha, là no dhà roimh 'n àm, leth-dusan comharradh leis an aithnich i gu bheil luaineachas 'n a fhuil agus 'n a fheòil. Is e aon de na comharraidhean sin gu'n tòisich e air innseadh bhreug, a' moladh dhaoine nach toigh leis idir, agus gu sònruichte cuideachd na mnatha, ag ràdh fichead uair anns an oidhche gur fada bho nach faca e Eòghan,

no Iseabal, no Catriona, agus gu'm feum e tadhall orra am màireach. Nì a bhean taobh a theine féin cho blàth, agus cho glan, agus cho comhfhurtachail dha 's is urrainn dhi, is abraidh i gu'n iarr i Eòghan agus Iseabal agus Catriona a dh' ionnsuidh an tighe oidhche air bith a thoilicheas e, ach cha chòrd sin idir ris, is fàsaidh e cas, is their e gur bochd an gnothuch mur faod duine smog a ghabhail an tigh coimhearsnaich uair 's an ràidh.

Chan 'eil toll a ni ise nach cuir esan cnag ann, agus dealbh na fùrinn air a h-uile lethsguel a bhitheas aige, ged tha fhios aige a mhnaoi gu maith nach 'eil anna uile ach lethsguelan agus breugan leis a bheil e a' feuchainn ri ise, agus ris féin, agus ri Dia a mhealladh.

Bròn nam ban

Ach ciod am feum a bhiodh ann dhomh an còrr innseadh? Cha naidheachd ùr so, is chan 'eil duine d' an aithne duine eile aig a bheil ciocras air uisge-beatha 'n a fheòil nach faod an naidheachd a chrìochnachadh. Am màireach bithidh e dhachaidh aig uair na dinnearach, agus clove 'n a bheul, ag innseadh d'a mhnaoi le bòilich gu'n do thachair seana charaid air, a theab an cota a shracadh bhàrr a dhroma, 'ga tharruing a steach do Thigh-an-oisein, *ach cha rachainn ann leis.* Ach aig uair na tea cha tig e dhachaidh idir, agus an sin cuiridh a bhean bhochd am biadh a tha fàs fuar anns an àmh-uinn, is fanaidh i air a cois gu dà-uair-dheug, a' sealltainn a mach an dràs'd 's a ris, feuch an cluinn i e a' sporghail dhachaidh. Thig e dhachaidh air a' mheadhon-oidhche, air a chòmhdachadh le fhuil féin agus le poll, is chan 'eil de chloves no de eau-de-cologne am Baile-chloichridh na dh' fholuicheadh a nàire. O, a mhnathan gòrach, a cheanglas sibh féin gu h-aotrum ri drongair, cuimhnicibh gu'n téid claidheamh troimh 'ur cridhe, agus gu'n guidh sibh air uairean a bhi marbh!

* * * * *

Mur bheil mi air mo mhealladh tha barrachd òil a' dol air aghaidh o chionn dà bhliadhna na bha anns na bliadhnan an déidh a' chogaidh. Chan urrainn mi so a dhearbhadh a chionn nach

urrainn dhomh bruidhinn ach mu'n oisean bheag de 'n dùthaich a tha làimh rium. Ach tha mi a' faicinn comharradh no dhà anns an oisean bheag so gu bheil barrachd dhaoine ag òl an diugh na bha o chionn bhliadhnachan.

Bainne no leann

Leigidh aon ite fhaicinn dhuit ciod an taobh a tha a' ghaoth, ach tha rud no dhà eile a' dearbhadh na thubhairt mi. An uiridh bha 18,500,000 galan leanna barrachd air òl anns an rìoghachd na bha air òl a' bhliadhna roimh sin, agus 145,000,000 galan barrachd 's a bha air òl an 1932. Tha seòrsa de chuimhne agam gu robh sgillinn air a toirt bhàrr na pinnt leanna uair-eigin o chionn beagan bhliadhnachan, is theagamh gur e sin an t-aobhar gu bheil barrachd leanna air òl a nis. Tha e air a ràdh gu bheil an dùthaich so ag òl barrachd leanna 's a tha i ag òl de bhainne. Ged nach do bhlais mise leann riamh, chan abair mi nach deoch fhreagarrach e do sheòrsachan sònruichte dhaoine, ach 'nuair a chuimhnichas mi air na tha de mhnathan agus de chloinn anns an dùthaich, air an fheàrr a tha bainne a' freagairt na leann, chuir e clisgeadh orm fhaicinn nach 'eilear ag òl uiread bainne 's a thatar ag òl de leann. Mur bheil an leann a' freagairt air cloinn cha mhò a tha e a' freagairt air bodaich.

Bodaich bheaga a' bhaile ud thall
 Bodaich Obriachain
 'Nuair a dh'òlas iad an leann
 'S mór a bhios de bhruidhinn orra

* * * * *

Bha là ann anns am bitheadh a' cheist so air a' chlàr aig a h-uile comunn-deasboireachd anns an dùthaich, "Co dhiubh as fheàrr stuamachd no tur-sheachnadh dibhe?" Bha e air a ràdh nach 'eil na sgrìobtur an a' toirt gnùise do thur-sheachnadh an uisge-bheatha idir, ach gu bheil stuamachd air a theagasg annta, is bhatar a' sealltuinn sìos air daoine a rachadh fo bhòidean nach blaiseadh iad deoch gu bràth ach le òrdugh dotair, mar nach robh annta ach creutairean truagha nach b' urrainn earbsadh asda féin. Ach thàinig atharrachadh mór air beachdan dhaoine a thaobh na cuise so, agus is e na ministearan a bha 'n an cinn-iùil do'n t-sluagh, co dhìu an Albainn, ann a bhi a' seachnadh dibhe gu buileach. Tha barrachd mhinistearan a' tur-sheachnadh dibhe na tha de sheòrsa air bith eile de dhaoine, chan ann a chionn gu bheil eagal orra roimh bhuaireadh iad féin, ach a chionn gu bheil iad air son eisiomplair mhaith a thoirt do dhaoine eile, agus am fianuis a thogail an aghaidh chleachdanna-dìl a tha deanamh cron agus call do'n dùthaich.

An t-Ollamh Tomas Guthrie

Buinidh móran de'n chliù air a shon so do'n t-seann Eaglais Shaoir anns an taobh deas, agus do'n eaglais U.P. ; ann an Eaglais na h-Alba, agus anns an Eaglais Shaoir anns an taobh tuath, b' fheàrr leò stuamachd a theagasg do'n t-sluagh na tur-sheachnadh. Tha mi an dùil nach do chuir aithrichean Rois, no an clann spioradail, gu sònruichte an fheadhainn ris an abrar na "daoine," riamh an aghaidh uisge-beatha a bhi air a chur mu'n cuairt ann am measarrachd aig àm Comanachaidh, no aig amannan eile aig am bitheadh ministearan agus foirbhich agus na "daoine" cruinn.

Tha mi an dùil gur e an t-Ollamh Tomas Guthrie a' cheud fhear de dhaoine-móra na h-eaglais a thòisich air cur an aghaidh mhinistearan a bhi fulang dibhe, air a' bhòrd 'n an tigh féin, no a bhi 'g a tairgsinn d' am bràithrean, ach bha e air a shaoilsinn cho neònach gu'n rachadh an t-Ollamh Tomas Guthrie fo bhòid nach blaiseadh e alcohol gu bràth 's gu robh e air a mhonmhur gu 'm b' e an t-aobhar nach b' urrainn dha a ghabhail ann am measarrachd. Cha b' e sin an t-aobhar idir; bha Tomas Guthrie a' faicinn na truaighe a bha deoch làidir ag aobharrachadh am measg nam bochd, agus air ghaol an cuideachadh, chaidh e an aghaidh fasan an ama ud. An sin thòisich daoine eile air a leantuinn, urracha móra mar bha Principal Rainy agus Principal Cairns, is sgaoil am fasan ùr cho luath agus cho farsuinn's nach robh a bheag de mhinistearan anns an eaglais U. F. an 1900 nach robh am measg Cuideachd an Rìbein Ghuirn.

An aghaidh tur-sheachnaidh

An toiseach bhatar a' sealltuinn sìos air muinntir an tur-sheachnaidh, mar dhaoine nach robh làidir anns an stamaig no anns a' cheann, a bha dol air seachran o theagasg nan Sgrìobtur an, *stuamachd*, agus a' teagasg ni nach robh air a chomhairleachadh anns a' Bhiobull. Mar sin bha ministearan diadhaidh mar bha Horatius agus Anndra Bonar car fionnar ri bràithrean an tur-sheachnaidh. Bha feadhainn eile nach fuilingeadh iad idir. Uair a bha e air iarraidh air ministear an Dun-éideann ainmeachadh anns a' chubaid gu robh nach sònruichte ri bhi bruidhinn anns an eaglais an ath oidhche Di-màirt mu thur-sheachnadh dibhe, an déidh dha an rud ainmeachadh, thubhairt e, "Chomhairlichinn dhuibh 'ur Biobuill a thoirt dhachaidh leibh." An uair a thòisich an t-Ard Sheanadh air iarraidh air ministearan labhairt r' an coimhthionairean mu stuamachd, bha aon mhinistear a bhitheadh a' tòiseachadh air an t-seirbhis air an là sin leis an t-salm so,—(Ri leantuinn)

Ar cùram

LEIS AN ÀRD-OLLAMH NACH MAIREANN, AM FÌOR URRAMACH H. R. MAC-AN-TÒISICH, D.D., AN DÙN-ÈIDEANN

“*Tilg air an Tighearn do chùram, agus cumaidh esan suas thu.*”—SALM. IV. 22.

AIR a' cheud là de 'n bhliadhna bu mhaith Aleam labhairt ris gach neach a leughas an duilleag so mu chuid de na cùraman agus de na h-uallaichean as cumanta agus as truime a tha daoine a' giùlan. Agus gus tòiseachadh leis an uallach as truime anns an t-saoghal tòisichidh mi le uallach a' pheacaidh.

Na 'n robh an t-uallach so air a thoirt air falbh bhuainn rachadh againn air gach uallach eile a ghiùlan gun ghearan. Chan 'eil rud air an t-saoghal a bheir aoibhneas air falbh as a' chridhe cho luath ris a' pheacadh; millidh e do shaorsa agus do shìth, agus ni e do smuain-eachadh agus do chuimhne searbh dhuit. Chan 'eil mì a' ciallachadh peacaidhean gràineil a mhàin, ach ar n-uile theachd-geàrr am fianuis Dhe. Ma sheas thu riamh, a leughadair, an làthair Iosa Crìosd, agus ma dh' fhairich thu a shùilean naomh 'g ad rannsachadh mar mhìle coinneal, is cinnteach mi gu robh nàire ort agus gu robh e dhuit mar roimh-bhlas air là a' bhreitheanas. Ma dh' fhairich thu so 'n ad fhiosrachadh féin, is aithne dhuit uallach eagallach a' pheacaidh. *Uallach eagallach*, chan 'eil facal eile air a shon ach sin.

An làthair Chrìosd

Gus an seas duine ann an làthair Chrìosd cha tuig e a chionta gu ceart, agus chan fhairich e uallach a pheacaidhean. Saoilidh e gu bheil cùisean d'a thaobh ceart an uair nach 'eil iad ceart idir, ach ann an làthair Chrìosd tha an t-aineolas spioradail sin air fhuadach mar chò, agus tha a pheacaidhean air an dearbhadh air le ùghdarras agus cumhachd an Spioraid Naomh.

Ach ciod a nìthear ris an uallach so? Ciod ach a thilgeadh air Dia? Sin an aon nì a ghabhas deanamh ris, a thilgeadh air Dia le aithreachas diadhaidh agus le nàire, ach mar an ceudna le creideamh agus le taingeachadh gu'm faod sinn sin a dheanamh. Chan urrainn dhuinne na nìthean a rinn sinn ceàrr a cheartachadh, no ar cridheachan a dheanamh glan an taobh-a-stigh dhinn, no sinn féin a shaoradh o chorp a' bhais a tha ceangailte ruinn. Ach an nì a tha eu-comasach dhuinne tha e comasach do Dhia.

A dh' aindeoin ar n-uile sheachranna tha Crìosd a' tionndadh ruinn, agus ag ràdh, “ormsa thuit toibheum na muinntir sin a

thug toibheum dhuitse” (Salm Ixix, 9). Ciod eile a chràdh e ann an gàradh Ghetsemane, agus a thug air fhallus taomadh gu làr mar bhraonibh fala ach an t-uallach eagallach so, peacadh an t-saoghail? Ciod eile a thug air a chridhe leaghadh 'n a chom, no thug air gladhach an éigin anna “Mo Dhia, Mo Dhia, car son a thréig thu mi?” ach an t-uallach eagallach so, peacadh an t-saoghail?

Their cuid de dhaoinne gu bheil e furasda maitheanas fhaotainn, agus nach 'eil e a' cosd saothair no àmhghar do Dhia maitheanas a thoirt do pheacaich. Ach chan abair thu sin, a leughadair, ma bheachdaicheas tu air na thachair air Calbhari, ma sheallas tu air Mac naomh Dhe a' fulang 'n a chorp agus 'n a anam chum gu'm biodh fireantachd Dhe agus gràdh Dhe air am foillseachadh.

An làthair a' Chroinn-cheusaidh

Ma bu mhaith leat gràinealachd a' pheacaidh a thuigsinn, agus an cogadh naomh a tha sior dhòl air aghaidh eadar Dia agus aingidheachd an t-saoghail, seas an làthair a' chroinn-cheusaidh agus smuainich air na thu a' faicinn an sin. An sin chì thu gràdh Dhe a' dol sìos do'n dòimhneachd chum na ciontaich a shaoradh. Sin agad an soisgeul 'n a ionghnadh siorruidh, an sgeul iongantach agus aoibhneach a tha ag innseadh dhuinn gu'n d' fhuiling Dia 'n a Mhac air son ar n-esaontais-ne. Ged tha an t-ionghnadh siorruidh so os cionn ar tuigse gidheadh tha e a' toirt dearbhaidh dhuinn gu'm faod sinn saorsa fhaotainn bho uallach a' pheacaidh.

A bheil thusa, a leughadair, a' giùlan an uallaich sin fhathast, no an do thilg thu e air Uan Dhe? An tàinig thu 'g a ionnsuidh agus an dubhairt thu, “Ionnlaid mi agus bithidh mi na's gile na sneachd.” Ma thàinig, bithidh an t-òran-molaidh so 'n ad chridhe, “Dhàsan a ghràdhaich sinn agus a dh' ionnlaid sinn o ar peacaidhean 'n a fhuil féin, dhasan gu robh urram agus glòir gu siorruidh.”

Bristeadh-cridhe

Sin uallach eile a chromas daoine anns an duslaich. A h-uile là d'ar beatha tha daoine a' tachairt oirnn aig a bheil cridheachan goirt is leònta, daoine a chail an dùil agus an dòchas, daoine a tha aonarach agus lom de chuideachd,

a' caoidh na feadhach a dh' fhalbh. Air uairean tha bròn a' dùsgadh as-creideamh an cridheachan dhaoine, ach mar is trice chan ann idir ann an luchd a' bhròin fhéin, ach ann an daoine eile a tha faicinn am fulangais.

Theagamh, a leughadair, gu'n deachaidh thu a dh' amhare neach air chor-eigin ann an là na trioblaid; sheas thu aig an doras agus eagal ort dol a steach, gun fhios agad ciod a theireadh tu, no ciod a' chomhfhurtachd a thairgeadh tu. Ach cha robh fàth eagail ann, oir cho luath 's a dh' fhosgail an doras, chunnaic tu gu robh an neach a chaidh thu a dh' amhare na bu chiùine agus na bu strìochdte ri toil Dhe na thu féin, foisneachail anns an Tighearn.

An àm a' chogaidh chaidh mi a dh' fhaicinn ban-charaid a chaill trì mic an taobh a stigh de bheagan sheachduinean. A h-uile uair a thàinig droch naidheachd thuire chaidh mi 'g a faicinn, is cha d' fhàg mi riamh a tigh gun iongnadh a bhi orm cho ciùin 's a bha i, agus na tuiltean a' dol thairis oirre. An uair mu dheireadh a bha mi 'g a faicinn b'è so am facal a thubhairt i rium, agus mi 'n am sheasamh air an stairsnich a' fàgail beannachd aice, "Tha coibhneas an Tighearna mór." Thug earbsa a' bhoirionnaich ud ann an Dia cro-nachadh do m' anam.

Dearbhachd làidir

Ach is e an t-aobhar gu bheil an seòrsa dhaoine so cho ciùin agus cho creidmheach gu bheil Dia a' toirt dhaibh, maille ri an àmh-gharan, dearbhachd làidir 'n a ghràdh féin agus 'n a chomhfurtachd féin 'n an airc. Tha e a' leagail a làimhe air an uallach agus 'g a dheanamh aotrum, air chor agus gu'm bi fianh gaire air an aodann agus na deòir 'n an sùilean.

Feumaidh sinn uallach ar trioblaid a thilgeadh air Dia. Is aithne dhasan ciod a ni e ris. An d' thug thu an aire cho caomhail agus cho tròcaireach 's a bha Crìosd ann an làithean fheòla? Air dha a bhi a' coimhead air Iosa

agus e a' saothrachadh fad an là am measg nan daoine a bha bochd agus easlan, thubhairt Mata m' a thimchioll. "*Ar n-annhuinneachd ghiùlain e agus ar doilghiosan dh' ionmhair e.*" Is ann o Dhia a tha ar cobhair agus ar neart a' teachd, ach ged tha cobhair agus neart agus gràdh ann an Dia, air son ar n-uile uireas-bhuidhean, feumaidh sinn cobhair iarraidh an àm ar feuma. "Gun chreideamh chan 'eil e 'n comas Dia a thoileachadh" (Eabh. xi, 6); chan 'eil iobairt no aoradh eile a cha cho taitneach am fianuis Dhe ri earbsa iomlan a chur ann.

Na làithean a tha air thoiseach

Sin uallach eile a bu chòir dhuinn a thilgeadh air Dia. Tha am bàs air thoiseach oirmn, is tha am bàs 'n a chùis-eagail agus 'n a uallach. Ach tha làithean as dlùithe dhuinn na là ar bàis 'n an cùis-eagail, oir tha cumnartan a' tachairt oirmn gun sgur air slighe ar beatha. Am mair ar neart, agus an crìochnaich sinn ar réis gun ar cliù no ar dilseachd a chall?

Tha an t-eagal sin 'n a uallach agus 'n a uallach trom; do dhaoine meata chan 'eil uallach eile air an t-saoghal cho trom ris, ach is uallach e a dh' fhoadar a thilgeadh air Dia. An uair a tha Crìosd a' tearnadh duine chan 'eil e 'g a fhàgail an urra ri neart agus innleachd féin; tha e a' fantuinn maille ris agus a' gabhail cùram dheth. Tha e a' toirt dha beatha nuadh, aignidhean nuadha, dòchas nuadh, sòlasan nuadha, neart nuadh, air chor agus gu'm faod e a ràdh, "Is urrainn mi na h-uile nithean a dheanamh tre Crìosd, a neartaicheas mi" (Phil. iv, 13).

Ciod tuilleadh a their sinn? Ciod ach so? ma tha uallaichean againne, tha neart agus gràdh aig Dia; agus tha e ag iarraidh oirmn ar n-uallaichean a thilgeadh air-san. Co dhiubh is e do pheacaidhean, no do bhròn, no eagal an là màireach, no eagal a bhàis, a tha 'n a uallach dhuit, cuimhnich nach ruig thu a leas feuchainn ris an uallach a ghiùlan 'n ad neart féin; tilg t' uallach air Dia; tog suas do chridhe agus abair ris, "Seadh, Athair, is ann mar so a tha do dheagh thoil-sa."

Ann's a' Choille Bheithe

GED tha e marbh bho chionn deich bliadhna tha cuid de na litrichean a bhithheadh e a' sgrìobhadh thugam agam fhathast, air an gleidheadh gu cùramach ann an dase beag anns an t-seòmar far am bi mi ag obair. An uair a bha a thiomnadh air a leughadh an déidh a bhàis bha mise air m' ainmeachadh ann mar aon de na cileadairean ris an d' earb e sealltuinn as déidh a chùisean saoghalta. Cha robh sin duilich a dheanamh oir bha a h-uile ni air fhàgail aige cho

òrdail 's a ghabhadh iad a bhith; gu ruige nan leabhraichean-laoidh a bhùineadh dha anns an eaglais bha e air innseadh anns an Tiomnadh ciod a dheantadh riu. Cha d' fhuair mo charaid mórán cotroim 'n a dìge, air chor agus nach abrainn gu'm bu sgoilear maith e, ach ged nach robh an seòrsa ionmsachaidh aige a gheibhear anns na sgoilean no ann an leabhraichean, bha e 'na dhuine beachdail aig an robh inntinn gheur agus làidir gu nàdurra, is bha salann a' ghliocais 'n a shean-

chas daonnan, agus anns na litrichean a bhiththeadh e a' cur thugam dà no trì dh'uairean anns a' bhliadhna. Sin an t-aobhar gu'n do ghléidh mi cuid d'a litrichean, agus gu bheil mi a nis a' toirt aon no dhà dhiubh am follais, mar atharrachadh air na nithean a bhitheas mi fhéin ag ràdh anns na duilleagan so.

An dòigh Cheàrr

Cha robh e riamh pòsda, is theagamh gur e sin an t-aobhar gu bheil uiread anns na litrichean aige mu'n dòigh anns am bu chòir clann a bhì air an togail. Bha aon droch fhasan aige; cha bhiththeadh e a' cur na bliadhna air a litrichean idir, ach a mhàin là na seachdain, no an là de'n mhios air an do sgrìobh e iad. Mar sin chan urrainn mi a ràdh c'uin a sgrìobh e an té so, ach theagamh gur ann ann an 1924, a' bhliadhna anns an do chuir a choimhchearsnaich air Bòrd nan sgoilean e, no air Comunn-Riaghlaidh nan sgoilean, ma's e sin facal as fheàrr leat.

“Ann an ionnsachadh na cloinne thatar daonnan a' toiseachadh aig a' cheann cheàrr, ach cha bhì rath air an dùthaich no air a' chloinn gus an toisichear aig a' cheann cheart. Chan e crìoch àraidh an ionnsachaidh gu'm biodh daoine air an uidheamachadh gu obair no airgid a dheanamh, ach gu'm biodh an *sùilean air am fosgladh*. Cha bu chòir do dhaoine a bhì smuaineachadh air an ionnsachadh mar rud anns a bheil buannachd, ach mar rud anns a bheil toil-inntinn. Tha amharus agam nach cuireadh pàrantan an clann do'n sgoil, agus nach pàigheadh an dùthaich air son ionnsachadh a thoirt do'n chloinn mur biodh pàrantan agus an dùthaich am beachd gu'n sealbhaich na cunntairean an talamh mar oighreachd.”

An inntinn litireil

Cha bu toigh leis idir daoine tioram aig an robh an inntinn litireil, agus bhiodh e ag ràdh glé bhitheanta nach robh freumh a' ghliocais ann an duine air bith de'n t-seòrsa sin. Là a bha e ann an eaglais Inbhir-Chlamhain bha Maighstir Ruairidh a' searmonachadh mu Eubh agus mu'n nathair lùbach a mheall i. Chuir e seachad dà thrian de'n ùine a' mìneachadh do'n choimhthional nach bu chòir dhaibh an naidheachd a ghabhail gu litireil, a chionn nach b' e gné na nathrach a bhì ri seachas. Cha do chòrd so ri mo charaid, mar a dh' fhadar fhaicinn o'n litir so a sgrìobh e thugam Di-luain.

“Bha mi an dé anns an eaglais, ach ma bha, thug Maighstir Ruairidh clach dhomh an àite arain. Lean e air fad uair an uaire-adair, a' dranndaill mu Eubh agus mu'n

nathair, ag earalachadh dhaoine gun an naidheachd a chreidsinn, a chionn nach robh teanga aig an nathair leis am bruidhneadh i. Am burraidh bochd! Bha e cha eudmhor air son na firinn bhig 's nach d' amais e air an fhirinn mhóir. Coma leam ministearan aig a bheil inntinnean maola. Ciod an cron a tha e a' deanamh do chloinn bhig, no do dhaoine móra cuideachd, a bhì creidsinn gu'n d' thàinig Satan gu Eubh ann an riochd nathrach? Ciod an riochd eile anns an tigeachd e? Nach 'eil sin féin a' dearbhadh gu bheil an naidheachd fìor! Ged bha am fear a dh'innis an naidheachd so an toiseach beò ann an ògmhaduinn an t-saoghail, bha e fada na bu ghlice na ministear Inbhir-chlamhain; bha ealadhain aige air naidheachd mhaith innsadh nach 'eil aig Maighstir Ruairidh. An àite a bhì dol leis na daoine sin a tha cumail a mach nach 'eil cuid de na naidheachdan a tha anns an t-seann Tiomnadh fìor is e mo bheachd féin gu bheil na *naidheachdan* daonnan fìor, agus gur e na *leasain* a bhios Maighstir Ruairidh agus a sheòrsa a' tarruing asda a tha ceàrr, agus gun dreach na firinn orra. Tha na naidheachdan cho fìor ri Cinderella, no ri Santa Claus, no ri naidheachdan mòra siorruidh de'n t-seòrsa sin. Tha cuimhne agam cho duilich 's a bha mi a' cheud uair a chunnaic mi ann an leabhar nach e cat coltach ris a' chat againn fhéin a rinn fhòrtan do Dick Whittington, ach soitheach-seòlaidh Lochlannaich ris an an abradh na Lochlannaich Cat, bata a bheireadh leatha sia ceud tunna. Coma leam daoine beaga le *sùilean biorach* nach 'eil a' creidsinn ann am bodach na gealaich, no anns na sithichean. Gheibhear an diadhaidheachd choitichionn agus fhìor na's bitheanta anns a' chloinn na gheibhear i anns na diadhairean, fhéin, agus cò a' chlànn nach fhaca na sithichean a' dannsadh air na tulaichean ri solus na gealaich.”

Ar MATHAIR EUBH

Na'n robh mo charaid aig m' uilinn agus cothrom agam air a cheasnachadh, bu mhaith leam aon cheist a chur air nach cuala mi riamh air a freagairt, Car son nach 'eil fuath aig a sliochd do Eubh? A réir teagasg na h-eaglais rinn Eubh cron air a' chinne-daonna nach do rinn bean no fear eile a bha riamh beò, ach air a shon sin uile cha chuala mi riamh duine a' faotainn coire dhi, no iomradh air duine aig an robh fearg no fuath 'n a chridhe dhi. Chan ann mar sin a bhios sinn a' faireachduinn mu dhaoine eile a rinn olc oirnn fhéin no air na daoine o'n d' thàinig sinn. Car son, mata, a tha daoine cho toigheach air

Eubh 's a tha iad ; am boirionnach a bu mhàthair-aobhair do gach truaighe a thàinig air a' chinne-daonna? Air uairean bidh e a' tighinn a steach orm gu'n do dhìchuimhnich na diadhairean so, an uair a rinn iad an eriomann ud do'n chreud a tha ag innseadh mu thuiteam mhic an duine.

Pussyfoot

Ged bha mo charaid cho stuama ri Timoteus no ri Gandhi dh' fhàirtlich e rianh orm a tharruing a steach do "Chomunn an tur-sheachnaidh." Bhitheadh e ag ràdh rium nach robh annainn uile ach daoine a bha air son saltairt air daoine eile, agus an saorsa a thoirt bhuapa ; nach b' fheàrr sinn dad na na Pacifists. Cha bu toigh leis na Pacifists idir, a chionn gu bheil iad cho caonnagach, is bhitheadh e ag ràdh, "nuair a thòisicheas daoine air leannanachd ri Pussyfoot no ri Pacifist tha cnuimheag air dol 'n a eanchainn a chuireas fiabhras a' chuthaich ann." Bhitheadh e ag ràdh cuideachd nach b' urrainn dha a thuigsinn car son a bha mise a' dol am measg nam Pussyfoots ; gu'm feumadh e bhì gu robh seachran air chor-eigin 'n am cheann a thigeadh gu droch bhuil uair-eigin, agus a' bhliadhna a bha sinn a' feuchainn ri deoch-làidir a chur as ann am Blàr le guth-taghaidh an t-sluaigh, agus a bhithinn air cheann nan coinneamhan a bha air an cumail air a shon sin, fhuair mi trì no ceithir de litrichean bhuaith, a' tarrauing asam agus a' deanamh fo-chaid bheag laghach orm, is gath 'n a h-earball.

"Leugh thu barrachd 's a leugh mise rianh, is tha fhios agad glé mhaith gu robh daoine glic anns a h-uile linn ag ràdh gur e Ol, agus Ceòl, agus Gaol, trì sòlasan as motha anns an t-saoghal. Cò thusa, má ta, gu'n togadh tu do ghuth an aghaidh fiosrachadh agus gliocas nan linntean? Thubhairt duine as glìce na thusa nach do chuir e rianh a mach airgid a thug dha rìread toil-inntinn ris an airgid a chosd e air fion maith, agus nach do rinn na dh'ol e rianh de fhìon ach maith mòr d'a bhodhig agus d'a spiorad. Tha cuimhne agad air Calum Mac Coinnich a bha ann an Cill-Bhrìghde ; 's iomadh uair a chuala mi Calum ag innseadh dhuinn gu'n tugadh deur beag de stuth Thaisgeir air-san maitheanas a thoirt d'a choimhearsnaich, agus a bhì ann an sìth riutha, mòran na bu luaithe na searmoin Mhaighstir Ruairidh."

Mu shearmonachadh

Ged nach robh e 'n a phearsa-eaglais bha e daonnan a' seasamh air taobh na h-eaglais, agus is ann glé annamh nach bitheadh e anns an eaglais air an t-Sàbaid. A thuilleadh air sin bha e a' leantuin 'n a thigh féin na cleachd-

aidhean cràbhach a dh'iomsaich e 'na òige. Ach an uair a thachramaid air a chéile bhith-eadh e ag innseadh dhomh gu robh searmonachadh Mhaighstir Ruairidh 'na sgìths d'a fheòil, agus gur h-iomadh uair a bha e féin agus an coimhthional 'n an cadal agus Mhaighstir Ruairidh a' dranndail air aghaidh mu nithean nach buineadh do shaoghal nam beò idir. Ach bha meas aige air Mhaighstir Ruairidh gu pearsanta, is cha bu mhaith leis gu'n rachadh duine eile an sàs ann. Is e an fhìrinn gu robh e gearanach air teagasg na Cléire air fad, ag ràdh nach robh e 'na ionghnadh an dùthaich a bhì a' tuiteam air falbh bho 'n Chreideamh Chrìosduidh 'nuair nach robh fhios aig an eaglais féin ciod e an Creideamh Chrìosduidh. Ann an té de na litrichean a chuir e thugam uime so sgrìobh e,

"Tha fhios agam nach 'eil feum air bith ann dhomh dol ann an argumaid riutsa mu theagasg mhinistearan an diugh, a chionn gur e fear dhiubh a tha annad féin, a chionn cuideachd gu'n seas sibh a chéile mar a sheasas gach ceaird anns an dùthaich càch a chéile, agus a chionn gur h-aithne dhuit barrachd 's is aithne dhòmh-sa mu'n Bhiobull. Ach air a shon sin cha ruig thu a leas oibheum a ghabhail ma their mi riut nach e mhaìn nach 'eil fhios aig an t-sluagh an diugh ciod a tha an eaglais a' teagasg ach nach eil fhios aice féin. Uaireigin de'n t-saoghal bha an aon teagasg làidir aig ministearan na h-Alba uile, is bha e air a chur an altaibh a chéile cho finealta agus cho cothromach 's nach b' urrainn daoine gun an soisgeul, no innleachd na saorsa, a thuigsinn—thuit an cinne-daonna an uair a dh'ith Adhamh am meas toirmisgte ; bha iad uile fo mhallachd Dhe agus toilteanach air ifreann ; bha iad gun chomas air iad féin a shaoradh, ach ann an lànachd na h-aimsir dh'ullaich an t-Athair sìorruidh Slànnighear dhaibh, a Mhac gràdhach féin a bha air iobradh air Calbhari chum éiric a thairgsinn do Dhia agus peacaich a shaoradh o chorroich Dhe agus o phiantan ifrinn. Bhitheadh na seann mhinistearan a' labhairt ruinn, mar dhaoine aig an robh fios cinnteach, mu thaghadh agus mo rùintean Dhe, mu'n ghlòir a tha feitheamh air na naoimh ann an nèamh agus mu'n truaighe shìorruidh a tha feitheamh orra-san a bhàsaicheas gun gabhail ri tairgse an t-soisgeil. Ach cia meud eaglais anns an cluinnear an teagasg sin an diugh? Mar is trice cha chluinn mi anns na h-eaglaisean an diugh ach an seòrsa seanchais a dh' fhaodainn fhéin a thoirt do chloinn ann an sgoil Shàbaid, naidheachdan beaga, is comhairlean saoghalta, is earailean leana-

bail, ag iarraidh air daoine a bhi coibhneil ri càch a cheile, agus obair na h-eaglais a chuideachadh; ma ni iad sin bithidh iad sàbhailte gu leòir air a' cheann mu dheireadh. Theagamh gu bheil so air a chur ro làidir, agus gu'n abradh do bhràithrean nach 'eil mi a' labhairt gu cothromach, ach ged a dh' fhaodas e bhith nach 'eil an fhìrinn uile ann, tha tomhas maith dhi ann, agus ge b'e àite am bi daoine cruinn, ma bheirear tarraing air an eaglais no air ministearan, cluinidh mi iad uile a' gearan nach 'eil an eaglais an diugh a toirt dhaibh teagaisg a riarachas an inntinn no bheathaicheas an anam."

Freumh de'n fhìrinn

Cha rachainn-sa leis fad na slighe anns na thubhairt e, ach air a shon sin, bha freumh de'n fhìrinn aige. Chan 'eil teagamh nach 'eil an saoghal uile ann an ceò an diugh, cho maith ris na ministearan, agus gun fhios aig daoine ciamar a chòrdas an solus ùr agus an t-eòlas ùr a tha bruchdadh orra o gach taobh ris na seana bheachdan a bha aca mu Dhia agus mu'n Chruthachadh. Tha an seann saoghal a' dol as an t-sealladh agus saoghal ùr 'g a bhreith, saoghal anns a bheil crìochan an eòlais air an atharrachadh a h-uile bliadhna. Tha am fion ùr air na seann sarragan a bhriseadh, ach ged a dh' fhaodas daoine a bhi an iom-chomhairle a thaobh sud agus so ann an rìoghachd na Fìrinn sgaolidh an ceò fhathast, agus chi iad na reultan agus na comharraidhean eile leis an stiùir iad an cùrsa.

Ma tha searmonaiche air bith an dùil gu'n téid aige air leantuinn air an diugh, a' labhairt ris a' ghineil òig ann an cainnt an t-seann t-saoghail, tha e 'g a mhealladh féin. Ma

thòisicheas e air labhairt riu mu thuiteam an duine ann an Adhamh their iad ris nach 'eil dad dheth sin a dh'èith orra, gu bheil fhios aca gu maith cheana gu bheil am peacadh dùth-chasach dhaibh, agus gu'm faodar an gnothuch fhàgail mar sin, is iarraidh iad air innseadh dhaibh ciod a dh' iarradh Crìosd orra a dheanamh anns na làithean so; ciod e inntinn Chrìosd a thaobh eaglaisean a tha a' cosd móran airgid 'g an cumail suas; a thaobh an ràit-eachais agus na h-aimhreit a tha am measg rìoghachdan; a thaobh thighean-cluich agus thighean-dhealbh; a thaobh na geallanachd a tha dol air aghaidh aig réiseadh-each, is réiseadh-chon, is ball-chluicheachd; a thaobh nan cleachdanna-marsantachd a bhithes a' toirt oibheum d' an coguis; a thaobh pòsaidh agus na dòighean anns a bheil pàrantan a' seachnadh clann a bhi aca; a thaobh sheotachan am measg an t-sluaigh, ciod a nithear riu; a thaobh fichead ceist eile air am bu mhaith leò solus a bhi aca a threòrachadh an ceuman. An iarradh Crìosd oirmn maoin na rìoghachd so a roinn air treubhan bochda an t-saoghail a chionn gur e clann an aon Athar a tha ann-tan-san agus annainne? An tugadh e oibheum dha na'm bacadh tu d' ad nìghinn duine dubh a phòsadh? An toirmisgeadh e dhùinn ar margaidhean a dhùnnadh do rìoghachdan eile le tariffs. Ciod a theireadh e ri pòsadh eadar Pròstanach agus Papanach? Sin an seòrsa cheistean a tha a' laighe air inntinnean agus air coguisean dhaoine an diugh, is tha e na's feumaile dhaibh greim fhaotainn air *lagh Crìosdail* a dh' fhuasglas na ceistean sin na bhi a' cluinntinn chomhairlean maithe, Sàbaid an déidh Sàbaid, ag iarraidh orra a bhi 'n an cloinn mhaith, agus obair na h-eaglais a chuideachadh.

Aig an Uinneig

Ordugh an t-Seanaidh

ANNAN a' chlàidh orm mar a bhithes tu féin, a leughadair, a' deanamh gu tric air an fheadh-aimn a bhithes a' bruidhinn air an *Radio*; chuir e stad orm na' an do chrìochnaich mi mo sheanchas. Bha mi ag innseadh mu mhinistear nach robh idir a' creidsinn ann a bhi a' cur dhaoine fo bhòidean uisge-beatha a thur-sheachnadh, ged bha e féin anabarrach stuama. An uair a thigeadh an t-Sàbaid anns an robh e air iarraidh air ministearan leis an Ard-Sheanadh searmon a liubhairt air a' chuspair so, thòisheadh e air an t-seirbhìs leis an t-salm so,

Bheir e air fear bhi fàs do'n spréidh,
'S air luibh bhi fàs gun sgios
Do dhaoine, chum gu'n tugadh iad
O'n talamh biadh a nìos.

Is fion a chuireas cridhe dhaoin'
Air shubhachas 's air ghean,
Is oladh fòs a ni an gnìis
Le maise dealrach glan.

Leughadh e, gun facal a ràdh uime, mar rinn Crìosd fion de'n uisge ann an Càna Ghalile, agus an sin bheireadh e dhaibh searmon ag earalachadh orra *tròcairean* Dhe uisneachadh gu measarra agus le taingealachd. Chan abrainn gu robh an duine ud 'na mhac umhail d'a mhàthair, ged thug e géill gu litireil do àithne an t-Seanaidh.

Ann an làithean fheòla tha e coltach nach robh Crìosd a' tur-sheachnadh fiona; na'n robh shaoileadh tu nach cuireadh iad as a leth gu robh e 'n a phòitear fiona. Ach chan 'eil sin a' ciallachadh nach bitheadh e an diugh, na'n robh e anns an t-saoghal, air taobh muinntir an tur-sheachnaidh. Chan urrainn

dhuinn a bhi cinnteach, ach na'n robh Crìosd an diugh an Glaschu far am faiceadh e obair mhallaichte na dibhe mar nach fhacas riamh ann an Galile, tha mi an dùil gu'n àicheadh e e fèin anns a' cheum so mar rinn e ann an cùisean eile. Co dhiu tha an t-abstol Pol, a thuig inntinn Chrìosd mar nach do thuig mòran i, ag ràdh, "Tha na h-uile nithean ceadaichte dhomh ach chan 'eil na h-uile nithean iomchuidh . . . uime sin co aca a dh' itheas no dh' òlas sibh, deanaibh na h-uile nithean chum glòire Dhe . . . is maith an ni gun fheòil itheadh, no fion òl, no ni air bith a dheanamh leis am faigh do bhràthair tuisleadh no oibheum, no leis an deantar lag e."

'Còir' agus 'Còraichean'

Sin agad dà fhacal a tha a' cur dhaoine glé thric air seachran an uair a thòisicheas iad air an uisneachadh ann an argumaid, gu sòn-ruichte ma tha iad air son rud-eigin fhaotainn air chosdus dhaoine eile. Their iad gu bheil *còir* aig a h-uile duine a tha tighinn a steach do'n t-saoghal obair fhaotainn; no gu bheil *còir* aige a bheò-shlàint fhaotainn, no gu bheil *còir* aig a h-uile pàisde a tha air a bhreith anns an rioghachd sgoil mhaith fhaotainn. Gun teagamh is e *dleasdanas phàrantan* sgoil mhaith a thoir d' an cloinn, agus an cur air cheann na sliغه a thaobh am beò-shlàint, agus mur

h-urrainn iad sin a dheanamh, tha iochd agus gràdh ag iarraidh air daoine eile an fheadh-ainn a tha lag agus uireasbhuidheach a chuideachadh, ged nach 'eil *còir* air bith aca air. Chan 'eil *còir* aig duine ach air an rud a bhuineas dha, agus a tha aige cheana; tha *còir* aige nach tòirear sin bhuaith le daoine eile. Chan 'eil *còir* aig duine air sgoil no beò-shlàint fhaotainn o'n dùthaich na's mò na tha *còir* agam-sa air gramaphon, no *Radio*, no carbad, fhaotainn bhuaith-sa, a leughadair. Ach chan 'eil e furasda so a chur ann an cinn na feadhnaich a bhitheas ag éigheach aig oiseanan nan sràidean gu bheil an *còraichean* air an cumail o'n duine bho chd agus o'n chloinn. Cò tha 'g an cumail bhupa? Na'n toinbheadh iad am briathran gu ceart is e a tha iad a' ciallachadh gu'm bu mhaith leò cor an duine bho chd agus cor na cloinne a bhi na's fheàrr na tha iad, rud ris an cuir na h-uile dhaoine caomhail an aonta, ged nach aidich iad gu bheil *còir* aig neach air bith ach air na tha aige cheana.

Glé bhitheanta cluinnear daoine ag ràdh gu bheil *còir* againn air an fhearann a chionn gu'n do rugadh sinn air? Na'n do thachair gu robh thu air do bhreith air an *Dunara* an abradh tu gu robh *còir* agad air an *Dunara*. Chan 'eil e ceart idir a bhi bruidhinn air "dleasdanas pharantan" mar "chòir na cloinne."

Marbhrann

DO RUAIRIDH SMITH, A BHA 'NA EILDEAR AN Eaglais na h-Alba, AN TAIRBEART NA HEARADH
LE DOMHNALL IAIN MAC DIUTH-SITH, SOLLAS, UIDHIST-A-TUATH

'SE mhuinntir ghlic am measg an t-sluaigh
SA bhios an còmhnuidh furachail,
'S a bheir fainear an àithn' o shuas,
"Bìodh sibhse an còmhnuidh ullaichte.

Tha teachdair' Dhe an còmhnuidh luath
A' dol mu 'n cuairt 's a cuireadh leis
Aon is àon gu 'n dachaidh bhuan
Ma 's tinn no slàn chan fhuirich iad.

Ghairm e cuid an diugh 's an dé,
'S am màireach gairmear cuideigin;
'S ri ùine sìubhlaidh sinn gu léir
'S bidh dòchas bèò aig cuid againn.

Tha aon a dh' ionndrainear an dràs
Gu h-àraidh anns na Hearadh sin
'S e Ruairidh Smith an duine gràidh
Is dh' fhalbh e fèin 's cha mhaireann e.

B'e fèin an t-uasal dileas còir,
Le cridhe mór d'a choimhearsnaich;
Chan 'eil cus 's a' cheàrn sin beò
A thogas oighreachd urramach.

Is iomadh uasal 's duine còir
Dha 'n tug e a oigheachd eircachdail
Is iomadh neach air ghainne lòn
A shuidh m'a bhòrd ro-chuideachdail.

'Nuair shuidheadh "bràithrean" leis mu
bhòrd
Bu bhriagha bhi 's a chuideachd ud
Gach neach a' taisbeanadh a ghràidh
Do 'n Tì sin a tha neo-fhaicsinneach.

Bha e fèin a' sior thighinn beò
Air "sliغه nuadh" na fallaineachd
Is b' e a thlachd 's a mhiann ro-mhór
Bhi 'n cuideachd na fhuair beannachadh.

Tha e nis a' sèinn an Glòir,
'S na deanadh càirdean mulad ris
Cha ruig beud gu sìorr 'n a chòir
Is clann an Tighearna maille ris.

Chan fhaca sùil 's cha chuala cluas,
'S cha d' smuainich cridhe duin' againn
Na dh' ullaich Dia fa chomhair sluaigh
Thug gràdh Dha Fèin a cheannaich iad.

Marbhrann

DO'N OLLAMH DÒMHNULL MAC FHIONGHAIN, A BILA 'NA MHNISTEAR ANN AN SGIREACHD AN T-SRATHA 'S AN EILEAN SGITHEANACH

LE MGR MAC AN T-SAOIR, A BHA 'NA MHISSIONARAIDH ANN AN SCONCER

THA srath Mhic Fhionghain an diugh fo bhròn,

Is beag an t-iongnadh oir 's mór a leòn,
A cheannard uasal 'na laighe-luaine
Ann an leabaidh fhùar ann an Cille-Chrò.

Tha 'n Dotair Dòmhnall an diugh fo 'n fhòd,
Fiùran luachmhor a chridhe chòir,
Measail, stuama, is ceannalt, suaice
'S gur bochd r' a luaidh mar a thàinig oirm'.

Tha do bhantrach an diugh gu truagh
Bho 'n chaidh a companach a sgaradh uaith'
Ach chuir i 'dòchas an Rìgh na Glòire
Gu'm meal sibh còmhla a mhòrachd shuas.

Tha do chàirdean an diugh fo sprochd,
Do chinneadh làidir 's an làmh ri 'n uchd,

A' caoidh an àrnuimh a sgar am bàs uath',
Bhliadha'-ùr a chràidh iad le lot ro ghoirt.

Tha Eaglais Alba a' caoidh gu geur
Gun d' chaill i stiùbhard bha dhith ro threun,
A thàlant dùbailt, cha d' rinn e mhùchadh,
Ach shil mar dhrùchd air a' mhaduim Chéit.

Bha thu 'na d' shaighdear an armachd Dhe
An soisgeul siorruidh 'ga chur an céill
Do dh' anamaibh brùite le peacadh ciùrte
'Toirt solus-iùil dhaibh le mais' is sgèimh.

Cha cheadaich Cuimhne dhomh do bbrìathran
tlàth.

Chur sìos 's na roimh so an dòigh mar b' àill;
Tha bochdan 's dilleachdain feadh do sgìreachd
Bhios 'ga 'n innseadh fad iomadh là.

Pòl agus Timoteus

B'E an litir mu dheireadh a sgrìobh Pol an dara litir a sgrìobh e gu Timoteus, "mo mhac gràdhach." Tha e furasda gu leòir fhaicinn gu robh fhios aige nach biodh a làithean fada, agus gu'm faodadh a' chrìoch tighinn uair air bith, oir bha e a' feitheamh ri binn a bhàis anns a' phrìosan anns an Roimh. Cha robh duine maille ris, ach a mhàin Lucas caomb, oir thréig a chompanaich uile e. Thréig Demas e, air dha an saoghal a tha làthair a ghràdhachadh; chaidh Crescens do Ghalatia, Titus do Dhalmatia, agus bha Trophimus tinn ann am Miletus. Sin an t-aobhar gu'n d' iarr Pol air Timoteus cabhag a dheanamh agus tighinn thuige; bu mhaith leis duine earbsach agus caraid dlùth a bhi maille ris an àm fheuma.

A dh' aindeòin gu robh Pol mórán na bu shine na Timoteus bha càrdeas is companas eatorra nach robh eadar Pol agus gin eile d'a chomh-sheirbhisich. Chan 'eil e furasda a ràdh ciod a tharruing r' a chéile iad; chan 'eil e furasda a ràdh ciod a tha a' tarruing dbaoine r' a cheile uair air bith, oir tha gaoth a' chairdeis, mar ghaoth an adhair, a' séideadh far an àill leatha. Bha aon bhann shònruichte 'g an ceangal r' a chéile; b' ann fo shearmonachadh Phoil a bha Timoteus air iompachadh. Sin is ciall do 'n fhacal a gheibhear uime ann an litrichean Phoil, "mo mhac gràdhach."

Mac gràdhach

Bha Timoteus, an dà chuid, 'na mhac gràdhach agus 'na mhac dleasdhanach do Phòl, agus cho luath 's a fhuair e am fios a chuir Pol thuige chaidh e do'n Roimh 'ga fhaicinn. Chan urrainnear a nis a ràdh co dhiu a ràinig e m' an d' thàinig a' chrìoch air Pol, ach mur do ràinig faodar a bhi cinnteach gu'n do ghabh Dia an toil mar an gnìomh, agus gu'n do chuir e sìos a thurus o Ephesus gus an Roimh ann an leabhar na cuimhne. Faodaidh e bhith gu robh Timoteus e féin air a chur an sàs air a thurus, air son facal Dhé agus fianuis Iosa Crìosd, oir tha e air a ràdh anns an litir a chum nan Eabhruidheach (xiii, 23), "bitheadh fhios agaibh gu'n do chuireadh ar bràthair Timoteus fa sgaoil."

Tha dithis de na laoidhean as maisiche ann an leabhar nan salm air an stéidheachadh air briathran is fiosrachadh Phoil ri uchd bàis, liv, lv.

Chrìochnaich mi nis mo chath 's mo reis;
Is dlùth dhomh eug is uaigh;
M' anam a choisrig mi do Dhia,
Triallaidh gu nèamh le buaidh.

Cha do chuir am bàs fiamh no eagal air Pol, oir bha fhios aige co ann a chreid e, agus bha geall aige air a bhi maille ri Crìosd. Uair-eigin 'n bheatha bha dùil aige gu'm biodh

e beò aig teachd an Tighearna, agus gu'm biodh e air a ghlacadh suas anns na neòil, an còmh-dhail an Tighearna anns an adhar. Ach a nis bha e a' faicinn gur h-ann air slighe eile a rachadh e a steach do làthaireachd an Tighearna, an t-slighe air an d' imich Stephen agus Seumas, agus creidmhic eile a dh' fhuiling am bàs air sgàth an creidimh. A réir beul-aithris na h-eaglais bha ceann Phoil air a ghearradh dheth le tuaigh anns a' bhliadhna 67.

Gàirdeachas air nèamh

Ma tha e fìor gu bheil gàirdeachas air nèamh an uair a ni aon pheacach aithreachas saoilidh mi gu bheil gàirdeachas air nèamh cuideachd an uair a theid leithid Phoil a steach ann. "Iadsan a thionndaidheas mórann gu fìreantachd dealraichidh iad mar na reultan fad saoghail nan saoghal." Thubhairt Pol iomadh rud mu oighreachd nan naomh a rinn nèamh ion-nhiannaichte do chridheachan dhaoinne eile, agus b' ion eadhon do na h-àrd ainglean an crùn a thilgeadh aig a chasan. Ach ciod a theirear mu na mìltean a thionndaidh e o dhorchadas gu solus, agus o chumhachd Shatain gu Dia? Nach deanadh iadsan iolach aig a theachd!

Am measg nan daoine a tha tachairt oirn anns an Tiomnadh Nuadh is e an dithis is docha leam, Timoteus agus Lucas, agus is e an t-aobhar (co dhiu ann an tomhas) gu robh iad le chéile cho dileas do Phol. Leig Lucas seachad obair na dotaireachd los an aire a thoirt do Phol, agus ciod an t-seirbhis eile a b' fheàrr a b' urrainn e a dheanamh ann an rioghachd Dhé? Tha amharus agam nach seasadh bodhig an abstoil ris an obair a bha e a' deanamh mur biodh Lucas aig uilinn. 'N a dhòigh fhéin bha Timoteus a cheart cho feumail do Phoil; ann an deireadh a làithean gu sònruichte bhiodh e a' cur a chomhairle ris na bu bhitheanta na ri gin eile de shoisgeul-aichean na h-eaglais.

Duine sgoinneil

Tha cuid de dhaoine am beachd nach robh ann an Timoteus ach duine gun mhòran ann; duine laghach gun sgoimn. Ach chan 'eil sin fìor. Cha bhiodh Pol cho gaolach no cho measail air mur biodh tìr is sgoimn ann; mur biodh deagh earbsa aige 'n a ghliocas cha chuireadh e Timoteus air feadh nan eaglaisean mar a rinn e, a réiteachadh chùisean a bha ceàrr. Cha mhò a dh' iarradh e air a bhi 'n a sheòrsa de easbuig anns an eaglais ann an Ephesus, dreuchd a chuireadh dearbhadh air gliocas is faidhidinn Ghabriel, oir bha muinntir Ephesus cho duilich an riaghladh ris na h-Eirionnaich fhéin. Eadar dream àraidh aig an robh barrachd ùgh ann

an sloinntaireachd agus ann am faoineas eile na bha aca ann am fòghlum diadhaidh, agus daoine eile leis am bu mhaith a bhi 'n an luchd-teagaisg ged nach robh fhios aca ciod a bha iad ag ràdh; eadar iad sin agus mnathan gun nàire is luchd-dreuchd gun ghràs a bha milleadh sìth na h-eaglais, bha a leòir ri dheanamh aig duine air bith a bhiodh air a shuidheachadh mar fhear-riaghlaidh innte. Cha robh teagamh air bith aig Pol nach robh Timoteus comasachadh air breith chothromach a thoirt seachad ann an cùis air bith a thigeadh air a bheulaibh, agus dealachadh a chur eadar an cruithneachd agus am moll, ach bha amharus aige gu robh e rud beag bog-chridheach agus nach biodh e cho teann no cho cruaidh air na h-eucoraich 's a bu chòir dha. Sin an t-aobhar gu'n d' thug e na h-earailean air a gheibhear anns a' cheud litir a sgrìobh e thuige, "Na deanadh duine air bith tàir air t' òige; thoir t' aire do leughadh, do earalachadh, do theagsg; na dean dearmad air an tiodhlac a tha annad."

Smachdail air féin

Cha robh Timoteus gun fhàiling na's mò na daoine eile, ach ma bha e dìtùid is meata, furasd a lùbadh a null agus a null le daoine làidir dalma, bha a choguis maoth agus a chridhe blàth, agus bha e 'n a uile chaith-eamh-beatha 'n a eisimpleir do na creidmhic ann an Ephesus. Mur robh e cruaidh no teann air daoine eile bha e teann air féin, a' cumail a chuirp fo leithid de smachd 's gu'n do mhill e a shlàinte. Sin an t-aobhar gu'n d' iarr Pol air, "Na h-òl uisge na's fhaide, ach gabh deur beag fìona air son do stamaig, agus air son na laigse a tha tighinn ort cho tric."

A thaobh suaimhneis agus comhfhurtachd an t-saoghail so bha beatha Phoil air uairean glé chruaidh is lom. Anns an dara litir a sgrìobh e chum nan Corintianach tha e ag innseadh mu shaothair a chuirp agus àmhghar anama ann an seirbhis na h-eaglais. "O na h-ludhaich fhuir mi còig uairean dà fhichead buille ach a h-aon; ghabhadh orm le slatan trì uairean; chlachadh mi aon uair; dh' fhuiling mi long-bhriseadh trì uairean; là agus oidheche bha mi anns an dòimhne; ann an turusan gu minic, ann an cunnartan aibhnichean, ann an cunnartan luchd-reubainn, ann an cunnartan o mo luchd-dùthcha, ann an cunnartan o na Cinnich; ann an saothair agus an sgios, ann am faire gu minic, ann an acras agus ann an tart, ann am fuachd agus an lom-nochdas."

Càirdean dileas

Ciod a bha cumail suas cridhe is misneach an abstoil an uair a bha na stuadhan sin a' dol thairis air? Bha, an dà nì so—

(*Re leantuinne*)

Gaisgealachd

“An oidhche noch sheas làimh rium-sa aingeal an Dé sin, d’am buin mi agus d’a bheil mi a’ deanamh seirbhis, ag ràdh, A Phòil, na bitheadh eagal ort; . . . feuch thòdhaic Dia dhuit iadsan uile a tha a’ seòladh maille riut.”—GNÒMHRAN XXVII. 23-24.

BHA Pol iomadh uair ann an cùil chumhainn, ach cha robh e riamh ann an cùil a bu chuimhne na’n cumart anns an robh e air an luing a bha air a fuadach agus a chaidh air tìr air a turus do’n Ròimh. Ach dearbhaidh cunnart daoine; leigidh e fhaicinn co dhìubh a tha annta treun-fhir no boganaich, agus anns an naidheachd so tha Pol a’s easamh a mach an measg chàich mar dhuine aig an robh inntinn agus creideamh nach gabhadh meatachadh.

Mar is sine tha mi a’ fàs is ann as motha mo mheas air daoine gaisgeil agus air euchdan gaisgeil, oir tha ni-eigin neo-bhàsmhor ann an gnìomh gaisgeil. Tha an t-eagal gabhaltach; sin an t-aobhar gu’m bi a h-uile duine a’ cur sìos air gealtairan; tha eagal orra romhpa. Ach tha misneach gabhaltach cuideachd; b’e misneach Phòil an oidhche ud a theàruinn gach anam a bha air bòrd.

Tha an naidheachd so a’ dùsgadh smuain no dhà ’n am inntinn a bu mhaith leam a chur sìos air an duilleig so.

(1) *Thig gaisgealachd am follais an là a’ chrudail.* An uair a chaidh Pol air bòrd do’n luing cha robh ann ach prìosanach, is cha tugadh an sgiobair no an sgioba uiread agus sùil air, ach ’nuair a chaidh cuisean ceàrr agus a bha an cunnart mór, is e Pol a chuir misneach agus dòchas annta uile, agus mu dheireadh an robh iad a’ leigeil an taice ris mar bha Caiptean Scott agus an sgioba a bha còmhla ris anns an Antarctic a’ leigeil an taice air an duine ghràdhach, agus fear a’ chridhe mhóir, Eideard Wilson. Ciod air bith cho fuar no cho gàbhaidh ’s a dh’ fhaodadh an gachlìonn a bhith, agus am bàs a’ bagairt orra gach uair de’n là, bha fhios aca nach géilleadh Wilson, agus nach toimaicheadh a chridhe; gu’n leanadh e air aghaidh gun ghearan, gun chiùchran, a’ giùlan uallach cuid-eigin a bu laige na e féin, agus ’g am misneachadh le facal ciùin is caomh an dràs d’ s a ris. Nach bu mhaith an gnothuch na’n robh barrachd de’n inntinn so am measg Chrìosduidhean. Tha tuilleadh is gaisgealachd air iarraidh oirnn anns a’ bheatha dhiadhaidh, ach air a shon sin tha eagal an Tighearna na’s maisiche ma tha e a’ pogadh beul ri beul ri gaisgealachd; ma chuidicheas e le daoine cumail air an aghaidh

gun ghearan, ’nuair tha cuisean a’ dol ceàrr, agus feuchainn ri cuisean a dheanamh cho réidh ’s is urrainn dhaibh do’n fheadhainn a tha anns an aon tìgh ri.

(2) *Ni earbsa ann an Dia cridhe duine foisneachail,* agus glé thric bithidh ar smuaintean agus ar breithneachadh ceàrr mur bheil ar cridheachan foisneachail agus gun eagal. B’ aithne do na seòladairean an fhairge agus cunnartan na fairge na b’ fheàrr na b’ aithne do Phòil, ach chuir an t-eagal maoin ’n an eanchainn, air chor agus gu’n do chaill iad an tàbhachd. An sin ghabh Pol commannd; le chiùine féin chuir e ciall air an sgioba uile oir tha e air a sgrìobhadh, “an sin ghlac iad uile deagh mhìsneach.” A bheil cuimhne agad, a leughadair, ciod a thachair an uair a bha Pol agus Silas air an tilgeadh do’n phrìosan? “Air a’ mheadhon—oidhche sheinn iad laoidhean—molaidh do Dhia.” An àite a bhi ’g an gearan féin agus ag osnaich, bheannaich iad ainm an Tighearna. Sin an seòrsa inntinn a bheil buaidh air an t-saoghal. Tha cridhe an ascreidmich mar a’ mhuir bhuairte nach ’eil aon mhionaid aig fois, agus do bhrìgh nach ’eil e aig fois chan fhaic e iongantasan an Tighearna.

(3) *Faodaidh sinn mòran a chall ach fhathast mòran a bhi air fhágail againn a ni ar beatha sona agus saoihir.* Chaillleadh an long, agus bu mhór an call e, ach cha do chaill iad am beatha. “Craicinn air son craicinn, eadhon gach ni a tha aig duine, bheir e air son a bheatha.” Faodaidh duine a mhaoin shaoghalta a chall ann an aon oidhche; faodaidh ro-chùram a bhi air m’a shlàinte no m’a obair (no rud as mìosa air fad mu chion-oibre); faodaidh e cuid d’a theaghlach a chall; ach eadhon ged thachradh sin, na saoilleadh e gur duine truagh e agus na tòisicheadh e air ciùchran; fosgladh e a shùilean agus chi e fichead tobar glé dlùth dha as am faod e sonas agus aoihbneas a tharruing. A dh’ aindeòin gach call a dh’ fhaodas tighinn ort, na h-abair gur duine bochd no truagh thu, ma tha greim agad air Dia le creideamh beò; ma tha e ’na fhaochadh dhuit a bhi ag ùrnuigh ri Dia agus ’ga bheannachadh, agus ma tha sìth agus caomhalachd agus gaol a’ feitheamh ort

aig taobh do theallaich féin, an uair a chrìochnaicheas tu obair an là.

(4) *Tha aingeal an Tighearn an diugh ag ràdh ruinne a' cheart rud a thubhairt e ri Pol, Na bitheadh eagal ort.* Chan 'eil galair as miosa air an t-saoghal na eagal, ach a mhàin am peacadh, ach is e am peacadh as aobhar do dhà thriana de'n eagal a tha a' milleadh suaimhneas dhaoine. Bhitheadh an saoghal so 'n a làite sona na'n robh saorsa aig daoine o'n dà rud sin, peacadh agus eagal, dà rud aig a bheil an aon mhàthair— aobhair, nach 'eil an dàimh cheart againn ri Dia agus ri càch a chéile. Agus far nach 'eil dàimh cheart, an sin tha amharus, agus eagal, agus as-creideamh, agus peacadh. Chan urrainn duine a bhì ann an dàimh cheart ri theaghlach, no ri choimhearsnaich, no ri daoine eile, no ann an ceum air bith d'a bheatha, mur bheil a chridhe ceart ri Dia. Saoilidh a féin gu'm faod, ach tha an rud eu-comasach. Cha mhò a gheibh e saorsa o eagal gus an aidich e 'na bheatha facal agus ùghdarras Dhe, agus a' chòir a tha aig Dia air a sheirbhis, no gus an creid e le uile inntinn agus anam am foillseachadh a rinn Crìosd air Dia mar Athair naomh agus gràdhach as am faod e earbsa iomlan a chur air son maitheanas peacaidh agus dòchas sìorruidh.

Tha daoine air am pianadh le fichead seòrsa eagail; eagal a' bhàis, eagal bochdainn, eagal an la màireach, eagal gu'm faighear a mach am peacadh, eagal gu'n caill iad an obair, eagal nach toir Dia maitheanas dhaibh. Chan 'eil feum air bith ann dhuìt feuchainn ris na h-eagail sin a chur air falbh le d' reuson, no le argumaid, no

le cumhachd do thoile, oir cha seas iad ri argumaid no ri reusonachadh, agus a' cheart mhìonaid a tha an argumaid ullamh thig iad air an ais. Chan 'eil ach aon dòigh air an cur air falbh, an dòigh a ghabh an Salmadair, '*San là air am bi eagal orm earbaidh mi asad-sa.* Ach chan urrainn dhuinn an gealladh a tha anns an fhacal so a thagar mur bheil sinn 'g ar cur féin gu buileach ann an làmhan Dhe, gu bhì air an n-uisneachadh leis mar chì e iomchuidh.

Tha na dotairean ag ràdh gu bheil *neurasthenia* anabarrach cumanta an diugh. Ach ma tha, chan e an t-aobhar gu bheil daoine air am biathadh na's miosa na bha iad, no ag oibreachadh na's goirte na bha iad, ach a chionn gu bheil an cridheachan gun fhois le eagal. Tha earbsa ann an Dia, agus an cridhe foisneachail a tha leantuinn na h-earbsa sin, 'na leigheas air *neurasthenia* fada na's fheàrr na cungaidh dotair

Cridhe dhaoine 'gan tréigsinn le eagal.—LUCAS xxi. 26.

Ghabh iad eagal mór an uair nach robh aobhar-eagail ann.—SALM liii. 5.

Cia an duine a tha gealtach agus lag-chridheach; pilleadh e d'a thigh chum nach dean e cridhe a bhràithrean lag.—DEUT. xx. 8.

Bheir e àithne d'a ainglibh mu d' thinichioll.—SALM xci. 11.

Thubhairt an t-aingeal ris, Na bitheadh eagal ort.—GNÌOMHARAN xxvii. 23.

Ann an ainm ar Dia-ne togaidh sinn suas ar bratach.—SALM xx. 5.

Annas a' Chathair

GED is iomadh duine naomh agus duine peacach air an do rinn mi seachas air an duilleig so cha do rinn mi riamh seachas air Brìghde, Muire nan Gàidheal, mar their cuid rithe, ged is ann oirre a tha eaglais Bhlàir air a h-ainmeachadh. Chan aithne dhomh car son; ach tha eaglais eile ann am Peairt air ainmeachadh oirre cuideachd, Lagan-Bhrìghde, an Uachdar Ghamhair.

An uair a thòisicheas tu air eachdraidh nan Naomh a rannsachadh tha thu ann an saoghal eile seach an saoghal as aithne dhuinn an diugh; saoghal anns nach robh daoine a' ciallachadh leis na facail *firinn* agus *bréug* an rud a tha sinne a' ciallachadh leò. Anns an t-saoghal ud b'e an fhìor chomharradh a bha aca air duine maith, gu'n rachadh aige air mìorbhuilean a dheanamh; mur rachadh aige air sin a dheanamh cha robh e airidh air a bhì air a chunntas am measg nan Naomh. Cha mhò a bha iad a' ciallachadh leis an fhacal

mìorbhuil an rud a tha sinne a' ciallachadh leis. B'e sin an t-aobhar gu robh luchd-eachdraidh na h-Eireann anns na seann linn-tean agus pearsachan-eaglais an Albainn, mar bha Adhamhan a sgrìobh mu Chalum-cille, ag innseadh uiread ròlaistean mu na Naomh 's a gheibhear 'n an leabhraichean. Chan 'eil na ròlaistean sin a' ciallachadh dad ach so, gu robh na fir-eachdraidh gu làidir de'n bheachd gur e duine mór agus duine maith a bha anns an Naomh m' an robh iad ag innseadh. Theagamh gur e leabhar Adhamhan an leabhar-eachdraidh as ainmeile an eachdraidh na Gàidhealtachd, ach chan 'eil ann de fhìrinn *litireil* na thogadh bigean-baintighearn 'n a ghob. Cha robh rud eile air aire ach innseadh do'n t-saoghal cìod an duine mór-mór agus naomh-naomh a bha an Calum-cille. Ach a dh' aindeoin nan ròlaistean a dh' innis e bha Adhamhan 'na dhuine cho firinneach ri Gilleasbuig Main, an Oil-thigh

Ghlaschu, no cho firinneach ris na “daoine” anns an Taobh Tuath, an uair a thòisicheas iad air innseadh mu na nithean a dh' fhoillsich Dia roimh làimh do Lachlainn Mac Coimnich, an Loch Carrann. Chan 'eil na naidheachdan sin a' dearbhadh dad ach gu robh a' gheineal féin a' cunntas Mhghr Lachlainn 'n a dhuine mór-mór. Duine air bith a tha sgaoth de naidheachdan a' cruinneachadh m'a ainm 'n a bheatha agus an déidh a bhàis, faodaidh tu a bhì cinnteach gu robh ni-eigin anns an duine sin a bha 'g a dhealachadh o dhaoine eile.

Tha so mar gu'm bithinn a' gabhail mo lethseuil roimh làimh air son nan naidheachdan a tha mi dol a dh' innseadh mu Bhrighde.

Tha trì no ceithir deug de bhoirionnaich air an robh an t-ainm so air an ainmeachadh am measg nan Naomh, ach cha robh ann ach aon Bhrighde d' an robh urram air a thabhairt o cheann gu ceann a dh' Albainn agus a dh' Eirinn, Brighde, a' bhan-Aba a bha 'na màthair-choimhid am mainistir Chill Dara, an Eirinn.

Rugadh i dlùth air Dùn-dealg mu'n bhliadhna 452. Bho làithean a leanabachd bha gaol aice air Criosd, is bha blàths is ciùine an t-Slanuigheir 'n a h-aodann mar chaileig. An uair a bha i ochd bliadhna deug chuir i roimhe gu'n seachnadh i staid a' phòsaidh, agus gu'm bitheadh i 'n a maighdinn do Chrìosd gu bràth. Dh' fhàs i cho ainmeil air son a gliocas agus a naomhachd 's gu'n dubhairt Brianan, mairiche nan seachd cuantan, gu robh smachd aice air uil-bheistean an aigein fhéin.

Chuir i air chois mainistir ann an Cill Dara, air fearann a bha air a thoirt dhi leis an rìgh; chruinnich i gillean-frithealaidh do Chrìosd a steach do'n mhaoinistir, no do'n chlachan bheag ris an abradh iad mainistir, is thoisich i air freasdal do na doill, agus do na bochdan, agus do dhaoine air an robh an luibhre. Bha fir agus mnathan ann am mainistir Chill Dara, is thagh i Easbuig naomh a bhiodh a' riaghladh na mainistir còmhla rithe.

Uidh ar n-uidh chaidh a cliù am farsuingeachd; bha i air a cunntas am measg na trìuir a b' urramaiche an Eirinn, Pàdraig agus Calum-cille agus Brighde. Ged a ghabhas a h-ainm lorgachadh o cheann gu ceann a dh' Albainn tha e duilich a ràdh co dhiu a sheas a cas riamh air ùir na h-Alba ach 'n a brudair fhéin agus am brudair na feadhnamh aig an robh gaol oirre.

Air feadh nan Eileanan gheibhear móran naidheachdan fhathast mu Bhrighde, agus 'n am measg sin an té so. “Be Dùghall Donn, a bha 'n a òsdair am Betlehem, athair Brighde. Aig an àm bhronach air a bheil mo naidheachd bha machraichean Bhetlehem air an losgadh le tiormachd na bu mhiosa na na

machraichean againn fhéin anns an t-samhradh as teotha a chunnacas riamh; bha boirenn bùirn cho prìseil ri gini òir. Bha uiread dhaoine a' tighinn a dh' iarraidh uisge gu òsd-thigh Bhetlehem 's gu'n do chuir Dùghall Donn cleibh air seachd asailcan agus seachd càmhail a dhol do'n Eiphit a thoirt uisge as na tobraichean a rinn Ioseph ann am bliadhnanachan na gorta. Ach m'an d' fhalbh e thug e àithne do Bhrighde gun luchd-siubhail air bith a leigeil a steach gus an tilleadh esan, is dh' fhàg e aice ann am pìge beag na dheanadh feum dhi fhéin a dh' uisge fhad 's a bhithheadh e air falbh. Ach dh' iarr e oirre gun aon deur dheth a thoirt do neach eile. 'S ann mar sin a bha, ach là de na làithean thàinig seann duine eireachdail a dh' ionnsuidh an tigh-òsda, agus e sgith le thurus. Bha boirionnach òg còmhla ris, a thug bàrr ann am maise air a h-uile boirionnach eile a chunnaic Brighde riamh. Bha ise cuideachd sgith le a turus, agus na bu mhiosa na sin, no na b' fhèarr, bha àm a h-éiginn dlùth.

An uair a dh' iarr iad biadh is deoch is leabhadh bha Brighde an iom-chomhairle; cha bu mhaith leatha a bhì eas-umhail d'a h-athair, ach cha mhò a b' urrainn dhi gun iochd agus coibhneas a nochdadh do choigrich sgith. Mar sin thug i dhaibh biadh, agus deoch as a' phìge, is thubhairt i riu gu'm faodadh iad an oidhche a chur seachd anns an stàbull. An déidh dhaibh falbh chunnaic i gu robh am pìge cho làn 's a bha e riamh, a dh' aindeoin na dh' òl na coigrich as.

An oidhche sin fhéin thàinig Dùghall Donn air ais, agus ochd cleibh dheug làn aige le soithichean anns an robh uisge. Dh' innis Brighde dha mu na coigrich a bha anns an stàbull, ach anns a' bhruidhinn sin fhéin, cluinnear torman mar gu'm biodh tàirneanach no beum-slèibhe air chùl an tìghe. An uair a sheall iad a mach bha an t-uisge trom ann, a' cheud uisge a bheannaich an talamh o chionn còig no sia mhiosachan, is thubhairt Brighde ri Dùghall Donn, “Cò aige a tha fhios nach tig mac mo ghràidh an nochd, oir nach 'eil e air innseadh gu'n dòirtear uisge air an tartmhor aig a theachd-san, agus sruthan air an fhearann chruaidh!

“A bheil thu a' faicinn an t-soluis a tha anns an stàbull?” arsa Dùghall Donn.

“Tha, athair,” arsa Brighde, “sin agaibh solus nan ainglean.” An uair a chaidh iad a steach do'n stàbull bha Muire agus Iosa aice air a glùn, is Ioseph thall air an cùlaibh. Ghlac Brighde an leanabh 'n a h-uchd is bheannaich i Dia, gu'm faca a sùilean an t-Ailleagan.

Gheibhear an naidheachd so, an aon dòigh no an dòigh eile, air a h-innseadh an sud agus an so anns na h-cileanan fhathast. Ged tha an luchd-eachdraidh ag ràdh gur ann anns a'

chòigeamh linn a rugadh i, ciod a bu mhotha le sgeulaichean Gàidhealach ceithir no còig de cheudan bliadhna? Ann an aois a' chruthachaidh no ann am beatha Creutair Soilse mar bha Brìghde, tha còig cheud bliadhna 'n a rud cho beag 's nach 'eil fhios agad co dhiu a tha ann " an dé " no " an diugh."

Is e là Fhéil Brìghde a' cheud là de'n Earrach, agus ged nach bitheadh ann ach sin fhéin, theòdhadh ar cridheachan ri h-ainm. Oir ged tha mi a' cluinntinn gu robh an geamhradh ciùin agus blàth anns na h-eileanan an

Iar bha geamhradh fada agus geamhradh fuar againn air na monaidhean, is bithidh sin toilichte an uair a thig an là mu dheireadh dheth, agus a thig Brìghde agus a' ghrian air an ais. Is e gu robh mi air mo thogail ri taobh na mara as aobhar dha, ach is fheàrr leam fada cian guileag a' ghille-Brìghde na gu-gùg na cuthaig. Tha an gille-Brìghde a' ruighinn na h-aibhne air beulaibh an tìghe agam a h-uile bliadhna mu'n fhicheadamh là de Februari, is tha trì no ceithir dhiubh a' neadachadh air a' ghliob.

Annas a' Choille Bheithe

AIG coinneamh bhliadhnail a' Chomuinn Ghàidhealaich bha bruidhinn aca air an dòigh anns an còir Gàidhlig a bhi air a sgrìobhadh, agus air cho duilich 's a tha e do dhaoine òga fhios a bhi aca e' àite an cuir iad " cromag," no e' àite am fàg iad a mach i, a chionn gu bheil a dhòigh féin aig a h-uile sgrìobhadair. Bha cuid dhiubh air son àrd-Chomhairle de sgoilearan maith a chur air chois gus seòladh a thoirt dhuinn ciamar is còir Gàidhlig a bhi air a litreachadh. Ma thug mi an aire dha aig an àm, chan 'eil cuimhne agam a nis ciod a rinn iad air a' cheann mu dheireadh, ach mur deanadh Comhairle de'n t-seòrsa ud maith cha deanadh i cron co dhiu. Ach tha e móran na's usa Comhairle a chur air chois na daoine fhaotainn a ghabhas comhairle na Comhairle.

Is e an fhìrinn nach 'eil e duilich do dhuine air bith Gàidhlig a litreachadh gu ceart ma chuireas e air fhéin de dhragh 's gu'n ionnsaich e ciamar a bha i air a sgrìobhadh le sgrìobhadairean maith anns na seann làithean, agus gu sònruichte ma's aithne dha am Biobull Gàidhlig.

Cluinnear daoine ag ràdh air uairean nach 'eil Riaghailtean-litreachaidh againn an Gàidhlig; gu bheil a h-uile duine a' sgrìobhadh Gàidhlig le chluais fhéin, agus gu bheil uiread dhòighean-sgrìobhaidh againn 's a tha de dhaoine a' sgrìobhaidh. Chan 'eil sin fìor; tha riaghailtean-sgrìobhaidh againn an Gàidhlig, na'n cumamaid riu.

Na'n robhtar a' tòiseachadh air Gàidhlig a' sgrìobhadh as ùr tha iomadh rud ann a ghabhadh ceartachadh, ach chan 'eilear a' tòiseachadh as ùr, agus cha mhò a ghabhadh a h-uile rud a tha ceàrr a bhi air a chur ceart a nis. Mar sin bhitheadh e glic dhuinn a chuid as fheàrr a dheanamh de'n chuid as mìosa; am Biobull Gàidhlig agus na seann sgoilearan a leantuinn, agus a bhi toilichte leis cho beag a dh' atharrachadh 's a leigeas ar n-uabhar-gràmair leinn. Chan 'eil ach aon leabhar ann an litreachas na Gàidhlig as aithne dhuinn

uile, am Biobull, agus na'n leanamaid uile dòigh-sgrìobhaidh a' Bhiobuill cha rachamaid fada ceàrr. Tha dà sheòrsa dhaoine ann nach 'eil furasd an riarachadh anns a' ghnòthuch so, (1) na sgoilearan aig a bheil an sùil daonnan air gràmair, agus (2) sgrìobhadairean Lub-a'-gheòidh, a tha a' saòilsinn nach 'eil dòigh air bith ceart ach an dòigh a tha aca an Lub-a'-gheòidh.

Bu mhaith leis na sgoilearan nach sgrìobhadh tu *thugam* no *dh' ionnsuidh*, no *na'n*, no *cha' n' eil*, no *de dh' airgiod*, no foirm eile de'n t-seòrsa sin nach 'eil a réir riaghailtean gràmair, no sloinntearachd fhacal. Agus bu mhaith le sgrìobhadair Lub-a'-gheòidh gu'n leigeadh tu leis-san so a sgrìobhadh, " Chunna mi Tionna Cholla a bh' anns a' bhuaileich a ne, a niu as a leinich 's caman aige ach gu dé bha e deanadh leis a' chaman—" (Chunnaic mi tighearna Cholla a bha anns a' bhuaile an dé, an diugh as a leine agus caman aige, ach ciod a bha e a' deanamh leis a' chaman. . . .)

Tha aobhar no dhà air uiread dhòighean a bhi againn ann an sgrìobhadh Gàidhlig:

(1) Bha na ceud leabhraichean Gàidhlig air an litreachadh le sgoilearan a bhuneadh do Pheairt agus do Earra-Ghàidheal. Bha iad ann an tomhas eòlach air an dòigh anns an robh cainnt na h-Eireann air a sgrìobhadh, ach cha robh iad eòlach air Gàidhlig an Taobh Tuath. Mar sin tha móran fhacal agus móran fhuaimmean ann an cainnt a' Bhiobull, *sgeul*, *sé*, *feur*, nach 'eil idir cho caomh an cluasan dhaoine ris an dòigh anns am bi iad fhéin a' fuaimneachadh nam facal sin. Ach mar thubhairt mi cheana, chan urrainn dhuinn tòiseachadh as ùr; an ni a tha sgrìobhta tha e sgrìobhta, is bhitheadh e glic do na Tuathaich cho maith ris na Deasaich *sgial* is *bial* a sheachnadh an uair a tha iad a' sgrìobhadh rud as fhiaich dragh a ghabhail ris. Ach mur bheil iad a' sgrìobhadh ach òraid a chuireas seachad an oidheche anns a' Chéilidh an Glaschu, no an àite eile, faodaidh iad an cainnt fhéin a chleachdadh gu'n àilgheas.

(2) Tha dà sheòrsa cainnt anns a' Ghàidhealachd, Gàidhlig nan leabhraichean agus Gàidhlig taobh an teine, is tha mùghadh mòr eatorra. Tha Gàidhlig taobh an teine air a gearradh cho goirid is air a lomhadh cho min (air sgàth na cluaise) 's gu bheil an treas cuid de na litrichean air am fàgail a mach. Cha bu chòir dhuit a' Ghàidhlig sin a chur air paipear idir; ma chuireas tu air i, bithidh na duilleagan air am breacadh le " cromagan."

Tha mise a' sgrìobhadh Gàidhlig o chionn deich bliadhna fichead, gun a bhì sealltuinn air Foclair idir, ach a mhàin air Foclair Mhic Bheathainn an uair a bhios mi an teagamh mu shloinneadh facail, agus is e so na riaghailtean a tha agam,

- (1) Am Biobull Gàidhlig a leantuinn am bitheantas.
- (2) A h-uile litir ann am facal a sgrìobhadh.
- (3) Ach fad na h-ùine mo thùr fhéin a chleachdadh, agus na fasain a tha aig sgoilearan glic is ciallach a leantuinn.

Tha na riaghailtean maith gu leòir, ach air a shon sin, bithidh mi a' deanamh mhearachdan; air uairean le aineolas, air uairean eile le stalcaireachd, ach mar is trice, a chionn gu bheil freumh de'n fhàiling annam a tha anns na Gàidheal uile, agus gu'm bi mi ag ràdh rium fhéin, an déidh dhomh rud a chrìochnachadh an cabhaig, *Ni e an gnothuch mar tha e*. Theireadh an Gall agus an Gearmailteach, *Theid mi thairis air a ris*.

* * * * *

Tha e maith gu'n rachadh aig sgrìobhadh-

airean òga Gàidhealach air an cainnt a litreachadh gu cothromach, ach bhithheadh e na b' fheàrr air fad na'n robh rud a b' fhiach aca ri ràdh, agus na'n rachadh aca air a ràdh le snas agus simplidheachd, agus le blas na Gàidhlig air.

Tha mòran de'n Ghàidhlig a bhithas mi a' faicinn anns na paipearan an diugh cho slaodach, agus cho duilich a tuigsinn, 's gu'm b' fheàrr leam a' Bheurla na i. Theagamh gur e a' Bheurla a tha innte fad na h-ùine ach a mhàin gu bheil aodach Gàidhealach air a chur oirre. Ciod a their thu ri sgrìobhadh mar so a leughadair? "Tha iomlaineachd a bhull a comh-sheasamh ann bhì gleidheadh comh-chòrdadh dligeach eadar an dà shealbh so." Cha b'e aon de chuideachd Dhonnchaidh Bhàin no Thormoid Mhic Leòid a sgrìobh sud, ach iar-ogha do Hegel.

Chan e droch litreachadh na Gàidhlig, no lionmhorachd nan " cromagan," a' choire as mò ann an sgrìobhaidhean Gàidhlig an diugh, ach nach fhaigh thu annta ach glé annamh, canàimh air a bheil an dà chuid itheannaich agus blas.

Ma tha an sgrìobhadh maith, is dreach agus blas na Gàidhlig air, bhithinn glé choma co dhiu a thachradh orm *cha 'n eil*, no *cha 'neil*, no *chan eil*, no *chan' eil*, no *cha'n eil*, no *cha-neil*, no *cha-n' eil*, no *gu'n*, no *gun*, no *gu-n*. Ach chan 'eil sin a' ciallachadh gur toigh leam mì-riaghailt, no gu'n litricheadh sgrìobhadair aon fhacal ann an seachd dòighean, ach ma chumas e ri dhòigh fhéin, agus mur bheil an dòigh sin uile gu léir tuathall, leiginn leis; is leiginn le luchd-a'-ghràmar a bhì bruidhinn. Nach ann air a shon sin a tha iad ann idir!

Ministearan Uidhist a Tuath

ANNAN seann làithean bha dà sgrìobhadh ann an Uidhist a Tuath, ach aig àm an Ath-leasachaidh bha iad air an cur còmhla. A thuilleadh air Cill Mhoire bha iomadh làrach naomh eile anns an eilean; Cill Mhàrtainn, Cill Amhlaidh, Cill Pheadair, Teampull Chrìosd, Teampull na Trianaid, Cladh Chliamain.

Ma bha ministear, no ministearan, air an suidheachadh anns an eilean roimh thoiseach na seachdamh linn deug, chan 'eil cuimhne orra an diugh. Is e a' cheud mhinistear a tha air ainmeachadh anns an leabhar ris an abrar *Fasti Ecclesiae Scoticanæ*, Dòmhnall Mac Gille Mhaoil.

1626. Dòmhnall Mac Gille Mhaoil. Bha e 'na fhìor sheann duine ann an 1626, ged bha Uidhist a Deas air a churam cuideachd.

1642. Aonghus Mac Cuinn.

1662. Dòmhnall Mac Gill-Eathain, M.A., a bha air oileanachadh an Obar-Dheathain.

1688. Ailean Mac Ghille Mhoire, M.A., mac do Dhòmhnall Mac Ghille Mhoire a bha 'na mhinistear am Barabhas, an Leòdhas. Bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain; air a shuidheachadh ann an Uidhist an 1688, ach air a chur a mach as ann an 1692, a chionn nach géilleadh e do riaghladh na Cléire. An sin bha e air a chur a steach ann an Sgrìobhadh Bharabhas.

1692. Alasdair Mac-a-Chùbair, aig an robh taobh ris an Riaghladh Easbuigeach anns an eaglais; chuir an taobh bheag sin a steach e do Chill Mhoire an 1692, ach an ceann sheachd bliadhna ghéill e do riaghladh na Cléire. Bha e air a bhathadh, air aiseag anns a' Chuan Sgìth an 1706.

1708. Iain Mac Ghill Eathain, mac do fhear Bhorroraidh. Shiubhail e ann an 1735.

1736. Dòmhnall Mac Leòid, M.A., mac do fhear Ghrìornis, agus iar-ogha do Shir Ruairidh

Mór Mac Leòid, Dhun-bheagain. Bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain; 'na mhissionaraidh am Beinn-na-faoghla; air a shuidheachadh ann an Uidhist a Deas an 1725. Chaidh e do Chill Mhoire, an Uidhist a Tuath, an 1936; agus á Cill Mhoire chaidh e do Dhiùinnis anns an eilean Sgitheanach. Bha e 'na dhuine maith agus 'na mhinistear maith, agus 'n a bhàrd maith cuideachd. Phòs e Anna Nic Ghill-Eathain, d'an do rinn e am Beannachadh-bainnse so,

“Mìle fàilte dhuit le d' bhréid,
Fad do ré gu'n robh thu slàn;
Móran làithean dhuit le sith,
Le d' mhaithreas 's le d' ni bhì fàs.”

Bha dà mhac is trìuir nigheanan aige; bha té de na nigheanan pòsda aig fear Bhaile-Ràghaill, agus té eile aig Dòmhnall Mac Leòid, am Bearnaraidh.

1755. Dòmhnall Mac Cuinn, M.A., mac do mhinistear Shléite. Bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain; air a shuidheachadh ann an Eige an 1727. Dh' fhàg e Eige, is chaidh e do Uidhist a Tuath an 1755. Phòs e nighean do Lachlainn Mac Ghill-Eathain, fear Thòrathsdan, an Colla; is bha dìthis mhac aige, Ailean a bha air a shuidheachadh 'n a àite, an uair a shiubhail e, agus Eamuin a bha 'n a mhinistear am Barraidh. Bha e làn ghisreagan; a' creidsinn ann an taibhsearachd; agus bha amharus aig daoine gu robh trogain aige ri spioradan neochneasda. Chaochail e an 1770.

1770. Ailean Mac Cuinn, M.A., a bha air a shuidheachadh an Cill Mhoire an déidh athar. Bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain; 'na mhissionaraidh am Beinn-na-faoghla an 1769, agus air a shuidheachadh an eaglais athar an 1770. Bha meas mór air anns an eilean, oir bha e 'n a dhuine pongail agus 'n a dhuine diadhaidh. Phòs e nighean do fhear Bhàlaigh, is bha dìthis de theaghlach aige; Dòmhnall a bha 'n a Chaiptean anus an arm, agus Màiri, m'an do rinn Alasdair Stiùbhard, a bha 'na mhaighstir-sgoil anns an sgìreachd, an t-oran, *A Mhàiri bhòidheach 's a Mhàiri ghaolach*. Sgrìobh Ailean Mac Cuinn cunntas air Uidhist a Tuath, a chuir an Ridire, Iain Sinclair, a mach 'na leabhraichean. Chaochail e an Tigh-aghearraidh an 1801.

1802. Seumas Mac Cuinn, M.A.; mac do Uilleam Mac Cuinn a bha 'n a mhinistear an Sniosort, 's an eilean Sgitheanach; air oileanachadh an Obar-Dheathain; air a shuidheachadh mar mhissionaraidh anns na Hearadh an 1792; agus mar mhinistear an Uidhist a Tuath an 1802. Phòs e anns na Hearadh nighean do fhear Bhàlaigh, is bha dà mhac is nighean aige. Chaidh fear d'a mhic, Alasdair, gu muir, is bha am fear eile, Uilleam, 'na mhinistear an

Truimisgearraidh. Shiubhail e an 1815. (Bha fear as déidh fir de'n teaghlach so 'n am ministear an Sniosort fad cheithir ginealan, no ceithir agus seachd fichead bliadhna; daoine làidir.

1815. Uilleam Arbuckle, M.A., mac tuathanach an Baile-an-loch; bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain, agus air a shuidheachadh mar mhissionaraidh an Sannd agus Sollas an 1806, an déidh dha bhì greis a' teagasg sgoile an Steòrnabhagh; á Sannd chaidh e a dh' Uidhist a Deas, far an d' fhan gus an robh e air a chur thairis air coimhthional Chill-Mhoire an 1815. Phòs e nighean do'n Dotair Mac Leòid, an Cill Pheadair, piuthar do'n *Dotair Bàn*, is bha naoinear de theaghlach aige. Cha robh e ach beagan is dà-bhliadhna an Cill Mhoire; chaochail e tràth 's a' bhliadhna an 1818. Bha nighean dha pòsda ri fear de mhuinntir Uidhist a shiubhail o chionn ghoirid.

1818. Fionnladh Mac Rath, M.A., mac do thuathanach a bha an Ach-an-t-suidhe, an Loch Carrann. Bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain; air a shuidheachadh mar mhissionaraidh an Sannd agus an Sollas an 1815, agus air a shuidheachadh an eaglais na sgìreachd anns an fhoghar 1815. Bha e greis 'na chléireach aig a' Chléir, agus 'na J.P. an siorramachd Inbhir-Nis. Phòs e nighean do Chòirneal Alasdair Dòmhnallach, am Baile-Ràghaill, is bha seachdnar de theaghlach aige, seisear mhac agus aon nighean. Bha dìthis d'a mhic ri tuathanachas, Dòmhnall ann an Losgantir anns na Hearadh, agus Anndra ann an Bhàlaigh; is dìthis eile 'n an dotairean. Bha e air a thoirt air beulaibh an Ard Sheanaidh an Dùn-éideann an 1841 air son searmon a liubhair e aig an t-Seanadh an Gleann-cear, a bha cuid d'a bhràithrean a' saòlaim mìreachd 'n a theagasg, ach b'e binn an Ard Sheanaidh nach nach robh dad ceàrr ann. Shiubhail e air La Bealltuinn, an 1858, is bha Iain a mhac air a chur 'na aite.

1859. Iain Alasdair Mac Rath; rugadh e ann an Bhàlaigh an 1832; bha e air oileanachadh an Obar-Dheathain agus an Glaschu; fhuair e cead-searmonachaidh bho Chléir Uidhist, is bha e air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1855; an 1859 bha e air a chur os cionn coimhthional Chill Mhoire, ach leig e dheth a dhreuchd an 1886. Shiubhail e an 1896.

1887. Dòmhnall Dòmhnallach, D.D.; cha ruigear a leas a ràdh uime-san ach an seann fhacal Uidhisteach so, *praeclarum et venerabile nomen*; facail a thuigeas muinntir Uidhist gu maith, ach ma tha an Gàidhlig a' fàs meirgeach, theagamh gu'n tuig iad a' Ghréigis so na's fheàrr, *ἀδελφὸς οὗ ὁ ἑπίαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διαπιστῶν τῶν ἐκκλησιῶν*. Leig e dheth uallach na sgìreachd an uiridh.

Aig an Uinneig

Catriona Nic Fhionghuin

CHAN 'EIL a bheag a dh' ainmean-bhoirionnach againn an Gàidhlig, ach is iad so a' cheithir as bòidheach (co dhìu d' am chluaisa); Catriona, Iseabal, Màiri, agus Mairearad.

Bha iomadh Catriona anns a' Ghàidhealtachd, ach is e an té air a bheil mi a' deanamh iomraidh an dràs, Catriona Nic Fhionghuin a bhuineadh do'n Ros Mhuileach (do'n teaghlach d' am buineadh an t-Ard Ollamh nach màireann, Dòmhnall Mac Fhionghuin), agus a bha 'n a banaltruim aig Iompaire Russia. An déidh dhi an sgoil fhàgail anns an Ros, chuir Calum Dòmhnallach, an Ulabha, dàimheach a bha gu maith air a dhòigh, greis do sgoil i an Dùn-éideann, agus air chomhairle Thormoid Mhic Leòid, "Caraid nan Gàidheal," ghabh teaghlach uasal ann an Russia mar bhanaltruim i.

B'e an ath ghluasad a rinn i, gu'n robh i, air chomhairle an teaglaich uasail sin, air a taghadh mar bhanaltruim do mhac òg an Iompaire, agus dh' fhan i anns an teaghlach rioghail gus an robh i 'n a seana bhoirionnach. Bha meas mòr oirre ann an teaghlach an Iompaire; bha i 'n a boirionnach ciùin, gaolach, is bha e air a ràdh gu'm b' aithne do'n Czàr, an uair a thàinig e gu aois, mòran de na crònain agus na fuinn Ghàidhealach a bhiodh i a' seinn, 'g a chur a chadal.

An uair a thòisich an cogadh anns a' Chrima, eadar Russia agus Breatann, bha i 'n a seana bhoirionnach, ach ged bha an teaghlach rioghail anabarrach coibhneil rithe, agus ged nach robh iad air son gu'm fàgadh i an dùthaich, b' fheàrr leatha Russia fhàgail air an sgàthan, is chaidh i a dh' fhuireach do Florence, far an do shiubhail i. Chuir iad duine leatha a h-uile ceum do Florence, a chuideachadh leatha air an t-slighe. An uair a bha i a' fàgail Russia thubhairt an t-Iompaire rithe nach robh aice ach fàbhar air bith a bu mhaith leatha fhaotainn bhuaith ainmeachadh, agus gu'n tugadh e dhith e gu toileach. Thubhairt i gu'm b' e an rud a b' fheàrr leatha, e bhì coibhneil ri saighdearan Gàidhealach a bhiodh 'n am prìosanaich. Gheall e gu'n tugadh esan òrdugh sin a dheanamh.

Iomadh bliadhna an déidh do Chatrìona Nic Fhionghuin a bhì marbh dh' iarr mac an Iompaire a thog i (bhiodh e a' cluinntinn athar a' bruidhinn uimpe) pìos de chlà Muileach a bhì air a chur thuige, a dheanamh deise. Bha an clò air a dhathadh le cnotal a bha air a bhuainn bhàrr nan creag, dlùth do làrach an tighe anns an do rugadh Catriona Nic Fhionghuin.

P. C. Mac Phàrlain

Bho chionn ghoirid bha mi ag ùrachadh mu chuimhne air rud no dhà mu 'n Chathair Ghàidhlig an Dùn-éideann, is thàinig e air ais gu m' inntinn gur e P. C. Mac Phàrlain a' cheud fhear a choisinn am Medal anns a' chlas Ghàidhlig, rud a dh' fhaodainn uisneachadh mar argumaid na'n tòisichinn air a dhearbhadh gu bheil muinntir a' mbonaidh 'n an sgoilearan as fheàrr na muinntir na fairge. Cha robh a bheag de sgoilearan maithie riamh anns na h-eileanan; gheibhteadh daonna na sgoilearan a b' fheàrr air tìr-mór, agus gus an là diugh, ged tha inntinnean muinntir Pheairt, agus muinntir Bhàideanach, agus muinntir mhachraichean Rois (le'n gabhail thar a chéile) car maol agus mall an coimeas ris na h-inntinnean luath agus geur a tha aig muinntir nan eileanan, tha rud-eigin anns an inntinn aca na's dòimhne na tha ann an ean-chainn an eileanaich, criadh dhomhain fhuar as an tig bàrr as fheàrr na gheibhear á gainmhich, ged a dh' fhaodas bàrr na gainmhich a bhì na's tràithe. Ach air eagal gu'n loisg mì mo chorrigan chan abair mi an còrr; is e a thug orm tarruing idir a thoirt air, gur ann anns a' ghleann a tha dol suas o Ath-Maol-Ruibhe, am Peairt, a rugadh P. C. Mac Phàrlain, fear de na sgoilearan a b' fheàrr a bha aig Mac Fhionghuin riamh. Bha e an toiseach an Oil-thigh Ghlaschu, is bha e anns a' *chlass* a bha air a theagasg leis an Ollamh Alasdair Camshron, a bha an Renton aig an àm, ach an uair a bha a' Chathair Ghàidhlig air a cur air chois an Dùn-éideann, dh' fhàg e Glaschu is chaidh e do Thalla na Diadhachd, an Dùn-éideann.

Bha e dà shamhradh 'n a mhissionaraidh an Cill-Fhinncchain, am Muile, agus is ann am Muile a fhuair e galair a bhàis. Shiubhail e anns a' Mhàrt, an 1887. Bha e 'na sgoilear maith; sgrìobh e mu phuingeann gràmar anns a' Mhiosachan Cheilteach seachdnu no dhà m' an do shiubhail e. Na'n d' fhuair e saoghal tha e glé choltach gu'n deanadh e obair mhaith ann an Gàidhlig.

Iain Camshron, M.A., L.L.B., Ph.D.

An uiridh chuir Iain Camshron, fear-lagha ann an Glaschu, air a bheil Gàidheil glé eòlach, leabhar a mach anns a bheil e a' dol thairis air seann laghanna na h-Eireann, a dh' fheuchainn an ann orra a bha laghanna is cleachdaidhean nan Gàidheal Albannach air an stéidheachadh, no a bheil a' bheag de lagh na h-Alba, mar is aithne dhuinn e an diugh, air

a stéidheachadh orra. Sin agad ceist mhór agus ceist fharsuing, is dh' fheumadh am fear a dh' fheuchadh r'a freagairt an dà chuid ùine agus eòlas a bhi aige, eòlas air iomadh rud nach fhaigh e ann an *class* anns a' Chollaist, no deas air son a thogail a' leabhraichean.

Chan 'eil a dh' eòlas agam-sa air lagh 's gur h-urrainn dhomh a ràdh co dhìu a tha no nach 'eil a' cheist sin air a freagairt gu cothromach anns an leabhar so; ach faodaidh mi so a ràdh, gu bheil am Morair Mac Ghille-Mhaoil, aon de Ard-Ollamhan an lagha, gu làidir de'n bheachd gu'n do rinn Iain Camshron obair mhaith anns an leabhar so, agus gu'n do chuir e solus air rud no dhà a bha dorcha a thaobh seann laghanna na h-Alba. Is mór an 'rud e aon chlach, no eadhon aon spitheag, a chur an càrn an Eòlais.

Cha b' ann air Lagh a bha mo shùil-sa anns an leabhar so ach air nithean eile a bha ùr dhomh agus annasach, seanchas mu dhraoidhean agus mu fhilidhean, mu fhacail Eireannach agus mu eachdraidh Eireannach, agus mu fhichead rud eile air a bheil Mghr Camshron a' tighinn thairis anns an leabhar. Thàinig mi thairis ann air iomadh rud air nach robh fhios agam, dh' ùraich e mu chuimhne air nithean a b' aithne dhomh cheana, is chuir e gu rannsachadh mi am measg mo leabhraichean féin, a dh' iarraidh freagairt do cheistean a bha ag éiridh 'n am inntinn.

B'e an "Seanchas Mór," a theireadh sgoilearan na h-Eireann ris an leabhar anns an robh seann laghanna na h-Eireann air an cur sìos agus ged nach deanadh e ach an leabhar sin fhosgladh do dhaoine do nach b' aithne e,

bu mhór sin fhéin. Ach b'e a chuid a b' fheàrr leam-sa de'n leabhar uile gu léir, an cruinneachadh a rinn Mghr Camshron air cainnt an lagha an Gàidhlig, faicail a b' aithne dhomh agus faicail nach b' aithne.

Ann an deireadh an leabhair tha e a' cur sìos cuid de na seann sgrìobhaidhean-lagha anns an robh fearainn air an tiomnadh thairis gu bràth mar thabhartas-saor, agus 'n am measg sin, an tabhartas a thug morair Bhuchain do Chalum-cille agus do Dhrostan. Sin a' cheud sgrìobhadh a bha air a chur am làimh-sa an uair a thòisich mi air Gàidhlig ris an abramaid Gàidhlig Eireannach ionnsachadh anns a' Chollaist, ach ged nach 'eil ann ach ceithir deug no còig deug de shreathan uile gu léir tha de fhùdar anns na sreathan sin 's gu'n deanadh iad braidseal a chitheadh o Dhùn-éideann gu Dornoch, agus o Dhornoch gu Obar-dheathain, na'n cuireadh tu sportheine ris an fhùdar.

Tha a' chuid mhór de na leabhraichean a tha air an sgrìobhadh an diugh mu'n Ghàidhealtachd mar gu'm faicheadh tu treabhaiche a' tarraing sgrìob aotrum ann an talamh gainmhich an déidh buntàta a bhi ann, obair nach 'eil trom air an duine no air na h-eich, ach anns an leabhar so tha an crann air a chur ann an seann ghlasaich nach do thionndadh riamh, riasg làidir a tha trom air an treabhaiche agus air na h-eich. Rinn an treabhaiche, Mghr Camshron, a chuid fhéin gu dìonmhalta agus gu snasmhor, ach tha an samhladh air dol ceàrr orm, is chan 'eil fhios agam air an t-saoghal cò iad na h-eich. Mur mi fhéin agus thu fhéin, a leughadair!

An t-Earrach

LEIS AN URRAMACH EACHANN CAMSHRON, ANNS A' MHOIGH

O FAILT do'n ràidhe ùrar ghrinn
A chuireas sunnd 's gach anam!
Gach luibh air fonn is ian an crann
A' togail fuinn is caithream;
Tha 'n cridh' am chom le sùrd neo-throm
An togar rainn is ealaidh,
'S an saogh'l gu léir cur ris an t-séisid,
O'n dh' éirich grian an Earraich.

Tha gathan òir thar bheanntan mór
A' dùsgadh ceòl na maidne;
Tha dealt an drùchd gu ceòthar ciùin
Mar dheatach tùis o'n lagan;
O'n bhothan dhìblidh anns a' ghleann
Tha smùid gu fann o'n chagailt;
Tha coin is clann a' ruith 'n an deann
Le aighear anns an Earrach.

Le torman fann tha sruth nan allt
A' ruith troimh 'n ghleann 's a' mireag;
Nach cluinn thu 'n t-srann tha feadh nan crann,
"So bean-na-baims' a' tighinn!"
Cha 'n fhad an t-àm gu'm faic thu 'm fonn
A dh' fhàg an geamhradh greannach,
Le breacadh dhithean, srath is frith,
An sgeadach grinn an Earraich.

Buidheachas do'n Ti tha shuas
'Tha buanachadh a mhaithéis,
Is ann an cuairt na bliadhna mhóir
Na dh' fhòghnas dhuinn 'tha tabhairt;
'N a ghliocas iongantach 's 'na ghràdh
Nach d' fhuair sinn fàth air gearan,—
Le m' bheatha àrdaicheam a chliù
Bho'n thug e dhuinn an t-Earrach.

An Tìodhlac Do-Labhairt

LEIS AN URRAMACH CALUM MAC LEÒID, AM BOTH-CHUIDIR

“*Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.*”—2 CORINT. IX. 15.

THA do-labhairt ann an so ag ciallachadh chan e nach urrainn dhuinn labhairt mu’n tiodhlac a tha an so, ach nach urrainn dhuinn gu leòr a labhairt mu dheidhinn.

Tha e ’na chleachdadh agam, nuair a theid agam air, a bhi toirt sgrìob gach bliadhna do àite mo bhreith is m’ àrach. A nis chan ’eil àrd no ìosal, chan ’eil cùil no cial an sin air nach robh mise mion eòlach ’nam bhalach; chan ’eil cnoc no beinn, glaic no gleann, tràigh no creag, allt no abhainn air nach robh mise gu maith eòlach ’n am oige. Ach chan ’eil samhradh a theid mi ànn a nis nach fhaic mi ni-eigin nach do mhothaich mi dha a roimhe—theagamh lagain cnuic no sgor creige no gèo chumhang; agus bha iad uile an sud agus mise a ruith is a cleasachd ’n am measg ged nach do mhothaich mi dhaibh gus an so. Saoilidh mi gu bheil ceòl ann an torman sruthan àirigh nam Beirt nach cuala mi a riamh roimhe ged a bha e cheart cho binn nuair a bha mise ’n am bhalach. Chan ’eil, ma thà, uair no am a theid mi do ’n t-seann dùthaich nach fhaic agus nach cluinn mi nithean nach do mhothaich mi dhaibh a riamh roimhe. Chan e nach robh iad an sud o linn mo sheanar, fada mus do rugadh mi, agus eadhon o chruthaicheadh na dùilean. Chi mi ni ùr gach bliadhna; cha ghabh e innse na tha ri fhaicinn ann an tìr, agus ’sa chruthachadh—tha e do-labhairt. So mar a bha an Abstol a thaobh an t-Slanuigheir. Riamh o fhuair an t-abstol Pòl eòlas air an t-Slanuighear an toiseach bha e a faicinn buadhan beannaichte ann, ach mar a bha na bliadhnachan a dol seachad agus mar a bha esan a dol troimh fhiosrachadh is troimh shuidheachadh is troimh chrannchur as ùr bha e a mothachadh agus a faotainn eòlais air buadhan is beannachdan ùr ann. Bha an Slanuighear agus na bha ceangailte ris agus na chois, do-labhairt. Is maith a bha cuimhne aig an Abstol air a’ bheatha is air an t-saorsa a fhuair e nuair a chuir e còlas air an Tighearna an toiseach agus bha e a’ faotainn ann ùr bheannachdan agus gnàth neart anns gach suidheachadh ’s an robh e, agus anns gach gabhadh troimh an deachaidh e. Cha b’ urrainn dha innse gu léir; bha e do-labhairt d’a thaobh-san.

Agus a chairdean, nach ann mar so fhuair sinne e cuideachd. Tha cuimhne agad a’

bheatha is an sòlas is an gràdh a fhuair thu ann an toiseach agus ged a thàinig atharrachadh ann an seadh air an sin fhuair thu aobhneas ùr agus neart nuadh anns gach ceum troimh an d’ thàinig thu air slighe chorrach choitcheionn na beatha-sa. Is ann mar so a bha Pol a faireachdainn nuair a thubhairt e fo stiùireadh an spioraid: “Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.” Bha ni ùr, ni iongantach, ni do-thuigsinn aige ’ga fhaicinn is ’ga fhaotainn ’s an t-Slanuighear bheannaichte daonnan . . . agus na buadhan is na beannachdan sin daonnan a’ tighinn an uachdair an Crìosd dìreach mar a bha e ’g an aithris; agus mar sin cha tigeadh crìoch air an aithris. Bha e do-labhairt. Bha Pol an abstol a’ labhairt riutha mu thabhartasan is mu thiodhlacan; so ars’ esan, tiodhlac do-labhairt Dhe; chan iongnadh ged a bheireadh sinn buidheachas dha air a shon.

A nis tha an tiodhlac so do-labhairt ann an dòigh no dhà.

1. *An toiseach, mar a tha e ag co-fhreagairt ri uireasbhuidh is suidheachadh dhaoinne peacach.*

Tha an tiodhlac so—saor thiodhlac Dhe an Crìosd—a’ co-fhreagairt ri suidheachadh is feum gach aon a tha gabhail an tiodhlaic. Tha cuimhne agam a bhi leughadh ann an leabhar-beatha mna uasail a bha uair-eigin an Lunnainn gu’n robh i ag innse ann mu thiodhlac a fhuair i agus i ’na h-ìnghinn bhig. Aon uair aig àm na Nollaige bha i ag radh gu’n tug a h-athair agus a mathair a mach i los tiodhlac a cheannach dhi. Bha iad a fuireach an aitreabh mòr rìomhach air bràighe a’ bhaile-mhòir agus dh’ fhalbh iad leatha-se air laimh do’n bhaile gus an ceannaicheadh iad dhi fìor thiodhlac agus gur h-e i-fheinn an t-aon leanab a bh’ aca. Ars’ ise, nuair a bha sin ag coiseachd troimh chearnaidh bhochd de’n bhaile agus sinn a dol dh’ ionnsuidh nam bùitean mòra maiseach ’s an taobh-siar, bha sinn a dol troimh shràid chaol chumhang le fìor choltas na bochdainn agus dé a chunnaic mise, ars’ ise, ann an uinneig bùithn threall-àichean ach liùghag bheag agus i ann an leabaidh bhig shnog. O! ars’ ise, thoiribh dhomh an liùghag ud ’na thiodhlac-Nollaige, so an dearbh thiodhlac a tha dhìth orm. A ghaoil mo chridhe, arsa a mathair, agus i ga

tarruing air falbh tha sinn a dol thoirt tiodhlac dhuit a tha ciad fhead uair na 's luachmhoire is na 's maisiche na sud. Dh' fhalbh iad leam, ar' ise, agus cnead annam ag gul is mo chridhe an impis sgàineadh agus thug iad mi gu aon de bhùitean móra a bhaile; cheannaich iad an sin ni-eigin a chosd barrachd agus a chiad fhichead uiread agus a chosdadh an liùghag is an leabaidh. Ach cha bu thiodhlac dhomhsa e, cha robh e ag co-fhreagairt rium, agus thug mi fuath mo chridhe dha. O! arsa a bhean, carson nach tugadh pàrantan is cairdean tiodhlac do chloinn a bhiththead a' co-fhreagairt ri staid is ri an iarraidh. So, a charaid, an dearbh ni a rinn Dia nuair a thug e dhuinne a thiodhlac do-labhairt an Crìosd. Tha e a' co-fhreagairt ri ar feum is ar suidheachadh mar pheacaich chaillte. Is maith an tiodhlac a tha co-fhreagairt ri feum no ri uireasbhuidh a tha oirnn. Ma tha sinn acrach is maith an tiodhlac am biadh, agus gun aran gun bhìadh chan 'eil móran tairbhe ann an tiodhlac sam bith eile; chan 'eil ni eile ann a chumas beò sinn mur a faigh sinn biadh. Ann an tinneas is maith an tiodhlac an t-slàinte agus chan 'eil ann an tiodhlac eile ach neoni an taca ris an sin. 'Se an tiodhlac a tha co-fhreagairt ri ar feum fa leth a tha feumail is luachmhor aig an àm. Tha, matà, tiodhlac Dhé ann an Crìosd a' co-fhreagairt ri uile fheumannan anam an duine. Bha sinn marbh ann am peacannan is ann an eu-ceartan agus bheothaich e sinn, agus thug e dhuinn an dearbh ni a bha dhìth oirnn . . . beatha, seadh beatha shiorruidh. Bha sinn fada air falbh o Dhia agus thug an tiodhlac sinn am fagus da-fhéin; bha sinn an daorsa agus thug e saorsa dhuinn; bha sinn mi-chùramach agus gun ghràdh dha-sann agus rinn an tiodhlac so sinn eudmhor is làn gràidh is caomhalachd. Tha an tiodhlac so do-labhairt 'na thoraidhean dhuinne.

Seadh agus dé an suidheachadh anns an robh sinn nach do fhreagair an tiodhlac so dhuinn? Ann an am subhachais is soir-bheachaidh bha e a naomhachaidh an t-sòlais, is a daingneachadh an t-soirbheachaidh dhuinn; ann an trioblaid is an teanntachd bha e a co-fhreagairt ri ar feum an uair sin; ann am bròn is an àmhghair bha e, is e a bhà, a' freagairt ruinn an sin. Cha robh feum no suidheachadh no staid anns an robh an Abstol . . . no sinne . . . nach robh an tiodhlac so a deanamh suas fheuma. Tha e dìreach do-labhairt; cha gabh e innse ann an iomlanachd mar a tha e a freagairt ris gach aon a tha gabhail ris daonna. A charaid agus a bhana-charaid, sin mar a fhuair sinne e—dìreach na thiodhlac do-labhairt anns an dòigh a tha e a' co-fhreagairt ri ar feum is ar suidheachadh is ar staid aig gach àm agus anns gach àite.

2. *Fhaic thu cuideachd mar a tha an tiodhlac so do-labhairt anns an dòigh 'sam bheil e airidh air an Tì a thug uath e.*

Faodaidh tiodhlac a bhi feumail agus freagarrach air iomadh dòigh ach gun a bhi làn airidh air an neach a thug dhuinn e. Dh' fhaodadh caraid a bhi agam fhéin agus e a thabhairt dhomh tiodhlac a tha feumail is eireachdail is maith, ach dh' fhaodainn a radh: Tha an tiodhlac so maith da rìreadh, agus feumail dhomhsa, ach a reir comais is suidheachaidh mo charaid dh' fhaodadh e tiodhlac ni b' fheàrr a bhi air a thabhairt dhomh. Ach chan urrainnear so a radh mu dheidhinn Dhé, thug e dhuinn an t-aon tiodhlac a b' fheàrr a bha 'na chomas, Aon Mhac a ghràidh. Tha an tiodhlac airidh air an Dia neo-chriochnaichte—airidh air an Tì as ro naoimh, an t-Athair caomh bhith-bheò, bhiththreun agus uile ghràdhach. Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.

Tha cuimhne agam a bhi leughadh an àite-eigin nu dheidhinn Prionnsa Tearlach nuair a bha e fo an choill an deidh blàr Chuillodair gu'n robh e 'na chleachdadh aige a bhi toirt tiodhlaic do neach sam bith a bha nochdadh coibhneis agus deagh-ghean ris, agus b'e an tiodhlac a bha e daonna an toirt seachad gini òir. Bha e fo dheireadh agus e greis air an allaban a faotainn an aiseig o aon de na h-eileannan gu tir-mór agus thubhairt e ri chompanach: chan 'eil agam dh' an t-saoghal ach aon ghini òir agus ma bheir mi do'n fhear-aiseig e cha bhi aon sgillinn ruadh agam. Antà, arsa a chompanach, tha airgid geal agam fhein agus bheir 'ur mórachd dha e an àite an òir. Stad am Prionnsa car greiseig agus an sin thubhairt e: Cha tabhair, ma bheir mise tiodhlac idir seachad feumaidh e a bhi airidh air prionnsa, cha dean a chùis ach an t-òr; bheir mi seachad an gini mu dheireadh, agus shin e dha e.

A charaid, so an ni a rinn an t-Athair siorruidh, an Dia uile-chuamhachdach, thug e dhuinn an gini mu dheireadh agus dealbh is sgrìobhadh an Rìgh air—Aon Mhac a ghràidh. Tha an tiodhlac airidh air an Tì a thug dhuinn e, agus cha b'urrainn eadhon esan ni b' fheàrr a thabhairt dhuinn. Tha an tiodhlac do-labhairt anns an t-seadh so cuideachd. Cha b' iongnadh ged a theireadh sinne maille ris an Abstol, matà, buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.

So matà, tiodhlac a tha sonraichte agus eadar-dhealaichte bho thiodhlac 'sam bith eile, tiodhlac nach b' urrainn neach sam bith a thoirt dhuinn ach an Dia siorruidh. Cha gabh e labhairt air ann an iomlanachd cho sonraichte is cho luachmhor is a tha e—fìor iomhaigh an De neo-fhaicinnich, le dealbh

is suaicheantas Dhé air; agus e airidh air Dia fhéin ann an gràdh is an tròcair is am mórachd a chumhachd. Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.

3. *Seall a nis a' bhuaidh a tha an cois an tiodhlaic do-labhairt so.*

Tha buaidh aige air Dia fhéin. Nuair a tha mi-fhéin comasach air tiodhlaic a thabhairt seachad do charaid no do bhana-charaid tha e ag cur aoibhneas 'n am chridhe gu bheil e 'n am chomas sin a dheanamh. Ma tha neach ann air a bheil fìor ghaol agam agus e ann an uireasbhuidh is am feum agus gu bheil e comasach dhomhsa ni a thabhairt dha a bheil fuasgaldh dha, tha e a cur aoibhneis 'nam chridhe-sa gu bheil e 'n am chomas sin a dheanamh. Nach d' thuir an Slànuighear fhéin: Tha e na 's beannaichte ni a thoirt na ghabhail. Agus tha e ag cur aoibhneis an cridhe an Athar ghràs-mhor gu bheil e 'na chomas fuasgladh is furtachd a thoirt do chloinn fhéin agus iad an cruaidh fheum aig an nàmhaid is aig a pheacadh. Tha so matà, an cois an tiodhlaic do-labhairt, gu bheil e a toirt aoibhneis do'n Tì a thug seachad e. Tha aoibhneas an lathair Dhé agus ainglean na glòire airson aon pheacadh a ni aithreachas is a ghabhas ris an Tiodhlaic do-labhairt. Tha e do-labhairt anns an t-seadh anns a bheil e toirt riarachadh is aoibhneas do'n Athair ghlòrmhor.

Rud eile. Tha tiodhlaic a toirt aoibhneas do'n neach a gheibh e. Nuair a tha caraid no bana-charaid a toirt tiodhlaic dhuinn tha sin a cur aoibhneas 'n ar cridheachan agus a

toirt riarachadh dhuinn. A charaid, an gabh e inne mar a thug an tiodhlaic so riarachadh dhuinne agus an t-aoibhneas naomh a thàinig 'na chois do ar n-anama. So cainnt gach aon a ghabh ris: Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.

Tha a rithist tiodhlaic a toirt chairdean na 's dlùithe dha chèile. Agus sibhse a bha fad as thug e inn e am fagus tre fhuil Iosa Crìosd; thug e sinn tre an tiodhlaic gu bhì 'n ar dlùth chairdean dha fhéin; 'n ar mic is 'n ar nigheanan do Dhia. Tha a' bhuaidh tàlaidh so aig an tiodhlaic ionghantach so, saor tiodhlaic Dhe; agus tha e do-labhairt anns an dòigh so cuideachd. Tha, agus chuala sinn mu naimhdean a bha air an deanamh réidh ri cheile agus 'n am fìor chairdean le aon tiodhlaic a thoirt do'n neach eile; agus tha an bhuaidh so aig saor tiodhlaic Dhé, rinn e sinne a bha 'n ar naimhdean dha-san agus do chach a cheile 'n ar cairdean is 'n ar cloinn do Dhia. Tha e do-labhairt anns an t-seadh so cuideachd mar as maith a bha fhios aig Pol, agus againne a ghabh ris mar an ceudna. A chairdean ionmhuinn, chan 'eil cainnt air a' bhuaidh is air an luach is air an éifeachd a tha 's an tiodhlaic so dhuinne; tha gach ni ann air am bheil sinn a cur feum ann an tìm agus anns an t-siorruidheachd.

“Tha agam ann an Crìosd na tha m' anam bochd ag iarraidh,

'S chan abair mi gu siorruidh nach leòr e:

Tha an t-uisg a' dol 'na fhion ann, tha mìl is bainne is biadh ann,

Tha cridhealas is fialachd is ceòl ann.”

Buidheachas do Dhia air son a thiodhlaic do-labhairt.

Gilleasbuig Mac Amhlaidh, Ceistear Eilean Heisgeir, an Uidhist-a-Tuath

LE D. I. MAC DHUTH-SÌTH, SOLLAS, AN UIDHIST

IS ann an eilean iomallach Heisgeir, ocd mìle mara bho Uidhist, a rugadh, 's a dh' àraicheadh, 's a shaothraich, 's a chaochail an duine diadhaidh urramach so. Faodaidh mi ràdh gur e so am fear mu dheireadh de 'n fheadhainn a b' ainmeile de 'n mhuinntir ris an cainte 'n an latha féin na “daoine.” Bha bàr pailt ann an Uidhist dhiubh sin, ri linn Mgr Mhic Amhlaidh, ach 's math an ni ri innseadh nach do theirg an seòrsa sin an Uidhist fathast, ged nach 'eil iad an diugh cho fìor ainmeil 's a bha iad aon uair.

Cìod air bith an t-seirbhìs gus an gairmeateadh an duine urramach so ann an eaglais, co-dhiu 's ann a sheinn, no a dh' ùrnuigh, no a labhairt air “ceist,” no a theagasg, bha e comharrichte math orra uile. Mar

sheinneadair, cha mhór, ma bha iad idir ann, a rachadh air thoiseach air. Bha e cumhachdach ann an ùrnuigh; agus ann an labhairt air “ceist,” bha e air a mheas leò-san a b' urrainn breith cheart a thoirt, nach robh neach ann a rachadh air thoiseach air; agus ann an ceann teagaisg, bha e air a mheas tomadach, drùidhteach, agus soisgeulach, ionnus nach robh neach riamh a chuala e a b' urrainn a chomhairlean dileas drùidhteach a dhi-chuimhneachadh.

Cha robh neach riamh, sean no òg, ann an eaglais no ann an tigh-coinneimh, no air an raon fhosgailte, aig àm comanachaidh, no aig àm sam bith eile, nach deanadh toileachadh ri Gilleasbuig Mac Amhlaidh fhaicinn 's a' chuideachd, le fhalt fada geal, 's le gnùis

anns an robh faoilte agus maise na naomhachd a' nochdadh gu soilleir.

'Nuair a dh' éireadh e an ceann a dhreuchd bhiodh gach neach 's an làthair duilich gu'n sguireadh e, 's mar sin bha ainm is iomradh is cliù an duine chòir fad is farsuinn. Bha boireannach gasda pòsda aige, Mór Bhojd, de theaghlach còir, agus bha teaghlach còir aca a fhuair togail ro-mhath, ach chaidh am fiosrachadh gu tràmh agus gu goirt leis a' bhàs, m' an do chàochail iad fèin, ach tha cuid de 'n teaghlach a làthair fathast.

Chaochail Gilleasbuig Mac Amhlaidh an toiseach, agus greis 'na dhèidh sin, chaochail a

bhean. Bha ise 'na cuideachadh agus 'na cùl-taic mhór d'a companach anns a' h-uile rathad am fad 's a bha iad còmhla. Chaith an duine caomh so beatha eiseimpleireach ann an dlèasdanas na diadhaidheachd air an talamh, agus chàochail e làn de làithean agus de dheagh thoradh, oir ghluais e maille ri Dia, is chan 'eil e ann, oir thug Dia leis e gu bhì faotainn seilbh anns an t-suaimhneas, agus anns a' ghaol shiorruidh a chaidh thar gach uile còlas.

"Cuimhn' is iomradh math a chaoidh Bidh air an fhìrean chòir."

Ann's a' Choille Bheithe

UAIR a chaidh fear de mhuinntir Lios-mór gu margadh an Obain chaill e a choguis. Cha d' fhairich e gu'n do chaill e i gus an robh an t-each reicte, agus an robh an t-àm aige dol sìos do'n bhàta a ghabhail an aiseig dhachaidh.

Thubhairt aon no dhà ris gu'm b' fheàrr dha tilleadh air ais a shireadh na coguis a chaill e; gu'm b' fheàrr dha an *Lochearn* a chall seach a choguis.

Bha e an iom-chomhairle mionaid no dhà, ach an sin leum e air bòrd cho aotrum ri balach, ag ràdh, "Leigidh mi leatha; tha mi an dùil gu bheil e cho maith leam a bhì as a h-eug-mhais." Cha dubhairt càch dìog, ach an déidh dhaibh dol dhachaidh thug iad an aire gu'n d' fhàs ceum an fhir a chaill a choguis na b' aotruime na bha e o chionn fichead bliadhna. A réir choslais dhìchuimhnich e an call a thàinig air, is cha robh duine ann an Lios-mór a bu shunndaiche na e.

An uair a rachadh coimhearsnaich air chéilidh air, b'e an aon seachas a bhiodh aige, an t-aotrumachadh inntinn a fhuair e o'n là a chaill e a choguis, agus an t-aotrumachadh cuirp a fhuair e o'n là a thugadh as an *appendix*. "An làithean m' òige," theireadh e riu, "bha mo shith air a milleadh gu buileach le m' choguis; bhitheadh i 'g am bhioradh agus 'g am chriomadh gun sgur; anns an oidhche fhéin cha leigeadh i tàmh leam, ach 'g am cheasnachadh mar gu'm biodh fear-lagha, a' feòraich dhiom car son a rinn mi sud, no car son nach do rinn mi so. Cha robh saorsa idir agam; na 'm bithinn a' dol a dh' ionnsuidh na Faidhreach Muilich, no gu bàl ann an Dùror, agus e 'n am bheachd mo shàth a ghabhail de na toil-inntinnean a gheibhear air còmhhdhailean de'n t-seòrsa sin, cha leigeadh mo choguis aon mhionaid as a sealladh mi, is bu cho maith leam mo mhàthair agus am ministear agus am maighstir-sgoil a bhì còmhla rium. Ach an diugh chan 'eil mi air mo

cheangal le teadhair no le cipean; o'n là a chaill mi mo choguis faodaidh mi mo rogh-afinn a dheanamh gun chompanach agam a bhios a' faotainn coire dhomh."

* * * * *

Air là margaidh tha àite-féille *Chorsoin* cho làn puill 's nach biodh e furasda dhuit ulaidh fhaicinn anns a' pholl ged bhiodh an ulaidh sin na bu deàrrsaiche agus na bu ghloine na coguis an Liosaich. Bha a' choguis a chaill e cho meirgeach agus cho salach, le cion sgùraidh, 's gu'n deachaidh na ficheadan agus na ceudan seachad oirre fad an là gun a faicinn, gus an do thog balach as an Apuinn an rud neònach ud a chunnaic e anns a' pholl, balach a bha air a chur do'n Oban le mhàthair a bhuaichleachd athar air là a' mhargaidh.

Ach a dh' aindeoin buaichleachd a' bhal-aich cha b' urrainn dha athair a chumail as na tighean-òsda, is ged nach robh an dubh-dhaorach air bha ceò agus tuainealaich 'n a cheann.

Shin am balach dha a' choguis a thog e as a' pholl, "Athair," ars' esan, "a bheil fhios agaibh ciod a tha an sin?"

Ghlac an duine a choguis eadar a chòrrag agus òrdag, ach a cheart cho luath 's a rinn e sin thug e leum as, oir chaidh saighead troimh fhèoil agus fhéithean agus a chridhe mar gu'm biodh gath dealanaich.

B'e an t-aobhar nach deachaidh gath no goirisinn ann am feòil a' bhalaich, an uair a làimhsich e a' choguis a fhuaradh anns a' pholl, gu robh a choguis féin beò agus fallain 'n a chom, ach ma chailleas duine a choguis agus gu'm faigh e coguis eile air dhòigh air bith, tha a' bhuaidh sin aice daonnan, gu'n toir i air clisgeadh agus leum as a sheasamh mar gu'n rachadh peilear ann. Mar sin bha an leum a thug tuathanach na h-Apuinn as 'n a chomharradh cinnteach gu'n do chaill esan a choguis cuideachd, mar is tric a tha tachairt do dhaoine a bhios ag òl.

Ach mar a thubhairt mi cheana cho luath 's a chuir am balach an ulaidh ud 'n a làimh chaidh saighead 'n a chridhe, is uidh ar n-uidh thàinig e thuige féin.

Thàinig a chiall agus a chuimhne agus a mheomhair air an ais, agus an sin thòisich dealbh as déidh deilbh air leum fa chomhair inntinn; bha e a' faicinn athar agus a mhàthair air an gluinean ag ùrnuigh, ach m'an gann a thàinig iad fa chomhair gu ceart, chunnaic e e-fhein agus bùidsear á Meadar-loch a' dol a steach do thigh-òsda anns a' Chonghail—a' cheud uair a chaidh e riamh a dh' òl—agus Catriona a bhean, shuas air mullach Chruachain a' caoineadh, an glasadh an latha; ach m' an b' urrainn e a thuigsinn ciod a bha i a' deanamh air mullach Chruachain aig an àm ud, agus fhios aige gu robh i dlùth air a bhi air a leaba-shiùbhla, leum i agus a' chlànn uile 'n a h-uchd a null gu Beinn Shianta, an Aird-nam-murchann, far an robh e air an daoraich deich làithean, eadar Cille-Chòmhghain agus Tobar-mhoire, a' bhliadhna a chaidh e fhéin agus Rob Mac Phàil a cheannach ghamhna an Ath-tharceil; an ath mhionaid an àite a bhi sealltuinn air a mhnaoi air mullach Beinn Shianta chunnaic e e féin a' dol fodha aig ceidhe an Obain, agus balaich an Obain uile agus an Siorram air an ceann a' glaothach, "Bàthaibh e, Bàthaibh e;" ach am priobadh na sùla bha e 'n a làn fhaireachadh 'n a shuidhe ann an Cùirt an t-Siorraim, far nach robh duine beò ach e fhéin agus Guth, Guth nach robh a' fuireach leth-mionaid anns an aon àite, agus nach robh a' deanamh fuaim idir, ged bha esan 'g a chluinntinn mar gu'm biodh tàirmeanach ann. Ach rud a b' iongantaische leis air fad bha e 'g a fhaicinn féin ann an dà àite; b' e féin am prìosanach agus b' e féin am breitheamh, agus gun uiread agus fianuisean a ghairm chual e an Guth 'g a dhiteadh, agus a ghuth féin ag ràdh, agus e a nis 'n a shuidhe 'na thigh féin, "Is duine truaigh mi; cò a shaoras mi o chorp a' bhàis so?"

Bha e mar sin dà mhios, a' caoineadh agus ag ochanaich, is bha dùil aig daoine gu robh e air a dhùsgadh agus nach b' fhada gus am biodh e air òmpachadh, ach cha b' e bròn diadhaidh a bha 'na chridhe idir ach eagal ifrinn agus breisleach a' mhìsgeir, agus mar sin a' cheud là a chaidh e fhéin agus a chompanaich-òil air an ais do'n Oban chuir e roimhe gu'n tilgeadh e bhuaith a choguis air ghaol a shaorsa agus a shonas fhaotainn air ais aon uair eile.

Is ann mar sin a bha. Chaidh e fhéin agus trìuir thuathanach eile as an Apuinn a steach do'n thigh-òsda ris an abrar "*Na h-Iuchraichean Oir*," agus m'an tàinig iad a mach as fhuair e cothrom air a choguis a thilgeadh air cùl

a' chuntair, 'nuair nach robh an t-òsdair a' sealltuinn air.

* * * * *

Cha do thachair dad eile an là ud, ach an ath mhaduinn, an uair a bha Seòras Mór Mac Thomais, an t-òsdair, a' sguabadh an ùrlair, faicear rud-eigin a' deàrrsadh ann an oisean an t-seòmair. Chrom e a thogail an ruid, ach a cheart cho luath 's a bhean e dha chaidh mìle saighead ann mar gu'm biodh cadal-deilginneach anns a h-uile mir d'a fheòil.

An sin thòisich e air sealladh fhaicinn a bha cho neònach 's nach robh fhios aige co dhiu a bha e 'g am faicinn le a shùil corporra no a' brудар, ach bha iad cho soilleir fa chomhair 's gu'n dubhairt e r'a mhnaoi gu robh e air an dara sealladh fhaotainn; "rud," ars' esan, "a tha dùthchasach dhomh."

Sheall a bhean air gu dùr, agus i a' feuchainn ri thuigsinn ciod a chuir air aimhreit e.

"Cha leig thu a leas a bhi sealltuinn orm cho dùr," ars' esan; chan e sin a tha ceàrr orm idir, ach ar leam gu bheil mi a' faicinn mar gu'm biodh réiseamaid de thamhaisg eadar mi agus an Ceidhe, agus càir air aodann a h-uile fir dhiubh rium, mar gu'm bu mhise a b' aobhar nach 'eil iad fhathast anns an fheòil."

An ceann greis chaidh buidheann de sgioba bàta a bha aig a' cheidhe a steach, is dh' iarr iad canna leanna am fear air, ach an àite an leann a thoirt dhaibh thòisich e air a h-uile botul a bha air na sgeilpichean a bhriseadh, is chomhairlich e dhaibh leann agus uisge-beatha a sheachnadh.

Sheall na seòladairean air an duine na bu dùire na sheall a bhean air, is thubhairt iad le aon ghuth gu robh e as a chiall. Ach ma bha e as a chiall, cha robh coltas na mì-chéille air an ath ghnìomh a rinn e.

Chruinnich e ceart còmhla a h-uile pàise anns an Oban a bha gun aodach no gun bhrògan, is thug e biadh is aodach is cas-bheairt dhaibh.

Cha do reic e deur uisge-bheatha fad an là, ach ged nach do reic cha do chuir sin dragh air mar a dheanadh e uair-eigin, is cha luaithe a leag e a cheann air a' chluasaig na chaidil e cho sèimh agus cho trom ri leanabh, is cha do smoislich e gus an robh a' ghrian an àird an adhair.

* * * * *

Ghabh bean Sheòrais Mhóir eagal gu'n tigeadh iad gu bochdainn na'n rachadh Seòras air aghaidh a' biathadh clann an Obain agus ag iarraidh air daoine stad de'n uisge-bheatha. Mar sin, an uair a chunnaic i cho trom 's a bha e 'n a chadal ghabh i fàth air a phòcanna a shiubhal, gus a choguis a chur as an t-sealladh m' an éireadh e. Air eagal gu'n cuireadh i cadal-deilginneach 'n a feòil fhéin cha bheanadh i rithe le a meuran, agus is ann leis a' chlobha a thilg i mach air an t-sràid i.

Cò a bha dol seachad aig an àm ach bannal cheàrd á Tigh-an-uillt agus iad a' dol a mach do na h-eileanan air cheann an gnothuich. Thairg bean an òsdair tasdan dhaibh na'n togadh iad an rud a bha air an t-sràid, agus na 'n tilgeadh iad a mach e air cùl Chearara.

Thubhairt iad rithe nach cuireadh iadsan corrag air rud nach robh fhios aca ciod a bha ann.

“Ma bu mhaith leibh,” ars' ise gu cas, “fhios a bhi agaibh ciod a tha ann, tha ann ulaidh air a bheil mór-fheum agaibhse, ulaidh a bheir oirbh an fhirinn innseadh co dhui a tha sibh air a shon no nach 'eil.”

Annas a' Chathair

Ma théid na bunaithean air dhìth

THA cuimhne agaibh air an fhacal a sgrìobh an Salmadair, “Ma sgriosar na bunaithean, ciod a ni am firean?” (xi 3). Bha dùil agam gu'n cuireadh duine-eigin na briathran sin an cuimhne na h-eaglais anns an t-seanchas a tha dol air aghaidh o chionn mìos no dhà mu chraobh-sgaoileadh an t-soisgeil an dùthchanna céin, ach cha chuala mi is chan fhaca mi gu'n d' thug aon neach tarruing orra, ged tha iad a' dol gu bun a' ghnothuich.

Tha an eaglais air dol ann an ainbheach trom (£67,000) le bhi giùlan air aghaidh oibre anns na tìrean thall a tha a' cosd barrachd airgid na tha an sluagh a' toirt dhi; tha i a' cur a mach còrr agus fichead mìle punnd Sasunnach a h-uile bliadhna na 's mò na tha i a' toirt a steach. Chan fhaodar sin a leigeil air aghaidh; feumar crìoch a chur air, an aon dòigh no an dòigh eile.

Car son nach 'eil an sluagh a' toirt na dh' fhòghnas a dh' airgid air son na h-oibre so? An e nach urrainn dhaibh, a chionn nach 'eil airgid aca? Chan e idir; cha robh uiread airgid riamh an Albainn 's a tha ann an diugh. An e gu bheil an eaglais a' gabhail os làimh tuilleadh 's a chòir an Africa, an China, agus anns na h-Innsibh an Ear. Chan e na 's mò. Ciod an t-aobhar, ma ta, nach 'eil buill na h-eaglais na 's fialaidhe na tha iad a thaobh craobh-sgaoileadh an t-soisgeil?

Chan 'eil Cléir an Albainn anns nach robh deasbud air a dheanamh mu'n chùis sin, ach cha chualas duine idir ag ràdh dad mu na bunaithean a tha dol air dhìth.

Gus o chionn ghoirid cha robh ach glé bheag de dhaoine an Albainn a chuireadh teagamh anns an dà rud so,

- (1) gu robh anmanna neo-bhàsmhor a' dol gu truaighe shiorruidh mur cluinneadh iad an soisgeul.
- (2) gur e dleasdanas chreidmheach ùmhlaichd a thoirt do fhacal Chrìosd (gun a bhi

“Seasaibh air 'ur n-ais, a chlann,” ars an ceàrd-mór, “agus na beanaibh ris an rud chunnartach air son an t-saoghail; b'e sin dhuinne ar còir-bhreith a reic air neo-ni.”

* * * * *

Chan urrainn mi innseadh c' àite an d' fhuair a choguis a chaill an Liosach dachaidh bhuan mu dheireadh, ach ma bha coltas neònach oirre, bu neònaiche na sin a' bhuidh so a bha innte, gu'm fàsadh na daoine a ghabhadh rithe aotrum agus sona, agus gu'm fàsadh an fheadhainn a bha as a h-eugmhais a cheart cho aotrum agus cho sona.

a' reusonachadh uime idir). “Imichibh air feadh an t-saoghail uile agus searmonaichibh an soisgeul do gach dùil.”

Sin na bunaithean air an robh craobh-sgaoileadh an t-soisgeil air a stéidheachadh an làith-ean m' òige, agus b' e sin na h-argumaidean a bhithinn fhéin a' cleachdadh an uair a thòisich mi air searmonachadh an toiseach.

Ach tha na bunaithean sin air dol air dhìth, agus cha d' fhuairesas dad eile a chuirear 'n an àite, co dhui dad eile a bheir uair daoine a bhi cho dùrachdach agus cho dealasach ann an craobh-sgaoileadh an t-soisgeil 's a bu chòir dhaibh a bhith.

* * * * *

Chan 'eil duine as an fhichead a' creidsinn gu bheil cor nan cinneach aig uair am bàis dad na 's miosa na cor nan Crìosduidhean; their iad riut gu bheil creideamh an aithrichean aca, agus ma tha iad a' gluasad a réir an t-soluis a tha aca, nach iarr Dia an còrr orra. Their iad nach ann idir air bhonn spioradail a tha an eaglais an diugh ag iarraidh dhaoine agus ag iarraidh airgid, a chuireas i a mach do dhùthchanna céin ach air bhonn saoghalta; a' chionn gu bheil na missionaraidhean a' toirt do na dùthchanna sin dà rud ris an abrar anns a' Bheurla *civilization* agus *education*, no oilean; dà rud as an robh sinn uile cinnteach aon uair gur e beannachdan prìseil a tha annta, ged tha amharus aig mòran dhaoine an diugh gur iad a tha cur air aimhreit an t-saoghail.

Cuimhnich, a leughadair, nach ann a' gabhail taobh nan daoine a tha a' deanamh dearmaid air obair an t-soisgeil thar chuantan a tha mi; chan ann idir; chan 'eil fodham ach so a ràdh, nach e cion airgid, no cion coguis, no cion suime, as aobhar nach 'eil a' mhor-chuid-eachd ag éisdeachd ris gach gairm is glaudh a tha tighinn thuca bho 121 Sràid Dheòrsa; is e an fhìor aobhar nach 'eil iad a' creidsinn 'n an cridhe gu bheil so 'na chall air bith do na cinnich. Agus chan 'eil iad a' chuinntinn ann

an cùbaidean na h-eaglais an diugh dad a chuireas as am beachd iad.

An là roimh leugh mi ann an Miosachan àraidh na beachdan a tha aig diadhair mór nach ruig mi a leas ainmeachadh air obair shoisgeulach an dùthchanna céin. Bha e a' gearan gu bheil na Comuinn a tha cur air aghaidh na h-oibre sin (anns a h-uile eaglais) ro chumhann 'n am beachdan agus a' cur tuilleadh 's a chòir de chudthrom air calldachd dhaoine a bhàsaicheas gun èolas air Crìosd.

Thubhairt e cuideachd nach robh e ceart a bhi ag uisneachadh na h-argumaid so (argumaid a dh' uisnich mise iomadh uair), gu bheil facal Chrìosd a' cur crìoch air gach uile chonnsachadh mu ar dleasdanas, " Innichibh air feadh an t-saoghail uile agus searmonaichibh an soisgeul do gach dùil," a chionn nach d' thubhairt Crìosd am facal ud idir. Sheall mi ann an leabhar an Ollaimh Seumas Moffat, feuch ciod a tha esan ag ràdh uime, ach cha ruiginn a leas an dragh a chur orm féin oir dh' fhaodainn fhios a bhi agam ciod a theireadh esan. Tha e ag ràdh nach e facal Chrìosd a tha ann idir ach " inntinn na h-eaglais an déidh làimhe." Sin mar tha na bunaiteann a' dol air dhùth; chan 'eil ann dhuinn ach féin-mhealladh a bhi an dùil nach 'eil an Sgoilearachd Nodha a' cladhach fo stéidh a' Bhìobuill, agus a' toirt ùghdarras bhuaith. Agus bha cho maith dhuit dol a dh' iarraidh bainne bho mhart searg ri dol a dh' iarraidh airgid air son obair

shoisgeulach air duine nach 'eil a' creidsinn anns a' Bhìobuill.

Is e na bunaitean air an stéidhicheadh an diadhair a dh' ainmich mi obair shoisgeulach am measg nan cinneach,

- (1) gu bheil an soisgeul a' cur air aghaidh *civilization* anns gach àite a ruigeas e,
- (2) gur e an Creideamh Crìosduidh an creideamh as àirde am measg gach creideamh eile a tha anns an t-saoghal.

Tha an dà rud sin fìor, ach ma tha, chan ann air bunaitean de'n t-seòrsa sin a thogar eaglais Chrìosd. Cò am missionaraidh riamb a chaidh a mach an ainm *civilization*, no cò a leanas air airgid a thoirt do'n eaglais air son na h-oibre so a chionn gur e an Creideamh Crìosduidh creideamh as àirde anns an t-saoghal? Tha missionaraidhean a' dol a mach air feadh an t-saoghail a chionn gu bheil gràdh Chrìosd 'g an co-éigneachadh; tha a' cheart aobhar 'g an cur do Shìna agus do'n Afric a thug Crìosd féin o nèamh gu talamh, " a shireadh agus a theàrnadh an nì a bha cailte." Chan ann mar bhean-chuideachaidh do *Civilization* a bu chòir dhuinn a bhi smuaineachadh air soisgeul Chrìosd ach, " mar chumhachd Dhe a chum slàinte."

Ma théid na bunaitean air dhùth le as-creideamh no le cion teagaisg fallain faodaidh an eaglais airgid iarraidh, ach chan fhaigh i e.

Aig an Uinneig

THUBHAIRT Frangach uair-eigin gur ann mar a b' èolaiche e air daoine a b' fheàrr leis coin. Chan fheàrr leam-sa coin na daoine, ach air a shon sin is toigh leam a bhi cluinntinn naidheachdan beaga laghach mu choin, air a bheil dreach na firinn; rud nach 'eil orra daonnan. Ma tha naidheachd de 'n t-seòrsa sin aig duine air bith a bhios a' leughadh nan duilleagan so *mu'n chù aige fhéin*, agus ma chuireas e chugam i, leigidh mi a dreach an urra ris an luchd-leughaidh.

Ach bheir mi féin dhuibh a' cheud té, is tha e a' toirt am barrachd toileachaidh dhomh a h-innseadh a chionn gur ann mu *Alsatian* a tha i; seòrsa chon nach toigh leam idir. An uair a leugh mi an naidheachd so ann am paipear Sasunnach an là roimh bha i mar gu'n cuireadh tu éibhlean guail air mo cheann, is chuimhnich mi le nàire air a liughadh droch fhacal, agus breith luath lochdach a thug mi air coin *Alsatia*.

" Air maduinn Di-ciadaoin chaidh pàisde beag, Gordon Morris, trì bliadhna a dh' aois, a mach á tigh athar, agus gun còmhla ris ach an cù, peata Alsatianach d' am b' ainm

Beataidh. Bha dùil aig muinntir an tighe gu'n tigeadh iad air an ais a h-uile mionaid, ach 'nuair a bha an ùine a' dol seachad, ghabh iad egal gu robh rud-eigin ceàrr, is thòisich iad air siubhal thall 's a bhos. Thàinig am feasgar agus gun sgeul air a' phàisde no air a' chù. An sin chaidh an tòrachd a mach; coimhearsnaich, dròbh chonastabal, agus daoine eile, a chuala gu robh am pàisde air chall,— lean iad orra fad na h-oidhe, sios is suas an cùl-shràidean a' bhaile agus a mach air an dùthaich os cionn a' bhaile. Aig còig uairean 's a' mhaduinn fhuaradh am balach ann an achadh an taobh a mach de 'n bhaile, 'na shuain chadail, agus an cù 'na shineadh 'na chuirteig timchioll air, mar gu'm biodh e a' feuchainn ri chumail blàth. Cha robh e furasda do na conastabail a fhuair e dol dlùth do'n phàisde, oir chuireadh an cù draoin air is dh' eireadh fhionna a h-uile uair a dh' fheuchadh iad ri breith air a' phàisde, ach mu dheireadh thuig e nach ann a dheanamh cron air a thàinig iad. Bha am balach air a lathadh leis an fhuachd, fada gun bhaidh is sgìth le caoineadh, is thugadh a steach e do'n ospadal

ann an Hull. Ach cha dealaicheadh an cù ris; shuidh e air an fheur air beulaobh an doruis is cha rachadh e dhachaidh. Bha e an sin gus an deachaidh am balach na b' fheàrr, an dorsair agus na banaltruman òga a' toirt bidh dha."

Na h-Eirionnaich

Tha e air a ràdh gur e "fuil" agus "cainnt" an dà bhann is làidire air an t-saoghal; gur e na bannan sin a tha a' ceangal rioghachdan ri chéile, agus nach 'eil rioghachd air bith fìor dhìonmholta mur bheil an sluagh de 'n aon stoc agus an aon fhuil annta, agus mur bheil an aon chainnt aca. Ma's fìor na tha luchd-eachdraidh ag ràdh tha an dà bhann làidir sin eadar na Gàidheil agus na h-Eirionnaich, ach ma tha, chan 'eil gaol eatorra is cha toigh leò a chéile idir. Ann an ceàrn air bith de'n Ghàidhealtachd chan 'eil agad ach a ràdh mu dhuine, "Nach e 'n t-Eirionnach e!" is tuigear gu maith ciod a tha thu a' ciallachadh.

Tha e cho soilleir gu bheil càrdeas-cainnte eadar na Gàidheil agus na h-Eirionnaich 's nach ruigear a leas an còrr a ràdh uime, ach gu ceud an luchd-eachdraidh, theirinn-sa nach 'eil e idir cho soilleir gu bheil càrdeas-fala eatorra. Ma bha e riamh ann, tha e an diugh cho fad a mach 's nach 'eil aobhar air bith a bhi 'g a aideachadh, no 'g a chumail suas.

Tha e duilich a ràdh an diugh ciod an fhuil a tha ann an duine air bith, oir chan fhaighear stoc glan ach glé annamh, ach tha seòrsa dhaoine ann an Eirinn aig a bheil Gàidhlig a tha cho tur dhealaichte bho ar daoine-ne, 'n an coslas agus 'n an gné, 's gu bheil mi cinnteach nach 'eil braon d' ar fuil annta.

Tha 'n fhuil blàth; am bitheantas aithnichidh tu duine d' ad dhaoine ged a thachradh sibh air a chéile ann an àite anns nach biodh dùil agad ris, ach ged a thachair iomadh Eirionnach orm-sa 'n am bheatha cha do thachair fear dhiubh riamh orm ris an do theòidh mo chridhe air a' cheud shealladh, no m' an abrainn, le sealltuinn air a shùil agus air a choslas agus air a ghluasad, "Sin fear d' am dhaoine."

Chan ann mar sin a tha a thaobh mo dhaoine féin, Gàidheil na h-Alba. Tha mo thigh dlùth do'n rathad mbòr a tha eadar Peairt agus Inbhir-nis, agus is annamh là 's a' bhliadhna nach bi coisichean a tha acrach agus sgith le 'n turas a' tadhall aig an doras, ag iarraidh greim bidh agus àite anns an cuir iad seachad

an oidhche. O'n taobh a muigh tha iad uile car coltach ri chéile; an aon seòrsa aodaich, an aon seòrsa bhròg gun sàiltean, an aon seòrsa neapaicin mu'n amhaich, an aon seòrsa pasgaim air an druim, agus an aon cheum trom sgith aca, ach ma thachras gur e Gàidheal a thig a dh' ionnsuidh an doruis, agus air uairean tha iad ann, innsidh ni-eigin 'n am fhuil dhomb gur ann d' am dhaoine e, eadhon m' an aithnich mo shùil no mo chluas gur h-ann. Thug mi an aire dha so fichead uair, agus air an làimh eile, ma thachras nach 'eil taobh idir no faidhidinn idir agam ris an duine, faodaidh mi a bhi cinnteach gur e Eirionnach a tha ann.

Gineal an déidh gineil tha trusdaireachd ann an seòrsa Eirionnach a chuireas goirisinn air feòil Gàidheil. Eadhon ann an làithean na *Land League* anns a' Ghàidhealtachd, an uair a bha daoine gu maith teth agus còmhstri làidir eadar tuath agus tighearnan, cha robh aon tighearn-fearainn air an robh eagal a bheatha. Bha fhios aca nach ruigeadh iad a leas a chionn gu robh iad am measg dhaoine crìosdail agus dhaoine cneasda anns nach robh droch fhuil. Is maith an comharradh e air uaisle agus ceartas agus caomhalachd an t-sluaigh nach robh fiu aon duine air a mhòrt no air a bheubanachadh anns a' Ghàidhealtachd an làithean teth na *Land League*.

Cha b' ann mar sin a bha na h-Eirionnaich. Mhortadh iad duine gun chothrom a thoirt dha e féin a dhion; loisgeadh iad urchair o chùl garraidh air duine a theicheadh iad roimhe air an raon lom, is dheanadh iad beubanachd air ainmhidhean a chuireadh uamhas air na deamhna féin. Bha an trusdaireachd sin air a dheanamh anns an uaigneas agus anns an dorchadas anns am bi gealtairan a' gluasad.

Their cuid de dhaoine gur e Eaglais agus Creideamh a rinn uiread dealachaidh eadar Gàidheil agus Eirionnach, ach chan 'eil mi an dùil gu bheil sin fìor. Tha Pàpanaich anns a' Ghàidhealtachd mar tha ann an Eirinn, ach tha iad de aon stoc ris a' chuid eile de'n t-sluaigh; tha an aon fhuil annta ris na Pròstanaich, agus chan 'eil mùghadh air bith eadar iad agus Gàidheil eile anns na nithean so air a bheil mi a' bruidhinn. Chan 'eil Pàpanach an Albainn a chuireadh an gunna riut gun fhios duit.

Chan 'eil sin air a dheanamh ach le daoine anns a bheil droch fhuil gu nàdurra, fuil nach 'eil anns a' Ghàidhealtachd idir.

* * * * *

NA raointean threabh is chuir sinn,
Le sìol ro phrìseil caoin;
Ach thàinig dealt is dh' fhàs e,
O Dhia tha gràs mhor caomh.

'S a gheamhradh bheil e sneachda,
'S 'na àm an samhradh blàth;
Le osaig chiuin is grian-gheal,
Is frasan cùbhraidh tlath.

Seachduin na Ceusa

“O sibhse uile tha a’ gabhail an rathaibh, amhairicibh agus faicibh am bheil bròn sam bith cosmhuil ri mo bhròn-sa.”—TUIREADH IEREMIAH I, 12.

“*Pill, o m’ anam, gu d’ shuaimhneas.*”—SALM CXVI, 7.

UAIR a dh’ fhaighnich an duine caomh, agus an duine diadhaidh, ris an abradh iad *Rabbi Duncan*, de chaileig bhig a bha anns an sgoil, “C’àite a bheil sibh a’ leughadh anns a’ Bhiobull an dràs,” fhreagair a’ chaileag, “Tha sinn a’ leughadh far a bheil e air innseadh mu na nithean a thachair do Iosa Crìosd air an t-seachduin mu dheireadh d’a bheatha.”

“O, Bhrònag,” arsa *Rabbi Duncan*, “b’ e sin seachduin nach fhacas a leithid air thalamh riamh, agus nach fhaicear a leithid gu bràth,” agus an sin dhìchumhniche e gu buileach a’ chaileag ris an robh e a’ bruidhinn agus gach ni eile a bhuineadh do’n t-saoghal so, is thòisich e air bruidhinn ris féin mu dhìomhaireachd na diadhaidheachd.

* * * * *

Aig an àm so de’n bhliadhna tha an eaglais a’ cur impidh air a sluagh, iad a chuimhneachadh nan nithean a dh’ fhuiling Crìosd air an sgàth air a’ chrann-cheusaidh agus na nithean a thachair air maduinn na h-aiseirigh.

Cuidich leinn, a *Thighearn*, ùine a ghabhail air gach là de’n t-seachduin so gu bhì a’ dol air ar glùinean ad làthair chum moladh agus buidheachas a thabhairt dhuit air son fulangas agus bàs ar Slànùigheir a thug beatha agus neo-bhàs-mhorachd gu solus le cumhachd ’aiseirigh. AMEN.

* * * * *

Sabaid an Iolaich

(Air an là so mharcaich e a steach do’n bhaile naomh)

Feuch, tha do Rìgh a’ teachd ad ionnsuidh gu ciùin agus e ’n a shuidhe air asail.—MATA XXI, 5.

Hosanna do mhac Dhaibhidh; beannaichte gu robh an Ti a thig ann an ainm an Tighearna; hosanna anns na h-àrdaibh.—MATA XXI, 9.

Na’m b’ aithne dhuit, eadhon dhuitse, na nithean a bhuineas do d’ shith! ach a nis tha iad folaichte o d’ shùilibh.—LUCAS XIX, 42.

Bheil sinn, a Rìgh ’s a Shlànuighear,
Dhuit clùis is glòir, gach linn.
Mar sheinn o shean a’ chlann dhuit
Gu h-ait hosanna binn.

Is tu Ard-uachd’ran Israeil,
Mac rioghail Dhaibhidh mhóir,
Tha teachd an ainm an Tighearn—
Aon bheannaicht’! “Rìgh na Gblòir!”

A *Thighearn Iosa*, a ghuil os cionn a’ bhaile a bha làn de dhaoine a bha dall gu spioradail, agus gu fhios aca gu robh iad dall, na leig leinn a bhì ’g ar mealladh féin, ach fosgail ar sùilean agus fosgail ar cridheachan a chum agus gu’n gabh sinn riut-sa a tha an diugh a’ labhairt ruinn ann an ainm an Tighearna, mar ar Rìgh agus ar Slànùighear. AMEN.

* * * * *

Di-luain roimh ’n Chàisg

(B’e so an là air an d’ iomain e an luchd-malairt a mach as an teampull)

Chaidh Iosa a steach do’n teampull, agus thòisich e air an dream a bha a’ reic agus a’ ceannach ’s an teampull a chur a mach.—MARC. XI, 15.

Goirear tigh ùrnuigh de m’ thigh-sa; ach rinn sibhse ’n a gharaidh luchd-reubann e.—MATA XXI, 13.

Tha teampull Dhe naomh, agus is sibhse e.—1 CORINT. III, 17.

Thigibh, is rachamaid gu Dia,
le cridhe tiamhaidh bròin;
Ged pheacaich sinn ni esan iochd
air anmaibh briste leòint’.

A *Thighearn Iosa*, a chuir a mach á teampull t’ athar an dream a bha ’g a mhì-naomhachadh, agus a theagaisg dhuinn le facal an abstoil gur e ar cridheachan-ne teampull an Athar nar an ceudna, cuir a mach as ar cridheachan na h-aoghean agus na nithean peacach a tha toirt oibheim d’ ad shùil naoimh, chum ’s gu’n bi sinn glan ’n ar cridhe; iriosal, agus stuama, agus blàth-chridheach. Cuir a mach as ar cridheachan spiorad na marsantachd agus gaol buannachd air eagal gu’n saoil sinn gur mò am baidh na bheatha, agus gu’n bi ro-chùram oirnn mu nithean nach mair ach seal. AMEN.

* * * * *

Di-màirt roimh ’n Chàisg

(An là a theagaisg e le cosmhalachdan sòluimte)

Dh’ iarr na h-àrd shagartan agus na sgrìobhaichean cionnus a ghlacadh iad e le foill, agus a chuireadh iad gu bàs e.—MARC. XIV, 1.

Ach an uair bu mhiann leò breith air, bha eagal a’ phobuill orra, oir bha meas fàidh aca air.—MATA XXI, 46.

Is an-aoibhinn do'n duine sin le 'm brathar Mac an duine.—MATA xxvi. 24.

A Dhe, na bi-sa fada bhuam
oir 's dlùth dhomh trioblaid theann ;
'S gun agam neach gu m' chuideachadh,
no aon a chuireas leam.

Do chuairtich umam móran tharbh,
mu m' thimchioll air gach làimh ;
Dh' iadh umam tairbh ro-làidir bhorb
am Basan bha 'n an tàmh.

Mar uisge dhòirteadh mise mach,
mo chnàmhan sgàint' o chéil' ;
Mo chridh' am chom an taobh a stigh,
air leaghadh ta mar chéir.

A Thighearn Iosa, a labhair air co-ainm an là so, cosmhalachdan a tha toirt breith air an eaglais agus air an t-saoghal, cuidich leinn a bhi furachail agus faicilleach ann an seirbhis do rìoghachd, air eagal gu'n tòisich breitheanas aig ar tigh-ne, agus cuidich leinn a bhi dìleas do Chrìosd agus d'a eaglais, chum gu'm bi dòchas againn aig uair ar bàs, gu'n gabhar a steach sinn do àitibh-còmhnuidh maille riutsa. AMEN.

* * * * *

Di-ciadaoin roimh 'n Chàisg

(Dh' fhan e ann am Betani ; an là a chaidh Iudas a dh' ionnsuidh nan sagartan 'g a bhrath)

Ghabh iad comhairle le chéile chum Iosa a ghlacadh le feall, agus a chur gu bàs.—MATA xxvi. 4.

B' aithne do Iudas an t-àite, oir thàinig Iosa gu tric an sin maille r'a dheisciobuil.—EOIN xviii. 2.

Agus thubhairt Iosa ris, Judais, am bheil thu le pòig a' brath Mhic an duine ?—LUCAS xxii. 48.

Tha an cridhe cealgach thar nan uile nithean.—IEREMIAH xviii. 9.

'Se fulangas mo Shlùnuigheir
A bhios mo dhàn a' luaidh ;
Mór-irioslachd an Ard-rìgh sin
'N a bhreith 's 'n a bhàs ro chruaidh ;
'S e 'n t-iongantas bu mhiorbhuilich'
Chaidh innsadh riamh do shluagh,
An Dia bha ann o shiorruidheachd
Bhi fàs 'n a chiochran truaigh.

A Thighearn Iosa, a chuir seachad co-ainm an là so ann an sàmhchair Bhetani, ag ullachadh t' anama, ann an co-chomunn an Athar, air son an fhulangais agus a' bhròin a bha a' feitheamh ort, cuidich leinn cùisean an t-saoghail a leigeil seachad car greis agus ar cridheachan a shocruchadh air na nithean a dh' fhùiliug thusa air an t-slighe gu Calbhari, ceum air cheum, chum bi bròn diadhaidh air a dhùsgadh annainn air son ar peacanna a thoill mallachd Dhe. AMEN.

* * * * *

Di-ardaoin roimh 'n Chàisg

(Chaidh Iosa o Bhetani do Ierusalem ; anns an fheasgar, anns an t-seòmar uachdrach,

nigh e casan nan deisciobul, is chuir e air chois Sacramaid na Suipearach, agus air dhaibh laoidh a sheinn, chaidh iad a mach gu slàbh nan crann-olaidh, far an do ghleachd Iosa, anns an dorchadas, ri Dia).

Le mór-thogradh mhiannaich mi a' chàisg so itheadh maille ri bh roimh dhomh fulang.—LUCAS xxii. 15.

Deanaibh-se so mar chuimhneachan orm-sa : Aithne ar Tighearna.

Is mise an t-aran beò a thàinig a nuas o nèamh.—EOIN vi. 51.

A Thighearna, thoir dhuinn an t-aran so an còmhnuidh.—EOIN vi. 34.

Mo chorp-sa briste, amhuil so,
feuch bheil mi dhuibh gu saor,
Oir air bhur son-sa bhriseadh e
's air son a' chinne-daonn'.

Glacaibh is ithibh uime sin,
is cuimhnichibh mo bhàs,
Gach uair a ni sibh 'n obair cheudn'
'na dhéidh so gu là bhràth.

Cupan na slàinte glacar leam,
air ainm Dhe gaiream féin,
Iocam mo bhòid do Dhia, a nis
an làth'r a shluagh gu léir.

A Thighearn Iosa, a dh' iarr air na deisciobuil fantuinn maille riut, agus faire a dheanamh maille riut, ann an gàrradh Ghetsemani, cuidich leinn a h-uile là faire agus ùrnuigh a dheanamh air eagal gu'n tuit sinn ann am buaireadh, ach cuidich leinn an diugh do sònruichte annhuinneachd ar feòla a smachdachadh, chum agus nach aom cadal no suain oirnn an feadh 'sa bhitheas sinn a' cuimhneachadh air a' chupan shearbh a dh' òl-thu air ghaol sinne a shaoradh. AMEN.

* * * * *

Di-haoine na Ceusa

(Aig naoi uairean 's a' mhaduinn bha Iosa air a cheusadh, ach bha an anail ann gu trà uairean a dh' fheasgar, an uair a thug e suas a spiorad).

A nis o'n t-sèathamh uair bha dorchadas air an tìr uile gus an naoitheamh uair, agus mu thimchioll na naoitheamh uaire dh' éigh Iosa le guth àrd, Mo Dhia, mo Dhia, car son a thréig thu mi ?—MATA xxvii. 45-6.

Bha e air àireamh am measg nan ciontach, agus thug iadsan a bha dol seachad ana-cainnt dha, a' crathadh an binn, agus ag ràdh, Fòir ort féin, agus thig a nuas o'n chrann-cheusaidh. Agus mar an ceudna thubhairt na h-àrd-shagartan agus na sgriobhaichean ri chéile, a' fanoid air, Shaor e daoine eile, chan 'eil e comasach air e féin a shaoradh.—MARC. xv. 29-31.

An sin thubhairt Iosa, Athair, thoir maith-

eanas dhaibh, oir chan 'eil fhios aca ciod a tha iad a' deanamh.—LUCAS xxiv. 34.

Thubhairt Iosa, Tha e crìochnaichte, agus air cromadh a chinn dha, thug e suas a spiorad.—EOIN xix. 30.

Chaidh daoine dall is ceannairceach

Air seachran truagh, mar threud,
Ach ghiùlain Crìosd ar n-easaontas,
is dhòl ar n-uile bheud.

Fo bhuillibh trom ar smachdachaidh,
feuch, giùlan caomh Mhic Dhe!

Mar uan a' chasgraidh, 's amhluidh sin,
cha d' fhosgail e a bheul.

Feuch! Iosa ceusda air a' chrann!

's a cheann a' lubadh nuas,
Fhuil chraobhach o gach creuchd a' ruith,
is cruitheachd bàis 'n a ghruaidh.

“Tha 'n obair crìochnaicht'”—bhàsaich Crìosd
air son a' chinne-daonn'

Lom-fhuasgladh thug e dhuinn o'n bhàs;
o chumhachd Shatain shaor.

*A Thighearn Iosa, ann an solus a' chroinn-
cheusaidh tha sinn a' faicinn gràinealachd uamh-
asach a' pheacaidh, ach ann an solus a' chroinn-
cheusaidh tha sinn a' faicinn do thròcair iongantach
mar an ceudna. Dean tròcair oirnn, a Dhia nan
gràs; agus cuidich leinn tròcair a nochdadh, mar
tha sinn a' faotainn tròcair bhuaite-se. Ann an
strè ar beatha, agus aig uair ar bàis, agus ann an
là a bhreitheanais, a Thighearna, cuimhnich
tròcair. AMEN.*

* * * * *

Di-Dòmhaich Càsg

*(Air maduinn na h-aiseirigh, dh' éirich ar Tighearn
ann an cumhachd na beatha shìorruidh a bha,
agus a tha, agus a bhitheas ann gu bràth).*

Na bitheadh eagal oirbh; tha sibh ag iarraidh Iosa o Nasaret, a cheusadh; dh' éirich e.—MARC. xvi. 6.

Dh' éirich an Tighearna da-rìreadh.—LUCAS xxiv. 34.

Agus air teachd do'n fheasgar, agus na dorsan dùinte, far an robh na deisciobuil cruinn air eagal nan Iudhach, thàinig Iosa agus sheas e 's a' mheadhon, agus thubhairt e riu, Sith dhuibh.—EOIN xx. 19.

Gu ma beannaichte gu robh Dia agus Athair ar Tighearn Iosa Crìosd, a dh' ath-ghin sinne gu beò-dhòchas, tre aiseirigh Iosa Crìosd o na mairbh.—1 PEADAR i. 3.

Fàilte do'n là 's an d' éirich Crìosd,
le cumhachd nìos o'n uaigh;
'S an d' fhuair e air gach uile nàmh,
air ifreann 's bàs làn bhuaidh.

Do t' ainm ro àrd, a Thriath nam buadh,
gach uair bheir sinne cliù;
'S le 'n a-ait-hosanna fàiltichidh
an là 's an d' éirich thu.

Ceud fàilt ort, a mhaduinn,
A mhaduinn an àigh;
Chaoimh mhaduinn gun ghruaimean
Gun smalan gun bhruaillean;
Ghlan-rosgaibh gun smuairean,
Làn uaisle is gràidh;
Dùisg aoibhneas neo-thruaillidh,
Mhaireas buan gu bràth.

Dhaibh innis gu'm fac' thu
Sàr-ghaisgeach nam buadh,
A' mosgladh 's a' dùsgadh
O'n chadal bu chiùin';
Mar mhaduinn, a ghnùis-gheal,
Gun smùirean, gun ghruaim;
Gu'n chreachadh 's gu'n spùinneadh
An ùir leis 's an uaigh.

*A Thighearn Iosa, a thug dearbhachd dhaibh-
san aig an robh gràdh dhuit nach robh cumhachd
aig a' bhàs thairis ort, meudaich ar creideamh agus
ar gràdh chum 's gu'm bi dearbhachd làidir agus
shona againn gu bheil thusa a ghnàth maille ruinn,
agus nach 'eil cumhachd air bith anns an t-saoghal
a tha comasach air a' ghnè-beatha a tha annad,
agus a tha thu a' comh-phàirteachadh ri do
shluagh, a mhùchadh no mharbhadh. AMEN.*

Annas a' Chathair

AN uair a bha mi 'n am fhear-cuideachaidh Ann an eaglais an Dun-éideann, an làithean m' òige, bhithinn a' tadhall air a h-uile teaghlach ann an oisean sònruichte de'n sgìreachd; sràid bhochd anns an robh na daoine cho lìomhor ris na coineanan. Bha suas ri fichead dorus air an staidhir anns a h-uile clobhsa, is bha cuid de na clobhsaichean cho dubh dorcha 's gu'm feumainn a bhi lasadh mhaidseachan a' dol suas an staidhir.

Bha a' chuid mhór de na tighean làn cloinne, ach an sud agus an so bha tighean—mar bu trice aon seòmar—anns an robh seann daoine a' fuireach leò féin. Sin na daoine a b' fheàrr

leam a bhi tadhall orra, oir rachadh againn am bitheantas air seachas réidh is seachas tùrail a dheanamh ri chéile, rud nach 'eil furasd a dheanamh ann an tigh far nach 'eil smachd air a' chloinn. Ged tha clann laghach anabarrach laghach, chan 'eil ann an cloinn gun smachd ach Sàtain bheaga a dh' fhàsas na's miomhaile na tha iad gu nàdurra ma gheibh iad cothrom air am pàrantan a nàrachadh. Sin am peanas a tha aig pàrantan gun sgoinn ri fhulang air son an toil féin a thoirt do chloinn, agus an togail gun smachd; nàraichidh iad iad am fianuis dhaoine.

Bha iomadh seòrsa de sheann daoine ònrachd-

ach air na staidhrichean ud, ach ged nach 'eil ònrachdas 'na uallach do chuid, tha e 'n a éire thruim do fheadhainn eile; ònrachdas agus seann aois. Ged dh' fhaodas móran de chàirdean fùranach a bhi aig seann daoine tha iad de ghineal eile, is chan 'eil e idir furasda co-chomuinn dlùth a bhi eadar sean agus òg. Ach cha robh càirdean idir aig a' chuid mhór de na seann daoine ud; bha iad cho lom de chuideachd 's a bha iad lom de chuid.

Dà phiuthair

Ann an seòmar beag bha dà sheana bhoirionnach a' fuireach còmhla, peathraichean a bha uaireigin air an deagh dhòigh, ach a bha air am fàgail 'n an seann aois gun daoine, gun dealbh. Bha iad le chéile pòsda, ach shiubhail na fir agus na bha aca de chloinn, is bha iad a nis a' crìochnachadh an làithean còmhla, dìreach mar thòisich iad còmhla ann an tigh an athar.

Ach cha bhiodh iad aon mhionaid réidh ri chéile; bha cnàmhan cogaidh a' dol air aghaidh eatorra gun sgar, is shaoileadh tu nach b' urrainn do dhithis air bith a bha cho neo-choltach ri chéile ris an dà phiuthair ud fuireach còmhla ann an sìth. Ach air dhòigh air chor-eigin bha iad a' cur suas le chéile, is tha mi an dùil gu robh an connsachadh a bhiodh iad a' deanamh 'n a aotrumachadh dhaibh 'n an ònrachdas an àite a bhi 'g an deanamh mi-shona.

Bha té de na peathraichean ud anabarrach crosda, Anna; boirionnach àrd caol air an robh a' choslas gu robh i aon uair dreachmhor, ach a bha nis air a gearn agus a bòidhead a chall le a droch nàdur féin agus le trioblaidean an t-saoghail. Chan e an aon bhuaidh a tha aig trioblaid air a h-uile duine; ni trioblaid cuid na 's fheàrr, ach ni i cuid eile na 's miosa. Theagamh nach robh nàdur Anna maith o thoiseach, ach rinn i droch phòsadh 'n a caileig òig, is chuir am pòsadh sin teine 'n a sùil agus 'n a teangaidh nach d' fhàg iad riamh tuilleadh.

Bha Iseabal réidh riarachta; glagaidh chòir a rinn pòsadh a cheart cho dona ri Anna, ach a thaobh 's gu robh i ìosaidh-òsaidh 'n a nàdur cha do chuir am pòsadh sìos no suas i. An uair a shiubhail an duine—duine nach robh idir laghach rithe—is e na thubhairt i, "Tha mi cinnteach gu robh esan cho toileach falbh bhuan 's a bha mise gu'm falbhadh e, ach ole 's 'g an robh e, bithidh mi 'g a ionndrainn." Cha robh uiread bruidhne aig Iseabal idir 's a bha aig Anna; am bitheantas leigeadh i leis an t-seanchas uile a bhi eadar Anna agus mi fhéin, ach a mhàin gu'n cuireadh i a steach facal réidh agus ciùin an dràs 's a ris, mar gu'm biodh i a' gabhail lethseul a peathar air son a bhi cho guineach.

Cuireadh fuar

A' cheud uair a' chaidh mi a dh' ionnsuidh an doruis is e Anna a thàinig thuige. Cha bhiodh e fìor a ràdh gu'n do rinn i mo bheatha, ach co dhiu an déidh dhi ruith d'a teangaidh a thoirt do mhinistearan agus do shagartan agus do Phairisich, thill i a steach gun an dorus a dhùnadh, ag ràdh thar a gualainn, "Faodaidh tu tighinn a steach ma thogras tu, ach chan 'eil sinne 'g ad iarraidh."

Cha robh an cuireadh ro thogarrach, ach ann an leth mionaid thàinig boirionnach leathann a dh' ionnsuidh an doruis agus aibh air a h-aodann mar gu'm biodh fiughair aice rium, "Thig a steach, thig a steach," ars ise, "agus Anna air son seanchas a dheanamh riut is bithidh i anabarrach toilichte t' fhaicinn." (Chual i gu maith an rud a thubhairt Anna rium).

Chaidh mi a steach is shuidh mi ann an cathair a tharruing Iseabal mu choinneamh an teine dhomh, agus i a' feuchainn cho maith 's a b' urrainn dhi ri foluch a chur air coimheachas a peathar. "Tha mo phiuthar," ars' ise, "an impis dol as a rian leis an òinidh, ach tha i cho toilichte thusa fhaicinn 's nach leig i leis an òinidh an toileachadh sin a thoirt bhuaithe, nach 'eil, Anna?"

"Chan 'eil gu dearbh," ars' Anna, "car son a bhithinn-sa toilichte fhaicinn?"

Ma tha thu an dùil, a leughadair, gu bheil an naidheachd so a' dol a chrìochnachadh gu sona mar a bhitheas naidheachdan maithe a' crìochnachadh, no gu robh Anna air a h-ìompachadh, no a cridhe air a thaiseachadh, tha thu air do mhealladh. Lean mi air tadhall orra an dràs 's a ris fad bliadhna gu leth, gus an d' fhàg mi Dùn-éideann, ach cha tàinig as ach gu'm 'b' fheudar do Iseabal barrachd bhreug innseadh, a chur foluch air droch smuaintean agus droch chainnt a peathar, na dh' innseadh i mur bithinn a' tadhall orra idir. Air uairean bhithinn a' smuaineachadh 'n am intinn féin gur e cron a bha mi a' deamh, a réir choslais ag an-tromachadh cionta Iseabal laghach, is bhithinn a' smuaineachadh cuideachd ciod a their am Breitheamh Mór ris an t-seòrsa bhreug a bhiodh i a' deamh, gus sgèimh bòidheach a chur air na rudan ole is guineach a bhiodh a piuthar ag ràdh.

Nigheadaireachd do na naoimh

Là a bha mi ag amharc orra thubhairt mi gu'm biodh e ceart dhuinn ar càirdeas agus ar caidreamh a naomhachadh le ùrnuigh a dheanamh còmhla, agus Facal an Tighearn a leughadh. Anns a' mhionaid thubhairt Anna nach robh dad aice an aghaidh a' Bhiobuill, ma 's e sin a bha mi a' ciallachadh le Facal

an Tighearn, ach nach robh i a' creidsinn ann an ùrnuigh idir. "Ach dean thusa do rogh-ainn," thubhairt i.

Rinn mi ùrnuigh mar a b' fhèarr a b' urrainn mi, ged nach robh e furasda 'n a leithid de shuidheachadh, gu sònruichte agus mi òg agus aineolach. Cha d' thubhairt Anna diog, ach cha deachaidh i air a glùinean. Ach cho luath 's a dh' éirich Iseabal bhàrr a glùinean thòisich i air innseadh dhomh cho gaolach 's a bha Anna air an sgoil Shàbaid 'n a h-òige; nach gabhadh i cumail aise; gu robh mòran de'n Sgriobtur aice air a meomhair, agus gu'm bu chruaidh an gnothuch nach b' urrainn dhi dol air a glùinean a nis, a chionn gu'n robh a lònidh cho dona. Dh' innis i dhomh cho cùramach 's a bha Anna, 'n a caileig, mu leabhar-laoidh a thug a h-athair dhi, agus fiamh an òir air bile nan duilleagan, agus cho gaolach 's a bha i air a bhi cluinntinn mu nèamh agus mu na naoimh ann an trusgain gheala.

"Na 'n do rinn thu uiread nigheadaireachd do na naoimh 's a rinn mise," ars' Anna riumsa, "bhiodh fhios agad gu bheil craicinn shalach fo thrusgain gheala. Anns an t-saoghal so tha a h-uile duine air a shon féin, agus an fheadhainn a bhios a' gabhail orra gur maith leo cor dhaoine eile a leasachadh, sin na cealgairean as mìosa air fad."

Lean i oirre gus nach robh an còrr analach aice, a' cur sìos air na naoimh, agus a' cumail a mach nach robh anns a' mhor-chuideachd de dhaoine ach meirlich agus cealgairean.

Ach rachadh aig Iseabal air mil a thoirt eadhon as na clachan a thilgeadh a piuthar air na naoimh; thubhairt i gu robh Anna cho ceart agus cho firinneach 's nach b' urrainn dhi gun fàs teth a h-uile uair a chluinneadh i iomradh air ole no eucoir.

Ministear còir

Anns na làithean ud bha mise 'n am fhear-cuideachaidh aig an Ollamh Raibeart Blàrach, ministear cho còir agus cho fialaidh agus cho gasda anns gach dòigh 's a bha ann an Eaglais na h-Alba. Dh' innis mi dha mu'n dà sheana bhoirionnach, is chaidh e 'g am faicinn. Chan e mhàin gu'n do thadhaill e orra aon uair, ach chaidh e air ais iomadh uair eile, agus is

iomadh bonn òir a dh' fhàg e aca. Ach bha na b' fhèarr na buinn òir aig Raibeart Blàrach ri fhàgail aig seann daoine bochda; bha aoibh air aodann, agus blàths 'n a chridhe, agus dùrachd 'n a ùrnuighean, a leaghadh cridheachan cruaidh. Ach ma bha, cha d' fhuair e riamh mar astar muillean mìle do chridhe Anna. Bha dùil agam-sa gu'n deanadh ùrnuighean an t-seana mhinistear, agus a' bhàigh nàdurra a bha 'n a chridhe r'a cho-chreutairean, agus am flath a bha 'n a aodann, feum do'n bhoirionnach ud nach deanadh m' ùrnuighean anabuich féin. Ach cha do rinn. Mur d' fhàs i na bu chruaidhe agus na bu chrosda cha d' fhàs i dad na bu chaomhaile, co dhiu 'n a cainnt. Ach is ann do Dhia as léir an cridhe, is faodaidh e bhith gu bheil flùraichean beaga bòidheach a' fàs aig bun stallachan searbhadais ann an cridheachan cuid de dhaoine.

Ach mur do rinn e maith do Anna an t-Ollamh Blàrach a bhi a' tadhall oirre thog e speuran cinn Iseabail, is bhithheadh i ag innseadh dhomh mu na nithean cràbhach agus diadhadh a bhiodh Anna ag ràdh ris. An uair a dh' àicheadh Anna le colg agus le briathran sgaiteach magail nach d' thubhairt ise a leithid de chainnt, theireadh Iseabal rium, "Ma dh' fhaoidhte nach d' thubhairt uile gu leir, ach tha fhios agam-sa, a ghaoil, gur e sud a bha i a' faireachduinn 'n a chridhe; tha Anna cho maith 's nach stadadh i idir a dh' ùrnuigh, na'n leigeadh an lònidh leatha dol air a glùinean.

* * * * *

Dh' fhàg mise Dun-éideann; an ceann greis shiubhail an t-Ollamh Raibeart Blàrach, is chan 'eil fhios agam ciod a' chrioch a bha aig an dà sheana bhoirionnach ud. Dh' fheòraich mi umpa uair-eigin de'n mhinistear ùr, ach cha b' aithne dha iad; theagamh gu robh iad marbh.

Cha chuireadh e ionghnadh orm, air là a bhreitheanais, guth Anna a chluinntinn, a' faotainn coire do'n Bhreitheamh Naomh air son na roinne a bha air a dheanamh air na caoraich agus air na gabhair, eadhon ged bhiodh i féin am measg nan caorach, ach ged bhiodh Iseabal air a cur air an làimh chlii tha mi cinnteach nach cluinnteadh bhuaipe gearan air a' cheartas a chuir ann i.

Ministearan Uidhist a Tuath

ANNS an àireamh mu dheireadh chuir mi sìos ainmean nam ministearan a bha ann an Cill Mhoire; anns an àireamh so bu mhaith leam ainmean nam ministearan a bha ann an Truimiseagarraidh a chur sìos.

Bha seann eaglais Shannd air a h-ainmeachadh air Calum Cille.

1806. Uilleam Arbuckle, M.A.; bha e air a shuidheachadh mar mhissionaraidh an Sannid agus an Sollas an 1806; an ceann sheachd bliadhna chaidh e do Uidhist a Deas, agus 'na dhéidh sin do Chill Mhoire, ach cha ruigear a leas an còrr a ràdh uime, oir bha e air ainmeachadh anns an àireamh mu dheireadh.

1815. Fionnladh Mac Rath, M.A.; bha e air a shuidheachadh mar mhissionaraidh an 1815, ach an ceann trì bliadhna chaidh e do Chill Mhoire. Bha cunntas air anns an àireamh mu dheireadh 1819.

Iain Lees, M.A.; Leòdhasach a rugadh ann an Steòrnabhagh; bha e air a shuidheachadh an Sannnd mar mhissionaraidh, ach chaidh e do Chàirinuuis an 1822. 'Na dhéidh sin bha e 'na mhaighstir-sgoil an Lunnainn, ach thàinig e air ais do Steòrnabhagh an 1844, far an robh e air a shuidheachadh mar mhinistear. Phòs e nighean do Chaiptean Ailean Camshron, an Loch-na-madadh, a bha 'na bhàilidh aig a' Mhorair Dhòmhnallach an Uidhist a Tuath. Bha trìuir mhac aige, fear dhiubh Seumas, Sir Seumas Camshron Lees, K.C.V.D., D.D., LL.D., a bha ann an Eaglais Ard, Dhùn-éideann, aon de na ministearan a b' urramaiche an Albainn 'n a linn.

1824. Uilleam Mac Cuinn; mac do Sheumas Mac Cuinn a bha 'n a mhinistear an Cill Mhoire. Shiubhail e gu maith òg an 1834.

1835. Tormod Mac Leòid; Sgitheanach a bha air oileanachadh an Oil-thigh Ghlaschu. Bha e greis 'na mhissionaraidh am Bail-an-t-salainn m' an deachaidh e do Thruimisgearraidh. Chaidh e leis an Eaglais Shaoir an 1843. Phòs e nighean do'n Dotair Bhàn, a bha 'na bhàilidh aig a' Mhorair Dhòmhnallach anns an eilean Sgitheanach, is bha teaghlach mór aige, seisear mhac agus coignear nighean. Fhuair cuid dhiubh air an aghaidh gu maith anns an t-saoghal, is chùm iad cuimhne air làithean an òige an Uidhist, agus air seann eòlach.

1844. Dòmhnall Dòmhnallach; bha e an toiseach 'n a mhissionaraidh am Beinn-na-faoghla; air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1844, ach chaidh e do sgrì Allmhaigh am Bàideanach, an 1854, far an do chaochail e an 1879.

1855. Iain Alasdair Mac Rath; Uidhisteach a rugadh ann an Bhàlaigh; an 1859 chaidh e do Chill Mhoire.

1859. Dòmhnall Dòmhnallach; rugadh an Uidhist e; air oileanachadh an Dùn-éideann; chaidh e an sin do Chanada far an robh e greis os cionn coimhthionail; á Canada thàinig e do Thruimisgearraidh far an d' fhan e ceithir bliadhna; chaidh e do Shléite an 1863, ach sia bliadhna 'n a dhéidh sin chaidh e air ais do Chanada. Bha e pòsda, is bha trìuir chloinne aige.

1864. Niall Iain Mac Guaire; mac maighstir-sgoile a rugadh an Uidhist-a-Deas; bha e greis an Càirinnis m' an deachaidh e do Thruimisgearraidh; shiubhail e an 1868.

1869. Dòmhnall Mac Gill Eathain; Tirisdeach, an aon Tirisdeach a b' aithne dhomh riamh a bhì air oileanachadh an Obar-Dhea-

thain; á Truimisgearraidh chaidh e do Cholbhasa, agus á Colbhasa do na Hearadh, far an robh e gu 1909.

1873. Uilleam Mac-an-tòisich, M.A.; mac maighstir-sgoile an Diùrinnis anns an eilean Sgitheanach; air oileanachadh an Cill-Rimhinn; air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1873. An 1877 chaidh e do Sgibinnis, an Cinn-tìre, agus á Sgibinnis chaidh e do Thòrasaidh, an Muile, far an do chrìochnaich e a mhinistrealachd 'n a sheann duine o chionn beagan bhliadhnanach. Fad ùine mhòr bha e 'n a chléireach aig Cléir Mhuile.

1878. Uisdean Dòmhnallach; bhuineadh e do Bheinn-na-faoghla; bha e greis 'n a mhaighstir-sgoile am Barraidh, m' an deachaidh e do Loch Baoghadaill 'n a mhissionaraidh. Bha e air a shuidheachadh am Beàrnaraidh an 1852, agus an Truimisgearraidh an 1878, far an do shiubhail e an 1888.

1888. Fearchar Mac Rath, M.A.; rugadh e an Cill-Mhìcheil, am Banbh; bha e air oileanachadh an Dùn-éideann; fhuair e cead-searmonachaidh bho Chléir Inbhir-pheofharan; bha e greis 'n a mhissionaraidh an Caol-Acain agus an Dun-bheagain m' an robh e air a shuidheachadh an Truimisgearraidh. A Truimisgearraidh chaidh e do Ghleann Garaidh an 1889, agus a Gleann Garaidh chaidh e do Ghleann Urchaidh, an Cléir Lathurna, an 1894, far an do shaothraich e agus an do leig e dheth uallach na sgìre bho chionn beagan bhliadhnanach. Tha e nis a' cur seachad feasgar ciùin a làithean an Tigh-an-droma.

1890. Alasdair Gramnd; Leòdhasach a bha e air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1890; chaidh e do Bheàrnaraidh an 1904, agus á Beàrnaraidh do sgrì Hinipol, an Tiriodh, an 1913, far an do shiubhail e trì mìosan an déidh dha dol ann. Bha e pòsda, is bha ceathrar nighean aige.

1904. Tormod Laing; rugadh e an Uidhist a Tuath; bha e air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1904; an 1912 chaidh e do Bharabhas, an Leòdhas; á Barabhas chaidh e do Steisela, anns an eilean Sgitheanach, far a bheil e a nis.

1913. Iain Mac Gill Eathain; leth Thirisdeach a rugadh ann an Tobar-Mhoire; an déidh dha bhì an Oil-thigh Ghlaschu chaidh e do Chanada far an d' fhuair e cead-searmonachaidh; thàinig e air ais is bha e air a shuidheachadh am Poll-iù an 1911; an 1913 chaidh e do Thruimisgearraidh; á Truimisgearraidh chaidh e do Chill-Fhinnchain, am Muile an 1914; an 1916 chaidh e do Chill Mhoire anns an eilean Sgitheanach; an 1922 chaidh e gu coimhthional anns na h-Innsibh an Iar, ach an ceann dà bhliadhna thàinig e air ais do Shròn-ant-Sithein; á Sròn an t-sithein chaidh e do 'n Apuin an 1927.

Bha eaglais Thruimisgearraidh falamh fad uine mhór an déidh 1914, ach bha missionaraidhean air an cumail innte.

* * * * *

Ministearan na h-Eaglaise Saoire agus na h-Eaglaise Saoire Aonaichte

Uidhist a Tuath

1843. Tormod Mac Leòid; dh' fhàg e Eaglais na h-Alba an 1843, is fad beagan bhliadhnanach bha muinntir na h-Eaglaise Saoire an Uidhist uile air a chùram, le còmh-nadh cheistearan.

Bha eaglais agus Manse air an togail an 1858, agus tigh-coinnimh an Sollas an 1893.

1884. Uilleam Mac Fhionghuin; bha an eaglais falamh trì bliadhna bho 1881 gu 1884, ach an 1884 bha Uilleam Mac Fhionghuin, Sgitheanach, air a shuidheachadh innte. Bha e am Baile-a-Chaolais m' an deachaidh e a dh' Uidhist; á Uidhist chaidh e do Ghleann Moireasdan an 1891, agus á Gleann Moireasdan chaidh e do Gheàrr-loch an 1894. An uair a chaidh an eaglais Shaor agus an eaglais U.P. còmhla dhealaich e riu.

1892. Iain Mac Leòid; Hearach a bha greis ann an Canada, ach bha e air a ghabhail a steach do mhinistrealachd na h-Eaglaise Saoire an 1889, agus air a shuidheachadh an Uidhist a Tuath an 1892.

1920. D. Friscale, 'na fhear-cuideachaidh le Iain Mac Leòid.

1927. Donnchadh Mac a Phearsoin. Leig e dheth uallach na sgìre an 1934.

Càirinnis

Bha Càirinnis agus Uidhist a Tuath 'n an aon choimhthional bho 1849 gu 1854; an 1854 bha e air a dhealachadh ri Uidhist a Tuath, agus air a chur còmhla ri Beinn-na-faoghla agus Loch-nam-Madadh, ach an 1869 bha e air a chur air thigheadas dha féin. Bha eaglais agus Manse air an cur suas aig a' Chlachan an 1890, is tigh-coinnimh agus tigh-missionaraidh an Loch-nam-Madadh bliadhna no dhà 'n a dhéidh sin.

1869. Iain Mac Rath; bhuineadh e do Ghleann Seile; dh' fhàg e Càirinnis an 1871 is chaidh e do Dhiùrinnis anns an eilean Sgitheanach. Chaochail e an 1900.

1873. Dòmhnall Mac Gill Eathain; bha an eaglais falamh dà bhliadhna, gus an robh e air a shuidheachadh an 1873; an 1890 fhuair e fear-cuideachaidh. Chaochail e an 1892.

1893. Anndra Mac Phàrlàin Mac Ailpein; bhuineadh e do Thairbeart, Chinn-tìre; shiubhail e 'n a dhuine òg an 1897.

1897. Eòghan Mac Gill Iosa; bha e an Ath Tharcuil m' an deachaidh e do Chàirinnis an 1897; chaochail e ann an Echt, an 1938.

1914. Donnchadh Mac an t-Saoir; thainig e do Chàirinnis á Eadar-dha-chaolas; an 1925 dh' fhàg e Càirinnis is chaidh e do'n Mhorairne, agus as a' Mhorairne chaidh e do Ghleann Seile an 1930.

1925. Calum Mac Gill Iosa; mac Ceisteir an Uidhist; bha e air a shuidheachadh an Allt-na-heirbhe an 1910; an Sildeag an 1919; an Diùrinnis, anns an eilean Sgitheanach, an 1921; an Càirinnis an 1925. Chaochail e an 1933.

Litir mu sgrìobhadh Gàidhlig

URRAMAICH,

Leugh mi le deagh aire na sgrìobhadh agaibh mu litreachadh na Gàidhlig agus is maith duinn fhios a bhith againn air a' chleas a tha aig duine tha o mhios gu mìos agus o bhliadhna gu bliadhna ris an litreachadh sin. *Thuir sibh e*, an uair a thuir sibh è, nach 'eil an ceartachadh facal beag Gàidhlig an sid agus an so ach rud beag, ach gur ann a tha bhochdainn ann cho beag agus a tha dol againn air a leughadh de Ghàidhlig is fhiach a leughadh. Chan 'eil na tha mise sgrìobhadh de Ghàidhlig mór; ach tha mi a' sìor-leughadh Gàidhlig, a h-uile pìoc air an ruig mi an Albainn, ach dh' fhàgadh sin mi air bheagan leughaidh ùr an Gàidhlig mur b'e gu bheil mi a' sìor-fhaotainn leabhraichean Gàidhlig á Eirinn, iomadh seòrsa, agus rogha agus tagha sgrìobhaidh air roinn mhaith aca. Agus tha mi a' mothachadh so, nach

'eil na sgrìobhadairean Eireannach idir a' bristeadh an cridheachan mu dé is lagh mu'n bheagan cainnte a dh' fhaodadh a bhith air a deagh sgrìobhadh an dòigh no dhà; agus rud eile mhothaich mi, gu bheil daoine a' sgrìobhadh an cuid cainnte an Eirinn mar a tha i aca fhéin, muinntir na Mumhann mar a tha i aca mu dheas, agus muinntir an Connachtaibh mar a tha i aca an iar, agus muinntir Tir Chonaill mar a tha i mu thuath; agus cha do mhill sin iad. Tha e duilich a thuigsinn car son a thigeadh air "ceanntar" air bith aca a chaochladh a dheanamh. Agus gabhaibh mo leth-sgeal, ach chan 'eil mi idir riarichte gur ceum gliocas e oidheirp a thoirt air fìor-Leódhasach a chumail ri cainnt, no ri sgrìobhadh, "Caraid nan Gàidheal," no ris an dòigh-sgrìobhaidh a bha aig an Ollamh Gilleasbuig Mac-a-Chléirich, an Cill-mhàillidh.

Tha fhios agam gu bheil cainnt mhìn, bheag,

bhréagha, air a labhairt an caochladh àiteachan air a' Ghàidhealtachd nach 'eil daoine a sgrìobhadh air son paiper no leabhar, agus eagal orra nach 'eil i "ceart," ach is i thà ceart, agus a bhà riamh ceart. Agus faodaidh mi aideachadh, mar is eòlaiche tha mi dol air dé is Gàidhlig an Eirinn gur ann is motha mo dhearbh-bheachd gur mór a' bhochdainn dhuinne a bhith seachnadh na mion-chainnt choitcheann air ghaol a bhith air ar combhachumadh gu h-éigineach ris an fhìor-bheagan dé nuadh rosg Gàidhlig a tha cheana clò-bhuailte 's an tìr so. Agus ma chaidh aig beagan dhaoine air éirigh saor as an t-saothair sin is bochd nach deanadh an t-iomlan e. *Ach is beag eadhon a' cheist sin an coimeas ris a' bhochdainn is motha buileach, gu bheil Gàidhealtachd Alba a' tuiteam na mìrean as an t-sealladh.*

Bu mhath leam so a chur thugaidh á leabhar Eireannach a fhuair mi an 'dé, agus a leugh mi uile an dé, "Mise agus an Comradh" a sgrìobh an sàr-uasal a bha 'na Ollamh Nuadh-Ghàidhlig an Colaiste na h-Ollsgoile am Baile Àtha Cliath, Dùbhhglas de h'Íde, D.Litt., LL.D., M.R.I.A., agus chan 'eil beò is eòlaiche air an dearbh chuspair na e.

Cuiream dreach Albannach air.

"Na'm bu mhiann leis an uair sin litreachadh na Gàidhlighe mholadh dh' fhaodadh e ràdh gu'n robh e fada na's simplidhe agus na's so-thuigsinniche na a' Bhéurla, agus fìthead uair na's riaghailtiche.

Air mo shon fhéin feumaidh mi aideachadh gu bheil lethcheud facal, de na facail is cum-

anta 's an teangaidh, nach labhrar mar sgrìobhar iad, mar *dearbhrathair, deirbhshùr, aghaidh*, agus càch. Ach an déidh teachd a steach orra so, do dhuine, cha bhith mórán trioblaid eile air, oir labhrar na facail eile gu ìre bheag mar a litrichear iad, agus bu duilich litreachadh a sholar a bhiodh cho urramach sin do'n Ghàidhlig agus a tha an litreachadh a tha againn a nis. B' e Muiris a cheud fhèar a labhair an aghaidh a' chriochnachadh a tha air briathran àraidh mar "*árdughadh*" "*beannughadh*" agus càch, agus tha a' chuid is motha de sgrìobhadairean 'ga leantainn a nis anns a' cheist sin. Tha mi fhéin eadar dhà chomhairle co aca a sgrìobhas mi "*litriughadh*" na "*litriú!*" Tha eagal orm nach bidh mise an còmhnuidh air an aon chomhairle! Tha litreachadh na Gàidhlighe fada na's mì-chinntiche agus na's mì-riaghailtiche a nis na bha e. An uair a bha mi òg lean mi litreachadh a' Cheitinnich agus litreachadh an *Teagaisg Chriosduighe* le *Mac h'Eil* agus litreachadh a' Bhìobuill, ach a nis chì mi an uidhir sin de mhodhaibh litreachaidh aig luchd sgrìobhaidh an latha 'n diugh nach léur dhomh e' àite a bheil mi. Tha fhios agam fhéin nach sgrìobh mi an còmhnuidh am facal ceudna air a' mhodh ceudna, agus so an t-àite ceart dhomh, theagamh, leth-sgeal a dheanamh air a shon."

Cha robh latha riamh aca an Eirinn le leabhraichean Gàidhlig mar a tha e aca nis. Tha leabhraichean ùra aca o sheachdain gu seachdain, agus nach maith dhaibh fhéin sin?—Mise,

CALUM MAC GILLEATHAIN, Drochaid-Chonainn.

Ceòl a Chridhe

CREID mi, cha tig stoirm no gailliomn
As an adhar, deas no tuath,
Mar a dh' éireas anns an anam,
'Nuair a shéideas carraid chruaidh.

Annad féin tha 'n ceòl a ghluais thu
Air a luasgadh leis an teud;
Gleus gu tuireadh, 's gleus gu luathghair,
Fuaighte riut 's gach àit an téid.

Ceòl o'n d' fhuair thu gach ni luachmhor
Ris a bheil gach buaidh an sàs;

Ceòl ad chridhe, ceòl ad chluasan
Fad do chuairt o d' bhreith gu d' bhàs.

An ceòl as binne 's eòl do 'n fhilidh,
Cha tog plob no fiodhall suas;
An ceòl thig uairean anns a' chridhe,
'S nach gabh liobhairt anns a' chluais.

Chaidh an ni so thar do thuigse!
Bheil thu tuigsinn ni fo 'n ghréin?
Ciod an stéidh air an do chluich mi?
Chluich air t' fhaireachdainnean féin.

D. M.

Fianuis a' Chreidmhich

LEIS AN OLLAMH CALUM MAC GILL-FHINNEIN, NACH MAIREANN

“*Tha sinn air ar turus a chum an àite mu'n dubhairt Dia, Bheir mi dhuibh e; thig thusa maille ruinn agus ni sinn maith dhuit.*”—AIREAMH X. 29.

SO mar a labhair Maois ri Hobab. Bha fhios aige gu maith co ris a bha e a' labhairt, agus air an fheum a bha aige air an earail. Bha fhios aige air feabhas a' bhathair a bha e a' moladh, agus air an aobhar sin bha dùrachd spioradail leis an earail.

Is e sochair mhór a tha ann do dhuine maith a bhi moladh an Tighearna do dhaoine eile. Agus ma ni e sin faodaidh e a bhi cinnteach nach bi Dia an déidh làimhe le ghràs no le bheannachd.

Is dòcha nach bi e furasd dhuit mórán a ràdh chum an creideamh a mholadh do chàch. Chan 'eil fhios an urrainn duit facl idir a ràdh, ach nach maith nach e an teanga an aon bhall leis am faod duine labhairt ri cridhe agus ri coguis a cho-chreutair! Chan e mhàin nach e sin an aon dòigh, ach chan e idir an dòigh as buadhaiche air am faod duine fianuis a thogail air taobh Chrìosd. Tha feum air daoine aig a bheil eòlas agus comas-labhairt, is tha iad air uairean ro-fheumail ann an sgrì, ach is feumaile gu mór daoine ciùin diadhaidh nach fosgail am beul, ach a tha gluasad cho faisg air Chrìosd 's gu'n can a h-uile duine, “Nach iad a tha coltach ri Chrìosd!”

An uair a tha duine a' moladh Chrìosd le ionracas a bheatha, faodaidh tu a ràdh gur e a tha ann *searmon* air a sgeadachadh am fuil 's am feòil, a tha labhrach an cliù agus an gnìomh, agus a tha a' deanamh sgeòil as ùr gach là air gràdh cruth-atharrachaidh Dhe do oighreachan ifrinn.

Ghluais trì nithean móra Maois gus an earail ghlic ud a thoirt air Hobab:

1. “*Tha sinn air an t-slighe Cheart,*”

“Tha sinn air ar turus a chum an àite mu'n dubhairt Dia: ‘Bheir mi dhuibh e.’” Ma's maith beachd a ghabhail air slighe, bi cinnteach as a ceann-uidhe. Tha seòrsa de rathad ann ris an can na Frangaich *cul de sac*, no mar dh' fhaodamaid a chur an Gàidhlig, “màs na seic.” Saoilidh mi gur e dealbh a tha 's an fhacal; tha seic an sud 'n a sineadh air an talamh agus i falamh. Tha luchag a' snotail mu beul, agus tha i a' gabhail a steach, is

uisge air a fìaclan, an dùil ri banais, ach an uair a tha *brònag* a' ruighinn màs na seice chan 'eil fo a cothrom ach tilleadh air a' chois-chéim cheudna, agus chan e beannachd a tha i toirt air a saothair. Bheil fhios a bheil daoine ann a tha triall air rathad “màs na seic?” Is iadsan a thà air an dòigh. Tha an dòchas làidir is an dùil ri fleadh is fearas-chuideachd aig a' cheann-uidhe. Ach bidh màs na seice cho falamh dhaibhsan agus cho dìonach cuideachd 's a bha e air choinnimh na luchag, agus chan e a' ghlòir as fheàrr a bhios aca tighinn air ais. Bi cinnteach as do cheann-uidhe!

Tha ròidean eile ann agus tha iad réidh còmhnaid fo'n chois, agus tlachdmhor do'n t-sùil, ach is ann a tha iad a' treòrachadh do'n mhonadh, agus a' tighinn gu crìoch an àite fàsaid. Faodaidh monadh a bhi breagha gu leòr, ach air cho breagha 's gu'm bi e, cha dèan duine a dhachaidh ann le dheòin. Faodaidh am monadh as breagha tionndadh gu bhi cho uamhalta fiadhaich 's nach toir am beò as ach am fiadh-bheathach is biasdan snàigeach. Cha leòr do shlighe a bhi ruith car greis troimh dhùthaich àlainn is troimh fhearann tlachdmhor, ma 's e fàsach falamh làn ulfhartaich as ceann-uidhe dhi. Bi cinnteach á ceann-uidhe as fhiach an t-saothair!

Is e a tha an so slighe a tha dèanamh ball dìreach air oighreachd shìornuidh: “àite mun d' thuir Dia: ‘bheir mi dhuibh e.’” Chan 'eil i glé fhrasad a coiseachd: is an àmhghaireach gu leòr a tha i glé thrìc. Ach ged tha sin fìor chan 'eil ceum dhi nach 'eil Dia fhéim a' gabhail a' cheum-toisich, agus 'n a fhear-dìon air an taobh chùil. “Oir gluaisidh an Tighearna roimhibh, agus cuairtichidh Dia Israeil sibh air an taobh chùil.”

Is e cheisd mhór, is a' cheud cheisd, a thaobh rathad sam bith: an e an rathad ceart—an e so an rathad ceart a dh'ionnsaigh an àite mu'n d' thuir Dia: “Bheir mi dhuibh e?” Chan e idir: A bheil e furasd no duilich—buan no goirid—cas no còmhnaid? Ma tha thu air an rathad cheart, co dhiùbh tha do cheum luath no mall, fann no suigeartach, tha h-uile ceum 'g a do thoirt na's fhaighe air ceann-uidhe nan naomh.

Agus biodh fhios agad nach 'eil roghainn anns a' chuis. Chan 'eil ann ach *aon* rathad a tha trèarachadh a chum a' Bhaile Naoimh. Chuala mi searmon mór comasach aon uair air "An dà gheata dheug" a chunnaic Eoin air an Ierusalem Naomh. Thuir an searmonaiche mórán a bha fìor agus oideachail. Labhair e gu cothromach air cumadh a' bhaile: ceithir chearnach, agus trì geatachan air gach taobh dheth, nì tha teagasg dhuinn nach 'eil àirde as an tig sluagh nach 'eil geatachan air a' bhaile fa'n comhair. Agus a thuilleadh air an sin, nach 'eil gnè dhuine nach fhaod a rathad a dheanamh a dh'ionnsaigh Nèimh. Tha sin uile fìor agus gidheadh chan 'eil ach an *aon* rathad air an urrainn aon pheacach a sliغه dheanamh eadar Baile an Léir-sgrios agus an Ierusalem Naomh. Tha an rathad sin a' gabhail dìreach troimh theis-meadhan Chalbhari—"sliغه nuadh agus bheò." Is e Iosa Crìosd an aon sliغه sin, oir nach d'fhuir e fhéin: "Is mise an t-sliغه?"

Chan e an aon dòigh air a bheil daoine air an *dùsgadh*. Smaoinich air Sacheus agus air Pòl, no air Nicodemus agus air Lidia. Cha chòrdadh iad idir mu'n *dùsgadh*. Ach chan ionnan dùsgadh agus a bhi anns an t-sliغه. Fhuair Simon dùsgadh, ach an robh e ann an Crìosd? Ma tha neach ann an Crìosd tha e anns an t-sliغه: mur 'eil neach ann an Crìosd chan 'eil e anns an t-sliغه. Is e Crìosd an *aon sliغه* eadar staid peacaidh agus staid tearnaidh. Feuch gu bheil thu air an t-sliغه cheart.

2. "Tha sinn 's a' chuideachd cheart."

"Labhair an Tighearna maith a thaobh Israeil," agus cha ghabh e aithreachas as a chaoidh.

"Oir Iàcob fòs do roghnaich Dia,
'N a thrèacair mhóir dha féin:
Dha féin mar ionmhas is mar sheilbh,
Do thagh e Israel." (*Salm* 135, 4.)

Is beannaichte an sluagh a roghnaich Dia mar oighreachd dha féin. Is beannaichte a bhi dhiùbh agus 'n an cuideachd. Sud far a bheil an sluagh *sona*, agus sin air son aobhar no dhà: (1) Tha iad 'n an sluagh air leth. "Cò tha cosmhail riut?"—chan 'eil an samhail air uachdar na talmhainn. Chan 'eil iad ann a tha cho uasal is gidheadh cho iriosal; cho bochd is gidheadh cho saobhir; cho anfhann is gidheadh cho curanta.

"Tha mi bochd 's a ghnàth làn saobhris,
Brònach 'n a mo chonn 's làn aoibhnis,
Bacach leòinte 's mi làn choimhliant,
Mall 's a' ruith gu teann le cabhaig:
An seann duin' 'g am fhàgail daoibhir,
'S e 'n duin' òg mo shaoibhreas falaicht."

(2) Tha iad 'n an sluagh a chaidh a shaoradh: "O shluagh a chaidh a shaoradh leis an Tighearna." Tha an t-saorsa sin 'n a nì cho mór 's cho glòrmhor 's nach 'eil e an comas neach air bith cainnt a chur air. Tha siorruidheachd de shonas anns an fhacal, is nach fhuilear do Dhia an t-siorruidheachd gu léir a chum lànachd brìgh an fhacail a chur an seilbh an anama, "Chan fhaca suil, agus cha chuala cluas, agus cha d'fhàinig ann an cridhe duine, na nithean a tha Dia ag ullachadh dhaibhsan aig a bheil gràdh dha." Cò nach dèanadh gairdeachas le aoibhneas air dol thar labhairt is làn de ghloir, 's a bbi air *àireamh* na cuideachd bheannaichte, a tha air an sloinneadh air Dia nan gràs agus a' ghràidh—*a' chuideachd as fheàrr*.

3. "Tha Feum againn air a chéile."

"Ni sinn maith dhuit" agus "bidh tu dhuinn an àite sùilean." Tha feum aig daoine air a chéile, is an aghaidh air an t-siorruidheachd. "Ni sinn maith, dhuit," arsa Maois ri Hobab, duine tùrail toinisgeil, ach duine a bha 'n a choigreach air Dia nan gràs. Agus fhad 's a bha e 'san t-suidheachadh sin cha b'urraim a chor air fheabhas a bhi ach truagh. An d'fhuair thu blas air milseachd a ghràis? Feuch nach cleith thu e. An uair a fhuair thu sin fhuair thu sochair as luachmhoire na 'n t-òr—sochair maith siorruidh a dheanamh do'n duine tha aineolach air Dia. Faodaidh e bhi cho ealanta easgaidh an dleasdanasan an latha ris a' chailteanach, ach a cheart cho aineolach ris 'san treas caibdil deug thar an da fhichead a dh'fhaidhdeireachd Isaiaih. Soilleir dealrach 's mar a tha an raon sin tha e cur feum air facal seòlaidh uait. Gabh air làimh e, mar a rinn Philip air a' chailteanach, agus thoir leat e gu bonn a' Chroimn-cheusaidh. As an sin théid e "air aghaidh le gairdeachas."

Tha sinn a' cur feum cuideachd air tùr agus toinise gach Hobab a tha 'san sgìre. O, nach tigeadh iad maille ruinn! An sin, air dhaibh iad fhéin a thoirt *air tus* do'n Tighearna, bhiodh iad dhuinne an àite sùilean—daoine 'san tùr 'san toinise air a choisrigedh chum leas agus buannachd aobhar Dhé anns an t-saoghal. Còmhla ris gach firinn mhór spioradail a tha 'san iomradh air long-bhriseadh an Abstoil, tha firinn shonraichte anns na briathran a thuir Pol ris a' cheannard-ceud, is e gabhail ealla ris na maraichean a' feuchainn ri goid air falbh leis a' bhàta bheag: "Mur fan iad sin 'san luing chan 'eil e an comas duibh a bhi air bhur teasairginn." *Tha sinn a' cur feum air a chéile!*

"Agus tarlaidh, ma théid thu maille ruinn, seadh tarlaidh, ge b'e maith a nì Dia dhuinne, gu'n dean sinn an maith ceudna dhuitse."

Aig an Uinneig

Aisling na Beatha

SIN an t-ainm a thug Seumas D. Mac Dhonnchaidh do leabhar a sgrìobh e, leabhar a tha air a chur a mach am Beurla le beannachd an Ollaimh Ro-Urramaich, Lachlainn Mac Gill-Eathain Watt, a tha ag ràdh uime air a' chlàr-thoisich, "So leabhar a thàinig a mach á cridhe Gàidheil, a bha a' cumhneachadh agus a' meòmhrachadh air na làithean a dh' aom, am feadh 's a bha e a' seòladh air Seachd Cuantan an Domhain. Chuir e gaol a chridhe anns an leabhar so; leabhar a gheibh àite dha féin."

Cha bu mhisd an leabhar a bhi na bu ghiorra na tha e. An uair a tha thu ag éisdeachd ri duine ag innseadh naidheachd, is maith leat gu'n cumadh e dìreach air a cheum, gun tionndadh a dh' ionnsuidh na làimhe deise no na làimhe clìthe, ach air uairean tha an naidheachd anns an leabhar so a' stad am meadhon a h-innsidh gus cothrom a thoirt do'n ùghdar iomradh a dheanamh air Fionn agus air Oscar agus air seann sgeulachdan eile air a bheil gaol aige. Bu mhaith leis sgeulachdan a dhaoine a chumail air chuimhne, na sgeulachdan a bha air an innseadh anns na tighean-ceilidh an Rainneach agus an Gleann Lìomhunn anns na seann làithean. Tha àileadh cùbhraidh nan seann làithean sin ri fhaotainn air gach duilleig de'n leabhar.

Tha naidheachd ghrrinn ann, a ghabhadh deagh innseadh a dheanamh oirre, mu mhinistear òg, Ailean Mac-an-Rothaich, a rugadh anns a' Ghleann-dubh (gleann-gaol an ùghdair), a dh' fhàg eaglais 'aithrichean agus a chaidh a steach do'n eaglais Shasunnaich, air ghaol raon farsuing fhaotainn anns an oibriceadh e. Tha e air innseadh, ceum air cheum, mar chaidh dha, an soirbheachadh a bha aige an toiseach agus an àmhghar a dh' fhuiling e air a' cheann mu dheireadh a chionn nach robh a theagasg no fhianuis a' freagairt air maithean agus cumhachdan an t-saoghail. Anns an naidheachd gheibhear dealbh air iomadh duine gasda; athair a' mhinistear òg; Dòmhnall Mac Fhearghuis, maighstir-sgoil a' Ghlinn Dhuibh; an t-Easbuig Allenby, a bha mar athair dha; Màiri ghaolach, nighean an Easbuig, a phòs e agus a thug e leis dhachaidh do'n Ghleann Dhubh; Ioseph Mac Dhaibhidh, saor maith agus duine neo-eisio-maileach a dh' fhàg an Gleann Dubh agus a chaidh a dh' iarraidh an fhortainn do mheadhon Shasunn, far an do thachair e féin agus Ailean Mac-an-Rothaich air a chéile; Iseabal Chaim-beul, boirionnach deanadach, dileas, aig an robh teanga gheur leis am biodh i a' toirt sgràillidhean searbha air leisgearan agus air daoine gun sgoinn; tha iad sin agus feadhainn

eile air an tarruing le Mghr Mac Dhonnchaidh le suil agus le làmh choibhneil. Am measg nan naidheachdan beaga a gheibhear anns an leabhar, air am filladh mu'n naidheachd mhór, faodaidh mi an té so innseadh. "Bha e air a ràdh anns a' Ghleann gu'm biodh am foirbheach "a' faicinn sheallaidhean;" gu'm biodh an Diabhol a' tighinn chuige, a dh' iarraidh air an tuilleadh cothrom a thoirt dha. Ach cothrom no cothrom cha tugadh am foirbheach do Shatan. Air chùl tigh an fhoirbhich bha badan coille far am biodh Satan agus e féin a' gleachd r'a chéile, agus air uairean bhiodh an gleachd cho cruaidh agus an glaodhach cho àrd 's gu'm biodh treabh-aiche an fhoirbhich a' cur a chinn fo'n aodach anns an leabaidh leis an eagal, gus nach mór nach biodh e air a thacadh le cion analach. Ach ged bha cridhe an treabh-aiche air chrith leis an eagal bha uiread càile aige air Sàtan fhaicinn, agus cò ris a bha e coltach, 's gu'n do chuir e roimhe gu'n streapadh e do thé de na craobhan ann an dorchadh na h-oidhche a dh' fhaicinn agus a dh' éisdeachd ri Sàtan agus a mhaighstir a' dol am bad a chéile. Is ann mar sin a bha; chrup e e féin 'n a ghurrach casa-gòbhlach air meanglan làidir; an ceann greis faicear an dithlis a' teannadh dlùth air a chéile is chuinnear argumaid agus connsachadh teth eatorra. Bha iad a' sràideam-achd air an ais agus air an aghaidh, a' fàs na bu teoha agus na bu teoha 'n an còmhstri, ach air dheireadh thall, 'nuair a bha an t-àm a' tarruing dlùth aig am feumadh an Diabhol falbh, sheas e fo'n chraoibh anns an robh an treabh-aiche air farchluais, is thubhairt e ris an fhoirbheach le frionas agus le caise, "A dhuine dhannarra agus neo-reusonta, dhiùlt thu dhomh a h-uile nì a dh' iarr mi ort an nochd, ach m' am falbh mi thoir dhomh an t-eun a tha air spiris anns a' chraoibh so," agus e a' sìneadh a chorraig air a' mheanglan a bha an treabh-aiche casa-gòbhlach air. Bhrùchd fallus fuar a mach air gach pòr ann an corp an treabh-aiche; dh' fhàg a thùr 's a chainnt e, is dh' fhàs e cho lag 's gur gann a b' urrainn dha greim-bàis a chumail air a' mheanglan. Anns a' chàs chruaidh anns an robh e, thòisich e air ùrnuigh; ag ùrnuigh nach toireadh am foirbheach thairis e do nàmhaid anama. Ach cha robh facal a' tighinn á beul am fhoirbhich. An sin thubhairt an Diabhol a ris, "Tha thu a' toirt an eòin dhomh, nach 'eil!" Dhùin an treabh-aiche a shùilean, agus e a' saoilinn gu robh e a nis ullamh, ach an uair a chual e am foirbheach ag ràdh, "Cha toir mise dhuit, a Shatain, rud air bith nach leam," ghlac e misneach is dh' fhosgail e a shùilean, is chunn-

aic e an Diabhol a' dol as an t-sealladh ann an lasair uaine, ach dh' fhàg e 'n a dhéidh àileadh pronnais a bha eagallach."

B' fhada o chéile an togail a fhuair Màiri Allenby agus muintir a' Ghlinne anns an d' thàinig i a chòmhnuidh, ach ma bu mhaith leat fhios a bhi agad, a leughadair, ciamar a chaidh dhise agus do Ailean am measg a dhaoine-san, chan 'eil agad ach an leabhar so a leughadh. Tha e air a chur a mach le *Williams agus Norgate*, an Lunnainn, agus a' cosd leth-ghini. Ach chuala mi gu bheil e ri bhi air a chur air a' mhargadh as ùr le Alasdair Mac Labhrainn, an Glaschu.

Homer an Gàidhlig

Tha iomadh là o nach do leugh mise sreath de bhàrdachd Homer, agus an d' fhuair mi leabhar ùr bho chionn ghoirid anns a bheil an ranntachd anns an do chuir an t-Ollamh Eòghan Mac Lachlainn cuid de bhàrdachd Homer an Gàidhlig.

Tha an leabhar air a chur a mach air chosdus agus le ùghdarras Oil-thigh Obar Dheathain, le cuideachadh bho Airgiod Charnegie agus Airgiod Chattriona Nic Caoig, agus air a dheasachadh le Iain Dòmhnallach, M.A., a tha teagasg Gàidhlig anns an Oil-thigh. A thuilleadh air oched Duain de'n Iliad aig Homer air an tionndadh gu Gàidhlig, tha a h-uile crioman eile de bhàrdachd Eòghain Mhic Lachlainn ri fhaotainn anns an leabhar so, is tha sin uile air a chur air ar beulaibh gu h-òrdail leis an fhear-dheasachaidh, agus cunntas air beatha agus obair Mhic Lachlainn, is mineachadh air rud no dhà air an robh mineachadh feumail. Tha aobhar aig Gàidheil aig a bheil ùgh ann an litreachas an dùthcha a bhi an comain an fhir-dheasachaidh air son an leabhair so, agus an comain Oil-thigh Obar-Dheathain a chosd ris.

Bha an sgoilearachd ann an Eòghan Mac Lachlainn gu nàdurra, agus gaol air eòlas. An uair a chuimhnichear gu robh e trì bliadhna fichead m' an deachaidh e do'n Chollaist, agus gu'n do shiubhail e m' an robh e buileach leth-cheud, agus gu'm b' fheudar dha oibreachadh gu cruaidh uile làithean a bheatha air nithean eile nach buineadh do Ghàidhlig, tha e 'n a iongnadh gu'n deachaidh aige air na rinn e a dheanamh. Cha robh e riamh "fo shlait iaruin ban-mhaighstir iaraidh na sgreatachd," mar thubhairt e féin ris an leig.

Mur robh a' bhàrdachd cho nàdurra dha 's a bha i do Dhonnchadh Bàn bha ealadhain aige air ranntachd; agus eadar sin agus cluas mhaith a bhi aige, agus inntinn làidir, agus eòlas air iomadh seòrsa bàrdachd, agus gu leòr de Ghàidhlig mhaith, rachadh aige air dàin agus òrain a dheanamh uair air bith a thogradh e; dàin agus òrain a tha air uairean

ro-mhaith; air uairean eile meadhonach maith, ach nach 'eil uair air bith dona. Anns na dàin anns an lugha a bheil de "anail na beatha" tha facail agus sreathan as am faodadh bàrd air bith a bhi uasal.

Ann an ranntachd agus ann an tàthadh fhacal ri chéile bha an t-Ollamh Eòghan Mac Lachlainn 'n a dheagh fhear-ceairde, agus b' e an ealadhain sin a bha air a làimh a thug air tòiseachadh air Homer a chur ann an deise Ghàidhealaich, ach ciod air bith a their daoine eile, chan 'eil mise a' creidsinn gu bheil deise Ghàidhealach a' freagairt air Homer. Tha an seòrsa bàrdachd a rinn Homer car sgìtheil, eadhon an Gréigis, agus na's sgìtheile air fad an Gàidhlig; ma dh' éisdeas tu ri duine 'g a leughadh fichead mionaid tuitidh tu 'n ad leth-chadal, a' cluinntinn fuaim mar gu'm biodh torman uillt ach gun t' inntinn a' greimeachadh air dad idir. Tha Homer ann an Gàidhlig na's ceòthaire na tha e ann an Gréigis.

Ach chan 'eil so a' ciallachadh nach do rinn Eòghan Mac Lachlainn an obair gu maith; theagamh nach deanadh duine eile i na b' fheàrr, agus tha facail agus sreathan air a feadh uile a bheir sòlas do dhuine air bith aig a bheil tlachd ann an grinneas cainnte.

Lean e ris na h-ainmean a tha air na daoine anns a' Ghreigis, theagamh a chionn gu bheil iad uasal agus aithnichte do'n t-saoghal uile, ach tha "Eachann" agus "Eilidh" a cheart cho uasal ri "Hector" agus "Helen." Ach chan 'eil fhios agam car son nach do lean e ri "Achilles," oir tha "Achilles luath" na's uaisle na "an t-Aichioll còr."

Tha ainmean dhaoine agus ainmean dhiathan ann am bàrdachd Homer duilich an làimh-seachadh, ach is e na frith-fhacail leis a bheil e a' sònrachadh dhaoine chum gu'n aithnich sinn iad aon de na sòlasan a tha Homer a' toirt dhuinn. So mar tha Eòghan Mac Lachlainn a' sònrachadh Helen, ribhinn "àillidh nan òr-chiabh," "Helen bu riomhach ciabh," "leug na féile," "Helen nan rosg mall," "Helen nan òr-chleachd," "Helen nam maoth-rosg tlàth," "Helen nan sùl tlath," "Helen nan òr-chuach," "Helen an òr-chùil," agus so mar tha e a' sònrachadh Hector, "Hector an t-uasal deas," "Hector nan conn," "Hector nan glonn mór," "Hector bu mhórdhach gnùis," "Hector euchdach nan ath-linn," "Hector nam beum dlùth," "Hector nan cruaidh euchd." Mar bhall-samhuill de ranntachd an Ollaimh Mhic Lachlainn, faodaidh mi na sreathan a chur sìos air an duilleig so, anns a bheil e air innseadh mu'n tapaid uamhasaich a rinn Hector agus Ajax.

Thug Aix gu Hector leum,
'S buailear sad air a sgéith chruinn;
Thoirchuir na cuilg a' chliath réidh,
'S chuir breisleach air céill an t-suinn.

Sgrìob thar amhaich a' ghlochd shearbh,
 'S bhrùchd an dearg-fhuil 'n a sruth cas,
 Ach dh' at Hector nan colg geur,
 'S loisg an t-àrdan gu euchd bras ;
 Thog am fuirbhidh 'na chrom-dhòid
 Clach dhubb dhòbhaidh chaigreach chruaidh
 Bhuail e 'n t-seachd-sheicheach 's a' chléith,
 'S chluinnt' a' phrais gu léir a' fuaim.
 Thog Aiax far chluain an fhuinn
 Pluchd bu mhór-thruime 's i cruinn,
 Shuain e, 's thùlg 's an speur am meall
 Le neart uainhreach a gharbh-chuim
 Thùrling faob bu ghailbheach deann
 'S bhruan i 'n sgiath 'na spealgaibh pronn
 Reub i gliùnean an t-sàr shuinn,
 Thuit e, 's bhuail a dhuim am fonn.

Tha mi an dùil gu'n d' fhàg am fear-deasach-aidh litreachadh nam facal mar a fhuair e e, ann an tomhas mór co dhiu, ach dh' fhaodadh e rud no dhà atharrachadh gun eagal a bhì air nach robh e ceart no suairce dha sin a dheanamh, a chionn gu robh an t-Ollamh Eòghan Mac Lachlainn 'n a dhuine ainmeil agus 'n a sgoilear maith ; *thar* an àite *thair*, *chunnaic* an àite *chunnaig*, *ge* an àite *ga*, *c'um* an àite *c'um*, agus iomadh rud beag eile de'n t-seòrsa sin.

Theagamh gu bheil cuid de sgoilearan òga an latha so an dùil nach 'eil dad aig Eòghan Mac Lachlainn ri theagasg dhaibh a chionn nach b' aithne dha laghanna Gh Grimm no sloinntearachd fhacal mar is aithne dhaibh féin, ach chan 'eil sgoilear òg (no sean, dh' fhaodainn a ràdh) anns an dùthaich nach b' fheàrrd suidhe seachd bliadhna aig casan an Ollaimh so, agus air mo shon féin dheth, ged shuidhinn fichead bliadhna aig a chasan, bhithinn fhathast ag ionnsachadh ; chan ann ag ionnsachadh laghanna Gh Grimm ach ag ionnsachadh Gàidhlig. Bha Gàidhlig mhaith aig Eòghan Mac Lachlainn, agus *barrachd dhi* na tha aig duine eile an Albainn an diugh ; bha a thri uiread fhacal 'n a chliabh na tha 'n am chliabh bochd féin, facail nach cuala mi riamh o bheil duine eile.

Thug mi an aire gu bheil e gaolach air na facail so *biùbhaidh*, nach cuala mi riamh, agus *griosam*, anns an t-seagh cheart, a' ciallachadh guidhe no aslachadh. Ann an cuid de 'n Ghàidhealtachd cha do thuit am facal so bho a sheann inbhe fhathast, ach ann an àitean eile tha *griosadh* air tuiteam cho ìosal 's gu bheil an neach a ghriosas a' toirt ainm Dhe an diomhanas.

Am Braghaid Albann ainmeil

Sin an t-ainm a tha an t-Urramach Uilleam A. Mac Gill-Iosa, B.D., ministear na Ceann-mhor, a' dol a thoirt do leabhar a tha e a' dol a chur a mach gu goirid. Tha cuid de leabhraichean air an sgrìobhadh mu'n Ghàidhealtachd an diugh anns nach 'eil dad ach brochan

tana, brochan air ath-teòdhadh, ach is e so leabhar as fhiach leabhar a ràdh ris, oir tha fichead bliadhna agus an còrr bho thòisich Mghr Mac Gill-Iosa air cruinneachadh an eòlais a gheibhear anns an leabhar mu eachdraidh Bhraghaid Albann. An tùs a mhinistrealachd anns a' Cheann-mhor bha e cho fortanach 's gu'n d' fhuair e ciste làn phaipearan mu oighreachd Bhraghaid Albann o'n mhinistear a bha roimhe anns an àite, an t-Urramach J. B. Mac Coinnich ; agus mar a threòraicheas aon rud duine gu rud eile, lean e air siubhal an sud agus an so, an leabhraichean agus bho sheanchas sheann daoine, gus nach 'eil an diugh duine eile air taobh seach taobh de Loch Tatha d' an aithne na enuic agus na daoine, agus eachdraidh na dùthcha, mar is aithne dha.

Chan urrainn mi innseadh ciod a' phris a bhios an leabhar, no e' uin a thig e a mach, ach leugh mi cuid de na duilleagan cheana, agus bu mhaith leam a mholadh do'n h-uile duine aig a bheil buintealas ri Braghaid Albann, no aig a bheil gaol air seann nithean agus air eachdraidh na Gàidhealtachd.

Chan 'eil dùn, no cnoc, no cearcall-chlach ; caisteal, no clach-aoraidh, no seann chladh, eadar Fartar-chill agus Tigh-an-droma nach aithne do Mghr Mac Gill-Iosa ; cha mhò a tha duine de'n t-seann stoc eadar Obar Pheallaidh agus a' Chrìon-làirich nach aithne dha eò iad, agus cò bhuaith a thàinig iad, agus cò d' an daoine a bha air an crochadh, no air am fuadach as an dùthaich, no a shiubhail gu seimh agus gu diadhaidh 'n an leapanna.

Bithidh rud-eigin anns an leabhar so do'n h-uile seòrsa dhaoine ; a' chuid aig a bheil ùigh ann an obair na h-eaglais agus ann am beatha nan naomh gheibh iad ann eachdraidh air gach neach a shaothraich anns an t-foisgeul am Braghaid Albann o linn Chiarain agus Fhaolain gus an là an diugh, agus a' chuid aig a bheil ùigh ann am beatha nam peacach gheibh iad ann eachdraidh air Caimbeulaich agus Griogaraich, agus feadhainn eile nach robh a bheag na b' fheàrr. Tha cumtas as cinntiche ann air Cloinn-an-Aba na gheibhear an àite air bith eile, agus cumtas mionaideach air Iarlachan Bhraghaid Albann, agus air oighreachd mhór an teaghlach ainmeil sin.

An uair a thig an leabhar so a mach tha fuighair agam gu'm faigh e àite anns a' cheud sreath am measg nan sgrì-eachdraidhean a tha againn an Albainn, taobh ri taobh ris an leabhar a sgrìobh Uilleam Mac Aoidh mu Urchardainn, agus leabhraichean fiachail de'n t-seòrsa sin. Mar sin tha e 'n am bheachd iomradh ceart a dheanamh air an uair a thig e a mach, mur faigh mi duin-eigin eile d'an aithne sin a dheanamh na's fheàrr na's aithne dhomh féin.

Ach m' an crìochnaich mi mo sheanchas an dràs bu mhaith leam iomradh a dheanamh air an duilleig so air comanachadh anns a' Cheann-mhor a rinn drùidheadh anabarrach air Easbuig de'n eaglais Shasunnaich a bha làthair. Bha an t-seirbhis a mach air a' bhàr.

"Bha na bùird agus na suidheachain," arsa' an t-Easbuig, "a mach air a' bhàr; an uair a dh' éireadh aon bhuidheann de'n luchd-comanachaidh o na bùird shuidheadh buidheann eile aca, agus bu shòluimte a bhi cluinntinn fonn nan salm agus torman an locha agus na h-aibhne còmhla, mar aon choisridh. Ghlac mòran dhaoine cupan na slàinte; bha sìth agus riaghailt agus sòluimteachd 'n an aodann agus 'n an giùlan; an uair a chluinninn na h-uisgeagan a' seinn os cionn a' choimhthionail ud, agus a sheallainn air guirme ghlan na speur os cionn Beinn Labhair, bha mi a' faireachduinn gu robh ainglean nèimh agus spioradan nam firean a' dearcadh air a' chòmhlan bheannaichte ud."

Bha companach còmhla ris an Easbuig; an uair a dh' fhèraich e d'a chompanach ciod a bha esan a' saòilsinn, is e a thubhairt e, "Bha mi ann an iomadh ceàrn de'n t-saoghal; bha mi anns na h-eaglaisean as maisiche anns an Eadailt; chunnaic mi an aifrionn air a taingsinn le mathean na h-eaglais Phàpanaich ann an ionadan ainmeil agus naomh, ach chan fhaca mi riamh sealladh cho sòluimte no cho drùidhteach 's a chunnaic sinn an diugh." Anns a' Cheann-mhor an 1815 bha 919 de luchd-comanachaidh; an 1820 bha 813 ann; an 1825 bha 686 ann; an 1830 bha 648 ann; an 1835 bha 412 ann; an 1842 bha 323 ann.

An diugh chan 'eil ann ach 136. Sin mar tha an dùthaich a' dol fàs, le cion thighean, le bochdainn nan uachdaran, agus le mì-sgoinn luchd-riaghlaidh agus a' phobuill.

Mo thruaighe 'n tìr 's an cinn na daoine gann Ged 's maith an t-òr, is suarrach òr seach clann.

Baintighearn Ormadail

Bha an àireamh mu dheireadh an clòdh m' an cuala mi mu bhàs na Baintighearn uasail so, ach cha bu mhaith leam gun iomradh agus caoidh a bhi air a dheanamh anns na duilleagan so air boirionnach maith aig an robh ùgh mhór anns an dà nì shònruichte as mathair-aobhair do na duilleagan so idir, obair na h-eaglais agus maith na Gàidhlig. Bha gaol aig Baintighearn Ormadail air a' Ghàidhlig agus air na daoine a tha 'g a bruidhinn, ach bha gaol aice cuideachad air cleachdaidhean na diadhaidheachd agus air an eaglais a tha feuchainn ri 'n cumail suas.

Bha i eireachdail 'n a pearsa, ach bha i a cheart cho eireachdail 'n a dòighean, agus cho uasal 'n a h-inntinn. An toiseach-toiseachaidh a' Chomuinn Ghàidhealaich bha trìuir boirionnach a chitheadh tu danann aig a' Mhòd nach robh trìuir eile an Albainn a b' eireachdaile agus a b' uaisle air gach doigh; 'n an coslas, 'n an gluasad, agus 'n an nàdur; Ella Nic-Gille-Mhicheil, Eilidh Stiubhard-Murragh, agus Mrs Burnley Caimbeul. Chan 'eil gin dhiubh air mhaireann an diugh, ach lean iad uile air obair a' Chomuinn a chuideachadh cho fad 's a bha iad beò. Bha eadar-dhealachadh eatorra a thaobh am buadhan inntinn agus a thaobh an còlais air a' Ghàidhlig, oir bha Ella Nic-Gille-Mhicheil fad air toiseach air càch anns a' chuid sin, ach a thaobh eud, is ionracais, is banalais, is uaisle iriosal, bha iad coltach ri chèile, peathraichean gu nàdurra, agus ann an sreath leò féin.

Is gasda daoine fhaicinn aig a' Mhod air nach 'eil dad a dhìth; cò riamh a chunnaic Baintighearn Ormadail a' gluasad gu stàtail am measg na cuideachd gun fhaireachduinn nach robh othail no bualadh-bhas a dhìth oirre, no duais, no taing, no buannachd shaogh-alta?

Laoidh

O 's e bhi dlùth ri fear mo ghràidh
Miann mo chridhe dh' oidhche is là,
Ged tha mi truagh an iomadh càs,
Tha sàsachadh 'na ghealladh-san.

Is ann an Crìosda tha mo shlàinte,
Is e a cheannaich mi le bhàs,
Tha a nis m' fhiachan pàidht'
'S mi saor o'n bhàs is mallachadh.

Cha dean airgiod agus òr
Peacach truagh a thoirt beò;
O, seall suas ri Rìgh na glòir
Air Crann-bròin 'g ad cheannach dha.

Ma gheibh thu sealladh air a ghràdh,
Le fhuil a' sruthadh sìos gu làr,

Cuir do dhòchas ann gu bràth
Ar Slànuihear caomhail beannaichte.

O, cluinn a ghlaodh is e ri strì
Air son pheacach anns gach tìr,
"Mo Dhia, mo Dhia, c' uim thréig thu mi,"
'S a chridhe sgìth gu fannachadh.

'S e Iosa gaisgeach a thug buaidh
Air peacadh, agus bàs, is uaigh;
Tha saorsa ghlòrmhor aig a shluagh
Tha sealltuinn suas le creideamh ris.

Na 'm biodh ar cridhe teth le gràdh
Do'n charaid tha ri 'r taobh gach là;
Cia mar nach tuiteadh sinn 'na làthair
Aig cathair-gràis 'ga aideachadh.

Niall Mac Dhòmhnuille, Uidhist-a-Tuath.

Eòlas agus Gràdh

LE MURCHADH MAC RATH, AN GLASCHU

CHA robh na seann diadhairean a' cur còmar suim ann an Eòlas, no mar their sinn anns a' Bheurla, *Science*. Bha an *Scientists* a' cur teagamh ann am móran a bha anns a' Bhiobull; dh' fheumadh a h-uile puing a bhì air a dhearbhadh mus creideadh esan ann. Tha luchd-rannsachaidh agus luchd-mìneachaidh a' Bhiobull agus na *Scientists* air a thighinn na's fhaisge gu chèile; tha an dara fear a' feuchainn ris a' chruthachadh agus dìomhaireachd a' Chruinne-cé fhàicinn troimh shùilean an fhir eile. Is e nì feumail a tha ann an eòlas; tha e a' cuideachadh leinn gu mòr anns an t-saoghal, a' toirt dhuinn am biadh a dh' itheas sinn, an t-aodach a chòmh-daicheas sinn, agus gach goireas eile air an cuir mac an duine feum.

A nis tha an t-eòlas air am bheil an t-Abstol Pol a' labhairt anns an litir a sgrìobh, e chum nan Corintianach ag at suas buadhan agus aignidhean an duine, a chionn agus nach 'eil e air a stéidheachadh air a' bhunait cheart, air eagal an Tighearna. Tha rioghachdan a tha a' cur an dòchais, agus a' togail an sìobh-altais air eòlas gun an gliocas bho shuas, an cunnart tuiteam gu làr. Théid iad as an t-sealladh mar chaidh bailtean móra na Roimhe, agus na Gréige.

Is ann truagh, bochd, a blitheamaid as aonais eòlais, bhithheamaid mar na fiadh-bheathaichean, agus ainmhidhean na mach-rach. Mar a fhuair an duine eòlas bha e a' deanamh adhartais bho bhì fuireach ann an uamh, air a chòmh-dachadh le craicinn nam fiadh-bheathaichean a mharbh e leis an t-saighead. Tha an t-eòlas so gu math, agus a' dol am meud gach latha; tha e a' toirt dhuinn cumhachd uidh ar n-uidh air éifeachd a' chruinne; tha na feartan iongantach so a thug e do chloinn nan daoine, a' leasachadh air cor air a leithid a dhòigh agus gu'n labhair sinn an diugh ri ar mac ann an Astralia. Eiridh sinn anns an *aeroplane*, mar iolair air a sgiathan; bheir sinn duine a tha aig uchd bàis ann am Barraidh gu Tigh-eiridinn an Glaschu ann an uair no dhà a thìde. Eisidh sinn le mór aire ri beul-aithris, òran, cluich, no searmoin, air an *Radio*, gun a dhòl am mach a tacan an teine. Is e sin eòlas a tha chum ar teachd-an-tìr a dheanamh na's fhùsa, ach tha an t-eòlas air a chur gu droch fheum anns an linn anns a bheil sinn beò. Ged a tha sinn mu dhà mhìle bliadhna fo bhuaidh an t-soisgeil, tha rioghachdan fhathast an amhaichean a chèile; chan 'eil inneal-sgrìos as mìosa a chaidh a dhealbh an inntinn an duine, nach 'eil a' dol an uidheam air son càch a chèile a sgrìos.

Tha an *League of Nations* air tuiteam gu grunnad fairge na dìchuimhne. Tha i mar sgeul a dh' innseadh neach, air a dìmeas, agus air a cur air chùil. Tha Iapan, agus Sina, an Edailt, agus an Spaint, a' cur an taca ann an neart an gàrdein; tha iad a' deanamh uail anns a' ghunna mhór, an *Submarine*, an *Aeroplane*, agus an *gas* as puinn-seanta air son ciùraidh agus sgrìos gach nàmhaid a dh' éireas 'n an aghaidh.

Cha dhì-chuimhnichear sgread nam peil-eirean, na loich air an leòn, agus air an ciùradh, gun làmh, gun chas, dall, bodhar, a' lionadh gach Tigh-eiridinn anns an rioghachd, anns a' Chogadh Mhor fichead bliadhna air ais, agus a réir cùisean chan 'eil an gnothuch crìochnaichte fhathast. Tha na tighean-fasgaidh ann an Glaschu agus ann am bailtean móra eile, làn de "*Ghas respirators*," a fhreas-gras do sheann duine nan trì fichead agus naoidhean nan sia mìos.

Is e so an t-eòlas a tha ag at suas an duine.

Tha fòghlum eadar-dhealaichte bho eòlas; tha e a' thighinn bho 'n taobh-a-stigh, bho 'n chridhe, bho aignidhean, agus faireachduin, ach tha an t-eòlas a' thighinn bho 'n taobh-amuigh, mar fhalluinn a tha thu a' cur umad. Tha am fòghlum so a' thighinn bho ghràdh Dhe, a' deanamh ath-bhreith anns an anam, mar ghrainne sgeallain a' fàs suas agus a' toirt a mach toraidh; tha e mar an neònean, a' fosgladh a dhuilleagan beaga màoth gu socair sèimh ri solus na gréine. Tha am fòghlum so a' dol air adhart fad ar beatha anns an t-saoghal so, agus anns an t-siorruidheachd.

'Nuair a thuirt Iosa, "Gràdhaich do nàmhaid," chuir e lagh nan Iudhach bun os cionn; cha robh iad a' tuigsinn brìgh an fhacail. Nach e an gràdh a tha deanamh an eadar-dhealachaidh eadar Soisgeul Chrìosd agus gach creud eile air aghaidh an t-saoghail! Fosglaidh e an cridhe cruaidh, reòite; cuiridh e blàths is sult an anam an duine. Tha spiorad nan gràs agus na carthannais a' thighinn bho 'n ghràdh. Is e so am fòghlum a fhuair Lidia 'nuair a dh' fhosgail an Tighearna a cridhe ionnas "gu'n d' thug i aire do na nithibh a labhradh le Pol." Dh' fhoillsich i creideamh le bhì toirt aoigheachd do theachdairean Chrìosd. Tha an gràdh a bheir fòghlum mar dheò-gréine troimh uinneag a' chridhe a' ranasachadh a mach gach droch smuain agus cnap-starra a tha cumail an doruis dùinte, a' bacadh Chrìosd bho thighinn a steach d' ar beatha chum gu'm bì e maille ruinn agus gu'n gabh e còmhnaidh annainn.

Is e so an gràdh a dh' fhosgail cridhe Bean

Shamaria 'nuair a thuit na lannan bho a sùilean, agus a dh' aithnich i an Slànuighear aig an tobar "Na'm b' aithne dhuit tiodhlac Dhè agus cò e a tha ag ràdh riut, thoir dhomh

deoch, dh' iarradh tu airsan, agus bheireadh e uisge beò dhuit." Is e fòghlum da rìreadh an t-uisge so, a bliitheas 'na thobar uisge, a' sruthadh suas chum na beatha maireannaich.

Cirstidh Bheag

LEIS AN URRAMACH DONNCHADH MAC-A-PHEARSON

'S gann gum beil seachdain nach fhaic sinn 's an *Oban Times* moladh-mairbh air cuid-eigin á Uidhist-a-Chinn-a-Tuath is iomadh ait 'eile 's a' Ghaidhealtachd, a' deanamh iomradh air cliù na cuid a theirig, agus air bròn chàird-ean is luchd-eolais aig a' bhaile agus an tìrean céin air an son. Chan fhaca mi fhathast nì mu thimchioll Cirstidh Bheag; ach mur robh iomradh oirre an tìrean céin, bithidh cuimhne oirre am Peaball iomadh bliadhna, chan ann a mhàin an coimhthional Eaglais na h-Alba d'am buineadh i, ach anns gach coimhthional eile 's an sgìre; oir

Cuimhn' is iomradh maith a chaoidh
Bithidh air an fhìrean chòir.

Agus bha i "còir," 's e sin, fialaidh do aobhar an Tighearna. Ged bha i bochd 'na crann-chur, gun nì ach *pension* nan Dall fad iomadh bliadhna, cha robh i a' bheag air dheireadh air aon 's a choimhthional air son cumail suas na ministirealachd. Bha an còmhnuidh a cuid, 's a cridhe, 's a còmhradh airson na h-eaglais. Cha robh nì airson an robh cuideachadh air a thagradh bho 'n chùbaid nach

tugadh Cirstidh beagan seachad. Bha i fosgarra 'na nàdur, riarichte le a cranchur, agus cùramach m'a cainnt 's m'a cuideachd. Fliuch no tioram, air an t-Sabaid no aig a' Choinnimh-ùrnuigh, cha robh i air dheireadh. Neach sam bith a rachadh 'g a h-amharc a b' urrainn leughadh no seinn, cho luath 's a dh' fhosgladh doras a bothain ri taobh an loch, bhiodh an Tiomnadh Nuadh no Laoidhean Phadruig Ghrannad air a chur 'na laimh. Bha e 'na thaitneas mòr dhi, gille no nighean òg am measg choimhearsnach is dhùisean a bhi leughadh dhi. Ged b'e a roghainn bhi fan-tuinn leatha fhéin, cha robh i gun chàird-ean dlùth dhi a bha cuimhneachail oirre, agus anns an robh mòr earbs' aice. Bha i onarach 'na caithe-beatha: cha robh i am fiachan do na marsantan. 'N uair thàinig galair a bàis, thugadh i do thigh a bràthar, far an do chaochail i. Faodaidh sinn a bhi cinnteach, 'nuair nach b' urrainn Cirstidh meadhonan nan gràs a fhrithealadh nì b' fhaide, gun d' fhàs i sgìth de'n t-saoghal, agus leatha-se gu'm b'e bhi maille ri Chrìosd bu ro fheàrr.

"Long an t-Soisgeil"

LE D. I. MAC DHUTH-SITH, SOLLAS, AN UIDHIST-A-TUATH.

THA Long an t-Soisgeil air a' chuan,
'S i togail suas a siùil;
I 'seòladh chum na dachaidh bhuan
'S tha 'n t-Athair air an stiùir.

Is tric bhios seòladh còmhnard grinn,
'S gach nì a' dol le mùirn,
Gach neach air bòrd a' seinn gu binn,
'S an t-Athair air an stiùir.

Bidh gach nì gu deas air bòrd,
'S i ruith gu réidh a cùrs'
'S na làmhnan dìleas mar is còir,
'S an t-Athair air an stiùir.

'S an uair a shéideas suas an stoirm,
Is beucaich cuain as ùr,
Bidh 'chùis a' sealltainn teagmhach doirbh
'S an t-Athair air an stiùir,

Tha aon air bòrd le gean gun ghruaim,
Is fiamh a ghàir' 'na ghnùis;
Cha chuir an stoirm le meud a cruais
Nì ghealtachd air a shùil.

Is feòraichear de'n Chrìosduidh òg,
Dé 's aobhar dha bhi ciùin,
Is freagraidh e gu geanail còir
Tha m' Athair air an stiùir.

"Ged thigeadh teinn is cunnart bàis,
Is buairidhean dorcha as ùr,
Thig furtachd fhìor 'o n' Ti as àird'
'S e féin tha air an stiùir."

"Chan fhàg e aon an éiginn chruaidh
A thig a réir a ruin,
Theid fuadach air gach eagal truagh,"
Tha m' Athair air an stiùir.

An Deuchainn Chruaidh

“*Gabh a nis do mhac, t’ aon mhac Isaac as ionmhuinn leat, agus thoir suas e mar thabhartas-loisgte.*”—
GENESIS XXII. 2.

BU shearbh an deuchainn a bha air a chur air Abraham an uair a dh’ iarradh air dol do thùr Mhoriah agus a mhac ionmhuinn a thoirt suas mar thabhartas-loisgte. Aig amannan eile d’a bheatha dhearbhadh e am fianuis Dhé agus dhaoine gu’m bu duine e a bha umhail do thoil Dhé, ach an là ud air sliabh Mhoriah chuir e a’ chlach-mhullaich air a dhiadhaidh-eachd, oir ràinig e àirde creidimh nach do ràinig móran de chloinn nan daoine roimhe no ’na dhéidh. Chan ’eil e iongantach, mata, gu’n d’ fhuair e anns an eaglais Iudhaich an t-ainm, *caraid Dhé*, agus anns an eaglais Chriosduidh, an t-ainm, *athair nan creidmheach*.

Tha an naidheachd so a’ togail iomadh ceist dhuilich is dhìomhair, ach chan ’eil mi a’ dol a steach anns na ceistean sin an tràth-sa. Tha mi a’ tighinn thairis oirre a chionn gu bheil buannachd ann do dhaoine, an uair a tha iad fo thrioblaid, smuaineachadh air daoine eile a dh’ fhuiling mar a tha iad féin a’ fulang, ach nach do chaill an creideamh, no am misneach, no an dòchas. B’ ann diubh sin Abraham; bha a chridhe-san air a leòn gu goirt, ach a dh’ aindeoin searbhadas an fhiosrachaidh a thàinig air, cha do chaill e earbsa ann an Dia, agus cha mhò a rinn e gearan. Ged bha Dia ’ga threòrachadh air slighe nach b’ aithne dha, agus ged bha deacaireachd ’na fhreasdal nach b’ urrainn dha a thuigsinn, cha do ghabh Abraham air féin casaid a dheanamh ’na aghaidh; bha fhios aige cò ann a chreid e agus bha dearbhachd aige, eadhon anns an dorchadas, “gu robh Dia ceart ’na uile shlighean agus naomh ’na uile ghnìomharan.” Agus do bhrìgh gu robh an creideamh sin aige dh’ oibrich an àmhghar a thàinig air trom-chudthrom glòire dha a bha sìor-mhaireannach.

Tha e duilich dhuinne sinn féin a chur ann an àite Abraham, no an deuchainn a chuireadh air a thuigsinn gu ceart, ach co dhìu tha e soilleir gu’n do nochd e creideamh is ùmhachd do Dhia a tha cho fada os cionn ar creidimh-ne ’s a tha na speuran os cionn na talmhainn; creideamh a dhùisgeas amharus ’n ar cridhe nach fhiach ar creideamh féin creideamh a ràdh ris.

Tha sinne toilichte gu leòir ma théid againn air ar n-inntinn a chumail beò is sunndach fo na doilgheasan beaga a tha coitcheann do ’n

chinneadh-daonna; no ma tha tomhas de fhaidhidinn againn fo chialldachd nach b’ urrainn dhuinn a sheachnadh. Ach dh’ iarradh tuilleadh is faidhidinn air Abraham; dh’ iarradh air an claidheamh a shàthadh ’na chridhe le a làimh féin; aoibhneas is solus a bheatha a mhùchadh ’na dheòin. Dh’ iarradh air ceum a ghabhail a dh’ fhaodadh e a sheachnadh na’n toilicheadh e; ceum a bha dol calg-dhreach an aghaidh nan geallaidhean a thug Dia cheana dha. Cho fad ’s a bu léir dha, bha an gealladh mór a thug Dia dha, gu’m beannaicheadh e uile chinnich na talmhainn ’na shliochd-san, an crochadh ri beatha a mhic, agus a nis bha e air iarraidh air a mhac a thoirt suas mar thabhartas-loisgte.

Bha e duilich dha an dòchas so a bha dha mar reul-iùil fad iomadh latha a leigeil bhuaith, an dòchas a bha mar aran d’a anam. Eadar sin agus an gaol a bha aige air a mhac bu déistinneach cor an duine bheannaichte; ach eadhon ann an uisgeachan domhain dh’ earb e ann an Dia, agus lean e facal an Tighearna, ged bha solus a rèasoin féin is faireachduinnean a chridhe a’ dol ’na aghaidh.

B’ uamhasach an deuchainn e air nàdur-daonna, ach is ann an uair a théid e air uilinn a nochdas nàdur mhic an duine gu bheil uaisle agus gaisgealachd ann air nach urrainnear caint a chur. Ann an làithean a’ chogaidh an uair a bha òigridh na dùthcha air an cur gus am fulangas ann an digean-cogaidh na Frainge, cha robh seachduin a’ dol seachad anns nach leughamaid mu euchdan agus mu ghnìomharan uasal a bha air an deanamh le balaich chumanta nach cualas riamh iomradh orra aig an tigh; balaich nach saoilleadh tu gu robh a leithid de stuth annta. Mar is tinne a bhios nàdur mhic an duine air a dhearbhadh le deuchainnean cruaidh is ann as soilleire a chì thu gu bheil uaisle agus misneach agus comas-fulangais ann a tha gun cheann gun chrìoch. Bha sin fìor a thaobh Abraham; cheus e gach ni a bha seasamh eadar e agus toil Dhé, is chaidh e a mach gu sliabh Mhoriah, ag ràdh, “Deanadh an Tighearna an ni a tha iomchuidh ’na shùilean.”

Ann an seagh fìor tha ghnìomharan uasal neo-bhàsmhor. Co dhìu a tha iad a chum feuma

aig an àm no nach 'eil, tha gach euchd uasal is maiseach a rinneadh riamh a chum maith an t-saoghail air a' cheann mu dheireadh; tha siol annta a chinneas agus a bheir a mach toradh, àile-beatha a sgaoileas slàinte is fallaineachd am measg nan uile dhaoine a chluinneas iomradh orra, no a bheir an aire dhaibh. Gach uair a chi sinn duine eile 'ga ghiùlan féin gu h-uasal agus gu gaisgeil ann an strì na beatha, no ann an uair a' bhàis, tha sin a' toirt neart is misneach ùr dhuinn féin, agus a' deanamh na slighe na 's réidhe romhainn.

Tha beatha dhaoine-mór 'g ar teagasg
Gu'm faod sinn uile strì ri euchd,
Is air dhuinne siubhal dhachaidh,
Ceuma fhàgail as ar déidh.

Ceuma, theagamh, chì neach eile
Air a thurus troimh an t-saogh'l,
Bràthair bochd tha call a mhisnich,
'S gu'm faigh e spiorad ùr d' an taobh.

Bu duine-mór da-rìreadh Abraham, agus bu mhaith dhuinn uile meòmhrachadh an dràs'd 's a ris air eachdraidh a bheatha agus mar a ghiùlain e e féin ann an là a thrioblaid, an dòchas gu 'm bi coinneal ar creidimh féin air a lasadh aig a' choinnìl-san. Ged tha e marbh tha e fathast a' labhairt, agus is e an teachdair-eachd shònruichte a tha e a' labhairt ruinn, gur e creideamh a mhàin a bheir dhuinn a' bhuaidh air an t-saoghal agus air àmhgharan ar beatha, agus gur e so creideamh,—earbsa laidir a bhì againn ann an rùintean glic an Tighearna d' ar taobh a dh' aindeòin an dor-chadais a dh' fhaodas a bhì ag iadhadh umainn, agus a dh' aindeoin gach calldachd a thig oirnn 'na fhreasdal.

Am measg nan nithean a tha caochlaideach tha aon ni seasmhach agus gun atharrachadh, gràdh Dhe d'a chloimn. Faodaidh sinn a bhì cinnteach as a sin daonnan; chan e olc ach maith a tha 'na smuaintean uile d' ar taobh. Agus do bhrìgh gu bheil a smuaintean-san umainne daonnan maith agus daonnan seasmhach cha bu chòir dhuinn leigeil le ar smuaintean féin uime-san a bhì neo-sheasmhach no amharusach. Ach nach tric a bhitheas iad mar sin! Nach tric a tha smuaintean eadhon dhaoine diadhaidh mu Dhia cho neo-sheasmhach ris a' ghaoith luaineach nach fhan air an aon chalpa ach goirid; an diugh a' creidsinn 'na mhaithes is 'na ghràdh, ach am màireach a' tuiteam anns an dubh as-creideamh; air an luasgadh a null 's a nall. Cha riaraidh

an seòrsa creidimh so Dia, agus cha mhò a bheir e buaidh air an t-saoghal. “Is cosmhuil e ri tonn na fairge, a shéidear le gaoith agus a tha air a luasgadh a null agus a nall. Na saoileadh an duine sin gu 'm faigh e ni air bith o'n Tighearna.”

Tha Dia airidh air ar n-earbsa *daonnan*, co dhiu a tha a fhreasdal searbh no caomhail; tha e cho airidh air ar n-earbsa an uair a tha a làmh air a leagadh oirnn ann an smachdachadh 's a tha e an uair a tha e 'g ar treorachadh ann an cluaintean bòidheach agus làimh ri uisgeachan ciùin. B'e so fiosrachadh Job, oir thubhairt e, “Ged mharbhadh e mi, earbaidh mi as,” agus fiosrachadh Abraham cuideachd, oir thubhairt e, “Nach dean breitheamh na talmhainn uile an ni a ta ceart?” Fhuair iadsan da rìreadh an creideamh a bheir buaidh air an t-saoghal, agus a dh' oibriceas mìorbhuilean ann am beatha na feadhnaich aig a bheil e.

Ann an litrichean a bha mi a' leughadh bho chionn ghoidh dh' amais na briathran so orm. “Fhuair mi *sòbhrach* an dé, a' cheud shòbhrach a chunnaic mi am bliadhna. Shiubhail mi taobh nan gàraidhean is ann an àitean fasgach an dùil gu'm faighinn am flùr beag bòidheach so “air chùl gaoithe 's air aodann gréine.” Ach cha b' ann mar sin a bha. Cha b' ann taobh a' ghàraidh a fhuair mi e, ach air àite lom gun fhasgadh far an robh e a' togail a chinn mar gu 'm biodh e a' toirt dùlain do na siantan.”

Nach tric a chithear ni-eigin coltach ris a so ann am beatha dhaoine; fìran bòidheach na beatha spioradail—creideamh, is faidhidinn, is dòchas, is macantas—a' cinntinn ann an cridheachan na feadhnaich sin a bha ann an uisgeachan domhain gun sgur, agus air an leòn le iomadh cràdh, agus gun iad idir a' cinntinn ann an cridheachan nan daoine nach d' fhiosraich bròn, no trioblaid, no camadh 'nan crannchur. “Chaidh sinn troimh theine agus troimh uisge,” ars' an Salmadair, “ach thug thu mach sinn gu h-ionad saobhàir.” Theagamh nach léir dhuinne ciod a tha Dia a' ciallachadh an uair a bhios e 'g ar cur troimh theine is uisge, ach chì esan a' chrìoch o'n toiseach, agus is léir dha an t-ionad saobhàir air an àill leis gu'n ruigeamaid.

B' fheàrr do dhuine mìle mìle uair an neach as priseile dha air thalamh a chall seach a chreideamh agus a dhòchas ann an Dia.

Annas a' Choille Bheithe

AN uair a bha Eachann Mac-an-tòisich agus Aiseabal Friseal pòsda deich bliadhna dh' fhàg iad an tigh beag anns an robh iad a' fuireach le aon searbhanta, is ghabh iad air

mhàl tigh-mìr anns an robh còig searbhantan aca. Ach ged bha iad a' tighinn air an aghaidh anns an t-saoghal, cha robh iad a' tighinn air an aghaidh ann an gràs no ann an sonas.

Sin an t-aobhar gu'n d' thubhairt Iseabal, an uair a dh' fharraid Eachann dhi an robh ainm sònruichte aice a bu mhaith leatha a thoirt air an tigh ùr, "Nach fhaod sinn," ars' ise, "Cabul a thoirt mar ainm air."

"Cabul," ars' esan, "ciod air an t-saoghal a chuir Cabul 'n ad cheam?" Cha robh duine d' ar daoine-ne ann an Cabul riamh, ma's e am baile a tha thall anns na h-Innsibh an Ear, no ann an Astralia, no ann an àite-eigin mar sin, a tha thu a' ciallachadh.

Thugadh "Cabul" mar ainm air an tigh, ged nach d' innis Iseabal dha nach do rinn am facal ach tighinn 'n a cuimhne a cheart mhionaid a dh' fharraid e dhi an robh ainm aice do'n tigh ùr, an tigh-mór nach bu toigh leatha a mach no a stigh, agus m' an robh amharus agus eagal 'n a cridhe gu'n cuireadh e na b' fhaide air falbh iad o Dhia agus o shonas na bha iad cheana. Chuimhnich i air na bailtean a thug Solamh do Hiram, rìgh Thiruis, ach 'nuair a chaidh Hiram a dh' fhaicinn nam bailtean *cha do thaitinn iad ris*; agus thugadh fearann *Chabuil orra mar ainm agus an là an diugh*. Sin mar thugadh an t-ainm air tigh-mór Eachainn.

* * * * *

Bha athair Eachainn 'n a mharsanta anns a' bhaile anns an robh athair Isabeil 'na mhinistear. A thuilleadh air a bhùth, bha am Post Office aige, agus *garage*, is bha e a' reic guail, agus guano, agus uiread sheòrsachan bathair, 's nach d' fhuair e riamh ainm féin, no ainm eile ach Woolworth. Cha mhò a fhuair a mhac ainm eile anns an sgoil ach Eachann Woollie. Ach bu choma le athair no le Eachann ciod an t-ainm a bheireadh daoine dhaibh, cho fad 's nach rachadh iad seachad air a' bhùth aca.

Cha b' ann ann an tigh a h-athar a bha Iseabal air a togail, ach còmhla ri piuthar-amàthar, seana bhoirionnach aig nach robh teaghlach dhi féin ach a bha anabarrach beartach. Bha an duine aice 'n a bhancair, is dh' fhàg e a bhantrach gu maith air a dòigh an uair a shiubhail e. Thug am ministear Iseabal d'a phiuthair 'n a caileig òig, gu bhi 'n a ban-chompanach dhi, agus làn dhùil aige gu'm fàgadh a phiuthar na bha aice de'n t-saoghal aige féin agus aig a theaghlach.

Cha d' fhuair e briseadh-dùile; an uair a shiubhail bean a' bhancair thàinig Iseabal dhachaidh do thigh a h-athar, agus m' an robh i bliadhna aig an tigh bha i pòda aig Eachann Woollie, a bha air àite athar a ghabhail. Gu là a bàis cha b' urrainn i innseadh car son a phòs i Eachann, mur b' e an t-aobhar, gur e a' cheud fhear a thàinig riamh 'na rathad, agus gu robh Màiri a piuthar an aghaidh e bhi a' tadhall oirre idir. Co dhui phòs i e, ach cha chual i aon fhacal de na thubhairt am

ministear aig seirbhis-a-phòsaidh; bha i fad na h-ùine a' smuaineachadh gu'm b' fheàrr leatha nach robh i 'g a pòsadh idir; ghabh i aithreachas ach bha e ro anmoch tarruing air a h-ais.

Ach ged nach robh gaol aice air Eachann Woollie cha do leig i leis an t-saoghal sin fhaicinn, agus cha mhò a thuig no chunnaic Eachann e, oir bha e car spailpeanta gu nàdurra agus cinnteach as féin, agus a thuilleadh air sin bha e cho driopail a' reic guail agus guano 's nach robh ùine aige a bhi a' smuaineachadh air faireachduinean a mhnatha. Cho fad 's a bha an tigh air a chumail gu maith, agus nach biodh a chlan a' caoineadh, no Iseabal a' gearan, bha Eachann an dùil gu robh cuisean a' dol air an aghaidh gu gasda.

Cha robh dad a' tighinn foidhe ach airgid a dheanamh, agus rinn e sin, barrachd airgid na rinn marsanta eile riamh eadar Loch an Inbhir, an Cataibh, agus Ceann Loch, an Cinn-tìre. Ach mar bu mhò a bha e a' deanamh a dh' airgid is ann bu mhò a bha airgid a dhùth air, agus is ann bu mhò a bha e a' cosd. Uair a thug a bhean e a dh' ionnsuidh a' Mhòid anns an Oban (an aghaidh a thoile) an uair a dh' fhaighnich i dheth cia mar a thaitinn an t-seinn ris, is e a thubhairt e nach cual e fad na h-ùine fuaim a bha cho taitneach d'a chluais ri gliong leth-chrùin air a' chuntar anns a' bhùth aige féin.

B'e là na Sàbaid an là air am biodh e a' sealltuinn thairis air a leabhraichean; an uair a bhiodh daoine eile ag aoradh do Dhia anns an eaglais bhiodh Eachann Woollie ag aoradh do Mhammon ann an cùil bhig far an robh na leabhraichean air an gleidheadh anns a' bhùth. Cha robh e féin no a bhean a' dol uair air bith do'n eaglais; cha rachadh Iseabal innte a chionn nach rachadh esan leatha, is cha rachadh Eachann innte a chionn gu'm b' fheàrr leis a bhi ri obair an t-saoghail.

Ged bha Eachann Woollie gaolach air airgid a dheanamh bha e gaolach cuideachd air a bhi 'g a chosd; cha b' urrainn duine beò a ràdh gu robh e cruaidh no spìocach. Bha e coibhneil r'a luchd-oibre, agus ri choimhears-naich, agus gu sònruichte ris an fheadhainn a bha anns an sgoil còmhla ris, agus ged bhiodh daoine ag innseadh d'a chéile naidheachdan beaga tugaideach uime, air a chulaibh nach h-innseadh iad air a bheulaibh, bu toigh le muinntir a' bhaile e, is cha robh nimh no mìorun anns na naidheachdan sin. Cha robh anna ach seanchas àbhaich mu ghaol Eachainn air a bhi mór. An uair a chuir e suas clach-chinn aig uaigh athar agus a mhàthar thug e àithne do'n t-snaidheadair i bhi dà throigh na b' àirde na clach eile anns a' chladh.

A' bhliadhna a dh' fhàg e an tigh beag agus

a chaidh e a dh' fhuireach do'n tigh-mhór a dh' fheumadh còig searbhant, thòisich daoine air monmhur 'n am measg féin nach b' urrainn dha uiread airgid a dheanamh anns a' bhùth 's a bha e a' cur a mach. Theireadh cuid gu'n d' fhuair e airgid mór le mhnaoi, gu'n d' fhàg bantrach a' bhancair leth-cheud mìle aice; theireadh cuid eile gu robh bràthair-athar aige ann am Ballarat, robair fiadhaich aig an robh tigh-òsda anns an do chaill iomadh duine am fortan a rinn e ann am mèinnean an òir, agus gu'n d' thàinig ciste throm de'n òr sin gu Eachann Woollie. Ach cia mar air bith a fhuair e e, bha, a réir choslais, gu leòr a dh' airgid aig Eachann Woollie.

Goirid an déidh dha dol a chòmhnuidh do'n tigh-mhór cheannaich e *yacht* riomhach; an uair a dh' fhaighnich cuid-eigin dheth ciod am feum a bha aige air *yacht* thubhairt e gu robh *yacht* aig Potalloch agus aig an Rìgh, agus gu'm biodh i feumail dha a ghiulan guail agus aoil agus guano a dh' Aird-nam-murchann agus do Loch Suaineart. An sin chualas gu'n do cheannaich e oighreachd bheag anns an Apuinn, ag ràdh nach robh e ceart fearann na Gàidhealtachd a bhi tuiteam an làmhan Bòrd an Fhearainn; gu'm b' fheàrr e bhi an làmhan dhaoine aig an robh gu leòr de ghuano a chuireadh iad air. "Cuiridh mise," ars' esan "sé oirlich de ghuano air gach troigh fhearainn anns an Apuinn gus am bi coircemór a' fàs ann cho àrd ri crann na *yacht* aig an Rìgh." B'e an ath leum a thug e as Hotel mór anns an Oban a cheannach; bha saoir agus pleastairean an Obain ag oibreachadh dà uair a bharrachd a h-uile là, a' feuchainn ris an Hotel fhaotainn deas gu luath, agus iad a' cluinntinn gu robh Tigh nan Cumantan uile a' tighinn a dh' fhaicinn inneal-mharbhaidh ùr a bha ri bhi air a feuchainn agus air a dearbhadh air cùl Chearara, agus gur ann anns an Hotel aig Eachann Woollie a bha Cinn na Parlamaid agus Cinn nan soithichean-cogaidh a dol a dh' fhuireach.

Am feadh 's a bha na gnothuichean móra so air an cur air bhonn le Eachann Woollie, agus àireamh mhór dhaoine a' ruith an sud agus an so, gus àithnèan agus iarrtusan an duine a chur an géill, ann am bancaidhean, ann an seòmraichean luchd-lagha, ann am bùithean mharsantan, bha Eachann air chùl a' chuntair 'n a bhùth féin; cho ciallach, socrach, sìobhalta, ri aon air bith de na gillean a bha fo phàidheadh aige; a mhuilichinnean truiste, aparann m'a mheadhon, agus facal coibhneil,

freagarrach, aige do'n bhoirionnach bhochd a bha a' ceannach pumnd sìucair cho maith 's a bha aige do'n tuathanach a cheannaich deich tunna guano. Ged a cheannaich e *yacht* agus oighreachd, agus Hotel, bha e air dhòigh eile cho pongail agus cho iriosal 's a bha e riamb, is cha b' urrainn muinntir a' bhaile dad eile a ràdh ach gu robh dòighean duine airgid-ach a cheart cho iongantach ri slighe fir le h-òigh, no ri slighe na h-iolaire anns na speur-aibh.

* * * * *

An ceann maduinn no dhà, an àite éirigh aig sé uairean mar b' àbhaist dha, dh' fhan Eachann Woollie 'n a leabaidh, is dh' iarr e air Iseabal fios a chur air an t-Siorram, agus e air son innseadh dha gu robh Probhaist an Obain ag obair anns an t-seòmar aige fad na h-oidhche, a' tolladh a chinn le tora. Thubhairt e rithe cuideachd gu robh sgaoth de dhaoine beaga còmhla ris a' Phrobhaist, agus a h-uile uair a bheireadh am Probhaist fiacall as, gu'n tilgeadh e i air na daoine beaga, agus gu'm falbhadh iad cho luath ris a' ghaoith, a mach air an t-similear, a thoirt nam fiacall aige do Chearara, far an robh Soitheach-adhair o Mhussolini a' feitheamh orra, agus e a' dol 'g an cur gu rìgh Abyssinia, an àite na feadhnaich a chuir e as.

Chuir Iseabal fios air an dotair; chuir an dotair fios air dotair eile, agus m' an tàinig an oidhche bha Eachann Mac-an-Tòisich air a thoirt air falbh do Cheann Loch Gilb.

An sin shaoileadh tu nach robh uiread chléireach no uiread bhancairean an Earra Ghàidheal 's a thòisich air tighinn do bhùth Eachainn, a rannsachadh a leabhraichean. Air a' cheann mu dheireadh fhuair iad a mach nach robh aon sgillinn ruadh aige leis àm pàidheadh e an oighreachd, agus an *yacht*, agus an Hotel, a cheannaich e; gu robh iad air am pàidheadh le airgid-iasaid o bhancaidhean, agus o luchd-lagha, agus o mharsantan-móra a bha an diùil gu robh Eachann Woollie 'n a dhuine beartach. Fhuair iad a mach cuideachd gu'n d' ith am buth a h-uile sgillinn de'n airgid a bha aig Iseabal; gu robh Eachann bàidhte am fiachan o chionn bhliadhnaich, agus nach do chùm dad eile e o bhi briste ach am beachd a bha aig daoine gu'm bu duine airgidodach e.

Bha Iseabal agus a' chlann air am fàgail gun chuid, gun dachaidh, ach ged tha fhios agam ciod a dh' éirich dhaibh-san, agus cia mar a dh' ullaich Dia agus càirdean caomhail air an son, cha rìgh mi a leas sin innseadh an tràth-sa.

IS DUAL DO'N DUINE BRON

BHA an Dàn so air a thionndadh gu Gàidhlig leis an Urramach Iain Mac-an-Aba, an Sgibinnis, an Cinn-tìre, duine aig a bheil

ealadhain mhaith air bàrdachd Bheurla a thionndadh gu Gàidhlig, gun a smior, no a spiorad, no a dreach a chall. Chan aithne

dhomh duine eile aig a bheil làmh as fheàrr
air an obair so na tha aige, is bhitheadh e
'n a bhuanachd do litreachas na Gàidhlig
na'n leanadh e oirre.

An àite a bhi a' deanamh rannan as an cinn
féin, rannan air nach bi snas no blas air a'
cheann mu dheireadh, b' fheàrr do sgoilearan
òga Gàidhealach feuchainn ris na nithean
maiseach a gheibhear am bàrdachd Bheurla
a chur an Gàidhlig. Tha so duilich a dheanamh,
ach cha bhi obair mhaith gu bràth gun
dragh.

Cha ruig mi a leas innseadh do luchd-
leughaidh nan duilleagan so gur e Burns a
rinn an Dàn, agus gu'm b'e càradh truagh
nan daoine ri linn a thug air a dheanamh.
Tha daoine a' caoidh cor na Gàidhealtachd
an diugh mar bha iad a' caoidh cor na dùthcha
anns na làithean ud, ach ged tha feum againn
air laghanna ùra, theagamh gu bheil barrachd
feum againn air seirc. is gràdh, is coibhneas,
mar tha Burns a' cur 'n ar cuimhne.

AIR feasgar geamhraidh, 's mi air chuairt
Mu bhruachaibh abhainn Ayr
'Nuair ruagas gaillinn fuar na Tuaithe
Gach cluain is fireach àrd,
Fear-turuis choimnich mi 'nam ruag
Fo uallach trom de chràdh ;
Bha àileadh bhliadhnachan 'na ghruaidh
'S a ghruag gu tana bàn.

“ Ciod e do thòir air raon, 'san uair ? ”
Thuir rium an truaghan aosd' ;
“ N e gòraich mhaoth na h-òig' tha bhuit
No stòras meallt' an t-saoghail,
No'n d' fhuair do chridhe 'n t-eòlas buan
'Dh 'fhàg mise luaineach faoin
A' siubhal bhruach, a' caoidh gach truaigh'
As dual do chloinn nan daoin' ? ”

“ A ghrian 'tha cromadh cùl nan cruach,
Le 'n sluagh fo dhuibhre neòil,
Na mìltean fann le falus gruaidh
'S gur gann tha 'n ceud 'bhi beò,
Ràidh-geamhraidh chunna mi 'na cuairt
Ceithir fichead uair is còrr ;
'S gach uair thug dhomh-sa urras nuadh
Gur dual do'n duine bròn.

“ An tùs a rè, gun shuim gun chiall,
Tha 'n duine feadh gach linn,
Caoin-shuarach mar tha 'n uair a' triall,
'S na bliadhnachan nach till ;
An fheòil 's an saoghal 'ga shlaodadh cli
Le claonadh fiar o'n chòir,
Is sgrìobht' an cois gach gnìomh a' bhinn
Gur cinnteach dha-san bròn.

“ 'S na beachdaich air 'na oige, 'mhàin,
Tha 'dhùil 's a dhòchas beò,

Is caraid dha-san lùgh nan làmh,
'S cùl-taice neart nan dòrn ;
Ach faic e dlùth air bruaich na h-uaign'
'Na dheòiridh truagh gun treòir ;
An ainnis liath 'na fianuis bhuan,
Gur dual do'n duine bròn.

“ Tha cuid an seilbh air sporan làn,
Gun ghainne bàrr no lòn,
Ged 's tric nach caraich airgiod cràdh
'S nach glacar slàint le h-òr ;
Ach 's lionmhor iad, mo chreach ! d' an dàn
Rè ganntair, cràidh, is leòn,
Gach oidhche 's là o'm breith gu 'm bàs
Fo chàradh bochd a' bhròin.

“ Is iomad acaid ghuineach gheur
'Tha 'n lùib ar cré ri 'r beò,
Ach 's miosa uile a dhealbh sinn féin
Le mì-run, eud, is leòm :
An sluagh 'fhuair solus iùil o'n speur,
Is iomhaigh Dhé mar ghloir,
Tha 'n ainneart trom air càch-a-chéil'
A' dìoladh péin is bròin.

“ An t-oibriche le 'shlinnean crom,
Cho tràilleil com is dòigh,
Ag iarraidh cead o bhràthair 's an fhonn
Gu faigh e saothair a lòn ;
Is faic an t-urra mòr 'na uail
'Ga ruagadh bhuaith le 'bhròig
Gun iochd ri màthair a' chridhe trom
No pàisdean lom a' bhròin.

“ Ma chaidh mo chruthachadh 's an rùn
Gur dùth dhomh 'bhi 'nam thràill,
Car son a fhuair mi anam 's tìr
B'e staid na brùit a b' fheàrr :
'S mur deachaidh, ciamar tha mi 'n dràs
Fo smachd is sàil fir-mhór' ;
'S car son tha cead aig neach tha làthair
A bhràthair a chur gu bròn ?

“ A bhàis, tha sàmhchair ann ad dhàil,
'S tu caraid blàth nam bochd,
Fàilt air an là 's am faigh mi tàmh
'S am bi gach cràdh 'na thosd :
Is culaidh-uamhais thu do'n àl
Nach d' fhairich tàir no sprochd,
Ach 's bàigheil beannaichte do làmh
Do dhream a' chridhe ghoirt.

“ Ged 's bochd an diol 'tha 'm brìgh mo dhuain,
Na creid gur buan an seòl :
Gheibh gaol is sìth ri tim a' bhuaidh,
Is mùthaidh caoidh gu ceòl :
Do 'n chinne-daonn' tha 'n gealladh fìor
Gu 'n siabar bhuainn na deòir :
Tha dùil ri dachaidh nuadh o'n Rìgh,
'S thig crìoch air latha 'bhròin.”

Ann's a' Chathair

THA iomadh rud a' tachairt anns an t-saoghal 'sò nach 'eil daoine a tuigsinn, nìthean a tha os cionn ar n-eòlais agus ar fiosrachaidh. Ach ged nach 'eil e furasda dhuinn a thuigsinn cia mar a tha iad a' tachairt chan 'eil sin a' ciallachadh nach 'eil iad fìor. Bheireadh fianuisean creideasach am facal gu bheil an naidheachd so fìor.

Sheòl Iain Camshron 'n a Mheat air barc mòr brèagh a dh' fhàg Glaschu a dhol do Bhrunsuig Ur air taobh thall na h-Atlantic, ann an toiseach an t-samhraidh o chionn beagan bhliadhnanach.

An uair a bha i dlùth air oitirean *Newfoundland* bha an sgiobair agus am meat shuas air an drochaid, a' gabhail na gréine aig dà uair dheug mar a b' àbhaist, los a dheanamh a mach c' àite an robh iad. An déidh dhaibh a' ghrian a ghabhail, chaidh iad sìos, gach fear d'a sheòmar féin, a dh' oibreachadh air an cairtean-seòlaidh, feuch an robh iad a còrdadh ri chéile a thaobh an àite anns an robh am bàta.

An uair a bha am meat ullamh, chaidh e a steach do sheòmar an sgiobair a leigeil fhacinn dha c' àite an robh e an duil a bha an soitheach. Bha an sgiobair (a réir choslais) 'n a shuidhe aig an dasc, a' sgrìobhadh air sglèat; agus gun uiread agus sealltuinn air, no a shùil a thogail bhàr na cairt-sheòlaidh a bha 'n a làimh féin, dh' fhaighnich am meat dheth c' àite an robh e an duil a bha iad. An uair nach do fhreagair an sgiobair chaidh am meat na bu dlùithe dha is dh' fhaighnich e a' cheart cheist a ris. An dara uair cha do fhreagair an duine a bha aig an dasc, ach thionndaidh e a cheann, agus anns an tionndadh sin, chunnaic am meat nach e an sgiobair a bha ann idir, ach duine nach fhaca e riamh roimh.

Ged nach bu ghealtair am meat chuir rud-eigin a bha ann an coslas agus ann an aodann an duine fiamh air, agus gun uiread agus a lethsgheul a ghabhail, no facal sìobhalta air chor-eigin a ràdh ris an fhear nach robh e ag aithneachadh, leum e a mach as an t-seòmar is ruith e suas an staidhir gu drochaid na luinge. An uair a ràinig e an drochaid bha an sgiobair a' sràideamachd oirre, mar nach robh dad ceàrr air, no cùram air mu chùrsa an t-soithich, ach leis gu robh anail a' mheat 'n a uchd, dh' fharraid an sgiobair dheth an robh dad ceàrr air.

"Cò," ars' am meat, "a tha 'n a shuidhe aig an dasc agaibh 'n 'ur seòmar?"

"Chan aithne dhòmhsa," ars' an sgiobair, "gu bheil duine air bith 'n am sheòmar; ciod a tha thu a' ciallachadh?"

Dh' innis am meat dha mu'n choigreach a chunnaic e 'n a shuidhe aig an dasc, ach is

ann a thòisich an sgiobair air tarruing as, ag ràdh gu robh a shùilean 'g a mhealladh, no gu robh e 'n a leth-chadal agus a' bruidhear, no gur e an stiùbhard a chunnaic e aig an dasc agus nach d' aithnich e c."

"Abraibh-se ar roghainn," ars' am meat, "ach chan e an stiùbhard, no duine eile a bhuineas do'n bhàta so a chunnaic mise 'n a shuidhe aig an dasc, ach coigreach nach fhaca mi riamh; chunnaic mi e cho soilleir 's a tha mi 'g 'ur faicinn-se an dearbh mhionaid so, agus e an sgrìobhadh air an sglèat agaibh."

"Théid sinn sìos le chéile," ars' an sgiobair, "agus chì mi le mo shùilean féin an coigreach so!"

Ach an uair a dh' fhosgail iad an doras cha robh duine ann an seòmar an sgiobair; bha e falamh.

"Cha ruigeamaid a leas an drochaid fhàgail," ars' an sgiobair; bha fhios agam gur ann a' bruidhear a bha thu." Chuir e diomb air a' mheat an sgiobair a bhi a' cur teagamh 'n a fhacal, "Na 'n fhaiceam tìr gu bràth," ars' esan, "mur faca mi an duine cho soilleir 's a tha mi 'g 'ur faicinn-se air a' mhionaid so."

Thog an sgiobair an sglèat, ach cha luaithe a thog e i na thubhairt e mar gu'm biodh e a' bruidhinn ris féin, "Gu dé tha an so, *Stiùir Tuath 's Ear Thuath*." "An tusa," ars' esan ris a' mheat, "a sgrìobh so air an sglèat?"

Bhòidich am meat nach b' esan a rinn an sgrìobhadh, ach bha an sgiobair cho amharusach 's gu'n d' iarr e air na ceart fhacail a sgrìobhadh air an taobh eile de 'n sglèat, los gu'm faiceadh e a làmh-sgrìobhaidh.

Ach cha robh an da làmh-sgrìobhaidh idir coltach ri chéile. Bha an sgiobair a' fàs rud beag cas 'n a nàdur, is chuir e fios air an dara meat, agus air an stiùbhard, agus air gach duine eile air bòrd, a b' urrainn dol a steach d'a sheòmar gun fhios dha. Cheasnaich e iad, is dh' iarr e orra uile na facail ud a sgrìobhadh le peanseal air an sglèat, ach mhionnaich is bhòidich iad uile nach deachaidh iad a steach do'n t-seòmar, agus nach mò a chunnaic iad coigreach air bòrd.

An uair a dh' fhairtlich e air an sgiobair solus fhaotainn air a' chùis, dh' fheuch e ris an rud a chur air falbh bho 'inntinn uile gu léir, ach a dh' aindèoin a chridhe thigeadh na facail a bha sgrìobhta air an sglèat fa chomhair a shùl, ge b' e taobh an sealladh e. An sin thòisich iad air iad féin a sheinn 'n a chluais agus 'n a cheann, *Stiùir Tuath 's an Ear Thuath*, *Stiùir Tuath 's an Ear Thuath*. Mu dhéireadh thug e òrdugh cùrsa a' bhàta atharrachadh agus stiùireadh gu Tuath 's an Ear Thuath, ged bha e ag ràdh ris féin

nach robh ann ach faoineas is amaideas. Ach co dhìù dh' iarr e air a' mheat dithis eile a chur còmhla ris an fheadhainn a bha air faire ann an toiseach a' bhàta agus anns a' chrann.

Chùm e air a' bharc mar sin còig uairean a dh' ùine agus soirbheas maith aice, gus an do ghlaodh fear de na bha anns a' chrann gu robh Meall-Eigh (*iceberg*) dìreach air thoiseach orra. An uair a thàinig iad dlùth dhi bha an sgiobair ag amharc oirre leis na gloineachan, is faicear gu robh long mhór an sàs anns an *iceberg*, agus daoine air clàr na luinge a' feuchainn ri sanas a thoirt dha gu robh iad 'n an éigin. Chaidh e cho dlùth dhaibh 's a b' urrainn e, chuir e a mach geòlachan, agus ann an trì uairean a dh' ùine bha a h-uile duine a bha air bòrd innte air an sàbhaladh.

An uair a bha luchd té de na geòlachan a' tighinn ri cliathach na luinge, agus am meat a' cuideachadh leò streap air bòrd, sheall e air fear de na daoine gu dùr, is thubhairt e ris an sgiobair, "Sin agaibh an duine a chunnaic mise a' sgrìobhadh air an sgleat aig an dasc."

Cha dubhairt an sgiobair dad aig an àm, oir bha cùisean a bu chudthromaiche aige air làimh, ach an uair a bha obair na tròcair crìochnaichte, is biadh agus aodach blàth air a thoirt do na daoine a bha air am meileachadh le fuachd is eagal, chuir e fios air an duine is dh' fhaighnich e dheth gu réidh sìobhalta am bitheadh e cho maith agus na facail so a sgrìobhadh air sgleat a thug e dha, *Stiùir Tuath 's an Ear Thuath*.

Rinn an duine mar dh' iarr an sgiobair air; an sin thionndaidh an sgiobair an sgleat (bha a' cheud sgrìobhadh air fhàgail oirre) is thubhairt e ris, gun innseadh dha gu'n do thionndaidh e i, "A bheil thu ag aithneachadh na làimhe-sgrìobhaidh so?"

Chuir ceist an sgiobair iongnadh air an duine; "cia mar," ars' esan, "nach aithnichinn mo làmh-sgrìobhaidh fein; sin an rud a sgrìobh mi o chionn leth mionaid."

An sin leig an sgiobair fhaicinn dha gu robh na facail air an sgrìobhadh air dà thaobh na sgleat. Chuir so iongnadh na bu mhò air an duine; "cha do sgrìobh mise ach na tha air aon taobh," ars' esan, "ach is e mo

làmh-sgrìobhaidh a tha air an taobh eile gun teagamh."

Cha b'e aon de sgioba a' bhàta a bha anns an duine idir ach fear a bha a' gabhail a thurus innte o *Mhontreal* gu *Liverpool*, an uair a bhuail i am meall-éigh.

Cheasnaich an sgiobair sgiobair, agus stiùbhard, agus sgioba a bhàta eile, a thuilleadh air an duine féin a cheasnachadh, feuch am faightheadh e a mach ciod a bha e a' deanamh aig an àm anns am faca am meat a choslas, a' sgrìobhadh aig dasc an sgiobair.

Thubhairt an stiùbhard agus trìuir eile gu'm faca iad e 'n a shuain chadail eadar dà-uair-dheug agus leth uair an déidh da-uair-dheug, agus e cho glas 's an aodann ris a' mharbh, is thubhairt an sgiobair gu'n tàinig e 'g a ionnsuidh-san mu aon uair a dh' innseadh dha nach b' fhada gus am biodh iad uile air an téarnadh, a chionn gu'm faca e ann am bruidhear gu robh e air bòrd barc mór breagh a bha dol a thoirt cobhair dhaibh. Thubhairt an sgiobair gu'n d' innis an duine dha coslas an t-soithich, na siùil a bha rithe, an dath a bha air a' pheant a bha oirre a mach 's a stigh, ach nach do ghabh easan móran suime de na bha e ag ràdh, a chionn gu robh e an diùil nach robh ann ach breisleach duine a bha air dol bhàrr a shiùil le eagal.

Chuir sgiobair an t-soithich a sheòl á Glaschu aon cheist eile air, "Tha thu," ars' esan, "ag ràdh gu 'n do bhruidhair thu a bhi air bòrd an t-soithich so, am faca tu thu féin anns a' bhruidhar sin a' sgrìobhadh air an sgleat?"

"Chan fhaca," ars' esan, "agus cha mhò a tha fhios agam ciamar a fhuair mi fios gu robh am barc a' dol 'g ar sàbhaladh, ach rud a tha glé iongantach, tha mi mar gu'm b' aithne dhomh coslas an t-seòmair so gu maith (seòmair an sgiobair) ged nach robh mi riamh ann gus a' mhionaid so."

* * * * *

Ciod a their thu ris an naidheachd so, a leughadair? Chan 'eil fhios agam-sa ciod a their mi rithe ach a mhàin so gu bheil nithean a' tachairt ann an saoghal na h-inntinn agus ann an spiorad mhic an duine a tha dol os cionn ar sgìl agus ar sgòil-ne.

Aig an Uinneig

Urram do mhinistear Gàidhealach

THA e 'n a thoileachadh dhomh daonnan Urram no onoir a thighinn gu ministear Gàidhealach, ach tha e 'n a thoileachadh sònruichte gu bheil Oil-thigh Ghlaschu a' toirt D.D. do m' fhear-dùthcha Eachann Mac Gill-Eathain, ministear an t-Stratha anns an Eilean Sgitheanach. Na 'n robh athair còir

beò, agus na'm faca e na litrichean sin as déidh ainm a mhic, bhiodh mo thoileachadh air a dhùblachadh.

Is e Eachann Mac Gill-Eathain as cléireach do Chléir an Eilein Sgitheanaich, dreuchd a tha a' togail cuid mhaith d'a ùine, ach a tha toirt cothrom dha obair a dheanamh do'n eaglais an taobh a mach d'a choimhthional

féin. A thuilleadh air sin, riamh o bha e air a shuidheachadh ann an sgìreachd, bha làmh aige ann an Riaghlairachd, 'n a sgìreachd féin agus ann an siorramachd Inbhir-nis. Tha e air Comunn-riaghlaidh na Siorramachd an Inbhir-nis o chionn iomadh bliadhna, agus air Comunn-riaghlaidh nan Sgoilean, agus chan ann idir 'n a bhall sàmhach no balbh a tha e. Chan 'eil eagal no leisg air còirichean muinntir an Eilein Sgitheanaich a thagar aig coinneamh air bith anns a bheil e feumail sin a dheanamh, air chor agus gu bheil e 'n a aon de Chinn an eilein anns an t-seagh sin, a thuilleadh air a bhi 'n a mhinistear dichiollach am measg a choimhthionail féin.

Air an t-Ollamh Donnchadh Mac Dhonnachaidh

Air a' mhìos a chaidh seachad bha cruinneachadh gasda ann an Coit Ghartain, a thoirt tiodhlaic agus beannachd cheithir sgìrean do'n duine mhaith so, air dha a bhi leth-cheud bliadhna anns a' mhinistrealachd. Bha e air a shuidheachadh an Arasaig an 1888; chaidh e do'n Tairbeart an 1889; do Lus, ri taobh Loch Laominn an 1896, agus do sgrì Obar-neithe an Srath-Spéith an 1907. Thug Oilthigh Chill-rimhinn, far an robh e air oileanachadh, D.D. dha an 1919, ach bhris air a shlàinte an 1921, is b' fheadar dha uallach na sgrì a leigeil dheth. An ceann bhliadhna-chan, air dha dol na b' fheàrr ghabh e os làimh sealltuinn as déidh a' choimhthionail ùr a chuir Eaglais na h-Alba air chois an Coit Ghartain, agus a bha air aonadh ri Cinn-chardain a b' àbhaist a bhi an sgrì Obar-neithe. B'e Coit Ghartain agus Cinn-chardain an sgrì mu dheireadh anns an do shaothraich e, ach an ceann dà bhliadhna b' fheadar dha an obair a leigeil dheth a ris le droch shlàinte.

Bho 'n is cuimhne leam bha Donnchadh Robasdan, mar theireamaid ris, ann an sreath leis féin am measg mhinistearan Gàidhealach; sgoilear agus diadhair aig an robh eòlas farsuing agus tuigse nàdurra a dheanamh feum de 'n eòlas sin; duine anns an robh ciùine, agus ciall, agus gliocas, agus coibhneas, gu nàdurra; duine a naomhaich e féin air son seirbhis na h-eaglais le bhi 'g a chumail fein saor o gach obair shaoghailta agus o chabhag na beatha so; duine nach cualas riamh a ghuth ag éigheach air sràid no aig seanadh, ach ris an éisdeadh daoine le ro aire anns a' chubaid, oir bha beatha agus spioradalachd 'n a theagasg daonnan. Bha meas mór aig ministearan

eile air, agus aig a h-uile coimhthionail anns an do shaothraich e riamh; is chuir iad uile ann beannachd agus an tabhartas chuige gu Coit Ghartain, far an robh na tiodhlacan air an toirt dha.

Gaol an airgid

Mar is fhaide a smuainichear air an fhacal so a sgrìobh Pol is ann is mò a chithear dearbhadhean gu bheil e fìor, "gu bheil gaol an airgid 'n a fhreumh do gach olc." Tha gaol an airgid a' gabhail a steach nan uile nithean a ghabhas ceannach le airgid. Chan 'eil maise ann an sgillinn ruadh, no ann an tasdan geal, no ann an not paipear, gu'm biodh gaol aig daoine orra air an son féin, ach tha gaol aca orra a chionn gu'n ceannaich an t-airgid nithean air a bheil miann aca; biadh maith, is deoch làidir, is aodach riomhach; saorsa, is diomhanas, is aighear; inbhe, is cumhachd, is glòir shaoghailta, agus sòlasan eile de'n t-seorsa sin as toigh le feòil mhic an duine. Cha ruig duine gun airgid ach air glé bheag de shòlasan na feòla, ged a dh' fhaodas e sòlasan as fheàrr agus as àirde fhaotainn gun airgid agus gun luach.

Tha aon olc anns an dùthaich an diugh a tha air tighinn gu àirde eagallach, mi-naomhachadh là an Tighearna, agus is e freumh an uile sin "gaol an airgid;" daoine anns a bheil spiorad na marsantachd a' gabhail cothroim air amaideas agus aotrumas an co-chreutairean los airgid a thoirt as am pòcanna agus a chur 'n am pòcanna féin. Theagamh gu bheil iad 'g am mealladh féin, a' saòilsinn gur e maith an t-sluaigh a tha aca 's an t-sealladh, ach fad na h-ùine is e "gaol an airgid" a tha ag oibreachadh anna. Na saoileadh duine air bith gur e "gaol an t-sluaigh," a tha toirt air na daoine d' am buin na rathaidean-iaruinn carbadan-iaruinn a chur a mach air an t-Sàbaid; chan e idir, ach gaol an airgid. A h-uile bùth, no garage, no àite-golf, no tigh-òsda, no tigh-tea a tha fosgailte air an t-Sàbaid, tha iad fosgailte a chionn gu bheil an duine no an comunn leis an leis iad sanntach air airgid, agus toileach amaideas agus luaineachas an co-chreutairean a chur gu buannachd dhaibh féin. Tha cridhe mhic an duine an dà chuid domhain agus cealgach, is saoilidh daoine gu bheil iad a toirt saorsa d' an coimhearsnaich air an t-Sàbaid *air ghaol saorsa*, 'nuair tha iad 'g a dheanamh *air ghaol airgid*.

Na Crìosduidhean

LEIS AN URRAMACH IAIN MAC AOIDH, M.A., AM PORT-RÌGH

O linn an Tiomnaidh Nuaidh is e so an t-ainm air am beil luchd-leanmhuinn Chrìosd air an sloinneadh air feadh an t-saoghail, agus tha e air innseadh ann an Gnìomharan nan Abstol gu'n do ghairmeadh Crìosduidhean de na deisciobuil air tùs ann an Antioch. Chan 'eil am facal "Crìosduidh" air a chleachdadh ach trì uairean anns an Tiomnadh Nuadh, ach cha leig sin a leas iongantais a chur oirnn, oir cha robh an t-ainm ach dìreach air a thoirt dhoibh 'nuair a bha sgrìobhadhean an Tiomnaidh Nuaidh 'g an cruinneachadh.

Do bhrìgh 's gur ann an Antioch a chaidh an t-ainm so a thoirt do na deisciobuil an toiseach, tha sinn a' tuigsinn gu robh obair mhòr air a cur air aghart leò anns a' bhaile sin, agus tha sinn mar an ceudna a' tuigsinn gur ann an Antioch a bha a' cheud choimhthional an taobh a muigh do chrìochaidh Iudea. Bha mòran sluaigh anns a' bhaile agus tha sinn a' leughadh gu'n deachaidh Pol agus Barnabas a chur air leth leis an eaglais ann an Ierusalem air son an obair so a dhaighneachadh. Is e far-ainm no frith-ainm a bha anns an fhacal "Crìosduidh" mar a chaidh a thoirt air na deisciobuil—bha mòran sheòrsa dhaoine ann an Antioch 's iad air an ainmeachadh air a' chuspair a bha iad a leantuinn, agus thugadh an t-ainm "Crìosduidhean" air a' mhuintir a bha leantuinn Chrìosd—Buidheann Chrìosd. Thug Tacitus am fear-eachdraidh Ròmanach, iomradh orra anns an Ròimh anns a' bhliadhna A.D. 64. Is e an dòigh anns an do dh' ainmich esan iad "Christiani," no "Muintir Chrìosd." Ghabh na deisciobuil ris an ainm, agus thàinig e mu dheireadh gu bhith air a ghabhail leis an t-saoghal, mar shloinneadh na muintir sin a tha creidsinn anns an Tighearna Iosa Chrìosd agus a tha deanamh seirbhìs dhà.

I

Is e na Crìosduidhean, mar sin, iadsan a bha agus a tha, air an ainmeachadh air Chrìosd, do'n robh Chrìosd mar Cheann agus mar Rìgh, agus a thug am prìomh àite dha 'n am beatha; a chuideachd sin de'm beil Esan, a Rìoghachd, a Phearsa, agus a Spiorad, mar na cuspairean as luachmoire. "Dhuibhse, uime sin, a chreideas, tha E luachmhor." Ciod iad na nithean as luachmoire a tha againn? Air a' cheist sin tha ar beatha gu léir an crochadh. Bha a' chuid mhòr de na deisciobuil 'n an daoine

bochda, gidheadh rinn iad mòran saobhair, a chionn 's gu'n robh sealbh aca air tiodhlac na beatha maireannaich agus air Spiorad an Tighearna. "Co," arsa an abstol, "do'n aithne inntinn an Tighearna? Ach tha inntinn Chrìosd againne." Thugadh Crìosduidhean orra, mar sin, air tùs, ann an Antioch.

II

Is e an dara h-uair tha am facal "Crìosduidh" air a chleachdadh 'nuair a thugadh Pol mu choinneamh Agrippa agus a thubhairt an rìgh, Agrippa, ris, "Is beag nach 'eil thu 'g am aomadh gu bhith am Chrìosduidh." Tha mòran de'n bheachd gur h-ann a' fo-chaid a bha Agrippa 'nuair a labhair e mar so, agus chan 'eil teagamh nach 'eil roinn mhath de'n fhirinn anns a' bheachd sin, oir is e daoine fanoideach, dalma, cruaidh, a bhuinneadh do'n linn a bh' ann agus is iongantach gu'n do chuir Agrippa e féin cus mu'n cuairt a thaobh nan Crìosduidhean, air an robh e ag ambare mar shluagh nèonach nach b' fhiach aire sam bith a thoirt dhoibh. So againn na Crìosduidhean an aghaidh an t-saoghail, an aghaidh naire agus masladh, an aghaidh cumhachdan aimsireil agus aingidheachd ann an ionadaibh àrda. Gidheadh 's ann aig a' Chrìosduidh a tha a' bhuaidh. Am bi fiamh air na Crìosduidhean roimh na Cumhachdan a tha làthair? Car son a bhiodh? Cò de'n dithis, a bha ri aghaidh a chèile an latha ud, a bha an sàs anns an obair bu chudthromaiche? Tha a' cheist sin furasda a freagairt. Thug eachdraidh an t-saoghail freagairt dìth o chionn fada. Dh' fhalbh Agrippa agus a' ghlòir a bha maille ris, ach tha an Cuspair a shearmonaich Pòl fhathast beò, agus an sgeul a dh' innis e do Agrippa fhathast cho nuadh 's a bha i an latha ud. Mar a thubhairt e féin "A' bheatha tha mi nis a' caitheamh, tha mi 'ga caitheamh tre chreidimh Mhic Dhe a ghràdhaich mi agus a thug E féin air mo shon," no ann am briathran Chrìosd "Agus is i so a' bheatha mhaireannach eòlas a bhith aca ort-sa an t-aon Dia fìor, agus air Iosa Chrìosd a chuir Thu uait."

III

Is e an treas àite anns am faigh sinn am facal "Crìosduidh" far am beil an t-abstol Peadar ag ràdh "Ma dh' fhuingeas duine mar Chrìosd

duidh na biodh nàire air, ach thugadh e glòir do Dhà as a leth so.” Thàinig geur-leanmhuinn agus fulangas; chaidh na deisciobuil a sgapadh, chaidh cuid a chur am prìosan agus cuid a chur gu bàs. Bha glaodh nam mar-tarach ag éiridh suas o'n talamh. Gidheadh dhiùlt na Crìosduidhean aoradh a dheanadh do'n Impire an àite Dhe, agus dhiùlt iad mar an ceudna ainm Chrìosd a'cheadh. Dhiùlt Mordecai 'na latha fein cromadh sìos fa chomhair Hamain ann an geata an rìgh, oir thubhairt e gu'm b' Iudhach e, agus air a' cheart doigh, dhiùlt na Crìosduidhean an aidmheil agus an dòchas iobradh air altair na h-Impireachd. The geur-leanmhinm mhór air a deanamh an diugh air Crìosduidhean bochd ann an iomadh

ceàrnaidh de'n saoghal, agus tha cuid dhiubh ann am prìosan agus cuid ann am masladh; gidheadh tha an Spiorad togarrach, agus tha iad a' diùltadh a bhi ag à'cheadh an creidimh, no a bhi a' tréigsinn na Fianuis a tha iad a' giùlan. Tha eaglais Chrìosd an diugh fo àmhghar aig an tigh, ach gu h-àraidh ann an tìrean eile, a chionn 's gu'm beil na Crìosduidhean a' roghnachadh fulangas roimh a bhi a' cur cùl ri bunaitean an dòchais. Gu fìrinn-each tha an t-ainm “Crìosduidhean” a thugadh dhoibh air tùs ann an Antioch a leagail orra-san agus oirne dleasdanasan cudthromach.—gu'n gluais sinn airidh air an ainm sin, agus nach bi nàire oirnn do bhrìgh agus gu'm beil fhios againn co ann a chreid sinn.

Ann's a' Chathair

DA sheann duine aig oisean sràide an Dùn-éideann air a' chòigeamh là fichead de Mhaigh—

“Tha am baile dubh le ministearan an diugh,” ars' a' cheud fhear; “ciod a tha 'g an toirt ann an dràs?”

“So,” ars' am fear eile, “seachduin an Ard-Sheanaidh.”

“Agus ciod a bhios iad a' deanamh anns an Ard-Sheanadh?”

“Ma ta, chan 'eil mi fhéin cinnteach, ach tha mi an diùl gu'm bi iad a' cur uile chùisean na h-eaglais ceart; bithidh iad a' seinn agus ag ùrnuigh; bithidh feadhainn a' liubhairt òraid-eann agus feadhainn eile ag eisdeachd riu, agus mar sin tha aobhar an t-soisgeil an Albainn air ath-bheòthachadh a h-uile bliadhna.”

“Nach saoilinn gu'n rachadh aca air aobhar an t-soisgeil ath-bheòthachadh le bhi ag ùrnuigh agus a' teagasg 'n an sgìreachdan féin?”

“O, bithidh iad a' deanamh sin fad na bliadhna, ach tha iomadh rud eile a dh'fheumas iad a dheanadh anns an Ard Sheanadh a thuilleadh air ùrnuigh.”

* * * * *

Cha robh gin de'n dithis ro chinnteach ciod a bhios a' dol air aghaidh aig an t-Seanadh, agus mar sin dh' fhan iad le chéile 'n an tosd, agus an druim ri ballachan *Na h-Iuchraichean Oir*, an dòchas gu'n tìgeadh cuid-eigin an rathad a dh' iarradh orra dol a steach. Ach cha do thairg duine dhaibh uiread agus gloine uisge-soda.

An ceann greis thubhairt fear dhiubh gu robh e a' feuchainn ri chuimhneachadh e' uin a bha e anns an eaglais. “An uair a phòs mi bhithinn fhéin agus a' bhean a' dol do eaglais na sgìreachd an Cille-sgumain far an do rugadh agus an do thogadh mi, ach an déidh dhuinn tìghinn do Dùn-éideann bha an eaglais ris an do cheangail sinn sinn fhéin cho mór 's nach b'

aithne dhuinn duine beò innte ach am ministear, agus aon fhoirbheach, agus am fear a bhiodh a' togail màl an t-suidheachain bhuaime. Bha an còimhthional cho mór agus cho sgaoilte 's nach b' urrainn do'n mhinistear dol thairis orra uile; chan fhaca sinn anns an tigh e ach aon uair riamh. Theagamh gur ann againn fhéin a bha a' choire, ach dh' fhàs sinn car coma air a bhi dol do'n eaglais; rachamaid innte air uairean air là comanachaidh, ach mu dheireadh stad sinn de dhol innte air fad, is tha còig bliadhna fichead bhuaith sin.”

“Nach saoilinn gu'n ionndrainneadh iad thu, agus gu'n tìgeadh duine-eigin 'g ad fhaicinn feuch ciod a bha ceàrr!”

“Cha tàinig; chan 'eil aon duine ach beag am measg mìle.”

“Is aithne dhòmhsa ciobair ann an Seasdul aig a bheil mìle caora air a chùram, ach ma bhios aon té air chall, bithidh e a mach air a tòir o mhoch gu dubh gus am faigh e i, beò no marbh.”

“Tha e na's fhasa do chìobair caora chaillte fhaotainn air a' mbonadh na tha e do mhinistear duine a stad de dhol do'n eaglais a lorgachadh anns a' bhaile-mhór.”

“Theagamh gu bheil, ach tha amharus agam gu'm faicheadh tusa am ministear agus na foirbhich agus Cléireach an t-Seisein na bu trice na'n robh thu a' toirt dhaibh fichead punnnd Sasunnach 's a' bhliadhna air sou na h-eaglais.”

“Faodaidh sin a bhi fìor, ach chan urrainn mise a' choire a chur air duine air bith ach orm fhéin; dh' fhàs mi coma air a bhi dol do'n eaglais, ged nach robh dad agam 'n a h-aghaidh, agus a nis is fhèarr leam am pàipear-naidheachd agus an radio.”

* * * * *

Tha suas ri dà mhuillean duine eile an Albainn an diugh a dh' fhaodadh a cheart ni a ràdh a

thubhairt an duine ud, daoine a bha air am baisteadh an ainm Chrìosd, agus a bha aon uair a' feitheamh air meadhonan nan gràs, agus 'gan uisneachadh chum maith an anama, ach a thuit air falbh bhò'n eaglais agus bho chleachdaidhean na diadhaidheachd. Cò aige a tha a' choire? Tha truime na coire aca féin, ach tha coire cuideachd aig an eaglais; aig ministearan agus foirbhich agus luchd-comanachaidh a tha dearmadach air a' chiobaireachd gus an do ghairm Chrìosd iad a choimhleanadh gu dìchiollach ann an gràdh.

Uair a bha ministear òg 'ga phòsadh ri coimhthional àraidh ghearain e air cho beag 's a bha aige de dhaoine ri bhuaichleachd. "Bithdhi an àireamh mór gu leòr," arsa seana mhinistear, "an uair a dh' iarrar art cumntas a thoirt orra air là a' bhreitheanais." Sin smuain nach bu chòir do mhinistear, no do fhoirbhich, no do luchd-teagaisg anns an sgoil Shabaid, a leigeil as an cuimhne aon mhionaid, gu'm feum iad cumntas a thoirt air gach caora no uan a chuir an t-Ard Bhuachaille air an cùram. Agus is sona dhaibh ma's urrainn iad a ràdh, "Dhiubh-san a thug thu dhomh cha do chailleadh a h-aon diubh."

Tha an dà bheachd so gu làidir ann an inntinn nan daoine a thuit air falbh o'n eaglais. (1) nach 'eil feum aig an eaglais orra ach air son an airgid a gheibh i bhupa, agus (2) nach 'eil iad dad na's miosa a thaobh an cor sìorruidh a chionn nach 'eil iad anns an eaglais. Tha an dà bheachd sin fada fada ceàrr.

Tha feum aig an eaglais air airgid coltach ris gach comunn eile anns an t-saoghal, ach air a shon sin chan ann air ghaol an codach a tha i ag iarraidh dhaoine ach air ghaol an tiodhlaic spioradail a dh' earb Dia rithe a chomh-phàirteachadh riu. An uair a chluinnear ministear air an t-Sàbad ag iarraidh airgid air son ni-eigin, chan ann 'n a ainm féin no air son a chomhfhurtachd féin a tha e 'ga iarraidh, ach an ainm nam bràithrean uile agus air son obair an Tighearna. Duine air bith a their nach eil iarraidh air na bochdan anns an eaglais, tha e a' togail fianuis bhreige 'na h-aghaidh.

Cìod air bith a their daoine eile, chan 'eil mise a' creidsinn gu bheil iadsan a thuit air falbh o cho-chomunn na h-eaglais. Le am mì-chùram agus an dearmad féin, ann an suidheachadh sona aig uair am bàis, air cho maith 's 'ga bheil an eilinn saoghalta. Ach is e so puing air nach bi an slugh no ministearan a' labhairt gu saor, air chor agus gu bheil a h-uile duine air fhàgail 'n a sholus féin.

Mar is trice an diugh cluinnear an aon seirbhis agus an aon ùrnuigh aig tiodhlaic nam marbh, co dhiubh a bhùineadh am marbh do'n eaglais no nach buineadh. Chan e mhàin gu bheil sin a' cur smuaintean ceàrr ann an inntinn dhaoine, ach tha e a' fiaradh firinn Dhe.

Tha fhios agam gu bheil e duilich labhairt air a' chùis so idir, a chionn gu bheil daoine ullamh gu bhi ag ràdh nach 'eil e ceart do mhinistear aon seòrsa ùrnuigh a dheanamh aig uair duine a bha 'n a bhall dileas de'n eaglais agus seòrsa eile ùrnuigh a dheanamh aig uair duine nach buineadh do'n eaglais; gu bheil e mar sin 'ga dheanamh féin 'na bhreitheamh, oifig nach buin ach do Dhia.

Cha labhair ministear tùrail air bith aig bruach na h-uaigne mar gu'm biodh e a' toirt breith air a' mharbh, ach cha mhò a labhras ministear tùrail agus coguiseach mar nach robh mùghadh air bith eadar na daoine a lean orra ag uisneachadh meadhonan nan gràs ris a bheil gealladh Dhe an ceangal agus na daoine eile nach d' ath-nuadhaich bòdean am baistidh riamh agus a dhealaich iad féin, le comhairle shuidhichte, no le mì-chùram, o cho-chomunn na h-eaglais, corp Chrìosd air thalamh. Is luachmhor ann an sealladh an Tighearna bàs a naomh, agus is aotrum agus sona mo chridhe gach uair a bhitheas mi a' toirt buidheachais do Dhia air son an dòchais bheannaichte a thug e dhaibhsan a bhàsaicheas ann an Chrìosd, ach is e an dleasdanas as lugha orm de dhleasdanasan na ministrealachd uile gu léir ùrnuigh a dheanamh aig tiodhlaic os cionn duine a bha air a bhaisteadh agus a thionndaidh air falbh o'n eaglais. A bheil an duine sin ullaichte air son na sìorruidheachd?

* * * * *

Their daoine gu'n do stad iad a dhol do'n eaglais a chionn nach 'eil aran beatha aig na ministearan ri thoirt dhaibh, no a chionn nach 'eil 'n an coimhearsnaich a tha dol innte ach Phairisich as miosa na iad fhéin, no a chionn gur fheàrr leò an ùrnuighean a dheanamh an uaigneas, no a chionn gu bheil an eaglais ro fhuar, air neo ro theth, air neo ro fhada air falbh, ach chan 'eil an sin ach lethsgèulan leis a bheil iad a' feuchainn ri iad fhéin fhìreanachadh. Is e an fhìor aobhar nach 'eil iad a' dol innte, gu'n do leig iad leis an leisg buaidh fhaotainn thairis orra, agus nach 'eil suim aca do Dhia no do dhiadhaidheachd. Is e an leisg as màthair-aobhair do'n chuid mhór de'n mhìrriaghailt agus de'n pheacadh a tha a' dealachadh dhaoine o Dhia, oir cìod a tha ann an duine leasg ach duine nach 'eil a' cumail smachd air inntinn, no air a chridhe, no air a thoil fhéin. Tha barrachd dhaoine a' tuiteam air falbh o Dhia agus o chleachdaidhean na beatha dhiadhaidh leis an leisg na tha a' tuiteam air falbh le drongaireachd no le ruitearachd.

Tha daoine eile a' tuiteam air falbh o'n eaglais a chionn nach 'eil Dia a' toirt dhaibh an toil fhéin. Is e crìoch àraidh am beatha a bhi sona daonnan; làithean sona iollagach fhaotainn air thalamh, is tha iad an duil gur e *dleasdanas*

an Tighearna sin a thoirt dhaibh, agus an dùil gu bheil còir aca air. Ach mur toir Dia sin dhaibh, gabhaidh iad saoihbneas ris, is fàsaidh iad crosda 'n an nàdur, is their iad riu fhéin nach téid iad do'n eaglais tuilleadh. Chan e toradh sìochail na freantachd a tha trioblaidean na beatha ag oibreachadh annta so ach searbhadas cridhe agus droch nàdur. Tha barrachd de'n t-seòrsa dhaoine so anns an t-saoghal na shaoilear; daoine truagh agus daoine neo-shona, ach ged tha feum aca air Dia, agus air a' chnuimh a tha 'n an cridhe a bhì air a thoirt as, cha téid iad do'n eaglais. "Cha deachaidh mise do'n eaglais." ars' an dhiubh, "o'n là a thug Dia bhuaam mo leanabh gaolach."

* * * * *

An uair a thig Mac an duine am faigh e creideamh air an talamh? Na'n tigeadh Mac an duine do'n Ghàidhealtachd an diugh gheibheadh e imte mòran dhaoine aig a bheil creideamh ann, agus anns an t-saoghal spioradail a dh'fhoillsich e, ach gheibheadh e iad sin uile anns na h-eaglaisean. Ach gheibheadh e

mòran dhaoine eile aig nach 'eil creideamh no faireachadh spioradail na's mò na tha aig na na clachan marbha. Sin an seòrsa a tha tuiteam air falbh o'n eaglais; bha iad a' tuiteam air falbh bhuaie riann, ach tha iad a nis air fàs na's suarraiche air cleachdaidhean dhaoine eile a leantuinn a chionn gu bheil fasain nan timeann-an a' ceacadachadh dhaibh tigh an Tighearn a sheachnadh gun nàire a bhì orra. Tha an clann a nis ag éirigh suas, agus a' leantuinn eisiomplair am pàrantan, clann a tha cho aineolach air Dia agus air a' Chreideamh Chriosduidh 's a tha na cinnich anns na h-Innsibh no anns an Afric. Tha iad an dùil gur e "Criosduidhean" a tha anna fhéin, ach chan 'eil barantas air bith aca air son a' bheachd fhaoin 'sin ach gun abrar "dùthaich Chriosduidh" ri Albainn. Ach tha a' cheart uiread as-chreidmheach agus ana-Criosduidhean an Albainn 's a tha ann de Chriosduidhean, agus is e ceud dhleasdanas eaglais Chriosd dol a mach air na sràidean as an déidh, agus curam a ghabhail dhiubh mar tha an t-Ard-bhuachaille ag iarraidh oirnn.

Ann's a' Choille Bheithe

THA barrachd Gréigis agam na bha aig m' athair, ach bha barrachd eòlais aige-san air an t-sid na tha agam-sa. Sin aon cheum de'n Eòlas anns a bheil sinn a' dol air ar n-ais an diugh; chan aithne dhuinn comharraidhean na h-aimsir a leughadh mar b'aithne d' ar n-aithrichean. Tha balaich anns na h-Eileanan Siar a tha cho eòlach air Chiang Kai Shek, agus air na tha dol air aghaidh ann an China, no ann an Abyssinia. 's ged nach robh iad ach air tilleadh as na ceàrnaibh sin an dé, ach na'm faighnicheadh tu dhiubh ciod an taobh a tha a' ghaoth, no c'uin a bhios e mùir-làn, no c'uin a tha a' ghealach ùr a' tighinn a steach, no am bi an t-uisge ann roimh fheasgar, cha b' urrainn iad innseadh dhuìt. Mhill an Radio agus goireasan ùra eile de'n t-seòrsa sin an tùr agus am mothachadh. Rud neònach da rìreadh, nach biodh fhios aig a' ghineal òg an Tìriodh no am Barraidh ciod an taobh a tha a' ghaoth gus an cluinn iad e air an Radio! Cha robh aig na seann daoine ach sealltuinn air a' ghréin, agus air na neòil, agus air a' Bheinn Mhóir Mhuilich, is bhiodh fhios aca chan e a mhàin ciod an taobh a bha a' ghaoth an diugh, ach ciod an taobh a bhiodh i am màireach. Uair-eigin de 'n t-saoghal bha na daoine a cheart cho beachdail ris na *beathaichean* a thaobh na sìde, a thaobh cùrsa Nàdur, agus cuairt nan Ràidhean, ach an diugh tha na ròcaisean agus na coineanan fada na's eòlaiche agus na's tuigsiche na mac an duine a thaobh atharrachadh nan tràithean.

Ma tha an sgoil a' toirt dhuinn aon rud tha i a' toirt bhuaim rud eile.

Eòlas nan ciobairean

Ma bu mhaith leat seachas maith a chluinntinn mu'n t-sid, agus mu chomharraidhean nan speur, chan 'eil àite air an t-saoghal anns an fheàrr an cluinn thu sin no aig *Fang* chaorach air là rùsgaidh, far am bi fichead ciobair cruinn, agus a chliù fhéin aig a h-uile fear dhiubh ri chumail suas mar dhuine d' an aithne comharraidhean nan speur a leughadh. Anns an leabhar a sgrìobh mo sheana charaid coabh, an t-Ollamh Tomas Sinton nach maireann, tha e ag innseadh mar bhiodh na ciobairean a' crathadh an cinn air là an lomaidh an Obar-Ardair, am baile-fearainn a bha aig athair, na'n tigeadh boinneagan uisge orra roimh mheadhon-là. "Chuireadh so gach duine aig an robh sgil air an t-sid gu bruidhinn, is bheireadh iad a nis am follais gu robh eagal orra o thoiseach nach cumadh an là suas, ged nach d'thubhairt iad diog mu'n amharus sin gus an tàinig an fhraas bheag. An sin thogadh Coinneach Odhar air chor-eigin a ghuth, is theireadh e ris a' chuid-eachd uile, "Am faca sibh a' ghealach oidhche Di-ardaoin?" Mur robh duine ann a theireadh gu'm faca, theireadh Coinneach Odhar, ann an guth cho sòluimte 's ged b'e là a' bhreitheanais a bha ann, "U. chan fhaca, ach *chunnaic mise i.*" Chuireadh an aon fhacal sin Coinneach Odhar

'n a shuidhe gu bràth tuilleadh am measg Ollamhan na Sìde, co dhiu a chumadh an là suas no nach cumadh.

Toiseach bruidhne

Tha cuid de dhaoine air a bheil malaidhean cho àrd 's gu'm bi iad a' magadh ort ma mholas tu an là dhaibh, no ma bhruidhneas tu air an t-sìd 'n an làthair. Seachnadh an seòrsa sin an duilleag so. Is toigh leamsa a bhi bruidhinn air an t-sìd, agus is toigh leam daoine a bhi ag innseadh dhomh gu bheil an latha maith, ged tha fhios agam air sin cheana. An uair a thachras daoine air a chéile feumaidh iad seachas a dheanamh air rud-eigin, is theagaisg fiosrachadh nan linntean dhaibh nach 'eil rud eile ann as freagarraiche dhaibh tòiseachadh leis na'n t-sìd, a chionn gur e sin cuspair anns a bheil ùgh aig a h-uile duine.

Na'n tòiseachadh coigreach air bruidhinn riut ann an làrach nam bonn air an lòinidh, agus mar bha e air a phianadh leatha 'n a chruachan, dh'fhàsadh tu sgith dheth ann an ùine ghoirid, a chionn nach 'eil an lòinidh ort fhéin; b' fheàrr leat fada cian gu'm fanadh e sàmhach, agus gu'n tugadh e cothrom dhuit innseadh dha mu na meilcheartan a bha 'n ad'chasan an uiridh. Ach is coma leis-san do mheilcheartan-sa, a chionn nach robh iad air fhéin rianh.

Na'n tòiseachadh e air bruidhinn riut na mhnaoi theagamh nach deanadh sin ach do sgitheachadh na bu luaithe air fad, an dara cuid, a chionn nach 'eil bean agad fhéin, no a chionn gu'm b' fheàrr leat nach robh. Mar sin tha e glic do dhaoine, an uair a thachras iad, an siubhal a leigeil le am mnathan, agus an clann, agus an eucailleach-cuirp, agus an cùraman saoghalta, mar chuspairean-seachais, agus leantuinn air bruidhinn mu 'n t-sìd gus an amais iad air rud-eigin eile a thàirngear ri chéile iad.

Cailleach na Gréigis

Bha oileanach òg á aon de na h-Eileanan Siar ann an Oil-thigh Dhùn-éideann, a bha cho àrd ann an class na Gréigis 's gu'n d' fhuair e cuireadh o'n Professor gu dinneir. Cha robh air an iarraidh ach seisear. Air oidhche na dinnearach bha am bòrd agus a' chuideachd cho rionnach, agus uiread ghloineachan agus sgeanan agus shoithichean air a' bhòrd 's gu'm b' fheàrr leis gu robh e aig deireadh a' chlass seach aig a' cheann eile. Chuireadh 'na shuidhe e aig a' bhòrd làimh ri boirionnach àrd caol a bha cho sean ri sheanmhair. Shuidh i air a cathair cho dìreach anns an druim ri slat gunna, gun aon fhacal a ràdh ris, no uiread agus sealltuinn air. An ceann greis bha an fheadhainn eile a bha aig a' bhòrd a' seachas cho làidir 's gu'n d' thubhairt an t-oileanach Gàidh-

ealach ris féin gu'm feumadh e rud-eigin a ràdh ris an té a bha ri thaobh. Ach cha robh fhios aige air an t-saoghal ciamar a thòiseachadh e, oir cha robh dad sònruichte a bha e air son a ràdh rithe. Bha fhios aige nach biodh e modhail dha fhaighneachd dhi ciod an aois a bha i, no an robh i pòsda, no ciod a rinn a druim cho dìreach, no an robh am biadh a' còrdadh rithe, agus mar sin thuirt e rithe, *Tha sìd mhaith againn an dràs.* Ach cha do leig i oirre gu'n cual i e.

Bha iad le chéile sàmhach greis mhaith eile, agus an sin d' fheuch e air a ris, "*Bha an là,*" ars' esan, "*gu maith blàth an dé.*" Ach cha do leig i oirre gu'n cual i e. Tri no ceithir a dh' uairean fad na dinnearach dh' fhàisg e briathran eile mu'n t-sìd a mach as a bheul, ach cha do leig an té àrd chaol oirre gu'n cual i e. Agus cha mhò a chuala, oir aig deireadh na dinnearach thog i trompaid a bha an slaodadh rithe, chuir i ri cluais i, is thubhairt i ann an guth cruaidh àrd a chuala na bha aig a' bhòrd, "*Tha mise cho gaolach air Homer 's nach bu mhaith leam aon fhacal de na thu ag ràdh uime a chall.*" Sin mar thug na h-oileanaich eile Homer air an companach Gàidhealach, is bha e 'na fhacal aca fad bhliadhnanach, "*balach na sìde agus cailleach na Gréigis.*"

Daoine sgitheil

An uair a their duine riut gu bheil an là fuar no blàth, no gu bheil an t-earrach so, no an samhradh so, na's blàithe na earrach no samhradh eile as cuimhneach leis rianh, ma's duine-ualas thu, leigidh tu am facal seachad, gun feuchainn ris an duine a chur ceart, eadhon ged tha fhios agad gu robh earrach na bliadhna 1852 fada na bu bhlaith. Chan 'eil anns an fhacal ach facal fhéin, facal nach ruigear a leas a ghabhail gu litireil, no a chur air a' mheidh, a chionn nach 'eil ann ach cuireadh, taobh air thaobh, gu seachas a dheanamh mu nithean eile.

Chan 'eil duine air an t-saoghal as sgitheile a bhi 'ga éisdeachd na duine aig a bheil cuimhne mhaith agus inntinn mhaol litireil, an seòrsa duine aig a bheil fhios cia meud aitheamh a tha anns a' chuan seachd mìle siar air na h-Eileanan Flannach, no cia meud car a chuireas roth cartach dhi ann an sé mìle, no cia meud earball radain á ceann a chéile a ruigeadh eadar Port-rìgh agus Dùn-bheagain. Na'n abradh tu ri duine de 'n t-seòrsa so gu robh Maigh ana-barrach fuar agus tioram agus greannach am bhadhna, chuireadh e a' ghlas-ghuib ort ann am mionaid, is dh' innseadh e dhuit gu robh Maigh 1935 fada na b' fhuair; gu robh an reodhadh na bu chruaidhe air an t-seachdamh là deug de Mhaigh 1935 na bha e rianh anns a' mhios sin bho thòisich iad air cunntasan a chumail ann an Greenwich, an 1841. Ciod a ni thu ri duine

de 'n t-seòrsa so ach teicheadh bhuaith agus dol am foluch? Ach gheibh e greim air duine-eigin eile air an taom e an t-eòlas agus am fiosrachadh a tha ann an stòr a chuimhne. Tha an t-eòlas agus am fiosrachadh agus na figearan a tha aige daonnan ceart agus fìor, cho ceart agus nach ruig thu a leas teagamh a chur 'na fhacal, ach air a shon sin chan 'eil ann féin ach an t-amhlair. Mharbh na tha aige dh' eòlas solus 'eanchainn.

Na sean-fhacail

Tha cuid de na sean-fhacail a tha againn an Gàidhlig mu 'n t-sìd cho sean ris na creagan; gheibhear iad anns a' Bhìobull, agus sgrìobhta air clàir-chreadha ann am Babilon ceithir mìle bliadhna m' an tàinig Crìosd do 'n t-saoghal. Gheibhear iad ann an sgrìobhaidhean Aristotle; ann an leabhar a sgrìobh fear de sgoilearan Aristotle gheibhear ceithir fichead combharradh air droch shìd. 'Chan 'eil ni nuadh fo 'n ghréin. Anns a' bhruidhinn a bhios againn air an atharrachadh mbuladach a tha tighinn air an t-saoghal o bha sinn fhéin òg, agus mar tha a' ghineal ùr gun choguis, gun sgoiinn, gun stéidhealachd, chan 'eil sinnag ràdh dad nach robh air a ràdh cheana, *o* chionn nam mìltean bliadhna. Ann am Museum ann an Constantinople tha crioman de phapyrus air a bheil so air a sgrìobhadh, papyrus cho sean 's a tha air an t-saoghal. "*Mo thruaighe, chan 'eil clann an diugh mar bha iad.*"

Cha mhór de sheann daoine nach 'eil a' creidsinn gu robh barrachd fuachd is sneachd is reodhaidh anns na geamhraidhean 'n uair bha iad òg na tha annta an diugh, agus gu robh na samhraidhean na bu bhlàithe. Cha mhór de sheann daoine nach 'eil a' creidsinn cuideachd gu bheil buaidh aig a' ghealach air an t-sìd. Ach tha na daoine sgileil ann an Greenwich a tha cumail cunntais air gach car no atharrachadh air an t-sìd ag ràdh gu bheil an dà bheachd sin ceàrr. Tha iad ag ràdh cuideachd gur ann as an iar-thuath a tha a' ghaoth as fuàire a' tighinn. Tha de mheas agam-sa air luchd-sgil 's nach bu mhaith leam cur 'n an aghaidh, ach na 'n creidinn mo phòran agus m' fhaireachduin féin theirinn gur e a' ghaoth 'n ear agus an ear-thuath na gaoithean as bioraiche. Théid iad ann ad smior-cailleach mar gu' m biodh gimleid. Ach theagamh gur ann le m' inntinn agus nach ann idir le m' bhodhig a bhios mi a' tomhas nimh na gaoithe, oir cha toigh leam a' ghaoth 'n ear. Ach mar is sine a tha duine a' fàs is ann as diorrasaiche a tha a' ghaoth 'n ear 'ga leantuinn.

Clann na coille

A dh' aindeoin gu'n cluinn sinn o'n Radio a nochd cìod an seòrsa là a bhios ann am

màireach tha fios na's fheàrr aig na caoraich, agus na féidh, agus na h-eòin, agus na béis-teagan, air atharrachadh na side na tha againne. Tha iad an urra ris an t-sìd na's mò na tha sinne, is tha e coltach gu'n do chuir Dia 'n an aoraihb rud-eigin a tha toirt dhaibh rabhaidh ma tha droch shìd a' tighinn, a chuireadh ann an cum-art iad.

Am measg nan craobh chan 'eil gin idir a tha cho cùramach uimpe féin ris an uinnsean. Ma tha a' bhliadhna tràth agus a' ghrian blàth cuiridh na craobhan eile a mach an duilleach gun eagal reodhaidh no droch shìd, ach glé thrice loisgidh iad an corrigan, ma dh' fhaodas mi am facal a ràdh, is chi thu na duilleagan aca ruadh-dhearg is seargta le reodhadh Mhaigh. Ach cha dean an t-uinnsean sin; is ann de sheann stoc chraobhan na h-Alba i, aig a bheil cuimhne fhada air an t-sìd, is fanaidh i gun tighinn a mach gu Iune.

Glòir nan speur

Feasgar an raoir agus mi a' tighinn dhachaidh an dol fodha na gréine chunnaic mi daithean anns an speur, agus cumadh air na neòil, a thug orm leum bhàrr nan cuibhlichean agus seasamh ri taobh an rathaid, a' beachdachadh air maise agus iongnadh an t-seallaidh a bha ri fhaicinn anns an iarmailt. Bha dath agus cumadh nan neul ag atharrachadh a h-uile mionaid, o ghloir gu gloir, gus mu dheireadh an robh an àird an iar uile mar gu'm biodh fairge òir le eileanan gorma agus uaine a snàmh air a broilleach. Dh' fheuch mi ri ainmean Gàidhlig fhaotainn do na daithean maiseach ud a thug uiread tlachd do m' shùil, ach dh' fhairtlich e orm facail fhaotainn, is thuir mi rium fhéin nach 'eil a' Ghàidhlig ach bochd ann an ainmean dhaithean. Ach an ath mhionaid thàinig na facail so á Birlinn Chlann Raghnaill 'n am inntinn, agus an sin thuir mi rium fhéin nach ann anns a' chànan a bha an fhàiling idir ach annam féin do nach aithne a làimhseachadh le neart no grinneas.

Grian a' faoisgneadh gu h-òr-bhuidh'
As a mogull,
Chinn an speur gu dùbhadh dòite
Làn a dh' ogluchd,
Dh' fhàs i tonn-ghorm, tiugh, tàrr-lachdunn
Odhar, iargalt;
Chinn gach dath bhiodh ann am breacan
Air an iarmailt.

Mar their iad ann an Eilean nan Gamhna nach b'e Mac Mhaighstir Alasdair fhéin am boy!

*This column
could you copy
4 or 5 lines
please*

Aig an Uinneig

BHIODH e duilich a ràdh co bhuaith a fhuair Làban Mac Coinnich na buadhan imtinn agus a ghné nàdurra a rinn fhortan dha ann an Glaschu, ach co dhiu cha b' ann bho athair. B' aithne dhomh athair gu maith—duine laghach, deanadach, gun mhóran ann, a chuir seachad a bheatha uile 'n a threabhaiche aig a' Chóirneal. Tha buadhan-imtinn dhaoine coltach ris a' ghaoith no ris a' ghaol; chan urrainn dhuit a ràdh ciamar no cia as a thàinig iad. Cha robh de choslas athar air Làban ach gu'n robh an aon ainm orra. Bha athair maith air obair le a làmhan, is bhiodh e a' bòilich gu robh a ghàird-eanan cho fada 's gu'm fuasgladh e gartan fo ghliùn 'na sheasamh gun chromadh. Cha robh gairdeanan Làbain ach goirid, ach ma bha a ghàird-eanan goirid, bha e fada 's a cheann.

A cheart cho luath 's a dh'fhàg e sgoil Bhaile-chloichridh thubhairt e ris fhéin gu robh Adholl ro chumhann do dhuine air bith a bha air son faotainn air aghaidh anns an t-saoghal, agus an sin thubhairt e ri athair gu robh e a' falbh do Ghlaschu.

“Gu dé a tha thu a' dol a dheanamh an Glaschu?” arsa' athair ris.

“Gu dé ach a dheanamh m' fhortainn,” arsa Làban, “le mo thapachd fhéin agus le còmh-nadh an Naòimh Mungo.”

“Agus ciamar a tha thu an dùil a ni thu e?” fhreagair athair.

“Chan urrainn mi sin innseadh dhuibh fhathast, ach leugh mi ann an leabhraichean na sgoile gu bheil 1,125,865 de shluagh an Glaschu, agus a thaobh 's nach 'eil anns an dara leth dhiubh sin ach amadain shaoilinn nach bitheadh e duilich do dhuine gleusda a tha fada anns a' cheann beò-shlàint mhaith fhaotainn 'n an measg.

Thuit aodann athar, ach dh'fhàs Làban teth agus sunddach le neart a dhòchais agus le bhriathran fhéin. “Còrr agus muillean duine,” arsa' esan, “agus an cridheachan an geall air biadh agus air deoch agus air slàinte cuirp; air aighear saoghalta agus air comhfhurtachd na feòla; muillean duine air a bheil òinidh, no còrrs, no asthma; air a bheil eagal gu bheil iad a' fàs ro reamhar, no eagal gu bheil iad a' fàs ro chaol; air a bheil eagal gu'n tig sgall orra, no cancer, no diabetes; daoine a dh' fheumas dibhearsoin fhaotainn an uair a thig leann-dubh orra, agus a tha a' creidsinn na leughas iad anns a' phaipear-naidheachd ged nach 'eil iad a' creidsinn na leughas iad anns a' Bhiobull,—tha mise ag ràdh ribh, athair, agus e ubhal òir a tha ann am baile Ghlaschu, agus le mo thapachd fhéin agus le còmh-nadh an Naòimh Mungo, tha mi a' dol a thoirt greim aise. Car son a leiginn le marsantan, agus

luchd-lagha; le meirlich, agus baigearan, agus bancairean, caoraich mhaola Ghlaschu a lomadh?”

* * * * *

Is ann mar sin a bha; gun uiread agus leth-chrùn aige 'n a phòca an uair a chaidh e do Glaschu, agus gun dad aige ach a bhathais chruaidh fhéin, agus an earbsa làidir a bha aige anns an Naomh Mungo, bha Làban Mac Coinnich 'n a dhuine beartach ann am beagan bhliadhnachan, agus a' sìor dhol na bu bheartaiche mar b' àirde a bha a bhathais a' fàs, agus mar bu làidire a chreideamh anns an Naomh Mungo. Bha tigh aige ann am Pollok-shields, agus bean cho rìomhach 's gu robh seòrsa de fhiamh air roimhe a dh' aindeòin na stàilinn chruaidh a bha air a bhathais.

Rinn e fhortan air pileachan. Thòisich e le pile air an robh e a' dol an urras gu'n cumadh e daoine aig a' chudthrom cheart, gun chùram air bith a bh' orra ciod a dh' itheadh iad, agus a thaobh 's gu bheil a' chuid mhór de mhar-santan Ghlaschu ag itheadh tuilleadh 's a chòir bha iarraidh mhór air a' phile ud.

Cha robh car ann an ruidhle na marsantachd nach b' aithne dha; bha deich cléirich aige a dh' aon ghnothuch air son cliù nam pileachan a mholadh anns na paipearan-naidheachd; air ballachan anns a' bhaile-mhór; air craobhan aig crois an rathaid air an dùthaich; agus le litrichean teine anns an adhar os cionn nan tighean-cluiche anns an oidheche.

Cha b' e bith a theireadh e ris an àite anns an robh e a' reic nam pileachan ach *Emporium na Slàinte*; bha *Emporium na Slàinte* air a sgrìobhadh os cionn an doruis ann an litrichean òir; is bha an t-àite anns an robh am bith cho comharraichte air sràid-mheadhoim a' bhaile, agus cho ion-mhiannaichte le luchd-reic, 's gu'n robh e a' pàidheadh mìle punnd Sasunnach de mhàl air. Air beulaibh an doruis bha boeca mór aige, agus clàr-uachdar gloine air, anns an robh nathraichean 'gan snìomh fhéin; nathraichean a thàinig as an dùthaich as an robh Làban Mac Coinnich (ma b' fhior na bhiodh na deich cléirich a' sgrìobhadh anns na paipearan-naidheachd) a' tarraing nan stuthannan air an robh na pileachan air an deanamh. Cha robh duine a rachadh suas an t-sràid nach stadadh greis a shealltainn air na nathraichean a thàinig á Somaliland, agus Guatemala, agus Lokinga, agus Tumango, na h-aon àitean air an t-saoghal anns an gabhadh an stuth luachmhor a bha Làban a' cur anns na pileachan faotainn. Agus cha robh duine a shealladh air na nathraichean nach smuainicheadh air na pileachan, agus cho luath 's a smuainicheadh

iad orra thigeadh e 'n an inntinn gu'm b' fheairrd iad fhéin bocsa dhiubh.

Cha b' e ainm Beurla, no ainm a thuigeadh muinntir Ghlaschu, a thug Làban air na pileachan, ach ainmean Greugach agus ainmean Etiopach, agus gun urrainn no dearbhadh air bith ach na bha na cléirich a' sgrìobhadh umpa, bha muinntir Ghlaschu a' creidsinn gur ann o shagartan Coptach a bha air an geur-leanmhuinn anns an Eiphit, agus a theich gu mainistir air Beinn Athos anns a' Ghréig, a fhuair Làban Mac Coinnich an t-eòlas-dìomhair a bha aige air an dòigh anns am bu chòir na stuthannan a bha e a' cur ann an aon scòrsa pile a bhi air am measgadh, agus gur ann o mhissionaraidh (nach robh a nis beò) a bha ann an Tibet a fhuair e an t-eòlas-dìomhair leis an do rinn e pile eile a léighseadh còrns agus diabetes.

Bha iarraidh cho mór air na pileachan chan ann a mháin ann an Glaschu ach air feadh an t-saoghail uile 's gu robh factory aig Làban eadar Sruidhla agus an Eaglais Bhreac anns an robh suas ri dà cheud duine ag obair, a thuilleadh air cléirich agus boirionnaich a bha a' deasachadh nam bocsaichean air son a' mhargaidh. Cha robh posta anns na h-eileanan Siar, o'n Bhuta Leòdhasach gu Ceann Bharraidh, nach robh cho eòlach air a' bhocsa bheag anns am biodh Làban a' cur a mach nam pileachan 's a bha e air "Tim an Obain," no air "Gazette Steòrnabhadh," is bhiodh mo sheana charaid Calum Posta ag ràdh gu bheil uiread dhaoine anns a' Ghàidhealtachd ris na pileachan 's a tha ris a' phìob.

Mar a thubhairt mi cheana cha robh car ann an ruidhle na màrsantachd nach b' aithne do Làban Mac Coinnich; shníomhadh e gach neònachas agus dìomhaireachd air am b' urrainn e smuaineachadh mu na pileachan; bha cuid dhiubh air am pasgadh ann am paipear gorm ann am bocsa dearg; feadhainn eile ann am paipear dearg ann am bocsa uaine; bha na caileagan a bha a' reic aig aon chuntar air an sgeadachadh ann an éideadh nan Etiopach, agus bha na na caileagan a bha a' reic aig cuntar eile air an sgeadachadh ann an éideadh Greugach. A cheart cho luath 's a dh'innseadh luchd-reic nam pileachan dha nach robh iarraidh cho mór air pile sònruichte 's a b' àbhaist a bhi air, dh'atharraicheadh e ainm a' phìle agus dath a' bhocsa agus éideadh na caileig a bha 'ga reic, is sgrìobhadh na deich cléirich ann an ceud paipear-naidheachd, agus leughadh muinntir Ghlaschu air ballachan a' bhaile, gu'n d' fhuair Làban Mac Coinnich eòlas-dìomhair o bhoirionnach dubh ann an Uganda (a bha ceud gu leth bliadhna a dh' aois) mu luibh nach robh a' fàs ann an àite air an t-saoghal ach air slìos beinne ann an Uganda, luibh anns an robh ìochslaint air son na lòinidh. Sin mar bha e a' tachairt gu robh muinntir an

Eilein Sgitheanaich a' gabhail air son na lòinidh anns an t-samhradh, fo ainm ùr, am pile a bha muinntir Uidhist a' gabhail air son losgadh-braghadh anns an earrach.

Ach ged bhiodh na cléirich ag innseadh anns na paipearan-naidheachd gur ann á Somaliland, agus á Uganda, agus á Guatemala, a bha na stuthanna luachmhor a bha anns na pileachan a' tighinn bha a' chuid mhór de'n stuth a bha Làban a' cur annta air a thoirt as a' Ghàidhealtachd, rainneach agus feanntag a bha a' fàs anns na croitean aig feadhainn de na bhiodh a' ceannach nam pileachan. A h-uile samhradh bha Làban a' cur a mach bhuaichean do'n Ghàidhealtachd, a ghearradh rainnich is feanntag, nach gearradh muinntir na Gàidhealtachd fhéin le cion na sgoinne, agus a' goil an rainnich agus na feanntag sin ann an coireachan móra ann an Sruidhla, agus a' deanamh phileachan dhiubh.

Sin mar thugadh an t-ainm air, ged nach robh e còig bliadhna deug ar fhichead, Bodach nam pileachan.

* * * * *

Bha Làban, mar thubhairt mi cheana, 'n a dhuine mór an Glaschu; bha tigh briagh aige ann am Pollokshields, bean riomhach, agus yacht bheag anns am biodh e a' seòladh anns na Caoil air Cluaidh, agus mu chladach Arainn anns an t-samhradh. Bha mu thuaiream £4600 de thighinn-a-stigh aige anns a' bhliadhna, ach bha rud eile aige a b' fheàrr leis na tigh, no bean, no yacht, no airgid, caileag bhòidheach mu naoi bliadhna a dh' aois, a bha dha mar anail a bheatha féin. Bha gaol aige oirre nach robh aige air nì no neach eile fo'n ghréin, agus bhiodh fadachd air agus am faigheadh e air falbh á Sruidhla no á Emporium na Slàinte anns an fheasgar, agus an rachadh e dhachaidh gu Màiri bheag, oir bha a chridhe an ceangal rithe.

An sin dh'fhàs Màiri tinn; an toiseach cha robh fhios aig na dotairean ciod a bha ceàrr oirre, ach an uair a thugadh Professor 'g a h-ionnsuidh, thubhairt esan gu robh lòinidh 'na h-uilt agus anns a' chridhe aice, agus a thuilleadh air sin, gu robh diabetes 'na h-aoraih bhùidheachd. Rinn na dotairean na b' urrainn dhaibh air a son ach cha deachaidh aca air a' bhàs a chumail o Mhàiri, agus cha mhò a thug iad dhi aon de phileachan a h-athar. Agus rud bu neònaiche air fad, cha tàinig e ann an inntinn Làban fhéin dad a thoirt dhi de na stuthanna mìorbhuileach a bha aige ann an Emporium na Slàinte, air an robh e a' dol an urras do mhuintir Ghlaschu gu'n léighseadh iad cancer agus lòinidh agus diabetes.

An uair a shiubhail Màiri thuit an clàr-màis as an t-saoghal anns an robh Làban a' gluasad le bathais àrd agus le coguis aotrum. An uair a ruigeadh e am buth anns a' mhaduinn, agus

Ciod i bhur beatha?

LEIS AN URRAMACH RUAIRIDH MOIREASDAN, AN STEÒRNABILAGH

“Oir ciod i bhur beatha? Is deatach i a chithear rè ùine bhig, agus an déidh sin a théid as an t-sealladh.”

—SEUMAS IV, 14.

THA fhios againn gu'n do labhair an t-abstol na briathran so ri daoine a bha an sàs ann an obair ann beatha gun aon smuain aca mu ghiorrad agus neo-chinnteachd beatha an duine air an talamh. Tha an t-abstol iarrtach air gu'n cumadh daoine 'n an sealladh gu'm faod Dia aig àm sam bith briseadh a steach agus beatha an duine a ghearradh goirid. Car son tha an t-iarrtus so aig an abstol? Tha, gu cinnteach, a chum gu'n toir daoine a' cheud àite 'n an smuaintean do na nithean as cud-thromaiche. 'S e theireadh an t-abstol, Chan 'eil greim cinnteach sam bith agad air a' bheatha so tha làthair; uime sin dean gnothuch cinnteach dheth, gur h-e na nithe a tha feumail air son maith siorruidh t-anam neo-bhàsmhor aig am bi a' cheud àite 'na do smuaintean, agus dean sin gun dàil.

Sin, da rìreadh, leasan a bhiodh feumail do na h-uile neach againn a ghabhail gu cridhe. Tha an òigridh gu sònraichte ullamh a bhì sealltainn air a' bheatha so mar ni a bhios fada agus cinnteach. Seallaidh fichead bliadhna glé fhada ann an sùilean na h-òige, gu h-àraidh mur 'eil fichead aca air an cùlthaobh. Cha sheall iad cho fada le sùil air ais, 'nuair tha fichead no còrr air an cur seachad. Do neach a tha ceithir fichead bliadhna a dh' aois tha làithean òige mar gu'm biodh iad an dé. Chan 'eil beatha an duine aig a' chuid as fhaide ach goirid, agus tha e an crochadh air toil Dhe, agus chan ann air na rùintean a tha againn a thaobh ar beatha, ciod e am fad a bhios innte. Mar sin chan urrainn sinn ro thràth tòiseachadh a lorg bunait chinnteach do ar beatha air an caith sinn ar làithean gu glic.

'Nuair a tha an t-abstol a' cur na ceise do, Ciod i bhur beatha? tha e soilleir gu'm bheil e a' smaoinichadh air a' bheatha aimsireil a tha sinn a' caitheamh 's an t-saoghal so, oir 'nuair a tha e a' freagairt a cheisd fhéin 's e tha e ag ràdh 'na chainnt fhéin, chan e “is deatach bhur beatha,” ach “is deatach sibh féin,” 's e sin ri ràdh, “anns a' bheatha thalmhaidh, aimsireil, so a tha sibh a' cur seachad, chan 'eil annaibh ach deatach, ceò, neul, faileas ag éirigh o neonitheachd agus a' teicheadh gu neonitheachd a ris.

Tha e furasd gu leòr dhuinn fhaicinn cho fìor 's a tha so na'n smaoinichadh sinn air. Tilg t'inntinn air ais fad aona bhliadhna agus

beachdaich cia meud de do luchd-eòlais a chaidh do'n t-siorruidheachd 's an ùine ghoirid sin. Mar dheatach, mar neul maidne, dh' fhalbh iad as ar sealladh is chan fhaic sinn tuilleadh an so iad. Seadh, chan fhada gus an can càch sin mu ar timchioll fhéin. Théid sinne as an t-sealladh mar a chaidh iad-san, oir cò e an duine tha beò is nach fhaic am bàs?

Ach faodaidh sinn a' cheisd so, Ciod i bhur beatha? a chur ruinn fhéin ann an seagh na's dòimhne. Ciod i bhur beatha? 's e sin, Ciod i gné mhodhanail do bheatha? Ciod i an seòrsa beatha tha thu a' caitheamh o là gu là? An e beatha fheumail, urramach, neo-fhéineil, a tha cuideachadh le maitheas modhanail an t-saoghail, no an e a chaochladh seòrsa beatha? Eadhon ann an sealladh nàdurach, gun bruidhinn air diadhaidheachd idir, 's e ceisd chudthromach tha so. Eadhon ged nach robh ann ar beatha idir ach deatach, air dhòigh 's gu robh a' bheatha gu h-iomlan a' toiseachadh 's a' crìochnachadh leis an ùine ghoirid a tha againn air an talamh, chan urrainn sinn gun a bhì faicinn gu'm bheil beatha òrdail, riaghailteach, fheumail, gu neo-chrìochnach na's luachmhoire na beatha air a caitheamh ann am féin-iarraidh agus féin-riarachadh. Tha an t-eadar-dhealachadh as mò eadar an dà sheòrsa beatha sin. Tha e furasd gu leòr do dhaoinne a bhì dealbh lethsgùlan dhaibh féin air son gné beatha nach 'eil aon chuid uasal no feumail, a' riarachadh am miannan féin, 's a' cuairteachadh an crìochan féin, ach chan 'eil ùine sam bith a bheir ceartas d'a choguis aig nach 'eil fhios nach e sin an seòrsa beatha as uaisle as urrainn duine a chaitheamh. Eadhon anns a' bheatha nàdurach, aimsireil, tha féin-mhùchadh agus féin-àicheadh móran na's maisiche agus na's luachmhoire na rasantachd is féin-iarraidh.

Ach faodaidh sinn ceisd an abstoil, Ciod i bhur beatha? a chur ruinn fhéin ann an seagh na's dòimhne fhathast, ann an seagh nach canadh an t-abstol idir gur e deatach bhur beatha, a chithear re ùine bhig, agus an déidh sin a théid as an t-sealladh. 'S e theireadh e nach 'eil 'n ar beatha ach bith fhìor, uasal, phearsanta, a chaidh a chruthachadh le Dia air son crìochan àrda, agus aig am bheil saorsa agus comas oibreachadh le Dia a chum ar sonais féin, no 'n a aghaidh a chum ar sgrios. Agus

's ann anns an t-sealladh so tha mórachd is luach ar beatha a' tighinn am follais. Gun teagamh tha beatha òrdail, neo-fhéineil, eadhon gun a bhi toirt àite do dhiadhadheachd idir, fada fada na's uaisle na beatha aig nach 'eil anns an t-sealladh ach crìochan féineil. Aig an àm cheudna, tha nì a dhìth air a' bheatha uasail sin as aonais nach 'eil fìor uaisleachd no maireannachd idir innte. 'S ann 'nuair a chuireas sinn a' cheisd, Ciod e fìor mhàthair agus spionnadh do bheatha? a gheibh sinn a dh' ionnsuidh na beatha anns am bheil fìor uaisleachd agus maireannachd. So a' cheisd a thrèoraicheas sinn a dh' ionnsuidh na beatha a tha 'na beatha da rìreadh. Chan 'eil nì sam bith na's cinntiche na gu'm feum sinn a dhòl a mach asainn fhéin a chum na beatha so fhaotainn. A' bheatha as urramaiche, ma's ann uaithe fhéin a tha i a' tarruing a neart 's a brìgh, tuitidh i gu làr. Ach a' bheatha tha 'n a beatha da rìreadh, cha deatach idir i, ach beatha aig nach 'eil crìoch, a mhaireas tre shìorruidheachd, gun lasachadh sam bith air a maise no air a neart. Chan 'eil aig a' bheatha so ach aon tobar. As aonais eòlas air Crìosd ann ar n-anam cha bhi aithne no féin-fhiosrachadh againn air a' bheatha so. Ach bheir

creideamh ann an Crìosd seilbh dhuinn oirre. Tha Tobar na beatha againn 'nuair tha Crìosd againn. Tha an t-abstol Eòin ag innseadh dhuinn sin gu soilleir 'nuair a tha e ag ràdh, "An ti aig am bheil am Mac tha beatha aige." Agus dh' ionnsaich e leasan o'n Mhaighstir fhéin, a thubhairt, "Is mise an t-slighe, an fhìrinn, agus a bheatha." Bha an t-abstol Pol, mar an ceudna, cinnteach mu'n chùis 'nuair a sheall e seachad air a' bheatha aimsireil so a dh' ionnsuidh na sìorruidheachd, ag ràdh, "'Nuair a dh' fhoillsichear Crìosd, neach is e ar beatha-ne, an sin foillsichear sinne maille ris ann an glòir."

Iarramaid, ma ta, seilbh ann an Crìosd, a chum 's gu'm bi sinn comasach air a ràdh. 'S e Crìosd mo bheatha-sa, oir tha Crìosd beò annam, agus tha mise beò ann-san, agus bithidh gu sìorruidh. Cha deatach mo bheatha-sa idir, a chithear air son ùine bhig, agus an déidh sin in a théid as an t-sealladh, ach beatha mhaireannach ann an comunn ris an Athair, a Mhac, agus an Spiorad Naomh.

Ma's urrainn sinn a leithid sin a dh' aidmheil a dheanamh a nis, cha dichuimhnich sinn a' bheatha tha mar dheatach, ach oidhirpichidh sinn am feum as fheàrr a dheanamh dhìth cho fad 's a tha i againn.

Ann's a' Chathair

BHIO chionn dhà no trì bhliadhnan dh' ainneil a tha cho sean ris a' chòigeamh linn, am Biobull a bha air a cheannach as an leabhar-lann a bha aig Iompaire Russia, agus a tha nis air a ghleidheadh gu cùramach anns a' Mhus-eum Bhreatunnach, an Lunnainn. Ann's a' Bhiobull sin gheibhear an *Litir a sgrìobh Chiamain chum nan Corintianach*, agus an leabhar eile a tha dol fo'n ainm, *Dara Litir Chliamain*.

Ach tha Biobull eile air mhaireann as sine na 'm fear so a tha anns a' Mhus-eum Bhreatunnach, Biobull a tha cho sean ris a' cheathramh linn, agus ris an abrar an *Codex Sinaitic*. Chan 'eil uile leabhraichean an Tiomnaidh Nuaidh air am faotainn ann an gin eile de na seann Bhiobull as ainneile ach anns an fhear so, ach a thuilleadh air na leabhraichean a tha anns an Tiomnadh Nuadh an diugh gheibhear dà leabhar eile ann, *Litir Bhàrnabais* (slàn), agus crìoman de leabhar eile ris an abrar *Buachaille Hermais*.

Ciod a tha so a' ciallachadh? Tha e a' ciallachadh gu robh leabhraichean ris an abrar *Apocrypha* anns an eaglais Chrìosduidh anns na ceud linntean dìreach mar bha leabhraichean ris an abrar *Apocrypha* anns an eaglais Iudhaich. Ach chan fhaighear na leabhraichean sin anns a' Bhiobull a tha sinn a' leughadh an diugh. Ciod an t-aobhar? An e gu robh

iad air an cur a mach as? Agus an robh iad air am fàgail a mach a chionn nach robh dad a b' fhiach amta?

Chan 'eil e ceart a ràdh gu robh na leabhraichean so (tha cuid mhaith dhiubh ann) air an gabhail aon uair mar Sgrìobtur leis an eaglais Chrìosduidh ach gu robh iad air an cur a mach as an Tiomnadh Nuadh an déidh làimhe le Comunn no Comhairle dhiadhairean leis an robh iad air an sgrùdadh a dh' fheuchainn am b' airidh iad air àite a thoirt dhaibh am measg nan Sgrìobturan eile. Cha b' ann mar sin a bha idir. Cha robh leabhraichean an Tiomnaidh Nuaidh air an taghadh leis na h-abstoil, no le Comhairle air bith anns an eaglais, is cha mhò a bha an Tiomnadh Nuadh air a thoirt do'n eaglais deas-dheanta. Dh' fhàs an Tiomnadh Nuadh uidh ar n-uidh. An tùs a tòiseachaidh is e an Seann Tiomnadh a mhàin a bha aig an eaglais Chrìosduidh mar Sgrìobtur; an uair a chruinnicheadh na bràithrean còmhla, gu sònruichte a bhriseadh aran na Suipearach, bha Sgrìobturan an t-Seann Tiomnaidh air an leughadh, ach a thuilleadh air sin thòisich iad air litrichean a bhiodh na h-eaglaisean a' faotainn o na h-abstoil a leughadh, agus leabhraichean anns an robh gnìomh-aran agus teagasg Chrìosd air a chur sìos, agus leabhraichean maith eile a bha air an ceadachadh leis na h-abstoil. An toiseach cha robh

lagh no riaghailt anns an eaglais a thaobh nan leabhraichean a bha air an leughadh; bha leabhraichean air an uisneachadh ann an aon eaglais nach robh air an uisneachadh ann an eaglais eile; bha an gnothuch air fhàgail uile gu léir aig easbuig gach eaglais, a bha a' coimhead thairis oirre. Ma bha esan an dùil gu robh leabhar air bith buanachdail do na bràithrean a thaobh teagaisg, no a thaobh na beatha dhiadhaidh, bhiodh an leabhar sin air a leughadh le 'ùghdarras.

Tha leabhraichean anns an Tiomnadh Nuadh nach robh air an leughadh idir ann an cuid de na h-eaglaisean anns a' cheud linn, an dara cuid, a chionn gu'm b' fheàrr le easbuig na h-eaglais agus leis na bràithrean sgrìobhaidhean eile, no a chionn gu robh amharus aca nach robh iad air an seulachadh le 'ùghdarras nan abstol. Bha an *Litir chum nan Eabhruidheach, Dara Litir Pheadair*, agus *Taisbean an diadhair Eòin*, air an làir-mhaide anns an eaglais Chriosduidh fad bhliadhnanachan, ach mu dheireadh bha na h-easbuigean agus na bràithrean a' faicinn gu robh uiread soluis agus beatha amta 's gu'n do ghabh an eaglais uile riu mar Sgrìobtur, ged nach robh iad cinnteach cia as a thàinig iad, no cò a sgrìobh iad.

Mar so bha leabhraichean an Tiomnadh Nuaidh air an taghadh agus air an seulachadh mar Sgrìobtur uidh ar n-uidh le guth, agus gnàths, agus beul-aithris nam bràithrean; is bha e cho anmoch ri meadhan na ceathramh linn (no theagamh beagan 'na dhéidh sin) m'an robh an Tiomnadh Nuadh air a dhùnadh agus air a ghlasadh gu teann, agus air a sheulachadh le Cinn na h-eaglais mar Sgrìobtur agus mar Fhacal Dhe do'n Eaglais Naomh Choit-chinn.

Faodaidh mi cuid de sheann leabhraichean na h-eaglais Chriosduidh, ris an abrar a nis Apocrypha an Tiomnadh Nuaidh, a chur sìos air aon ghad:

Soisgeul Nicodemuis
Soisgeul Pheadair
Taisbean Pheadair
Soisgeul nan Eabhruidheach
Eachdraidh Muire agus Iosa le Seumas

Bha sgaoth de'n t-seòrsa leabhraichean sin a' sgiathalaich anns an eaglais an tús a h-eachdraidh, ach ged a dh' fhaodas gràinne cruithneachd tachairt ort an sud agus an so, chan 'eil amta ach moll agus càth, is tha e 'n a dhearbhadh làidir air gliocas na h-eaglais òig gu'n do chuir i cùl riu, agus nach do leig i a steach iad do'n Tiomnadh Nuadh. B'e sud na leabhraichean a bha anns an t-sealladh aig Lucas an uair a sgrìobh e aig toiseach a Shoisgeul fhéin. "Gu'n do ghabh móran os làimh eachdraidh a sgrìobhadh air na nitheibh sin a tha air an coimhlionadh 'n ar measg-ne."

Tha na leabhraichean so leanabail, làn de mhìorbhuilean faoine agus de sgeulachdan faoine air nach 'eil dreach na frinn, ach ged nach 'eil dad as fhìach amta nach 'eil ann an ceithir soisgeulan an Tiomnadh Nuaidh, tha iad a' nochdadh ann an tomhas cìod an seòrsa dhaoine a bha anns na ceud chreidmheach, agus cìod an seòrsa saoghail as an d' éirich an eaglais. Ach chan 'eil fhios an diugh cò a sgrìobh iad, no cia as a thàinig iad.

Ach tha fhios gu maith cia as a thàinig cuid de na leabhraichean eile a theab àite fhaotainn anns an Tiomnadh Nuadh mar Sgrìobtur, gu sònruichte *Litir Chliamain chum nan Corintianach*. Bha Cliamain 'n a easbuig anns an Ròimh, agus air dha a chluinntinn gu robh deasbud, agus mi-riaghailt, agus iorghuill, ann an eaglais Chorint, sgrìobh e an litir ghasda so chuca, ag earalachadh orra a bhi réidh 'n am measg fhéin agus a bhi 'n an cloinn umhail do Chrìosd. Tha fuaim nan Sgrìobtur an aig na faicail anns an litir so, agus na 'n robh i air a tìonndadh gu Gàidhlig, agus caibideil dhi air a leughadh anns a' chubaid air là na Sàbaid, shaoileadh daoine gur ann ris an Sgrìobtur a bha iad ag éisdeachd. Leugh mi an Litir o cheann gu ceann an raoir, is thachair iomadh rann mhaiseach orm a bu mhaith leam a ghabhail mar cheann-teagaisg. Tha i a' crìochnachadh le ùrnuigh a tha sòluimte agus maiseach 'na cainnt.

So am facal mu dheireadh ann an dara litir Chliamain, *Do 'n Dia neo-fhaicsinneach, Athair na fìrinn, a chuir an Slànùighear agus Prionnsa neo-bhàsmhor 'g ar sìreadh, agus a dh' fhoillseachadh dhuinn na fìrinn agus na beatha dhiadhaidh, dhàsan gu robh glòir gu sìorruidh*.

Tha *Buachaille Hermas* na's fhaide na gin de chàch. Tha Hermas ag innseadh gu robh e aon uair 'n a thràill, air a reic ri bain-tighearn anns an Ròimh d' am b' ainm Rhoda. An déidh dha a shaorsa fhaotainn bha bùth beag aige, ach bha olcas an t-saoghail 'na champar d'a spiorad, is chuir e roimhe feuchainn ri daoine a ghairm gu aithreachas. Tha iomadh rud maith anns an leabhar so, agus iomadh rud neònach cuideachd, gu sònruichte na seallaidhean a bhiodh e a' faicinn. Bha e gaolach air cosmhalachdan a sgrìobhadh, ach cha robh ealadhain mhaith aige idir orra, is tha iad neo-chumadail agus sgìtheil. Bu cho maith leam dol do 'n phrìosan ri Buachaille Hermas a thionndadh gu Gàidhlig.

Mar is motha m' eòlas air na leabhraichean a bha 'n an comh-aoisean do leabhraichean an Tiomnadh Nuaidh is ann as cinntiche mi gu robh an Spiorad Naomh ag oibreachadh anns na daoine a sgrìobh an Tiomnadh Nuadh, agus gu robh gliocas Dhe a' trèorachadh na h-eaglais a ghabh ris mar Fhacal Dhe, agus a chuir eil ris na leabhraichean eile.

Ann s a' Choille Bheithe

GED nach 'eil i beò an diugh saoilidh mi
 gear uairean gu bheil mi a' cluinntinn a
 guth fhathast, guth anns an robh ciùine agus
 gliocas agus àbhacas nach cluinnear ach ann-
 amh ann an guth nam mnathan nodha anns
 na làithean so. Bha i suas ri ceithir fichead
 'nuair a shiubhail i, ach cha do chrìochnaich i
 riamh na duilleagan a thòisich i air a sgrìobh-
 adh air m' iarrtus féin, anns an robh i a'
 dol a dh' innseadh mu làithean a h-òige agus
 an dòigh anns an robh i air a togail. An
 déidh a bàis thug a h-ogha dhòmhsa na duille-
 agan a dh' fhàg i anns an dasc, is theagamh
 gu'm bu mhaith le luchd-leughaidh an leabh-
 air so cuid dhiubh fhaicinn.

* * * * *

“Is e an diugh co-ainm an là air an do
 rugadh mi o chionn seachd deug is trì fichead
 bliadhna, ach ged nach 'eil dùil no dòchas
 agam gu'n crìochnaich mi an obair air a bheil
 mi a' tòiseachadh bu mhaith leam, cho fad 's
 a tha mo chuimhne agus mo léirsinn agam,
 cunntas a thoirt d' am oghachan air cuid de
 na daoine o'n tàinig iad, agus air an dòigh
 anns an robh mi air mo thogail. Tha mi
 mar gu'm biodh seana long a tha a' tarruing
 dlùth do'n chalachd dheireannach; toilichte
 agus taingeil do Dhia gu bheil mo thurus a'
 crìochnachadh gu foisneachail ann an sìth.

Luchd-loingeis théid air muir, 's a bhios
 ri gnìomh an uisgibh buan;
 Dhaibh sud is léir mór-oibre Dhe,
 'S a mhiorbhuilean 's a' chuan.

An sin tha iad ro ait, air son
 gu bheil iad sàmbach beò,
 'S gu'n d' thug e iad do'n chalachd sin,
 's do'n phort bu mhiannach beò.

Ann am sheann aois tha m' inntinn a' dol
 air ais gu tric gu làithean mo leanabachd agus
 m' òige; tha na daoine a b' aithne dhomh
 agus na nithean a chunnaic mi 'nuair a bha
 mi 'n am chaileig na's ùire dhomh na na daoine
 agus na nithean a thachair rium an dé; chan
 'eil ann an trì trianan d' am bheatha an diugh
 ach cuimhneachain agus ionndrainn.

Rugadh mi ann an Calcutta, far an robh m'
 athair ann an seirbhis a' Chrùin. Bha tarruing
 aig na h-Innsibh an Ear air an teaghlach
 againne riamh. Bha dithis de bhràithrean
 mo sheanar agus trìuir de bhràithrean m'
 athar ann an seirbhis a' Chrùin anns na h-
 Innsibh, a thuilleadh air dàimhich eile a bha
 ri marsantachd ann. Bha dithis d' am mhic
 fhéin ann agus dithis oghachan, is tha mi an
 dòchas gu'n téid na h-iar-oghachan ann cuide-
 achd, oir tha obair ri dheanamh anns na h-
 Innsibh an Ear as fhiach do dhaoine fearail

làmh a chur innte. Cha chuala mi gu'n do
 thog duine a bhùineadh dhomh a làmh no
 a chas ri Innseanach riamh; bha iad cho
 caomhail agus cho bàigheil riù 's a bha iad ri
 muinntir an dùthcha féin; buidheachas do
 Dhia air a shon sin.

Chuir m' athair agus mo mhàthair dhachaidh
 mi gu m' sheannmhair, air chùram banaltrum
 dhubh, an uair a bha mi sé bliadhna a dh' aois,
 agus is e a' chuimhne as maireannaiche a
 tha agam air làithean mo leanabachd anns na
 h-Innsibh, àile na dùthcha agus nan daoine;
 àile nan craobh; àile a' bhìdh; àile a' mhargaidh;
 àile na gaoithe agus na talmhainn. Tha bocsa
 beag agam de fhiodh *sandal*, anns am bi mi a'
 gleidheadh shnàthadan, is mheuran, is trea-
 thlaich eile de 'n t-seòrsa sin; chan 'eil agam
 ach am bocsa fhosgladh, is àile am fhiodha
 fhaotainn, is anns a' mhionaid tha mi air m'
 ais anns na h-Innsibh an Ear. Mar so tha mi
 an dùil nach 'eil aon idir de bhuidheachain
 an duine as luaithe a dhùisgeas cuimhneachain
 'n a inntinn na *àile*. Bheir do shròn a dh'
 Astralia no do Iapan thu na's luaithe na do
 shùil no t' inntinn.

Chan 'eil a bheag de chuimhne agam air
 m' athair no air mo mhàthair anns na h-
 Innsibh; is e a' chuimhne a tha agam air mo
 mhàthair gu robh a craicinn cho mìn ri sìoda,
 agus gu'm bithinn a' faireachduinn gu robh a
 pògan blàth mar gu'm bithinn a' dol a chadal
 ann an nèamh. Bha gaol agam air mo mhà-
 thair, ach chan 'eil cuimhne agam an robh
 gaol agam air m' athair anns na làithean ud
 no nach robh. An uair a thàinig mi gu ìre
 agus a b' aithne dhomh e na b' fheàrr bha gaol
 agus meas agam air nach robh agam air neach
 eile anns an t-saoghal ach a mhàin Bocoota,
 à bhanaltrum dhubh a thàinig dhachaidh
 leam á Calcutta. Cha robh i beò ach bliadhna
 ann an tigh mo-sheannmhair, ach chan 'eil fhios
 agam an e mo sheannmhair, no sid fhuair fhliuch
 na h-Alba, a thug oirre sìoladh a mach as an
 t-saoghal so. Co dhiu theab mo chridhe
 briseadh an là a shiubhail i, is tha cuimhne
 agam gu'n deachaidh mi a steach leam fhéin
 do'n t-seòmar anns an robh i 'n a laighe marbh,
 a chur mo theangaidh a mach ris a' Bhàs.

Bha eagal agam roimh mo sheannmhair nach
 robh agam roimh Dhia, no roimh neach air
 bith eile a thachair orm riamh, agus gus an
 là diugh chan 'eil uair a chi mi beinn àrd agus
 sneachd air a mullach nach cuimhnich mi air
 mo sheannmhair. Bha falt liath oirre agus
 e anabarrach tiugh; bha i àrd caol; chan
 fhaca mi riamh i a' gaireachduinn, is bha a
 coslas cho gruamach 's gur ann air aodann
 mo sheannmhair a bhithinn a' smuaineachadh

an uair a bhithinn a' leughadh anns a' Bhiobull mu'n deataich a chunnacas air sliaibh Shinai.

Theagamh gu robh gaol aice orm, ach ma bha, cha do nochd i sin dhomh; cha d' fheuch i riamh ri m' thàladh, no ri m' chnìodachadh, no ri pòg a thoirt dhomh, agus a'm feuchadh tha mi cinnteach gu'n cuireadh an aiteamh barrachd eagail orm na'n reodhadh. Anns an oidheche bhithinn a' smuaineachadh gu'm bu chompanaich mi fhéin agus Maois, a chionn gu robh sinn le chéile a' criothnachadh an làthair gruaim agus dorchadas Shinai, as an robh àithntean air an toirt dhuinn.

Cha robh coire air mo sheanmhair ach a mhàin nach robh innigh tròcair no gaol innte gu nàdurra; is am freumh beag de ghaol agus de aighear nàdurra a bha innte 'n a h-òige bha e air a spionadh aisele le a toil làidir fhéin an uair a bha i air a h-iompachadh, agus a bha i an dùil gu'n d' fhuair i "gràs." Cha robh fhios agam-sa ciod a bha anns a' "ghràs" air am biodh mo sheanmhair a' bruidhinn, is bha eagal orm fharraid dhi, ach bha mi an dùil gur e rud-eigin trom agus dubh a bha ann, a bhiodh a' dol a steach ann an daoine gun fhios dhaibh, agus 'g an deanamh cho muladach 's nach b' urrainn dhaibh dibhearsoin no gàire a dheanamh gu bràth tuilleadh. An uair a thòisich mo sheanmhair air mo thoirt leatha do'n tigh-choinnimh anns na feasgair, far am biodh mòran dhaoine ag osnaich, agus an cinn crom is coslas brònach orra, agus fear mu seach de na foirbhich ag ùrnuigh ann an guth critheanach gu'n tugadh Dia "gràs" do chuid-eigin anns a' choinnimh bhiodh eagal mo chridhe ormsa gur ann orm fhéin a thuiteadh an crann, is bhithinn a' dùsgadh an dràs 's a ris anns an oidheche, agus a' sealltuinn orm fhéin anns an sgàthan feuch an robh a choslas air m' aodann gu'n deachaidh "gràs" a steach annam, agus mi 'n am chadal.

Bha na smuaintean sin leanabail agus gòrach, ach co dhiu bha iad agam 'n am phàisde, is bha iad agam a chionn nach d' fhuair mi o m' sheanmhair an rud a bha mo chridhe ag iarraidh agus ag ionndrainn, companas agus gaol. Bha mo chridhe dùid, òg, ag iarraidh gaol ach thairg ise "gràs" dhomh, rud nach robh mi a' tuigsinn, agus nach robh acras orm air a shon. Bha mi cho ònrachdach agus bha uiread ionndrainn ann am chridhe air companas agus gaol 's gu bheil cuimhne agam, mar gu'n b' ann an dé a thachair e, an sòlas a bheireadh e dhomh an uair a chuireadh cat mór breac a bha aig mo sheanmhair bogha 'na dlruim 's a thogadh e earball, a' dol mu'n cuairt orm agus 'ga shuathadh fhéin ri m' chalpanna rùisgte. Bha a bhian cho mìn blàth 's gu'n cuimhnichinn air uchd agus pògan mo mhàthar a h-uile uair a shuathadh an cat e fhéin ri m' aodann no ri m' chasan.

Bhithinn 'g a thoirt leam do'n leabaidh gun fhios do m' sheanmhair, is b' fheàrr leam fada cian a bhi a' shìogadh bian a' chait agus a' cluinntinn a chrònain na bhi a' cluinntinn nam bodach a' crònain mu "ghràs."

Tha mi an dòchas nach saoil gin d' am theaghlach a leughas so gu robh mo sheanmhair mosach rium, no gu'm bu bhoirionnach i nach robh coibhneil. Ann an aon dòigh bha i anabarrach coibhneil agus falaidh, is cha chaomhnadh i dragh no airgiod a chosd ri daoine, chum a dleasdanas fhéin a dheanamh, agus "gràs" a thoirt dhaibh-san. Bheireadh i seachad Biobuill, agus tractaidhean, agus a h-airgiod, agus a h-uine, do dhaoine eile, gun an cosdus d'a corp no d'a sporan a chumntas, ach cha b' urrainn i gaol a thoirt dhaibh, no am blàths a lasas teine anns a' chridhe. Bha i cho onarach ris a' ghréin; measail am fianuis dhaoine, agus measail oirre fhéin; cho cùramach agus cho smachdail ann an riaghladh a beatha agus a tìghe 's gu robh àile a fireantachd air feadh an tìghe na bu làidire na àile nam flùraichean a bhiodh i a' cur air a' bhòrd. Ach ged bha mo sheanmhair cho maith agus cho measail bha uiread eagail agam roimhe 's a bhios aig seòladairean roimh bheinn-éigh anns a' Chuan Shiar; bha i daonnan cho àrd agus cho dìreach agus cho dleasdànach, ach cho fuar agus cho fada air falbh bho dhaoine eile, agus bho ghòraiche an t-saoghail, 's gu'm bithinn a' fàs dearg anns an aodann gach uair a shealladh i orm.

Bha bràthair aice a bhiodh a' tighinn a dh' fhuireach leatha fad seachduin a h-uile bliadhna, Uncle Tom, mar thearmaid ris, a bha 'n a mharsanta anns na h-Innsibh an Ear, ach a bha nis a' tighinn beò air 'airgiod ann an Glaschu, leth-sheann duine a bha cho sunddach laghach 's gu'm biodh fadachd orm gus an tìgeadh e. Bha dùil agam-sa gu robh "gràs" aig a h-uile duine a bha cho sean ri Uncle Tom, ach bha e cho sunddach 's gu'n d' fharraid mi dheth aon là car son nach robh esan cho maith agus cho muladach ri m' sheanmhair. Rinn Uncle Tom gàire; "tha eagal orm," ars' esan, "nach 'eil annam-sa ann an sùilean Ceit (b'e sin ainm a pheathar) ach aithinne a dh' fheumar a spionadh as an teine, agus duine gun ghràs." Cha robh fhios agam ciod a bha aithinne ann an teine a' ciallachadh, ach bha mi toilichte a chluinntinn nach robh "gràs" aig Uncle Tom. Tharruing so sinn na bu dlùithe ri chéile is dh' fhàs mi fhéin agus Uncle Tom cho companta 's gu robh an t-seachduin a bhiodh e còmhla rium mar dheò-gréine d' am chridhe. Anns na sgeulachdan-rùn a bhiodh Uncle Tom ag innseadh dhomh, an uair a gheibheadh air falbh á sealladh mo sheanmhair, bhiodh e ag innseadh dhomh nach robh gin eile de theaghlach athar coltach

ri Ceit, agus gur e *Beinn Everest* an t-ainm a bhiodh aca oirre, 'nuair a bhiodh e fhéin agus a bhràthair a' bruidhinn uimpe anns na h-Innsibh.

Bha làithean sona agam cho fad 's a bha Uncle Tom anns an tigh, ach a cheart cho luath 's a dh' fhalbhadh e bha mi ann an saoghal fuar agus ann an saoghal dorcha a ris.

Tha mi an dòchas nach saoil duine air bith d' am theaghlach a leughas so gu bheil mi a' cur sìos air mo sheanmhair, no gu robh mi eas-umhail dhi, no neo-thaingeil air son na rinn i air mo shon. Chan 'eil idir; thug mo sheanmhair dhomh gu falaidh agus gu saor gach tiodhlac a dheanadh pàisde sona ach a mhàin gràdh, ach b'è an t-aobhar nach d' thug i dhomh an tiodhlac sin nach robh e aice fhéin. Agus is e an t-aobhar gu bheil mi ag innseadh uimpe an dràsod gu'm bu mhaith leam gu'm fòghlumadh sibhse, mo chlann agus m' oghachan, o m' fhiosrachadh-sa ann an làithean m' òige, nach urrainn duine aig nach 'eil cridhe gaolach gràs a thoirt do neach eile, no

a tharuing aon cheum na's dlùithe do rìoghachd Dhe. Sin an t-aobhar gur e màthraichean gaolach na soisgeulaichean as fheàrr air an t-saoghal, na comb-oibrichean maille ri Dia as cumhachdaiche air an t-saoghal, agus an t-aobhar cuideachd nach 'eil toradh spioradail idir a' leantuinn obair iomadh ministear aig a bheil tàlant an ris a bheil farmad aig a bhràithrean, *ach aig nach 'eil cridhe gaolach.*

Ged labhrainn le teangaibh dhaoine agus aingeal, agus gun ghràdh agam, tha mi am umha a ni fuaim, no am chiombal a ni gleangarsaich.

Agus ged chaitheann mo mhaoin uile chum na bochdan a bheathachadh, agus gun ghràdh agam, chan 'eil tairbhe sam bith dhomh ann.

Ma's fàidheadaireachd, cuirear air chùl i; ma's teangauidhean, sgùiridh iad; ma's eòlas cuirear air chùl e; ach chan fhàilnich an gràdh a chaoidh.

Is e na trì nithean a mhaireas, crèideamh, dòchas, gràdh, ach is e an gràdh as mò de'n trì so.

An t-Urramach Dòmhnulach, Nis

LEIS AN URRAMACH RUAIRIDH MOIREASDAN, AN STEÒRNABHAGH

AIR a' cheud là de mhios meadhonach an t-samhraidh chaidil an duine urramach so ann an Iosa, an déidh dha ceithir bliadhna gu leth thar dhà fhichead a chur seachad 'na mhinistear ann an Sgìre Chrois, no Nis, ann an Eilean Leòdhais.

Rugadh e ann an Crabhlista ann an Sgìre Uig, an Leòdhas, agus chuir e seachad a bheatha gu h-ìomlan, ach a mhàin na bliadhnanach a bha e a' leantainn an fhògluim ann an Cill-Rìmhinn agus an Dùn-éideann, anns an eilean anns an do rugadh e. Chaidh e cuairtean goirid mar an ceudna thar chuan, an ear 's an iar, ach a mach air a-sin 's ann an Leòdhas a chaith e a bheatha. Cha b'è nach d' fhuair e cothroman agus cuiridhean o choimthionalan air Tìr-mór, agus air taobh thall a' Chuain mhóir, ach roghnaich e fantainn far an robh e fad a bheatha.

B'esan an fear mu dheireadh a bha beò, ach a mhàin an t-Urramach Dòmhnulach Mac Artair a tha nis ann a' Bhatarnis an Eilein Sgìtheanaich, de na ministearan a bha suidhichte 's an Eaglais Shaoir an Leòdhas aig a' cheud Aonadh (1900). Comh-cheangailte ris an aonadh sin, rinneadh sgaradh an Nis, mar a rinneadh an caochladh àitean eile, agus cha bu bheag an dragh a thuit air an Dòmhnulach an lorg sin, ach a dh' aindeoin na bha aige ri ghiùlan, thàinig e a mach as an dearbhadh sin cho duineil, cho glan, 's cho Crìosdail, 'sa chaidh e steach ann, agus suas gu latha a

bhàis 's ann a' dol an meud a bha an t-urram agus an spéis a bha aig na h-uile dha.

Bha e 'na shuidhe aig a bhòrd-sgrìobhaidh, agus am peann 'na làimh, 'nuair a thàinig am bàs 'ga ghairm. Bha a shlàinte air briseadh beagan ùine air ais, agus bha e a' beachdachadh air a' choimthional a leigeil dheth, ach cha robh ni sam bith ach an éiginn a bheireadh air an obair anns an robh uiread de thlachd aige a chur as a làmh. Ach thàinig àn a Mhaighstir, agus chaidh a ghairm gu raon obrach na's àirde.

Chan 'eil e furasd nàdur an Dòmhnulach a chur ann an cainnt. Mar dhuine bha e anabarrach socharach, agus aig an àm cheudna cha robh fiamh no geilt air roimh ghnùis duine beò. Ann an simplidheachd agus ann an irisleachd dh' iarradh e comhairle air daoine nach robh faisg cho glic ris fhéin, ach aig an àm cheudna ge b'è cho glic 's a bha an duine a bheireadh comhairle air, is e a chomhairle fhéin a leanadh e, agus cha bhiodh e furasd a thionndadh o a chùrsa.

'S e fìor sgoilear a bha anns an Dòmhnulach, agus diadhair barraichte, fallain anns a' chreideamh, agus 'na shearmonaiche cumhachdach. O chionn bliadhnanach air ais thàinig buidhre 'na chluasan, agus cha b' urrainn dha glé mhaith a ghuth a chumseachadh air dhòigh 's gu'n cluinnte ceart e, agus bha so ann an tomhas a' milleadh fheumalachd mar shearmonaiche, ach agus an là mu dheireadh

far an cluinnte a ghuth chluinnte teagasg a bha buanachdail éisdeachd ris.

Is iomadh creutair bochd aig an robh aobhar Dia a mholadh air son an spiorad coibhneil fialaidh a thug E dha. Cha bhiodh fios aig làmh chli an Dòmhnallaich ciod a bha a làmh dheas a' deanamh, 'nuair a bhiodh e air chuairt an measg nam bochd. Tha Eilean Leòdhais 'ga chaidh, agus gu sònruichte Sgìre Nis, agus tha aobhar aca; chan ann a h-uile là a bhios ministear d' a lethid ri fhaicinn an measg

sluaigh. Anns na bliadhnan mu d'heireadh bu tric a bhruidhneadh e air na bràithrean a chaidh dhachaidh, gu sònruichte Niall Moireasdan agus Seòras Mac Leòid, agus bha e 'ga fhaicinn fhéinn ni-eigin anaranach anns a' ghineal òig a tha ag éirigh suas an diugh.

Tha e a nis còmhla ris na bràithrean ann an tigh nan iomadh àite-còmhnaidh, agus còmhla ri Ceannard nam bràithrean a rinn an treòrachadh uile gu àite tàimh is fois.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Iain Dow, D.D.

AIR a' mhìos mu dheireadh thàinig am bàs air an t-seana mhinistear so, agus gun dùil ris. Ged nach robh a shlàinte ro mhaith o chionn greis, bha e a' dol mu 'n cuairt air cheann a ghnòthuich trì làithean m' an do shiubhail e.

Peairteach a thaobh a dhùthchais; rugadh e an Capaig; chuir e seachad làithean òige am Blàr Adholl; bha e air oileanachadh an Cill-Rimhinn, agus air a shuidheachadh an Srath Fhaolain an 1888, ach an ceann cheithir bliadhna dh' fhàg e Srath Fhaolain is chaidh e do'n Chnoc Bhàn anns an Eilean Dubh, far an do chuir e seachad an còrr d' a làithean. An 1935 leig e dheth a dhreuchd, los gu'm biodh e na b' fhasa do dhà choimhthional a' Chnuic Bhàn dol còmhla.

Ged nach robh e 'n a sgoilear no 'n a shearmonaiche mór bha e 'n a dhuine laghach air an robh meas aig a choimhthional féin. Bha e sgoinneil agus sgileil ann an cùisean-riaghlaidh, is bha e air gach Bòrd a b' urrainn ministear a bhì air, an sgrì a' Chnuic Bhàn agus an Siorramachd Rois. Bha ùidh mhór aige ann an obair an Ionnsachaidh anns na Sgoilean, is bha e 'n a fhear-cathrach aig a' Chomunn a tha a' sealltuinn 'n a dhéidh sin an Siorramachd Rois.

Bha seisear nighean aige; ma's maith mo chuimhne, chaidh ceithir no còig dhiubh troimh Chollaist Chill-Rimhinn. Thug Oilthigh Chill-Rimhinn D.D. dha an 1934.

Ged nach robh eòlas dlùth agam-sa air Iain Dow, bhithamaid a' tachairt air a chéile an dràs 's a ris, agus a h-uile uair a thachramaid is ann air sgoilean agus *bursaries* a bhiodh e a' bruidhinn. Bha e 'n a fhear-dùthcha maith agus 'n a choimhearsnach maith; easgaidh ann an obair na h-eaglais agus ann an obair na siorramachd.

Institutio Christianae Religionis

Sin an leabhar anns a bheil an teagasg aig Iain Calvin air a chur sìos le làimh fhéin gu

soilleir agus gu h-òrdail, ach tha amharus agam nach 'eil an leabhar so ann am móran Mhansaichean anns a' Ghàidhealtachd an diugh. Ach mur bheil an leabhar anns na Mansaichean, tha àile a theagasg anns a' chuid mhór de chùbaidean na Gàidhealtachd fhathast, air a dheanamh caomhail le gaoth bhog bhlàth á saoghal ùr nach b' aithne do Iain Calvin, a chionn nach robh e idir ann 'na latha-san.

Air a' mhìos mu dheireadh bha Comh-chruinneachadh ann an Dùn-éideann, a chumail cuimhne air ainm an diabhair urramaich so agus a tharruing aire dhaoine gu puingean sònruichte d'a theagasg nach bu chòir a bhì air an dicheumhneachadh anns na làithean so, anns a bheil móran dhaoine an dùil nach 'eil ann an Dia ach gille-frithealaidh do mhac an duine, gille-frithealaidh nach 'eil air uairean suas ri ghnòthuch. Tha uile thruaighean agus uile sheachrana an t-saoghail an diugh ag éirigh bhuaith so, gu bheil daoine cho bathaiseach an làthair an Cruitheir 's gu'n àrdaich iad an toil féin agus an gliocas féin an aghaidh a thoile-san agus a ghliocais-san, agus gu'n diult iad géill is ùmhlachd a thoirt d'a lagh naomh, ag ràdh 'n an cridheachan, Cò d' an aithne Dia, no d' an aithne a thoil? Tha feum aig an t-seòrsa dhaoine sin air guth làidir a chluinntinn, mar bha aig Iain Calvin, a' toirt fianuis mu'n Dia mhór agus ghlic agus uile-chumhachdach a dh' fhoillsich a thoil agus a reachdan anns a' Bhiobull, agus a tha a' riaghladh am fireantachd.

Na 'n tòisichinn-sa air seachas ceart a dheanamh mu Iain Calvin air an duilleig so, chan 'eil fhios c' uin a sguirinn, oir tha a theagasg a' togail a h-uile ceist a thogadh riamh mu Dhia agus mu bheatha na diadhaidheachd. Ach na 'n gabhainn orm féin a ràdh gu robh meang air bith anns an duine làidir so, theirinn gur e an rud a bu mhiosa ann an Iain Calvin, e bhì cho cinnteach as féin, agus cinnteach gu'n gabh Dia agus rùintean Dhe rannsachadh. Bha inntinn cho geur agus cho làidir aige 's nach robh móran

dhiadhairean air an t-saoghal riamh a bha airidh air seasamh ri thaobh, ach a thuilleadh air na buadhan comasach a bha 'n a inntinn bha eud agus dealas 'na chridhe a thaobh rioghachd Dhe agus glòir Dhe, a chuir sòluim-teachd agus tromadas anns a h-uile facal a labhair no sgrìobh e.

Is e teagasg an diadhair so a gheibhear ann an cùbaidean Eaglais na h-Alba an diugh fhathast ged tha àile an t-saoghail ùir air a chur air le oiteagan caomh is blàth a tha a' séideadh o cheàrnaibh eile seach o Gheneva. Ach cha chaill Iain Calvin gu bràth an greim làidir a tha aige air inntinnean agus air cridheachan dhaoinne pongail aig a bheil gaol air a' Bhiobull agus air creideamh na h-Eaglais Ath-leasaichte.

Chan 'eil so a' ciallachadh gu bheil an creud a bha aig Iain Calvin freagarrach air a bhi air a ghabhail leis an Eaglais Naomh Choitchinn mar a creud féin. Ciod air bith a their daoine eile chan 'eil mise co dhui a' creidsinn gu'n gabhadh an Eaglais Naomh Choitchionn a bhi air a stéidheachadh air teagasg Iain Calvin. Tha an Eaglais Choitchionn an dà chuid na's farsuinge agus na's siorruidhe na Geneva, ach tha feum aig an Eaglais Choitchionn anns gach linn agus anns gach tìr air eaglais bheag eile a bhi 'n a broinn. Agus is e sin an t-àite a bhuineas do fhìor mhuinntir Chalvin, iad a bhi 'n an eaglais bhig am broinn na h-eaglaise móire, a chumail a coguis beò. Ged bha *Piùritanaich* anns an t-saoghal fada roimh linn Chalvin is e Calvin a thair nam *Piùritanach* anns an Eaglais Ath-leasaichte, ach ged nach biodh e maith do'n eaglais gun seòrsa air bith dhaoinne a bhi innte ach a mhàin *Piùritanaich* tha e maith do'n t-saoghal agus do'n eaglais fuigheall Phiùritanach a bhi innte, mar thaois agus mar shalann.

De minimis non curat lex

Sin facal Laidionn a tha a' ciallachadh nach gabh an lagh gnothuch ri nithean faoine, no

suarrach, no gun fhìu. Is e aon de chomharr-aidhean a' ghliocais gu'n aithnich daoine air a' cheud shealladh dhiubh na nithean a tha beag agus suarrach, agus na nithean a tha mór. Ged nach deanar feum anns an eaglais na's mò na dheanar feum ann an cuisean na rioghachd gun lagh no gun smachd, tha e air uairean na's glìce do'n eaglais an toil fhéin a leigeil le daoine, agus saorsa a thoirt dhaibh dol ceàrr ma thogras iad. Bu mhaith do'n Eaglais Shaoir Chléireachail na 'n do sheachainn i tràth an laghaireachd mu nithean suarrach a mhill a sith o chionn bliadhna no dhà, agus a tha nis air briseadh a dheanamh innte.

Cha toir am briseadh sin toileachadh do dhuine air bith anns a' Ghàidhealtachd anns a bheil tìr no criosdalachd; tha mòran dhaoinne nach buin dhi glé dhuilich gu'n d'fhaur a naimhdean cothrom air bruidhinn uimpe gu tàireil.

Ged nach 'eil an Eaglais Shaor Chléireachail mór, no sean, agus ged tha beachdan agus dòighean aice nach 'eil againne ann an Eaglais na h-Alba, tha i 'n a h-eaglais anns a bheil uaisle nàdurra, agus dilseachd, agus eagal diadhaidh. Cha do lùb i riamh a glùn do'n t-saoghal, is cha do leig i a taic ris; o thùs a tòiseachaidh sheas i gu duineil agus gu neogàthach air an teagasg a bu chuimhne a bha aig aithrichean Rois, ag iarraidh fois d'a h-anam le bhi a' gluasad anns na seann ròidibh. Cha bu chòir do dhaoinne no do dh' eaglaisean eile a bhi a' faotainn coire dhi air a shon sin, eadhon ged nach 'eil an aon inntinn aca 's a tha aice-se. Tha an saoghal farsuinn; tha an Fhìrinn domhain; agus tha Dia do-rannsaichte; mar sin tha rùm ann an eaglais Chrìosd do gach seòrsa dhaoinne, ciod air bith a' chuinneag leis a bheil iad a' tarruing uisge na beatha á tob-raichean na slàinte.

Bheireadh e toileachadh do'n h-uile duine aig a bheil meas air dilseachd agus air diadhaidheachd na'm faigheadh an Eaglais Shaor Chléireachail a nis fois o laghaireachd agus o aimbreit, agus o shùil gheur nam paipearan-naidheachd.

An cuan aig sìth

LEIS AN URRAMACH EACHANN CAMSHRON, ANNS A' MHOIGH

THA torman 'tha binn aig tuinn na mara
Gu sìochail, athaiseach, réidh;
A' pògadh na tràigh le nàire leannain,
Gu fàilidh 'g aithris a spéis.

Tha trusgan a' chuain gu h-uasal, daithte,
An iasad faileas nan speur;
Gach fillleadh is lùb tha cumt' am maise,
Gu dlùth an altaibh a chéil'.

Tha solus-an-àigh an àird a maise
A' snàmh 'troimh adhar gun ghruaim;
Tha gainneamh na tràigh 'n a blàir fo'n tuinne
Air caochladh lurach fo 'buaidh.

Gach roc is sgeir-làir tha 'n àilleachd phurpuir
An tàmh an leaba na suain;
Tha eunlaith nan speur gu léir air cadal
No 'g eisdeachd cagar a' chuain.

Toradh na trioblaid

“*Tha sinn a’ deanamh uaille ann an trioblaidibh, do bhrìgh gu bheil fios againn gu’n oibrich trioblaid faidhidinn.*”—ROMAN V. 3.

IS mór am facal e do neach air bith a ràdh gu bheil e a’ deanamh uaille ann an trioblaidibh, ach is fhìach do dhaoine àmhghar fhulang ma tha an àmhghar sin ag oibreachadh annta toradh sìochail na fireantachd.

Ged nach bu duine Pol a bheireadh ’inntinn do eòin an adhair, cha bu nàr leis air uairean fhaoisid a dheanamh r’a bhràithrean, agus inn-seadh dhaibh cìod a dh’ ionnsaich e o fhreasdal Dhe ’na bheatha fhéin. Fhuair e a chuibhrionn de thrioblaidean an t-saoghail so, ach ged a ghiùlain e ’na chorp agus ’na spiorad comharraidhean an Tighearn Iosa, cha do rinn e riamh gearan, agus cha do chaille e a mhiseach, oir mar bha na bliadhnachan a’ dol seachad bha Dia a’ teagasg dha gu’m bu leòr a ghràs-san air a shon. Cò is urrainn an duilleag a tha e a’ toirt dhuinn á leabhar a bheatha ann an 2 Cor. xi. 24-29 a leughadh gun a chridhe bhi goirt? Ach ged a bha a bhodhig air a sàr-uchadh agus air a pianadh le mend fhulangais bha an duine o’n leth a stigh air ath-nuadhachadh o là gu là. Cha b’ ann mu thuairam, uime sin, ach o fhiosrachadh pearsanta féin a thubhairt e gu’n oibrich trioblaid faidhidinn.

Tha am facal a chleachd Pol a’ ciallachadh barrachd ’s a tha sinne a’ ciallachadh an diugh leis an fhacal faidhidinn; tha e a’ ciallachadh misneach is seasmhachd. Anns an litir a sgrìobh e gu Timoteus tha e ag iarraidh air cruaidh-chàs fhulang mar dheagh shaighdear Iosa Crìosd; agus is e an spiorad sin, spiorad an t-saighdeir a sheasas ri cruadal gun ghearan, a tha e a’ ciallachadh le faidhidinn.

Na ceud chreidmhich

Is e an t-aobhar gu bheil an Tiomnadh Nuadh a’ cur a leithid de chudthrom air na trioblaidean a thachras air sluagh an Tighearn anns an t-saoghal so, gu robh e air a sgrìobhadh ann an amannan deuchainneach. A thuilleadh air na trioblaidean cumanta d’a bheil mac an duine buailteach o bhreith gu bhàs, dh’ fhuiling na ceud chreidmhich deuchainnean is cruadal nach aithne dhuinne an diugh. Bha an saoghal uile agus cumhachdan an t-saoghail ’nan aghaidh; dh’ fhuiling iad eas-urram, is ana-cainnt, is geur-leanmhuinn; rinneadh iad mar shalchar an t-saoghail, agus mar anabas nan uile nithean; agus dhearbhadh iad air an cosdus gu’m b’ fhiar am facal a lathair an Slànuighear—“Anns an t-saoghal bithidh àmhghar agaibh.” (Eòin xvi. 33). Ach

bha fios aca co ann a chreid iad, agus cha do mheas iad gu’m b’ airidh fulangas na h-aimsir a ta làthair bhi air a choimeas ris a’ ghlòir a bha ri teachd, oir bha sùil aca ri rioghachd ghloirmhor is shiorruidh. An àite a bhi air an tilgeil sìos, no bhi fo dhiobhail misnich, dh’ oibrich na deuchainnean ud faidhidinn annta, air chor agus gu’n do chòmhraig iad an deagh chòmhrag mar shaighdearan cruadalach, a’ sìor-mheudachadh ann an obair an Tighearna, agus a’ feitheamh ri duais na fireantachd a bheir Crìosd dhaibh-san uile leis an ionmhuinn a theachd.

Ach ged a chaidh làithean na geur-leanmhuinn seachad, agus a dh’ fhaodas daoine ainm an Tighearna aideachadh an diugh gun eagal am beatha, no eagal am maoin shaoghalta a chall, tha e fhathast fìor gur ann tre iomadh àmhghar a théid neach a steach do rioghachd Dhe.

Is lionmhor trioblaid agus teinn
Thig air an fhìrean chòir;
Ach asd’ air fad ni Dia nan gràs
A theasairginn fadheòidh.

Foirfe tre fhulangas

Chan’eil am Biobull a’ teagasg gu’m bi cùrsa an fhreasdail anns an t-saoghal so na’s bàigheile ris an fhìrean na bhios e ris an aingidh. Tha na h-abstoil a’ teagasg gur e an tì as ionmhuinn leis an Tighearn a smachdaicheas e, agus ann an samhladh an fhionnar fhìor tha ar Slànuighear ag ràdh nach ann idir ris a’ chrìonaich no ris na geugan marbha a bheanas sgian a’ ghàirnealair, ach ris na geugan a tha beò, agus a tha tabhairt toraidh, *chum gu’n giùlain iad tuilleadh toraidh*. Bha eadhon ughdar ar slàinte air a dheanamh foirfe tre fhulangas, agus feumaidh na deisciobuil imeachd air a’ cheart shlighe air an do choisich am Maighstir. Is e a’ chrìoch a tha aig gach freasdal searbh is duileadas a thachras air a’ Chrìosduidh, a chreideamh a dhearbhadh, agus a dhòchas ann an Dia ùrachadh, agus ’inntinn a tharruing air falbh o nithean faicsinneach gus na nithean a ta sìorruidh.

Chan fhaighear smìor a’ chrùithneachd gus am bi an t-arbhar air a bhualadh, agus air a chrìaradh, ach ged nach ’eil e taitneach do fheòil duine gu’m biodh e air a bhualadh agus air a chrìathradh le freasdal Dhe mar a ghlanas tuathanach siol, gidheadh an déidh làimhe theagamh gu’n toir e buidheachas do Dhia nach do leig e leis socruchadh air a dheasgainnibh.

“ Is maith dhòmhsa,” aris an Salmadair, “ gu robh mi ann an àmhghar.” Dh’ fhaodadh iomadh duine eile a cheart ni a ràdh bho làithean an t-Salmadair, oir bheir trioblaid daoine chuca féin agus gu Dia. “ Ghlaodh mi air Dia ’n am theanntachd.”

Dia aig an dorus

Chan ’eil freasdal searbh air bith, am feadh ’s a tha e a làthair, sòlasach ach doilghiosach, gidheadh tha e dhaibh-san a tha ’ga ghiùlan gu h-iriosal, faidhidinneach, ’na iuchair a dh’ fhosglas na seòmraichean as maisiche ann an tigh Dhe. Chan ’eil Dia aig àm sam bith cho dlùth d’ a shluagh ’s a tha e ann an là na trioblaid. Anns an là sin tha e da rìreadh ’na sheasamh aig an dorus agus a’ bualadh. Tha e ’g an tarruing le còrdaibh a ghràidh, ag iarraidh orra an taic a leigeil ris féin, agus deas gus an gealladh a choimhlionadh dhaibh, “ An uair a thèid thu troimh na h-uisgeachan bidh mise maille riut.” Tha ainglean Dhe a’ tighinn gu dorsan dhaoine air uairean ann an cruth eagallach; ach is fhiach ainglean Dhe aoigheachd a thoirt dhaibh ge b’e cruth anns an tig iad, oir beannaichidh iad an fhàrdach anns an cuir iad seachad oidhche.

Chan ’eil ar trioblaidean a’ tighinn thugainn gun fhios do Dhia, agus cha tigeadh iad idir mur biodh feum orra. Deanaibh gàrdeachas,

aris an t-abstol Seumas, ’nuair a thuiteas sibh ann an iomadh gné dheuchainnean, air dhuibh fios a bhi agaibh gu’n oibrich dearbhadh bhur creidimh faidhidinn. Is teagasg duilich so, da rìreadh; ach is fhiach do dhuine dol troimh mhóran dheuchainnean ma tha iad ’g a thoirt na’s dlùithe ri Dia, agus a’ neartachadh a chreidimh ann an gràdh agus ann an caomhalachd ar n-Athar nèamhaidh.

Faidhidinn dhiadhaidh

Ciod, ma ta, is urrainn sinn a ràdh riu-san a tha fulang pian cuirp, no àmhghar inntinn, no bròn cridhe, ach a bhi fo dheagh mhisnich do bhrìgh gu bheil Dia a’ buntainn riu mar ri cloinn. Ged tha am freasdal sin searbh an dràs, tionndaidh an searbhadas gu mìlseachd, ma ghiùlaineas iad an trioblaid le ciùine, agus le misneach, agus le faidhidinn. ’Nuair a dh’ fhàsas daoine gearanach, no ceannairceach, fo smachdachadh an Tighearna, tha iad a’ dùblachadh an doilghios féin, agus is cùlaidh-thruais iadsan a gheibh trioblaid *gun a toradh*. Tha Dia ceart ’na uile shlighean agus naomh ’na uile ghniomharan, làn gràidh, agus tròcair, agus caomhalachd, eadhon ’nuair a ghairmeas e oirn ar crann-ceusaidh a ghiùlan. Is e so an creideamh a bheir an gath á trioblaidean an t-saoghail, agus a dh’ oibricheas annta-san aig a bheil e faidhidinn dhiadhaidh.

Adhlacadh aig Muir

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUI, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

ANN am meadhan an Earraich so chaidh Aseachad, bha aon de shoithichean ainmeil Bhreatuinn air acair fa chomhair Alexandretta, baile-puirt beag, tlachdmhor, anns an achlais eadar an Tuirc agus Siria. Bha a suas ri tri cheud luchd-turuis air a bòrd, cuid dhiubh a’ dol gu h-Ur nan Caldèach air tailleamh cliù Abraham; cuid do Thìr a’ Gheallaidh; agus cuid eile do ’n Eiphit. B’e maduinn na Sàbaid a bha ann; agus an déidh braiceis agus aoraidh a bhi seachad, bha a’ mhór-chuid a’ dol gu tìr ann am bataichean-aiseig. Bha mise am measg na buidhinn so; agus air dhuinn an ceidhe a ruigheachd, chaidh mi ann an seachas ri Sirianach a bha, a réir coslais, fo dhleasdanas seòladh is fiosrachadh a thoirt dhuinn mu ’n bhaile. Bha e làn Beurla, agus bha e soilleir gu’n robh e air son gleus a chumail oirre. Sheall e ormsa, mar gu’m bu mhi ceann-feadhna na cuideachd, agus thubhairt e: “ Nach cianail an gnothuch a thachair air bòrd agaibh an raoir!”

“ Dé an gnothuch?” dh’ fharraid mi le mór iongnadh.

“ Nach ’eil mar a dh’ éirich do’n dotair agaibh, a thug air falbh a bheatha féin,” fhreagair e.

“ Cha chreid mi nach ’eil thu air do mhealladh,” arsa mise. “ Cha chuala mise am fathunn is lugha air ni de ’n t-seòrsa; agus shaoilinn nach tachradh a leithid gun fhios dhomh fhéin, no do neach-eigin de m’ chompanaich.”

Sheall e orm le amharus, mar nach bitheadh e ’g am chreidsinn, agus thubhairt e:

“ Chan ’eil na Breatunnaich air son aideachadh gu bheil iad coltach ris a’ chòrr de chloinn nan daoine. Feuchaidh iad ris a’ bhàs fhéin fhochadh.”

Dh’ fhàg mise an Sirianach a’ freagairt cheistean na bha a’ tighinn as mo dhéidh, ach chuir an naidheachd dragh orm; oir bha e soilleir dhomh gu’n robh e glé chinnteach aise, neo-choltach is mar a bha i. Cha labhradh duine turail air bith mar a labhair esan gun deagh bharantas a bhi aige.

Dotair Sasunnach

An ceann thrì uairean, bha sinn air ais ’s an t-soitheach; agus thòisich mise air farraid gu faiceillean an do shiubhail neach air bith air bòrd an raoir. Cha chuala aon ris an do bhruidhinn mi gu’n do thachair a leithid. Fhathast, bha naidheachd an t-Sirianaich a’

bùrach 'n am inntinn. Mu dheireadh, chaidh mi far an robh am prìomh stiùbhard; agus dh'aidich esan gu'n robh na chuala mi glé dlùth air an fhìrinn. Cha b'è dòtair an t-soithich, ach aon de'n luchd-turuis, seann dotair Sasunnach, team air ceithir fichead bliadhna a dh'aois, a fhuaradh marbh 'n a leabaidd anns a' mhaduinn; agus bha e soilleir gu'm b'ann le a làimh féin a thàinig crìoch air a bheatha. Thugadh òrdugh do'n sgioba a bhì tosdach mu 'n chùis; oir cha toigh le luchd-turuis tighinn fo sgàile a' bhàis; agus idir cha mhaith leòsan a tha a' toirt còmhla chuid-eachdan-siubhail neul a leigeil thairis orra, ma ghabhas e seachnadh.

An uair a thuig mise mar a bha, cha do leig mi a bheag ormi ri càch m'a dhéidhinn, ach thuig mi gu'n robh fhios aig feadhainn eile air cho maith rium-sa. Aig a' cheart ìom, chuir mi romham gu'm faicinn adhlacadh mò chomh-chreutair anns a' chuan; oir dh'innis an stiùbhard dhomh gu'n robh so ri tachairt aig a' mheadhonn-oidhche, an déidh do 'n bhàta a bhì a' seòladh mu dhà uair; bhiodh i mu'n àm ud fàda mach air àird a' chuain.

Tha seòladairean eòlach air a leithid so de adhlacadh; ach ged a chunnaic mise ceudan 'g an cùr 's an ùir, chan fhaca mi a h-aon roimhe sud 'g a liubhairt do'n mhùir.

Air a' mheadhonn-oidhche

Tacan roimh an uair, chaidh mi a mach a shealltuim an robh ullachadh air bith a' dol air aghaidh. Bha an oidhche glé dhòrcha, ged a bha na reultan ri 'm faicinn. Cha robh aon de 'n luchd-turuis air ùrlar àrd no ìosal—nì a chuir mór ionghnadh orm. Bha iad an déidh dol a luighe; agus bha a' chuid bu mhotha de sholuis nan seòmhar-suidhe mùchta. Sheas mi far am faicinn an gnothuch a bha ri dheanamh.

An ceann bheagan mhìonaidean, mhothaich mi gillean is nigheanan ann an deiseachan geala—na stiùbhardan agus na bana-stiùbhardan—a' cruinneachadh air àrd-ùrlar a' bhàta. Bha ni-eigin mi-nàdurra leam anns an t-sealladh ud air a' mheadhonn-oidhche—mar bhuidhean thámhasg a' gluasad gun fhuaim, gun fhacal, eadar mi is an speur; ach dhirich mi far an robh iad, agus air dhomh dlùthachadh riu, chunnaic mi gu'n robh feadhainn de oifigich a' bhàta a làthair. Aig taobh a' bhàta, bha ceathrar sheòladairean 'n an seasamh, dithis aig ceann, agus dithis aig casan a' mhairbh, a bha sinnte air déile, suainte ann an clèoca cainbe. Bha na casan ris a' chuan dhòrcha, is meall tròm iaruin ceangailte riu.

“Oifig nam marbh”

Am feadh is a bha sinn a' feitheamh, cha robh fhios agam-sa co dhiubh a bhithheadh seirbhis aoraidh ann no nach bitheadh; ach

cha robh sinn fada ann an teagamh. Chualas clag a' bualadh; thugadh a ruith o'n luing; is thàinig i ach beag gu stad. An sin chunnacas trì ministirean ann an éideadh cléireachail na h-eaglais Shasunnaich a' tighinn air an aghaidh. Leugh fear dhiubh “Oifig nam Marbh,” ach air a giorrachadh, agus ann an tomhas air a h-atharrachadh; agus an sin, thubhairt e: “O na thàinig crìoch air beatha shaoghailta an duine so ('g a ainmeachadh) tha sinn a nis a' liubhairt a chuip bhàsmhoir do 'n dòimhne.” Aig an fhacal so, thog na seòladairean ceann na deile; agus mar ùrchair á gunna, theirinn na bha sinnte oirre thar na cliathach do'n dorchedas. . . . Chualas sgaile chruaidh ag éirigh o'n uisge fada shìos, mar gu'm buaileadh slat air bord; agus anns an t-sàmhair throm a lean, sgaoil briathran caomh a bheannachaidh—“Gu robh gràs an Tighearna Iosa Crìosd maille ruinn uile. Amen.” Cha d'fhairich mi riamh an comhfhurtachd cho cumhachdach. “Ghiong-gling-ghiong,” sheirm an clag; ghluais an soitheach air a h-aghaidh air a turus; agus thill sinne gach aon gu a chùil féin innte.

Bròn na beatha

Cha robh mise a làthair riamh aig gnothuch cho sòluimte dhomh; oir bha mórán aobhair breithneachaidh anns a' chuis: seann dotair a chaith a bheatha a' frithealadh gu gràsmhor do dhaoine 'n an anshocair agus 'nan teinn; a chaill a bhean an uiridh; aig an robh teaghlach, sgapte feadh an t-saoghail; agus a bha air fhàgail leis féin 'n a dhachaidh 'n a laigse. Thàinig e air falbh air an turus ud ag iarraidh atharrachaidh is ùrachaidh d'a spiorad; ach ged a bha e air a chuariteachadh le ceudan anns a' bhàta mhór, bha e 'n a aonar eadhon aig bòrd na dinneir; oir thàinig faillinn is neònachas air inntinn. An sin, bha an nì a rinn e mu dheireadh—cuise-fofa fhosgladh—gus e-féin a dhealachadh ri saoghal de 'n robh e sgith, agus ri daoine anns nach robh tlachd aige nì b' fhaide. Agus a chriochnachadh na sgéil dhubhaich, bha adhlacadh a chuip ann an dòimhne na mara anns a' mheadhonn-oidhche le làmhaidh choimheach, gun duine a làthair d'a chomh-luchd-turuis ach na ministirean, aon choimhearsnach, agus mise, aig nach robh an t-eòlas a bu lugha air. Tha fhios agam-sa glé mhaith gur coma c'àite an tiodhlaicear column, ma nithear sin cho òrdail, spéiseil is a chead-aicheas an suidheachadh aig an àm; ach a dh'aindeòin sin uile, cha di-ehumhnic mi ri m' bheò adhlacadh falachaidh an lighiche aosmhoir anns an dorchedas air druim fhuaraidh a' chuain, is càch 'n an cadal.

“Feuch air fear-coimhid Israeil
Cadal chan aom no suain.”

Oidhche Shathurna a' Choiteir

le Rob Burns

AIR A CHUR AN GAIDHLIG LEIS AN URRAMACH EACHANN CAMSHRON ANNS A' MHOIGH

AN t-suiper shuillbhir seach, le aodainn stòld',
 An cois na cagaidh deanar buaile réidh ;
 An t-athair tionndaidh suas le thus prìomh-athar
 chòir

Am Biobull-Mór, aon uabhar athar féin
 A bhoineid leagaidh urramach ri thaobh,
 Le leth-chinn ghlasa, tana, lom gu leòr,
 'Am briathran mìlis Shìoin siubhal sèmh
 A chuibhrionn taghaidh e le cìram fòil,
 Is " aoramaid do Dhia," deir e le sòluim't' glòir.

Is seinnidh iad am fuinn gun ghò, aon-fhillt'
 Le gleusadh cridh'—a' chrioich is taght' gach
 àm—

Ma dh' fhaoidt' " Dundeagha," coireal àrd, gun
 strì,
 No tìrs' nam " Martarach " d' an dlighe 'n
 t-ainm ;

No " Eilginn " uasal lasadh suas an ann' ;
 'S i 's binne seirm measg laoidhean naomh a
 thìr.

An coimeas riu tha ceilearan na h-Eadailt fann,
 'S cha ghleus iad fonn tre'n chluais gu mire
 cridh',

No aon-ghuthachd gu moladh coimhliont' an
 Ard-Rìgh.

Mar shagairt leughaidh e 's an earrainn naomh
 Mu Abram caraid fìor an Dé is Aird' ;
 No Maosis ag iomairt Cogaidh bhuaibh 'n a lò
 Le Amalee cruaidh gun iochd 's a shliochd gun
 ghràs ;

No mar a laigh bàrd rioghail Isr'el bhàn
 Fo aichmheil chràitich àrdan Rìgh na Glòir ;
 No Iob le achuing ghoirt is eubhach gàir,
 No sgal Isaiah dhéin, mar lasair bheò ;
 No eachdraidh fhàidhean eile dheasaich cruit
 gu ceòl.

Ma dh' fhaoidt' gur soisgeul Chriosd an cuspair
 féin,

'S an fhuil gun chiont an éirig ciont nan slògh ;
 'S an 'Ti d' an còir an dara ainm air nèamh
 A bhì 's a' chré gun dìon, gun sgèimh, gun
 dòigh ;

'S mu thriall a chiad luchd-leanmhuim feadh
 gach còrs',

'S gach teagasg crìonna sgrìobh 's a sgaoil an
 céin ;

Is fògrach Phatmois, sgairte fad' o'n chòrr,
 A' faicinn aingil ghlobirmhoir anns a' ghréin,
 'S a cluinntinn binn na Bab'loin mhóir le òrdugh
 Dhé,

A' sleuchdadh sìos do'n Rìgh, Iehobhah Nèimh,
 Nì 'n naomh, an t-athair, 's am fear-pòsd' a
 ghuidh' :

Nì Dòchas " buadhmhòr éirigh suas air sgéith "
 Mar so gu'n céilidh iad an tìr nan saoi,
 An soills' neo-chruthaichte 'g an grianadh
 choidhch',

Gun osnadh cridh', gun sùil a' sìleadh dheur,
 A' luaidh a' Chruthadair le h-ìomadh cliù,
 'S an fhòr cho-chomunn chiadn', ach cian na's
 feàrr,

'Nuair shiubhlas tìm mu'n cuairt 'an saoghal
 ùr gu léir.

Mu choinneamh so nach suarach uabhar creud
 Le uile mhòrchuis ealaidhean is sheòl,
 'Nuair thaisb'nar fòs do choimhthionail air
 mhend

Gach sgèimheachd ionracais, gun chridh' d' a
 dheòin !

An t-seirbhis ghreadhnach, fhuaimneach, cléir
 is stòl

An Cumhachd Mór 'an corruich naomh gu'n
 tréig,

Ach, theagamh, ann am bothan beag gun sgòd,
 Le tlachd gu'n éisd E cainnt an anna shèimh
 'S gu'n sgrìobh E ainm na th' ann 'n a Leabhar-
 beatha féin.

'N sìn dhachaidh uile 'n ceum fa leth gu'n stiùr,
 Is clann an tìghe laighidh sìos gu fois,
 'S an lànain-phòsd' an ùmhlachd dhìomhair,
 dhlùth,

'S an iarrtas seirceil, ciùin, gu nèamh gu'n tog,
 An 'Ti bheir clàmbar nead a bhràin gu clos,
 'S le mais' nì'n lili mìn 'n a rìgh nam fùr,
 Gu'n deanadh E (ma chi a ghliocas ceart)
 Dhaibh fhéin 's d'an leanaban freasdal caomh,
 Ach, thar gach nì, gu'n riagh'l E'n cridh le gràs
 ro-naomh.

Bho shamhail so tha mórachd Albainn aosd'
 A choisinn gaol a sliochd is meas an céin.
 No facal rìgh am prionns' 's am flath arao,
 Ach " duine ceart, 's e obair 's maisich' Dhé."
 Gu beachd, an sliغه ionracais nan neamh
 Tha 'Phàilis cian an déidh a' bhothain fhaoin :
 Cìod mòrchuis duine-mhóir, ach cual gun fheum,
 Cur falaich tric air truaghan lag measg dhaoin',
 'S cuilbheart ifrinn eal'ain, 's droch-bheart
 oilean is a shaod.

O Alba ghaoil, a thìr mo bhreith 's mo ghràidh
Do'n tog mi m'achuing 's cràbhaiche gu Dia,
Do mhic gach ial tha 'g àiteach fuinn do bhàir
Gu'm mealadh slàint is sìth is sonas ri air,
'S gu'n stiùradh Nèamh am beatha shimplidh,
dhian

Bho thruailleadh cianail sòigh, cho anmhuinn,
nàr ;

'S ge b'è mar sgathar coroin 's crùin, gun rian,
Gu'n éirich muinntir mheasail cheart gu bràth
Mar bhalla teinteach dìon mu'n I d'am bheil
ar bàigh.

O Thus' a thaom mar thonn gràdh-dùthcha nuas
Le buine bras troimh chridhe Ualais thréin
Gu casg' le dànachd uasal fòirneart 's uail—
A roghainn uabharach b'è buaidh no éug—
'S Tu Dia an dàimh gu comharrachd' gach ré,
A charaid brosnachail, fhear-dìon, 's a dhuais,
Gu suthain sìor ar rioghachd na fàg 's na tréig :
Tog féin na dàimh a suas is bàird nan duan
Le lainnir bhuan g'a dìon 's g'a rìomhachadh
le'n luaidh.

Aig an Uinneig

Co-chruinneachadh Spioradail.

THA an Co-chruinneachadh so ri bhì ann' an Srath-pheofharan an deireadh September mar is àbhaist. Tha fhios aig a h-uile duine anns an Taobh Tuath aig a bheil suim anns a' bheatha dhiadhaidh gur e crìoch àraidh a' Chruinneachaidh so cothrom a thoirt do luchd-aideachaidh as gach eaglais ùrnuigh a dheanamh còmhla, agus bruidhinn ri chèile a thaobh nan dòighean anns a bheil e comasach dhuinn neart ùr agus gràs ùr a tharruing as an lànachd a tha ann an Dia.

An uiridh bha an eaglais anns an robh na coinneamhan air an cumail làn a h-uile oidheche, is bha iad air am beannachadh do mhóran. Tha Dia a' feitheamh gus tiodhlac spioradail a thoirt d'a shluagh ma tha ionndrainn bheò 'n ananam.

Aig deireadh na seachdain (23-26 September) bithidh coinneamhan ann air son na h-òigridh, is bithidh na coinneamhan eile a' dol air aghaidh o Dhi-luain gu Di-ardaoin (26-29 September), is bithidh iad uile anns an eaglais aig an Urramach Seumas Johnstone, eaglais a ghleidheas ceithir cheud gu leth.

Duine air bith a tha air son dol ann, chan 'eil aige ach sgrìobhadh gu ministear Bhaile-Dhubhaich, an t-Urramach H. W. Oldham, is innsidh esan dha ciamar a thèid e timchioll a' ghnòthuich.

Bithidh I. M. Waite anns a' Chathair, is bithidh na bràithrean so a' labhairt aig na coinneamhan,

An t-Urramh Dòmhnall Davidson, B.Litt., Ph.D.

An t-Urramach F. C. Gibson, B.A.

An t-Urramach E. H. Nash, M.A.

Caipitean Reginald Wallis.

Seumas E. Duncan, M.A.

“ Naomhaich iad troimh an fhèrinn ; is e t' fhacal-sa an fhèrinn . . . chum gu'n bì iad uile 'n an aon ; chum mar a tha thusa, Athair, annam-sa, agus mise annad-sa, gu'n bì iadsan mar an

ceudna 'n an aon annaimè, chum gu'n creid an saoghal gu'n do chuir thusa uait mi.”

An t-Urramach Aonghus Mac Phàrlain, F.S.A.

Bha móran d'a bhràithrean anns an eaglais duilich a chluinntinn gu'n do chaochail an duine ciùin agus an duine còir so air a' mhìos a chaidh seachad.

An làithean òige bha e 'n a mhaighstir-sgoil ; bha e air a shuidheachadh am Bàn-àth, an Cléir Inbhir-nis, an 1909, far an do shaothraich e agus an do leig e dbeth a dhreuchd an 1934, an uair a bhris air a shlàinte.

Bha e 'n a dhuine réidh agus 'n a dhuine caomhail, a chuir seachad cuid mhaith d'a bheatha, gu litireil agus air dhòigh eile, an cluainibh gorma làimh ri uisgeachaibh ciùine ; dichiollach 'n a obair, agus mion eòlach, chan e mhàin air na daoine am Bàn-àth, an Dubhras, agus an Obar-itheachan, ach air gach dùn, agus cladh, agus iasg, agus luibh, agus craobh eadar Meall-Fuar-mhonaidh agus Creag Phàdraig. Air athais féin bha e 'n a sheanchaidh maith aig an robh móran fiosrachaidh mu 'n t-seann t-saoghal anns a' Ghàidhealtachd a tha a' dol as an t-sealladh, is bha e coltach ri Solamh anns a' cheum so, gu'n labhradh e gu tlachdmhor mu chraobhan, o'n chrann-ghiuthais a dh' fhàsas an Doeb-an-easaidh gu ruig an grunnasg agus garbhag an t-sléibhe, agus mar an ceudna mu ainmhidhean, agus mu eunlaith, agus mu nithean a shnàigeas, agus mu éisg. Anns na leabhraichean a bhithreas Comunn Gàidhlig Inbhir-nis a' cur a mach gheibhear cuid d'a obair, ; sgrìobh e ann an leabhar na bliadhna 1924-1925 mu ainmean luibhean, agus gu sònruichte mu luibhean anns an robh na seann daoine a' faotainn iocshlàint is leigheas.

Bha ealadhain aige cuideachd air ranntachd, is thionndaidh e laoidhean Beurla gu Gàidhlig. Bha e 'n a dheagh sgoilear Gàidhlig, ach na b' fheàrr na sin air fad, bha e 'na dhuine maith a ghluais gu h-iriosal maille ri Dia agus am fianuis dhaoinè.

Na Sgoilean Gàidhlig

LEIS AN URRAMACH IAIN MAC AONGHUIS, M.A., AN HACRAIG

CHO fad's is cuimhne dhomh, tha a' cheist so, no ceist coltach rithe, air a cur sìos ann an leabhar-gràmar Laidionn a' bhatar a' cur am feum ann an sgoilean na mainisdirèan Eireannach anns na seann làithean. "Cò e an duine borb?" An fhreagairt: "Cò ach an neach a bhios a' labhairt na Gàidhlig?" Tuigidh sinn gu'n do sgrìobh fear-deasachaidh an leabhair a' cheist sin mar rabhadh do na balaich Eireannach gun iad a bhì bruidheann na Gàidhlig 'nam measg fhéin 'nuair bu chòir dhaibh a bhì cleachdadh na Laidionn. Chan 'eil teagamh nach robh feadhainn am measg nam fear-leighinn Eireannach nach robh a' coimhead le stùil ro mhaoth air cànan dhùthcheail an t-sluaigh.

Thachair an nì ceudna 'nar measg fhéin ann an Gàidhealtachd na h-Alba. Is iomadh sgoilear a fhuair an *tàs* gu goirt air son a bhì cleachdadh na Gàidhlig an clàisteachd a "mheastair." B'e aobhar da sin gu robh luchd-riaghlaidh na dùthcha agus seanaidhean na h-Eaglais anns an 18mh linn agus roimhe sin an dearbh chinnte nach tigeadh eòlas, no ionracas, no aghartas, chum na Gàidhealtachd gus an rachadh a' Ghaidhlig á bith. Bha na Gàidheil, ann am beachd fir a bha deanamh tagairt am measg nan Sasunnach air son cobhair do na sgoilean a bha an Comunn air son craobh-sgaoilidh an t-Soisgeil a' suidheachadh anns a' Ghàidhealtachd, bha na Gàidheil "cho aineòlach ris a' chrodh, agus cho neo-thorach (ann an seadh spioradail) ri mointeach dhubh nam beann." Am beachd an duine-uasail sin, agus am beachd na roinn bu mhotha de shluaigh na Galldachd, b'e sàr-aobhar an dorchadais iomlain sin, gu robh na Gàidheil air an sgaradh o'n chuid eile de'n rioghachd le cainnt chéin agus modhannan borb.

Tha e duilich a chreidsinn gu robh Gàidheil na h-ochdamh linn deug cho borb 's a bha Goill an taobh-deas a' deanamh a mach. Gun teagamh, cha b'urrainn de'n mhór chuid dhiubh sgrìobhadh no leughadh, ach bha earrann chumadach de shluaigh Shasuinn a bha anns a' cheart dòigh.

An Iuchair a dhùth

Anns na sgoilean a shuidhicheadh leis a' Chomunn Urramach air son Craobh-sgaoilidh an t-Soisgeil an Alba, bha e air a thoirmeasg leughadh no sgrìobhadh Gàidhlig a theagasg. Bha sin mar sin ged a bha bàird ainmeil coltach ri Mac Mhaighstir Alasdair agus Dùghall Bothchanan am measg nam maighstirean-sgoile a bha teagasg anns a' Ghàidhealtachd anns an 18mh linn. 'Nam beachd fhéin, bha an Comunn Urramach sin a' deanamh gu maith air son leas

spioradail agus aimsireil nan Gàidheal. Ach 'nuair a chaidh am Biobull Gàidhlig a chur an clòdh anns a' bhliadhna 1807, chaidh sealladh eile a chur air gliocas a' Chomuinn. Bha Facal an Tighearn a nis aig na Gàidheil 'nan cànan fhéin, ach cha robh ann ach a bheag a bha comasach air a leughadh. Bha an t-ionmhas siorruidh am fagus, ach bha an dorus glaiste agus an iuchair a dhùth.

Anns a' chàs sin, dh' éirich Comuinn àraidh a ghabh as làimh oileanachadh a thoirt do na Gàidheil 'n an cànan fhéin. Bha Comunn Inbhir-Nis agus Comunn Ghlaschu a' tairgsinn teagasg ann an cunntas agus ann am Beurla a thuilleadh air a' Ghàidhlig. Ach ann an sgoilean Comuinn Dhùn-Eideann, bha e air a thoirmeasg oilean sam bith a thoirt seachad ach leughadh Gàidhlig a mhàin. Agus air an aobhar sin, is ann air sgoilean Chomuinn Dhùn-Eideann is iomchuidh dhùinn an t-ainm urramach "Na Sgoilean Gàidhlig" a bhuileachadh.

Cor an t-sluaigh

Bhiodh e iomchuidh a nis coimhead gu h-aithghearr air cor an t-sluaigh a thaobh oilean. Thòisich Comunn Sgoilean Dhùn-Eideann ann an 1811. Mu dhusan bliadhna 'na dheidh sin, rinn Comunn Inbhir-Nis oidhirp thapaidd air àireamh a dheanamh air an t-sluaigh chum gu'm biodh fhios aca c'èite am bu fhreagarraiche dhaibh sgoilean a shuidheachadh. B'e so an cunntas a fhuair iad air an Eilean Sgitheanach, agus mur robh na h-eileanan eile, agus taobh an Iar na Gàidhealtachd na bu mhiosa, cha robh iad mór sam bith na b' fheàrr. Bha sluaigh an Eilein ag àireamh 22,453; mu dhà uiread 's tha e an diugh. Dheth 'n àireamh sin, bha 11,182 pearsa os cionn ochd bliadhna dh'aois nach b'urrainn facal a thoirt á leabhar sam bith. Bha còrr is 1600 teaghlach anns nach robh neach a b'urrainn leughadh. Bha faisg air mìle teaghlach a bha fuireach còrr is còig mìle o'n sgoil a b'fhaisge. Bha 2379 teaghlach aig nach robh Biobull anns an dachaidh; is e sin dà thrian an t-sluaigh gu léir. Ann an Diùirinis bha còrr is còig ceud; ann an Cill-Mhoire, bha faisg air ceithir cheud tigh anns nach robh Biobull no Tiomnadh Nuadh.

Sgìrean farsuinn

A bharrachd air sin, bha earrann mhór de'n t-sluaigh a bha fada, fada bho eaglais. Bha na sgìrean ro mhór; bha an sluaigh dùmhail; bha na h-eaglaisean gann. Is iomadh gleann lionmhor nach fhaigheadh cothrom air seirbhìs ach trì no ceithir uairean 'sa bhliadhna. Dh'fhaod-

adh am ministir a bhì easgaidh, dùileas, cràbhach, ach ged a bhiodh e ag obair a làtha agus a dh'oidheche, cha robh e comasach dha a dhreuchd a choimhionadh gu h-èifeachdach a thaobh treud cho mór a bha sgaipite air feadh dùthaich cho farsuinn. Ann am beagan de na sgrìeachdan, an fheadhainn a b'uireasbhuidhiche, bha na ministirean a' faotainn cuideachaidh o na ceistearan agus na missionaraidhean a bha air an cur a mach leis an *Royal Bounty Committee* agus leis a' Chomunn air son Craobh-sgaoilidh an t-Soisgeil. Bha mu dhà fhichead missionaraidh agus na b' lugha na dà fhichead ceistear a' saothrachadh fo chùram na dà bhuidhinn sin. Bha sin 'na dheagh chobhair, ach beachdaicheamaid gu robh sluagh na Gàidhealtachd ag àireamh faisg air 400,000 anam.

Am Biobull a mhàin

Anns a' chàs sin, ghabh Comunn nan Sgoilean Gàidhlig gu cridhe briathran an Abstoil a labhair a thaobh a' mhinistrealachd fhéin, "Aon ni tha mi a' deanamh." B'fheadar comas a thoirt do na daoine Facal an Tighearn a leughadh anns an aon chànan a thuigeadh iad. Chuir iadsan rompa gu'n toireadh iad an cothrom sin dhaibh. Ann an riaghailtean a' Chomuinn bha e air òrdachadh nach gabhadh luchd-teagaisg a' Chomuinn gnothuch ri obair sam bith ach a bhì ag ionnsachadh an t-sluaigh a bhì leughadh nam Sgrìobtuirean. Chan fhaodadh iad searmonachadh; ged a bha e ceadaichte am Facal a mhineachadh. Chan fhaodadh iad cunntas, no sgrìobhadh, no Beurla Shasunnach a theagasg. Ma bha neach ag iarraidh fòghlum saoghalta, faigheadh e sin anns na sgoilean eile a bha uidheamaichte air son na h-obrach. Cha b'è cor aimsireil, ach leas spioradail nan Gàidheal, a bha 'na uallach air cridhe Muinntir nan Sgoilean Gàidhlig. Tha e a' saolsinn neònach dhuipe an diugh gu robh luchd-riaghlaidh nan sgoilean cho daingeann an aghaidh nam maighistirean-sgoile a bhì searmonachadh, eadhon ged a bha cuid dhiubh a bha làn chomasach. Ach bha deagh aobhar ann air son na riaghailt.

Eagal aimhreit

Bha roinn mhaith de Chaitligich anns a' Ghàidhealtachd. Bha an Comunn air son gu'm frithealadh a' chlànn Chaitligheach na sgoilean Gàidhlig comhla ris a' chloinn Phròstanach. Bha Easbuig nan Eileanan agus na sagairt Chaitligeach làn thoilichte gu'm frithealadh an cuid sluaigh na sgoilean Gàidhlig cho fad's a bha an teagasg air a chumail ri leughadh agus ri mineachadh briathran a' Bhiobuill. Air son iomadh bliadhna bha muinntir an dà aidmheil ag oibreachadh gu càirdeil agus gu cridheil le chèile agus chan'eil teagamh nach do rinn na maighistirean-sgoile Gàidhlig obair iomraiteach am measg ar luchd-dùthcha a bha leantuinn a'

chreidimh Chaitligeach. B'è so an teisteanas a thug sagart Bharraidh seachad anns a' bhliadhna 1823. "Tha mi glé bhuidheach leis an dòigh anns a bheil an fear-teagaisg 'ga ghiulan fhéin 'na dhreuchd. Tha mi an dochas gu'm fàg an Comunn againn e air son ùine fhathast, ma's e sin a dhùrachd fhéin. Agus tha mi air son buidheachas a thoirt do'n Chomunn air son farsuingeachd am beachdan, ann a bhì comhairleachadh na maighistirean-sgoile gun a bhì togail puingean no cuspairean a dh' aobhairachadh aimhreit am measg an t-sluaigh."

Sgoilean gluasadach

B'è "sgoilean gluasadach" a bha anns na Sgoilean Gàidhlig. Tha an t-ainm sin a' ciallachadh nach fhaodadh am maighistir-sgoile cumail air anns an aon àite o bhliadhna gu bliadhna. Ann an ceann bliadhna no dà bhliadhna air a' chuid a b'fhaide, bha aige ri gluasad gu cearn eile, agus tòiseachadh ann an sin as ùr. Ann an Diùirinis, anns an Eilean Sgitheanach, chì sinn an aon mhaighistir-sgoile a' saothrachadh aon bhliadhna ann an Gleann-dail; bliadhna no dhà 'na dhéidh sin ann an Cealbst; bliadhna eile ann am Boirearaig ann an dùthaich Mhic Criomain. Bha aig muinntir an àite anns an robh e a' dol ri tigh agus àite-teagaisg ullachadh air a shon mus ruigeadh e.

Anns an dòigh sin, bha aon duine a' deanamh a cheart uidhir a dh' obair ri trì no ceithir a bha a ghnàth ceangailte ris an aon àite. B'è 81 an àireamh luchd-teagaisg a b'àrde a bha ann an seirbhis a' Chomuinn aig aon àm, agus mar bu trice, bha e na b'fhaigse air leth-cheud. Bha an àireamh ag éiridh is a' tuiteam a réir 's mar a bha an t-airigid a' tighinn a stigh.

Ach ann an 1835, as deidh do na sgoilean Gàidhlig a bhì dol air aghart air son ceithir-bliadhna-fichead, b'urrain do luchd-ùil a' Chomuinn a ràdh le uaill gu'n do chùim iad sgoil ann an còig ceud gu leth àite; gu'n tug iad cothrom do 70,000 anam na Sgrìobtuirean a leughadh anns a' chànan mhàthareil agus gu'n do chraobh-sgaoil iad air feadh na Gàidhealtachd timchioll air 70,000 Biobull agus Tiomnadh Nuadh. Cò is urrainn luach na h-oibre sin a mheas?

Taghadh cùramach

Bha na maighistirean Gàidhlig air an taghadh le cùram sònruichte. Cha robh an Comunn riarachta le oilean ann an litreachas a mhàin. Bha aig gach fear a bha ag iarraidh àite ann an seirbhis a' Chomuinn ri turas a dheanamh a Dhùn-Eideann chum gu'n faicheadh maithean a' Chomuinn le'n stùlean fhéin ciod a ghnè duine a bha ann. Bhiodh e ann an sin air a cheasnachadh, chan ann a mhàin a thaobh oilein agus a chomas-teagaisg, ach os bàrr a thaobh ìre spioradail agus a chaitheamh-beatha.

Cha deanadh litir-theisteanais leatha fhéin feum sam bith. Glé thric thigeadh fear a Dhùn-Eideann anns an robh freumh a' gImothuich a thaobh tuigse nàdurra agus eòlas spioradail ged a thachradh dha a bhli beagan fad air ais a thaobh oilein. Na'n còrdadh a choltas ri muinntir a' Chomuinn, chumadh iad ann an Dùn-Eideann e air an cosdus fhéin gus am bitheadh e uidheamaichte agus ullachte. air son àite a ghabhail. Cha robh mórán de bhalaich òga 'nam measg. Bha a' chuid mhór dhiubh aig aois shuidhichte mus do ghabh iad ris an obair. Chan'eil teagamh idir nach robh iad dùrachdach agus dileas 'n an dreuchd. Bha iad air a mhór chuid a' coimhionadh an dleasdhanais làitheil fada air falbh o shuil neach aig an robh ùghdarras sam bith thairis orra. Bha iad a' cur seachad am beatha o bhliadhna gu bliadhna air eileanan a' chuain, no ann an glinn uaigneach, fada air falbh o ghleadhraich an t-saoghail mhóir. Ach b'ainneamh idir a thuit aon dhiubh gearr air an earbsa a chaidh a chur annta.

Fianuis mhinistearan

Thug Ministir Gheàrr-loch, an t-Urramach Mghr. Russel an teisteanas so do na maighstearan Gàidhlig a b' aithne dha fhéin: "Tha iad dileas agus eudmhor anns an deagh aobhar; daoine diadhaidh agus cliùiteach 'nan giùlan; tha iad a' beothachadh càil air son nithean nèamhaidh anns gach ceàrn anns am bheil iad a' saothrachadh." Faodaidh sinn am moladh sin a bhuileachadh air an co-obrichean gu léir.

Bha na maighstearan Gàidhlig air am pàigh-eadh beagan na b'fheàrr na cuid a bha leantuinn an dreuchd sin. Bha £25 's a' bhliadhna aca 'nuair nach robh aig feadhainn eile ach £14, £16, no £18, air son saothair bliadhna. Ach ma bha barrachd duais aig na maighstearan Gàidhlig, bha barrachd obrach aca. Bha sgoil sheachduin agus sgoil Shàbaid aca. Agus bha an sgoil Shàbaid a stigh a' chuid mhór de'n latha. Air feasgar nan làithean seachduin bhiodh e a' teagasg ann an tighean àraidh far am biodh seann daoine a' cruinneachadh air son leughadh a' Bhiobuill. Bha e a' faotainn mios dheth a h-uile bliadhna air son a dhòl a thadhail air a chàirdean agus gu dearbh fhéin, b'airidh e air.

Sgoilearan aosda

A nis, dé mu dhéidhinn nan sgoilearan? 'S e gillean is nigheanan eadar 6 agus 16 a tha anns a' chuid mhór dhiubh. Ach 'n am measg agus a' suidhe air an aon t-suidheachan, chì sinn fir agus boirionnaich òga; is docha gu'm faic sinn athair teaghlach ag ionsachadh as an aon leabhar ri a mhac, no màthair ag altrum a naidhean le aon làimh agus a' leantuinn nan

litrichean anns a' cheud leabhar Gàidhlig leis an làimh eile. Anns na h-eileanan gu h-àraidh, agus gu h-àraidh buileach ann an Leòdhas, bhiodh bodaich liath agus seanmhairean aosda a' frithealadh na sgoile gu dùrachdach. Ach eadhon air tìr-mór, tha sinn a' leughadh mu bhodach anns an Raoghairt a thòisich air an sgoil aig 75. Bha e dà uair pòsda, agus bha dithis de'n teaghlach leis a' chiad mhaoi, agus ceathrar de'n teaghlach leis an dara mmaoi a' dol do'n sgoil còmhla ris. Ach ann an Leòdhas bha a leithid de na seann daoine a' frithealadh nan sgoilean Gàidhlig 's gu robh aig na maighstearan ri cur a Dhùn-Eideann a dh'iarraidh speulairean. Bha 220 sgoilear ann an sgoil Bharbhais, agus de'n àireamh sin, bha 120 a ràinig aois choimhionta, mórán dhiubh os cionn 60 bliadhna.

Anns a' gheamhradh

Bhiodh àireamh nan sgoilearan a' tràghadh 's a lionadh a réir aimsir na bliadhna. Anns a' gheamhradh, bhiodh na sgoilean làn; ach anns an t-samhradh, bhiodh mórán de na sgoilearan, òg is sean, a' dùnadh an cuid leabhraichean. Bha obair mara agus fearainn 'g an gairm air falbh.

Bha a h-uile sgoil air a roinn ann an ceithir classaichean. Anns an dà chlass a b'isic, bhiodh na sgoilearan ag ionsachadh anns an dà leabhar bheag leughadh a dh'ullaich an Comunn air son nan sgoilean Gàidhlig. B'iad-san na ciad leabhraichean-sgoile Gàidhlig a chaidh riamh a dheasachadh ann an Albainn. Anns an dà chlass a b'àrde, bha na sgoilearan ag ionsachadh a bhi leughadh a' Bhiobuill, agus a bhi cantainn nan Salm air an teangaidh.

Leughadairean maithe

Mu'n do thòisich na sgoilean Gàidhlig, bha mórán de'n bheachd gu robh leughadh na Gàidhlig anabarrach duilich ri ionsachadh. Tha mórán de'n bheachd sin fhathast. Ach ma bha aon ni a' cur iongantais air luchd-ùil a' Chomuinn Ghàidhlig, b'e cho luath 's a bha na sgoilearan a' togail an fhòghluim a bhathas a' toirt dhaibh. An ceann aon seisean anns an sgoil, bha a' chuid mhór dhiubh 'n an deagh leughadairean, ged nach aithnicheadh iad na litrichean 'nuair a thòisich iad.

Tha sinn a' leughadh mu dhéidhinn iasgair Tirisdeach a thòisich air an sgoil a fhrithealadh air na lathaichean nach fhaigheadh e mach gu muir leis an droch shùid. An ceann dà mhìos, bha an duine so comasach air an Tiomnadh Nuadh a leughadh gu pongail. Ach 's fheudar gu'n robh droch gheamhradh ann an Tìrìodh a' bhliadhna ud.

(Re leantuinn)

Solus agus Cumhachd

“*Bheir e dhuibh Comhfhurtair eile, a chun gu'm bi e maille ruibh gu bràth.*”—Eoin xiv. 16.

GED is e an *Comhfhurtair* aon de ainmean an Spioraid Naoimh anns a' Bhiobull chan 'eil sin a' ciallachadh gur e aon obair no prìomh obair an Spioraid Naoimh comhfhurtachd a thoir do chridheachan tìrsach. Tha an Spiorad Naomh a' deanamh sin, ach tha e a' deanamh mòran eile a thuilleadh air sin. Tha daoine cho cleachdte ri bhi cluinntinn a' cheathramh caibideal deug de shoisgeul Eoin air a leughadh ann an tigh a' bhròin, agus aig leabathinneis; ann an uair a' bhàis, agus aig an uaigh, 's gu bheil iad uidh ar n-uidh air an daingneachadh anns a' bheachd (gun fhios daibh fein) gur e obair shònruichte a' Chomhfhurtair so air am bheil Eoin a' labhairt faidhidinn is furtachd a thoirt do luchd a' bhròin. Sin pàirt d'a obair gun teagamh ach tha e a' coimhlionadh ministrealachd as farsuinge na sin; 'ma thig e gu daoine breòite le leigheas fo a sgiathan, thig e mar an ceudna gu daoine làidir a thoirt dhaibh claidheamh is clogad leis an téid iad a mach a dheanamh còmhraig ris an t-saoghal, ris an fheòil, agus ris an Diabhol.

Anns na briathran a labhair an Slànuighear mu'n Spiorad Naomh cha b' ann air a' chomhfhurtachd a bheireadh e do 'n t-saoghal a chuir e cudthrom ach air an t-soillseachadh-inntinn a thigeadh 'na lorg, “teagaisgidh esan dhuibh na h-uile nithe, agus cuiridh e 'n cuimhne dhuibh na h-uile nithe a labhair mise ribh,” “ni e fianuis mu m' thimchioll-sa”; “bheir e dearbh-shoilléireachd do 'n t-saoghal mu pheacadh, agus mu fhìreantachd, agus mu bhreitheanas.” Do dhaoine a tha cheana air an socruchadh air an deasgainnean chan e fois no comhfhurtachd a tha feumail dhaibh, ach an-fhois is taomadh is clisgeadh a dhùisgeas as an cadal iad agus a dhearbhas orra am peacadh agus an cionta.

Tha feum aig an t-saoghal air comhfhurtachd gun teagamh ach tha feum as motha aige air solus do shùilean dall, eud diadhaidh do chridheachan meògh-bhlàth, agus eagal breitheanais do choguisan marbh—sin prìomh obair an Spioraid Naoimh anns an eaglais agus anns an t-saoghal.

(1) *Solus*.—Is spiorad soluis an Comhfhurtair, a' soillseachadh inntinn agus coguis an duine anns am bheil e ag oibreachadh; a' nochdadh dha nithean air nach ruig an inntinn nàdurra. Tha iadsan a tha fo theagasg an Spioraid Naoimh a' fàs gach latha ann an eòlas spiorad-

ail. Cha robh eadhon na h-abstoil ach gu maith fada air an ais ann an tuisge spioradaid aig bàs Chrìosd, ach do bhrìgh gu'n do chuir Crìosd an Spiorad thuca agus gu robh iad air an teagasg leis, mheudaich an tuisge agus an eòlas o bheag gu mòr, gus mu dheireadh an do ràinig Eoin àrde gliocais is spioradalachd a chuir iongnadh air an t-saoghal. Leth-cheud bliadhna an déidh là na Caingis bha a' chuid a bha beò de na h-abstoil mòran mòran na bu spioradaile 'nan inntinn agus 'nam beachdan na bha iad an uair a bha Crìosd maille riu; fo theagasg an Spioraid fhuair iad greim air nithean a bha foluichte is dìomhair dhaibh roimhe sin; threòraich e iad a steach do chridhe na firinn agus rinn an flùrium saor iad. Agus tha an Comhfhurtair a' deanamh an diugh fhathast an ni a rinn e do na h-abstoil; tha e a' nochdadh do dhaoine glòir Chrìosd is ruinntean an Athar anns an tommas anns an urrainn iad gabhail riu, oir is e obair-san an sluagh a thagh Dia a thoirt a steach do thir a' gheallaidh agus an sùilean fhosgadh chum gu'm faic agus gu'n tuisg iad lànachd na h-oighreachd a bhuineas daibh ann an Iosa Crìosd. Iadsan, mata, a chumas iad féin ann an companas an Spioraid Naoimh agus nach mùch e, gluaisidh iad anns an t-solus agus fàsaidh an solus a tha aca na 's motha agus na 's motha gus am faodar a ràdh nach 'eil dorchadas anna.

Imich 's an t-soills! 's ge doirbh do shlig
Soilleir bith i mar ghréin;
Oir Dia, troimh ghràs, ni tàmh a' d' chridh,
An Dia is soills' e féin.

(2) *Cumhachd*.—Is spiorad cumhachd an Comhfhurtair, a' neartachadh ghealtairan gu bhi 'nan deagh shaighdearan; neach a tha seasamh ri taobh a shluagh los am misneachadh agus am brosnachadh anns a' chath. Chan 'eil e ceart dhuinn a bhi smuaineachadh air mar nach robh ann ach neach a bhios a leigheas leòn na feadhnach a thuiteas, no bhios a' siabadh nan deur air falbh bho aodann na feadh-nach nach téid idir air adhart ach a shuidheas gu fann truagh a' caoidh an cor féin ri aghaidh a' chatha; is gaisgeach treun an Comhfhurtair agus is e a phrìomh obair spiorad na gaisgeal-achd a chur ann an cridheachan chreidimheach chum eagal is gealtachd a chur a mach asda, air chor agus nach bi eagal sam bith orra ach a mhàin eagal Dhé. “Gheibh sibh cumhachd.” Tha eachdraidh na h-eaglais uile gu léir air a

filleadh a steach anns an fhacal sin. Roimh là na Caingis chaill na h-abstoil am misneach; theab iad an cùl a thionndadh ris an nàmhaid agus teicheadh; ach an uair a thàinig an gaisgeach ùr so air an ceann—an Comhfhurtair—dh' fhalbh an t-eagal agus chaidh iad a mach gu neo-sgàthach a shearmonachadh soisgeul na h-aiseirigh, a dh' aindeoin Shadusach is shagartan. Cha b'ann 'n an neart féin a rinn iad sin ach tre chumhachd an Spioraid Naoimh. Cha mhò a b' ann le am briathran-san no le an tàlant-tan-san a bha na mìltean air an iompachadh ach le cumhachd an Spioraid cheudna. "C' ar son a tha iongantas oirbh," arsa Peadar, "no c' ar son a tha sibh a' geur-amharc oirne, mar gu'm b' ann le ar cumhachd no le ar diadhaidheachd féin a thug sinn air an duine coiseachd." Cha b' e cumhachd no diadhaidheachd nan abstol a chuir an eaglais air chois, no chuir an saoghal bun os cionn anns a' cheud linn, ach cumhachd an Spioraid Naoimh. "Shuidhich mise," arsa Pol, "dh' uisgich Apollos, ach is e Dia a thug

am fàs." Bu mhaith an searmonaiche Mac-Cheyne—searmonaiche a bha air a lionadh le cumhachd na diadhaidheachd—ach thubhairt MacCheyne nach b' aithne dha 'na fhiosrachadh uile aon anam a bha air iompachadh le a bhriathran-san; bha iad uile air an dùsgadh le facal air chor-eigin de 'n Fhìrinn a thàinig thuca le cumhachd an Spioraid Naoimh.

*Gach subhaile annainn is gach feart,
Gach buaidh 's a' chòmhstri dhéin,
Ar n-uile thograidh naomha, ceart,
Tha 'teachd uaith fhéin.*

Cha bu chòir dhuinn, ma ta, a bhi a' cumhannachadh obair an Spioraid Naoimh no bhi saoilinn nach 'eil feum againn air gus an tig là na triùblaid; tha feum againn air gach latha d' ar beatha, co dhiu a tha sinn aoibhneach no tùrsach; tha feum againn air anns a' chogadh naomh. Is ann a dh' ullachadh a shluaigh air son a' chogaidh sin a chuir Crìosd an Spioraid Naomh 'g an ionnsaigh, treas Pearsa na Trian-aid, Ughdar ar soluis agus Tobar ar neirt.

Na Sgoilean Gàidhlig

(Air a leantuinn)

LEIS AN URRAACH IAIN MAC AONGHUIS, M.A., AN HACRAIG

THA sgeul eile air innseadh mu nigheanan àraidh a dh' ionnsaich an Tiomnadh Nuadh a leughadh ann an ochd latha deug. Ach chan 'eil e air innseadh ciod an t-àite d'am buineadh iad. Co dhiubh, tha fianuisean as gach ceàrn de'n Ghàidhealtachd ag aontadh le aon chridhe agus le aon ghuth gu'n robh na sgoilearan a' togail an fhòghluim a bha iad a' faotainn ann an ùine anabarrach aithghearr. B'e b'aobhar da sin gu'n robh aighean nan oileanach anns an ionnsachadh. Ann an iomadh àite cha leigeadh iad fois leis a' mhaighstir. Bhiodh iad ag iarraidh a chuideachaidh a dh'oidhche 's a latha. Mu dhéidhinn sgoil Bhaibil ann an Leòdhas, tha sinn a' leughadh: "Bha am Maighstir a' teagasg gun stad sam bith air son aona mhios deug. A shàmhradh 's a gheamhradh, bha e a' tòiseachadh aig seachd uairean 's a' mhaduinn agus a' cumail air gu naoi no deich. Bha iad a' cruinneachadh a ris aig deich no aon uair deug, agus bha e a' teagasg gu ceithir. Bha an sgoil a' tòiseachadh a ris aig còig agus a' sgoileadh aig deich no eadhon air uairibh aig meadhon-oidhche."

Tha ministir Bhràcadail, an t-Urr. Iain Shaw, ag ràdh mu dhéidhinn sgoil Choisleadair: "Tha am Maighstir air a chumail ris an obair cha mhór gun tàmh, o sheachd uairean 's a' mhaduinn gu deich no aon uair deug a dh' oidhche. Eadhon nuair a bhios e aig a bhìadh, bithidh iad cruinn timchioll air."

Bha acras agus tart air an t-sluagh air son

Facal an Tighearn, agus bha sin a' beothachadh na h-inntinn agus a' fògradh na leisge. Cha leig sinn a leas iongnadh a ghabhail gu'n tug na Gàidheil an t-ainm "Sgoilean Chrìosd" air na sgoilean Gàidhlig.

Toradh maith

Bha an teagasg a bha iad a' faotainn a' toirt a mach toraidh ann an iomadh dòigh. Thàinig aghartas air a' chloinn a thaobh sgiobaltas pearsanta. B' àbhaist dhaibh a bhi ri mìonnan agus ri guidheachan. Ach tha fianuisean ag innseadh dhuinn gu'n tàinig caochladh air sin agus nach cluinnte mìonnan air beul sgoilear Gàidhlig.

Bha an t-Sàbaid air a cumail na b'fheàrr anns na h-àitean anns an robh sgoil Ghàidhlig. B' àbhaist do'n chloinn a bhi ri miannan monaidhean agus a' cruinneachadh air na machraichean air son dibhearsoin air an t-Sàbaid, ach far an robh sgoil Ghàidhlig bhiodh iad a' frithealadh na sgoil Shàbaid agus a' caitheamh na Sàbaid ann an dòigh bheusach.

Bha na ministearan ag aideachadh gu robh mòran a bharrachd eòlais air na Sgrìobtuirean aig an fheadhainn a chaidh troimh na sgoilean Gàidhlig na aig an fheadhainn a chaidh oileanachadh anns na sgoilean Beurla.

Bha am Biobull anns a' h-uile tigh anns an robh sgoilear Gàidhlig.

Bha an Comunn a' cosd an treasa cuid de'n aigiod a bha a' tighinn a stigh dhaibh ann a bhi

ceannach nan Sgrìobtuirean, agus bha iad 'g an reic riùsan a b'urrainn an ceannach, agus 'g an toirt seachad an asgaidh dhaibhsan nach b'urrainn.

Cor truagh nan Gàidheal

Aig an àm anns an robh na Sgoilean Gàidhlig ag oibreachadh, bha cor nan Gàidheal, a thaobh nithean aimsireil, truagh gu leòr. Bha an sluagh a' fulang dheuchainnean air nach 'eil eòlas againne anns an latha'n diugh. Tha an sean-fhacal ag ràdh, " Is e an duine an t-aodach, ach is e am fìor-laochan am biadh." Bha am "fìor-laochan" air uairibh glé ghann. Nuair a theirigeadh a mhìn, is dòcha trì mìosan mus abaicheadh coirce an ath fhogharaidh, agus gu h-àraidh nuair a thigeadh gaiseadh anns a' bhuntàta, bhiodh gort anns an tìr. Tha leth-chuimhne aig daoine fhathast air a' ghort a thuit air a' Ghàidhealtachd agus air Eirinn anns na bliadhnaichean 1846-47. Ach bha gainne bidh anns a' Ghàidhealtachd roimh 1846-47, gun ghuth no iomradh a bhi oirre anns a' chuid eile dheth 'n dùthaich. Bha an Gàidheal a' giùlan a chuid thrioblaidhean le faidhidinn; tha cuid ag ràdh le cus faidhidinn. Ach aig an aon àm, bha e a' call a dhòchais agus a mhisnich. Bha cuimhne aige gu robh an ceann-cinnidh'na charaid seasmhach agus 'na chomharlaiche coibhneid a shluagh fhéin anns na làithean a dh'fhalbh. Ach an àite cinn-cinnidh a bhiodh a' gabhail tlachd ann an cor an cuid tuatha, is e dh'èirich a nis ginealach ùr de uachdarain a bha 'nam marsantan-fearainn, daoine a bha a' fàsachadh nan gleann agus a' fuadachadh an t-sluaigh gu croitean beaga neo-thorrach ri taobh a' chladaich no gu machraichean agus coilltean America. Cha ruig mi leas leudachadh air an eachdraidh bhrònach sin, no breith no binn a thoirt a mach air duine seach duine. Is leòr gu'n aithnicheamaid gu robh mor roinn de na Gàidheil a' faireachduinn gu robh an saoghal gu léir 'nan aghaidh agus nach robh caraid aca air an domhan a sheasadh an cùis.

"Oir bheathaich Thu do shluagh gu léir
Le aran deur is bròin
Is tomhas saobhir thug Thu dhaibh
De dheuraibh goirt r'an òl."

Maorach a' chladaich

Arsa Ministir Gheàrr-loch, a' sgrìobhadh anns a' bhliadhna 1824: "Tha e a' cur doilgheas orm aideachadh gu bheil an àrd aigne leis an robh na Gàidheil air an comharrachadh anns na h-aimsirean a dh'fhalbh, air a briseadh gu h-iomlan le cudthrom nan teanntachdan a tha iad a' fulang an diugh."

Anns a' bhliadhna 1830, sgrìobh am fear-coimhid a bha tadhal air na sgoilean Gàidhlig: "Thadhail mi air sgoil Bhuirbh; cha robh àireamh nan sgoilearan ach beag. Thubhairt

am maighistir gu robh fìor ghainne bidh anns an sgìreachd agus gu robh na pàrantan a' cumail an cloinne anns an leabaidh gu deich no aon uair deug, oir bha fhios aca na'n éireadh iad na bu thràithe gu'm biodh iad ag iarraidh bidh agus gun am biadh ann. Nuair a dh'éireas iad, bithidh iad 'g an cur a chruinneachadh maorach a' chladaich. Chaidh innsadh dhomh nach robh uiread is bolla mine eadar na bha theagh-laichean anns a' bhaile."

Aon sealladh eile air cor aimsireil an t-sluaigh: Tha an t-Urramach Cailean Mac-Coinnich a' sgrìobhadh á Sildeig anns a' bhliadhna 1838: "Tha e coltach gu'm bi an tuath gu h-iomlan air am fuadach a mach as an sgìreachd so air an ath Bhealltainn; tha an t-àite a' dol a bhi air a chur fo chaoarach. Feumaidh iad imrich a dheanamh thairis agus chan urrainn dhaibh sin a dheanamh mur faigh iad cobhair o'n 'Ghovernment.' Fhuair sia fichead 's a deich air oighreachd Thoirbheartain òrdugh a bhi fàgail. Tha e da-rireadh muldach a bhi ag éisdeachd ris a' chaoidh bhrònaich a tha na truaghain a' deanamh."

Ur-mhisneach agus dòchas

B'e sàr-dhith nan Gàidheal anns a' chàs sin gu'm biodh e air a nochdadh dhaibh nach robh iad buileach air an dì-chuimhneachadh le Dia agus le daoine; gu'm biodh fhios aca gu robh càirdean ann a sheasadh leotha agus a bheir-eadh cobhair dhaibh. B'e sin an tiodhlac bu luachmhoire a bhuilich muinntir nan sgoilean Gàidhlig agus na buidhnean a bha a' co-oibreachadh leotha air Gàidheil na ceud roinn de'n 19mh linn. Dh'ung iad creuchdan an spioraid. Thug iad dòchas ùr agus ath-nuadhachadh misnich do mhòran. Nochd iad do na Gàidheil gu robh caomhalachd agus Criosdalachd fhathast anns an t-saoghal mhór. Agus gu h-àraidh, thug iad dhaibh an Leabhar agus comas a rannsachadh. Agus anns an Leabhar sin, choinnich iad ri Neach a tha na's dlùithe ri luchd a' chridhe bhrìste agus an spioraid bhrùite na ri muinntir na h-inntinn uabharraich agus na brù shàsaichte. Bha Caraid a dhith air na Gàidheil a sheasadh leò ann an cruaidh theanntachdan an t-saoghail. Fhuair iad eòlas air a charaid a leanas na's dlùithe na bràthair. An cois teagasg nam maighistirean-sgoile Gàidhlig, thòisich dùsgadh spioradail ann an iomadh ceàrn de'n Ghàidhealtachd, anns na h-Eileanan a Muigh, anns an Eilean Sgitheanach, ann an oirthir Rois agus Inbhir Nis, agus ann an àitean eile. Tha toradh an dùsgaidh sin againn anns a' Ghàidhealtachd gus an latha 'n diugh. Bha mòran de luchd-oibre eile a' saothrachadh anns an fhìon-lios agus bu mhaith gu'n robh. Ach faodaidh sinn earrann mhór de'n chliù a thoirt do sheirbhisich a' Chomuinn air son na sgoilean Gàidhlig. Cha bhiodh e ceart gu'n dìchuimh-

nicheadh Gàidheil an latha 'n diugh na dh-oidhirp iad agus na rinn iad. Bitheamaid a' toirt buidheachais do Dhia gach uair a chuimh-nicheas sinn orra.

“Caraid nan Gàidheal”

B'e so an cliù a thug Tormod Macleòid, “Caraid nan Gàidheal,” do na sgoilean Gàidhlig. “Mus deachaidh na sgoilean sin a chur air bonn, bha na Biobuill a bha a' tighinn do'n Ghàidhealtachd o 'Chomuinn a' Bhiobuill' air am fàgail anns na bocsaichean anns an tàinig iad gun am fosgladh; ach o chionn ghoirid, bha

còrr is leth-cheud mìle Biobull a' dol an clòdh aig an aon àm. 'Nuair a chaidh mise a shuidh-eachadh ann an sgrì Cheann-Loch anns a' bhliadhna 1808, bha an Tiomnadh Nuadh agus Leabhar nan Salm aig beagan de'n t-sluagh. Cha robh am Biobull slàn ann an dachaidh sam bith. Ach beagan bhliadhnaichean 'na dhéidh sin, cha robh tigh anns an sgrìreachd anns nach fhaighteadh am Biobull. B'e na sgoilean Gàidhlig a b' aobhar do'n atharrachadh bheannaichte sin.”

Le teisteanas “Caraid nan Gàidheal,” faodaidh sinn an cunntas so a tharruing gu crìch.

Tearlach Grannd, Ard-Cheannaiche agus Naomh

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC DHONNACHAIDH, M.A., AN CILL MHAILIDH

“Chan 'eil Granndach an Srath-spéidh nach 'eil 'na dhuine urramach.”

ANNS a' bhliadhna 1509 fhuair Iain Og, mac Amorairean nan Granndach, fearann air bràigh Ghlinn Urchadain. O shliochd an duine so thàinig na Granndaich a bha a chòmhnuidh an Coire Mhònaidh agus an Seagalaidh. Nuair a bha na Stiùbhardaich air am fuadach as an rìoghachd lean daoine Coire Mhònaidh agus Sheagalaidh ro-dhlùth riu, agus chaidh Pàdrùig Grannd maille r'a mhac Rob do'n chogadh, is bha e aig blàr Sliabh-an-t-Siorraim. Bha an treas mac ann an teaghlach Rob Ghrannnd'na shaighdear ainmeil agus theireadh iad ris Alasdair a' Chlaidheimh. Nuair a thòisich an réisimeid ris an abrar Am Freiceadan Dubh bha na h-uile innte 'nan daoine-uaisle, agus bha Alasdair a' Chlaidheimh air aon dhiubh.

Nuair a thog na Gàidheil bratach Thearlaich Stiùbhard chaidh Alasdair a' Chlaidheimh maille riu. Dh'fhàg e a bhean ann an tigh athar-céile, oir bha an dùthaich fo iomgair agus eagal. Rugadh leanabh do bhean Alasdair 'san tigh sin, ann am baile Allt-dùbhraidh air taobh deas Loch Nis anns a' bhliadhna 1746, ann am mìos a' Mhairt. Seachduin no dhà roimh latha Chùil-fhodair thàinig athair an leinibh agus deich ar fhichead d'a chompanaich gu Allt-dubhraidh chum an leanabh a bhaisteadh. Chan 'eil aithris air cò am ministear a bha aig a' bhaisteadh ud, ach 's ann air dòigh iongantach a thachair e. Tharruing gach gaisgeach a chladheamh agus thug iad air an leanabh a làmh a chur air gach inneal muirt mar gu'm bitheadh e a' toirt mionnan gu'm bitheadh e dileas gu bàs do'n Phrionnsa Tearlach. Agus thug iad Tearlach mar ainm air an leanabh. 'S ann mar sin a thàinig Tearlach Grannd gu bhì 'na oglach do 'n rìgh, ach 's e Rìgh na Glòire a fhuair buaidh air a chridhe air a' cheann mu dheireadh.

Bha Alasdair a' Chlaidheimh air a leòn gu goirt air blàr Chùil-fhodair, agus chaidh a

mhaoin uile a chreachadh le saighdearan Rìgh Deòrsa. Thog mac bràthar-athar air do na h-Innsibh an Ear, far an do choisinn e cliù mar shaighdear fo ùghdarras Chlìve, agus chruinnich e saibhreas mór mar cheannaiche. Thàinig esan air ais do Lunnainn 'na dhuine beartach. Ach chan ann mar sin a thachair do dh' Alasdair a' Chlaidheimh. Rinn e iomadh oidhirp air fortan a ghleidheadh an déidh Chùil-fhodair. Anns a' bhliadhna 1756 ghabh e anns an arm 'na shaighdear ann an réisimeid Ghàidhealach a bha air a togail air son seirbhis ann an America. Dh'fhàg e còignear chloinne fo chùram a mhnatha gun mhoran teachd-an-tìr aice air an son. Chaidh Tearlach agus a phiuthar Mairearad gu tigh Iain Ghrannnd, bràthair Alasdair, a bha 'na chis-mhaor ann am baile Eilginn. Bha sgoil mhaith 's a' bhaile sin, agus fhuair Tearlach fòghlum na b' fheàrr na bha e comasach dha fhaotainn ann an Gleann Urchadain.

Anns a' bhliadhna 1758, a' bhliadhna anns an do chaochail a mhàthair, fhuair e àite mar fhòghlumaiche-cèird ann an tigh duine beusach d' am b' ainm Forsyth, a bha 'na cheannaiche ann am baile Chrombagh. An ceann còig bliadhna sgrìobh Iain Grannd litir gu Caipitean Alasdair, an duine beartach ann an Lunnainn, ag iarraidh cobhair air son Thearlaich. Shoirbhich le a iarrtas agus air ceud là mìos a' Mhairt 1763 chaidh Tearlach air bòrd luinge ann an Inbhir-nis air an rathad do Lunnainn, agus an deidh ceithir bliadhna eile chaidh e' do na h-Innsibh an Ear.

Anns an dùthaich mhóir sin bha na ceannaichean a' gabhail làimhe ann an cùisean na Staide, oir bha e cu-comasach malairt cheart a dheanamh 'nuair a bha còmhstri agus cogadh eadar fineachan na dùthcha. Air an aobhar sin thigeadh na daoine a bha ann an seirbhis a' Chomuinn-Mhalairt anns na h-Innsibh an

Ear gu uachdaranachd thairis air sluagh na tìre.

Bha càirdean maith aig Tearlach Grandd ann am Bengal, agus choisinn e àite urramach 'n am measg le obair dhìleas agus le chridhe ionraic. Bha a' chuid as mò de na Breatunnaich a bha a' chòmhnuidh anns na h-Innsibh aig an àm ud saoghaltach agus sanntach, gun smuain air nìthean spioradail no air cor nan daoine bochd a bha 's an tìr. Fad iomadh bliadhna bha Tearlach Grandd mar bha na coimhearsnaich m'a thimchioll, déidheil air àbhachdas agus cluich air son airgid, ach cha b'urrainn neach sam bith a ràdh nach robh e onorach 'na chaitheamh-beatha. Bha fiachan-cluiche trom air, fìchead mìle pund Sasunnach. Mur b'e gu robh e onorach agus ceart do mhuintir na tìre a bha ag obair fodha cha bhithheadh uiread sin de fhìachan air.

Thàinig e dhachaidh a dh'Alba; phòs e ban-Fhrìsealach, céile òg, ro-bhòidheach, agus da rìreadh cràbhach. Chaidh iad air ais do na h-Innsibh far an d' fhuair e dreuchd mar *Writer*.

Bha iad sona; bha iad beartach; agus rugadh dhaibh dìthis nìgheag. Nuair a bha na h-uile nì a' dol gu maith leò chaochail an dìthis nìgheag ann an ceithir latha deug, le cholera. Thuit an athair ann an doilgheas mòr agus chaill e tlachd ann a bhì beò. Shaoil leis gu'n do thachair bàs na cloinne anns an robh a mhór thlachd tre fhearg Dhe air son na peacanna a bha 'na chridhe agus 'na bheatha. Thuit dor-chadas mòr air anns nach robh leus soluis. Ach thug màthair nan nìgheag cobhair neo-chumanta dha. Bha i dha mar mhàthair, agus tre ùrnuigh agus tre chreideamh threòraich i e gu sìth. As an dorchadas thàinig iad le chéile a mach 'nan creutairean nuadh, iriosal; 'n am fìreana agus déidheil air seirbhis a dheanamh ann an rìoghachd Dhe.

“Théid sinn agus cogaidh sinn air son an Rìgh.” Sud am port a bha ann an inntinn ‘Alasdair a’ Chlaidheimh air latha baistidh an òganach so. Ach bha Rìgh nan rìgh a’ feith-eamh gus am bitheadh a sheirbhiseach deas air son obair a rìoghachd féin.

Sealladh-siubhail air an Eiphit

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHOINGHUI, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

An Abhainn

CHAN 'eil neach a thógadh air a' Bhìobull leis nach bu toigh sealladh fhaotainn air tìr na h-Eiphit; agus a bhàrr air na tha am Bìobull ag innseadh mu'n dùthaich ud, tha i iomraiteach anns an t-saoghal uile air tàilleamh nan cuimhneachan iongantach a tha 'n an seasamh innte fhathast, air eòlas, ealain, agus creideamh mhóran ghinealach, a dh'éirich is a dh'aom fad mhiltean bhliadhnanachan air nach 'eil eachdraidh eile againn. Tha daoine ionnsaichte a' creidsinn gu'n do rugadh Maois mu chòig ceud deug bliadhna roimh latha Chrìosd; agus tha e soilleir gu'n robh rìghrean cumhachdach anns an Eiphit còrr is dà mhìle bliadhna roimh latha Mhaois. Tràth ann an cùrsa a' chinne-daonna thùnich sluagh anns an Eiphit; agus fhuair iad tuisge air iomadh pòr a chinntinn 'n a dailtean torrach, air chor is gu'n dh'fhàs i ainmeil air son a pailteis tràth 'n a h-eachdraidh. Ann an cùrsa nan linntean, dh'fhàs eòlas agus ealain am measg nan Eiphiteach a chuir iad fad air thoiseach air uile rìoghachdan an domhain. Gus an latha 'n diugh, tha na togalaichean a chuir iad air bonn, araon biorraidean is teampuill, eadar ceithir is còig mìle bliadhna air ais, 'n an aobhar ionghnaidh do na h-uile. A thaobh am meud, chan fhacas an coimeas anns an t-saoghal uile; ach a thuilleadh air am meud, tha iad a' foillseachadh innleachd clachaireachd, snathidh, agus dealbhaidh, nach 'eil fada gearr air iomlaineachd nan Greugach, agus sin eadar aon is dà mhìle bliadhna air thoiseach air a' Ghhrèig.

Cha bhì duine fada 's an Eiphit gus am mothaich e nì nach tuig e ro dheas le amhare air clàr-deilbhe na dùthcha, 'se sin, cho caol is a tha na bheil uaine dhì. Eadar Alexandria is Cairo, anns an Delta, far am bheil cuislean na h-aibhne a' sgaoileadh air feadh na dùthcha mu 'n ruig iad an cuan, tha deagh fharsuingeachd innte, a' ruigheachd suas ri dà cheud mìle. Ach eadar Cairo is Assuan, astar mu shìa ceud mìle, chan 'eil leud na dùthcha uaine, thórraich, a' dol os cionn thri mìle deug; agus tha mòran dhì na's caoile na sin. Mu shìa mìle air gach taobh de 'n abhainn, tha éifeachd nan uisgeachan a' tionndadh an fhàisge 'n a ghàradh; ach far nach ruig an t-uisge, chan 'eil ach gainmheach odhar, cho fàda 's a chì an t-suil. Cuiridh am fàsach ud eagal air duine nach fhaca a leithid riamh, tha e cho tròm, ciar, clachach, marbh, mar gu'n deachaidh a mhallachadh le corruich o'n àird. Ann am broinn na dìthreibh so, tha an fhìor Eiphit air gach taobh de 'n abhainn. Shamhlaicheadh i uair-eigin ri lili le a bun aig Assuan, a coinnein caol, fada a' sìneadh gu Cairo, agus a bàrr a' sgaoileadh eadar sin is an cuan.

Tha toradh na dùthcha 'g a ghiùlan sìos is suas air an abhainn, co dhiubh a' chuid is motha dheth; agus an còrr is cabhagaiche air an rathad-iaruinn ri taobh na h-aibhne, no ann an carbadan-ola, mar a tha againn féin. Buinidh spiorad na h-Eiphit do'n Aird-an-Ear; chan 'eil iad furasda an greasadh; oir tha an t-sìd

maith am bitheantas ; agus is toigh leò an seann dùbhean féin. Mar sin, tha iad foidh-inneach ri bàtaichean-bathair, a tha 'g am frithealadh eadar na bailtean beaga a tha glé lìonmhor ri taobh na h-aibhne. Is e sealladh glé thlachdmhor a tha anns an luingeas ud le'n siùil gheala, leathann, chròm, a' gluasad cho rèidh, sàmhach, pròiseil ri ealachan.

Coslas bochdainne

A thaobh suidheachaidh agus coslais an t-sluaigh feadh na dùthcha, cha chreid mi gu bheil iad am bitheantas ach glé thruagh. Tha a' mhór chuid dhiubh ag oibreachadh an fhearainn ; ach tha e soilleir, a dh'aindeoin torraicheas na dùthcha, nach 'eil an saothair ro bhuanachdail dhaibh. Chan fhaca mi tuath ag amharc cho acrach, neo-fhallain, agus diblidh riu. Tha móran fiabhruis is doille 'n am measg ; is chan 'eil an clann a' faotainn dad is fhiach de fhòghlum ach anns na bailtean. Chan 'eil aca ach bothagan truagha de thighean ; agus tha iad air dhroch éideadh. Is cinnteach gur e a' bhochduinn chruaidh is prìomh aobhar uiread dhiubh a bhi 'n am baigeirean cho dian. Cha luaithe a chi iad luchd-turuis na chruinnicheas iad mu'n timchioll 'n an dusain, is an làmhnan sinte riu ag iarraidh airgid. Chan 'eil an nàire is lugha orra de'n bhleid chruaidh so feadh na dùthcha gu leir. 'Fheumaidh luchd-turuis a bhi fo dhòn fir-iùil Eiphiteach, ma tha iad a' dol a dh'fhaotainn cead an rathaid, gun a bhi air an claidh is air an spùinneadh. Cha mhor nach ceannach air seallaidhean na h-Eiphit na dh'fhuingear de dhragh a' diùltadh na déirce. Their cuid d'an luchd-dùthcha fein gur e sannt, aineolas, agus cleachdadh na's mò na cion, a tha 'g 'an deanamh 'n am bleideirean cho gionach. Co dhiubh, tha iad ag amharc air a' choigreach mar dhuine làn saobhreis agus mar chreich dhlighich.

Na Biorraidean

Tha sinn uile eòlach air dealbhan nam biorraidean (Pyramids) agus na Sphings. Theagamh gu bheil móran de 'n bheachd nach 'eil anns an Eiphit ach an trì de 'n t-seòrsa tógail ud, a chithear mar is trice ann an leabhraichean. Chan ann mar sin a tha ; oir ged is iad sud is motha na 'n corr, tha mu dheich is trì fichead biorraid bheag is mhór feadh na tìre. Chan 'eil fhios cò a thòisich air an togail mar thighean-tasgaidh do na mairbh, ach b' e rìghrean na dùthcha, dlùth air toiseach a h-eachdraidh, a chuir suas na feadhainn mhóra air an son féin, an uair a chaochailleadh iad. Ann an cridhe gach biorraid mhór, tha seòmar anns an robh corp an rìgh air a ghlasadh ann an ciste de ghranit, air a snaitheadh gun mheang, agus air a liomhadh cho sleamhuinn ri gloinne ; agus an dara cuid, anns an t-seòmar so, no ann an seòm-

raichean eile làmh ris, bha iad ag adhlacadh gach àirneis luachmhor air an robhtar a' creidsinn gu'm bitheadh feum air an rìgh ann an saoghal nam marbh. Mar sin, dh'fheuch na ceud rìghrean ri daingnichean tèaruinte a shuidheachadh, lós nach ruigeadh meirlich air an innsridh aca. B'e sin ceud aobhar nan togalaichean ud ; ach tha e soilleir gu'n robh iad air an ciallachadh mar chumhneachain mar an ceudna air mórachd is cumhachd nan seann rìghrean. Tha biorraid Cheops seachd ceud is leth-cheud troidh de fhad air a' ghrund air gach taobh d'a ceithir taobhan ; tha i ceithir cheud is leth-cheud troidh a dh'àirde ; agus tha i a' comhdachadh mu thri acraichean deug de ghrúnd. Thig dhà no trì eile faisg oirre ann am meudachd. Cha bu bheag am beachd orra féin a bha aca-san a chuir air bonn cùrn anns am bheil de chlàchan na thógadh baile cuimseach.

Eagal nam meirleach

Is dòcha nach robh fhios ach aig oifigich àraidh c'ait an robh an doras a bha a' leigeil a stigh do'n bhiorraid ; oir bha e air fhalach gu cùramach. An déidh an doruis, bha an t-slighe air a deanamh cho cam, mealltach is gu'n cuireadh i duine gun èolas air chall ann am broinn na h-aitreibh : bha i a' dol gach rathad ach far an robh an ulaidh. Ach a dh'aindeoin gach saothrach is seòltachd, fhuair na spùinneadairean a dh'ionnsaidh nan seòmar fhálachaidh ; agus cha d'fhàg iad bior de 'n àirneis annta. Cha mhòtha a chaomhain iad na cuirp rìoghail ; oir an uair a dh'fhòsgladh na seòmraichean le ùghdarras anns na linntean so chaidh seachad, cha d'fhuaradh annta ach na cisteachan-cloiche fálamh. Tha e duilich a chreidsinn gu'n do thachair so gun fhios do na h-oifigich ; is coltaiche gu'm b' iadsan an dara cuid a reic an eòlas ri meirlich, no a rinn an spùinneadh iad fein. Their eir gu'n dean an gaol fanoid air na glásan : rinn gaol am beartais fanoid nach beag air glasan sheann rìghrean na h-Eiphit.

Chan 'eil cinnt an do thuing an oighreachan nach robh earbsa ri chur anns na togalaichean móra ud, no am b' ann air son na bu lugha dragha is costuis a rinn iad e ; ach co dhiubh, sguir iad d' an togail, agus thòisich iad air tighean-tàimh de sheors' eile ullachadh fo'n talamh, a stigh gu fada ann am broinn nan creag, seòmraichean móra, briagha, air an gearradh as an aibhinn, am ballachan còmhdaichte le sgrìobhaidhean samhlauchail ag inns-eadh an eachdraidh, agus le dealbhan air na diathan neònach anns an robh iad a' creidsinn.

Tutankamein

Tha ruith de bheanntan ruisgte, glasa, nach 'eil ro àrd, anns an fhàsach dlùth air làraich an

t-seann bhaile, iomraitich, d' am b' ainm Thèbes; agus tha gleann caol a' sniomh a steach 'n am measg ris an canar "Gleann nan Rìgh," a chionn gur ann an so a tha a' mhór chuid dhiubh air an adhlacadh. Dh'fhosgladh na h-uiread de na tighean diomhair so anns na linntean deireannach againn; ach a mach o aon dhiubh a mhàin, cha robh ni air fhàgail anna-san na bu mhotha ach cisteachan-cloiche nam marbh, agus na bha air na ballachan de eachdraidh is de dhealbhan; oir thachair an so dìreach mar a thachair aig na biorraidean; 's e sin, gu'n do ràinig na robairan orra, a dh'aindeoin cùraim nan rìgh is cruas nan creag. Ach mar a tha fhios aig an t-saoghal, dh'fhàg iad, ged nach b' ann le 'n deòin, aitreabh-thàimh Thutan-kamein gun a spùnneadh. Bha iad aice cuideachd; oir thòll iad am balla; ach b' fheudar dhaibh teicheadh, air neo bha iad air an glacadh, mu'n d'fhuair iad na b' fhaide. Dhùnadh is sheulaicheadh an t-àite a rithist; thuinich a ghàimhreach thairis air; agus mhair e mar sin fad nan linntean, gus, dorlach bhliadhnachan air ais, an d'amais Tighearna Char-nàrbhoin agus Howard Carter air, an déidh a bhi a' bùrach le feachd ghillean fád shia bliadhna. Cha b' ionghnadh ged a bha uiread fuaime mu 'n ghnòthuch; oir b'e sud an aon fhear de uile rìghrean na h-Eiphit a fhuaradh dìreach mar a chaidh a chur 'n a thigh-mairbh, agus air a chuairteachadh leis gach àirneis rìomhach, cathraichean, bùird, leabaidhean, soithichean, bàtaichean, innealan-cluiche, agus gach beairt air an saoilteadh e gu'm bitheadh feum aige ann an saoghal nam marbh. Chithear an ulaidh ud uile ann an tigh-tasgaidh ann an Cairo; ach chithear coslas an rìgh féin far an d'fhuairteadh e, 'n a shineadh anns a' chiste-mhairbh 'n a thigh-tàimh anns a' charraig. Chan 'eil fhios agamsa an ann de umha a tha a cholunn ud air a cumadh; ach is e mo bheachd gur ann. Tha i 'na luidhe os cionn na fìor cholunn a tha suainte a réir gnàths-adhlaic na dùthcha. Chan 'eil coslas mairbh òirre idir, ach coslas duine a' gabhail foise, na sùilean fosgailte a' geur-amharc suas mar gu'm bitheadh fiughair imcheisteach aige ri sealladh mór. Tha e glé iongantach a bhi a' sealltuinn air pearsa an rìgh, a tha cho coltach ri duine beò is gun saoiltear gu bheil e a' dol 'g ar n-òrduchadh a mach as fhianuis, an uair a chuimhnichear gu bheil mu thrì mìle is trì cheud bliadhna o na leagadh e an sud.

Cumhachd is Creideamh

Nach iomadh càr is caochladh a thàinig air an t-saoghal o'n aimsir chéin ud! Ma bha sluagh idir anns an dùthaich againne cho tràth sud, cha robh annta ach daoine borb, air bheag èolais, ealain, agus riaghailt.

Ach bha Phàraoh air cheann iompaireachd mhóir, a bha a ruigheachd eadar Siria is Etiopia; agus bha e air a chuairteachadh le greadhnachas rìoghail 'n a bheatha is 'n a bhàs, a tha a' cur ionghnadh air an t-saoghal fháthast. Gu sònruichte, tha e a' deanamh saoraidh Israeil làimh rìgh na h-Eiphit eadhon na's miorbhulliche na tha am Biobull a' foillseachadh. Da rìreadh, cha bu lugha na cumhachd Dhè a bhriseadh ceanglaidhean an daorsa, gun fhuaim, gun arm, agus a dh'fhòsgladh slighe rompa, troimh fhàsach is uisge, a dh'aindeoin cumhachd Pharaoh.

Tha gnàths-adhlaic nan seann Eiphiteach a' foillseachadh aoin ni os cionn a' chorr, 's e sin, cho làidir is a bha an creideamh ann an neobhàsmhorachd mhic an duine. An uair a dh'fhàgadh e an saoghal so, cha robh e ach a' dol air imire do shaoghal eile, far an robh breitheanas roimhe ann am fianuis an dè Osiris. Na 'n seasadh e am breitheanas, bha deagh chùrsa air thoiseach air. Ach bhiteadh e a' pilltinn o àm gu àm a dh' ionnsaidh na seana choluinn anns an tigh-tàimh, mar gu'm bitheadh dòchas aige ri a h-aiseirigh. Chan fhaod nach b'ann air a leithid so de chreideamh a bha iad a' gabhail a leithid de dhragh agus a' caitheamh uiread maoin fad am beatha ri tighean-adhlacaidh ullachadh dhaibh féin; agus ri bhi a' dìonadh a' chuirp o thruaillidheachd le ealain na spiosraidh. Am measg an dorchadais spioradail anns an robh iad air seachran, nach robh greim cumhachdach aig frinnean luachmhor orra mar an ceudna?

Eaglais nan Coptach

Bha an Eiphit am measg nan ceud dhùthchannan anns an robh soirbheachadh mór aig a chreidimh Chriosduidh an toiseach; agus lean a' chùis mar sin fada suas ri ceithir cheud bliadhna. Ach chaill i an cliù a choisinn i feadh nan linntean ud; oir thuit i fo smàig nan Arabianach an toiseach, agus nan Tùrach 'n an déidh. Is e an cinneach Arabianach is mór-chuid d' a sluagh an diugh; ach tha mu thimchioll muillein (a mach à sia muillein) Choptach 'n am measg. Is iadsan siol nan seann Eiphiteach; is tha a' mhór-chuid aca ag aideachadh a' chreideamh Chriosduidh. A thuilleadh air sin, tha cliù àrd aca air son èolais, gliocais, earbsaidheachd, agus onair; agus do bhrìgh sin, tha mòran làimhseachaidh aca anns an dùthaich, rud nach toigh leis na h-Arabianaich. Ann an té de 'n eaglaisean ann an Cairo, air am bheil mòran de chomharran na h-aoise, chaidh sinn sìos staidhir fo 'n ùrlar a dh' fhaicinn seòrsa de uaimhe, bhig, fhòrgaich, thairis air an do thogadh an eaglais an toiseach; oir, a réir beul-aithris, b'e an uaimh ud àite-còmhnuidh An Teaghaich Naomh am feadh is a bha iad

am falach anns an Eiphit. Is dòcha nach d' éirich an aithris gun aobhar. Chan 'eil anns an uaimh ach sgor air bheag tlachd; ach tha sin a' comh-chòrdadh ris an naidheachd. Air leam gu'n robh sinn uile a' faicinn f'ar comhair ann an dubharachd na h-uaimhe Muire 'na

suidhe air cloich a' breugadh a leinibh phriseil 'n a h-uchd, is Ioseph air ais is air aghaidh a' frithealadh dhaibh. Tha mi ag aideachadh gu'n d' fhuair mi barrachd sòlais ag amharc air an fhròig dhìblidh ud fo ùrlar na h-eaglais na fhuair mi aig bonn biorraid mhóir Cheops.

An Crann-Ceusaidh

LE NIALL MAC GILL-EATHAIN, AN GLASCHU

1. O FAIC an t-Uan 's e air a' chrann
A' fulang air ar sgàth,
Chum 's gu'm biodh clann a' chinne-daonn'
O'm peacadh saor a ghnàth;
O seall am pian tha dol troimh 'chom
Is fallus cràidh bho cheann;
Tha fhuil a' dòrtadh thun an làir
Bho chasan 's bho dhà làimh.
2. Mac Rìoghail Dhé bu chruaidh a staid
Le nàimhdeas sluagh na tìr,
Mar ghaduich crochte suas air crann,
Crann-ceusaidh Chalbhari;
O! 's muladach a bhui iad ris,
Aon-taghte Dhe gun lochd;
Ach bha sud roimh-brduichte
A shaoradh saoghal bochd.
3. O faic e 'n uair a dh'iarr e dcoch
Mar shìn iad dha geur-fhìon,
Is crùn a' mhaighidh air a cheann
Gu cruaidh-chridheach leig iad sìos;
4. Chuir saighdear claidheamh stigh 'n a fheadhail,
Is smugaidich le tàir,
Ach sheas Mac Dhé gach uile spòrs,
'S cha d' ghearain e 'n a chràdh.
4. Nuair dh'iarr iad air e thighinn a nuas
'G a shaoradh fhéin o phian,
'S ann thuirt e, " Biodh do thoil-sa Dhé
'S chan e mo thoil-se dèant' ;
O Athair ! thoir dhaibh maitheanas
Air son an gnìomh-san rium ;
Chan aithne dhaibh cia mór mo ghràdh,
Mo ghaol-sa dhaibh 's mo shuim."
5. Gu'n dhorehnaich an speur le neul,
'S air gach neach eagal dh'fhàs,
'Nuair chrom e cheann 's nuair leig e 'n deò;
O ! fhuair mo Shlànuighear bàs ;
Brat-roinn an teampull reub gu bras
'S air ainmhidh 's sluagh bha fuath,
Ach fhuair ar Tighearna 'n a bhàs
Lan ùghd'rراس agus buaidh.

Obair na Saorsa

LEIS AN URRAMACH SEUMAS MAC GRIOGAIR

1. CIA maiseach obair saoraidh Dhé,
Cia ciatach i 's gach ceum !
Cia mór an gaol 's cia maireann buan,
Thug Dia d'a shluagh gu léir !
D'a ghràdh dhaibh cha robh toiseach riamh,
'S cha tig air crìoch am feasd ;
Ta iomadh comharr' air ro àrd,
Ro àlainn is ro dheas.
2. 'S e ghràdh thug dhaibh 'san t-Soisgeul
Criosd,
Sàr-thiodhlac tha do-luaidh ;
Is creideamh leis an gabh iad e,
Sàr-inneal séimh nam buadh :
Is maille ris-san lànachd gràis,
Nach tràigh a chaidh nan cian ;
'O'm faighear pailteas dhaibh gu léir,
Os cionn am feum 's am miann.
3. 'S e Criosd an fhìonan 's tusa ghéug,
Ris féin an ceangal dlùth ;
Na's dlùith' na geug bha riamh an craoibh,
A dh'fhàs an coil o thùs ;
'S ann uaith a gheibh thu sùgh is brigh,
Bheir sineadh dhuit is fàs ;
Do chum gu'n toir thu toradh uait,
Le buaidh chum clu a ghràis.
4. Clach-chinn na h-oisinn e 'n tigh Dhé,
'S e féin an fhìor chlach-bhuinn ;
'S e snas na h-aitribh e gu léir,
O'n stéidh gu ruig a druim :
Mar chlachaibh beò théid thus' is càch,
A chàradh suas 'n a thaic ;
Chum fàs 'nur teampull bithbhuan breagh,
A bhios do'n triath 'n a thlachd.

Glòir an t-saoghail

“*Agus fluaire Ioseph bàs, agus e ceud agus deich bliadhna dh’aois ; agus chuir iad spioraidh air, agus chuireadh ann an ciste-mhairbh e ’s an Eiphit.*” — GENESIS 1. 26.

CHUIREADH ann an ciste-mhairbh e ! Cha robh a bheag de dhaoine anns an t-saoghal riamh a bha cho ainmeil ri Ioseph, no dh’èirich gu inbhe cho àrd. ach ged fluaire e saoghal fada agus ged shuidh e ann an cathair àrd, b’e a’ chrìoch a bha aige mu dheireadh, gu’n do chuireadh ann an ciste-mhairbh e. Sin a’ chrìoch a bhios aig na h-uile ; air cho domhain no cho teann ’s g an sgaoil iad am freumhan anns an t-saoghal so, is goirid an ùine gus an spionar am freumhan as am bun. Dìomhanas nan dìomhanas ! ars an searmonaiche : is dìomhanas na h-uile nithean. Sìubhlaidh an saoghal seachad, agus ’ana-miann, ach an ti a ni toil Dhe, mairidh e chaoidh.

Tha cumntas na’s fhaide air a thoirt air beatha agus obair Ioseph anns a’ Bhiobull na tha air a thoirt air beatha duine air bith eile. is theagamh gur e an t-aobhar gu’m bu mhaith leis an fhear a sgrìobh leabhar Ghènesis mórachd agus cumhachd Ioseph a nochdadh gu soilleir do’n t-saoghal ; ach ged bha Ioseph mór agus cumhachdach cha do chùim sin am bàs air falbh bhuaith ; agus air a’ cheann mu dheireadh b’ ionnan a dh’èirich dha agus mar dh’èirich do’n diol-dèirce a bu truaighe anns an Eiphit.

O dhuine th’ air do bhreith le mnaoi cia teare is truagh do làith ’n !
O’n duslach thàinig thu, is thèid gu d’ dhuslach féin gun dàil.

Ar làithean air an àireamh ta, ’s gun tàmh a’ gabhail seach :

Is goirid gus an tig an uair, a ni do’n uaigh ar teach.

Nithean maireannach

Mu ìomadh rud anns an t-saoghal faodaidh sinn a ràdh, “ bu mhaith so na’m maireadh e.” Ach cha mhair iad. Tha na nithean a chithear aimsireil, is e na nithean nach faicear a tha siorruidh ; Dia, agus Fhacal, agus a Rìoghachd.

Mairidh Dia ; is ann aige-san ’n a aonar a tha neo-bhàsmhorachd. “ Leag thusa, a Thighearna, bunaitean na talnhaime air tùs ; agus is iad na nèamhan oibre do làmh : teirgidh iadsan, ach mairidh tusa ; agus fàsaidh iad uile sean mar eudach ; agus fillidh tu iad mar bhrat, agus caochlaidhear iad : ach is tusa an ti ceudna, agus chan fhàilnich do bhliadhnaichan.”

Mairidh Facal Dhe, an coimlicheangal siorruidh a rinn e ri shluagh. “ Tha gach uile fheòil mar fheur, agus uile ghlòir dhaoine mar bhlàth an fheòir. Seargaidh am feur agus tuitidh a

bhlàth dheth, ach fanaidh facal an Tighearna gu siorruidh.”

Mairidh a rìoghachd, agus a shluagh anns a bheil siol agus beatha na rìoghachd. “ Chà bhìadh agus cha deoch rìoghachd Dhe, ach fireantachd, agus sìth, agus aoibhneas anns an Spiorad Naomh.”

Ach ged chuireadh Ioseph ann an ciste-mhairbh anns an Eiphit cha do thiodhlaicheadh e anns an Eiphit, oir thug e air a theaghlach mìonnachadh nach biodh a dhuslach air fhàgail ann an tìr choimhich, ach gu’n giùlaineadh iad a chnàmhan do thìr a’ gheallaidh, nuair a rachadh iad suas ann. “ Tre chreideamh,” tha am fear a sgrìobh an litir chum nan Eabhruidheach ag ràdh, “ rinn Ioseph ìomradh air dol a mach chloinn Israeil, agus thug e àithne mu thimchioll a chnàmh.”

*An dòighean ìomhair ghuaisidh Dia
Thoir iongantais ma’n cuairt.*

Bha freasdal an Tighearna a’ gabhail cùram do chnàmhan a sheirbbisich, oir fada fada an déidh dhaibh a chur anns a’ chiste-mhairbh is e freasdal an Tighearna a shaor an leanabh Maois o bhì air a lathadh no air a bhàthadh anns an abhainn, an leanabh a bha air a shòn-ruchadh ’na rùn siorruidh gu bhì ’na cheann-ùil agus na uachdaran do chloinn Israeil chum an treòrachadh do thìr a’ gheallaidh.

Ann an leabhar Ecosodus tha e air a ràdh, “ Agus thug Maois cnàmhan Ioseph leis ” ; is fad dà fhlichead bliadhna bha iad air an giùlan rè an turuis troimh ’n fhàsach gus an robh iad mu dheireadh air an adhlacaidh ann an Sechem ann am nìr fearainn a cheannaich Iacob o mhacaibh Hamoir air son ceud bonn airgid.

Dòchas agus dachaidh

Cho fad ’s a bha i ’n an sealladh bha a’ chiste-mhairbh ud ag ràdh ri cloinn Israeil anns an Eiphit, *Chan e so ’ur dachaidh*. Theagamh gu robh mòran dhiubh toilichte gu leòr leis an Eiphit far an robh fearann maith agus biadh pailt, agus far am faodadh iad a ràdh r’ an anam, “ Ith, òl, agus bì subhach.” Ach nuair a bhiodh an coguis a’ fàs maol, agus iad féin a’ fàs trom agus cadalach chuireadh aon sealladh de’n chiste-mhairbh ud bior ’n an coguis, is theireadh iad riu féin, *Fireamaid, is rachamaid suas a so, oir chan e so ar dachaidh*. Gus an là an diugh

nach tric a tha sealladh de chiste-mhairbh anns a bheil caraid caomh 'na shùineadh a' tarruing inntinn agus aire dhaoine gu saoghal no gu dòchas a bha iad a' dichuimhneachadh!

A thuilleadh air sin bha a' chiste-mhairbh ud 'na barantas do ghlòim Israeil gu'm fiosraicheadh Dia iad, agus gu'n saoradh e iad, oir thubhairt Ioseph riu, "Gu cinnteach amhaircigh Dia oirbh, agus bheir e mach sibh as an fhearann so do'n fhearann a mhionnaich e do Abraham, do Isaac, agus do Iacob." Chaidh iomadh bliadhna seachad gun an gealladh sin a bhi air a choimhlionadh, ach ged bha an ùine air fàs cho fada mu dheireadh 's gu robh iad am impis an gealladh agus an dòchas a dhieuhmheachadh uile gu léir, bha rud-eigin 'g an cumail dileas do'n bhòid a thug iad do Ioseph, is cha do thòdhlaid iad riamh a chnàmhan anns an Eiphit.

Cha ghabh am bàs seachnadh

Ann am beatha mhic an duine tha àite aig a' chiste-mhairbh mar tha àite aig a' chreathail; àite aig a' bhàs cho maith 's a tha aig breith. Chan 'eil ann am breith no ann am bàs mhic an duine ach ceum o aon àite-còmhnuidh ann an tigh ar n-Athar gu àite-còmhnuidh eile. An uair a bha an duine gasda ud, Iain Quinsy Adams, Ard-riaghlair America, ceithir fichead a dh'aois thachair caraid ris aon là air an t-sràid, a thubhairt ris, "Ciamar a tha Mghr Adams an diugh?" "O," ars esan, "tha Mghr Adams gu maith; tha an tigh anns a bheil e a' fuireach a' dol sìos; tha na ballachan a'

tuiteam agus an ceann a' rùsgadh; chan fhada a sheasas e ris na siantan a nis, is tha mi an dùil nach fhada gus am feum Iain Quincy Adams fhàgail, ach tha Iain Quincy Adams e fhéin gu maith, gu'n robh maith agaibh." Rinn e gàire beag ris fhéin, is dh'fhàg iad beannachd aig a' chéile, a' bheannachd dheireannach, oir ann am beagan ùine bha Iain Quincy Adams marbh. Dh'fhàg a spiorad an tigh talmhaidh, a bha air dol sìos, is dh'ullaich Dia àite-còmhnuidh eile dha.

So dòchas ait nan an' ma naomh
O'n Slànùighear caomh an tràths'.

Ach chan 'eil an dochas so aig na h-uile. An uair a bha am feallsanach mì-chreideach, Tomas Hobbes a' bàsachadh thubhairt e ri chàirdean, "Tha mi dol a mach do'n dorachadas." Thubhairt Ban-rìgh Ealasaid, "B' fheàrr leam na muillean a dh'òr nach robh am bàs romham."

"Thoiribh dhomh laudanam," arsa àrd-sgoilear Frangach, "tha eagal orm a bhi a' snuaineachadh air an t-siorruidheachd."

Do chuid tha am bàs 'na chùis-eagail; do chuid eile tha e 'n a theachdair sìthe, ach co dhùit a tha sìth no uannhas fo a' sgiathan cha ghabh e seachnadh, is luath no mall, *sinear sinn uile anns a' chiste-mhairbh.*

"Gu ma beannaichte gu robh athair ar Tighearn Iosa Crìosd a dh'ath-ghin sinne gu beò dhòchas, tre aiseirigh Iosa Crìosd o na marbh chum oighreachd neo-thruaillidh a tha air a tasgadh 's na nèamhan dhuibhse, a tha air bhur coinhead le cumhachd Dhe tre chreideamh chum slàinte."

Ann am bhruadair

CHAN 'eil mòran a dhith orm anns an t-saoghal so; bhithinn làn thoilichte na'n robh oighreachd agam ann am Muile agus *yacht*; birlinn sheòl a bhiodh maith ann am fàirge, agus a rachadh mu'n cuairt an Rudha Mhurchannaich là air bith a rachadh an Loch Earn ann. Agus na'n robh mo roghainn de Mhuile agam b'è oighreachd Threisinnis, agus na h-Eileanan a tha dol leatha, a b' fheàrr leam. O chionn ghoirid chunnaic mi gu robh an ubhal òir so ri bhì air a reic, agus na'n robh fearann cho saor ann am Muile 's a tha e ann an Leòdhas, chuirinn tairgse oirre. An uair a reic am Morair Leverhulne Leòdhas gheibheadh tu acair fearainn, sàor as a ghrunn, air dà sgillinn is bonn-a-sia; aig an ruith sin cha bhriseadh e mi stiall mhaith fhearainn a cheannach air an tugainn mu choig notaichean deug. B' fheàrr leam còig notaichean deug a chur ann an oighreachd seach a chur ann an radio, no ann an seann-mhotor car, ged nach fhaighinn aisde de shòlas ach a bhi aon seachdain a' luingearachd

ri oir a' chladaich air feasgair chiùin anns an t-samhradh.

Banrigh nan Eileanan

Tha Muile maiseach ann féin, ach is e na h-eileanan beaga a tha siar air a tha 'g a dheanamh rionnach agus rioghail thar gach àite eile an Albainn. Tha iad a' snàmh ri thaobh anns a' chuan mar gu'm faiceadh tu lach mhòr agus a h-àl a' snàmh gu stàtail air uchd na mara. Co dhùit a chi thu iad ann an dol fodha na gréine air feasgar bòidheach samhraidh, no air là fliuch is dorecha anns a bheil dusraich air cuan is speur, tha tàladh aca air do chridhe nach 'eil aig coiltean agus monaidhean air tìr-mór.

Dh'fheumadh duine aig am biodh *yacht* ann am Muile a bhì gu maith cùramach, oir is ann air an sgrìob-mhara a tha siar air Muile, eadar a' Chailleach agus na Torainnean, a bha an ionaltradh aig sreud na *Caillich Bheur*, is tha e air a ràdh nach 'eil ann an Eileanan Threisinnis

ach clachan a thuit as a cliabh là a bha i a' tighinn á Colbhasa 'g a failleadh fhéin ann an Loch Bà am Muile. Na'm failleadh i i fhéin uair 's na ceud bliadhna ann an uisge Loch Bà bhíodh i beò ceud bliadhna eile, ach dh' fheumadh i a bhi anns an loch m'am blaiseadh an t-cun an t-uisge, air neo cha bhíodh iocshlaint air bith ann. An nair mu dheireadh a tháinig i á Colbhasa gu Loch Bà chuir eú a bha a' combhfartaich air Dùn I moille oirre; dh' éirich a' ghrian m'an do ràinig i Loch Bà, is thuit i fuar marbh.

Air sgiathan na h-inntinn

Ach chan 'eil dòchas air bith agam-sa gu'm fàg duine d'am chàirdean de airgid agam na cheannaicheadh Treisinnis, no gu'n cuir mi seachad deireadh nu làithean air Loch Sgrìodain no air Loch nan Ceall, no ag iasgach mu Ulbha no mu Lunga, ach chan 'eil agam ach map a thoirt leam do'n leabaidh agus leigeil le mac-meannain na h-inntinn sgiathan a ghabhail, agus ann am mionaid tha an oighreachd agus an yacht agam an asgaidh! Sin agad an dòigh as fheàrr dhuit oighreachd agus yacht fhaotainn. Air dhòigh eile cha bhíodh anna ach dragh; dhanadh iad duine bocht dhíot, ach bheir an oighreachd agus an yacht a tha agad 'n ad inntinn sòlas agus saobhbreas dhuit gach là de d' bheatha.

* * * * *

An raoir fhéin chaidh mise a mach do na h-Eileanan le còmhlan de dhaoine gasda a sheòl as an Oban air *yacht* anns a' bhliadhna 1787; Mac Cailean Mór, Iarla Bhraghaid-Alba, an Ridire Adam Ferguson, Mgr Thorkekin, duin-uasal de mhuintir Iceland, Mac Coinnich Shi-phort, agus aon no dhà eile.

Anns na bliadhnaich 1780-1800 bha móran bruidhne anns an dùthaich nu chor na Gàidhealtachd; bha Bord an Iasgaich gu sònruichte a' deanamh na b' urrainn dhaibh a chuideachadh an t-sluaigh, agus a' feuchainn ri bailtean-iasgaich a chur air chois an sud agus an so, agus is ann o'n Ghovernment a chaidh na daoine ud a mach do na h-Eileanan, mar chaidh Caleb agus Saphat agus luchd-rannsachaidh eile a mach o Mhaois do thír a' gheallaidh.

Cha do rinn mise ach dol leò 'n am *inntinn*; dh'fhan mi anns an leabaidh le map, ach chòrd mo thurus rium fada na b' fheàrr na chòrd e ri cuid dhiubh-san air an robh an tinneas-mara.

Caol Muile mo rùin

Dh' fhàg sinn an t-Oban aig ochd nairean 's a' mhaduinn, le soirbheas beag o'n ear-dheas, ach cha deachaidh sinn na b' fhaide an oidheche sin na'n Sàilean. Bha Mac Gill Eathain Cholla romhainn anns an t-Sàilean, 'n a bhirlinn fhéin; Mac Gill Eathain nan Druimnean; Bàillidh Thiriodh; agus daoine-uisge eile de Chloinn

Ghill Eathain nach d' aithnich mi. Bha suas ri dusan bàta anns an t-Sàilean 'g ar coinneachadh, agus a bratach fhéin ri crann gach té dhiubh, is piobair air bòrd. Fhuair iad uile cuireadh o Mhac Coinnich Shi-phoirt an dinnear a ghabhail còmhla ruinn air an *yacht*, is bha oidheche chridheil againn.

Dh' fhan sinn beagan làithean ann am Muile, oir bha obair aig Mac Cailean agus a' chuid eile de na bhuineadh do Bhòrd an Iasgaich ri dheanamh ann an Tobar-mhoire, aon de na h-àitean anns an robh dùil aca gu'n gabhadh baile ùr a bhi air a thogail agus iasgairean a bhi air an suidheachadh. Ged tha Muile 'n a eilean bòidheach chan eilean e a bha riamh air oibreachadh gu maith. Cha robh na h-uachdarain cho sgoinneil 'n an cùisean-saoghalta 's a bha na h-uachdarain air tìr-mór, is cha mhò a bha an tuath. Cha mhór nach e Mac Gill Eathain a bha anns a h-uile fear-fearainn am Muile aig an àm ud, ach bha barrachd de ghliocas saoghalta ann an aon Chaimbeulach na bha ann an Cloinn Gill Eathain air fad.

Seachad a' r an Rudha mhór

A Tobar-mhoire chaidh sinn do Chanaidh, ach theab nach ruigeamaid e oir bha a' ghaoth an ceann. Cha robh mise riamh ann an Canaidh ach air an turus ud 'n am *inntinn*, ach bu mhaith leam dol ann anns an fheòil. Buinidh e an diugh do Iain L. Caimbeul, a cheannaich an t-eilean an uiridh, ach bhuiheadh e ann an 1787 do Mhac Mhic Ailean. Bha e làn dhaoine aig an àm ud, ged nach 'eil móran ann an diugh. Tha iasgairean Loch Finn an dùil nach fhacas cearban air còrsachan na dùthcha so agus an tainig iad do Loch Finn o chionn bliadhna no dhà, ach bha muinntir Chanaidh eòlach gu leòr air a' chearban. Bhíodh iad 'g an iasgach ged nach itheadh iad dad dhiubh ach an grithan.

A Canaidh chaidh sinn a dh' Uidhist, ach ma bha Muile lom bhà Uidhist na bu luime. Ach cha robh coslas luime air tigh-mór Bhaile-nan-cailleach far an d' fhuair sinn ar deagh chàradh aig Mac Mhic Ailean. B'e an aon duine a b' fheàrr leam fhaicinn ann an Uidhist bàrd agus seanchaidh Mhic Mhic Ailein, ach bha e sean, is cha robh e gu maith aig an àm, is cha do chuir mi dragh air. Chan 'eil fhios agam ciamar a chòrdadh na Caimbeulaich, na'n robh iad leinn, agus Mac Mhic Ailean, ach cha d' thàinig an Diuc na b' fhaide leinn na Muile; thill e air ais a dh' Ionar-aora.

Muir a' beucadh

An déidh dhuinn Uidhist fhàgail dh' atharrach an t-sìd, is fhuair an *yacht* droch shníomh m' an do ràinig sinn Dum-bheagan. Ach tha e móran na's fhasa do mbaraichean an t-Eilean Sgitheanach a thoirt a mach ri oidheche dhorrcha

na tha e Uidhist a thoirt a mach. Dh' fheumadh duine a bhi gu maith eòlach air cladaichean, agus bàghan, agus caoil, agus seòladain Uidhist, agus gu sònruichte Caolas na Hearadh, m'an rachadh e dlùth orra anns an dorchadas. Cha robh soluis againn ann an 1787 mar tha ann an diugh. Anns an leabhar a sgrìobh i nu na h-Eileanan an Iar tha a bhean-usal Goodrich Freer ag ràdh gur e Uidhist a Deas diù nan uile àitean a rinn Dia riamh. Chan 'eil sin fìor no cothromach; tha a ghloir féin aig Uidhist a Deas mar tha a gloir féin aig a' ghealaich, ged tha a' ghrian a' toirt bàrr air a' ghealaich ann an gloir.

Bha trì sreathan againn anns an t-seòl mheadhoin an uair a bha sinn a' dol thairis air a' Chuan Sgith. Dheasaich an còcaire biadh, ach cha robh biadh air aire neach a bha air bòrd ach a mhàin Thorkelin á Iceland. Bha stamag làidir aige; agus fad an là bha e 'na chùis-fharmaid (agus 'na chuis-fheirge) do na daoine-uisle eile, a' cagnadh agus a' cnàmh a chùr. Bu bhuidhe leinn uile dol air tìr an uair a ràinig sinn Dùn-bheagain. Thug Mac Leòid dhuinn chan e mhàin cuid na h-oidheche ach cuid seachdain.

Na h-Eileanan Samhraidh

A Dùn-bheagain chaidh càch do Steòrnabhagh, ach b' fheàrr leam-sa dol do Loch Braoin seach do Leòdhas. is ghabh mi an t-aiseag air a' bhirlinn anns an robh Mac Coinnich Shì-phort a' dol a chur air tìr dà dhuin-usal á Asaint.

Ma tha àite eile fo'n ghréin as bòidheche air là maith foghair na Loch Braoin agus a chladaichean, agus a bheanntan agus eileanan, chan aithne dhòmhsa e. Chan 'eil mùghadh ann dhuit ciod an taobh a thionndas thu. co dhiubh a sheallas tu air Beinn Mhór Asaint, no air an Teallaich.

no air na h-eileanan a tha a' deanamh faire air dorsan an locha, Tannara Beag is Tannara Mór, cilean an t-sagairt is eilean Mhàrtainn,—tha an sealladh àillidh.

Chan 'eil duine an diugh a' fuireach anns na h-eileanan sin ach nuair a chaidh sinne air tìr ann an Tannara Mór fhuair sinn fàilt is biadh is deoch o Mghr Moireasdan a bha a' fuireach ann an tigh gasda a chuir e suas dha fhéin. Bha ceithe beag ann cuideachd, agus tigh eile anns an robh e a' deanamh sgadan-dearg. Bha e a' deanamh beagan àitich cuideachd, agus a' gleidheadh chaorach, is tha mi an dùil, ghabhar.

Eilean Mhàrtainn

Bha obair-éisg a' dol air aghaidh air eilean Mhàrtainn cuideachd, na bu mhotha na bha ann an Tannara. Chuala mi gur ann an so a bha muinntir an àite a' faotainn reic do'n iasg a ghlacadh iad, agus gu robh ochd mìle baraille sgadain air a ghlanadh anns an eilean a h-uile bliadhna. Chaidh sinn air tìr an Ullapul ach cha robh am baile beag bòidheach a tha ann an diugh air a thogail ann an 1787. Tha Ullapul 'n a àite togarrach a bhi ann, co dhiu a théid thu ann 'n ad intinn no anns an fheadhail, agus na'n robh mise rud beag na b' òige na tha mi, bu chaomh leam a bhi 'n am mhinistear ann.

'Se ministear a bha aon uair an Ullapul maraiche a b' fheàrr a bha riamh ann an Loch Braoin, an t-Urramach Aonghus Dòmhnallach, á eilean I, a dh' ionnsaich marachd a' seòladh mu'n cuairt eileanan Threisinnis. Rachadh e a mach ann an geòla bhig ri an-shid anns nach rachadh iasgairan làidir rucasach gu muir.

* * * * *

Ain sin chaidil mi, ach 'n am chadal fhéin, ged bha mo chorp ann an sioramachd Pheairt bha mo spiorad air falbh anns na h-Eileanan.

Ann s a' Chathair

CHAN 'eil àite air an t-saoghal anns á bheil Ce cho furasda do Chreideamh ùr luchd-leanmhuinn fhaotainn ri America, agus mar is neònaiche an Creideamh is ann as làidire an greim a gheibh e air intinnean luaineach a tha gun acraichean eile. Tha uiread "fhàidhean" an America an diugh 's a bha ann an Ephesus anns a' cheud linn. is tha luchd-leanmhuinn aca uile. Tha feadhainn dhiubh aig nach bi saoghal as fhaide na tha aig na meanbh-chuileagan. ach tha feadhainn eile a' mairsinn gineal an déidh gineil a chionn gu bheil firinn air choreigin anna a tha a' riarachadh acrais a tha ann an cridheachan dhaoine.

Mur biodh an creideamh ris an abrar *Christian Science* a' sàsachadh ionndrainn air choreigin ann an cridheachan dhaoine cha bhiodh e

cho làidir 's a tha e an diugh, agus cha mhò a bhiodh eaglais air a stéidheachadh air.

Air a' cheud shealladh, theireadh tu nach robh e idir coltach gu'n taghadh Dia boirionnach mar bha Màiri Baker Eddy a thoirt foills-eachadh ùr do'n t-saoghal. Bha trì fir aice, is dh' fhàg i trì muilean dollar an uair a shiubhail i. airgid a rinn i air an diadhaidheachd.

Ciod, ma ta, ann an teagasg a' bhoirionnach so a thug dhi greim cho làidir air intinnean dhaoine ùrail? Thug gu'n do theagasg i firinn air a bheil an Eaglais Chriosduidh a' deanamh dearmaid, agus gu'n robh ealadhain aice air cuirp dhaoine a leigheas, ealadhain a bha aig an eaglais abstolaich ach a chaill ministearan an là so gu buileach.

Freumh de'n fhirinn

Tha an leabhar a sgrìobh i làn faoineis is glòramais, ach air a shon sin tha freumh de'n fhirinn ann, agus is e am freumh sin a' bhunait air a bheil an eaglais ris an abair *Christian Scientists* air a togail. Bha i 'n a boirionnach diadhaidh, is bha gaol mór aice air a' Bhiobull, ach ma bha ealadhain aice air daoine a leigheas chan abrainn gu robh ealadhain aice air a' Bhiobull a thuigsinn no mhineachadh.

Air uairean bithidh teagamh a' tighinn 'n am inntinn-sa nach 'eil mi fhéin a' creidsinn nithean anns a' Bhiobull a bu chòir dhomh a chreidsinn, agus gu bheil cumhachd leighis anns a' Chreideamh Chrìosduidh nach do thagair mi riamh air mo shon fhéin, no air son dhaoine eile. An uair a théid mi a dh' amharc dhaoine tinne tha mi faiceallach nach abair mi an fhaical a mhilleadh an earbsa nach na stuthannan a bhios an dotair a' toirt dhaibh, no a bheireadh orra a shaoilsinn gu'n gabhadh iad leigheas gum dotair idir. Ach tha fhios agam glé mhaith nach ann as an Tiomnadh Nuadh a fhuair mi na beachdan sin ach o'm reuson fhéin, agus o'n teagasg a fhuair mi anns an sgoil, agus anns an oil-thigh, agus o leabhraichean nam feallsanach.

Tha cunntas againn anns an Tiomnadh Nuadh air daoine a bha eucailean an cuirp air an leigheas le "creideamh," agus teagasg gu'n dean ùrnuigh fhìor mìorbhuilean nach urrainn do sglì no do chungaidd dotair a dheanamh. Cia meud ministear a tha 'g a chreidsinn sin? No cia meud duine tinn 'n ar coimhthionaidhean a tha 'g a chreidsinn? Agus mur bheil sinn 'g a chreidsinn car son nach 'eil? An e gu'n abramaid nach 'eil an teagasg so idir anns an Tiomnadh Nuadh, no gu'n abramaid nach 'eil feum aig an eaglais an diugh air tiodhlacan is comasan a bha aig na ceud chreidmheach, no gu'n abramaid nach robh daoine air an leigheas idir le "creideamh" ged bha na ceud chreidmheach an dùil gu'n robh.

Ag amharc dhaoine tinne

An uair a théid ministear a dh' amharc neach a tha tinn chan 'eil teagamh nach 'eil an duine tinn agus a theaghlach toilichte am ministear fhaicinn; their iad gu robh e coibhneil dha tighinn 'g a fhaicinn agus ùrnuigh a dheanamh aig taobh a leapa, ach cha bhi dùil air bith aca gu'n toir an ùrnuigh sin feabhas do'n fhear a tha air an leabaidh.

Na 'n abradh am ministear nach robh dad ceàrr air bodhig an duine ach na bha air a chur ceàrr le mì-riaghailt, no peacadh a bha 'na inntinn agus 'na spiorad fhéin, ghabhadh an duine tinn agus muinntir an teaghlach an fhearg. Agus na'n iarradh e air gun earbsa a chur ann an cungaidd ach 'uile earbsa a chur ann an ùrnuigh agus ann an creideamh, their-eadh iad gu robh e air dol as a chiall,

Cha bhi aon againn ag ràdh nan nithean so ri daoine tinne a bhios sin a' dol a dh' amharc (no ruinn fhéin nuair nach bi sinn air dealbh) ach faodaidh e bhith gu bheil an rud ris an abair sinn ar Gliocas, no ar n-Eòlas, no ar Tùr nàdurra, 'g ar cur air seachran, agus gu'm b' fheàrr dhuinn nach robh sinn cho mì-chreideach.

Their sinn gu robh an Tiomnadh Nuadh air a sgrìobhadh ann an òg-mhaduinn an t-saoghail; gu'n tàinig atharrachadh is adhartas air beachdan dhaoine o na làithean sin, agus nach biodh e ceart dhuinn dol air ar n-ais gu saoghal-inntinn a dh' fhàg sinn as ar déidh, no ar cùl a thionndadh air teagasg dhotairean is fheallsanach.

Solus fann ar reusoin

Chan abair mise gu bheil sin ceàrr, ach aig a' cheart àm tha fhios agam gu bheil an inntinn a tha againn an diugh fada fada air falbh o'n inntinn agus o'n àile a gheibhear anns an Tiomnadh Nuadh, agus glé thrìc bithidh amharus 'g am bhualadh gu bheil an Tiomnadh Nuadh ceart anns a' chùis so, mar tha e ann an cùisean eile, agus gur e sinne agus solus fann ar reusoin a tha ceàrr. Agus glé thrìc cuid-eachd bithidh amharus 'g am bhualadh gu'n do thuig leanaban mar tha Mairi Baker Eddy agus na daoine neònach a tha 'ga leantuinn criomaid de'n Tiomnadh Nuadh nach do thuig na sgoil-earan ghlic agus eagnaigh d' am bi mi a' toirt géill.

Ach ged tha mi a' creidsinn gu bheil na *Christian Scientists* a' cumail beò crioman de'n fhirinn air a bheil an Eaglais Chrìosduidh a' deanamh dearmaid, agus a' deanamh maith do mhóran dhaoine a tha 'g an leantuinn, cha bu mhaith leam gu'n tòisicheadh an eaglais a nis air ministrealachd-leighis a ghabhail os làimh; cha deanadh sin ach cron do mhinistearan agus do dhaoine tinne le chéile. Is ann o Dhia a tha leighis, co dhiu is ann le cungaidd no le mìorbhuil a tha e a' tachairt, agus bu mhaith an gnothuch na'n robh an lighiche agus am ministear daonna a' co-oibreachadh maille ri chéile. Sin a bu mhaith leis an duine ghlic, mac Shirach, fhaicinn, an léigh agus an sagart ag oibreachadh còmhla.

A mhic, ann ad thinneas na bi mì-chùramach
Ach dean t' ùrnuigh ri Dia,
Agus léighsidh e thu.
Cuir bhuaite olc, agus glan do chridhe
Agus an sin cuir fìos air léigh.
Oir is e an Tighearn a chruthaich e.
Agus a thug dha eòlas agus gliocas.

Cumhachd na h-inntinn

Is e cridhe an teagasg aig na *Christian Scientists* gur spiorad sinn, agus nach 'eil 'n ar fuil agus 'n ar feòil ach neo-ni. Tha a h-uile rud a tha a' tachairt, no a tha sinn a' faireach-

duinn, a' tachairt no 'ga fhaireachduin anns an inntinn. Chan 'eil ann am peacadh, no ann am pian, no ann am tinneas, no eadhon anns a' bhàs ach staid inntinn a tha daoine a' faireachadh anna fhéin, agus is e an dòigh air buaidh fhaotainn thairis orra an staid-inntinn sin a chur air falbh agus staid-inntinn eile a chur 'n a h-àite. Na'n abradh thu riu gu robh thu a' faireachduin pian ann ad stamaig, theireadh iad riut nach b' urrainn pian a bhì 'n ad stamaig, agus gur ann 'n ad inntinn a bha e; nach robh ann ach beachd ceàrr a leig thu a steach d' ad inntinn, agus na'n creideadh tu nach robh e ann, nach bitheadh e ann na's mò. Cuiridh so 'n ad chuimhne am facal a labhair Crìosd, " Cìod air bith a dh' iarras sibh ann 'ur n-ùrnuigh, ma chreideas sibh, gheibh sibh e."

Tha iomadh rud ann an teagasg nan *Christian Scientists* a tha faoin agus leanabail, gun bhun gun bhàrr, ach air a shon sin tha iad a' tarrauing dhaoine air falbh o'n eaglais Chrìosduidh, a chionn gu bheil iad a' toirt dhaibh *cuideachadh*

no *fiadhac spioradail* a bu chòir do eaglais Chrìosd a thoirt dhaibh ach nach 'eil i a' toirt dhaibh.

Fireantachd agus slàinte

Tha a' chuid mhór de'n pheacadh agus de'n mhi-shuaimhnecas agus de'n tinneas-cuirp a tha anns an t-saoghal ag éirigh as ar n-inntinnean féin, agus chan 'eil leigheas eile orra ach an droch inntinn sin aideachadh agus a chur air falbh, agus an inntinn a bha ann an *Crìosd a chur 'n a h-àite*. Is ann o pheacadh no o dhroch inntinn a tha a' chuid mhór de laigse agus de thinneas a' chuirp ag éirigh, o eagal, no o ro-chùram, no o dhroch nàdur, no o mhi-stuamachd, agus chan 'eil leigheas eile air an tinneas agus air an anfhannachd chorporra sin as cinn-tiche na ealadhain a bhì againn air cumhachd Dhe a tharruing a nuas le ùrnuigh agus creid-eamh. Na'n iarramaid-ne fireantachd Dhe air tùs, bhitheadh nithean eile air an toirt dhuinn cuideachd, sìth iomlan, agus slàinte.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Eòghan Friseal

BHA mòran dhaoine air feadh na Gàidh-bealtachd anabarrach duilich an uair a chual iad gu'n do chaochail ministear Ullapul air a' mhìos a chaidh seachad. Ged nach bu duine òg e bha coltas na slàinte air a ghnùis agus air a cheum, is chuala mi nach d' iarr is nach d' fhuair e riamh comhairle no cungaidh o lighiche gus an do bhuail galair a bhàis e. Bha e cho slàn ri breac; cha d' fhairich e riamh dad a bu mhiosa na cnatan.

Bhuineadh e do Srath-fhairgeag; bha e air oileanachadh an Collaist na h-Eaglaise Saoire an Dùm-éideann; air a shuidheachadh an Srathaidh, an Cataibh, an 1903; 'na dhéidh sin bha e anns a' Bhlàr Dhubh, an sgìr Urrath, ach dh' fhàg e Urrath an 1936 is chaidh e a dh' Ullapul.

Bha e 'na dhuine aoibheil sunndach, agus 'n a mhinistear maith; faicallach 'n a fhaical agus 'n a ghiùlan. Bha meas mòr aig a bhràithrean air ann an Cléir an Cananaich. Bha e cho réidh 'n a dhòighean agus 'na nàdur 's nach saoiladh tu le sealltuinn air aodann gu robh cùram air inntinn riamh no camadh 'na chrann-chur, ach bha toil làidir aige cuideachd. Bha e gaolach air sìth is cha bu toigh leis aimhreit. Chuala mi o bhan-charaid anns a' choimhthional aige gu robh e 'na chleachdadh aige a bhì toirt buidheachais do Dhia air son na sìde, co dhìu a bha an aimsir maith no dona. Bhean an rud ti m' choguis, oir tha eagal crm nach bi mise agus a' chuid mhór de mhinistearan cile a' toirt buidheachas-side do Dhia ach nuair a tha an

aimsir maith agus a tha i a' freagairt oirnn. Nì na cinnich fhéin sin.

Ministearan òga

Anns an t-samhradh so, no anns an fhoghar, bha còighear mhinistearan òga air an suidheachadh ann an sgìrean Gàidhealach; Ragnall Mac Dhonnachaidh, B.D., an Loch Carrann; Donnachadh Mac Amhlaidh, an Cinn t-sàile; Niall Mac Aonghuis, an Himipol, an Tìriodh; Dòmhnall Mac Leòid, M.A., an Cill Mhoire, an Uidhist a Tuath; agus Aonghus F. Mac Fhionghuin, an Gleann-Eilg.

Faodaidh iad uile a ràdh gu'n do thuit an cranncur ann an ionadan ion-mhiannaichte, ion-mhiannaichte ann an dà dhòigh, oir tha deagh choimhthional anns na sgìrean sin agus bithidh an dachaidhean aca ann an àitean mais-each. Agus is mòr an sòlas a bheir e do chridhe duine, agus an togar a bheir e dha 'n a obair, a bhì fuireach ann an dùthaich bhòidheach. Maitheas, Firinn, agus Maise, sin trianaid nach dean spiorad mhic an duine feum as an eugmhas.

Tha feum aig ministearan òga cuideachd air blàths agus misneachadh fhaotainn ann an tùs an tòiseachaidh; ma tha iad de 'n t-scòrsa cheart tàirngidh sin asda an t-seirbhis as fheàrr is urrainn iad a dheanamh. Tha iomadh ministear òg a bha glé ghealltanach air a mhilleadh leis a' cheud choimhthional anns an robh e air a shuidheachadh, a chionn nach robh grunnan de dhaoine glie agus de dhaoine diadhaidh ann a chuidicheadh leis *ann an gràdh* a dhrench

ionnsachadh. Is ann an déidh dhaibh tighinn a mach as a' Chollaist a tha ministearan ag ionnsachadh nan nithean as cudthromaiche 'nan dreuchd, is tha ealadhain shònruichte aig cuid de choimhthionaillean air na nithean sin a theagasg dhaibh. Ma tha Dia a' toirt a chrannchur do dhuine am measg dhaoine tirail aig a bheil fuighair a h-uile Sàbaid ri searmonachadh tìrail agus spioradail dh' fheumadh bathais chruaidh a bh' air na'm biodh e toilichte le smodan is càth thioram a thoirt dhaibh.

Càraid chaomhail

Uair a bha an duine grinn nach maireann, an t-Ollamh Daibhidh Smith, a' searmonachadh an Obar Pheallaidh, agus gun ann aig an àm ach oileanach òg, bha a ghluinean air chrith leis an eagal, oir b' e sùd a' cheud là a sheas e riamh ann an cùbaid. Bha a chridhe cho meata 'na chom 's gu robh e ag ràdh ris fhéin, an déidh na ceud ùrnuigh, gu'n teicheadh e as a' bhaile aig erioch na seirbhis gun fantuinn ris an t-seirbhis-fheasgair idir. Ach nuair a thug e a mach a cheann-teagaisg fhuair e cobhair, oir dhearc a shùil air leth-sheann bhoirionnach a bha 'na suidhe m'a choinneamh, a bha a' dùr amhare air agus a sùilean bàigheil làn de thuigse agus de ghràdh. Bha ministear, 'n a shuidhe làimh rithe, is bha a leithid de bhlàths agus de chaomhalachd ris ann an aodann na dithis ud 's gu'n d' fhalbh an t-eagal a bha 'n a chridhe, is fhuair e saorsa.

An uair a sgaoil an coimhthional chaidh iad a steach do 'n *vestry*, is labhair iad le chéile ris le mór-choibhneas, ag ràdh ris, " Gu'm beannaich-eadh an Tighearn thu agus gu'n deanadh e thu 'n ad bheannachd do mhóran."

Cò an dithis ud a bha anns an eaglais an Obar-Pheallaidh an là ud ach an t-Urramach Uilleam Cousin, ministear na h-Eaglaise Saoire, am Melrose, agus a bhean, boirionnach maith a rinn an laoidh mhaiseach a bhios sinn air uairean a seinn, *An ùr Immanuel shuas*.

An uair a bhios coimhthional cruinn tha feartan diomhair is fios diomhair a' dol a mach gun sgur o aon anam gu anam eile, o'n chùbaid agus na suidheachain, o na suidheachain a dh' ionnsuidh na cùbaid; air uairean, àile beatha, ach air uairean eile, àile bàis. Is sona an coimhthional anns a bheil gràdh agus bràithreachas a lionadh na h-eaglais mar àile cubhraidh.

An diadhair agus Cas-shiubhail an t-sléibhe

Mur h-aithne dhuìt sonas 'n ad chridhe fhéin
Cha ruig thu air sonas an àite fo'n ghréin.

Là a thachair an diadhair, agus e ag iarraidh an tuilleadh eòlais air Dia, air Cas-shiubhail an t-sléibhe thubhairt an diadhair ris anns an dol seachd, " Gu'n tugadh Dia là maith dhuìt, a bhràthair ! "

" Buidheachas d'a ainm beannaichte," ars esan, " cha robh là dona agamsariumh."

Ghabh an diadhair iongnadh; chuir e moille 'na cheum; is thubhairt e ris, " Gu'n deanadh Dia sona thu, a bhràthair."

" Buidheachas d'a ainm beannaichte," arsa Cas-shiubhail an t-sleibhe, " cha robh mise neo-shona riamh."

" Cha robh thu neo-shona riamh ! " ars' an diadhair; " ciod a tha thu a' ciallachadh ? "

" Tha so," ars esan, " nuair tha an t-sìd blàth, bithidh mi a' moladh an Tighearna, is bithidh mi 'ga mholadh nuair tha an aimsir fliuch; co dhiu a tha mi sàthach no acrach tha mi 'g a mholadh, agus do bhrìgh gur fheàrr a thoil-san na mo thoil-sa, car son nach bithinn sona ? "

" Ach ciod a theireadh tu, a bhràthair, na'n tilgeadh Dia a dh' ifreann thu? Ciod a dheanadh tu an sin ? "

Bha Cas-shiubhail an t-sleibhe 'n a thosd car mionaid, agus fhreagair e mar so, " Na'n tilgeadh Dia mise a dh' ifreann chuirinn mo dhà ghàirdean timchioll air, gàirdean mo chreidimh agus gàirdean mo ghràidh, is bheirinn leam e is bhithinn sona, oir b' fheàrr leam a bh' ann an ifreann le Dia na ann an nèamh as 'eugmhaiss."

" Cò thu, no ciod e t' ainm," ars an diadhair a bha ag iarraidh an tuilleadh eòlais air Dia, oir chuir an fhreagairt ud mór iongnadh air.

" Is rìgh mise," arsa Cas-shiubhail an t-sleibhe.

" Rìgh ! ", ars an diadhair, " c' àite a bheil do rìoghachd ? "

" Tha mo rìoghachd agus mo shonas 'n am chridhe fhéin," ars am fear eile.

*Mur h-aithne dhuìt sonas 'n ad chridhe fhéin
Cha ruig thu air sonas an àite fo 'n ghréin.*

Na Psychologists

Sin agad seòrsa dhaoine a bhios ag uisneachadh facail mhóra agus facail neònach mu nithean nach 'eil mór no neònach idir; a bhios a' cur an cèill ann a briathran ùra nithean a tha cho sean ris a' cheò, nithean a b' aithne do Sholamh fada m'an cualas iomradh riamh orra-san.

Tha iad an dùil nach aithne do phàrantan teaghlach a thogail, no do luchd-teagaisg class a theagasg ann an sgoil-sheachduin no ann an sgoil-Shàbaid, no do mhinistear searmonachadh gu ceart, no do mharsanta bathar a reic, mur deachaidh iad troimh chùrsa-fòghluim ann an psychology, agus rud as miosa air fad, tha ministearan agus marsantan agus pàrantan air tòiseachadh air so a chreidsinn.

Bha duine ann an Glaschu aig an robh balach miombail, air a mhilleadh le athair agus le mhàthair a chionn nach robh aca ach e féin.

Cha leigeadh iad le duine air bith am balach prìseil ud a chronachadh ged bha iad a' faicinn gu maith gu robh feum aige air smachd.

Mu dheireadh fhuair iad psychologist a dh' aon ghnòthuch a theagasg ùmhilachd do 'n bhalach. Bha e a' toirt trì leasain 's an t-seachdain dha, is bha a h-uile leasan a' cosd deich tasdain, ach chaidh an psychologist an urras dhaibh gu'm biodh am balach 'n a bhalach maith ann an sé mìosan.

Thàinig crìoch air obair nan sé mìosan dhà no trì làithean roimh Nollaig ; thug an duine taing do 'n psychologist, is thug e am balach leis do bhùth mór a cheannach dha tiodhlac-Nollaige.

Cho luath 's a chaidh iad a steach do 'n bhùth chunnaic am balach each mór maide air rothan thall m'a choinneamh, agus gun chead iarraidh air athair no air muinntir a' bhutha, leum e air muin an eich, a' glòdhach mar gu'm biodh e a mach air an raon, agus ag iarraidh air athair an t-each a cheannach dha. Thubhairt athair ris gu'm biodh an t-each na bu daoire na 'n tiodhlac-Nollaige a bha e am beachd a thoirt dha, is dh' iarr e air tighinn gu làr, agus gu'n rachadh iad gu cuntar eile.

Ach cha tigeadh e gu làr ; thòisich e air caoineadh agus air breabadh a chas, a' glòdhach ri athair gu robh an t-each a dhìth air agus gu'm feumadh e fhaotainn.

Bha an duine air a nàrachadh le mì-mhodh a mhic ; bha a h-uile duine anns a' bhùth a' sealltuinn orra agus ag éisdeachd : am balach crosda a' gliugail le feirg is dannarrachd, agus 'athair gun sgoimn a' suathadh a làmh agus ag ràdh, " Ciod air an t-saoghal a ni mi ? Nach

bochd nach robh an psychologist an so a nis, ach chaidh e do Ghrianaig, is cha ruigear air ! "

Bha leth-sheann bhoirionnach làidir 'n a seasamh air an ùrlar, ag éisdeachd gliugail a' bhalaich agus ochanaich 'athar a' caoidh nach robh an psychologist dlùth, umbrella gharbh 'n a dòrn, agus a choslas oirre a bhì air tighinn a steach do 'n bhaile bhàrr na dùthcha. " Tha ' psychology ' agam-sa, ars ise ris an duine, a bheireadh am balach bhàrr an eich ann an leth mionaid, na'm bu leam e. "

" O, mile, mile taing, " ars' an duine, bhithinn 'n ad chomainn gu bràth na'n deanadh tu sin. "

Chaidh i a null far an robh am balach ; thubhairt i rudeigin ris ann an guth ìosal nach cuala duine eile, agus mar gu 'n rachadh saighdeh ann leum e bhàrr an eich is ruith e gu athair, cho balbh agus umhail ri cù maith.

Fad na h-ùine a bha iad anns a' bhùth cha do chuir am balach an còrr dragha air athair no air duine eile ; bha e a' falbh ri thaobh cho sèimh ri uan, ach a' cumail a shùla air a' bhoirionnach aig an robh an umbrella.

An uair a bha iad a' fàgail a bhùtha thubhairt an duine rithe, " Mo bheannachd agus mo bhuidheachas dhuibh, a bhean : bu mhaith dhòmhsa an diugh gu robh psychology agaibh-se, ach ma's e 'ur toil e, an innis sibh dhomh rùn-diomhair 'ur n-ealadhain phrìseil, no ciod a thubhairt sibh ri m' mhae ? "

" Thubhairt mi ris, " ars ise, " *mur tigeadh e bhàrr an eich cho luath 's a b' urrainn dha, gu'n toirinn sgailcean air a mhàs a chuireadh deurach ann air am bidh cuimhne aige fad seachdain.* "

Litir á Steòrnabhagh

FHIR-DEASACHAIDH IONMHUINN

Ann an iomradh air an Urramach Dòmhnall Dòmhnallach, Nis, a chuir mi thugaibh agus a chuir sibhse an clòdh ann am mìos August, tha iomrall beag a bu mhaith leam a chur ceart. Dh'ainmich mi gur h-e an t-Urramach Dòmhnall Mac Artair, Bhatarnis an Fìleìn Sgitheanaich, an aon fhear a tha beò de na ministearan a bha suidhichte anns an Eaglais Shaoir an Leòdhas aig a' cheud Aonadh. Ann a bhì ag ràdh sin

rinn mi diochuimhne. Tha fear eile beò a bha suidhichte anns an Eaglais Bheurla an Steòrnabhagh (Eaglais Mhàrtainn), an t-Urramach Iain S. Dòmhnallach, D.D., a tha nis 'na mhinistear ann an Syracuse, ann an Staitean America. Bu mhaith leam gu 'n cuireadh sibh so ceart ann an àireamh air choreigin de 'n Mhiosachan, aon chuid 'n 'ur cainnt fhéin, air neo leis an litir so.

Le spéis is deagh-ghean,

RUAIRIDH MOIREASDAN.

Leanabh an Aigh

“Rugadh dhuinne duine-clòinne; thugadh dhuinne mac; agus bithidh an uachdaranachd air a ghualainn; agus goirear mar ainm dha, Iongantach. . . .”—ISAIAH ix. 6.

“Is aithne dhuibh gràs ar Tighearn Iosa Crìosd, ged bha e saobhir, gidheadh gu’n d’ rinneadh bochd e air bhuir son-se, chum gu’n bitheadh sibhse saobhir tre a bhochdainn-san.”—2 CORINT. viii. 9.

BLIADHNA an deidh bliadhna, aig àm na Nollaige, tha an saoghal a’ beachdachadh le iongnadh air “bochdainn do-rannsaichte Chrìosd.” “Esan a bha saobhir, rinneadh bochd e air ar son-ne”; cho bochd agus nach robh aige air uairean àite anns an leagadh e a cheann.

‘S e ‘n t-iongantas bu mhlorbhuilich’
Chaidh innseadh riamh do shluagh,
An Dia bha ann o shiorruidheachd
Bhi fàs ‘n a chlochan truaigh.

Chan urrainn duine air bith a ràdh le cinnt car son a rùnaich Dia gu’m bitheadh a Mhac ‘n a dhuine bochd ann an làithean fheòla; air a bhreith ann an teaghlach bochd, gun fhonn, gun fhearann, gun airgid; agus air a’ cheann mu dheireadh air a thiodhlaicadh ann an uaigh neach eile. Ach air do Dhia bochdainn shaogh-alta a rùnachadh agus a thaghadh d’a Mhac thèid againn air a thuigsinn an déidh làimhe gu robh sin ‘n a bhuanachd d’a rioghachd air thalamh.

Bochdainn Chrìosd

Tha bochdainn Chrìosd a’ teagasg gu bheil a h-uile leanabh a tha air a bhreith do’n t-saoghal so luachmhor an sealladh Dhe, co dhiu a tha ann mac Prionnsa a tha air a bhreith ann an lùchairt ghreadhnaich, no mac ceàrd a tha air a bhreith ann am fasgadh gàraidh.

Tha bochdainn Chrìosd ‘g a tharruing na’s dlùithe do mhór-shluagh an t-saoghail, agus a’ toirt dearbhachd dhaibh gur h-aithne dha an cor. Bha e sgìth agus acrach, agus mar sin tha daoine sgìth agus acrach air thalamh a’ creidsinn gu bheil co-fhaireachduin aige ann an nèamh ri anfhannachd a bhràithrean.

Tha bochdainn Chrìosd a’ dearbhadh nach ann ann an ni air bith eile a bha a chumbachd ach a mhàin ‘n a anam féin, anns an spiorad a bha an taobh-a-stigh dheth. Inbhe shaogh-alta, eòlas, saobhreas,—sin na nithean a bhitheas a’ togail aon duine os cionn dhaoine eile, ach cha b’ e gin de na nithean sin a choisinn uachdaranachd do Chrìosd. Agus a thuilleadh air sin, leis gu’n do rùnaich Dia nach bitheadh a Mhac gràdhach an eisiomail nan nithean sin, tha e a’ teagasg nach ‘eil luach air bith anns na nithean sin an coimeas ris an oighreachd a tha aig a h-uile neach mar mhac do Dhia.

Uabhar na beatha

An àite air bith anns am faicear e tha uabhar na beatha ‘na rud amaideach, ach an làthair iongnadh Bhetleheim tha e ‘na rud nàrach. Is ion do dhaoine a tha ‘g am meas féin na’s fearr na daoine eile, agus a’ deanamh tàire air daoine eile, nàire a bhi orra aig a h-uile àm, ach is ion dhaibh nàire a bhi orra aig àm na Nollaige gu sònruichte, oir tha an inntinn sin calg-dhireach an aghaidh na h-inntinn a bha ann an Crìosd, agus an aghaidh a’ ghutha a tha a’ tighinn o Bhetlehem! Cluinnear teachdair-eachd Bhetleheim ann an iomadh guth, ach cluinnear gu soilleir e ann an guth Phòil, “Na bitheadh bhuir cion air nithibh àrda, ach cuiribh sibh féin an comh-inbhe rìusan a tha ìosal. Na bithibh glic ‘n ur barail féin.”

Cha tàinig e riamh a steach air inntinn Chrìosd gu robh e a’ deanamh mùghaidh air bith do “bheatha” duine co dhiu a bha e bochd no beartach, ach a mhàin gu robh e na bu duiliche do dhaoine beartach dol a steach do rioghachd nèimh. Thubhairt e nach b’ ann anns na nithean sin a bha “beatha” an duine. Tha “beatha” an duine anns an dàimh anns a’ bheil e ri Dia; is mac no nighean do Dhia a h-uile leanabh a tha air a bhreith; an coimeas ris a’ bhoinn sin a tha ‘g an ceangal ri chéile chan ‘eil anns na nithean a tha a’ deanamh atharrachaidh eatorra, airgid, no inbhe, ach neo-ni. Cuiridh Betleheim smal eadhon air an òr.

Farmad is gamhlas

Ach ma tha e an aghaidh inntinn Chrìosd gu’m biodh daoine beartach tàireil air daoine bochda, tha e a cheart cho fada an aghaidh inntinn Chrìosd gu’m biodh daoine bochda farmadach no gamhlasach ri daoine beartach a chionn gu bheil barrachd de’n t-saoghal aca na tha aca féin. Tha iad le chéile a’ dicheumh-neachadh nach ‘eil claon-bhàigh aig Dia ri aon neach seach ri neach eile, no ri aon seòrsa dhaoine seach ri seòrsa eile; tha a ghràdh-san a’ cuartachadh nan uile; is tha soisgeul a mhic a’ tairginn na h-aon saorsa do Iudhaich agus do Chinnich, do dhaoine geala agus do dhaoine dubha.

Glé thric tha inntinn an t-saoghail agus dòighean an t-saoghail a’ freumhachadh anns

an eaglais, agus ann an creidmheach a tha ag aideachadh Chrìosd, air chor agus gu'n saoil iad "gur e an duine an t-aodach," agus gu'n toir iad urram do neach aig a bheil fàinne air a mheur, co dhiu a tha e a' fàin air urram no nach 'eil, ach tha an guth a tha a' teachd d' ar n-ionnsuidh o Bhetlehem ag iarraidh orra an taobh ghoirt sin a chur a mach as an cridheachan, agus an carrann so de shoisgeul Chrìosd a leughadh a rìs: "Air do Iosa leanabh beag a ghairm d'a ionnsuidh, chuir e 'n am meadhon e; agus thubhairt e riu, Gu fìrinneach tha mi ag ràdh ribh, Mur iompaichear sibh agus mur bi sibh mar leanaban, nach téid sibh a steach do rìoghachd nèimh. Ge b'e dh' islicheas e féin mar an leanaban so, is e sin féin as mò ann an rìoghachd nèimh."

Laigse a dhaonnachd

Ach bha Crìosd air a dheanamh bochd air ar son-ne ann an seagh as dòimhne na bochdainn shaoghalta. B' aithne do na h-abstoil gu maith gur e duine bochd a bha ann an Crìosd, agus gur ann ann an teaghlach bochd a rugadh e; b' aithne dhaibh nach robh airgid no òr aige, tigh-no fearann, agus nach d' fhàg e dad as a dhéidh ach a mhàin an t-aodach i bha uime. Ach cha b' ann air a' bhochdainn shaoghalta so a bha na h-abstoil a' smuaineachadh an uair a sgriobh iad mu staid isal Chrìosd, ach mu'n astar neo-chrìochnach a bha eadar glòir a dhiadhachd agus laigse a dhaonnachd.

Ann's a' Chathair

THUBHAIRT an t-Easbuig Teàrlach Gore uaireigin nach 'eil puing eile ann an teagasg a' Bhiobuill as duiliche a chreidsinn na "gur gràdh Dia." Cha bu duine Teàrlach Gore nach robh a' tomhas a bhriathran gu cùramach, agus ged tha am facal so car dorchach agus car iongantach air a' cheud shealladh, tha mi an dùil gu bheil e fìor.

Tha sinn air fàs cho cleachdte ri bhi a' cluinntinn gràdh Dhe air a shearmonachadh gun cheisd, gun teagamh, 's nach 'eil sinn a' smuaineachadh idir ciod a tha briathran an t-searmonaiche a' ciallachadh, gus an toir rudeigin oirnn stad air ar ceum agus na diadh-airean a cheasnachadh.

* * * * *

Air a' bho'n-uiridh, ann am baile beag ann an dùthaich nach ruig mi a leas ainmeachadh, bha càraid òg ghàolach a' fuireach ann an tigh beag air machair réidh. Bha iad bliadhna pòsda, is bha iad cho companta agus cho toilichte le chéile 's nach b' fhaide a' bhliadhna sin na seachduin. Bha iad le chéile diadhaidh; agus bàigheil, coibhneil, r' an coimhearsnaich. An uair a thòisich iad ri fughair a bhí aca ri leanabh bha

Bha na h-abstoil uile a' creidsinn gu'm b' e Crìosd Mac Siorruidh Dhe, a bha maille ris an Athair o thùs, leis an do chruthaich eadhadh na h-uile nithean air nèamh agus air thalamh; am Facal siorruidh a bha maille ri Dia, ach a thàinig do'n t-saoghal, agus a bha air a dheanamh 'na fheòil. Agus is e an isle agus an laigse dhaonna gus an do chrom e le a shaor thoil féin a bha 'n an inntinn an uair a bhiodh iad a' bruidhinn air "bochdainn Chrìosd." Le a dhiadhachd a bhí ag còmhnuidh am feòil rinn e prìosanach dheth féin ann an tigh talmhaidh a' chuirp, air chor agus ged bha e neo-chruthaichte agus co-ionnan ri Dia, gu'n robh nithean ann nach b' aithne dha, agus nithean nach b' urrainn dha a dheanamh, agus gu robh e anns na h-uile nithean air a dheanamh coltach ri bhràithrean.

Ciod an t-ainm eile ach *Iongantach* a ghoirear do'n leanabh bhochd so a rinn móran saobhair le a bhochdainn, no ciod an t-ainm eile a bheirear do'n ghniomh a rinn e 'nuair a dh' irioslaich e e-féin agus a ghabh e air féin nàdur ar daonnachd-ne, ach gràs; gràs Dhe; gràs-saoraidh Dhe?

Bha broclach aig na sionnachaidh
'G am foluchadh o theinn
Bha nid aig eunlaith 'n adhair fós
An geugaibh àrd nan crann;
Ach esan a rinn uile iad,
'S gach ni 's a chruinne-ché,
Bha e féin 'n a fhògarrach,
Gun chòmhnuidh aig' fo'n ghréin.

cupan an sòlais làn, is bha uidheamachadh gaolach air a dheanamh air son an leinibh, a tharruing na pàrantan ri chéile ann an dàimh a bu dlùithe agus a bu diomhaire na rinn eadhon an gaol d'a chéile, ged bu mhór an gaol sin.

Is ann air maduinn na Sàbaid a dh' fhàs an òg-bhean tinn. Cha robh fiamh no eagal air an dotair no air a' bhanaltrum an uair a ràinig iad, oir bha fhios aca gu robh i làidir, fallan, agus nach robh fàth eagal ann. Thubhairt iad ris an duine gu'm b' fheàrr dha dol do'n eaglais mar b' àbhaist dha; nach robh cùisean cabh-agach, agus gu'n robh e cho maith leò e bhí as an rathad co dhiu.

Sin a rinn e; chaidh e do'n eaglais, agus b' e an ceann teagasg a bha aig a' mhinistear, "*Tha fhios againn gu'n comh-oibrich na h-uile nithean chum maith, do'n dream aig a bheil gràdh do Dhia, eadhon dhaibh-san a ghairmeadh a réir a rèin.*"

Thàinig e 'n a inntinn gu robh comhfhurtachd mhór anns na briathran, agus gu robh e cho cinnteach as a ghràdh féin do Dhia, agus gràdh a mhnatha cuideachd, 's gu'm faodadh iad an gealladh so a thagar anns an t-suidheachadh anns an robh iad. Cha chual e móran de na

thubhairt am ministear, oir bha 'inntinn an àite eile, ach bha an ceann-teagaisg 'n a thaic dha.

Cha robh e air falbh o'n tigh ach mu dhà uair an uaireadair uile gu léir. Beagan an déidh dha an tigh fhàgail fhuair a bhean leanabh-mic, pàisde lurach, làidir; ach an uair a bha an dotair agus a' bhannaltrum air gach cùis a chur ceart, agus a' sìneadh an leinibh ri taobh a mhàthar, thàinig sgrios agus bàs air an tigh as an iarmailt le fuaim a b' eagalaiche na tàirneanach. Chaidh rud-cigin ceàrr anns an aefhuinn aig bàta-adhair a bha dol seachad, agus ged b' fharsuing an saoghal dhi, is ann air fìor mhullach an tìghe ud a thuit i le sgleog a chuir a cheann 'n a bhroinn, agus a chuir i fhéin 'n a criomagan, agus air theine.

Bha an dotair air a mharbhadh, agus am pàisde agus a mhàthair, agus an dithis ghillean a bha anns an t-soitheach-adhair, ach gu mìorbhuileach fhuair a' bhannaltrum a mach as an tigh beò.

Am fear a dh' fhàg a thigh agus a bhean cho sona anns a' mhaduinn, b' e sud an sealladh a bha a' feitheamh air 'nuair a thàinig e dhachaidh.

"A Thighearna na'm biodh tusa an so, chan fhaigheadh mo bhràthair bàs."

C'àite an robh aingeal an Tighearna a dh' fhosgail dorsan a' phrìosain do Pheadar anns an oidhche?

No c'àite an robh na h-ainglean d'a bheil Dia a' toirt àithne mu thimchioll a shluaigh, chum an gleidheadh 'n an sliogean uile?

* * * * *

Ach ged bu bhrònach an rud ud a thachair chan 'eil ann ach aon osna bheag de thorman bròin an domhain. An 1755 bha baile Lisbon air a sgrios le crith-thalmhainn ann am beagan mhìonaidean, is bha còrr agus trì fichead mìle air am marbhadh. Cha b' e mi-chùram dhaoine a b' aobhar do'n sgrios ud; cha robh anns a' chrith-thalmhainn ach an rud ris an abrar *gnìomh Dhe*. Ach tha am Bìobull ag ràdh gur gràdh Dia; gu bheil Dia ceart 'n a uile shlighean agus naomh 'n a uile ghnìomharan. A bheil dearbhadh air bith ri fhaicinn anns a' Chruthachadh gu bheil sin fìor?

Ma their thu gur e breitheanas o nèamh a bha ann, no na'n comharraicheadh Dia aingidheachd nach seasadh aon neach no aon bhaile 'n a làthair, car son a thuit breitheanas air Lisbon seach air Paris no air Lunnainn? Ma bha Dia toileach air Sodom a shaoradh na'm faighteadh deich no fichead ionracan ann, car son nach do shaor e Lisbon air sgàth nam ban naomh ris an abrar, *Peathraichean na Tròcair*, agus air sgàth na cloinne? Ach mar nach bu leòr an sgrios a rinn a' chrith-thalmhainn, an déidh na crith-thalmhainn thàinig tuil, a bhàth a' chuid sin de'n chloinn agus de *Pheathraichean na Tròcair* nach robh cheana air am marbhadh.

An e so Sàtan?

Am measg treubh shònraichte de chinnich na h-Africa tha e air a ràdh gu bheil an t-Urra Mór a chruthaich an saoghal 'n a Spiorad Maith, a tha a' rinnachadh maith do dhaoine air thalamh, ach gu bheil burraidh no amhair de leth-bhràthair aige a bhios a' cur a chorraig ann an gnothuichean gun sgur, agus a' milleadh cuid a dh' obair am Urra Mhóir. Sin an dòigh anns a bheil iad a' cur soluis dhaibh féin air tubaistean is nithean deuchainneach nach 'eil furasd a thuigsinn, ma tha Dia an dà chuid uile-chumhachdach agus iomlan 'n a mhaithreas.

Ciod an dàimh a tha eadar Dia agus ar Màthair-thalmhainn? Le ar màthair-thalmhainn tha mi a' ciallachadh, *An Cruthachadh*; a' chom agus am broilleach as an tàinig sinn, no *Nàdur*, mar is trice a their daoine, ged nach toigh leam am facal sin an Gàidhlig; is fheàrr leam ar Màthair-thalmhainn a ràdh ris an rud ris an abrar 's a Bheurla, *Nature*. Ciod an dàimh a tha eadar ar Màthair-thalmhainn agus Dia? An e guth an Tighearna a tha sinn a' chluinntinn ann an gnìomharan, no ann an saothair ar Màthair-thalmhainn, no am faodar na guthan ris a bheil ise a' labhairt ruinn a ghabhail mar fhoillseachadh air nàdur agus rùintean Dhe?

Cridhe cruaidh

Ged nach toigh le mac gaolach dad ceàrr a ràdh m'a mhàthair tha eagal orm nach gabh e ceiltinn gu bheil cridhe ar Màthair-thalmhainn cho cruaidh ri marabal agus cho fuar ris a' bhàs, gun truacantas, gun tròcair. Cò riamh a chunnaic a' mhuir a' sìleadh dheur a chionn gu robh daoine 'g am bàthadh? Is coma leis a' mhuir ciod a dh' éireas do chloinn-daoine.

Chan e mhàin gu bheil ar màthair-thalmhainn gun truacantas, ach air uairean tha a choslas a bhi gun chiall; mar gu'n rachadh i air-mhìre-chuthaich millidh is sgriosaidh i ann an uair a dh' ùine obair air an do shaothraich i fad aois-duine. Sracaidh an dealanach ann an tarruing na h-analach a' chraobh mhaiseach a bha ceud bliadhna a' fàs. Na blàthan agus na measan ris an do ghabh i uiread saothair agus cùraim anns an t-samhradh, seargaidh i iad, agus ni i iad gun fheum, le aon oidhche reodhaidh.

Tha ar màthair-thalmhainn làidir agus seòlta, agus maiseach eadhon 'na feirg, ach cò is urrainn a ràdh gu bheil i truacanta no gaolach? Ged tha a clann a' marbhadh agus ag itheadh a chéile gun sgur, tha ise coma, is chan 'eil i a' gabhail suim. An uair a sgeitheas a' bheinntheinnteach, agus a thachdas i le luathre-theine leth-cheud mìle duine, no bhios muillean mhnathan agus phàisdean air am bàthadh leis an abhainn mhóir an China, cha chuir sin am

bròn as lugha air ar màthair-thalmhainn, is cha tarruing e aon osna bho a cridhe cruaidh.

Cogadh uamhasach

Is ise màthair nan uile bheò, ach chan e mhàin gu bheil i coma ged dh'itheadh a clann a chéile ach is e i fhéin a dh'ionnsaich dhaibh sin a dheanamh; is thug i dhaibh armachd agus innleachdan leis a bheil cogadh uamhasach a' dol air aghaidh gun sgar air uachdar na talmhainn, cogadh anns am feum mac an duine pàirt a ghabhail chum a bheatha fhéin a dhion. Tha deich muillean de sheòrsachan mheanbh-bhiastagan (snàigeach no iteagach) anns a' chruthachadh, ach tha a nàmhaid féin aig gach seòrsa dhiubh sin, aon chreutair ag itheadh a' chreutair eile, gun nàire, gun iochd. Cha do chuir ar màthair-thalmhainn *Pacific* ann an aoraibh gin d'a cloinn riamh. C'àite air bith an d'fhuair mac an duine an teagasg sin chan ann o mhàthair-thalmhainn, oir tha e calg-dhìreach an aghaidh an dùthchais a fhuair e bhuaipè-se. Is e an dùthchas a tha ise a' toirt dhaibh, earbsa a chur 'n an luathas agus 'n an neart féin, agus am bràthair as lugha agus as laige itheadh, m' an ith esan iadsan.

Ma tha Dia iomlan 'n a ghràdh agus 'n a mhaitheas car son a rinn e an saoghal air a leithid de dhòigh 's nach e a mhàin gu bheil an àmhghar agus am pian so, agus am marbhadh so, a' dol air aghaidh ann, ach nach 'eil dòchas air bith againn gu'n sguir e gu bràth? Ach ged tha daoine a' cur na ceiste sin air Dia bho thoiseach an t-saoghail cha tug Dia làn-fhreagairt dhi riamh. Eadhon amns an fhoill-

seachadh air a rùintean a thug e dhuinn ann an Iosa Crìosd cha tug e dhuinn ach leth-fhreagairt; barantas làidir a dh'fhòghnas do *chreideamh*, ach nach 'eil a' cur teagamh as an rathad uile gu léir.

An aon dearbhadh

Cho fad 's is léir dhòmhsa, no tha mo thuigse a' dol, chan 'eil dearbhadh air bith ri fhaicinn ann am beatha nàdurra a' chruthachaidh gur e Neach gràdhach a rinn e, no gu bheil tuac-antas agus iochd agus moraltachd na's fheàrr na luathas agus neart agus seoltachd, ann an sùilean Urra Mór na Cruinne. Chan fhaighear an dearbhadh sin ann an àite air bith eile ach anns a' Bhiobull; anns an fhoillseachadh a rinn Dia air féin do na naoimh troimh na limtean, agus gu sònraichte anns an fhoillseachadh a rinn e air féin ann an Iosa Crìosd a mhac, a leag sìos a bheatha fhéin air ar son-ne. "*Tha Dia a' moladh a ghràidh féin duinne do bhrìgh an uair a bha sinn fathast 'n ar peacaich, gu'n do bhàsaich Crìosd air ar son.*" Sin agad an aon dearbhadh as urrainn dhuit fhaotainn ann an àite air bith, *gur gràdh Dia*, ach tha an dearbhachd so air a thoirt do *chreideamh* a mhàin. Ma tha an dearbhachd so 'n ad chridhe tre *chreideamh* agus tre *Fhacal Dhe*, theagamh gu'n cluinn thu iomadh guth, mór agus beag, anns a' Chruthachadh a' toirt dhuit fianuis air gràdh Dhe, agus mar sin a' neartachadh do chreidimh, ach mur bheil an creideamh so 'n ad chridhe cheana, chan 'eil dad ri fhaicinn ann am beatha dhiomhair no fhollaisich a' Chruthachaidh a dhùisgeas ann e.

Am Bràghaid Alban Ainmeil

LE SEUMAS MAC GILLE MHCHEIL WATSON, M.A., ARD FHEAR-TEAGAIS NA GAIDHLIG,
AN OILTHIGH DHUN-EIDEANN

IS e so ainm an leabhair eireachdail, luach-mhoir a sgrìobh an t-Urramach Uilleam Mac Gille Iosa, B.D., Ministear a' Cheannmhoir, air eachdraidh na ceàrna sin de shiorramachd Pheairt anns a bheil e air earrann mhór de a bheatha a chur seachad a' saothrachadh ann an aobhar an t-Soisgeil air bruachaibh Locha Tatha. Tha e air a bhith a' sgrùdadh agus a' rannsachadh gach leabhair agus gach làmh-sgrìbhinn thall agus a bhos ré còrr agus fichead bliadhna, agus anns an leabhar so tha dioghlum na h-obrach sin air a chur cruinn ann an leabhar anns a bheil còrr agus ceithir cheud taobh-duilleig.

Tha mórán de eachdraidhean againn an Albainn air an sgrìobhadh mu thimchioll shiorramachdan agus sgìreachdan, agus tha e 'na aobhar thoileachais do'n fheadhainn sin aig a bheil ùidh ann an seann eachdraidh an dùthcha

fhéin gu bheil an leabhar so mu cheàrn cho ainmeil agus cho brèagh de'n dùthaich ri Bràghaid Alban air a chur ris an àireamh; gu h-àraidh 'nuair a tha e air a sgrìobhadh le sgoilear a tha cho mion-eòlach air an dùthaich agus air a' chànan a bha air a labhairt innte. Amns an àm a chaidh seachad chaidh cus de leabhraichean mu eachdraidh na h-Albann a sgrìobhadh le daoine a bha tur aineolach air cànan agus litreachas na dùthcha; agus mar sin cha robh tuigse no breithneachadh aca air cor agus faireachdainnean an t-sluaigh, agus cha b'aithe dhaibh eachdraidh a thoirt á ainmean nan àitean. Ach tha a h-uile nì de so riatanach mun urrainn do neach eachdraidh dùthcha sam bith a sgrìobhadh.

Is e Bràghaid Alban ainm na dùthcha a tha mun cuairt cuid de Loch Tatha agus àitean a tha aig ceann an iar an locha, mar a tha Gleann

Lòcha, Gleann Dochart, agus Srathaibh Fhaolain. Tha mu dhà fhichead mìle air fad ann bho Rinn Lìomhunn gu Càrn Droma. Is e eachdraidh an fhearainn sin a tha an t-ùghdar ag innse a nuas bho na linntean dorcha anns an do thogadh na Cearcaill Chlach agus an latha an diugh. Tha mòran fiosrachaidh ri fhaotainn ann air an Eaglais Cheiltich agus air naoimh na h-Eaglaise sin, mar a tha Faolan agus Adhambnan, a bha a' craobh-sgaileadh an t-Soisgeil mu chuairt Locha Tatha, agus a dh'fhàg an ainmean ann agus an latha an diugh. Tha cunntas air a thoirt dhuinn air mar a ghlac na h-Albannaich ceannas anns an dùthaich, a' sior shàthadh a steach bho Earra Ghàidheal, car coltach ris mar a rinn na Caimbeulaich sia ceud bliadhna 'na dhéidh sin.

Ach ma dh'fhaodas neach iomradh àraidh a thoirt air earrann sam bith de'n leabhar seach a chéile faodar a ràdh gur h-e na caibidilean mu na teaghlaichean agus mu na fineachan a bha a' còmhnaidh am Bràghaid Alban as motha a ghlacas aire an fhìr-eachdraidh. Ann a bhith a' sgrìobhadh eachdraidh nan teaghlaichean sin sgrùd an t-ùghdar mòran de phàipearan agus de làmh-sgrìbhinnean de nach d'rinneadh feum gu ruige so le luchd-eachdraidh. Mar thoradh air so tha cunntas nas fheàrr aige air Clann an Aba na tha ri fhaotainn an leabhar sam bith eile. O'n a' chòigeamh linn deug is e eachdraidh Bhràghaid Alban eachdraidh nan Caimbeulach, ach is dòcha nach 'eil fhios aig a h-uile neach nach robh ploc talmhainn aig na Caimbeulaich am Bràghaid Alban roimh an chòigeamh linn deug, ged a bha ceithir cheud mìle acair aig an treas Marcus goirid mun do chaochail e. Ach bha na Caimbeulaich riamh math air cur ris an fhearann agus faodar a bhith cinnteach nach ann gun ainneart, gun cheilg, gun mhurt agus gun mharbhadh, a rinn iad sin. Chreach iad Clann Ghriogoir agus Clann an Aba agus iomadh Clann eile gun chasg a chur air an cìoeras fearainn. Do na treubhan sin b'e sliochd nan cuilean gun bhàidh an da-rìribh a bha ann an Tighearnan Ghlinn Urchaidh, daoine òrba cruaidh-chridheach mar Cailean Liath agus Donnchadh Dubh a' Churraic. Cha robh suim sam bith aca sin do chleamhnas no do dhaltachas no do bhuidhean cliùiteach eile a bha a' comharrachadh an fhìor Ghàidheil. Chaidh na Griogoirich a ruagadh as na glinn

a bha dùthchasach dhaibh agus cha do nochd na Caimbeulaich meachainn eadhon do chliamhainn Tighearna Ghlinn Lìomhunn, "Griogal Cridhe," ceann-feadhna Chloinn Ghriogoir. Bha murtairean 'gam pàigheadh gu Clann Ghriogoir a sgathadh as an dùthaich agus 'nam measg-san a thuit bha dithis mhac Sheumais Mhic Ghriogoir, Deadhan Lios Mhóir, a bha 'nan còmhnaidh am Fartairchill. Nuair a leughas neach an eachdraidh a tha so, cha chuir e iongnadh air gun do sguab an dara Marcus mòran theaghlaichean bhàrr an fhearainn anns an d'fhuair an athraichean am beòshlainte. agus chan urrainn sinn uiread urrainn a thoirt do'n duine a cheadaich a leithid de obair agus a bu mhiann leis an ùghdar.

Tha mòran de nithean annasach eile anns an leabhar so air nach urrainnear iomradh a thoirt aig an àm. Gheibhear eachdraidh na h-Eaglaise bho leabhraichean na Cléire. Chithear nach d'atharraich nàdur an duine gu mór. Bha daoine a' briseadh na Sàbaid anns na làithean a dh'fhalbh, a' tionail chnothan anns a' choille agus eadhon a' bleith aig a' mhuilinn agus ag obair anns an achadh. Gheibhear litir aighearach ann bho Alasdair Mac Dhonnchaidh, Tighearna Shrùthain, a' dèanamh casaid ri Ministear a' Cheannmhoir a chionn nach robh a luchd-cinnidh a' Sròn Fèarnain a' faighinn an àireamh shuidheachan bu chòir dhaibh anns an eaglais. Tha e air son an còraichean fhaicinn aig a chuid dhaoine, tha e ag ràdh, ged nach 'eil e a' tuigsinn cìod e a tha 'gan cur do'n eaglais do'm buin am Ministear. Chan 'eil e air innse an d'fhuair Clann Donnchaidh na suidheachain. Shuidhich an Scaian gun cuireadh iad a' chùis fa chomhair Iarla Bhràghaid Alban, ach tha eagal oirnn nach fhaigh-eadh Clann Donnchaidh cead suidhe nan tigeadh air Caimbeulaich seasamh air tàilleabh sin.

Tha caibidilean anns an leabhar air sgoilean, air beul-aithris, air ainmean dhaoine agus ainmean àitean, agus air iomadh nì eile as urrainn am fear-leughaidh a rannsachadh dha fhéin. Tha an leabhar air a dheagh dheasachadh, agus air a chlà-bhualadh gu snasail; agus tha e air a sgeadachadh le sàr dhealbhan de àitean cho bòidheach agus a gheibhear an Albainn. Gu dearbh is geal as fhìach e a leughadh.

An t-Urramach Raonull Kerr, B.D., nach maireann

LE IAIN MAC DHUGHAILL, AM BARRAIDH

BHA luchd-éisdeachd Gàidhlig aig an duine so bho thoiseach gu deireadh a mhìnistrealachd, agus is iomadh iad air feadh na Gàidhealtachd agus nan Eileanan a bha duilich nuair a thàinig 'obair gu ceann, is aig a bheil

mór cho-fhaireachadh ris a' bhantraich agus ris an teaghlach a dh'fhàg e.

Rugadh e an Arainn an 1868, agus mar a rinn iomadh eileanach òg eile, an uair a bha e deas air son cosnadh rinn e rathad dha fhéin. Chaidh

e a dh' ionnsachadh a bhi 'na sgiobair-mara, ach mu 'n do chrìochnaich e fhòghlum air son na h-obrach sin bha e aig a leabhraichean aon latha nuair a labhair guth diomhair ris a thubhairt, — " cuir uat iad : cha bhi feum gu bràth agad orra." Sin mar a rinn e air obair na ministrealachd. Chaidh fhòghlumadh an Oil-thigh Ghlaschu agus an Collaist na h-Eaglaise Saoire 's a' bhaile sin ; agus lean e air fòghlum gus an do choisinn e B.D. bho Oil-thigh Lunnainn beagan bhliadhnachan an dèidh sin.

Ann an 1901 chaidh a shuidheachadh le Cléir Uidhist ann am Beinn-na-faodhla. Shaothraich e 's an dùthaich sin an dèidh an diadhair urram-

aich, Iain Mac Phàil. Lean soirbheachadh agus toileachadh e 'na shaothair agus 'na theaghlach, agus is ann tre stiùireadh agus le cuideachadh na mna-uasail a tha nis 'na bantraich a chaidh an Talla feumail a tha mach á ceann eaglais Bheinn-na-faodhla a thogail. Dh' fhàg e an dùthaich sin an 1910 gu bhi 'na mhinistir anns a' Mhanachainn, an siorramachd Rois, far an do rinn e obair mhaith fad fichead bliadhna. Bha e uasal 'na nàdur, taitneach a bhi 'na chuideachd, agus 'na theachdaire dileas an Tìomnaidh Nuaidh chum buannachd do mhóran. 'Se cuimhne agus iomradh maith a bhitheas air anns gach àite an do shaothraich e.

Aig an Uinneig

Iain R. Bannerman nach maireann

THA e 'n a chall an iomadh dòigh gu 'n tàinig a' chrìoch air mo sheana charaid, Iain Bannerman ; 'n a chall do na càirdean (agus is lionmhor iad) a bhios 'ga ionndrainn ; 'n a chall do eaglais Chalum-cille, an Glaschu, far an robh e 'n a fhoirbheach maith ; 'n a chall do Chéilidh nan Gàidheal, air an robh e 'n a fhear de na Cinn o thoiseach ; agus gu sònraichte do 'n Chomunn Ghàidhealach, d' an do rinn e seirbhis mhór fad iomadh bliadhna.

Ged nach robh sinn a' tachairt air a chéile ro thrì o chionn bhliadhnachan b' aithne dhomh Iain Bannerman gu maith, agus b' e an seòrsa eòlais a bha againn air a chéile, gu'm faodamaid tòiseachadh a dh' aon ruith air bruidhinn far an do stad sinn an uair mu dheireadh a choinnich sinn, gun ùine a chosd ag ùrachadh ar n-eòlais air a chéile.

Bho chionn còrr agus deich bliadhna fichead chuir Iain Bannerman agus mise seachduin shona seachad còmhla anns a' Chrìonan, a' luingearachd air an loch ann an geòla bhig, agus a' sealgaireachd ; agus air uairean a' dol a null gu Diùra. Anns na làithean ud cha robh e cho maith air Gàidhlig 's a bha e mu dheireadh, ach b' e an aon duine a bha ann o òige gu aois ; duine laghach, tùrail ; gun sglèapaireachd no meud-mhór ; gaolach air argumaid, agus réidh ciallach ann an argumaid ; fiosrach, agus gear, agus beò 'n a inntinn, gun bhi 'n a sgoilear ; duine modhail, stuama, a bha a' toirt an aire air a ghnòthuch fhéin, agus nach gabhadh iolla ri daoine eile, agus nach abradh dad ceàrr umpa.

Anns na bliadhnachan mu dheireadh, an dèidh dha a dhreuchd a leigeil dheth, bha làmh aige ann an iomadh gnòthuch a bhuineadh do thìr agus do chainnt nan Gàidheal, agus bha a leithid a dh' earbsa aig daoine eile 'n a chomhairle agus 'n a ghliocas, 's gu robh àite aige daonnan am measg na feadhnach a b' fhaide a stigh anns na cùisean sin. Bha e maith air

Gàidhlig, agus maith air ceòl ; agus ged nach 'eil eòlas air bith agamsa air eachdraidh dhìomhair a' Chomuinn Ghàidhealaich, tha amharus agam nach robh duine eile anns a' Chomunn sin o chionn fichead bliadhna a rinn uiread oibre, no a thug uiread cuideachaidh do 'n Rùn-chléireach, Niall Mac Gille Sheathanaich, ri Iain Bannerman, ach a mhàin, Calum Mac Leòid. Bu chòir do mhuintir na Gàidhealtachd a bhi taingeil gu robh an Comunn Gàidhealach, a tha nis cho follaiseach am fianuis na rioghachd uile, ann an tommas mór air a stiùradh le dà dhuine cho glic agus cho ciallach ri Calum Mac Leòid agus Iain Bannerman. Chan abrainn gu robh aon de 'n dithis lannireach 'n an inntinn os cionn chàich, ach bha iad seaghail agus glic, an comhairle, am facal, agus an gluimh. Agus a thuilleadh air sin bha iad furasda a bhi suas ri ; cha do mhill na caithrichean-àrda anns an do shuidh iad an irioslachd nàdurra a rugadh leò, is bha iad cho falamh de fhéin-ghlòir agus de fhaoin-uail ri dà Ghàidheal a b' aithne dhomh riamh.

Ged nach bitheamaid a' tachairt air a chéile ach annamh bithidh mi 'g a ionndrainn gu mór oir bha barrachd is meas agam air, is cha bu toigh leam riamh a bhi faicinn anns na paip-earan-naidheachd gu'm b' athair e do Iain Og, mar gu'm b' e am mac a bu chliùtiche na 'n t-athair. Ach is maith a dh' éireas do Iain Og anns an t-saoghal so ma gheibh e gu bràth cliù as àirde na gu'm bu mhac athar e.

Calum Mac Leòid

Bha e 'n am inntinn a dheanamh roimh so, ach dh'èuchmhnich mi, mo bheannachd féin agus beannachd ar luchd-leughaidh a thairgsinn do Chalum Mac Leòid, air dha a bhi air a dheanamh 'n a bhuirdeasach saor am baile Stèornabhagh. Chan 'eil mi cinnteach ciod a tha sin a' ciallachadh, co dhiubh a gheibh e air tìr gun sgillinnean a phàidheadh air a' cheithe, no dh' fhaodas e a dhinnear a ghabhail còmhla ris

a' Phrobhaist uair sam bith a thoilicheas e, ach ciod air bith na còraichean no na sochairean a bhuineas dha, thugadh dha saorsa a' bhaile a chionn gu'm bu mhaith le seanairean agus le muinntir a' bhaile an t-urram a b' àirde a b' urrainn dhaibh a thoirt seachad a thoirt dha.

Tha e 'n a fhoirbheach ann an té de na heaglaiscan Gàidhlig a tha an Glaschu, agus am measg gach rud maith agus rud glie eile a rinn e riamh, thòisich e, is lean e fad iomadh bliadhna, air dol do Chéilidh nan Gaidheal, an Glaschu, air oidheche Shathurna. Chan 'eil teagamh nach robh fhios aige gu maith gu 'n saoiladh cuid d'a luchd-dùthcha nach robh e freagarrach do fhoirbheach a bhi air cheann nithean dìomhain agus saoghalta (mar theireadh iad), ach leig Calum Mac Leòid le comhairle a chridhe féin seasamb, is lean e air dol do'n Chéilidh, a chionn gu robh e na b' fhèarr do Ghàidheil òga anns a' bhaile-mhór a chéile a choinneachadh aig a' chéilidh na air na sràidean, no ann an àite eile. Chan ann le teicheadh air falbh o'n t-saoghal a gheibhear buaidh air an t-saoghal, ach le companas agus còmhdailean an t-saoghail a dheanamh glan agus neochiontach. Bha e 'na bhuannachd mhór duine cho glie agus cho faiceallach ri Calum Mac Leòid a bhi air cheann nan coinneamhan Sathurna ud; a' fosgladh na coinnimh le ùrnuigh, agus a' toirt an aire gu'm biodh gach ni air a dheanamh gu riaghailteach agus gu modhail, gun fhacal ceàrr no salach. Ma tha e ceàrr do neach a tha ag aideachadh diadhaidh-

eachd éisdeachd ri òran, no òran a sheimh, éisdeachd ri dibhearsoin shaoghalta, no dibhearsain shaoghalta a labhairt, tha na gàrraidhean-crìche air an atharrachadh seach mar a thog Crìosd iad. Ged nach ann de 'n t-seòrsa a bhios a' strì, no a' glaodhach, no a' togail suas an gutha mar ghall-truimp a tha Calum Mac Leòid, 'n a dhòigh réidh, chiallach féin, rinn e barrachd na rinn foirbheach eile as aithne dhonh gu bhi a' briseadh sìos seana bhallachan a thogadh gun aobhar eadar an eaglais agus an saoghal. Agus ged nach deanadh e riamh ach sin fhéin, bu mhaith an obair e; is maith gu'n nochdadh foirbheach do dhaoine òga nach 'eil cron no peacadh ann an òran, no ceòl, no caidreamh is abhacas laghach, ma tha iad fhéin agus an companaich glan agus uasal. Chan e na nithean sin a thruaillean an cridhe, ach droch smuaintean agus uabhar spioradail, a dh' fhaodas a bhi ann an cridheachan dhaoine nach rachadh gu Mòd no gu coinneamh-chiùil air son na chunnaic iad riamh.

Tha Calum Mac Leòid 'n a charaid maith do 'n Ghàidhlig; 'n a charaid maith do mhuinntir Leòdhais; ach na's fhèarr na sin air fad, tha e 'n a fhoirbheach glie agus tuigseach a rinn Slighe na beatha na bu réidhe do iomadh duine òg as a' Ghàidhealtachd le bhi a' nochdadh dhaibh 'n a bheatha fhéin gu'm faod Crìosduidh an saoghal uisneachadh gun bhi air a shalachadh leis. Sin an t-aobhar gu bheil mi 'ga ainmeachadh le urram air an duilleig so.

Ierusalem

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUIIN, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

*“Bha aoibhneas orm trath thubhairt iad
Gu tigh Dhe théid sinn suas;
A' d' dhorsaibh, O Ierusalem,
Ar cosa seasaidh fòs.”*

SALM. CXXII.

BHA aoibhneas ormsa cuideachd a' dol suas Bas an Eiphit do Iudea. Chan fhaod gu'n do dhlùthaich duine riamh air son na ceud uaire ri baile Ierusalem, duine d'am b' aithne dad idir m'a dhéighinn, gun a spiorad a bhi air a bhros-nuchadh mar le seòrsa de fhiabhirus. Ged nach biodh aobhar eile dha sin ach gu'n do sheas Ierusalem o làithibh Dhaibhidh gus a nis, bu leòir e; oir chaidh tonnan eachdraidh an t-saoghail thairis air, agus dh' fhuing e gach call, naumas, agus sgrìos, is urrainn tachairt aig làmhaidh dhaoine. Cha mhór gu robh rioghachd chumbachdachs anns an t-seann t-saoghal nach do ghabh gnothuch ris, 'g a bhagradh no 'g a léireadh air dhòigh éigin,—Assiria, Babilon, Persia, an Eiphit, a' Ghréig, agus an Ròimh; agus 'n an déidh-san, Arabia agus an Tuirc.

Annas a' cheud linn Chriosduidh anns a' bhliadhna 70, mar a tha fhios aig na h-uile, chuir na Ròmanaich 'na sbruileach buileach e. Loisg iad teampull maiseach Heroid a dh' ionnsuidh an làir; agus dh' fhuadaich iad na chaidh as de 'n t-sluagh o ghort is o'n chlaidheamh, gu tìribh céin.

Am baile ùr

Ach 'n a dhéidh sin, cò a thòisich ach na Ròmanaich féin air baile ùr a thogail air an t-seann làraich. Tha e soilleir nach d' atharrachadh iad ann an tomhas mòr suidheachadh a' bhaile, ged a rinn iad na b' fhàrsuinge e, agus ged a thàinig iomadh caochladh air, agus ged a dh' fhuing e iomadh teanntachd is séis-eachd ann an cùrsa nan ginealach, cha d'

fhálamhaicheadh e tuilleadh; agus ged a leagadh is a thogadh na ballachan móra a tha 'ga chrìoslachadh iomadh uair uaith sud, tha e an diugh gu dìonach, daingean, mar a bha e o chian; agus tha barrachd Iudhach an còmh-nuidh ann na tha de chinneach eile, ged a tha Arabianaich, Sirianaich, agus Turcaich, glé lion-mhor ann. Mar sin, tha Ierusalem 'n a mhìorbhuil ann am freasdal Dhe, mar bhàirnich ghlais a' greumachadh air gualann an t-sléibhe, air dùlain a thoirt do gach sruth is séidcadh a dh' fhuiling e o latha Dhaibhidh gus an diugh. Ma dh' fhaodta nach 'eil càr 'n a eachdraidh as neònaiche na gur ann aig Breatunn a tha uachdranachd na dùthcha gu léir; agus gur e Gàidheal is àrd-riaghladair ann an Ierusalem.

Feadh nan ginealach

Ach ma tha naidheachd a' bhaile so iongantach is gluasadach mar naidheachd, tha aobhar as cudthromaiche 'ga deanamh sònruichte anns an t-saoghal, 'se sin, na tha ceangailte ri Ierusalem de dh' aobhar Dhè ann am beatha a' chinne-daonna. O'n latha air an do choisrigeadh teampull Sholaimh 'n a mheadhon gus a nis, tha e a' seasamh seach uile bhailtean an t-saoghail, air son taobh spioradail beatha mhic an duine; air son èòlais is aoraidh an aoin Dé bheò is fhìor; agus air son ùghdarras an Rìgh shìorruidh thairis air na h-uile. Fadhon mu'n do thogadh teampull ann, bha Melchisdec 'n a rìgh ann, agus tha e soilleir gu robh freumh na diadhachd 'n a bheatha; agus an diugh, is ann air rùn-diombhair na diadhachd a dh' fhoillsich-eadh anns an fhèoil a tha e suidhichte na's cìntiche na air a' chreig air am bheil a stéidh. Feadh nan ginealach fad na h-aimsir mhór sin, tha ainm a' bhaile ud a' éur nan uile an cuimhne air na nìthean a bhuineas do rìoghachd Dhé, d' an sith féin, is d' am beatha shìorruidh. B'e sud baile nam fàidhean, a thog fianuis o linn gu linn air gairm Dhé do dhaoine, is air lagh na fireantachd; far mar an ceudna an d' fhuiling iad tàir is fuath, agus cuid dhuibh am bàs, air son an dilseachd; gus mu dheireadh an do sheulaich neach a bu mhotha na iadsan 'fbianuis le 'fhuil anns a' chùis cheudna. Is e an cliù so a bhuineas do Ierusalem a tha a' tarrauing dhaoine as gach ceàrn de 'n t-saoghal 'g a thadhall.

Cridheachan cruaidh

Ma bha ni-eigin dheth so uile a' gleusadh mo spioraid air an t-slighe, feumaidh mi aideachadh, ciamar sam bith a thachair do dhaoine eile, gu'n d' thàinig atharrachadh nach bu bheag air m' fhaireachduinnean, an uair a chunnaic mi gu h-obann faobhar a' bhalla ghlais anns an astar, agus mullaich chruinn a chuid eaglaisean. Tha na h-uiread de thogalaichean

móra, tha eadhon sràidean, taobh a muigh an t-seann bhaile; ach is ann air an t-seann bhaile a tha sìil nan uile. Is e seòrsa de fhiamh is de sgàthachd a thàinig thairis orm, a' faicinn 'aghaidh cho cruaidh, teann, lachdunn, is oir a' bhalla cho geur a' gearradh na speur, air bràighe an t-sléibhe rùisgte, riabhaich. Air leam gu'n robh dùlain is danarrachd, bréine is searbhadas ann an cumadh is ann an snuadh odhar a' ghàraidh ud. Ged a chuimhnich mi air laoidhean aoibhneach an luchd-turuis a' dìreadh gu Sion a choimhead làithean féill, cha togadh mo chridhe; oir bha cuimhneachan eile a' strì rium, is a' fuarachadh m' aignidhean, eadhon searbhadas a bhaile ud ris an t-Slànuighear bheannaichte, agus an gnìomh aognuidh leis an do bhuin e Ris-san mu dheireadh. Ged a bha guth a' cagarsaich rium gu'm bu chòir dhomh a bhì sona, a' tighinn dlùth do 'n dearbh àite anns an d' fhoillsicheadh gràs an Fhìr-shaoraidh gu sònruichte, agus gràdh Dhè do pheacaich, agus comh-chomunn an Spioraid ann an cumhachd latha na Cuingis, cha robh e 'n am chomas éisdeachd ris; oir bha taobh eile na cùise air mo bhualadh,—an spiorad eudmhor, breun, naimhdeil a choinnich ri Crìosd an sud; uambas agus cionta nan iarrtasan agus nam faireachduinnean nach gabhadh riarachadh ach le pian is peanas a' bhàis a leagadh air Mac gràs-mhor Dhé; dorchadas agus cumhachd na h-aingidheachd a bhuineas dhuinn uile, agus a lot an Tighearna gu bàs: laigh so uile orm, agus thosdaich e mo chòmhradh.

Làrach an teampull

Ach a dh' aindeoin sin uile, thug e sàsachadh do iarrtas a tha ann an cridhe gach Crìosduidh a bhì ag amharc air na dearbh àitean anns an d'imich, an do theagaisg, agus an d'fhuiling Crìosd. Chaidh sinn an toiseach a shealltuinn làrach an Teampull,—còmharnard farsuing, lom, còmhdaichte le cabhsair. Air aon taobh dheth, tha eaglais mhór, bhriagha, Mhahometanach, togta mu'n chreig air an robh altair an teampull. Chithear mullach cruinn na h-eaglaise so air astar mór; agus 'na broinn, tha maise oirre a tha ainmeil feadh an t-saoghail. An déidh Mhecca, is e so an t-ionad as naoimhe anns an t-saoghal leis na Mahometanaich. Air an taobh eile, tha eaglais eile a bhuineas dhaibhsan cuideachd. Tha an còrr de 'n làraich falamb, agus cho réidh ri bòrd. Cha robh e dnìilich do'n inntinn dol air ais troimh na linn-tean, agus a bhì a' faicinn Chrìosd maille r'a dheisciobuil anns a' chùirt ud, a' sràidmeachd, no a' searmonachadh ri aghaidh cruinneachaidh móir sluaigh, no a' sgiùrsadh roimhe an luchd-trogain a bha a' nù-naomhachadh tigh-aoraidh Dhè.

(Ri leantuinn)

A' Bhliadhna Ur

“*Air a' cheud là de 'n t-seachduin.*—MATA xxviii. 1.

THEAGAMH gu'm b' fheàrr le cuid de dhaoine a' bhliadhn'-ur a bhi tuiteam air là eile de 'n t-seachduin seach air là an Tighearna, dìreach mar a bhios clann ghòrach 'g an gearan féin ma's ann aig àm comanachaidh a tha iad a' faotainn làithean-saora, no a tha co-ainm an là-breith a' tuiteam. Ach ciod an t-àite eile as freagarraiche do dhaoine tùrail a bhi ann air maduinn na bliadhn'-ùire na ann an tigh an Tighearna, far an do gheall Dia coinneachadh ri shluagh. “*Agus coinnichidh mise thu an sin, agus labhraidh mi riut o uachdar na cathair-thròcair.*” “*Tha sibh uile 'n 'ur seasamh an diugh an làthair Iehobhah bhur Dia, bhur sean-àirean, agus bhur luchd-dreuchd, bhur clann agus bhur mnathan.*”

An àite e bhi 'na aobhar-gearain no 'na uallach tha e 'n a aobhar-taingéalachd cothrom a bhi againn ar bòidean iocadh do Dhia agus a bheannachd iarraidh m' an cuir sinn ar làmh ann an car a bhuneas do'n t-saoghal air a' bhliadhna so. “*Naomhaichibh sibh féin air cheann an là màireach.*”

Uair a thadhail Hoffman, fear-ealadhain ainmeil as a' Ghearmailt, air a' Mhorair Kelvin, fear-ealadhain cho ainmeil ris féin, air maduinn na Sàbaid, an Glaschu, thubhairt an t-searbh-anta a dh' fhosgail an doras ris nach robh Kelvin aig an tigh. “*An innis thu dhomh,*” ars esan, “*c' àite am faigh mi e?*” “*Tha e,*” ars ise, “*anns an eaglais, far an còir do dhaoine a bhith air là na Sàbaid.*” Bha an t-Sàbaid air a coimhead ann an Glaschu anns na làithean ud.

Air cho bochd no cho fuar 's 'g am faod aoradh na h-eaglais a bhith, is e an eaglais tigh an Tighearna far a bheil ainm an Tighearna air aideachadh agus air a bheannachadh, fhacal air a leughadh, agus ùrnuighean air an tairgsinn 'n a làthair. Tha gu leòir a dh' àitean eile ann far am bi daoine a' malairt còmhla, no a' cluich còmhla, no ag itheadh agus ag òl còmhla, no a' deanamh fichead rud eile còmhla, ach is e an eaglais an aon àite anns am bi daoine ag ùrnuigh còmhla, is tha e cho nàdurra agus cho feumail do dhaoine ùrnuigh a dheanamh còmhla 's a tha e nàdurra agus feumail dhaibh a bhi ag obair còmhla. “*A Thighearna, is ionmhuinn leam còmhnuidh do theach-sa, agus ionad pàilliuin do ghlòire.*” Cha b' aithne dhomh duine diadhaidh riamh aig nach robh gaol air tigh Dhe agus air facal Dhe.

Thug Dia fhacal dhuinn gu bhi an dà chuid

'n a bhìadh agus 'n a shìol-cuir, agus mar sin bu mhaith leam air a' cheud là de 'n bhliadhna ùir so bascaid a chur air beulaibh ar luchd-leughaidh air an duilleig so, air a hionadh le biadh blasda á facal an Tighearna, biadh a bheathaicheas an t-anam.

Mar is sine tha mi a fàs is ann is cinntiche mi gu bheil éifeachd agus beatha agus cumbachd ann am facal an Tighearna nach fhaighear ann an àite air bith eile, agus nach 'eil dòigh as fheàrr air sinn féin uidheamachadh air son obair agus trioblaidean an t-saogail na facal Dhe a bhi air ar meomhair agus 'n ar cridhe. Chan urrainn Dia labhairt ruinn mur bheil litir an fhacail cheana 'n ar cridheachan; sin an t-aobhar gu bheil móran dhaoine ann ris nach 'eil Dia a' labhairt idir. Chan 'eil am facal 'n an inntinnean, air chor agus nach urrainn an Spiorad Naomh oibreachadh anna. Sin aon de na peanasan a tha a' leantuinn an dearmaid a tha daoine a' deanamh air a' Bhiobull. Tha gealladh anns a' Bhiobull air son a h-uile là anns a' bhliadhna, agus mur bheil creidmheich a' tagar na geallaidhean sin, tha iad a' leigeil a dholaidh pàirt phrìseil de'n oighreachd a thug Dia dhaibh ann an Crìosd.

Is e an Dia bith-bhuan do theàrmunn, agus fodha tha na gairdeanan sìorruidh.—DEUT. xxxiii. 27.

Cha spìon neach air bith as mo làimh iad.—EOIN x. 28.

Ma tha Dia leinn co dh' fhaodas a bhi 'n ar n-aghaidh.—ROMAN. viii. 31.

Ann an sè teannlachdaibh saoraidh e thu, seadh ann an seachd, cha bhean olc dhuit.—IOB v. 19.

Nach 'eil e a' faicinn mo shlighean, agus ag àireamh mo cheuman gu léir.—IOB xxxi. 4.

Tha gairdeachas an nèamh air son aon pheacach a ni aithreachas.—LUCAS xv. 7.

Tha mi a' dol a dh' ullachadh àite dhuibh.—EOIN xiv. 2.

Chuala an Tighearna guth mo chaoiidh.—SALM vi. 8.

An uair a thubhairt mi, Tha mo chas air sleamh-nachadh bhuan, chum do thròcair, a Thighearna, suas mi.—SALM xciv. 18.

Air bhur coimhead le cumhachd Dhe tre chreid-eamh chum slàinte.—I PEADAR i. 5.

Dhealbh do làmhan mi.—SALM cxix. 73.

*Dhaibhsan a nì greim air mo choimh-cheangal
bheir mi ainm as fheàrr na ainm mhac agus nigh-
ean, ainm sìorruidh bheir mi dhaibh nach gearrar
as.—ISAIAH lvi. 5.*

* * * * *

Tha Pol ag ràdh gu bheil iomadh guth anns an t-saoghal, agus nach 'eil a h-aon dhiubh gun bhlagh, ach glé thrì chan 'eil sinne a' tuigsinn brìgh nan guthan leis a bheil Dia a' labhairt ruinn. Tha e a' lathairt ruinn le geallaidhean agus rabhaidhean Fhacail, le ùrnuighean nan

naomh agus nan ainglean, le eadar-ghuidhe shiorruidh a mhic, agus leis an impidh a tha an Spiorad agus a' bhean nuadh-phòsda a' cur oimn gun sgur, ag ràdh, "Thigibh." Ach air ceud là na bliadhna tha Dia a' labhairt ruinn eadhon na's sòluimte na air làithean eile, ag iarraidh oirn gach ni a tha 'g ar cumail air ar n-ais anns a' bheatha dhiadhaidh a chur bhuainn, agus a ràdh le uile dhùrachd ar cridhe, "Air mo shon-sa agus air son mo thighe nì sinn seirbhis do'n Tighearna." Bheireadh sin bliadhna mhaith dhuinn agus bliadhna shona.

Ierusalem

LEIS AN URRAMACH ALASDAIR MAC FHIONGHUIN, PH.D., AN CILL-MO-NAOMHAIG

*"Bha aoibhneas orm trath thubhairt iad
Gu tigh Dhe théid sinn suas ;
A' d' dhorsaibh, O Ierusalem,
Ar cosa seasaidh fòs."*

SALM. CXXII.

(Air a leantuinn)

AN sin, chaidh sinn a mach as a' bhaile a dh' fhaicinn gàraidh Ghetsemane, a tha dlùth làimh, aig ìochdar sliabh nan crann-oladh. Tha an lios fo chùram buidheann de mhanaich Fhrangach, aig a bheil mar an ceudna eaglais 'n a thaobh, a tha ag amharc ro mhór air son oisinn cho beag. Tha seachd no ochd de fhìor sheana chraobhan-oladh air feadh a' ghàraidh, a tha móran a' creidsinn a bha ann ri latha Chrìosd, cho maith ri preasan tlachdmhor is leabaidhean fhìr air dheagh choimhead. Thàinig sàmhchair eadhon air an fhear-iùil, air dha ar treòrachadh a stigh do'n ionad choisrigte ud, anns an d' eirich osnaidhean goirt o chridhe brùite Chrìosd, agus far mar an ceudna an do bhrath Iudas E le pòig : àite bòidheach, foisneach, dìomhair, ach a ruigeas an cridhe.

An uaigh naomh.

Air pilltinn dhuinn do'n bhaile, chomharrachadh dhuinn far an do liubhair Pilat Crìosd thairis gu bhì air a cheusadh ; agus lean sinn an t-slighe chumhann, bhrònach gus an d' thàinig sinn gu dorus seann eaglais mhóir ; oir, ma 's fìor an ràdh, tha an eaglais so a' còmh-dachadh a' chnuic air an do cheusadh Esan, cho maith ris an uaigh anns an d' adhlacadh E. B'e an t-Iompaire Constantine a chuir air bonn i anns a' cheathramh linn ; agus is cinnteach nach b' ann air thuairam a shuidhicheadh i. Cha robh i briagha gu leòir leis na Crusàdaran, a thog as ùr i, agus a dh'atharraich gu mòr i, ochd ceud bliadhna air ais. Tha còir aig na seann Eaglaisean Crìosduidh uile,—Greugaich, Romanaich, Armenianaich, Sirianaich, is Coptaich—air aoradh innte. Tha caibeil bheaga

aca dhaibh féin air a feadh. Cha bhì iad daonn-an a' còrdadh a thaobh nan crìochan ; ach is cùis-ionghnaidh cho ainneamh is a dh' èireas dragh eatorra.

Aite a' cheusaidh

Ma ta, is i an eaglais ud ceann-uidhe gach Crìosduidh a thadhaileas Ierusalem. Air dhuinn dol a stigh, threòraicheadh sinn do 'n cheàrn dhi a tha thairis air Calbhari, gus an do stad sinn, an déidh staidhir ghoirid a dhireadh, fa chomhair altrach de mharmor, le móran choinnlean an lasadh oirre, a' combarrachadh àite a' cheusaidh.

B' iad sud da-rìreadh na mionaidean a bu chùdthromaiche is a bu shòluimte d'ar beatha. Mar aon duine, thuit an comunn air an glùinean, agus ann an tròm shàmhchair, rinn iad an ùrnugh Ris-san a ghiulain air an làraich ud am peacanna—"E-fein 'n a chorp féin air a chrann." Dhi-chuimhnich sinn na h-Iudhaich a rinn an gnìomh searbh Ris, a' tuigsinn ar pàirt féin 'n an cionta, agus ar feum air maith-eanas Uain Dhe a tha a' toirt air falbh peacaidh an t-saoghail.

Mu dheireadh dh' eirich sinn, is thionndaidh sinn air falbh le cinn chroma a' leantuinn an fhìr-iùil, a thug sinn do cheàrn eile de'n eaglais, far a bheil An Uaigh Naomh. Amhuil a leughar anns an t-Soisgeul, tha i gearrta as a' chreig ; ann an ùrlar na h-eaglaise, agus togail de chloich shnaidhte os a cionn, le móran lòchran an crochadh laiste mu timchioll, is sagairtean an còmhnuidh 'g an cumail an òrdugh. Chan fhaigh a sìos do'n uaigh aig aon àm ach dithis no trìuir ; oir chan 'eil i ach sè troighean gu leth air fad, is sè troighean air leud.

An uaigh fhalamh

Dh' fhairich mi mu dheireadh m' aobhneas a' tighinn air ais ag amharc air uaigh an àigh ud, glan, geal, falamh. Chan ann air bàs ach air beatha is buaidh a tha i a' togail fianuis. An déidh tighinn a mach aise, is gann a b' urrainn sinn tighinn air falbh: sheas sinn a' geur amharc air an àite a tha naomh is glòrmhor os cionn gach àite air thalamh; as an d' éirich Mac Dhè ann an cumhachd a dhìadhachd, a' toirt beatha agus neo-bhàsmhorachd gu solus. Bha òran molaidh a' seinn a rithist 'n am chridhe, agus dhi-chuimhnich mi am fianh mi-shuaimhneach a ghabh greim orm air dhomh mo cheud shealladh fhaotainn air Ierusalem.

Tha sliabh nan crann-oladh ag éirigh gu réidh, bòidheach, ceart làimh ris a' bhaile. Thogadh tighean air pàirt dheth, agus tha an còrr lom gu leòir an diugh; oir gheàrr na Turcaich na craobhan air son connaidh d'an carbadan-slaodaich an àm a' chogaidh mhóir. Tha mu thuaiream mìle de astar gu faobhar a' mhullaich, air a bheil togalaichean móra, 'n am measg Oil-thigh Iudhach. Chithear o'n mhullach a' mhuir Mharbh, deich mìle fichead anns an ear-dheas, agus beanntan Mhoaidh air an taobh thall dhi.

Uamhan dorcha

Cha do shaoil mi gu'n robh ni air fhàgail ann an Ierusalem, a mach o làrach a' bhaile, aig a bheil ceangal ri àm Sholaimh. Ach chan ann mar sin a tha; agus chaith sinn teann air uair de thim air feadh thallachan móra, dorcha shìos fo 'n ghrund, a stigh fo 'n bhaile. Rinneadh na h-uamhan ud air tùs le gearradairean-chlach

air son an teampuill a thog Solamh. Cha chualas buille ùird aig an togail, a chionn gu'n robh na clachan air an ullachadh far an d' fhuair a' iad fo 'n talamh. Tha e coltach gu 'n do leanadh air a' ghearradh-chlach air an do thoisich seirbhisich Sholaimh; oir tha far-suingeachd is àirde mhór anns na h-uamhan. Cha bhithheadh dragh aig sluagh Ierusalem dìon fhaotainn an diugh o mhilleirean an adhair: tha seileirean fo 'n casan a bheir aoidheachd dhoibh, agus air nach ruig slige-mortaidh.

An eaglais ùr

Mu 'n dh' fhàg mi, cha do rinn mi dearmad air dol a dh'fhaicinn na h-eaglais againn fhéin, —eaglais an Naomh Aindreas, agus an tigh-aoidheachd a tha r' a taobh. Bha moit nach bu bheag orm ag amharc air an aitreibh shimplidh, thlachdmhor ud, a bhuineas do Albainn, anns am bheil aoradh 'ga dheanamh gach Sàbaid a réir òrdugh Eaglais na h-Alba. Is ann de chloich mharmoir Eilein I a tha bòrd a' chomanachaidh innte, agus an t-ùrlar a tha foidhe. Am measg nan iomadh cuimhneachan a tha innte air an fhuil Albannaich a dhòirteadh air son saorsa Ierusalem, tha leac de umha air a leagail anns an ùrlar air sgàth iartus an rìgh Raibert Brus gu 'n rachadh a chridhe a thìodhlacadh ann an Ierusalem, na 'n gabhadh sin a dheanamh. Ged nach do ràinig cridhe an rìgh àite-tàimh a ruin, nach mìorbhuileach an dòigh anns a bheil a' mhian deireannach cho maith is air a choimhlionadh an déidh chòig ceud bliadhna?

Dh' fhàg mi Ierusalem a' toirt buidheachais gu 'n do cheadaicheadh dhomh na làraichean naomha fhaicinn le 'm shùilean féin.

Bunait Bhuan Dhé

LEIS AN URR. T. M. MAC CALMAIN, M.A., MINISTEAR EAGLAIS CHALUM-CILLE, AN GOVAN

(*Searmon a bha air a liubhairt an Eaglais na Exhibition, an Glaschu, air an 20mh de'n Damhar, 1938.*)

“Tha bunait Dhé a' seasamh daingean.”—2 TIM. ii. 19.

IS i so an t-seirbhis Ghàidhlig mu dheireadh a bhithas air a cumail anns an eaglais bhig àluinn so. Ann am beagan làithean bithidh an eaglais so, agus gach aitreabh eile 's an Fhéill Mhóir so, dùinte agus glaiste, gun sluagh 'g an tadhail na 's motha. Agus am beagan mhiosan chan fhàgar clach air muin cloiche; cha bhi maide ri maide. An ùine gheàrr cuirear crìoch, chan e a mhàin air na toglaichean so, ach mar an ceudna air gach gnìomhachas agus saothair, gach aighear agus gach co-chomunn, a bha an so rè an t-samhraidh.

Tha teagasg sòluimte anns a' chùis so do gach neach a bheir fainear. Tha an Fhéill so 'n a foillseachadh air gnìomhachas na h-Ìmpireachd

agus air ealantachd ar sluagh. Ach tha an Fhéill cuideachd a' taisbeanadh cho neo-mhaircannach agus cho caochlaideach agus a tha na nithean sin uile. Thairis air gach ni an so chithear sgàile na crìche. Thig an latha gu luath anns an abair luchd-tadhail na pàirce so, “B'e so an t-àite far an robh an Eaglais Bhàn, agus b'e so làrach a' Chlachain.” Agus ri ùine cha bhi cuimhne tuilleadh gu'n robh riamh eaglais, no clachan, no eadhon an Fhéill so, anns a' pàirce.

Cànain ar gràidh

Tha còthrom sòlasach againn an nochd ann a bhi a' cuairteachadh ar n-aoraidh ann an

cànain Tir nam Beann. Ach ged a bhitheadh creideamh Abraham againn, neach an aghaidh dòchais a chreid an dòchas, tha e doirbh do chuid againn an smuain a chumail bhuainn gu'n tig latha anns nach cluinnear tuilleadh cànain ar gràidh, agus anns nach seinnear tuilleadh na fuinn cheòlmhor so. Gu ma fada bhuainn an latha sin, ach thig e.

An uair a bheir sinn cuairt air feadh na Gàidhealtachd againn fhéin, chi sinn an sin na fàrdaichean 'n am fàsaich far an d'àraicheadh na seòid. Chi sinn

. . . na tobhtaichean fuar
Le buaghallan 's cuiseag gu'm bàrr,
'S an canntagach ruadh
Fàs suas 's a' chagailt bha blàth.

Daoine a bha 'n an latha treun agus deanadach, àitean-còmhnuidh anns an robh gràdh agus càirdeas, dh'fhalbh iad uile. Agus mar a dh'fhalbh iad sin, mar sin sìubhlaidh sinn uile an uair a thig an t-àm a chuireadh romhainn. Is caochlaideach agus neo-mhaireannach an duine air an talamh, agus is diombuan oibrichean a làimhe, eadhon na h-oibrichean sin a tha e aig amannaibh a' deanamh 'n an diathan dha fhéin.

Thig crìoch air an t-saoghal

Leugh eachdraidh a' chinne-daoine agus cuimhnich air làraichean briste Nìnebbeh agus Bhabiloin. Glòir na Gréige agus ard-cheannas na Ròimhe,—chaidh iad le chèile seachad. Leugh bàrdachd cinnich sam bith, agus gu sònruichte bàrdachd ar sluaigh féin, agus gabh beachd air an tiamhaidheachd agus an dubhachas a tha air a dhùsgadh le bhì toirt fainear neo-mhaireannachd an t-saoghail agus giorrad ar latha. Thoir stùil mu'n cuairt agus chi thu gur feur gach feòil 's gur diomhanas gach nì. Thoir làmh air an Sgrìobtur Naomh agus gheibhear an sin an dearbh nì. Tha daoine air am fuadach air falbh mar le sruth. Tha sinn a' caitheamh ar bliadhnanachan mar sgeul a dh'innseadh. Bunaitean na talmhainn agus na nèamhan, ged is iad obair làmh an Tighearna, theid as dhoibh. Fàsaidh iad uile sean mar eudach agus mar thrusgan paisgear suas iad. "A shaoghail, is diombuan do mhùirn!" Ach na'm b'e so uile na tha ri ràdh b'fheàrr fuireach sàmhach. Tha nì eile ri ràdh, nì dòchasach, nì beannaichte, agus a chionn 's gu'm bheil, faoididh òran a bhì air ar bilean eadhon am measg caochlaidhean agus atharraichean na beatha.

Am baile a mhaireas

Tha caochlaideachd agus neo-mhaireannachd co-cheangailte ris na nithean a chithear, ach tha nithean ann a mhaireas, nithean nach gabh crathadh no atharrachadh, nithean a sheasas

daingean. Mur 'eil againn an so baile a mhaireas, faodaidh stùil a bhì againn ri baile eile, baile sìorruidh Dhé far am bheil àite air ullachadh dhuinn uile, a bhitheas gu bràth falamh mur an lion sinne e. Tha e fìor nach 'eil sinn ach 'n ar coigrich agus 'n ar luchd-cuairt air an talamh mar a bha ar n-athraichean romhainn, a' gabhail còmhnuidh ann am pàll-iunnibh fann neo-sheasmhach a tha air an luasgadh le gaoith agus air am milleadh le stoirm. Ach faodaidh stùil a bhì againn ri baile aig am bheil bunaitean air am bheil Dia 'n a fhear-dealbhadh agus 'n a fhear-togail. Chan 'eil nò bunaitean a leigeas daoine ach mar a tha bunaitean agus ballaichean na Féille so; an ùine ghoirid tha iad 'n am fàrdaichean fuar agus 'n an làraichean briste. Ach tha bunait Dhé a' seasamh daingean.

"Sgaoilear o chèile na nèamhan mar dheataich agus fàsaidh an talamh sean mar thrusgan, agus bàsaichidh a luchd-àiteachaidh mar an ceudna, ach mairidh mo shlàinte-sa gu sìorruidh agus cha teid m'fhìreantachd air cùl." "Is feur gach uile fheòil, agus tha a h-òirdhearcas uile mar bhlàth na machrach. Tha am feur a' seargadh, am blàth a' crìonadh, ach seasaidh facal ar Dé-ne gu sìorruidh." "Théid nèamh agus talamh seachad," arsa Crìosd, "ach cha téid m'fhacal-sa seachad a chaoidh." "Sìubhlaidh an saoghal seachad agus ana-miann, ach an ti a nì toil Dhé mairidh e chaoidh."

Taic ar n-anma

Mar sin, air dhuinn bhì toirt fainear cho diombuan agus a tha gach nì faicsinneach, agus cia anmhuinn geàrr ar ré, leigeamaid taic ar n-anma air na nithean sin a sheasas daingean, na nithean a tha maireannach agus sìorruidh, eadhon an Tighearna Dia agus 'fhìreantachd, 'fhìrinn agus a thoil, a choibhneas agus coimh-cheangal a shith, agus an tiodhlaic do-labhairt a thug e dhuinn, Iosa Crìosd, an Ti ceudna an dé agus an diugh agus gu sìorruidh, an Ti sin a tha ag ràdh r'a luchd-leanmhuinn fhéin, "Do bhrìgh gu'm bheil mise beò, bithidh sibh-se beò mar an ceudna." Cha bhuiin maireannachd do neach no do nì sam bith ach a mhàin do'n neach aig am bheil dàimh tre chreideamh ris an Ti a tha sìorruidh.

Ach, anns a' cho-dhunadh, bu chòir nì eile a thuigsinn. Ged nach 'eil na nithean a chithear ach neo-mhaireannach agus geàrr-shaoghalach, chan fhaod sinn uime sin dearmad a dheanamh orra. Chan 'eil giorrad ar latha 'n a lethsgèul gu bhì pasgadh ar làmhan an diomhanas; agus chan 'eil neo-sheasmhachd na chi sinn agus na nì sinn 'n a aobhar gu bhì fàs sgìth ann am maith a dheanamh. Is ann bu chòir dhuinn a bhì air ar brosnachadh gu barrachd dìchill, gu bhì saothrachadh am feadh 's a tha an cothrom againn. Chan 'eil an dealan-dé ri mire ach fad

aon latha goirid samhraidh, ach a dh'aindeòin giorrad a bheatha tha e a' comhlionadh na h-oibre a dh'earbadh ris anns a' chruthachadh nàdurra. Is gearr beatha an t-seagain, ach a dh'aindeòin sin is gnìomhach agus dìchiollach an creutair esan. Tha am feur agus na flùraichean a dh'éireas suas agus a sheargas as cho luath a' deanamh am feum féin anns an t-saoghal.

An toradh cinnteach

Ged nach do mhair an Fhéill so ach ùine ghoid, choimhlion i, tha sinn an dòchas, rùn na muinntir sin a chuir air adhart i. Agus ged a bhitheas a' phàire so air a' fàgail falamh, leanaidh toradh air chor-eigin air saothair na Féille. Chan'eil Impireachd, no rioghachd, no sluagh, a thog ceann an eachdraidh, ged a chaidh iad as ri tìde, nach do choimhlion pàirt air chor-eigin chum leas a' chinne-daoine agus nach do lion an àite féin ann an rùintean an Dé sin a tha toirt eadhon air fearg dhaoine a bhi 'g a mholadh. Chan'eil ni sam bith air a chall ged a theid e as an t-sealladh. Gach

slolan beag a thuiteas anns an talamh, ged bhàsaicheas e, gidheadh giùlanaidh e toradh. Gach ùrnuigh bhriste, gach deur comh-fhair-eachail, gach iarrtus uasal, gach dùrachd chàirdeil, gach oidhirp dhìchiollach, gach facal coibhneil, gach deagh rùn a fhuair briseadh-dùil, agus gach saothair mhath a dh'fhàilnich, agus gach beatha mhaiseach a ghearradh as— neo-mhaireannach 's gu'm faod iad a bhi, agus a dh'aindeoin gach dearmaid a rinneadh orra, cha bhi iad gun tairbhe air a' cheann thall. "Bithidh iad agam-sa," tha Tighearna nan sluagh ag radh, "anns an latha sin anns an dean mi suas mo sheudan."

Uime sin, air dhuinn a bhi tuigsinn nach'eil anns an t-saoghal neo-mhaireannach so ach staran thar abhainn nam bliadhnaichean a dh'ionnsuidh baile siorruidh Dhé, tasgamaid suas dhuinn féin deagh bhunait fa chomhair an ama ri teachd chum gu'n dean sinn greim air a' bheatha mhaireannaich. Ma tha caochlaideachd nan nithean a chithear a' teagasg dhuinn ar làithean àireamh, is ann a chum 's gu'n socraich sinn ar cridheachan air gliocas.

An Dòigh chearr agus an dòigh cheart

LE LATIMER MAC AONGHUIS, AN CEANN LOCH

BHA mi a' bruidhinn an là roimhe ri mo char-aid Iain Mac Aoidh, agus dh'innis e dhomh sgeul bheag. An uair a bha e 'na dhuine òg bha e 'na chlachair, ged a tha e a nis 'na ghàirneilear. Aig an àm sin bha an Eaglais Stéidhichte a' faotainn òrgain, agus bha Iain a' togail tìghe bhig aig cùl na h-eaglais, a dhèanamh àite far am bitheadh an t-òrgan air a chur a stigh.

Di-Sathuirne bha an obair faisg air a bhi crìochnaichte, agus bha Iain a' dol a stad mar a b' àbhaist, aig meadhon-latha. Bha sùil aca ris an òrgan leis a' bhàta-smùid Di-luain. Mu dheich uairean anns a' mhaduinn chaidh fear de na foirfich suas, agus thuirt e ri Iain: "Tha an t-òrgan a' tighinn a stigh Di-luain, agus feumaidh thu leantuinn air obair agus crìochnachadh an nochd."

"Cha chuirinn de dhragh orm fhéin," ars' Iain. "Stadaidh mi aig an àm àbhaisteach."

Dh' fhalbh am foirfeach agus droch ghreann air. Ann an ùine ghoirid ràinig fear eile e, agus thuirt e mar thuirt a' cheud fhear.

"A Mhic Aoidh, feumaidh thu do ghnòthuch a chriochnachadh an nochd, oir tha an t-òrgan a' tighinn leis a' bhàta-smùid Di-luain."

"So am fear nach crìochnaich," ars' Iain. "Théid an t-òrd as mo làimh aig meadhon-là."

Dh' fhalbh an dara foirfeach, a' gearan gu goirt. Mionaid no dhà 'na dhéidh sin, suas thàinig Ruairidh Mór, foirfeach eile, agus fearg air.

"Dé so a tha mi a' cluinntinn, A Mhic Aoidh? Tha an t-òrgan a' tighinn a stigh Di-luain, agus feumaidh thu an obair a chriochnachadh an nochd. Feumaidh thu cumail ort."

Thachair do Ruairidh Mór dìreach mar a thachair d' a chompanaich.

"'S mise nach dèan sin," ars' Iain, agus e na bu rag-mhuinealaiche na bha e riamh, "Stadaidh mi aig an àm àbhaisteach."

Cha robh aig Ruairidh ach a bhi falbh mar a thàinig e.

* * * * *

Mu leth uair an déidh so thàinig am ministear, a' spaisdearachd a nuas. "Là math, Iain," thuirt e: "Ciamar a tha gnothuichean a' dol air aghaidh?"

"Chan 'eil iad cho dona," ars' Iain.

"Tha mi a' faicinn sin," ars' am ministear. "Is sibhse a tha ag oibreachadh gu math agus a' deanamh gnothuich gasda. Tha an t-òrgan a' tighinn a stigh Di-luain agus bhithinn fada 'n 'ur comain na'm b' urrainn dhuibh an obair a chriochnachadh an nochd. An dèan sibh sin mar fhàbhar?"

"Is mise a nis sin gu toileach," ars' Iain: "Ach ma tha mi ri chriochnachadh an nochd tha dhith orm Lachie Mac Phater is dà oibriche eile 'g am chuideachadh. Théid mi sìos do 'n t-sràid mhóir far am bheil iad ag oibreachadh."

"Fanaibh far a bheil sibh," ars' am ministear: "théid mise mi-fhéin sìos, agus cuiridh mi nuas Lachie agus an dà oibriche."

Mionaid no dhà 'na dheidh sin chaidh Lachie suas le dithis luchd-obrach, agus chaidh na ceithir daoine ris an obair mar laoch. Mu chòig uairean 's an fheasgar thàinig am ministear a nuas a rithis, agus chuir e deich tasdain ann an làimh Iain gun fhios do chàch, a' cagar 'na chluais: "So dhuibh; fliuchidh so bhur feadag."

Thug Iain leth-chrùn do Lachie, ach leis gu'n robh an dithis oibriche 'n am pòitearan, agus fios aig Iain na 'n tugadh e leth-chrùn dhaibh nach fhaicadh e iad a rithis an oidheche sin, nuair a thàinig an trath-fheasgair, chaidh e maille riu a sìos do' n bhaile, agus an uair a bha iad a' dol seachad air bùth Mhaighstir Mhic Conneill, am feòladair, chuir Iain leth-chrùn ann an làimh gach fir dhiubh, ag ràdh: "So dhuibh leth-chrùn bho 'n mhinisteir, agus théid sibh a steach do 'n bhùth aig Maighstir Mac Conneill, agus ceannaichidh sibh feòil air son 'ur dinneir am màireach."

Air dhaibh sin a chluinntinn chaidh an dà

phòiteir a steach do 'n bhùth, agus cheannaich iad an dinneir gun ghuth mór, gun droch fhacal.

An déidh an tea a ghabhail thàinig iad air an ais agus dh' oibrich a cheithir gus an robh an gnothuch air a chrìochnachadh, dìreach mar a bha clog mór a bhaile a' bualadh meadhon-oidheche.

Thachair Ruairidh Mór Di-luain air Iain, agus thuir e ris, "Nach sibhse an duine gasda! Dh' oibrich sibh Di-Sathuirne air son a' Mhinisteir, ach chan oibriceadh sibh air mo shon-sa no air son an còrr de na foirfich. Car son sin?"

"Ma ta," ars' Iain, "innsidh mi sin dhuibh ann an aon fhacal; b'e duine-usal a bha anns a' mhinistear, ach cha robh thusa agus na foirfich eile 'n ur daoin-uaisle idir. Thuir sibh uile 'Feumaidh tu, feumaidh tu cumail ort'; ach is e, 'Bhithinn fada 'n ur comain,' a thuir an duine-usal sin, am ministear. Cuir sin 'n ad phìob agus smog e."

(Chan abair mise nach bu duin-usal am ministear, ach chan abrainn gur rud glie e deich tasdain a thuir do cheathrar dhaoine á Ceann-Loch, a fhlùchadh am feadaig.—Am Fear-deasachaidh.)

Ann's a' Chathair

EILEAN GUN AINM,

20mh là de November, 1938.

"**B**HITHINN fada 'n ur comain na'n tugadh sibh dhomh freagairt do cheist a tha gu tric 'n am inntinn o chionn bhliadh-nachan. Ged nach 'eil mi 'n am fhear-aideachaidh tha mi a' dol do'n eaglais a h-uile Sàbaid; air uairean air dà cheann an là. Ach ged tha mi a' dol do'n eaglais o bha mi 'n am bhalach òg dh' fhairtlich e orm a thuigsinn fhathast ciod a tha an eaglais a' ciallachadh leis an t-soisgeul. Bithidh mi a' cluinntinn mhinistearan agus cheistearan a' bruidhinn mu dheagh sgeul an t-soisgeil, agus ag iarraidh oirnn an deagh sgeul sin a chreidsinn, chum 's gu'm bi sinn air ar teàrnadh, ach chan 'eil gin aca a' feuchainn ri dheanamh soilleir dhuinn ciod a tha iad a' ciallachadh le deagh sgeul an t-soisgeil. A thuilleadh air sin cha bhi iad a' cleachdadh an fhacail *soisgeul* anns an aon seagh daonnan, air chor agus gu bheil mise, agus theagamh daoine eile cuideachd, mar dhaoine ann an ceò.

"Air uairean saoilidh mi gur e *teagasg Chrìosd mu Dhia agus mu'n bheatha shona agus dhiadhaidh* a tha iad a' ciallachadh le deagh sgeul an t-soisgeil; air uairean eile saoilidh mi gur e *teagasg nan abstol mu Chrìosd*, agus gu sònraichte m'a bhàs air Calbhari, a tha iad a' ciallachadh; ach a ris saoilidh mi gur e am foillseachadh agus an dearbhachd a tha aig creidmich 'n an cridheachan féin o'n Spiorad

Naomh a tha iad a' ciallachadh. Mar sin tha mi air m' fhàgail gun fhios agam co ris a sheallas mi. An ann ri Iosa, am fear-teagaisg, no an ann ri Chrìosd air a cheusadh, no an ann ris a' Chrìosd a bhios beò gu sìorruidh tre oibreachadh a spioraid?

"An tús mo bheatha bhithinn a' cluinntinn mhinistearan a' searmonachadh a h-uile Sàbaid mu innleachd na slàinte, a bha a réir choslais cho soilleir dhaibh féin ris na deich àithn-tean; thòisicheadh iad aig peacadh Adhaimh is tuiteam an duine; an riarachadh a dh' fheumadh a bhi air a thoirt do cheartas agus do lagh an Tighearna; tiodhlac an Athar 'n a mhac a thàinig o nèamh a shaoradh a' chinne-daonna o'n bhàs agus o'n bhinn a thug Ceartas a mach 'n an aghaidh; cosnadh na réite air a' chrann-cheusaidh, agus a shluagh taghta air am fireanachadh agus air an gabhail a steach do theaghlach Dhe tre chreideamh ann an éifeachd na h-iobairt a thairg Chrìosd air a' chrann-cheusaidh. Ach ged a bhithinn a' cluinntinn sin anns na seann làithean, is ann uair annam a chluinnear an diugh e; Sàbaid as déidh Sàbaid gheibh sinn comhairlean glie mu'n bheatha dhiadhaidh, agus seòladh innte air a tharruing o theagasg Chrìosd, mar gu'm b' aithne dhuinn uile an deagh sgeul cheana, agus mar gu robh sinn uile a' creidsinn.

"Tha fhios again gu bheil eòlas a' fàs, agus inntinnean dhaoine a' fosgladh agus ag atharrachadh ach tha m' inntinn-sa co dhui ann

an ceò, agus bhithinn 'n 'ur comain na'm freagradh sibh ann an Leabhar Gorm na h-eaglais a' cheist so a tha cur dragha orm, co dhiubh is e *umhlachd* do theagasg Chrìosd a shaoras mi, no *earbsa* anns an iobairt-rèite a thairg e do Dhia 'n am àite air Calbhari."

"*Duine gun ainm.*"

* * * * *

B' fheàrr leam duine-eigin eile a fhreagairt na ceiste so na mi fhéin, oir tha gu leoir de mhinistearan òga anns a' Ghàidhealtachd aig an rachadh air a' cheist so fhosgladh agus a dhùinadh ann an dòigh a bhiodh buannachdail do luchd-leughaidh nan duilleagan so. Tha mi a' toirt cuiridh dhaibh, ma ta, freagairt a thoirt dhi a dh' fhaodas mi a thoirt am follais anns an ath àireamh. Ma ghabhas dhà no trì an obair so as làimh, bithidh sin na's fheàrr air fad; gheibh iad uile am beachd a liubhairt air na duilleagan so. Ach mur dean duine eile e, ni mi fhéin e.

* * * * *

Ach ciod air bith ris an abrar an soisgeul feumaidh teachdaireachd a bhi aig an t-searmonaiche, air neo cha searmonaiche e idir. Cionnus a ni iad searmon mur cuirear iad, mar tha e sgrìobhadh, Cia sgiamhach casan na muinntir sin a tha a' searmonachadh soisgeul na sìthe, a tha a' toirt sgeòil aoibhniche air nithibh maithe!

Is e an dà ni as sine anns an eaglais, an searmon agus Sacramaid na Suipearach. Thòisich an eaglais le searmonachadh; gun searmon agus sacramaid cha bhiodh an eaglais ann, agus cha mhò a mhaireadh i.

Soisgeul cumhachdach

Ged a bhios sinne a' faicinn nan abstol, le mac-meanmain ar n-inntinn, mar dhaoine a bha cearcall òir mu'n cuairt an cinn, chá robh anns na h-abstol gu nàdurra ach daoine a bha glé choltach ruinn féin. Cha robh ach fear no dhà dhiubh coltach ri Pol, a bha seasamh a mach os cionn chàich. Ach ged nach robh iad 'n an daoine mór mór gu nàdurra, bha teachdaireachd mhór agus iongantach aca, agus is e an teachdaireachd sin a rinn iad fhéin mór. Labhair iad air nithean as dòimhne na gheibhear ann an sgrìobhaidhean Phlato; gidheadh cha b'e iadsan a labhair ach spiorad Dhé a bha anna.

Feumaidh, ma ta, gu robh aig searmonaichean anns an t-seann t-saoghal ud soisgeul air chor-eigin (ciod air bith a bha iad a' teagasg a thuilleadh air gu'n d' éirich Chrìosd) anns an robh cumhachd Dhe, oir tha fhios againn gu'n do chuir iad an saoghal bun os cionn leis. Agus chan e mhain gu'n do chuir iad an saoghal bun os cionn 'n an là féin, ach tha na nithean a labhair iad, eadhon anns an litir fhuar anns an robh iad air an cur sìos ann an leabhar leis an fheadhainn a bha ag éisdeachd riu, a' cur an t-saoghail bun os cionn fhathast, agus a' deal-

achadh a mhic o'n athair agus na nighinn o'n mhàthair.

Làn no falamh

Ach ged bha meas air searmonachadh anns na seann làithean tha e air a ràdh nach 'eil meas air an diugh. A bheil sin fìor? Chan 'eil teagamh nach 'eil iomadh eaglais an Dùn-éideann gu maith falamh, ach tha aon eaglais an Dùn-éideann a tha cho làn aig an t-seirbhis-fheasgair, ged a thiochdas còrr agus mìle innte, 's nach 'eil rùm innte do na bhios ag iarraidh a steach, is b' fheudar dhaibh dol do Thalla Mór a' bhaile, a chionn gu robh am pobull a' dlùth-theannadh air an t-searmonaiche, a dh' éisdeachd facal Dhe. Ma tha e 'n a aobhar-smuain gu bheil eaglaisean falamh ann an Albainn, tha e 'n a aobhar-smuain cuideachd gu bheil eaglaisean làn ann; aon air a ghabhail agus an t-aon eile air fhàgail. Car son a tha aon searmonaiche air an dara taobh de'n t-sràid a' searmonachadh do fhichead duine, agus searmonaiche air an taobh eile a' searmonachadh do chòig ceud?

Searmonachadh sgitheil

Cha toigh le daoine an diugh searmon fhada; fuilingidh iad còig mionaidean fichead, ach b' fheàrr leò còig deug; agus na'm faigheadh iad deich, b' e sin a b' fheàrr air fad. Their iad gu bheil searmon a tha a' mairsinn os cionn ceathramh na h-uarach sgitheil. Bu ghasda leam a bhi 's an éisdeachd na'n abradh duine-eigin sin ris an Ollamh Tormod Mac Leòid, nach mair-eann, a bha an Inbhir-nis. Chuala mi e ag ràdh uair-eigin, "Na daoine a bhios a' gearan air faidead shearmon, agus ag iarraidh oirnn an giorrachadh, is daoine iad am bitheantas anns nach 'eil diadhaidheachd no eanchainn." Chan abrainn gu bheil sin cothromach, ach aig a' cheart am their mi o m' fhiosrachadh fhéin gur e na searmon a b' fheàrr a chuala mi riamh searmon a bha os cionn leth-uair, agus na searmon a bu sgitheile a chuala mi riamh searmon nach robh na b' fhaide na deich mionaidean. Théid aig cuid de dhaoine air do sgitheachadh agus air do ghràineachadh ann an còig mionaidean le deas-chainnt gun bhlagh na's motha na sgithicheadh daoine eile thu ged a leanadh iad air bruidhinn uair an uaireadair. Is e an fhìrinn nach e faidead no giorrad an t-searmon a sgithicheas an luchd-éisdeachd idir, ach a bhi cluinntinn cnag, cnag, cnag, aig briathran anns nach 'eil biadh no salann, agus aig nach 'eil buintealas air bith ri saoghal nam beò.

Ceathramh na h-uarach

Bho thòisich mi air so a' sgrìobhadh thug mi an aire gu'n do thog an t-Ollamh I. T. Cox, Cléireach an Ard-Sheanaidh, a' cheist so ann an cruinneachadh air chor-eigin an là roimh,

agus gu'n dubhairt e gu'm bu chòir do mhinistearan feuchainn ris an t-searmon a chumail aig ceathramh na h-uarach. Ach cha ruigeadh e a leas a' chomhairle so a thoirt oirnn, oir tha a' chuid as miosa againn air searmonachadh 'g a dheanamh cheana, agus an fheadhainn as fheàrr againn cha ghabh iad i. Leigidh iad sin le comhairle an cridhe féin seasamh, agus roinnidh iad Facal na fìrinn gun chabhaig.

Uair a bha an duine maith agus an duine diadhaidh, an t-Urramach D. T. Mac Aoidh nach maireann, air cheann coinnimh-ùrnuigh ann a Hianais, an eilean Thiriodh, dh' iarr e air seann duine a bha anns a' choinneamh éirigh agus ùrnuigh a dheanamh. Cha robh mórán furais no faidhidinn anns a' mhinistear Mac Aoidh co dhiu; bhiodh e daonnan 'na fhallus, cò dhiubh a bha e a' coiseachd no a' labhairt, agus is e a thubhairt e ris an fhear eile, "*Deanaibh ùrnuigh,*" a *Calum,* "*agus bithibh sgiobalta.*" "*Ni mi ùrnuigh,*" arsa *Calum,* "*ach gabhaidh mi m' àine, a réir mar bheir an Spiorad comas-labhairt dhomh.*"

* * * * *

An uair a théid mi do thigh ann am choimhthional féin, agus a their fear-an-tighe no

bean-an-tighe rium, m'am bi mi ach air suidhe, "Sinne a fhuair an searmon brèagha air an Radio air feasgar na Sàbaid," tha fhios agam nach ann a' moladh an t-searmonaiche a tha iad an da-rireadh, ach a' gabhail an lethsgheil nach robh iad anns an eaglais. Tha eaglais an Radio a' toirt air falbh a' choimhthionail-fheasgair o na h-eaglaisean eile na's mò agus na's mò a h-uile bliadhna. Agus tha seirbhisean eaglais an Radio cho goirid agus cho òrdail 'gu bheil iad a' deanamh an t-sluaigh mì-fhaidhidinn-each ri ministearan a bhios ag ùrnuigh no a' searmonachadh ro fhada anns an eaglais. Chan 'eil mi a' faotainn coire do'n Radio air a shon so; chan 'eil mi ach ag innseadh gur e giorrad agus *sgìobaltachd* an Radio fhéin aon de na h-aobhair (theagamh an t-aobhar as motha) gu bheil an sluaigh a nis ag iarraidh air ministearan an searmoin a ghiorrachadh. Ach ged nach toigh leamsa a bhi a' tomhas shearmon leis an t-slait-thomhais no leis an uaireadair, feumaidh mi a ràdh nach cuala mi riamh searmon air an Radio gun e a thighinn 'n am inntinn gu'm b' fheàrr m' fheadhainn fhéin an giorrachadh. Ach an car a tha anns an t-sean mhaide is duilich a thoirt as.

Aig an Uinneig

Na paipearan-naidheachd

THA os cionn mìle gu leth paipear-naidheachd ann am Breatunn a mhàin, is tha ochd deug dhiubh sin a' tighinn a mach air là na Sàbaid. Tha mu naoi muilleanan deug de phaipearan air an reic a h-uile là anns an dùthaich so, no suas trì rì fichead muillean 's an t-seachdain.

Na'n robh uile "oibrichean" na rioghachd air an cur 'n an sreath, a thaobh àireamh nan daoine d'a bheil iad a' toirt cosnaidh, agus an airgid a tha air a dheanamh asda, tha mi an dùil gur e obair a' ghuail a bhiodh air thoiseach; bhiodh obair an fhearainn 'na dhéidh sin, agus obair an iarunn agus togail bhàtaichean gu maith dlùth dhaibh, ach bhiodh an deicheamh àite anns an t-sreath aig obair nam paipearan-naidheachd.

Mar sin, cha ruig thu a leas a bhi an dùil gur e a' chrìoch àraidh a tha 's an t-sealladh aig na daoine a tha 'g an cur a mach an fhìrinn agus gun dad ach an fhìrinn a thoirt dhuitse no dhomhsa; chan e idir, ach uiread airgid 's is urrainn dhaibh a dheanamh asda. Sin an aon rud a tha fodhpa, agus air ghaol na paipearan a reic, cuiridh iad annta rud air bith, co dhiu a tha e uasal no nach 'eil.

Tha gaol nam paipearan-naidheachd air airgid, agus air daoine a thoileachadh, air tighinn gu leithid a dh' àirde anns a h-uile dùthaich an diugh 's gu bheil iad 'n an cunnart do shìth an t-saoghail. A h-uile maduinn tha iad ag

innseadh do Bhreatunn ciod a thuir droch Ghearmailtich umainn an dé, agus ag innseadh do'n Ghearmailt ciod a thuir droch Bhreatunn-aich umpa-san; am màireach leanaidh iad air a' cheart chànnan, a' fùdarachadh inntinnean dhaoine a tha gu nàdurra 'n an daoine rianail gus mu dheireadh am bi iad an rùn na biodaig d'a chéile. Theagamh nach 'eil na paipearan-naidheachd a' feuchainn, le comhairle shuidhichte, ri rioghachdan a stuigeadh 'n a chéile, ach tha iad 'g a dheanamh le cion a' ghliocas a tha o shuas, agus a chionn nach urrainn dhaibh srian a chur air an teangaidh, no nithean a cheiltinn nach fhiach an toirt am follais.

Anns gach rioghachd air thalamh tha seòrsa dhaoine a tha cho teth ri piopar agus car aotrum anns a' cheann; daoine eile a tha amharusach agus farmadach, agus deas gu oilbheum no fearg a ghabhail. Sin na daoine air a bheil na paipearan-naidheachd a' cluich mar gu'm b' ann air fìdhill, 'g an cur a dhannasadh no air mhìre-chath mar a thoilicheas iad.

Na'n robh muinntir nam paipearan-naidheachd na bu ghlice agus na bu chiallaiche na tha iad bhiodh barrachd sìth anns na rioghachdan. Co dhiubh is ann air duine no air paipear-naidheachd a tha "beul gun fhàitheam," ni am beul sin aimhreit am measg dhaoine. Cha deanar, agus cha chumar sìth, gun ghliocas, no gun cheartas.

Anns an dorchadas

“*Agus a nis, feuch, tha mi a’ dol gu Ierusalem ceangailte ’s an Spiorad, gun fhios agam ciod na nithean a thàrlas dhomh an sin ; ach a mhàin gu bheil an Spiorad naomh a’ deanamh fianuis anns gach baile, ag ràdh, gu bheil geimhlichean agus trioblaidean a’ feitheamh orm.*”—GNÌOMHARAN XX. 22-23.

(Anns a’ cheartachadh mu dheireadh a rinneadh air a’ Bhiobull Ghàidhlig tha *ceangailte ann am Spiorad* air a chur an àite *ceangailte ’s an Spiorad* ; *ciod a thachairas dhomh* air a chur an àite *ciod a thàrlas dhomh* ; a’ *toirt fianuis dhomh* air a chur an àite a’ *deanamh fianuis* ; *geimhlean agus àmhgharan* air a chur an àite *geimhlichean agus trioblaidean*.)

THA fhios againne air na nithean a thachair do Phol an uair a chaidh e gu Ierusalem, agus á Ierusalem do’n Ròimh, agus a chionn gu bheil, tha sinn cinnteach gu’m bu mhaith do Phol fhéin nach robh fhios aige ciod a bha roimhe. Is ann ’n a choibhneas a dh’ fholuich Dia air na trioblaidean a bha a’ feitheamh air.

Cha mhór dhaoine riamh aig an robh cridhe cho gaisgeil ’s a bha aig Pol, ach dh’ fhaodadh eadhon duine gaisgeil tiomachadh na’n robh roimh-shealladh aige air an strì agus air an àmhghar a dh’ fhuiling Pol anns na bliadh-nachan mu dheireadh d’a bheatha.

An uair a labhair e na briathran so bha e aig àirde a neirt, a thaobh a sheirbhis ann an eaglais Chrìosd ; bha dorsan a’ fosgladh roimhe anns gach ceàrn ’s an rachadh e, is bha e air a cheadachadh dha dol do bhailtean fad as, a dhaingneachadh nan eaglaisean beaga a chuir e air chois anna, agus a chur fàilte air cuid de na seanairean a chuir e os an cionn.

Ach ged bu chaomh leis fuireach na b’ fhaide am measg nam bràithrean sin, bha e a’ cluinn-tinn ’n a chridhe agus ’n a choguis féin *Guth*, a bha ag iarraidh air dol suas gu Ierusalem, a chumail Féill na Caingis ; *Guth* nach b’ urrainn dha a mhùchadh no a chasg.

Sin a tha air a chiallachadh leis an fhacal, *ceangailte ann am spiorad* ; chan e an Spiorad Naomh, ach spiorad Phoil fhéin, agus a *thoil*. Bha ni-eigin ’n a chridhe féin ’ga tharruing gu Ierusalem, air chor agus nach b’ urrainn dha gun dol ann, eadhon ged nach robh fhios aige ciod a bu chrìoch d’a thurus.

Bha a’ chuid mhór d’a chàirdean duilich gu’n do chuir e roimhe dol gu Ierusalem, oir bha eagal orra gu’m faodadh na h-Iudhaich làmh a chur ’n a bheatha. Bhiodh am baile làn de choigrich eudmhor aig Féill na Caingis ; daoine aig an robh fuath eagallach do Phol a chionn gu’n do threig e an eaglais Iudhach agus creid-eamh aithrichean, agus mar sin bhiodh e cunn-artach dha e féin a nochdadh ’n am measg. Thuirt a chàirdean ris gu’n tachradh dha mar thachair do na fàidhean eile a bha air an clachadh le muinntir Ierusalem ; gu’n do cheus

iad Iosa ; gu’n do mharbh iad Stephen agus Seumas ; agus gu’m marbhadh iad esan cuideachd.

Ach ged a chomhairlich iad dha gun dol suas gu Ierusalem, cha do ghabh Pol an comhairle ; leig e le comhairle a chridhe féin seasamh. Theagamh nach robh e glic dha sin a dheanamh ann an aon seagh, agus gu’n iarradh gliocas saoghalta air a bhi na bu chùramaiche m’a bheatha na bha e, ach air a shon sin bha e ceart do Phol solus a choinnle féin a leantuin agus ’aghaidh a thionndadh gu Ierusalem, dìreach mar rinn a Mhaighstir roimhe, a dh’ aindeòin comhairle a chàirdean.

Air an treòrachadh

Tha mise a’ creidsinn le m’ uile chridhe gu bheil Dia a’ lasadh coinnle ann an cridhe dhaoine diadhaidh leis an téid aca air an t-slighe cheart aithneachadh gach uair a thig iad gu crois-an-rathaid. “ Treòraichidh e na daoine ciùin ann am breitheanas.”

Bha “ geimhlean agus àmhgharan ” Phòil na bu chumhachdaiche ann an aobhar an t-soisgeil na eadhon na turuis leis an do shàraich e a bhodhig ; tha na litrichean a sgrìobh e anns a’ phrìosan a nis air an cunntas am measg nan sguaban as prìseile de thoradh a bheatha.

“ *Gun fhios agam ciod na nithean a thachras dhomh ;* ” cha robh fhios aig Pol, ach tha fhios againne, gu robh e a’ dol an còmhdhail a’ bhàis, an uair a chuir e ’aghaidh air Ierusalem, oir ged nach ann an Ierusalem a bha e air a dhìteadh ach anns an Ròimh, is ann an Ierusalem a thòisich an teine beag a thàinig mu dheireadh gu ìre mhór.

Is maith dhuinn gu bheil na nithean a tha ’s an dàn dhuinn ann am freasdal Dhe air am foluch oirnn ; is leòr do gach là a chùram agus uallach féin, gun uallach an là màireach a bhi air a chur ris. Theagamh gu robh doilghios Chrìosd air a mheudachadh a chionn gu’m bu léir dha fad bhliadhnachan sgàil a’ chroinne-cheusaidh a bha thairis air, agus gu robh fhios aige ciod na nithean a thachradh ris.

Fios roimh làimh

Ann an aon seagh faodaidh sinn fhios a bhi againn (ann an tomhas co dhiu) air cuid de na nithean a thachras dhuinn, oir thug Dia ciall agus coguis dhuinn, agus ar cuibhrionn ann an saoghal a tha air a riaghladh le laghanna teann agus seasmhach. Ma tha fhios agad “gu'm buain thu mar a chuir tha”; no ma tha fhios agad “gur e sith toradh na fireantachd”; no “gur e daoine tròcaireach a gheibh tròcair,” chan urrainn dhuit a ràdh nach 'eil fhios agad ciod a tha a' feitheamh ort anns na làithean nach tàinig fhathast. An seòrsa duine a bha annad an uiridh agus am bliadhna, innsidh sin ciod an seòrsa duine a bhios annad an ath-bhliadhna. An Dia anns a bheil thu a' creidsinn, no an ulaidh air a bheil do chridhe air a shoeruchadh, innsidh sin dhuit (ann an tomhas co dhiu) ciod a thachras ort, oir tha do bheatha air a cumadh leis na smuaintean agus na rùintean a tha 'n ad chridhe fada fada na's mò na tha i air a cumadh le do chùrsa o'n taobh a muigh.

Tha e glic dhuit do bheatha a ghabhail “ceum air cheum,” gun ro-chùram a bhi ort a thaobh nithean a tha fada bhuaite. Ged nach aithne dhuit-se ciod a tha 's an dorchadas, is aithne do d' Athair air nèamh; agus cha tachair ni air bith dhuit gun a chead-san. Ma tha amharus 'n ad chridhe nach 'eil Dia a' riaghladh anns an t-saoghal, no a' roimh-òrdughadh 'n a ghràdh nan nithean a tha tachairt, is ion dhuit ro-chùram a bhi ort mu chùrsa do bheatha, ach ma tha thu a' creidsinn gu bheil fuilteinean do chinn air an àireamh, agus a dhion timchioll ort gun sgur, car son nach biodh cridhe foisneachail agad agus earbsa làidir?

Coibhneas Dhe

“Ma tha thu cinnteach,” arsa R. L. Stevenson, “gu bheil Dia a' rùnachadh a bhi

coibhneil riut, bu chòir dhuit a bhi sona.” Tha gach duilleag anns a' Bhiobull ag innseadh dhuinn gu bheil Dia coibhneil ri cloinn nan daoine. “Dealaichidh na sléibhteann ri 'm bunaitean, agus atharraichear na beanntan as an àite, *ach cha dealaich mo choibhneas riut-sa.*”

Ma tha eòlas againn air Dia agus air a choibhneas, gu sònruichte a choibhneas ann an Iosa Crìosd, cha ruig sinn a leas a bhi 'g ar gearan féin a chionn nach 'eil fhios againn ciod a thachras am màireach. Ged nach robh fhios aig Pol ciod a bha feitheamh air an Ierusalem bha eòlas aige air Dia, agus earbsa ann an Dia, air chor agus gu'n dubhairt e, ann an là a theinn, “Sheas an Tighearna làimh rium agus near-taich e mi.”

“*Gun fhios* agam ciod na nithean a thachras dhomh.” Tha an dà chuid mil agus gath anns an fhacal sin, ach bu mhaith leam facail eile a chur sìos air an duilleig so a bheir an gath as.

Cha bhain e dhuibhse fios nan aimsir no nan àm fhaotainn.—GNÌOMHARAN I. 7.

Tha fhios aig bhur n-Athair.—LUCAS XII. 30.

Tha fhios againn gu'n comb-oibrich na h-uile nithean chum maith do'n dream aig a bheil gràdh do Dhia.—ROMAN. viii. 28.

Tha fhios againn gu'n èisd eruinn.—1 EÒIN V. 15.

Tha fhios agam co ann a chreid mi.—2 TIM. I. 12.

An ni so a tha mi a' deanamh chan aithne dhuit-se a nis, ach bithidh fios agad air 'na dhéidh so.—EÒIN XIII. 7.

Tha mòran nithean agam ri ràdh ribh, ach chan urrainn sibh an giùlan an tràth so.—EÒIN XVI. 12.

Is i glòir Dhe ni a cheiltinn.—GNATH-FHOCAIL XXV. 2.

Ciod e an Soisgeul

ANNS AN àireamh mu dheireadh bha litir o “dhuine gun ainm,” ag iarraidh soluis air rud nach 'eil soilleir dha, ciod a tha an eaglais no ministearan a' ciallachadh leis an t-soisgeul. Thubhairt e gu'm bi e a' dol do'n eaglais, ach ged a bhios e a' cluinntinn shearmon anns a bheil comhairlean maith air an toirt dha a thaobh na beatha dhiadhaidh, nach 'eil fhios aige fhathast ciod an deagh sgeul a dh' fheumas e a chreidsinn; no ciod an dòigh anns am bi e air a theàrnadh, co dhiubh is ann le ùmhlachd a thoirt do theagas Chrìosd, no le earbsa a bhi aige anns an ìobairt-réite a thairg Crìosd do Dhia air a' chrann-cheusaidh. Na'n robh amharus agam gur ann air ghaol deasboireachd, no air ghaol a bhi faotainn coire do'n eaglais no

do mhinistearan a bha a' cheist so air a cur chugam, chuirinn anns an teine i, ach ged nach 'eil fhios agam cò a chuir 'g am ionnsuidh i, bhà mi an dùil gu robh dreach an ionracais agus na h-irioslachd oirre, agus mar sin thug mi am follais i, an déidh dhomh an droch litreachadh agus an droch sgrìobhadh a bha innte a cheartachadh. Ceist air bith a tha air a cur gu treibhdhìreach, air ghaol na firinn, gheibh i àite air na duilleagan so daonnan.

Tha mi toilichte, ma ta, gu bheil freagairt air a thoirt do'n cheist anns an àireamh so le triùir mhinistearan aig a bheil seasamh cho maith ann an Eaglais na h-Alba 's nach ruig mise a leas an còrr a ràdh umpa:

Ruairidh Moireasdan, Lit.A., an Steòrnabhagh

Alasdair Mac Fhionghuin, Ph.D., an Cill-mo-Naomhaig
Iain Mac-a-Phearsoin, M.A., an Tigh-an-Uillt.

* * * * *

(Le Ruairidh Moireasdan, Lit.A.,
an Steòrnabhagh)

“Tha an ‘Duine gun ainm,’ a’ cur na ceisd so : ‘Co dhiubh is e ùmhlaichd do theagasg Chrìosd a shaoras mi, no earbsa anns an iobairt-réite a thaig e do Dhia ’n am àite air Calbhari?’

“So mo fhreagairt-sa : Chan e *d’ùmhlaichd-sa* do theagasg Chrìosd a ni do theàrnadh. Cha mhò a theàrnas *d’earbsa* ann an iobairt-réite Chrìosd thu. Chan e rud sam bith a tha ’na do chomas-sa, aon chuid ùmhlaichd no earbsa, leis am bi thu air do theàrnadh. ’S e gnìomh Dhe a mhàin a tha anns an teàrnadh, chan e gnìomh an duine, agus teàrnaidh Dia gach uile dhuine a dh-earbas ri Dia sin a dheanamh. Chan e *d’earbsa-sa* a tha ’g ad theàrnadh, ach ’s e Dia a tha ’g ad theàrnadh ’nuair a dh-earbas tu ris.

“Nuair a sguireas daoine dhe bhì leigeil an taic air na nì iad fhéin, ’nuair a dh’fhàgas iad aig Dia an obair anns am bheil tlachd aige, cha bhì an tuilleadh moille ’n an teàrnadh. ’S e tha a’ cur bacaidh air teàrnadh mhórain nach ceadaich iad do Dhia an cùis a ghabhail os làimh ; tha iad fhéin a’ deanamh na’s urrainn dhoibh iad fhéin a theàrnadh ; agus gus an sguir an obair sin chan ’eil iad a’ toirt ùmhlaichd do theagasg Chrìosd, ’s chan eil iad ag earbsa ann an iobairt-réite Chrìosd. Tha ùmhlaichd ri thoirt do theagasg Chrìosd ; tha earbsa ri chur ann an iobairt-réite Chrìosd, ach is còir dhuinn an deagh aire a thoirt nach dean sinn Slàn-uirhear aon chuid dhe ar n-ùmhlaichd no dhe ar n-earbsa. ’S e Dia ann an Crìosd a mhàin an Slàn-uirhear, agus ’s ann tre bhì ag earbsa ris-san, ’s ann tre bhì toirt ùmhlaichd dha-san a ruigeas teàrnadh oirne.

“Thàinig Dia ann an Crìosd a dh-ionnsuidh an t-saoghail so, agus chuir e ann an soillear-eachd le a theagasg agus le a ghnìomharan gu’n robh e araon deònach agus comasach air daoine a theàrnadh.

“Tha an ‘Duine gun ainm,’ a’ cur ’n ar cuimhne gu’m biodh na seann mhinistearan a’ labhairt gach Sàbaid air *innleachd na slàinte*. ’S math a thigeadh sin dhoibh. Cha bhuin mise ris an so ach ann am beagan fhacal. ’S e tha ann an innleachd na slàinte gnothuch eadar pearsachan na Diadhachd, gnothuch tre an do réitich Dia slighe dha fhéin anns am biodh e ’na Dhia ceart ’nuair a theàrnadh e peacaich nach robh airidh air teàrnadh. ’S ann gun teagamh air Calbhari a bha an réite sin air a dheanamh. ’S ann bho Chalbhari tha guth Dhe a’ tighinn a mach a dh-ionnsuidh an t-saoghail, ag gladhach, ‘Seallaibh riumsa, uile

iomalla na talmhainn, agus bithibh air bhur teàrnadh.’ ’S e an guth sin an Soisgeul, an deagh sgeul gu’m bheil Dia araon deònach agus comasach air daoine a theàrnadh, agus mur ’eil mise air mo mhealladh b’e sin an teachdaireachd a bha aig na seann mhinistearan, agus mo thruaighe ministear sam bith, no slugh sam bith, aig nach ’eil an dearbh theachdaireachd sin an diugh.

“An là a dh’earbas tusa do theàrnadh ri Dia ann an Crìosd tha do theàrnadh cinnteach ; tha Dia ’ga ghabhail os làimh agus bheir esan gu buil e. ’S e do ghnòthuch-sa a bhì làn-chreidsinn gu’m bheil e deònach agus comasach sin a dheanamh. Gun teagamh ’s e dleasdanas agus iarrtus gach uile Chrìosduidh ùmhlaichd a thoirt do theagasg Chrìosd, agus as eugmhais naomhachd—’s e sin ùmhlaichd iomlan do theagasg Chrìosd—chan fhaic neach Dia. Ach ciamar a ruigeas am peacach, ’s e sin an Crìosduidh, oir ged a tha e ’na Chrìosduidh tha e fhathast ’na pheacach, cionnus a ruigeas peacach air an t-suidheachadh so ? Chan ’eil rian air ach le bhì ag earbsa a chùis ri Dia. A cheart cho cinnteach ’s a fhuair thu slàinte no teàrnadh tre bhì ’g ad earbsa fhéin ri Dia ann an Crìosd gheibh thu naomhachd mar an ceudna tre bhì a’ buanachadh anns an earbsa sin. ’S ann bho làimh Dhe a thig naomhachd mar is ann bhuaithe a thàinig maitheanas.

“’S e deagh sgeul an t-soisgeil gu’n robh Dia ann an Crìosd, a’ deanamh an t-saoghail réidh ris féin, gun a bhì meas an cionta dhoibh, agus gu’m faigh an duine a leigeas a thaic air gnìomh Dhe teàrnadh iomlan, leis gach beannachd, anns a’ bheatha so is anns an t-siorruidh-eachd, a tha sin a’ gabhail a stigh.”

* * * * *

(Le Alasdair Mac Fhionghuin, Ph.D.,
an Cill-mo-Naomhaig)

“Ann a bhì a’ freagairt na litreach anns a bheil ‘Duine gun ainm,’ ag ràdh nach ’eil fhios aige ciod a tha ministearan agus ceistearan a’ ciallachadh leis an t-soisgeul, theirinn an toiseach nach ’eil e ’na iongnadh leam ged a bhitheas ministearan air uairean a’ labhairt air teagasg Chrìosd mar an soisgeul ; air uair eile air an iobairt-réite mar an soisgeul ; agus a rithist, air na sochairean spioradail a tha creidmheach a’ sealbhachadh mar oighreachan air Dia, mar an soisgeul. Cha mhotha a tha an t-amladh sin a’ cur móran dragha orm, a chionn gu bheil an soisgeul ’g an gabhail a stigh air fad. Mar an ceudna, tha mi a’ cuimhneachadh gu’m faodadh ‘Duine-gun Ainm,’ an gearan ceudna a dheanamh mu theagasg Chrìosd féin mu rìoghachd Dhe, no rìoghachd nèimh. Rinn Crìosd móran searmonachaidh mu ’n rìoghachd

so, agus tha roinn d'a theagasg 'n 'ur làmhan, o'm bheil sinn a' faicinn gu bheil E a' ciallachadh leis an rìoghachd aig aon àm *riaghladh Dhe ann am beatha dhaoine*; aig àm eile, tha E a' ciallachadh an t-shuaigh anns am bheil Dia a' riaghladh; agus aig àm eile, tha E a' ciallachadh nan sochairean a bhuineas dhoibhsan a fhuair eòlas sònruichte air Dia. 'Uime sin, tha mi ag ràdh ribh, gu'n toirear rìoghachd Dhe uaibhse, agus gu'n toirear do chinneach eile i, a bheil a mach a toraidh.'

'Agus cha chreid mi nach 'eil seagh eile fhathast anns am bheil rìoghachd Dhe air a tuigsinn, 'se sin, sluagh saorta Dhe air an àrdachadh ann an glòir agus neo-bhasmhorachd anns am bheil toil Dhe a' riaghladh, agus le am bheil làn sheirbhìs Dhe 'g a comhlionadh.

'Mar a tha cuspair mòr aig fear-teagaisg, cuiridh e ann an caochladh chruth e fo an aon ainm. Is ann mar sin a tha a thaobh an t-soisgeil. Ciod, ma ta, a tha sinn a' ciallachadh leis an t-soisgeul? Tha, ann am briathraibh is aithne do na leanabaibh, gur 'ann mar sin a ghràdhach Dia an saoghal, gu'n d' thug E aon-ghnì mhic a chum as ge 'b'e neach a chreideas ann, nach sgriosar e, ach gu'm bi a' bheatha shìorruidh aige.' Is e sin cridhe na deagh sgéil mhòr-aobhneis; tha e duilich leamsa a chreidsinn gu bheil duine pongail air bith ag èisdeachd shearmon fad bhliadhnnachan a tha ann an teagamh mu'n chùis.

'A thaobh nan ceistean eile, an e ùmhlachd do theagasg Chrìosd a shaoras duine, no earbsa anns an ìobairt-réite, cha chreid mi gur e aon seach aon dhiubh a shaoras duine, ach an dà chuid còmhla. Chan 'eil e iomchuidh a bhi a' feuchainn ri sgaradh a dheanamh eadar an Fear-teagaisg agus an Ìobairt-reite; oir is e an aon neach a tha air fhoillseachadh annta. Ma shaoileas duine gu'n saorar e le earbsa anns an ìobairt a mhàin, èisdeadh e ris an fhocal so: 'Gach uile neach a chluinneas na briathran so agamsa, agus nach coimhlinn iad, samhlaichear e ri duine amaideach a thog a thigh air a' ghainneamh; agus thùrling an t-uisge, agus thàinig na tuitlean, agus sheid na gaothan, agus bhuail iad air an tigh sin; agus thuit e; agus bu mhòr a thuiteam.'

'Is ann mar so a tha mise a' tuigsinn na cùise: an uair a tha duine air a ghluasad gu bhi ag iarraidh saorsa o chionta, is e a' chùis chudhthromach ciamar a gheibh e maitheanas o Dhia. Saoilidh e nach gabh a pheacanna toirt as an rathad, no an cuing a thogail dheth gu bràth. Anns an t-suidheachadh thruagh sin, chan 'eil dòigh eile anns am faigh e saorsa ach le sealltuinn ri Chrìosd air a cheusadh, a' giùlan peacaidh an t-saoghail, agus aig deireadh a' ghnothuich, a' tairgseadh maitheanas do na h-uile a ghabhas ris. Ann a bhi a' creidsinn gu'n d' thug Chrìosd e-féin air a shon ann an

gràdh nach gabh tuigsinn no tomhas, agus gu'n robh Dia ann an Chrìosd a' deanamh an t-saoghail réidh ris féin, gun a bhi a' meas an cionta dhaibh, tha duine a' faighinn saorsa o uallach, agus o eagal; agus a' tighinn gu réite ri Dia.

'Ach chan 'eil an sin ach toiseach a shlàinte spioradail. Ged is prìseil dol as o bhgradh breitheanais, is fearr gu bheil gairm àrd air a cur roimhe, eadhon fàs ann an gràs, maise, agus cumhachd na diadhaidheachd, gus am bi e mu dheireadh air a chruth-atharrachadh gu coslas glòrmhor Chrìosd féin. A chum na crìche sin, chan 'eil dha ach aon dòigh, 's e sin, teagasg agus eiseimpleir Chrìosd agus nan abtòl a ghabhail gu cridhe. Mur dean e sin, tuitidh e air ais do'n pheacadh a ris, a dh' aindeòin gu'n d' fhuair e maitheanas roimhe sin; agus ma shaoileas neach air bith gu'n saorar e le muinghin a chur anns an ìobairt-réite, am feadh is a tha e a' cur teagaisg Chrìosd ann an suaraicheas, tha e g' a mhealladh féin. Car son idir a rinn an Tighearn uiread teagaisg, agus na h-abtòil a leithid eile, ma shaorar daoine as eugmhais? Faodaidh cuid a bhi cràbhach, a' creidsinn gu bheil iad sàbhailte o na bhàsaich am Fear-saoraidh air an son, ged a tha iad féineil, uaibhreach, sanntach, neo-ghràdhach am measg an comh-chreutairean. Ach a réir fhocail féin, chan aithich E san eòrsa sin mar a shluagh saorta; ach aithichidh E iadsan a ni toil Dhe.

'Mar sin, tha duine a' faighinn maitheanas 'n a chionta agus réite ri Dia air sgàth na h-ìobairt-réite; agus tha e a' faighinn aithne is eiseimpleir, comhairle is earail, comhfhurtachd is gealladh, gu bhi 'g a oileineachadh anns an diadhaidheachd, agus le cuideachadh an Spioraid naoimh, g'a chur air aghaidh a chum lànachd na slàinte. Tha an dà chuid feumail.'

* * * * *

(Le Iain Mac-a-Phearsoin, M.A.,
Tigh-an-Uillt)

'Mu'n urrainn duine a bhi air a thèarnadh feumaidh e sealladh fhaotainn air gràinealachd a' pheacaidh agus maitheanas fhaotainn trid Iosa Chrìosd.

'Tha mi cinnteach gu'm faca no gu'n cual thu uaireigin mu dhithis a bha 'n am fìor chàirdean ré iomadh bliadhna. Aon latha rinn an dara h-aon gnìomh mosach air an aon eile: gnìomh nach deanadh fìor charaid idir. Bha bann a' chairdeis air a bhriseadh is rinn an droch ghnìomh so an eadar-dhealachadh.

'Mu'm b' urrainn an ciontach a bhi air a ghabhail a steach a ris mar charaid dh' fheumadh e fhaicinn gu'n do rinn e ceàrr, agus maitheanas fhaotainn.

'Chan e ni furasda a tha ann idir olc mòr a

mhaitheadh do neach eile. Tha an cridhe aige-san a mhaithes e air fhàsghadh 's air a chràdh. Tha e mar gu'm biodh e a' gabhail ciont an fhir eile air féin.

“Chi sinn a' cheart ni so a' tachairt air Calbhari. Ghabh Crìosd nàire a' pheacaidh air féin agus dh' fhuiling e, am firean ann an àite an neo-fhàirean.

“Air Calbhari choinnich gràdh Dhé ann an Crìosd agus peacadh an t-saoghail. Ré ùine bhig shaoil daoine gun d' fhuair am peacadh a' bhuidh ach cha d' fhuair; dh' éirich Crìosd le cumhachd agus tha e beò gu bhì a' deanamh eadar-ghuidhe air ar son aig deas làimh na mórachd.

“Nuair chi mac an duine gràinealachd a' pheacaidh a rinn e ann an aghaidh gràidh cho mór tha e a' guidhe air son tròcair agus éisdidh Crìosd ris agus bheir e solus dha.

“Tha e an sin a' dol air aghaidh bho neart gu neart. Na peacaidhean anns an robh e a' gabhail tlachd anns an àm a chaidh seachad, cha ghabh e tlachd annta na's mò. Tha cridhe glan na chòm agus a smuaintean gu tric air na nithean sin a ta shuas. Tha e a' leigeil ris 'na

dhol a mach 's 'na theachd a steach, 'na ghiùlan 's 'na chaitheamh-beatha co dha a ta e a' deanamh seirbhìs. Is urrainn da a ràdh maille ris an Abstol Pol, 'gidheadh a ta mi beò, ach cha mhise ach Crìosd a ta beò annam.'

Deagh sgeul an t-Soisgeil

“Chan eil deagh sgeul an t-soisgeil a' tóis-eachadh gu an do dh' éirich Crìosd le buaidh thairis air an uaign agus air a' bhàs. Chunnaic a dheisciobuil e, agus móran eile agus an sin chaidh iad a mach leis an deagh sgeul gu bheil E beò, agus gu'm bì sinne beò maille ris mar an ceudna.

“Tha an *deagh sgeul* a' filleadh a steach gach ni a dh' ainmich thu, teagasg Chrìosd mu Dhia agus mu'n bheatha shona agus dhiadhaidh: teagasg nan Abstol mu Chrìosd agus mu bhàs: an Spiorad Naomh ag oibreachadh ann an cridheachan dhaoine.

“Ma tha thusa a' creidsinn gur e Crìosd Mac Dhé agus gu'n do dh' fhuiling e air son do pheacaidh, agus gur urrainn da maitheanas a thoirt dhuit, bheir thu ùmhlachd dha agus bidh e a' fas annad gach là.”

An Eaglais Phàpanach an Albainn

THUBHAIRT an t-Ollamh Iain Watson nach maireann, an uair a dh' fhàsadh ministear de'n eaglais Stéidhichte leasg, gu'n tòisicheadh e air seann searmoin a liubhairt, ach an uair a dh' fhàsadh ministear de'n eaglais Shaoir leasg, gu'n tòisicheadh e air searmon-achadh an aghaidh na h-eaglais Phàpanaich. Ma bha dà bhoinne de'n fhirinn anns an fhacal sin uaireigin, chan 'eil aon bhoinne ann an diugh, oir is annamh a chluinnear neach air bith an diugh a' togail fianuis an aghaidh mearachdan na h-eaglais Phàpanaich, sìoch seachain a bhì a' cur sìos oirre. Tha sinn uile cho mór an eisiomail nan naomh agus nan diadhairean a bha air an àrach agus air an oileanachadh innte 's nach toigh leinn dad ceàr a ràdh mu'n mhàthair a thug cìoch is bainne dhaibh.

A thuilleadh air sin tha clann Ghamalieil a' fàs na's lionmhoire na bha iad aon uair, an duine glie a thubhairt, “Leigibh leò, ma's ann o dhaoine a tha a' chomhairle so no an obair so, thig i gu neo-bhrìgh, ach ma's ann o Dhia a tha i, chan urrainn sibhse a' cur gu neo-bhrìgh.”

Firinnean siorruidh

Tha an eaglais Phàpanach gu maith na sine na na h-eaglaisean eile a tha againn an Albainn, is faodar a bhì cinnteach nach e a mearachdan a tha 'ga cumail beò ach na firinnean siorruidh

air a bheil i a' seasamh gu daingean. A dh' aindeòin ghisreagan a tha aice na h-aoradh, agus a' chuing a tha i a' cur air amhaichean chreidmheach, agus fichead rud eile a tha 'n ar sùilean-ne faoin agus leanabail agus neo-sporadail, cha chualas riamh fuaim neo-chinnteach o'n eaglais Phàpanaich a thaobh firinnean móra a' Chreidimh, a thaobh diadhachd Chrìosd, a thaobh na h-aiseirigh, no a thaobh na beatha shiorruidh. Eaglais air bith a tha a' creidsinn agus a' teagasg gu d' fhoillsicheadh Dia anns an fheadil; gu robh Mac siorruidh Dhe air a cheusadh air Calbhari; gu'n d' éirich e o na maìrbh agus gu'n deachaidh e suas gu deas-làimh Dhé far a bheil e a' coimhlonadh sagartachd shiorruidh as leth pheacach; gu'n tig e a ris a thoirt breith air na beòthaibh agus air na maìrbh; a tha creidsinn anns an Spiorad Naomh, ann am maitheanas peacaidh, ann an aiseirigh a' chuirp, agus anns a' bheatha mhaireannaich,—eaglais air bith a tha a' creidsinn anns na firinnean sin agus 'g an teagasg, chan abrainn-sa nach eaglais Chrìosduidh i.

Aireamh nam Pàpanach

A bheil an eaglais Phàpanach a' fàs an Albainn? Tha, agus chan 'eil. Tha àireamh nam Pàpanach a' dol am meud, ach is e an t-aobhar gu bheil móran Eirionnach a' tighinn

a nall á Eirinn a h-uile bliadhna a dheanamh an còmhnuidh an Albainn. Bha iad sin 'n am Pàpanaich m' an tàinig iad a nall, is leanaidh iad fhéin agus an teaghlaichean air a bhí 'n am Pàpanaich. Ach chan 'eil an eaglais Phàpanach a' deanamh adhartas air bith am measg fìor shluagh na h-Alba.

Tha so air a dheanamh soilleir agus cinnteach ann an leabhran beag a bha air a chur a mach o chionn ghoidid leis an Urramach I. Hutchison Cockburn, D.D., an Dùn-Blàin. Anns an leabhran so tha e a' tighinn thairis air òraid a bha air a liubhairt aig cruinneachadh mòr am baile Ath-chliath (Dublin) leis an Athair Urramach McGettigan :

“Tha còrr agus trì cheud bliadhna,” ars esan “bho na dhealaich muinntir na h-Alba ris an eaglais Phàpanaich, ach chan 'eil mi a' faicinn comharadh air bith gu bheil iad a' tighinn air an aise innte. A dh' aindeòin cho dileas 's 'ga bheil sinn a' saothrachadh 'n am measg, a' frithéaladh òrduighean na h-eaglais, chan 'eil sinn a' deanamh drùidheadh air bith air intinnean an t-sluaigh, no 'g an tàladh d' ar n-ionnsuidh. Ma tha àireamh ar sluaigh a' dol am meud, is e an t-aobhar gu bheil iad a' tighinn chugainn á Eirinn, agus gu bheil iad a' sìolachadh na's mò na seann stoc na h-Alba. Tha greim gu maith làidir againn anns na trì bailtean-mòra as motha, gu sònraichte ann an Glaschu, ach chan 'eil greim againn ach air luchd-oibre, tha beò-shlàint luchd-oibre cho neo-chinnteach dhaibh 's gu'm faod iad a bhí an so an diugh agus an àite eile am màireach. Air an dùthaich far am faighear fìor stoc na h-Alba chan 'eil àite-seasaimh idir againn; chan 'eil an eaglais Phàpanach ann idir. Agus rud as iongantaise air fad, anns na cèarnaibh sin far an robh i aon uair làidir, agus far an do dhealraich a solus mar a' ghrian, na cèarnan anns an robh abaiden, is annaidean, is manachainean, air an suidheachadh,—chan 'eil i an diugh ri fhaicinn anns na cèarnaibh sin idir. Is e an fhìrinn gu bheil muinntir na h-Alba cho làidir an aghaidh na h-eaglais Phàpanaich 's a bha iad riamh. Theagamh gu bheil iad coimhearsnachail agus coibhneil ri Pàpanaich fa leth, ach a thaobh riaghladh a' Phàpa, no a thaobh na sagartachd, no a thaobh na h-aifrinn, bu cho maith dhuit a bhì bruidhinn ri creig ri feuchainn r'a thoirt air muinntir na h-Alba gnùis a thoirt do na nithean sin, no gabhail riu.”

Nàisinn na h-Alba

Tha dà sheòrsa Phàpanach an Albainn, (1) nàisinn na dùthcha a dh' fhan 'n am Pàpanaich aig àm an Ath-leasachaidh, agus (2) Eirionnach a thàinig a dh' Albainn a dh' iarraidh cosnadh agus a dh' fhuirich ann.

Gheibhear a' cheud sheòrsa an siorramachd Inbhir-nis (Barraidh is Uidhist is Mòrar), an siorramachd Dhùn-fris, an siorramachd Bhanbh, agus an cèarnaibh a dh' Obar-eathain. Chan 'eil mùghadh air bith eadar na daoine sin agus an còrr de 'n t-sluaigh; tha iad de'n aon fhuil agus de'n aon ghné 'an coimhearsnaich, is tha an aon dòigh beatha aca. Tha tighinn is dol eadar iad fhéin agus Pròstanaich gu sgur, agus na's lugha de fhuath no de chùl-chàineadh na bha uaireigin eadar an eaglais Shaor agus

eaglais na h-Alba. Chan 'eil an seòrsa so a' dol am meud, ged nach cuireadh e campar air an coimhearsnaich ged a bhitheadh, a chionn gur ann de'n cheart stoc riu fhéin a tha iad. Tha e air a ràdh gu'm faodar àireamh na feadh-nach so a chur sìos aig trì fichead mìle 's a deich. Chan 'eil iad a' sìolachadh ach car coltach r' an coimhearsnaich Phròstanaich.

Ach tha e a' cur an dà chuid campar agus eagal air daoine glic is tùral an seòrsa eile a bhì a' fàs lionmhor, Pàpanaich Eirionnach nach 'eil de'n aon fhuil no de 'n aon ghné idir ri muinntir na h-Alba. An uair a bha obair pailt, agus tuarasdail beag, agus biadh saor, thàinig sgaoth dhiubh so a dh' obair air Cluaidh, is tha an treas agus a' cheathramh gineal dhiubh a nis 'g an sgaoileadh féin air feadh na tìre, far a bheil oibrichean iaruirn agus guail. Tha e air a ràdh gur e Pàpanaich Eirionnach a tha anns a' cheathramh cuid de muinntir Ghlaschu, agus gu bheil iad a' sìolachadh fada na's braise na na Pròstanaich. Tha innleachdan folachaidh aig mnathan nodha leis an téid aca air gun clann a bhì aca, ach ged tha na h-eaglaisean Pròstanaich a' leigeil an toil féin le pàrantan anns a' chùis sin, tha an eaglais Phàpanach a' toirmeasg nan innleachdan sin, agus a' toirt a beannachd do theaghlaichean mòra.

Ar n-oighreachd

Cha bu mhaith an gnothuch gu'n cailleadh Albainn fhìor dhreach féin, no gu'n cailleadh e fuil agus gnàths agus creideamh ar sinnsir. Fhuair sinn oighreachd bho ar sinnsir fada fada na's fheàrr na nì air bith as urrainn Pàpanaich Eirionnach a thoirt dhuinn, ach mur bi sinn cùramach m' an oighreachd sin, agus mur sealbhaich sinn le sgoinn an tìr anns an d' àraich-eadh sinn, cha ruig sinn a leas a bhì an dùil nach tig daoine eile 'g a sealbhachadh.

* * * * *

Is e mac Gàidheil, mac ministear anns an t-seann eaglais Shaoir, a thug an t-ogail bu mhò do'n eaglais Phàpanaich a fhuair i riamh an Albainn, am Morair Alness (Raibeart Mac an Rothaich), a rinn an t-achd tìr ris an abrar “Achd an Fhoghlum, 1918.” Leis an achd sin tha e mar fhiachaibh air muinntir na h-Alba sgoilean a chur suas ann an àite air bith anns an abair an eaglais Phàpanach gu bheil feum aice orra, agus b' fheudar dhaibh na seann sgoilean a bha aice a cheannach gu daor. Cha b' ann mar sin a thachair ann an 1870, 'nuair a ghabh an Staid thairis na sgoilean a bha aig eaglais na h-Alba agus aig an eaglais Shaoir. Thug iadsan seachd na sgoilean mar thìodhlac saor gun aon fhàrdain iarraidh o'n Staid. Ach chuir Achd Mhic an Rothaich mìltean a dh' airgid am pòca na h-eaglais Phàpanaich.

A' Ghaoth an ear

THA mi 'g a sgrìobhadh so air an deicheamh là de December, ach tha beagan de'n bhàrr a mach fhathast anns na glinn so, ged nach 'eil móran. Cha chuimhne leis an duine as sine foghar cho fhuach 's a bha againn am bliadhna, no droch shìd a lean cho fada. Ach anns na neòil as duirche chithear am bitheantas iomall no cirb nach 'eil cho dubh ris a' chòrr, agus b'e an aon rud a b' fheàrr ann an droch shìd an fhoghair anmoich so, nach robh a bheag de ghaoith an ear againn. Tha a' ghaoth an ear an diugh, is chan 'eil a' ghaoth an ear maith do dhuine no do ainmhidh; cuiridh i greann orra, is ni i cas agus crosda iad.

Tha i air a h-ainmeachadh anns a' Bhiobull an iomadh àite, a' seargadh chraobh is mheas, agus a' toirt locuist do 'n tìr, ach rinn i maith do chloinn Israeil aon uair co dhiu, an oidheche a thug an Tighearn air an fhairge dol air a h-ais le gaoth làidir o'n ear, agus a roinneadh na h-uisgeachan, agus a chaidh iad thairis air an fhairge le casa tioram.

Chan aithne dhomh ach aon searmon anns a bheil a' ghaoth an ear air a h-ainmeachadh, searmon a bha air a chur a mach leis an Ollamh Seòras Moireasdan an Glaschu. B'e an ceann-teagaisg, "*Chaisg e a' ghaoth gharbh ann an là na gaoithe an ear*" (ISAIAH xxvii. 8), agus ma's maith mo chuimhne, is e an teagasg a thug e as, nach leig Dia le shluagh a bhi air an sàruchadh le uile thrioblaidan na beatha so aig an aon àm. Is leòr do là na gaoithe an ear a' ghaoth an ear fhéin.

Theagamh gu bheil cuimhne agad, a leugh-adair, mar bha R. L. Stevenson air a shàruchadh leis a' ghaoth an ear an làithean òige, an Dùn-éideann, agus a' ghràin uamhasach a bha aige oirre. Ged nach 'eil e ceart dhuinn a bhi a' gearan air an t-sìd, a chionn gur e Dia a tha 'g a deanamh, faodar a ràdh co dhiu gu'n do theab gaoithean cruaidh biorach Dhùn-éideann R. L. Stevenson a mharbhadh 'n a bhalach, agus mar sin gu'm faodar a lethsgèul a ghabhail air son

nam briathran nimheil anns an do mhallaich e sìd Dhùn-éideann.

Rinn Teàrlach Kingsley crioman gasda de bhàrdachd, a' moladh na gaoithe an ear, ach bha Teàrlach Kingsley 'n a fhìor dhuin-nasal, is tha amharus agam gu'n do mhol e i a chionn gu robh daoine eile 'ga diomoladh. An déidh a bhàis, thubhairt an t-Ollamh Stopford Brooke, "Rinn Teàrlach Kingsley òran gun tìr, a' moladh na gaoithe an ear, ach dhearbh ise nach 'eil innte ach an droch bhias, oir mharbh i an duine laghach a mhol i."

An uair a shéideas a' ghaoth o'n ear bhiodh e glic do theaghlaichean agus do choimhears-naich faidhidinn agus gliocas agus ciùine a thasgadh suas 'n an cridheachan a dh' fheitheamh air an droch nàdur a bheir i 'na lorg, dìreach mar a bhios ciobairean air a' mhonadh agus daoine a tha fuireach anns na h-eileanan, no an àitean iomallach, a' cur luim air stòr a' gheamhraidh fhaotainn m' am bris air an t-sìd. Eirigh tonn air uisge balbh; am fear no an té a tha cho ciùin ri Maois, no cho réidh ri Isaac, cho fad 's a tha a' ghaoth o'n deas no o'n iar, fàsaidh iad cho cas greannach rithe fhéin an uair a tha a' ghaoth o'n ear, is bheir iad dhìot an t-sròn, ma their thu dad 'n an aghaidh. Sin an t-àm anns a bheil feum aig daoine air faidhidinn agus air gliocas. Tha a' ghaoth an ear a' deanamh uiread aimhreit ann an teaghlaichean agus eadar rioghachdan 's gu'm feuchainn, na'n robh mi rud beag na b' òige, ri comunn ùr a chur air chois, a chuireadh as i uile gu léir. Gheibhinn a h-uile duine anns an t-saoghal os cionn dà fhichead bliadhna air mo thaobh, ach tha eagal orm nach leanadh an òigridh mi, oir is coma leò-san ciod an taobh as a bheil a' ghaoth a' tighinn, o'n iar no o'n ear. B' fheàrr leò-san ceannard air chor-eigin eile a leantuinn, a rachadh romhpa air ghaisge.

*As gach taobh an séid a' ghaoth
Is caomh leam fhéin o'n iar i*

Aig an Uinneig

An t-Ollamh W. P. Paterson

LE bàs an duine ghaolaich so chaill eaglais na Lh-Alba an diadhair a b' ainmeile a bha againn anns a' ghineal so; sgoilear barraichte, fear-teagaisg maith, agus duine cho iriosal 's a bha riamh 's an eaglais. Bha e air a chumadh ann am moll-dair dha fhéin, agus ge b'e àite anns an suidheadh e, b'e sin an t-àite ris an tionndadh a h-uile stùil. Bha gathan soluis 'na inntinn agus salann 'n a labhairt nach robh ann an

inntinn no ann an labhairt neach eile an Albainn, air chor agus gu'n tigeadh aobh air aodainn an luchd-éisdeachd 'nuair a dh' éireadh e a' labhairt, co dhiu a bhiodh e a' labhairt anns an Ard-Sheanadh, no anns an Oilthigh, no aig cruinneachadh-mór ann an Talla-baile. Bha inntinn aige gu nàdurra anns an robh talamh domhain agus reamhar; fad uile làithean a bheatha bha e a' cur sìol maith innte, is dh' fhàs an sìol sin agus dh' abhuich e gu toradh

trom. Bha àite dha fhéin aig W. P. Paterson anns an eaglais agus ann an cridheachan mhinis-tearan ; bha meas agus gaol againn uile air nach robh againn air gin eile a dh' aithrichean na h-eaglais, ach cha d' fhuair e meas no gràdh nach do làn thoill e. Bha e ainmeil mar sgoilear agus mar dhiadhair, mar shearmonaiche agus mar fhear-labhairt, ach na b' fheàrr na sin air fad, bha e cho iriosal agus simplidh 'na dhòigh-ean ris na pàisdean. Tha mi an dùil gu'n cuala mi a h-uile sgoilear no diadhair a bha ann an Albainn anns a' ghineal so a' bruidhinn, uair no uaireigin, ach rachainn na b' fhaide a dh' éisdeachd W. P. Paterson na rachainn a dh' éisdeachd gin dhiubh, a chionn gu robh coinneal 'n a inntinn agus lasag bheò 'na anam nach fhaicear ach annamh anns an t-saoghal so. Tha fhios agam gu maith gu'n téid obair na h-eaglais air a h-aghaidh as aonais, ach air a shon sin saoilidh mi nach fhiach dhomh dol do'n Ard-Sheanadh tuilleadh, agus gun esan ann.

Obair mhaith

Do dhuine air bith aig a bheil meas air ealain is grinneas tha e 'n a thoileachadh mór obair mhaith a mholadh. Sin an t-aobhar gu'm bu mhaith leam aire mo luchd-dùthcha a tharruing

gu leabhar ur a thàinig a mach o chionn ghoirid, bàrdachd Iain Mhic Codrum, air a dheasachadh agus air a chur an òrdugh le sgoilear òg, Uilleam Mac Mhathain, M.A.

Chan 'eil mi a' dol a ràdh dad mu bhàrdachd Iain Mhic Codrum ; seasaidh ise i fhéin an àite air bith an cuirear i, ach a thaobh saothair Uilleam Mhic Mhathain anns an leabhar so, their mi gu'n do rinn e obair a tha snasmhor agus fiachail, obair air a bheil dreach na sgoilearachd agus na céille. Agus ciod an cliù as àirde na sin ?

Tha iomadh là o nach do làimhsaich mi leabhar Gàidhlig a thug uiread toileachaidh dhomh 's a thug an leabhar so ; na'n robh Iain Mac Codrum beò, bhiodh e mór as fhéin a bhàrdachd fhaicinn ann an deise cho riomhach.

Bu mhaith do sgoilearan òga anns a' Ghàidhealtachd an leabhar so a leughadh gu cùramach, chum 's gu'm faiceadh iad ciamar is còir dhaibh dol an caraibh oibre de'n t-seòrsa so. Tha ealain an fhìor fhir-ceairde air làmh Uilleam Mhic Mhathain ; leis a' cheud bhuille bhuaile e an tarrang air a ceann. Eadar e fhéin agus muinntir a' chlàdh, thugadh dhuinn leabhar cho gasda anns gach dòigh 's a làimhsich mi riamh.

Laoidh

LE GILLEASBUIG DÒMHNULACH, CEANN-A-BHAIGH, AN UIDHIST

O MOLAM, molam Iosa,
Mo Shlànuighear ro chaomh ;
O molam E gu siorruidh,
'S e choisinn dhòmhsa saors'
Bho'm pheacaidhean bha lìonmhor,
'S bho'm chionta bha cho mór,
Car son nach mol mi Iosa
'S nach tugainn dhàsan glòir !

Bha mi aig àm a' smaointinn
Gu'n saoradh m' oibrìbh mi,
Cha robh an sin ach faoineas
'S cha d'fhuair mi fois no sìth,
Thug Dia dhomh solus teàrnaidh,
Mo Shlànuighear 's mo Rìgh,
Gu'n cheannaich E dhomh slàinte
Le bhàs air Calbhari.

Ma tha thu sgith le saothair
'S le d'uallaichean gun fheum,
Cuir bhuaite an obair fhaoin sin
'S iarr seòladh spiorad Dhe ;
Bheir E dhuit eòlas aobhneach
Mar chrìochnaich Crìosd gach ni
Le fhuilangas 'na d' àite
Is gheibh thu fois is sìth.

Nach ann an sud bha 'n t-ionghnadh,
Gu'n tàinig Dia 'san fheòil !
Is ghabh air féin ar nàdur,
Ar n-àmhgharan 's ar leòn,
A choimhlonadh a' gheallaidh
Thug E do dh' Adhamh féin,
Gu'n spionadh E bho 'n nàmhaid
An àireamh bh' anns an réite.

O thig a dh' ionnsuidh Iosa
'S na dean-sa maille no dàil,
Mu'n tig am bàs 'g adiarraidh
'S gu'n càill thu là na slàint' ;
Tha 'n t-siorruidheachd neo-chrìochnach,
Tha Dia làn iochd is gràidh,
Do'n dream a ghabh ri Iosa
'S cha diult E dhaibh a ghràs.

Bidh iad air uairean ìosal
Fo inleachdan 's fo bhuaidh
An spioraid neòghlan truailidh
Dh' fhàg an saoghal cho truagh,
Ach buidheachas do'n Ard-Rìgh,
Tha iocshlaint ann bho shuas,
'S 'nuair lùbas iad an glùn ris
Gu'n teich an nàmhaid bhuaip'.

Herod agus Eoin a' Bhaistidh

“ *Bha eagal Eoin air Herod, air dha fios a bhi aige gu'm bu duine ceart agus naomh e, agus 'nuair a chual e e rinn e mórán de nithéan air a chomhairle, agus dh' éisd e ris gu toileach.*”—MARC VI. 20.

NACH b' fhada o chéile an dithis ud! fada No chéile ann an sealladh dhaoine, ach na b' fhaide o chéile ann an sealladh Chríosd.

Cha robh ann an Eoin a' Bhaistidh ach duine bochd; duine gun fhonn, gun fhearann, gun airgid; ach bha e saobhair a thaobh Dhe, is thubhairt Críosd uime, nach do rugadh le mnaoi neach a bu mhò na Eoin.

Bha Herod 'n a dhuine mór, agus o dhaoine móra; bha fonn, is fearann, is beartas aige, ach thubhairt Críosd nach robh ann ach an sionnach. Agus cha mholadh air duine air bith “ sionnach ” no “ madadh-ruadh ” a ràdh ris.

Ged a b' fhada o chéile an dithis so, cho fada 's nach b' ann anns an aon t-saoghal a bha iad a' gluasad, bha meas aig Herod 'n a chridhe air Eoin, oir bha fhios aige gu maith gu'm bu duine le Dia e, is bhiodh e a' dol 'g a éisdeachd a' searmonachadh. Chan e a mhàin gu'm biodh e a' dol 'g a éisdeachd, ach bhiodh Facal an Tighearn a bha Eoin a' labhairt a' druìdheadh air, *oir rinn e mórán de nithibh air a chomhairle, agus dh' éisd e ris gu toileach.* Ach cha robh ann an 'cridhe Herod ach fearann creagach; ged a ghabhadh e ris an t-sìol mhaith le gairdeachas, cha robh an sìol a' freumhachadh ann gu ceart, is dhichuimhniceadh e gu luath na bòidean a dh' ioc e do Dia fo shearmonachadh Eoin.

Am Facal Beò

Tha cumhachd ann am Facal an Tighearna nach 'eil ann am facal dhaoine. Cìod air bith a their daoine eile, tha mise a' creidsinn le m' uile chridhe gur e aon de na h-aobharan air an eaglais a bhi cho diblidh anfhann 's a tha i, nach 'eil i ag uisneachadh gu ceart na meadh-onan dligheach a thug Dia dhith air son a h-oibre anns an t-saoghal, Fhacal féin agus ùrnuigh, an dà mheadhon-gràis leis an robh an Spiorad Naomh riamh ag oibreachadh. Is e Facal Dhe claidheamh an Spioraid.

Chuala mi o chionn ghoirid searmon gun uiread agus ceann-teagaisg, gun aon lide ann de litir an Sgrìobtuir, no eadhon gu robh a leithid de leabhar agus am Bìobull ann. Tha an seòrsa searmonachaidh so a' fàs ro chumanta an diugh air feadh na dùthcha uile, ach chan ann le seachas no cho beachdan dhaoine, air cho pongail no cho ciallach 's 'g am bi iad, a bhriseas Dia sìos na nithean a tha 'g an àrdachadh féin an aghaidh a rìoghachd

ach le Fhacal féin. “ C' àite a bheil an duine glic? C' àite a bheil an sgrìobhaiche? C' àite a bheil deasboir an t-saoghail so? Nach do rinn Dia gliocas an t-saoghail so amaideach? 'N uair nach b' aithne do'n t-saoghal, tre ghliocas, Dia, bu toil le Dia le amaideachd an t-searmonachaidh iadsan a theàrnadh a tha a' creidsinn.”

Chan urrainn searmonaiche Facal Dhe a làimhseachadh no roinn gu cothromach gun reusonachadh ri daoine mu fhìreantachd, agus mu pheacadh, agus mu'n bhreitheanas; rud a rinn Eoin a' Bhaistidh an uair a thubhairt e ri Herod nach robh e ceadaichte dha bean a bhràthar a bhi aige. Air cho cruaidh 's 'g am bi cridhe a' pheacaich, no air cho maol 's 'g am bi a choguis, bioraidh an fhìrinn iad.

Droch bhoirionnach

Ach ged a bhean an fhìrinn ri coguis Heroid, chuir a bhean Herodias roimhe Eoin a chur as an rathad, oir bha àrdan oirre gu'n gabhadh a leithid-san air féin ise a chronachadh. Tha àrdan mnatha uaibhrich cho neo-ìochdmhor ris an uaigh.

Na'n robh Herod 'n a dhuine glic no 'n a dhuine diadhaidh dh' fhaodadh e co-aime a là-breith a chumail ann an dòigh a b' fheàrr na 'n dòigh anns an do ghléidh e e. Ach cha robh Herod 'n a dhuine glic, is idir idir cha robh e 'n a dhuine diadhaidh, agus mar sin rinn e cuirm mhór do uaislean agus do mhaithean Ghalile, cuirm aig an robh droch dheireadh. Feumaidh gu'n deachaidh a cheann air aimhreit leis an fhìon agus leis a' ghleadhraich, oir mhionnaich e d'a dhalta-nìghinn, a rinn dannsadh mosach beag-nàrach air a bheulaibh, gu'n tugadh e dhi ni air bith a dh' iarradh i air, gu leth a rìoghachd. Thubhairt a màthair rithe, “ Iarr ceann Eoin a' Bhaistidh.” Ach cha ruig mi leas an còrr innsadh; tha an naidheachd oillteil a' crìochnachadh anns an dòigh chiùin shàmhach sin anns a bheil am Bìobull daonna a' cur nithean móra fa' r comhair; “ an uair a chuala deiseiobuil Eoin sin, thàinig iad agus thog iad a chorp agus chuir iad ann an uaigh e.” Sin agad an rud ris an abrar “ gun ghuth mór no droch fhacal,” agus sin agad an dòigh anns a bheil an Tìonnadh Nuadh air a sgrìobhadh. Anns an Tìonnadh Nuadh chan 'eil eadhon naidheachd a' Cheusaidh air a h-inn-

seadh le teas no le ochanaich ; chan 'eil droch fhacal air a ràdh eadhon mu Iudas, is cha mhò a tha faireachduinean an luchd-leughaidh air an riasladh le cainnt làidir ; tha na soisgeul-aichean ag innseadh gu ciùin sàmhach ciod a thachair, agus a' leigeil leis na nithean a thachair an teachdaireachd féin a liubhairt do gach neach a leughas no chluinneas.

Fuaim duilleig

Tha an sean-fhacal ag ràdh, "Dean an t-ole is fan ri dheireadh" ; rinn Herod gu h-ole, is b' e bu deireadh dha gu robh Eoin a' Bhaistidh a' tighinn eadar e 's a chadal ; bha amharus aige gu robh e a' tighinn air ais. An uair a chuala e gu robh cuid de'n t-sluagh an dùil gur e aon de na seann fhàidhean a bha ann an Crìosd, thubhairt e, "Is e Eoin a tha ann, d' an do chuir mise an ceann ; tha e air éirigh o na mairbh."

Is gealtach fear na droch choguis

"Tha pian 's an eagal."—1 EOIN iv. 18.

"Teichidh an t-àingidh, gun neach a bhi an tòir air."—GNATH-FHACAIL xxviii. 1.

"Cuiridh fuaim duilleig air chrith air theicheadh iad."—LEVIT. xxvi. 36.

"Tha na h-àingidh cosmhuil ris a' mhuir bhuairte nach h-urrainn a bhi aig fois."—ISAIAH lvii. 20.

An Fhìrinn

(1) Faodaidh eagal agus uamhunn a bhi air duine, ach gun aithreachas a dheanamh. Chan e mhàin gu'm faca Herod Eòin a' Bhaistidh ach chunnaic e Slànuighear an t-saoghail cuideachd, ach ged a b' aithne dha an Solus, ghràdhach e an dorchadas, a chionn gu robh a ghniomharan ole, is air a' cheann mu dheireadh chaidh e d' a àite féin, ciod air bith àite a chuir ar n-Athair naomh agus tròcaireach a mach dha.

(2) Ma rinn Herod eucoir air Eoin, rinn e cron bu mhò air féin. Sin mar a tha a' tachairt daonna. Chan fhiach an cron as urrainn daoine eile a dheanamh oirnn a bhi a' bruidhinn air, an coimeas ris a' chron a ni sinn air ar n-anam féin.

(3) Shaoil Herodias gu'n cuireadh i as an t-sealladh nithean a bu mhaith leatha a bhi as an t-sealladh, leis a' cheann a thoirt bhàr Eòin. Ach cha ghabh an Fhìrinn tiodhlacadh no foluch. Mar tha Pol ag ràdh, "Chan urrainn sinn nì air bith a dheanamh an aghaidh na fìrinn, ach air son na fìrinn." Aon uair dh'

fheuch an saoghal ris an Fhìrinn a chur fo'n talamh, is chuir iad luchd-faire air an uaigh, ach thàinig an Fhìrinn a mach le buaidh, le cumhachd na beatha shiorruidh a tha innte. Thig agus falbhaidh clann-daoine ; éiridh agus tuitidh rioghachdan ; siùblaidh aon ghinealach is thig ginealach eile na h-àite, ach smuain, no beachd, no eòlas, anns a bheil fìrinn, cha searg iad gu bràth ; bithidh iad cho maireannach ri rìgh-chaitheir Ichobhah.

(4) Bu mhò an t-ole a rinn Herod leis a' bhòid a thug e do'n bhan-dannsair a chumail na dheanadh e le dol an cois a' gheallaidh. Chaidh e ceàrr ann am breitheanas, ach ged dh' fheuchadh e ri chur mar fhiachaibh air féin nach faodadh e mar dhuin-uasal dol an cois fhacail, tha mise cinnteach, o'n eòlas a tha agam air mo chridhe cealgach féin agus air cridheachan dhaoine eile, nach e a mhiònann a thug air a ghealladh a chumail, *ach eagal roimh na companaich a bha 'n an suidhe còmhla ris, agus a chual e a' toirt dhi a' gheallaidh.* Ma gheall duine rud ole no peacadh a dheanamh, chan 'eil e ceàrr dha an gealladh sin a bhriseadh. Ma shaoileas e gu bheil, is e an t-aobhar gu'n do chuir oleas a chridhe agus a dheanadais sglèò air a choguis. Tha am peacadh a' deanamh sin daonna ; a h-uile ceum a ghabhas tu anns a' pheacadh théid thu na's dòimhne agus na's dòimhne anns an làthaich. Chan iongnadh idir ged a thubhairt an Salmadair uime "slochd uamhuinn" agus "clàbar làthaich."

(5) Tha e mar fhiachaibh air duine seasamh ri ghealladh ged bheireadh sin calldachd shaoghalta air. Sin aon de chomharraidhean an duine dhiadhaidh, a réir na còigeamh salm deug, "a mhionnaicheas chum a challdachd féin, agus nach atharraich." Co ris a theireadh tu "duine maith ?" Nach abradh tu "duine maith" ris an duine so :

An ti a ghluais gu treibhdhireach,

Is ionracas a chleachd,

Labhras an fhìrinn sin a mach

A ta 'na chridhe steach.

An ti nach dean air neach air bith,

Cùl-chàineadh 'm feasd le bheul,

Nach dean aon lochd d'a choimhearsnach,

'S nach tog air fòs droch sgeul.

A ni trom-thailceas air an daoi ;

Ach urram dhaibh a bheir

D'an eagal Dia, 's nach caochail mionn

Ged thigeadh calldachd air.

Ciod e an Soisgeul ?

ANNS an àireamh mu dheireadh fhreagair Atriùir mhinistearan a' cheist a bha air a cur thugam le "duine gun ainm" ; aon á Siorramachd Rois ; aon á Ionar-nis ; agus aon á

Earra-Ghàidheal. Anns an àireamh so tha i ri bhi air a freagairt le dithis mhinistearan an Glaschu, air a bheil luchd-leughaidh nan duilleagan so gu maith eòlach :

An t-Urramach Tomas M. Mac Calmain, M.A.
Eaglais Chaluim-cille, an Govan.
An t-Urramach Iain Mac Aoidh, M.A., Eaglais Iain
Knox, an Glaschu.

* * * * *

(Le Tomas M. Mac Calmain, M.A.)

Tha am facal *soisgeul* air a chleachdadh anns an Tìomnadh Nuadh ann an trì seaghan co dhiu. Tha e a' ciallachadh (1) eachdraidh Chrìosd, agus (2) teagasg Chrìosd, agus (3) fiosrachadh nan creidimheach air èifeachd agus beannachd Chrìosd 'n an anam. Tha na trì seaghan sin an dàimh ri chèile, agus tha an soisgeul anns gach seagh agus innleachd na slàinte gu léir air an sumadh suas 's an earrann mhóir so: "Is ann mar sin a ghrádhach Dia an saoghal, gu'n tug e aon-ghin Mhic féin, chum as ge b'e neach a chreideas ann, nach sgrìosar e, ach gu'm bi a' bheatha shìorruidh aige" (Eoin iii. 16). Tha dà fhìrinn shònraichte an sin—(1) Tha na h-uile feumach a bhi air an saoradh o chionta, agus o chumhachd, agus o pheanas a' pheacaidh, agus (2) chan 'eil saoradh ann ach a mhàin tre chreideamh ann an Iosa Crìosd. A dh'aindeòin atharrachadh bheachdan agus dhòighean-labhairt o linn gu linn, tha an dà fhìrinn sin gun atharrachadh agus gun àicheadh. Chan 'eil slàinte ann an cuspair sam bith eile, agus cionnus a théid sinn as ma ni sinn dimeas air slàinte cho mór?

Cha ghabh eadar-dhealachadh a chur eadar Iosa am fear-teagaisg, agus Crìosd air a cheusadh, agus Crìosd a tha beò gu sìorruidh. Is iad sin an t-aon Phearsa Ghlòrmhor, Iosa Crìosd an dé agus an diugh agus gu sìorruidh an tì ceudna. 'S ann ris an làn-Chrìosd ann an uile ghlòir a Phearsa, agus uile èifeachd oibre a tha ar gnothach. Na bi cur dealachaidh eadar an obair chrìochnaichte agus an Tì a chrìochnaich an obair.

Ciamar a nis a ni thu gnothach ris an Fhear-shaoraidh? Nach e so brìgh do litreach—"Cìod a ni mi chum 's gu'n teàrnar mi?" "Creid anns an Tighearna Iosa Crìosd agus teàrnar thu." Tha dà sheòrsa creidimh ann, creideamh inntinne agus creideamh cridhe. Tha feum air an dà sheòrsa, ach is e creideamh cridhe (no earbsa) a mhàin an creideamh slàinteil. Tha creideamh inntinne leis fhéin gun mhath, ach chan urrainn creideamh cridhe a bhi ann mur an bi creideamh inntinne ann cuid-eachd. "Is eigin do'n tì a thig a dh'ionnsaidh Dhé a chreidsinn gu'm bheil e ann agus gur e an Tì a bheir duais do'n dream a dh'ìarras e gu dìchiollach." Ach ged a bhitheadh tu fad do bheatha a' creidsinn gu'm bheil Dia ann, cha shaoradh sin thu mur cuireadh tu t' earbsa ann tre Chrìosd. Tha móran cheistean ann air nach fhaigh sinn solus anns a' bheatha so co dhiu, ach buidheachas do Dhia chan ann tre

eòlas a tha sinn air ar saoradh ach tre ghràs; agus is e creideamh-cridhe (no earbsa) co-fhreagairt ar cridheachan do'n ghràs a dh'fhoillsicheadh dhuinn ann am pearsa agus obair Chrìosd.

Cha chreid mi, a charaid, gu'n gabh thu gu h-olc e ma their mi so: "Am *miann* leat a bhi air do dheanamh slàn?" B'e sin ceist Chrìosd ris an duine euslan aig lochan Bhetesda. Bha am fear sin ochd bliadhna deug thar fhichead ann an euslaint, agus fad na h-ùine bha meadhon-leighis f'a chomhair. Saoidh mi gu'n robh dà lethsgheul aige, lethsgheulan a chluinnear tric aig daoine a tha ùine mhór fo èisdeachd na fìrinn agus Facal Dhé f'an comhair, agus iad fhathast gun a bhi air an saoradh. Chan'eil Dia a' cur an uisge troimh chèile tric gu leòir, agus ged a bhitheadh an t-uisge air a chuir troimh chèile chan'eil daoine eile 'g an cuideachadh a steach do'n mheadhon-leighis. Ma tha neach fhathast gun slàinte 'n a spiorad, na bitheadh e a' cur coire air Dis, no air daoine eile, agus a' gearan nach d'fhuair e cothrom riann. Cluinneamaid Crìosd ag radh mar so: "Chan e cion-cothroim a tha ort, a dhuine, ach cion-toil; am *miann* leat a bhi air do dheanamh slàn?"

Facal 's an dealachadh. Is e an crann-ceusaidh air a chrùnadh le glòir na h-aiseirigh teas-meadhon innleachd na slàinte, ach tha caochladh dhòighean agus caochladh fhiosrachaidhean tre am bheil daoine a' ruigheachd Chalbhari. Air mo shon fhein, cha chuimhne leam àm 'n am bheatha anns nach robh buaidh aig teagasg Chrìosd orm, agus anns nach robh tlachd agam ann an Iosa o Nasaret, ach cha d'rinn sin réidh ri Dia mi, 's cha tug e sìth dhomh. Bha agam ri dhòl fad na slighe le Crìosd agus mi fhéin earbsa ris gu h-iomlan. Cha thuig mise, no duine eile, gu bràth *dìomhaireachd* na réite, ach is aithne dhomh *èifeachd* Chrìosd mar an Tì a tha 'g ar deanamh réidh ri Dia. Ged a dh'fhaodas tu a bhi ann an ceò, a charaid, nach aidich thu gu'm bheil beagan soluis agad? Bi umhail do'n bheagan soluis a tha an sin, agus gabh an ath-cheum a tha e a' nochdadh dhuit, agus chan eagal duit.

* * * * *

(Le Iain Mac Aoidh, M.A.)

Cìod e an soisgeul? Cha tu a' cheud fhear, no am fear mu dheireadh, air an robh agus air am bì so 'n a cheist. Cha mhò a tha e furasda freagairt a thoirt ann am beagan bhriathran do cheist cho mór. "Tha an t-eòlas so ro iongantach, agus tha e cruaidh ormsa; cha ruig mi air, oir tha e àrd r'a thuigsinn." Tha e coltach gur e eòlas mu Dhia a chuir uiread de dh'iongantais air an t-salmadair, agus anns an t-seagh as farsaing, 's e sin an

soisgeul, *eòlas mu Dhia*, ach mar tha sinn a' gabhail an fhocail ann an latha an Tiomnaidh Nuaidh, 's e gu h-arraidh eòlas mu Dhia mar tha E air fhoillseachadh ann an Iosa Crìosd a tha am focal "Soisgeul" a' cur fa'r comhair. "Dhuibhse" arsa Crìosd "dh' fhoillsicheadh rùn-diomhair rioghachd Dhe." Chan 'eil teagamh nach fhaod sinn a bhi a' deanamh an t-soisgeil na's diomhaire na tha e, mar tha daoine gu tric a' deanamh, agus is e sin a tha fàgail mòran dhaoine gun aideachadh, ged nach 'eil iad idir gun chràbhadh. Tha Crìosd ag ràdh "Is ann mar so a ghràdhaich Dia an saoghal, gu'n tug E aon-ghin Mhic féin chum 's ge b'e neach a chreideas ann nach sgriosar e ach gu'm bi a' bheatha shiorruidh aige." Sin fad agus leud agus dòimhne agus àirde gràidh Dhe, gràdh mór, tiodhlac (no iobairt) mhór, cùmhnant mór, agus crìoch mhór. "Is ràdh fìor so," arsa Pol, "gu'n d' thàinig Iosa Crìosd do'n t-saoghal a theàrnadh pheacach, d' am mise an ceud fhear." "Chuir mi romham," arsa esan, "gun eòlas a ghabhail air ni sam bith 'n ar measg ach Iosa Crìosd agus Esan air a cheusadh." The "innleachd" na slàinte, air an tug thu iomradh agad ann an sin. Tha lagh agus ceartas Dhe ann an sin. Feumaidh sinn a chuimhneachadh ge ta, gu'm beil innleachd na slàinte na's aosda na an lagh. Thugadh an lagh air son eusontais; cha robh ann ach meadhon a chleachd Dia air son daoine a thoirt air ais gu bhi deanamh a thoile. B'e an lagh ar n-oidhe-fhòghlum, 'g ar treòrachadh gu Crìosd. Tha an *gealladh* na's sine na an lagh. "Mus robh Abraham ann tha Mise," agus "ma's le Crìosd sibh, sibh siol Abraham gun amharus, agus is oighreachan sibh a réir a' Gheallaidh." Nis, tha againn an sin teagasg Chrìosd agus teagasg nan abstol mu *innleachd* na slàinte, ach an dean *ùmhleadh do theagasg* Chrìosd a *mhain, an duine a theàrnadh?* Cha dean idir, mur 'eil an ùmhleadh sin a' tighinn o chreideamh ann an iobairt-réitich Chrìosd air son pheacach. Cha bhiodh ann an ùmhleadh gun chreideamh ach ùmhleadh laghail

no litireil a mhàin, agus marbhaidh an litir, ach bheir an Spiorad beatha. Feumaidh ùmhleadh do theagasg Chrìosd a bhi ann gun teagamh, ach 's e ùmhleadh a bhios a' sruthadh o Spiorad Chrìosd. Feumaidh sinn a bhi umhail aig amannan do dhaoine anns nach 'eil earbsa againn, agus do laghanan anns nach 'eil sinn a' creidsinn, ach chan e sin fìor ùmhleadh. 'S e an ùmhleadh as àirde ùmhleadh do dh' Aon anns am beil earbsa againn, agus gu sònraichte do 'm beil gràdh againn, agus is e sin an ùmhleadh a shaoras do bhrìgh 's gu'm beil spiorad siorruidh Chrìosd ann. "Co tha daoine ag ràdh is Mi?" Bha am beachdan féin aig gach neach, Elias, Ieremiah, no Eoin Baiste, ach chaidh Crìosd na b' fhaide na sin leis a' cheasnachadh, agus dh' fhiosraich E "Ach co tha sibhse ag ràdh is Mi?" "Is tu Crìosd," fhreagair Peadar "Mac an De bheò." Is e sin earbsa, agus far am beil earbsa bidh ùmhleadh. "Shaor lagh spiorad na beatha ann an Iosa Crìosd mise o lagh a' pheacaidh agus a' bhàis." Tha am facal "lagh" anns an earrainn so a' ciallachadh "riaghladh" no "làthaireachd." "Fhuair sinne aithne Air," thuir aon de na h-abstoil, "agus chreid sinn an gràdh a thug Dia dhuinn." Tha earbsa a' tighinn o eòlas. Is ann *le ar ciall a dh' fheumas sinn earbsadh ann an Crìosd anns a' cheud àite, a réir mar a theòraicheas Spiorad Dhe sinn*, agus thig dearbhachd ar creidimh an lorg sin, agus is ann mar sin a thig fìor ùmhleadh do theagasg Chrìosd. Cha bhiodh ann an ùmhleadh gun earbsa ach *uallach* agus *eagal*, agus tha pian 's an eagal. Tha ùmhleadh na thoradh air fìor earbsa ann an iobairt Chrìosd. Cha ghabh an soisgeul a bhi air a roinn; tha iomadh taobh air, ach tha e fìor gun e latha an t-soisgeul do'n anam an latha a dh'earbas e ann an iobairt-réite Chrìosd. "Ciod a ni mi chum 's gu'm bi mi air mo theàrnadh?" "Creid anns an Tighearna Iosa Crìosd, agus bidh thu air do theàrnadh." "Ma chreideas tu," thubhairt Crìosd ri duine roimhe so, "tha na h-uile nithean comasach dhasan a chreideas."

Annas a' Chathair

THA an càirdeas mar a chumar e; ma tha bàigh agus coibhneas 'n ad chridhe is annamh seachduin a théid seachad nach feum thu litir a sgrìobhadh gu caraid no ban-charaid air chor-eigin air an tàinig calldachd, no aig a bheil chridhe goirt. Tha cuid de dhaoine ann d'a bheil e furasda an seòrsa litreach sin a sgrìobhadh, oir tha ealain aca gu nàdurra air comhfhurtachd a thoirt d' am bràithrean; daoine d' an ainm gu dligheach clann Bhàrnabais. Ach tha daoine eile ann-d'a bheil e cho duilich litir-chomhfhurtachaidh a sgrìobhadh 's

gu'n cuir iad dàil anns a' ghnòthuch, is theagamh gu'n tig an dàil gu dearmad. Ach ma tha bròn ann an tigh do charaid, no ma thàinig call no driad-fhortan air, cuir thusa litir-ghaoil chuide, ged nach biodh innte ach fichead facal, agus na facail sin fhéin mabach. "A bhi 'g an cuimhneachadh 's 'g an ionndrainn," sin fìor chomh-araidhean a' chàirdeis; is ged nach abradh tu ri d' charaid ach a mhàin gu bheil thu a' cuimhneachadh air 'na thrioblaid, is fhìach dhuit sin fhéin a ràdh. Agus ma dh' fhaoidte gu'n gabh an Spiorad Naomh am buillionn beag sin, agus

gu'm meudaich agus gu'm beannaich e e air dhòigh nach tuig thusa no mise. Tha an càir-deas mar a chumar e, agus is e a' cheud lagh ann an riaghailtean a' chàirdeis gu'n ruigeadh do chas no do litir tigh do charaid ann an là a dheuchainn.

Litir gu màthair

Bha Abraham Lincoln, Ard-Riaghlaire America, 'n a dhuine mór agus 'n a dhuine simplidh gu nàdurra; uasal leis an uaisle sin a gheibhear daonnan ann an daoine aig a bheil cridhe ionraic agus gaolach. An àm a' chogaidh a bha eadar na Staidean mu Thuath agus na Staidean mu Dheas an America sgrìobh e an litir so le làimh fhéin gu màthair a chaill còig-near mhac.

“Tha fear de chomanndairean an airm air innseadh dhomh gu'n do chaill sibh còignear mhac anns a' chogadh. Tha 'ur call-se, a bhean, cho mór agus cho goirt 's nach biodh ann dhòmhsa ach faoineas a bhi an dùil gu'n aotrumaiceadh briathran mo bheòil leòn 'ur cridhe-se. Ach co dhiu bu mhaith leam a ràdh ribh, nach e a mhàin gu bheil mi fhéin, ach gu bheil ar Tìr agus ar Dùthaich uile fo fhiachan trom do na gillean agaibh-se nach do shòr am beatha a thoirt seachad air son na còrach. Gu'n tugadh ar 'n Athair nèamhaidh clos do 'ur cridhe briste; an uair a bhios sibh a' cuimhneachadh agus ag ionndrainn nan gillean gaolach a chaill sibh, tha mi an dòchas gu'n cuimhnich sibh cuideachd gu bheil aobhar agaibh a bhi mór asaibh féin agus sona gu'n do leag sibh tabhartas agus iobairt cho luachmhor air altair na saorsa.”

Cha bu duine briathrach a bha ann an Abraham Lincoln, ach bha e 'na dhuine caomhail gu nàdurra, agus 'na dhuine firinneach, agus is e sin an dà rud as feumaile dhuit a bhi annad ma bu mhaith leat comhfhurtachd a thoirt do neach eile, firinn agus caomhalachd.

Driop an t-saoghail

Annas na làithean so tha sgrìobhadh-litrichean air dol as an fhasan; tha driop an t-saoghail, a' chairt-phosta, agus an telephon, air litrichean (anns an t-seagh cheart) a chur as cho buileach 's a chuir iad as na sìthichean cheana. Ann an litreachas nan linntean a dh' fhalbh chan 'eil oisean idir as guirme no as foisneachaile na 'n t-oisean anns am faighear na litrichean a bha air an sgrìobhadh le daoine aig an robh ealain air seachas maith a dheanamh air paipear. An uair a bhios mi a' leughadh eachdraidh-beatha dhaoine móra saoilidh mi nach 'eil blas idir air an leabhar mur bheil cuid mhaith de “litrichean” ann, litrichean nach robh air an sgrìobhadh gu bhi air an cur an clòdh, ach a bha air an sgrìobhadh gu bhi air an leughadh le aon

duine, caraid no ban-charaid air chor-eigin ris am faodadh am fear a sgrìobh iad labhairt gu saor, mar a labhras tu ri caraid aig taobh an teine mu gach ni a thig 'n ad cheann. Chan 'eil ùine aig daoine an diugh air litrichean de'n t-seòrsa sin a sgrìobhadh; chan ann a dheanamh *seanchais* a ghlacas iad am peann, ach a dh' iarraidh rud-eigin a tha dhith orra, no a dh' fhoighneachd ceiste air chor-eigin, is tha an litir cho maol agus cho neo-phearsanta ri litrichean a' bhuinn-a-sé a bhios sinn a' faotainn o mharsantan. An uair a leughar an seòrsa so cuirear anns an teine iad, an rud a tha iad a' toilltinn.

Benjamin Franklin

Annas an linn annas an robh Abraham Lincoln beò bha Americanach eile ann aig an robh ealain a b' fheàrr air litrichean a sgrìobhadh na bha aige-san, Beniamin Franklin; duine iongantach ma bha e riamh ann. Bha seachd duine deug cloinne aig a mhàthair; b' esan a' chòigeamh duine deug. Cha robh e ach dà bhliadhna ann an sgoil uile gu léir, agus aig dà bhliadhna dheug a dh' aois, chuireadh a dh' ionnsachadh ceairde e, ach a dh' aindeòin nach d' fhuair e cothrom 'n a òige bha e mu dheireadh am measg nan daoine a b' ainmeile anns an t-saoghal, agus cho comharrichte ann an riochachd an Eòlais 's gu'n do ghabh àrd-sgoilearan Bhreatuinn a steache ann an Comunn Rìoghail Lunnainn m' an robh e leth-cheud bliadhna, Comunn nach fosgail a dhorsan ach do phrionnsachan an Eòlais. Chan e mhàin gu robh Franklin 'n a dhuine fiosrach, ach fhuair e a mach iomadh rud ùr air nach robh fhios idir gus an d' fhuair esan a mach iad; chuir e clachan ùra ann an Teampall an Eòlais a tha dol suas troimh na linntean.

Annas na deich leabhraichean móra anns a bheil sgrìobhaidhean an duine so air an cruinneachadh còmhla gheibhear a' chuid mhór de na litrichean a sgrìobh e, ach bu mhaith leam aon té dhiubh a chur sìos air an duilleig so, litir a sgrìobh e gu ban-charaid an uair a shiubhail a bhràthair, Iain.

“Chaill sinn duine gaolach, ach ann an cùrsa nàduir feumar an corp bàsmhor a chur dhinn 'nuair a tha an spiorad a' dol a steach do'n bheatha a tha romhainn. Chan 'eil anns an t-saoghal so ach àite-còmhnuidh air son ùine bhig, àite-còmhnuidh anns a bheil sinn 'g ar n-ullachadh air son na fìor bheatha, is faodar mar sin a ràdh nach 'eil duine air a bhreith gu h-ionlan gus am faigh e bàs. Car son, ma ta, a bhitheamaid a' caoidh gu'n deachaidh spiorad Iain a steach do chomunn sona nan daoine neo-bhàsmhor.

“Na ghliocas agus 'n a choibhneas thug Dia corp talmhaidh dhuinn rè ar cuairt anns an t-saoghal so, a chionn gu bheil e comasach

dhuinn aobhneas agus eòlas fhaotainn air thalamh tre bhudhan a' chuirp, agus obair is caidreamh an t-saoghail a chur air aghaidh, ach cho luath 's a tha e a' fàs duilich do'n chorp a chrioch àraidh a choimhlionadh, cho luath 's a tha e a' fàs 'na uallach agus 'na dhragh an àite a bhi 'na mheadhon sòlais, tha Dia 'n a ghliocas agus 'na choibhneas a' toirt saorsa dhuinn bhuaith anns an dòigh a dh'ullaich e féin. Is e an dòigh sin am bás. Nach 'eil sinn a' bàsachadh ann an tomhas le ar toil fhéin, iomadh uair re ar cuairt air thalamh! An làmh na a' gabh a tha air a ciùrradh cho dona 's nach gabh i leigheas gearraidh tu dhìot i air ghaol do bheatha a chumail; an fhìacal anns a bheil goirteas dealaichidh tu rithe gu toileach, a chionn gu bheil am pian a' falbh leatha.

“Tha sinne agus Iain a' dol do 'n aon àite, ach bha esan deas romhainne, is dh' fhalbh e an toiseach. Chan 'eil e comasach dhuinn no freagarrach dhuinn falbh còmhla, ach car son a bhith eamaid ri bròn, oir tha fhios againn gu'n lean sinn esan, is tha fhios againn c' àite am faigh sinn e?”

Theirinn gur e an rud as fheàrr anns an litir chaomhail so, gu bheil smuaintean innte a bheir taic do'n inntinn. Tha inntinn mhic an duine ag iarraidh sin, is theagamh gur e an t-aobhar nach 'eil daoine ag éisdeachd ris an eaglais an diugh, gu bheil an eaglais fhéin ann an ceò, agus nach 'eil dad aice ri ràdh ris an taicich an inntinn.

Ged nach buin diomhaireachd an t-saoghail eile do'n eaglais, oir chan 'eil sin air fhoill-seachadh ach ann an tomhas beag, buinidh e do'n eaglais an saoghal eile a chumail an còmhnuidh an cuimhne dhaoine, agus buinidh e dhi labhairt riu an còmhnuidh air mhodh spioradail. A réir m' fhiosrachaidh agus m' eòlais air

daoine, gu sònruichte air ministearan, agus foirbhich, agus luchd-comanachaidh, theirinn gu bheil cuid aig a bheil inntinn spioradail, agus barrachd aig nach 'eil an inntinn sin idir. Chan abrainn gu bheil an fheadhainn aig a bheil an inntinn spioradail na's fheàrr na càch anns an dòigh anns a bheil an saoghal a' ciallachadh duine maith (glé thrìc tha iad fada na's mìosa), ach their migu bheil iad 'nan luchd-treòrachaidh ann an nithean spioradail na's cinntiche na càch.

Tha an saoghal làn an diugh de dhaoine maith; daoine ceart, daoine ciùin, daoine iriosal; daoine coibhneil a bheireadh dhuit an dara tasdan a tha 'n am pòca, agus nach abradh droch fhacal no nach innseadh breug air son an t-saoghail, ach air a shon sin uile chan 'eil inntinn spioradail aca, agus cha bhi gu bràth. Sin na daoine as toigh leinn uile, agus as toigh leis an t-saoghal gu sònruichte, ach a cheart cho luath 's a thòisicheas iad air bruidhinn air nithean spioradail tha e soilleir eadhon do'n duine nàdurra nach 'eil an inntinn spioradail aca, agus gu bheil iad ann an ceò coltach ris fhéin. Agus tionndaidh iad air falbh, is siùbhlaidh iad shìos is shuas ag iarraidh neach air chor-eigin as urrainn facal beò a labhairt riu a chionn gu bheil inntinn spioradail aige. Rud a tha glé neònach, cho neònach 's gu bheil e a' togail cheistean nach 'eil mise a' dol a dh' fheuchainn ri fhreagairt, faodaidh an duine sin a bhi 'na dhuine greannach croda, nach 'eil an dara leth cho maith ris an fheadhainn d'a bheil e a' fosgladh dhorsan agus uinneagan ann an saoghal nan spiorad. “Is ann air mhodh spioradail a thuingear nithean spioradail; bheir an duine spioradail breith air na h-uile nithibh, gidheadh chan 'eil e féin fo bhreith duine sam bith.”

Aig an Uinneig

An t-Urramach Iain MacLeòid, O.B.E.

LE bàs Iain Mhic Leòid, a bha ann an Eaglais Sràid Hope, an Glaschu, chaill an Eaglais Shaor aon de na ministearan a b' fheàrr a bha innte; duine maith, agus duine làidir, air am bi ionndrainn, chan ann a mhàin anns an Eaglais Shaor ach anns a h-uile eaglais shoisgeulach an Albainn. O chionn trì no ceithir de bhliadhnanachan chuala mi e a' searmonachadh air feasgar Sàbaid comanachaidh am Baile-macarra, an Loch Aillse, is theòidh mo chridhe an dà chuid ris an teachdaire agus ris an teachdaireachd. Bha e greis an Urrath an siorramachd Rois, agus greis an Dòrnach, m' an deachaidh e do Ghlaschu, is bha e fo dheagh chliù mar dhuine tùrail agus mar mhinistear

soisgeulach anns a h-uile àite anns an do shaothraich e riamh. An àm a' chogaidh bha e anns an Fhraing le réiseamaid Ghàidhealach Shipport, is bhithinn a' ciumhaintinn gu robh na saighdearan anabarrach toigheant air. Bha coltas duine air, is bha facal duine aige; bha fhios aige daonnan ciod a bha e a' dol a ràdh.

Rinn an Eaglais Shaor Moderàtor dheth gu maith òg, ach cha do mhill sin e, is cha do thog e speuran a chinn. Bha e 'n a dhuine iriosal agus 'na dhuine companta gu nàdurra. Anns na bliadhnanachan mu dheireadh bha e air cheann na h-oibre a tha an Eaglais Shaor a' deanamh anns na dùthchanna thall, obair a ni cridhe agus inntinn na feadhach aig a bheil làmh innte farsuing le farsuingeachd an t-soisgeil.

Bha Iain Mac Leòid pòsda ri nighean do'n

Ard-Urramach Dòmhnall Mac Gill-Eathain, D.D., an Collaist na h-Eaglaise Saoire.

Eideard Roberts, M.B.E., M.A.

Bha mòran mhinistearan òga anns a' Ghàidhealtachd anabarrach duilich a chluinntinn gu'n do shiubhaill Mghr. Roberts, maighstir-sgoil Chinn-Ghiùbhsaich, aig deireadh Ianuari. Leig i e dheth a dhreuchd o chionn beagan bhliadh-nachan, ach cha d' fhàg e Cinn-Ghiùbhsaich, is chuir e seachad feasgar a làithean far an do rinn e obair a bheatha, a' mealtainn gean-maith agus fàbhar a choimhearsnach agus a sheana sgoilearan.

Ged nach robh mise riamh ann an sgoil Chinn-Ghiùbhsaich b' aithne dhomh Mghr. Roberts gu maith, is bhithinn a' tadhall air a h-uile uair a rachainn do Chinn-Ghiùbhsaich, oir bha meas mór agam air fhéin, agus air an obair a bha e a' deanamh. Cha robh suim aige do ni fo'n ghréin ach an sgoil; b'e an sgoil a shaoghal, agus a rioghachd, agus a thlachd; a bhean agus a pháisdean, a phòb agus a thombaca, is bha a bhui ann; cha robh sgoil eile d'a meudachd an Albainn a chuir uiread bhalach do'n Oilthigh o chionn còrr agus dà fhichead bliadhna 's a chuir sgoil Chinn-Ghiùbhsaich. Bha cathrom maith aice gun teagamh leis na *bursaries* leis an robh an t-Ollamh Coinneach Mac Coinnich, agus 'na dhéidh-san, an t-Ollamh Dùghall Mac Phàrlain, a' cruinneachadh bhalach as gach ceàrn de'n Ghàidhealtachd, agus as na h-Eileanan, do sgoil Chinn-Ghiùbhsaich, ach mur biodh Mghr. Roberts 'n a mhaighstir-sgoil maith, agus 'n a fhìor charaid do na balaich sin, cha rachadh cuid mhaith dhiubh na b' fhaide na Cinn-Ghiùbhsaich fhéin.

Cha robh Mghr. Roberts leasg e féin, is cha bu toigh leis leisg ann an daoine eile, is cha mhò a bha e a' creidsinn gu'n téid aig òigridh air Laidionn no Gréigis ionnsachadh gun deòir gun dragh. Ma chùm e srònan nam balach ris a' chloich-gheurachaidh, cha tug e dad asda naèh tug e as a bhodhig fhéin; naomhaich e e féin air sgàth na sgoile, anns an t-seagh gu'm b'e an sgoil agus obair na sgoile a cheud smuain agus a smuain dheireannach a h-uile là d'a bheatha. Dh' fhaodadh e a ràdh mar thubhairt Pol, "Aon ni tha mi a' deanamh." Air eagal a dhilseachd do'n sgoil a roinn ri ni eile, dh' fhan e gun phòsadh gus an do leig e dheth a dhreuchd. Phòs e nighean do'n Ollamh Coinneach Mac Coinnich, is bha e anns na bliadhnanachan mu dheireadh saor agus sona, a' gairneilearachd agus a' toirt air crioman beag fearainn tighinn fo bhlàth mar an ròs.

Bha e 'n a fhoirbheach an eaglais na sgìre. Bha e 'n a dhuine sàmhach, tosdach; gun ràbhart, no uaill, no gaol air na caithrichean àrda, ach air a shon sin bha fhios againn uile nach robh duine eile an Cinn-Ghiùbhsaich a bha a' deanamh obair cho maith ris.

Obair mhìorbhuileach

Chunnaic mi ann am paipear an là roimh gu'n do chaochail Mghr. E. Dwelly, am fear a chuir a mach "Faclair Gàidhlig le dealbhan," an 1918. Ged nach aithne dhomh dad uime ach a mhàin na dh' fhaodas duine air bith fhaicinn anns an Fhaclair so, bu mhaith leam an obair mhìorbhuileach a rinn e ainmeachadh air an duilleig so. An uair a thòisich e air an obair cha robh facal Gàidhlig aige; cha mhò a bha mòran airgid aige, is tha mi an dùil nach robh a shùilean làidir, ach dh' ionnsaich e Gàidhlig, is lean e air le dìchioll is diorras neo-chumanta, gus mu dheireadh an do chrìochnaich e a shaothair an 1918, saothair a bu leòir do thriùir. Chan e mhàin gu'n do chruinnich e á leabhraichean eile na facail a chuir e anns an Fhaclair so, ach is e fhéin a chuir an clòdh iad le làimh fhéin, ann am beairt a cheannaich e air son a' ghnothuich. Ma tha an clòdh meanbh, is e an t-aobhar nach robh e murrach air clòdh a bu ghairbhe a cheannach.

Chuala mi duine no dhà a' cur obair Mghr. E. Dwelly an suarachas a chionn nach 'eil anns an leabhar ach comh-chruinneachadh sguaban á mòran achaidhean, ach bu mhaith leamsa m' ad a chur dhìomh agus mo cheann a chromadh aig uaigh an duine, a thoirt urrainn d'a dhìchioll, d'a dhealas, agus do'n eòlas a chruinnich e.

Tha iomadh rud maith agus rud neònach anns an Fhaclair so nach fhaighear an àite air bith eile, gun rannsachadh a dheanamh air a shon a ghabhadh ùine. Ann am Faclairan Gàidhlig eile chan fhaigh thu ach aon sreath mu fhacail chumanta mar tha *each*, no *tigh*, no *bàta*, ach chan e mhàin gu'n toir Mghr. E. Dwelly dhuit dealbh an eich agus dealbh bàta, ach innsidh e dhuit an t-ainm a tha air gach ball de'n each o mhuing gu earball, agus an t-àrlan a tha air gach maide ann am bata o h-ùrlar gu bàrr a' chroinn. Tha sé taobhan-duilleig aige mu bhata, agus os cionn trì fichead dealbh, ach bu duine tioram agus bu duine maol a dh' iarradh air E. Dwelly a sheanachas a ghiorrachadh. Tarruingean an t-siùil spreòid, sgòd an t-siùil-thoisich; euaas an t-siùil-mheadhoin; glas a' chroinn; fliuch-bhòrd; aparán-deiridh; ràmh-braghad, agus ficheadan a dh' ainmean de'n t-seòrsa sin, cò eile ach duin-uasal mar bha Mghr. E. Dwelly a' smuainicheadh idir air an toirt dhuit fo'n fhacal *bata*!

Ann an deireadh an leabhair chuir e sìos a h-uile ainm-àite an Albainn a b' aithne dha ann an Gàidhlig, is faodaidh mi a ràdh gur tric a bha mi 'n a chomainn air a shon so. Ach feumaidh duine a bhi daonnan 'na earalas, oir cha robh E. Dwelly 'n a urrainn chinnteach.

Ach cha robh ceann no crìoch aig dìchioll an duine; le dhìchioll charaich e beanntan as an àite, is choisinn e dha féin meas agus deagh-ghean nan uile dhaoine aig a bheil gràin air leisg.

An Siorram nach maireann

Le bàs an t-Siorraim, Iain Mac Mhaigstir Caimbeul, chaill a' Ghàidhealtachd aon de na daoine a bu chomharraichte innte anns a' ghineil so, fear-dùthcha maith agus fìor dhuine còir.

An uair a thàinig *Achd nan Croitearan* a mach, agus a bha na màil a bha iad a' pàidheadh air am meas as ùr, bha e 'na fhear-lagha òg anns an Oban, far an d' fhuair e agus an do ghabh e cothrom air taobh nan croitearan a sheasamh gach uair a bhiodh cuis air bith a bhuineadh dhàibh air beulaibh na cùirte. Sin mar fhuair e an t-ainm a bha air anns na bliadhnan sin an Earra Ghàidheal agus anns na h-Eileanan, "Iain nan Croitearan."

Uile làithean a bheatha bha ùigh aige ann an cànan ar dùthcha cho maith ri ùigh a bhi aige ann an cor saoghalta ar sluaigh, is bha e 'na fhear de'n fheadhainn a' chuir air chois an Comunn Gàidhealach, obair cho maith 's a rinn e riamh. Bha e greis 'na Cheann-suidhe air a' Chomunn, agus b' annamh Mòd aig nach faicteadh e air cheann na cuideachd.

Ged nach robh e 'na sgoilear Gàidhlig bha eòlas farsuing aige air eachdraidh na Gàidhealtachd agus air cor an t-sluaigh. Bha e 'na fhear-seanchais gasda, làn àbhacais, agus làn de naidheachdan beaga laghach, gun ghò, gun ghat, mu dhaoine neònach a thachair air anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-eileanan, agus mu nithean neònach a chual e iad ag ràdh anns a' chùirt no aig taobh an teine. Bha mi aon uair a' gabhail an aiseig còmhla ris eadar an Tairbeart agus Port Ascaig, is bha a chomunn cho tlachdmhor agus cho sunndach 's nach fairichinn an t-slighe fada ged a ruigeamaid Halifax.

Bha e air a ràdh gu robh eòlas maith aige air an lagh, ach mar Shiorram cha robh e cruaidh no teann; mheasgadh e ceartas le tròcair.

Bho chionn bhliadhnan chuir e a mach as ùr an leabhar a sgrìobh Niall Mac Néill, LL.D., mu litreachas na Gàidhealtachd, is chuir e fhéin crioman ùr ris, ag innsadh mu'n adhartas a thàinig air cor na Gàidhlig ri linn a' Chomuinn Ghàidhealach, eadar 1903 agus 1928.

Bha e 'na dhuine glic; glic 'na chomhairle, glic 'na theangaidh, agus glic 'na chaitheamh-beatha; duine làidir anns an robh taic is cur-a-mach.

Orain na Céilidh

Bha na deich òrain so (naoi òrain Ghàidhlig agus aon òran Beurla) air an deanamh le Aonghas Mac Dhonnachaidh, Sgitheanach a bha aon uair 'na Cheann-suidhe air a' Chomunn Ghàidhealach, agus air a bheil a h-uile duine anns a' Ghàidhealtachd eòlach, is tha iad a nis air an cur a mach ann an leabhar bòidheach le fuinn agus ceòl air a dheasachadh le làmh no dhà eile. Ach ged is maith an ceòl is fheàrr a' bhàrdachd.

Is e na bàird sàr-dhaoine an t-saoghail so; an uair a bheirear dhaibh na ceud-chaitrichean chan 'eilear a' toirt dhaibh ach an t-àite a bhuineas dhaibh gu dligeach le còir nàdurra. An coimeas ris na bàird chan 'eil ann an sgoilearan, no ann an seanchaidhean, no ann an luchd-gràmair, ach luchd-gearraidh-fiodha agus luchd-tarruing-uisge.

Aithnichear an leòmhann air sgrìob a h-ionga; ged nach 'eil mòran shreathan anns an leabhran so uile gu léir, tha cuid dhiubh sin anns a bheil an anail a tha air a séideadh o shuas.

Is e a' choire as mò a gheibhear ann an òrain Ghàidhlig agus ann am bàrdachd na Gàidhealtachd, gu bheil iad am bitheantas lom is tana, gun a' bheag annta air an greimich an intinn. Sin an t-aobh gur fheàrr leinn a bhi 'g an éisdeachd air an seinn seach a bhi 'g an leughadh gu sàmhach dhuinn fhéin. Tha an ceòl coltach ris a' ghràdh, cuiridh e folach air lochd agus lomnochd.

Ach chan 'eil a' choire sin air na h-òrain so. Tha biadh do'n intinn annta cho maith ri ceòl do'n chluais. Ged is tric a chuala mise, "Tha 'n Samhradh air tighinn," air a sheinn (agus cha chuala mi riamh e gun iarraidh a bhi agam air a chluinntinn a ris) is fheàrr leam a bhi 'g a leughadh, no ag àithris nan rannan dhomh fhéin, seach a bhi 'ga chluinntinn air a sheinn. Tha a h-uile rann a' cur dealbh bòidheach fa chomh-air na h-intinn, air an greimich i agus anns am faigh i sòlas.

Tha fìor anail na bàrdachd anns an leabhran so; ged nach sgrìobhadh Aonghas Mac Dhonnachaidh dad eile ach trì no ceithir de na h-òrain a tha anns an leabhar, dhearbhadh sin fhéin gur ann de chuideachd usal nam bàrd e. Is e dearbhadh na bàrdachd a blas; aithnichear i mar a dh' aithnichear a' mhil, air a blas.

An t-ionmhas fìor

LE ALASDAIR STUBHARD, AN OBAR-PHEALLAIDH

'S dìomain glòir an t-saoghail,
Caochlaideach is carach,
Bhios a' mealladh cloinn nan daoin'
'N an tòir air maoin is earras.

Ged fhaigh iad beartas mór,
Is sòlasan rè seallan,

Thig deuchainnean 'n an còir
Bheir sìos am mòrchuis calamh.

'S e 'n gliocas do gach aon
'Bhith an tòir air saibheas maireann
'S bhi tasgaidh suas dhaibh fhéin
Fìor ionmhas àrd, am Flaitheas.

Dòchas a' Chrìosduidh

Tha fios agam gu bheil m' fhear-saoraidh beò.
—IOB xix. 25.

Car son a tha sibh ag iarraidh an tì a tha beò am meas nam marbh.—LUCAS xxiv. 5.

Dh' éirich an Tighearn da rìreadh, agus chunnacas le Simon e.—LUCAS xxiv. 34.

Beò dhòchas tre aiseirigh Iosa Crìosd o na marbhaibh.—1 PEAD. i. 3.

Air do Chrìosd éirigh o na mairbh cha bhàsaich e na's mò.—ROMAN. vi. 9.

An t-Iosa so thog Dia suas, air a bheil sinne uile 'n ar fianuisean.—GNÌOMH. ii. 32.

CIOD a dheanamaid gun dòchas na beatha maireannaich? Gach seachduin d' ar beatha tha sinn a' faicinn cuideigin d' ar càirdean no d' ar coimhearsnaich air an sineadh anns an uaigh; mur biodh dòchas na beatha maireannaich againn, bhiodh am bàs na's goirte na tha e, is bhitheamaid truagh da rìreadh. Ach eadhon aig bruach na h-uaighe tha aobhar againn gun a bhì ri bròn mar dhaoine aig nach 'eil dòchas, an uair a chluinneas sin na briathran so, briathran aig a bheil soisgeul agus aiseirigh Chrìosd mar acraichean làidir,

Ann an dòchas cinnteach na beatha maireannaich, tha sinn a' tasgadh anns an uaigh corp bàsmhor ar bràthar, a' tiomnadh a dhuslaich do'n duslach as an d'fhàinig i, agus a' tiomnadh a spioraid dhùitse, Athair na tròcair, tre Iosa Crìosd ar Tighearna, a chruth-atharraicheas ar corp dìblidh, chum gu'n deanar e comh-chosmhail r'a chorp glòrmhor fèin, a rèir an oibreachaidh leis a bheil e comasach air na h-uile nithean a chur fo cheannsal fèin.

So dòchas àite nan anma naomh
o'n Slànùighear caomh an tràth-s'
A thug an Spiorad dhaibh maraon,
mar sheul is earlais gràidh.

B' àbhaist do'n diadhair urramach, an t-Ollamh Seumas Denny nach maireann, a bhì ag ràdh, nach ann idir air aithris a bu chòir Creud na h-eaglais a bhith, ach air a sheinn, is tha de mheas agamsa air Seumas Denny 's nach lean mi air m' aithris bhochd fèin air soisgeul na h-aiseirigh; leigidh mi leis an luchd-leughaidh a sheinn. Agus tha de mheas agam air Isaac Watts 's gur e té de na laoidhean aige-san a roghnaicheas mi gu bhì air a seinn, ged tha gu leòir de laoidhean eile, ùr is sean, freagarrach aig Féill na Càisge.

*Fàilte do'n là 's an d' éirich Crìosd
le cumhachd nòs o'n uaigh;
'S an d' fhuair e air gach uile nàmh,
air ifreann, 's bàs, làn-bhuaidh.*

*'Na leabaidh thosdaich anns an ùir
ghabh Rìgh nan dùil a thàmh,
Gu ruig an treas là glòrmhor sin
a shònraich e roinn làimh.*

*Chuir ifreann 's uaigh an làmh r'a chèil
'ga chumail shìos fo ghlais
Ach bhris an gaisgeach dheth gach sàs
is dhùisg e 'n àird gu cas.*

*Do t' ainm ro àrd, a Thriath nam buadh,
gach uair bheir sinn cliù;
'S le 'r n-ait Hosana fàiltichidh
an là 's an d' éirich thu.*

*Slàinte is cliù gun chrìch d' ar Dia,
an Triath le 'n d' shaoradh sinn;
Dha seinneadh nàmh, is fonn, is cuan
gach uair Hosana bhinn.*

*Do'n Ath'r, do'n Mhac, 's do'n Spiorad Naomh,
an t-aon Dia beò is fìor
Biodh glòir mar bha, a ta, 's a bhios
o so a mach gu sìor.*

Sgeul á Eilean Cholla

LE EACHANN MAC DHÙGHAILL, AN GLASCHU

BHA an duine so, ris an abairte Uilleam Mac Uisdein, ann an cogadh Napoleon, cha mhòr bho a thoiseach gu a dheireadh. Is e Uilleam Mac Aoidh a b' ainm dha, ach leis gur e Uisdean a b' ainm d'a athair, cha d'fhuair e bho mhuinntir an àite riamh ach "Uilleam Mac Uisdein." Bha a bhantrach beò 'n am linn fèin, agus mar an ceudna nighean dha. Bha e fèin agus aon

eile ris an abairte "Iain Mór Pensioner" air cho ainmeil de mhuinntir an eilein 's a bha anns na cogaidhean móra ud idir, agus bu lionmhor na sgeòil a bhiodh aca air gach gàbhadh anns an robh iad.

An uair a bha Uilleam so 'na bhalach beag tha e coltach gu'n robh e fìor bhòidheach, is fhalt 'na dhualagan càsgrach m'a chluasan.

Aon latha a bha an sin chaidh e a stigh do thigh aon de na coimhearsnaich, agus có a bha a stigh roimhe ach boireannach a bha air a cunntadh car ana-eneasda, agus aig an robh buadhan sònraichte nach robh aig daoine eile. Mur e taibhscearachd a bha aice, cha robh e dad na bu mhi-thairbhiche ann am fiosrachadh a thoirt dhì air na nithean a bha gu tachairt anns an àm dhoilleir a bha fathast air chùl nan sgàil.

An uair a thainig Uilleam beag a stigh chaidh e a null far an robh am boireannach so, agus theann ise ri a mèidrean a thoinneamh m'a fhalt, ri a cheann a shliogadh agus ri a shlinnean a chlapadh. “ Mo chreach, mo chreach ! ” arsa ise, “ nach bu mhór am beud gu'm biodh d'fhalt bòidheach fathast, an rud a bhithas e, air a thoinneamh is air a shuaineadh an luib feamann is lionraich a' chladaich ! ”

Cha d'thubhairt i an còrr, ach osna thùrsach a leigeil aise. Cha mhò a thubhairt aon de na bha mu'n cuairt ni; ach ghabh iad geurbheachd air na briathran a thubhairt am boireannach, is ehum iad féin is gach aon a chuala mu'n cuairt orra cuimhne orra. Agus bha an giollan e féin aig aois is gu'n do ghabh e beachd air na briathran, is chum esan mar an ceudna cuimhne orra.

Co-dhiùbh, dh'fhàs e suas, agus an uair a bha e 'na ghille òg, is cogadh Napoleon 'na sheudas, c'àite an do thog e ceann acli anns an arm. Chan 'eil cinnt agam air co-dhiùbh b'ann le a thoil féin a chaidh e ann no nach b'ann. Is dòcha nach b'ann; ach tha sin taobh a mach de aobhar na sgeòil so. Bha e air a ràdh gu'n robh “ sèan ” air Uilleam Mac Uisdein, is nach rachadh a mharbhadh co-dhiùbh; ach is dòcha gur e so an aon sèan a bha air—dìreach gu'n d'thubhairt am boireannach a bha an sud briathran sònraichte a bha daoine a' deanamh dheth a bhi a' ciallachadh gur e bàthadh, is sin bàthadh am buillsgein nan tonn, a bha gu bhi 'na dheireadh saoghail dha.

Bha Uilleam ann an cogadh na Spàinntè, agus anns a' chuid mhóir de na blàir fhuilteach a chuireadh an sin. Bha e anns an ruaig cho math ri bhi ann an teas còmhraig leis na Frangaich a' gabhail an ratreut. Anns an ruaig aig Corunna (cho fada 's a dheanainn a mach mar a bha an sgeul air a h-innseadh, is e sin an ruaig a bha ann) bha na Breatannaich air an cur chuige gu gabhaidh, is na Frangaich air an sàiltean 'gan gearradh sìos. Bha esan a' toirt fa-near aon sam bith a bha a' tuiteam an làmhan nam Frangach, beò no marbh, gu'n robh an cuid aodaich is gach ni a bhiodh air an giùlan air a spùinneadh bhuapa; agus glé thric bha a' bhèigeanaid 'ga sàthadh trombpa air an aobhar a b' fhaoinè.

Thuit do Uilleam a bhi leòsan a bha air fìor dheireadh na cuideachd, agus ciod air bith no ciamar a thainig e mu'n cuairt, fhuair na Fran-

gaich eadar e 's an còrr, is bha a' choltas air gu'm biodh e air a ghlacadh no gu'n éireadh na bu mhiosa dha. A nis, bha e ag innseadh 'na dhéidh sin, cruaidh 'gan robh a shuidheachadh, an latha so cho math ri iomadh latha eile, nach d'thug e riann suas a mhiseach is cuimhne aige air briathran na mnatha ud air an d'thug mi iomradh an uair a bha e 'na bhalach beag a' ruith mu na h-ursannan: bha e ri tighinn as a' ghàbhadh so fathast, agus ma's e bàthadh an luib na feamann a bha anns an dàn dha, b'fhada bhuaithè an cladaich air an robh a' chrìoch dheireannach a' feitheamh air aig a' cheart àm sin féin.

Is e a rinn e, matà, a chuid aodaich uile a tharruing dheth is leigeil 'na shìneadh mar neach a bhiodh marbh, is bu lionmhor iad mu'n cuairt air a bha anns a' cheart suidheachadh sin da-rìreadh, gus an rachadh am beumsléibhe a bha aig a shàiltean seachad.

Chaidh dhà gu ro-mhath: cha d'thug na Frangaich sùil air, agus an uair a chaidh a' bhuidheann sin seachad thruis e badan aodaich a chuir e uime, thug e aghaidh an rathad a chaidh an còrr de a luchd-dùthcha, agus fhuair e iad gun an còrr driadort aig an àm sin.

Bha e uair eile agus bha e gu sniamhadh leis an acras. Bha buidheann eile, triùir no ceithre-rèar, co-dhiùbh, còmhla ris aig an àm so; fhuair iad fàsadh ann an cuileig bhig de thigh, agus fhuair iad teine fhadadh. Ach aon ghréim bidh cha robh r'a chothachadh a bhriseadh cràdh-ghonadh an acrais a bha 'gan léireadh.

Ciod air bith ciamar a thachair e, fhuair Uilleam bochd gréim air luchag bhig, agus ma fhuair, cha robh ise ri bhi air a leigeil ma-sgaoil mar a bha air a luigheasachadh do'n dùil bhig a thachair air bàrd ainmeil Inbhir-Air an sgrìob a' chrainn! Ach is dòcha na'n robh an t-acras a' léireadh Bhurns mar a bha e ag gonadh Uilleim Mhic Uisdein nach b'e cead a siubhail a fhuair i bhuaithè-san na bu mhò. Co-dhiùbh, dh'fheann Uilleam an luchag, agus theann e r'a ròstadh ris an teine. Agus ged nach robh aige ach an luchag féin bha sùilean a chompanach oirre, is farmad gu leòir ris air cheann na féisd a bha ri bhi aige! Agus ciod air bith dé a thachair a thug air Uilleam sealltainn thar a ghuailne, an t-ath-sealladh a thug e air a' ghriosach bha an luchag air shiubhal is i am beul fir eile! Cha mhór nach do chaoin e; is a bhàrr air sin, mar a dh'innseadh e féin bitheanta gu leòir iomadh bliadhna 'na dhéidh, dhùraichdeadh e a bhiodag a chur gu a bun fo aise an fhìr a thiolp leis an luchag bheag!

B'iad so cuid de gach iomadh cruadal troimh an d'hàinig Uilleam Mac Uisdein an cogadh na Spàinntè; agus is e am prìomh aobhar a chionn mi bhith 'gan innseadh gu a thoirt fa-near, mar a thubhairt e féin iomadh uair,

a dh'aindeòin gàbhadh no eùil chumhang anns an robh e, nach do chaidh e riamh a mhisneach nach faigheadh e a bheatha a theàrnadh asda gus an euan is ròd na mara a thoirt a mach, is coinnreachadh an sin r'a dhàn !

Chaidh crìoch air a' chogadh mhór so aig blàr *Waterloo* ; bha Uilleam an sin mar an ceudna, agus fhuair e as gun driodart. An uair a ghairmeadh sìth fhuair e pension, agus chaidh e dhachaidh do Cholla. Bha e a' fuireach ann an 'Tota-Raoghnaill, is tha làrach an tighe anns an robh a chòmhuigh air a chomharrachadh a mach gus an latha diugh. Bha e beò iomadh bliadhna an dèidh *Waterloo* ; bha eadhon euid beò gus bho chionn fhìor ghoirid aig an robh cuimhne air rèidh gu leòr, agus bha mo mhàthair féin air son dhiubh.

Oidheche de na h-oidheceannan, "oidheche chiuin, cheòthar," mar a bha na seann daoine ag innseadh, chaidh e gu carraig iasgaich an ìochdar Thota-Raoghnaill an geodha ris an abrar Grianaiç. Thàinig àn tilleadh, ach cha do thill Uilleam Mac Uisdein. Dh'fhalbhadh 'ga shiubhal, ach cha robh sgeul air, ach gu'n

d'fhuaircadh a shlat-iasgaich air snàmh dlùth air a' chreig air am b'àbhaist dha suidhe. "Choinnich Uilleam Mac Uisdein r'a dhàn mu dheireadh !" B'iad sin na briathran a bha am beul gach duine, agus mar a thubhairt b'fhòir !

An Iarna-mhàireach fhuaircadh Uilleam Mac Uisdein air a bhàthadh ann an Grianaiç Thota-Raoghnaill ; ach chan 'eil fios co-dhiubh a thuislich a cheum, a thug an ruid a mach e, no ciod mar a thachair e. Fhuaircadh a chorp anns an ròd, is feamaim fhuar a' chladaich suainte mu dhualan glasa a chinn, mar a dh'-innseadh 'na cèiseachd féin is e 'na bhalachan beag, theagamh ceithir bliadhna no dlùth air roimhe sin !

A nis, cha rò-sgeul so idir, ach an tu-fhìrinn. Bha daoine cho còlach air a bhì ag cluimtinn mu'n fhàistneachd a rinneadh 's a bha iad air a bhì a' cluimtinn gu'n robh a' ghrian ag éirigh is a' laighe. "Bha sèan air Uilleam Mac Uisdein, oir bha e r'a bhàthadh anns a' chuan !" Bha na briathran sin am beul gach duine ; agus cha do chuir e iongantais air an t-saoghal orra an uair a thachair e.

Ann's a' Chathair

*Is òmhain dhuit a bhì toirt leagaisg
do neach a chuir cùl ri eòlas ;
Mar thionndas a' chòmhl' air a bannaibh,
pillidh an t-amadan ri ghòraich'.*

CHA chuala mi riamh ann an eaglais ùrnuigh anns an d'aideich an ministear gu'ndeachaidh e féin no daoine eile anns a' choimhthional air seachran le stalcaireachd no le aineolas. Bithidh sinn ag aideachadh cruas ar cridhe, laigse ar toile, oleas ar miannan, agus ag iarraidh air Dia maitheanas a thoirt dhuinn air an son, agus cuideachadh leinn buaidh fhaotainn thairis orra. Ach tha sinn uile a' tuisleachadh na's trice leis an fhìor stalcaireachd, no le cion tùir, na tha sinn a' tuisleachadh le oleas ar cridhe.

Ma tha fhios againn gu bheil ar rùintean maith, agus gu bheil iarraidh againn air cumail air slighe na còrach, saoilidh sinn gu'm bì a h-uile rud a ni sinn ceart, agus sinn féin neo-choireach, ciod air bith mar thionndas cuisean a mach. Ach ged tha e feumail dhuinn féin ar rùintean a bhì ceart, agus ar cridheachan a bhì treibhdhireach, tha e na's feumail do dhaoine eile ar gnòmharan a bhì ceart. Ma bhris am fear a thachair ort air an rathad ann am *motor càr* do chas, a chionn nach b' aithne dha an carbad a làimheachadh no stiùireadh, is còma dhuitse gu robh e gu h-onarach agus le uile chridhe a' creidsinn gu'n rachadh aige air rud a dheanamh nach b'aithne dha a

dheanamh idir. Is còma dhuit nach robh droch rùn dhuit 'n a chridhe, no nach ann 'na dheòin a ghoirtich e thu ; bhiodh e na b' fheàrr dhuitse tìr a bhì 'n a canchainn a chumadh e o'n ehlipaireachd a rinn eron ort.

Ambhlairachd no peacadh

Ann an sealladh Dhe is maith do dhuine cridhe glan a bhì aige, agus spiorad ceart a bhì an taobh a stigh dheth, ach is maith do dhuine a dh' fheumas gnòthuch a dheanamh mar choimhearsnach ri daoine eile a h-uile là d'a bheatha tìr agus tuigse a bhì 'n a canchainn. Mar sin tha e a cheart cho feumail dhuinn a bhì ag ùrnuigh ri Dia gu'n tugadh e air falbh nainn ar cion-tùir agus ar n-ambhlairachd 's a tha e a bhì ag ùrnuigh gu'n tugadh e air falbh ar peacaidhean, oir mar is trice is ann le cion-tùir, no le aineòlas, a tha sinn a' toirt oibheim do dhaoine eile agus a' deanamh croin orra. Am peacadh d'a bheil sinn ciontach an aghaidh Dhe, no an eron a rinn sinn oirn fein, tha sin eadar sinn féin agus Dia ; ach an stalcaireachd agus an cion-tùir leis am bhris sinn easan, no cridheachan, no teaghlaihean dhaoine eile, tha sin eadar sinn féin agus ar braithean, air

chor agus gu bheil e na's feumaile d'a choimhearsnaich duine a bhi 'na dhuine tùrail na e bhi 'n a dhuine diadhaidh.

Eud gun eòlas

Tha fada barrachd de dhaoine maith anns an t-saoghal na tha ann de dhaoine tùrail, is faodaidh daoine maith gu leòir de chron a dheanamh mur bheil eòlas agus gliocas aca. Ma b'fheàrrid luchd-riaghlaidh an t-saoghail barrachd a bhi aca de 'n ghliocas a tha ri fhaotainn ann an eagal an Tighearna, b'fheàrrid na naoimh barrachd a bhi aca de ghliocas an t-saoghail so. A h-uile seachduin chi thu anns na paipearan naidheachd, agus cluinndh tu ann an cùbaidean, daoine maith a' sgrìobhadh agus a' labhairt, ag innseadh dhuinn cho furasda 's a tha e an saoghal a chur ceart, agus cùisean an t-saoghail a réiteachadh, agus sìth mhaireannach a dheanamh eadar na rìoghachdan, na'n gabhamaid an dòigh cheart air. Their iad nach 'eil dòigh eile air ach an dòigh a bha aig Crìosd; gu'm biodh an saoghal aig fois na'n deanamaid uile toil Dhe; agus gu'm biodh leòmhann na h-Edailt agus uan beag laghach Bhreatainn ag ionaltradh gu socruch còmhla làimh ri uisgeachaibh ciùine na Mara-meadhonaich, na'n robh . . . (faodaidh tu féin, a leughadair, so a chrìochnachadh. "Na'n robh b'fheàrr leam beò, is pòsda aig Mur-a-bitheadh, is iomadh rud a bha, is a tha, nach bitheadh."

Och, och, b'fheàrr gu robh cùisean cho furasda an cur ceart 's a bhios cuid de m' chàirdean ag ràdh, ach bheir mi air ais am facal sin, is abraidh mi 'n a àite, nach b'fheàrr idir, oir na'n robh cùisean cho simplidh, agus cho soilleir, agus cho furasda an réiteachadh 's a tha na daoine ud an dùil, cha b'fhiach do chreutair gaisgeil agus innleachdach mar tha mac an duine a bhi anns an t-saoghal so idir. Cha bhiodh foidhe ach itheadh, agus òl, agus cadal, gus am fàsadh a' chuid a' b'fheàrr dhiubh sgìth de shuaimhneas nach 'eil usal no Crìosdail, agus an iarradh iad air an companaich éirigh agus dol air ghaisge taobh-eigin.

Doigh Chrìosd

Tha e fìor gun teagamh gu'm biodh nèamh air thalamh na'n robh sinn uile mar bha Crìosd, d' am bu bhìadh agus d' am bu dheoch toil an Athar a dheanamh, ach a cheart cho luath 's a fhoighnicheas tu, Cìod i toil Dhe? no cìod i dòigh Chrìosd? tòisichidh an connsachadh, is fàsaidh na *Pacifists* fhéin teth. Theagamh gu'n abair duine-eigin gur e toil Dhe ceartas a dheanamh agus sìth a ghràdhachadh, ach cha dean sin ach an connsachadh a dheanamh na's

teotha, oir an rud a tha an dara fear a' saòilsinn ceart tha am fear eile a' saòilsinn ceàrr. Tha dà mhìle muillean duine an diugh a' bruidhinn mu chor an t-saoghail, agus trian mhaith dhiubh an dùil gu bheil fhios aca cìod a tha ceàrr, agus gu'n rachadh aca air na tha ceàrr a chur ceart na'n robh cothrom air a thoirt dhaibh, ach cho luath 's a thòisicheas iad air a ràdh gur e sud no so a bhiodh ceart a dheanamh, tòisichidh a' chonnsaid, oir chan aontaich càch leò gu bheil iad ceart idir.

Solus reusoin

Tha mi an dùil gu'm bu chòir do dhaoine a bhi a' sireadh agus ag ùrnuigh air son tùir, agus tuigse, agus eòlais, agus solus reusoin, a cheart cho maith 's a bhios iad ag ùrnuigh air son creidimh, no crìdhe glan, no dearbhachd spioradail, oir is ann o Dhia a tha na gràsan sin uile a' teachd, agus tha iad uile a dhìth oirnn ann an obair ar beatha; aron ann an seirbhis ar rìoghachd thalmhaidh agus ar rìoghachd nèamhaidh. Agus bu chòir dhuinn aideachadh do Dhia nach e rud eile a thug oirnn tuisleachadh an diugh agus an dé, no oibheum a thoirt d' ar teaghlaichean no d' ar coimhearsnaich, ach cion tùir, amhlairachd a dh' fhaodamaid a sheachnadh na'n do chleachd sinn ar n-eanchainn mar bu chòir dhuinn. The Dia ag oibreachadh anns an eanchainn cho maith 's a tha e ag oibreachadh anns an anam, is tha e mar fhiachaibh oirnn cùram a ghabhail d' ar n-eanchainn mar a ghabhas sinn cùram d' ar n-anam. Cìod air bith a their daoine eile, their mise o fhiosrachadh mo bheatha féin gur e na mearachdan a bu mhò a rinn mi riamh, agus a bu mhò a chuir nàire agus aithreachas orm, mearachdan a rinn mi leis an fhìor stalcaireachd, a chionn nach do chleachd mi aig an àm m' eanchainn agus mo thùr. An uair a thachras sin thig duine chuige féin gu maith grad, ach theagamh gu bheil e ro anmoch agus gu bheil an cron deanta.

* * * * *

Air ar turus anns an t-saoghal so is maith a' chombaist do dhuine a thùr agus eanchainn féin; is ann o Dhia a tha an solus sin cho einnteach agus is ann o Dhia a tha an guth a tha a' labhairt riut 'n ad choguis agus anns a' Bhiobull. C' àite a bheil an gàradh-criche eadar t-eanchainn agus t' inntinn, eadar do thùr agus do choguis, eadar t' inntinn agus do choguis agus t' anam?

Cia as a gheibhear gliocas? agus c' àite a bheil ionad na tuigse? Ma tha aon neach agaibh a dh' uireasbhuidh gliocais, iarradh e o Dhia, a bheir do gach neach gu pailt, agus nach dean maoidheadh; agus bheirear dha e.

Ann an a' Choille Bheithe

THA dà leabhar anns a bheil nàdur agus toil agus rùintean a' Chruithair air am foillseachadh, Leabhar a' Chruithachaidh agus Leabhar an Taisbeanaidh; oibrichadh agus fhacal. Sin an dà dhorus air am faod sinn dol a steach do ionad dìomhair an Ti as àirde, is tha iad le chèile cho soilleir agus cho farsuinn 's nach téid eadhon na daoine baoghalta air seachran, ma tha iad ag iarraidh na slighe gu h-iriosal agus le làn dhùrachd.

Tha na nèamhan a' cur an céill glòir Dhe agus na speuran a' nochdadh gnìomh a làmh. Tha lagh an Tighearn air a' sgrìobhadh air na creagan agus anns an iarmailt cho cinnteach 's a tha e air a sgrìobhadh anns a' Bhiobull. Mar sin bu chòir dhuinn éisdeachd le aire ris na tha na daoine a tha a' ramnachadh oibrichean Dhe anns a' Chruithachadh ag innseadh dhuinn mu na comharraidhean a tha iad a' faotainn air a ghliocas agus air a chumhachd, agus gu sònraichte ris na dearbhadh a tha iad a' faicinn gu bheil aon inntinn agus aon rùn ag oibrichadh anns a' Chruithachadh uile. Theagamh nach 'eil luchd-ealain air uairean a' tuigsinn ciod a tha iad a' leughadh anns na creagan no anns na reultan, ach tha e a cheart cho fìor nach 'eil na diadhairean air uairean a' tuigsinn ciod a tha iad a' leughadh anns a' Bhiobull. Ach air a shon sin, tha na reultan agus am Biobull a' toirt fiannis dhuinn mu Dhia, agus a' foillseachadh a thoile agus a rùintean.

Gun sùilean

An uair a fhreagair an Tighearn Iob as a' chuairt-ghaoith chroanaich e e a chionn nach do ghabh e suim do nithean a bha mu choinneamh a shùil anns a' Chruithachadh, nithean o'm faodadh e gliocas agus eòlas fhaotainn na'n d' thug e 'n aire.

O thoiseach do làithean an d' thug thu àithne do'n mhaduinn? An d' thug thu faineart leud na tabhnaim? An aithne dhuit reachdan nan nèamh? An ceangail thusa ceanglaichean nam Pleiades, no am fuasgail thu cùird Orioin?

Tha eòlas air Dia ri fhaotainn o'n fhairge agus o na beanntan; o thràthan na bliadhna agus o'n t-sìd; o na h-còin agus o na h-éisg; o chreutairean snàigeach agus o na h-ainmhidhean. "*Thoir faineart an seangan, a leisgein; thoir an aire d'a shlighean, agus bi glìc. Tha na seangain 'n an sluagh nach 'eil làidir, gidheadh ullaichidh iad am biadh 's an t-samhradh; tha na coineana 'n am muinntir nach 'eil neartmhor, gidheadh ni iad an tighean anns na creagan.*"

Taobh na h-aibhne

Ged bhiodh Crìosd a' fosgladh nan Sgrìobturann d'a dheisciobuil cha b' ann as na Sgrìobturann a

tharruing e a' chuid bu mhò de 'n teagasg a thug e dhaibh, agus a tha a nis againne anns na soisgeulan, ach o oibrichean Dhe anns a' Chruithachadh. Air uairean bhiodh e a' teagasg anns na sionagogan, ach mar bu trice bhiodh e a' teagasg a mach air a' bhàr, no 'n a shuidhe ann am bàta. Aig na h-amannan sin thogadh e inntinnean a chompanach o nithean nàdurra gu nithean spioradail, le sheanchas mu chruithneachd agus mu chogall; mu earrach agus mu fhoghar; mu chraobhan agus mu fhilùraichean; mu eòin na coille agus mu chreutairean na machrach.

Ciod a theireadh muinntir Chille-sgumain na'n abradh an t-Urramach Niall MacPhàrlain, B.D., riu air maduinn Sàbaid, maduinn ghrianach ann an deireadh April, Thigibh agus théid sinn sìos gu taobh na h-aibhne an diugh, is suidhidh sinn air réidhlean bòidheach, air chùil na gaoithe agus air aodann na gréine?

Chan abrainn-sa gu'm bu chall air bith e do mhuinntir Chille-sgumain an eaglais a bhì dùinte air an t-Sàbaid na'n rachadh aig Niall MacPhàrlain air cosmhalachdan a dheanamh mu bhric no mu bhradain air am biodh cuimhne aig an ogha agus aig an iar-ogha. Ach tha an t-Urramach Niall Mac Phàrlain coltach ruinn uile; thug e barrachd d'a eòlas á leabhraichean na thug e as a cheann féin, barrachd o na sgrìobhaichean na o shùilean féin, agus mar sin tha e na's fhasa dha searmon a liubhairt ann an cùbaid na seanchas mu Dhia a dheanamh ri taobh na h-aibhne.

Anail chaomhail an Earraich

Tha an là air sineadh, an talamh a' dùsgadh as a chadal, agus anail bhlàth an earraich air m' aodann anns a' Choille Bheithe an diugh. Tha marbhantachd a' gheamhraidh air a chiosnachadh le cumhachd na beatha a tha teachd o theas na gréine, agus m' an tig Dì-dòmhnach Càsg bithidh an aon sgeul 'ga h-innseadh air feadh na Coille Bheithe 's a bhios mise a' leughadh á soisgeul Lucais do'n choimhthional ann an eaglais Bhlàir mu'n bheatha shiorruidh air nach robh cumhachd air bith aig a' bhàs.

Is e an t-earrach dòchas dhaoine ann an iomadh seagh; siol 'ur 'ga chur anns an talamh an àite asbhuaian an fhoghair; gineal 'ur ag éirigh suas an àite na gineil a theab an saoghal a sgrìos; maisè 'ur a' sgaoileadh fa chomhair nan sùl a dh' fhàs sgith de lomnochd nan achaidhean; is dòchas 'ur ag éirigh ann an cridheachan dhaoine a tha a' creidsinn ann an soisgeul na h-aiseirigh. Anns an earrach tha mìle guth anns a' Chrìinne ag éigheach maille ri Pol,

O uigh, c'àite a bheil do bhuaidh

“Buidheachas do Dhia a tha toirt dhuinne na buadha, tre ar Tighearn Iosa Crìosd.”

Sùrd na Coille

Chan 'eil creutair eile anns a' Choille Bheithe an diugh a tha a' gabhail an t-saoghail cho réidh rium féin; tha na h-eòin uile trang ag obair, ach chan 'eil sin 'n a uallach dhaibh, oir tha iad a' seinn aig an obair. Tha e 'n a aon chomharradh air gliocas an Ti a chruthaich na h-uile chreutairean, gu'n do rinn e iad air a leithid de dhòigh 's gu bheil iad a' faotainn barrachd sòlais as an obair agus as a' ghaol a tha comh-cheangailte ri siolachadh na tha iad a' faotainn á rud eile fo 'n ghréin. Mur tugadh gaol nam ban agus caidreamh nam ban subhachas do chridhe agus do àirnean mhic an duine rachadh an cinneadh—daonna á bith ann am beagan mhltean bliadhna oir chan e solus reusoin, no dilseachd d' an dleasdanas, a tha toirt air cloinn-daoine siolachadh, ach na faireachduinean sòlasach a chuir an Ti glic 'n am pòraibh comh-cheangailte ris an obair sin.

Tha a cheart ni fìor mu na h-eòin. Tha iad

an dràs d' a' neadachadh, agus ag ullachadh air son an àil, ach ged tha saothair agus dragh aca anns an obair sin, tha iad uile a' seinn gu làidir, is tha e furasd fhaicinn gu bheil solas aca anns an leannanachd a tha iad a' deanamh. Chan 'eil teagamh nach 'eil na daoine a shuidhich Dia ann an teaghlach, le'n gabhail thar a chéile, o òige gu aois, agus an t-olc leis a' mhaith, na's fheàrr dheth agus na's sona na na h-aonaranach.

Tha aon eun nach bi mi a' faicinn ach glé annam anns a' Choille Bheithe, an uiseag; an seinneadair as fheàrr leam air an t-saoghal. An uair a chluinneas tu an uiseag a' seinn, agus an ceòl a' fàs na's gloine agus na's binne mar is àirde a dh' éireas i, agus is dlùithe a gheibh i air nèamh, saoilidh tu gu bheil linn nam mìorbhuilean air tighinn air ais, 'nuair a sheinn reultan na maidne, agus a rinn uile mhic Dhe gairdeachas.

An Dia a tha toirt ceòl na h-uisge do dhaoine peacach air thalamh, cìod idir an ceòl a bheir e do na naoimh ann an nèamh?

Cia lionnhor t' oibre, a Thighearna! ann an gliocas rinn thu iad gu léir; tha an talamh làn le d' shaoibhreas.

Duine mì-naomh

FHUAIR Esau droch ainm, ach ma fhuair, cha b' ann gun aobhar. Cìod eile ach duine mì-naomh a their thu ri duine aig nach 'eil smuain air Dia no air an t-saoghal eile?

Ann an aon dòigh bha Esau na b' fheàrr na a bhràthair Iacob; cha robh uiread chuilbheartan ann 's a bha ann an Iacob, agus cha mhò a bha e cho sanntach ris, ach air a shon sin, tha am Biobull a' cur Iacoib am measg nan naoimh a thug buaidh air an t-saoghal tre chreideamh, agus a' cur Esau am measg dhaoine mì-naomha a bhios air an dùnadh a mach á rìoghachd Dhe.

Cìod a bha ceàrr air Esau, agus car son a theirear gu robh e 'na dhuine mì-naomh? Bha so ceàrr air, gu robh fheòil agus ana-miannan fheòla làidir, agus a spiorad anfhann. Gu spioradail cha robh ann ach am pàiseid, dall agus bodhar agus lomnochd. Bha e mi-naomh a chionn nach fhaca e riamh maise na naomhachd, agus nach tàinig e riamh 'na chridhe gur fhiaeh do dhuine fheòil a smachdachadh air ghaol oighreachd shiorruidh a chosnadh.

Duine talmhaidh

Co ris a their thu duine mì-naomh? Theirear duine mì-naomh ri duine a bhios a' toirt ainm Dhe, no ainm a mhic, an diomhanas; no ri duine a bhios a' mionnachadh gu sgreataidh, no a' labhairt toibheim; no ri duine aig nach 'eil suim no urram do nithean a tha daoine eile

a' cunntas urramach agus naomh. Ach chan e sin a tha am facal a' ciallachadh anns an earrann so de'n Bhiobull; tha e a' ciallachadh gu robh Esau 'na dhuine *talmhaidh*, gun deò de'n anail ann a tha air a séideadh o shuas. Bha e a' tighinn beò air son nithean an t-saoghail, biadh is deoch is aodach; làn thoilichte leis na sòlasan a riarachas an fheòil.

Tha mòran de'n t-seòrsa dhaoine so anns an t-saoghal; daoine d' an dia am brù agus aig a bheil an aire uile gu léir air nithean talmhaidh. Tha Facal an Tighearn ag ràdh gur e crìoch nan daoine sin a bhì air an sgrìos. Tha am Biobull ag ràdh mu Esau “an uair a b' àill leis am beannachadh a shealbhadh, gu'n do dhiùltadh e, oir cha d' fhuair e àite aithreachais, ged dh' iarr e e gu dùrachdach le deuraibh.”

Cìod an tairbhe?

Thàinig saoghaltachd Esau am follais an là a reic e a chòir-bhreithe ri Iacob, agus a thubhairt e ris, “Cìod an tairbhe a tha 's a' chòir-bhreithe so dhòmhsa?” Thubhairt e sin fichead agus ceud uair 'n a chridhe féin m' an d' thubhairt e ri Iacob e, agus b' e màthair-aobhair a sheachrain agus a thruaighe gu'n do rinn e dimeas air a chòir-bhreithe, no air a' chùmhnanant a rinn Dia ri sheanair, Abraham, agus ri athair, Isaac.

An uair a thàinig Esau a steach do'n t-saoghal bha e beannaichte os cionn leanaban eile, oir

bha e 'n a oighre air a' ghealladh anns an robh dòchas an t-saoghail. Ach ged a bha suilean 'n a cheann leis am faca e na nithean a tha faicsinneach agus aimsireil, cha robh suilean 'n a chridhe leis am faiceadh e na nithean a tha neo-fhaicsinneach agus siorruidh. Cha robh creidicheadh no fradharc anama aige leis an greimicheadh e air gealladh Dhe, no air nithean nach gabhadh làimhseachadh, agus mar sin bha iad dha mar nithean aig nach robh bun no bàrr, air neo nach robh ann idir. Theagamh nach robh Iacob 'na dhuine a b' fheàrr na Esau, ach bha a shùilean na b' fhosgailte, is bha sealladh aige air an t-saoghal spioradail agus tuigse air rùintean Dhe nach robh aig Esau riamh. Cha robh anns an oighreachd neo-fhaicsinnich agus ann an gealladh Dhe air am biodh teaghlach athar a' bruidhinn an còmhnuidh,—cha robh annta do Esau ach mar gu'm biodh bruadar. Cha robh brìgh no beatha annta dha, agus mar sin roghnaich e air thoiseach orra biadh blasda agus mnathan coimheach. Duine talmhaidh gun teagamh, agus mì-naomh a chionn gu robh e talmhaidh.

An dùsgadh

Ach cha robh anns a' bhìadh bhlasda agus anns na mnathan coimheach ach luathre agus searbhadas 'na bheul; dhùisg e as a shuain, "is thog e suas a ghuth, agus ghuil e . . . beannaich mise, cadhòn mise mar an ceudna, O athair." Sin agad glaodh goirt a' pheacaich a tha air dùsgadh as a chadal, agus a tha nis a' faicinn luachmhorachd nan nithean agus nan cothroman air an do rinn e dìmeas agus dearmad.

Tha coslas aithreachain air Esau, agus tha fuaim an aithreachais aig a chainnt, ach chan e aithreachas a bha ann idir. Cha b' ann air son a mhì-naomhachd féin a bha aithreachas air, ach air son na droch *bhargain*, no na droch mhalairt a rinn e. An uair a tha cridhe a'

pheacaich air a bhriseadh le fìor aithreachas tha a pheacadh 'n a làthair a ghnàth, air inntinn agus air a choguis; tha e 'g a fhuathachadh féin na's mò mar rinn e buannachd as a pheacadh.

Cha d' iarr Esau maitheanas air son a bhì air a tharruing air falbh le sòlasan na feòla, ach dh' iarr e gu'm biodh an oighreachd air an do rinn e dìmeas air a toirt air ais dha. Chan e sin fìor aithreachas. Is e a their am fìor aithreachan, "Chan airidh mi gu'n goirteadh do mhaic dhiom; dean mi mar aon de d' luchd-tuarasdail."

* * * * *

"An ni a bha ann, is e an ni sin féin a bhitheas ann; chan 'eil ni sam bith nuadh fo'n ghréin." Ann an dachaidhean diadhaidh an diugh fhathast, far a bheil gàradh air a chur timchioll na cloinne o'n òige, gheibhear balaich a bheir dùlain d' an dùthchas agus d' an oilean, agus a dh' fhàsas suas am measg chàich cho mì-naomh ri Esau. A dh' aindeòin gach cothrom a fhuair iad, cha do rinn am Biobull no sàcram-aidean, an eaglais no an sgoil-Shàbaid, aoradh no ùrninghean, an drùidheadh a bu lugha air an imtinn no air an anamanna. Tha mar gu'm bitheadh pìos d' an cridhe gun fhairicheadh air bith ann, air chor agus nach gluais gairm an t-soisgeil iad mar a ghluais eas i daoine eile. Tha an fhàiling so annta gu nàdurra; tha an cridheachan gu nàdurra mar gu'm biodh criadh ruighinn làidir nach gabh treabhadh no cliathadh, agus nach gabh ri sìol na rioghachd. Sin an seòrsa dhaoine a tha mì-naomh gun fhios dhaibh féin; cinnich nàdurra a tha cho talmhaidh ris an talamh fhéin; fada fada o rioghachd Dhe.

Is ann air an son-san a tha eachdraidh Esau air a sgrìobhadh anns a' Bhiobull agus is ann rìusan a tha Facal an Tighearn a' labhairt, *Cìod an tairbhe do dhuine, ged chosnadh e an saoghal gu h-iomlan, agus 'anam a chall.*

Aig an Uinneig

Urram do mhinistear Gàidhealach

THA sinn toilichte a chluinntinn gu bheil Oilthigh Obar Dheadhain a' dol a thoirt D.D. do'n Urramach Donnchadh Mac Leòid, M.A., ann an Tairbeart na Hearadh. Ged nach aithne dhòmhsa Mgr. Mac Leòid na's fheàrr na gu'n do thachair sinn air a chéile uair-eigin o chionn bhliadhnachan, tha mi eòlach air a ghnè agus air obair le bhì a' cluinntinn uime o mhinistearan eile, is tha fhios agam gu bheil e 'n a dhuine ciùin, sìtheil, agus 'na fhear-teagaisg as fhiach éisdeachd ris le aire, air sgàth nan nithean nuadh a bhios e a' toirt a mach á Facal an Tighearna. Bheir an onoir so a tha e ri fhaotainn toileachadh d'a bhràithrean

uile, agus cha chuir i farmad no diomb air gin dhiubh.

Fear-Chanaidh

Anns na seann làithean bha ùidh aig cuid de na tighearnan Gàidhealach ann an litreachas an dùthecha, is bha cuid dhiubh 'n an deagh sgoilearan Gàidhlig, ach an diugh chan 'eil ach glé bheag de na tighearnan Gàidhealach as urrainn Gàidhlig a bhruidhinn.

Ach tha aon fhear-fearainn òg a tha 'n a sgoilear maith, Iain Latharna Caimbeul, tigh-earn Chanaidh, a chuir a mach ann an 1933 *Duain Ghàidhealach mu Bhliadhna Theàrlach*. Tha an leabhar so fìor mhaith. Tha na Duain

agus na h-Orain air an tionndadh gu Beurla, is tha gach fiosrachadh mu na bàird agus m' an obair a bhios feumail do'n luchd-leughaidh air a thoirt dhaibh gu h-òrdail agus gu grinn; chan e mhàin mu na bàird mhóra, Mac Mhaighstir Alasdair agus Iain Ruadh Stiùbhard, ach mu fheadhainn bheaga nach robh cho ainmeil, agus air nach 'eilear cho èolach.

Bhuaith sin chuir Mghr. Caimbeul a mach leabhar beag no dhà eile. An 1936 dheasaich e air son a' chlàdh *Orain Ghàidhlig le Seonaidh Caimbeul*, Uidhisteach a rinn mòran òran air iomadh cuspair, aotrum agus trom. Tha cuid mhaith de na h-òrain so tugaideach agus aigh-earach, is chan 'eil teagamh nach robh iad 'n an ceòl-gàire air iomadh còmh-dhail an Uidhist. Ach is e an rud as annasaiche anns an leabhar uile gu léir nach 'eil na h-òrain air an sgrìobhadh ann an cainnt nam maithéan ach ann an cainnt nam mithean; nach 'eil iad air an sgrìobhadh ann an cainnt litreachail nam bàrd agus nan sgoilearan, ach ann an cainnt bhriste an t-sluaigh. Mar so tha fìor bhlas Gàidhlig Uidhist air an leabhar, is cumaidh e air chuimhne an dòigh anns a' bheil muinntir Uidhist a' fuaimneachadh na Gàidhlig anns an linn so.

An uiridh chuir e an clòdh *Sgeul an Draoidh eile*, a bha air a sgrìobhadh an 1895 le diadhair ainmeil an America, agus air a tionndadh gu Gàidhlig le E. G. Mac Fhionghuin, a bha 'n a fhear-deasachaidh a' phaiper *Mac Talla*, an Canada. Sgrìobh Mghr. Caimbeul facal-toisich anns an leabhar so, is tha e furasda fhaicinn o'n duilleig no dhà a sgrìobh e gu bheil e suas ri Gàidhlig a sgrìobhadh.

An toiseach na bliadhna so chuir e a mach leabhar beag eile nach 'eil a' cosd ach dà thasdan, *Sia Sgialachdan*, a fhuair e ann an Uidhist agus ann am Barraidh. Tha na naidheachdan air an sgrìobhadh anns an dòigh bhriste anns am bi an sluagh a' bruidhinn na Gàidhlig, ach ged is ann 'n a cheart dheòin a rinn Mghr. Caimbeul so, chum gu'm faiceamaid ciamar a tha a' Ghàidhlig air a bruidhinn anns an Eilean Fhada, b' fheàrr leam na sgeulachdan fhaicinn ann an deise eile. Chan abair mi gu bheil an dòigh so ceàrr, ach gu dearbh cha toigh leam i. Theagamh gu bheil e chum buannachd do na daoine aig a bheil ùidh ann an *phonetics* fhaicinn no chluinntinn ciamar a bhios Màiri Nic Dhòmhnuill Eòghain a' bruidhinn Gàidhlig, ach mar is dlùithe a chumas sinn ar cainnt uasal ri nòs nan sgoilearan agus nan seana bhàrd, is ann is fheàrr. Bu mhór am beud gu'n tigeadh a' chainnt uasal liomhta a labhair Pàdraig agus Calum Cille agus Mac Mhaighstir Alasdair gu ìre cho bochd ri fiadh-chainnt nam mithean.

Ach chan 'eil mòran dhaoine d'a aois an Albainn an diugh a tha cho dealasach air taobh na Gàidhlig, no 'na sgoilear Gàidhlig cho maith, ri Iain Latharna Caimbeul.

Sguaban eile á sabhal Mhic Gille Mhicheil

Bho chionn ghoirid fhuair mi bho charaid òg, Seumas Mac Gille Mhicheil Watson, M.A., ard fhear-teagaisg na Gàidhlig an Oilthigh Dhùn-èideann, leabhar beag a bha air a chur a mach le Comunn ann an siorramachd York, an Sasunn, aig a bheil ùidh ann an cànaichean agus ann an eachdraidh nan Ceilteach. "Sasunnach a mhuinntir Mhuile is Gàidheal a mhuinntir York," dà rud neònach.

Tha cnàimh no dhà eile anns an leabhar bheag so a bheil cagnadh do dhaoine aig a bheil fìaclan làidir air an son, ach is e an greim-beòil a b' fheàrr a chòrd riumsa na rannan bòidheach a chuir Seumas Mac Gille Mhicheil Watson fhéin ann as a' chomh-chruinneachadh a rinn a sheanair, Alasdair Mac Gille Mhicheil, LL.D.

Chan fhacas duine eile riamh anns na h-Eileanan aig an robh an ealain a bha aig Alasdair Mac Gille Mhicheil air cearcall òir a chur mu cheann na dòine ris an do rinn e seanchas, agus o'n d'fhuair e laoidhean, no sgeulachdan, no ubagan. Na'n tòisicheadh tusa no mise air innseadh mu Mhór Nic Néill, am Barraidh; no mu Pheigidh Nic Carraig, an Uidhist; no mu Mhurchadh Mac an Deòir, an Arasaig, cha bhiodh ar n-inneadh ach lom is tragh, ach 'nuair a thòisicheas Alasdair Mac Gille Mhicheil air bruidhinn umpa, saoilidh tu gu bheil thu a' leughadh Homer, no leabhar Rut anns a' Bhiobull.

"Ri linn m'athar agus mo mhàthar," arsa Mór, "cha robh fear am Barraidh nach toireadh dheth a bhoineid do ghréin ghil nam buadh, no bean am Barraidh nach clonadh a colann do ghealach ghil nan tràth. Cha robh, a luaidh, fear no bean am Barraidh." Nach coma dhuit co dhiu is e Mór Nic Néill a tha a' bruidhinn, no Alasdair Mac Gille Mhicheil; a tha blas na meala air an t-seanchas.

Fàilt ort féin, a ghealach ùr,
àilleagan iùil nan speur;
Fàilt ort féin, a ghealach ùr,
àilleagan fionn na féill.

Gu ma geal do sholus dhomh,
Gu ma réidh do thurus dhomh,
Ma's math do thoiseach dhomh,
Seachd feàrr do dheireadh dhomh,
A ghealach ùr nan tràth,
A lòchrain mhóir nan gràs.

Am fear a chruthaich thusa,
Chruthaich e mise os bàrr,
Am fear thug dhuitsa seagh is solus,
Thug e dhòmhsa beath' is bàs,
A lòchrain mhóir nan gràs
A ghealach gheal nan tràth.

Chan 'eil an so ach aon sop as na sguaban a tharruing Mghr. Watson á stòr a sheanar; tha na chuir e sìos anns an leabhar so maith gun teagamh.

Seann duine glic

“*A nis bha Barsillai 'n a dhuine ro shean, ceithir fichead bliadhna dh' aois.*”—2 SAMUEL XIX. 32.

AN uair a bha an t-Ollamh MacIain ann an Colla thadhail e air ministear na sgìreachd, Eachann Mac Gill Eathain, seann duine a bha an dà chuid 'na sgoilear agus 'na dhiadhair. Chuir e iongmhadh air an Ollamh Shasunnach duine cho ionnsaichte ris a bhi 'na mhinistear Cléireachail ann an eilean iomallach. Bha seachas eatorra mu bheachdan dhiadhairean, is bha ministear Cholla gu maith trom air daoine a bha e an dùil a bha a' teagasg nithean nco-fhallan. Cha do mbi-chòrd so idir ris an Ollamh mhór, agus is e a thubhairt e an déidh làimhe. “*An uair a ruigeas duine trì fichead 's deich tha an t-àm aige a bhì suidhichte 'na bheachdan agus 'na bheatha.*”

Agus nach mò gu mór a tha an t-àm aig duine a ràinig ceithir fichead a bhì suidhichte agus stolda!

A réir chòslais bha Barsillai mar sin, suidhichte 'na bheachdan agus 'na bheatha; agus suidhichte 'na dhìlseachd do'n rìgh cuideachd. Cha ghabhadh e carachadh, no a thionndadh a null no a nall. Bha fhios aige ciod na nithean a bha 'n am beatha d'a spiorad, is cha deal-aicheadh e riu air son an t-saoghail.

Dh' iarr Rìgh Daibhidh air 'na sheann aois dol a dh' fhuireach 'na luchairt féin an Ierusalem, urram nór gun teagamh. Ach dh' iarr Barsillai air a lethsgèul a ghabhail, a chionn gu robh e a nis ro shean air son atharrachadh mór de'n t-seòrsa ud 'na bheatha. “*Fanaidh mi ann am bhaile féin, làimh ri uaigh m' athar agus mo mhàthar,*” ars esan. oir bha fhios aige nach b' fhada gus an tigeadh a' chrìoch air féin.

Gach ni 'na thràth

Duine glic gun teagamh; is e nithean de'n t-seòrsa so a dhearbhas glocas dhaoine. An ni a bhiodh freagarrach gu leòr dhuinn a dheanamh aig aon àm d'ar beatha, theagamh nach biodh e idir freagarrach dhuinn aig àm eile. Tha e fada na's mìosa gu'm biodh ceann aotrum air seann duine na gu'm biodh seana cheam air balach òg. Chan 'eil an ceann liath 'na choron glòire mur faighear e ann an sliغه na fireantachd. Ma gheibhear e ann an sliغه na faoineis, no am measg dhaoine faoine, tha e 'na shealladh muladach.

An uair a tha trì trianan de bheatha duine seachad tha fichead rud nach fhiach dha a dheanamh tuilleadh, no miann a bhì aige orra; chan fhiach dha pòsadh; chan fhiach dha a

chrannchur no obair atharrachadh; chan fhiach dha dol do Phàrlamaid, no do Chomhairle na siorramachd, agus ma théid e ann is e an fhaoinneas a tha 'ga chur ann, no faoinneas a mhnatha, no uabhar na beatha. An uair a ruigeas duine trì fichead tha an t-àm aige an aire mhaith a thoirt air fhéin agus air anam féin; air a theaghlach; agus air a chàirdean; agus air obair air a bheil e a' deanamh dearmaid, gun a shùilean a bhì an iomallaibh na talmhainn; tha an t-àm aige a thigh a chur an òrdugh agus a bhì a' cuimhneachadh nach e an saoghal so ionad a thàimh.

Is maith an comharradh e air duine a bhì mùirneach m'a chuideachd féin. “*Fanaidh mi,*” arsa Barsillai làimh ri uaigh m' athar agus mo mhàthar.” Coma leat an seòrsa dhaoine a tha na's aoibheile agus na's geanaile anns gach cuideachd eile na tha iad aig an teine féin; còir agus bruidhneach a muigh ris na coigrich, ach greannach agus dùr a stigh ri an cuideachd féin.

Urram do phàrantan

Is maith an comharradh e air duine cuid-eachd a bhì cuimhneachail air a phàrantan a tha marbh, urram a thoirt do'n chladh anns a bheil iad tiodhlaichte, agus meas a bhì aige air an uaigh anns a bheil an duslach. Ach tha gu leòir de dhaoine nach do sheall air uaigh an athar agus am màthar o na thiodhlaic iad an t-aon mu dheireadh dhiubh o chionn fichead bliadhna, agus aig nach 'eil fhios c'àite a bheil i, mur bheil clach aig a ceann, an uair a dh' fheumar a fosgladh as ùr. Chan abrainn gu bheil na daoine so a' coimhead na h-àithne, “*Thoir urram do t'athair agus do d' mhàthair.*” Tha an càirdeas mar a chumar e, is dhearbha Barsillai do Dhaibhidh gu robh e 'na charaid agus 'na sheirbhiseach dileas dha. An uair a rinn Absalom ceamairc an aghaidh athar, agus a bha Daibhidh air faondradh am Mahanaim, thug Barsillai agus dithis eile biadh, agus deoch, agus gach goireas eile air an robh feum aca, dha féin agus d'a fheachd. Cha robh eagal air taobh an rìgh a ghabhail ann an làithean anns an robh e air a shaoilsinn cunnartach sin a dheanamh. Sheas e gu dileas air taobh na còrach, gun aon smuain air buannachd no comh-fhurtachd dha féin. An uair a bha daoine eile air bhogadan, a' feitheamh gus am fàicheadh iad cò leis a bha an là a' dol, cha do chuir an seann

duine so a chomhairle ri fuil no ri feòil ; sheas e gu daingean ri gualann Dhaibhidh, aon ùngta Dhe. Cha do rinn e lethsgheil gu robh e ro shean, no gu'm fàgadh e cùis an rìgh an làmhnan dhaoine a b' òige.

Cridhe blàth

Bha meas agus gaol aige air Daibhidh a chionn gu'm b' e Daibhidh aon ùngta Dhe, duine anns an robh tlachd an Tighearna, a dh' aindeòin a lochdan. Ma tha eagal an Tighearn ann ad chridhe féin bithidh bàigh agad ris na h-uile dhaoine air a bheil eagal an Tighearn.

Nochd Barsillai a ghràdh do'n rìgh le cobhair a dheanamh air 'n a fheum. . . "Bha mi acrach, agus thug sibh dhomh biadh ; bha mi tartmhor, agus thug sibh dhomh deoch, . . ." "Ma bhitheas bràthair no piuthar lomnochd, agus a dh' uireasbhuidh bidh, agus gu'n abair neach agaibh riu, Imichibh an sìth, bithibh air bhur garadh, agus bithibh air bhur sàsachadh, gidheadh nach toir sibh dhaibh na nithean sin a tha feumail do'n chorp, ciod an taibhe tha ann ?" Is e aon de thoraidhean a' chreidimh, agus aon de chomharraidhean na diadhaidheachd, eridhe truaconta. Agus ma tha do chridhe truaconta, bithidh do làmh falaidh, a réir do chomais.

Ach ma bha Barsillai coibhneil e féin fhuair e a dhuais gu pailt o Dhaibhidh ; tomhas maith agus air a dhinneadh. "Phòg an rìgh Barsillai, agus bheannaich se e." Beannachd

nan naonh, agus beannachd nam bochd, sin dà rud as fhiach do dhuine a bhì aige.

Bha Barsillai cho iriosal 's a bha e dilcas agus còir. Chuir e ionghnadh mòr air gu'n iarradh an rìgh air a leithid-san dol a dh' fhuireach còmhla ris an Ierusalem, is thubhairt e, "Car son a dhioladh an rìgh sin dhomhsa. . . ?" Mar gu'n abradh e, Car son a gheibhinn-sa duais cho mòr air son seirbhis cho beag ? Sin agad irioslachd nan naomh. "An sin freagraidh na fireanan, ag ràdh, A Thighearna, c'uin a chunnaic sinn acrach thu, agus a bheathaich sinn thu, no tartmhor. . . Agus freagraidh an Rìgh, agus their e riu, a mhead 's gu'n do rinn sibh e do aon de na bràithrean as lugha agam-sa, rinn sibh dhòmhsa e."

Eadhon an déidh a bhàis bha teaghlach Bharsillai a' faotainn bheannachdan air sgàth an athar. Beannaichidh ionracas an fhèin a shìol 'na dhéidh. Air leabaidh a bhàis thug Daibhidh àithne do Sholamh a bhì coibhneil ri teaghlach a sheana charaid, "Nochd coibhneas," ars esan, "do mhacaibh Bharsillai." Bheir an coibhneas a gheibh thu air sgàth t' athar barrachd toileachaidh dhuit na'n coibhneas a gheibh thu air do sgàth féin ; co dhiu is e sin m' fhiosrachadh-sa.

Is sona na daoine a tha ag abuchadh ann an deireadh an làithean ann an gliocas, ann am faidhidinn, agus ann an eagal an Tighearna ; tri nithean a chuireas maise air an t-seann aois.

Ann's a' Chathair

AN uair a bha Sir Walter Raleigh, agus e Ann's a' phrìosan, a' sgrìobhadh "Eachdraidh an t-Saoghail" leig e am peann as a làimh aon là, is thòisich e air beachd-smuaineachadh air cho duilich 's a tha e an fhèrinn aithneachadh. no dealachadh a chur eadar i agus a' bhreug. Am feadh 's a bha e a' beachd-smuaineachadh mar sin, thug e sùil air an uinneig bhig a bha air an t-seòmar chumbann anns an robh e 'n a shuidhe. is faicear aig bonn na h-uinneig an taobh-a-muigh duine a' bualadh duine eile air an robh coslas Màidseir-airm. Tharuing an Màidsear a chlaidheamh as an truail, is shàth e e ann an corp an fhir eile, ach m' an do thuit e, no m' an do chail e a mhothachadh, thug e sgaile do'n Mhàidsear air mullach a chinn le bata garbh faobach a bha 'n a làimh. Thuit an dithis gu talamh aig an aon àm ; am Màidsear agus e air a thùr a chall, agus am fear eile, marbh gun sgrid. An sin thàinig gearrd a' bhaile, is thug iad leò an Màidsear agus an duine marbh.

Fianuis nan sùl

An ath latha thàinig caraid dha a steach do'n phrìosan a dh' fhaicinn Sir Walter Raleigh,

is dh' innis Sir Walter dha mar thachair an dé, ach an uair a chrìochnaich e an naidheachd, thubhairt a charaid ris, "O, chan ann mar sin tìr a bha ; chan e Màidsear—airm a bha anns an duine aig an robh an claidheamh ach gille-coise ann an teaghlach fear-ionaid Rìgh na Spàinntè. B' esan a thug a' cheud bhuille do'n fhear eile, co-sheirbhiseach anns an teaghlach uasal anns an robh iad le chèile a' frithealadh, agus b' ann 'n a chorp-san a bha an claidheamh air a shàthadh leis an fhear eile, m' an robh uine aig gin de na daoine a bha timchioll dol 's an eadraginn. Ach thug duine-éigin dhiubh tràic de bhata a bha 'na làimh do'n mhortair anns an dol seachd, is leag e e."

"Gabh mo lethsgheil," arsa Sir Walter, "ach cha d' innsadh an naidheachd dhuit ceart ; chunnaic mise le mo shùilean féin mar a thachair an rud, is tha mi cinnteach nach do mheall mo shùilean mi."

"A charaid ghaolaich," ars am fear eile, "bha mise-na bu dlùithe dhaibh na bha thusa ; bha mi 'n am shuidhe ceart làimh riu, agus sin agad air mo ghruaidh fhathast gearradh beag a bha air a dheanamh oirre an uair a dh'

fheuch mi ris a' chlaidheamh a spionadh á làmh a' mhortair. Bheirinn mo mhionnan gu'm faca mi a h-uile rud a thachair gu soilleir."

An uair a bha Sir Walter Raleigh leis féin, an déidh d'a charaid falbh, thóisich e air sgrìobhadh a ris, ach bha e duilich dha intinn a shocruchadh air na bha e a' sgrìobhadh. Thubhairt e ris féin, "Mur creid mi mo shùilean féin, ciamar is urrainn dhomh a bhí cinnteach nu nithean a thachair ceudan bliadhna air ais?" An sin thilg e na duilleagan a bha e a' sgrìobhadh anns an teine.

Ceistean leanabail

Tha so, a leughadair, a' togail ceist no dhà air an bì mise glé thric a' cnuasachadh 'n am intinn fhéin, agus gu sònruichte a' cheist so, Ciod i an fhirinn? Tha e coltach gu robh cuid mhaith fhianuisean an làthair a chunnaic ciod a thachair an là ud, agus saoilidh mi nach bitheadh e eu-comasach ruighinn air an fhirinn na'n robh iad uile air an ceasnachadh. A thaobh chùisean a chì an t-sùil, no a chluinneas a' chluas, chan 'eil dòigh as fheàrr air an fhirinn fhaotainn a mach na gu'm biodh fianuisean air an ceasnachadh ann an cùirt-lagha le daoine geura ann an làthair breithimh a tha cleachdta ri bhí a' cur dhaoine agus am briathran air a' mheidh. Ach a thaobh nan nithean a thachair o chionn fhada, na nithean a leughas tu ann an leabhraichean, no na nithean a leughas tu anns a' Bhiobull, cha ghabh sin deanamh. An ni a tha sgrìobhta tha e sgrìobhta, is cha ghabh e atharrachadh ach anns an t-seagh so, *gu'n toir a h-uile duine an rud a thòlicheas e féin as*, air chor agus nach 'eil ann ach rud leanabail a bhí foighneachd "Ciod an fhirinn?", oir chan 'eil a leithid de ni agus *firinn leatha fhéin* ann, no firinn dcalaichte o dhaoine agus o imntinnean dhaoine; chan 'eil bith no beatha aice ach ann an dàimh ris an intinn d'a bheil i a' dol a steach.

Mar sin chan 'eil e ach leanabail dhuinn a bhí a' foighneachd cuid de na ceistean a bhios sinn a' foighneachd;

A bheil so fìor?

A bheil a h-uile rud an dara cuid, fìor no breugach, ceart no ceàrr.

An e duine firinneach, duine nach innis rud air bith ach rud a tha fìor?

An e duine breugach a tha ann an duine a dh'innseas naidheachdan nach 'eil fìor?

Sin an seòrsa cheistean a bhios clann a' farraid; ceistean a tha nàdurra gu leòr do intinnean leanabail, ach is còir do dhaoine a thàinig gu ìre-duine nithean leanabail a chur air chùl.

An t-oileanach Tuathach

Uair a bha mi a' gabhail an aiseig anns an *Dunara* air là blàth samhraidh (m' an d' fhàg

mi an Collaist) bha mi 'n am shuidhe air acair ann am fìor thoiseach a' bhàta, a' leughadh aon de na naidheachan a sgrìobh Sir Walter Scott. Thàinig oileanach Tuathach a b' aithne dhomh far an robh mi, is dh' fhoighnich e ciod an leabhar a bha mi a' leughadh. An uair a dh' innis mi dha, is e a thubhairt e, "Car son a bhitheadh tu a' cur seachad t'ùine, a' leughadh bhreug; chan 'eil ann an leabhraichean an duine sin ach ròlaistean a rinn e suas as a cheann féin; cha do thachair na nithean a tha anns an leabhar sin riamh."

Bha fhios agam gu robh an t-oileanach Tuathach ceàrr, ach aig an àm ud cha b' aithne dhomh an fhreagairt cheart do'n fhacal a thubhairt e, is cha do rinn mi ach an rud a leigeil seachad le freagairt mhìn air chor-eigin, ach na'n abradh duine a leithid sud rium an diugh, theirinn ris nach mò a thachair na nithean a tha Crìosd ag innseadh ann an naidheachd a' mhic struidheil, ach air a shon sin gu bheil an naidheachd fìor. Thug Crìosd na nithean a chuir e innte, agus ann an naidheachdan eile, as a cheann agus as a chridhe féin, agus chan e a mhàin gu bheil iad fìor dhuinne, ach tha iad fìor do na h-uile dhaoine, is bithidh gu bràth. Glé bhitheanta tha na nithean nach do thachair na's fire na na nithean a thachair.

Tri naidheachdan

An uair a sheallas mi air m' ais air làithean m'òige anns an sgoil tha cuimhne agam air trì naidheachdan ann an leabhraichean na sgoile aig an robh a cheart bhuaidh air m' intinn agus air mo chridhe a bha aig bròin-chluich nam bàrd Ghreugach air an t-sluagh a bhiodh a' dol 'g am faicinn; an rud ris an abradh Aristotle, *katharsis*—glanadh-cridhe is fosgladh-shùl a bheireadh air daoine an trioblaidean beaga féin a dhicuimhneachadh an làthair bròn na cruinne, no an làthair nan trioblaidean móra móra a thàinig air na gaisgich.

B'e na trì naidheachdan ud, *Uilleam Tell* agus *an ubhal*; *An cù, Gellert*; agus *Bàs Eilidh bhig*, le Teàrlach Dickens. An uair a bhiodh té de na naidheachdan sin againn aig an leasan-leughaidh bha an là sin dhòmhsa mar là na Sàbaid; cha bhiodh iomradh air iomain no air cluich eile; bhithinn a' falbh leam fhéin agus a' caoineadh. Ged bha mo chridhe gu maith cruaidh, agus mo spiorad rag agus ruighinn aig an àm, chuireadh na naidheachdan ud saighead annam a bheireadh Dia agus mo lochdan féin 'n am chuimhne, g'd nach do dhùisg an leasan-Biobuill a leugh sinn anns a' mhaduinn aon smuain, maith no olc, 'n am eanchainn. Rud neònach, nach deanadh am facal ris an an abair sinn Facal Dhe an drùidheachd air mo spiorad a bha air a dheanamh air le naidheachdan a theireadh an t-oileanach

Tuathach nach robh fìor idir! Tha so a' togail na ceiste, “cìod i an fhìrinn?” agus à togail na ceiste cuideachd, “cìod an ceangal a tha eadar guth Dhe agus litir a' Bhiobuill?”

Uilleam Tell

A chionn nach do rinn Uilleam Tell a bheic do'n rìgh chuireadh an sàs e, is dh' iarradh air mar pheanas ubhal a sgoltadh air mullach cinn a mhic le saighead a thilgeadh e aig astar sònruichte. Leis a' cheud shaighead sgoilt e an ubhal, ach chunnaic an rìgh gu'n do chuir e saighead eile 'n a chrìos m' an do thilg e a' cheud fhear, is dh' fhoighnich e car son a rinn e sud. “Rinn,” arsa Uilleam Tell, “air do shon-sa; na'n do mharbh mise mo mhac chuirinn saighead eile 'n ad chridhe-sa.”

Sin an naidheachd; bha e air a ràdh gu robh Uilleam Tell beò ann an Switzerland anns a' cheathramh linn deug, ach bha an naidheachd cheudna air a h-inneadh ann an Denmark anns an dara linn deug, is bha i air a h-inneadh mu dhaoine eile ann an Lochlann, anns a' Ghearmailt, ann am Persia, agus ann an Russia, is theagamh anns gach dùthaich anns an do thuinich stoc-dhaoine nan Arianach.

An cù agus an leanabh

Bha an cù a bha aig a' Phrionnsa Llewellyn cho glic agus gu'm faodadh e a leanabh mic fhàgail air a chùram anns a' chreathaill. Là àraidh air dha tighinn dhachaidh thàinig goirिसinn 'na fheòil an uair a chunnaic e a' chreathaill falamh, aodach an leinibh 'na stiallan air feadh an tìghe, agus beul a' choin dearg le fuil, is coltas colgarra air. Leum e ann an ceann Llewellyn gu'n do mharbh agus gu'n d' ith an cù am pàisde, agus 'na chorruih mharbh e Gellert le aon sgathadh de'n chlaidheamh. Ach an ath mhìonaid chunnaic e an leanabh air chùl na creathaill, gun leòn, gun dochann, agus ann an oisean eile de'n t-seòmar madadh-allaidh a bha air a mharbhadh leis a' chù, a' dìon an leinibh.

Ma théid thu gu Snowdon ann an Cuimrigh chi thu uaigh a' choin so a bha cho glic agus cho dileas, ach ma théid thu do Russia, chi thu uaigh Ghellert an sin cuideachd, is innsidh iad an naidheachd cheudna dhuit, ach a mhàin gu'm b' ann leis an Czar a bha an cù. Gheibhear an naidheachd so ann am Persia; ann an China; anns an Eadailt; anns na h-Innsibh an Ear; air feadh an t-saoghail uile, is tha na h-uaighean anns a bheil Gellert air a thìodhlacadh cho lionmhor ris na leapachan anns an do chaidil Prionns' Teàrlach.

An litir lom

An abair thu nach 'eil an naidheachd fìor a chionn nach do thachair an rud a tha air innseadh innte ann an àite sònruichte riamh, no a chionn gur e duine-cigin de theaghlach Aesop no de mhic Sholaimh a rinn i as a cheann féin? Chan abair idir; tha an naidheachd so fìor, is bithidh gu bràth, agus is e an combarradh as fheàr gu bheil i fìor gu'm faighear i anns gach ceàrn de'n t-saoghal, a' taiseachadh chridheachan cruadha agus a' toirt an lochdan féin 'n an cuimhne.

Chan ann ann an litir lom a' Bhiobuill a gheibhear an facal no an guth a tha tarraing Dhe agus spiorad mhic an duine ri chéile ach ann an nithean eile anns a' Bhiobuill air nach 'eil e furasda ainm a chur. Ach smuainich ann ad inntinn féin, a leughadair, is theagamh gu'n amais thu air cuid dhiubh.

Tha feadhainn de na naidheachdan a bhiodh muinntir na h-eaglaise Saoire ag innseadh mu Mhaighstir Lachlann, an Loch Carrann, air an innseadh mu Chalum Cille agus mu mhanaich a bha anns an Eiphit anns a' cheathramh linn. An abair thu nach robh na daoine a bhiodh ag innseadh nan naidheachdan sin fìrinneach? Chan abair idir; chan 'eil na naidheachdan ach a' dearbhadh gur e urracha móra am measg a' phobuill a bha ann an Calum Cille agus ann am Maighstir Lachlann, *rud a tha cho fìor ri solus na gréine.*

An gaol nach fàilnich

THA i, marbh o chionn fichead bliadhna; chan 'eil duine a bhuincadh dhi a nis beò ach aon no dhà de chàirdean fada a mach a tha ann an Canada, agus mar sin faodaidh mi bruidhinn uimpe gu saor air an duilleig so, gun oibheum a thoirt do neach air bith. Bha sinn mór aig a chéile an uair a bha i beò, is b' fheàrr leam-sa an làmh dheas a bhì air a toirt dhìom o'n uilinn na gu'n abrainn dad ceàrr mu Shìne Friseal, eadhon ged b' urrainn dhomh sin a dheanamh le fìrinn, rud nach urrainn. Bha i 'n a boirionnach uasal gu nàdurra, agus ann am feasgar a làithean bha an uaisle

nàdurra sin air a crùnadh le gliocas agus fàidhidinn.

'Na caileig òig phòs i marsanta ann an Glaschu, duine a bha anabarrach dreachmhor 'n a phearsa ach nach robh idir fo chliù maith am measg mharsantan eile anns a' bhaile. Bha a cuideachd, a bha gu maith air an dòigh, fada fada an aghaidh a' phòsaidh, is mhaoidh a h-athair nach seasadh e gu bràth 'n a tìgh na'm pòsadh i Eòghan Friseal. Ach ged nach robh Sìne ach naoi bliadhna deug aig an àm bha a toil a cheart cho làidir ri toil a h-athar, is ghabh i a rathad féin. Phòs i Eòghan Friseal

a chionn gu robh gaol aice air, ged nach robh duine d'a daoine toilichte.

Ri taobh na srùlaig

Thachair so iomadh bliadhna m' an do rugadh mise ; bha Sine Friseal mu trì fichead bliadhna m' am faca mi riamh i, is chan 'eil agam a dh' eòlas air a' cheud chuid d'a beatha ach na thog mi o fhacail a bhiodh i ag ràdh an dràs d' s a ris an uair a bhithinn a' dol 'g a faicinn 'na seann aois. Anns na làithean sin bha i a' fuireach ann an tigh a channaich i dhì féin air an dùthaich, an déidh do'n duine aice a bhì air a chur 's a' phrìosan.

Aig ceann mu dheas an tighe bha srùlag bheag a' siubhal gu cas agus gu labhrach sios do'n loch a bha mu leth-mhìle air falbh ; agus fo chraoibh uinnsinn ri taobh na srùlaig bha suidheachan air am biodh Sine Friseal gu tric 'n a suidhe, a' figheadh no a' fuaigheal, air feasgair bhlàth shamhraidh. Bhithinn-sa a' suidhe còmhla rithe air an t-suidheachan sin, an uair a rachainn 'g a faicinn. Bha i gu maith air a dòigh ; ged nach robh an tigh ro mhór bha i a' cumail trì searbhantan, is cha deachaidh duine riamh rathad a tighe gun bhathad a bhì air a thairginn dha, co dhiubh a b' aithne dhi e no nach b' aithne.

Uair a bha Sasunnach anns a' ghleann, a' glacadh leòmann agus dhealain-dé le lion beag air bata, chaidh e air iomrall anns a' cheò. Aig oichd uairean a dh' oidheche chunnaic e solus, is bhuail e aig dorus Sine Friseal. Thugadh a steach e ; bha cathair dha air a cur aig bòrd na dinnearach aig an robh bean-an-tighe fhathast 'na suidhe, ach 'nuair a thòisich an Sasunnach air innseadh eò e, gur ann á Manchester a bha e, chuir i stad air ; " Na h-abair an còrr," ars ise, " chan 'eil mi air son fhìos a bhì agam cò thu, no cia as a tha thu ; mar is lugha is aithne dhuinn mu chàch a chéile is ann as fheàrr, ach is e do bheatha fuireach an so cho fad 's a thoilicheas tu."

Sonas na h-òige

Ged bha i gaolach air seachas agus air a bhì a' bruidhinn mu chùrsa an fhreasdail am beatha dhaoine is ann glé annamh a bhruidhneadh i uimpe féin, no mu làithean a h-òige. Thubhairt mi rithe aon là gu robh mi an dùil gu bheil daoine na's sona ann an deireadh am beatha na tha iad 'n an òige, ach an déidh dhi smuaineachadh mionaid no dhà, thubhairt i nach aontaicheadh i leam idir. " Bha mise," ars ise, " na bu shona an uair a bha mi 'n am chaileig na tha mi an diugh, ach tha mi an diugh na's toilichte na bha mi an uair a bha mi òg."

Cha d' thubhairt mise an còrr ; bha fhìos agam nach b' fhiach na bha eadarunn argumaid a dheanamh uime, oir chan 'eil ann am

biathran ach briathran féin, is tha e duilich a ràdh ciod am mùghadh a tha eadar *sonas* agus *inntinn thoilichte*. Theagamh nach 'eil anna ach bò mhaol odhar agus bò odhar mhaol.

" Bha mi," ars ise, " cho sona ri uiseig 'n am chaileig anns an sgoil, agus 'n a dhéidh sin an tigh m' athar, ach mheas mi an sonas sin mar asbhan an coimeas ri nithean eile a bha a dhìth orm."

" An uair a sheallas sibh air 'ur n-ais air 'ur beatha an abradh sibh gu robh e ceàrr dhuibh sin a dheanamh ? "

" O, chan abradh idir," fhreagair i, " cha robh aithreachas riamh orm a h-uile nì a bha agam anns an t-saoghal a thoirt seachad air son gaoil."

An ceann greis thubhairt i, " Ma bha coire anns an duine agam-sa b' ann dha féin, agus cha b' ann dhòmhsa ; ach bha e féin agus an saoghal daonna an aghaidh a chéile."

" Is còmhrag neo-chothromach e do dhuine air bith a bhì a' tapaid 'na aonar ris an t-saoghal," arsa mise, " ciamar a chaidh dha ? "

" Cha deachaidh gu maith," ars ise ; " bha droch chompanaich aige a tharruing air falbh bhuam e, ach bliadhna m' an do shiubhail e thàinig e air ais, agus bha mi cho sona fad na bliadhna sin 's a bha mi a' cheud bhliadhna a phòs sinn. Ach ged nach urrainn mi a ràdh a nis gu bheil mi sona, tha mi an dùil gu bheil mi toilichte."

Diù nam fear

Ach bha bha inntinn thoilichte aig Sine Friseal bha a bhuidheachas sin aice féin agus cha b' ann aig an droch dhuine ris an do cheangail i i-fhéin ro òg. Ged a chuir ise sglèò bòidheach air am beatha phòsda, innsidh mise dhuit, a leughadair, an fhìrinn lom. Cha robh ann an Eòghan Friseal ach fìor dhroch dhuine ; duine nach robh fìrinneach, no onarach, no beusach. Bha e trom air an deoch ; bha brù mhór air is aodann dearg le ithinnich is òl ; bha e trì uairean anns a' phrìosan, agus cho fad 's a bha e a' marsantachd, agus a' cur bathair gu Iapan, cha robh mìos anns a' bhliadhna nach robh marsantan Iapan a' gearan ri Consul Bhreatuinn gu'n robh an car air a thoirt asda le marsanta an Glaschu.

Ged bha e dreachmhor 'na phearsa 'na oige mhill e a bhodhaig le a dheanadas neo-bheusach, is bha e cho neo-fhallan 'n a aoraibh 's nach robh gin de'n ehloinn a rugadh dha air am breith beò. Bha ceathrar de phàisdean marbh aig Sine Friseal m' an robh i sé bliadhna fichead.

An ceann bhliadhnachan dh' fhàg e i uile gu léir, is chaidh e a dh' America, gun aon sgillinn ruadh a shuidheachadh oirre, no beannachd fhàgail aice, no uiread agus innseadh d' uile gu robh e a' falbh. Cha mhò a sgrìobh e riamh 'g a h-ionnsuidh. Bhiodh gillean de mhuinntir

Ghlasehu a bha thall ann an Chicago 'g a fhaicinn air uairean ann an tighean-oil anns a' bhaile sin, agus ag innseadh gu robh e fhathast beò.

Tilleadh an fhògarraich

Mar a thubhairt mi cheana bha cuideachd Sine gu maith air an dòigh, agus m' an do shiubhail a h-athair ghabh e an tigh ud dhi air an dùthaich, is shuidhich e oirre fo chileadairean suim airgid a chumadh ann an grinneas agus ann an comhfhurtachd cho fad 's bu bheò i. An déidh a bàis bha an tigh ri bhi air a reic, agus leis an airgid eile, ri bhi air a roinn eadar dà thigh-ciridinn a bha air an ainmeachadh ann an tiomnadh a h-athar.

Chaidh bliadhnachan seachad; bha Sine Friseal a' tighinn beò gu sàmhach anns an tigh leatha féin agus na trì searbhantan, ach aon là cò a chunnacas a' tighinn a dh' ionnsuidh an doruis ach am mac struidheil a chaidh do Chicago. Bha a cheum mall, agus coslas a' bhàis air, ach cho luath 's a sheall e fhéin agus Sine an sùilean a chéile chuir i a làmhan m'a

amhaich. is phog i e. Thàinig e dhachaidh a bhàsachadh ann an uchd a' chreutair ghaolaich air an do rinn e dìmeas, agus a chuir e gu nàire fhollaisich, gun aon ruabhag ruadh airgid aige, gun uiread agus léine r'a chneas. Bha fiabhras air, is bha casdaich air, is bha fheòil agus a chraiceann briste le creuchdan lobhta, ach dh' altruim is dh' éiridinn i e gu gaolach le a làmhan féin fad bliadhna, agus b'e a' bhliadhna sin a' bhliadhna bu shona 'u a beatha.

* * * * *

Sin agad, a leughadair, an rud as coltaiche anns an t-saoghal so ri gràs Dhe. Ma théid aig creutair peacach air gnìomh uasal agus caombail mar so a dheanamh, an e nach dean Dia e? "Cò an Dia ann a ta cosmhal riutsa, a mhaitheas aingidheachd agus a ghabhas seachad air easaontas iarmad t'òighreachd, oir ar Dia-ne cha ghleidh e a chorruich gu siorruidh, do bhrìgh gur toigh leis tròcair?"

Làidir mar an bàs tha an gràdh; chan urrainn uisgeachan lionmhor an gràdh a mhùchadh, agus cha bhàth na tuillean e.

Annas a' Choille Bheithe

AN toiseach na bliadhna thug mo ghnòthuch Ami cho fada tuath ri Ionar Theòrsa, agus is e a' chuimhne as fhaide a bhios agam air Machair Rois, mar tha an dùthaich sin air a gaornachadh le faimh-thalmhainn. Ged b' e Machair Rois a bu mhiosa eha mhór nach robh na chunnaic mi de Ionar Nis agus de Chataibh a cheart cho dona; eadar a' Mhanchainn agus Brùra eha mhór gu robh aon achadh falamh dhiubh: mìltean air mìltean de thorran-ùrach a' cur mì-mhaise air aghaidh na dùtheha, agus a' toirt oibheim do shùilean dhaoine leis an toil sgiobaltachd is sgoinn. Bha na fearainn mhóra air am breacadh leis na torran grànnda ud a cheart cho maith ris na fearainn bheaga, ged bhiodh e furasda gu leòr na torran a sgaioleadh.

Ach tha airgid agus luchd-oibre cho gann air fearann na Gàidhealtachd an diugh, agus air fearann na h-Alba air fad, 's nach 'eil tuathanaich a' cumail an talaimh anns an òrdugh anns am bu chòir e bhi air a chumail. Ma chumas tu do shùilean fosgailte, a' siùbhal troimh chearn air bith a dh' Albainn, chì thu gu bheil an dùthaich a' dol a dhìth le droch tuathanachd; bailtean maith air an robh aon uair trì seisrichean each, agus gun an diugh orra ach aon chiochair.

O chionn bhliadhnachan tha an seòrsa tuathanachd sin a' fàs fasanta an Albainn; tuathanachd gun obair, gun dragh, gun chosd. Gabhaidh na tuathanach fearann-aitich air mhàl beag; leigidh e a mach fo fheur e, is cuiridh e caoraich air, ag oibreachidh a' bhaile

maith dh' fhaoidte le aon chiochair, ach ann na beagan bhliadhnachan feumar na caoraich fhéin a thanachadh a chionn gu bheil am fear air fàs tioram agus glas, no air a chur as an t-sealladh uile gu léir le còinneach, agus rainneach, agus cluarain, agus feanntagan, agus luachair. Is e an seòrsa tuathanachd so mallachd na h-Alba an diugh. Ach theagamh nach gabh cùisean ceartachadh gus an gabh Comhairle na Rìoghachd uiread cùrain do tuathanachd na dùtheha 's a tha iad a' gabhail do mharsantachd na dùtheha, agus do chor nan daoine a tha a' fuireach air an dùthaich 's a tha iad a' gabhail do mhuinntir nam bailtean móra. Ach gus an tig an là sin shaoilinn gu'm bu chòir do na tuathanaich féin dicheall a dheanamh air an rainneach a tha a' fàs air an fhearann aca a chumail sìos, agus na torran-ùrach a chuir na faimh-thalmhainn a mach a sgaioleadh, gun a bhi a' gladhach ris a' Ghovernment.

Mo charaid Pàraig

Ach cha b' ann air tuathanachas a bha mi an dùil bruidhinn an uair a thòisich mi air mo sheanchas, ach air gnè agus dòighean nam famh. Tha aon no dhà dhiubh anns a' Choille Bheithe so, ach ged nach toigh leam cur as dhaibh uile gu léir cha mhò is toigh leam iad a bhi a' fàs ro lionmhor. Mar sin bithidh mi a' cur fios air coimhearsnach a tha suas ri breith orra, ma thachras gu'm faigh té no dhà dhiubh a steach do'n lios, agus b' fheàrr leam a bhi ag éisdeachd ri Pàraig ag innseadh dhomh mu sheòltachd

nam fámh-thalmhainn na bhí a' leughadh mu rìghrean na talmhainn. An rud nach aithne do Phàraig mu na fámh chan fhíach e a bhí bruidhinn air.

Bha mìos anabarrach reòta againn anns a' gheamhradh an uiridh. is dh' fhaighnich mi dheth ciamar a bhíodh na fámh beò ri reothadh cho cruaidh.

"O bithidh gu seasgar." ars esan, "tha stòr aca gu maith domhain fo'n talamh, far nach ruig reothadh orra, agus gu leòr de bhíadh gus an tig an aiteamh."

"Cìod an seòrsa bidh as fheàrr leò?"

"Cnuimheagan agus durragan" fhreagair e, "agus uibhean bhèistean beaga; feumaidh iad feòil a bhí aca daonnan; cha toigh leò fear idir."

Annas a' bharaille

Bha fhios agam nach toigh leò luibhean mar bhíadh, oir leugh mi ann an leabhar a bha air a sgrìobhadh le Frangach beachdail, gur fheàrr le fámh fámh eile itheadh seach fiacaill a chur air luibh a dh' fhàs as an talamh. Tha iad cho gràineach air *vegetarianism*'s a bha am fear nach maireann, Professor Saintsbury.

Bha dà fhámh air an cur còmhla ann am baraille fad oidhche, agus currain agus càl agus túrneap air a thoirt dhaihbh. An uair a shealladh orra anns a' mhadinnean cha robh aon ghréim air a thoirt as a chàl, no as na currain, ach bha té de na fámh air an té eile itheadh; cha d' fhàg i dhi ach an craicinn. Chan ith móran chreatairean an seòrsa féin, ged a dh' itheas iad creutairean eile; chan ith cù cù eile.

Chan 'eil creutair air an t-saoghal a dh' itheas uiread ri fámh a réir a mheudachd; am an ceithir uaire fichead ithidh e dlùth air a dhà chudthrom féin. Nach bu mhaith an stamag a bhíodh aig mac-màthar a dh' itheadh ocdh fichead pinnid feòla ann an ceithir uaire fichead!

An uair a dh' itheas fámh a shàth caidlidh e eadar ceithir agus sé uairean, ach an sin dùisgidh e air mhìre-chath leis an acras. is théid e air an dearg chuthach gus am faigh e biadh, agus mur faigh e biadh bidh e marbh an taobh a stìgh de cheithir uaire fichead. Tri no ceithir a dh' uairean a h-uile là tha an t-acras-uthaich so a' tighinn air; is dia dhà a bhrù.

Seòlta agus làidir

Chan fhaca mi rianh so ann an leabhar, is chan 'eil urrainn agam air a sbon ach mo charaid, Pàraig, ach thubhairt e rinn uaireigin

nach bi am fámh a' marbhadh nam beisteagan agus nan cnuimhean a bhios e a' tional d'a stòr, a dh' fheitheamh air na làithean reòta anns nach bi e furasda dha sealg a dheanamh, ach gu'm bi e a' gearradh féith no *nerve* shònruichte ann an cùl na h-amhaich aca, a bheir bhuapa am faireachadh agus an gluasad. Ma tha so fìor, co a theagaisg dha sin a dheanamh?

Chan 'eil creutair d'a mheudachd air an t-saoghal aig a bheil guailleann agus casa-toisich cho làidir ris. Bho chionn bhliadh-nachan thàinig mi air fear dhiubh anns a' ghàradh agus e a' cur na h-ùrach an uachdar; thàinig mi air gu fàilidh, agus m' an d' fhuair e cothrom air teicheadh, thilg mi a mach e as an talamh le spaid. Rug mi beò air, ach thug mi an aire nach sgròbhadh e mi le a spògan-toisich, far a bheil a neart. Bha mi air son fhaotainn a mach cìod an spionnadh a bha ann, is cìod an ùine a ghabhadh e a' cladhach tuill. Chuir mi srainn m'a theis-meadhoin, agus an sin leig mi gu làr e ann an talamh nach robh air a thionndadh o chionn bliadhna, ach cho luath 's a fhuair e a shròn agus a spògan air an talamh bha e as an t-sealladh m' an deachaidh mi 'n am fhaireachadh, is bha sàs air mo làimh 'g a chumail air ais, mar gu'm biodh cù làidir agam air éill. Cha chreidinn gu bheil creutair cho beag ris cho làidir.

Sròn gàidseir

Tha a chlaisteachd agus a shròn anabarrach geur, ach chan 'eil feum mór aige air fradharc, agus mar sin chan 'eil a shùilean ach mar gu'm biodh cùirnean prìne, ach is cùis-eagail na fiacnan aige.

Ged tha e cronail aig amannan de'n bhliadhna tha e a' dèanamh maith do'n tuathanach cuideachd, a' cumail sìos chreatairean eile a bhíodh na bu chonaile air fad, agus a' leigeil air falbh uisge anns na trannsaichean a tha e a' dèanamh fo'n talamh. Ach tha am maith sin air a chall mur bheil na torran-ùrach a chuireas e an uachdar air an sgoileadh gu cùramach aig an àm cheart.

Tha uiread ainmean air an fhámh 's a tha air an naosg, ach chan 'eil ainm idir air ann an Tìriodh, a chionn nach 'eil an creutair fhéin ann; chan aithne dhuinn e ach le bhí a' chluinntinn muinntir Mhuile agus Latharna a' bruidhinn uime. Eilean an àigh!, gun rainneach, gun choinean, gun fhiadh, trì mallachdan an t-nathanaich, agus trì cumartan na Gàidhealtachd.

Cìod e an Soisgeul?

SO an fhreagairt mu dheireadh a chuireadh Schugam do'n cheist a chuir "duine gun ainm." Tha Facal na fìrinn ag ràdh,

"Far nach 'eil comhairle, tuitidh sluagh, ach ann an lionmhorachd luchd-comhairle tha tearuinteachd." Thug sia ministearan, sean

? We have received already a corrected proof from you of the article "Cìod e an Soisgeul?"

agus òg, am beachd agus an comhairle do'n fhear a chuir a' cheist; ma tha e fhathast iomgaineach gu treibhdhireach, éisdeadh e gu h-iriosal ris na tha Spiorad an Tighearn ag ràdh ris 'na chridhe agus 'na choguis féin. Théid agam-sa agus aig ministearan eile air a' Bhìobull agus air fìrinnean a' Bhìobuill a theagasg do dhaoine, ach is e an Spiorad Naomh a mhàin a bheir rùn-dìomhair an Tighearna dhaibh, no a dhùisgeas creideamh, no eagal diadhaidh, no dearbhachd spioradail 'n an anam.

* * * * *

Leis an Ollamh Colla Dòmhnallach, an Lagan-mo-Choid

Tha mi fo throm amharus gu'm fuasgladh "duine gun ainm" a cheist féin na'n togradh e. Bha e a' tadhall na h-eaglais gu diehiollach fad leth-cheud bliadhna, agus is truagh a chàradh ma tha e fhathast gun fhios ciod a tha an eaglais a' ciallachadh leis an t-soisgeul.

Ann an tùs a làithean bhiodh e ag éisdeachd mhinistearan a bha a' searmonachadh mu innleachd na slàinte a h-uile Sàbaid. Tha cuimhne agam gú math air an t-seòrsa. Bu choma ciod an ceann-teagaisg a bhiodh aca, bha trian de'n t-searmon mu innleachd na slàinte. Cha robh neach 'n an éisdeachd nach cuala gu'n do thuit an cinneadh-daonna ann am peacadh Adhaimh; gur peacaich sinn uile gu nàdurra.

Ach cha b'ann air peacadh a mhàin a labhair na seann mhinistearan, ach air tròcair agus gràdh Dhe a' mhaitheas peacanna dhaoine. "Ged robh 'ur peacanna mar an scàrlaid, bithidh iad geal mar an sneachda." Chan ann air sgàth ar n-ùmhachd ach o lànachd a ghràidh, an gràdh a dhearbha E an uair a chuir E Mac a Ghràidh a shìreadh agus a theàrnadh pheacach. Ma's toiseach iompachaidh aideachadh peacaidh, cò a their nach robh na seann mhinistearan ceart? An diugh cha leugh thu mu pheacadh fo cheam gu ceann de'n bhliadhna, agus mur chluinn thu gur peacach thu 'san

eaglais cha chluinn thu idir e. Is e cho mór agus a tha an àireamh aig nach 'eil fios no faireachadh gur peacaich iad a tha a' fàgail eaglaisean falamh an diugh. Cò an diugh a tha air a léireadh agus air a ghonadh le peacadh gus an glaoth e 'och, is duine truagh mi! Cò a shaoras mi o chorp a' bhàis so? Tha m' toirt buidheachais do Dhia tre Iosa Crìosd, ar Tighearna."

Sin agad, fhir gun ainm, seòladh air an t-slighe—"tre Iosa Crìosd, ar Tighearna." Tha "duine gun ainm" a' cur a cheisde air sheòl eile; co dhùibh is e ùmhachd do theagasg Chrìosd a shaoras mi no earbsa anns an iobairt-réite a thairg E do Dhia 'n am àite air Calbhari?

Ann am bheachd-sa, tha earbsa air thoiseach air ùmhachd, ach cha bhi ùmhachd gu bràth dealaichte bho earbsa. Is e ùmhachd toradh na h-earbsa. Earb ann an gràdh Dhe ann an Iosa Crìosd, agus bi umhail do thoil Dhe mar a tha i air a foillseachadh dhuit, agus gheibh thu fuasgladh o chuing a' pheacaidh agus sìth agus sonas ann an aonachd ri Dia.

Tha facal anns an Laidiunn, *solvitur ambulando*. Is e sin, lean an solus agus gheibh thu tuilleadh soillse gun fa-dheòidh an bris ort an Solus nèamhaidh 'na lànachd agus 'na iomlanachd.

Aon fhacal eile. Cha soilleirich eadhon briathran gach cùis. Bha fear a' beachdachadh air dealbh, "Dol fodha na gréine" a tharruing làmh ghrinn Mhic-an-Tuairneir, agus thubhairt e "chan fhaic mise riamh dol fodha na gréine cho maiseach agus cho glòrmhor agus a chuir thusa air canabhas." "Nach b' fheàrr leat gu'm faca" thubhairt Mac-an-Tuairneir.

Innis do'n dall fad là agus oidhehe ann am briathran taghta mu mhaise na machair uaine air a breacadh le dìtheannan ann an òg-mhìos an t-samhraidh, ach cha teid agad air dealbh a dhùsgadh ann an imtinn an doill. Theagamh nach 'eil mi a' toirt còmhndadh sam bith do'n "duine gun ainm" 'na thòireachd, ach gluaiseadh e a réir toil Dhe agus ann an spiorad Chrìosd agus bidh e slàn leis an t-slàinte a tha ann an Iosa Crìosd.

Aig an Uinneig

AN dràs 's a ris bithidh mi ag iarraidh air ùmhachd-leughaidh nan duilleagan so crioman Gàidhlig a chur chugam, anns am faod iad seachas a dheanamh air cuspair air bith as àill leò. Ach ma bhitheas, chan 'eil an seachas a' tighninn, ged tha àireamh nan daoine as urrainn Gàidhlig a sgrìobhadh a' dol am meud a h-uile bliadhna. Chan 'eil an àireamh a tha 'g a bruidhinn a' dol am meud, ach tha barrachd dhaoine an Albainn an diugh as urrainn Gàidhlig a sgrìobhadh na bha ann riamh.

An uair a bhios iasgair seòlta ag iasgach le

madhar, mur gabh an t-iasg aon seòrsa cuileig, cuiridh e cuileag eile air an dubhan. Sin mar tha mise a' dol a dheanamh a nis; cuiridh mi a' chuileag as fheàrr a tha agam air an dubhan, an dòchas gun leum cuideigin rithe. So a' chuileag, ma ta, *duine air bith aig a bheil naidheachd ri innseadh m'a chù fhèin, gheibh e cothrom air a h-innseadh air an duilleig so.*

Duine air bith a tha a' gleidheadh coin, ach a tha gun naidheachd aige air gliocas a' choin, a dhearbhadh gu bheil e na's glìce na coin eile, sin agad duine nach 'eil àirdidh air cù a bhi aige.

Gus an tig am fogharadh

“Is cosmhail rioghachd nèimh ri duine a chuir sìol maith 'n a fhearann. . . .”—MATA XIII 24.

ANN an cosmhalachd a' chogail tha Crìosd a' teagasg dhuinn gun a bhi ag altrum dòchas faoin mu staid na h-eaglais air thalamh. Bha iadsan ris an robh e a' labhairt eòlach air teagasg Eoin a' Bhaistidh, agus bha cuimhne aca gu'n do labhair Eoin mu'n Mhesiah a bha teachd 'na dhéidh mar neach aig a bheil a ghuìt 'na làimh, agus glanaidh e ùrlar-bualaidh, agus cruinnichidh e a chruithneachd d'a thigh-tasgaidh; ach loisgidh e am moll le teine nach feudar a mhùchadh (Mata iii. 12).

Bha iad an dùil gu'n tigeadh e le breitheanas, ach 'na àite sin cha do ghlaodh e, ni mò a chualas a ghuth air na sràidibh: cha do bhris e a' chuile bhrùite, is cha do mhùch e an lìon as an robh deatach. Bha fiughair aig na h-Iudhaich ri breitheamh, ach feuch chunnaic iad Slànuighear. Bha dùil aca gu'm biodh an Rìoghachd a chuir e air chois iomlan; gu'n cruinnicheadh innte na h-ionracain uile, agus gu'n tilgteadh a mach ais na h-aingidh. Anns a' chosmhalachd so thubhairt Crìosd riu,—Tachraidh sin, ach cha d' thàinig an t-àm fhathast. Leigibh leis a' chruithneachd agus leis a' chogal fàs còmhla gus an tig am fogharadh, agus an cuir Mac an duine a mach 'ainglean, agus an cruinnich iad an cruithneachd d'a shabhal, agus an tilg iad an cogal 's an teine.

Cridhe an duine

I. *Tha cruithneachd is cogal a' fàs taobh ri taobh an cridhe gach duine air thalamh.* Chan 'eil duine air bith iomlan, is cha mhò a tha duine air bith tur aingidh. Anns na daoine as fheàrr tha iomadh fàiling, is anns na daoine as mìosa tha maiteas air chor-eigin. Saoidh sinn 'nuair a leughas sinn mu dhroch ghniomharan Nero nach robh ann ach sgealb de Shatan, ach an déidh a bhàis chaidh boirionnach air a' mheadhon-oidheche, agus chuir i flùr air uaigh. Bu léir dh' ise maith air chor-eigin ann.

Saoidh sinn air uairean gu'n d' amais sinn air duine iomlan, duine anns nach 'eil ach smior a' chruithneachd, ach 'nuair a gheibh sinn na's dlùithe dha, is a dh' éisdeas sinn r'a còmhradh ri taobh a' ghealbhoinn, chi sinn gu bheil gas no dhà de 'n chogal ann mar an ceudna. Air an làimh eile saoidh sinn air uairean gu'n d' amais sinn air diù nam fear, duine anns nach 'eil dad ach cogal, ach 'nuair a thig sinn na's dlùithe dha, chi sinn an sud agus an so dias cruithneachd. Anns na naoimh as fheàrr chan

'eil an t-achadh aig Crìosd dha fhéin gu buileach, agus anns na peacaich as seachranaiche chan 'eil e aig Satan. Tha an cruithneachd agus an cogal a' fàs taobh ri taobh.

Is dàna, mata, an neach a tha deas gu breith a thoirt air daoine eile. Bu chòir dhuinn sin fhàgail aig Dia. Ma ghabhas sinne gnothuch ri rud nach aithne dhuinn, is dòcha gu'n téid sinn fada ceàrr; gu'n toir sinn cuid nan gobhar do na caoraich. Cha lugha na Dia féin, a tha iomlan an eòlas, an caomhalachd, agus an cofhaireachduinn, a bheireadh breith chothromach air rud cho diomhair, do-rannsaichte ri cridhe an duine.

Obair ar làmh

II. *Tha cruithneachd is cogal a' fàs taobh ri taobh anns a h-uile obair ris an cuir daoine an làmh.* 'Nuair a sgrìobh Pol gu eaglais Chorint mhol e i air son a h-eud, is thug e buidheachas do Dhia air son a saothair agus a dhioll ann an seirbhis an t-soisgeil, ach leis an ath anail thuir e—*nochdadh dhòmhsa gu bheil còmhstri 'n 'ur measg.* Bha maith is olc, eud is còmhstri, taobh ri taobh anns na h-aon daoine. Air cho eudmhor 's 'g am bi seirbhisich an Tighearn, is air cho aon-sgeulach 's 'g am bi iad 'nuair a chuireas iad romhpa tòiseachadh air obair anns an Rìoghachd, faodar a bhi cinnteach nach téid i fad air a h-aghaidh gus am bi a chorrag aig Satan innte. Far am bi daoine cruinn—co dhìu is buill eaglais iad no nach h-eadh—faodar a bhi cinnteach gu'm bi farmad, is uabhar, is còmhstri, is ràiteachas, is droch nàdur, an sin, agus iomadh rud eile nach buin do Dhia.

Tha mòran dhaoine ann a thilgeas bhuapa an obair, ma chì iad nach 'eil an companaich de 'n aon inntinn riutha fhéin, no ma chuirear iad taobh ri taobh ri companaich nach còrd riu. B' fheàrr leo bhì 'n an tàm seach a bhì air an salachadh le cogal. Ach cha b'e sin inntinn Phòil. Bha comh-oibrichean aige-san ann an aobhar an t-soisgeil a bha maith is dona: bha cuid dhìu a' searmonachadh Chrìosd tre fharmad agus cuid eile tre dheagh-thoil, cuid tre chonnspoid agus cuid eile o ghràdh, ach cha do chuir sin aon chuid iongnadh no fearg air Pòl, agus is e a thubhairt e—“Ciod ma ta? Co aca is ann an coslas a mhàin, no da rìreadh, tha Crìosd air a shearmonachadh, tha mise a' deanamh gairdeachais” (Philip. i. 18). Mar gu'n abradh e ris na seirbhisich mhaith; tha fhios agam

gu bheil companaich agaibh a tha toirt oibhheim dhuibh a chionn gu bheil amharus' agaibh nach 'eil annta ach cogal, ach biodh faidhidinn agaibh agus leigibh leò, giùlanaibh le fàilingean 'ur comh-oibrichean ann an sìth, oir tha an obair fhéin na's motha na an seirbhisich.

Faidhidinn Chrìosd

Cha bhiodh ann ach amaideas saobhneas a ghabhail, agus an obair a thilgeil as ar làmhan, mur faigh sinn companaich a réir ar n-inntinn, agus mur bi na seirbhisich uile iomlan: ni an duine glic a' chuid as fheàrr de'n chuid as mìosa. Nach bu truaigh cor an t-saoghail na'n do dhiùlt an Slànuighear sin a dheanamh! Thog esan an gàradh le clachan a dhiùlt clachairean eile. Ghiùlain e le aineòlas, is laigse, is fàilingean nan abstol, gu faidhidinneach. B'e Iudas dias cogail cho salach agus cho puinnseanta 's a dh'fhàs riamh ann an achadh, ach cha do spion Crìosd as an talamh eadhon an dias sin. Cha do chuir e cùl ri Iudas gus an do chuir Iudas cùl ris. Cha robh anns na h-abstol aig am feabhas ach naoimh bhochda; gu deireadh an latha bha iad fad o iomlanachd, ach ghiùlain Crìosd leis a' chogal a bu léir dha annta air sgàth a' chruithneachd a bha a' fàs annta.

Anns an eaglais

III. *Tha cruithneachd is cogal a' fàs taobh ri taobh anns an eaglais.* Is e an cruithneachd clann na Rìoghachd agus an cogal clann an droch spioraid. Bha cealgairean agus mealltairean anns an eaglais o thoiseach, agus is coltach gu'm bi gu deireadh. Tha Crìosd a' teagasg anns a' chosmhalachd so gur h-olc an gnothuch a bhi mar sin, ach nach gabh e leasachadh an dràs. An uair a bha e fhéin air thalamh bha cuid 'ga leantuinn, "chan ann a chionn gu'm faca iad na miorbhuilean, ach a chionn gu'n d'ith iad de na builinnibh 's gu'n do shàsuicheadh iad" (Eoin vi. 26). Bha iad a' meas gur buannachd an diadhaidheachd.

Tha an seòrsa dhaoine so 's an eaglais gus an diugh. Is maith leò ainm na diadhaidheachd a bhi aca, ged a tha iad caoin-shuarach mu'n tairbhe. Is maith leò a bhi am measg nan caorach, ged nach toigh leò dealachadh ri nàdur nan gobhar. Is beag aca ciod a shaoileas Dia dhiubh ma gheibh iad deagh chliù o dhaoine. Thubhairt an t-abstol Pol gu'm bu shuarach leis-san breitheanas dhaoine, *is e an Tighearn a bheir breith orm* (1 Cor. iv. 4) ach is e a their-eadh mòran, na'n labhradh iad an fhirinn, gur suarach leòsan breitheanas Dhe seach breitheanas dhaoine. Bheir eagal dhaoine orra an taobh a muigh de'n chupan a ghlanadh, ged nach toir eagal Dhe orra an taobh a stigh dheth a ghlanadh. Aidichidh iad ainm Dhe am follais, ach an uaigneas cha dean iad a thoil.

Tha a' chealgaireachd dona gu leòr ann an

nithean saoghalta ach tha i seachd uairean na's mìosa ann an nithean spioradail. Faodaidh na mealltairean sgleo a chur air sùilean dhaoine, ach cha chuir iad sgleò air suil an Tighearn a tha mar mhìle coinneal.

Air a spionadh

Chuir e an dà chuid carraid is ionghnadh air na seirbhisich cogal a bhi a' fàs anns an fhearann còmhla ris a' chruithneachd, agus na'n d'fhuair iad an dòigh fhéin spionadh iad as a fhreumhaichean gach gas dheth,—" *An àill leat gu'n téid sinne agus gu'n cruinnich sinn ri chéile iad?*" Ged nach tug Tighearn an fhearainn cead dhaibh sin a dheanamh, faodaidh sinn a bhi cinnteach nach robh e diombach gu'n d' iarr iad an cothrom. Thuig e gur e meud an eud agus an dilseachd a thug orra a bhi 'na leithid de chabhaig.

Is duine suarach esan nach d' thàinig e riamh 'na inntinn an glanadh ceudna a dheanamh air eaglais Chrìosd, a thairg na seirbhisich so a dheanamh air an achadh arbhair. Air uairean saoilidh sinn gur gnothuch furasd e, ach tha Crìosd a' teagasg nach 'eil e idir cho furasda 's a tha sinn an dùil. Tha e 'na aobhar bròin do Cheann na h-eaglais mealltairean, a bhi an taobh a stigh d'a geatachan cho maith ri fìor Chrìosduidhean, ach tha e ag iarraidh oirre giùlan leis na cealgairean gu faidhinneach air sgàth nan Crìosdudhean, dàil a chur anns an dealachadh gus an tig am Fogharadh.

Bu mhaith do'n eaglais na'n do lean i teagasg a Maighstir. Bha amannan 'na h-eachdraidh anns an do shaoil i gu robh i na bu ghlice na esan, agus ghabh i cuisean 'na làimh fhéin. Chuir i roimhe nach fuilingeadh i an cogal na b' fhaidhe, ach is e bu deireadh do'n gnothuch gu'n do thilg i mach na martaraich agus feadhainn eile ris an abrar an diugh smior a' chruithneachd. 'Nuair a thòisich air spionadh, is tric a gheibh an cogal a chuid as fheàrr dheth. Faodaidh Seanadh, is Cléirean, is Seiseinean na h-eaglais, gach dearbhadh a thogras iad a chur air na buill a thaobh beatha's creideamh—is tha e iomchuidh is freagarrach gu'n deanadh iad sin—ach 'na dheidh sin uile bidh an cruithneachd agus an cogal taobh ri taobh 's an eaglais fhaicsinnich. Bidh cuid a muigh a bu chòir a bhi stigh, is bidh ainmean air an sgrìobhadh an leabhraichean comanachaidh nach 'eil sgrìobhta an Leabhar na Beatha air nèamh. Tha diomhaireachd 's an leabhar sin a bhios air a chleith o'n t-saoghal gus an cuir Dia a mach, mar bhuaichean, na h-ainglean.

Am fogharadh

IV. *Tha am fogharadh a' teachd.* "Cuiridh Mac an duine ainglean uath, agus tionailidh iad as a Rìoghachd na h-uile nithe a bheir

oibheum, agus iadsan a ta deanamh aingidheachd.”

Is e ar gliocas briathran cho sòluimte is cho eagallach riutha so fhàgail mar tha iad. Chan 'eil ach aon neach aig a bheil còir labhairt air na nithean a bhuineas do là a' bhreitheanais, agus is e sin Criosd, d'an d' thug an t-Athair ùghdarras chum breith a thoirt (Eoin vi. 27).

Cha bhuin e dhuinne a radh co dhiu is teare no is lionmhor iad ris an cuir Mac an duine cùl, ach faodaidh sinn a bhi cinnteach nach téid aon

dias cruithneachd seachad air a shùil. Cha dean esan mearachd: ann am breitheanas cuimhnichidh e tròcair. Ach buinidh e dhuinn dìchioll a dheanamh chum ar gairm agus ar taghadh fhéin a dheanamh cinnteach. Tha esan fa chomhair an seas sinn air an là sin mar Bhreitheamh, a' labhairt ruinn an diugh mar Shlànuighear. Thàinig e a thèarnadh pheacach agus chan ann 'gan dteadh. Tha barrachd tlachd aige ann an tròcair na tha aige ann am breitheanas.

Ann an Craoibh

BHO chionn ghoirid bha mi ann an eaglais Ban Naoimh Micheal ann an Craoibh an là a bha mo sheana choimhearsnach, an t-Urramach Teàrlach Hepburn, B.D., am Baile-chloichridh, air a phòsadh rithe le Cléir Uachdar-Ardair. Tha an eaglais mór agus maiseach; bha an coimhthional mór cuideachd, is tha mi an dùil nach robh mi riamh aig seirbhis de 'n t-seòrsa a bu shòluimte no a b' fheàrr a thaitim rium. Ach bha aon ni a thaitim rium cho mór 's gu'n do chuir mi romham m' an d' fhàg mi an eaglais gu'n cuirinn sìos é air an duilleig so, a thoirt toileachaidh do'n fheadhainn a bhios 'g a leughadh. A réir gnàths na h-eaglais agaimne, an uair a tha ministear air a shuidheachadh os cionn coimhthionail, tha earail agus comhairle air a thoirt dha le aon d'a bhràithrean anns a' Chléir a thaobh na dòighe anns a bheil e iomchuidh gu'm biodh dreuchd na ministrealachd air a coimhlionadh. Bha an dleasdanas so air a chur air an Urramach Iain D. Neilson, M.A., an Cuimirigh, ach ged a labhair esan ann am Beurla cuiridh mi fhéin ann an Gàidhlig na thubhairt e, no brìgh a sheanchais co dhiu.

Ris a' Mhinistear

Labhair e an toiseach ris a' mhinistear a bhatar a' suidheachadh, “An diugh,” ars esan, “an uair a thusa agus do choimhthional ag iocadh 'ur bòidean do Dhia as ùr, tha mise a' cur fàilte chridheil ort an ainm na Cléire, agus a' deanamh do bheatha do'n eaglais agus do'n sgìreachd so. Tha sinn uile a' guidhe gu'm bi soirbheachadh agus sonas agad ann ad obair am measg a' choimhthionail so, a' searmonachadh soisgeul na réite.”

“Tha rud no dhà a bhuineas d' ar n-obair mar theachdairean Chriosd air am bu mhaith leam bruidhinn riut a nis, agus gu sònruichte a chur 'n ad chumhe gur e gairm àrd agus uasal a tha ann an dreuchd na ministrealachd. Ma leugh thu *Turus a' Chriosduidh*, mar is cinnteach a rinn thu, bithidh cuimhne agad air an dealbh

ud a chunnaic Criosduidh ann an tigh an Fhirmineachaidh. An uair a las am Fear-mìneachaidh coinneal, agus a chaidh iad a steach do'n t-seòmar, chunnaic Criosduidh an crochadh air a' bhalla dealbh duine air an robh coslas diadhaidh agus stòlda, a shùilean togta ri nèamh; an leabhar as fhèarr 'na làimh; lagh na firinn sgrìobhta air a bhilean; an saoghal air a chùl; crùn òir air a cheann, agus e 'na sheasamh mar gu'm biodh e a' cur impidh air daoine. Cha ruig mise leas a ràdh cìod a tha an dealbh so a' ciallachadh; ann am beagan bhriathran tharruing Iain Bunyan dealbh an fhìor mhinistear.

Na comharraidhean

I. “Duine diadhaidh agus stòlda, agus a shùilean air nèamh,”—sin agad na comharraidhean gu'n do choisrigedh e do Dhia. Tha stòldachd agus stòldachd, tromadas agus tromadas, ann. Chan e duine air a bheil aghaidh fhada, no duine a tha trom agus dubhach 'na inntinn, no duine a bhios ag osnaich gun sgur, a bha Iain Bunyan a' ciallachadh le duine stòlda, ach duine a tha suidhichte 'na inntinn agus 'na ghluasad a chionn gu bheil e a' làimh-seachadh nithean móra agus sòluinte. Chan 'eil aghaidh mhùigeach a' freagairt air sgeul aoibhneach an t-soisgeil, ach cha mhò a tha aotrumas no faoinas a' freagairt air teachdairean Chriosd. Ged nach biodh dad eile 'ga chur 'n an cuimhne ach an colair agus an deise a tha orra bu chòir do mhinistearan a chumhneachadh gu robh iad air an cur air leth o dhaoine eile gu bhi a' làimhseachadh nithean naomha, agus mar sin gu bheil e air iarraidh orra a bhi stòlda agus naomh iad féin, mar dhaoine a tha a' deanamh gnothuich ri Dia.

An uair a tha sùilean duine togta ri nèamh chi e nithean an t-saoghail so agus na daoine ris a bheil a' ghnòthuch mar tha Dia 'g am faicim. An uair a tha aodhair a' dol a mach agus a steach am measg an t-sluaigh chi e agus cluinnidh e iomadh rud a bheir air a shaoilsinn

nach 'eil ann an cloinn—daoine ach creutairean suarrach nach fhiach a bhi a' stri riu. Ach chan 'eil e ceart do mhinistear leigeil le smuaintean de'n t-seòrsa sin freumhachadh 'na chridhe, agus cha mhò a fhreumhaicheas iad ann ma chumas e a shùilean féin togta ri nèamh. Ma tha umha ann an nàdur mhic an duine tha òr ann cuideachd; am peacach as miosa agus as cruaidhe cridhe tha iomhaigh Dhe air agus faodaidh e cumhachd fhaotainn a bhi 'na mhac do Dhia. Ma tha sùilean ministear togta ri nèamh chi e an t-òr a tha ann an cridheachan peacach, agus chi e cuideachd gur e a dhleasdanas-san feuchainn ris an òr sin a ghlanadh agus am bi e fìor-ghlan.

Ar Gairm

II. “ Bha lagh na fìrinn air a bhilean, agus e 'na sheasamh mar gu'm biodh e a' cur impidh air daoine; ” sin ar gairm agus ar n-acfhuin. Tha sinn air ar gairm gu bhi a' cur impidh air daoine a bhi réidh ri Dia, agus is é ar n-acfhuin, *lagh na fìrinn air ar bilean*. Faodaidh ministear a bhi driopail o cheann gu ceann de 'n t-seachduin; a' ruith a null agus a nall, a' deanamh sud agus so, 'ga chumail féin trang le turusan agus saothair gun fhìù, agus gun a bhi a' deanamh dad idir a bhùineas do'n mhinistrealachd spioradail a bu chòir dha a choimhlionadh. “ Pillibh, pillibh, car son a bhàsaicheas sibh ? ”; tha an glaoch sin cho feumail ann am beul mhinistearan an diugh 's a bha e ann an làithean Eseciel. Ann an searmonachadh an t-soisgeul tha iomadh tàlant feumail agus maith do mhinistear a bhi aige; eòlas, agus tuigse, agus deas-chainnt, agus cuimhne mhaith, ach tha e na's fheàrr na na nithean sin uile gu'm biodh eud agus dùrachd 'na chridhe a bhi a' tagar ri peacaich às leth Chrìosd; mar tha Pol ag ràdh, “ Uime sin is teachdairean sinn air son Chrìosd, mar gu'n cuireadh Dia impidh leinne; tha sinn a' guidhe oirbh as uchd Chrìosd, bithibh réidh ri Dia.”

An Crùn

III. “ Bha an saoghal air a chùl agus crùn òir os cionn a chinn. ” Chan ann air son duais a tha sinn a' saothrachadh, ach air a shon sin, is maith gu bheil ar duais cinnteach. Chan e duais shaoghalta a tha againn, agus cha b' fhiach do dhuine tairil air bith dreuchd na ministrealachd a ghabhail as làimh mur biodh dad 's an t-sealladh aige ach a thuarasdal. Ach tha duais as fheàrr na sin aig teachdairean an t-soisgeil. Nach mór an duais a tha aca anns a' chàirdeas agus anns a' chaidreamh bhlàth a tha eadar iad féin agus na teaghlaichean air am bi iad a' tadhall; a' bhann bhlàth a tha eadar iad agus an òigridh, clann na sgoil Shàbaid, agus classaichean a' Bhiobuill! Nach mór an

duais a tha aca an uair a dh' fhosglaas iad na sgrìobturann do dhaoine eile, agus gu sònruichte an uair a dhùisgeas Spiorad an Tighearn peacaich gu aithreachas fo an searmonachadh!

Ach tha an crùn os cionn ar cinn; tha e ri bhi fathast air a chosnadh. “ Chan e gu'n d' ràinig mi cheana, no gu bheil mi cheana foirfe, ach tha mi a' leantuin, dh' fheuchainn am faigh mi greim de'n ni sin féin air son an do ghabhadh greim dhiom le Iosa Crìosd.”

An Leabhar

IV. “ An leabhar as fheàrr 'na làimh. ” Is e am Biobull an leabhar-teagaisg as a bheil sinn a' toirt earaillean do dhaoine eile, ach is e am Biobull ar n-aran-beatha féin. Chan urrainn ministear aran na beatha a roinn d'a choimhthionail mur bheil càil aige féin air a shon. Tha e a cheart cho duilich do dhuine anam a chumail beò gun a bhi a beathachadh air facal Dhe 's a bhiodh e duilich dha a chorp a chumail ann an slàinte gun bhìadh. Oir is e Facal an Tighearn aon de na meadhonan as fheàrr gus ar cumail ann an dlùths ri Crìosd ar Slànuighear, ar Solus, agus ar Neart.

* * * * *

An sin thus Mghr Neilson an earail so do'n choimhthional. “ Ghabh sibhse, ” ars esan, “ bòidean sòlaimte oirbh féin an diugh; rinn sibh féin agus 'ur ministear cùmhnant ri chéile, agus tha e mar fhiachaibh oirbhse mar tha e mar fhiachaibh airsan na bòidean sin a choimhlionadh. Tha e an urra ruibhse co dhiu a bhios 'ur ministear sona agus toilichte 'n 'ur measg no nach bi, agus co dhiu a bhios a shaothair soirbheachail no nach bi.”

“ Cuimhnichibh gur duine e coltach ruibh féin, agus nach ruig sibh a leas dùil a bhi agaibh gu'm bi e iomlan anns gach cùis no ceum. Bidh iomadh camadh 'n a chranncur agus duilgheadas 'na bheatha nach aithne dhuibhse; mar sin bithibh faidhidinneach ris, agus creidibh daonnan gu bheil e a' feuchainn ri frithealadh a dheanamh dhuibhse gu dileas agus gu gràdhach. Bithibh ag ùrnuigh air a shon.

“ Ach cuimhnichibh gur ministear e cuideachd, agus mar sin gu'm faod sibh dùil a bhi agaibh gu bheil ni-eigin aige ri thoirt dhuibh air a bheil feum agaibh. Biodh càil agaibh do theagasg spioradail agus gheibh sibh teagasg spioradail; ma bhios fuachd anns na suidheachain fàsaidh a' chùbaid fuar cuideachd. Cuidichibh leis ann an obair an Tighearna, chan ann a chionn gur maith leibh uail a dheanamh as 'ur n-oirbhean féin, ach a chionn gur pobull saorta an Tighearna sibh, oir cheannaicheadh le luach sibh, fuil phriseil an t-Slànuigheir d'a bheil sibh fo fhiachan gu bràth.”

An diadhaidheachd fhìorghlan

THEIREADH an t-abstol Seumas gur e an diadhaidheachd fhìorghlan dilleachdain fhiosrachadh 'n an trioblaidean. Ma tha sin fìor, agus chan abradh an t-abstol e mur bith-eadh e fìor, nach ann air ceann Uilleam Quarrier a bhios an coron gloire aig teachd Crìosd, oir b' esan da rìreadh caraid nan dilleachdan. Tha mi ag ainmeachadh an duine mhaith so an dràs an dòchas gu'n cuidich an fheadhainn sin d' ar luchd-leughaidh nach 'eil 'g a dheanamh cheana an obair Chriosdail a tha dol air aghaidh aig Drochaid-Weir.

An uair a thàinig D. L. Moody do Ghlaschu ann an 1874 bha e air a bhioradh 'n a chridhe le seallaidhean a chunnaic e air na sràidean; clann bheag is neul an acrais air an aodainn, gun stiall de 'n aodach orra, cas-rùisgte is ceann-rùisgte. Ghairm e coinneamh a dh' fheuchainn an gabhadh dad deanamh air an son. Am measg nan daoine a chaidh do'n choinneamh sin bha Uilleam Quarrier, duine aig an robh gaol air na leanaban, agus a bha cheana a' deanamh a dhìchill gus cobhair a thoirt daibh. Bho thàinig e gu ìre duine bha e 'n a inntinn tòiseachadh air na dilleachdain a theàrnadh le dachaidh ùr a thoirt daibh ann an Tighean-fasgaidh a bhiodh air an togail air an son. Dh' innis e do chàch ciod a bha 'n a inntinn, agus thug iad uile am beannachd dha.

Tighean-fasgaidh

Cheannaich e dà fhichead acair de fhearran aig Drochaid-Weir, agus thòisich e air na Tighean-fasgaidh a thogail, a réir mar bha comas aige dol air aghaidh. Ann am beagan bhliadhnachan bha deich Tighean aige, agus iad uile làn de chloinn. Ach a h-uile bliadhna bha an obair a' fàs, is bha daoine caomhail eile 'ga cuideachadh cho fialaidh, 's nach b' fhada gus am b' fheadar dha tuilleadh fearainn a cheannach. Dh' fhàs an aon bheag 'na mìle, agus na deich tighean 'n am baile mòr, oir luathaich an Tighearna an obair 'n a thràth. An diugh tha oighreachd bheag aca, sé fichead deug acair air a bheil trì fichead 's a còig deug de thighean, agus còrr air dà mhìle duine annta. A thuilleadh air fasgadh a thoirt do dhilleachdain agus do chloinn eile a tha gun chùl-taice tha na tighean-dìein so a' gabhail ri truaghain eile, ri daoine air a bheil caitheamh no an tinneas-tuiteamach agus nach h-urrainn an aire a thoirt daibh féin.

Gus an obair mhaith so a chumail air a h-aghaidh tha £70,000 a dhìth orra a h-uile bliadhna, ach ged a tha an t-suim mòr, tha iad a' faotainn an airgid gu réidh, agus cha robh iad

riamh ann an ainbheach. Coltach ri Seòras Muller a bha ann am Bristol, agus ri Màiri Slessor, a bha 'n a soisgeulaiche ann an Calabar, chan 'eil iad 'g gabhail dòigh shònruichte air bith air an airgid so a thruiseadh ach a mhàin gu bheil iad 'g a iarraidh air Dia ann an ùrnuigh, agus tha an iarrtus air a thoirt daibh.

Tha mòran dhaoine ann nach creid facal dheth so; a shaoileas nach 'eil ann ach faoinas no eadhon ladarnas ar taic a leigeil ri Dia anns an dòigh so, agus ar cuisean fhàgail 'n a làmhnan. Tha fhios agam glé mhaith nach cuireadh dad a b' urrainn mise a ràdh riu as am beachd iad, agus mar sin cha téid mi ann an argumaid riu, ach is e so aon ni a their mi nach ann aig na h-ana-creidich a tha am fiosrachadh as fheàrr air dòighean is cumhachd an Tighearna ach aca-san a tha a' cur an uile earbsa ann. "Tha rùn-dìomhair an Tighearna aca-san d' an eagal e." Duine a tha a chridhe socruichte air Dia, agus 'anam aonaichte is coisrigte d'a sheirbhis, sin agad duine a chuireas beanntan as a rathad le ùrnuigh.

Uile gu léir fhuair còrr is fichead mìle de chloinn dachaidh bhlàth is oileanachadh diadhaidh anns na Tighean-so, agus dhiubh sin bha còrr agus seachd mìle air an cur a mach do Chanada, a dhol air cheann an cosnaidh. Shoirbhich an saoghal gu maith le cuid dhiubh, agus a h-uile bliadhna tha iad a' cuimhneachadh nan Tighean-fasgaidh aig Quarrier, a thog as a' chlàbar iad agus a shoeruch an casan air a' charraig. Bho gach dùthaich fo'n ghréin, agus leis gach posta, tha litrichean de 'n t-seòrsa so a' tighinn gu Drochaid-Weir o dhaoine aig a bheil spiorad Chriosd 'n an cridhe.

Litir o Chian

"Tha mi a' cur thugaibh còig puinnnd Shàsunn-ach le mo bheannachd. Na bithibh aig an dragh fios-freagairt a thoirt do'n litir so, oir chan aithne dhuibh mi agus chan aithne dhòmhsa sibhse. Ach chuala mi mu'n obair a tha sibh a' deanamh as leth na cloinne, agus bu mhaith leam beagan cuideachaidh a dheanamh leibh."

Is e so obair an Tighearna, da-rìreadh; obair a dh' fhaodas a bhì air a h-ainmeachadh maille ris na h-iongantasan a leughar ann an Gnìomharan nan abstol, toradh an Spioraid Naoimh. Tha cuimhne agaibh air an fhacal a thubhairt Lucas ann an toiseach an leabhair sin, "na nithean," ars' esan, "a thòisich Crìosd air a dheanamh." Thòisich obair Chriosd bho chionn dlùth air dà mhìle bliadhna ach cha do sguir i fhathast, agus cha sguir i gu bràth gus am bi toil Dhé air a deanamh air an talamh mar tha i air a deanamh ann an nèamh. Chan

e toil Dhé gu'm biodh pàisdean a' fulang an acrais, ach ciod am meadhon a tha aig Dia air a thoil a chur an gnìomh ach làmhnan caomhail is cridheachan fial a shluaigh? "Is mise an fhionain," arsa Criosd, "agus is sibhse na geugan." Tha am facal sin domhain is brioghmhor, agus tha e a' ciallachadh rud no dhà, ach am measg nithean eile tha e a' ciallachadh so, gur e luchd-leanmhuinn Chriosd an diugh, ann an da rìreadh, a làmhnan agus a chàsan leis a bheil e a' dol a mach air thuruasan na tròcair. Ma tha cridheachan spìocach againne, is làmhnan dùinte, is casan mall, nach 'eil sinn a' cumhannachadh tròcair an Tighearna, agus a' cur bacaidh air 'obair?

A réir mar a shoirbhich leibh

Tha an sean-fhacal ag ràdh nach cron e ann an duine a bhi fial, agus tha an soisgeul ag ràdh

an ni ceudna. Cha toigh le Dia daoine cumhann spìocach nach smuainich latha 's a' bhliadhna ach orra fhéin, ach is toigh leis daoine anns a bheil iochd. Tha e féin iochdmhor is uasal, agus ghràdhaich e an saoghal cho mór 's gu'n d' thug e seachad a Mhac.

Tha iomadh dòigh anns am faod duine spiorad na diadhaidheachd a nochdadh, ach chan aithne dhòmhsa dòigh as fheàrr na 'n dòigh a chomhairlich an t-abstol Seumas duinn an uair a thubhairt e, "Is e so an diadhaidheachd fhiorghlan agus neo-shalach an fianuis Dhe agus an Athar, dilleachdain fhiosrachadh 'n an trioblaid." Ma shoirbhich Dia leat, a leugh-adair, agus gur h-urrainn duit a dheanamh, cuir do làmh 'n ad phòca agus thoir cuideachadh do na daoine a tha cuideachadh nam pàisdean anns na Tighean-fasgaidh aig Quarrier ann an Drochaid-Weir.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Iain R. Mac Aoidh, D.D.

LE bàs an duine so chaill an Eaglais Shaor laon de na puist a bu làidire a bha innte. Sin an aon fhacal as freagarraiche air Iain R. Mac Aoidh, duine làidir. Cha chuala mi e riamh a' bruidhinn ach aon uair ann an Cardiff, far an do labhair e air àrd-uachdaranachd Dhe. Shaoileadh tu gur e Ionatan Edwards a bha a' bruidhinn, ach ged bha beachdan agus smuaintean anns an òraid ud ris nach gabhainn-sa air son an t-saoghail, bha e furasda fhaicinn gur e duine làidir a bha 'g a liubhairt.

Rugadh e an Sraithaidh, an Cataibh; bha e air oileanachadh an Obar-eadhain, an Cill-rimhinn, agus an Dùn-éideann; bha e a' seasamh cho làidir air teagasg agus air dòighean aithrichean Rois 's gu'n do dhealaich e ris an eaglais Shaoir aig àm an *Declaratory Act*. Bha e 'n a mhinistear ann an Geàrr Loch, anns an eaglais Shaoir Chléireachail, o 1893 gu 1900, agus ann an Inbhir Nis o 1900 gu 1918. An uair a bha e ann an Geàrr Loch bha seòrsa de Chollaist aige dha féin, far an robh e a' teagasg dhaoine òga air son na ministrealachd.

An déidh dha an eaglais Shaor Chléireachail fhàgail agus dol do'n eaglais Shaoir rinneadh Professor dheth an ath bhliadhna ann an Collaist na h-eaglaise Saoire, an Dùn-éideann. Bha e 'n a sgoilear maith; thug Oilthigh Chill-rimhinn D.D. dha ann an 1926, is bha e 'n a Mhoderàtor anns an eaglais Shaoir ann an 1929. Is ann annamh a bheir eaglais air bith an t-urram do dhuine nach robh fada innte a thug an eaglais Shaor do Iain R. Mac Aoidh. Ach b' ann de fhior stoc na h-eaglaise Saoire e gu nàdurra. Duine làidir.

An t-Urramach Dòmhnall Caimbeul

Bidh móran dhaoine anns an eaglais duilich gu bheil Dòmhnall Caimbeul, ministear Coit Ghartain agus Cinn Chàrdainn, a' fagail na cathrach ann bliadhna, mar cheann-suidhe na Comhairle a tha a' sealltainn thairis air obair na h-eaglais anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan. Anns na seann làithean an eaglais na h-Alba, aon uair 's gu'n cuireamaid duine anns a' chathair, dh' fhàgamaid innte e fad uile làithean a mhinistrealachd, air chor agus gu'm b'e fear-na-cathrach sgiobair a' bhàta gun teagamh. Ach an diugh chan 'eilear a' fagail duine anns a' chathair ach trì bliadhna, dìreach mar a bheirear do sheòladairean an tacan féin de'n chuibhill. B' fheàrr leam an t-seann dòigh fada cian.

Cha mhór dhaoine anns an eaglais a tha cho eòlach air an obair a thatar a' deanamh anns a' Ghàidhealtachd ri Dòmhnall Caimbeul, agus chan 'eil duine idir aig a bheil barrachd ùidh innte. Bha e air a' Chomhairle so bho thàinig an dà eaglais còmhla, agus fada roimh sin bha e oirre anns an eaglais Shaoir Aonaichte. Bha e còig bliadhna fichead oirre uile gu léir, agus fad trì dhiubh sin bha e 'na fhear-na-cathrach. Cha b' urrainn a' Chomhairle fear-cathrach a b' fheàrr a bhi aice na Dòmhnall Caimbeul, oir b' aithne dha a ghnòthuch, is bha sìth 'na ghuth agus 'n a aodann daonnan. Chan 'eil teagamh nach toir an Seanadh am bliadhna taing na h-eaglais dha.

Tha mi a' cluinntinn gur e an t-Urramach Alasdair Dòmhnallach, M.A., an eaglais Chal-uim-cille, an Glaschu, a thatar a' cur 'na àite.

An t-Urramach Niall Mac Fhionghuin nach maireann

Bidh ionndrainn air Niall D. C. Mac Fhionghuin ann an Earra-Ghàidheal agus ann an Glaschu, far an robh mòran luchd-eòlais aige. Cha robh e ach còig agus trì fichead an uair a shiubhail e.

Ged a rugadh 's a thogadh e an Glaschu, bhùineadh a chuideachd do Thiriodh; bha e air oileanachadh an Oilthigh Glaschu; fhuir e cead searmonachaidh bhò Chléir Ile an 1900,

agus an déidh dha a bhí greis 'n a fhear-cuid-eachaidh an eaglais Chaluum-Cille an Glaschu, far an robh athair 'n a fhoirbheach, bha e air a shuidheachadh an Cill-Chreanain an 1905, sgrì lethoireach nach d' fhàg e riamh.

Ged nach b'aithe dhomh e gu pearsanta bhithinn a' cluinntinn o bhràithrean ann an Cléir Lathurn gu'm bu duine réidh, coibhneil e; gu robh e èasgaidh agus fuasgailte an làithean òige, agus dicheallach ann an obair na sgìreachd. Greis m'ann do shiubhail e cha robh a shlàinte ro mhaith.

An t-Urr. Donnchadh Mac Gille-Bhràigh nach maireann

BHA eòlaich duilich a chluinntinn mu bhàs ann duine choibhneil, laghaich so, o chionn ghoirid.

Rugadh Donnchadh Mac Gille-Bhràigh an sgìreachd Dhéimhidh ann an 1864, agus fhuaire e fhòghlum an sgoil Dhùn-glais, agus an oilthighean Ghlaschu agus Dhùn-éideann. Chaidh a chur air leth air son na ministrealachd leis an Eaglais Shaoir ann an 1907; bha e 'na fhear-cuideachaidh an Govan dà bhliadhna, agus an sin, chaidh a phòsadh ri comh-thional Eaglais Shaor Thobar-Mhoire. A Muile chaidh e dh' Eaglais na h-Alba am Beinn a' Bhaoghla ann an 1914. Chaidh a ghairm gu eaglais

Hutchesontown an Glaschu ann an 1921. Leig e dheth uallach a dhreuchd greis mhath mu'n do dh'eng e.

'Se duine tapaidh, fuasgailteach a bha ann an Donnchadh Mac Gille-Bhràigh. Coisiche cho math 's a bha 's an Eilean Fhada, bha e treun, calma 'na bhodhaig, agus cha chuireadh fuachd is fiuchadh, a chuireadh as a dh' iomadh fear, teamhall air.

Searmonaiche soisgeulach, ministear saoth-rachail, duine sunndach, càirdeil, gun mheud-mhór, gun droch amharus, bidh cuimhne chaomh aig mòran air.

*An t-Urr Seòras Mac Coinnich,
an Grianaig.*

Buaidh an t-Soisgeil air an t-Saoghal

LEIS AN URR. T. M. MACCALMAIN, M.A., EAGLAIS CHALUIM-CILLE, AN GOVAN, GLASCHU

IS tric a chluinnear daoine, agus gu sòn-ruichte seann daoine, a' moladh nan làithean a dh'aom agus a' dì-moladh na h-aimsir a ta làthair an coimeas ris na làithean ud. A réir coltais, chan e a mhàin tìde a tha sìor-dhol am mìosad ach a h-uile ni, tarbhachd na talmhainn, dòighean an t-saoghail, beusan dhaoine, agus cuisean spioradail.

Their daoine gu'n robh barrachd de charthannas is càirdeas is toileachadh am measg sluaigh r'an ceud cuimhne-san na tha ann an diugh; gu'n robh na rìoghachdan na bu shìobh-alta, am fonn na 's toraiche, na geamhraidhean na 's ciùine agus na samhraidhean na 's tiorama na tha iad an diugh. Cha robh leithid Hitler no Mhussolini ann gu bhì deanamh buairidh eadar rìoghachdan. Bha am mór-shluagh a' frithealadh air meadhonan-gràis mar nach 'eil iad a nis.

Gun teagamh tha mòran fìrinn an sin, agus is cinnteach gu'm bheil nithean ann an diugh—

nithean a b' fheàrr a bhì as an aonais—nach robh ann ceud bliadhna air ais. Ach tha mar an ceudna nithean maithe ann an diugh nach robh ann roimhe, agus bha droch nithean ann o shean nach fhaighear 'n ar measg anns an linn so.

Breith chothromach

Mar is trice, an uair a bhitheas neach a' gearan mu'n droch-chlaonadh a tha air tighinn air an t-saoghal, is ann a tha e a' coimeas ghnòthaichean an là diugh ris mar a bha cùisean an àm òige fhein. Agus tha fhios aig gach aon gu'm bheil adharcan móra an còmhnuidh air a' chroth a tha fad as, agus, doirbh 's gu'n robh làithean ar n-òige, tha sinn, air dhuinn a bhì 'g amharc air ais, 'g am faicinn mar troimh cheò bhàigheil, a' cuimhneachadh a' mhaith agus a' diochuimhneachadh a' chruaidh-chàs. Ma tha sinn dol a thoirt breith cheart air co dhiù tha nò nach 'eil an saoghal a' dol am feabhas,

feumar sùil a chumail chan ann air cùrsa ghoirid ar beatha fein ach air na linntean fada. Chan e faireachduinn aon duine no tachartasan aon bheatha a dh' fhuasglas a' cheist, ach sealladh fada air eachdraidh an t-saoghail, oir, mar a thubhairt neach-eigin, is e eachdraidh an t-saoghail breitheanas an t-saoghail.

Maighstir Lachlann

Gabhamaid an toiseach cuid de na cuspairean a dh' ainmich mi, a thaobh am bheil daoine air uairean a' deanamh caoidh. Faodar a ràdh gu'm bheil iad ro fhaoin guh ùine a chosg orra, ach chan 'eil rud sam bith faoin a tha ag aobhrachadh gearain do dhaoine, gu sònruichte gearan gun seagh 's gun bhonn. An uair a chluinneas mi neach a' di-moladh na h-aimsir agus ag innse cho fallain freagarrach agus a bha an tìde leth-cheud bliadhna air ais, bithidh a' tighinn am cluimhne briathran a sgrìobh an t-Urr. Lachlann MacCoinnich ("Maighstir Lachlann"), ministear Loch Carrann, anns a' bhliadhna 1794. "Tha an t-uisge daonnan a' sìleadh anns an àite so," ars' esan, "ach o chionn beagan bhliadhnaichean saoillear gu'm bheil an aimsir a' fàs na 's mìosa. Gabhar a h-uile rud mar chomharradh gu'm bheil e dol a shìleadh. Ma bhitheas an latha blàth no teth, bithidh an t-uisge againn a dh' aithghearr. Ma thòisicheas feannag ri geòlam, 's ann a' glaudhaich air son uisge a tha i; ma dhorch-achear na neòil no ma bhitheas ceò air mullach nam beann, thig an t-uisge. Ann am facal, chì an Gàidheal rabhadh an uisge ann an rud sam bith, agus cha bhi cunnart ann gu'm breugaichear e 'n a fhàisteachd."

Ma tha eagal air daoine roimh Hitler is Mhussolini an diugh, bha a' cheart uidhir eagail aig ar n-aithrichean roimh Napoleon. Ma tha cogaidhean anns an t-saoghal an diugh agus iomradh air cogaidhean, an robh àm ann riamh anns nach robh sin mar sin? 'S gann gu'm bheil aobhar-eagail 'n ar measg an drasda nach fhaighear a choimeas uair-eigin anns na làithean a dh' fhalbh.

Adhartas mór

An uair a chuirear a' cheist, "Am bheil an saoghal a' fàs na 's fhèarr?" freagraidh mòran, "Chan 'eil"; ach tha mi fhein glé chinnteach gu'm bheil, agus bu mhath leam aire a thionndadh a dh' ionnsuidh cuid de na nithean a tha, a réir mo bharail-sa, a' nochdadh gu'm bheil sinn ann an dòighean sònruichte mòran na 's fhaide air adhart na bha ar sinnsearan, nithean dòchasach nach fhaod sinn a bhi a' cur an suarachas.

Thubhairt an Tighearna Iosa Crìosd nach ann ann am mór phàilteas nan nithean a tha e a' sealbhadh a tha beatha an duine a' comh-sheasamh, agus mar sin cha dean sinn uail a nithean ùra innleachdach mar a tha an Radio

agus am beart-ola agus gach uidheam-dealain agus inneal eile a tha againn. Tha mòran de na nithean ùra maith agus feumail, ach chan 'eil buaidh naomhachaidh aca, agus feudaidh cuid aca eadhon a bhi air an cur gu mì-fheum. Feudaidh soitheach-adhair do ghiulan à America ann am beagan uairean a thìde, ach chan fhàg sin dad na 's sona thu, no na 's fhaig air rioghachd néimh. Agus is muladach gu'm bheil an diugh na h-innleachdan ùra sin, a dh' fheadhadh a bhi 'n an goireasan, air an uisneachadh gu bhi a' milleadh agus a' marbhadh. Mar sin, ma tha sinn dol a dh' amharc air son adhartais, cha chòir dhuinn bhi riaraichte gu'm bheil meadhonnan na beatha (is e sin, nithean saoghalta a tha a' leasachadh cor aimsireil an duine) a' fàs na 's fhèarr agus na 's lionnhoire. Is i a' cheist, am bheil a' bheatha fhéin a' fàs na 's fhèarr.

Fianuis nam maithean

'S e rud neonach a tha ann gu'n robh daoine anns gach linn ag àrdachadh nan linntean a dh' aom agus a' di-moladh an latha féin. Anns a' bhliadhna 1867 thubhairt an t-Ollamh Mata Arnold, ùghdar ainmeil, gu'n robh "cuan a' chreidimh air tràghadh gu buileach," agus cha tug e fainear gu'm feum lìonadh tighinn an déidh tràghaidh. An 1846 thubhairt am Morair Melbourne, "An uair a bha mi am bhalach òg bha a h-uile neach cràbhach ach a nis 'n am shean-aois chan 'eil neach sam bith cràbhach." Ann an 1769 thubhairt Seumas Boswell gu'n robh e de'n bheachd gu'n robh na 's lugha creidimh 's an rioghachd aig an am ud na b' àbhaist. An 1751 rinn an t-Easbuig Butler caoidh gu'n robh creideamh agus cràbh-adh air crìonadh air falbh gu buileach, agus mu'n àm cheudna b'e beachd Iain Wesley gu'n robh an dùthaich so air creideamh a thur-threigsinn. An 1721 thubhairt an t-Easbuig Berkeley, "Anns na làithean so tha an sluagh coma co dhiu mu chràbhadh agus mu chreideamh agus mu aoradh Dhé."

Anns na làithean deireannach

A' dol ceum na 's fhaide air ais, cluinnear an aon fhonn tiamhaidh anns gach ginealach. Nach e sin an aon duan a bha aig Gideon mu thri mìle bliadhna air ais agus e a' cuimhneachadh air mìorbhuilean agus maitheasan Dhé do Israel anns na làithean o shean an coimeas ri cruaidh-chàsan a latha fhéin. Chan e mhàin gu'n robh daoine riamh anns gach linn a' saoilinn gu'n robh cùisean an t-saoghail a' dol na 's mìosa, ach bha iad a' greimeachadh air earrannan as an Sgrìobtur fhéin a bha a réir coltais a' teagasg gur ann mar sin a tha Dia a' rùnachadh, no co dhiu gur ann mar sin a tha Dia a' faicinn chùisean a' dol.

(Ri leantuinn)

Luachmhorachd an Tighearna Iosa

LEIS AN URRAMACH CALUM MACLEÓID, M.A., BOTH-CHUIDIR

“*Dhuibh-se uime sin a chreideas tha e luachmhor.*”—I PEADAIR ÌI. 7.

THA bhi a’ creidsinn a’ ciallachadh chan e mhàin a bhi gabhail ri briathran is ri geallaidhean an Tighearna mar an fhìrinn—tha sin ann—ach a bhi gabhail ris-san, agus a bhi beathachadh air mar Dhia is mar Shlànuighear. Tha a bhi creidsinn a’ ciallachadh a bhi gabhail ri Crìosd mar an Tì a tha tabhairt dhuinn beatha, agus saorsa, agus sìth, agus sin gu sìorruidh; a bhi gabhail ris-san agus a bhi beathachadh air mar Shlànuighear is fear-gràidh ar n-anama; agus an uair sin tha gach nì a their e is a gheallas e fìor is seasmhach dhuinn, creididh sinn iad seach gur h-esan a labhair iad. Dhaibh-san, ma tà, a tha a’ creidsinn ann, tha e luachmhor:

Dé a nis a tha deanamh nì no neach luachmhor do dhuine sam bith? Tha a dhà no thrì dh’ aobharan air an sin.

I. *An toiseach tha nì luachmhor nuair a tha e annasach, no gann, no eireachdail*

Tha clach luachmhor nuair a tha a’ chlach sin gann agus annasach. A’ chlach a tha ’s an fhàinne air a’ mheòir tha i luachmhor seach gu bheil i gann agus annasach is eireachdail; nam bitheadh i cho pailt is cho cumanta ris na clachan air druim an rathaid-mhóir cha bhith-eadh i idir cho luachmhor agus cha mhó bhith-eadh i ’san fhàinne. Mar is gainne agus is annasaiche a’ chlach is ann as luachmoire a mheasar i. Tha mar sin an nì a tha gann agus annasach luachmhor. Chì thu ’s a’ phaipeir-naidheachd an dràsda ’s a rithist beag fhortan air a phàigheadh air leabhar a tha fìor ghann. Theagamh nach b’ fhiach an leabhar ach beagan thasdan ’nuair a chaidh a chlàdh-bhualadh, ach dh’ fhàs e gann agus a nis tha e cho luachmhor agus gu bheil fiach beathachadh-teaghlach ann fad am beatha. Tha luideag bheag de leabhar no dhà agam fhéin agus tha iad luachmhor chan ann air an son fhéin a mhàin, ach a chionn is gu bheil iad ro thearc r’ am faotainn—aon dhiubh Leabhar Cheist nam Màthar anns a’ cheud chlàdh-bhualadh an Gàidhlig. Chan ’eil an diugh ach trì dhiubh maireann, no rì am faotainn. Gheibh thu r’ a cheannach an clòdh-bhualadh mu dheireadh de’n leabhar so air son sgillinn no dhà, ach seach gu bheil a’ cheud chlàdh-bhualadh gann, agus gun ’s an t-saoghal dhiubh an diugh ach a trì tha e luachmhor. Tha daoine

a’ cur meas air agus e gann is annasach, agus mar sin tha e luachmhor.

Seall an luach a bhathas a’ cur an Iarla Haig ’s a’ chogadh, agus am meas a bha air mar cheannard-airm, is mar dhuine glic agus diadhaidh; cha robh mac-samhail dha ann. Bha saighdearan is ceannardan eile feumail is seasmhach is dileas eadhon gu bàs, ach bha esan mar shaighdear is mar cheannard is mar làn dhuine sònraichte da rìribh; cha robh a leithid ach gann, ma bha iad idir ann, agus mar sin bha e luachmhor d’ a rìoghachd is do’n t-saoghal, is do chùis a’ cheartais. So, a charaid, mar a tha Crìosd dhaibh-san a tha creidsinn; chan ’eil a leithid eile ann, tha e sònraichte am measg dheich mìle, agus am measg a’ chinne-daonna agus ainglean gu léir; tha e sònraichte agus gun choimeas dhaibh-san a thug gràdh dha agus a ghabh ris mar Shlànuighear; tha e luachmhor dhaibh; luachmhor agus gun a mhac-samhail eile ann. Tha e uile ionmhuinn. “Mar chrann-ubhal am measg chrann na coille, is amhuil mo rùn-sa am measg nan òganach: fo a sgàile mhiannaich mi agus shuidh mi sìos, agus bha a thoradh mìlis do mo bhlas; threòraich e mi do thigh an fhìona, agus b’ i a bhratach tharum an gràdh.”

2. *Tha an Slànuighear beannaichte a rithist luachmhor air son an fheum a tha ann*

Tha an t-òr luachmhor chan ann a mhàin air son an luach a tha ann fhéin, agus a chionn gu bheil e gann—tha e sin is e a tha—ach air son an fheum a nì e. Nithear iomadach nì de’n òr; is iomadh feum air son a bheil e. Nithear soithichean dheth, agus tha na soithichean sin na’s urramaiche is na’s luachmoire is na’s maisiche na soithichean eile. Nithear dealbh is cruth nithean dheth, agus tha iad na’s urramaiche is na’s eireachdaile na gum biodh iad deanta de chloich no de stuth sam bith eile. Tha cuid-eachd an cùineadh as feumaile is as luachmoire air a dheanamh de’n òr.

Ach is ann a tha an t-òr feumail dà-rìribh anns na gheibh e dhuinn. Cìod e an goireas no am feumalachd nach ceannaich an t-òr dhuinn. Cha mhór nach fhaigh e dhuinn uile fheumalachd na beatha ’s an t-saoghal-sa, tuar is tacar is tigh is aodach, agus gach comhfhurtachd eile air a bheil sinn a’ cur feum. Is mór agus is eugsamhla

an fheum a tha 's an òr a thuilleadh air an luach a tha ann fhéin.

Tha an t-uisge luachmhor air son an fheum a tha ann gu fàs a thabhairt air toradh na talmhainn, gus ar nighe is ar glanaidh, gus ar pathadh is ar n-lot a chasgadh; is iomadh feum a tha 's an uisge, cha tig duine no ainmhidh bèò as aonais.

Tha peann luachmhor air son an fheum a tha ann gu sgrìobhadh; faodaidh e bhì grinn agus maiseach, eadhon de'n òr fhein, ach is ann a tha luachmhorachd a' phinn a co-sheasamh anns an fheum a tha ann gu sgrìobhadh. Tha am peann luachmhor air son na nì e. An am an earraich tha spaid is crann feumail do fhear an àitich is an treabhaidh; tha iad luachmhor air son an fheum a tha anna. Tha biadh luachmhor chan ann a mhàin ann fhein, air a ghrinnead is air a bhlasad, ach gu h-àraidh gu bheil e feumail gus ar beathachadh is ar neartachadh is ar cumail bèò. Agus, anam, tha an Tighearna luachmhor air son an fheum a tha ann dhuinne a chreid. Bha sinn a' cur feum air beatha, beatha naomh agus shìorruidh agus thug esan sin dhuinn; tha sinn a' cur feum air glainne is maitheanas peacaidh agus fhuair sinn sin troimhe-san; tha sinn a' cur feum air biadh is beathachadh do ar n-anam agus fhuair sinn sin ann-san. O! na fhuair sinne a tha creidsinn troimhe-san. An fheum a tha ann, agus na rinn e dhuinn. Tha e luachmhor dhuinn da rìribh.

'S e mhaithreas dhuit gu gràsmhor caoin
gach peacadh annad féin,
'S e bheir dhuit slàint is furtachd fòs
o t'è uslaintibh gu léir.
Do bheatha fòs o sgrìos a bhàis
'se dh' fhuasglas dhuit gu pailt:
'S e chrùnas thu le coron gràdh
's le tròcair chaoimh gun airc.
Le mhaithreas is le thiodhlacaibh
sàr lionaidh e do bheul:
'S tha t' òige air a nuadhachadh
mar iolar luath na speur.

Dhuibhse uime sin a chreideas tha e luachmhor.

Agus an fheum a tha ann dhuinne gu bhì toirt èolas dhuinn air an Athair, agus air beannachdan is buadhan an Athar; agus oirn fhéin agus air ar suidheachadh is air ar staid mar pheacaich chaillte ach a shaoradh leis-san agus tre ghràdh-san. Tha e luachmhor dhuinn air son an èolais bheò agus spioradail a tha e buileachadh oirn. Is esan ar maighstir is ar fear-teagaisg ann an nithibh spioradail; anns na nithibh sin a bhuineas do Dhia agus do rìoghachd Dhé 's an t-solus. Tha e luachmhor air son an fheum a tha ann 's an t-seagh so dhuinne a chreid.

Gaisgich na rìoghachd

Dh' fhaodainn ainmeachadh cuideachd, agus cuiridh tu do sheula ris, gu bheil e luachmhor air son an fheum a tha ann gu bhì 'g ar toirt air adhart ann an lànachd is neart beatha na

diadhachd. Tha e gu bhì toirt cinneis is fàs air an neach sin a tha creidsinn ann. Seall air a' mhuintir sin a dh' fhàs laidir is calma is eir-eachdail—mòr anns gach dòigh—ann an Dia, nach ann troimhe-san a bha iad mar sin? Cuimhnich air Peadar, is Eoin; air Pol, is Muire Magdalen; air Augustin, is Frannsaidh Assisi; air Nìnian, is Calum-cille; agus air na naoimh eile as aithne dhuit, nach ann tre-san a bha iad an nì a bha iad, agus a tha iad an diugh, sàr ghaisgich rìoghachd Dhé. O! an fheum a rinn e dhaibh-san, chan ionghnadh idirged a bhitheadh e luachmhor dhaibh. Agus dh' fhaodadh sinne fianuis a thogail air an fheum a bha agus a tha ann dhuinne, ann a bhì toirt fàis air gach buadh is beannachd gràsmhor a bhuilich e-fhéin air ar n-anam le sinn a bhì creidsinn ann. Ged a tha sinn cho crìon is cho lag is cho aineolach chan ann aige-san a tha choire sin ach againne nach 'eil a' creidsinn ann gu dileas is gu h-iomlan is gu simplidh. Rinn eadhon am beag chreideamh a tha againn e luachmhor 'n ar sùilean-ne.

Mo ghaol, mo ghràdh is m' eudail thu,
'M' ionntas ùr is m' aobhneas thu
Mo mhacan àlainn ceutach thu
Chan fhìu mi-féin a bhì 'd dhàil.

Ge mòr an t-aobhar clùid dhomh e,
Is mòr an t-aobhar cùram e
Is mòr an t-aobhar ùmhlachd e
Rìgh nan dùl bhì 'm làimh.

Dhuibhse uime sin tha e luachmhor.

Tha, agus air son na choisneas e dhuinn fhathast: nèamh fhéin, agus beatha agus sonas sìorruidh maille ris fhéin agus ris na naoimh ann an glòir, seadh agus caidreamh an Athar ghràdh-aich, agus an t-seirbhis sin air nèamh a tha 'na beatha is 'na h-irachadh is 'na sòlas maille ris fhéin gu saoghal nan saoghal. O! na choisneas e dhaibh-san a tha creidsinn ann, agus na nì e air an son a thuilleadh air na rinn e. Tha e dhaibh-san do-labhairt luachmhor; tha, O tha. Am bheil e luachmhor mar so dhuit fhéin, a charaid agus a bhana-charaid?

3. Tha e a rithist luachmhor seach gu bheil dàimh is ceangal aige ruinn

Buinidh sinn dha agus buinidh esan dhuinne. Faodaidh nì a bhì luachmhor ann fhéin ach mur 'eil ceangal no buinteanas aige ruinn chan 'eil e luachmhor dhuinne. Faodaidh nì a bhì gann is annasach gu leòr, ach chan 'eil e luachmhor no feumail dhuinne mur h-eil còir againn air no buinteanas againn ris. Bidh sinn a' leughadh mu 'iomadh nì luachmhor a tha ann an tìrean céin ach chan 'eil luach anna dhuinne agus gun cheangal 'sam bith againn riutha. Tha daoine ann a tha feumail is sònraichte 'nan dùthaich fhéin, ach chan 'eil iad luachmhor dhuinne agus gun cheangal 'sam bith againn riutha. Cha robh Iarla Haig luachmhor do na Gearmailtich;

is ann a bha e glé mhi-luachmhor dhaibh ged bu shàr e am measg nam mìltean, seach nach buineadh e dhaibh. Is e an nì no an neach a bhuineas dhuinn fhéin a tha luachmhor is mùirmeach againn ; agus ma bhuineas e dhuinn, ge b' e cho bochd is cho suarach is a tha e aig daoine eile, tha e luachmhor againne ; is fhada bho chuala mi : “ Is geal leis an fhitheach isean gorm garrach fhéin.” Is minic a chuala mi, is mi 'nam bhalach, daoine ag ràdh mu dheidhinn mnatha nach robh 'nam beachd-san glé sgiambha no sgiobalta : “ Chan 'eil fhios againn air an t-saoghal dé a chunnaic e innte.” An tà, nam biodh sùilean a fir 'n an ceann-san, agus nam buineadh i dhaibh—nam bu leo fhéin i—thuigeadh iad an uair sin. Tha neach luachmhor dhuinn ma bhuineas e dhuinn, agus mar is dluithe an dàimh is ann as luachmhoire tha e againn. Is luachmhor an leanabh aig a' mhàthair, agus gur h-e a leanabh fhéin e.

Tha Crìosd, ma tha, luachmhor dhaibh-san a tha creidsinn, seach gu'm buin e dhaibh agus gu'm buin iadsan dhasan. Is leamsa fear-moghràidh agus is le fear-mo-ghràidh mise. Cheannaich e sinn le fhuil luachmhor fhéin air a' chrann, agus buinidh sinn dha agus esan dhuinne. “ Cha leibh fhéin sibh ; tha sibh air 'ur ceannach le luach.” Thàinig e a nuas o nèamh chum an t-saoghail-sa agus am biodh

eòlas againn air, agus gum buineadh sinn dha, agus gum buineadh esan dhuinne ; gus am bitheadh sinn 'n ar cairdean aige, agus 'n ar cloinn do Dhia. Chan e sin uile e ach thug e e fhéin gu bàs air ar son agus 'n ar n-àite, agus mar sin tha còir bàis aig oirnn cho maith ri còir beatha. Sheulaich e a dhàimh ruinn, agus a chòir oirnn, le a bhàs air a' chrann, agus ar dàimh is ar ceangal ris-san. Buinidh e dhuinne a tha a' creidsinn ann, le còir shiorruidh, agus mar sin tha e ro-luachmhor dhuinn.

Tha e mar so, a chàirdean, sònraichte dhuinn, gun a shamhail ann ; ar Slànuighear is fear-ar-gràidh. Tha e feumail dhuinn agus gur h-ann troimhe-san is ann-san a fhuair sinn agus a tha sinn a' faotainn beannachdan is buadhan beatha nan gràs is na fireantachd ; agus gur h-ann troimhe a gheibh sinn fhathast làn sheibh air an oighreachd, agus air pailteas is saobhbreas is sonas nan nèamhan. Agus is leam fhéin e, m' annsachd, a ghràdhach mi agus a thug e-fhéin dhomh agus 'nam àite ; agus a tha fàs na's mùirniche is na's maisiche dhomh a h-uile latha.

M' ulaidh m' aighear is mo luaidh thu.
Rùn is gaol is gràdh an t-sluaigh thu.
'S tus' an 'Tì a bheir dhaibh fuasgladh
Bho chuibhreach an nàmhaid uaibhrich.

Dhuinne uime sin a tha creidsinn tha e luachmhor.

Buaidh an t-Soisgeil air an t-Saoghal

LEIS AN URR. T. M. MACCALMAIN, M.A., EAGLAIS CHALUM-CILLE, AN GOVAN, GLASCHU

(Air a leantuinn)

“ **B**ITHEADH fhios so agad gu'n tig anns na làithean deireannach aimsirean cumnartach ; oir bithidh daoine féin-speiseil, sanntach, ràiteachail, uaibhreach, toibheumach, easumbail do phàrantan, mi-thaingeil, mi-naomha, gun ghràdh nàdurra, 'n an luchd-brisidh coimhcheangail, tuàileasach, neo-gheannuidh, borb, gun ghaol do'n mhaith, fealltach, ceann-laidir, àrdanach, aig am bheil barrachd gràidh do shàimh na tha aca do Dhia, aig am bheil coslas diadhachd a tha ag àicheadh a cumhachd ” (2 Timoth. iii. 1-5). “ Thig anns na laithean deireannach luchd-fochaid, ag imeachd a réir an ana-miann fein, agus ag ràdh, C'ait am bheil gealladh a theachd ? Oir o chaidil na h-aithrichean tha na h-uile nithean a' fantuinn mar a bha iad o thoiseach a' chruthachaidh ” (2 Pead. iii. 3-4).

Uile anns gach linn

Gun teagamh sam bith gheibhear anns na h-amannan anns am bheil sinne beò na h-uile agus na dubhailcean a tha air an ainmeachadh ann an so leis na h-abstoil Pol agus Peadar mar chombarradh air na làithean deireannach, agus

mar sin tha cuid ag ràdh gur i so an aimsir dheireannach. Ach an robh riamh àm no linn ann anns nach robh na ceart uile agus dubhailcean sin r'am faotainn, agus sluagh uime sin a' saolsinn gu'n robh crìoch an t-saoghail air teachd ? A h-uile uair a thàinig plàighean no gort, no crith-thalmhainn mhór, no dubhar-gréine ; a h-uile uair a bhris cogadh fuilteach a mach, a h-uile uair a shaoil le daoine gu'n robh sluagh an latha féin na 's miosa 'n am beusan agus 'n an cion-creidimh na sluagh nan làithean a dh' aom, chluinnteadh feadhainn ag ràdh gur i an aimsir dheireannach a bha ann.

Anns an t-siathamh linn (trì cheud bliadhna deug air ais), am feadh 's a bhatar a' togail eaglais ùr 's an Roimh, chuireadh cabhag ris an luchd-togail a chionn 's gu'n robh droch amharus ann gu'n robh an saoghal a' tighinn gu ceann a dh' aithghearr. Mu'n bhliadhna 1000 bha dùil air feadh na Roinn-Eorpa gu'n crìochnaicheadh an saoghal 's a' bhliadhna 1033. Aig iomadh àm o'n uair sin bha feadhainn a thubhairt gu'n robh crìoch an t-saoghail air teachd. Beagan is fichead bliadhna air ais bha iomadh leabhar agus searmon air an toirt am follais a' dearbhadh

gu'm b'è Cogadh Mór na h-Eòrpa cath Armageddon, agus aig an àm so fhéin chan 'eil iad tearc a tha de'n bharail gu'm bheil na rioghachdan a nis 'g an cur fhéin an ordugh-catha air son Armageddon.

Mar sin, tha agus bha móran de'n bheachd gu'm bheil e an dàn do'n t-saoghal dol am miosad, agus an sin thig a' chrìoch, agus chan 'eil teagamh nach 'eil earrannan de'n Sgrìobtur a dh' fhaodas a bhì air am mìneachadh s' an t-seagh sin.

Bonn ar dòchais

Ach tha dà cheist ag éirigh ri ar n-aghaidh mu'n chùis. An toiseach, gu dé feum a tha 's an t-soisgeul mur 'eil e an comas dha an saoghal a dheanamh na's fhèarr? Agus a rithis, nach 'eil Crìosd a' teagasg gu'm bi deagh-bhuaidh an t-soisgeil air an t-saoghal a' sìor-fhàs o linn gu linn? Ann an teagasg Chrìosd mu bhuaidh an t-soisgeil air an t-saoghal gheibhadh dà rud gu sònruichte.

Anns a' bheud aite, a dh' aindeoin cumhachd an t-soisgeil, agus a dh' aindeoin ged a bhitheas an soisgeul air a shearmonachadh fa-dheòidh air feadh an t-saoghail gu léir, bithidh fhathast feadhainn ann nach gabh ris. "Is cosmhuil rioghachd néimh ri duine a chuir sìol maith 'na fhearann," arsa Crìosd, ach bithidh cogal am measg a' chrùithneachd, agus leigear leotha fàs araon agus an tig am fogharadh (Mata xiii. 24-30).

Air an làimh eile, is e dòigh-oibreachaidh an t-soisgeil gu'n téid e o neart gu neart, agus mar a tha na bliadhnaichean a' dol seachad gu'm faigh e barrachd agus barrachd buaidh air an t-saoghal, agus ni e atharrachadh na's motha agus na's motha air beatha, agus beusan, agus cleachdaidhean dhaoine. Is e so, saoilidh mi, a tha air a theagasg ann an cosamhlachd an t-sìl mhustaird agus cosamhlachd an taois-ghoirt (Mata xiii. 31-33). Fàsaidh an gràinne beag de shìol mustaird 'na chrann mhór, agus bithidh an taois-ghoirt éifeachdach air an t-ìomlan a ghoirteachadh. Chan 'eil fuaim sam bith co-cheangailte ri sìol agus e a' fàs, no ri taois agus e ag oibreachadh, ach tha iad le chéile a' tighinn air an adhart a dh' aindeoin sin. Mar sin, ged a dh' fhaodas obair an t-soisgeil a bhì dol air adhart gu sàmhach séimh, fhathast tha e a' dol air adhart. Mar a thubhairt am fàidh Isaiah: Is ann gu séimh a tha an t-uisge agus an sneachd a' frasadh a nuas o nèamh, ach tha iad ag uisgeachadh na talmhainn agus a' toirt air fàs torach a chum 's gu'n toir e sìol dha-san a chuireas agus aran dha-san a dh' itheas. "Is amhuil," arsa an Tighearna Dia, "a bhitheas m'fhocal-sa a théid a mach as mo bheil; cha phill e am ionnsuidh gun tairbhe, ach coimhlonaidh e an ni as àill leam agus bheir e gu buil an ni mu'n do chuir mi a mach e" (Isa. lv. 10-11).

Comharraidhean maithe

Faiceamaid a nis cuid de na nithean a tha dearbhadh gu'm bheil an taois-ghoirt a' deanamh na h-oibre a dh' earbhadh ris. Thoirream-aid fainear cuid de na comharraidhean a tha nochdadh gu'm bheil an saoghal a' fàs na's fhèarr air móran dhòighean agus gu'm bheil an t-atharrachadh math sin mar thoradh air buaidh an t-soisgeil air cridhe, agus inntinn, agus beatha dhaoine.

Ceud bliadhna air ais bha clann bheag air an cur gu obair mar gu'm bitheadh tràillean eadhon anns an rioghachd againne. Anns na muilnean-aodaich anns a' bhliadhna 1845 bha clann eadar seachd agus naoi bliadhna a dh' aois, agus eadhon naoidheanan aig aois trì agus ceithir, a' saothrachadh anns na tighean-oibre sin eadar sia uairean deug agus ochd-uairean deug 's an latha. Mu'n àm cheudna bha balaich agus caillean aig aois còig bliadhna a' slaodadh tubaichean làn guail anns na méinnean guail fo'n talamh, agus iad leth-ruisgte anns na tuill eagalach, dorcha, agus fuar sin. Is gann a ghabhas so a chreidsinn ach tha e fìor. Chan e mhàin nach fhaighear cùisean mar sin an diugh 's an rioghachd so, ach mar a ceudna gu'm bheil e 'n a' ruthadh-gruaidh dhuinn smuaineachadh gu'n robh a leithid sin riamh ceadaichte. Gu dé rinn an leasachadh fhaotainn do'n chloinn? Rinn am Morair Shafts-bury agus feadhainn eile còmhla ris, a dh' aidich gu'n robh iad air an co-éigneachadh le gràdh an Tì sin a thog na leanaban 'n a' uchd agus a bheannaich iad. Le spàirn chruaidh fhuair na Crìosduidhean usal sin laghan tràcaireach air an deanamh gu bhì a' dìon na cloinne. Tha spéis air a nochdadh an diugh do'n chloinn, agus cùram air a ghabhail dhiubh, mar nach robh riamh thuige so, agus sin mar thoradh air eisimpleir Chrìosd agus buaidh a Spioraid-san agus teagasg a Shoisgeil.

Deagh thoradh an t-soisgeil

Ach chan e mhàin a' chlann ach a h-uile seòrsa a tha a' sealbhachadh deagh-thoradh an t-soisgeil ged a bhitheadh iad fhein aineolach air an t-soisgeul sin. Faodar a ràdh le' fìrinn nach robh riamh uidhir de chùram air a ghabhail de dhaoine bochda agus de'n mhuinntir euslan; cha robh riamh a leithid de dhìon air an fhear-oibreach an dà chuid 'n a dhachaidh, agus 'n a obair, agus 'n a chion-oibre cuideachd. Cò a dh' àicheas gu'm bheil sin uile a réir spiorad an t-soisgeil agus mar thoradh air buaidh an t-soisgeil anns an t-saoghal. Gach maitheas agus gach goireas, gach saorsa agus gach dìon agus gach sochair, a tha sluagh ar latha-ne a' mealtuinn, tha iad uile a' sruthadh o shoisgeul Chrìosd. Tha sinn a' leughadh 's an Sgrìobtur mu atharrachadh

mór a rinn Iosa an aon àite do'n tàinig e, agus chaidh muinntir an àite a mach “ a dh'fhaicinn ciod e an ni ud a thachair, agus thàinig iad chum Iosa.” An uair a lorgas tu air ais gu a cheann tòiseachaidh gach maitheas a tha anns an t-saoghal an diugh, treòraichear thu gu Iosa. Is bochd gu'm bheil uidhir de dhaoine a' diùltadh an dragh a ghabhail na beannachdan a tha aca a lorg air ais gus an tobar as an do shruth iad ; tha iad a' mealtuinn nan tìodhlacan agus a' dearmad an Ti a thug dhoibh iad. Ann am móran de dhòighean tha na seann chreuchdan a dh' aobharaich fulangas do dhaoine fad iomadh linn air an slànuchadh a nis, ach, mar a bha fìor mu neach eile (Eoin v. 13), chan 'eil fhios aig an fheadhainn a shlànuicheadh co e a shlànuich iad.

Obair Shatain

'S e cuspair mór a tha an so, agus dh' fhaodamaid leudachadh air, ach feumar sgur le dà rud eile ainmeachadh a tha, a réir mo bhàrail-sa, a' nochdadh gu'm bheil an taois-ghoirt a' deanamh na h-oibre a dh' earbadh ris. 'S e mo bheachd fhein gu'm bheil a nis an sluagh cumanta anns gach rioghachd ag aontachadh gur e cogadh obair an t-Satain, gu'm bheil e gu tur olc. Tha e fìor gu'm bheil sinn aig an àm ann an cunnart a bhì an sàs an cogadh a rithis, ach cò is coireach ? Cò ach cuid de na daoine a tha lìonadh nan àitean inbheach ? Tha mi glé chinnteach gu'm bheil an Gearmailteach cumanta agus an t-Eadailteach cumanta agus am Frangach a' gràineachadh obair-cogaidh mar a tha mise agus thusa. Tha sluagh an t-saoghail ag aithneachadh mar nach robh iad riamh gu'n d' rinn Dia de dh' aon fhuil uile chinnich dhaoine chum iad a ghabhail còmhnuidh air aghaidh na talmhainn ann an sìth agus ann am bràithreachas, agus cò as a thainig spiorad a' bhràithreachais ach o'n Ti sin a theagaisg dhuinn ùrnuigh a dheanamh ag radh “ Ar n-Athair ? ” Ma thig cogadh, bithidh e doirbh do neach againn fuireach as, ach bitheadh cinnte againn gur ann fada an aghaidh an càlach agus an aghaidh an coguis a ghabhas an sluagh cumanta pàirt ann, ge b'e taobh air am bi iad.

Aonachd spioradail

A rithis, tha aonachd spioraid am measg nan eaglaisean 'n ar latha mar nach robh ann riamh. Fad iomadh linn bha e 'n a bhacadh air aobhar Chrìosd 's an t-saoghal gu'n robh agus gu'm bheil sluagh Chrìosd air an roinn cho mór eatorra fein. Tha na roinnean ann fhathast, ach tha na nithean a tha 'g an dlùthachadh ri chèile a' sìor-fhàs na 's treasa agus na nithean a tha 'g an sgaradh a' sìor-dhol an dicheumhne. Ma dh' fhaighnichear ciod is aobhar dha so, chan 'eil ann ach aon fhreagairt, agus is e sin gu'm bheil gach latha a' thoirt na 's fhaigse an t-àm anns an làn-choimhlonar ùrnuigh Chrìosd gu'm bitheadh iad uile 'n an aon. Bha mi a' leughadh an raoir mu'n choineamh mhór a chruinnich ann an Tambaram 's na h-Innsean aig deireadh na bliadhna so chaidh. Bha suas ri còig ceud pearsa cruinn ann an sin ; thainig iad a suas ri trì fichead agus a deich de dhùthchannan air feadh an t-saoghail ; agus bha iad a' riochdachadh nam mòran eaglaisean eadar-dhealaichte d'am buineadh iad. Bha iad cruinn air cheann 's gu'n tuigeadh iad na b' fheàrr toil Dhé agus a chum 's gu'm bitheadh na h-eaglaisean d'am buineadh iad a' saothrachadh na 's dlùithe làmh air làmh ann an aobhar an Tighearna. Bha iad an sin as gach treubh agus cinneach, bha iad de gach dath agus scòrsa. Chan 'eil cumhachd sam bith 's an t-saoghal as ùrainn daoine a thoirt ri chèile 's an dòigh iongantach sin ach aon chumhachd a mhàin, agus is e sin cumhachd spiorad Chrìosd.

Air a rìgh-chathair

Anns an latha so, agus uidhir nithean ann gus ar sàrachadh agus ar claidh is maith a bhì 'g amharc air na nithean dòchasach. Is eigin do Chrìosd rioghachadh gus an cuir e a naimhdean uile fo a chosaibh. Tha na comharraidhean againn gu'm bheil Chrìosd air a rìgh-chathair agus chan 'eil Dia 'n a thàmh. Deanar rioghachdan an t-saoghail 'n an rioghachdaibh do ar Tighearna agus d'a Chrìosd-san, agus bithidh e 'n a rìgh gu saoghal nan saoghal.

Dùsgadh Leòdhais

(Bha an t-iomradh so air an dùsgadh a tha an Leòdhas air a sgrìobhadh le fear de mhinistearan an eilein ; duine a dh' fhaodar carbsa a chur 'n a ghliocas agus 'na thuigse spioradail.—Am Fear-deasachaidh.)

GUN teagamh tha dùsgadh ann an caochladh Gcheàrnaidhean de Leòdhas, agus chan 'eil duine glic sam bith a dh' fhiachas ri stad a chur air, no aon fhacal a labhairt a chuireadh bacadh air. Tha feum air dùsgadh agus an tuilleadh dheth, agus thèid e mòran na's fhaide na chaidh e fhathast mus bi Leòdhas mar is còir dha bhith

a thaobh eòlas air gràs Dhe agus dilseachd do Chrìosd.

'S fhada bho thòisich an gluasad a tha nis a' tarruing air dhaoine. Tha bliadhnachan o bha fiosraichidhean a bha neo-àbhaisteach aig cuid ann an coineamhan-aoraidh, gu sònraichte ann an Sgìre nan Loch, agus o bha daoine moth-

achail air cumhachd neo-fhaicsinneach a bha làthair anns na coinneamhan. Aig amannan bha am mothachadh so cho làidir aig cuid 's gu'n robh iad a' dol ann an seòrsa de nial. Chan e gu robh iad a' call lorg orra fhéin buileach, ach bha cudthrom neo-àbhaisteach air an inntinn a bha toirt an lùths as an cuirp.

Chan e na h-aon mhòthaichean a bha aig gach neach dhiubh so. Bha feadhainn dhiubh a bha mòthachail air calach peacaidh orra fhéin; feadhainn eile a bha fo chùram air son as-creideamh muinntir sònraichte ris an robh ceangal aca ann chuid mar chàirdean no mar chomhhearsnach; feadhainn eile a bha fo bhuaidh seallaidh air mòralachd Dhe no glòir Chrìosd. Bha feadhainn ann, mar an ceudna, air an robh laigse a' tighinn nach b'urrainn iomradh sam bith a dheanamh air ciod a bha 'ga aobharachadh, no air smuaintean sònraichte sam bith a bha aca anns an nial, agus cha mhòtha as urrainn dhaibh a ràdh gu'n tàinig ath-leasachadh sam bith air am beatha spioradail an lorg na mhòthaich iad.

Ach ged tha sin mar a tha e, cò is urrainn breith a thoirt air an fhiosrachadh neo-àbhaisteach troimh an robh iad air an toirt? no ciod e a' bhuaidh a dh' fhaodas a bhi aige fhathast air am beatha spioradail? Tha dìomhaireachd anns a' cheangal a tha eadar Spiorad Dhe agus spiorad an duine, agus cò tha cho glie 's gu lean e obair an Spioraid anns an raon so?

Tha co dhiu ceithir cheàrnaidhean de'n eilean anns am bheil, gun teagamh, beòthalas a thaobh nithean spioradail, agus feitheamh air Dia ann an ùrnuigh nach urrainn ach a bhi buanachdail do chuid. Chan 'eil glé fhada bho thòisich an gluasad ann an Sgìre an Rudha, ach anns an sgìre so bho thòisich e tha còrr air fichead neach a tha toirt comharraidhean soilleir gu'n tàinig atharrachadh air an caithe-beatha, agus tha mi creidsinn a dh' aidicheas gu follaiseach gu'n d' fhuair iad eòlas slàn-teil air Chrìosd. Chan aithne dhòmhsa an àireamh ann an sgìreachan eile—ann am Barbhas no air dà thaobh Loch Eireasort, ach a réir cunntas bithidh buidheann mhath anns gach àite dhiubh sin a fhuair eòlas nach dealaich ri air mathas Dhe, agus air cumhachd teàrnaidh Chrìosd.

Tha aon chomharradh cinnteach air nach ann bho shìos tha an gluasad: na h-uile a tha fo a bhuaidh chan ann air ceisdean mu eaglaisean a tha an aire ach air teàrnadh an anama, agus tha iad ag oibreachadh gu cridheil le neach sam bith, ge b'e eaglais d'am buntainn e, a tha saothrachadh air son leas spioradail dhaibh féin no do dhaoine eile.

Gun teagamh tha cuid a dhaoine fo amharus a thaobh a' gluasaid tha so, ach cha robh a leithid riamh ann gun feadhainn a bhi fo amharus m'a thimchioll. Air là na Cuingsis fhéin chualas a leithid so de chainnt: "Tha na daoine so làn de fhìon ùr." Cha do chuir sin stad air an obair, thàrr còig mìle as le'n anam an là sin.

Cha mhò chuireas beachdan dhaoine as-creidmheach no còmhradh anns na paipearan-naidheachd stad air a' ghluasad tha so. Faodar stad a chur air, ach tha an cunnart sin ag éirigh bho an taobh a stigh, chan ann bho an taobh a muigh. Ma thòisicheas iompachain a' deanamh uail as na féin-fhiosraichean troimh an deach iad agus a' sealltuinn sìos air muinntir eile aig nach robh fiosraichean mar a bha acasan, sin far am bheil an cunnart a chuireas stad air an obair. Ach ma chùmas creidmheach ri chéile, le inntinn iriosal agus ann an spiorad bràthrachais, a' buanachadh ann an ùrnuigh, chan 'eil fhios dé an àirde gus an tig an obair, agus dé a' bhuanachd a fhaodas Leòdhas a mhealltuinn co-cheangailte ris.

Tha cunnart eile a dh' fhaodas call a dheanamh dha'n obair. Cha sheas corp no inntinn an duine ach tomhais àraidh de shaoth-air. Ma dh'ichuimhnicheas daoine gu'm bheil iad anns a' choluinn agus gu'n dearmaid iad faicill dhligheach a chleachdadh a thaobh an cuirp, chan 'eil fhios dé an cron a dh' fhaodas tachairt dhaibh féin agus dha an obair. Tha an corp air a thèarnadh le Chrìosd cho cinnteach ris an anam, agus tha cùram ri ghabhail dheth. Tha e a' cur feum air biadh is deoch is cadal na h-oidhche, agus is còir sin a thoirt dha anns na h-amannan iomchuidh. Mar is feàrr fonn a chuirp 's na h-inntinn 's ann is comasaiche sinn air gnothuch ar n-anama a chuairteachadh gu ceart, a' feitheamh air Dia gu h-uirteach no gu follaiseach.

An t-Urr. A. D. Caimbeul nach maireann, Manachainn Rois

LE IAIN N. MAC LEÒID, CNOC-MHOIRE

IS e ministear fìor iomchuidh anns gach dòigh la bha anns an Urr. A. D. Caimbeul, ministear Eaglais na h-Albann, am Manachainn Rois, a chaochail aig toiseach na mìosa so chaidh. Rugadh Mgr. Caimbeul an Aird-na-murchann,

far an robh a athair, an t-Urr. Neacal Caimbeul, 'na mhinistear anns an Eaglais Shaoir, agus air do a athair an sgìre sin fhàgail, shaothraich e an sgìre Uige, an Leòdhas, agus an déidh sin air an Tairheart anns na Hearadh.

Fhuair an t-Urr. A. D. Caimbeul gairm aonsgeulach o choimhthional na h-Eaglaise Aonaichte an Srath-fharaigaig anns a' bhliadhna 1914, agus chuir e fhéin agus a bhean chòir is a theaghlach seachad seachd bliadhna diag anns an sgìre fharsuing sin. Bha meas iongantach aig muinntir an t-sratha gu léir air, a chionn gu robh e fhéin cho coibhneil, càirdeil, fosgarra, ris gach neach, agus bu choma leis ciod an eaglais do am buineadh neach an uair a bhiodh a ghnothuch ri duine sam bith.

Dh'fhàg e Srath-fharaigaig anns a' bhliadhna 1931, an uair a ghairm coimhthional Eaglais na h-Albann am Manachainn Rois e, agus bha e air ceann a' choimhthionail sin gus an d' eug e.

Searmonaiche cuimir, òrdail, soisgeulach, agus is ann da bu dual, có a bu taitniche anns a' chùbaid na a athair còir, ministear cho tlachdmhor air searmonachadr an t-soisgeil agus a bha air Ghàidhealtachd 'n a latha. Bha e glic, cùiseach, faicilleach, an ceann a ghairme, n a charaid do gach aon, òg is sean, a chuir còlas air, agus cha chreid mi gu'm b' urrainn nàmhaid a bhi aige. Chuir e loinn is maise na diadhaidheachd air dreuchd na ministearachd anns gach ceàrn an robh e ri saoitreachadh, agus bidh cuimhne air iomadh là mar aoghaire diadhaidh, agus mar dhuine gràsmhor gràdhach, a bha an còmhnuidh a' searmonachadh Chrìosd a Shàbaid agus a sheachduin.

Aig an Uinneig

Turus an Rìgh do Chanada

THA a dòighean féin agus a faireachduinean fhéin aig a' Mhuir, dòighean agus faireachduinean a tha diomhair do chloinn-daoine, is theagamh gur e an t-aobhar gu'n do chuir ceò agus mucan-éigh a' Chuain Shiar moille air a' chàraid rioghail air an turus do Chanada nach toigh leis a' Mhuir a bhi cluinntinn dhaoine a' seinn gu bheil stadhan na mara fo chommand air bith ach toil na mara féin, no òrdugh Rìgh nan dùl.

Ach ma choinnich fuachd agus ceò an Rìgh agus a' Bhanrigh anns a' Chuan Shiar fhuair iad blàths agus coibhneas agus iolach cho luath 's a ràinig iad Canada. Rinn muinntir Chanada am beatha le cridheala's agus dilseachd nach gabhadh a bhi na b' fheàrr. Bha an aon Hosàth 'n an cluasan fad na h-ùine, o Mhontreal gu Vancouver.

An uair a bhios daoine a' bruidhinn mu Chanada bithidh iad glé thric ag ràdh gur e Canada seud as luachmhoire ann an crùn Bhreatainn. Tha sin fìor gun teagamh, oir is e Canada dùthaich as motha agus as beartaiche de na dùthchannan thall a tha ceangailte ri Breatainn. Tha Canada còrr agus trì mìle de mhiltean o thaobh gu taobh, is dà mhìle agus ochd ceud mìle air an rathad eile. Tha trì cheud gu leth muillean acair de fhearann maith agus reamhar ann, a thuilleadh air monaidhean agus coilltean, ach chan 'eil ach mu'n dara leth de'n fhearann air oibreachadh fhathast. Chan 'eil àite air an t-saoghal anns am fàs cruithneachd na's fheàrr na dh' fhàsas e ann an Canada; na'n

robh Canada uile fo'n chrann bheathaicheadh e a' cheathramh cuid de'n t-saoghal.

Tha barrachd de na stuthanna gann agus luachmhor so ann an Canada na tha ann an dùthaich eile air an t-saoghal; airgid-geal, radium, zinc, platinum, copar, nickel. Cha mhór nach ann ann an Canada a tha nickel an t-saoghail uile gu léir. Tha méinean òir ann cuideachd, agus barrachd fiodha na tha ann an dùthaich air bith eile.

An àite a bhi a' ceannach bathair o Bhreatainn agus 'g a phàidheadh le sìol tha Canada a nis a' cur suas factories dhith féin, agus a' tòiseachadh air marsantachd is malairt coltach ruinn fhéin. Chan e a mhàin gu bheil i air son cruithneachd, is càise, is im, is feòil, is fiodh a reic ruinn, ach bu mhaith leatha acfhuinn agus obair-iaruinn agus motor càrs a reic ruinn cuideachd, rud nach 'eil idir a freagairt oimne. Anns gach màrgadh anns an t-saoghal an diugh tha Canada agus Breatainn a' ràiteachas ri chèile, a' feuchainn cò aca a gheibh daoine a nis ceannach agus reic riu.

Ach ged tha Canada farsuing agus beartach chan 'eil ann de shluagh ach aona mhuillean deug. Ghiùlaineadh e gu réidh a cheithir uiread de stoc dhaoine 's a tha air. Bu mhaith na'n do lean Gàidheil agus Albannaich air dol do Chanada mar bha iad a' deanamh aon uair. Tha aobhar no dhà air nach 'eil daoine a nis a' dol thar chuantan a dh' iarraidh an fhortain, ach is e an fhìor aobhar nach 'eil an t-acras 'g an cur ann, agus gu bheil pension na seann aoise 'g an cumail as.

Na trì peatachan

CHA robh caraid riamh aig a' mhaigheach a 'b' fheàrr na'm bard laghach, Uilleam Cowper, aig an robh tomhas mór de spiorad na carantachd agus de spiorad na bàrdachd 'na

chridhe, ged bha sgaoth de sheilleinean 'na bhoinneid. Ann an leabhar beag bòidheach tha an duine cneasda so ag innseadh gu h-àbhacach mu thrì maighich a bha aige 'n am

peatachan. Faodaidh mi an sgèul a chur sìos, facal air fhacal, mar a dh' innis e i.

“Cha robh,” ars esan, “m' inntinn no mo bhodhaig air ghleus, ach bu mhiosa dhomh diomhanas seach a bhi ag obair. Bha maigh-each beag, trì mìosan a dh' aois, aig clann coimhearsnaich, ach a chionn nach robh iad 'ga bhìadhadh gu ceart thòisich e air searg agus air fàs caol. Chunnainn an athair gu robh iad a' fàs sgith dheth agus dh' iarr e orra am maigh-each a thoirt dhòmhsa. Bha mise toileach gu leòr aoigheachd a thoirt do'n chreutair, oir bha mi an dùil gu'n togadh e m' inntinn air falbh o nithean eile a bha cur dragh orm aig an àm. Cha b' fhada gus an deachaidh sgeul a' mhaighich am fad 's am farsuingeachd, agus is e a thàinig as a sin gu'n do thòisich coimhearsnaich eile air maighich a thairgsinn dhomh, gus mu dheireadh an robh uiread dhiubh an thairgse 's gu'm faodainn stoc a chur air baile fearainn. Ghabh mi trì; thug mi làmh air saorsunneachd, is thog mi tigh dhaibh. Bha a sheòmar féin aig gach fear dhiubh. Fad an latha bhiodh iad a' ruideas còmhla, ach 'nuair a thigeadh an oidhche rachadh gach fear d'a leabaidh féin. B'e na h-ainmean a thug mi orra; Puss, Cairistiona, agus Ealasaid.

Creutair laghach

Thàinig mi féin is Puss air a chéile gu maith, is rinn sinn càirdeas a dh' aon ruith. Leumadh i 'n am uchd, agus spionadh i m' fhalt le fearas-chuideachd. Bha i aon uair bochd fad thrì làithean, agus theap mi a call, ach leis a' chùram a ghabh mi dhith, a là 's a dh' oidhche, thug mi o'n bhàs i. B'e sin an creutair taingeil 'nuair a chaidh i na b' fheàrr! Shaoileadh tu gu robh i a' feuchainn r'a innseadh dhomh cho mór 's a bha i 'n am chomain, oir dh' imlicheadh i mu làmh gu càirdeil; an toiseach a cùl, an sin mo bhois, an sin mo mheòir, 's a rithist eadar nam meuran, rud nach do rinn i riamh roimhe no 'na dhéidh ach aon turus eile a bha i bochd. B' àbhaist dhomh a bhi 'g a giùlan a steach do'n lios, far am folaicheadh i i féin agus an caidleadh i fo phreas. Bha so a' còrdadh rithe cho maith 's gu'n iarradh i orm a' toirt leam do'n lios aig uair shònruichte a h-uile latha. Bheireadh i gnog air mo ghlùn le a spòig, agus shealladh i orm ann an dòigh a bha a' ciallachadh, “a bheil thu idir a' dol do'n lios an-diugh?” Mur deanadh sin feum, bheireadh i air sgiort mo chòta na fìaclan, agus dh' fheuchadh i ri m' tharruing air sliغه mo dhreasdanais. Bha Puss 'na creutair ciùin laghach, is tha mi làn chinnteach gu robh mo chompanas na bu shòlasaiche leatha na companas a seòrsa féin.

Nàdur amharusach

Ach cha b'e sin do Chairistiona. Bha i làn de dhroch amharus agus anabarrach dùr. Dh'

fhàs ise bochd cuideachd, ach ged a ghabh mi a' cheart chùram dhith a ghabh mi do Phuss, cha d' thug i uiread is taing dhomh. Ma bha i taingeil cha do leig i oirre e. 'Nuair a dh' fheuchainn ri cleasachd rithe, chasadh i a fìaclan mar nach bu chaomh leatha idir a bhi mireag rium. Dh' fhaodainn a ràdh mu Chairistiona mar thuirnt am fear eile, “slob thusa a' chaill-each is sgròbaidh i thu.” Bha i car mór dhi féin agus cha b' fhiach leatha fearas-chuideachd a dheanamh còmhla ri càch. An uair annamh a bhiodh saod maith orra 's a ghabhadh i pàirt 'n an cluicheachd, bha sòluimteachd 'n a h-aodann is tromadas 'n a giùlan a bheireadh gaire ort, mar gu'm biodh i ag ràdh, “Dìomhanas nan dìomhanas, is dìomhanas na h-uile nithean!”

Creutair sundach

Thàinig am bàs air Ealasaid m' an gann a ràinig i ìre maighich, ach bha i 'na creutair sundach, aighearach. Feumaidh e bhith gu robh fuil shaighdearan innte oir cha do thiom-aich a cridhe riamh ri aghaidh nàmhaid. Bhi-thinn 'g an leagail a steach do m' sheòmar, an déidh dhomh mo shuipear a ghabhail, agus bhiodh Ealasaid daonnan air thoiseach anns na lùth-chleasan a bhiodh a' dol. Dh' fheuch an cat aon oidhche ri tarruing aise, agus spòrs a dheanamh oirre. Thug e boiseag dhi air an leth-cheann, ach ma thug, thachair a sheise ris! Leum i air a dhrum agus ghabh i dha le a casa-toisich mar gu'm biodh drumair a' slachdanaich air druma, gus am bu bhuidhe leis teicheadh agus e fhéin fhòlach ann an cùil.

Thàinig am bàs air Ealasaid 'na h-òige; bha Cairistiona beò gus an robh i naoi bliadhna, agus tha mi an dùil gur e buille air chor-eigin a fhuair i anns a' chaol-druim a chuir crìoch oirre. Tha Puss chòir beò fhathast, deich bliadhna a dh' aois, is chan 'eil mi a' faicinn gu bheil comharran na h-aoise a' luidhe orra ach a mhàin nach 'eil i cho aotrum iollagach 's a bha i aon uair.

An cù agus am maigheach

O chionn ghoirid chuir mi i féin agus cù anns an aon t-seòmar feuch am faicinn a bheil e fìor, mar tha daoine ag ràdh, gu'n leum an cù air a' mhaigheach agus gu'n teich am maigheach o'n chù, cho cinnteach 's a dh' iarras an tunnag an t-uisge. Rinn mi so gu maith furachail, oir cha bu mhaith leam gu'n éireadh tubaist do Phuss no gu'n caillinn i. Ach cha ruiginn a leas; cha do ghabh ise eagal is cha mhò a mhaoidh esan oirre. Cha b' fhada gus an do thòisich iad air aran itheadh as an aon t-soitheach, is tha iad cheana cho gaolach agus cho measail air a chéile ri piuthar is bràthair. Tha mi an dùil, mata, nàch 'eil naimhdeas sam bith eadar an cù agus am maigheach gu nàdurra, agus gur e mac an duine féin a chuir eatorra.

Gaol anamanna a theàrnadh

“*Dh' ìth eud do thighe suas mi.*”—SALM. LXIX. 9.

“*Tha mi a' gabhail truais de'n t-sluagh.*”—IOSA CRISOD.

AN uair a bha e beò, bha a' cheist air a cur air uairean, co dhiubh a b' e ministear ceart a bha ann an Uilleam Booth, commandair Feachd na Slàimnte, no nach b' e. Ach bu choma ciod an fhreagairt a gheibheadh a' cheist sin o dhaoine, oir bha ministrealachd an duine ud air a seulachadh gu pailt le cumhachd agus comharraidhean an Spioraid Naomh.

An uair a tha duine air a shònrachadh agus air a chur air leth gu dreuchd na ministrealachd ann an Eaglais na h-Alba tha a' cheist so daonnan air a cur air, “Nach e eud air son glòir Dhe, gràdh do'n Tighearn Iosa Crisod, agus déidh air anamanna a theàrnadh, cho fad 's is aithne dhuit do chridhe féin, na haobharan sònraichte a thug ort dreuchd naomh na ministrealachd a ghabhail os laimh?” Cha robh duine riamh air thalamh a dh' fhaodadh a ràdh na bu tréibhdhìriche na Uilleam Booth gu robh a chridhe air theine le meud a ghràidh d'a Shlànuighear, agus le meud a mhiann air anamanna a theàrnadh. Thug Dia an sonas sin dha ann an tomhas pailt, gu'n robh e 'n a mheadhon air móran anamanna a chosnadh d'a rioghachd agus d'a sheirbhis.

Geata an Aithreachais

Chan ann troimh an aon gheata a tha a h-uile neach a' dol a steach do rioghachd Dhe, oir tha iomadh geata a' fosgladh a steach do'n bhaile naomh. Ach is toigh leis gach searmonaiche seasamh làimh ris a' gheata air an deachaidh e féin a steach, an dùil gur ann troimh 'n gheata sin a dh' fheumas daoine eile dol a steach mar an ceudna. B'e an geata aig an do sheas Uilleam Booth *Geata an Aithreachais*, no *Geata an Iompachaidh*, oir bha e féin air iompachadh 'na ghille òg, agus air a thoirt a mach as an t-saoghal neo-dhiadhaidh le cumhachd Chrìosd.

Cha luaithe a bha e air iompachadh na thòisich e air searmonachadh, is cha d' atharraich e riamh o'n teagasg a bha aige 'n a òige. Cha fhreagradh an teagasg sin air móran dhaoine eile a bha ag iarraidh slighe na beatha a cheart cho dìchiollach agus cho dùrachdach ris féin, ach bha e a' freagairt air an t-seòrsa d' am biodh Uilleam Booth a' searmonachadh.

Bha e cinnteach gu robh e air iompachadh

agus air a bhreith as ùr le cumhachd dhìomhair o'n àirde, agus cinnteach cuideachd gu'm faodadh am fiosrachadh ceudna a bhì aig daoine eile a bha aige-san; cridhe nuadh agus sìth ri Dia. Mar sin cha robh dad eile 's an t-sealladh aige 'n a shearmonachadh ach gu'm biodh peacaich air an iompachadh agus air an saoradh o chumhachd a' pheacaidh agus o pheanas sìorruidh. Bha e a' creidsinn gu làidir ann an uamhasan ifrinn, agus do bhrìgh gu robh e gu nàdurra 'n a dhuine truaicanta, caomhail, cha b' urrainn bha fantuinn sàmhach, is chaidh e a mach do chùl-shràidean nam bailtean a chur impidh air daoine gun iad a dhol sìos do thruaighe shìorruidh.

An seann soisgeul

Uile làithean a bheatha shearmonaich Uilleam Booth an soisgeul ris an abrar an seann soisgeul; cha ghabhadh e gnothuch idir ris an t-soisgeul ùr. Tha e duilich a ràdh cò ann dhiubh a tha barrachd de'n fhìrinn; anns an t-seann teagasg no anns an teagasg ùr, ach an uair a tha an seann soisgeul air a liubhairt gu dùrachdach le neach a tha a' creidsinn ann le uile chridhe tha buaidh aige thairis air inn-timèan dhaoine nach 'eil aig an teagasg ùr.

“Tha mise a' creidsinn le m' uile chridhe,” arsa Seanalair Booth, “nach 'eil anns an t-saoghal ach dà sheòrsa dhaoine am fianus Dhe, am firean agus an t-aingidh, an fheadhainn a tha iompaichte agus an fheadhainn nach 'eil, an fheadhainn a tha saorta le cumhachd Dhe agus an fheadhainn a tha fhathast fo bhinn bàis agus ifrinn. Chan 'eil anns an t-saoghal eile ach dà àite, nèamh agus ifreann; mur gabh peacaich ris an t-slàinte bheannaichte a tha air a thairgsinn dhaibh tre fhuil luachmhor Chrìosd, agus mur bi iad air an ath-nuadhachadh leis an Spiorad Naomh, bithidh iad cailte gu sìorruidh; a' fulang piantan ifrinn, gun dòchas ri faotainn a mach as. Tha comas aig mac an duine le a thoil féin air beatha a roghnachadh agus ifreann a sheachnadh, agus ma roghnaicheas e beatha agus gu'n gabh e ri tròcair Dhe le creideamh chan 'eil de dheamhain ann an ifreann na chumas e o bhì air a shaoradh. Tha saorsa an anama a' teachd o Dhia; tha miorbhuil na h-ath-bhreith a' tachairt anns an anam ann an

prìoba na sùile, is tha Dia comasach agus toileach air na daoine a ghabh ri saorsa an t-soisgeil a dheanamh naomh; corp, anam, agus spiorad. Duine air bith a tha air iompachadh e féin, ciamar a ghabhadh e fois no ciamar a dh' fhanadh e balbh, agus daoine eile a' dol gu truaighe shiorruidh? A mach, a mach, O Chriosduidh, agus tog do ghuth, agus cuir impidh air peacaich aithreachas a dheanamh agus greim cinnteach a dheanamh air beatha agus air nèamh."

Gun eagal gun uamhas

Tha mòran dhaoine an dùil gu bheil iad a' creidsinn ann an ifreann anns an t-seagh anns an robh am facal air a chleachdadh le 'n aithrichean, ged nach 'eil iad a' creidsinn ann idir; tha iad a' leantuin air an fhacal uisneachadh ged nach 'eil beatha no brìgh ann dhaibh, agus ged nach 'eil eagal no uamhas dhaibh ann. Agus is e an dearbhadh nach 'eil iad a' creidsinn ann, gu'n gabh iad am biadh agus gu'm faigh iad cadal na h-oidhche, agus gu bheil iad sundach is sona, mar nach robh gin d' an teaghlach no d' an càirdean féin ann an ifreann. Ciod air bith an creideamh-paiper a tha aca, chan 'eil iad a' creidsinn ann an da-rèradh gu bheil am bràthair no am piuthar féin, an athair no am màthair féin, ri bhì a' fulang gu siorruidh ann an ifreann. Na'm bitheadh, bheireadh e bhuapa an càil agus an cadal, is chuireadh e a mach iad a ghlaodhach agus a ghul air na sràidibh. Cha chuala mi ach aon duine riamh ag ràdh gu robh e cinnteach gu robh athair agus a mhàthair ann an ifreann, agus gu robh e féin a' dol do nèamh.

Luachmhorachd an anama

Ach cha b'e creideamh-paiper a bha ann an ifreann do Sheanailear Booth; bha an creideamh so cho beò agus cho làidir 'n a chridhe ris an dòchas a bha aige ann an Dia, is cha b' urrainn e sealltuinn air cruinneachadh air bith d'a cho-chreutairean gun an smuain a bhì 'n a chridhe gu robh a' chuid mór dhiubh a' dol gu truaighe shiorruidh, agus gu robh Dia 'ga ghairm-san bruidhinn riu agus guidhe orra gabhail ris an t-soisgeul m' am biodh e ro anmoch. Ged a bha e 'n a dhuine cruaidh, smachdail, aig an robh toil agus inntinn làidir bha co-fhaireachduin dhiaidhaidh aige ri cor spioradail pheacach a bha glé choltach ri truacantas agus caomhalachd an t-Slànuigheir.

Bha anam mhic an duine cho luachmhor ann an sealladh Uilleam Booth, agus cor siorruidh an anama 'n a ni cho sòluimte, 's nach biodh e ann an comunn duine eile dà mhionaid gun fhaighneachd dheth an robh sìth aige ri Dia. Their sinne nach 'eil e ceart no glic no modhail a bhì faighneachd cheistean de'n t-seòrsa sin,

agus gur e an t-siobhaltachd a tha 'g ar cumail féin gun a bhì 'g a dheanamh, ach na'm b' aithne dhuinn ar cridheachan féin gu maith, theagamh gu'm faiceamaid nach e sin an t-aobhar idir, agus gur e an fhìor aobhar nach 'eil de shuim againn ann an cor spioradail ar bràthar na bheireadh oirn a' cheist fhaighneachd dheth.

Urracha móra

Tha eagal orm nach biodh de mhisnich agamsa, ged a gheibhinn an cothrom, a' cheist so fhaighneachd de Winston Churchill, ach dh' fhaighnich Seanalair Booth de Winston Churchill, an robh e air iompachadh. "Tha eagal orm nach 'eil thu iompaichte," ars esan, "ach tha an Spiorad a' dearbhadh do pheacaidhean ort."

Uair a bha e féin agus Cecil Rhodes agus am Morair Loch còmhla ann an carbad-iaruinn chuir e a làmh air gualainn Rhodes, is thubhairt e ris, "Bu mhaith leam bruidhinn riut umad féin; is duine thu ris a bheil mòran an earbsa anns an t-saoghal so, ach innis dhomh ciamar a tha cùisean a thaobh t' anama."

Dh' fhosgail am Morair an uinneag, is sheall e a mach, ach fhreagair Cecil Rhodes, "Chan 'eil cùisean m' anama, a Sheanalair, cho maith 's a bu mhaith leam."

"Am bi thu ag ùrnuigh?" ars an seann duine.

"Bithidh air uairean, ach cha bhì cho tric 's a bu chòir dhomh."

"Am faod mi ùrnuigh a dheanamh còmhla riut an so fhéin?"

"Faodaidh gu dearbh," arsa Cecil Rhodes.

Thionndaidh am Morair Loch aghaidh air falbh, ach chaidh an dithis eile air an glùinean, is dh' iarr Seanalair Booth air Dia ceuman Cecil Rhodes a stiùradh, obair a bheannachadh, agus anam a shaoradh.

An uair a dh' éirich iad bhàrr an glùinean thubhairt Cecil Rhodes ris, "Tha mi an dòchas gu'n lean sibh air a bhì ag ùrnuigh air mo shon."

* * * * *

Chan ann tric a chithear duine cho eudmhor ann an seirbhìs an Tighearn ris an duine mhaith so, is theagamh gu'm bi iomadh là m' am faicear a lethid anns an rioghachd so a ris. Duine naomh a choisrig a bheatha gu h-iomlan do Dhia agus do sheirbhìs a bhràithrean a chionn gu robh e a' meas an anamanna na bu luachmhoire na ni eile fo'n ghréin. Bheannaich Dia a shaothair gu mór, is thionndaidh e na mìltean o aingidheachd gu fireantachd. *Iadsan a thionndaidheas mòran gu fireantachd, deal-raichidh iad mar na reultan gu saoghail nan saoghal.*

Ann's a' Chathair

AIR uairean bidh sinn uile a' bruidhinn gun ar briathran a thomhas gu cothromach, agus ag ràdh nach 'eil an saoghal no a' ghineal òg cho maith an diugh 's a bha iad ann an làithean air n-òige. Ach chan 'eil anns an fhacal sin ach facal fhéin, facal a bhios sinn ag ràdh ro chabhagach an uair a chì sinn sud no so ris nach robh sinn cleachdte; boireannaich òga a' coiseachd air an rathad-mhór, màileid air an drum, an cinn agus an casan rùisgte, agus gun stiall a dh' aodach orra ach briogais ghoirid agus peiteag cho tana 's gu'm faic thu an craicionn troimhpe; no daoine a' dol 'n am ficheadn á Peairt gu Loch Nis air an t-Sàbaid a dh' fheuchainn am faic iad an Uilbheist, an àite dol do'n eaglais. An uair a chì sinn rudan neònach mar sin their sinn nach 'eil boirionnaich cho beusach, no daoine cho glic, 's a bha iad aon uair, ach ged a bhios sinn 'ga ràdh, chan 'eil sinn 'ga chreidsinn 'n ar eridhe. Co dhìu chan 'eil mise 'ga chreidsinn.

Chan 'eil anns an fhacal so de fhirinn ach gu bheil an saoghal ag atharrachadh; mur biodh an saoghal agus dòighean dhaoine ag atharrachadh bhiodh sin na chomharradh-bàis oir far a bheil beatha agus adhartas an sin bithidh atharrachadh agus dòighean ùra. Thàinig iomadh atharrachadh air dòighean dhaoine agus air fasain an t-saoghail o chionn leth-cheud bliadhna, ach tha mi an dùil gu bheil a' chuid as motha de na atharrachaidhean sin chum maith agus nach ann idir chum croin.

Theaganh nach d' thàinig atharrachadh mór air bith air nàdur no gnè mhic an duine o chionn mìle bliadhna. Tha daoine an diugh car coltach ris mar bha iad an dé, ach mur bheil iad na's fheàrr chan 'eil iad na's miosa. Chan 'eil mi a' faicinn dearbhadh sam bith gu bheil daoine na's ain-diadhaidhe, no na's neo-bheusaiche, no na's miosa gu moralta, na bha iad anns na ginealan a dh' fhalbh, ach tha mi an dùil gu bheil iad rud beag na's turaile ann an nithean beaga co dhìu.

Mu stuamachd

Na'n abrainn gu bheil daoine na's stuama an diugh na bha iad anns na seann làithean bhithinn a' toirt breith air cùis air nach 'eil e furasda breith chothromach a thabhairt, oir tha stuamachd a' ciallachadh iomadh rud eile a thuilleadh air measarrachd a thaobh dìbhe, is faodaidh daoine uisge-beatha a thur-sheachnadh ach a bhi cho neo-stuama ris na coin ann an nithean eile; biadh, is boirionnaich, is iarrtusan dìomhair an eridhe. Ach a thaobh fasain fhollaiseach an òil tha atharrachadh mór agus maith air tighinn air an dùthaich; tha a' ghineal so na's fheàrr na bha a' ghineal a bha roimhpe.

An raoir fhéin bha gearrd air a' charbad-iaruinn ag innseadh dhomh mu'n bhuaichail-eachd a bhiodh aige air là-margaidh am Peairt m' am faigheadh e na tuathanaich a steach do'n train, agus an dara leth dhiubh air an daoraich. Ach chan 'eil dad dheth sin ri fhaicinn an diugh; tha mi an dùil gu bheil suas ri fichead bliadhna o nach fhaca mi duine air an daoraich ann am Blàr.

Bha barrachd òil anns na seann làithean na tha ann an diugh, agus barrachd mionnachaidh agus droch chainnt, agus barrachd de chloinn dhiolain. Sin trì ceuman anns a bheil a' ghineal so air thoiseach air na ginealan a bha romhainn.

An uair a bhios daoine ag ràdh gu bheil diadhaidheachd na's ìsle an diugh na bha i ri linn an seanar is e a tha 'n an inntinn nach 'eil uiread dhaoine a' dol do'n eaglais, no nach 'eil iad a' dol innte a h-uile Sàbaid agus air dà cheann an là, no nach 'eil an t-Sàbaid fhéin air a coimhead mar b' àbhaist i a bhi air a coimhead an Albainn. Ach chan 'eil sin a' dearbhadh idir gu bheil an diadhaidheachd na's ìsle, no gu bheil daoine a' fàs na's miosa agus na's neo-dhiadhaidhe; chan 'eil e ach a' dearbhadh gu bheil am beachdan ag atharrachadh a thaobh cleachdaidhean na diadhaidheachd agus là na Sàbaid.

Là na Sàbaid

Tha ministearan agus seann daoine (aig a bheil cuimhne air an eaglais a bhi làn a h-uile Sàbaid) tìtheadh air a bhi a' saòilsinn gu bheil sin 'n a chomharradh cinnteach air ùidh an t-sluaigh ann an nithean spioradail. Ach chan 'eil e 'n a chomharradh cinnteach idir; chan 'eil ann ach aon de chomharraidhean na diadhaidheachd, is tha comharraidhean eile ann as cinntiche.

Anns na seann làithean bha daoine a' dol do'n eaglais a chionn gu robh iad cinnteach gur ann air son gu'n rachadh iad innte a chuir Dia air chois an t-Sàbaid, agus a chionn nach robh dad eile ach sin air a cheadachadh dhaibh le lagh an Tighearn. Bha iad a' coimhead an lagha a chionn gu robh iad a' creidsinn gur e lagh Dhe a bha ann, agus a chionn gu robh iad a' faicinn dhaoine eile g a' choimhead.

Ach theagaisg an eaglais fhéin do'n ghineal òg an diugh nach ann fo lagh na Iudhach a tha iad ach fo lagh Chrìosd; theagaisg i dhaibh nach 'eil naomhachd ann an aon là de'n t-seachduin seach ann an là eile, ach a mhàin gu'm bu chòir an là air an d' éirich Chrìosd a bhi air a naomhachadh leòsan aig a bheil gràdh dha, agus gu'n do shuidhich an eaglais air tùs mar aon d'a riaghailtean gu'n coinnicheadh creidmhic air a' cheud là de 'n t-seachduin gu bhi a' tabhairt aoraidh do Dhia.

Cuimhnich, a leughadair, nach ann a' gabhail lethsgheul na feadhach nach 'eil a' dol do'n eaglais a h-uile Sàbaid a tha mi; chan ann idir, ach feumar a chuimhneachadh gu bheil mìltean agus mìltean de dhaoine a tha a cheart cho tìrail agus cho maith riutsa no riumsa aig nach 'eil na beachdan no na cleachdaidhean a tha againne a thaobh na h-eaglais agus na Sàbaid. Agus a réir choslais chan 'eil na beachdan no na cleachdaidhean a tha aca a' deanamh coire dhaibh; theagamh gu'n abradh an coimhearsnaich gu'n téid iad a steach do rìoghachd Dhe air thoiseach oirne.

An eaglais agus rìoghachd Dhe

Ged nach toigh leamsa a bhì cluinntinn dhaoine a' cur sìos air an eaglais, no a' tionndadh air falbh bhuaipe, tha fhios agam gu'm faod rìoghachd Dhe a bhì a' teachd aig an dearbh àm anns a bheil an eaglais a' dol air a h-ais. Ma smuainicheas tu air na laghanan caomhail agus Criosdail a rinneadh ann am Pàrlamaid Bhreathuinn anns a' ghineal so, as leth cloinne agus sheann daoine agus bhochdan, cìod a theireadh tu ach gu bheil rìoghachd Dhe a' teachd anns an tìr so, agus gu bheil inntinn Chriosd air a nochdadh ann am beatha an t-sluaigh. Ach tha na laghanna maith agus Criosdail sin air an deanamh aig an dearbh àm anns a bheil daoine ag ràdh gu bheil an saoghal a' fàs na's mìosa agus a' dol na's fhaide air seachran o Dhia.

A réir na seann àithne bha an t-Sàbaid air a toirt do mhac an duine le Dia air son gu'm faigheadh e fois d'a chorp, ach aig an dearbh àm anns a bheil ag ràdh gu bheil an dùthaich a' mì-naomhachadh na Sàbaid thà a' Phàrlamaid a' deanamh laghannan a thoirt am barrachd fois, agus athais, agus saorsa o obair agus o uairean fada, do luchd-oibre na dùthcha.

Tobraichean eile

Is e an fhìrinn nach 'eil daoine an diugh an urra ris an eaglais no ris an t-Sàbaid ann an nìthean spioradail mar bha iad uaireigin; tha iad a' faotainn beathachadh spioradail á

tobraichean eile cho maith ris an eaglais, is chan abrainn-sa nach faod an t-àm tighinn anns an dean rìoghachd Dhe feum as eugmhais na h-eaglais. Tha mòran de'n obair a bha an eaglais a' deanamh anns na ceud linn-tean a nis air a thoirt thairis do làmhan eile agus do bhuidhnean eile. Bha i aon uair a' gabhail os làimh daoine tinne a leigheas, ach thug i thairis an obair sin gu buleach do na dotairean; bha i aon uair a' sealltuinn as déidh nam bochd, agus a' teagasg na cloinne anns na sgoilean, ach thug i a chuid sin d'a h-obair thairis do'n Staid. Chan 'eil a nis air fhàgail aice ach ministrealachd an Fhacail agus frithealadh nan Sacramaidean, agus a thaobh a' Bhiobuill tha daoine 'ga fhaotainn air a mhìneachadh ann an leabhraichean, agus ann am paipearan-naidheachd, agus air dhòighean eile, cho maith 's a tha iad 'g a fhaotainn air a mhìneachadh anns an eaglais, agus air uairean na's fheàrr.

Meadhon-gràis ùr

Mar so tha mi an dùil nach 'eil daoine an urra uile gu léir ris an eaglais air son an trèorachaidh a tha feumail dhaibh air slighe na beatha mar bha iad uair-eigin; ged nach 'eil iad cho fritheilteach air an eaglais 's a bha an aithrichean, chan 'eil sin a' ciallachadh gu'n do thuit iad air falbh o ghràs no o theagasg fallan, oir tha meadhon-grais eile aca, an cùram a tha an Staid a gabhail dhiubh agus an teagasg a tha i a' toirt dhaibh anns na sgoilean agus air an Radio; a' cheart theagasg a gheibheadh iad anns an eaglais. Ged tha an Radio a' cumail dhaoine as an eaglais, gu sònruichte anns an fheasgar, tha an Radio fhéin 'n a meadhon-grais do mhòran.

Tha sluagh na dùthcha an diugh fada fada na's fheàrr air an doigh na bha iad riamh; tha iad na's fheàrr 'n an slàinte, na's fosgailte 'n an inntinnean, agus na's sona 'n an coltas agus 'n an giùlan. Agus ged nach 'eil iad cho cràbhach no cho teann orra féin air an t-Sàbaid 's a bha an seanairean, tha mi an dùil gu bheil iad a cheart cho maith, agus theagamh rud beag na's fheàrr.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Seumas Mac Fhionghuin, M.A.

BITHIDH mòran dhaoine ann an Ile a' Bcaoidh a' mhinistear so, a chaochail o chionn beagan sheachduinean, oir is ann ann an Ile a chuir e seachad a chuid bu mhotha de làithean a mhinistrealachd.

Rugadh e an Cinn-tìre an 1865; bha e air oileanachadh an Ard-sgoil Ghlaschu agus an Oil-thigh Ghlaschu; fhuair e cead searmonachaidh bho Chléir Mhuile an 1890; bha e greis 'n a

fhear-cuideachaidh an Cill-Bhrìde, agus bliadhna 'n a mhinistear-sgìre an Srath Fhaolain, n' an deachaidh e do Chill-Daltan an Ile, an 1894, as nach do ghluais e tuilleadh. Bha e pòsda ri puithar do'n Ollamh Eùghan MacRaing, an Cill Mhóraig, is chaill e anns a' chogadh an aona mhac a bha aige. An 1932 leig e dheth cudthrom na h-oibre an Cill-Daltan, an uair a bha an t-Urramach Seumas MacDhòmhuill

air a shuidheachadh imte mar fhear-cuideachaidh.

Ged nach robh mi eòlach air Seumas Mac Fhionghuin thachair mi air uir no dhà, is bha e furasda fhaicinn gu'm b'ann de sheann stoc Eaglais na h-Alba e, oir eadhon gu ruig an ad a bhiodh air a cheann bha coslas ministear air. Bha e 'n a dhuine glic, seaghail; tromadach 'n a ghiùlan agus 'n a theagasg; ach bha stad no glug air chor-eigin 'n a ghuth a bha riamh 'n a aghaidh mar shearmonaiche. Bha meas aig a bhràithrean an Cléir Ile air a chomhairle.

An t-Urramach Coinneach Ros, nach mair-eann

Tha mi an dùil gur ann o stoc na h-Eaglais Shaoir Chléireachail a thàinig Coinneach Ros, ach chuir e seachad a chuid bu mhòtha d'a làithean ann an Eaglais na h-Alba, a' saothrachadh anns an eilean Sgitheanach; an toiseach am Bràcadal, agus an sin an Sléibhte, far an robh e air a shuidheachadh an 1915. Bho chionn beagan bhliadhnanach leig e dheth a dhreuchd ann an droch shlàinte, is chaidh e a dh'fhuireach do Gheàrr Loch, tir a dhùthchais, far an do shiubhail e.

Bha e greis 'na chléireach aig Cléir an eilein Sgitheanaich, is bha e air a ràdh gu robh e suas ri ghnòthuch gu maith. Anns na làithean sin chronaich e mise ann an litir, an ainm na Cléire, a chionn gu robh mi a' cur teagasg anns na duilleagan Gàidhlig nach robh fallan, ach an uair a fhreagair mi gu'm bithinn anabarrach toilichte a bheachdan féin, no beachdan a bhràithrean anns a' Chleir, a thoirt am follais, na 'n sgrìobhadh iad am beachdan gu réidh soilleir air a' cheart chuspair, cha chuala mi an còrr mu'n chùis. Eadhon 'na chronachadh bha Coinneach Ros 'na dhuine laghach ciùin, gun ghò agus gun bhòilich.

O chionn bhliadhnanach chaidh mi 'g a chuideachadh aig àm comanachaidh an Sléibhte, is tha cuimhne agam fhathast air a chòiread, agus air coibhneas a mhnatha, 'n a tigh féin, agus air na comharraidhean a bha ri fhaicinn gu robh a chridhe agus inntinn anns an obair a bha e a' deanamh, obair an Tighearna. Duine ciùin, agus duine sàmhach, glic, a ghluais gu h-iriosal agus gu diadhaidh am fianuis a choimhearsnach, b'e sin Coinneach Ros.

Ministear òg Phort-rìgh

Tha aon ghineal a' dol as an t-sealladh is gineal eile ag éirigh suas; a' chlann a' leantuin nan aithrichean. Bu bhochd an ghnòthuch mur biodh iomradh air ministearan air an duilleig so ach a mhàin naidheachd am bàis, agus is gasda a bh' chluinntinn gu bheil ministearan òga a' cur orra an armachd.

Tha ministear òg air a shuidheachadh os cionn coimhthional Phort-rìgh, aig a bheil cliù

maith mar sgoilear, Murchadh Mac Dhòmhnuaill, B.D.; Hearach nach ruig a leas nàire a ghabhail gu bràth as a dhà sheanair no as a dhà sheanmhair. Ged nach dean sgoil ministear, chan fhèaird ach gur misd ministear a bhi as a h-eugmhais. Theid aig sgoilear maith daonnan air nithe nuadh agus sean a thoirt a mach as a thigh-tasgaidh, is cha tric a sgithicheas e a choimhthional. Bha Murchadh Dòmhnuaill air oileanachadh 's an Tairheart, an Cinn-ghìuthsaich, agus an Oilthigh Chill-rimhinn, is folla an t-siubhail, anns an sgoil agus anns a' Chollaist, bha e am measg na feadhnach a bh' fhèarr.

Tha ministearan òga aig a bheil Gàidhlig cho gann 's nach luaithe a gheibh iad cead-searmonachaidh na gheibh iad gairm o choimhthional, is tha uallach agus cuing air a chur orra tràth 'n am beatha nach leig leò fàs ann an eòlas mar bu mhaith leò. Ach ged tha so dona do'n mhór-chuideachd de na h-oileanaich òga, tha aon an sid agus an so air nach 'eil e a' deanamh cron air bith, agus a tha a cheart cho ullaichte anns gach dòigh air son obair na ministrealachd an là a dh'fhàgas iad an Collaist 's ged bhiodh iad bliadhnanach fo ministear anns a' bhaile-mhór ag ionnsachadh an dreuchd, no eadhon samhradh no dhà còmhla ri Seòras MacLeòid ann an I Chaluim-cille. Duine aig a bheil tìr nàdurra, agus tomhas reusonta de'n eòlas a bheir sgoilearachd dha, agus iartrus 'n a chridhe air a bhi a' fàs ann an eòlas an Tighearna—cha téid an duine sin fad air seachran 'n a obair, co dhiu a tha e sean no òg. Anns a' ghineal a chaidh seachad cha robh ministear eile anns a' Ghàidhealtachd a b' fhèarr na Eachunn Mac Fhionghuin, no air a' Ghalldachd a b' fhèarr na Wallace Williamson, ach bha an dithis sin air an suidheachadh os cionn coimhthional cho luath 's a dh'fhàg iad an Collaist.

Cha b' urrainn dhomh guidhe a b' fhèarr a dheanamh air son ministear Phort-rìgh na gu'n leanadh e an ceuman na dithis ud.

Ministearan òga eile

Bho thoiseach na bliadhna bha còignear mhinistearan eile air an suidheachadh ann an sgìrean Gàidhealach;

Tormod Dòmhnuaill, an Ullapul
Uilleam Caimbeul, an Ros-cuimhnidh
Iain Dòmhnuaill, am Bail-a' Chaolais
Iain A. Dòmhnuaill, an Cill-Mheanaidh
Aonghus MacLeòid, an Raoghard

Tha mi duilich nach urrainn dhomh dad innseadh umpa so, a chionn nach aithne dhomh iad gu pearsanta, no c'àite an robh iad air an oileanachadh, air chor agus gu'm feum mi an cur air an aon ghad, an gad air an do chuir Pol a chompanaich féin anns an t-soisgeul,

“ a’ chuid eile de m’ chomh-oibrichibh, aig a bheil an ainmean ann an leabhar na beatha.

Tha na seachd eaglaisean so anns a’ Ghàidh-ealtachd gun mhinistear an dràs; Nis, an Leòdhus; Tairbeart Loch Finn; Mealainn, an Cataibh; Eige agus na h-eileanan; Am Blàran Odhar, an Cataibh; agus Cill-Chreanain. Theagamh gu bheil feadhainn eile ann cuideachd ged nach aithne dhòmhsa iad. Tha eaglais no dhà falamh ann am Peairt anns nach ’eil feum air Gàidhlig. Tha Gàidhlig Pheairt a’ dol á bith.

Daoine caomhail agus coibhneil

An uair a chuimhnicheas tu air uamhasan a’ chogaidh anns am faod làmh a bhì againn shaoileadh tu nach ’eil anns an t-saoghal ach daoine borb gun iochd. Ach is e an fhirinn nach robh uiread de dhaoine iochdmhor anns an t-saoghal riamh ’s a tha ann an diugh, gu sònraichte anns an dùthaich againn féin. Gun teagamh tha airgid agus cothrom againn nach ’eil aig rioghachdan eile ach a mhàin America, ach tha an fheadhainn aig a bheil an t-airgid sin falaidh leis, agus cha leasg leò cobhair a dheanamh air daoine eile ’n an éiginn. Na’n robh cunntas air a chumail air na thug muinntir Bhreatuinn seachad o chionn chòig bliadhna a chuideachadh dhaoine ann an rioghachdan eile a bha ’n an éiginn, chuireadh e iongnadh ort. So aon de na dearbhaidhean as cinntiche gu bheil cumhachd an t-soisgeil agus cumhachd na diadhaidheachd beò anns an tìr fhathast. “ A mheud agus gu’n do rinn sibh e do na truaghain, rinn sibh dhòmhsa e.

Fhuair Iudhaich agus cinnich, muinntir na Spàinntè, muinntir Czecho-Slovakia, muinntir China, agus iomadh seòrsa eile cuideachadh o Chrisduidhean Bhreatuinn; biadh, is aodach, is aoigheachd, agus cunaidhean a léighseadh an creuchdan. Gun dol na’s fhaide na China féin, chuir daoine iochdmhor ann am Breatunn còrr agus dà cheud mìle punn Sasunnach cruinn, a cheannach bidh do thruaghain ann an China. Fad na h-ùine a bha an cogadh a’ dol air aghaidh anns an Spàinnt bhatar a’ cur bidh a mach, is bha dotairean agus banaltruman a’ frithealadh do dhaoine leònta air an cosdus féin, agus air ghaol trècair a nochdadh dhaibh ’n an uireasbhuidh.

Am balach Iudhach

O na tha mi a’ bruidhinn uime so co dhiu innsidh mi naidheachd, naidheachd a tha fìor. Ghabh boirionnach còir ri fògarrach as a’ Ghearmailt, balach Iudhach mu aois chòig bliadhna deug, d’ am b’ fheadur teicheadh as a’ Ghearmailt, gun airgid, gun dachaidh. Ach ged a rinneadh geur-leanmhuinn air ann an tìr a dhùthchais, agus ged a fhuair e fasgadh ann am Breatunn, bha a chridhe uile gu léir leis a’

Ghearmailt agus gun dad idir d’a chridhe le Breatunn, is dh’ fhàsadh e crosda le feirg is farran na’n abradh duine dad an aghaidh na Gearmailt no an aghaidh Hitler. Bha am boirionnach eudmhor air taobh Bhreatuinn, is bhiodh e a’ cur farrain oirre-se a bhi a’ cluinntinn a’ bhalaich a bha i a’ beathachadh a’ faotainn coire do Bhreatunn agus a’ moladh na Gearmailt. “ Na’m b’ ann agamsa a bha e,” arsa bana-choimhearsnach rithe, “ chuirinn a mach air an dorus e, is leiginn dhachaidh e gu a dhaoine féin.” “ Ciamar a ni mi sin,” ars am boirionnach caomhail, *cha leig iad a steach e, agus c’ àite air an t-saoghal an rachadh e?*

A bheil so fìor?

Ma’s breug bhuam e bu bhreug chugam e; chuala mi mu theaghlach anns an robh gillean agus nigheanan òga a ghabh tigh air an dùthaich, a dh’ fhuireach ann aig deireadh na seachduin. Air oidhche Shathurna bhiodh iad féin agus companaich òga a bhiodh a’ tighinn a mach as a’ bhaile còmhla riu ag itheadh agus ag òl agus a’ damsadh gu uairean ’s a’ mbaduinn, agus chaidleadh iad air an t-Sàbaid gu dà uair ’s an fheasgar.

Bha an eaglais air cùlaibh an tighe, is bhiodh clag na h-eaglaise air a bhualadh fad ceathramh na h-uarach, an uair a bhiodh an eaglais a dol a stigh aig aon uair deug. Bha so a’ dùsgadh na h-òigridh a bha ’n an cadal, is chuir iad fios a dh’ ionnsuidh a’ mhinistear, a dh’ iarraidh air a bhì cho maith agus gun an clag uisneachadh air maduinn na Sàbaid, a chionn gu robh e ’g an cumail o chadal.

Sin a’ chend chuid de’n naidheachd; so a’ chrìoch aice. An uair a chualas anns an àite cìod a thubhairt na daoine òga ud ris a’ mhinistear bha an sluagh uile ’n an aghaidh, agus fearg orra gu’n iarraidh iad rud cho mìomhail air a’ mhinistear, ach b’e na daoine a b’ fhaide ’n an aghaidh uile gu léir air son gu’n d’iarr iad nach biodh an clag air a bhualadh, *an fheadhainn nach biodh a’ freagairt gairm a’ chluig, no a’ dol do’n eaglais idir.* Saoghal neònach!

Cruinneachadh Ionar-pheofharan

Am bliadhna mar is àbhaist bithidh coinneamhan móra ann an Ionar-pheofharan, o September 22 gu September 25 do’n òigridh, agus o September 25 gu September 29 do dhaoine a thàinig gu aois, a bhios fosgailte do’n h-uile duine aig a bheil ùidh ann an nithean spioradail, ann an teagasg a’ Bhiobuill, agus ann an ùrnuigh. Is e so cuid de na bhios a’ labhairt;

I. M. Waite

An t-Urr. I. M. B. Duncan, B.D.

An t-Urr. F. C. Gibson, M.A.

An t-Urr. Cailleán C. Kerr, M.A.

An t-Urr. Teàrlach Robson, M.A.

An t-Urr. A. M. Rennie, B.D.

Seumas Stiùbhard

Faodar a ràdh gur e Ionar-pheofharan Keswick na h-Airde Tuath; tha daoine a' faotainn cuideachaidh ann 'n am beatha spioradail, agus a' cur eòlais air daoine eile a labhras riu gu saor agus gu bràithreil mu nithean dìomhair na beatha dhiadhaidh.

Tha duilleag air a cur a mach leis an Urramach H. W. Oldham, am Baile-dhubhthaich, a tha air cheann a' ghnothuich so, anns a bheil e ag innseadh ciamar a gheibhear aoigheachd no àite-leapa, agus ciod a chosdas e fuireach an Ionar-pheofharan trì no ceithir a dh'oidhchean. Ma bu mhaith le duine air bith an tuilleadh fiosrachaidh fhaotainn chan 'eil aige ach sgrìobhadh gu Mghr Oldham.

Cor na Gàidhealtachd

LEIS AN URR T. M. MACCALMAIN, M.A., AN GOVAN

THEIR feadhainn nach 'eil iudh aig an Eaglais mar is còir dhith ann an cor aimsireil dhaoinè. Their cuid eile gu'm bheil i a' cur a gutha agus a làimhe tuilleadh 's a' chòir ann an cùisean aimsireil. Tha iad le chéile ceart, agus tha iad le chéile ceàrr. Chan 'eil e glic no iomchuidh gu'm bitheadh pearsachan-eaglais a' gabhail orra fhéin riaghaltan a shoeruchadh a thaobh ghnòthuichean riaghaltais. Ach air an làimh eile, cha bhithheadh an Eaglais dìleas d'a Maighistir n'am fanadh i 'n a tosd fa chomhair éigin no cruaidh-chàs sam bith a dh'fhaodas a bhì 'n a éire thruim air an t-sluagh.

'S e so m'fhiosrachadh fhéin air a' chùis, agus mi daonnan a' tachairt air daoine 's a' bhaile mhór a tha 'n an coigriche do'n Eaglais. Is e glé bheag a tha cur an cùil rithe a chionn 's gu'm bheil i ro shaoghalta, ach is lionmhor iad-san a chaill spéis dhith a chionn 's gu'm bheil i, a réir am barail-san, car coma mu chor aimsireil an t-sluaigh chumanta.

Dleasdanas na h-eaglais

Is iomadh lethsgèul a bhitheas aig daoine chum iad fhéin fhìreanachadh 'n an dearmad air an dleasdanas do Dhia agus do Eaglais Chrìosd, ach tha e soirbh mòran d'an cuid lethsgèulan a thilgeil bun-os-cionn, oir tha iad air an togail air aineolas agus eadhon air miann mhi-dhiadhaidh a' chridhe nàdurra.

Ach aig a' cheart àm, chan 'eil e doirbh fhaicinn gu'm bheil mòran an da-rìreadh fo amharus gu'm bheil an Eaglais coma co dhiu tha no nach 'eil obair is cosnadh, biadh is aodach is comhfhurtachd chorporra aig daoine. Cha chòir do'n Eaglais a bhì coma mu na nithean sin; chan 'eil i coma, ach dh'fhaodadh luchd-eaglais barrachd a dheanamh na tha iad a' deanamb chum 's gu'm bitheadh uallach na bochdaim agus éiginnean eile air an cur am feabhas.

A thaobh cor na Gàidhealtachd gn sònruichte chan urrainn an Eaglais a bhì coma. Is iomadh mùnisteir agus missionaraidh, agus e a' searmonachadh ann an eaglais fhalamh no leth-fhalamh anns na glinn agus na h-eileanan mu thuath, a bhitheas tric ag ràdh ris fhéin,

“Ciamar idir a bhitheas cùisean ann an leth-cheud no eadhon ann am fichead bliadhna?” Tha na h-eaglaisean Gàidhealach lom de choimhthional, chan ann a chionn 's gu'm bheil an sluagh air sgur a dhol do'n eaglais, ach a chionn 's gu'm bheil àireamh an t-sluaigh ann am mòran àitean air fàs cho beag.

An t-eilean Sgitheanach

Bithidh mi tric a' smaùineachadh air a' bhaile bheag 's an Eilean Sgitheanach anns an do thogadh mi fhéin. Cho fad 's is fiosrach mise, bha còrr is ceud neach a chòmhuidh 's a' bhaile sin leth-cheud bliadhna air ais; chan 'eil an sin an diugh ach mu fhichead. An uair a chaidh mi fhéin do'n sgoil an toiseach ann an 1914 bha mu fhichead 's an sgoil; chan 'eil sgoil idir ann an diugh no leanabh a théid innte.

Tha àireamh an t-sluaigh 'n a dheagh chomharradh air co dhiu tha no nach 'eil dùthaich a' soirbheachadh. Ged nach bitheadh ann ach gu'm bheil suas ri ceud mìle pearsa na's lugha 's a' Ghàidhealtachd a nis na bha innte ceud bliadhna an ama so, but leòir an dearbhadh sin nach 'eil cùisean mar is còir. Chan ann gun aobhar a bhitheas an sluagh a' dol as. Anns na trì fichead bliadhna agus a deich suas gus a' bhliadhna 1931, rugadh mu cheud gu leth mìle a chòrr na bhàsaich. Shaoileamaid mar sin gu'm bitheadh ceud gu leth mìle pearsa a bharrachd 's a' Ghàidhealtachd aig deireadh na h-ùine sin na bha innte aig toiseach na h-ùine. Ach is ann calg-dhìreach an aghaidh sin a tha a' chùis. 'S ann a bha sluagh na Gàidhealtachd còrr is ceithir fichead mìle na's tearca aig deireadh na h-ùine a dh'ainnich mi. Thachair so a chionn 's gu'n deachaidh barrachd is trì cheud mìle air imrich as an dùthaich anns na trì fichead bliadhna agus a deich, agus cha tàinig a steach ach mu thri fichead mìle. Sin ri ràdh, ged a bha cinntinn nàdurra ann fad na h-ùine, le barrachd 'g am breith na bha a' bàsachadh, bha mu thri mìle a' fàgail na dùthcha gach bliadhna agus gun neach a' lìonadh an àite. Agus bha so a' tachairt bliadhna as déidh bliadhna suas gu 1931.

A' dol na's lugha

Bho'n tha sin mar sin, shaoileamaid n'am faighte dòigh air na trì mìle sin gach bliadhna a chumail aig an tigh le cothrom oibreach a thoirt dhaibh, nach b'eagal do'n Ghàidhealtachd. Ach tha na eile ri thoirt fairhear. Anns na h-ochd bliadhna bho 1931, is e glé bheag a chaidh air imrich as a' Ghàidhealtachd thar na thàinig a steach innte, ach a dh'aindeoin sin tha an sluagh a' dol na's lugha gach bliadhna, agus sin a chionn 's gu'm bheil àireamh na tha air am breith a nis móran na's lugha na àireamh na tha a' bàsachadh. Tha a' Ghàidhealtachd gann de chloinn is de dh'òigridh, agus tha a' mhòr-chuid de 'n t-sluagh suas ann am bliadhnaichean, agus gun gu leòir de fheadhainn òga a' fàs suas gu bhith a' lìonadh an àite. Air son an aobhair sin, ged nach fhalbhadh duine tuilleadh air imrich as a' Ghàidhealtachd, bithidh sluagh na Gàidhealtachd a' sìor-dhol na's lugha.

Fàsachadh na dùthcha

Saoidh tu air feadhainn a bhitheas ag éigheach mu dhòl-as nan Gàidheal, gu'm bheil an so suidheachadh nach fhaighear ach anns a' Ghàidhealtachd a mhàin. Ach chan ann mar sin a tha. Tha fàsachadh na dùthcha a' dol air adhart air feadh na rìoghachd gu léir. Tha a dhà uidhir sluagh a' fuireach ann an Lun-nainn na tha ann an Albainn gu h-iomlan. Tha an ceathramh cuid de shluagh na h-Albann air am faotainn an Glaschu, dà cheathramh anns na bailtean eile, agus gun ach ceathramh anns na àitean dùthchail. Chan 'eil ach a h-ochd as gach ceud a' fuireach 's a' Ghàidhealtachd, ged a tha a' Ghàidhealtachd a' deanamh suas dara leth fearann Albann. Gheibhear suidheachadh mar so an America agus an dùthchaman eile a cheart cho math ris an rìoghachd againn, 's cha mhath an comharradh e, agus gu dearbh is mór an lagachadh a tha ann do rìoghachd sam bith gu'm bitheadh an sluagh a' dùmhlachadh anns na bailtean móra agus a' fàgail an fhearainn gun daoine a chòmhnuidh air.

Ged a tha fàsachadh na dùthcha a' dol air adhart air feadh na rìoghachd, chan 'eil an suidheachadh cho dona fhathast an ceàrn sam bith 's a tha e 's a' Ghàidhealtachd. Agus cìod iad na h-aobharan gu'm bheil daoine a' cur an aghaidh air a' bhaile mhòr agus an eil ris na glinn? Dà aobhar gu sònruichte, gheibhear 's a' bhaile goireasan nach fhaighear air an dùthaich, agus gheibhear 's a' bhaile cothrom-cosnaidh nach fhaighear air an dùthaich. Faodar aobharan eile ainmeachadh, ach is iad an dà aobhar sin a tha aig bun a' ghnòthuich.

Rathaidean ùra

The barrachd ghoireasan agus chomhfhurtan 's a' Ghàidhealtachd an diugh na bha innte

riamh roimhe. Tha rathadan ùra agus tighean ùra comhfhurtail aig an t-sluagh ann an iomadh àite. Chan 'eil àite sam bith mu thuath no anns na h-eileanan cho iomallach 's a bha e anns an aimsir a chaidh seachad. Tha barrachd cuiraim air a ghabhail de dh'òileanachadh na cloinne, de leas na h-aoise agus de shlàinte an t-sluaigh. Chaidh adhartas mór a dheanamh anns na dòighean sin, agus an dòighean eile, ach a dh'aindeoin sin tha an sluagh a' crìonadh as, agus cumaidh iad orra a' crìonadh as gun an tachair dà rud. An toiseach, gu'm bitheadh e air a dheanamh a cheart cho buannachdail agus cho comhfhurtail do dhaoine a bhì fuireach 's a' Ghàidhealtachd 's ged a bhitheadh iad air a' Ghalldachd. A rithis, gu'n ionnsaicheadh daoine an dà chuid mu thuath agus mu dheas nach e idir an t-àite no an suidheachadh anns am bheil iad a dh'fhàgas sona agus riarachtaid iad, ach an inntinn agus an spiorad a gheibhear anna féin c'àite air bith a bheil iad no cìod air bith an suidheachadh.

A bheatha shimplidh

Feudar oidhirp a dheanamh a chum a' cheud nì dhiubh sin a thoirt gu buil le reachdan Pàrlamaid agus le saothair air sgàth leas saoghalta dhaoine, ach cha toirear an dara nì gu buil gus am faigh gach neach a mach air a shon fhéin beannachdan na beatha simplidh, agus nach ann ann an mór-phailteas nan nithean a tha e a' seàlbhachadh a tha beatha an duine a' comh-sheasamh.

“Tha cuid an tòir air stòr is maoin,
'G an ruith bho'm breith gu'm bàs;
Chan fhaigh iad fois 's cha bhì iad saor,
Ma chì iad sin aig càch;
Thoir dhomh-sa sìth is gràdh is gaol,
Aig taobh nan sruthan tlàth,
Mo bhòthan beag fo sgàil nan craobh,
'S mo lios ri taobh na tràghad.”

Leis na thubhairt mi, chan 'eil mi a' ciallachadh gu'm bu chòir do neach a bhì riarachtaid leis a' bhochdainn, ma tha e am bochdainn. Tha mise a' lan-chreidsinn gu'n do chruthaich Dia an talamh agus na bheil ann a chum 's gu'm bitheadh cuibhrionn iomchuidh aig gach creutair, agus n'an robh cuibhrionn iomchuidh aig gach neach cha bhitheadh bochdainn ann mar a tha ann an diugh, ach a mhàin a' bhochdainn sin a bheil daoine gòrach orra fhéin le beatha struidheasaich. Ach anns an rìoghachd againne an diugh tha trì muillion deug neach (an ceathramh cuid de'n t-sluagh gu h-iomlan) nach urrainn na dh'fheumas iad de bhìadh fhaighinn, oir chan 'eil aca ach mu shìa tasdainn 's an t-seachdain an ceann gus bìadh a cheannach. Cha chreid mise e o dhuine sam bith gu'm bheil an suidheachadh sin a réir inntinn Dhé.

(Ri leantuinn)

R. M. Mac Cheyne as ùr

“*Mar chùr-mheala tha briathran taitneach, milis do'n anam.*”—GNÀTH-FHOCAIL xvi, 24.

BHO chionn ghoirid bha searmoin shois-geulach an duine dhìadhaidh so, agus cunntas air a bheatha agus air a shaothair, air an cur a mach as ùr le *Alasdair Mac Labhrainn agus a Mhic*, an Glaschu, bùth leabhraichean a tha daonnan a' cumail bratach na Gàidhlig ri bàrr a' chrainn.

Bha na searmoin air an tionndadh o Bheurla gu Gàidhlig le Ailean Mac-Na-Ceàrdadh, a bha 'n a mhinistear ann an Eaglais Shaor na Ceann-mhor (1846–1888); sgoilear maith Gàidhlig.

Tha àite dha féin aig Mac Cheyne am measg mhinistearan na h-Alba mar dhuine naomh agus beannaichte. A thaobh neart cuirp is inntinn cha ghabhadh e coimeas ri Teàrlach Spurgeon no ri Dòmhnallach na Tòisigheachd, ach bha ni-eigin 'na nàdur na bu chùraidhe na bha anns na daoine làidir sin; ni-eigin nach buineadh do 'n t-saoghal so. Ged bha Spurgeon agus Dòmhnallach na Tòisigheachd 'n an sois-geulaichean comasach, a chrathadh agus a ghluaiseadh cridheachan dhaoine mar a chrathas an stoirm duilleach nan craobh, cha robh àileadh na diadhaidheachd no maise na naomhachd 'g an cuartachadh mar bha iad a' cuartachadh Mhic Cheyne.

Chan 'eil so a' ciallachadh gu bheil teagasg no searmoin Mhic Cheyne na's fheàrr na an teagasg-san; chan 'eil idir; gheibh thu *biadh làidir* agus gu leòir dheth ann an searmoin Spurgeon an uair nach fhaigh thu ann an searmoin Mhic Cheyne ach *greim milis*.

Milseachd a theagaisg, ciùne agus irioslachd a nàduir, naomhachd a bheatha, anfhannachd a chuirp, agus cho tràth 's a shiubhail e ('n a naoi bliadhna fichead),—b'e sin a choisinn dha an t-oisean blàh a bha agus a tha aige ann an cridheachan dhaoine diadhaidh!

Riaghailtean maith

Tha trì ceumanna anns am biodh e buannachdail do mhinistearan òga an là so Mac Cheyne a leantuinn:

(1) Bhiodh e daonnan a' gabhail ceann-teagaisg as a' Bhiobull.

(2) Bhiodh e daonnan a' roinn a shearmoin fo chinn.

(3) Bhiodh e daonnan a' comh-chur a theag-

aig, agus a' labhairt gu pearsanta ris an t-sluagh.

“A chàirdean ionmhuinn,” ars esan, “an do thòisich an obair so annaibh-sa? An deachaidh bhur n-iompachadh, no an robh sibh air bhur breith a ris, agus air bhur n-aonadh ri Crìosd. Tha cuid ag ràdh nach 'eil fhios aca. Ach na'n robh thu uaireigin d' ad bheatha an cunnart bàthaidh, seadh na'n robh thu air do bhàthadh agus air do thoirt air t' ais a ris gu beatha, bhiodh cuimhne agad air gu uair do bhàis, agus cia mò gu mór, na'm biodh tu air do thoirt a dh' ionnsuidh Chrìosd. Na'm biodh tu dall agus gu'n d' fhuair thu do shealladh an dèidh dhuit tighinn gu inbhe duine cha bhiodh e furasda dhuit sin a dh'ichuimhneachadh. Mar sin, ma thàinig tu a dh' ionnsuidh Chrìosd, bithidh fhios agad air, agus cha leig thu as do bheachd e.

“Tha iompachadh feallsach ann. Aig amanna tha Satan féin a' cur seòrsa cùraim air daoine mu chor an anama, agus cuiridh e iad a dh' ionnsuidh mhinistearan, a dh' ionnsuidh leabhraichean, a dh' ionnsuidh choinneamhan, a dh' ionnsuidh dh'leasdanasan, gu bhi foisneachadh annta. Leigidh e leò amharc ri ni air bith, no foisneachadh ann an ni air bith ach a mhàin ann an crann-ceusaidh Chrìosd. B' fheàrr le Satan neach a dh' amharc taobh air bith seach ri Crìosd.”

Chan 'eil dad ùr no domhain anns an teagasg so, ach an uair a chluinneas tu ministear a tha gaolach agus dùrachdach a' bruidhinn riut gu pearsanta agus gu simplidh mar so, cuiridh e bior 'n a t' inntinn agus 'n a d' choguis.

Féin-eòlas

Anns na làithean deireannach so tha e air a theagasg dhuinn anns an sgoil, anns a' Chollaist, agus anns an eaglais, nach 'eil e maith do dhaoine a bhi a' sgrùdadh an cridheachan féin tuilleadh 's a chòir; tha e air a theagasg dhuinn gur fheàrr dhuinn sealltuinn a mach uainn féin seach a bhi a' sealltuinn a steach annainn féin, 'gar ceasnachadh féin agus a' rannsachadh ar cridhe le coinnil. Cha rachadh Mac Cheyne leis an teagasg sin idir; b' fheàrr leis am fasan a bha aig Tomas Boston agus aig naoimh nan seann làithean a leantuinn, agus mar sin

gheibhear e a' sgrìobhadh so 'n a leabhar-diomhair.

"Is e an diugh co-là mo bhreith; tha mi nis trà bliadhna fichead a dh' aois. Ged nach 'eil mi ach a'm' leanabh ann an eàlas air a' Bhiobull agus air Carraig mo shlàinte, deanam na's urrainn leanaba a dheanamh no fhulang."

"An diugh rannaich mi mo chridhe le trasgadh agus ùrnuigh, a dh' fheuchainn,

"(1) A bheil mi da-rèradh a' dùnadh ri tairgse na slàinte tre Iosa Crìosd, no a bheil mi deònach a bhi air mo theàrnadh anns an dòigh a bheir a' ghlòir uile dhàsan, agus gun dad dhòmhsa. O, a Thighearn, rannaich mi, oir chan urrainn mi ach a ràdh,—tha, tha."

"(2) An e iarrtus mo chridhe a bhi gu h-iomlan naomh; a bheil peacadh sam bith annam a dh' iarrtainn a chumail? Chan 'eil facal anns a' Bhiobull as mìlse leam na so, 'Cha bhi tighearnas aig a' pheacadh thairis oirbh.' Uime sin laigheam iosal anns an duslach."

"Tha mi tinn o Dhi-màirt. Chuir mi ùine air leth as ùr, chum beachdachadh air mo chion toraidh, agus gus m' uabhar a chur bhuaic. C' uin a sguireas mi de bhi a' roghnachadh dhomh féin? Bithidh mi ag ràdh, nì mi mar so, no nì mi mar sud, ach thubhairt Dia, laighidh tu air do leabaidh an so, agus fuilingidh tu mar chì mise iomchuidh."

"Bha tuilleadh drùidhidh orm an diugh na dh' fhairich mi riamh roimhe. O gu'n robh comas agam fantuinn ann an Crìosd, a nìgh eadhon casan Iudais, a thug rabhadh dha, a chum gu'm bi mi air mo Ìonadh le a ghràdh agus a choibhneas a tha cho iongantach."

Bha gaol aige air anamanna a chosnadh do Dhia, agus b' e an naidheachd a b' fheàrr a chual e riamh gu robh dùsgadh ann an Dundeach. Bha cridheachan cruaidh air an leaghadh mar chéir, agus ge b' e àite an robh an soisgeul air a shearmonachadh bha na ceudan ag éigheach, "Ciod a nì sinn?"

Is ann mu'n àm so a liubhair e ann an Dundeach searmon a bha anabarrach drùidhteach air a cheann-teagaisg á Leabhar nan Gnàth-fhacal (viii. 4).

"Rìbhse, o fheara, tha mi ag éigheach, agus tha mo ghuth ri cloinn nan daoine," agus searmon drùidhteach eile o bhriathran Phòil anns a' cheud litir chum nan Corintianach (ix. 26-27). "Uime sin is àmhuil a tha mise a' ruith, chan ann mar gu neo-chinnteach; is àmhuil a tha mi a' cur catha, chan ann mar neach a bhuaileas an t-adhar, ach tha mi a' trom-bhuailadh mo chuirp, agus 'ga chur fo smachd, air eagal air chor sam bith an déidh dhomh searmonachadh do dhream eile, gu'n cuirear mi féin air chùl."

Theagamh nach bitheadh uiread buaidh aig an t-searmon so air coimhthional an diugh 's a

bha aige an uair a liubhair Mac Cheyne e ann an Collace, oir chan 'eil daoine a' creidsinn ann an teine ifrinn an diugh mar bha iad a' creidsinn ann anns na làithean ud.

An dorachadas iomallach

"Bithidh sibhse, a dhaoine neo-iompachite, air bhur dùnadh a mach o Dhia. Cha bhi aoradh teaghaich an ifreann, no Biobull, no seinn Shalm, no Sàbaid, no soisgeul, no luchd-faire gu caismeachd a thoirt dhuibh a thaobh 'ur cunnairt. Bithidh am fear-faire 'n a thosd, 'ur cunnart air teachd, agus 'ur binn air a cur an gnìomh, gun àite aithreachais air fhàgail. An sud cha bhi dad ach àmhghar agus eudòchas air nach urrainn duine no aingeal cannt a chur. Brisidh aingidheachd a' chridhe a mach, fuath do Dhia, toibheum d'a ainm. An sud bheir sibh toibheum do Dhia nèimh, agus an truailidheachd a bha air a cumail fodha anns an t-saoghal so le freasdalaibh, agus eagal dhaoine, an sud brisidh i a mach cosmhuil ris na diabhoil, am measg am bi bhur cuibhrionn agaibh. Cuirear air cùl le Dia sibh; cuirear air cùl le Crìosd sibh; cuirear air cùl sibh leis an Spiorad Naomh; cuirear air cùl sibh leis gach creutair; cuirear air cùl le ainglean sibh, do bhrìgh nach 'eil e freagarrach gu'n gabhadh iad truas dhibh. 'Bithidh iad air am pianadh le teine agus pronnus am fianuis nan ainglean naomha agus am fianuis an Uain' (Taisb. xiv. 10). Cha bhi sluagh an Tighearn ag ùrnuigh, no a' sìleadh dheur na's mò air bhur son; chan abair iad smid as bhur leth air dhuibh a bhi air bhur dìteadh, agus air bhur n-iomain gu teine sìorruidh. Is ann a their iad 'aleluaia! 'nuair a chì iad deatach bhur dòruinn a' dol suas gu saoghail nan saoghal' (Taisb. xix. 3). Cha bhi ministearan a' strì ribh; is ann a bheir iad fianuis 'n 'ur n-aghaidh. Cuiridh an diabhol féin air cùl sibh; fuathaichidh e sibh; pianaidh e sibh, oir bithidh sibhse 'g a phianadh-sa, agus mar sin tuigidh sibh ciod e sin, 'a bhi air bhur beò-ghlacadh leis an diabhol.' Cuiridh am bàs fhéin cùl ribh; bu mhiann leibh bàs fhaotainn, ach teichidh am bàs air falbh uaibh ann an ifreann; bu mhiann leibh gu'm biodh 'ur cuimhne agus 'ur coguis air an spionadh asaibh, agus nach robh bith riamh agaibh, ach cha bhàsaich a' chnuimh a bhios 'g 'ur n-itheadh agus 'g 'ur eràdh gu sìorruidh."

Tha deich searmoin fhichead anns an leabhar uile gu léir, ach thug mi an aire nach 'eil ach ceithir dhiubh air an stéidheachadh air briathran Chrìosd, no air teagasg Chrìosd. Sin am mùghadh as motha a thàinig air searmonachadh ann an Albainn anns a' ghineal so, gu bheil ministearan an diugh a' cumail na's dlùithe ri briathran agus ri teagasg Chrìosd an àite a bhi bruidhinn daonnan mu innleachd na slàinte.

Anns a' Chathair

ANNAN na làithean so tha e 'n a chleachdadh Àig móran mhinistearan a bhi a' toirt dà shearmon do'n choimhlthional air maduinn na Sàbaid; aon searmon ris an abradh ar n-aithrichean searmon (no co dhiu rud-eigin coltach ris) agus rud neònach eile ris an abair iad "Facal do'n Chloinn." Tha "Facal do'n Chloinn" a nis air fàs cho fasanta 's gur e aon de na tàlantan a tha an sluagh ag iarraidh ann am ministear ealain a bhi aige air labhairt ris a' chloinn. Agus tha cuid de mhinistearan cho cinnteach gu bheil an ealain so aca féin 's gu bheil iad a' cur a mach ann an leabhraichean na searmon a bhios iad a' toirt do'n chloinn.

Bu mhaith leam fear dhuibh sin a thionndadh gu Gàidhlig agus a chur sìos air an duilleig so, los gu'm faicadh an luchd-leughaidh ciod a tha dol air aghaidh anns an eaglais, agus ciod an seòrsa bìdh a tha air a thairgsinn do'n chloinn le ministearan ainmeil.

B'e ceann-teagaisg an t-searmoin so, "*Seas-aibh gu daingean anns an t-saorsa leis an d' rinn Crìosd saor sibh,*" agus is e an tiotal a tha air a chur as a chionn ams an leabhar,

"Thoir breab do'n Chuaich"

"Tha dòrlach de chloinn a' fuireach còmhla riom an dràs, clann mo bhràthar, balaich agus caileagan sunndach, thèid mi 'm bannaibh dhuibh. Thàinig iad a nall á America; fògh-naidh sin.

Tha gaol agam orra; ach air a shon sin—

Ag an dearbh mhionaid so tha iad féin agus na crochairean agam féin a' cluich air *gèam* ris an abrar "Thoir breab do'n chuaich," mu choimeamh na h-uinneig aig a bheil mi a' sgrìobhadh. Gu fìrinneach b' fheàrr leam nach eualas riamh iomradh air an fhear a thòisich air a' chluich so an toiseach. Feumaidh gu robh car air chor-eigin 'na eanchainn, car a tha mi an dòchas nach fàg gu bràth e. Tha uiread fauime is gleadhraich is sgiamhail anns a' chluich so 's a bhiodh ann am fichead pìob-mhór aig do chluais.

An aithne dhuibh an *gèam* so? Tha mi an dòchas gu bheil cuimhne aig na pàrantan air; tha truas agam daonnan ri daoine a thàinig gu aois ma chaill iad cuimhne air na seann *ghèam-anna* a bhiodh iad a' cluich, agus air aotramas an òige.

So mar tha "Thoir breab do'n chuaich," air a chluich, agus mur bheil e air a chluich anns an dòigh so, chan 'eil e ceart. Tha dòigh cheart agus dòigh cheàrr air a h-uile *gèam* a chluich; an uair a bha mise 'n am bhalach bha an dòigh cheart againn air, dòigh a tha cho sear ri gàradh Edein.

Feumaidh tu cuach fhaotainn, agus ma ghabhas e idir deanamh, biodh i de iarunn-geal, oir mar is mò an tartar agus a' ghleadhraich an uair a bhreabar a' chuach, is ann as fheàrr an *gèam*.

An toiseach tha aon de'n fheadhaim a tha a' cluich a' *gheama* air a "chur a mach." Tha dòigh cheart agus dòigh cheàrr air sin cuid-eachd, ach is e an dòigh cheart an rann so aithris,

*Aograidh, aograidh, dùcharaidh thall;
Big, big, còrdaich ceann;
Òspagach, rospagach, eangach, fuar,
Ann, dhuìt, thugad, is bhuit,—Tha-thu-mach.*

Gun an rann so cha bhiodh an *gèam* idir ceart.

An sin tha aon air a thaghadh agus a' chuach air a cur 'n a làimh, agus e féin air a chur 'n a sheasamh ann an teis-meadhoin cearcaill ris an abrar, an *Garaidh*, cearcall a bha air a dheanamh ann 'am mionaid le slachdan-druidheachd. Dùinidh e a shùilean, is cunntaidh e gu réidh, aon-dha-tri-ceithir gus an ruig e deich. An uair a tha esan a' cunntas tha càch a' dol am foluch—*tha mi duilich a ràdh gu bheil na croch-airean a tha 'g a chluich an diugh air beulaibh na h-uinneig agam-sa a' dol am foluch am measg nam fùraichean a chuir mi cho cùramach*, ach ciod am feum a bhiodh ann dhomh a bhi gearan? Theireadh iad nach b' fheàrr mi na bòcan, agus co dhiu, an uair a bha mi féin 'n am bhalach rinn mi a cheart rud a tha iadsan a' deanamh.

An sin tòisichidh fear na cuaiche air siubhal; cho luath 's a chì e aon de na chaidh am foluch, ruithidh e a dh' ionnsuidh na cuaiche, is cunntaidh e, *aon, dha, trì*. Tha a nis prìosanach aige. An sin seallaidh e a mach as a gharaidh a ris, a dh' fheuchainn am faigh e prìosanach eile.

Ach an uair a dh' fhàgas e an garaidh, mur toir e an fhìor aire, gabhaidh fear de'n fheadhainn a tha am foluch cothrom air a chul a bhi air a thionndadh ris, is ruithidh e, is bheir e breab do'n chuaich, is tilgidh e i cho fad air falbh 's is urrainn dha.

Leis a' bhreap sin bheir e saorsa do na prìosanaich, is ruithidh iad mar na coineanan, is foluichidh iad iad féin anns na tuill.

Gèam maith, gun teagamh, ged a b' fheàrr leam e bhi air a chluich ann an àite-eigin eile seach ann am lios féin!

Tha beatha mhic an duine coltach ris a' *ghèam* so.

Uair no uaireigin tha sinn uile air ar glacadh leis an nàmhaid mar phrìosanaich. Beiridh e oirnn an uair nach 'eil sinn 'n ar n-earalas, is bheir e a steach d'a gharaidh sinn. Anns a' gharaidh chan 'eil fòdhainn ach feitheamh ri neach làidir air chor-eigin a bheir saorsa dhuinn.

Cò a shaoras sinn ? Cò a thig agus a bheir breab do'n chuaich ? Tog suas do shùilean, agus amhaire airsa'n a tha 'n a dheann-ruith a thoirt saorsa dhuinn. Thig, thig ! ruith, ruith ! saor sinn, saor sinn ! Thàinig e le iolach, thug e breab làidir do'n chuaich, agus *ho-ré ! ho-ré !* —tha sinn saor aon uair eile.

An aithne dhuit rud eile as fheàrr a tha a' cur soluis air obair shlàinteil Chrìosd na'n *gèam* so ?

Tha fhios aige gu bheil sinn 'n ar prìosanaich ann an garaidh ar nàmhaid, is tha e a' tighinn 'n a chumhachd a thoirt saorsa dhuinn. Chan 'eil peacadh no droch chleachdadh, glas no prìosan, a chumas uainn e, ma dh' iarras sinn air cobhair a dheanamh oirnn.

Tha an Neach so na 's toiliche air saorsa a thoirt dhuinn na tha sinne air a gabhail. Uair-eigin ann an Galile so mar a labhair e mu obair féin ; “ thàinig mi,” ars esan, “ a thoirt fuasglaidh do na braighdibh.”

Sin mar tha an Tiomnadh Nuadh a ghnàth a' labhairt mu Chrìosd agus mu obair, gur ann a thoirt saorsa dhuinn a thàinig e.

“ Uime sin, seasaih gu daingean anns an t-saorsa leis an do rinn Crìosd saor sibh.”

* * * * *

Cìod do bharail féin, a leughadair, air an t-searmon so ?

Tha e dullich dhòmhsa mo bharail féin a thoirt dhuit ann an cainnt mhìn shuairce, oir tha obair de'n t-seòrsa so a' toirt oilbheim do m' eanchainn, do m' choguis, agus do gach ni

eile air a bheil meas agam 'n am nàdur féin, agus ann an nàdur na cloinne.

Anns an leabhar as an tug mi an searmon so tha deich air fhichead eile de'n cheart sheòrsa, ach ged tha feadhainn dhiubh na's fheàrr na càch, tha a' choire so orra uile, nach 'eil annta ach beagan teagaisg agus móran sgeamlain. Tha iad mar gu'm faicheadh tu aon ghràinne sìl air a phasgadh ann an seachd slatan de phaipear-ruadh.

* * * * *

Chan abair mi an còrr mu'n leabhar so, ach bu mhaith leam a ràdh nach 'eil am fasan ùr so, dà shearmon aig an aon t-seirbhis, cho buannachdail do'n eaglais 's a tha móran a' saoilinn. A dh' aon ni tha an dara searmon air a ghiorrachadh cho mór 's nach 'eil cothrom ceart aig a' mhinistear air seanchas réidh seaghail a dheanamh ri daoine mu fhìrinnean móra a' chreidimh, agus mar is trice tha na naidheachdan faoine a bhios air an innseadh do'n chloinn a' milleadh càil a' choimhthionail do theagasg ciallach.

Feumar na h-uain a bheathachadh cho maith ris na caoraich, ach is e an dòigh as fheàrr air a dheanamh, leigeil leò ruith còmhla. Gheibh na h-uain am fear a dh' fhòghnas dhaibh air a' cheart raon air a bheil na caoraich ag ional-tradh.

Tha tùr ann an cloinn gu nàdurra, ach tha na searmoin a bhithear a' toirt dhaibh cho lean-abail 's gu'm bi a' chlann a' deanamh tàir orra 'n an cridhe.

Ceisdean Iain

LEIS AN URRAMACH MURCHADH MAC LEDID, M.A., AN CILL MHOIRE, 'S AN EILEAN SGITHEANACH

S ann air feasgar earraich, feasgar brèagha Sblàth, gun deò air a' ghaoith—bha ceò nan tighean a' dol suas cho dìreach ri peileir gunna, agus a cheart cho dìreach sin bha dà uiseag a' dol suas as m' fhianuis, 's iad a' seinn gu binn ; aon de na feasgair ud anns am bheil e comasach do dhuine a dhì-chuimhneachadh co dhìù tha e anns a' choluinn no as a' choluinn ; 's ann air an fheasgar sin a thàinig mi air Iain, 's e 'na shineadh air taobh cnuic. Chuir sinn fàilte air a chéile, agus thubhairt e, “ Bha mi a' smaoin-eachadh, 'n am shineadh an so, air gur h-ann 's an earrach a chuireadh an Slànuighear gu bàs, agus gur dòcha gur h-ann air feasgar a cheart cho sìtheil, àluinn ri so a bha Iudas ag iarraidh fàth air Iosa a bhrath. Thug sin mi gu ceisdean eile, agus bhithinn 'n 'ur comain na'n cuireadh sibh solus orra dhomh.”

Gheall mi dha gu'n deanainn mo dhìchioll, agus gun fhios nach 'eil na ceisdean a bha air Iain air muinntir eile, 's i so a cheud té, agus oidhirp air solus a chur oirre.

Féill na Càisge

Cìod a bha Féill na Càisge, aig na shuidhich Chrìosd sàcramaid suipeir an Tighearna, a' ciallachadh ?

Tha e coltach gu'n robh Féill Càisge nan Iudhach a' ciallachadh dà ni dhoibh. 'S e cuimhneachan a bha ann air an oidhche a ghabh Aingeal a' Bhàis seachd air tighean nan Israeleach anns an Eiphit, ach b'i cuideachd Féill an arain neo-ghoirtichte, an cuimhneachan a bha aca air a' chabhaig leis an d' fhàg iad tìr na h-Eiphit.

Aig àm na Càisge cha robh còir gu'm bitheadh an smùirnean bu lugha de thaois ghoirt a steach air ballachan an tighe, agus gu bhi cinnteach nach bitheadh sin ann, bha ceannard an teaghlach a' lasadh coinnle, a' dol sìos air a ghlùinean, agus a' ruith air a h-uile cùil a bha 'san tigh.

Air a' cheathramh latha deug de 'n mhios anns an robh Féill na Càisge air a cumail, 'n uair a bha ùrnuighean an t-sinagoig seachad, bha an teaghlach uile ri cruinneachadh mu'n

bhòrd, a h-uile neach a bha 's an tigh, seirbheisich cho maith ri cloimn.

Air an aon oidhche so co dhù dh' fheumadh iad uile a bhi mu'n aon bhòrd, oir bha na h-uile seòrsa anns an Eiphit, agus chaidh na h-uile seòrsa a shaoradh.

Bha am bòrd air ullachadh roimh làimh agus nithean air an cuir air, a bha 'n an cuimhneachain dhoibh air deuchainnean na h-Eiphit. Bha trì breacagan de aran neo-ghoirtichte ann, a' samhlachadh, tha cuid ag ràdh, an Sagart, an Léibhitheach, agus an t-Israeleach cumanta—b'é sin Israel uile.

Bha truinnsair, anns an robh cneamh agus ubh, air a chur air uachdar nan trì breacagan; an t-ubh a' samhlachadh coimhliontachd, agus an cneamh mar chuimhne air an uan. Le chéile bha iad a' ciallachadh iobart choimhlionta.

A thuilleadh air a sin bha bagaid de luibhean searbha, cnothan air am briseadh sìos agus air am bogadh—a' samhlachadh na creadha leis am bitheadh iad a' deanamh nan clachan—creadha anns an Eiphit, agus soitheach le uisge saillte, air a' bhòrd.

Bha na trì nithean sin ann gu bhi a' cur 'n an cuimhne searbhadas a' bhraighdeanais, a' chriadh, agus am Muir Bhra.

Bha cupan air son fìon aig gach neach a bha aig a' bhòrd, agus mu'm bitheadh an t-suipeir seachad bha iad a' stùleachadh gu'n òladh gach neach a chuid de cheithir chupain fiona.

Cupan an Naomhachaidh

B'e ainm a' cheud chupain, Cupan an Naomhachaidh, agus an déidh dhoibh òl, bha iad an toiseach a' nigheadh an làmhan, agus an sin a' tuiseadh nan luibhean searbha anns an uisge shaille, agus 'g an itheadh.

'S ann aig àm sin a dheanamh 's an t-seòmar uachdrach, a dh' éirich a' chòmhstri am measg nan deisciobul, a chonaich Crìosd le éiseimpleir féin, 'n uair a ghabh E làmh anart agus soitheach uisge, agus a dh' ionnlaid e an casan.

An déidh a' chupain so, bha an dara breacag air a briseadh 'na dà leth, agus air a folach air cùl clusaig, agus a réir cleachdaidh, bha leanabh, ma bha aon 'san dachaidh, mur an robh bha cuideigin eile, a' cur na ceiste, "Ciod is ciall duibh leis an t-seirbhis so?" agus fhreagradh an t-thàir le a bhi ag innseadh eachdraidh braighdeanas na h-Eiphit agus mar a shaoradh iad.

Bha iad an sin a' seinn an treas agus an ceathramh salm deug ar chòig fichead.

Cupan na Saorsa

An déidh nan salm sin a sheinn bha iad ag òl an dara cupain, Cupan na Saorsa, no a' Ghàirdeachais, agus ag itheadh luibhean searbh

is aran, agus na cnothan briste, samhladh na criadha.

Bha an t-aran air fhilleadh air a chéile, agus air a thumadh anns na cnothan boga briste, agus air itheadh. B'e sin an gréim an déidh a thumadh a thugadh do Iudas, "Ni an déidh dhasan a ghabhail, chaidh e mach air ball."

Feumaidh le sin nach robh Iudas idir còmhla ri càch aig an àm anns an do shuidhich Crìosd an t-sàcramaid.

Bha e air a dhòl a mach as an t-seòmar, do'n oidhche, mu'n tug Crìosd dhoibh an t-aran agus an cupan, a bha gu bhi mar chuimhneachan air féin.

'S ann an déidh an dà chupain ud, Cupan an Naomhachaidh, agus Cupan na Saorsa, a bha an fhìor shuipeir a' toiseachadh, an t-àm aig an robh iad ag itheadh iasg, brot, agus feòil, anns an òrdugh sin.

Cupan a' Bheannachaidh

'N uair a bha sin seachad bha a' bhreacag ud a chaidh a chur air cùl na clusaig air a toirt a mach a rithist, agus an treas cupan,—Cupan a' Bheannachaidh,—air òl.

Bha a' bhreacag air a roinn am measg na bha stigh agus an dorus air fhosgladh gu na h-ursannan "ach an tigeadh am faidh Eliah a steach."

Bha iad an sin a' deanamh ùrnuigh, agus a' guidhe gu'n tigeadh sgrios air nàimhdean Israeil, a' cleachdadh briathran a tha anns an naoidheamh salm deug ar thrì-fichead, agus anns an treas cabaidil de Thuireadh Jeremiah.

"Doirt do chorruch air na cinnich aig nach 'eil eòlas ort, agus air na rioghachdaibh nach gairm air t-ainm. Biodh an àite-tàimh fàs: 'n am pailliumaibh na gabhadh neach còmhnuidh. Ruaigidh tu ann am feirg, agus sgriosaidh tu iad o bhi fo nèamhan an Tighearna."

'S ann an uair bu chòir dhoibh an ùrnuigh uamhasach sin a dheanamh a ghlac Crìosd Cupan a' Bheannachaidh, an oidhche ud anns an t-seòmar uachdrach, agus an àite na briathran, ud a leughadh shuidhich e cuimhneachan air a ghràdh sìorruidh féin do dhaoine; an t-aran briste a' samhlachadh a chuirp, a bha gu bhi air a bhriseadh, agus Cupan a' Bheannachaidh, cuimhneachan na fola a bha gu bhi air a dòirt-eadh an ùine ghoirid chum gu'n ruigeadh beannachd chan ann a mhàin air Israel, ach, mar an ceudna, air a mhuinntir a chleachd iadsan a bhi a' mallachadh aig àm dhoibh a bhi ag òl an treas cupain aig Féil na Càisge.

Cupan a' Mholaidh

B'e an ceathramh cupan, Cupan a' mholaidh, agus an déidh dhoibh òl bha iad a' seinn salm eile, an ceathramh gus an ochdamh salm deug ar shé fichead. 'S é sin an t-seinn a tha air a

h-ainmeachadh anns an t-soisgeul, far am bheil e sgrìobhta, “ agus air dhoibh laoidh a sheinn, chaidh iad a mach gu sliabh nan crann-ola.”

An oidhche ud anns an t-seòmar uachdrach thug Crìosd ciall ùr do'n t-suipeir. O 'n oidhche

ud bha Cupan a' Bheannachaidh agus an t-aran briste gu bhì mar chuimhneachan chan ann air an uan a bha aca anns an Eiphit, ach air an fhìor Uan Chàisge,—Uan Dhé, a tha a' toirt air-falbh peacaidh an t-saoghail.

Cor na Gàidhealtachd

LEIS AN URR T. M. MACCALMAIN, M.A., AN GOVAN

(Air a leantainn)

ACH air an làimh eile tha mi ag ràdh cuideachd nach ruig neach a leas a bhì smuaineachadh gu'm bi sonas agus riarachas aige ma théid fhuasgladh o chuibhreach na bochdainn. N'am b'ann mar sin a bha a' chùis bhiththeadh saoihbheas agus sonas a' dol làmh air làimh, rud nach' eil. Tha càirdean is eòlaich agam-sa a tha a' stri mar as fheàrr as urrainn dhaibh a chum cor aimsireil an t-sluaigh chumanta a leasachadh, ach is duilich leam a ràdh gu'm bheil feadhainn diubh de'n bheachd ma chuireas iad as do bhochdainn gu'm bi a h-uile nì mar is còir agus gach neach sona. Agus their feadhainn dhiubh cuideachd nach 'eil mise agus mo sheòrsa ach a' cur dhaoine 'n an cadal a thaobh an cor aimsireil le bhì cumail f'an comhair beannachdan agus geallaidhean na beatha spioradail. 'S e so mo fhreagairt dhaibh.

“Cha mhise idir no mo sheòrsa a tha a' mealladh an t-sluaigh. Ach tha sibh-se a' mealladh dhaoine agus 'g ar mealladh féin. Tha sibh-se a' teagasg gu'm bheil gach neach 'n a oighre dhligheach air cuibhrionn iomchuidh de na dheasaich an Cruithear a chum maith aimsireil a' chinne-daonna, ach tha mise a' teagasg sin agus barrachd. Tha mi ag ràdh gu'm bheil gach neach 'n a oighre air oighreachd mòran na's luachmhoire na tha sibh-se a' tairgse dha, agus 's ann a tha sibh a' saoil sinn ma gheibh duine sealbh air an dara leth de'n oighreachd a bhùneas dha le còir gu'm foghainn sin, 's tha sibh a' deanamh tàir air an leth eile, an leth as priseile buileach.”

Dà nì feumail

'S e mo bheachd-sa, mar sin, nach ann a mhàin le goireasch agus comhfhurtan a chur an lionmhoireachd a theid cor na Gàidhealtachd a leasachadh. Cho fad 's a tha duine de'n bhàrail mar is motha a bhithas aige gur ann is toilichte a bhithas e, bithidh e faicinn chothroman is ghoireasan thall 's a bhos agus anns gach àite ach a mhàin 's an àite 's am bheil e fhéin. Chan 'eil an so ach mealladh, agus a chum neach a chur saor o'n mhealladh sin tha feum air dà nì, naidheachd ghràs-mhor an t-soisgeil gus iompachadh 'n a chridhe, agus oileanachadh inntinne gus gliocas a thoirt dha, agus gus a theagasg gu bhì deanamh làn fheum de na cothroman a tha aige.

Cha ruig mi a leas dad a ràdh aig an àm mu'n àite a dh'fheumas a bhì aig searmonachadh an t-soisgeil ann an leasachadh cor nan Gàidheal, mar ann an leasachadh cor gach sluaigh, oir tha cothrom aig gach neach a leughas an òraid so air an t-soisgeul a chluinntinn gach Sàbaid 'n an sgìreachd fhéin, no co dhiu tha Facal Dhé dlùth dhaibh gus feum a dheanamh dheth. Ach bu mhatth leam beagan a ràdh mu oileanachadh.

Sgoilean na Gàidhealtachd

Tha mi glé chinnteach nach'eil ceàrn eile 's an t-saoghail far am faighear cothrom-fòghlum mar a gheibhear 's a' Ghàidhealtachd. O chionn àireamh mhór bhliadhnaichean bha a' Ghàidhealtachd air thoiseach air gach roinn eile de'n rìoghachd a thaobh so, agus taing do'n Eaglais air son sin. B'ì an Eaglais ann an tomhas mór a chuir air chois sgoilean na Gàidhealtachd an toiseach agus a chum air adhart iad suas gus a' bhliadhna 1872, agus eadhon bho'n àm sin cha do chaill an Eaglais a h-ùidh ann an oileanachadh na h-òigridh. Saoilidh mi gu'm bheil àireamh na h-òigridh 's a' Ghàidhealtachd a tha dol air adhart do'n àrd-sgoil agus do'n oil-thigh, an coimeas ri àireamh an t-sluaigh, fada na's motha na gheibhear an ceàrn air bith eile. The aobhar taingeachd ann an sin, ach chithear an so aon de na h-aobharan a tha a' tanachadh an t-sluaigh. De 'n àireamh a tha a' faighinn àrd-fhòghlum, feumaidh a' mhòr-chuid am beatha a chur seachad an taobh a mach do'n Ghàidhealtachd, oir chan 'eil àitean dhaibh uile anns a' Ghàidhealtachd. A rithist, tha seòrsa de bheachd am measg dhaoine nach 'eil fòghlum sam bith buannachdail ach am fòghlum a dheasaicheas a' chlann air son àrd-sgoil is oil-thigh agus air son a bhì 'n an dotairean, 'n an ministearan, 'n an luchd-teagasg, agus an seòrsa sin.

Eòlas na làimhe

Tha feum air gu'm bitheadh ann an sgoilean na Gàidhealtachd barrachd oileanachaidh air a thoirt gus an òigridh uidheamachadh air son gach seòrsa oibre air muir agus air tìr a gheibhear 'n an dùthaich féin. Agus tha feum gu'm bitheadh clann air an teagasg

gus tlachd a'ghabhail anns na nithean sin a gheibhear, agus a chithear, agus a ghabhas deanamh 's an àite 's am bheil iad, iomallach 's gu'm faod e a bhith. Chan ann anns na bailtean móra a mhàin a tha na nithean iongantach agus annasach, agus chan ann a mhàin 's na collaistean mu dheas a dh'fhòghluimear gliocas agus a mheudaichear eòlas. Anns na làithean o shean bha tuigse, agus gliocas, agus géiread inntinn, agus toileachadh ann an nithean simplidh agus ann an nithean nàdurra, air am faotainn am measg nan Gàidheal eadhon an uair nach robh a bheag dhiubh comasach air peann a chur ri paipear. Is mór an call gu'n saoilleadh neach gur ann ann an leabhraichean a mhàin, agus ann an cànan nan Gall, a gheibhear soillseachadh inntinne.

Comhfhurtachd a' chuirp

Thubhairt mi gu'm feumadh dà rud tachairt mus tigeadh tilleadh ann an dol-as na Gàidhealtachd. B'e aon diubh gu'n ionnsaicheadh daoine làn-fheum a dheanamh de an cothroman, beag agus suarach 's gu'm faod na cothroman sin a bhith. B'e an t-aon eile gu'm bitheadh e air a dheanamh a cheart cho buannachdail agus cho comhfhurtail do dhaoine a bhi fuireach 's a' Ghàidhealtachd 's ged a bhitheadh iad air a' Ghalldachd.

Their feadhainn nach gabh so a dheanamh : their mise, ged nach gabh a dheanamh gus an ire a mhiannaicheadh daoine, gu'm bu chòir oidhirp a dheanamh le so anns an amharc. Tha fhios aig gach neach, ma thàinig adhartas sam bith anns a' Ghàidhealtachd anns a' leth-cheud bliadhna a tha nis air ruith, gu'n tàinig an t-adhartas sin an tomas mór an lorg Achd nan Croitearan, reachd a thug teàruinteachd agus misneach do na croitearan mar nach robh aca roimhe. Rinneadh Achd nan Croitearan mar thoradh air a' mhìn-sgrudadh a rinn Commission a' Mhorair Napier. Ach ged bu mhath Achd nan Croitearan, tha còrr is leth-cheud bliadhna air ruith bho'n àm sin, agus tha sinn an saoghal ùr an diugh, agus ma tha adhartas 's a' Ghàidhealtachd tha móran chùisean ann cuideachd a tha cur feuma air ceartachadh.

Earailean na Comhairle

Ann an 1936 chaidh Comhairle a thaghadh gus rannsachadh a dheanamh mu chor na Gàidhealtachd 's an linn so, mar a rinn Commission Napier 's an linn a dh'fhalbh. Ghabh a' Chomhairle so còrr is dà bhliadhna a' dol o àite gu àite, a' ceasnachadh gach seòrsa, ag éisdeachd ri iomadh barail, agus a' faicinn le'n sùilean féin suidheachadh nan Gàidheal anns gach ceàrn. Aig deireadh na bliadhna so chaidh a' chuirp iad crìoch air an obair agus thug

iad am follais cumntas air cor na Gàidhealtachd agus earailean gus cùisean a cheartachadh. "Saoilidh am fear a bhitheas 'n a thàmh gur e fhéin as fheàrr làmh air an stiùir." Mar sin, 's e glé bheag de dhaoine a leugh an leabhar a tha riarachaidh leis a h-uile rud a tha a' Chomhairle ag ràdh. Ach cha robh riamh, agus cha bhi gu brath, Comhairle no Commission ann a riarachais a h-uile duine. Tha a' mhór-chuid de dhaoine aig am bheil eòlas air cùisean Gàidhealach a' moladh agus ag aontachadh le earailean na Comhairle, ged a dh'fhaodadh cuid de na h-earailean sin a bhi na b'fheàrr na tha iad.

Ard-ùghdarras

Cha cheadaich ùine earailean na Comhairle a chur sìos an so, oir tha còrr is dà cheud taobh-duilleig 's an leabhar a chuir iad a mach, agus feudaidh gach neach a thogras a cheannach air dà thasdan, agus is math is fhiach e sin. Fòghnaidh e dhomh so a ràdh. Tha a' Chomhairle ag earalachadh gu'm bitheadh Ard-ùghdarras air a shuidheachadh gus obair-leasachaidh a thòiseachadh agus a chumail air adhart anns a' Ghàidhealtachd ; gu'n gealladh an Stàit do'n Ughdarras sin na dh'fhòghnas de dh'airgiod a chum na crìche sin ; agus gu'n cumadh an dà chuid an t-Ard-ùghdarras so agus an Stàit f'an comhair gur e a tha a dhìth air a' Ghàidhealtachd cothrom-cosnaidh air son an t-sluaigh agus duais iomchuidh air son an saothrach, agus goireasan a thoirt dhoibh de gach seòrsa a tha feumail. Tha móran air a ràdh ann an leabhar na Comhairle-rannsachaidh mu mhargaidhean is mu phrìsean, mu ghòireasan siubhail air muir is tir agus 's an adhar, agus mu fharaidhean, mu obair chroitearachd agus thuathanachas agus iasgach, mu obair-choille agus mu thighean-còmhnuidh, mu obair-uisge, mu oileanachadh agus mu iomadh rud eile.

Saothair dhiomhain ?

'S i a' cheist mhór a nis : Am bheil an Riaghaltas a' dol a ghabhail ris na h-earailean sin, no am bheil saothair na Comhairle a' dol a bhi gun bhuil agus a' Ghàidhealtachd ri bhi air a fàgail mar a tha i, a' call a cuid sluaigh 'n am miltean gach bliadhna gus mu dheireadh nach bi air fhàgail anns gach sgìreachd ach leth-dusan de mhuintir aosda, na sgoilean dùinte, na croitean fo luachair, na monaidhean fo raineach, na sleibhteann fo fhéidh ? Tha spàirn chruaidh 'g a deanamh aig an àm gus toirt air an Riaghaltas dol an car a' ghnòthuich gun dàil, oir thugadh gealladh an uair a thaghadh a' Chomhairle an toiseach nach bitheadh an saothair diomhain. Tha cuid de Ghàidheil an déidh gach rud air an smuainich iad a dheanamh gus toirt air an Riaghaltas gluasad anns a' chùis, ach is bochd an ghnòthuch e gu'm bheil a'

mhór-chuid de shluagh na Gàidhealtachd 'n an tosd mu'n ni so.

Càradh no ùr-thogail

Bithidh mi fhéin a' samhlachadh na Gàidhealtachd ri seann tigh a tha cur feum air càradh. Ma tha an tigh air fàs sean is eu-dionach is mì-chomhfhurtail, feudar dà rud a dheanamh. Feudar seòrsa de chàradh a dheanamh air, sgleat ùr no dhà a chur air a' mhullach, aol a chur air na ballaichean, peant a chur air na h-uinneagan agus air an dorus. Ach gheibh thu mach nach fhada gus am feum thu dol 'n a char a rithist. An uair a tha tigh air fàs cho sean 's gu'm bheil e a' cur feum air càradh gu bitheanta, tha e mòran na's fheàrr agus na's saoire air a' cheann thall a thogail as ùr, ged a dh'fhaodas tu anns an togail ùr feum a dheanamh de'n t-seann làrach agus de na seann chlachan. 'S ann mar sin a tha a' Ghàidhealtachd, 'n am bheachd-sa. Cha dean càradh a' chùis, 's cha dean tuathagan beaga an gnothuch. Ach ma tha thu dol a thogail tigh ùr, feumaidh tu trì nithean; dealbh no "plan," fear-deilbh no fear-gnothuich, a ch' gu'm bi an togail air a dheanamh a réir a' phlan, agus

luchd-oibre. A thaobh ùr-thogail na Gàidhealtachd, tha earailean na Comhairle-rannsachaidh a' nochdadh dhuinn a' phlan no a' mhodh air an còir dhuinn togail; tha feum againn air Ard-ùghdarras a ch' gu'n tèid gnothuichean air adhart a réir a' phlan; agus is iad Bòrd an Fhearainn agus Bòrd na Slàinte agus Bord an Iasgaich agus na Comhairlean Siorramachd agus na Comhairlean Ionadail agus an seòrsa sin an luchd-oibre aig am bi làmh, gach aon a réir a cheàird fhéin, anns an togail ùr a tha sinn a' miannachadh.

An t-airgiod

Tha cothrom mór f'ar comhair aig an àm, cothrom nach tig gu bràth tuilleadh ma leigeas sinn seachad e, chum cor na Gàidhealtachd a chur am feabhas agus stad a chur air an fhàsachadh a tha dol air adhart 's an taobh tuath. Cosdaidh e airgiod! Cosdaidh e sin, ach cha chosd e barrachd airgid na tha cheana air a chosd 's a' Ghàidhealtachd agus glé thric gun ach beagan buannachd 'n a lorg. Ma tha airgiod ri bhì air a chosd, bitheadh e air a chosd ann an dòigh ghlic agus bhuannachdail. Na cosdamaid e a' càradh tuathagan air seann deise; cosdamaid e air deise ùr.

Aig an Uinneig

Gnìomh uasal

ANNS na bliadhnan anns an deachaidh Aiasgach ansgadain an aghaidh nan iasgairean ann an aon de na h-Eileanan Siar lean fear de mharsantan an eilein air biadh is aodach is goireasan eile a thoirt do na h-iasgairean air dàil. Ach b' e an deireadh a bha aige, gu'n do bhris e, agus gu'm b' fheudar dha còrdadh a dheanamh r'a luchd-fiach le beagan thasdan a thoirt dhaibh as an *not*.

Ach an uair a dh' fhàs timeannan na b' fheàrr shoirrbhich cùisean leis a' mharsanta ud a ris, is fhuair e air a chasan. An sin chuir e sanas ann an *Tim an Obain*, ag ràdh gu'm biodh e 'nan comain gu mór na'n cuireadh a' chuid a bha beò d'a luchd-fiach, agus oighreachan na feadhmach a bha marbh, fios chuige, oir gu'm bu mhaith leis a h-uile sgillinn a bha aca air a phàidheadh.

Tha gnìomh uasal 'n a bhuannachd do'n t-saoghal uile; 'n a àile beatha chum beatha, is faodaidh tu a bhì cinnteach gu robh iomadh marsanta eadar Steòrnabhagh agus an t-Oban air a bhioradh 'n a choguis an uair a leugh e ann an *Tim an Obain* mu'n dòigh anns an do chuir an duine ud a chùisean saoghalta an òrdugh.

An uair a tha coguis duine a' fàs cho maoth

's nach toir i fois dha gus an cuir e ceart an ni a bha ceàrr eadar e féin agus a bhràithrean no a choimhearsnaich, tha e air an t-slighe dhìrich gu bhì ann an sìth ri Dia mar an ceudna. Ma tha duine ann an dàimh cheàrr ri bhràithrean cha bhì e ann an dàimh echart ri Dia. "*Uime sin, ma bheir thu do thabhartas chum na h-altarach, agus gu'n cuimhnich thu an sin gu bheil ni air bith aig do bhràthair a'd' aghaidh, fàg do thabhartas an sin an làthair na h-altarach, agus imich agus dean rèite air tùs ri d' bhràthair, agus an dèidh sin thig agus tabhair uart do thòdhlac*" (Mata v. 23-24).

? Please supply "copy" for 15 lines to fill up column, or if you take 4 lines from previous column into this one, the two columns will each be 8 lines short, and a fill-up could be inserted by you.

Crìoch nan uile nithean?

“Tha crìoch nan uile nithean am fagus; uime sin bithibh measarra, agus deanaibh faire chum ùrnuigh.”—
1 PEADAR IV. 7.

MA bha Peadar an dùil gu robh deireadh an M^t-saoghail dlùth bha e air a mhealladh. Bha mòran de na creidmheich anns a' cheud linn an dùil gu robh dara teachd an Tighearn cho dlùth 's gu'm faiceadh iad le'n sùilean e ann am beagan ùine. Thog iad ceàrr facail a labhair Crìosd mu'n chùis so, ach ged bha iad ceàrr ann an aon seagh bha iad ceart gu leòr ann an dòigh eile, oir anns na làithean ud bha breitheanais Dhe air an talamh, is bha Dia a' crathadh nan nithean a bha deas gu dol as an t-scalladh chum gu'm fanadh na nithean nach gabh crathadh.

Bha fhios aig Peadar gu robh luchd-leanmhuinn Chrìosd ri bhi air an dearbhadh mar le teine anns na làithean cunnartach ud, agus gu'm feumadh iad am fianais a thogail gun dàil, agus mar sin thubhairt e riu, “Bithibh measarra agus deanaibh faire chum ùrnuigh.”

Leis an fhacal “measarra” bha Peadar a' ciallachadh tuilteadh 's a bhi stuama; bha e a' ciallachadh iad a bhi neo-ghluasadach ri aghaidh gàbhaidh, inntinn làidir fhallan a bhi aca nach rachadh am breislich, agus nach tiomadh roimh fhreasdail searbh.

Ach a thuilleadh air iarraidh orra an inntinn làidir sin a bhi aca dh' iarr e orra cuideachd faire a dheanamh chum ùrnuigh, agus an dòchas a chur anns na feartan diomhair a tha o'n àirde.

Na'n robh Peadar a' labhairt ruinne anns na làithean deireannach so, agus anns an t-suidh-eachadh anns a bheil ar rìoghachd an diugh, theireadh e ruinn a cheart rud a thubhairt e ris na ceud Chrìosduidhean, “Biodh inntinn fhallan agaibh agus deanaibh ùrnuigh.”

Tha feum againn air inntinn fhallan, oir chan 'eil e furasda inntinn fhallan a chur bhàrr a siùil; bheir i breith chothromach far an rachadh inntinn lag no eagallach fada ceàrr. Agus tha feum againn air ùrnuigh, chan ann a mhàin a dh' iarraidh cobhair o Dhia ach a chumail ar n-iarrtusan a réir a thoile.

An àm cogaidh tha daoine titheach air ùrnuighean ceàrr a thairgsinn, agus mar sin bu chòir dhuinn am facal so a chuimhneachadh a ghnàth, “Ma bheir mi spéis do euceart 'n am chridhe chan éisd an Tighearna rium.” Duine air bith a ni ùrnuigh ann am feirg, no ann an gambhas, no a dh' iarras air Dia aontachadh leis fhéin, sin agad duine aig a bheil spéis do euceart 'n a chridhe.

Anns a' chogadh a tha air éirigh as ùr bithidh cuid de leughadairean na duilleig so ri aghaidh-

bualaidh, is bithidh cuid eile air am fàgail aig an tigh. Is e na gillean òga a dh' fheumas teas agus uallach an là a ghùlan, dìreach a chionn gu bheil iad òg agus làidir, ach tha e mar fhaicibh air seann daoine agus leth sheann daoine agus gach aon eile a dh' f'lagar aig an tigh feuchainn ri cridhe agus inntinn na dùthcha a chumail fallan agus Crìosdail. Ciod an tairbhe a bhiodh ann dhuinn mar rìoghachd a' bhuidh a chosnadh na'n tuiteamaid air falbh bho na nithean a tha urramach agus uasal, o fhirinn agus o cheartas? An àm cogaidh tha an fhearg agus am mìorun a bhios ann an cridheachan dhaoine anabarrach titheach air an coguiscean agus an inntinnean a dhalladh, agus mar sin feumaidh sinn feuchainn ri cùisean fhaicinn ann an solus Dhe agus ann an solus fhacail, los ar n-inntinnean féin a chumail fallan. Agus chan 'eil doigh as fheàrr air cùisean fhaicinn ann an solus Dhe na ùrnuigh a dheanamh.

Dionaidh ar saighdearan agus ar seòladairean ar dùthaich agus ar cladaichean, ach is ann air an eaglais agus air luchd-aideachaidh a tha e mar fhaicibh anam na rìoghachd a dhùn o naimhdean as mìosa agus as sgriosaile na eadhon a' Ghearmailt, na faireachduinnean borb sin a chuireadh ar ciall agus ar coguis bhàrr a' chrùin. “Uime sin bithibh measarra agus deanaibh faire chum ùrnuigh.”

Gleidheamaid fa chomhair ar sùl a ghnàth an sealladh so, an Tighearna Dia air a rìgh-chathair; chan e Dia Bhreathuinn, no Dia na Gearmailte, ach Dia na talmhainn uile aig nach 'eil claon-bhàigh ri rìoghachd seach a chéile, agus a tha neo-chaoclaidheach 'n a naomhachd, 'n a cheartas, agus 'n a fhirinn. “Anns gach uile chinneach tha an neach air a bheil eagal Dhe, agus a dh' oibricheas fireantachd, taitneach leis.”

“Mur tog an Tighearn an tigh, gu dìomhain saothraichidh a luchd-togail: mur gléidh an Tighearn an baile, gu dìomhain ni am fear-coimhid faire.” Obair, no rùintean, no innleachd air bith, nach 'eil a réir reachdan siorruidh Dhe, cha soirbhich iad is cha mhair iad. Theagamh gu'm mair iad ùine gheàrr, is faodaidh iad mair-sinn cho fada 's gu'm fàs cridheachan meata fann, ach tha am binn air a seulachadh, do bhrìgh gu bheil Dia air a rìgh-chathair. Sin an sealladh a bheir air daoine eagallach misneach a ghlacadh, agus inntinn làidir a bhi aca.

Ann's a' Choille Bheithe

B' e Màiri Bhrùnach, no mar theireadh iad B' rithe, Màiri Mhór an Dròbhair, an té mu dheireadh ann an Cille-sgumain a chaidh gu *Loudi* a dheanamh na buana. Ach bha i a' deanamh tuilleadh is obair an Fhoghair, oir bhiodh i a' falbh a h-uile bliadhna mu Bhealltuinn agus cha tigeadh i dhachaidh gu Samhuinn.

Chan 'eil ach gu bheil cuimhne agam air Màiri, oir shiubhail i 'n a fìor sheana bhoirionnach m' an robh mise ach mu sheachd bliadhna a dh' aois, ach fad iomadh bliadhna an déidh a bàis bha cuid de na facail a bhiodh i ag ràdh air an cumail suas an measg dhaoine an Cille-sgumain. Aig an àm cha robh fhios agam ciod a bha iad a' ciallachadh, ach tha fhios agam a nis.

An uair a chitheadh i duine air bith ag obair gu leas slaodach, no a' deanamh obair ghròic-eil, theireadh i, "Is furasd fhaicinn nach 'eil Uisdean Bertram air do shàil," agus na'n cluinn-eadh i duine a' bòilich mu àite no mu ni fo'n ghréin, theireadh i, "Och, och, a thruaghain, chan fhaca tusa Fentonbarns."

Bha tigh Màiri 'n a thigh-céilidh aig òigridh Chille-sgumain, is bhiodh iad a' dol ann a dh' aon ghnòthuch gu Màiri a chur a sheanachas mu *Loudi*. Cha robh e duilich dhaibh sin a dheanamh, oir cha robh seanchas eile aice, is cha robh rud air an t-saoghal a b' fheàrr leatha na bhi ag innseadh mu euchdan Uisdein Bertram, agus mu'n bhàrr a chunnaic i a' fàs air achaidhean Fentonbarns; bàrr cho trom 's nach robh rùm air na h-achaidhean do na hadagan. Ged a bhiodh Iain a bràthair ag innseadh naidheachdan air Fionn Mac Cumhail agus Feachd na Feinne cha robh ann an Fionn no 'n a cheatharnaich ach daoine suarrach ann an sùilean Màiri an coimeas ri Uisdean Bertram, is cha robh ann an fearann Ghoshein ach àite bochd lom an coimeas ri Fentonbarns.

Seirbhiseach maith

Ged nach faca mise Uisdean Bertram riamh chunnaic mi Fentonbarns iomadh uair, agus bu mhaith leam rud no dhà uime a chur sìos air an duilleig so an earalas gu'm bi e air a leughadh le cuid de na bhiodh a' cluinntinn Màiri Bhrùnach 'ga mholadh, agus gu'n toir mi orra a chreidsinn nach robh facal aice ach an tulfhèrinn an uair a bhiodh i ag ràdh gu robh dailtean mòra Fentonbarns air an cumail cho glan ri gàradh-càil, gun uiread agus aon chopag, no aon fheanntag, no aon luibh-fhuadain anna.

Ach m' an tòisich mi air a' chuid sin bu mhaith leam a ràdh gu'm b'e Uisdean Bertram an t-oirean a bha anns an tuathanachas ud,

duine a bha dileas d'a mhaighstir, agus a bha cho teann air fhéin 's a bha e air an luchd-oibre a bha foidhe. Cha chuala mi Màiri Bhrùnach a' bruidhinn mu'n tuathanach riamh; cha b' ann ris-san ach ris an oirean a bha a ghnòthuch, ach ma bha Uisdean Bertram ainmeil mar oirean air feadh *Loudi* gu léir, bha Seòras Hope, an tuathanach, ainmeil, chan ann a mhàin ann an *Loudi* ach air feadh Albainn uile, agus ann an Sasunn, agus ann an Denmark, is bhiodh tuathanaich as na dùthchanna thall a' tighinn a dh' fhaicinn an fhearainn aige agus mar bha e air oibreachadh.

Bha trì ginealan de'n teaghlach ud ann an Fentonbarns, an t-athair, an mac; agus an t-ogha, ach is ann ri linn an ogha, Seòras Hope, a bha Màiri Bhrùnach anns an àite. Anns na làithean sin bha sè ceud acair de thalamh-treabhaidh ann, is bha Seòras Hope a' pàidheadh suas ri dà mhìle not màil, no trì puinn'd 's a crùn an t-acair. Ach cha do ghearain e riamh air a mhàl.

Eanchainn agus sgoinn

An uair a chaidh a sheanair do Fentonbarns cha robh ann ach àite bochd, is cha robh e a' pàidheadh de mhàl ach trì taòdain an t-acair, ach b'e am bodach Hope aon de na daoine làidir a thug tuathanachd na h-Alba a mach á tigh na daorsa agus a thug a steach i do thir a' gheallaidh. Dh' oibrich e gu cruaidh uile làithean a bheatha, is chuir e eanchainn agus sgoinn 'n a obair. Cha do shòr gin de na Hopes riamh fearann a mhathachadh le làimh fhialaidh na'm faigheadh iad aonta naoi bliadhna deug. Bha iad còrr agus ceud bliadhna ann an Fentonbarns uile gu léir, is bha e air a ràdh gu'n do chuir iad a mach os cionn ceud mìle not anns an ùine sin a mhathachadh an fhearainn. Bha mòran de'n talamh fiuch an uair a chaidh seann Hope ann an toiseach, air a bhàthadh le uisge agus air a thachdadh le salchar is luibh-eannach gun fheum, ach thiormaich iad a h-uile acair dheth is chuir iad ann uiread phìoban-uisge fo'n talamh 's gu'n rachadh iad dà uair o Thigh-Iain-Ghreòta gu Lunnainn na'n ròb iad air an cur ceann ri ceann. B'e an t-uachdaran a phàidh air son nan dìgean agus nam pìoban-uisge, ach bha an cosdus daonnan air a chur air a mhàl. Bha an t-uachdaran agus an tuathanach le chéile a' tilgeadh an arain air aghaidh nan uisgeachan, oir bha fhios aca nach robh dad a chuireadh iad anns an fhearann nach tigeadh air ais chuca.

Eadar an t-athair agus an mac agus an t-ogha chuir iad ochd mìle tunna aoil air Fentonbarns, a thuilleadh air guano. Bhiodh Seòras Hope a' cur dà fhichead cairt mhór innearach

agus dlùth air leth-tunna guano mar leasachadh air a h-uile acair buntàta, agus an bitheantas bha ceithir fichead no ceud acair aige fo bhuntàta, ach bha am buntàta a' pàidheadh dha gu maith. Fhuair e uair agus uair leth-cheud not an t-acair air mar bha e a' fàs, an ceannaiche ris a' bhuntàta a thogail.

Ann's na làithean ud, an déidh cogadh Bhonipart, bha pris mhór air cruithneachd agus air buntàta; is ann bliadhna annamh nach biodh siol cruithneachd trì fichead tasdan am bolla, is bha a h-uile acair a' bualadh seachd bollachan sil.

Bha a h-uile troigh de'n bhaile fo'n chrann, agus air oibreachadh mar gu'm biodh gàradh-càil; cinn agus taobhan nan iomairean air an treabhadh gus mar bheagan òirleach o'n fhence. Chan e mhàin gu robh am buntàta agus an tùrneap air an glanadh gu cùramach, ach bhiodh Màiri Bhrimach agus sgaoth de bhoirionnaich eile air an cur air feadh a' chruithneachd agus an arbhair, agus hoc ann an làimh gach té dhiubh, a chumail sìos chluaran no cromlus, no luibh air bith eile a thachradh orra. Ann's an Fhoghar bhiodh sgaoth Eirionnach a' tighinn á Donegal a dheanamh na buana.

Ach ged a bha na timeannan maith do na h-uachdarain agus do na tuathanaich aig an robh sgoinn is sgil cha robh iad maith do'n luchd-oibre. Cha robh aca ach tuarasdal beag; gheibheadh Seòras Hope treabhaichean maith, cho maith agus nach 'eil an leithid idir ann an diugh, air dusan tasdan 's an t-seachdain, le min agus buntàta.

Siol America

Ach fhuair an seòrsa tuathanaich ud a' bhuille-bhàis an uair a rinn a' Phàrlamaid reachd gu'm biodh siol cruithneachd air a leigeil a steach do'n dùthaich saor gun chis. Tha e a' freagairt air muinntir nam bailtean-móra, agus ann an aon dòigh air an dùthaich uile, siol agus biadh a bhi saor, ach chan 'eil sin a' freagairt cho maith air muinntir an fhearainn, uachdarain agus tuathanaich agus treabhaichean. An uair a gheibh thu an cruithneachd as fheàrr á Canada air còig tasdain fhichead am

bolla, agus coirce-mór á aite-eigin eile air sè deug, eò an tuathanach no an croitear anns a' Ghàidhealtachd a leigeas a leas a bhi an dùil gu'm pàidh e dha an talamh a thionndadh, ma dh' fheumas e pàidheadh air a shon? Chan e peirceall na caorach an mhàin a chuir an crann air an fharadh an Albainn, ach siol saor á America agus faraidhean saora aig na bàtaichean-móra a tha 'g a thoirt a nall.

Tha a' chuid as motha de Fentonbarns an diugh fo fheur, is stoc mór de chrodh bainne air. Chan 'eil teagamh nach 'eil sin a' pàidheadh na's fheàrr an diugh na phàidheadh an dòigh a bha aig Seòras Hope air a' bhaile oibreachadh, ach na'n robh esan agus a sheòrsa beò an diugh bu chiar leò a bhi 'g am faicinn féin a' bleòghan cruaidh an àite a bhi a' reic sil, agus a' frithealadh do mhucan agus do chearcan agus do sheilleanan an àite a bhi a' reamhrachadh dhanh. Ach an uair a gheibheadh iad thairis air neònachas an fhreasdail a chuir am measg chearcan agus sheilleanan iad chith-eadh iad gu bheil an dara rud cho uasal ris an rud eile.

An uair a' ruith an aonta a bha aig Seòras Hope air Fentonbarns a mach cha tugadh an t-uachdaran aonta ùr dha, is cha mhò a dh' innseadh e car son nach tugadh. Ach bha fhios aig an t-saoghal car son a b' fheudar dha Fentonbarns fhàgail; b'e *Liberal* a bha ann an Seòras Hope is dh' fheuch e ri faotainn a steach do'n Phàrlamaid, agus thug sin oibheum do'n uachdaran a-bha 'n a *Thory* làidir. Rinn an rud mòran bruidhne ann an Albainn agus ann an Sasunn aig an àm, is theab *Tories* eile agus a chàirdean féin an t-seiche a thoirt bhàrr an uachdarain, Mgrh Nisbet Hamilton, air son gnìomh cho leanabail agus cho leibideach a dheanamh, tuathanaich ainmeil a chur a mach as a' bhaile a rinn e ainmeil le sgil, agus anns an robh e féin agus a shìnnsear ceud bliadhna, gun aobhar air bith ach gu robh e neoisìomaileach 'n a bheachdan. Rud nàrach! Bha mòran de na *Tories* ann an *Loudi* air an nàrachadh cho mór 's gu'n do thairg iad bailtean a bha aca ri shuidheachadh a thoirt dha agus leigeil leis féin màl a dheanamh dhaibh.

Cor na Gàidhealtachd

LE UILLEAM I. WILSON, M.A., LL.D., D.LITT., F.R.S.E.

mac Bhàtair

IS mór an t-atharrachadh a thàinig air a' Ghàidhealtachd ri ar linn fhéin, agus chan ann air a' Ghàidhealtachd a mhàin, ach air gach dùthaich eile feadh an t-saoghail gu léir.

Bha còrr is ceud mìle duine na's motha air a' Ghàidhealtachd ceud bliadhna air ais na a tha innte an dràsda. An coimh-cheangal ri sin bu chòir cuimhne a chumail gun

robh mòran na bu lugha de shluagh anns na bailtibh beaga is anns na bailtibh móra na a tha anna a nis. Mar eisimpleir gabhaibh baile Inbhir-Nis: anns a bhliadhna 1831 cha robh ann ach naoi mìle gu leth agus beagan. Am baile Pheairt bha na's lugha na fichead mìle. Tha a nis còrr is a dhà uiread anns na bailtibh sin; agus mar sin anns na bailtibh eile. Ceud

bliadhna air ais bha a' chuid mhór de'n t-sluagh a' fuireach air an dùthaich, agus cha b'ann anns na bailtibh. Bho'n àm sin thàinig car eile an adhaire an daimh : tha na bailtean a' fàs agus tha an dùthaich a muigh orra a' meath. Is fheudar dhuinn sin a thoirt fa-near ann a bhith ag coimeas àireamh an t-sluaigh mar a tha iad a nis ris mar a bha iad o chionn ceud bliadhna.

Caochladh muladach

Is gann gum faigh sibh fear-cèird an diugh a' fuireach air an dùthaich mar a b'abhaist. Ma's àill leibh fios fhaotainn air a' chaochladh mhladach a thàinig air an dùthaich, chan 'eil agaibh ach sùil a thoirt air Seann Chumntas na h-Alba, a chuireadh a mach eadar 1791 agus 1799—cunntas mionaideach air gach sgìre an Albainn : tha leabhar air fhichead dheth againn. Tha mi coma ciod an sgìre a ghabhas sibh—cha dèan e mòran difir ; ach gabhaibh Sgìre Chille Mhoire air Machair Rois ; is ann oirre as fheàrr a tha mi eòlach. Anns a' bhliadhna 1793 bha ann an sgìre Chille Mhoire ceithir bùithean, dà chlachair dheug, ceithir saoir-chuirn, sia saoir-thighe, ceithir goibhnean, deich greusaichean, ochd breabadairean deug, deich tàill-earan, agus fichead fear ri obair aoil. An diugh chan 'eil ach an aon ghobhainn, agus ma tha còrr thàillear no ghreusaiche ann, is anns an dà bhaile bheag, an Cladach agus Baile a' Mhuilinn, a gheibhear iad. Chan 'eil an còrr ann. Nach mór am bochdachadh sin air sgìre, fir-cheàird a bhith a dhìth air an àite ? Tha fhios agaibh fhéin na's fheàrr na th'agamsa mar a tha cuisean anns na h-eileanan an iar—a h-uile ni air an cuir a' mhuinntir feum a' tighinn bho Ghlaschu. Maith dh'fhaoide an uair a thubhairt mi “ a h-uile ni ” gun d'thubhairt mi cus ; ach cha ghabh e àicheadh nach 'eil na h-eileanan an crochadh ri Glaschu na's motha na bu chòir dhoibh a bhith.

Is tric a bha mi smuaineachadh gum bu mhaith an nì cunntas a dhèanamh air an dara làimh air gach bathar agus air gach airgiod gun chosnadh a tha tighinn a steach do eilean àraidh, agus air an làimh eile cunntas air gach bathar is gach nì eile a tha dol a mach bho'n eilean. Chan e nach biodh a leithid so de chunntas ceart cho iomchuidh air dùthaich de'n mhóirthir, ach gum biodh e mòran na b'fhàsa a dhèanamh a thaobh eilein na a thaobh ceàrna de'n mhóirthir. Chitheamaid mar sin mar a tha cothrom a' bhathair a' seasamh eadar na nithean a tha tighinn a steach agus na nithean a tha dol a mach.

Chuala mi naidheachd bho dhuine a tha mion-eòlach air na h-eileanan mu thuath air baile beag no coimhearsnachd bhig àraidh anns a bheil na h-uiread de airgiod gun chosnadh a' tighinn a steach do'n luchd-còmhnuidh gun do leig iad dhùbhbh, cha mhór gu tur, am

fearann aca àiteachadh. Biodh sin mar a bhitheas e, chan 'eil teagamh nach b'fheàrrde an tuath a bhith tighinn beò air obair agus air toradh an làmban fhéin agus am fearainn fhéin seach a bhith ag ceannach na h-uiread bho'n taobh deas.

Comunn feumail

The aon Chomunn ann a tha air leth feumail do mhuinntir na Gàidhealtachd agus gu h-àraidh do na h-Eileanan, agus is e sin Comunn nan Ealaidhean agus nan Ceàrd Dùthchasach Gàidhealach. Is e rùn a' Chomuinn sin gach misneach 'as urrainn dhoibh a thoirt do na mnathan is na nigheanan, do na fir is na gillean, gu bhith ris na seann cheàird a b'abhaist a bhith cho cumanta, mar a tha snìomh agus fighe agus breabadaireachd, agus an leithid sin, mar a thubhairt am Bard Leódhasach, Murchadh Mac Leoid :

Air feasgar a' gheamhraidh théid tionndadh gu gnìomh,
Ri toirt eolais do chloinn bidh gach seann duine liath ;
Gach iasgar le snàthaid ag càradh a lion,
Gach nighean ri càrdadh 's a màthair ri snìomh.

Chan ann idir air son buannachd dhoibh fhéin a tha an Comunn so ri obair, ach air son leas an luchd-oibre. Tha ceann-bhùth aca an Dun-éideann agus bùithean an àitean eile. Anns a' bhliadhna 1919 phàigh iad a mach do'n luchd-oibre £12,000, agus mar so anns na bliadhnaibh 'n a déidh :

1929	£12,000
1930	12,938
1931	12,876
1932	13,494
1929-1932	<u>£51,308</u>

Mu na h-àireamhan sin faodaidh sinn a ràdh mar a thubhairt fear eile mu dhaimh Fhìr Dhùn-tuilm, “ bruidhnidh iad air an son fhéin.” Dh'fhoadadh, maith dh'fhaoide, eisimpleir a' Chomuinn so a leantainn ann an dòighean eile.

Cor nan iasgair

Tha sinn ag cluinntinn gu leoir mu'n iasgach air an Taobh Siar, mar a tha e air a mhillleadh agus air a sgrìos le innleachdan agus le iasgach mì-laghail nan iasgair eile coimheach a tha tighinn as gach àird gu spùilleadh nan iasg beaga agus móra, agus a tha toirt am beòshlainte á beul muinntir Leódhais agus Bharraidh, an Eilein Sgitheanaich agus nan Eilean air fad. Tha an obair sin 'n a nàire agus 'n a masladh do'n dùthaich mhóir chumhachdaich so, agus bu chòir stad a chur oirre gun dàil. Ri linn a' Chogaidh Mhóir bha moladh gu leoir air iasgair eile nan Eilean : có a bh'ann ach iad ! Daoine treuna, tapaidh, seòlta ! An diugh is gann gu bheil guth orra no suim dhiubh.

Tha sinn uile, ar leam, buidheach de'n Chomunn a chaidh a chur air bonn gu bhith a' tagairt cùis nan Eileanach, agus tha sinn ag guidhe gun soirbhich leo.

Nà tuathanaich

Ma's olc cor an iasgair, chan fheàrr cor an tuathanaich, biodh an tuathanas beag no biodh e mór. Chan urrainn do'n tuathanach coirce a chur agus a bhuain agus a reic air trì tasdain deug gach cairteal. Cha mhotha 'as urrainn dhà buntàta a chur agus a ghlanadh agus a thogail air dà nota, no na's lugha, gach tunna. Mun d'fhàinig na carbadan ola bha iarrtas air feur agus air coirce gu biadh do na h-eich : cha chuir na carbadan feum air feur no air coirce : chan 'eil iarrtas orra mar a b'abhaist. Tha prìs a' chruidh agus nan caorach agus nan uan air dol an lughaid. Tha tuarasdal an treabh-aiche agus nan gillean air fàs na motha na bha e riamh roimhe. Chan iongnadh ged a chluinnear sgread nan tuathanach : is e an t-iongnadh mar a tha iad a' tighinn beò idir, iad fhéin agus an teaghlach. Bha mi fhéin eòlach air tuathanas bho m'òige : “ dhèanainn cur is dhèanainn buain, dhèanainn treabhadh ri là fuar ” ; agus mar sin is mór mo chomh-fhaireachdainn ris na tuathanaich aig an àm so. Tha caraaid dhomh 'na thuathanach an Siorramachd Pheairt, duine cho eòlach teòma sgairteil 's a tha r'a fhaotainn. B'abhaist dha treabh-aiche is gille bhith aige air muinntearas ; chan 'eil aige a nis ach an aon ghille òg. Nì e éirigh gach maduinn mu chóig uairean, agus chan 'eil a obair crìochnaichte gus am bleoghain e an crodh mu h-ochd uairean a dh'oidheche. Is beag tha dh'fhios aig muinntir nam bailtean móra air a leithid sin de obair-latha. Chan 'eil dith comhairle bho muinntir nach do chuir crann riamh an talamh is do nach aithne caora seach reithe. Is mór a b'fheàrrde cuid de'n muinntir sin a bhith mios no ràith le mo charaid no le tuathanach teòma eile. Air mo shon fhéin dheth, cha ghabhainn orm comhairle a thoirt mu'n chùis idir. Is e a theirinn gum bu chòir éisdeachd gu maith ri guth nan tuathanach, agus an cobhair air gach dòigh as urrainn dhuinn, oir ma théid as do'n tuath air chor nach urrainn dhoibh am beòshlainte a thoirt as an talamh, chan fhada gus an téid as do na bailtibh móra.

Nàimhdean an tuathanaich

Tha nì no dhà a tha ag cur an aghaidh tuath na Gàidhealtachd gu h-àraidh, a bhàr air na tha ag cur air tuath Albann gu h-iomlan. Anns a' cheud àite, tha mòran diùbh astar fada air falbh bho'n bhaile-mhargaidh agus bho'n rathad-iaruinn. An Siorramachd Pheairt tha ceann shuas Ghleann Lìobhunn mu dhà fhichead mìle bho Obar-Pheallaidh. Tha astar mór eadar

ceann shuas Shrath Eireann an Siorramachd Inbhir-Nis agus an rathad-iaruinn aig Tom-aitiann. Tha fìor-bhràighe Shrath Chonuinn an Ros còrr is deich mìle air fhichead bho Inbhir-pheofharain. Agus mar sin do iomadh srath is gleann feadh na Gàidhealtachd bho Chataibh mu thuath gu Peairt mu dheas. Is mór an t-anacothrom sin do'n tuath, na tha fhathast a làthair dhiubh. Nam biodh gach nì mar bu chòir, dh'fhaoidte dòighean iomchàir a chur air bonn a ghuillan toradh na tìre an asgaidh do'n bhaile-mhargaidh no do'n rathad-iaruinn.

Rud eile, na coineanan no na rabaidean, a tha air fàs gu bhith 'n am plàigh an iomadh àite, ag ithe suas nan snèap no nan “ tìrnaip,” agus gach nì eile as urrainn dhoibh ithe. Is aithne dhomh oighreachd an Ros far nach b'urrainn an tuathanach arbhar no snèap a thoirt gu ìre leis na dh'itheadh agus na sgriosadh na coineanan. Tha an oighreachd sin a nis fo uachdaran eile, agus tha gach nì gu maith : shiubhal na coineanan ; chaidh cur as doibh. An iomadh àite tha na féidh a' tighinn a nuas air an tuathanach anns a' gheamhradh agus as t-earrach agus a' toirt an cuid fhéin as. Sin agaibh dà mhallachd a thàinig an lorg an t-sealgair.

Frithean nam fiadh

Tha mòran na's motha na bu chòir de'n Taobh Tuath fo na féidh. Their cuid le snodha gàire, ciamar dh'fhaodas daoine tighinn beò ann an àitean cho àrd, creagach, iomallach, ri srathan is ri glèanntan na Gàidhealtachd ? Tha glinn agus glinn ann, agus tha srathan agus srathan ann. An siorramachdan Rois agus Chataibh is gann gum faighear srath no gleann a tha mòran na's motha na ceithir cheud troigh os cionn na mara, no eadar sin agus cóig ceud troigh. Tha na glinn is na srathan sin bòidheach feurach ; tha cuid diùbh a tha an teis-meadhoin na frithe, agus am mìos meadhonach an fhoghair ghabhadh am feur a ghearradh le speal no le inneal-gearraidh eile. Rach thusa agus gabh cuairt mu bhràighe Shrath Chonuinn no mu bhràighe Shrath Charrann an sgìre Chinn Chàrdain, far an robh sluagh mór a' fuireach roimhe, agus chi thu le do shùilean mar a tha a' chùis.

B'aithne dhomh daoine a rugadh an Gleann Cailbhaidh, aig bràighe Shrath Charrann, far nach 'eil duine an diugh ag gabhail còmhaidh, daoine gasda, eireachdail, tapaidh. Bha fear an Gleann Cailbhaidh d'am b'ainm Alasdair Caimbeul, no Ailidh Iomhaireach mar a theirte ris ; chaochail e anns a' bhliadhna 1816, aig aois seachd bliadhna deug air a' cheud. Bliadhna no dhà mun do chaochail e chaidh e do'n sgoil anns a' ghleann, ach dh'fhàilnich a fhradharc air. Air a' bhliadhna cheudna choisich e dà mhìle dheug sìos gu Féill Chinn Chàrdain—

an Fhéill Eiteachain—agus an sin rinn e dà ruidhle damnsaidh. Chithear eachdraidh an laich so air a cur sìos am paiper-naidheachd Inbhir-Nis (Inverness Courier)—“The Northern Highlands in the Nineteenth Century”; James Barron; Vol. I. Tha sliochd Ailidh Iomhairich ann fhathast, agus iad cho cruadalach, cha mhór, ris fhéin; 'se na h-Iomhairich theirear riutha.

Srath is monadh

Ach tha aon nì ann as còir a chumail air chuimhne. Ma chuirear duine sìos air criomaig fhearainn air ìosal an t-sratha no air ìosal a' ghlinne, agus gum chomas a' mhonaidh aige, chan 'eil an sin ach a' bhochdainn. Air an làimh eile, ma bhios comas a' mhonaidh aige suas gu faire, chan 'eil mórán eagail nach soirbhich leis agus nach dèan e an gnothuch gu maith. Bidh cròdh is caoraich aige nach biodh aige nam biodh e air a' chriomaig fhearainn àitichte a mhàin. A rithist bhiodh an tuath mórán na b'fhèarr dheth nam biodh ionaltradh coitichionn aca, agus ciobair chaorach aca dhòibh fhein. B'aithne dhomh srath an siorramachd Rois anns an robh seachdnar no ochdnar de thuathanaich bheaga. Bha ìosal an t-sratha air àiteachadh, paidhir each aig gach fear, na caoraich air a' mhonadh agus ciobair ag coimhead orra, agus an cròdh air an ìosal no air bun a' mhonaidh. Bha fear dhiùbh air an ceann ris an earbte reic is ceannach, an déidh dhoibh combhairle a chur ri chéile. Mur robh an tuath sin beairteach, is fada a ghabh iad bho bhith bochd; b' e an sealladh taitneach bhith 'gam faicinn air Di-dòmhnach a' dol 'n an carbadan ann eich seachd mìle gu eaglais Roscuibhnidh. Chaill iad am monadh; thàinig a' bhochdainn, agus b' éiginn doibh an t-àite fhagail. Tha sluagh air an t-srath 'n an àite, ach tha iad sin 'n an coigrich dhomhsa.

An Srath Nabhair

Chuala mi gur ann air an aon rian chaidh sluagh a shuidheachadh as ùr an Srath Nabhair an taobh tuath Chataibh, agus am fios nu d'heireadh fhuair mi orra bha iad a' soirbheachadh gu maith. Chan 'eil mise 'nam fhàidh, agus cha b'fhàidh m'athair ach gobhainn, ach a dh'aindeoin sin agus 'na dhéidh uile, ghabhainn orm a ràdh gum faodadh earrann mhaith de'n Ghàidhealtachd a bhith air a h-àiteachadh as ùr air an dòigh a dh'ainmich mi. Nach b'fhèarr an oidhearp a thoirt sluagh a shuidheachadh mar sin, na am mealladh thar muir gu criochan aineoil, far nach 'eil iarraidh orra, agus as an éiginn doibh tilleadh air an ais, mar a tha fhios againn gun do thill mórán cheana?

Ach rinn mi dìochuimhne. Nan rachadh a leithid sin de obair air adhart, tuath a chur air na srathan is air na glinn, agus cròdh is caoraich

a chur air a' mhonadh, ciod a thachradh do shealgair an fhéidh? A dh'innseadh na firinne, tha mi ceart coma ciamar a thachras dha. Is fhèarr gu mór daoine na féidh, agus ma théid na cisean an lughaid mar a théid màl nam frith an lughaid, nach 'eil gu leoir de airgid anns an dùthaich bheairtich so gus an easbhuidh sin a leasachadh? Ach an déidh a h-uile car, ar leam nach biodh an easbhuidh cho mór agus a shaoileadh neach; bhiodh gu leoir air fhàgail de choireachan agus de àitean fiadhaich àrda far am faigheadh an sealgair a mhiann, mar a rinn e ri linn Dhonnchaidh Bhàin.

Na sgoilean beaga

Cha bu mhaith leam sgìos a chur oirbh, agus cha chan mi mórán tuillidh, ach tha aon nì bu mhaith leam a thoirt fo bhur n-aire, agus is e sin am fasan ùr thatar ag cleachdadh feadh na dùthcha, agus gu h-àraidh feadh na Gàidhealtachd, ag comb-chruinneachadh na cloinne bho aois dà bhliadhna dheug, no mar sin, bho an dachaidhean gus an aon sgoil ann am baile air choireigin, gu bhith air an ionnsachadh anns a' bhaile. B'abhaist do na sgoilean beaga deagh ionnsachadh a thoirt do'n chloinn gun ghluasad bho an dachaidh. Bhiodh a' chlann a' faicinn na bha dol air adhart aig a' bhaile agus air an fhearann, agus mar sin bha iad ag ionnsachadh nithean nach 'eil air an teagasg ann an sgoil air bith. Bho chionn àireamh bhliadhnaichean rinn Fear-rannsachaidh nan sgoil anns an Taobh Tuath ionradh air an deagh obair a bha na sgoilean beaga a' dèanamh, agus a bhàrr air gach nì eile a sgrìobh e thubhairt e so: gum b'ann an sgoil bhig an Gàidhealtachd Rois a thachair e air an sgoileir Greugais a b'fhèarr æchoinnich e riamh ann an sgoil.

Bha uaille aig muinntir an àite as an sgoil. A nis chan fhiach an sgoil bheag. Tha inntinnean na cloinne air an togail bho'n àite anns an d'rugadh iad: chan fhiù ach an aghaidh a chur air a' bhaile mhór, agus mar sin tha an t-àite a rithist air a bhochdachadh. Leis gach eòlas a tha na maighistirean sgoile is na bainmhaighistirean sgoile a' faotainn an diugh, is cinnteach gu bheil iad comasach air teagasg a thoirt do chloinn a tha seachad air dà bhliadhna dheug a dh'aois. Chuala mi gu bheil iad air tì clann an Eilein Sgitheanaich a thoirt a steach, a h-uile balach is nigean diùbh, gu bhith air an teagasg am Port-righeadh. Tha mi an dòchas nach 'eil an naidheachd so fìor; ach nan tachradh a leithid, an saoil sibhse gum biodh e chum maith na cloinne, no idir chum maith an Eilein?

Dith a' phòsaidh

Tha aon fhacal fhathast àgam ri ràdh, agus an sin ni mi sgur. Rinn mi beagan ionraidh air mar a tha sluagh na Gàidhealtachd a' dol

an lughaid, agus dh'ainmich mi cuid de na h-aobharan as coireach ri sin. Tha aon aobhar gu h-àraidh nach d'ainmich mi, agus is e sin mar a tha am pòsadh a' dol á cleachdadh. Cha mhór ceàrn de'n Ghàidhealtachd anns nach faicear so. Thig am bàs air an athair no air a' mhàthair, agus fanaidh mac, no mar is trice, mac is nighean, a chumail nithean air dòigh aig a' bhaile; théid an aimsir seachad mar sin, agus is e as deireadh do'n chùis gun leig iad am pòsadh seachad orra.

Tha aon cheàrn beag anns an sgìre agam fhéin, agus ri mo chuimhne bha còrr is dà fhichead a' fuireach ann; air an là an diugh chan 'eil ann ach aon bhoirionnach agus cù. Is e bu choireach, dìth a' phòsaidh. Cha b' àbhaist a leithid sin a thachairt ri linn ar n-athrichean; tha e air fàs ro-chumanta bho chionn lethcheud bliadhna.

Chunnaic mi iomradh air baile tuath air taobh siar Rois anns nach do thachair pòsadh fad deich bliadhna air fhichead. Tha e anabarrach duilich r'a thuigsinn ciod e as aobhar dha so. Chan 'eil mise ag ràdh nach 'eil cuid mhaith dheth r'a chur as leth na bochdainne; ach chan e sin uile a tha 'g a aobharachadh. Tha an dearbh ni a' tachairt tric gu leoir an teaghlachan aig a bheil airgid is spréidh is gach coireas eile. Fàgaidh mi a' cheist so agaibh ri fuasgladh, leis a' bheannachd:

Slàn do d'mhnaoi ghil, slàn do d'mhacaibh,
Slàn do d'theach o'm binne ceòl;
Slàn do d'fhreachtaibh geala gainmhich,
Slàn do d'bheanntaibh o'm bì ceò.

(*Bha an seanchas so air a dheanamh ri Comunn Gàidhlig Ghlaschu, is tha e a nis air a chur air na duilleagan so le cead a' Chomuinn sin agus cead an Ard-Ollainn a rinn e.*)

Aig an Uinneig

An cogadh

FAO DAIDH sinn a ràdh mar thubhairt Iob, "An ni roimh an robh eagal mór orm, thachair e dhomh; agus an ni roimh an robh mi fo uamham, thàinig e orm."

Bho chionn bliadhna agus an còrr bha eagal air an dùthaich uile gu'm foadadh so tighinn, ach fad na h-ùine bha dòchas beag againn nach tigeadh e. Bha an dòchas sin air a stéidheachadh air dà ni, (1) air faidhidim agus reusontachd Mghr Chamberlain agus luchd-comhairle eile an Rìgh, agus (2) air dòchas nach cuireadh Hitler an cumart a' bhuanachd mhór a thug e do'n Ghearmailt cheana air son buannachd bheag eile as nach b' urrainn dha a bhì cinnteach.

Ach mur bheil thu a' deanamh gnothuich ri duine reusonta ciod is urrainn dhuit a dheanamh?

Thug Hitler dhuinne agus do'n Fhraing ar roghainn, "An dara cuid thoiribh mo thoil fhéin dhomh, air neo gabhaidh mi i a dh' aindeòin 'ur eridhe."

Cha bhiodh e ceart dhuinn a shaoilsinn gu bheil Hitler gun tìr, ciod air bith eile a tha 'g a dhìth, ach cha deachaidh duine no daoine anns a bheil tìr a chogadh riamh mur biodh dùil aca gur ann aca a bhiodh a' bhuaidh.

Bu chòir dhuinne, ma ta, aig toiseach gnothuich, sin a chumail 'n ar n-aire, gu bheil an nàmhaid làidir agus dìorrasach, agus an dùil gu'm faigh iad a' bhuaidh. Tha e feumail so a ràdh a chionn gu bheil móran dhaoine a' bruidhinn mar nach robh na Gearmailtich ag iarraidh a' chogaidh, agus gu'm fàs iad sgith dheth gu goirid, agus nach 'eil againn ach gu leòr de dhuilleagan a chur thuca le soithichean-

adhair agus gu'm faic iad gu bheil Hitler 'g am mealladh, agus gu'm cuir iad as dha. Gòraiche agus faoinas cho mór 's a bha riamh an! Chan 'eil teagamh nach 'eil iomadh duine anns a' Ghearmailt nach 'eil a' creidsinn ann an teagasg Hitler agus leis nach toil e, dìreach mar tha iomadh duine anns an rioghachd so nach 'eil a' creidsinn ann am beachdan Mghr Chamberlain, ach air a shon sin tha a' Ghearmailt gu h-aonsgeulach ri taobh agus air cùl Hitler anns a' chùis so, agus na's nàimhdeile do Bhreatann na bha i ann an 1914. An rud a tha dhìth air Hitler, sin an rud a tha dhìth air a h-uile mac màthar anns a' Ghearmailt, aicheamhail a thoirt a mach air son a' chogaidh a chail iad, cùmhnant-sithe Versailles a shracadh 'n a chriomagan agus a chur fo'n casan le tàmailt fhollaisich, agus srònan na feadhnach a rinn an cùmhnant a shuathadh ris an talamh an fianuis an t-saoghail. Sin a tha dhìth air Hitler agus air a' Ghearmailt, agus is e sin fìor aobhar a' chogaidh agus chan e na h-aobharan eile agus na lethsgèulan a tha iad a' toirt seachad.

Duine sìtheil?

Ma chreidear e fhéin chan 'eil duine eile anns an Roinn-Eòrpa cho sìtheil ri Hitler, no duine as fheàrr a sheasas ri fhacal. Mu Bhealltainn ann an 1935 thubhairt e ann an òraid mhór a liubhair e, "Rinn a' Ghearmailt cùmhnant ri Poland nach téid iad a chogadh ri chéile, is cumaidh sinne an cùmhnant sin, oir chan 'eil dad a dhìth oirnn ach sìth agus deagh choimhearsnachd."

Anns a' Mhàrt an 1936 thubhairt e ann an òraid eile, "Cò air bith a bhriseas sìth na h-Eòrpa cha bhris a' Ghearmailt i; an diugh tha

an strì a rinn mi o chionn thrì bliadhna air son ceartas fhaotainn do'n Ghearmailt crìochnaichte, is chan 'eil an còrr fearainn a dhìth oirnn."

Ann an September 1938, an déidh na coinnimh a bha aige fhéin agus aig Chamberlain agus Mussolini ann am Munich thubhairt e, "Tha mi an comain Mghr Chamberlain air son na h-oidhirp a rinn e, is faodaidh mi a ràdh ris nach 'eil rud eile anns an t-sealladh aig a' Ghearmailt ach sith a mhàin. Thug mi m' fhacl dha cuideachd, is tha mi a nis 'ga ràdh a ris, aon uair 's gu'm bi a' cheist so mu Czecho-slovakia as an rathad agus air a socruchadh, nach eil tuilleadh fearainn a dhìth oirnn anns an Roinn-Eòrpa."

Aig a bhliadhn' ùir am bliadhna thubhairt e, "Is e iadsan a mhàin a tha a' fìdarachadh Bhreituinn gu cogadh a tha 'an dùil gu'm bi cogadh ann; tha mise an dùil gu'm bi sith againn ùine mhór."

Ciod a their thu ri duine mar sin; duine a tha feuchainn ri thoirt air an t-saoghal a chreidsinn nach bu bheò a beò do'n Ghearmailt ri taobh Pholand, agus leasg 's gu'n robh e leatha dol a chogadh, gu'm b' fheadar dhi i fhéin a dhìon? Ann am beagan ùine, an uair a chuireas e a chas air amhaich Pholand, chuinnidh tu e ag ràdh gu'n d' fhuair e a nis na bha dhìth air, ach gu bheil a' Ghearmailt cho uasal 's nach 'eil a dhìth oirre ach pàirt de Pholand, agus nach e coire na Gearmailte a bhios ann mur deanar sith ach coire Bhreituinn a tha a' deanamh aimhreit anns an t-saoghal gun sgur.

O chionn bliadhna no dhà bha mòran dhaoine anns an dùthaich so an dùil gu robh Chamberlain car bog a sheasamh an aghaidh Hitler, ach a nis tha Hitler ag ràdh ris an t-saoghal gu bheil Chamberlain 'n a dhuine cho fuilteach agus cho suarrach mu bheatha dhaoine 's nach b' urrainn dhasan sith na h-Eorpa a chumail, ged b' e sin an dùrachd a bu mhò a bha 'n a chridhe. Duine air bith a dh' iarras ort sin a chreidsinn tha e ag iarraidh ort seasamh air do cheann.

Mesopotàmia an dòigh eile

Mur biodh e air innseadh anns a' phaipear-naidheachd gur e am Morair Sankey a liubhair an òraid so ann an Tigh nam Morairean an là

a bha iad a' bruidhinn mu'n chunnart anns an robh Poland theirinn gu robh mi a' cluinntinn guth mo sheana charaid, an t-Urramach Boanerges Pom-Pom, D.D., agus e a' bruidhinn ri mnathan Chill-mo-Cheallaig.

"Is e a tha dhìth air an t-saoghal," arsa' esan, "gu'm biodh ceistean de 'n t-seòrsa so air an socruchadh ann an sith agus chan ann le neart airm, agus is e a' cheud cheum thuige sin, gu'n coinnicheadh na rioghachdan móra ri chéile, chan ann a thoirt breith air a' ghnòthach, an toiseach co dhiu, ach a dh' fhaotainn a mach na firinn mu gach cùis a tha a' tighinn eadhon. Na'n robh so air a dheanamh, tha deòir agam chan ann a mhàin 'n ar rioghachdan air ann an rioghachdan eile 's gu bheil mi cinnt ach gu'n tugadh iad breith chothromach, na'n robh an fhìrinn uile air am beulaibh. Gun cheartas cha bhi sith mhaireannach againn gu bràth. An uair a tha an fhìrinn uile air ar beulaibh, ma ta, cuireamaid rud air bith a tha a' tighinn eadar rioghachdan mu choinneamh luchd-meas, a ni deasbud gu sìtheil mu nithean a tha ceàrr agus a dh' fheuchas r' an cur ceart, an àite dol a chogadh, rud a tha uamhasach agus neo-chinnteach agus nach socruidh dad."

Ann an aon seagh tha so uile fìor, is cha fèidh facal ceàrr aig an duine, ach chan 'eil rud air an t-saoghal cho sgìtheil no cho baothail ri firinnean aig nach 'eil buintealas ri saoghal nam beò.

Car son a dh' éireadh duine 'n a sheasamh am measg dhaoine aig a bheil inntinnean geura, agus a chuireadh e seachad ùine ag innseadh dhaibh gur fheàrr sith na cogadh, agus nach bi sith mhaireannach ann gun cheartas, mar nach do smuainich duine eile air na nithean sin riamh roimh? Aontaichidh a h-uile rioghachd air an t-saoghal ris an fhacal, nach bi sith eatorra gun cheartas, ach ciod e ceartas? An uair a thogar a' cheist sin tòisichidh an tuasaid.

Ged chuir am Morair Sapkey seachad a bheatha mar bhreitheamh cha dubhairt e aon fhacal anns an deasbud ud a chuidicheadh leat a thuigsinn co dhiubh a bha ceart anns a' chùis air an do bhruidhinn e, Chamberlain no Hitler, Breatunn no a' Ghearmailt. Sin an rud ris an abrainn-sa baothermalachd, gliongarsaich bhriathran air a bheil aogasg na firinn agus aig a bheil fuaim chràbhach, ach aig nach buintealas idir ri saoghal nam beò.

An teampull

LE DÒMHNUL MAC EACHARN, NACH MAIREANN

CREID mi, cha tig stoirm no gaillionn
 As an adhar, deas no tuath,
 Mar a dh' éireas anns an anam,
 'Nuair a shéideas carraid chruaidh.

Annad féin tha 'n ceòl a ghluais thu,
 Air a luasgadh leis an teud;

Gleus gu tuireadh, 's gleus gu luathghair,
 Fuaighte riut 's gach àit' an téid.

'S dìomhaireachd nach beag an duine,
 Dia a' tuineachadh 'n a chom;
 Teampull faoin 's e air dhroch uidheam
 'S gun an tugh a air ach lom.

Aithreachas-Crìche

“Iosa, cuimhnich ormsa an uair a thig thu ann ad rìoghachd. Agus thubhairt esan ris, Gu deimhin tha mi ag ràdh riut, An diugh bithidh tu maille riunsa ann am Pàras.”—LUCAS xxiii. 42-43.

THA rud no dhà anns an naidheachd so nach toigh le cuid de dhaoine, gu sònraichte na daoine aig a bheil an inntinn laghail agus an inntinn nàdurra. Bhiodh am barrachd meas aca air Iosa Chrìosd na'n do fhreagair e an t-àrd-riaghadh mar a fhreagair e Herod agus Pilat; na'n d'fhan e sàmhach. Chan 'eil na daoine sin a' creidsinn ann an aithreachas-erìche, no ann an iompachadh obann; ma tha a leithid de ni agus iompachadh a' tachairt, their iad nach 'eil e a' tachairt ach ann am fìor dhroch dhaoine, no ann an daoine anns nach 'eil taic no seasmhachd gu nàdurra, a tha daonnan fo bhuaidh am faireachduinnean a chionn gu bheil inntinnean aotrom aca a tha luasganach agus air bhogadan; ann an aon fhacal their iad nach 'eil anns na daoine a bhios ag ràdh gu robh iad air an ic a' achadh ach daoine nach 'eil coltach ri daoine eile.

Ach tha ni-eigin anns an t-soisgeul a bhios 'na chnap-starra agus 'na iongnadh do'n inntinn laghail agus do'n inntinn nàdurra gu bràth, oir ciod a tha anns an t-soisgeul ach saor-ghràs Dhe, saor-ghràs an Ti bheannaichte a tha a smuaintean agus a dhòighean agus a rùintean na's àirde na smuaintean agus dòighean agus rùintean na h-inntinn laghail. Mur bheil daoine iompachta coltach ri daoine eile chà mhò a tha gràs Dhe coltach ri rud eile air thalamh.

Dòchas a' pheacaich

Tha an naidheachd so a' teagasg nach 'eil am peacach as miosa air thalamh air fhàgail gun dòchas; gu'n ruig trècair an Tighearna eadhon airsan. Ma tha neach ann a dh' fhaodadh tu a ràdh uime nach 'eil duine eile air thalamh cho aingidh ris tha an soisgeul a' toirt dòchais eadhon dhàsan, is tha gràs Dhe comasach air a theàrnadh.

Theagaisg Iosa so aig amannan eile agus ann an dòighean eile; theagaisg e e ann an cuid de na cosmhalachdan a labhair e, ach air a' chrann-cheusaidh, an uair a thubhairt e ris a' ghaduiche “An diugh bithidh tu maille riunsa ann am Pàras,” theagaisg e e ann an dòigh cho drùidhteach 's nach urrainn an saoghal gun aire agus gèill a thoirt da.

Thug Tighearn an fhìon-lios pàidheadh-latha do'n fheadhainn nach do thòisich gu anmoch 's an fheasgar. Tha e ceadaichte do Dhia an ni as àill leis a dheanamh; tha gràs a' dol os cionn ceartais, is tha Dia a' toirt do pheacaich nithean

as fheàrr na thoill iad; nithean ris nach 'eil dùil aca, nithean a dh' fhàgas balbh iad le moit is iongnadh.

Chan 'eil againn anns na soisgeulan ach criomain bheaga de 'n naidheachd so, air chor agus nach 'eil fhios againn ciamar a thòisich spiorad an Tighearn air labhairt ri cridhe a' ghaduiche, no ciod an ni sònraichte a chunnaic e aig a' chrann-cheusaidh a dh' fhosgail a shùilean. Ach co dhiu bha a shùilean air am fosgladh, is chunnaic e an dà chuid gu robh feum aige air trècair, agus gu robh trècair agus maitheas Dhé a' dealradh ann an aodann Iosa. “Iosa,” ghuidh e, “cuimhnich ormsa an uair a thig thu ann ad rìoghachd.”

Fosgladh nan sùl

Theagamh gur e ciùine agus faidhidinn Iosa, an uair a rinn droch dhaoine magadh agus eucoir air, a dh' fhosgail a shùilean; air neo an ùrnuigh a chual e Iosa ag ràdh gu beag ris féin, “Athair thoir maitheanas dhaibh, oir chan 'eil fhios aca ciod a tha iad a' deanamh.” Leis na nithean sin labhair spiorad an Tighearna r'a choguis; “Tha sinne,” ars' esan, “a' faotainn nan nithean a thoill ar gnìomharan: ach cha do rinn an duine so ni ceàrr.”

Eadhon air a' chrann-cheusaidh cha b' ann air pian fheòla féin a bha Iosa a' smuaineachadh ach air rùintean gràs-mhor Athar a choimhionadh; bha am facal ceart deas aige do'n ghaduiche. “Gu deimhin,” tha mi ag ràdh riut, “An diugh bithidh tu maille riunsa ann am Pàras.”

Mar thubhairt mi cheana tha mòran dhaoine ann nach 'eil a' creidsinn ann an iompachadh no ann an aithreachas-erìche, agus tha daoine eile ann nach 'eil a' creidsinn gu'm bi neach air bith air a theàrnadh mur robh e air iompachadh gu h-obann. Tha iad le chéile ceàrr. Tha a' cheart uiread atharrachaidh ann am fiosrachadh dhaoine a thaobh na beatha spioradail 's a tha ann am fiosrachadh dhaoine a thaobh nithean eile. Cha do rinn Dia daoine coltach ri chéile, is cha fhreagair cridheachan dhaoine do rud air bith air an t-saoghal anns an aon dòigh.

Farsuingeachd na h-eaglais

Chan e comunn cumhann ach comunn coit-chionn a tha ann an eaglais Dhé, is tha eaglais Dhe a' gabhail a steach gach neach air thalamh aig a bheil gràdh do Chrìosd, ciod air bith an

dòigh anns an d' fhuair iad eòlas air. A thaobh am fiosrachaidh spioradail tha cuid de dhaoine coltach ri Samuel, a' fàs suas ann an eagal agus ann an seirbhis an Tighearn o làithean an leanabais, air chor agus nach urrainn iad a ràdh c'uin a choisrig iad iad féin do Dhia an toiseach. Cha mhò is urrainn iad a ràdh gu robh iad riamh air an iompachadh anns an dòigh a bhios iad a' cluinntinn dhaoine eile a' bruidhinn uime. Tha mi an dùil gur e so am fiosrachadh spioradail as cumanta anns an eaglais a nis, agus tha e ri ràdh cuideachd gur e so am fiosrachadh as nàdurra agus as sàbhailte. Ach tha daoine eile coltach ri Iain Bunyan, no ri Iain Newton, daoine anns an robh dearbhadh peacaidh a' dol air aghaidh fad ùine fo bhuidh agus fo chumhadh an Spioraid Naoimh, agus a bha mu

dheireadh air an toirt a steach do'n t-solus mar a thionndas a' chòmhla air a bannaibh.

Tha gràs Dhé cho foghainteach anns an dara dòigh 's a tha e anns an dòigh eile; tha e cho foghainteach an uair a chumas e Samuel agus Timoteus ann an slighe na firinn agus an ionracais o'n òige 's a tha e an uair a thogas e casan an eucoraich as an làthaich agus a shocruicheas e iad air carraig.

Tha aon de na sean-fhacail Ghàidlig ag ràdh nach 'eil ann an aithreachas-criche ach a bhicur sil mu'n Fhéill-Màrtuinn. Ann an aon seagh tha sin fìor, ach mur tig am fochann anns an t-saoghal so tha an t-siorruidheachd aig an t-sìol gu fàs. Agus is fheàrr aithreachas-criche seach duine a bhàsachadh mar rinn an gaudiiche eile, a' magadh air Criosd.

Cor na Gàidhlig

LE UILLEAM I. MAC BHÀTAIR, M.A., LL.D., D.LITT. CELT.; HON. F.E.I.S.

IS mór an t-atharrachadh a thàinig air a' Ghàidhealtachd ri ar linn fhéin, agus chan ann air a' Ghàidhealtachd a mhàin, ach air gach dùthaich eile feadh an t-saoghail gu léir. Choisich peathraichean mo sheanmhathar bho Ard-gaoithe, faisg air Drochaid a' Bhanna an Cataibh, "gu Loudi air chuairt" gus a' bhuaire, agus thill iad air an cois, agus cha b'e an aon uair a rinn iad sin. B' aithne dhomh na boirionnaich, Seònaid is Mairgidh Ros. Is ann leis a' chorran a bhiodh iad a' buain an arbhair.

Saoilbh fhéin nach mór an t-atharrachadh bho'n àm sin: innealan buana, an t-each iaruin, carbadan-ola, agus chan e sin a mhàin ach na carbadan-itealaidh, an luingeas a théid fo mhuir, agus an nì as iongantach na iad sin uile, am fios-adhair, leis am faod duine an iomall Albann guth duine eile a chluinntinn a tha labhairt miltean de mhiltean air falbh: "Air feadh na talmhainn uile chaidh an fuaim a mach, agus am focail gu iomall an domhain."

Bha na tiodhlaidhean móra iongantach sin foilaichte bho'n aimsir chéin an diomhaireachd na cruithachd gus an d'thàinig iad am follais ri ar là fhéin, agus nach maith thigeadh dhuinn a ràdh mar a thubhairt an salmair, "Cia lionmhor t'òibre, a Thighearna. Ann an gliocas rinn thu iad gu léir; tha an talamh làn le d'shaoibhreas." Agus mar is ann an gliocas a rinn-eadh iad, tha feum gliocais air gach duine agus air gach dùthaich chum an cleachdadh gu glie agus chum an cur gu buil mhaith. "Is fheàrr an teine beag a gharas na an teine mór a loisgeas."

Dualchas ar sinnsear

Chan urrainn nach tig caochladh, ach a dh'aindeoin gach caochladh a thig, tha aon nì againn gu h-àraidh bu chòir a ghléidheadh gu

ro-chiuramach, agus is e sin dualchas agus spiorad ar sinnsear, oir ma chailleas sinn sin, sguiridh sinn a bhith 'nar Gàidheil agus chan abrar ach "bha Gàidheil aon uair ann." Tha an dualchas agus an spiorad a dh'ainmich mi air an taisgeadh ann an cainnt agus an litreachas nan Gàidheal. "Sluagh gun teangaidh, sluagh gun anam."

Their cuid gum faod duine a bhith 'na fhìor Ghàidheil ged nach 'eil e 'na chomas Gàidhlig a labhairt no a leughadh. Is e theirinn riutha sin: riamh chan fhacas Sasunnach gun a' Bheurla Shasunnach, no Frangach gun Fhraingeis, no Greugach gun Gheugais; an uair a chaillear a' chànan, caillear an dùthchas. Chuala sibh na thubhairt a' chaill-each: "An cnocan, an cnocan, far an do chail mi mo Ghàidhlig is far nach d'fhuair mi mo Bheurla." Sin agaihb cor a' Ghàidheil a chail a' Ghàidhlig: chail e dileab a shinnsear, agus nì 'na h-àite cha d'fhuair.

Chan 'eil nì as tlachdmhoire na còmhradh ris a' Ghàidheil 'na chainnt fhéin; tha a inntinn éasgaidh, làn de gach seanchas agus gach stòras eile—beul-aithris nan sean, gnàth-fhocail agus sgeulachdan, puirt-a-beul agus òrain, briathran daingneachaidh agus briathran eas-caine; is aithne dha ainm gach àite anns a' chearn d'am buin e, chan ann mar a chaidh an truailleadh anns a' Bheurla Shasunnaich ach mar a thugadh iad seachad o shean. "Is aithne dhomhsa," ars' Pàrlan MacPhàrlain rium fhéin agus sinn 'nar suidhe ri taobh Loch Bheannchair, "a h-uile clach is clais is cnocan eadar Calasraid is Inbhir-snàthaid"; agus b'fhìor dha sin. Shiubhail Pàrlan, agus cha d'fhàg e a leithid 'na dhéidh; ach tha bloigh de a sheanchas sgrìobhta agamsa nach b'urraim do dhuine beò fhaighinn an

diugh. Agus mar sin anns gach ceàrn far a bheil a' Ghàidhlig air a gléidheadh mar bu chòir. Cha ruigear a leas tuilleadh a ràdh.

Luchd-bruidhinn na Gàidhlig

Seallamaid a nis air àireamh na muinntire a tha labhairt na Gàidhlig ann diugh, no mar bu chòir dhomh a ràdh o chionn trì bliadhna air ais, an coimeas ris na bha 'ga labhairt anns a' bhliadhna 1921 agus anns a' bhliadhna 1911.

1911	202,398
1921	158,779
1931	136,135

Dh'fhaodamaid a thoirt fainear gur ann air a' bhliadhna 1881 a thogadh an ceud chunntas de shluagh na h-Alba aig an robh a' Ghàidhlig. B'e an àireamh aig an robh i an uair sin, uile gu léir, 231,594.

Chì sibh mar sin mar a tha ar cainnt a' dol an lughaid. Anns a' bhliadhna 1931 bha àireamh luchd-bruidhinn na Gàidhlig 92,644 na bu lugha na anns a' bhliadhna 1921, agus 66,263 na bu 'gha na bha iad anns a' bhliadhna 1911. Sgeul brònach, ach cha ghabh e àicheadh.

Rugadh mì fhéin an sgìre Chille Mhoire air Machair Rois, agus thogadh mì treis ann an Srath Chonuinn agus treis mhatha eile anns na Bothachan an sgìre Alanais. Cha do labhair mo sheanmhathair facal Beurla fad a beatha, agus b'i a' Ghàidhlig cainnt mo sheanathar, an Gobhainn Ruadh. Labhradh m'athair agus mo mhàthair a' Ghàidhlig agus a' Bheurla, agus mar sin do'n chuid mhóir de mo chomhaisean fhéin. Ach an t-àl a thàinig 'nar déidh, is gann gu bheil facal Gàidhlig 'nan ceann, agus mar sin tha sinn, mo chomhaisean agus mì fhéin, air an fheadhain mu dheireadh a bhruidhneas a' Ghàidhlig air Machair Rois.

Gàidhlig anns na h-eaglaisean

An uair a bha mise 'nam dhuine òg, bhiodh na h-eaglaisean làn aig an t-searmoin Ghàidhlig; aig àm comanachaidh rachamaid gu sgìre Chraoich agus gu na sgìrean eile air là na Sàbaide a dh'éisdeachd ri searmoin Ghàidhlig. An diugh is gann gu bheil facal Gàidhlig air a shearmonachadh eadar Inbhir Pheofharain agus Baile Dhubhthaich, mur a bi e aig còrr àm mar annas. Ri mo linn an Srath Chonuinn is iomadh uair a bha mì sgith ag éisdeachd ris na h-éildeirean còire ag cur dhiùbhan anns a' Ghàidhlig, agus mì mu shia bliadhna dh'aois. Cha robh facal de'n Bheurla air a chleachdadh eadar duine agus duine. Dh'ionnsuich na baintighearnan, peathraichean a' Mhorair Arthur J. Balfour, Gàidhlig bho bhràthair m'athar, a bha 'na mhaighistir-sgoile anns an t-Srath, los gum bruidhneadh iad ris na cailleachan is na bodaich agus an tuath air fad. Air an là an diugh chan

'eil facal Gàidhlig air a shearmonachadh an Eaglais Shrath Chonuinn. Cha bu mhaith leam coire fhaotainn do na ministeirean; ach theirinn leis gach urram nach bu mhise iad tuilleadh aire a thoirt air a' Ghàidhlig; agus nan dèanadh iad sin gur mór a b'fhèairde a' Ghàidhlig an saothair, agus gum biodh suil ri beannachd 'na lorg. Tha droch amharus agam gu bheil Eaglais na h-Alba, mar a tha i an diugh, coma de'n Ghàidhlig.

Chan ann mar sin do'n Eaglais Shaoir: lean ise ri cànan agus ri teagasg nan aithrichean.

Anns na sgoilean

Thug mi sgeul duibh o Mhachair Rois. An nì a thachair air Machair Rois, tha an dearbh nì a' tachair, no thachair e cheana, air a' chuid mhóir de'n mhóirthir, o an Chaol Arcach gu Maol Chinn-tìre. Tha gu leoir Gàidhlig fhathast anns na h-Eileanan: gu ma fada bhithreas.

A réir Achd na Parlamaide (1918) tha a' Ghàidhlig gu bhith air a teagasg anns na sgoilean feadh na Gàidhealtachd far a bheil a' chainnt air a labhairt gu cumanta. Chan ann gun spàirn chruaidh chaidh an earrann so a chur anns an Achd, ach cha ruig mi a leas leudachadh air a' chuspair sin aig an àm so. Tha i air a teagasg an tomhas beag no mór an Siorramachd Rois is Chromba, an Siorramachd Inbhir-Nis, agus an Siorramachd Earra-Ghàidheal; tha Siorramachd Chataibh air dheireadh, ach tha suil gum bi gnothuichean na's fheàrr a dh'aithghearr anns a' cheàrn sin. Bu mhór am beud nan leigte cànan Rob Dhuinn air diochuimhne an Cataibh.

Cuiridh mì sios an so àireamh nan sgoilean anns a bheil a' Ghàidhlig air a teagasg ann an siorramachdan Chataibh, Rois is Chromba, Inbhir-Nis, agus Earra-Ghàidheal, a réir Thir-mhóir agus Eileanan.

	Thr-mór	Na h-Eileanan	An t-Iomlan
Cataibh	14		14
Rois is Cromba	29	39 (Leódhas)	68
Inbhir-Nis	21	100	121
Earra-Ghàidheal	41	38	79
	<u>105</u>	<u>177</u>	<u>282</u>

Tha obair ro-mhaith ealanta a' dol air adhart bho bhliadhna gu bliadhna anns na Sgoilean-àrda. Faodar na bailtean ainmeachadh anns a bheil na sgoilean sin—Steòrnabhagh, Port-rìgheadh, Inbhir Pheofharain, Ulabol, Inbhir-Nis, Gearasdan Loch Abar, Cinn a' Ghiùthsaidh, agus An t-Oban Latharnach.

Tha iad sin uile ri obair air son an Teisteanas air Fàgail Sgoile, Teisteanas nach 'eil air a thoirt gun deagh eòlas air a' Ghàidhlig Albannaich agus a thuilleadh air sin eòlas air a' Ghàidhlig Eireannaich. Is ann as na sgoilean sin a gheibhear a' chuid as motha de fhir-theagaisg na cainnte anns an àm a tha ri

teachd; théid a mhórchuid dhiubh do na h-Oilthighean an déidh dhoibh an sgoil fhàgail. A réir mar is fiosrach mise, tha mu thimchioll lethcheud a' faighinn an Teisteanais anns a' Ghàidhlig gach bliadhna. Dh' fhaodainn tuilleadh a ràdh air an stéidh so, ach fòghnadh na thubhairt mi.

Litreachas na Gàidhlig

Tionndamaid a nis ri litreachas na Gàidhlig mar a tha e air an là an diugh. Anns an linn a chaidh thairis cha robh dìth luchd-sgrìobhaidh roisg agus rann oirn. Faodar cuid diubh ainmeachadh, mar a tha an t-Ollamh Dòmhnall MacFhionghuin, Dòmhnall MacEacharna, Niall MacLeòid, Eanruig Mac Ille Bhàin no "Fionn," agus a bhràthair Iain, Calum MacPhàrlain, an t-Ollamh Urramach Calum MacGhille-Fhinnein, na ban-bhàird Màiri Nic-a-Phearsain agus Màiri NicCeallair. Am measg nan sgoilearan a b' àirde an cliù bha an t-Ollamh Alasdair MacBheathain, an t-Ollamh Urramach Alasdair Camshron, agus an t-Ollamh Urramach Seòras MacEanruig. Tha againn fhathast de na seann churaidhean Iain MacCormaic agus Iain MacPhàidein, dithis a rinn treubhantas 'n an latha. Tha againn a làthair cuideachd iomadh fear eòlach, ionnsuichte, ealanta, aig a bheil ceart agus blas na Gàidhlig agus as urrainn a sgrìobhadh gu tlachdmhor agus gu taitneach, ach cha ruigear a leas an ainmeachadh. Cha do theirig luchd-sgrìobhaidh na Gàidhlig agus cha do theirig na fir fhòghluimte; agus tha an t-àl òg a' tighinn air adhart gu gasda; cluinnear bhupa fhathast.

Dileab phriseil

Ach mar nach 'eil maith gun mhilleadh, chan 'eil maith nach gabh a leasachadh, agus sin mar a tha e mu ar litreachas. Chan 'eil dileab as priseile againn bho ar sinnsearan na an litreachas a dh'fhàg iad 'n an déidh, gu h-àraidh a' bhàrdachd bho aimsir Sheumais Mhic Griogair, Deadhan Lios Mór, agus an là an diugh, no faisg air an là an diugh. Gheibhear anns a' bhàrdachd sin fìor smior spiorad nan Gàidheal gun truaillleadh gun choimeasgadh. Gheibhear innte

"An fhuil bha an cuisle ar sinnsridh,
'S an innsin a bha 'n an aigne."

Chan e sin a mhàin, ach a thuilleadh air sin tha an litreachas ro-fheumail a thaobh eachdraidh agus cleachdaidhean na Gàidhealtachd mus do thòisich na Goill air tolladh a steach.

O chionn seachduin no dhà bha gnè chonnspoid anns na paipearan-naidheachd mu dhath falt a' Phrionnsa Tearlach; theireadh cuid gun robh e dubh, cuid gun robh e donn, cuid eile gun robh e bàn, agus mar sin air adhart. Cha robh gin diùbh thug an aire gur e "Tearlach

Ruadh" theirte ris leis na Gàidheil d'am b' fheàrr a b' aithne e—Alasdair mac Mhaighstir Alasdair agus Iain Ruadh Stiubhart.

Leabhraichean air chall

Dh'fhaodainn gu leòir a ràdh mu'n phuinc so. Ach is e bu mhaith leam a thoirt fo bhuir n-aire gu bheil a' mhór chuid de'n litreachas phriseil so, mar gum b'ann, air chall air an là an diugh: chan 'eil na leabhraichean r'am faighinn bho na leabhar-reiceadairean. C'aite am faigh thu Sgeulachdan Iain Oig Ile, no An Duanaire, no Sàr Obair nam Bàrd Gàidhealach, gun ghuth a thoirt air na bàird fa leth? Chan fhaigh ach ann an corr leabhar-lann, maith dh'fhaoidte an Dun-éideann no an Glaschu no an Inbhir-Nis, no eadhon an America, far an deachaidh mòran diubh.

A réir mo bharail-sa, agus a réir baraile iomadh fir eile, is mithich dhuinn teannadh ris an uireasbhuidh so a lionadh no a cheartachadh mar is fheàrr théid againn air, agus uime sin thug mi an oidheip, le cuideachadh mo charaid Fred. T. MacLeòid, a' chùis a thoirt fa chomhair nan Comunn Gàidhealach o Inbhir-Nis gu Lunnainn, ag iarraidh an taice agus an cuideachaidh. Thàinig fios-freagairt cha mhór bho gach aon diùbh sin, ag cur an aonta ris na thubhairt sinn agus ag gealladh cobhair a thoirt.

Cha robh Comunn Gàidhealach Ghlaschu air dheireadh anns a' chùis; tha mi buidheach dhiùbh air an aobhar sin, agus de gach Comunn eile a thug misneach dhuinn. Tha sinn ag cur romhainn coinneamh a ghàirm an ùine ghoirid gu sgeul a thoirt air mar chaidh leinn, agus gu beachd-smuaineachadh air an dòigh as fheàrr gu Comunn Litreachas Gàidhlig na h-Alba a chur air bonn, agus gu cuireadh a thoirt do gach fear is bean leis am bu mhaith bhith 'nam buill de'n Chomunn, agus deich tasdain is sia sgillinn a phàidheadh 's a' bhliadhna an éirig air gach leabhar fhaighinn gu saor mar a thig e o'n chlà.

Cha b'fhuilear mu cheithir cheud, no co dhiùbh trì cheud gu leth, ball air a' cheud dol a mach. Ma gheibhear sud, bithidh an gnothuch ceart; cha bhì dìth fhear-deasachaidh oirn, agus am bliadhna no dhà bithidh gach nì air rian gu leabhar a chur a mach gu h-òrdail gach bliadhna.

Mar a thubhairt mi cheana, chan ann roimh a mhithich chaidh an oidheip so a dhèanamh; tha dùil againn gun tig i gu buil agus gun soirbhich i: bu mhór am beud agus am masladh mur tigeadh. Ach "chì sinn," mar a thubhairt an dall.

(Bha an seachas so air a dheanamh ri Comunn Gàidhlig Ghlaschu ann an 1934, is tha e a nis air a chur air na duilleagan so le ceud a' Chomuinn sin agus cead an Ard-Ollamh a rinn e. Bithidh ar luchd-leughaidh toilichte a chluinntinn gu bheil an

Comunn anns an do chuir an t-Ard-Ollamh agus Fred T. Mac Leòid ceann, Comunn Litreachas Gàidhlig na h-Alba, a nis air a chur air bonn, agus gu'n do chuir e a mach dà leabhar fhiachail cheana, a' cheud fhear leis an Ard-Ollamh e fèin,

agus an dara fear le sgoilear òg a Uidhist, Uilleam Mac Mhathain. Ma bu mhaith le neach air bith a bhì 'na bhall de'n Chomunn so chan 'eil aige ach sgrìobhadh gu Fred T. Mac Leòid, an Dùn-èideann.)

Annas a' Chathair

ANNS a' bhliadhna 1764 chuir Ard-Sheanadh A-na h-eaglais an t-Urramach Iain Walker, D.D., a bha 'n a Ard-Fhear-teagaisg an Oilthigh Dhùn-èideann, do'n Ghaidhealtachd a rannsachadh mu chùisean na h-eaglais agus mu mheadhonan-gràis anns na h-Eileanan agus ann an sgìrean iomallach, agus o'n a bha e a' dol ann co dhui, dh' iarr bàillidhean a' Chrùin air, a bha a' riaghladh nan oighreachdan a thugadh o na tighearnan a dh' èirich leis a' Phrionnsa, cunntas a thoirt dhaibhsan air cor na dùthcha, àireamh an t-sluaigh, agus ciod a ghabhadh deanamh gus am beòshlaint a dheanamh na b' fheàrr.

Cha b' urrainn dhaibh duine eile a bu fhreagarrach air son a' ghnòthuich fhaotainn na Iain Walker, oir chan e a mhàin gu robh eòlas farsuing aige ach bha tìr nàdurra aige mar an ceudna, agus b' aithne dha a' Ghàidhealtachd gu maith. Chaidh e air a thurus sè uairean, is chuir e seachad a chuid a b' fheàrr de shè samhraidhean a' siubhal air feadh na dùthcha agus a' ceasnachadh dhaoine mu dhòighean tuathanachd, mu iasgach, agus mu nithean eile a bhuineadh do bheatha an t-sluaigh. Shiubhail e trì mìle mìle ann an seachd mìosan.

Rud glé iongantach, cha do ghearain e air an t-sid; is bha e an dùil gu robh muinntir na dùthcha ro ullamh gu bhì a' deanamh oclas na side 'n a lethsgheul air son na droch thuathanachd a bha iad a' deanamh. Ach chan' eil e furasda tuathanachd mhaith a dheanamh far a bheil an t-sid dona, is tha i dona anns na h-Eileanan leth na bliadhna co dhui.

Cha robh na Gàidheil riamh maith air tuathanachd, agus is e an t-aobhar nach 'eil an talamh no an t-sid aca. Tha cluaintean de thalamh maith an sud agus an so anns a' Ghàidhealtachd, agus air uairean tha an t-sid maith cuideachd, ach ma ghabhas tu am fearann agus na bliadhnanachan thar a chèile cha toir treabhaiche anns a' Ghàidhealtachd a thuarasdal fèin as an talamh. Anns na seann làithean dheanadh teaghlaicean obair gun tuarasdal, air son am beòshlaint; ach cha dean iad sin an diugh, agus fhios aca gu bheil cuid d'an coimhearsnach agus miltean air mhiltean anns na bailtean-móra a' faotainn airgid o'n Staid gun dad a dheanamh air a shon. Tha duineachan beag anns na Cowcaddens an Glaschu, gaatharan gun sgoimn, aig a bheil bean agus seisear

chloinne, a' faotainn á sporan na rioghachd dà phund 's a trì a h-uile seachduin, ged nach do rinn e aon char oibre o chionn naoi bliadhna. Cò an croitear ann an Uidhist a bheir sè fichead not 's a deich as a chroit a h-uile bliadhna air cho goirt agus 'g an oibrich e? An uair a chluinneas e m'an fhear eile a tha a' faotainn tuarasdail agus e diomhaineach, an ionghnadh ged a theireadh e gu'm b' fheàrr dhàsan cuideachd dol air an déire seach a bhì 'g a shàruchadh fèin ag oibreachadh croite?

Leis an tuathanachd a b' fheàrr agus an t-sid a b' fheàrr chan 'eil a' chuid mhór de fhearann na Gàidhealtachd freagarrach air son a' chroinn, is anns na làithean so cha b' fhiach do dhaoine a bhì 'g a thionndadh. Ged is mór Leòdhas agus an t-Eilean Sgitheanach ciod a tha anna ach fonn is fearann bochd; garbhlach chreagach, is monaidhean àrda, is mòinteach fhuar, ged tha cleòbagan beaga an sud agus an so ri taobh a' chladaich as fhiach an treabhadh?

Tha dòighean eile ann anns am faod fearann a bhì air a chur gu buil cheart gun e a bhì air a threabhadh, ach far an gabh e deanamh bu chòir gu'm biodh talamh maith air a chumail fo'n chrann daonnan. Tha miltean air mhiltean acair de'n fhearann as fheàrr anns an rioghachd, fada na's fheàrr na fearann na Gàidhealtachd, air a chur a mach fo fhear a chionn nach 'eil buannachd ann a threabhadh. Chan 'eil sin maith do'n rioghachd, is cha bhì cùisean ceart gus an gabh luchd-riaghlaidh na dùthcha barrachd suime do cheist an fhearainn na tha iad a' gabhail, agus an dean iad laghannan ùra a bheir misneach do'n tuathanach am fearann a chur fo'n chrann air ghaol buannachd dha fèin. Air a' cheann mu dheireadh sin an t-aobhar a tha a' cumail mìle dhaoine an t-saoghail ag obair, gu bheil e buannachdail dhaibh obair a dheanamh. Chan ann air ghaol na rioghachd, no air ghaol an coimhearsnach, a tha daoine a' saothrachadh, ach air ghaol na buannachd a gheibh iad as an saothair, agus a cheart cho luath 's a chì an tuathanach gu'm pàidh e na's fheàrr dha an talamh a thionndadh na leigeil fo fhear, chì thusa gu'm bi na croinn air an cur air gheus.

Anns na làithean ud bha còig deug is ceithir fichead de na h-Eileanan Siar air an robh daoine, ach cha robh uiread dhaoine orra 's a bha orra leth cheud bhìadhna 'n a dhéidh sud

'nuair a bha obair na ceilpe 'na seusdar. Bha ceithir fichead 's a dhà dheug ann an eilean Hiort, ceithir duine deug anns na h-eileanan Flannach, fichead ann an Innis Choinnich, agus sè deug air fhichead ann an Rònaidh, ach tha iad sin gun daoine an diugh. Ged nach robh an sluagh air an àireamh anns an linn ud le seirbhìsich an Rìgh bha cunntas air a chumail orra le ceistearan agus ministearan le òrdugh na Cléire. So mar bha an sluagh anns na h-eileanan an 1764.

Ainm an eilein	Aireamh an t-sluaigh	Ainm an eilein	Aireamh an t-sluaigh
Bód	4067	Gómetra	50
Innis Marnoc	20	An Calbh	6
Cumradh Mór	450	Colla	1200
Cumradh Beag	70	Tìriodh	1681
Araìn	3403	Canaidh	253
Sannda	19	Rùm	304
Giogha	452	Eige	457
Cara	9	Eilean nam muc	148
Ile	7000	An t-eilean Sgith-eanaich	14,724
Dùra	630	Cròlainn	9
Scarba	60	Scalpaidh	84
Lunga	40	Ratharsaidh	400
Sìuna	31	Ròna	36
Eilean an Rìgh	18	Leòdhas	7281
Pladda	14	Na h-Eileanan Seunta	22
Beul na h-uamha	95	Na Hearadh	1672
Tòrrasaidh	36	An Scarp	50
Luing	667	Tarasaidh	28
Saoil	580	Uidhist a Tuath	2215
Eisdeal	446	Uidhist a Deas	1580
Garbh Eileach	11	Beinn na Faoghla	600
Eileacha Naomh	8	Barraidh	1097
Cearara	150	Bhatarsaidh	104
Orasa	30	Fudaigh	56
Collasa	760	Aoraisgeidh	8
Lìos-mór	1125	Haoisgeir	70
Bearnaraidh	7	Borraraidh	72
Muile	5316		
I Chaluin-cille	200		
Ulgha	263		

Eadar 1750 agus 1850 dh' fhàs an sluagh anns a' Ghàidhealtachd anabarrach lionmhor. Bha trì aobhair aig an fhàs sin, (1) cha robh iad an toirt air falbh leis a' bhric mar a b' àbhaist a bhith, (2) bha obair pailt, gu sònraichte obair na ceilpe, agus (3) an uair a thòisich iad air buntàta a chur bha biadh pailt. A thuilleadh air sin bha iad a' pòsadh tràth; bha an dùthaich agus na daoine fallan, is bha teaghlaichean mòra aca. Anns na làithean ud bha a' cheathramh cuid de'n t-sluagh uile fo ochd bliadhna, aon as a cheathrar, ach an diugh chan 'eil aon as an dusan de àireamh an t-sluaigh 'n an cloinn. Tha seann daoine lionmhor gu leòr fhathast ach tha a' chlànn gann.

Anns na seann làithean b'e a' bhreac, no a' bhan-ghucach, cùis-eagail a bu mhò a bha aig muinntir na Gàidhealtachd. Tha an droch ghalar so daonnan na's gabhailtiche agus na's miosa a' cheud uair a thig e do'n tìr. A' cheud uair a ràinig a' bhreac Hiort bha sè fichead duine anns an eilean, ach m' an d' fhàg i e cha robh beò ach còig teaghlaichean; mu chòig

duine fichead uile gu léir. Thug buidheann shaighdearan a' bhreac do Bharraidh am bliadhna Chuil-fhodair; thog i ceann a ris ann an 1758, is shiubhail trì fichead. Ann an Gleann-eilg an 1754 thug i air falbh seachd fichead duine. Shiubhail còrr is ceud leatha ann an eilean Bhód an 1768. Ann an 1756 ghabh còig fichead 's a còig i ann an Tìriodh, eadar clann agus daoine a thàinig gu aois, ach bha e air a ràdh nach tàinig gin dhiubh bhuaith.

An uair a thòisich na dotairean air daoine a dhion o'n bhric le bhì a' cur breac-a-chruidd air an gàirdean le snàthaid fhuair an galair uamhasach so a' bhuille-bhàis. B'e lighiche d' am b' ainm Mac Asgail a' cheud fhear a thòisich air a' bhric a chur anns an eilean Sgitheanach. Chuir e i air trì cheud duine ann an aon bhliadhna, is cha do shiubhail dhiubh ach trìuir.

Air uairean chì thu sanas anns na paipearan-naidheachd o dhaoine a tha ag iarraidh coin ri cheannach, agus glé thrìc tha e air a ràdh anns an t-sanas, gu'm feum an cù a bhì air galair-nan-con a ghabhail cheana. Anns na h-amanna ud, an uair a bhiodh maighstir ag iarraidh gille no searbhanta, dh' fhoighnicheadh e dhiubh an do ghabh iad a' bhreac.

Buidheachas, ma ta, do na lighichean, agus gu sònraichte do Eideard Jenner, a dh' fhògair as an dùthaich an galair uamhasach so; tha beannachd Dhe agus dhaoine aca air a shon. Jenner, Pasteur, agus Lister, sin agad trìuir dhaoine a chuir comain as mò air an t-saoghal na ghabhas in-seadh; daoine a bu chòir a bhì air an ainmeachadh ann an ùrnuighean-bhuidh-eachais na h-eaglais, agus ann an leabhraichean-sgoile na cloinne mar dhaoine a fhuair gliocas agus eòlas o Dhia, agus a choisrig an t-eòlas agus an gliocas a fhuair iad do sheirbhìs a' chinne-daonna.

Bha an cunntas a sgrìobh Iain Walker air cor spioradail na Gàidhealtachd air a chur air beulaibh an t-Seanaidh ann an 1765, is dh' àithn an Seanadh gu'm biodh e air a ghleidheadh gu cùramach ann am leabhraichean an t-Seanaidh. Bha an àithne cheudna air a toirt mu'n ath chunntas a chuir e air beulaibh an t-Seanaidh ann an 1772, is gabhaidh iad le chéile faotainn an diugh. Ach chaidh an cunntas a thug e do'n Chrùn air chall ann an Lunnainn, far an robh e air a chur la bàillidhean an rìgh, an déidh dha a bhì 'n an làmhan féin an toiseach.

An déidh a bhàis bha paipearan a dh' fhàg e crìochnaichte ann an dasc air an cur a mach ann an leabhar, agus sin an leabhar ris an abrar a nis "Cunntas Iain Walker air tuathanachd na Gàidhealtachd." Chan 'eil teagamh nach e lethbhreac a tha anns an leabhar so de'n Chunntas a thug e do'n Chrùn.

Chan 'eil dàd a bhuneas do fhearann agus do

oibreachadh fearainn nach 'eil e a' bruidhinn air, oir b' e sud an linn anns an do dhùisg tigh-earnan agus tuathanaich as an cadal, agus an do thòisich iad air innealan ùra agus dòighean ùra a chleachdadh ann an oibreachadh a' ghruinnid. Gun iomradh a dheanamh ach air aon rud, rinn an crann iarunn barrachd atharrachaidh air tuathanachd na dùthcha ann am beagan bhliadhnachan na rinneadh ann an dà cheud bliadhna roimh sin. Ann an làithean a' chroinn-mhaide theagamh gu'm faiceadh tu air achadh (gu sònraichte ma's e riasg a bha iad a' treabhadh) ceithir eich ann an crann agus seisear dhaoine uime; fear eadar nas pàgan, fear a' cumail a' choltair, fear agus caibe aige a thionndadh na sgrìoba nach do leag an crann, fear a' stiùireadh nan each agus fear eile a' gabhail dhaibh le cuip no le stamb, is pìobaire a' falbh air thoiseach orra, a chur smuais anns a' chuideachd agus anns na h-eich.

Tha Iain Walker ag ràdh aon ni mu bhuntàta as nach 'eil mi cinnteach gu bheil e ceart. Tha e ag ràdh nach 'eil am buntàta a tha air

a leasachadh le feamain cho tioram ris a' bhuntàta a tha air a leasachadh le innear. Bhiodh so furasda gu leòir fheuchainn agus a dhearbhadh, ach a réir m' fhiosrachaidh féin, chan ann ann an talamh dearg no air a leasachadh le innear a dh'fhàs am buntàta a bu tiorma agus a b' fheàrr blas a fhuair mi riamh, ach ann an talamh aotrum gainmhich air a leasachadh le feamainn.

Bha Iain Walker 'n a dhuine fòghluimte. Rinneadh Ard Fhear-teagaisg dheth an 1779, an Oilthigh Dhùn-éideann, a theagasg mu oibrichean agus mu chreutairean a' chruthachaidh. Bha e aig an àm 'n a mhinistear ann am Moffat, is chum e air anns an dà dhreuchd, ach bha a' Chléir de'n bheachd nach robh e laghail dha sin a dheanamh. Rèinig a' chùis an Seanadh, ach chaidh an Seanadh an aghaidh na Cléire. An ùine ghoirid fhuair e gairm do Cholinton, sgrì a bu dlùithe do Dhùn-éideann na Moffat.

Bha a' n a Mhoderàtor air an Ard Sheanadh ann an 1790, is shiubhail e ann an 1803.

Aig an Uinneig

An fheadhainn nach maireann

BHA mi duilich fhaicinn air a' mhòs a chaidh seachad gu'n do shiubhail dithis mhinistearan air an robh mi gu maith eòlach, Calum Mac Fhionghuin, a bha am Breadhaig, an Arain, agus Iain Mac-an-Aba, a bha ann an Sgibinnis, an Cinn-tìre. Cha do rinn gin de'n dithis ainm dha féin ann an obair na h-eaglais, is theagamh nach d' fheuch iad ris, oir b' aithne dhaibh le chéile an saoghal a ghabhail gu réidh, ach air a shon sin bha iad 'n an daoine laghach ionraic air an robh meas na bu mhò aig cuid d'am bràithrean na bha aca ma dh' fhaoidte air ministearan a b' fheàrr.

Cha robh Calum Mac Fhionghuin gu nàdurra cho geur ri Iain Mac-an-Aba, ach leis na buadhan a bha aige choimhllion e dreuchd na ministrealachd ann an sìth agus am fàbhar a choimhearsnach anns na trì sgìrean anns an do shaothraich e; an Ceann Loch Speilbaidh am Muile; am Fàrr, an Cataibh; am Breadhaig, an Arain. Ged bha e car tioram anns a' chùbaid bha e anabarach seanchasach ri taobh an teine; socrach agus usal 'n a nàdur, gun farmad aige ri duine beò. Bu bhràthair e do Sheumas Mac Fhionghuin, a bha fada 'n a mhinistear an Cill Daltan, An Ile.

Thug Dia tàlant an do Iain Mac-an-Aba a dh' fhaodadh a chur 'na shuidhe am measg aithrichean na h-eaglais, ach cha d' thug e dha toil làidir, no sgoinn, no gliocas saoghalta, agus gun tomhas de na nithean sin chan 'eil mòran

tairbhe anns na tàlant an as motha. Ach theagamh gur e a bhi 'n a shuidhe am measg aithrichean na h-eaglais an rud mu dheireadh air an t-saoghal a dh' iarradh Iain Mac-an-Aba; b' fheàrr leis fada cian a bhi còmhla ris na balaich bheaga, oir bha nàdur a' bhalaich ann is bha dòighean nam balach aige uile làithean a bheatha. Cha d' fhàs e suas riamh gu ìre duine, ach ged a dh' fhaodas sin a bhi 'n a fhàbhar anns an t-saoghal eile bha e 'na aghaidh anns an t-saoghal so, agus a dh' aindeòin nam buadhan a bha aige chan urrainnear a radh gu'n do chuir e gu buil mhaith iad.

Dh' fhaodadh e a bhi 'n a sgoilear maith, 'na shearmonaiche maith, 'na bhàrd maith, agus 'n a sgrìobhaiche maith, ach cha b' urrainn dha inntinn a shoeruchadh fada air rud air bith, is b' fheàrr leis a bhi a' deanamh obair dhaoine eile na bhi a' deanamh na h-oibre dhligheach a bhùineadh dha féin. Na'm faigheadh e duine a dheanadh seanchas ris chuireadh e seachad an là a' bruidhinn agus ag innseadh naidheachd agus a' smogadh, is thigeadh an oidhche agus gun dad dèanta. Chan 'eil an seòrsa dhaoine so teare idir anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan.

Ach bha e 'n a dhuine laghach, iriosal; gun ghò ann, no cron do dhuine eile; coibhneil 'n a nàdur, agus cho iochdmhor ri truaghain 's gu'm b' fheàrr leis dol as an t-sealladh mur robh tasdan aige a bheireadh e dhaibh, mar is tric nach robh. Bha Iain Mac-an-Aba cho suarach

mu na tasdain 's a bha e mu'n uaireadair ; cha robh suim air bith aige do airgiod no do thim.

Ma tha iad ann, chan aithne dhòmhsa duine eile ann an Albainn aig a bheil ealdhain as fheàrr na bha aig Iain Mac-an-Aba air bàrdachd Bheurla a thionndadh gu Gàidhlig. Ach cha robh e furasda obair fhaotainn as a làmh.

Bha e bliadhnanach 'n a mhissonaraidh am Bràigh Loch Abar m'an do shuidhicheadh e mar mhinistear-sgìre an Sgìbinnis.

Ro-chùram mu'n chorp

Tha ro-chùram dhaoine mu'n chorp 'g a nochdadh féin ann an iomadh dòigh, ach anns na làithean so tha e 'g a nochdadh féin anns an eagal a tha orra gu'm faod iad a bhi air am marbhadh le bomb á soitheach-adhair. Ach chan e mhain nach 'eil e maith gu'n sgaoleadh an t-eagal sin air feadh na rioghachd, ach tha e dona dhuinn eagal leibideach de 'n t-seòrsa sin a leigeil a steach d' ar cridheachan. Cò thusa no mise ged a bhitheamaid air ar marbhadh le bomb ? Tha daoine as fheàrr na sinn ann an cunnart a tha deich mìle uair na's motha, ach cha teich iad agus cha ghearain iad. Car son a bhitheamaid sinne 'g milleadh misneach na rioghachd, ag ochanaich mu nithean a dh' fhaodas tachairt ? Cha tig am bàs air duine ach aon uair co dhiu, is b' fheàrr do dhuine a bhi marbh seach a bhi a' smuaineachadh gun sgur air a liughadh dòigh air am faod am bàs tighinn chuige. An uair a thòisicheas daoine air eagal a ghabhail, no ro-chùram m' am beatha, chan 'eil ceann no crìoch aig na tru-aighean a bheir iad orra féin, agus na sluic chreadha anns an tuit iad. An àite an inn-tinnean a thoirt thairis do nithean a tha urramach agus feumail bithidh iad fad an là fo eagal agus fo smàig aig bombs no aig germs ; na bombs a thig orra as an adhar, no na germs a dh' fhaodas meuran a' phosta fhàgail air na litrichean aca, no a dh' fhaodas bùidsearan, is fuineadairean, is cuileagan, a chur 'n am biadh. Fàsaidh iad usaideach mu'n bhiadh féin, c' uin a ghabhas iad e, agus ciamar a chagnas iad e, gus mu dheireadh a bheil am brù agus am beatha 'n an uile smuaintean agus nach 'eil Dia ann an gin dhiubh. Mar is lugha a smuainicheas duine air a chorp, no air a bheatha, no air bombs a dh' fhaodas a bheatha a thoirt bhuaith, is ann as fheàrr. “ *Na bitheadh ro-chùram oirbh mu 'ur beatha,*” tha Crìosd ag ràdh, “ *ciod a dh' itheas no a dh' òlas sibh ; no mu 'ur corp, ciod a chuireas sibh umaibh. Nach mò a' bheatha na am biadh, agus an corp na 'n t-aodach ?*”

An t-Urramach Tormod Laing

Ged nach robh Tormod Laing, ministear Stéiseil anns an eilean Sgitheanach, 'na fhìor

sheann duine (trì fichead 's a ceithir deug) bha coslas na h-aoise air o chionn bhliadhnanach, is bha e riamh trom agus bog 'na phearsa. Ach tha mi an dùil gu'n do lean e air obair gus an do shiubhail e ; co dhiu cha chual a mi gu'n do leig e dheth a dhreuchd.

Rugadh e an Uidhist a Tuath ; bha e air oileanachadh an Oilthigh Ghlaschu, agus air a shuidheachadh an Truimisgearraidh an 1904, aig aois a bu shine na bhios ministearan am bitheantas a' tòiseachadh. Ann an 1912 chaidh e do Bharbhas ann an Leòdhus, ach dh' fhàg e Leòdhus ann an 1924, is chaidh e do Stéiseal, far an do chuir e seachd an còrr d'a làithean.

Rinn Dia Tormod Laing ann am molldair dha féin ; cha robh e coltach ri daoine eile no ri ministearan eile ann an ceum air bith, ach mur do rinn e seirbhis mhór no mhaith anns an eaglais, cha d' fhuair e riamh a bheag de chothrom, oir thilgeadh a chrannchur ann an sgìrean far nach robh mòran feuma air a shaothair, agus far nach robh an sluagh deas gu gabhail ris mar bhràthair no mar mhinistear. Ged bhiodh am ministear-sgìre a rachadh do Bharbhas na b' fheàrr agus na bu choltaiche ri ministearan eile na bha Tormod Laing chuireadh e dearbhadh air a ghliocas agus air a dhiadhaidheachd agus air fhaidhidinn e féin a ghiùlan gu neo-choireach am measg dhaoine a bha coimheach ris, agus aig nach robh bàigh ris féin no ris an eaglais d' am buineadh e. Cha robh Tormod Laing riamh ann an sgìr ach sgìr anns an robh eaglais na h-Alba fuar agus fàsaidh ; ged rachadh Tormod eile, a b' fheàrr agus a bu chomasaiche na e, do Bharbhas, Tormod Mór Mac Leòid, cha bhiodh ann ach guth ag éigheach ann an Gàsa.

Fad iomadh bliadhna bha mise an dùil gur ann as an eaglais Shaoir, no as an eaglais Shaoir Chléireachail, a thàinig Tormod Laing do eaglais na h-Alba, ach thubhairt duine-eigin rium o chionn ghoirid gu robh mi ceàrr ; gu'n do thogadh agus gu'n do theagaisgeadh e ann an eaglais na h-Alba.

Ach is e a thug orm am beachd ceàrr ud a ghabhail 'n am cheann, gu robh rud-eigin 'n a choslas, agus 'na bhruidhinn, agus 'na dhòigh-ean, nach fhaca mi riamh ann am ministear eile, is thàinig e 'n am inntinn nach b' ann de stoc na h-eaglais againne e idir.

Bha e 'na dhuine geur, agus anabarrach eòlach anns an Sgrìobtur ; air uairean anns a' chùbaid dh' abradh e rudan a b' fheàrr agus a bu dòimhne na gheibheadh tu o dhiadhairean agus o sgoilearan a b' fheàrr, ach air uairean eile dh' abradh e rudan neònach agus sgaiteach a b' fheàrr dha a chumail air féin. Duine geur, neo-eisiomaileach 'n a chainnt agus 'n a smuain-eachadh, duine nach robh coltach ri daoine eile, agus a bha air a dhealbh ann am molldair dha féin, b'e sin Tormod Laing.

Tìodhlac na Nollaige

“Rinneadh am Facal 'n a fhèoil, agus ghabh e còmhnuidh 'n ar measg-ne.”—Eòin i. 14.

IS e tìodhlac na Nollaige am Facal siorruidh a tha air fhoillseachadh anns an fhèoil. “Is ann mar so a ghràdhaich Dia an saoghal, gu'n d' thug e aon-ghin Mhic féin, chum agus ge b'e neach a chreideas ann, nach sgriosar e, ach gu'm bi a' bheatha shiorruidh aige.”

Tha an Nollaig agus na nithean iongantach a tha i a' cumail air chuimhne ag innseadh dhuinn as ùr gur e ceud thoiseach an t-soisgeil an tìodhlac a thug Dia do'n t-saoghal ann am Mac a ghràidh. Chan e sinne a ràinig air Dia, no a lorgaich e le oidhirp ar n-inntinn féin, ach Dia a chrom chugainne agus a dh' fhoillsich e féin dhuinn ann am beatha Iosa.

Theagamh nach 'eil e furasda dhuinn an dàimh a bha eadar Dia agus Iosa a thuigsinn, ach co dhiu bu chòir dhuinn greim daingean a dheanamh air an fhìrinn so, gur e Dia an t-Athair ùghdar ar slàinte, agus gur tìodhlac o Dhia a tha ann an Iosa Crìosd.

Cha b'e tìodhlac suarach a thug Dia do'n t-saoghal, no tìodhlac nach do chosd dad dha ; thug e seachad e féin, oir *bha Dia ann an Crìosd*, air fhoillseachadh anns an fhèoil. Is e so a tha na h-abstòil uile a' ciallachadh le gràs Dhe. Ann an gràs Dhe chunnaic iad an tobar as an d' éirich uile obair na slàinte. B'e breith, agus beatha, agus bàs, agus teagasg, agus nàdur daonna an t-Slànuigheir, na meadhonan leis an robh an gràs sin air a nochdadh do'n t-saoghal, ach is e gràdh an Athar shiorruidh an tobar as a bheil an gràs a' sruthadh.

Oidhirp Mhic an duine

Anns an linn so chan 'eil aon fhìrinn eile as mò a fhuair greim air inntinnean dhaoine na gur e oidhirp mhic an duine a choisinn dhuinn gach ni maith a tha sinn a' sealbhadhachd, aimsireil no spioradail. Their mòran dhaoine nach 'eil anns gach seòrsa creidimh agus cràbhaidh a tha air an t-saoghal ach rannsachadh inntinn mhic an duine a' feuchainn ri coinneachadh ri Dia. Ann an aon seagh tha sin fìor, oir mur biodh an duine a' feuchainn ri coinneachadh ri Dia cha bhiodh feum air bith ann do Dhia e féin *fhoillseachadh* dha. Ach ann an seagh eile chan 'eil e fìor idir, co dhiu a thaobh a' chreidimh Chrìosduidh, oir chan ann air oidhirp no rannsachadh mhic an duine a tha an Tiomnadh Nuadh a' deanamh luaidh ach air gràs Dhe, agus *foillseachadh* Dhe, agus an tìodhlac a thug Dia do'n t-saoghal an uair a

chuir e mac a ghràidh gu bhi air a bhreith ann an staid iosal ann am Betlehem.

Chan e sinne a rinn an soisgeul, ach Dia a thug dhuinn e, agus thug e dhuinn e le e-féin fhoillseachadh anns an fhèoil ; chan ann idir ann am briathran, no ann an creud, ach *anns an fhèoil*. Agus is e sin an t-aobhar gu bheil am foillseachadh a rinn Dia air féin neo-mhearachdach agus fìor gu siorruidh. Faodaidh an rud a chuirear anns a' chreud a bhi ceàrr, oir is e mac duine a chuir ann e, ach bha, agus tha, agus bithidh, am foillseachadh a rinn Dia air féin *anns an fhèoil* fìor.

An teagasg as fheàrr

Tha mi an dùil nach 'eil e chum mòran feuma gu'm biodh pàrantan ag iarraidh air an cloinn, no ministearan ag iarraidh air an t-sluagh, Dia a ghràdhachadh le 'n uile chridhe, agus gu'm biodh e mòran na bu bhuanachdaile dhaibh a bhi ag innseadh dhaibh mu'n ghràdh iongantach leis an do ghràdhaich Dia iadsan. Is e sin an dòigh a ghabh Iosa air Dia fhoillseachadh.

Mur bheil gràdh aig daoine do Dhia is e an t-aobhar nach aithne dhaibh e, agus nach do thuing iad an gràdh a tha aig Dia dhaibh-san. Faodaidh e bhith gu bheil iad a' creidsinn gu bheil gean-maith aig Dia ris an t-saoghal mar obair a làimhe, no gu bheil iad a' creidsinn 'n a ghràdh anns an dòigh fhuar anns a bheil sinn a' creidsinn nithean a leugh sinn, ach chan 'eil iad 'g a chreidsinn anns an dòigh bheò anns an leum cridhe pàisde le moit an uair a bheir 'athair tìodhlac dha air là Nollaige.

Sin an dòigh anns am bu mhaith dhuinn uile gu'n leumadh ar cridhe le moit ri soisgeul na Nollaige, agus ris an tìodhlac phriseil a thug Dia do'n t-saoghal 'n a mhac. Is e sgeul aoibhneach a tha anns an t-soisgeul, agus bu chòir dhaibhsan a tha 'g a theagasg, co dhiu a tha e air a theagasg anns an dachaidh, no anns an sgoil, no anns a' chùbaid, feuchainn ri maise agus uaisle Dhe a nochdadh, agus gràdh Dhe àrdachadh anns gach dòigh a cheadaicheas an eòlas dhaibh. Mur dean luchd-teagaisg sin, is coma dhaibh féin, no d'an luchd-éisdeachd, ciod a their iad air cuspairean eile, oir ma tha daoine ag altrum smuaintean ceàrr mu thimchioll Dhe tha iad air seachran anns an ni as prionnsपालाiche anns a' bheatha spioradail.

Tha Dia na's maisiche na gu'n gabh a mhaise

innseadh, ach na'm b' urrainn do theachdairean an t-foisgeil eadhon earlais bheag d'a mhaise innseadh thogadh na mìltean an guth, is theireadh iad, "Eiridh mi, agus théid mi a dh' ionnsuidh m' athar."

Ann's a' Chathair

CIOD an seòrsa dhaoine as fhiach am moladh Cos cionn chàich? Ghabhadh a' cheist sin freagairt an iomadh dòigh, is theagamh gu'm biodh na freagairtean uile fìor ann an tomhas, ach is e na daoine a chuirinn-sa os cionn chàich daonnan, daoine a dheanadh gnìomh gaisgeil ann am fuil fhuar.

Tha daoine ann a tha gealtach gu nàdurra agus le comhairle shuidhichte; sin agad seotachan an t-sluaigh. Ach tha daoine eile ann a tha gaisgeil gu nàdurra agus le comhairle an cridhe féin; sin agad maithcan agus prionnsachan an t-sluaigh.

* * * * *

Bu mhaith leam, ma ta, naidheachd innseadh air an duilleig so mu ghnìomh gaisgeil a bha air a dheanamh air a' mheadhon-oidheche agus ann am fuil fhuar le duine a tha fhathast beò, duine nach ruigeadh a leas a dheanamh idir mur b' e gu robh uaisle agus gaisgealachd nàdurra 'n a chridhe.

Bha e a' fuireach dlùth do'n chladach, cladach cunnartach air am biodh soithichean gu tric a' dol air tìr. Oidheche shònraichte ann an deir-eachd October, agus an stoirm ann fad an latha, bha nuallanaich a' chladaich cho làidir 's gu'n deachaidh e sìos a dh' ionnsuidh a' chladaich aig aon uair deug a ghabhail seallaidh air a' chuan. Ann an solus na gealaich chitheadh e an fhairege a' briseadh 'n a caoraibh geala air sgeirean a bha mu mhìle bho thìr; far an robh na tonnan a' bualadh air na creagan aig a chasan bha ruith làidir air a' chladach.

Sheas e tacan ag éisdeachd ri glaothaich a' chuain agus a' sealltainn air na h-uisgeachan a bha a' dol thairis air na sgeirean, agus an sin thionndaidh e a dhòl dhachaidh, ach anns an tionndadh a bha aige, cluinnear o'n mhuir glaoth duine 'n a éiginn. An uair a dhearc e gu geur air an àite as an tàinig an glaoth faicear ann an solus na gealaich dùradan dubh mar gu'm biodh e a' snàmh, dùradan a bha a' dol as an t-sealladh an dràs 's a ris, ach uair a bha an snàmhaiche air a thogail gu h-àrd air cìcean stuaidhe chunnaic am fear a bha air tìr gàrdean an t-snàmhaiche air a thogail os cionn a chinn, agus chual e an glaoth-éiginn a ris os cionn gàirich na mara.

Sheas an duine an fhicheadamh cuid de leth-mionaid mar gu'n stadadh a chridhe agus mar gu'n do chaill e a thoinisg, gun fhios aige ciod a dheanadh e. Bha an fhairege uamhasach; bha an

A h-uile neach a tha a' cur *tiodhlac* Dhe an suarachas tha e a' meudachadh bròn Dhe, agus a' cur an suarachas an nì as maisiche agus as iongantach air an cuala daoine no ainglean sgeul.

snàmhaiche ceithir cheud slat o thìr; is bha an oidheche agus an fhairege fuar. A thuilleadh air sin cha robh creutair beò dlùth a bheireadh cuideachadh dha féin na'm biodh feum aige air cobhair, no na'm fàilnicheadh a neart, rud a bha glé choltach.

Leum sin uile 'na inntinn; leum e 'n a inntinn gu'n cuireadh ruith eagallach a' chladaich an t-eanchainn asda le chéile ris na creagan, ach cha luaithe a leum na ràinig an glaoth-bàis ud a chluas a ris, agus an sin gu'n an còrr uime thilg e dheth a h-uile stiall d'a aodach, agus le roid leum e a mach air a' mhuir.

Bha e 'n a snàmhaiche maith, ach bha e dùilich dha dol an aghaidh na droch fhairege a bha air a' chladach, is bha e air bheul toirt thairis an uair a ràinig e mar fhichead slat do'n dùradan duubh a bha ag éirigh agus a' dol as an t-sealladh air uchd nan tonn.

Gus an robh e mar dheich slatan dha bha e a' cluinntinn a' ghlaoidh, is bha e cinnteach gu robh an duine an éiginn-bàis, ach an uair a bha e aige, chunnaic e nach e duine a bha ann idir ach bun-craoibhe ris an robh bad feamann an crochadh. A h-uile uair a thilgeadh an fhairege am maide cam ud air taobh shònraichte bha am bad feamann a' siabadh os a chionn mar gu'm biodh làmh duine a' sméideadh. Bha faoileann a' leantainn a' mhaide, a' criomadh na feamann 'nuair a gheibheadh i cothrom seasamh air, ach a h-uile uair a rachadh e as an t-sealladh na chailleadh i a h-àite-seasaimh bha i a' toirt sgrìach aise le droch nàdur. Sin an glaoth-éiginn a bha an duine a' cluinntinn.

Fhuair e a leithid de bhriseadh-dùile 's gu'n d' fhàg a neart e, is b' fheudar dha a thaic a leigeil ris a' mhaide 'g a chumail féin an uachdar. Bha an oidheche agus an t-uisge fuar, is bha a neart a' fannachadh cho mór 's gu'n do bhuail eagal e nach ruigeadh e tìr gu bràth. Ach dìreach 'nuair a bha e an impis a bhi air a bhàthadh rug stadh a bu mhotha na càch air, is thilg i air tìr e cho àrd os cionn gob na tuinne 's nach b' urrainn ruith a' chladaich a tharruing air ais do'n fhairege a ris.

Bha e 'n a shìneadh mar sin ceathramh na h-uarach, gun chomas éirigh; aodann air a ghearradh agus a shùilean dall le fhuil féin; agus a h-uile ball 'na chorp air a bhruthadh agus air chrith leis an fhuachd.

An uair a chaidh aige air éirigh cha b' urrainn dha amas air an àite anns an do chuir e dheth aodach, ach mu dheireadh fhuair e aodach mu

cheathramh a mhìle o'n àite anns an do thilg an fhaerge air tìr e; thug an sruth an t-astar sin air falbh e.

Ach gus an naidheachd a ghiorrachadh dh'èalaidh e dhachaidh gu h-éiginnach mu thri uairean 's a' mhaduinn, gun dad aige air son a ghaigealachd ach réite ri nàdur agus ri choguis féin.

* * * * *

Bheireadh e toileachadh dhomh a ràdh gur e Gàidheal a rinn an gnìomh usal agus gaisgeil ud, ach chan e idir ach Sasunnach, duine a rinn seirbhis mhaith do'n rìoghachd so, an cogadh agus an sìth, am Morair Mottistone, a b' fheàrr a b' aithne dhuinn fo'n ainm, Còirneal Iain Eideard Bernard Seely, C.B., P.C., D.S.O., a bha air cheann Gnothuichean an Airm anns a' Phàrlamaid eadar 1912 agus 1914.

Bu toigh leis an fhear nach maireann, am Morair Àsquith, daoine gaisgeil, is theagamh gur e sin an t-aobhar gu'n d'thug e do Chòirneal Seely àite ann an Comhairle an Rìgh anns a' Phàrlamaid, oir tha mi an dùil nach robh e idir ro mhaith air bruidhinn.

Bha Winston Churchill agus Còirneal Seely ann an Comhairle an Rìgh aig an aon àm, is theagamh nach robh dithis eile innte còmhla riamh a bha uiread uairean 'n am beatha ann an cùil chumhainn, ach a bha air an saoradh á cunnart le misneach agus gaisgealachd an crìdhe féin. Agus sin an seòrsa dhaoine d' an dligheach dhuit do bhoineid a chur dhìot. Tha gliocas saoghalta gu leòir againn uile, ach tha misneach agus gaisgealachd 'g ar dith.

Bha Còirneal Seely maith air muir, air muin eich, agus air cheann airm (bha e 'n a chom-ann-dair air saighdearan Chanada anns a' chogadh mu dheireadh), agus sin agad tri dearbhaidhean cho cinnteach 's a ghabhas cur air misneach mhic an duine; marachd, marcachd, agus cogadh.

Tha an leabhar a sgrìobh e mu nithean a chunnaic agus a dh' fhiosraich e 'n a bheatha làn de nithean maithe; sin an t-aobhar gu'n d' thug mi tarraing air air an duilleig so.

Bhiodh e an déidh làimhe a' cur na ceiste air féin, an robh e ceart dha dol a mach air a' mhuir an oidheche ud? Ge b'e àite anns an cuirear a' cheist sin togaidh i argumaid. Their cuid nach robh e mar fhiachaibh air a bheatha a chur an cunnart air sgàth coigrich; gu'm bu chòir dha cumhneachadh air a theaghlach féin, agus fichead rud eile mar sin anns a' bheil firinn agus gliocas-saoghalta. Ach tha Còirneal Seely

cinnteach nach do rinn e ach na bu chòir do dhuine air bith a dheanamh, ma bha cothrom *reusonta* aige air an duine eile a shàbhaladh. A thuilleadh air sin tha e ag ràdh nach biodh fhios aige gu bràth nach e duine ach maide a bha anns an dùradan dhubh a chunnaic e anns an fhaerge, mur snàmhadh e a mach 'g a ionn-suidh, agus gu'm biodh nàire 'n a chridhe gu bràth gu'm faca e duine 'g a bhàthadh gun feuchainn ri shàbhaladh.

Cothrom *reusonta*! sin uile a' cheist! Their an gealtair nach gabh an rud deanamh, ach gun *reusontachd* a chur air a' mheidh, leumaidh an duine gaisgeil a mach air a' mhuir agus *ni e an rud*.

* * * * *

Tha àm agus suidheachadh ann am beatha a h-uile duine anns nach 'eil e glic dha a chomhairle a chur ri fuil no ri feòil ach leigeil le comhairle a chridhe féin seasamh. An uair a dh' innis Pol do sheanairean na h-eaglais ann an Ephesus, agus do fheadhainn eile d' a chàirdean, gu robh e a' cur roimhe dol gu Ierusalem far an robh geimhlean agus trioblaidean a' feitheamh air, bha iad duilich gu robh e a' dol air a leithid de thurus, is chomhairliche iad dha gun dol ann. Theireadh iad ris gu robh a theagasg agus a riaghladh cho feumail do'n eaglais 's nach robh e ceart dha a bheatha a chur an cunnart; gu robh na h-Iudhaich an geall air cur as dha, agus gu'n gabhadh iad an cothrom aig àm na féille ud 'nuair a bhiodh am baile làn. Bha fhios aig Pol gu robh sin uile fìor, ach tha e ag innseadh gu robh guth dìomhair a' labhairt ris 'n a chridhe féin, ag iarraidh air dol suas gu Ierusalem, agus mar sin cha d' éisd e ri gliocas saoghalta dhaoine eile, ach *leig e le comhairle a chridhe féin seasamh*; is tha na linntean uile a' togail fianuis gu robh Pol ceart.

An uair a bha Iosa a' dol suas gu Ierusalem aig àm na Càisge, agus a dh' innis e do na deisciobuil ciod a bha a' feitheamh air, chomhairliche iad dha gun dol ann, is chaidh Peadar thar na cailean na b' fhaide na càch ag iarraidh air an aire a thoirt d' a bheatha agus an cunnart ud a sheachnadh. Ach leig Iosa le comhairle a chridhe féin seasamh, is chaidh e an còmh-dhail a' chroinn-cheusaidh; gnìomh buadh-mhor agus gnìomh gaisgeil as a bheil àileadh-beatha do'n t-saoghal uile. Tha ni-eigin neo-bhàs-mhor ann an gnìomh usal agus ann an gnìomh gaisgeil; cuiridh e nàire air na gealtairean agus air na mì-chreidich, dà sheòrsa dhaoine anns nach 'eil tlachd aig Dia.

Anail an Spioraid

BHO chionn ghoirid thug caraid còir dhomh leabhar beag a bha air a sgrìobhadh mu mhinistear a bha glé ainmeil 'n a latha, an

t-Urramac Donnchadh Caimbeul a bha ann an Cill-Tighearn, air Machair Rois. Chan 'eil a bheag anns an leabhar a bha uile gu léir ur

dhomh, ach a thaobh 's gu bheil cuid de na seann mhinistearan a bha ainmeil anns a' Ghàidhealtachd air an ainmeachadh ann bu mhaith leam seachas a dheanamh uime air an duilleig so, oir tha mi cinnteach gu'n aontaich gach neach a leughas i ris an rud a thuirt am bàrd,

*Mar gath gréine do m' anam féin
Tha sgeul air na làithean a dh'aom*

Is toigh leam a chluinntinn gu dé na cinn-theagaisg a bhiodh aig na seana mhinistearan, agus gu dé an teagasg a bhiodh iad a' toirt asda. Tha mùghadh mór eadar an t-seann fheadhainn agus an fheadhainn òga a thaobh an dòighean-teagaisg; bheireadh na seana mhinistearan bainne agus mil an t-soisgeil á cinn-theagaisg anns nach robh an soisgeul idir, ach glé thric cha toir na ministearan òga ach connlach thioram á cinn-theagaisg a tha làn de'n t-soisgeul.

Ceann-teagaisg soisgeulach

An uair a tha ministear an diugh a' dol a dheanamh searmon soisgeulach, no a chur impidh air daoine a bhi réidh ri Dia, gabhaidh e ceann-teagaisg soisgeulach as an Tiomnadh Nuadh, briathran mar so, "Thigibh a'm' ionnsuidh sibhse uile a tha ri saothair, agus fo throm uallach, agus bheir mise suaimhneas dhuibh," no "Is mise an t-slighe, an fhirinn, agus a bheatha," no briathran eile de'n t-seòrsa sin anns a bheil cridhe agus anail an t-soisgeil.

Ach liùbhradh na seana mhinistearan searmon shoisgeulach o chinn-theagaisg anns nach saoilteamaid-ne gu robh teachdaireachd an t-soisgeil idir. Bhiodh iad a' cur annta an àite a bhi a' toirt asda; a' cur annta teagasg nach robh 's an t-sealladh aig an fhear a sgrìobh iad idir.

Bha searmon soisgeulach aig Donnchadh Caimbeul, a bha air a bheannachadh do mhóran, air a' cheann-theagaisg, "An ni sin nach d' thug mi leam is éigin dhomh 'aiseag" (Salm lxi. 4). Shearmonaich e e anns a' Mhanachain, ann an Labhar, am Blàr Atholl, am Muile, an Srath Teabhail, agus ann an àitean eile, agus b'e so na cinn a bha aige,

I. *Thug Crìosd air ais glòir do Dhia*

II. *Thug Crìosd air ais réite eadar an duine agus Dia.*

III. *Thug Crìosd air ais sonas do'n duine.*

IV. *Thug Crìosd air ais òmhaigh Dhe do'n duine.*

Chan abradh tu gu robh an ceann-teagaisg so ro ghealltach, no gu'n do roinn e e gu cothromach, ach air a shon sin tha e coltach gu robh an searmon anabarrach drùidhteach agus 'n a mheadhòn air anamanna a chosnadh do Dhia.

Dòmhnallach na Tòisigheachd

Cha mhò a shaoileadh tu gu robh anail an t-soisgeil anns a' cheann-theagaisg so, "Is e d' fhear-pòsda do Chruithear" (Isaiah liv. 4), ach b'e sin na briathran o'n do shearmonaich Dòmhnallach na Tòisigheachd aon de na searmon a bu drùidhtiche a liubhair e riamh, an searmon a liubhair e ann an Aird-eònaig air Sàbaid comanachaidh, agus ann an àitean eile cuideachd. Lean e air fad dà uair agus fichead mionaid a' searmonachadh, is bha a leithid de chumhachd 'n a bhriathran 's gu'n robh a chuid mhór de'n choimhthional a' gul. Thubhairt maighstir-sgoil a bha 'ga éisdeachd an là ud gu'm b' aithne dha leth-cheud duine a bha air an dùsgadh gu curam anama leis an t-searmon ud agus air an iompachadh. Anns na làithean ud bha anail an Spioraid a' séideadh air feadh na dùthcha uile.

An uair a bha Luther air leabaidh a bhàis dh' fhaighnich a bhean dheth an robh earrann shònraichte anns a' Bhiobull a bu mhaith leis i a leughadh dha. "Leugh dhomh," ars esan, "an earrann anns an do thilg mi m' acair an toiseach." B'e an earrann a bha mar acair do anam Luther, "Bithidh am firean beò tre chreideamh." B'e an ceann-teagaisg a bha 'n a mheadhòn air Donnchadh Caimbeul iompachadh, agus e bliadhna air fhichead a dh' aois, "Nach 'eil iocshlaint ann an Gilead? nach 'eil léigh an sin? Car son, ma ta, nach 'eil slàinte air a h-aiseag do nighean mo shluaigh-sa" (Jeremiah viii. 22). B'e sin an ceann-teagaisg a bha aig Raibeart Findlater, agus e a' searmonachadh ann an Gleann Liomhunn.

Triùir Bhràithrean

Bha dithis bhràithrean aig Donnchadh Caimbeul, Daibhidh a bha 'n a mhinistear ann an Gleann Liomhunn, agus Pàdraig a bha 'n a mhaighstir-sgoil ann, is bha cuimhne aig muinntir Bhraghaidh-Albann fad iomadh latha air comanachadh ann an Gleann Liomhunn aig an robh an triùir bhràithrean so còmhla; Daibhidh, ministear a' choimhthionail; Donnchadh a bhràthair 'g a chùideachadh, is Pàdraig air cheann na seinn.

Bha sluagh mór cruinn á Rainneach agus o thaobh Loch Tatha, agus am measg na feadh-nach a bha cruinn bha athair an Ollaimh W. M. Mac Griogair agus e 'na bhalach òg. Anns an leabhar bheag chùbhraidh so a sgrìobh e an dèidh làimhe mu Dhonnchadh Caimbeul tha e ag ràdh gu robh duinealachd 'na choslas agus sòluimteachd 'n a theagasg a rinn drùidheadh anabarrach air an t-sluagh. Tha e ag innseadh cuideachd gu robh màthair nan Caimbeulach aig an t-seirbhais, agus i sona a bhi faicinn a triùir mhac a' togail am fianuis air taobh Chrìosd am fianuis chompanach an òige.

Cinn-theagaisg neònach

Anns na làithean ud cha robh Braghaid-Albann 'n a fhearann cho cruaidh gu spioradail 's a tha e an diugh, a ghabhail ri siol an t-soisgeil; bha dùsgaidhean spioradail ann fad bhliadhnachan, is cha mhór mhinistearan soisgeulach anns a' Ghàidhealtachd nach do shearmonaich ann uair no uair-eigin, o Dhòmhnallach na Tòisigheachd gu Dòmhnall Mac Gille-Bhràith, a shiubhail an Cill-Mhàilidh an 1835. Bha an Dòmhnallach Mór cho iomraiteach 's gu bheil e furasda gu leòir fios fhaotainn air na cinn-theagaisg a bhiodh aige, ach ged tha e air a ràdh gu robh cumhachd an Spioraid Naoimh ann an searmonachadh Mhic Gille-Bhràith agus gu robh e air a bheannachadh do mhóran, bhiodh e a' gabhail cinn-theagaisg neònach. B'e so aon dhiubh, "Tha do bhreith agus do dhùthchas o thir Chanaain; b' Amorach d' athair agus bu bhan-Hiteach do mhàthair; . . . a chum gu'n cuimhnich thu, agus gu'm bi nàire ort, agus nach fhosgail thu do bheul gu bràth na's mò do bhrìgh do nàire 'n uair a bhitheas mise réidh riut air son gach ni a rinn thu, deir an Tighearna Iehobhah" (Eseciel xvi. 3, 63). Ciod air bith a their thusa, a leughadair, cha toigh leamsa a bhi a' cluinntinn mhinistearan a' searmonachadh air cinn de'n t-seorsa so, oir feumaidh iad rud-eigin 'nach

'eil annta gu fìor a chur annta m' an toir iad asda dad a bhiodh buannachdail do choimhthional. Ach 's e duine maith a bha ann an Dòmhnall Mac Gille-Bhràith.

Coisiche maith

Choisich an dà bhràthair ud, Dàibhidh agus Donnchadh Caimbeul, a h-uile ceum a Gleann Lìomhunn do'n Tòisigheachd a dh' ionnsuidh nan òrduighean, còrr agus còig fichead mìle, is tha e air a ràdh nach do bhlaist iad de bhìadh air an t-slighe ach aon ghloine leanna am fear agus greim arain a bha aca 'n am pòcaid.

Liubhair Donnchadh Caimbeul searmon ainmeil ann an eaglais Labhair mu bhith agus mu nàdur Dhe, ach a thaobh 's gu'n deachaidh e a steach ann an ceistean dìomhair agus domhain theagamh gu'n abradh cuid a bha anns an éisdeachd mar thubhairt neach eile "Cha ghabh sinn gnothuch ri nithibh a tha ro àrd air ar son."

Aig àm an Dealachaidh dh' fhàg Mghr Caimbeul eaglais na h-Alba ach lean e air ann an Cill-Tighearna mar mhinistear na h-Eaglaise Saoire gus an do shiubhail e ann an 1873. Tha e air a thòdhlacadh ri taobh Thomas Hog, aon de na seana ghaisgich spioradail a las coinneal na fìrinn anns an Taobh Tuath.

Am Foghar

A h-uile là a dh' éireas sinn tha sinn a' Apeacachadh an aghaidh an Tighearn ann an iomad dhòigh, ach tha sinn a' peacachadh gu sònraichte le' bhì a' gearan air an t-sìd. Ach mar tha an sean-fhacal ag ràdh, "Chan e an là maith nach tigeadh ach an droch dhuine nach fanadh ris." Fad an Fhoghair bha sid mhaith againn am bliadhna, gu sònraichte o mheadhon gu deireadh September, is tha a nis bàrr na bliadhna anns na h-iodhlannan, tioram fo thugha agus fo shioman. Is bha am buntàta air a thogail na bu tràithe na chunnaic mi riamh e.

Is e toradh na talmhainn an fhreagairt a tha Dia a' toirt do ùrnuigh a chloinne, "Thoir dhuinn ar n-aran làthail." Ann a bhi a' freagairt na h-ùrnuigh so tha Dia a' deanamh comb-oibrichean maille ris féin dhinn. Sin mar tha Dia a' deanamh daonnan; tha e a' toirt dhuinn cothrom air ar n-ùrnuighean féin a fhreagairt ann an co-bheinn ri chumhachd-san. Feumaidh sinne cur agus buain a dheanamh, ach is e esan a bheir fàs agus toradh.

Dhaibh arbhar tha thu deasachadh
Le d' fhreasdal caomha féin;
'S ag uisgeachadh le pailteas mòr
Nan iomairean gu min.

Do dhaoine a tha a' fuireach air an dùthaich tha e na's fhasa cumhachd an Tighearn agus

maitheas an Tighearn a chuimhneachadh na tha e do mhuinntir nam bailtean-móra, oir tha sinne a' faicinn a' bhìdh a' fàs, ach dhaibhsan chan 'eil ann am biadh ach rud a gheibhear ann am bùth.

Tha aobhar sònraichte againn am bliadhna air son a bhi taingeil do Dhia a thug bàrr maith dhuinn, oir leis a' chogadh uamhasach a tha dol air aghaidh faodaidh e bhith nach bi e cho furasda dhuinn biadh fhaotainn á dùthchanna eile, agus gu'm bi feum againn air na tha againn de shìol cruithneachd agus de bhuntàta.

An uair a tha sìth anns an t-saoghal tha e furasda gu leòir dhuinn ar lòn a tharruing á ceithir ranna ruadh an domhain. An diugh fhéin chruinnicheadh a dh' ionnsuidh mo bhùird saibhreas Chanada agus na h-Eiphit, is rinn treudan dhaoine nach faca mi riamh frithealadh dhomh. Dh' ith mi measan a dh' fhàs air craobhan nach do chuir mi, agus aran nach do shaothraich mi air a shon, ach a bha air a thoir chugam le mic a' choigrich ann an longan an Aileanaich. Chomh-oibrich Russia agus Carolina agus Eirinn le chéile a dheanamh na tubhailte a tha air a' bhòrd; thàinig an t-airgiod geal a tha a' còmhachadh nan spàinnean agus nan sgeanan á mèinean ann an Mexico no ann an Nevada; chuir Astralìa an fheòil

chugam, agus Ceylon na spiosraidhean a ni blasda i; shaothraich Innseanaich agus Americanaich anns an teas a chur reas agus aran-cruithneachd air a' bhòrd. Ged tha gàrradh agus gliob agam chan ann as a' ghàrradh agam fhéin a thàinig na measan a tha nis mu m' choinneamh; thàinig na h-ùbhlan á Tasmania, na peuran á California, na h-oireansearan á Florida, agus na cnothan á Brazil; ghiùlain coolies ann an China no ann an Assam teas agus uallach an là los nach bithinn gun tea, agus shaothraich coolies eile anns an Eiphit agus ann an Iamaica leòr nach bithinn gun siùcar a dheanadh millis i.

Tha an saoghal uile fodhainn an diugh; mur

bheil pailteas ann an aon àite tha pailteas ann an àite-eigin eile, is chan 'eil agad ach am facal a ràdh is gheibh thu do riar. Tha saibhreas gu leòir anns an t-saoghal, agus biadh gu leòir do na h-uile, na'n robh daoine cho glic agus gu'n comh-oibricheadh iad maille ri chéile ann an sìth.

Ach ged nach 'eil sinn anns an dùthaich 'so an urra ri toradh ar dùthcha féin cha bhi e cho furasda dhùinn cho fad 's a mhaireas an cogadh biadh fhaotainn á ceàrnan eile. Mar sin tha e mar fhiachaibh oirnn gun a bhi sòghail no struidheasach air biadh, agus am feum as fheàrr a ghabhas deanamh a dheanadh de'n talamh againn féin.

Ailean Mac Leòid, Bèarnaraidh-na-Hearadh

LE NIALL MAC AN TUAIRNEIR, AN LOCH PORTAIN

CHAOCHAIL an duine naomh agus am fìor Chriosduidh so air a' chòigeamh là de mhios deireannach an Fhoghair. Thàinig a' ghairm air gu h-obann, is e an ceann a ghnòthuich; mu'n dubhairt e féin beagan ùine m' an do thriall e, "chan 'eil mise a nis ach ri feitheamh an aiseig."

Fhuair e sin, aiseag socrach ciùin, gun stoirm gun luasgan, gus an do chaidil e ann an Criosd mar leanaban a' dol gu fois.

'S ann am Miabhag na Hearadh a rugadh e, ach 'n a bhalachan timchioll air trì bliadhna dh' aois thàinig e do Bèarnaraidh, far an do chaithe e a chuid bu mhotha d'a bheatha.

Chaith e pàirt eile d'a thurus ann an Srath-Spéidhe far an d' ionnsaich e bhi 'na ghriasaiche. Bha e 'n a fhear-ceirde calanta agus snasmhor.

Bha e 'n a dhuine aig an robh inntinn làidir shoilleir gu nàdurra, agus choisrig e a bhuanhan uile do nithean àrd agus usal gun a bhi còsd ùine air nithe beaga agus suarach.

Bha dòimhneachd is grunnachadh inntinn anabarrach aige ann a bhi làimhseachadh an Fhocail, agus is lìonmhor iad a fhuair fàochadh is sìth d' ananam ann a bhi sgoileadh fa chomh-

air an suidheachadh brònach anns am biodh iad aig amannan.

Bha tìr agus gliocas agus ciùine 'n a bheachdan agus 'n a briathran daonnan.

Bha e 'n a sgoilear Gàidhlig is Beurla iongantach maith, agus cha robh iad ach gann 'n a linn aig an robh uibhir eòlais air obair ùghdaran diadhaidh 's a bha aige.

Bha e cumhachdach ann an ùrnuigh, agus ann an labhairt air "ceist" bha e drùidhteach agus soisgeulach ionnus nach robh neach riamh a dh' éisd ris a b' urrainn a chomhairlean dìleas measarra a dhi-chuimhneachadh.

Cha b' ann ainneamh a ghleus Ailean Mac Leòid a chruit-chiùil rè a chuairt air thalamh, 's a chuir e an céill fhaireachduinn ann an cainnt mhilis a' bhàird.

Rinn a chuimhne bha làidir
Gréim bàis air na chual e,
'S dh' aindeoin innleachd an nàmhaid
Cha do thàrr e thoirt uaithe;
Thuit an siol air is dh' fhàs e,
Agus b' àluinn an sguab e;
Trom torach le ghràsan,
Nuair a thàinig an uair aig ?

Aig an Uinneig

A' Bhean-Chomuinn

CHAN aithne dhomh òran ann an Gàidhlig Cas fheàrr a tha air a dhealbh, an smuain agus am briathran, na 'n t-òran so, *A' Bhean Chomuinn*, no mar theirear air uairean ris, *Chaitig Mòr no bhean dhachaidh*.

Is e a' choire as mò a gheibhear ann an òran Ghàidhlig nach 'eil dad annta air am faigh an inntinn greim; gu tric tha na briathran pailt

ach na smuaintean tana agus lom. Air neo tha na briathran agus na smuaintean cho ceòthar 's nach cuir iad *dealbh* air bith fa chomhair t' inntinn.

Ach is e maise an òran so gu bheil e a' cur fa chomhair t' inntinn ann am briathran simplidh agus drùidhteach suidheachadh cho brònach 's is urrainn duine a bhi ann; duine a' caoidh a mhnatha agus a chlann òg timchioll air, a' caoineadh am màthar

Gu'n d' fhalbh mo bhean-chomuinn,
Cha tig mo bhean-ghaoil,
Gu'n d' fhalbh mo bhean-chomuinn,
Bean thogail nan laogh.

Thig blàth air a ghiuthas,
Agus ubhlan air géig,
Cinnidh gucag air luachair,
Ach cha ghluais mo bhean fhéin.

Thig Màrt oirnn, thig Foghar
Thig tothar, thig buain,
Ach cha tog mo bhean luinneag
Ri bleòghan no buain.

Cha dirich mi bruthach,
Cha shiubhail mi frith,
Chan fhaigh mi lochd cadail
'S mo thasgaidh 's a' chill.

Tha mo chrodh gun an leigeil,
Tha 'n t-eadradh aig càch,
Tha mo leanabh gun bheadradh,
'N a shuidh' air a' bhàl.

Tha m' fhàrdach-sa creachta,
'S lom mo leac is gur fuar,
Tha m' ionmhas 's mo bheartas
Fo na leacan 'n a suain.

Uist! a chagarain ghaolaich,
Caidil sàmhach, a luaidh;
Cha tog caoineadh do mhàthair,
Dean bà bà a nis, 'uain.

As na h-Innsibh an Ear

Is ann de sheòrsa eile a tha an naidheachd so, ach is fhiach naidheachd mhaith a h-innseadh, agus is e grinnas na naidheachd so an car a tha 'n a h-carball.

Bha ribhinn uasal anns na h-Innsibh an Ear air an robh ceithir leannain an tòir. A thaobh airgid is inbhe bha iad coltach ri chèile, is cha robh fhios aice cò am fear aca d' an tugadh i a làmh. Ach am feadh 's a bha i an iom-chomhairle ghabh i fiabhrus is shiubhail i. Shaoileadh tu gur e sin crìoch na naidheachd, ach chan e idir.

Bha na ceithir leannain aig an tiodhlacadh. Chuir fear dhiubh làmh 'n a bheatha ri taobh na h-uaiqe le bròn, is bha e air a thiodhlacadh còmhla rithe. Thubhairt fear eile dhiubh gu'n rachadh e dhachaidh agus nach deanadh e obair gu bràth tuilleadh ach a' caoidh na té a bha marbh. Thubhairt an treas fear gu'n streapadh ean a h-uile oidche do chraoibh a bha aig ceann na h-uaiqe, a chumail air falbh fiadh-bheathaichean na coille bho àite-tàimh a lean-nain. Chuir a' cheathramh fear roimhe gu'n siùbhladh e sìos is suas, a null 's a nall, air feadh an t-saoghail a dh' fheuchainn am faigheadh e luibh no stuth air chor-eigin a bheireadh am marbh beò. Mu dheireadh fhuair e an stuth a bha dhith air o chaillich ghlic ann am Mesopotamia; fùdar geal.

An uair a chrath e am fùdar air a nighinn a bha marbh thàinig i beò anns a' mhionaid, ach

gu tubaisteach thuit rud beag de'n fhùdar air an fhear a bha air a thiodhlacadh còmhla rithe, is thàinig esan beò cuideachd.

An sin thòisich a cheathrar a ris air làmh na ribhinne a thagar. Thuirt fear dhiubh gu'n seòladh long anns na deòir a shìl e air a son; thuirt fear eile gu'n do chuir e seachad ràidh ann an craoibh a' dìon a h-uaiqe; thuirt an treas fear gu'n do bhàsaich esan air a son; agus a' cheathramh fear gu'n d' thug esan beò i. Ach bha na ribhinn fhathast an iom-chomhairle, is cha b' urrainn dhi roghainn a dheanamh.

Mar sin dh' aontaich a cheathrar gu'n cuir-eadh iad a' chùis air beulaibh an *raja*, agus gu'm biodh iad leagta r'a bhinn-san, cò aca a gheibheadh làmh na ribhinne.

Shuidh an *raja* air a chathair-bhreitheanais; thagair gach fear dhiubh a' chùis féin 'n a làthair, agus an déidh dha na bha aca ri ràdh a chluinntinn, labhair e mar so riu; "tha an ribhinn uasal agus bòidheach, òg agus beartach, is tha a' cheist a chuir sibh air mo bheulaibh cho duilich a fuasgladh 's nach 'eil dòigh eile air a fuasgladh ach *gu'm pòsainn fhéin an ribhinn; sin binn na ciàrte*."

Leabhraichean Iudhach

Ged nach robh mòran dhaoine 'n a latha a leugh uiread leabhraichean ris an Ollamh Mac Iain cha do leugh e gin de leabhraichean an *Apocrypha* agus an robh e trì fichead 's a trì, aois aig am biodh e glic do dhuine stad de leughadh uile gu léir, agus tòiseachadh air cnàmhadh a chèire leis na leugh e cheana. Ach duine air bith nach do leugh leabhraichean an *Apocrypha* agus gu sònraichte *Ecclesiasticus* no *Gliocas Iosa mac Shirach*, agus *Gliocas Sholaimh*, chaill e companaich a b' fhiach dha eòlas a chur orra, oir tha iad làn de ghliocas saoghalta, de thùr nàdurra, agus de chomhairlean maith mu chàirdeas agus mu phòsadh, mu mhalairt agus mu airgid-iasaid, agus mu iomadh rud eile a thachras air duine 'n a bheatha.

Bha na sgrìobhaichean agus na Phairsich tàireil air an t-sluagh chumanta aig nach robh ùine no theagamh càil gu bhì a' sior-smuain-eachadh air an lagh, ach nach caomhail agus nach glic a tha mac Shirach a' labhairt mu'n t-seòrsa sin; treabhaichean agus iasgairean, agus saoir, agus ciobairean chaorach is dhamh, agus croitearan beaga, a bha cho driopail fad an latha 's nach b' urrainn dhaibh uile riaghailtean an lagha a choimhead!

As eugmhais an luchd-oibre sin cha mhair am baile; Ged nach suidh iad an coimhthional nan seanairean, Agus ged nach iarrar comhairle orra, Agus ged nach suidh iad air cathair a' bhreitheanais, Agus ged nach fhaighear cosmhalachdan bhuapa, Gidheadh tha iad a' deanamh obair an t-saoghail, Agus tha uigh aca ann an saothair an làmh.

Sin agad facail cho fìor 's a bha riamh air an labhairt; ma tha ùine agus cothrom agad-sa agus agam-sa air cleachdaidhean follaiseach na diadhaidheachd a chumail suas cuimhnich-eamaid gu bheil sin air a chosnadh dhuinn le saothair agus fallus agus theagamh mionnan dhaoine eile a tha an diugh anns a' pholl anns an Fhraing, no ann an gabhadh air a' chuan. Sin agad na daoine nach dean an rìoghachd feum as an eugmhais ann an là na h-éiginn, ged nach iarrar comhairle orra agus nach cuirear 'n an suidhe iad am measg nan seanairean.

Anns na leabhraichean so gheibheadh ceistearan agus "daoine" a bhios a' labhairt air a' cheist anns a' Ghàidhealtachd dubh-fhacail agus cosmhalachdan agus sàmhlaidhean a tha fada na's fìnealta na'n fheadhainn a bhiodh aig Alasdair Geàrr. Dh' fhaodadh an t-Ollamh Ruairidh Mac Leòid rud bu mhiosa a dheanamh na'n *Talmud* a chur a mach mar leabhar-teagaisg ann an sgoil-shamhraidh nam missionaraidhean Gàidhealach.

Nach maith an sàmhlaidh so à bha air a labhairt le Rabbi Iohanan; "Seallaidh mìle neach air dealbh duine a tha air a ghearradh ann an cloich, is their gach aon dhiubh, 'Is ann ormsa a tha sùilean an duine a' sealltuinn.' Sin mar tha Dia; tha a shùilean a' sealltuinn air gach duine ann an Israel, ag ràdh ris, '*Is mise do Dhia.*'"

An Ràidheachan Soisgeulach

Tha Fear-deasachaidh an Ràidheachain so, an t-Ollamh Dòmhnall Mac Gill-Eathain, an Collaist na h-Eaglaise Saoire, agus na daoine fòghluimte eile a tha 'g a chuideachadh, a' deanamh obair mhaith le bhith a' dìon a' Chreidimh o sheòrsa sgoilearan a tha car coma cìod an cron a ni am beachdan do'n eaglais, ma tha na

beachdan sin neònach agus ùr. Gu fortanach tha sgoilearan glie a' tomhas am briathran gu cùramach an uair a labhras iad air nithean dìomhair, no air nithean mu nach urrainn dhaibh a bhith cinnteach, ach tha feadhainn eile ann a tha daonnan an dùil gur ann mar is ùire beachdan air bith is fire iad. Tha e maith do'n eaglais agus do'n dùthaich gu'm biodh an seòrsa sin air coinneachadh riu ann an argumaid le sgoilearan a tha cho maith riu fhéin, ach a tha na's cùramaiche nach bi cron air a dheanamh do'n Chreideamh Chriosduidh le beachdan anabuich, no le beachdan gun bhun, gun bhàrr.

Anns an àireamh mu dheireadh de 'n Ràidheachan tha sgoilearan as an Olaint, á Paris, á Canada, as a' Ghearmailt, a' sgrìobhadh mu chuspairean air a bheil iad mion eòlach, ach air nach urrainn mi tòiseachadh air bruidhinn an dràs air an duilleig so. Ach bu mhaith leam taing a thoirt do'n fear a chuir chugam an Ràidheachan, agus mo bheannachd do'n obair a tha e a' deanamh.

Dòmhnall Mac Fhionghuin

Chaochail am ministear maith agus am ministear soisgeulach so, ministear Chum-lodden, air a' mhios a chaidh seachad. Tirid-each a thaobh a dhùthchais, b' e Steòrnabhagh a' cheud àite anns an robh e air a shuidheachadh, an 1897; á Steòrnabhagh chaidh e do Ghleann Garaidh an 1903; á Gleann Garaidh chaidh e do Chill-Naoinein, am Muile an 1909; á Muile chaidh e do Mhilton an Glaschu an 1914; á Glaschu chaidh e do Asaint agus á Asaint do Chum-lodden, far an do shiubhail e. Bha e 'na sheann duine, a' dol air ais 'na shlàinte o chionn bhliadhnanach, ach an làithean òige bha e deas agus dichìollach 'n a obair agus 'n a shearmonaiche maith.

Earbsa Ann an Dia

THA mo thurus roimh 'n fhàsach a nis gu bhith réidh

Thainig feasgar mo làithean is deireadh mo ré Ach aidichidh mi leis gach taingealachd cridh' An fhad so, a Dhia, gu 'n do chuidich thu mi.

'S tric a shearg mi fo euslaint 's a ghuil mi fo bhròn

'S tric a ghluais mi gu deurach gun éideadh, gun lòn

Ach dh' earb mi á Dia anns gach deuchainn is dìth

'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu mi.

'S ioma caraid bu chaomh leam a dhiobair, 's a thréig

'S ioma dòchas a b' ait leam a mheall mi le cheilg

Ach do chàirdeas-sa sheas anns gach doilgheas is strìth

'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu mi.

Agus seallaidh mi romhan, is gabhaidh mi beachd

Air gach deuchainn is ànradh tha fathast ri teachd

Ach m' anam fo gheilt no fo imcheist cha bhith; Oir an Dia nach do dhiobair, cha dìobair e mi.

Eagal agus Earbsa

“S an là air am bi eagal orm, earbaidh mi asad-sa.”—SALM lvi., 3.

AN uair a sgrìobh an Salmadair an t-salm so bha e ann an éiginn chruaidh ; bha e air a chuairteachadh le nàimhdean lionmhor, ach dh' earb e e-féin ri Dia, agus thilg creideamh eagal a mach as a cridhe.

Tha a air a ràdh gur e Daibhidh a rinn an t-salm so an uair a bha e air faondradh ann an Gat, far an do theich e as a dhùthaich féin, an dòchas nach aithnicheadh na Philistich e. Ach leag iad amharus air agus los a bheatha fhaotainn leis as an làmhan leig Daibhidh air gu robh e as a chiall ; nach robh ann ach duine gun chron.

Co dhiu a tha sin fìor no nach 'eil tha e soilleir gu leòir gu robh an t-salm air a sgrìobhadh le duine diadhaidh a bha 'na éiginn, agus mar sin tha i glé fhreagarrach dhuinn uile anns na làithean dorcha so, làithean anns am faod sinn a ràdh mar thubhairt Iob, “ An ni roimh an robh eagal orm thachair e dhomh ; agus an ni roimh an robh mi fo uamhunn thàinig e orm.”

Is i so uair cumhachd an dorchadais anns an t-saoghal, oir tha rìoghachdan Criosduidh na Roinn-Eòrpa air tòiseachadh air a chéile a mharbhadh ann an cogadh uamhasach a dh'fhaodas dol air aghaidh fad bhliadhnanachan. Aig an Tighearna a mhàin a tha fhios e 'uin a sguireas e, no ciod an ceann crìche a bhios aige, ach ciod air bith a' chrìoch a bhios aige thig call searbh air an dùthaich 'n a lorg, call dhaoine agus call codach. Gabhaidh call ar codach leasachadh ri ùine ach cha tig am marbh beò. Bidh dùil ri fear-feachda, ach cha bhi dùil ri fear-lice. Ann an Leòdhas cheana chualas caoidh agus gul agus bròn ro mhór, màthraichean a' caoineadh an cloinne, a chionn nach 'eil iad beò.

Fàth eagal.

Chan 'eil duine tùrail anns an dùthaich an diugh air nach eagal, eagal roimh 'n chunnart anns a bheil an rìoghachd, ach cha chòir dhuinn leigeil leis an eagal sin gealtairan a dheanamh dhinn ann an là ar deuchainn. Bu chòir dhuinn ar n-ùrnuigh a dheanamh ri Dia nan nèamh, mar rinn Nehemiah, agus a ràdh ri Dia 'n ar n-ùrnuigh, “ S an là air am bi eagal orm, earbaidh mi asad-sa.” Cho fad 's is léir do mhór-shluagh na dùthcha so thòisich an rìoghachd air a'

chogadh le coguis ghlan oir chan ann air ghaol buannachd a tharruing i an claidheamh, no a chionn nach robh faidhidinn aig ar luchd-riaghlaidh, ach a chionn gu robh muinntir na rìoghachd uile a' faicinn gu'm feumadh iad uair no uaireigin seasamh an aghaidh na Gearmailte a bha a' maoidheadh gun sgur air a h-uile coimhearsnach a bu laige na i féin. Cha bhi sìth gu bràth am measg choimhearsnach ma dh' fhaodas am fear làidir a chuid a thoirt o'n fhear lag. Chan e ar luchd-riaghlaidh a rinn an cogadh so an aghaidh toil an t-sluaigh; is e an sluagh fhéin a thug air ar luchd-riaghlaidh seasamh ri Hitler, a chionn gu'm b' fheàrr leò an t-uamhas a bha a' bagradh air an t-saoghal fhaotainn seachad seach a bhi fo eagal gun sgur, le sgaom cogaidh thairis orra a h-uile bliadhna. Eadhon ann an cogadh is maith do mhuinntir an airm coguis ghlan a bhi aca.

Dia ar teàrmunn.

Ach chan ann air eùisean na rìoghachd a bha mi air son bruidhinn an uair a shocrnich m' intinn air an fhacal a thubhairt an Salmadair ach air an fheadhainn sin am measg ar luchd-leughaidh air a bheil ionguin agus eagal anns na làithean so a chionn gu bheil gillean òga a bhuineas dhaibh an cunnart bàis anns an Fhraing no air a' mhuir. A là agus a dh' oidhche tha an smuaintean timchioll air an fheadhainn a tha air falbh, gun fhios aca ciod an là no an uair a dh' fhaodas iad sgeul nan creach a chluinntinn. Ciod is urrainnear a ràdh riu ach iad a bhi faidhidinneach agus misneachail, agus an earbsa a chur ann an Dia, ag ràdh riu féin mar thubhairt an Salmadair ann an là a theanntachd.

'S an là air am bi eagal orm
Earbaidh mi asad-sa.

Tilgidh creideamh a mach eagal cho fad 's a ghabhas sin deanamh, agus is e an aon dòigh air ar creideamh a mheudachadh ar n-intinn a shoeruchadh air Dia ; air a ghràdh, air a ghliocas, air a rùintean caomhail. An uair a ni daoine sin fiosraichidh iad 'n an cridhe féin gur fìor am facal a thuirt an Salmadair, “ Ann an lionmhorachd mo smuaintean an

taobh a stigh dhiom thug do chomhfhurtachd -sa sòlas do m' anam."

An uair is urrainn neach a ràdh mu Iehobhah, "Is e *mo* thearmunn, agus *mo* dhaingeach; *mo* Dhia anns an cuir mi m' earbsa," tha e cheana air a shaoradh o phlàigh an eagail, a' phlàigh a tha a' bualadh dhaoine anns an oidhche gu sònraichte.

Chan atharraich ar creideamh, no ar n-earbsa ann an Dia, cùrsa a fhreasdail ach atharraichidh iad sinn féin, air chor agus gu'n gabh sinn ri cùrsa an fhreasdail gun ghearan. "Bi d' thosd an làthair Iehobhah, agus feith le foidhdinn air." Is e so an locshlaint éifeachdach a léighseas an cridhe goirt agus a bheir neart do dhaoine an uair a tha

an anam fo àmhghar. "Tha sinne a chreid," ars an t-abstol, "a' dol a steach do'n fhois sin." Chan e mhàin gu bheil Dia a' toirt fois d'a shluagh aig uair am bàis, ach tha e a' toirt fois dhaibh anns an àm so a ta làthair; tha iad foisneachail anns an Tigh-earna, agus tha sith is lànachd sith 'n an cridhe, eadhon ged bhiodh bròn agus sgàil a' bhàis mu'n cuairt. So an toradh maith a bheir earbsa dhiadhaidh a mach ann an duine, ni e sàmhach, agus ciùin; agus faidhidinneach e.

Cha ghabh mi gealtachd uime sin
's am feasd chan eagal leam
Na dh' fhaodas feòil a dheanamh orm
de lochd, le iomairt theann.

Annas a' Chathair

ANNS an àireamh mu dheireadh rinn mi iomradh air duine a rinn gnìomh uasal agus gaisgeil, agus bu mhaith leam leantuinn air an t-seanchas sin anns an àireamh so, oir is fheàrrd sinn uile beagan mhionaidean a chur seachad ann an comunn dhaoine gaisgeil.

Chan 'eil àite air an t-saoghal anns am faighear barrachd gaisgealachd an diugh na gheibhear air a' chuan am measg sheòlad-dairean, na daoine ris an abradh an Salmadair "iadsan a thèid sìos do'n fhairge air longaibh, a ni obair air uisgeachaibh mòra."

Tha seòrsa dhaoine ann a chuireas an fhairge goirisinn 'n am feòil; tha eagal aca roimhe, agus is e an éiginn a chuireas oirre iad, ach tha a clann féin aig a' mhuir, clann air a bheil tarruing aice mar a thàirngeas a' chlach-iùil an t-snàthad. Eadhon ann an làithean sìthe tha a' chlann sin a' fulang fuachd is anastachd a chuireas dearbhadh air an cruadalachd, ach an àm cogaidh tha fichead cunnart ùr aca mar choimhleapaich a là 's a dh'oidhche a thuilleadh air cunnartan nàdurra a' chuain.

Ged nach abrar seòladairean ris na h-iasgairean theagamh gur ann am measg nan iasgairean a gheibheadh tu na sgiobairean agus na sgiobaidhean a rinn na h-euchdan a bu ghaisgeile air an cualas iomradh anns a' chogadh mu dheireadh, agus anns a' chogadh so féin an uair a dh' fheuch na Gearmailtich ri cridhe muinntir Bhreatainn a mheatachadh le méinnean cunnartach a chur ann an seòlaidean tana dlùth do'n chladach thairg dà cheud bàta-iasgaich agus dà mhìle iasgair iad féin ann an aon là, gus na meinnean sin a sguabhadh as an rathad. Cìod a theireadh

tu ri daoine de'n t-seòrsa sin ach gur daoine gaisgeil iad!

Ach * is ann a * tha * mo * naidheachd air Godfrey Herbert D.S.O., a bha 'n a chomandair air bàta-fo-thuinn (submarine) m' an do thòisich an cogadh mu dheireadh, duine air an deachaidh caol thearnadh o'n bhàs barrachd uairean na chaidh air duine eile air an cuala mi iomradh riamh.

Tha na bàtaichean-fo-thuinn na's sàbhailte an diugh na bha iad an toiseach, ach air cho innleachdach agus cho cinnteach 's 'ga bheil an t-slige agus an acfhuinn annta air an deanamh tha cunnart annta daonnan. Ann an 1910 cha robh dìthis eile ann an Cabhlach Bhreatainn a b' fheàrr a bha suas ri bàta-fo-thuinn oibreachadh na Godfrey Herbert agus an comandair a bha as a chionn, Màrtainn Nasmyth, a chaidh suas ann an 1915 troimh chaolas cumhang nan Dàrdanelles, caolas anns a bheil sruth làidir, agus a bha air a dhion le gunnacha-móra air gach taobh agus le méinnean a bha air an acrachadh ann gu tiugh. Ach theab an dìthis a bhi air am bàthadh, no air an tachdadh am broinn bàta-fo-thuinn, dlùth do Phlymouth, agus iad a mach còmhla, a' feuchainn innleachd ùr air chor-eigin. An uair a chaidh i fodha chan éireadh i; rinn i seasamh-claidheimh air ùrlar na mara ann an dòimhneachd sè aitheamh dheug, ach gu fortanach chaidh aca air a h-aotrumachadh agus air a toirt an uachdar m'an robh iadair an tachdadh le *gas*.

A' cheud bhàta-fo-thuinn a chaidh riamh cho fada air falbh ri China, 's e Godfrey Herbert a thug a mach i ann an 1911; turus dheieh mìle mìle. Tha cuimhne

agaibh air a' bhòilich a rinn na Gearmailtich ann an 1916 an uair a ràinig té de na bàtaichean-fo-thuinn aca cladaich America, astar as lugha na'n t-astar a tha eadar Portsmouth agus Hong-Kong.

Aig toiseach a' chogaidh (1914-18) bha trì fichead 's a ceithir de bhàtaichean-fo-thuinn aig Breatunn eadar bheag agus mhór, ach a thaobh 's gu robh soithichean-cogaidh na Gearmailte air an cumail anns na puirt, agus nach robh na soithichean-marsantachd aice idir air cuan, cha robh uiread cothroim aig sgiobairean nam bàtaichean-fo-thuinn againne air an seòltachd a chur an gnìomh 's a bha aig na Gearmailtich. Ach air a shon sin bha sgiobairean maith againn; Cecil Talbot; Max Horton; Francis Goodhart; Màrtainn Nasmyth; Godfrey Herbert, agus feadhainn eile de'n t-seòrsa sin a dhearbha an teòmachd agus an gaisgealachd m'an do sguir an cogadh.

A cheud urchair.

Tha mi an dùil gur e Godfrey Herbert a' cheud fhear a loisg torpedo air soitheach-cogaidh Gearmailteach. Bha e dlúth air eilean Heligoland an uair a chunnaic e soitheach-cogaidh mhór anns an robh ceithir luidhearan à dol seachad mar shia ceud slat dha, cho dlúth 's gu'n saoiladh tu gu'n tilgeadh tu coinean aig an astar, ach gu mì-shealbhach cha d'amais e i, ged a loisg e dà torpedo. Chan e sin a mhàin ach theab e an iùbhrach aige féin a chall, oir a cheart cho luath 's a chunnacas sgrìob na torpedo air an fhairge bha na trì abhagan beaga a bha falbh leis a' bhàta mhór air a mhuin, is thòisich iad air iasgach le lìn agus leis gach seòrsa dhubhan a bha aca.

Ach cha b' ann aige-san a bha a' choire ach aig an fheadhainn a bha a' deanamh nan torpedos. An déidh làimhe fhuair eadha a mach gu robh na torpedos a bha air an toirt do na bàtaichean-fo-thuinn aig toiseach a' chogaidh dà fhichead punnd na bu truime anns a' cheann na'n fheadhainn-fheall a bhiodh iad a losgadh air targaid roimh 'n chogadh. Bha làmh chinnteach aig Herbert, is rinn e e féin cho coimhionta anns gach ceum d'a obair 's gu'n rachadh aige air amas air a' chomharradh daonnan, ach an là ud, a thaobh 's nach d'inneadh dha gu robh an torpedo na bu truime anns a' cheann, chaidh i seachd troighean deug fo dhruim a' bhàta ged bha i dìreach fo a teis-meadhoin. Cheartaich an Admiralty so an déidh làimhe.

Aig Heligoland.

Ach ma bha e dlúth do'n bhàs ann an

August ann am bàgh Heligoland bha e na bu dlúithe dha ann an *November* aig *Harwich*, an Sasunn, an uair a thàinig còig no sia de shoithichean-cogaidh na Gearmailte a' nall gu cladaich Shasuinn anns an oidhche, agus a loisg iad dararaichean ann am beul an latha air baile no dhà an taic a' chladaich. Bha iad air son na soithichean againne a tharruing as an déidh an dòchas gu'm biodh feadhainn dhiubh air an call le méinnean a chuir iad a mach anns an oidhche.

Chaidh a h-uile bàta a bha ann an *Harwich*, beag no mór, as an déidh, agus 'n am measg Godfrey Herbert ann an *D-5*, a' falbh air uachdar an uisge. Ach gu mì-shealbhach bhuaill i méinn a rinn dà leth oirre, is chaidh i fodha ann am mionaid. Bha a' chuid bu mhotha de 'n sgiobadh air am bàthadh, ach chaidh aig Herbert agus aig còignear eile air snámh gun an robh iad air an togail le bàta-iasgaich. Bha a' mhaduinn fuar, agus tulgadh maith fairge ann, ach gus e féin a dheanamh cho aotrum anns an uisge 's a b'urrainn dha chuir e dheth, agus e cheana air an t-snámh, a bhòtainnean-móra, a chòta-mór, a dheise-mhara, agus gloineachan a bha mu amhaich. Cha b' e duine gun smuais ann a dheanadh sin. Chuidich e le aon no dhà eile a bha an neart a' fàilneachadh cumail an uachdar gus an tàinig cabhair orra.

Na bàtaichean-diomhair.

Ann am meadhon a' chogaidh bha e greis mhaith anns na bàtaichean-diomhair air an robh gunnathan air am folach, agus a bha dol a mach an riochd bhàtaichean-bathair gun armachd, ged bha iad air an cur a mach a dh' aon ghnòthuch a shealg bàtaichean-fo-thuinn na Gearmailte. Dh' atharraicheadh na bàtaichean ud an cruth agus an coltas ann an aon oidhche; cha robh inleachd a b' aithne dhaibh nach cleachdadh iad gus an car a thoirt as an nàmhadh, agus a thoirt orra a chreidsinn nach robh annta ach seana tubachan a bha a' giùlan guail, no co dhiubh bàtaichean neochiontach gun ghunnathan roimh nach ruigeadh iad a leas eagal a bhì orra.

Bha Godfrey Herbert ann an té dhiubh so ann an 1915, bàta air an robh an t-ainm *Baralong*. Eadar *April* agus *August* sheòl e deich mìle mìle, sìos is suas, siar air Eirinn, ach fad na h-ùine chan fhaca e gin de bhàtaichean na Gearmailte ged a bha iad a deanamh cron gu leòir. Aon là ann am meadhon *August* chuir iad fodha ochd de na bàtaichean againne (còig is dà fhichead mìle tunna) eadar Eirinn agus na h-Eileanan *Scillies*; am bàta mór agus am bàta breagh,

an *Arabic*, anns an robh móran air an call, 'n am measg. Cha robh am *Baralong* fada air falbh o'n àite anns an robh iad air an cur fodha ; aig trì uairean 's an fheasgar ruith am fear a bha ag oibreachadh an *radio* suas far an robh Herbert air an drochaid, a dh'innseadh dha gu robh bàta eile air fios a chur a mach gu robh i 'n a h-éiginn agus dà bhàta-fo-thuinn Gearmailteach an sàs innte.

Dh'atharraich am *Baralong* a cùrsa ; rinn i dìreach air an àite anns an robh dùil aice gu'm faiceadh i an té eile, agus ceart gu lèoir ann an uair a dh'ùine faicear an *Nicosian*, agus na daoine air a fàgail ann an geòlachan. Chunnaic iad am bàta-fo-thuinn dlùth dhi, a' gabhail seallaidh oirre, agus a' cumail sùil gheur air an té eile a bha a' tighinn chuca. Bha bratach America aig Herbert ri crann na *Baralong*, is chuir e suas bratach-shanais eile a dh'innseadh do na Gearmailtich gu robh e air son sgioba na *Nicosian* a shàbhaladh.

Obair gharg.

Ach gus an naidheachd a ghiorrachadh, cho luath 's a fhuair e an *Nicosian* eadar e agus am bàta-fo-thuinn leig e sìos na cliathaichean-bùird agus an canabhas a bha a' foluch nan gunnathan, chuir e suas bratach Bhreatuinn, agus bha e deas gus làdaichean a thoirt do U-27 an uair a thigeadh i am fradharc fo dheireadh na *Nicosian*. A réir choslais bha comann-dair na U-27 cinnteach gur e bàta gun ghò le America a bha innte, oir lean e air losgadh air an *Nicosian*, agus dùil aige nach robh dad air aire na *Baralong* ach faotainn dlùth do na geòlachan anns an robh na daoine.

An sin thòisich obair gharbh is gharg, obair a bhiodh sgreataidh na'n do rinneadh i am fuil fhuar. Ach bha Godfrey Herbert agus an sgioba a bha leis air an cur chuige gu mór, a' faicinn agus a' cluinntinn mu bhrùidealas nan Gearmailteach a bha a' cur fodha bhàtaichean gun rabhadh, agus gun chothrom a thoirt do dhaoine am beatha a thoirt asda.

Leis an dara làdach thug am *Baralong* a' buille-bhàis do U-27, ach gus a bhi cinnteach chuir i ceithir làdaichean deug air fhichead innte. Cha do loisg am bàta-fo-thuinn ach aon urchair oirre-se, is cha d'amais i air a' *Bharalong* leis an té sin fhéin, ged nach robh iad ach sé ceud slat o chéile. Bha a' chuid bu mhotha de na Gearmailtich air am marbhadh am broinn a' bhàta, is chaidh iad sìos do'n ghrinneal 'n an ciste-mhairbh iarunn. Ach leum feadhainn dhiubh a mach air a' mhuir, is dh'fheuchiad ri streap

suas do'n *Nicosian*, *los iad féin a shàbhaladh anns a' bhàta a dh'fheuch iad ri chur fodha*. Loisgeadh orra anns an uisge, agus an fheadhainn a fhuair air bòrd, bha iadsan air am marbhadh cuideachd.

Bha an obair garg gun teagamh, ach an déidh làimhe thubhairt Godfrey Herbert gur e an t-aobhar i bhi cho garg, gu'n robh e féin agus a dhaoine teth le corruich aig an am, gu'n robh rabhadh air a thoirt dha gu robh bàta-U eile dlùth dhaibh, agus nach robh fhios aige nach feuchadh na Gearmailtich a gheibheadh a steach do'n *Nicosian* ris na cnagan a thoirt aise-d agus a cur fodha seach i a bhi air a toghadh gu tìr leis na Breatunnaich. Thogh e i gu Avonmouth, is shàbhail e o ch ceud muileid a bha glé fheumail anns a' chogadh.

Airgied-cinn air.

Co dhiu ràinig an naidheachd a' Ghearmailt is rinn iad ùb-àb mu bhrùidealas agus an-ìochdmhorachd nam Breatunnach nach cualas riamh a leithid. Chuir iad prìs air ceann sgiobair na *Baralong*, ach air eagal gu'm faigheadh iad a mach cò e, thug an *Admiralty* mar ainm air, Uilleam MacBrighde, agus fad a' chogaidh tuilleadh bha iarraidh aig na Gearmailtich air Uilleam MacBrighde.

Chuir am *Baralong* fodha bàta-U Gearmailteach eile an ceann chòig seachduinean, ach cha robh Godfrey Herbert innte air an turus sin, oir chuireadh e *air son a shlàinte* do bhàta eile a bha a' seòladh air a' Mhuirmheadhoìn.

Glé thràth anns a' chogadh chuir an Comandair Wegener, a bha ann an U-27, a chuir am *Baralong* fodha, torpedo ann an té de na soithichean-fo-thuinn againne, is rinn e dà leth oirre, ach cha d'fheuch e ri duine de'n sgioba a shàbhaladh.

Chan urrainn mi innseadh an dràs mu'n chaol theàrnadh a chaidh air Herbert trì uairean eile ann am Bagh Heligoland agus anns a' chuan a Tuath, na h-àitean-iasgaich anns am b' fheàrr leis a bhi ach b' e an teàrnadh a bu chaoile a chaidh riamh air gu'n d' fhuair e a bheatha as a' bhàta-fo-thuinn K-13, a chaidh fodha anns a' Gheàrr-loch, air Cluaidh.

Anns a' Gheàrr-loch.

Theagamh gu bheil cuimhne aig cuid de na leughas an duilleag so air an iomguin agus air an eagal a sgaoil air feadh na dùthcha an uair a chualas gu'n deachaidh am bàta ùr K-13 sìos anns a' Gheàrr-loch, agus gu robh i shìos fad na h-oidhche gun éirigh. Tha cuimhne agam-sa an diugh fhathast air

m' eagal agus m' fhaireachduinean féin a h-uile mionaide de'n t-seachduin ud.

Bha i air a togail an garradh *Fairfield*, an *Govan*, is bha an t-slige cho maith agus a h-uile ball de'n acfuinn cho finealta agus cho innleachdach 's gu robh *engineers* Chluaidh anabarrach mór aisde, ach an uair a bha Godfrey Herbert (a bha ri bhi 'na chomanndair oirre) agus Francis Goodhart agus feadhainn eile air an cur do Ghlachu a chur deuchainn mhaith air a' bhàta m' an gabhadh an *Admiralty* thairis i o'n fheadhainn a thog i, h' éirich an tubaist udd dhi, dìreach mar dh' éirich e do'n *Thetis* o chionn ghoirid.

Bha ceithir fichead duine innte eadar a sgioba féin agus na daoine sgileil a thog i, agus a h-uile duine de 'n cheithir fichead suas ri ghnothuch, ach air dhòigh air choreigin bha dorus air fhàgail fosgailte a bu chòir a bhi dùinte, is bhruich an fhainge a steach, is laigh am bàta air leaba phuill as nach b' urrainn dhaibh a carachadh. Mar gu'm biodh *Neptune* mór na fainge, dia eudmhor a' chuain, a' magadh air mac an duine agus ag ràdh ris, "Shaoil thu ann an uabhar t'eanchainn agus d'innleachdais gu'n do chloisnaich thu na dùilean, ach feuch ort a nis!"

An gnìomh gaisgeil.

Rinneadh na ghabhadh deanamh a shàbhaladh nan daoine bho thùr, ach bu

bheag sin. An uair a dh' fhairtlich gach ni eile air an fheadhainn a bha air bòrd innte chuir Godfrey Herbert agus Francis Goodhart romhpa gu'm feuchadh iad ri cabhair a dheanamh air càch le am beatha féin a chur an cunnart, agus gu'n leigeadh iad leò féin a bhi air an tilgeadh a mach aisde troimh tholl cumhann mar gu'm biodh peilear air a thilgeadh á gunna. Chan urrainn mise an rud a mhèachadh gu soilleir dhuit, ged tha seòrsa de thuigsinn agam air, 'n an inntinn féin, ach co dhiu saoilidh mì nach bu mhaith leat a bhi air do chur mar chuifean ann am baraile gunna agus air do thilgeadh as le spionnadh is spreadhadh eagallach.

Sin mar rinn an dithis ud orra féin air sgàth chàich. Bha Goodhart air a mharbhadh gun sgrìl ann, ach dh' éirich Herbert gun dochann mar gu'm biodh àr an no bolla a' tighinn an uachdar. Agus o'n mhionaide a dh' éirich e ghabh e comann, agus air a cheann mu dheireadh thug iad sia agus dà fhichead duine a mach aisde beò.

Ach ged chaidh am bàta ud air ais do ghàrradh *Fairfield* a ris, agus ged bha a h-ainm air atharrachadh, cha robh rath maith oirre riamh. Tha bàtaichean ann anns a bheil deamhan air choreigin a' dol a steach o'n là a chuirear air sàil iad. Ma tha bean dhùr aig duine chan fhaod e a cur bhuaith, ach ma tha bàta no each dùr aige bhiodh e glic dha an cur bhuaith cho luath 's is urrainn dha.

Ciod is leibh

(*Mìneachadh air 1 Corint. iii.*)

Leis an Urramach Calum MacGilleathain, M.A., an Drochaid Chonainn

'S e còmhstrì a bha eadar dreamanna sònraichte an Corint a dh'aobharaich gu'n do ghluaiseadh Pòl le Spiorad an Tighearna a chum a' chaibideal so a sgrìobhadh air tùs. Ciod air bith a tha fìor mu roinnean eile, bha roinnean Chorint o'n duine nàdurra. Bha luchd nan roinneau "feòlmhor." Agus rud a bha bochd gu leòir 's ann air sgàth dhaoine bha iad roinnte. Agus na daoine sin b'aon dream iad, muinntir a bha a' còmh-obreachadh maille ri Dia. Cha b'ann a thearbadh a thàinig iad, Pòl agus Apollòs agus Peadar, ach a thional agus a thogail. Tha Pòl ag amharc air an cuid saothair mar gu'm biodh dà ni aca 'ga dheanamh, àiteach agus togail aitreibh. Tha fear a' cur agus fear ag uisgeachadh. Tha fear a' leagail bunaithe agus fear eile a' togail air a' bhunait sin a leagadh. 'S e Criosd a' bhunait. Agus 's e bhith searmonachadh Chriosd no a bhith searmonachadh an t-Soisgeil leagail

na bunaithe. Sin an obair a rinn Pòl araon an Corint agus an Galatia; shearmonaich e Criosd agus Criosd air a cheusadh, agus rinn e a' chuid sin cho dìchiollach agus cho dùrachdach agus gu'n do shaoil e gu'n do chuir e Criosd agus esan air a cheusadh mar gu'm b'eadh mu choinneamh an sùilean, mar gu'm biodh aca sgeul mhór shoilleir air balla air am beulaibh.

Bha daoine eile a' togail air a' bhunait. Agus cha b'ionnan obair aig gach fear, oir bha cuid a chuir nithean luachmhor an sàs 'san aitreabh, agus bha cuid eile nach do chuir innte ach nithean beaga agus nithean aotroma.

Gach neach a tha air a' bhunait tha e an àite cinnteach, seasmhach. An tì a chreideas an Criosd teàrnar e. Sin sgeul mhór aoibhinn an t-soisgeil. Ged nach d' fhuair an gaduiche air a' chrann mòran tìm gu bhith cur no buain, gu bhith ri saoirsneachd no clachair-

eachd ; fhuair e saorsa agus teàrnadh, ach a bharrachd air a' chreideamh iongantach sin agus a' mhuinghin sin a bha aige, aig uair is àm a bhàis, an Iosa Criosd cha robh cosnadh no buannachd ghràs-mhor mar thoradh obrach ann. Agus cho maith ri slàinte tha luach saothreach aig Dia fa chomhair deagh obair mhaith luachmhor dhìonmhalta. Tha daoine ann ris an canar fa dheòidh "Na deagh sheirbhiseich." Aidichear an saothair. Chan 'eil an Tighearna leth-bhreitheach.

Ach is còir do dhaoine bhith deanamh mór-ghàirdeachas anns na nithean móra coitichionna a bhùineas do na h-uile ; agus bu chòir gu'n tugadh na nithean a tha coitichionn aig daoine daoine gu chèile. Feuch mar a tha na nithean a tha againn mar chuibhrionn choitichionn 'san t-saoghal 'g ar tarruing gu dàimheil càrdeil gu càch a cheile ; ar cinneadh, ar cànan, ar baile, agus móran eile 'san t-saoghal, is maith iad gu bhith 'g ar cur cuideachd le saorsa na dàimhealachd. Bu mhì-bhuileachadh dhuinn e orra sud gu'n deanadh a h-aon aca a chaochladh oirnn. Agus is mì-bhuileachadh e air tròcairean eugsamhuil Dhé gu'm biodh tìodhlacan Dhé, an neach no an nì, a' deanamh sgaraidh far am bu chòir daibh tàthadh a dheanamh. Smaoinich Pòl a' tighinn eadar Criosdaidh agus Criosdaidh !

Bidh daoine uaireannan a' deanamh àireamh is cunntas air an cuid de'n t-saoghal ; an uidhir so de chaoirich, an uidhir so de chrohd ; bàta is lìn, uidheam treabhaidh is uidheam iasgaich ; an uidhir so 's a' bhanca, agus an uidhir so gu tighinn a stigh de chosnadh ; luach an tìghe so, agus luach sid is so, a réir nan nithean 's a bheil maoin saoghalta an duine a' comhsheasamh. Ach cò riamh a chuala leithid na comh-àireamh a bha aig Pòl ach anns an t-soisgeul a mhàin ? Is leibhse, arsa esan, na h-uile nithean. *An t-iomlan*, ma is àill leat. Seadh agus Pòl, agus Apollos, agus Cephas, agus an saoghal, agus beatha, agus bàs, agus na nithean a tha làthair, agus na nithean a tha teachd ; *is leibh an t-iomlan* ; agus is le Criosd sibhse ; agus is le Dia Criosd.

"Ma's leibh Criosd is leibh na h-uile nithean." Chan e cuid leis an fhear ud, agus cuid eile leis an fhear ud eile ; a' chuid ud aig an dream ud, agus a' chuid nach 'eil aca-san aig càch. Chan e, ach a h-uile cuid aca uile, agus an t-iomlan aig gach aon !

"S ann mar so a ghràdhaich Dia *an saoghal*," arsa an Tighearna Iosa ; agus arsa Pòl "Ghràdhaich e *mise*." An uair a chuir Dia a' ghrian 's na speuran thug e a' ghrian gu h-iomlan do gach duine is beò-

chreutair, seadh agus do lusraidh na talmh-ainn, agus do na clachan. An là a dh' éireas a' ghrian ort is leatsa i gu h-iomlan ; ach is le do choimhearsnach i gu h-iomlan mar an ceudna. Agus tha an nì is feàrr a tha ann, an nì tha aig an Eaglais mar shlàinte an Iosa Criosd, mar sin aig na h-uile is le Criosd, agus aig gach aon is le Criosd.

Faodaidh e bhith nach 'eil an aon luach aig duine 'ga fhaicinn anns gach nì is leis. Tha rudeigin a' deanamh aon nì sònraichte luachmhor 'na shealladh, agus tha daoine ann agus chan e an nì is daoire is múirneach aca ach nì eile, agus na 'm biodh còmhradh aige bhiodh sgeul aige.

Is iomadh nì luachmhor a bha aig Augustin, ach so na ceithir a bha aige-san a bha toirt mórthoil-intinn dha. (a) "Criosd slàn agam, mo shlàinte." (b) "Biobull slàn agam, mo lorg." (c) "Eaglais slàn agam, mo chuideachd." (d) "Saoghal slàn agam, mo sgìre." Bha daoine an Corint agus bu "le Criosd" iad, ach cha robh càch ach le Peadar is le Pòl ! Bha iad ann agus "bu leò Criosd," agus chan fhàgadh iad aig càch ach Peadar ! Gidheadh ma bha Criosd 'na lànachd aig Augustin cha do dh' fhàg sin Eòin gun an dearbh lànachd sin aige fhéin. "Fhuair sinne uile."

Tha daoine anns an t-saoghal agus saoilidh iad gur leò fhéin am Biobull, agus chan fhàg iad (n am beachd) aig càch ach fuidheall Biobuill. Ach co leis am Biobull ach leis a h-uile fear a leughas e agus a ni feum mhaith dheth ? "Feuch am bata th' agam," arsa fear ri duine diadhaidh agus e dall. "O," arsa an dall, "tha bata agamsa is feàrr na do bhata—Mo lorg's mo bhata treun."

"Tha mi creidsinn 's an Eaglais Naoimh Chaitliceich." C'àite a bheil i ? Is iomadh àite sin, ach gu h-àraid an Leabhar na Beatha aig an Uan. Is iomadh àite an robh i, agus is fada o chéile na h-àiteachan anns a bheil i, agus is iomadh linn a chunnaic i, Eaglais Chrìosd. "Tha," arsa bean bhoehd agus i aonaranach agus air a ceangal ris an leapaidh, "tha Eaglais Chrìosd anns gach àite aig ùrnuigh aon no shon-sa."

Bha iad a' cur air bodach àraid gu'n do chuireadh ceist air dé cho farsuinn agus a bha ùrnuigh a' dol, agus gu'n d' thuir e. "Cho farsuinn ri eriochan a' bhaile." Chan 'eil cuid de ar bailtean ach beag co dhiu. 'S e am facal a bha aig Iain Wesley a bha aig Augustin, "*S e an saoghal mo sgìre-sa*." Ach cò a thug am facal sin daibh le chéile air tùs ? Cò ach Iosa Criosd. "Im'chibh air feadh an t-saoghail uile agus searmon-aichibh an soisgeul do gach dùil."

Annas a' Choille Bheithe

MA chuir peirceall na caorach an crann air an spàrr tha an cogadh air a thoirt a nuas a ris; a h-uile taobh an téid mi chi mi no chuinnidh mi tractor ag obair ann an achaidhean nach robh air an treabhadh o chionn fichead bliadhna. Na'm b'e aobhar eile ach an cogadh a thug air na tuathanaich an talamh a thionndadh, bu mhaith an gnothuch e, ach an rud a thig leis an t-sruth falbhaidh e leis an t-sruth, is tha amharus agam nach leanar air an treabhadh ach cho fad 's a mhaireas an cogadh.

Tha agamsa ri achadh de'n ghliob a threabhadh cho maith ri m' chiomhearsnaich, ach ged bhiodh e na bu shaoire dhomh an obair sin a dheanamh le tractor seach le eich, is fheàrr leam gu mór a bhi sealltuinn air seisreach a' gluasad le ceum stàtail air mo ghrund na bhi cluinntinn casdaich an tractor sìos is suas air an dail, fuaim neònach an àite-dùthcha.

A thuilleadh air sin ni paidhir each obair as grinne air an t-seòrsa grunnnd a tha agamsa na dheanadh tractor, agus is fheàrr leam grinneas na luathas. Ach annan grunnnd làidir righinn, riasg anns a bheil luachair, no seileastar, no bunan-fraoich, no rainneach a' fàs, ni an tractor obair na's fheàrr na dheanadh treabhaiche air an t-saoghal. Ma's aithne do'n fhear a tha 'g a oibreachadh a ghnòthuch; ma 's aithne dha na croinn a shuidheachadh ceart, ni an tractor obair ro-mhaith air grunnnd air bith.

Annas na làithean so cha ruig thu leas tractor dhuit féin a cheannach; faodaidh tu an tuarasdalachadh air gini an t-acair, no rudeigin mar sin, *a réir an astair a tha thu o bhaile*.

Cha bhiodh ann ach gòraiche do dhuine air bith eich a chur an sàs ann an seana ghlasaich a tha molach le feur tioram nach ith beathaichean ma théid aige air tractor a thuarasdalachadh. Agus ma tha a bheag aig duine de fhearann b' fhiach dha tractor dha féin a cheannach agus fear na dhà de na h-eich a reic.

Fearann a' dol fàs.

Tha feum mór air an tractor anns a' Ghàidhealtachd an diugh far a bheil am fearann air dol fàs, chan ann a chionn gu bheil na h-uachdarain 'g a chumail o'n t-sluagh ach a chionn nach 'eil na daoine aig a bheil e 'ga uisneachadh no 'ga oibreachadh gu ceart. Tha trì nithean a dh' fheumas

tuathanach a chur anns an fhearann m' am bi e 'na thuathanach maith, airgiod, obair, agus eanchainn; ach is ann glé annamh an diugh a chi thu gu leòir a dh' airgiod, no gu leòir a dh' obair, no gu leòir a dh' eanchainn, air a chur anns an fhearann leis na tuathanaich. Fearann a tha air bheagan stuic a chionn nach 'eil airgiod aig an tuathanach a cheannaicheas stoc, no nach 'eil air oibreachadh gu sgoinneil a chionn nach dean e féin obair agus nach pàigh e seirbhisich a dheanadh i, sin agad fearann a tha air a dhroch ghiollachd agns a théid a dholaidh gu luath. Ach ma chumas tu do shùilean fosgailte chi thu an seòrsa tuathanachd sin air feadh na Gàidhealtachd gu léir an diugh; talamh anns an do chuir Ni-maith feartan fàis ag iarraidh aire agus obair ach 'ga iarraidh gu diomhain. Chan abair mi gur e an leisg as aobhar nach 'eil an obair air a deanamh, ach is e rudeigin a tha glé choltach rithe, an gaol a tha aig daoine air siubhal agus air seanchas, agus air an là a chur seachad gu réidh.

Is e tuathanaich nan caorach an fheadhainn as miosa air fad, ach tha a' bhuil; chan 'eil ach glé bheag de fhearainn-chaorach an diugh a ghiùlaineas an stoc a bha orra roimh so. Leis nach 'eil obair 'ga deanamh tha digean gun ghlanadh, gàrraidhean gun togail, rainneach a sgaoleadh air a' mhonadh, agus feur a' fàs cho fiadhaich 's nach cuir creutair fiacall ann.

An tuathanach agus 'ogha.

An cual thu riamh, a leughadair, ciod a thubhairt seana tuathanach d'an d' fharraid ogha féin an robh mùghadh air bith eadar an t-seana ghineal agus a' ghineal òg?

"Tha gun teagamh," ars' esan; an uair a bha mise òg bhitheamaid ag obair sia uairean deug a h-uile là 's an t-seachduin. Di-dòmhaich bhitheamaid ag éirigh aig còig uairean 's a' mhaduinn a bhleoghan a' chruidh. An sin an déidh ar braceis dh' fheumamaid sinn fhéin a ghlanadh, ar n-aodach Sàbaid a chur oirnn, agus coiseachd ceithir mìle do'n eaglais, far am bitheamaid a' seinn.

Dùisg is oibrich, tha 'n oidhch' a' teachd.

Ach an diugh chan 'eil m' oghachan ag oibreachadh ach ochd uairean; ma tha iad a' deanamh sin fhéin. Tha làithean-féill aca trì no ceithir a dh' uairean anns a' bhliadhna, Di-Sathuirn aca mu réir daonnan, agus cadal

fada Di-dòmhaich, agus an uair annamh a théid iad do'n eaglais théid iad innte ann am motor car, is seasaidh iad a dh' éisdeachd ri coisir-chiùil, a tha an coimhthional a' pàidheadh, a' seinn.

*Bheil thu sgìth, a bheil thu claidhte,
Airtneulach 's fo phràmh ?*

* * * * *

Na Deasaich.

B'è Iain Caimbeul a thàinig a Ionar-Ar aon de na ceud thuathanaich-chaorach a thàinig o'n Deas do'n Ghàidhealtachd. Ghabh e baile ann an Aird-chonghlais, an Earra-Ghàidheal, air an do chuir e seana chaoraich a bha aige ann an Cumnock, an Ionar-Ar, is fhreagair an grunnnd orra cho maith is dh' fhàs iad cho mòr 's nach aithnicheadh e ann am bliadhna gur e na h-aon chaoraich a bha ann. Shoirbhich leis cho maith anns a' cheud bhaile a ghabh e 's gu'n do ghabh e baile as déidh baile an àitean eile, a' sgaoileadh a sgiathan gus mu dheireadh an robh uiread chaorach aige 's a bha aig Iob.

Ged a thug na Deasaich na caoraich o'n Deas sheas iad gu maith air a' ghrund ùr air an do chuireadh iad; cha robh a bheag dhiubh a' bàsachadh. Car son, ma ta, a tha luchd-meas an diugh a' cur punnd Sasunnach an ceann (no theagamh barrachd) air caoraich a chionn gu bheil iad air an deanamh ris a' ghrund. Sin agad ceist, a leughadair, a thogas connsachadh am measg thuathianach daonnan! Is ceist i ris nach 'eil mise a' dol a ghabhail gnothuich ach a mhàin gu'n abair mi so, nach d' fhuair gin de na tuathanaich a thàinig o'n Deas stoc chaorach cheana air a' ghrund; thug iad o'n deas iad, o thalamh a bu ghuirme agus a b' fheàrr, ach air a shon sin sheas na caoraich gu maith. Cha b' ann leis a' bhàs a chaill iad na chaill iad dhiubh ach le meirlich, agus le balgairean, agus le bàthadh ann am puill-mhòine, agus le driad-fhortain eile de 'n t-seorsa sin. Bha an talamh glan, is chan 'eil talamh glan air bith bàsmhor.

Feurach a' dol air ais.

Is ann mu 1850-1870 a thòisich daoine beachdail air toirt fainear nach giùlaineadh bailtean-chaorach an stoc a ghiùlaineadh iad aon uair, agus tha fhios aig an t-saoghal an diugh gu bheil feurach na Gàidhealtachd air

dol air ais. Thug na caoraich a mhaith as an talamh, am maith a chuir na croitearan ann leis a' chrann no leis a' chois-chruim.

Fhreagair grunnnd na Gàidhealtachd air na caoraich choigreach mòran na b' fheàrr na fhreagair na tuathanaich Ghallda agus na clobairean Gallda air muinntir na Gàidhealtachd, a bha gu maith fuar riu. Chan e mhàin gu robh iad fuar riu, ach bha iad air uairean ole riu. Bhiodh iad a' goid nan caorach orra; anns na làithean ud cha robh goid-chaorach air a chunntas 'n a mheirle cho nàrach 's a tha e an diugh, gu sònraichte ma bha iad air an goid o Ghall beartach a thug an greim, mar gu'm b' eadh, á beul dhaoine bochda a chaill am beagan fearainn a bha aca an uair a thàinig esan do'n tìr.

Meirlich-chaorach.

Uair a thachair Iain Caimbeul agus fear de na Morairean Dearga air a chéile, agus am Morair a' dol a shuidhe anns a' Chuir an Ionar-Aora, thubhairt Iain Caimbeul ris, "Tha mi a' cluinntinn gu bheil meirleach-chaorach ri bhi air beulaibh 'ur Morachd am maireach." "Ma tha," ars am Morair, "cha ruig thu a leas eagal a bhi ort nach crochar e, *ma tha e ciontach*." "Air a chrochadh!" ars Iain Caimbeul, "bhiodh e cho maith dhuibh tòiseachadh air na cuileagan a chrochadh ri bhi a' crochadh muinntir an àite so air son goid-chaorach; tha iad uile 'g an goid, agus 'g an goid le gamhlas."

Bu chaomh agus bu chiùin an duine Donncha Bàn ach thug e a bheannachd do na balgairean a bhiodh a' ruagadh nan caorach.

Mo bheannachd aig na balgairean,
A chionn bhi sealg nan caorach.

An iad na caoraich cheann-riabhach
Rinn aimhreit feadh an t-saoghail.

Am fearann a chuir fàs oirn
'S am màl a chur an daoiread.

Tha h-uile seòl a b' àbhaist
Anns a' Ghàidhealtachd air caochladh.

B' fheàrr le Donncha Bàn na féidh na na caoraich, ach an diugh tha am fiadh air a chunntas 'na nàmhaid as miosa do'n Ghàidhealtachd na na caoraich. Ach theagamh gur fheàrr na féidh fhéin, agus na caoraich, agus gu sònraichte na daoine, an tractor a thighinn do'n tìr. Bha an t-àmh aige tighinn, oir tha feum gu leòir air.

C'uin a thig a' Mhaduinn

“*Tha Dia 'n a meadhon; cuidichidh Dia leatha an uair a thig a' mhaduinn.*”

—SALM xlvi., 5.

THA e nàdurra do mhac an duine a bhi ag ùrnuigh ri Dia an uair a tha cunnart a' bagradh air. An uair a tha cùisean a' dol leinn gu maith tha sinn ullamh gu bhi a' cur ar n-uile earbsa 'n ar neart féin, ach ann an là na h-airce tionndaidhidh anam an duine gu nàdurra ri Dia, ag iarraidh cobhair is taic. Chan e is ciall do'n tionndadh sin gu bheil saobh-chreideamh no gealtachd 'g ar n-iomain gu cathair nan gràs, an uair a tha sinn ann an cùil chumhainn, ach gu bheil ùrnuigh, mar thubhairt mi cheana, nàdurra do mhac an duine; cho dùthchasach dha 's a tha seinn do'n eun, no snàmh do'n iasg.

“Iomadh uair,” arsa Abraham Lincoln, “bha mi air mo cho-èigneachadh gu dol air mo ghlùinean a chionn nach robh àite eile ann dhomh ach sin; làithean dorcha anns nach robh feum dhomh ann am ghliocas, no ann an gliocas nan daoine eile a bha timchioll orm.”

Urnuigh Hesechiai.

Dh' fhaodadh an rìgh Hesechia an ni ceudna a ràdh an uair a mhaoidh feachd Asiria gu'n cuireadh iad Ierusalem gu làr; an là dorcha anns an do rinn e an ùrnuigh so,—

O Iehobhah Dhe Israeil, a tha d' shuidhe air na ceruban, is tu féin Dia, thusa a'd' aonar, Dia uile rìoghachdan na talmhainn, is tusa a rinn na nèamhan agus an talamh; aom do chluas agus èisd . . . teasairg sinn guidheam ort, á làimh Shenacherib, a chum gu'm bi fios aig uile rìoghachdan na talmhainn gur tusa Iehobhah Dia, thu féin ad aonar.

Gheibh thu an naidheachd so, a leughadair, ann an dara Leabhar nan Rìghrean (caib xix.) far a bheil e air innseadh mar chuir Senacherib, rìgh Asiria, teachdaireachd mhiomhail gu Hesechia, rìgh Iudaih, ag iarraidh air strìochdadh dhasan, agus baile Ierusalem a thoirt suas dha.

Chaidh Hesechia do thigh an Tighearn, agus rinn e an ùrnuigh ud, a' guidhe air Dia a theasairginn o bheul an leòmhainn. A thuilleadh air sin chuir e a chomhairle ri Isaiah, fàidh an Tighearna, agus b'e a

chomhairle-san dùlain a thoirt do rìgh Asiria, oir chunnaic e ann an spiorad na fàistneachd gu robh Dia a' dol a nochdadh a chumhachd as leth Israel.

Is ann mar sin a bha. “Air an oidhche sin féin chaidh aingeal Iehobhah a mach, agus bhuail e ann an camp nan Asirianach ceud agus ceithir fichead agus còig mìle: an uair a dh'éirich daoine gu moch anns a' mhaduinn, feuch bha iad uile 'n a cuirp mharbha.”

Aingeal an Tighearna.

A réir gnàths luchd-eachdraidh nan Iudhach tha am fear a dh' innis an naidheachd so ag ràdh gur e aingeal Iehobhah a rinn am marbhadh uamhasach so, ach faodaidh am facal “aingeal Iehobhah” fichead rud a chiallachadh; teine agus clach-mheallain; gaoithean agus tuiltean; tairneanach agus dealanach; plàigh agus gort; agus cumhachdan nàdurra eile,—tha iad uile 'n an spioradan-frithealaidh do Dhia, 'n an ainglean a chuireas an géill a thoil. Ach ciod air bith an dòigh anns an d' thàinig an lom-sgrios ud air feachd Asiria tha e soilleir gu robh freasdal an Tighearn ag oibreachadh as leth a shluaigh, agus gu'n do shaor e Hesechia agus a dhùthaich an uair a bha iad ann an éiginn chruaidh.

An déidh làimhe rinn bàrd diadhaidh air chor-eigin an t-salm shòluimte is mhaiseach so, a thoirt molaidh do Iehobhah anns an teampull air son na buadha,—

'S e Dia as tèarmunn duinn gu beachd,

Ar spionnadh e's ar treis;

An aimsir carraid agus teinn

Ar cobhair e ro-dheas.

Tha Dia nan sluagh ri còmhndadh leinn

'S an còmhnuidh air ar crann;

Is e Dia Iacoib 's tèarmunn duinn

'G ar furtachd anns gach àm.

Ged bu mhór neart Shenacherib agus ged bu lionmhor a dhaoine bha 'uail air a cur anns an duslaich, oir chan ann a mhàin an aghaidh Hesechia a thog e a làmh ach an aghaidh an Dé bheò mar an ceudna, ach an uair a dh'éireas eadhon rìghrean cumhachdach an aghaidh Rìgh nan dùl, is ion dhaibh eagal a bhi orra 'n a làthair-san, a thogas suas na h-eileanan mar smùirnean.

Annas na làithean so, an uair a tha duine as cumhachdaiche na Senacherib a' maoidheadh saorsa an t-saoghal a mhilleadh, agus làmhachas-làidir a dheanamh air uile rìoghachdan an domhain, bu chòir duinn ar guth agus ar cridhe a thogail ri Dia ann an ùrnuigh mar rinn Hesciah; agus bu chòir duinn an naidheachd so a ghabhail gu cridhe, a chum ar creideamh, agus ar misneach, agus ar dìorras a neartachadh. Oir tha sinn uile a' creidsinn, a dh' aindeòin gach fàilìng is peacadh a dh' fhaodar a chur as ar leth mar rìoghachd, gu bheil ar làmhan na's gloine na làmhan na Gearmailte anns a' chogadh so, agus nach e mhàin gu bheil Hitler a' saltairt air lagh dhaoine agus air còraichean dhùthchanna beaga ach gu bheil e mar an ceudna a' saltairt air lagh Dhé, agus air còraichean a' chinneadh-daonna.

An uair a sheallas sinn air neart an airm a tha fo làimh chan 'eil e furasd a ràdh e' uin, no ciod an dòigh anns an gabh an t-arm sin cìosnachadh, ach an uair a smuainicheas sinn air aobhar na h-iorghuill agus air na nithean a tha an crochadh ris an tapaid chan urrainnear a chreidsinn gu'm faigh e a thoil, no gu 'n soirbhich leis; co dhiu, chan urrainnear a chreidsinn gun iomadh dùil mhaith is dòchas diadhaidh a bha sinn ag altrum a thilgeadh bhuainn.

Is e saorsa ni as prìseile air an t-saoghal; saorsa cuirp, saorsa inntinn, saorsa anama; agus tha e eu-comasach a chreidsinn gu 'm bi soirbheachadh air a' cheann mu dheireadh aig duine no aig dùthaich a thogas an gairdean a thoirt saorsa bho 'n t-saoghal. Theagamh gu robh sinn uile an dùil gu 'n gabhadh saorsa faotainn gun phris a

phàigheadh; ach ma bha, chuireadh as an dùil sin sinn anns na bliadhnanachan so, oir tha sinn a' faicinn nach fhaighear saorsa gun dòrtadh fala, agus nach cìosnaichear uaill is féin-thoil Hitler gun mhóran falluis is sgìths is àmhghar.

“*Tha Dia 'na meadhon; cuidichidh e lethan an uair a thig a' mhaduinn.*” Tha mi an duil gu 'm faod sinn briathran an t-salmadair a chleachdadh mu ar dùthaich féin. Mur bheil Dia leinn chan 'eil còir air bith againn a bhi ag ùrnuigh air son na buadha; mur bheil Dia leinn is e an rud a b' fheàrr a b' urrainn tachairt sinn a dhol sìos. Ach ma tha Dia leinn agus 'n ar meadhon—agus mar thuir mi cheana tha sinn a' creidsinn gu bheil cudthrom a' cheartais agus na firinn agus na h-onoir air ar taobh—faodaidh sinn a bhi cinnteach gu bheil feartan neo-fhaicsinneach an Tighearna cheana ag oibreachadh as ar leth, agus gu 'n cuidich e sinn an uair a thig a' mhaduinn.

Ach is fhada an oidhche gu maduinn do 'n duine a tha gun fhois le pian. Annas an dorchadas their e le osna, “O! nach b' e a' mhaduinn a bha ann!” Cuiridh Dia a' mhaduinn thugainn an uair a thig an t-àm. Chan e mhain gu 'n cuidich e leinn, ach ni e sin daonnan aig an àm cheart. Cha tig e ro thràth air eagal nach fairich sinn ar feum air; ach cha tig e ro anmoch air eagal gu 'n toir sinn thairis. *Thig e anns a' mhaduinn*, oir chan ainm ainm air bith eile do theachd an Tighearna ach a' mhaduinn. “Tha Iehobhah cothromach 'na meadhon; cha dean esan eucoir; anns a' mhaduinn bheir e breitheanas gu solus; chan fhàilnich e.”

Annas a' Chathair

ISE an dà lagh a b' fheàrr do'n Ghàidhealtachd a rinneadh riamh anns a' Phàrlamaid Achd nan Croitearan agus Pension na seann aoise. Ged a bhios daoine a' faotainn coire do'n Phàrlamaid air son a bhi a' taomadh iomadh seòrsa déirce ann an uchd dhaoine leasga nach bu chòir do'n dùthaich a bhi gabhail romhpa cha chluinnear ach glé annamh duine a' gearan gu bheil tuilleadh 's a chòir de mhaoin na rìoghachd air a chosd ann am pensions do sheann daoine. An uair a tha an lagh air a dheanamh air son na rìoghachd uile chan 'eil e furasda rùn an lagha a chur an géill gu cothromach, is theagamh gu bheil feadhainn a' faotainn pension na seann aoise aig nach 'eil còir air bith air fhaotainn, no air a ghabhail, ach air a shon sin is e lagh

ceart agus caomhail a tha ann, agus tha cridhe agus coguis na rìoghachd 'ga sheasamh.

Ma tha ministear-sgìre a' deanamh a dhleasdanas chan 'eil duine eile d' an aithne seann daoine agus bochdan na sgìre cho maith ris, air chor agus gu bheil e a' faicinn a h-uile là d'a bheatha cho lionmhor 's a tha na seann daoine d' am biodh an aois 'na h-eagal agus 'na h-uallach, mur b'e am pension. Ach leis a' phension tha an inntinn aig fois; tha iad a' fàs misneachail agus làidir agus toilichte a chionn gu bheil iad neo-eisomailach.

Màiri Dhòmhnallach.

Ged nach b' aithne dhomhsa neach eile riamh ach am boirionnach cituin, Màiri

Dhòmhnullach, d' an robh pension na seann aoise 'na thaic bheannaichinn ainm an fhir a rinn an lagh caomhail so. Shiubhail Màiri o chionn sheachd bliadhna, ach fada m' an do shiubhail i bhiodh i ag innseadh dhomh gu'm b' ise an té mu dheireadh de theaghlach a h-athar a bha beò. Cha robh duine a bhuiacadh dhi aig an tiodhlacadh; bha a corp air a thiomnadh do'n duslaich ann an cladh Chille-sgumain le làmhnan choigreach, agus mar sin faodaidh mi innseadh mu chùrsa a beatha, gun oilbheum a thoirt do neach air bith a tha beò an diugh.

Rugadh i an Inbhir-Theòrsa an Gallaibh, ach is ann á Leòdhus a thàinig a h-athair (agus theagamh a màthair cuideachd) agus bha blàs Gàidhlig Leòdhuis air a bruidhinn gu là a bàis. Bha a h-athair 'na dhuine diadhaidh; an là a dh'fhàg i fhéin agus Anna a piuthar an dachaidh a dhol 'g an cosnadh do Dhùn-éideann chaidh e leò gu ceann an rathaid, agus aig ceann an rathaid chaidh e air a ghlùinean, a dh'ùrnuigh gu'm biodh beannachd an Tighearna maille riu, agus a dhìon thairis orra, far an robh iad a' dol.

Fhuair iad le chéile àite an tighean maith ann an Dùn-éideann, far an robh meas mór orra mar shearbhantan dileas sgoinneil a bha cho firinneach onorach ri solus na gréine. An uair a bha Anna deich bliadhna 'ga cosnadh ghabh i fiabhras-dearg is shiubhail i, ach cha robh aice a dh'airgiod ach na chuir fo'n ùir i, oir bha iad le chéile maith d' an pàrantan agus do dhàimhich eile ann an Inbhir-Theòrsa aig an robh feum air cuideachadh. Bha bràthair aca aig an robh deichnear chloinne agus bean gun sgoinn, a bha air a bhàthadh aig iasgach an sgadain ann an Sealtainn, ach bheathaich agus chòmhdhaich iad eatorra an teaghlach mór ud gus an tàinig iad uile gu ire cosnaidh.

Pòsadh Màiri.

Bha Màiri fichead bliadhna anns an aon tigh-cosnaidh, agus cha chuireadh e iongnadh oirre fhéin no air daoine eile na'n abradh tu gu'm biodh i ann gu bràth. Cha robh dad eile 'n a beachd agus cha mhò a bha i an dùil gu'm pòsadh i; "ach air a shon sin," ars' ise, là a bha sinn a' bruidhinn ri chéile, "phòs mi, agus b' fheàrr dhomh nach do phòs; bhiodh e na bu ghlice dhomh fàntuinn mar bha mi."

"Na'm b'aithe dhuinn," thubhairt mi rithe, "ciod a tha air thoiseach oirnn bhithamaid uile na's glìce na tha sinn, is sheachnamaid iomadh sloc anns an do thuit sinn, agus gun fhios againn gur e

sloc a bha ann, ach theagamh gu robh dùil agaibh-se aig an àm gu'm faigheadh sibh sonas agus saorsa ann an staid a' phòsaidh."

"Bha mise," ars' ise, "ochd bliadhna deug air fhichead an uair a phòs mi, agus cha b'e dùil ri sonas no saorsa a thug orm mi fhéin a cheangal ri fear, no idir gaol a bhi agam air."

"Ciod eile, ma ta, a thug oirbh a dheanamh?" thubhairt mi rithe.

"O, a bhròinein," ars' ise, "tha iomadh rud anns an t-saoghal nach aithne dhuitsa, agus nach biodh feum ann domhsa innseadh dhuit, ach chaidh mise agus an duine còmhla a chionn gu bheil ionndrainn ann an cridhe gach té air an t-saoghal air na trì nithean so, fear agus dachaidh agus leanabh dhi fhéin. Sin agad trianaid nam ban."

Saor-thighean.

Ach mur robh teas-ghaol aig Màiri air an fhear a phòs i cha mhò a bha teas-ghaol aige-san oirre. Bha Niall Dòmhnallach mu dha fhichead an uair a thachair iad air a chéile; air a chumtas mar fhear de na saoir-thighean a b'fheàrr an Dùn-éideann; fear-cèirde aig an robh làmh ghrinn ach a bha gaolach air an uisge-bheatha. Chuir a mhaighstir e do'n tigh anns an robh Màiri 'g a cosnadh, a dheanamh obair fhìnealta air chor-eigin; agus m'an robh e ann ach dà là, thòisich an aon smuain air éirigh ann an intinn agus ann an aigne na dìthis. Bha Màiri 'n a boirionnach àrd, sultmhor, dreachmhor; bha fuil ghlan innte agus flath na slàinte air a h-aodann, is thubhairt Niall Dòmhnallach ris fhéin gu'm bu mhaith a' bhean-tighe agus an companach a dheanadh i do fhear-oibre seach na siolagan caola, glas-neulach, ris am biodh e a' tachairt anns a' bhaile. Agus thubhairt e ris fhéin cuideachd gu robh an làn àm aige a nis dol air thigheadas dha fhéin, agus stad d'a ghòraiche.

Chòrd coslas Nèill ri Màiri, oir bha e 'na dhuine mór gasda, agus fiamh coibhneil, ceanalta, air a ghnùis, is thubhairt i rithe fhéin gu'm b'e dìobhail a bha ann e bhì gun dachaidh dha fhéin, agus gun té a ghabhadh cùram dheth. Aon mhaduinn a thàinig e gu obair agus àileadh an uisge-bheatha dheth gu làidir cha bhruidhneadh i idir ris, ach m'an tàinig am feasgar bha i ag ràdh rithe fhéin (mar thubhairt na miltean de mhnathan gòrach) gur e bean a bha dhith air, agus gu'n stadadh a de'n òl na'n robh bean sgoinneil aige agus blàths is comhfhurtachd aig a theine féin. Och! och!

nach beag is aithne do na boirionnaich dòighean an drongair agus puinnsean na dibhe!

Dachaidh bhronach.

Ach gus mo naidheachd a ghiorrachadh phòs Niall agus Màiri, ach ma phòs, bha iad air an ceangal ri cheile gu neo-chothromach, oir bha beusachd agus banalachd 'na h-aoraighe-se gu nàdurra, ach chaill esan a dhuinealas gu buileach leis an deoch. Fhuair an truaghan na trì nithean a bha a cridhe ag ionndrainn, fear dhi fhéin, agus dachaidh dhi fhéin, agus ri ùine leanabh dhi fhéin 'n a broilleach, ach 'n an cois fhuair i carraid agus briseadh-cridhe.

Theirear ris a' cheud bhliadhna a tha càraid pòsda *bliadhna-nam-pòg*, ach fada m' an do ruith a' bhliadhna bha dachaidh Màiri fuar agus lom, lom gu litireil oir dh' òl Niall a h-uile ball de'n earnais a chuir i anns an tigh as a cosnadh fhéin, gu ruige na tìodhlacan-bainne a fhuair i. Cha robh an leanabh beò ach còig seachduinean; an uair a rugadh e bha Niall fad dheich làithean air an daoraich; is bha e cho mór an athar na dubh-dhaoraich sin 's nach do rinn e car oibre fad mìos. Ghabh e an ath dhaorach an oidheche a shiubhail an leanabh, agus cha b' urrainn dha dol a dh'ionnsuidh an tìodhlacaidh. Is e coimhearsnach a ghiùlain a' chiste bheag 'n a achlais do'n chladh.

Uair a bha i ag innseadh dhomh mu'n àmhghar a dh' fhuiling i aig an àm ud d'a beatha dh'fhaighnich mi dhi am bitheadh i a' faotainn cadail anns na seachduinean a bu truaighe a cor. "O, ghaolaich," ars' ise, "feumaidh gu'm bithinn a' cadal gun fhios dhomh, oir tha iad ag ràdh nach bi neach fada beò gun chadal, air neo gu'n téid e as a chiall. Ach an uair a chaill mi mo leanabh bhithinn a' guidhe ri Dia e 'g am chumail 'n am dhùsgadh air eagal, na'n caidilinn, gu'm faicinn 'n am bhruadar mo leanabh 'n am bhroilleach a ris, agus gu'n dùsginn 's gun e ann. O, bhroinein, is duilich do mhàthair cadal ma tha a broilleach làn, agus a cridhe falamh agus briste; is duilich dhi cadal anns an aon leabaidh ri a leanabh marbh agus a duine air mhìsg."

Là na saorsa.

Ach ged nach b'e bliadhna-nam-pòg a bha anns a' bhliadhna ud do Mhàiri ach bliadhna na daorsa chaidh i seachad, agus m'an do chrìochnaich an ath bhliadhna, bha Niall marbh. Bha ainm fada agus ainm rìomhach aig lighichean an ospadail air an

tinneas a chuir crìoch air, ach chan e rud air bith eile a chuir as dha ach an deoch.

Chaidh Màiri air a h-ais do'n tigh anns an robh i 'na searbhanta m'an do phòs i; bhiodh a ban-mhaighstir, a bha anabarrach measail oirre agus anabarrach coibhneil rithe, a' dol 'g a faicinn fad na h-ùine a bha i pòsda, agus a cheart cho luath 's a shiubhail Niall dh'iarri i oirre tighinn air a h-ais do'n teaghlach aca fhéin.

Sin mar bha; dh'fhan i còmhla riu, mar aon dhiubh féin, gus an robh an dachaidh air a briseadh. Shiubhail na seann daoine; chaidh trìuir de na mic agus aon de na nigheanan do na h-Innsibh an Ear, agus cha robh air fhàgail dhiubh anns an dùthaich so ach aon mhac nach robh pòsda, a bha a' fuireach ann an Lunnainn, agus nighean a bha pòsda aig marsanta-iaruinn ann an Glaschu.

Is ann còmhla ris an nighinn sin a bha Màiri anns na bliadhnachan mu dheireadh, ach an uair a shiubhail a ban-mhaighstir agus a bha Màiri fhéin air fàs crom agus crùbach leis an lòimid bhruidhinn am marsanta-iaruinn ris a' Chòirneal mu Mhàiri, uair a bha an Còirneal agus a bhean aig dinnear mhór ann an Glaschu, agus is e a thàinig as a' bhruidhinn sin gu'n tug an Còirneal tigh beag grinn dhi ann an Cille-sgumain, cho fad 's bu bhèò i. Cha robh an tigh mór no rìomhach, ach cha mhò a bha am màl mór, agus cha ruigeadh an Còirneal a leas a thoirt dhi idir, mur b'e sin a thoil mhaith fhéin, oir cha bhùineadh i do'n àite no d'a oighreachd. Sin mar fhuair mise eòlas air mo bhan-charaid ghaolach, Màiri Dhòmhnullach, 'na seann aois, agus is e a beul fhéin m'urrainn air son nan nithean a tha mi a' cur sìos air an duilleig so, nithean a bhiodh i ag innseadh dhomh an uair a bhithinn a' tadhall oirre, agus a' fantuinn ùine mhaith còmhla rithe.

Tigh nam bochd.

Anns na seann làithean bhiodh Màiri (aig nach robh duine a shealladh 'na déidh) air a cur do Thigh nam bochd, no ann an cùil air chor-eigin an tigh duine eile, ach le pension na seann aoise, agus beagan a chuir i mu seach, agus coimhearsnaich choibhneil, bha i ann an sud gu sona toilichte aig taobh a teine féin, ag éirigh agus a' laighe an uair a thogradh i, agus comas aice cupan tea a thairgsinn do dhuine air bith a bha feumail air, no a bu toigh leatha. An uair a tha boirionnach grinn air a cur do Thigh nam bochd, no air a cur ann an suidheachadh air bith eile anns nach urrainn i cupan tea a dheanamh dhi fhéin no do dhaoine eile, tha

crannchur a' bhoirionnaich sin cruaidh; tha i mar gu'm biodh ban-rìgh a chuireadh bhàrr a' chrùin.

A h-uile uair a rachainn 'g a faicinn bhiodh i ag iarraidh orm leigheas a thoirt dhi air son na lònidh, ach bhithinn ag ràdh rithe nach robh air an lònidh ach aon leigheas, a bhi ag ràdh rithe fhéin fad an latha nach 'eil a leithid de ni agus lònidh ann. "O, ghaolaich," theireadh i rium, "b'fheàrr leamsa an lònidh fhéin fhulang seach dol as mo chiall."

Am bitheantas, mar is sine tha daoine a' fàs tha iad a' fàs na's cùramaiche agus na's cruaidhe mu airgid, ach cha b'ann mar sin a bha Màiri. Bha i fialaidh leis a' bheagan a bha aice, agus coma mu bhi a' caomhnadh nan sgillinnean ach a mhàin gu'm bu mhaith leatha fhàgail 'na déidh na chuireadh fo'n talamh le grinneas i. Dh'earb i riumsa a' chuid so a dheanamh air a son, agus gheall mi dhi gu'm biodh a h-uile ni air a dheanamh mar bu mhaith leatha. "Ma thachras dad dhomhsa,"—sin an dòigh anns am biodh i daonnan a' tòiseachadh air bruidhinn mu uair a siubhail. Theireadh i rium gu robh i cinnteach gur ann anns an oidhche a thigeadh a' ghairm oirre, agus gu'n tigeadh i gun fhios dhi fhéin no do neach air bith. Bhithinn-sa ag ràdh rithe gu'n do ghléidh Dia nithean diomhair 'n a chomhairle féin a mhàin, ach theireadh ise, "Tha sin ceart, a ghaolaich, ach tha fhios agamsa 'n am chridhe fhéin gur ann 'n am chadal a thig an Teachdaire 'g am ionnsuidh."

Ainglean na Nollaige.

Mar a thubhairt, b'fhìor; an oidhche roimh Nollaig tha ceòl nan ainglean air a chluinntinn anns an iarmailt le 'd' daoine bodhar maol nach 'eil a' creidsinn anns na h-ainglean ach aon là agus aon oidhche 's a bhliadhna. Bha na h-ainglean a mach air an turusan an Cille-sgumain an oidhche ud, a' tadhall an sud agus an so; an dràs ann an tigh anns an robh a' chlann a' caoineadh a

chionn nach tigeadh Santa Claus chuca am bliadhna, agus gun an athair ag obair, agus a ris ann an tigh a' Chòirneil anns nach robh clann idir, ach anns an robh iomadh treatlaich a dheanadh clann sona. Ciod air bith a rinn na h-ainglean, anns a' mhaduinn an uair a dh'éirich a' chlann agus a thog am màthair a' chluasag a bha fo'n ceann bha rudan fo'n chluasaig a thug air an cridheachan leum le moit, agus an uair a dh'éirich an Còirneal, an àite tòiseachadh air Socialists agus Pacifists a dhamnadh, mar b'abhaist dha, chaidh e fhéin agus a bhean air an gluinean a dheanamh ùrnuigh, agus ghuidh e air Dia "gu'n cuidicheadh tu leinn na nithean a fhuair sinn bhuit a roinn riu san aig nach 'eil ach dachaidhean lom is bochd."

Bheannaich na h-ainglean iomadh dachaidh an oidhche ud, ach bha uiread dhaoine ann an Cille-sgumain aig an robh cluasan bodhar agus cridheachan cruaidh 's gu robh e trì uairean 's a' mhaduinn m'an do chrìochnaich na h-ainglean an obair, agus m'an do ràinig iad an tigh mu dheireadh, tigh Màiri Dhòmhnullach.

Bha Màiri 'na cadal gu sèimh, ach bha neul na h-aoise ri fhaicinn air a h-aodann.

"Ciod an tiodhlac-Nollaige a dh'fhàgas sinn aice, a dh'fheitheamh air a dùsgadh," arsa té de na h-ainglean ri càch.

"Tha i aosda agus sgòth," arsa té eile, "bheir sinn leinn dhachaidh gu h-athair i."

An sin bhean aingeal eile ri bilean Màiri, agus gun uiread agus osna a tharruing, stad a h-anail agus bha a spiorad maille ri Dia.

* * * * *

Anns a' mhaduinn, an uair nach robh toit ri fhaicinn as an tigh, dh'fhosgail am posta agus fear de na coimhearsnaich an doras, ach chunnaic iad anns a' mhionaid gu robh i marbh. Bha am Biobull fosgailte air a' bhòrd a bha ri taobh na leapa aig an t-salm a bha i a' leughadh m'an do chaidil i, *Sàsuichear mi, an uair a dhùisgeas mi, le d' chostas.* (SALM xvii., 15.)

Dòrlach Bhioran

Thionail Pol dòrlach bhioran.—Gnìomharan xxviii., 3.

NA'N robh mi deich bliadhna fichead na b'òige na tha mi tha dà rud a rachadh agam air a dheanamh nach do rinneadh cheana, leabhar beag cuimhir, anns am biodh gach seann sgrìobhadh Greugach no Romanach air an rannsachadh agus air an criathradh le criathran na meanbh-sgoilearachd, a

dh'fhaotainn a mach ciod an seòrsa fiodha a bha anns na biorain a thionail Pol, agus (2) Concordance do'n Bhiobull Ghàidhlig.

Theagabh gu'n tugadh Oilthigh Chill-rimhinn Ph.D. dhomh airson leabhar nam bioran, oir tha maithean an fhòghluim deas gu bhi a' saòilsinn gu bheil ionmhas agus

reamhrachd ann an seann sgrìobhaidhean nach 'eil ann ta idir, ach air a shon sin chan 'eil ann am bioran ach bioran fhéin. Is dùth do dhuine a bhi mór as fhéin ma chuir e *clach* ann an teampull an Eolais, ach mur do chuir e ann ach *bioran*, bha cho maith dha a chur air an teine, far an do chuir Pol iad.

Ach bhiodh *Concordance* Gàidhlig feumail, cho feumail 's na'n robh mi na b'òige, mar thubhairt mi, gu'm feuchainn r'a dheanamh. Ach tha ministearan òga anns a' Ghàidhealtachd a dh'fhaodadh an obair so a ghabhail os làimh, gu sònraichte anns an eaglais Shaoir, a tha a' cleachdadh na Gàidhlig na's mò na thatar a' deanamh ann an eaglais na h-Alba.

'N an teagasg anns a' chùbaid, no ann an class a' Bhiobuill tha ministearan Gàidhlig an diugh mar gu'm biodh iad a' gearradh feòir le speal mhaoil; tha e duilich dhaibh an obair a dheanamh, agus tha an obair gròiceil air a' cheann mu dheireadh. Anns an t-saoghal ùr anns a bheil inntinnean dhaoine a' gluasad an diugh chan 'eil anns a' Ghàidhlig ach meadhon-teagaisg gu maith anfhann, anfhann gu nàdurra a chionn nach 'eil i a' fàs mar tha eòlas a' fàs, ach na's anfhainne uile gu léir a chionn nach 'eil an aefhuinn againn ann an Gàidhlig a tha aig luchd-teagaisg Beurla, Concordance agus leabhraichean eile de'n t-seòrsa sin.

Ach chan abair mi an còrr air a' chuspair so, oir tha fhios agam gu'n cuirinn fearg air cuid d'am chàirdean, na'm fosglainn m'inntinn gu saor air a' Ghàidhlig mar inneal-theagaisg, agus cha tòigh leam dad a ràdh a chuireadh daoine bhàrr an siùil.

* * * * *

Mar sin tillidh mi a dh'ionnsuidh nam bioran, far an do thòisich mi.

Thionail Pol na biorain gus teine fhadadh, ach tha teine agus teine ann. Tha cuid de na bhios a' leughadh na duilleig so a dh'fheumas dà theine a thoirt beò a h-uile là Sàbaid, ach ged nach 'eil mise a' gabhail orm a bhi ro mhaith air teine dhomh fhéin fhadadh bha mi riamh cùramach gu'm biodh dòrlach bhioran aig mo làimh ris am faodainn maidse a chur uair air bith a thoilichinn. O nach 'eil feum agam fhéin orra an dràs faodaidh mi lan-an-duinn dhiubh a thairgsinn do neach air bith a tha gann de chonnadh.

Anns na làithean so tha am biadh ri bhi air a thomhas dhuinn, agus tha daoine a' deanamh mòran bruidhne mu bhìadh; so agaibh ma ta dòrlach bhioran a chuireas sibh air an teine sin.

Dh'ith iad am Mana gus an d'fhàinig iad gu crìch tìre Chanaain.—(*Ecsodus* xvi., 35). Ciod air bith a bheir thusa no mise as an fhacal sin, na'n robh Augustin beò, theireadh e gur e erioch tìr Chanàain an là anns am faigh Breatunn agus an Fhraing a' bhuidheachas.

Bithidh aca uiread r'a chèile ri itheadh.—*Deut.* xviii., 8.

Dlighe gach là air a là féin.—*Nehem.* xii., 47.

Thubhairt Iosa riu, A chlann, a bheil biadh air bith agaibh? Fhreaigair iadsan, Chan 'eil.—*Eoin* xxi., 5.

An dèidh do'n Tighearn buidheachas a thabhairt dh'ith iad an t-aran.—*Eoin* vi., 23.

Ithidh e aran a Dhe.—*Lebh.* xxi., 22.

Ceithir seòrsachan arain a tha air ainmeachadh anns a' Bhiobull; aran Dhe, biadh nan aingeal (*Salm* lxxviii., 25), aran an diomhanais, agus aran na ceilge (*Gnath-Fhacail* xxxi., 27, xx., 17). Tha an dà aran mu dheireadh sin milis do'n bhlas, ach searbh do na h-àirnean.

Deasaichidh tu bòrd fa m'chomhair ann am fianuis mo naimhdean.—*Salm* xxiii., 5.

Cha robh uireasbhuidh ni sam bith ort.—*Deut.* vi., 7.

Dh'ith iad am biadh le gairdeachas agus le aon-fhillteachd cridhe, a'moladh Dhe.—*Gnìomh.* ii., 46.

Ma chaill thu do chàil air biadh mol ainm Dhe gus an tig do chàil air ais.

Dh'aithnicheadh leò e ann am briseadh an arain.—*Lucas* xxiv., 35.

Cha bu chòir am facal so a bhi air a ghlèidheadh air son bòrd a' chomanachaidh a mhàin. Aithnichear an duine diadhaidh 'n a shuidhe aig a' bhìadh, no air an dòigh anns an dean e altachadh. Bu chòir dhuinn gach seòrsa arain, cho maith ri aran a' chomanachaidh, a bhriseadh ann an ainm Chrìosd.

Rinn coimhthional chloinn Israeil uile gearan an aghaidh Mhaois.—*Ecsodus* xvi., 2.

Rinn iad gearan 'n a aghaidh a chionn gu robh am biadh gann, ach air cho dona 's 'g am bi sinne, cha bhi sinn cho dona ri muinntir Shamaria an àm na gorta a thàinig orra, agus a bha ceann asail air a reic air ceithir fichead bonn airgid, agus an ceathramh cuid de chab a dh'aoalach chalaman air a reic air còig buinn airgid. Tha mi an dùil gu'm biodh mu thrì pinntean ann an cab, ach chan 'eil mi uile gu léir cinnteach, oir tha toimhsean

Iudhach cho duilich an tuigsinn ri sgrìobhadh Einstein no Jeans.

Bheil bean shubhailceach a biadh á tìr chéin; tha i mar longaibh nan ceannaichean.— Gnath-Fhacail xxi., 14.

Ma dh'ith mi mo ghreim am aonar agus nach d'ith dilleachdan dheth.—Iob xxi., 17.

Tha treubh anns an Afric aig a bheil an t-ainm so air duine mosach, “Am fear a bhios ag itheadh leis fhéin.”

Thugaibh aoidheachd d'a cheile gun ghearan.—1 Pead. iv., 9.

“Bha mi acrach, agus cha d'thug sibh dhomh biadh; bha mi am choigreach, agus cha d'thug sibh aoidheachd dhomh.”

Ma's duine thu air do thabhairt do gheòcaireachd, cuir sgian ri d' sgòrnan.—Gnath-Fhacail xxiii., 2.

Chan 'eil mi cinnteach ciod a tha so a' ciallachadh, ach saoilidh mi co dhiubh nach 'eil am facal ag iarraidh eadhon air a' gheòcaire làmh a chur 'n a bheatha. Theagamh nach 'eil ann ach facal làidir, rud beag thar na cailce, mar bhiodh aig an fhear nach maireann, an t-Ollamh Alasdair Whyte, air uairean. Uair a bha e a' searmonachadh mu'n pheacadh so, thubhairt e, “tha sibh an sin, a mhnathan-uaile Dhùn-éideann, a' cladhach 'ur n-uaignean féin le bhur fiaclan.”

Is mise aran na beatha: an t-aran beò a thàinig a nuas o nèamh.—Ar Slànuihear.

Sin ma ta, dòrlach bhioran leis am faodadh duine air bith aig a bheil inntinn bheò, a cheanglas aon smuain ri smuain eile, deagh theine fhadadh air feasgar Sàbaid.

* * * * *

An àm a' chogaidh mu dheireadh bha mise dha no trì làithean ann am Malta, ach ged a chaidh mi a dh'fhaicinn a' bhàigh anns an deachaidh am bàta anns an robh Pol air tìr, chan 'eil cuimhne air bith agam an diugh air coslas na h-oir-thìr, ciod an seòrsa chraobh a bha timchioll air a' bhàigh, no an robh craobh no conas idir ann. Ach tha cuimhne agam air coslas is cumadh a' bhàigh fhéin, agus air sìochalachd agus guirme na fairge; cha saoilidh tu air là samhraidh gu'm bu droch chladach e.

Biorain á coille eile.

CIOD a tha an ùrnuigh so a' ciallachadh, “Thoir dhuinn an diugh ar n-aran làitheil?” (Mata vi., 11). Ciod eile ach gu bheil sinn ag iarraidh air Dia am biadh a tha feumail do'n

bheatha so a thoirt dhuinn! Sin an dòigh anns a bheil a' mhòr-chuid de dhaoine a bhios ag ràdh na h-ùrnuigh 'g a tuigsinn. Ach ma sheallas tu thairis air na nithean eile a dh'iarr Criosd air na deisciobuil guidhe ri Dia air an son chì thu gur e nithean spioradail a tha anna uile, agus nach e nithean aimsireil. Dh'iarr e orra guidhe gu'm biodh ainm Dhe air a naomhachadh, agus rìoghachd Dhe a' teachd; gu'm biodh iad air an cumail o bhuaireadh, ach anns an athchuinge so thatar ag iarraidh air Dia *beannachd aimsireil*, ged thubhairt Criosd ris na deisciobuil gun ro-chùram a bhi orra ciod a dh'itheadh no dh'oladh iad. “Iarraibh air tús rìoghachd Dhe,” ars esan, “*agus cuirear na nithean so uile ribh.*” Mar sin tha cuid de dhiahairean a' cumail a mach nach ann idir air son a' bhìdh a theirgeas a dh'iarr Criosd air a dheisciobuil ùrnuigh a dheanamh, ach air son a' bhìdh a mhaireas chum na beatha shìorruidh.

Sin mar tha an naomh Augustin a' mìneachadh nam briathran so; bha iad a' samhachadh dha corp Criosd, no an t-aran beò a tha Dia a' toirt do'n anam; is dh'uisnich e iad mar gu'n robh iad a' teagas gu bheil Criosd ag iarraidh oirnn an t-sàcramaid naomh a choimhead a h-uile là.

Ach cha seas am mìneachadh sin, ma chumar air chuimhne an riaghailt ghlic so, “Earrann air bith de'n Bhiobull as urrainnear a ghabhail gu litireil, gabh mar sin i, oir mar is fhaide a dh'fhalbhas tu o'n litir, is ann is dòcha thu bhì ceàrr.” Tha facal eile ann an ùrnuigh nach 'eil soilleir, co dhiubh anns a' Ghréigis, am facal *làitheil*, oir tha sgoilearan Gréigis ag ràdh gur e bu chòir dhuinn a ràdh, “Thoir dhuinn an diugh aran an là tha teachd.” An e sin aran an là màireach? Ma their thu gur e, cuimhniche gu'n d' iarr Criosd air na deisciobuil gun chùram a bhi orra mu'n là màireach.

Bha e 'na chleachdadh aig Iosa gu sònraichte ann an Capernaum, a bhi ag éirigh roimh là, a dhol a mach leis féin a dh'ùrnuigh, theagamh a chionn gu robh an tigh (no na tighean) anns am biodh e a' fuireach cho làn 's nach b'urrainn dha dol air a ghlùinean an uaigneas. Is ann air là de na làithean sin a lean na deisciobuil e agus a dh'iarr iad air, “A Thighearna, teagaisg dhuinn ùrnuigh a dheanamh.” An sin thug Criosd dhaibh an ùrnuigh so, tràth 's a' mhaduinn, theagamh m'an do bhlais iad biadh, Thoir dhuinn aran an là so, no aran an là a tha *romhainn*.

Tha an ùrnuigh so freagarrach dhuinn uile (ma chumas sinn a' chòir agus gu'n iarr sinn Dia gu moch) ach bha i eadhon na bu fhreagarraiche do na h-abstoil, oir dh'fhàg iadsan an tighean agus an teaghlach agus an obair shaoghalta air sgàth Chrìosd agus air sgàth a rioghachd. Air uairean cha bhiodh fhios aca anns a' mhaduinn c'àite am faigheadh iad am biadh anns an fheasgar, no c'àite am faigheadh iad fasnadh anns an oidhche. Ach b'aithne do Dhia, agus mar sin dh'iarr Crìosd orra an cùisean earbsa ris-san, agus an uireasbhuidhean innseadh dha, agus dol an còmh-dhail obair an là gun eagal gun chùram.

Ann an saoghal anns a bheil freasdal Dhe a' riaghladh gheibh an duine a tha deanamh toil Dhe a bhìadh gun teagamh; ach chan 'eil còir aig duine air a bhìadh *mur do choisinn e e*.

Có iad, ma ta, a tha a' cosnadh am bìdh ?

Ma's e toil an Tighearn e.

Anns a' cheathramh caibideil de'n litir a sgrìobh e tha an t-abstol Seumas a' faotainn coire do dhaoine a bhios ag ràdh, "Am màireach théid sinn do'n bhaile so, agus ni sinn ceannachd agus gheibh sinn buannachd," agus ag ràdh riu gur e bu chòir dhaibh a ràdh, "*Ma's e toil an Tighearn e*, ni sinn so no sud."

Anns na seann làithean chluinneadh tu na briathran so na's trice na chluinnear iad an diugh, "*Ma's e toil an Tighearn e*," no "*Ma bhios mi air mo chaomhnadh*," no "*Le còmh-nadh Ni-maith*"—ni mi sud no so. Ach tha an dòigh bruidhne sin air dol as an fhasan an diugh am measg dhaoine, agus gu sònraichte am measg dhaoine òga, oir cha

toigh leis an òigrìdh a bhì ag uisneachadh bhriathran cràbhach gun aobhar.

Uair a dh'iarr an t-Ollamh Tomas Chalmers ministear àraidh a dh'ionnsuidh a thighe fhreagair am ministear ann am briathran cràbhach "*Bithidh mi toilichte dol chugaibh, ma bhios mi air mo chaomhnadh*, a' cur cudthrom anabarrach agus fuaim shòluimte air na facail *ma bhios mi air mo chaomhnadh*.

"O," arsa Tomas Chalmers, gu goirid agus gu tioram, "*mur bi thu air do chaomhnadh cha bhì dùil againn riut.*"

Ach ged nach call e gu'm bruidhneadh daoine gu dìreach nàdurra, gun bhì ag uisneachadh cannt cràbhach an uair nach 'eil feum oirre, bu chall mór e na'n dìchuimhnicheamaid gu bheil sinn an eisiomail Dhe gach mionaid d' ar beatha, agus nach bu chòir dhuinn ceum mór no beag a ghabhail gun a bheannachd-san agus a stiùireadh-san iarraidh. Eadhon ged nach biodh na briathran air ar bilean, *Ma's e toil an Tighearn e*, ni mi sud no ni mi so, no *Ma bhios mi air mo chaomhnadh*, no *A dhèidh Dia e*, bu chòir gu'm biodh iad gu dìomhair 'n ar cridhe, agus gu'n aidicheamaid esan agus a thoil anns gach ceum d'ar beatha

Anns an uchd tilgear an crannchur, ach is ann o'n Tighearn a tha a riaghladh gu léir. (Gnàth Fhacail nan Iudhach.)

Thubhairt an rìgh, Falbhaidh mi am màireach, ach thubhairt a' ghaoth, Fanaidh tu riumsa. (Gnàth Fhacail nan Gàidheal.)

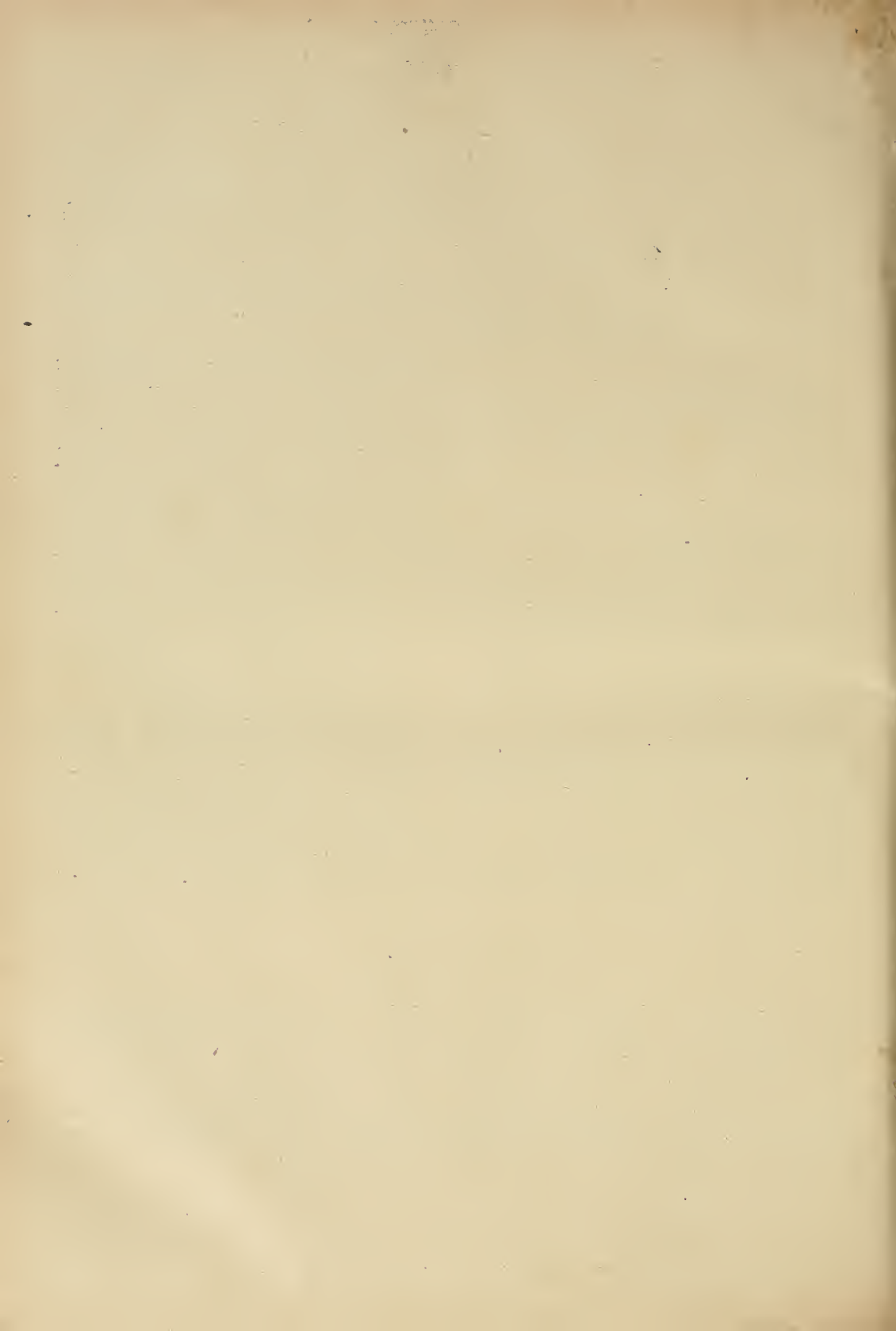
Uime sin tha an t-abstol Seumas ag ràdh, na h-abraibh, Théid sinn an diugh no am màireach gus a leithid so de bhaile, agus ni sinn ceannachd agus gheibh sinn buannachd, ach 'na àite sin abraibh, *Ma's e toil an Tighearn e*, ni sinn sud no so.

Call Leòdhais

Is e Leòdhas a' cheud àite anns a' Ghàidhealtachd air an d' thug an cogadh so droch sgrìob, oir bha dusan no ceithir deug de ghillean òga an eilein air an call anns a' bhàta mhór, an "Rawalpindi," a bha air a cur fodha le soitheach-cogaidh Gearmailteach. Cha d' thàinig call cho goirt air an eilean, co dhiu ann an àon

oidhche, o'n oidhche a chaidh an "Iolaire" air tìr, a' dol a stigh do Steòrnabhagh, agus a bha bàthadh eagallach air a dheanamh.

Tha co-fhaireachduin aig muinntir na Gàidhealtachd uile ris na dachaidhean ann an Leòdhas anns a bheil ionndrainn agus bròn aig an àm so.

Coimhliontachd a' Chreidmhich

Ge b'è neach a ghineadh o Dhia, cha dean e peacadh ; oir tha a shìol-san a' fantuinn ann : *agus chan 'eil e 'n comas da peacadh a dheanamh, do bhrìgh gu'n do ghineadh o Dhia e. I Eoin, iii., 9.*

SIN agad, a leughadair, earrann de'n Sgrìobtur a bhiodh anabarrach freagarrach mar ehuspair - bruidhne aig coinneamh-cheiste ; cho freagarrach 's gu bheil mi cinnteach gu robh i air a toirt a mach mar bhonn-ceiste iomadh uair cheana. Fosglaidh mise a' cheist mi féin air an duilleig so, ach bhithinn an comain mhinistearan agus cheistearan anns a' Ghàidhealtachd na'n cuireadh iad chugam air son na h-ath Aireamh am beachdan air an fhacal a sgrìobh Eoin, *nach 'eil e 'n comas do neach a ghineadh o Dhia peacadh a dheanamh.*

A bheil sin a' ciallachadh gu bheil fìor shluagh an Tighearna gun pheacadh, no gu bheil neach air bith a ni peacadh a' dearbhadh leis a' pheacadh sin nach do ghineadh o Dhia e ?

Anns a' cheud chaibideil de'n litir so tha Eoin ag ràdh, "Ma their sinn nach 'eil peacadh againn, tha sinn 'g ar mealladh féin, agus chan 'eil an fhirinn againn," ach anns an earrann so tha e ag ràdh (a' labhairt ris na ceart chreidmhich), "Ge b'è neach a ghineadh o Dhia chan 'eil e 'n comas da peacadh a dheanamh." Ciamar a ghabhar ris an dà fhacal sin, gun an dara fear dhiubh a bhi 'n aghaidh an fhir eile ?

So agad, ma ta, far am biodh *Concordance* Gàidhlig feumail, agus far a bheil an cearta-chadh mu dheireadh a rinneadh air a' Bhiobull Ghàidhlig a' dearbhadh gu'm b'aithne do'n fhear nach maireann, an t-Ollamh Iain Mac Gill-eathain, a ghnòthuch. Am facal Gréigis a sgrìobh Eoin, an uair a thubhairt e, Chan 'eil e 'n comas da peacadh a dheanamh, sin a cheart fhacal a sgrìobh Lucas, an uair a tha e ag innseadh mu'n fhear a thubhairt r'a charaid a thàinig a dh'iarraidh iasad arain air gu h-anmoch (Lucas xi., 7). "Tha mo chlann maille rium anns an leabaidh ; chan 'eil e 'n comas dhomh éirigh."

A Thoil Féin.

Cha robh e a' ciallachadh nach b'urrainn dha éirigh a chionn gu robh an leum-droma air, no a chionn gu robh pàirilis 'n a chasan, no a chionn gu robh aobhar corporra air bith a' bacadh dha éirigh ; bha e a' ciallachadh nach robh e *air son* éirigh ; gu'n

robh a thoil fhéin 'g a cheangal ris an leabaidh.

So, ma ta, a cheart rud a tha am facal a sgrìobh Eoin a' ciallachadh, "An ti a ghineadh o Dhia chan 'eil e 'n comas dha peacadh a dheanamh." Chan 'eil e a' ciallachadh nach rachadh aige air peacadh a dheanamh a chionn gu bheil cumhachd air chor-eigin a tha os cionn a thoile féin 'ga chumail air ais, no 'ga dheanamh eu-comasach dha ; tha e a' ciallachadh nach e a thoil féin peacadh a chur an gnìomh a chionn nach 'eil càil aige dha. Theagamh gu robh càil aige do'n pheacadh uaireigin, ach o'n là a bhlais e gur maith agus gur mìlis Dia chaill e a chàil do'n pheacadh, agus is e uile iartus anama a nis ùmhlachd a thoirt do lagh Dhe agus a thoil féin a strìochdadh do thoil Dhe. Ghineadh o Dhia e, is tha beatha Dhe 'n a anam, agus mar sin tha cumhachd agus sòlasan eile aige 'n a anam a tha 'g a thogail os cionn sòlasan peacach.

Cuing agus saorsa, saorsa agus cuing, tha iad a' dol còmhla daonnan ann am beatha chreidmheach ; gach neach a ghabhas cuing Chrìosd air chan urrainn dha a ràdh, cìod air bith a their daoine eile, gu bheil e saor gu bhi a' peacachadh. Cho luath 's a ghabhas e an t-saorsa sin dha féin tha e a' call na saorsa a thug Chrìosd dha.

M' an téid mi na's fhaide bu mhaith leam na h-earrannan so air a bheil mi a' bruidhinn a chur sìos mar tha iad air an sgrìobhadh anns an dà Bhiobull a bhios mi ag uisneachadh.

An Seana Bhiobull.

Lucas xi., 7. Tha mo chlann maille rium anns an leabaidh : *chan fhaigh* mi éirigh. I Eoin iii., 9. An ti a ghineadh o Dhia, chan 'eil e 'n comas dha peacadh a dheanamh.

Am Biobull Ceartaichte.

Lucas xi., 7. Tha mo chlann maille rium anns an leabaidh : *chan urrainn domh* éirigh agus toirt dhuit.

I Eoin iii., 9. Gach neach a ghineadh o Dhia *chan urrainn* da peacachadh.

Anns na h-earrannan so co dhiu lean na sgoilearan a rinn an ceartachadh mu dheireadh air a' Bhiobull an riaghailt mhaith so, an aon fhacal Gàidhlig a chur daonna mu choinneamh an aon fhacal Eabhra no Gréigis, ma ghabhas sin deanamh; *chan urrainn, chan urrainn an àite chan fhaigh, chan 'eil e 'n comas dha.*

A bheil e comasach do dhaoine naomh ruighinn air staid cho iomlan 's gu'm faodar a ràdh gu bheil iad gun pheacadh? Ràinig aon Neach air an staid sin, agus tha cuid de dhaoine diadhaidh a' creidsinn gu bheil e comasach do dhaoine eile a bhi gun pheacadh cuideachd. Is e sin gnothuch a bhuineas do'n Ti uile-léirsinneach a mhàin, ach ged tha Leabhar Aithghearr nan Ceist ag ràdh nach 'eil e comasach do neach air bith o thuit an cinneadh-daonna ann an Adhamb, àitheantan Dhe a choimhead gu h-iomlan cha bu chòir dhuinn air a shon sin crìochan a chur roimh Spiorad an Tighearn, oir chan 'eil ceann no crìoch aig an naomhachadh a dh'fhaodas an Spiorad Naomh a dheanamh ann an daoine iriosal a dh'fhosglaas a h-uile oisean d' an cridhe dha.

Tha mi an dùil gu'n do theagaisg Iain Wesley gu là a bhàis gu bheil e comasach do chreidmhich saorsa iomlan fhaotainn anna féin o'n pheacadh, ach ged bha e a' creidsinn gu'n d' fhuair cuid de dhaoine a b' aithne dha an t-saorsa bheannaichte so cha d' aidich e riamh gu'n d'fhuair e féin i. Cha mhò a dh'aidich Pol; "chan e," ars esan, "gu'n d'ràinig mi cheana, no gu bheil mi cheana foirfe, ach tha mi a' leantuinn . . . a' dian-ruith dh'ionnsuidh a' chomh-araidh."

Tha dà ni ann a bu chòir dhuinn a chumail 'n ar n-intinn a ghnàth, (1) gu bheil sinn fada fada o bhi naomh, agus (2) gu'm faod sinn cumhachd Dhe, agus gealladh Dhe, agus Spiorad Dhe, a thagar, ma bu mhaith leinn obair an naomhachaidh a dhol air aghaidh 'n ar beatha. Agus iadsan a ghineadh o Dhia, ciod an obair eile a b'fhearr leò a dhol air aghaidh anna na gu'm biodh iad air an deanamh naomh, gun bhuaidh aig a' pheacadh thairis orra?

Beachd Nach Dean Cron.

Ged tha sinn deas gu bhi a' faotainn coire do dhaoine a tha a' teagasg gu bheil e

comasach dhuinn saorsa iomlan fhaotainn o chumhachd a' pheacaidh anns an t-saoghal so, chan 'eil mi an dùil gu'n dean am beachd sin uiread de chron spioradail do dhaoine ris a' bheachd eile gu bheil sinn uile gu léir truaillich no nàdurra, agus a dh'aindeoin ar toile no ar creidimh, gu'n lean an truaillichidheachd sin ruinn gu là ar bàis, agus mar sin nach 'eil feum ann dhuinn dùil no dòchas a bhi againn ri saorsa o chumhachd a' pheacaidh. Chan ann air cumhachd a' pheacaidh, no air a' ghreim a tha aige air uile bhuanan agus nàdur an duine a bu chòir dhuinn ar n-aire a chumail, ach air rùn Dhe d'ar taobh, air an t-saorsa gus a bheil Crìosd 'g ar gairm, agus air còmhnaidh an Spioraid Naomh.

Is i so toil Dhe, eadhon bhur naomhachadh-se.

Iadsan as le Crìosd, cheus iad an fhèid maille r'a h-an-tograibh agus r'a anamiammaibh.

Thagh Dia sibh o thùs chum slàinte tre naomhachadh an Spioraid.

An làthair an Ti Naomh aig a bheil iomlanachd 'n a nàdur féin chan urrainn neach air thalamh a ràdh nach 'eil e a' peacachadh 'n a smuaintean, agus 'n a thoil, agus 'n a aignidhean, gach mionaid d'a bheatha, ach tha aon ghloir aig a' ghréin agus gloir eile aig a' ghealaich; aon iomlanachd a bhuineas do Dhia a mhàin agus iomlanachd eile a bhuineas do chloinn-daoine, agus ged nach bi cridhe mhic an duine gun pheacadh cho fad 's a tha e anns an t-saoghal so, agus ged nach bi e iomlan mar tha Dia iomlan, tha an Biobull ag iarraidh oirnn a bhi coimhlionta mar tha ar n-Athair nèamhaidh coimhlionta. Smuainich, a leughadair, air na facail so, ciod a tha iad a' ciallachadh, agus ciod am mùghadh a tha eatorra; duine maith; duine diadhaidh; duine fireanta; duine naomh; duine foirfe; duine coimhlionta; duine iomlan.

Co ris a theireadh tu duine iomlan? Cha ruig mi leas a ràdh, oir chan 'eil duine iomlan air thalamh. Ach theirinn duine coimhlionta, no foirfe, ri duine a tha a' giùlan a mach 'n a bheatha a' chrìoch a bha anns an t-sealladh aig Dia an uair a chruthaich e e.

Anns a' Chathair

AN uair a thòisich an cogadh dh'aontaich a' Phàrlamaid nach biodh duine air bith air a chur do'n arm ma bha a choguis an aghaidh

dha dol ann, agus chuir i air chois *Cùirt*ean anns am biodh e air a rannsachadh le breitheamhna cothromach co dhiubh a tha

no nach 'eil an fheadhainn leis nach leig an coguis dol do'n arm firinneach is treibhdhireach anns na tha iad ag ràdh. Bha fios aig a' Phàrlamaid gu maith gu bheil seòrsa dhaoine ann aig a bheil a leithid de choguis 's nach b' urrainn dhaibh dol do'n arm gun a mùchadh, ach bha fios aice cuideachd gu bheil seòrsachan eile ann a dh' fheuchadh ri lethsgèul a dheanamh d' an coguis air ghaol cunnart is saothair a' chogaidh a sheachnadh, agus mar sin chuir i air chois na Cùrtean so gu bhì mar ghuit no fhasgnag a dhealachadh an t-sil o'n mholl, rud a tha duilich a dheanamh.

Theagamh gu'm biodh e na b'fheàrr agus na bu chothromaiche air a' cheann mu dheireadh na'n d' thubhairt a' Phàrlamaid agus an rìgh, "Chan e ar gnothuch-ne coguisean dhaoine a cheasnachadh, oir am measg leth-cheud muillean de shluagh tha coguisean agus beachdan de gach seòrsa agus dath, ach is e ar gnothuch-ne an rìoghachd a dhìon, agus mar sin tha e mar fhìachaihb air muinntir na rìoghachd uile, a tha a' sealbhadh a sochairan an làithean sìthe, an roinn dhligheach fèin a dh' uallach a' chogaidh a ghiùlan."

Lagh Uasal.

Ged theareadh a' Phàrlamaid agus an rìgh sin cha bhiodh ann ach rud a tha cothromach agus ceart, ach rinn iad rud a bu chriosdaile agus a b' uaisle; thug iad cothrom do dhaoine aig an robh coguis nach leigeadh leò dol do'n arm seasamh air an ais. Bha a' cheud cheum so usal agus criosdail, agus chan 'eil a bheag de rìoghachdan anns an t-saoghal a bheireadh an t-saorsa so do choguisean an t-sluaigh ach Breatunn fèin, ach an uair a thòisicheadh air an ath cheum a ghabhail, agus a shuidh *Cùrtean na coguis* a thoirt binn air na daoine a tha a' tighinn air am beulaibh, thatar a' faicinn nach ruigeadh a' Phàrlamaid a leas uiread ioma-guin a bhì oirre mu choguisan an t-sluaigh, oir chan 'eil anns a' mhòr chuid de na daoine a tha ag iarraidh as o'n chogadh anns na Cùrtean ud ach daoine drannanach, neo-thoilichte, a tha air an dalladh le an laghaireachd agus an dannarrachd fèin; sliochd nan daoine a bha ann an uaimh Adullaim, a tha ag ràdh, an ainm an coguis, nithean a chuireadh eagal air Socrates, agus air Pol, agus air an Easbuig Butler.

Theagamh gu'n saoil thu, a leughadair, gu bheil a' chainnt so gu maith làidir, ach ma leughas tu an t-iomradh a gheibhear anns na paipearan-naidheachd air obair Cùrtean na

coguis, chi thu nach 'eil agam ach an tulfhirinn. An uair a leughas mi an seamsan faoin, gun bhun gun bhàrr, a bhios a' dol air aghaidh eadar na breitheamhna agus an fheadhainn a tha iad a' ceasnachadh, agus sin uile air a dheanamh ann an ainm Coguis, bithidh e a' cur feirge agus nàire orm tàmailt fhollaiseach a bhì air a thoirt do'n Ghuth nèamhaidh so, an lòchran as dealraiche ann an nàdur mhic an duine. Agus air uairean bithidh mi a' saòilsinn nach aithne dhaibh, taobh seach taobh, ciod a tha am facal Coguis a' ciallachadh.

Na Paipearan-naidheachd.

Theagamh nach 'eil an gnothuch cho dona 's a shaoileadh tu o na paipearan-naidheachd, oir cha toir na paipearan-naidheachd a bheag de chunntas ach air daoine agus air nithean a tha ùr agus annasach. Faodaidh e bhith gu bheil iomadh duine grinn, ciallach, iriosal, ag iarraidh as o'n chogadh ann an Cùrtean na coguis a thuilleadh air an fheadhainn a bhios ri laghaireachd m' an còraichean agus mu chor an t-saoghail; daoine diùid agus diadhaidh nach marbhadh eadhon a' mheanbh-chnileag gun chadal na h-oidhche a chall air a thàilleamh. Na 'm bithinn-sa 'n am bhreitheamh air a' chùis leiginn an fheadhainn sin as o dhol ri aghaidh-bualaidh anns a' chogadh, oir is ann air an son a rinn a' Phàrlamaid an lagh caomhail so. Tha mi cinnteach gur e so a' bhinn a bhios na Cùrtean fèin a' toirt a mach, a chionn gu bheil an seòrsa dhaoine so toileach obair air bith a dheanamh, no cruadal air bith fhulang a chuidicheas leis an rìoghachd, ach a mhàin gunna a ghabhail 'n an làimh.

Ach an uair a thig peasain dhalma air beulaibh na Cùrte, cuid dhiubh a tha a' faotainn aran glan air bheag saothair ann an seirbhis a' Chrùin agus cuid eile dhiubh a' faotainn aran nach 'eil cho glan 'n an gillean-dìbhe ann an tighean-òsda, far a bheil iad a' puinnseanachadh agus a' sgrios mòran d' an co-chreutairean, agus a thòisicheas na peasain sin air a ràdh gu spailpeanta nach 'eil iad ag aideachadh gu bheil ùghdarras air bith aig a' Chùirt thairis orra; nach 'eil iad a' creidsinn ann an Dia no ann an eaglais; nach 'eil co-chomunn aca ri luchd-aideachaidh Chrìosd; nach rachadh iad 's an eadarginn ged chitheadh iad beubanachd air a dheanamh air am pàrantan; nach tugadh iad balgam uisge do shaighdear leònta; nach sgnabadh iad ùrlar ann an ospadal, ma bha saighdearan air an leigeil a steach ann; an uair a thòisicheas peasain nach 'eil trì bliadhna fichead air

nithean mar sin a ràdh ann an ainm an coguis, cha bu chòir do'n Chùirt dol ann an argumaid riu idir, oir chan e an coguis a tha a' toirt orra seasamh a mach o dhaoine eile ach laghaireachd, agus aineolas, agus dannarrachd a tha annta gu nàdurra.

Daoine Neònach.

An àite a bhi a' pliodaireachd air an t-seòrsa dhaoine so dol do'n arm theirinn-sa riu nach leiginn do'n arm iad air son an t-saoghail; nach cuirinn de thàmailt air na gillean gasda a chaidh a mach gu h-uasal agus gu duineil a dhìon an dùthcha an leithidean-san a dhol 'n am measg; agus nach mò a bhiodh peanas air a dheanamh orra ach a mhàin an t-aideachadh a rinn iad féin nach 'eil annta ach daoine neònach nach 'eil coltach ri daoine eile, agus a tha gun fheum do'n rìoghachd an là na h-airce.

Anns a h-uile rìoghachd tha àireamh mhaith dhaoine nach 'eil mar dhaoine eile; daoine a dh'fheumas a bhi an aghaidh chàich daonna, a chionn gu bheil neònachas no laghaireachd, no dannarrachd, annta gu nàdurra, agus a tha an dùil gu bheil iadsan ceart agus an saoghal uile ceàrr. Ma's maith mo bheachd is ann de'n t-seòrsa so a tha a' chuid mhór de na tha dol air beulaibh Cùrtean na coguis, agus a réir an aideachaidh féin tha iad cinnteach as an dà rud so, (1) gu bheil coguis gheur agus bheò aca, agus (2) gu'n rachadh aca air an t-saoghal a chur ceart na'n gabhteadh an dòigh-san.

Daoine macanta agus iriosal.

Ach an dràs'd 's a rìs chi thu gu bheil seòrsa eile a' tighinn air beulaibh nan Cùrtean ud; an seòrsa a bha anns an amharc aig a' Phàrlamaid an uair a rinn i an t-Achd; daoine cìin macanta aig a bheil coguiscean maoth gu nàdurra agus a tha air an deanamh na's maoithe le am beatha dhiadhaidh féin; daoine nach togadh an làmh ri duine eile air son an t-saoghail, agus a tha a' faireachdainn 'n an cridhe féin gu'm biodh e 'na pheacadh eagallach dhaibh duine eile a mharbhadh, ged nach glaoidh iad sin air na sràidean. Tha breitheamhna nan Cùrtean sìobhalta agus faireachail ris an t-seòrsa so gun teagamh, ach air a shon sin tha de mheas agam-sa orra, agus de urram agam do'n lòchran nèamhaidh ris an abrar Coguis 's gu bheil mi duilich gu'm feum iad an aon Mhòd a sheasamh ris an fheadhainn eile a tha làn de fhéin-fhireantachd agus de laghaireachd.

Cha robh mi a' ciallachadh an uiread so a ràdh an uair a thòisich mi; is e a bha 'n am

bheachd gu'n iarrainn air na ministearan òga a bha anns a' Chollaist air dheireadh orm fhéin, agus aig a bheil inntimean na's géire agus na's subailte na tha agam-sa, cumntas cothromach a thoirt dhuinn air Coguis; a gné, agus a h-ùghdarras, agus a h-obair. Na 'm faighinn a leithid sin de chumntas bhithinn anabarrach toilichte a thoirt am follais am Miosachan na h-eaglais, a chionn gu bheil mi cinnteach gu'm b' fheàrrd sinn uile solus fhaotainn air a' chùis nach 'eil againn. So cuid de na ceistean a bu mhaith leam a bhi air am freagairt,

Ciod a tha coguis a' ciallachadh?

Ciod an dàimh a tha eadar do choguis agus do bheachdan?

Am faod coguis thréibhdhireach a bhi aig duine dona?

Ciod a theireadh tu ri duine nach leigeadh a choguis leis buntàta a chur ged leigeadh i leis buntàta itheadh?

Dòrlach Bhioran.

Ach ged nach 'eil mi fhéin a' dol a fhreagairt nan ceistean sin bu mhaith leam làn-an-dùirn de bhiorain a thoirt do neach air bith eile a ghabhas os làimh teine fhadadh; cuid dhiubh as mo choille bhig fhéin agus cuid dhiubh á coillean eile.

Air dhaibh a bhi air an agairt le 'n coguis féin, chaidh iad a mach.—Eoin viii., 9.

Chan 'eil am facal coguis ri fhaotainn anns an t-Seann Tiomnadh, ach ged nach 'eil am facal ann, bha an coguis beò ann an daoine anns na làithean ud mar tha i beò annta an diugh.

Cuiridh fuaim duilleig air chrith air theich-eadh iad, agus tuitidh iad an uair nach bi neach an tòir orra.—Levit. xxvi., 36.

Teichidh an t-aingidh, gun neach bhi an tòir air.—Gnath-Fhacail xxviii., 1.

Chaith mise mo bheatha a thaobh Dhe anns an uile dheagh choguis gus an là an diugh.—Pol.

Am b'e coguis Phoil a thug air aon rud a dheanamh aig aon àm 'na beatha, agus rud calg-dhireach 'n a aghaidh aig am eile?

Coguis neo-lochdach a thaobh Dhe.—Pol.

Coguis anfhann; coguis bheò; coguis air a losgadh le iarunn dearg; coguis ghlan; coguis air a salachadh; coguis mharbh; coguis nach feòraich ceist; coguis mheallta; duine a ni coguis de ni suarach; ciod a tha na facail sin a' ciallachadh?

Ma chail thu do choguis chan 'eil dad agad air fhàgail as fhiach dhuit a ghleidheadh.—Isaac Walton.

Chan 'eil daoine air an t-saoghal as duiliche gnothuch a dheanamh riu na daoine aig a bheil coguisean usaideach.—*Napoleon.*

Is socrach a' chluasag coguis shaor; mar sin cum beò 'n ad bhroilleach an lasair

sholuis a chuir Dia ann, agus gu ma feàrr leat fulang seach fianuis do choguis a mhùchadh. Faodaidh tu bhi ceàrr, agus do choguis réidh riut, ach tha thu ceàrr gu cinnteach, ma tha i 'g ad dhìteadh.

Aobharan a' Chogaidh

Leis an Urramach Alasdair MacFhionghuin, Ph.D., an Cill-mo-Naomhaig

IS éigin dhuinn uile a bhi a' smuaineachadh gu tric gach latha mu'n chogadh. Bithidh cuid a' smuaineachadh air ach gann an còmhuidh, a chionn an clann air neo an dàimhich a bhi ann an cunnart air a thàilleamh. Tha e soilleir gu bheil deuchainn theann air thoiseach oirnn mar shluagh mu'n tig a' chòmhstri gu crìch ris an urrainn sinn an n-aonta a chur, oir tha an nàmhaid làidir ann an armachd de gach scòrsa, agus tha e suidhichte air sinne gu sònruichte a smachdachadh, agus ar cumhachd anns an domhan a bhriseadh, oir tha e a' creidsinn gur sinne a tha a' seasamh eadar esan agus nachdranachd na h-Eòrpa agus àrd ùghdarras feadh an t-saoghail uile. Faodaidh nach 'eil e ann am mearachd 'n a bheachd.

Aobhar na Còmhstri.

Chuir e mór iongnadh orm a bhi a' cluinntinn duine a tha sònruichte glic ann an gnothuichean tuathanachais ag ràdh gur searbh do'n rìoghachd so dol gu cogadh mu chùis a reiticheadh ceathrar fheara pongail 'n an suidhe mu bhòrd ann an uair an uaireadair, 's e sin, a' cheist a bha eadar na Gearmailtich agus na Pòlaich. Tha eagal ornn gur beag a thuig esan de ghnè na ceiste ud; agus faodaidh gu bheil mòran anns an dùthaich so fhathast aig nach 'eil tuigse as feàrr oirre. Ma tha iad a' saoil sinn gu'm b'ann a mhàin mu Dhantsig agus an Ambach (The Corridor) a bha an gnothuch, tha iad air am mealladh: cha robh amta sin ach lethsgèul do na Gearmailtich air son staid Phòland a bhriseadh, agus greim a ghabhail air an dùthaich agus air a beartas air son am maith féin. Cha chreid mise gu'm biodh e ro fhurasda do dhà Ghearmailteach agus do dhà Phòlach còrdadh uime sin. Rinn na Gearmailtich soilleir do'n t-saoghal uile, nach b'e còrdadh a bha dhith orra, ach sgrios, creich, agus farsuingeachd; agus ùghdarras thairis air slugh ris an robh eud agus fuath aca. Mar sin, amhuil a rinn iad cheana, ann an Austria agus ann an Checko-Slovakia, bhrosnaich iad an slugh an aghaidh a chéile, ann an dòchas gu'n creideadh an saoghal gu 'n robh aobhar làidir aig a' Ghearmailt air

son dol do'n eadraiginn: agus an uair a rachadh, chrìochnaich eadh i an gnothuch mar a fhreagrachd oirre féin. Cha chreid mise gu bheil e furasda tighinn gu còrdadh ri daoine d'an creud agus d'an cleachdadh an saoghal a mhealladh le geallaidhean faltsa, agus cothrom a ghabhail gu leum air an coimhearsnaich laga, los am briseadh agus an slugadh, mar a rinn na Gearmailtich a nis tri uairean taobh a stigh dà bhliadhna, 's e sin mur 'eil sinn de 'n aon bheachd riu féin, gu bheil a leithid sud de mhealladh, de fhòirneart, agus de spùinneadh, ceart agus freagarrach dhaibhsan d' am bheil e comasach: gur cumhachd a tha a' toirt còir; agus nach buin do 'n fhear lag ach na cheadaicheas am fear làidir dha.

Siol nan Sonn.

Tha sin dona gu leòr, ach tha na's miosa na sin eadar sinne agus iadsan an diugh. Faodaidh gur e a bhi a' faicinn ar cunnart féin a' dlùthachadh a chomh-éignich sinn mu dheireadh gu dùlain cogaidh a thoirt do 'n Ghearmailt, oir a réir teagaisg Hitler 'n a leabhar iomraiteach, chan 'eil crìoch idir ri chur ri fàs agus ri nachdranachd na Gearmailt; oir tha a slugh de shìol nan sonn, tha iad an còmhuidh a' fàs na's lionmhoire; mar sin, tha e soilleir gu bheil iad air an gairm gu bhi a' riaghladh anns an t-saoghal. Is e an dleasdanas, cho luath agus a tha iad làidir gu leòr, rìoghachd an déidh rìoghachd a cheannsachadh, agus a thoirt fo 'n aon òrdugh riu féin. Am bitheantas fòghnaidh dhaibh-san maoidheadh, gu bhi a' faighinn an toil air gach cinneach gun dòrtadh fola. Sin an teagasg bha iad a' maoidheadh oirne cheana, gu sònraichte a thaobh oighreachdan Africanach a chail iad anns a' Chogadh Mhór; agus chan 'eil an teagamh as lugha, n' an soirbhicheadh leis a' Ghearmailt 'n a fòirneart air a coimhearsnaich an dràsda, nach b' fhad an dàil gus an tionndadh i oirne le a h-uile chumhachd.

Chan 'eil teagamh nach e so roinn mhaith de aobhar a' gheallaidh a thug sinne agus an Fhraing do Phòland, agus a chuir sinn gu cogadh goirid 'na dhéidh; seadh, gu'n

robh sinn féin anns a' cheart chunnart, ged nach robh e cho dlúth, no cho bagrachail oirne is a bha e oirre-se.

Prionnsपाल riaghlaidh.

Ach tha tuilleadh is sin air a' chùis; agus gu sònruichte so, na prionnsपाल riaghlaidh a tha na Gearmailtich a' cleachdadh 'n an dùthaich féin, agus anns na dùthchanna a tha iad a' cur fo 'n cuing. Na 'n robh na prionnsपाल sin cothromach; 'n an robh an Staid Ghearmailteach a' cur dìon laghail air beatha, air cuid, agus air còirichean cumanta dhaoine; n' an robh i a' ceadachadh dhaibh saorsa coguis, saorsa beachd, saorsa faicail, agus saorsa cruinneachaidh; agus na 'n robh i a' feuchainn ri ceartas a fhrithealadh do gach seòrsa sluaigh a tha an taobh a stigh d'a crìochaibh—ni air son an robh an t-seann Iompaireachd Ròmanach, a dh' aindeoin a cruais, iomraiteach agus onorach—is dòcha nach bu mhiosa do 'n t-saoghal ise a sgaoileadh a sgiathan, agus a cothrom a dhol ann am meud, na 'n tachradh sin, gun mhilleadh no gun chall d'a coimhearsnaich. Cha mhotha bhiodh e furasda a roinn de dhùthchanna nach 'eil 'g an oibreachadh a dhiùltadh dhi.

Ach an àite sin, is ann a tha againn anns a' Ghearmailt an diugh seòrsa riaghlaidh a tha 'n a aobhar uamhais; a tha a' deanamh tàir air duine mar dhuine; a tha a' diùltadh dha dìon laghail air a phearsa agus air a chuid; a spionas a mach o chagailt e, a thilgeas am prìosan e; a sgiùrsas e gus am bi fheòil 'g a sracadh, agus a mharbhas e, gun chùirt, gun mhòd, chan ann air son eucòir air bith, ach air son bheachdan; no a chionn gu bheil fuil Iudhach ann; no do bhrìgh nach toir e do Hitler an ùmhlachd a bhuineas a mhàin do Dhia. Geur-leanmhuinn, farchluais, agus eagal—sin prìomh innealan riaghlaidh na h-Uachdranachd ud, a tha a' deanamh tàir air gach sluaigh anns nach 'eil fuil Ghearmailteach; a tha a' deanamh tàir shònruichte agus eucòir nach gabh tomhas air na h-Iudhaich; a tha a' deanamh tàir air Crìosd agus air prionnsपाल a theagaisg, gu sònruichte irioslachd, truacantas, tròcair, gràdh coimhearsnaich, deagh-ghean do dhaoine mar dhaoine; tha na prionnsपाल diadhaidh so uile air an àicheadh agus air an toirmeasg. Tha an òigridh 'g an teagasg ann an spiorad nan gaisgeach 's e sin cruas, uabhar, agus naimhdeas; agus tha cogadh, sgrios, spùinneadh, agus cumhachd thairis air rioghachdan eile, air an glòrachadh dhaibh leòsan a tha 'g an oileineachadh.

Crois nan cinneach.

Chan fhaicear a' Chrois Chriosduidh 'n am measg, ma ghabhas i falach; ach chithear gu leòr de sheann Chrois Cham dhuachuidh nan cinneach, anns nach 'eil cuimhneachan air ni maith air bith. Ged nach leig an t-eagal leòr na h-eaglaisean a dhùnadh, tha iad a' tarruing na h-òigridh uapa, anns a' bheachd ann an ùine ghoirid, gu'm bi na h-eaglaisean gun chomhthionail, agus gu'm bàsaich an Creideamh Chriosduidh de chion luchdaideachaidh. Mar sin tha iad an dòchas gu'n téid às do phrìomh nàmhaid na Gearmailte Móire—'s e sin, am bacadh a tha teagasg Chriosd a' cur air rùintean breuna, fòirneartach; agus gu'm faigh an sàr-shluagh so mu dheireadh an cead gu bhi a' leagail an cuinge, le an cumhachd armaichte, thairis air rioghachdan as luige, gun choguis, gun amharus, gun bhuige. Bithidh uachdranachd aca-san, tha iad an dòchas o fhaireg gu faireg, agus o'n abhainn gu ruig crìochan na talmhainn—"a' Ghearmailt os cionn nan uile," mar a dh' éigheas iad 'n an còmhdailean.

A' Ghairm.

Ann an aon fhacal, tha iad ann am beachd an dùthaich féin, agus dùthchanna eile a riaghladh le prionnsपाल Shàtain. Sin agaibh a réir mo thuigse-sa, fìor aobhar a' chogaidh so, an oidhirp ud air Staid Aindiahdhaidh euceartach a dheanadh uile-chumhachdach ann an Roinn-Eòrpa; oir cho luath is a nochdadh an rùn breun ud gu soilleir do'n t-saoghal, thàinig gairm o'n àird nach gabhadh diùltadh gu Breatunn agus an Fhraing gun sònruichte, dol an uidheam gu bhi a' briseadh na h-oidhirp eu-céillidh agus a' toirt gu neo-ni rùn dorcha nan amadan. Chan 'eil sinne no an Fhraing gun iomadh aobhar aithreachais ann am fianuis Dhe agus dhaoine; ach a dh' aindeoin sin uile, fhuair sinn a' ghairm éifeachdach so ann am freasdal Dhe. Fuilingidh sinn uile gun teagamh; ach tha ar sluaigh an diugh aonaichte agus taingeil gu bheil iad mu dheireadh 'n an seasamh, a' còmhrag air son frinn, saorsa, agus ceartas, feadh an t-saoghail, seach mar a bha iad fad bhliadhnan ann an ioma-cheist agus nàire, am feadh is a bha na fir-staid aca a' feuchainn a bhi réidh ri reubairean rioghachdan agus creachadairean anama dhaoine.

Aon uair eile, ma ta, fhuair sinne mar shluagh an t-urram àrd so, eadhon seasamh agus còmhrag agus fulang air sgàth na tha a' deanamh beatha mhic an duine air an talamh luachmhor agus onorach. Fuilingidh sinn uile; ach biodh deagh mhisneach againn. Tha sinn ann an slighe ar dleasdanas; tha

cumhachdan neo-fhaicsinneach 'g ar neartachadh; agus tha deagh aobhar againn a bhi

a' creidsinn, ged a bhruthar ar sàil, aig a' cheart àm, gu'n saltrar air ceann na nathrach.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Alasdair MacRath

BHA mi duilich fhaicinn gu'n do chaochail am ministear maith so ann an deireadh Ianuari; fear-teagaisg soisgeulach agus fear-seanchais gasda aig an robh mórán naidheachdan mu sheana mhinistearan an taobh Tuath.

Bhris air a shlàinte ann an 1932, agus b' fheadar dha an eaglais a bha aige ann an Tung, an Cataibh, fhàgail. M'an deachaidh e do Thung an 1926, bha e ann am Partick, an Glaschu; 'na dhéidh sin an Craoich, an Cataibh; ann an Tairbeart Chinn-tìre; agus ann an Rattraidh, am Peart.

Bhuineadh e do Cheann-Loch-Biorbhuidh, agus bha e dùthchasach dha ùidh a bhi aige anns na "daoine" agus na "mnathan diadhaidh" o shean air am biodh e a' deanamh seanchais agus a sgrìobhadh. Bha ealain mhaith aige air Gàidhlig a sgrìobhadh, agus ged nach robh e féin 'g a shaoilsinn, bha na nithean a bhiodh e a' sgrìobhadh as a cheann fhéin mórán na b' fheàrr na na nithean a bhiodh e a' dioghlum cho cùramach á teagasg agus seanchais nan aithrichean agus nan "daoine" an Cataibh agus an Ros.

Bha e 'na mhinistear soisgeulach, agus theòhdhadh a chridhe ri fuaim "dùsgaidh," ge b'e àite no dòigh anns an robh an dùsgadh a' dol air aghaidh. Leugh mi dhà no trì de na leabhraichean a sgrìobh e, leabhraichean beaga cùbhraidh anns a bheil blas agus àile na diadhaidheachd. Sgrìobh mi uaireigin cheana mu fhear dhiubh sin air an duilleig so, "*Teine Dhe am measg an Fhraoich.*"

An t-Ollamh Teàrlach D. Bentinck

Ann am mìos Ianuari thàinig call eile air Eaglais na h-Alba le bàs mo charaid, seana mhinistear Dhornoch, ministear cho maith 's a bha anns an taobh Tuath.

Rugadh e an Cinn-Ghiùbhsaich an 1866; bha e air oileanachadh an Oilthigh Dhùn-éideann, far an do choisinn e M.A. an 1886, agus an Oilthigh Chill-rimhinn, far an do choisinn e B.D. an 1888. An déidh dha cead-searmonachaidh fhaotainn o Chléir Obar-neithe bha e greis 'n a fhear-cuideachaidh an eaglais Chalum-cille an Glaschu, ach an ceann bliadhna bha e air a shuidheachadh

ann an Cnoc-Mhoire, an Inbhir-nis (an 1889) agus gun e ach trì bliadhna fichead. Ann an 1907 dh'fhàg e Cnoc-Mhoire, agus chaidh e do'n eaglais Mhoir ann an Dornoch, eaglais an Naoimh Gilbeart, far an do shaothraich e agus an do leig e dheth obair na sgìre an 1934.

Cha robh Teàrlach Bentinck riamh comharraichte mar shearmonaiche, ach bha e comharraichte mar aodhair dileas agus dleasdhanach a bha cho fritheilteach d'a choimhthional 's gu'm biodh a chas air na stairsnichean aca gun sgar. Bha mise anns an aon chléir ris còig bliadhna; bhithinn a' dol do Chnoc-Mhoire glé thrice, is b' aithne dhomh gu maith dòighean Mhgr Bentinck; ged nach deanadh muintir Chnoc-Mhoire ach am meur a ghearradh rachadh e g' am faicinn, is leanadh e air dol 'g am faicinn, gus an rachadh i na b' fheàrr. Bha e 'n a dhuine seanchasach ris an robh e furasda do gach seòrsa dhaoine dol a bhruidhinn; treabhaichean agus searbhantan, balaich agus caileagan; bha bàighealachd nàdurra ann a bhiodh a' tarruing dhaoine 'g a ionnsuidh mar nach tàirngeadh còlas no tàlant-an-labhairt.

Bha ùidh mhór aige ann an obair na h-eaglais, aig an tigh agus thar chuantan; gus an do thòisich an aois air laighe air cha robh ministear eile anns an taobh Tuath a bha dol cho tric ris do Dhùn-éideann, far a bheil Cinn na h-Eaglais a' cur an comhairle ri chéile agus a' cur nan cuibhlichean mu'n cuairt.

Ach ged bha làmh aige ann an obair na h-eaglais an taobh a muigh de Sgir Dhornoch cha do rinn e riamh dearmad (mar is tric a tha tachairt) air a' choimhthional fhéin; a Shàbaid agus a sheachduin bhiodh e air a thuras anns a' bhaile am measg bhochdan agus dhaoine tinne.

Bha ealain aige air airgiod a chruinneachadh, agus thruis e suim mhór a dheanamh Ard-eaglais Dhornoch cho breagh agus cho maiseach 's a bu chòir dhi bhith. A thuilleadh air sin sgrìobh e leabhar mór tiugh mu eachdraidh na h-eaglaise Móire agus mu eachdraidh na sgìre, leabhar nach b' urrainn duine air bith a sgrìobhadh gun mhóran saothair agus rannsachaidh. As a thigh-tasgaidh bhiodh e a' toirt nithe nuadh agus sean do Chomunn Gàidhlig Inbhir-nis.

Mar sheula air obair agus air a sgoilearachd thug Oilthigh Chill-rìmhinn D.D. dha an.1925.

B' e an t-Ollamh Teàrlach Bentinck am ministear mu dheireadh a b' aithne dhomh aig an robh teaghlach mór; naoinear o'n cheud mhnaoi, nighean do'n Urramach Seumas Friseal, M.A., a bha ann an Earghlais, dlùth do Mhanachainn Mhic Shimidh. Ged nach 'eil cho fada o shiubhail Seumas Friseal thubhairt e rium uaireigin gu'm b' esan a' cheud *mhinistear* a chunnacas riamh air *bicycle* an Ionar-pheofharan; bha seana mhnathan anns na dorsan a' glaodhach ris, "Mo nàire, mo nàire."

Dithis a bu chòire no a b' aoibheile 'n an tigh féin na Teàrlach Bentinck agus a bhean chan fhaigheadh tu ann an seachd siorramachdan. Shiubhail ise ann an 1932; ann an deireadh a làithean phòs e bantrach an Urramaich Seòras R. MacGill Fhinnein, a bha ann an Inbhir-Theòrsa.

Annas an uair sin féin.

Ann an soisgeul Lucais (XII., 11-12) tha e air a ràdh, "Na bitheadh e 'n a ro-chùram oirbh cionnus no ciod a fhreagras sibh, oir teagaisgidh an Spiorad naomh dhuibh anns an uair sin féin na nithean as còir dhuibh a ràdh." Chuala mi duine maith uaireigin a' dìteadh mhinistearan a bhios a' leughadh an searmoin, agus 'g a sheasamh féin leis an fhacal so á soisgeul Lucais. Ciod air bith a tha na briathran a' ciallachadh, tha mi an dùil nach e sin a tha iad a' toirmeasg, oir ma tha duine air a theagasg leis an Spiorad naomh is coma do'n luchd-éisdeachd co dhiubh a leughas no labhras e an ni a fhuair e o'n Spiorad naomh.

Ach ma tha aon air bith de m' bhràithrean, ministear no ceistear, a' dol a shearmonachadh air a' cheann-theagaisg so bu mhaith leam naidheachd a thoirt dha a chuireas solus air a' ghealladh so a thug Crìosd d'a dheisciobuil.

Uair a bha Seòras I. Holyoake, duine aig an robh inntinn làidir gheur ach nach robh a' creidsinn anns a' Bhiobull, no anns a' chreideamh Chrìosduidh, a toirt seachad òraid ann am baile ann an Sasunn, cò a bha anns an Talla mhór anns an robh e a' cur an aghaidh a' Chreidimh ach am fear nach maireann, an t-Ollamh Ioseph Parker, agus e aig an àm 'n a mhinistear òg.

Cha robh e furasda do Ioseph Parker uair air bith a bhi sàmhach agus argumaid a' dol air aghaidh, agus is e a thàinig as a' chòmhdhail ud gu'n do lean an dithis orra fad trì oidhchean, a' freagairt a chéile agus a' reusonachadh mu Dhia, agus mu'n Bhiobull, agus mu Chrìosd.

Fad nan trì oidhchean chaidh an deasbud air aghaidh gu ciallach agus gu h-ualas, gun an dara fear ag ràdh dad a bheireadh oilbheum do'n fhear eile, ach gach fear dhiubh a' seasamh a bheachdan féin mar a b' fhèarr a b' urrainn dha.

An uair a chuir Holyoake a' cheist so air Parker, "An do chuidich Dia le Stephen an uair a bha e air a chlachadh agus air a mharbhadh, no an do rinn e dad idir air a shon?", cha robh fhios aige fad ceathramh na mionaide ciod an fhreagairt chothromach a bheireadh e do'n cheist, oir cha b' urrainn e a ràdh gu'n do shaor Dia Stephen o'n bhàs, no gu'n robh a fhreasdal timchioll air 'n a chàs. Ach ann an ceathramh na mionaide sin rinn e mar rinn Nehemiah, rinn e ùrnuigh ri Dia nan nèamh, agus gu là a bhàis bha e cinnteach gu'n do chuir an Spiorad 'n a bheul na briathran leis an do fhreagair e a' cheist. "Ged nach do shaor Dia 'n a fhreasdal," ars' esan, "Stephen o'n bhàs, agus ged nach cuala agus nach faca na mortairean dad a dhearbhadh dhaibh gu robh Dia dlùth d'a sheirbhiseach, rinn Dia nì a bu mhòrbhuiliche air a shon na ged chuireadh e ainglean 'ga shaoradh, thug e comas do Stephen a ràdh, 'A Thighearna, na cuir am peacadh so as an leth.' Sin agad ciod a rinn Dia air son a sheirbhisich, agus ma dh' aontaicheas tu gu bheil cumhachd air bith ann am ministrealachd spioradail de'n t-seòrsa sin, no gu robh buaidh air bith aig briathran Stephein air cridheachan dhaoine eile troimh na linntean, saoilidh mi gu'n aidich thu gu'n do rinn Dia 'n a fhreasdal ni mór agus mìorbhuilich air son Stephein."

Bha Seòras Holyoake 'n a dhuine onorach, uasal an deasbud agus an argumaid, agus cha d'thubhairt e an còrr air a' phuing ud; dh' fhàg e an gnothuch mar dh' fhàg Parker e gun a fhreagairt.

Obair Dhìomhain

An uair a thòisicheas duine air e fhéin fhìreanachadh théid aige air dreach na frinn a chur air a' bhréig.

Tha an dara leth de shluagh an t-saoghail a' cur seachad an dara leth d' an tìne 'g am fìreanachadh fhéin.

An uair a chuireas duine roimhe rud air bith a dheanadh gheibh e fichead lethsgèul air son a dheanamh.

Agus gabhaidh e ris an lethsgèul a ni e fhéin ged nach gabhadh e ris na'm b' e duine eile a rinn e.

Chan 'eil mealltair air an t-saoghal as miosa na an *fhéin-spéis* a tha ann an cridhe gach duine.

Co ris a tha Dia coltach?

“ Ciod 'ur barail? Ma bhithas ceud caora aig duine, agus gu'n téid aon diubh air seachran, nach fàg e na naoi caoraich dheug agus ceithir fichead air na beanntaibh, agus nach téid e dh' iarraidh na caorach a chaidh air seachran.”—MATA xviii. 12

SIN agad, a leughadair, ceist a bha daoine a' cur bho thoiseach an t-saoghail, agus a bhios iad a' cur gu deireadh an t-saoghail, “ Co ris a tha Dia coltach? ” Chan fhaca sùil duine Dia riamh, agus chan fhaic gu bràth, oir is Spiorad Dia, neo-fhaicsinneach, neo-chrìoch-nach, gun toiseach làithean agus gun deireadh beatha aige.

Cha ruig thu leas a' cheist so a chur air an luchd-ealain, oir chan e mhàin nach 'eil freagairt aca dhi ach their iad riut nach e an gnothuch-san freagairt a thoirt do cheist de'n t-seòrsa so. Their iad gur ann ri nithean faicsinneach a tha gnothuch aca-san, nithean a ghabhas tomhas agus dearbhadh leis an t-sùil, no leis a' chluais, no leis an eanchainn.

Cha mhò a bhiodh feum ann dhuit a' cheist so a chur air na feallsanaich, oir chan 'eil freagairt aca-san dhi ach briathran a bhios iad a' snìomh as an imtinn nan féin. Their iad gur e Dia tobar na beatha anns a' chruthachadh, no tobar na firinn, no tobar na maise, no mar sin eile; rud a tha fìor gu leòir ach anns nach 'eil biadh do'n anam.

Is e am Biobull an aon àite anns am faighear freagairtean do'n cheist so a riar- aicheas imtinn agus anam an duine, agus anns a' Bhiobull fhéin gheibhear na freagairtean as fheàrr ann an teagasg nam fàidhean, agus an fhreagairt as fheàrr air fad ann an teagasg Iosa Crìosd, air a mhìneachadh agus air a shoilleachadh le a bheatha agus a bhàs féin.

Cuidichidh an luchd-ealain agus na feallsanaich leinn an t-eòlas air Dia a fhuair sinn anns a' Bhiobull a cheangal agus a chothromachadh gu h-òrdail ris gach eòlas no fiosrachadh eile a tha againn mu'n chruthachadh le rannsachadh na h-inntinn, agus an t-eòlas sin a chur ann an dòigh anns an gabh e teagasg, ach cha bhiodh eòlas idir againn air Dia mur b' e gu'n d' fhoillsich Dia e féin. Gus an labhair e féin tha Dia air fholach bhuanne.

Teagasg nam fàidhean.

Mar thubhairt mi cheana is e fàidhean Israeil a fhuair an t-eòlas a b' fheàrr air Dia a bha aig daoine air bith anns an t-seann t-saoghal; an uair a bha feallsanaich agus àrd-sgoilearan ann an dùthchanan eile, a bha a' saoilinn gu robh iad fada air thoiseach

air na h-Iudhaich, ag aoradh do dhiathan de iomadh seòrsa, bha na fàidhean a' toirt fianuis nach 'eil ann ach Aon Dia, an Dia beò agus fìor a tha uile-chumhachdach agus uile-léirsinneach; ceart 'n a uile shlighibh agus naomh 'n a uile ghnìomharaibh.

“ Ciod leis an tig mi ann am fianuis an Tighearna: leis an strìochd mì mi féin an làthair an Dia as àirde. An tig mi 'na fhianuis le iobairtibh-loisgte . . . Dh'fheuch e dhuit, O dhuine, ciod a tha maith; agus ciod a tha an Tighearna ag iarraidh ort, ach ceartas a dheanamh, tròcair a ghràdhachadh, agus glusad gu h-iriosal maille ri d' Dhia.”—(Micah vi. 6-8.)

“ Is iad iobairtean Dhe spiorad briste; air cridhe briste agus brùite, a Dhe, chu dean thusa tàir.”—(Salm li. 17.)

Tha còrr agus dà mhìle bliadhna o bha na briathran sin air an sgrìobhadh, ach nach e so na smuaintean a tha againn mu Dhia an diugh fhathast, agus nach e so na h-iobairtean spioradail a bhios sinn a' feuchainn ri thoirt 'n a làthair?

“ Cò as Dia ann cosmhuil riutsa, a mhaith-eas aingidheachd, agus a ghabhas seachad air easaontas iarmaid 'oighreachd; cha ghléidh e a chorruich gu sìorruidh a chionn gur toigh leis tròcair? ”—(Micah vii. 18.)

“ Ghràdhach mi thu le gràdh sìorruidh, agus le coibhneas-gràdh tharruing mi thu.”—(Jeremiah xxxi. 3.)

“ Dealaidhidh na sléibhtean ri 'm bunaitean, agus atharraichear na beanntan as an àite, ach cha dhealaich mo choibhneas riutsa, agus chan atharraichear coimhcheangal mo shìthe, deir an Tighearna aig am bheil truas dhìot.”—(Isaiah lviv. 10.)

Teagasg nan sagartan.

An uair a bha na sagartan a' teagasg do'n t-sluagh nach biodh Dia toilichte no réidh riu mur tairgeadh iad iobairtean dha, agus mur leanadh iad cleachdaidhean follaiseach na diadhaidheachd, dol do'n teampull, féilt-ean agus làithean-traisg a choimhead, agus mar sin eile, theasgais na fàidhean gu robh nithean eile a bu taitniche le Dia na bhi 'g am faicinn a' seinn agus ag ùrnuigh anns an teampull.

“Cìod e lionmhoireachd bhur n-ìobairtean dhomhsa? deir an Tighearna. Tha mi sgìth dhiubh; ann am fuil tharbh agus uan, agus bhoc-ghaibhre, chan 'eil mo thlachd. Cò dh'iarr so oirbh, an uair a thig sibh 'g 'ur taisbeanadh féin ann am làthair-sa? Na tugaibh tabhartas dìomhain uaibh na's mò; bhur gealaichean ùra, agus bhur féilleachan suidhichte, is fuath le m' anam, agus an uair a nì sibh ùrnuigh chan éisd mi, tha bhur làmhnan làn fala. Nighibh, glanaibh; cuiribh air falbh olc 'ur deanadais as mo shealladh; sguiribh de'n olc. Fòghlumaibh maith a dheanamh; cuiribh roimhibh ceartas a dheanamh; cumaibh còir ris an dilleachdan; tagraibh cùis na bantraich.”

—(Isaiah I. (air a ghiorrachadh).)

Cha robh teagamh air bith aig an fhear a sgrìobh sin co ris a bha Dia coltach.

Ciamar a fhuair e an t-eòlas sin? An ann as a cheann féin a thàinig e, no o bheachdachadh féin?

Cha do labhair gin de na fàidhean mar so, “Bha mi a' smuaineachadh o chionn fada mu Dhia, agus co ris a tha Dia coltach, agus is e so an comh-dhùnadh a thàinig mi thuige.”

Chan fhaigh thu a leithid sin a dh'fhacal anns a' Bhiobull o thoiseach gu deireadh. Tha na fàidhean uile ag ràdh nach e iadsan a bha a' labhairt ach Dia. Chual iad guth an Tighearna, agus b'e an cuid-san innseadh do'n t-sluagh cìod a labhair Dia. Bha facal an Tighearna mar theine 'n an cnàmhan, agus cha leigeadh e leò a bhi 'n an tosd.

Teagasg Chrìosd.

“Dia a labhair o shean gu minic, agus air iomadh dòigh ris na h-aithrichean leis na fàidhean, labhair e anns na làithean deireannach so ruinne tre a Mhac.”—(Eabh, I. 1-2.)

Bha Iosa air a thogail ann an teaghlach a mhàthar ann an Nasaret air teagasg nam fàidhean mu Dhia, agus an uair a thòisich e air teagasg e féin is e na ceart bheachdan a bha aca-san mu Dhia a thug e do'n t-sluagh ach a mhàin gu robh e na bu ghaolaiche na bha na fàidhean air a bhi a' gairm air Dia mar “*ar n-Athair nèamhaidh.*” Sin an t-ainm leis am biodh e daonnan a' gairm air Dia, agus lean an t-ainm agus an dealbh sin air Dia ann an cuimhne nan abstol agus na

h-eaglais. Ach chan ann le ainm sònruichte no le briathran sònruichte mu Dhia a dhùisg Chrìosd aithreachas agus creideamh agus gràdh do Dhia ann an cridheachan dhaoine ach leis a' choibhneas-gràidh a bha ann féin, coibhneas-gràidh a bha cho nàdurra dha 's gu robh iad a' faireachduinn gu robh Dia maille ri annsan.

Dh'fhalbh na fàidhean, agus chan 'eil fhios againn an diugh co ris a bha iad coltach, ach tha dealbh Chrìosd—an ni a bha e agus a rinn e—ann am broilleach muilleanan de dhaoine air thalamh, agus is e an dealbh sin a tha a' toirt dhuinn nan smuaintean a tha sin ag altrum mu Dhia. “*An ti a chunnaic mise,*” ar's e féin, “*chunnaic e m' athair,*” aon de na faicail a labhair e anns a bheil beatha mhaireannach. An ni a labhair Chrìosd-ri grunnan beag dhaoine ann an Galile anns a' cheud linn tha Dia a' labhairt ri clann-daoine uile gu sìorruidh. B' esan am Facal sìorruidh, agus a chionn gu robh e air fhoillseachadh anns an fheòil, cha bhi daoine gu bràth gun fhios aca co ris a tha Dia coltach.

Cha d' thubhairt Chrìosd riamh r'a dheisciobuil no ris an t-sluagh, Thigibh agus innsidh mi dhuibh mu Dhia, co ris tha e coltach. Cha b'e sin a dhòigh, ach dh'innis e naidheachdan beaga gaolach dhaibh a chuir an inntinnean féin air ghluasad. “Cìod 'ur barail fhéin?” ar's esan, “ma bhitheas ceud-caora aig duine, agus gu'n téid aon dhiubh air seachran, nach fàg e na naoi caoraich dheug agus ceithir fichead air na beanntaibh, agus nach téid e a dh'iarraidh na caorach a chaidh air seachran . . . mar so chan e toil bhur n-Athar-sa a tha air nèamh, gu'n rachadh aon neach de 'n mhuintir bhig so a chall.”

Aon as a' cheud!

Nach beag an call sin!

Cha bheag ann an sùilean an Tighearna; chan 'eil peacach anns an t-saoghal cho ìosal no cho truagh 's nach 'eil Dia 'g a ionndrainn agus 'g a shireadh. Agus tha e 'ga ionndrainn cho mór 's gu'n do chuir e a Mhac gràdhach a bhàdachadh air a chrann-cheusaidh air a shon. Sin agad co ris tha Dia coltach.

An Cù

Leis an Ollamh Colla Dòmhnallach, Laganmo-Choid.

AIG a' cheart uair so ann an eachdraidh an t-saoghail, chan ann gun nàire a bheir mi a' cheud àite anns a' chruthachadh do'n chinne-

daonna. Tha sinn a' mort agus a' marbhadh a chéile air muir agus air tìr agus anns na speuran. Tha clach-mhullaich an teampuill air tuiteam gu làr agus esan a chruthaicheadh ann an iomhaigh Dhe a' dì-chuimhneachadh

a Chruithfhear. Is e a' cheist a tha mi a' cur rium féin, cò an creutair is fhaisge thig ann an gliocas agus ann am buaidhean beusail eile do chrùn a' chruthachaidh?

Their cuid gur e an t-each an caraid is dilse a tha aig duine, agus tha treubhan ann an ceàrn no dhà de'n t-saoghal a tha cinn-teach gur e an t-each rìgh ainmhidhean an domhain. Theagamh gun tagair an t-Inns-eanach a' cheud àite do'n elephant, an ceithir-chasach is mò air thalamh; agus air son dilseachd agus tuigse nàdurra is airidh an elephant air cliù.

Air mo shonsa bheir mi a' cheud àite do'n chù. Tha gràdh agus dilseachd a' combarrachadh caraid anns gach suidheachadh. Tha an cù dileas agus càirdeil. Ma tha a mhaighstir sgìth, agus gu'n suidh e air creig no tom a leigeil dheth a sgìtheas, laidhidh an cù aig a chasan mar gu'n abradh e, gabhaidh sinn fois còmhla. Ma tha a mhaighstir fo mhulad leigidh an cù a thaic ri ghlùn agus seallaidh e 'na ghnùis le sùilean làth coibhneil. Ma tha thu tinn chan fhàg an deagh chù thu gun an tig feabhas ort. Cò nach cuala mu'n abhag bheag, *Grey-friar's Bobby*? Lean e a mhaighstir chum na h-uaigne, agus rinn e faire air an tulaich gus an do ghlac am bàs e féin.

Ann cù-chaorach.

Tha iomadh seòrsa chon 's an t-saoghal agus cuid dhiubh air glé bheag feuma mar na coin bheaga a bhitheas mnathan pròiseil a' giùlan 'n an uchd agus 'n an achlais. Cha toir mi tuilleadh iomradh air na peasain sin. Is e an cù-chaorach is fheàrr is aithne dhomhsa, agus tha mi a' creidsinn gu'n d' thug e bàrr air gach cù air son dilseachd agus tuigse. Bha mi gle eòlach air ciobair ann an làithean m'òige. Chan fhaca mi riamh e gun dà chù aig a shàil. Bha fear dhiubh air son cruinneachadh agus fear air son fuadach. Bu leòir sealltainn air a' chù agus fadal no dhà a ràdh agus air falbh ghabhadh "Ready," agus dh-iomaineadh e na caoraich thar raontan no taobh beinne.

Tha ainm a' choin a' toirt gu m' aire gu 'n robh ainmean Gallda aig na ciobairean Gàidhealach air an coin, agus bha an seòladh tric ann am Beurla ged bu bheag eòlas a' chiobair air a' chainnt sin. Is dòcha gur e na ciobairean a thàinig o'n deas leis na Goill an uair a chaidh a' Ghàidhealtachd fo chaoraich a thug air buachaillean an coin a stiùireadh le "away by" agus "wide off."

Seòrsachan eile.

Chunnaic mi coin bhuidhe làidir ann am Belgium a' tarruing chairtean-bainne dà-

chuibhleach bho na croitean do'n bhaile mhór. Tha iad gu tric a' fàgail tigh an tuathanaich aig bristeadh an latha agus a' tilleadh ann am beul an anmoich. Ann am Belgium bha na coin a' deanamh obair nan each eutrom anns an dùthaich so, agus, gun teagamh, tha an cù na's fhasa a bheathachadh na each agus fòghnaidh oisean beag mar thigh-còmhnuidh dha.

Tha coin mhór ghasda aca ann an *Newfoundland* ach chan 'eil agam orra ach eòlas nan leabhraichean. Tha iad fo dheagh chliù air son dilseachd agus caomhalachd. Leigidh iad le clann bheaga am beubanachadh gun ghreann a chasadh no fiucaill a rùsgadh. Leugh mi mu fhear de na coin so a dh'fhàgadh mar dhion air leanabh a bha 'na chadal ann an creathaill. Thàinig coigreach an rathad, agus le neònachas gun ghò sheall e anns a' chreathaill. Ach ma sheall bu daor dha a neònachas. Bha e am feum lighiche agus tàillear mu'n do ghabh e sràid a rithist.

Ann an dùthaich nan *Eskimo* far am bheil sneachd agus reothadh mòr, is e coin a tha tarruing nan slaod dhaibh. Cuiridh iad sia no ochd coin ann an acfhuinn agus seòlaidh an t-seisreach thathunnach thar sneachd agus eithe gun sleamhnachadh ceum. Is e an seòrsa chon so a chuidich *Peary* air a thurus buadhach do'n cheàrn as fhaide tuath air an t-saoghal. Is e coin *Eskimo* a bha aig *Amundsen* an uair a ràinig e an gob as fhaide deas.

Coin nam manach.

Tha aon seòrsa eile air an togainn sgeul. Is e sin na coin a tha air an ainmeachadh air an Naomh Bernard. Tha bealach àrd anns na beanntan móra a tha eadar Suiserland agus an Eadailt. M' an do tholladh na beanntan a dheanamh rathad do'n each iarunn bha móran a' siubhal thar bealach Bhernaird. Fàisg air mullach a' bhealaich tha tigh-mhanach anns am bheil daoine caomha a ni cobhair air luchd-turuis ann an latha na h-éiginn. Thig cur is cathadh gun fhios, gun rabhadh, air na beanntan àrda, agus is tric a thuiteas fir-astair ann an cuidhe shneachd. Le cungaidh-leigheis ann am botul mu'n amhaich agus le earasaid mhór bhlàth air an druim falbhaidh na coin an tòir air allabain bhochda a thuit anns an t-sneachd. Tha an cuinnean cho geur agus gu'n lorgaich iad duine ged a tha an sneachd thairis air. Ma theid aig duine air a' chungaidh-leighis òl, agus an cleòca a chuir mu ghuaillean chan 'eil aige ach an cù a leantuinn chum tigh-nam-manach far am bheil blàths agus biadh a' feitheamh air gus an tig feabhas air an t-sid. Ma tha an

t-astarach claidhte agus ann an cunnart meileachadh fanaidh an cù leis, agus ni e tathunn gus an tig manach còir a ni cobhair air. Bha aon chù ainmeil aig na manaich do'm b'ainm Barry. Bha sean-chùinneadh an crochadh ri chrìos amhaich ag innseadh gun do theàruinn e dà fhichead pearsa. Nach bu ghleusda Barry! Tha meas mòr air ball òir no airdid o làimh an rìgh. Is ann air son treunadas anns a' chogadh, gu tric air son àireamh nàimhdean a mharbhadh, a choisneas neach sean an rìgh. Nach b' fheàrr a choisinn Barry a dhuais na iomadh M.C. no D.S.O.!

Is aithne do'n chù an uair a thoillean e moladh a mhaighstir. Thig e 'ga ionnsuidh le ceann, le cluasan, agus earball àrd. Is fìor an sean-fhacal a tha ag ràdh—is aithne do'n chù a lochd féin. An sin thig e 'g ad ionnsuidh le ceann crom, ceum mall, agus earball eadar a chasan. Tha e fo sprochd gus am faigh e maitheanas. Thoir maitheanas dha agus an sin le roid iollagach, agus le leum mhireagach, innsidh e gu soilleir gu'm bheil e ann an dàimh chàirdeil d'a mhaighstir. Chan 'eil ann an cù ach cù, ach bu mhaith na'n robh sinn uile cho dileas agus umhail ris.

Cù an tàilleir.

O chionn beagan mhiosan thug thusa, fhir-deasachaidh nan duilleagan Gàidhlig, cuireadh do d' Iuchd-leughaidh sgeul fhìrinneach air tapadh chon a chur 'g ad ionnsuidh. Chan fhaca mi gu'n do chuir aon leughadair sgeul thugad. Chan e idir nach 'eil iad cho gaolach air coin riut fhéin agus cho eòlach air dìlseachd, gaisge, agus teòmachd chon. Ach tha eagal orra, ged a sgrìobhadh iad smear na firinn gu'n saoilleadh thu gur bràithrean iad do Chalum na Cròige.

Tha co-fharpais coin-chaorach air a ghleidheadh os cionn Bhaile-chloichridh anns an fhoghar, agus chi thu an sin tuigse, teòmachd, agus tapadh a chuireas iongantais air daoine. Chan 'eil feum air bòilich; fòghnaidh an fhìrinn. Air a shon sin, théid cuid thar na cailce an uair a thòisicheas iad air an coin a mholadh. Chan 'eil teagamh nach robh Bran, cù na Féinne, luath-chasach, ach an robh e cho luath agus gu'n tilleadh e aig an aon àm féidh aig dà bhealach?

B' aithne dhomh tàillear, duine tuigseach am bitheantas, ach cha chuala e sgeul riamh nach crùnadh e. Bha cù beag laghach aig an tàillear, ach ann an sùilean a mhaighstir cha robh a leth-bhreac anns an dùthaich.

Bha slighe nan carbadan-iaruinn a' dol seachad tigh an tàilleir aig astar còig ceud

slat, agus thilgeadh fear-faire na "train" paipear-naidheachd an tàilleir anns an dol seachad. Thogadh an cù gu dileas dleasd-anach paipear a mhaighstir agus lùbhradh e am paipeir gach maduinn.

Là de na làithean thill an cù gun phaipeir-naidheachd. Le trod agus smàdadh chuir an tàillear a theachdaire a rithist air son a' phaipeir ach ged a bheachdaich agus a shrònaich an cù gu dlùth cha chuireadh e fiacaill air a' phaipeir. Sios ghabh an tàillear a rannsachadh na cùise, agus cìod a chunnaic e ach gu'm b'e paipeir an là dé a thilgeadh ann am mearachd!

An cù cutach cam.

A nis chan e sgeul fhìrinneach a dh'innis an tàilleir; cha leughadh an cù cutach agamsa, agus cha labhradh e Gàidhlig no Beurla, ach, cleas piorraid an t-seòladair, bha breithneachadh ann. Theagamh gu'n robh mi a' leughadh Charlyle aig an àm. Thug mi Tom mar ainm air, agus bha an t-ainm na bu fhreagarraiche na b'aithne dhomh.

Bha Tom cutach agus air dath a' ghrùthain. Tha amharus agam gu'n robh fuil chon sheilg ann. Bha ceann leathann làidir air. Bha e math air fuadach agus air buachailleachd spréidhe, ach cha b'e fheum mu chrodh-dubh no meanbh-chrodh a rinn Tom 'na fhìor chompanach dhomhsa. Bha e air leth mar chù sealgair. An uair a chitheadh e an gunna 'n am achlais bha saod agus sunnd air; leanadh e air mo shàil gu cladaich, agus is iomadh tunnag riabhach agus lach Cholasach a thug sinn dhachaigh. Chan aithne dhomh eun cho fuireachail agus cho amharusach ri tunnag mhara, agus cha b'ann gun seòltachd a gheibhinn ann an astar urchrach dhaibh. Rachadh na h-eòin fo thuinn agus ruithinn fhéin agus Tom gu fasnadh ereige mu'n tigeadh iad an uachdar. Thachradh falach-fead de'n t-seòrsa so uair no dhà.

Bhiodh Tom air chrith ri m' thaobh le mi-fhaidhidinn, ach mu dheireadh thigeadh cothrom air spreadhadh. Mu'n gann a bha an urchair as a' ghunna bha Tom air an t-snàmh agus an tunnag 'na ghiall.

Seòltachd a' choin.

Air uairean bhiodh eagal orm gu'n do leòn mi lach gun a marbhadh. Is ann an sin a bha seòltachd Thom ri fhaicinn. Chumadh e cho dlùth ris an lach gu'n sgitheachadh e i agus mu'n éireadh i fada o'n chladach bha i an greim agus Tom a' snàmh gu làidir gus an leagadh e i ri m' thaobh.

Ged bhiodh e 'na shìneadh taobh an teine cha robh ach a ràdh, “tha Colla air falbh leis a' ghunna,” agus thigeadh a bhàgeil gu tathunn gus am fosgladh an dorus. A mach bha Tom, a shròn ri talamh gus an lorgaich-eadh e an sealgair.

Bha mi aon fhasgar le Tom a' siubhal a' chladaich, agus chunnaic sinn déile air sgeir far nach fbaighinn am fagus dhi. Ghabh Tom a' mhuir, agus ràinig e an déile, ach bha i trom, agus ged a bha beul farsuinn aig a' chù, cha deanadh e greim oirre. Ach dhìrich e an sgeir agus sheas e air an déile agus le turaman agus cudthrom a' choin thuit i 's an t-sàile. Cha b' fhasa a' chùis do Thom. Bha an déile tiugh agus chan fhaigheadh e fhiaclan innte. Shnàmh e mu'n cuairt oirre agus rinn e air a' chladach, ach mar gu'm bristeadh solus ùr air thill e agus chaidh e air cùl na déile agus le uchd chuir e roimhe i gu tìr.

An abhag chasnnagach.

Bha abhag bheag mhollach agam aig an aon àm agus is tric a thog i caonnag a dh' fheumadh Tom a réiteachadh. Bha an cù mór còir, agus bha an rathad-mór saor do gach cù air a shon-san, ach aon chù cha leigeadh an abhag seachad gun ruith 'ga ionnsuidh agus, mi-mhodhail mar mhaor a'

togail cìs, cha leigeadh e an coigreach seachad gun iorghuill. Ged a thogadh e caonnag is e Tom a leagadh i. Cho luath agus a rachadh Tom ann an greim theicheadh an t-eucoireach beag dhachaigh cho luath agus a bheireadh a chasan gearr e. Bha Tom réidh càirdeil ri sheòrsa, ach an uair a rachadh e ann an greim, ghiùlaineadh e e féin gu gaisgeil. Is tric a bhuaill e 'n am intin gu'n robh Tom de'n bheachd gu'n robh e fo chomain do'n chù bheag.

Bhithinn 'g an toirt le chéile an déidh bheiste-dubha a bha gabhail fasgaidh am measg chlachan móra ri muir-traigh. Bha Tom ro-mhor a ruigeadh faiche na beiste-duibhe, ach mar cheannard-airm a' cur cath ann an òrdugh, chuireadh e an abhag ann an toll cumhann, agus sheasadh e féin gu furachail mu choinneamh an tuill. Dheanadh an abhag agus a' bheist caonnag, agus ged bhithheadh cluasan a' choin bhig 'na stròcean cha ghéilleadh e gus an teicheadh an dòbhran. Bha Tom air thoiseach air a' bheist, agus le aon ghlamhadh bhristeadh e caol-droma an iasgair. Bha bàs obann aig a' bheist.

Na'm biodh Pàras chon ann, cha b' e saoghal gun mhuir, mar a mhiannaich Eoin, a dh' iarradh Tom ach eilean beag anns an àird an iar le cladach corrach sgeireach far an tadhladh an lach agus an tachradh beist-dubh air ri isle mara.

Beachdan mu'n Chogadh

Leis an Urramach Alasdair Mac Fhionghuin, Ph.D., an Cill-mo-naomhaig.

“BRISIDH sinn an cridhe air a cheann mu dheireadh.” Sin mar a labhair Winston Churchill a thaobh nan Gearmailteach beagan sheachduinnean air ais; agus is e a tha ann an Churchill duine aig am bheil eòlas agus tuigse, creideamh agus misneach, a tha a' toirt soluis agus togail do'n dùthaich uile, cho tric is a labhras e ruinn.

Chuir a bhriathran ann am chuimhne faidheadaireachd a rinn duine iomraiteach eile aig àm a Chogaidh Mhòir (1914-1918); fear a tha 'g ar neartachadh gu h-eifeachdach an drasda cuideachd—an Seanalair Iain Smuts, Ard Mhinistear Africa mu Dheas. Aig àm de'n chogadh anns an robh eùisean gu maith dorcha, agus móran dhaoine de'n bharaill nach robh e 'n ar comas an gnothuch a dheanamh air an nàmhaid, dh' éirich Iain Smuts ann am fianuis còmhhdhail mhór sluaigh ann an Lunnain, ma's maith mo chuimhne, agus liubhair e dhaibh teachdaireachd a thug comhfhurtachd dhaibh. Ann an cùrsa na h-òraid, labhair e am facal so:—“Tha slugh Bhreatuinn an diugh

trom-inntinneach, iomaguineach; ach biodh deagh mhisneach aca; oir coltach ris na h-uile chiontaich mhóra, thig na Gearmailtich mar òirleach do bhuidheann, agus caillidh iad gu buileach.”

Misneach làirdir.

Bha éifeachd iongantach dhomh fhéin co dhiubbh anns na briathran ud; bhuaill iad orm mar a ni an Sgriobtur. Chan 'eil teagamh idir agam nach ann as an Sgriobtur a dh' éirich iad gu bilean an fhir-labhairt, oir tha na Dùitsich eòlach anns a' Bhiobull. Thugaibh fianear gu'm b' ann a chionn gu'm bu *chiontaich mhóra* na Gearmailtich a bha Iain Smuts dearbhta gu'n cailleadh iad. Bha an cionta cho soilleir do'n t-saoghal aig an àm ud is a tha e an diugh; oir nach do bhris iad am facal do'n t-saoghal, an cùmhnant sòluimte a bha eadar iad féin agus an Fhraing, agus Breatunn, a' bòideachadh nach cuireadh aon seach aon dhiubb dragh gu bràth tuilleadh air dùthaich Bheilgium air son aobharan cogaidh. Mar nach cluin-

eadh iad facal riamh mu'n ghealladh ud, bhris an armailtean mar thuil a stigh do'n dùthaich ud, a bha uile gu léir neo-chiontach ; agus rinn iad sgrios air a bailtean. Cha bu mhotha leò-san an Cùmhnant na seann sgeulachd. Bha e gasda, fhad is a mhealladh e càch ; ach gu'n seasadh e a chur stad air an armailtean, no gu'n seasadh sluagh beag, suarach 'n an rathad-san air an slighe gu Buaidh. Cha robh an sin ach aobhar fanoid dhaibh. Ciod air bith an seòrsa creidimh a bha aca, cha b' ann anns an Dia bheò a bha iad ag earbsa, d' an gnè Fireantachd, leis am fuathach aingidheachd, agus a ni dioghaltas air son droch-bheirt, ach ann an dia fallsa, a cheadaicheadh a' bhreug, euceart, agus brùidealachd do shluagh taghta, cumhachdach mar bha iadsan. Ach bha Iain Smuts de atharrachadh beachd, coltach ris na h-uile a their : "Dean an t-ole agus fan ri dheireadh."

Ughdar an Lagha.

Chan 'eil fhios agam-sa ciod is fìor chreud do'n duine ionnsaichte ud. Leugh mi òraidean a liubhair e bliadhnanach air ais ann an Collaist Sasunnach ; agus chan abrainn gu'n d' thàinig e faisg annta air dòigh breithneachaidh Chriosduidhean a thaobh Dhe. Ach co dhiubh, tha e soilleir, ma labhras duine mar a rinn esan, mu "chiontaich mhóra," gu bheil e a' creidsinn ann an Lagh moralta a tha ann an gnè na Cruith-eachd, air an d' rinn na Gearmailtich tàir, agus nach ceadaicheadh dhaibh buidheann, ach a bhriseadh iad mu dheireadh.

Ach ma tha a leithid sin de lagh ann, nach feum mar an ceudna gu bheil Neach air a chùil is ùghdar dha ? Chan 'eil ann ach mealladh a bhi a' creidsinn ann an Lagh fireantachd mur 'eil sinn aig a' cheart àm a' creidsinn anns an Dia bheò. Chan 'eil lagh air bith ag éirigh, mar cheò, as an talamh, no as a' chuan ; is ann daonnan á *inntinn* a thig e. Ma tha lagh fireantachd ann, a tha searbh an aghaidh bhreugairean, luchd-foill, euceartaich, agus spuinneadairean, is cinnteach nach ann as inntinn mhic an duine "a dh'òlas euceart mar uisge" a fhuaras e, ach gu bheil e a' ruigheachd oirnn uile a chionn gu'm buin sinn do'n Dia bheò, d' an gnè Fireantachd, agus d'am bheil a' Chruitheachd uile, agus beatha dhaoine agus rìoghachdan fo òrdugh. Mar sin, ged tha esan foidhidneach, a' ceadachadh do dhaoine drochbheart a ghnòmhachadh, agus dùlain a thoirt dha-san, fhathast ann a bhi a' cogadh an aghaidh lagha agus rìun Dhe is fheudar dhaibh call agus smachdachadh fhulang ; oir cha deanar fanoid air Dia.

Cùl ris an t-solus.

Is gnothuch uamhasach do rìoghachdan a chaidh a shoilleseachadh le eòlas Dhe, mar a thachair do'n Ghearmailt, cùl a chur ris an t-solus, agus an dorchadas a roghainneachadh a rithist. Gus na bliadhnanach deireannach so, bha sinn toileach a bhi a' creidsinn gu bheil ni-eigin de uaisle, de phrionnsal ceartais, agus de ghràs a shùigh thuca as na Sgrìobturann ann an luchd-riaghlaidh rìoghachdan mòra agus beaga na Roinn Eorpa, nach ceadaicheadh do uachdranachd air bith innte, buntuinn gu h-euceartach, searbh ri rìoghachd eile, gu sònruichte ri coimhearnach lag. Nach sinne a bha air ar mealladh !

Chan urrainn briathran ach faileas fann a nochdadh de'n diol a tha a' Ghearmailt a' deanamh aig an dearbh àm so air sluagh briste Phòland ; a' rùsgadh dhiubh an codach, a' glacadh an airgid, 'g an cur a mach as an dachaidhean agus as an croitean, los an cinneadh féin a shuidheachadh 'n an àite.

Tha mìltean de na daoine truagha air an sgiùrsadh air faondradh feadh nan coiltean, mòran dhiubh a' bàsachadh le acras is fuachd am feadh is a tha an tighean is am beòshlàint aig an nàimhdean. Feadhainn a bha gu dòigheil 'n an tuathanaich, gheibhear iad a nis 'n an sgalagan d' am maighstirean ùra ; agus tha an òigridh air an cur ris gach saothair is truime agus is sailche na chéile, air son an eigeannais as truaighe de bheathachadh. Ma dhiùltas iad, tha an gunna ri 'm bathais. Cha d' rinneadh a leithid eile de fheannadh is de shaltairt air sluagh o chionn mhóran linntean. Tha na Gearmailtich an diugh a' leantuinn combairle na béiste a theagaisg nach còir fhàgail aig sluagh ceannaichte ach an sùilean air son caoinidh.

Breitheanas an De bheò.

Tha an dol a mach cho fiadhaich is gu bheil am Pàp féin a' glacadh misnich agus ag éigheach an aghaidh fòirneirt a chaidh thar tomhais. Is ann a tha iad a' gluasad mar dhaoine a tha leagta ri dùlain a thoirt do gach prionnsal cothromach, agus do gach cleachdadh cneasda a tha air an teagasg ann am facal Dhe, agus a tha air an aideachadh ann an coguis agus gnàths dhaoine maithe feadh an t-saoghail fharsuing. Gu'n deanadh na Gearmailtich a leithid so a dh' eucoir air na Pòlaich ; gu'n deanadh na Russianaich a leithid de dh' ainneart air na Finnic, gu'n deanadh iad le cheile fochaid fhollaiseach air Crìosd, a' roghnachadh an fhir-reubain, Barrabas 'n a àite—'s e sin leamsa co dhiubh, fìor uamhas a' ghnòthuich.

Mur d' atharraich Dia a dhòighean 'na Fhreasdail, mur d' thug e a suas aobhar a rìoghachd an meas rioghachdan an domhain, mur d' fhàg e riaghladh an t-saoghail aig na creachadairean as treise armachd, agus as cruaidhe cridhe, chan ann aca-san a bhithas am facal mu dheireadh. Cho mór,

làidir is 'g am bheil iad, chan fhaod iad dol as o bhreitheanas an De bheò na's mò na chaidh dùthchanna móra fòimeartach an t-seann t-saoghail as. Cha do chaomhain breitheanas Dhe eadhon a shluagh taghta, air dhaibh an dorchadas a ghràdhachadh na's mò na'n solus.

Aig an Uinneig

Fanaidh an talamh gu bràth.

BHA e air a theagasg dhomh 'n am òige meas a bhi agam air eòlas is sgoilearachd, agus urram a thoirt do sgoilearan, agus ma's aithne dhomh mo chridhe féin cha do thuit mi riamh air falbh o'n teagasg sin a fhuair mi 'n am bhalach. Ach ged nach robh e duilich dhomh aig àm air bith de m' bheatha suidhe gu h-iriosal aig casan Rabbaidhean an Fhòghluim, mar is sine a tha mi a' fàs, is ann as mò a tha teagamh a' tolladh a steach do m'intinn nach 'eil na sgoilearan-móra a bheag air thoiseach oirnn féin a thaobh tuigsinn crìoch àraidh a' chruthachaidh, agus an dàimh a tha aig na nithean a tha follaiseach, ri Dia no ri chèile.

Ré mo bheatha ghoirid leugh mi iomadh leabhar m' an robh e air a ràdh gu'n atharraicheadh e beachdan dhaoine gu buileach, agus gu'n cuireadh e smuaintean a' chinne-daonna ann an claisean ùra; ach an uair a sheallas mi air m'ais, tha an saoghal a' dol air aghaidh mar bha e riamh, agus mar nach biodh gin de na leabhraichean ud air an sgrìobhadh idir, na leabhraichean a bha dol a dheanamh *revolution*, no a' dol a thilgeadh saoghal na h-intinn bun os cionn.

Tha mi an dùil gu robh an duine geur a sgrìobh leabhar Ecclesiastes air a sgìtheachadh le leabh aicean (no le daoine) de'n t-seòrsa so 'nuair a thubhairt e 'Tha aon ghinealach a' siubhal, agus ginealach eile a' teachd; ach fanaidh an talamh gu bràth? Mar gu'n abradh e nach robh anns an nì ùr ach an seann nì air teachd air ais; a h-uile gineal a' strì gu làidir agus a' tighinn beò ann an dòchas gu'n do shuidhich i an saoghal air bunaitean ùra, ach fad na h-ùine *an talamh a' fantuinn gu bràth mar bha e.*

An ni a bha ann, is e an nì sin féin a bhithas ann; agus an nì sin a rinnadh, is e an nì sin féin a nithear; agus chan 'eil nì sam bith nuadh fo'n ghréin. A bheil nì ann mu 'm feudar a ràdh, Feuch, tha so nuadh? Bha e ann cheana 's an t-sean aimsir a bha ann romhainn.

Saoilidh na sgoilearan-móra agus na speuradairean a bhios a' sgrìobhadh mu'n

ghréin agus mu'n ghealaich agus mu'n talamh nach rachadh an saoghal air aghaidh gu ceart mur tugamaid géill do na tha iadsan ag ràdh, ach théid am beachdan-san as an fhasan, agus ri ùine théid iad air diehuimhne, ach mairidh a' ghrian, agus a' ghealach, agus an talamh féin, gu bràth, a' cur mhic an duine gu smuaineachadh!

Air móran leabhraichean a dheanamh chan 'eil crìoch, agus tha móran leughaidh 'na sgìos do'n fheòil, ach an duine air a bheil eagal Dhe, agus a choimheadas àitheantan, is coma dha co dhui a tha e a' leantuinn Mhaois no a' leantuinn Einstein 'n a bheachdan.

Achan Duthcha.

Bha an t-achan so air a sgrìobhadh air son nan duilleagan so an 1914, aig toiseach a' chogaidh, leis an Ollamh Coinneach Mac Leòid, ministear Ghiogha, is tha mi 'g a toirt am follais an dràs, a chionn gu bheil an ùrnuigh cho freagarrach agus feumail an diugh 's a bha i an dé.

A Rìgh nan Dùl
A b' iùl d' ar daoin' o chian,
Ri m' iartus éisd;
Thar tìr mo ghaoil O sgaoil do sgiath
Is dìon i Dhe,
Is dìon i Dhe.

Ta iad air chéin
'G an iobradh féin 's a bhlàr,
Na h-armuinn òg—
An gàir nan cath O dìon o'n tuil
Ar fuil 's ar feòil,
Ar fuil 's ar feòil.

Ri uched gach oillt
O'n oidhche gun là,
Bi ghnàth 'n an ceann;
Gach ìosal dhaibh, ma's buaidh no bàs,
Mar àird 'n am beann.
Mar àird 'n am beann.

A Rìgh nan gràs
Ma's cupan làn de leòn
Do dheòin d'ar taobh;
Mur till gu bràth ar fuil 's ar feòil
Gu còrs' an gaoil,
Gu còrs' an gaoil.

Gu'n seinn sinn salm
Mu'm falbh sinn air an sàil
Thar fàir o'n ghleann
Do'n Tì a dheònuich dhaibh am bàs
An àird nam beann,
An àird nam beann.

Am bàillidh agus am ministear.

Ann an àite nach ruigear a leas ainmeachadh bha bàillidh a bha 'na dhuine fiadhaich, gun eagal Dhe no dhaoine air. Cha robh eagal Dhe air oir cha robh e a' creidsinn gu robh Dia ann. Bhitheadh e a' magadh air daoine a bhiodh a' dol do'n eaglais, agus an uair annamh a rachadh e gu tìodhlacadh sheasadh e a mach o dhaoine eile los gu'm faicheadh an sluagh nach robh e a' creidsinn ann an ùrnuigh no ann an aiseirigh.

Uair a lionnaich amhach a' bhàillidh gu dona, agus a dh'at a' chìoch-shlugain aige cho mór 's nach robh deò analach aige, chaidh ministear na sgìre 'g a fhaicinn. Leis an deò bheag analach a bha aige thuir e ris a' mhinistear nach robh ùrnuigh no dad de'n t-seòrsa sin a dh'ith air, ach gu'm biodh e 'na chomain na'n rachadh e gu dorus an dotair anns an dol seachad, agus na'n abradh e ris gu robh esan air son fhaicinn. "Shaoilinn-sa," ars' am ministear, "nach 'eil aobhar agad dragh a chur air an dotair, agus gu'n deanadh an *Vet* an gnothuch!" An uair a chual am bàillidh sud leum e as an leabaidh le leithid a dh'ardan 's gu'n do bhris am meall-lionnachaidh a bha 'na amhaich; b'e sin toiseach fheadhais, is cha robh feum aige air dotair no air *Vet*.

Car son nach toigh le daoine nach 'eil a' creidsinn ann an Dia gu'm biodh iad, an déidh am bàis, air an tilgeadh ann an toll mar nach robh annta ach beathach? Tha mise an dùil gur e an t-aobhar nach 'eil iad ach a' cur mar fhiachaibh orra féin nach 'eil iad a' creidsinn ann an Dia. Na'm bu bheathach a mhàin a tha ann an duine bhiodh e ceart coma ged thilgteadh ann an toll e, ach tha ni-eigin 'n a chridhe, a thuilleadh air dòighean agus fasain an t-saoghail, a tha ag innseadh dha gu bheil Dia ann. Cha d' fhàg Dia neach riamh gun fhianuis air chor-eigin air féin 'n a chridhe.

An Ràidheachan Soisgeulach.

Mar is àbhaist tha bainne agus mil anns an Ràidheachan so, agus tha cuid de'n àireamh mu dheireadh air a sgrìobhadh cho soilleir 's gu'n gabhadh e cur ann an Gàidhlig gu réidh, gu sònruichte na sgrìobh an t-Ollamh R. I. Drummond mu "Ghuth Dhe." Sin an seòrsa seanchais a b' fhiach do mhinistearan òga Gàidhealach anns a h-uile eaglais feuchainn ri chur an Gàidhlig, chan ann a mhàin air ghaol inntinnean an t-sluaigh a bheathachadh, ach air ghaol ealain ionnsachadh leis an rachadh aca air a' cheart theagasg a bhios iad a' toirt dhaibh ann

am Beurla a thoirt dhaibh ann an Gàidhlig. Chan 'eil e 'n comas duine air bith asbhuain na meanbh-sgoilearachd a chur an Gàidhlig, is theagamh gur maith nach 'eil, ach a mach bhuaith sin, tha sinn uile a' seachnadh móran chuspairean 'n ar teagasg follaiseach a chionn gu'm biodh e duilich dhuinn labhairt orra an Gàidhlig *gun dragh a ghabhail*.

Gheibhear anns an àireamh so o sgoilearan an Albainn, an Lunnainn, an America, agus an New Zealand, iomadh rud as fhiach a leughadh, seanchas is beachdan cothromach mu "Mhìorbhuilean agus laghanna a' Chruthachaidh," "Esra agus Nehemiah," "Am fàidh Amos," "Dara teachd an Tighearn," agus mar sin eile, agus tha iomradh coibhneil air a dheanamh ann leis an Fhear-dheasachaidh fhéin air an leabhar a bha air a chur a mach o chionn ghoirid leis an Ollamh Iain Baillie, "Ar n-Eòlas air Dia." Anns an iomradh so tha firinn agus coibhneas a' pògadh beul ri beul, an fhìrinn air sgàth an leabhair fhéin, agus an coibhneas air sgàth athair an fhir a sgrìobh e.

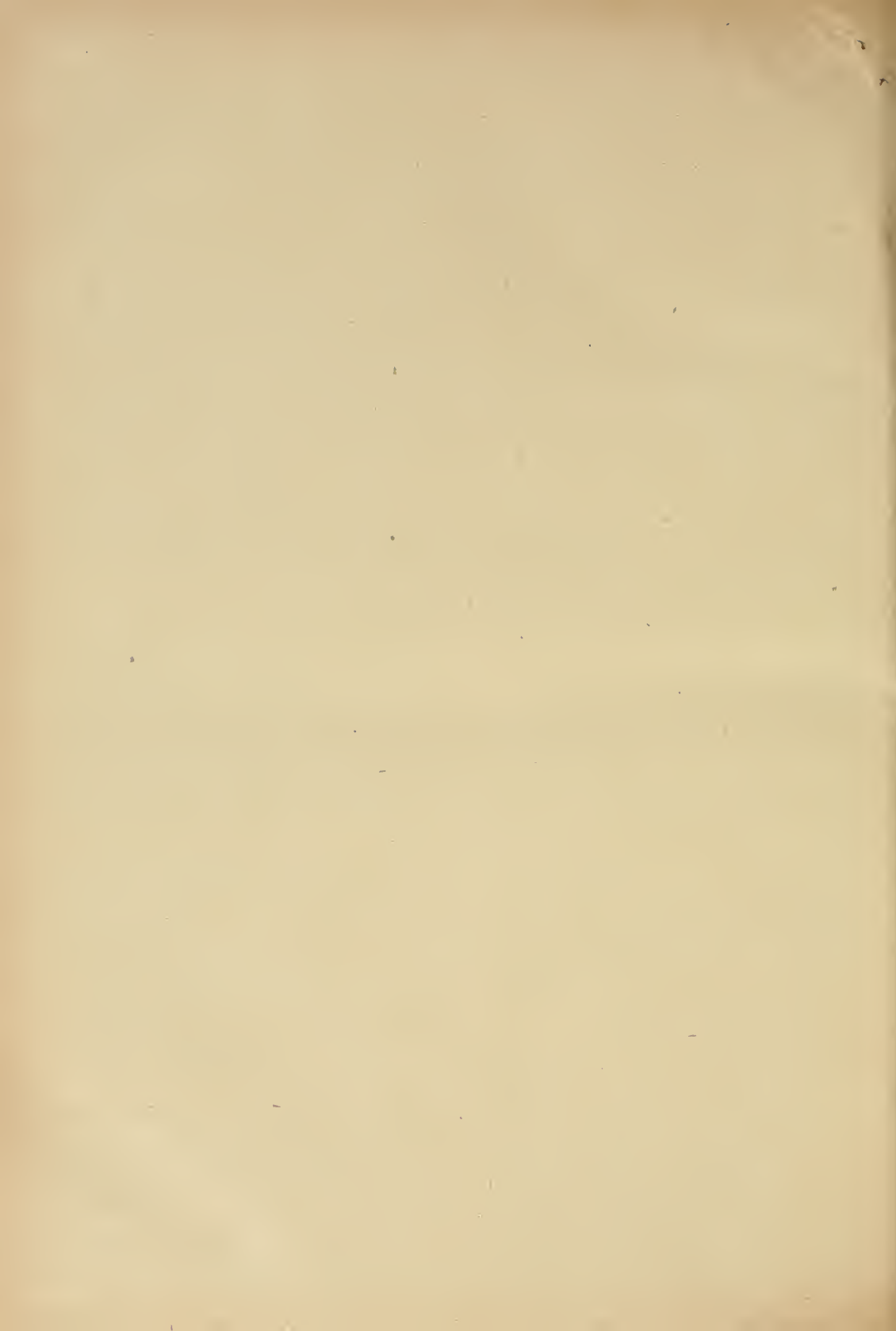
Deadhan Lios-mór.

Chan urrainnear a ràdh gu'n do rinn an Comunn ùr a tha a' cur a mach sgrìobhaidhean Gàidhlig dearmad air Deadhan Lios-mór, no air a' bhàrdachd a chruinnich e, oir b' ann as an t-sean thigh-tasgaidh sin a bha a' cheud leabhar a chuir an Comunn a mach air a tharruing, agus is ann as a thugadh an treas leabhar cuideachd, a thàinig a mach o chionn ghoirid, agus a bha air a dheasachadh leis an Ollamh Niall Ros, an Lagan Bhàidheanach.

Tha naoi dàin fhichead anns an leabhar; tha a' Ghàidhlig agus a' Bheurla mu choinneamh a chèile air na duilleagan, air chor agus gu'm faod neach air bith fhaicinn cìod is fhiach a' bhàrdachd so innte féin, agus gu'm faod luchd na Gàidhlig fhaicinn cìod an t-atharrachadh a thàinig air ar cànan o chionn ceithir cheud bliadhna. Bha a' bhàrdachd Ghàidhlig so air a cruinneachadh am meadhon Albann, agus air a litreachadh leis a' chluais, air chor agus gu bheil e duilich a bhì cinnteach air uairean gu bheil a h-uile facal ceart.

Bha an obair so anns a' bheairt aig an Ollamh Ros o chionn ùine mhaith, is ghabh e dragh mór ris, ach b' fhiach dha a shaothair, oir tha an leabhar a nis air a chur a mach ann an dòigh a thoilicheas an t-sùil agus an inntinn.

Tha e air a chur a mach o'n chlàdh le Oliver & Boyd, an Dun-éideann, agus is e sia tasdain deug a phrìs.

An t-Ollamh Dòmhnall Dòmhnallach, Uidhist-a-Tuath

AIR Di-dòmhnach Càsg chrìochnaich an duine gaolach so a thurus air thalamh is chaidh e steach do'n t-Solus.

Bha uaisle agus irioslachd ann am Maighstir Dòmhnall gu nàdurra, ach bha a bhuidhean nàdurra air an deanamh na bu mhaisiche le companas na diadhaidheachd.

Rugadh e an 1855 : bha e air oileanachadh an Oilthigh Ghlaschu ; air a chur air leth gu dreuchd na ministrealachd le Cléir Mhuile an 1885 : 'n a fhear-cuideachaidh an Tiriodh suas ri dà bhliadhna, agus air a shuidheachadh ann an 1887 an Uidhist-a-Tuath, far an do chuir e seachd a bheatha uile am measg a dhaoine féin.

Coltach ri Mordecai bha e mór am measg nan Uidhisteach, taitneach do mhór chuid-eachd a bhràithrean, ag iarraidh maith d'a shluagh, agus a' labhairt sìth ri shliochd uile.

Cha robh dh'èolas agam-sa air ach gu'n do thachair sinn air a chèile aig an t-Seanadh an Dùn-éideann uair no dhà 'n a sheann aois, agus gu'n robh mi anns an sgoil Shàbaid aige an uair a bha e 'n a fhear-cuideachaidh an Tiriodh. Ach bha duilichinn orm riamh nach ann an Tiriodh a bha e air a shuidheachadh seach an Uidhist. Ach cha robh sinne cho fortanach ri muinntir Uidhist, no theagamh cho toilteanach air tiodhlacan an fhreasdail.

Bha dithis de na tha a' sgrìobhadh uime air an duilleig so air an togail anns a' choimhthional aige, is bha Coinneach MacLeòid ag obair còmhla ris, air chor agus gu'm b' aithne dhaibh uile gu maith an seòrsa duine a bha ann am Maighstir Dòmhnall.

* * * * *

Leis an Ollamh Coinneach MacLeòid, an Giogha.

O chionn beagan linntean bha gille òg an Uidhist a Tuath ris an abradh na coimhear-snaich Calum na Gealaich. Bha a mhàthair 'n a bantraich agus a chuid eile de'n teaghlach glé òg, agus is ann air Calum a bha uallach an tighe. O mhoch gu dubh bhiodh e buachailleachd crodh a' bhaile, agus an uair

a bhiodh a' ghealach ann, dh'obraicheadh e gu meadhon oidheche air fearann a mhàthar. Is e sin a b' aobhar gu'n d'fhuair e an t-ainm, Calum na Gealaich. Dh'fhàg e dìleab eireachdail aig a shliochd.

Tha an sliochd sin an dà chuid lionmhor agus iomraiteach anns an Eaglais. B' aithne dhomh fhéin seachd deug dhiubh, agus ma's maith mo bheachd, bha no tha uiread eile dhiubh ann. Bha iad uile 'n an deagh mhinistearan, uasal 'n an dòigh agus dùrachdach 'n an dreuchd, agus bha cuid dhiubh a choisinn cliù ann am bàrdachd agus an eachdraidheachd.

'N am measg air fad cha robh fear eile a bheireadh bàrr air Maighstir Dòmhnall, mar theireamaid ris mu'n do rinn Oilthigh Ghlaschu Ollamh dheth. Ged nach d'fhàg e leabhar no sgrìobhadh sam bith as a dhéidh, is fheudar gu'n robh meudachd annsan a fhuair a leithid de ghreim air an sgìreachd anns an do rugadh e, agus anns an robh gach dàrnacha teaghlach càirdeach dha fhéin. Ach bha na h-Uidhistich riamh 'n an daoine léirsinneach, agus cha robh fear no fé 'n am measg nach aidicheadh, ma's e fear diubh fhéin a bha so, gu'n robh e o'n chridhe gus a cheann na b' àirde na iad fhéin. Thòisich iad le dlìghe ministeir a thoirt da : chrìochnaich iad le h-uile dlìghe a bha ann a thoirt da. Bhiodh e an diugh 'n a bhreitheamh, am màireach 'n a chomhairliche, an earar 'n a ionmhasair, agus 'na phears-eaglais fad na h-ùine. Cha b' ann le smachd na cléire a thug e mach dha fhéin gaol agus earbsa an t-sluaigh, ach leis a' chridhe bhlàth, leis an làimh fhosgailte, agus leis an toinìs sin anns a bheil faite gàire.

Bha mi fhéin còmhla ris an latha sin a thàinig fear g'a ionnsaigh an imcheist mhóir, a chionn gu'n tug e bòid ni sònraichte a dheanamh nach biodh idir chum maith na h-Eaglaise. "Seadh, a ghràidhein," arsa Maighstir Dòmhnall, "an cuala tu riamh an seanfhacal, 'Bòid nach còir a thabhairt cha chòir a chumail.'" "Ach a bheil sin ceart, a mhinisteir? Nach fiachan air duine rud a gheallas e?" "Saoil, a ghràidhein, an robh

Herod ceart an uair a thug e an ceann de Eoin Baiste, los a ghealladh a chumail?" "Cha robh, a mhinisteir, cha robh idir idir— agus, le'r cead, bidh mi nis a' falbh, agus m' eallach dhìom."

Ged a bha Maighstir Dòmhnul an dà chuid dìchiollach agus cothromach anns gach dleasdanas a bhuineadh do'n sgìreachd, cha robh e idir aig fheabhas gus an seasadh e anns a' chrannaig. Cha chuala mi searmonaiche riamh a b'fheàrr leam éisdeachd ris o thoiseach gu deireadh na bliadhna. Bha tàbhachd 'n a theagasg agus loinn air a chainnt. Gun teagamh cha robh e deasbhriathrach, ged a bha sin 'n a chomas cuideachd, 'n am b'e thoil e. B' fheàrr leis gu mór a bhì labhairt ri coimhthional mar gu'm biodh e a' reusonachadh ri caraid taobh an teine. Bheireadh e mach ceann-teagaisg, chuireadh e a chorrag air a' phrìomh-smaointinn anns a' cheann-teagaisg sin, agus leanadh e an smaointinn so tre lùban agus tre chama-luban gun a lorg a chall, gus an càiricheadh e i gu séimh socair ann an eanchainn agus an cridhe an luchd-éisdeachd. Cha bu dàna dhomh a ràdh nach robh mórán eaglaisean an Albainn anns an cluinnteadh teagasg cho fallan no cho farsuing is a chluinnteadh an Eaglais Chille-Mhoire an Uidhist a Tuath. Agus bha bhul ann. Mar thuirt fear de'n choimhthional, "Far an d' fhuair an t-uan am bainne, théid e rithid ann."

Ach bha iad ann, eadhon an Uidhist, daoine a bhiodh a' gearan nach robh Maighstir Dòmhnul cruaidh gu leòr no idir bagarrach gu leòr 'n a theagasg. Chaidh am freagairt aon Dòmhnach co-dhiu. "Faodaidh e bhith gu bheil cuid anns an éisdeachd a their nach 'eil mi cruaidh gu leòr air daoine, no eu-dòchasach gu leòr d' an taobh." Thàinig togail air a cheann agus lasag 'n a shùil. "Rachaidh do'n chladh ud shìos, mata, agus abraidh an sin, os cionn luchd bhur gaol, nach 'eil ministeir Chille-Mhoire cruaidh gu leòr a thaobh nam beò no eu-dòchasach gu leòr a thaobh nam marbh. Abraidh e, ma théid agaibh air." Ma's maith an sgàthan an t-sùil, thàinig tiomadh, mur tàinig fianh cuideachd, air gach cridhe anns a' choimhthional.

An déidh adhlacadh Chalum-cille, chaidh fear de na manaich a steach do'n Eaglais Mhóir a dheanamh ùrnuigh. An uair a dh' amhairc e mu'n cuairt, thàinig rached caoinidh air; "Is fuar falamh an eaglais an diugh, gun esan innte."

Leis an Urramach Aonghus Mac-a-Bhiocair, M.A., an Cinntire.

'S e duine sònraichte a bha ann am Maighstir Dòmhnul, duine air an do bhuilich Dia tàlant an neo-chumanta, agus a bharrachd air na gibhtean nàdurra a bha aige, bha e 'n a dhuine spioradail, làn de ghràs agus de spiorad na diadhaidheachd. Bha e 's an t-saoghal ach cha robh e de'n t-saoghal so.

Bha e ciùin, coibhneil, teò-chridheach, càirdeil, fialaidh, agus foidhidinneach; stuama, measarra, agus faicilleach, 'n a chaitheamh-beatha agus 'n a ghluasad; glic ann an gnothuichean na h-eaglaise agus na dùthcha. An aoigheachd a bha 'n a aodann blàth bha e 'n a chridhe cuideachd.

Bha e mion-eòlach 's an Fhìrinn agus ann an litreachas nan Athraichean agus ann an eachdraidh nan Naomh, agus cha bhiodh duine tùrail sam bith fada 'n a chuideachd gun fhaicinn gu soilleir gu'n do leugh e a h-uile leabhar nuadh agus sean a b' fhiach a leughadh.

Bha e 'n a dheagh shearmonaiche ann am Beurla agus ann an Gàidhlig, gu h-àraidh anns a' Ghàidhlig, cànan a mhàthar agus a shinnsearachd. B' e searmonaiche Gàidhlig a b' fheàrr agus a bu tlachdmhoire éisdeachd ris a chuala mise riamh. Bha e soisgeulach, grunnad, òrdail, agus deas 'n a chainnt. Bha rud-eigin ùr aige air son an t-sluaigh a h-uile Sàbaid, agus cha deachaidh e riamh do'n chùbaid gun fhios aige ciod e a bha e dol a bhruidhinn air. Gràdh Dhé ann an Crìosd agus sìth, sin na cuspairean a bu dlùithe d'a chridhe. Cò a chuala Maighstir Dòmhnul a' frithealadh bòrd comanachaidh, no ag ùrnuigh aig tìodhlacadh, no aig pòsadh, no aig baisteadh, a dhì-chuimhnicheadh a dhùrachd agus a bhriathran taitneach snasmhor. Cha robh guth làidir aige, ach, a' cronachadh peacaidh obann agus an uile, b' àbhaist dha a bhith gu math smachdail agus sgairteil.

Cha robh àite air an t-saoghal a bu docha leis na Uidhist, agus cha robh sluagh air thalamh a bu docha leis na muinntir Uidhist. Mar a b' àbhaist dha fhéin a ràdh gu math tric, "Na daoine gaolach laghach: na daoine gaolach laghach!"

Thubhairt ar Slànughear "nach tàinig mac an duine gu'n deantadh frithealadh dha ach a dheanamh frithealaidh." O'n latha 's an do phòsadh e ri eaglais Chille-Mhoire gus an latha an do leag e dheth a dhreuchd dh' fhaodadh Maighstir Dòmhnul a ràdh le fìrinn nach tàinig esan gu'n deantadh

frithealadh dha ach gu'n tainig e a dheanamh frithealadh do na h-uile : oir cha robh ach aon nì 's an amharc aige riamh—'s e sin math spioradail agus timeil an t-sluaigh. B' e sin an latha sona do mhuintir Uidhist agus an latha fortanach do dh' Eaglais na h-Albann an latha a thill Dòmhnall mac Alasdair 'ic Dhòmhnull 'ic Chalum 'n a mhinistear òg air ais do'n Eilean Fhada!

Tha bròn is ionndrainn an diugh ann an iomadh tigh an Uidhist bho Bhàllaidh gu Grimsaidh, bho Phort nan Long gu Machair Iollaraidh, oir chaill a h-uile duine 's an sgìreachd sgaoilte fharsuing sin caraid gràdh-ach seasmhach agus ministear diadhaidh dileas. B' aithne dhasan gach teaghlach agus an cor, agus cha robh duine 's an eilean, beag no mòr, nach robh eòlach airsan, agus na 'm bitheadh rud sam bith a dh'èorra, ge b' e air bith eaglais do'm buineadh iad, 's ann thuige-san a rachadh iad air son comhairle, no cuideachaidh, no iasad-airgid, agus cha deachaidh duine riamh do Bhaile-locha nach d' fhuair iochd agus fuasgladh. Tha mise a' creidsinn nach b' urrainn Maighstir Dòmhnall duine bochd lom cerach a thionndadh air falbh falamh, agus tha mi làn-chinnteach nach tug e cridhe goirt sam bith le fhiosrachadh. Beannachdan nam bochd, agus beannachdan na cloinne, lean na beannachdan sin e ré a thuruis air thalamh agus an latha mu dheireadh.

Bithidh "cuimhne agus iomradh math" air Maighstir Dòmhnall ann an Uidhist fad iomadh latha 's bliadhna.

Sith d'a anam.

* * * * *

Leis an Urramach Seòras MacConnich, B.D., an Grianaig

CHUALAS osna dhuilich an Uidhist-a-Tuath o chionn ghoirid ; chaochail Maighstir Dòmhnall.

Tha e duilich a chreidsinn fhathast gu'n tainig a' chrioch air, oir is gann gu'n urrainn duine smaointeachadh air Uidhist as aonais. Fad leth-cheud bliadhna bha e "mar ionad-fasgaidh o'n ghaoith, agus mar dhèidein o'n doininn" do shean is òg. 'S e ruigte leis gach ceist a bha feum a réiteach, is gach càradh a bha feum a leasachadh. Glic, tùrail, ciallach, dh' éisdeadh e ris gach càs le foidhidinn, is cha bhiodh aithreachas air an dream a ghabhadh a chomhairle. Com a' choibhneis 's a' chàirdeis, cridhe na h-aogheachd 's na fialachd, cha bhi fios gu là bhràth air an liuthad éiginn d' an tug e fuasgladh, oir cha tachradh a theanga air. Fritheilteach an

tigh a' bhròin, èasgaidh a dh' fhiosrachadh an dilleachdain 's na bantraich 'n an trioblaid, choimhead e e fhéin gun smal o'n t-saoghal. " 'S i so an diadhaidheachd fhìor-ghlan."

Bhiodh e doirbh duine fhaighinn a bu fhreagarraiche air a dhreuchd na Maighstir Dòmhnall. Bha maise na naomhachd 'n a ghnùis chitùn, chòir; agus cha b' urrainn duit a bhi còmhla ris gun a bhi faireachail air buaidh chiatach an t-saoghail neo-fhaicsinnich. Bha e sìobhalta 'na ghiùlan; bha e sìobhalta 'n a theagasg. Shearmonaicheadair e gu socair, réidh, le guth drùidhteach, a' nochdadh do'n t-sluaigh gràdh Dhè ann an Iosa Criosd. An còmhnuidh a' cumail air chuimhne gu bheil cridhe ciùrrta, goirt, 's a' h-uile coimhthional, bha misneach, dòchas, is comhfhurtachd, a ghnàth 'n a theachd-aireachd.

Bha inntinn geur, soilleir gu nàdurra; bha toil aige dh'ionnsachadh; agus uime sin, ged a bha chrannchur an eilean iomallach a' chuain, bha e 'cho fiosrach ri fear 's an t-sreath. Bheireadh e mach as 'ionmhas nithean nuadh agus sean. Searmonaiche maith am Beurla, cha chuala mi riamh searmonaiche Gàidhlig a bu taitniche, agus chan fhaca mi idir, idir fear a chuartaicheadh bòrd Comanachaidh cho òrdail ris.

Agus abair Gàidhlig! Bha a chainnt cho deiseil, simplidh, achdarra, is nach e mhàin gu'n robh a sheanachas furasd a thuigsinn, ach bha dreach air a bheireadh aoibhneas do'n chridhe. Bha mi uair-eigin an cuideachd seana mhinistear a bha 'n a shearmonaiche Gàidhlig air leth comasach, agus thachair dhuinn tarraing a thoirt air searmonachadh Gàidhlig. "Cha chuala mi," ars' esan, "ach dà shearmonaiche Gàidhlig riamh." B' e Dòmhnall Dòmhnallach, ministear Ceann-a-Tuath Uidhist, fear dhiubh!

A bhàrr air uallach na sgìreachd, bha Maighstir Dòmhnall 'n a chléireach agus 'n a chomhairliche glic an Cléir Uidhist air son suas ri dà fhichead bliadhna. Is iomadh turus udalach a bha aige, a' freasdal air coimhthionalan gun mhinistear; dh'fhaoidteadh a ràdh gu'n robh ro-chùram nan eaglaisean uile a' teachd air o uair gu uair. Fo mhór spéis aig a bhràithrean 's a' Chléir, bha earbsa is creideas aig Eaglais na h-Alba gu léir ann. Thug Oil-thigh Ghlaschu an D.D. dha, agus, a ghràidh an t-saoghail, 's e b' airidh oirre!

Ged a b' e dleasnas a dhreuchd a bu dlùithe do chridhe an duine chòir agus chlitùich so, bha làmh aige ann an cùisean

aimsireil na sgìre gus an tàinig ciaradh an fheasgair is lapaiche na h-aoise. Far am biodh e bhiodh rian is riaghailt, is leas na dùthcha air altrum gun ghuth mòr no droch fhacal. Bha e de'n bheachd gu'm b' fheàrr a bhì samhach na'n fhìrinn innseadh le farran.

Ged a bha an t-Ollamh Dòmhnul Dòmhnulach stòlda, ciùin 'n a dhol a mach 's 'n a theachd a steach, bha e ceanalta, suaire, gaolach air còmhradh intinneach is fealla-dhà

gun ghò. Cò b' airmsiche dh' uidheamaich-eadh sgeul, cò b' aoibheile an ceann a' bhùird?

Air a chrùnadh le urram 'n a thìr féin, cha chualas riamh na bu mhiosa uime na "Maighstir Dòmhnul" bhò chomh-luchd-dùthcha, no "Baile-'n-loch" bhò'n choigreach. Bidh cuimhne is ionndrainn air fhad 's a bhios a' ghineal so beò.

Séimh gu'n robh chadal.

Crìoch àraidh an duine

Leis an Urramach Aonghus Mac-an-Fhleisdeir, B.D., am Bothwell.

"Uime sin co dhiubh dh'itheas no dh'òlas sibh, no ge b'e ni a ni sibh, deanaihb na h-uile nithean chum glòire Dhe."—I. COR. x, 31.

"DEANAIBH na h-uile nithean chum glòire Dhe."

Tha cuimhne againn uile air a' cheist agus air an fhreagairt a dh' ionnsaich sinn nuair a bha sinn òg. "Ciod is crìoch àraid do'n duine?"

Tha Leabhar Aithghearr nan Ceist a' cur na ceist sin oirnn anns a' cheud dol a mach. Tha sin a' leigeil fhaicinn dhuinn cho glic 's a bha na daoine a chuir r'a chéile na ceistean a tha 's an leabhar bheag sin. Tuigidh a' chlann òg a' cheist so. Nach i so dìreach a' cheud cheist a bhios iad fhéin a' cur, nuair a chi iad ni sam bith nach fhaca iad riamh roimhe! "Ciod e tha so?" bithidh iad ag ràdh. "Car son a rinneadh e? Dé 's feum da?" Agus ma tha sinn 'n ar creutairean reusanta idir, chan fhaod e bhì nach do chuir sinn a' cheist so, "Mise mi fhéin; car son a rinneadh mi? Dé 's feum d' an bheatha so? Car son a chruthaich Dia an duine?"

Dà mhìle bliadhna roimh so, bha na daoine glic am measg nan Greugach a' beachd-smuaineachadh air na ceistean sin. Thubhairt iad riu fhéin 'n an smuaintean, "Cha do rinneadh gun aobhar sinn. Chan 'eil beatha an duine gun chiall, gun chùis, gun fheum. Cha chreid sinn gu'n robh sinn air ar cur 's an t-saoghal chum 's gu'n ith sinn, agus gu'n òl sinn, agus gu'm bi sinn marbh an màireach. Tha ar n-inntinn agus ar n-anam cho mòr agus cho iongantach 's gu bheil feum na's feàrr na sin air an son."

Fàth na beatha so.

Bha feadhainn ag ràdh—mar a tha feadhainn ag ràdh riu fhéin aig an là diugh—"Rinneadh mi chum 's gu'm biodh mi sona. 'S e sin fàth na beatha so." Ach bha

feadhainn eile a' freagairt, "Chan 'eil sin ceart. Is fheàrr a bhì dileas na bhì sona. Is fheàrr a bhì fulang air son do chàirdean, no air son do dhùthcha, ma bhios sin feumail, na bhì sireadh do shonais fhéin."

An sin dh' éirich feadhainn eile, agus thubhairt iadsan, "Dh' fhaodadh gu'n do rinneadh sinn gu bhì sona, ach chan fhiach sonas no sòlas idir, ach an sonas agus an sòlas a thig an lorg ar dleasanais. Ma bhios stùil againn daonnan r' ar sonas fhéin a mhàin, caillidh sinn e; ach ma bhios stùil againn air nithean eile, nithean as fheàrr, 's ann an sin a bhios sinn sona da rìreadh."

Tha sinn coltach ri daoine a rachadh a mach le bogha no le gunna, a thilgeil air comharradh no air targaid. Mur h-eil sinn glic, faodaidh sinn ar beatha a chaitheamh a' tilgeil, a' losgadh, a' leigeil urechrach, gun fhios cò dhiù 's e 'n targaid cheart a tha romhainn, no nach e. Is mairg a bhì tilgeil air targaid cheàrr, ged a dh' amaiseadh sinn air, agus mar sin a bhì a' call cothrom air an targaid cheart a bhualadh agus air duais fhaotainn.

Tilgeil air comharradh.

Bha na smuaintean so am beachd nan daoine glic am measg nan Greugach, oir am facal a bha aca air son *peacaidh*, b' e sin facal a bha ciallachadh "tilgeil air comharradh gun a bhualadh." Ma bha na saighdean a' dol seachd no a' tuiteam gu làr an àite an targaid a ruigheachd, b' e "*hamartia*" —*peacaidh*, am facal a bha aca air son sin. Mar sin tha an t'abstol Pol ag ràdh, "Pheacaidh na h-uile, agus tha iad air teachd gearr air glòir Dhé."

Agus bha na Greugaich a' foighneachd, c'ait an robh an targaid cheart; ciod an

comharradh air am bu chòir dhaibh a bhi tilgeil? Ciod e am math as àirde, am math as fheàrr air ar son? No, mar a tha Leabhar nan Ceist ag ràdh, “Ciod i crìoch àraid do’n duine?”

Chan e na daoine glic a mhàin a bha, no a tha, a’ cur na ceist so, agus a’ toirt freagairt dhi. Tha gach duine ’s an t-saoghal a’ toirt freagairt do’n cheist so anns gach là d’a bheatha. Dh’fhaodadh nach ’eil fhios aige gu bheil e deanamh sin, ach tha e tilgeil air comharradh air choireigin, bitheadh e math no olc. Is iomadh comharradh feumail a tha air a chur romhainn anns a’ bheatha so; biadh, aodach, airgid, slàinte chorporra, agus a leithid sin. Tha iad sin uile ’n an crìochan matha, nach bu chòir dhuinn a dhìchuimhneachadh. Ach chan ’eil anns na crìochan sin ach meadhonan gu crìoch na’s mò a ruigh-eachd. Chan ’eil sinn a’ tighinn beò chum ’s gu’n ith sinn: tha sinn ag itheadh chum ’s gu’m bi sinn beò. Tha airgid glé mhath ’n a àite fhéin; ach ma bhios long air a briseadh air eilean beag fada o’n tìr, agus ma bhios na seòladairean a’ dol as cho math ’s a dh’fhaodas iad; ged a bhiodh stòras mór de dh’airgid agus de dh’òr air an lung, nach biodh na daoine gòrach na’m biodh iad a’ toirt an òr leò agus a’ fàgail arain agus gach seòrsa bìdh gus an sluigeadh na h-uisgeachan suas iad!

Tha gach duine a’ cur targaid no comharradh air choireigin roimhe, co dhìu tha fhios aige fhéin gu bheil e deanamh sin, no nach ’eil, agus tha e a’ sireadh, agus a’ feuchainn, comharradh a bhualadh anns gach nì a tha e deanamh. Is e so a tha cur eadar-dhealachadh eadar gliocas agus amaideachd, gu bheil fhios aig an duine ghlic ciod a tha e cur roimhe, ciod a’ chrìoch a tha e sireadh: chan ’eil e a’ caitheamh a bheatha mar dhuine dall a’ coiseachd ’s an dorchadas. Is beag, is bochd, is olc beatha an duine sin nach ’eil a’ sireadh crìche mór agus prìseil. Feumaidh sinn bhi ’g iarraidh nithean air ar son fhéin, no cha téid againn a bhi tighinn beò idir; ach ma bhios sinn beò uile gu léir air ar son fhéin, chan fhiach ar beatha ach beag.

Cinnich agus dùthchanna.

Tha sin fìor, chan e a mhàin mu thimchioll dhaoine, ach mu thimchioll nan cinneach agus nan dùthchannan cuideachd. Bu chòir do dhuine bhi ’g iarraidh math a theaghlaich fhéin, no leas agus math a choimhearsnaich, amhuil mar a tha e ag iarraidh maith air a shon fhéin. Bu chòir do’n duine agus d’a theaghlach agus d’a choimhearsnach a bhi

’g iarraidh math dhaoine eile, agus math na dùthcha. Ach ma bhios muinntir na dùthcha gun suim do dhùthchannan eile, mur bi iad ag iarraidh math do na cinnich eile, agus mur h-eil iad, cho fad ’s is urrainn daibh, a’ cur air aghairt leas dhaoine eile, chan ’eil iad glic: chan ’eil iad a’ deanamh ceartais eadhon d’ an dùthaich fhéin. Chan ’eil e ceadaichte do dhuine sam bith no do chinn-each sam bith, a bhi beò dha fhéin a mhàin. Mar a tha e sgrìobhta, “Na seallaibh gach aon air na nithean a bhuineas da féin, ach gach aon air na nithean a bhuineas do dhaoine eile mar an ceudna.”

Sinn féin.

Cha tig sith cheart agus chinnteach air an talamh, gus am bi muinntir gach dùthcha feadh an t-saoghail a’ cuimhneachadh leas agus math nan dùthchannan eile. Tha e ceart gu leòir a bhi glaothaich, “Suas le ar cànan: suas le ar dùthaich: suas leis a’ Ghàidhlig;” tha sin cèart: bu chòir dhuinn meas a bhi againn air ar dùthaich fhéin; ach feumaidh sinn a bhi toirt an aire, nach ’eil e ceart idir a bhi ’g éigheach, “Sìos le daoine eile: sìos le tìr air bith eile.”

“Cò e mo choimhearsnach?” thubhairt am fear-lagha ri Iosa, agus dh’innis Iosa dha gu’m faodadh e bhi duine de na Samaritan-ach, muinntir a bha ’n an nàimhdean do Israel roimh sin.

An targaid air am bu chòir dhuinn a bhi tilgeil, an comharradh bu chòir dhuinn a bhi cur romhainn, “crìoch àraidh” do gach duine, ciod e tha sin? Chan e biadh no aodach no airgid air ar son fhéin. Tha iad math gu leòir agus feumail ’nan àite fhéin; ach tha a’ chùis na’s mò na sin. Chan e ar teaghlach, ged is e ar dleasanas cùram a ghabhail d’ ar tigh féin. “Mur dean duine solar air son a chuideachd féin, agus gu h-àraidh air son muinntir a theaghlaich, dh’ àicheadh e an creideamh, agus is miosa e na ana-creideach.”

Chan e ar dùthaich: is e féinealachd gach cinnich an cumart as mò a tha ’s an t-saoghal air an là ’n diugh. Ni ’s mò na sin, chan e an cinne-daoine gu léir. Iad sin uile, chan ’eil iad ach pàirt na crìche mòire so. Agus an t-ainm a chuir an t-abstol air a’ chrìch sin, a’ chrìoch anns am bheil gach crìoch laghail eile a’ faotainn àite: ’s i *Glòir Dhé* a thug e mar ainm oirre. “Deanaibh na h-uile nithean chum glòire Dhé.”—“Pheacaich na h-uile, agus tha iad air teachd gearr air *glòir Dhé*.” “Ciod i crìoch àraidh do’n duine? Is i crìoch àraidh do’n duine, *Dia a ghlòrachadh*.”

Glòir Dhe.

Ciod a tha sin a' ciallachadh? *Glòir Dhé*: ciod i sin?

Bha aon bheatha anns an t-saoghal so, anns an deachaidh a' chrìoch sin a choimh-ionadh. Agus tha cuimhne agaibh, a chàir-dean, tha sibh a' cuimhneachadh a' chunntais a thug Iosa e fhéin air, nuair a bha e ri ùrnuigh air an fheasgar roimh a bhàs. Thubhairt e 'na ùrnuigh;—"Ghlòraich mise thusa air thalamh." Agus an sin, mar gu'm biodh e a' mìneachadh nam briathran sin, thubhairt e, "Chrìochnaich mi an obair a thug thu dhomh r'a dheanamh." Bhi deanamh na h-oibre a thug Dia dhuit r'a dheanamh; is e sin a bhi glòrachadh Dhé.

Tha fhios againn gu bheil na nithean a chruthaich Dia 'g a ghlòrachadh. Tha "na speuran àrd as àille dreach" a' seinn d' an Cruithear co-sheirm bhinn. "Tha 'ghrian gun sgìos o là gu là, a' sgaoileadh cliù a Dia 's gach àit."

Ciamar tha iad 'g a ghlòrachadh? Tha iad a' deanamh na thug Dia dhaibh mar obair. 'S ann mar sin a tha iad 'g a chliùthachadh. 'S ann mar sin a tha iad a' cur an cèill a ghlòire. Is ann mar sin a dh'fhaodas sinne cuideachd bhi 'g a ghlòrachadh. Bha Iosa a' deanamh sin nuair a bha e a' teagasg agus a slànachadh luchd-àiteachaidh Ghàlile agus Ierusalem. Bha e a' deanamh sin nuair a bha e air chrann-cheusaidh. Agus, a thuilleadh air a sin, bha e a' deanamh an ni ceudna nuair a bha e 'na shaor ann an Nasaret. Ge b' e ni a ni thu, ma bhios tu cinnteach gur e toil Dhé gu'n dean thu sin, tha thu 'g a ghlòrachadh.

Obair gun deanamh.

Is iomadh duine a tha brònach nuair a chumhnicheas e an obair a thug Dia dha r'a dheanamh; obair a dh'fhàg e gun a dheanamh. Tha e a' deanamh aithreachais nuair a smuainicheas e air na nithean sin. Cha do ghlòraich sinn ar Dia mar bu chòir dhuinn. Faodaidh e bhi nach bi an cothrom againn na's mò air an dleasan a chur an gnìomh a dh'èuchadh sinn an dé. Ach tha obair aig Dia air ar son an diugh. Tha e a' toirt cothrom eile dhuinn a nis; obair eile a tha e ag iarraidh oirme a dheanamh. Is math a bhi duilich air son ar mearachdan, ach chan 'eil math sam bith a bhi caoidh mearachdan an dé, agus a' fàgail obair an latha diugh gun oidhirp a thoirt 'g a deanamh.

Tha obair aig Dia air do shon an diugh. Bi cinnteach as a sin. Theagamh nach 'eil sinn comasach air nithean móra a chur an gnìomh, ach tha feum aig Dia air nithean beaga cuideachd. Ged nach 'eil thu ach ag itheadh agus ag òl le cridhe taingeil, tha thu a' toirt seirbhis dha. Iarr air innseadh dhuit ciod e a thoil gu'n deanadh tu a nis. Agus ma thuigeas tu ciod is còir dhuit a bhi feuchainn a nis, agus ma bhios tu ag obair air na gnothuichean sin, faodaidh tu bhi creidsinn gu bheil thu a' cliùthachadh an Tighearna do Dhia, còmhla ris na nèamhan agus na h-ainlean as àird an glòir, a tha cur an cèill a mhóralachd agus a naombhadh o shiorruidheachd gu shiorruidheachd.

"Ge b'e ni a ni sibh, deanaibh na h-uile nithean chum glòire Dhé."

Rabhadh roimh làimh

Leis an Urramach Iain Mac-a-Phearsoin, M.A., an Tigh-an-Uillt.

THACHAIR duine orm bho chionn ghoirid a tha a' creidsinn gu mòr ann an rabhaidhean a bhios daoine a' faotainn roimh làimh air nithean a tha dol a thachairt.

Tha iomadh neach ann an diugh nach 'eil idir a' creidsinn gu'n téid aig duine air rabhadh mar so fhaotainn. 'S ann timchioll air aon a bha aon uair glé ainmeil an Sgìr Mhuc-arna a tha an naidheachd a leanas air a h-innseadh. Tha i air a sgrìobhadh ann am Beurla mar tha, uair no dha, ach cuiridh mise sìos an so ann an Gàidhlig i. Bidh a bheachd féin aig gach neach a leughas i.

Fear Inbhir Atha.

Tha tigh mòr Inbhir Atha air a thogail air bruachan Abhainn Atha ann an àite cho

bòidheach 's air an deare do shùil air taobh siar na Gàidhealtachd. Tha e an aithris gu robh Donnchadh Caimbeul, uachdaran Inbhir Atha aig an àm, aon fheasgar 'na shuidhe 'na aonair aig an teine ann an aon de na seòmraichean nuair chual e gnogadh cruaidh aig an doras. An uair dh'fhosgail se e chunnaic e duine ciontach an sin, eudach sròichte, fhéileadh dearg le fuil, is anail an àird a chléibh, agus ghuidh e air gu dùrachdach àite-dìon a thoirt da; gu'n do mharbh e duine ann an streupaid agus gu'n robh an luchd-tòir gu dian as a dhéidh.

Gheall an Caimbeulach sin dha, ach cha robh e ach gann air an duine a chur ann an àite-falaich nuair chual e an ath ghnogadh

aig an dorus. Nuair dh'fhosgail se e chunnaic e dithis fhear fo làn armachd 'n an seasamh air an àird-bhuinn, is thubhairt iad á beul a chéile, "chaidh do cho-ogha a mhort an diugh, agus tha sinne an tóir a' mhortair." Chuimhnich an Caimbeulach air a' ghealladh agus cha do ghabh e air gu'n robh fhios aige c'áite an robh am fear a bha fo'n choill. Thog na seòid orra.

An taibhs.

An oidheche sin féin bha an t-uachdaran 'na chadal ann-an seòmair mór farsuinn. Air feadh na h-oidheche dhùisg e le uamhas is eagal, oir chunnaic e an taibhs aig Dòmhnall, a cho-ogha a bha air a mhort, 'na sheasamh aig taobh a leapa, is thuir e ann an guth garg na briathran so, "Fhir Inbhir Atha! Fhir Inbhir Atha! Tha fuil air a dòrtadh, na teanachd thusa am mortair."

Amms a' mhaduinn, air an ath latha chaidh an Caimbeulach gu àite-falaich a' mhortair 's thuir e ris nach b' urrainn da fhalach na b' fhaide. "Cuimhnich," ars am fear eile, "gu'n d'thug thu t' fhacal air do bhiodaig." Chuir so dragh nach bu bheag air inntinn an uachdarain agus gun fhios aige dé b' fheárr dha a dheanamh. Bha a chogais 'g a dhìtheadh agus fhathast bha e air son fhacal a chumail, agus 's e rinn e gu'n do threòraich e am mortair gu uamh am Beinn Cruachain, a bha dlùth air làimh, agus dh' fhalaich e an sin e.

An ath oidheche, nuair ghabh e mu thàmh bha e a' carachadh 's a tionndadh agus e cho mì-shocair 's nach b' urrainn da cadal. Chual e a ris an aon ghuth garg, agus nuair dh'fhosgail e a shùilean chunnaic e taibhs Dhòmhnall an dara uair agus e 'na sheasamh ri taobh na leapa aige, agus chual e na h-aon bhriathran eagalach bho bhilean, "Fhir Inbhir Atha! Fhir Inbhir Atha! tha fuil air a dòrtadh, na teanachd thusa am mortair." 'Nuair shoilleirich an latha chaidh e le cabhaig is e fo throm iomgain dh' ionnsuidh na h-uamha, ach bha i falamh fàs 's an coigreach air tarruing.

Ticonderoga.

An oidheche sin féin nuair chaidh e do'n leabaidh cha b' urrainn da cadal, ged bha sannt gu leòr aige air. Chunnaic e an taibhs an treas uair is aodann cho gruamach ged bha a ghuth móran na bu chiùine na chleachd e bhith, agus labhair e na briathran so, "Slàn leat, Fhir Inbhir Atha, gus an còmhlaich sinn le chéile aig Ticonderoga!"

Cha deach an t-ainm neònach ud riamh air dichuimhne air a' Chaimbeulach. Beagan an déidh sin ghabh e anns an arm, agus bha

e 's an réisimeid ainmeil sin ris an abrar "Am Freiceadan Dubh," a bha a' cumail smàig air na Gàidheil a bha buairesach 's an àm.

Rè ùine fhuair e 'na Mhàidshear, agus bliadhna no dhà an déidh sin bhris cogadh mór a mach eadar Breatunn agus an Fhraing, agus chaidh esan air cheann na réiseimeid aige do America gus an talamh a bha aig an Fhraing an sin a thoirt a mach. Chaidh crith 'na fhèid 'nuair chual e gu robh aca ri ionnsuidh dhàicheil a thoirt air Gearasdan ris an cante Ticonderoga.

Bha fhios aig na h-oifigearan a bha maille ris air naidheachd Inbhir Atha agus air briathran na taibhs, is chuir iad an cinn ri chéile gus a char a thoirt as le bhith cur an ire dha nach e Ticonderoga a bha iad a dlùthachadh air ach Gearasdan Dheòrsa.

Amms a' mhaduinn, an ath latha ghabh iad beachd air cho mì-thuarail agus cho mì-shuindach 's a bha e. Chuir e fàilt orra anns na briathran so. "Thug sibh an car asam. Is e so Ticonderoga. Thàinig e do'n champ agam an raoir; so latha mo dhunach-sa." Mar thubhairt b'fhir.

* * * * *

Chuir an naidheachd so 'n am chuimhne naidheachd a tha againn ann an Leabhar Dhanial air an rabhadh a fhuair Belsasar roimh uair a bhàis. Rinn e féin agus na bha maille ris dichuimhne air Dia, is bha iad ag aoradh do dhiathan eile. Tha e coltach gu'n do rinn e cuirm mhór agus chruinnich e chuidec mìle d'a thighearnaibh agus bha iad ag òl á soithichean òir a ghoid athair Nebuchadnesar á teampull Dhé ann an Ierusalem. Ann am meadhan na cuirme thug an rìgh sùil air a' bhalla, is chunnaic e ni a chuir eagal is dragh air, dh'atharraich a choltas, is bha a chasan air chrith fodha, cho luath ri slait an sruth.

Sgrìobhadh air a' bhalla.

Chunnaic e làmh duine a' tighinn a mach as a' bhalla, agus sgrìobh a mheòir air a' bhalla na briathran so "Mene, Mene, Tecel Upharsin." Cha d' fhuaradh duine anns an rìoghachd aige a mhìnicheadh na briathran dorcha so ach Daniel, braighdeanach á Iudah. B' e ciall nam briathran so gu'n robh an rìoghachd gu bhith air a toirt uaithe. Air an oidheche sin féin chaidh Belsasar a mharbhadh agus ghabh fear eile àite.

Ma tha na bheil sinne a' leughadh 's a' cluinntinn timchioll air Hitler 's air a chuideachd uile fìor tha iad móran na' s miosa na bha Belsasar. Tha an slugh air

an cumail aca an dorchadas, tha Soisgeul Chrìosd glé shuarach 'n an sealladh; na h-eaglaisean 'g an dùnadh agus na ministearan nach géill d' an toil-san air an tilgeil ann am prìosan. Faodaidh gu mair so greis bheag ach thig an latha, luath no mall, nuair gheibh an sluagh cothrom éiridh agus an cuibhrichean a thilgeil dhiubh; anns an latha sin bidh coltas is casan Hitler mar bha coltas is casan Bhelsasar.

Chan 'eil teagamh sam bith nach do rinn Hitler obair mhór anns a' Ghearmailt bho'n fhuair e 'na cheannard oirre, ach ghabh e 'na cheann gu rachadh aige air an t-saoghal gu léir a cheannsachadh. Cha b' esan 'a cheud fhèar a smuainich sin agus theagamh nach e am fear mu dheireadh.

An Dia nach do ghlòraich thu.

Mu'n do thòisich an cogadh mór so tha

Ag ùrnuigh gun sgur

Leis an Urramach Niall G. Dòmhnallach, an Aird-nam-murchann.

SO agaibh naidheachd a fhuair mi an là roimhe bho sheann charaid air an do thadhail mi air chuairt am measg muinntir a' choimhthionail. Tha i fìor oir bha 'athair gu math eòlach air na daoine ann an laithean òige.

Is coltach gu'n robh duine anns an sgrì aig an àm a bha gu math caoin-shuarach mu'n eaglais is mu gach nì air son an robh i a' seasamh am beachd dhaoine. Bha so a' cur cùraim air a chàirdean, is bha iad air am maslachadh le dhol air adhart. Dh'fheuch iad gach dòigh air am b'urrainn dhoibh smuaineachadh gu thàladh gu Tigh na h-Urnuigh, is dh'fheuch iad ri a cho-éigineachadh, ach dhiùlt e am muigh is am mach cas a chur a stigh air dorus na h-eaglaise.

'S e thàinig as gu'n do chuir a chàirdean an cinn ri chéile, agus air an ath Shàbaid thog iad leotha e a dhèoin no dh'aindeòin. Nuair a chunnaic e nach robh dol as ann dha, chaidh e leotha ceum air cheum, agus cha bu bheag an t-ionghnadh do mhuinntir an àite a bhi 'ga fhaicinn a' gabhail àite suidhe maille ri chàirdean. Cha d' thubhairt e facal, is cha do ghluais e gus an do thòisich an t-seirbhis, agus an sin spàrr e a chorragan 'na chluasan. Dh'fhuirich e mar sin fad na h-ùine gus mu mheadhon an t-searmoin an d' thàinig cuileag a laigh air a shròin. B'fheudar dha an sin aon d'a làmh an t-òird bho chluais a chum a cur air falbh. Air dha sin a dheanamh chual e am ministear ag ràdh—"Bithibh ag ùrnuigh gun sgur." Chuir na briathran sin iongantais air, agus is e thàinig as gu'n deach Iain far

cumhne agam air òraid a liubhair fear de mhinistearan a' chrùn againn féin anns an d' thug e cliù mór do Hitler air son na rinn e air son na Gearmailt. Ach aig a' cheart àm thug e rabhadh dha e a ghabhail leis na bha aige cheana, agus gu'm biodh meas air mar dhuine mór ach mur gabhadh gu'n éireadh gu h-òlc dha.

Tha mi a' smuaineachadh gu bheil na briathran a sgrìobhadh mu Bhelsasar fìor d'a thaobh-san mar an ceudna, "Mharbhadh e an ti a b' àill leis, agus an neach a b' àill leis chumadh e beò, agus an neach a b' àill leis chuireadh e suas, agus an neach a b' àill leis chuireadh e sìos."

Chuir e ann an neo-bhrìgh gach rabhadh a fhuair e agus a nis tha meur a' sgrìobhadh air a' bhalla—"An Dia aig a bheil t'anail 'na làimh cha do ghlòraich thu; uime sin crìochnaichidh e do riochachd."

an robh am ministear aig crìoch na seirbhis feuch an innseadh e dha ciamar a bha e comasach do dhuine a bhi ag ùrnuigh gun sgur. Thug am ministear fanear gu'n d' rinn na briathran so beothachadh air inntinn Iain, is ged nach do thuig e iad, gu'n robh iad a' cur dragh air. Bu mhath a bha fhios aige cuideachd gu'n robh Iain deas gu dol an deasbud mu'n deighinn, is smuainich e gu'm b'e an rud a b'fheàrr a' gabhadh deanamh leigeil leis a bhi a' beachdachadh orra leis fhéin car tacain fhathast.

Dh'iarr e air Iain a lethsgèul a ghabhail oir gu'n robh e car trang aig an àm le obair an latha, "ach," ars' esan, "rach thusa far a bheil Alasdair Dhòmhnuille 's a' mhaduinn, agus is e mo bharail gu'm fuasgail esan a' cheisd sin dhuit."

B' fhada le Iain gus an d' thàinig a' mhaduinn, agus air dha bhi cinnteach gu'n robh Alasdair air a chois, thog e air a nunn gu tigh a charaid. Cha bu bheag an t-ionghnadh a ghabh e Alasdair fhaicinn is e trang a' ruamhar. Ghabh e nunn far an robh e agus a' cur fàilte air; ars' esan:—"Tha sibh trang ag obair, Alasdair." "Trang ag obair agus ag ùrnuigh," fhreagair Alasdair. B' ann mar sin a fhuair Iain fuasgladh do'n cheist a chum cadal na h-oidhche uaithe, agus tha e ri aithris gu'n robh atharrachadh ri fhiosrachadh an caitheamh beatha Iain bho'n latha sin.

Aon eile de na meadhonan a tha Dia a' cleachdadh gu bhi a' dùsgadh spiorad an aithreachais an cridheachan dhaoine.

Càirdean Iosa

Is sibhse mo chàirdean-sa.—Eoin XV., 14.

SHAN 'eil teagamh nach d' thug e toil-intinn mhór do na deisciobuil an uair a thubhairt Iosa riu, "Is sibhse mo chàirdean-sa," oir b' ion daibh moit a bhi orra. Cha fhreagrachd e dhaibhsan a ràdh gu'm b' e Iosa an caraid-san, agus cha mhò a thubhairt iad e, no a rinn iad bòilich as an dàimh anns an robh iad do Iosa. Ciod air bith na fàilingean eile a dh' fhaodadh a bhi anns na h-abstoil cha robh an fhàiling annta dol ro dhàna air Iosa. Ged bha iad cho eòlach air, agus ged bha caidreamh cho dlùth eatorra, cha do dhìchumhnic iad riamh an t-urram a bha dlìgheach a thoirt da. Bha cuid de na h-abstoil càirdeach dha a thaobh na feòla; bha Seumas agus Iudas air an togail anns an aon teaghlach maille ris, ag itheadh aig an aon bhòrd ris, agus a' cadal, theagamh, anns an aon leabaidh ris; bha iad 'n an càirdean dha ann an dà dhòigh, le ceangal na fala agus le bann na deisciobuileachd, ach ma bha, an uair a thòisich iad air litrichean a sgrìobhadh a chum na h-eaglais cha d' thuir iad aon fhacal uime sin; sgrìobh iad mar *sheirbhisich* an Tighearn Iosa. "Tha Seumas *seirbhiseach* Dhé, agus an Tighearn Iosa Crìosd, a' cur beannachd chum an dà threubh dheug a tha air an sgapadh o chéile." Ach ged nach do ghabh na deisciobuil orra féin dol ro dhàna air am Maighstir agus an Tighearna, chan 'eil teagamh air bith nach do leum an cridhe le moit is gairdeachas an uair a thubhairt e féin an rud nach freagrachd dhaibh-san a ràdh, "Is sibhse mo chàirdean-sa."

Dàimh bhlàth.

Uair eile thubhairt e riu, "Tha sibh ag ràdh, Maighstir, agus Tighearna, riumsa; agus tha sibh ag ràdh gu maith; oir is mi sin"; ach an so tha e ag ràdh gu bheil dàimh eile agus dàimh as blàithe na sin eadar e féin agus iadsan, dàimh a' chàirdeis agus a' ghràidh. Bha e air bheul an saoghal fhàgail; bha e dol a chur nan abstol a mach gus an saoghal a chosnadh dha, agus a' fàgail rìoghachd Dhé air thalamh air an cùram; ach m'an do chuir e a mach iad ghabh e an cothrom air innseadh dhaibh gu robh e 'g an cur a mach, chan ann mar sheirbhisich a mhàin ach mar chàirdean. B' e sin an dòigh a ghabh e air innseadh dhaibh gu robh làn earbsa aig annta; earbsa 'n an dilseachd agus 'n an dìchioll.

Bho thaobh Crìosd tha an càirdeas so a' ciallachadh gu'n toir e solus d'a shluagh; gu'n dean e 'inntinn agus a rùintean soilleir dhaibh, agus gu'n toir e dhaibh eòlas nan nithean sin a tha e feumail dhaibh eòlas a bhi aca. "Ghairm mi càirdean dibh; oir na h-uile nithean a chuala mi o'm Athair, rinn mi aithnichte dhuibh-sa iad." Ma bu mhaith leat fhaotainn a mach, mata, a bheil thusa am measg càirdean Crìosd, ceasnaich thu féin feuch a bheil thu a' faotainn an t-soilleireachaidh so a thaobh nan nithean a bhuineas do rìoghachd Dhe agus do'n t-saoghal neo-fhaicsinneach. Ma tha thu an diugh far an robh thu fichead bliadhna roimhe so, gun dol aon cheum air t' aghaidh ann an eòlas, no ann an creideamh, no ann an gliocas, is ion dhuit eagal a bhi ort nach 'eil thu 'g ad chumail féin ann an co-chomunn Crìosd.

Bho ar taobh-ne tha an càirdeas so a' ciallachadh gu'm feum sinn ùmhlachd a thoirt d'ar Slànuighear. Sin an cùmhnant air an aidich e sinn mar a chàirdean, "Is sibhse mo chàirdean-sa ma ni sibh na nithean a tha mi ag àithneadh dhuibh." Tha Crìosd ag iarraidh dà ni shònruichte o shluagh, gràdh is ùmhlachd; agus as eugmhais nan nithean sin cha bhi e riaraichte, eadhon ged a dheanadh iad an teanga tana a' moladh 'ainme anns na sràidean. Chan urrainn duine dearbhachd no comhfhurtachd a bhi aige a thaobh a sheasaimh an làthair Dhe, mur bheil a chasan agus a làmhan luath gu toil Dhé a dheanamh. "Rinn mi cabhag," ars' an salmadair, "chum t'àitheantan a choimhead."

Dà sheòrsa ùmhlachd.

Tha mùghadh mór eadar seirbhiseach agus caraid. Faodaidh e bhith nach 'eil anns an t-seirbhiseach ach *inneal* ann an làimh a Mhaighstir. Ni e an car a gheibh e r'a dheanamh, agus oibrichidh e na h-uairean, ach chan 'eil caidreamh no companas eadar e féin agus a Mhaighstir; chan fhosgail a Mhaighstir 'inntinn dha agus cha mhò a chuireas e a chomhairle ris. Chan e sin an dàimh fhuar a bu mhaith le Iosa a bhi eadar e féin agus a dheisciobuil; gheall e gu'm fosgladh e 'inntinn dhaibh, agus bu mhaith leis gu'n tuigeadh iad a rùintean. Chleachd e gach innleachd a ghabhadh chleachdadh gus dìomhaireachdan na rìoghachd fhosgladh dhaibh, agus bu

mhaith leis gu'n tuigeadh iad uile na nithean a bha aige 's an amharc.

Tha dà sheòrsa ùmhlaichd ann a dh' fhaodar a thoirt do Dhia, ùmhlaichd mharbh agus ùmhlaichd bheò. Tha na reultan a' toirt ùmhlaichd dha, oir tha iad a' leantuinn an cùrsa anns na speuran gun dol leud na roinneig a null no nall. Ach ma tha, chan 'eil ann an ùmhlaichd nan reultan ach ùmhlaichd mharbh, oir chan urrainn iad an còrr a dheanamh. Ach tha e ann an comas mhic an duine roghainn a dheanamh co dhui a bheir e ùmhlaichd do Dhia no nach toir, air chor agus ma roghnaichneas e lagh Dhe a choimhead, gu bheil e 'g a dheanamh le saorsa a thoile, agus mar sin gu bheil ùmhlaichd beò. Sin an ùmhlaichd as toigh le Crìosd, ùmhlaichd bheò o dhaoine saor ; o dhaoine air nach 'eil cuing air bith ach cuing a' chàirdeis agus a' ghràidh.

Cumhachd Chrìosd.

O bheatha nan abstol agus o bheatha mhiltean anns an là diugh tha e furasda gu leòir fhaicinn gu bheil cumhachd is éifeachd ann an càirdeas Chrìosd nach 'eil ann an càirdeas eile air an t-saoghal. Ann an làithean fheòla dh' aithnich eadhon an naimhdean air cuid de na h-abstoil *gu robh iad maille ri Iosa*. Gabhaidh sin aithneachadh air daoine an diugh cuideachd. Tha e a' deanamh nan uile nithean nuadh anns na cridheachan a ghabhas ris, agus a' cruth-atharrachadh nan daoine a ghluaiseas maille ris. Tha e a' deanamh maiseach is glòrmhor gach ni no neach ris am bean e. Eadhon ged nach beanadh duine ach ri iomall 'fhalluinn gheibh e beannachd air chor-eigin an cois a thighinn dlùth dha. Tha cuid de dhaoine ann agus millidh an càirdeas ar beusan agus ar beatha, ma ni sinn càirdean dhiubh. Anns gach comunn anns am bi iad, tha iad mar a' ghaoth fhuar reòta a chrìonas feur is fochann ; is misd thu àileadh an analach fhaotainn. Ach tha daoine eile ann a tha mar bhlàths caomhail na gréine no mar ghaoth bhog an earraich a bheir fàs is toradh ; is fheàrrd thu a bhi 'n an comunn eadhon còig mionaidean, oir bheir iad dhuit càil ùr air son nan nithean a tha fìor-ghlan agus ion-mholta. Sin, mata, a' bhuaidh a tha aig Crìosd thairis air a chàirdean. Dùisgidh e annta gaol nan nithean air a bheil gaol aige féin.

Droch chompanaich.

Ma tha e ceart dhuinn caraid maith a thaghadh tha e ceart dhuinn cuideachd càirdean dona a sheachnadh. Tha mòran de dhaoine òga a' gabhail a' cheud cheum ann an slighean ain-diadhaidh a chionn nach do

thaghadh iad an companaich gu cùramach. Nach mor an t-aobhar eagail a tha ann do phàrantan an uir a chi iad am mac, no gu sònruichte an nighian, a' deanamh companach de leithid Absolom. Ged bha Absolom maiseach 'n a phearsa cha robh ann ach diù nan gillean. B' fhada bho chéile e féin agus 'athair. Ged bha fàilingean mora agus uamhasach ann an Daibhidh, bha cridhe ann, agus gràdh ; chuireadh e e féin mu'n cuairt air son dhaoine eile agus bha e 'n a charaid dileas is blàth. Bha Daibhidh 'n a dhuine bàigheil ; an càirdeas a bha eadar e féin agus Ionatan chaidh e os cionn gaol bhan. Ach cha robh bàigh no blàths ann an cridhe Absolom ; bha a chridhe cho fuar 's a bha e cho dubh ; chuir e a chompanaich uile air seachran cho maith ris féin. Tha falan an Tighearn ag ràdh, gu'n sgrìosar companach nan amadan, agus esan ata 'n a chompanach do luchd-craois, gu'n nàraich e 'athair. Nach sona, mata, na pàrantan a chi an clann a' deanamh mar a rinn an salmair ; " is fear-comuinn mi," ars' esan, " dhaibh-san uile air am bi t' eagal, agus dhaibh-san a ghleidheas do reachdan."

Iuchair a' ghràidh.

An uair a bhios sinn a' smuaineachadh air Iosa mar ar caraid agus ar bràthair cuimhnicheamaid cuideachd air na càirdean dlùth is dileas a bha aige ann an làithean fheòla, agus guidheamaid air Dia gu'n deanadh e sinne coltach riu anns a' ghaol a bha aca air Iosa ; gu'n deanadh e coltach sinn ri Eoin a' Bhaistidh, a bha coma ged bhiodh e féin air ìsleachadh na'm biodh Crìosd air àrdachadh ; coltach ri Tomas a bha toileach dol maille ris gu bàs, agus coltach ri Eoin agus Muire, an dithis a fhuair cho dlùth dha, mar dhuais an gaoil air. Tha iad ag ràdh gu bheil an gaol dall, ach an àite sin a bhi fìor, is e an fhìrinn gu bheil mìle-sùil aig a' ghaol. B'e na càirdean a bu mhotha gaol air Iosa a bu mhò a chunnaic d'a ghlòir. Bha Eoin air thoiseach air daoine eile ann an dìomhaireachd na diadhaidheachd a thuigsinn, a chionn gu robh e air thoiseach orra ann an gràdh. Is maith an gloin-anbhair an gràdh gus nithean spioradail fhaicinn.

Ged nach b' aithne do Phol Iosa ann an làithean fheòla bha e 'na charaid cho dileas 's a bha riamh aige. Agus air an làimh eile dh' fhiosraich Pol 'n a anam féin càirdeas Iosa a cheart cho fìor 's a b' aithne do Pheadar a chompanas ann an Galile, rud a tha dearbhadh dhuinn nach robh cothrom no sochair air bith aig na ceud dheisciobuil a thaobh càirdeas an t-Slànuigheir nach fhaod a bhi againne. Faodaidh Crìosd a bhi *annainn*, agus sinne *annsan*, faodaidh ceangal cho

dlùth a bhi eadarunn agus esan 's gur h-urrainn dhuinn a ràdh, “Tha mi air mo cheusadh maille ri Crìosd, gidheadh ata mi beò; ach cha mhise, ach Crìosd a ta beò annam; agus a' bheatha ata mi nis a' caitheamh 's an fheòil, tha mi 'g a caitheamh tre chreideamh Mhic Dhé, a ghràdhaich mi agus a thug e féin air mo shon.”

Companas Iosa.

Is sibhse mo chàirdean-sa. Nach b'e sin an t-urram, 'ga chuir air daoine peacach! Ach is e smior na firinn a tha ann, ràdh fìor a tha airidh air gabhail ris, oir tha e air a dhaingeachadh le facal an Tighearna, agus cha duine Dia gu'n dean e breug. Cìod a' ghné ghràidh a thug an t-Athair dhuinne

gu'n goirteadh càirdean a mhic dhinn! Bu neoni truagh mar dhiol do'n ghràdh so, ar n-anam agus ar beatha a thabhairt dha mar bheò-ibhairt.

Tha Fear caomh ann thar nan uile;

O, meud a ghràidh!

Thar gràdh bràth'r tha ghràdh-san duinne;

O, meud a ghràidh!

Faodaidh càch fàs umainn suarach,

Tlàth an diugh 's am màireach gruamach;

Annsan gheibh sinn gaol nach fuaraich;

O, meud a ghràidh!

Iosa! caraid nan naomh agus caraid nam peacach—ni a chompanas rathad fada goirid, agus rathad duilich réidh, agus a h-uile rathad sona.

Daltachan a' chruaidh fhortain

Leis an Urramach Iain Mac-a-Phearsain, an Tigh-an-uillt.

BEAGAN làithean mu'n do dh'éigheadh an cogadh, deireadh an Fhoghair so chaidh, dh'fhàg na mìltean de chloinn na bailtean móra mu dheas agus rinn iad air a' Ghàidhealtachd oir bha fhios aca gu'm biodh iad tearuinte 's a' cheann sin na'n tigeadh na soithichean-gaoithe aig Hitler a nall luchdaichte le sligean-millidh chum ar bailtean a sgrìos.

'S ann air dà bhalach bheaga 'n am measg sin tha mise dol a sgrìobhadh; b'e Dòmhnall ainm a' cheud fhir agus Alasdair ainm an fhir eile; bha iad eadar deich is dusan bliadhna dh' aois.

Nuair thàinig iad a dh' ionnsuidh Manse Ceann a' Ghàraidh ghabh am ministear 's a bhean beachd air mar bha na h-aodainn aca cho geal ris a' chaille, mar nach faigheadh iad gu leòr de'n bhainne bhlàth an tùs an òige.

Bha am ministear 'na dhuine còir truasail, agus cha robh a bhean bonn air dheireadh air. Thog iad féin teaghlach, dà mhac is caileag, agus mar sin bha fhios aca ciamar bu chòir dhaibh gabhail ri daltachan a' chruaidh fhortain a bha air ùr thighinn d' an ionnsuidh. Cha mhór gu robh tigh 's an sgìr, ma bha dad de mheudachd idir ann, nach d' fhuair clann aig an àm ud.

Saoghal ùr.

Nuair ghabh iad greim de bhìadh math blàth, bho 'n bha latha math ann, chaidh am ministear sràid a mach mu'n cuairt leò. Cha deach an dà bheul còmhla fad na tìde ach a' feòraich cheisdean dheth mu'n rud ud agus mu'n rud ud eile, oir bha a h-uile nì mu'n cuairt cho ùr dhaibh agus annas aca de gach nì. Dh'fhàg iad am baile mór le thogail àrda 's le shràidean còmhnaid as

an déidh 's bha iad a nis air an dùthaich far an robh cnuc is creagan, easan is uillt, eòin is beathaichean, is cuileagan, nach faca iad riamh roimhe.

Bha am ministear a' dol 'g an treòrachadh gu cnoc àrd far am faigheadh iad sealladh fada réidh air an dùthaich mu'n cuairt orra, ach chuimhnich e gu'n d' fhàg e a' phìob 's an tombaca air an dasc aige. Dh'iarr e orra deanamh air a' chnoc mhór a sheall e dhaibh agus fuireach an sin gus an ruigeadh esan; gu robh e a' dol air ais do'n Mhanse, ach nach biodh e ro fhada.

Bha na craobhan aig an àm ud de'n bhliadhna 'n an làn mhaise 's na meangan aca a' lùbadh le truimead an duillich. Bha craobhan móra àluinn a' fàs mu'n Mhanse, agus smuainich Dòmhnall, an gille bu shine, gu'm bu ghasda streap suas ann an dlùths nam meangan mar bhìodh e a' streap ris na staidhrichean anns na clousachan air Rathad Phaislig.

A' chuileag bhòidheach.

Cha do dhirich e fada nuair chunnaic e cuileag mhór bhòidheach, crios òrbhuidh m'a meadhon agus srann aice mar gu'm biodh seillean ann. Ghabh e beachd oirre greis bheag agus thug e an aire gu'n deach i a steach ann an còs mór cruinn uibhir ri ball coise a bha an crochadh ri meangan dìreach os a chionn. “Cha chreid mi féin nach e ball sìoda tha'n so, Alasdair,” ars esan, “ach chan fhada gu uair fhios,” agus e cur a stigh a làimhe ann. Mu'n canadh tu “bodach teth” bha na mìltean de na cuileagan móra 'na chraisg is iad 'g a lot gu h-òlc. Bho nach robh air ach briogais fharsuinn, ghoirid, chaidh iad suas 'na broinn

is lot iad e gu ruige na màsan. Thuit e 'na ghlag air an làr ach a dh'aindeoin sin cha d'fhàg na cuileagan e, is fhuair am fear a bha gu h-ìosal a lot cuideachd, ged bha e neochiontach.

Rinn iad air a' Mhanse le chéile, agus ràn-bhàis 'n am beul. Choinnich am minis-tear iad 's an dorus a muigh, is cha robh fhios aige air an t-saoghal dé bha ceàrr, ach nuair fhuair iad an anail is cothrom bruidhinn thuig e gur iad na speachan a bha 'g an oileanachadh. Chuir e féin agus a bhean bhincir air na lotan aca is thug e rabhadh teann dhaibh gun ghnothuch a bhi aca ri ni no neach air nach robh iad mion-eòlach, ge b'e cho bòidheach 's 'g am biodh e. Ma bha iad bàn a' dol a mach bha iad dearg gu leòr a' tighinn a steach.

* * * * *

An ath Di-dòmhaich dh'innis am minis-tear an sgeul a dh'innis mise mar tha, agus thuir e "tha mi cinnteach gu bheil cuid agaibh an so an diugh a their gun mhóran smuaineachadh nach d' fhuair na gillean ni ach na thoill iad, ach bu mhiann leam gu'n sealladh sibh air a' chùis ann an dòigh eile. 'S e b' aobhar gu'n do dh'èirich cho olc do na gillean gu robh iad air an aineol, agus a h-uile ni cho ùr dhaibh, agus cha do smuainich iad riamh gu robh gath ann an creutairean a bha cho bòidheach ris na speachan. Shaoil iad gur e cuileagan a bha aca a bha a' còmhnuidh ann am pàillium sioda.

Nach ann mar sin a tha am peacadh a' faotainn greim air iomadh duine; tha e glé thrì cho breagha air an taobh a mach is tha an duine dol 'na dhàil gun mhóran smuaineachaidh, agus mu bheil e tighinn chuige féin tha a chall deanta, is faodaidh e bhith gu'm fàg e làrach air gu latha a bhàis.

An riochd aingil.

Na'n tigeadh an Donas a dh'ionnsuidh dhaoine le adhaircean air, agus a' beucail gu h-oillteil, theicheadh iad luath gu leòr as an rathad air, ach chan ann mar sin a tha; thig e cho breagha is cho ciùin; bidh a chainnt cho milis; cha ghabh eadhon an leanab beag eagal roimhe. Nach 'eil e air innse dhuinn anns an Fhirinn gu'n cuir se e féin ann an riochd aingil soillse.

Nach tric a tha daoine air am mealladh le nithean tha bòidheach gealltanach air an taobh a mach. Bho chionn ghoirid bha tuathanach aig margadh ann am baile-mór. Reic e chuid bheathaichean 's bha e deas

gu falbh dhachaidh nuair thachair air duine bruidhneach gasda air dheagh chur uime, 's dh'fheòraich e dheth an robh margadh math ann. Thuir an tuathanach gu'm faodadh e bhith móran na b'fheàrr, nach robh tuathanaich ach air an droch ghiollachd; gu robh iad a' briseadh an cridhe is glé bheag aca air a shon.

Thuir an fear gasda gu robh e féin glé dhuilich air a shon ach na'n gabhadh e a chomhairle-san gu'm faigheadh e airgid gu leòr gun obair idir 's gu'm biodh e a' siubhal feadh na dùthcha ann an càr 'n a dhuin-uasal. Chuir e an ìre do'n tuathanach gu robh e suas ri luchd-réisidh agus gu robh fhios roimh làimh aige cò na h-eich bu luaithe, agus mar sin gu robh a soirbheachadh leis gu math, 's gu'n leigeadh e fhaicinn dhasan mar bha an gnothuch ag oibreachadh na'n tugadh e dha *not*. Rinn an tuathanach mar dh'iarraidh air 's dh'fhalbh am fear eile leatha, 's bha e air ais an ceann dà uair an uaireadair is shìn e sia notaichean dha an àite na h-aoin tè.

Chuir sin fonn math air na tuathanach, oir bha e an dùil gu robh aran fuinte 's nach cuireadh an saoghal cùram tuille air. Thug e ceud *not* an ath uair do'n fhear nach b' aithne dha 's dh' aontaich iad coinneachadh an àite àraidh ann an ceann dà uair a thide. Rinn an tuathanach so, ach ged dh'fheitheadh e fathast cha tigeadh am fear eile. Bha an duine truagh air a mhealladh. A chionn gu robh an duine bruidhneach 's air dheagh chur uime cha do shaoil e gur e cealgair a bha ann.

Feum air fear-iùil.

Nuair tha duine dol an dàil ni tha ùr dha tha e teumail dha seòladh fhaotainn bho neach a tha eòlach chum gu'm bi fhios aige ciod is còir dha a dheanamh. Ciod am feum a bhiodh ann an sgiobair bàta mur b' aithne dha cùrsa ceart a leagail?

Aig an àm so dlùth air na cladaichean againn féin tha àitean àraidh ann far am bheil na miltean de mhéinean air an cur air son dragh is call a chur air an nàmhaid. Nuair thig sgiobair a tha aineolach air na dearbh àitean sin an rathad feumaidh e fear-iùil a thoirt air bòrd a bheir am bàta gu cala réidh; mur dean e sin tha e a' gabhail a bheatha féin is beatha na bheil air bòrd aige 'na làimh.

Tha fear-iùil againne air slighe na beatha; ma leanas sinn e cha tuislich sinn agus cha dean Satan ar lot. Bha e féin air a bhuaireadh, ach cha do ghéill e. Ann an latha a' bhuaireidh mata bidh tu tearuinte ma dh' earbas tu thu féin ris.

Mineachadh air Philip. II, 6-8

Le Calum MacGilleathain, M. A.

“*Neach air bhi dha ann an cruth Dhé, nach do mheas e 'n a reubainn e féin a bhi comh-ionann ri Dia: ach chuir se e féin ann an dìmeas, a' gabhail air féin cruth seirbhisich, air a dheanamh ann an coslas dhaoine: agus air dha bhi air fhaghail ann an cruth mar dhuine, dh' irioslaich se e féin, agus bha e umhail gu bàs, eadhon bàs a' chroinn-cheusaidh.*”

ANNS a' chuibhrionn so de 'n fhìrinn tha aon de fhocail mhóra na fìrinne againn, agus tha am focal mór so a' leum a mach o chridhe duine a tha a' sparradh ceuman dleasdanas air daoine eile. Agus sin mar a tha focail mhóra na Beatha aig Pòl gu minic. Is ann dìreach mar sin, agus e a' sparradh dleasdanas na fialaidheachd agus an tabhartais, a sgrìobh e an àite eile, “Is aithne dhuibh gràs an Tighearna Iosa Criosd, ged a bha e saoi bhir gidheadh gu'n d' rinneadh bochd e air 'ur son-se, chum gu'm biodh sibhse saoi bhir tre a bhochdainn-san.” Is ann mar sin a tha e a' cur eisimpleir Chriosd air beulaibh nan Philipianach, agus a' feuchainn daibh ciod a bha fìor a thaobh an Tighearna. “Uime sin biodh an inntinn cheudna annaibh-se a bha ann an Iosa Criosd, neach air bhith dha an cruth Dhé—.” Agus is iad na dleasdanas àraidhe a bha e a' sparradh orra-san, na Philipianaich, aonachd ghràdhach, bhràithreil, agus irioslachd inntinne a chuireas eadar duine agus fhéinealachd féin; “Na deanar aon nì tre chonnsoid, no tre ghlòir dhìomhain, ach ann an irioslachd inntinne measadh gach aon gur fèarr neach eile na e féin: na seallaibh gach aon air na nithean sin a bhuineas da féin, ach gach aon air na nithean a bhuineas do dhaoine eile mar an ceudna. Uime sin biodh an inntinn cheudna annaibhse a bha ann an Iosa Criosd.

Teagasg Chriosd.

So teagasg Spiorad an Tighearna, agus an dearbh theagasg a bha aige féin an làithibh na feòla. Ma bhios sibh féineil agus ma bhios sibh gu maith do bhur cuid féin, ciod am barrachd a tha agaibh? Nach e sin fìor nàdur agus fìor chleas an t-saoghail? Ach gràdhachibh-se bhur naimhdean agus dean-aibh maith dhaibh-san a tha 'g 'ur cràdh. Sin am barrachd a chruth-atharraicheas an saoghal; agus sin am barrachd a thaisbeanas agus a dhearbhas gur sibh mic Dhé; oir is e nàdur Dhé bhi maith do na h-uile; tha grian Dhé a' dealradh air a' mhaith agus air an ole, agus tha frasan Dhé a' tuitean aron air fearann an duine cheairt agus air fearann an duine mhi-cheairt.

Tha facal aca 's a' Bheurla, gu bheil an Diabhol maith d'a chuid fhéin, agus chan 'eil fhios agam dé am maithas a tha 'n a

mhaithas; ach is e tha fìor mu Dhia gu bheil e maith do na h-uile! Agus sin, a nis, ceum agus dleasdanas a' Chriosduidh, agus Criosdalachd gu h-iomlan. Agus a réir an abstoil sin mar a bha Criosd e féin. Sin inntinn Chriosd. Bha Criosd gu maith do Iudas; agus nì a b'iongantaiche le Pòl na sin bha e gu maith do Phòl, “Ghràdhaich e mise agus thug se e féin air mo shon.” Sin barrachd Dhé anns an duine Iosa; agus sin Dia ann an Iosa Criosd.

I. “*An cruth Dhe.*” Bha na h-aobhair aig Criosd a bhi mór. Co dha a bhuineadh glòir agus urram agus mórachd cosmhuil ris? Anns a' cheud sealladh a bha aig Pòl air Criosd an so tha e aige agus crùn Dhé air. Arsa Eoin, “Anns an toiseach bha am Focal, agus bha am Focal maille ri Dia, agus b'e am Focal Dia.” Tha am facal so *cruth* e féin làn brìgh an so. Is e nì buan a tha 's a' chruth so, chan e nì 'ur ach nì bha ann o chian. Bith bhuan a tha 's a' *chruth* so. An cruth Dhé, sin Dia 'n a bhith-bhuantachd. Agus sin, a ris, beachd an Tighearna air fhéin, “mu'n robh Maois idir ann *tha mise.*” Agus fòghnaidh duinne so, bha an Tighearna ag iarraidh air son a dheisciobuil féin gu'm faceadh iad a' ghlòir, à' ghlòir a bha aige maille ri Dia mu'n do leagadh bunaitean an domhainn. Bhà Criosd Mór, agus chan e sin uile e, ach *thà e mór an còmhnuidh*; chan 'eil leagadh no beagadh air mórachd an Tì Naoimh. Tha e mar sin a ghnàth ann féin agus dheth féin. Ach, arsa Pòl, “cha do mheas e 'n a reubainn e féin a bhi comh-ionann ri Dia.”

Agus so mineachadh air na briathran sin. Cha do ghreimich e ris a' chliù sin mar a ghreimicheas an gaduiche no an creachadair ris a' chreich. Is e cleachdadh a' ghaduiche, agus cleachdadh a h-uile duine saoghalta eile cho maith ris, gu'm bidh na h-innean cruaidh an sàs 'n a chuid. Chan ann gun fhios cia mar a bheirear as a làmh an e. Cha dealaich e ris. Cha dealaich e idir idir ris. Ach cha b'e sin do Chriosd. Dhealaich esan ris an àirde a bhuineadh dha féin. Arsa an t-abstol, an àite eile, dh'fhalamhaich se e fhéin. Dh'fhàg se e féin lom. Arsa an t-abstol, “rinneadh bochd e.” Rinn se e féin bochd. “Rinneadh am Focal na fheòil.”

II. “*An coslas dhaoine.*” Tha am facal so *coslas* a’ comh-fhreagairt do’n fhacal *cruth* mar a tha am facal *Dia* a’ comh-fhreagairt do’n fhacal *daoine*. Agus dìreach mar a tha *Dia* àrd os cionn *dhaoine* tha *cruth* àrd os cionn *coslas*. Chan ’eil ann an *coslas* ach nì neo-bhuan; nì diomain; nì tha ann air son seal. Sin cliù beatha an duine air an talamh. Ciod e bhur beatha? Ceò nam beann! Feur na machrach; deatach! Ciod e an saoghal fein? *Coslas*, tha an fhìrinn ag ràdh, nì do nach ’eil sìorruidheachd air a gealltainn. An coimeas ri beatha duine tha an saoghal fada gu teagamh. “Tha àl a’ dol agus àl a’ tighinn; ach mairidh an talamh gu bràth.” Cha mhair gu sìorruidh. Chan ’eil ’s na briathran sin ach coimeas eadar dhà *choslas*.

Ach a’ bruidheann air *coslas* so an t-saoghail a tha dol as an t-sealladh is e tha luchd-mìneachaidh an cuid a’ toirt as gur e *coslas* an t-saoghail an saoghal a tha aig daoine dheth air an talamh agus nach e an talamh e féin, no an cruinne e féin; agus tha feum againn air a bhì cumail eadar-dhealachadh a tha eadar na nithean sin ’n ar cuimhne.

Ach is e tha aig an abstol gu cruinn cothrom an so daonnachd Chrìosd. O bhì anns na h-àrdaibh maille ri Dia agus compàirt aige de nàdur agus de bhith-bhuantachd na diadhachd thàinig a cho ìosal ris an talamh agus b’ esan, a nis, Iosa o Nasaret. Ach cuimhnich cha do rinn sin beag e ann féin; ged tha an *coslas* beag agus a shaoghal a nis beag. Chan iongnadh ged chuireadh sin iongnadh air Pàdrig Grandd.

“An tì bha ann o sìorruidheachd
A’ fàs na chlochan truagh.”

Bu cheum na h-ìrioslachd e. Thuir an ceannard-ceud, “chan airidh mise air gu’n tigeadh tu dha mo thigh.” Bu mhodh dha a ràdh; ach cha d’ thuir e riamh na b’ fhìrinniche. Cha b’ airidh an saoghal air, agus cha b’ airidh an cinne-daonna air. Ach sin far a bheil gràs an Tighearna, maitheas an Tighearna; agus sin an inntinn a bha ann an Chrìosd.

III. “*Cruth Seirbhisich.*” Tha sinn a nis air ais, a ris, aig an fhacal *cruth*. Car son a tha am facal so air a chleachdadh comh-cheangailte ri seirbhiseach? Agus an seòrsa seirbhisich, duine a bha air a thoirt suas gu h-ìomlan do sheirbhis, agus e air a ghlacadh beò aice. Theagamh gu’n robh dà nì a’ leum cuideachd aig an abstol; agus, a ris, is dòcha leam gu bheil comh-fhreagradh seaghannan eadar *coslas* agus *cruth*, agus eadar *daoine* agus *seirbhiseach*. Tha fhios

againn gu bheil an t-abstol Pòl gu minic cho làn agus cho lìonta leis an fhìrinn a tha aige agus nach ruig a chainnt oirre gu ro-fharsuinn. Is e sin ri ràdh, tha barrachd mòr air eùl gach facail de bhrigh air na tha am facal comasach air a chur an céill dheth féin. Agus saoilidh mi gu bheil dà nì air aire an abstoil, agus an dà fhacal so aige, dà nì mhòr chudthromach. Air tùs tha fìor dhaonnachd Chrìosd ’g a dhaingneachadh aige. Leis an fhìrinn so fhàgail crochte ri *coslas* nach biodh e cunnartach gu’n canadh daoine eile gu’n d’ thuir Pòl nach bu duine (no fìor dhuine) Chrìosd, nach robh ann ach *coslas* duine? Agus tha an t-abstol ’g a chur thar gach teagamh, agus tha *cruth* aige air a chùl a’ nochdadh dhuinn gu’n robh fìor nàdur na daonnachd aig an Tighearna. “An duine Iosa Chrìosd.” Chan e nì nach robh riamh roimhe ann a ghlac se chuipe féin ach *cruth* mar dhuine. Agus tha sin a’ cur an urraim air fhéin an ceum na h-ìrioslachd: cha b’ e coltas an nì a bha ann ach nì a cheart da rìribh, seadh *duine*, agus fìor dhuine leis an fhìor dhaonnachd choit-chionn (ach as eugmhais peacaidh). Agus ’s e an dara nì nach e mhàin gu’n robh Dia mar sin ’n a dhuine ach *gu’n do thogair e bhith ’n a dhuine de ’n t-seòrsa is lugha air a bheil urram air an talamh*.

C’ àite a nis a bheil t’ uail, a Mhic an Philipianaich? A chùis smaoinich! Na ’m bu rìgh bu rud-eigin; na ’m b’ uachdaran bu rud-eigin; ach seirbhiseach de ’n t-seòrsa a bha cho bochd agus nach robh còir aca air sìon!

Tha inbhean am measg dhaoine. Tha e ’s an duine, gu nàdurra, bhì dol thar a nàbuidh. Feuch, an diugh, an cogadh; agus feuch, an diugh, na carrachan-cuimhne ’s a’ chladh! “Is e bhith dhiubh,” arsa Aonghas nam Beann; ach is e bhith mòr, arsa a h-uile Aonghas! Is iomadh smuain a tha againn an so agus a bhitheas. Tha so ann, chuir an seirbhiseach so nì ’n ar tuigse nach ’eil e furasda do ’n t-saoghal le a mbeud-mhòir a thoirt aise; nach e dreuchd, no crannchur, no suidheachadh, duine; agus nach ionann iad is gràdh, coibhneas, maitheas, macantas, ìrioslachd, uaisle; nach ionann iad agus inntinn an Tighearna. Is ann ’s an inntinn a tha an duine, agus ’s a’ chridhe. Biodh an seirbhiseach os cionn nan uile! Is e am fear is mò a nì de mhaith am fear is fear; agus is e an seirbhiseach mòr am fiùghalach. Bha an Tighearn ìriosal agus bha e umhail. “Dh’ìriolaich se e féin, agus bha e umhail gu bàs, eadhon bàs a’ chroinn-cheusaidh.” “Uime sin biodh an inntinn cheudna annaibhse.”

Aig an Uinneig

An t-Urramach Eachann Camshron.

BHA mòran dhaoine air feadh na Gàidhealtachd uile, agus gu sònraichte an siorramachd Earra-Ghàidheal, duilich a chluinntinn gu'n do shiubhail Eachann Camshron, ministear na Moighe, air a' mhìos a chaidh seachad. Ged nach robh e gu maith o' chionn bliadhna cha do chaill e fhéin no daoine eile dòchas gu 'n rachadh e na b' fheàrr, ach an àite feabhais thàinig naidheachd a bhàis. Bha e tri fichead bliadhna dh' aois.

Rugadh e ann an Tiriodh an 1880; bha e air oileanachadh an Oilthigh Glaschu; bliadhna 'n a fhear-cuideachaidh an eaglais-Chaluim Cille, an Glaschu; air a shuidheachadh an Cumladden, an Cléir Ionar Aora, an 1907. A Cumladden chaidh e do Chill Mhàrtainn an 1912; á Cill Mhàrtainn chaidh e do'n Oban, agus as an Oban do sgìr na Moighe, an Cléir Ionar Nis.

Ach b'e an t-Oban an t-àite air am b' fheàrr a bha e a' freagairt agus a b' fheàrr a bha a' freagairt air, oir a mach o Chòrnaig far an do thogadh e, cha robh àite eile (mur robh Glaschu) anns am faigheadh e uiread chompanach aig an robh ùidh anns na nithean anns an robh inntinn agus a chridhe féin, Gàidhlig agus bàrdachd agus comunn dhaoine seanchasach. Bu toigh leis cuid-eachd; bha cur-a-mach ann fhéin ann an cuideachd, agus cha do thachair duine riamh orm aig an robh uiread naidheachdan àbhacach mu fhacail neònach a chual e, agus mu dhaoine neònach a b' aithne dha. Bha cuimhne mhaith aige, agus gean-maith d'a cho-chreutairean, is cha robh cron, no gò, no mi-rùn, 'n a sheanchas no 'n a nàdur.

Bha e gaolach air obair nam bàrd; chruinnich e obair nam bàrd Thirsteach ann an leabhar mór tiugh o chionn bhliadhnachan, ach tharruing e a steach d'a lìon droch éisg nach b' fhiach an cur ann an soitheach, agus a b' fheàrr dha fhàgail anns a' chladach aig na faoileannan. Tha barrachd a dh' anail na bàrdachd anns na dàin a rinn e fhéin na tha ann am móran de 'n ranntaireachd a chruinnich e cho cùramach. Ach cha robh duine eile a bhuineadh do'n eilean a b' urrainn an cruinneachadh ud a dheanamh cho maith ris.

Chuir e fhéin agus Eachann Dùghallach a mach leabhar beag mu Cholla agus mu Thiriodh, leabhar a bhios luchd-turuis do na h-eileanan sin taingeil air a shon.

Bha Eachann Camshron 'n a dhuine laghach sìtheil; ged nach robh a bhodhaig riamh làidir chuir e seachad na bliadhnachan a b' fheàrr d'a bheatha ann an eaglais anns an robh obair anabarrach trom, seann eaglais an Obain, ach ged a bha gu leòir aige ri dheanamh 'n a choimhthional fhéin cha b' ann doicheallach a bhitheadh e an uair a ruigeadh daoine nach buineadh dha agus nach b' aithne dha a dhorus a dh' iarraidh air sud no so a dheanamh air an son; baisteadh, no pòsadh, no tiodhlacadh.

Dh' fhàg e bantrach agus còignear de theaghlach; ceithir mic agus nighean.

An dealbh ionraic

(Tha na rannan so air an cur anns an àireamh so mar chuimhneachan air an fhear a rinn iad mu eilean a ghràidh, an t-Urramach Eachann Camshron nach maireann.)

An teampull dìomhair balbh mo smuain
Tha dealbh os cionn na h-altrach
Ri 'n tog mo chridh' an ùrnuigh bhuan
Gach uair bhios mi an gainntear
'N a dhaithean àigh tha muir is tràigh
An àilleachd thlachdmhor, ghreannmhor;
Tha eòin air sgéith; 's a' mhachair spréidh,
'S an àl a' leum le annsachd.

Gach uair do'n t-saogh'l bheir mi mo chùl
Gur dol do chùirt na pàilliuin,
O'n altair seallaidh mi a suas
Gu dealbh mo luaidh as àirde;
Mo chridhe trom gu'n dùisg gu fonn,
Gach feart am chom ni gàire—
Measg chàirdean 's chompanach as ùr,
'S iad fiùghail, mùirneach, fàilteil.

Tìr mo ghaoil a rìs fo m' bhonn,
Gach muir is fonn cho òirdhearc,
Air bheagan cùram 'ruith mo chùrs'
An neart 's an sunnd na h-òige;
Ach dùisgidh mi á neul na sìth,
'S mi fad o m' thir is m' eòlais,
Gu iomairt spàirn an t-saoghail gun bhàigh
Le charraid bhàsmhor, leònaidh.

Ach mar phlathaidhean de'n ghréin
An dùllochd bhreun a' gheamhraidh,
A' cur an cuimhn' na bheil 's a chré
Nan làithean éibhinn samhraidh;
Mar sin thig dòchas dhomh as ùr,
Ge dùinte bhios mo theanntachd;
Thig misneach, treuntachd, agus mùirn,
Nuair thig gu m' chuimhn' na b' anns'
leam.

Cumha air Ailean MacLeòid, am Bèarnaraidh na Hearadh

Le Eachann MacFhionghuin, bàrd an eilein.

Gu bheil Bèarnaraidh gu tùrsach
'S e ri ionndrainn MhicLeòid,
An fhianuis làidir bha cliùiteach
'S ann 'n a ghiùlan 's na dhòigh,
'S tha na càrdean bha dlùth dha
'S tric an sùilean fo dheòir,
Bho nach cluinn iad a bhriathran
Anns an fhìon-lios ni's mò.

Fhuair thu aiseag bha sìothchail
Dh'ionnsuidh Fìon-lios a b' àird'
Do'n a' chomunn tha sìorruidh
Far 'n do mhiannaich thu tàmh,
Leis an trusgan glan òirdhearc
Ni do chòmhdach gu làr,
Culaidh rioghail na glòire
Chunnaic Eoin i air càch.

Tha sinn brònach 'g ad ionndrainn
'Caoidh nan ùrnuighean blàth,
A bha taitneach is drùidhteach
'Cur do chùisean 'n a làth'r,
Fhuair thu gibhtean bha sònraicht
'Cur an òrdugh do dhàin
Rinn do bhriathran cho maiseach
Air an sailleadh le gràs.

Thu mar gheug anns an fhìonain
A bha ciatach fo bhlàth,
'Giùlan toradh gach bliadhna
Cha b' e crionadh ach fàs,
Cha do chail thu na fhuair thu
Rinn thu luaidh air 'n ad' là,
Leis an tàlant bha luachmhor
'S ann a bhuaich thu dhà.

Tha thu nis anns an Aros
Leis na bràithrean chaidh bhuainn,
Anns an dachaidh tha glòrmhor
Aite còmhnuidh a shluaigh,
Cha d'tig sgleò air do léirsinn
'S cha d'tig deur air do ghruaidh,
'S chaidh do chlàrsach a ghleusadh
'Seinn laoidh éibhinn an Uain.

Chan e saoghal thug duais dhuit
'N a do thuarasdal àrd,
Ach an Ti anns do ghluais thu
'S a ghabh truas dhìot is bàigh,
Chum E suas thu an còmhnaidh
Le do lòchran bha làn
Gus an deach thu thar Iordan
Steach do shòlas a ghràidh.

Gu bheil Bèarnaraidh 'g ad ionndrainn
Tigh na h-ùrnuigh 's an sluagh,
Chail i rionnag bha mùirneach
Ghabh a cùrsa nis uainn,
Bho nach faic sinn an t' aodann
Air an taobh so de'n uaigh
Bha le maise na naomhachd
'Nuair a b' aosmhor do shnuadh.

Gu 'm bi iomradh is cuimhne
Air an fhèran gu bràth,
Bithidh an cliù-san ri innse
Do gach linn agus àl.
Bithidh an teistean mar dhìleab
Air a sgrìobhadh air clàr,
'S gu robh Ailean MacLeòid dhiubh
Air 'n do thòisich mo dhàn.

Achan an Deoraidh

Leis an Urramach Coinneach MacLeòid, D.D.

Tha càch a' triall d' an àros féin
Mar dh' iarras eun d' a chòs ;
Am fàrdaichean 'nan saoghal-céin,
Gun bhlàth 'na ghréin do 'n Deòr,
Gun toman fraoich an sin e thaobh,
Gun bhraon a ni e òl—
An ceòl tha togail inntinn chàich
A' giùlan dà-san bròin.

Cò dh' ionnsuidh thig mi 's mi fo leòn
Ach dh' ionnsuidh Teò-Mhic Dhe ?
Bha Thus' ad dheòraidh iomadh bliadhn'
Ag iargain fìor-uisg Nèimh ;
Ad ghàirdean sheunadh mi 'na m' òig,
Is fhuair mi còir do threud—
'S ge tric bha gràinealachd am lòn,
Tha blas do phòig' am bheul.

Cùm teagasg m' òige ghnàth fo m' shùil,
Mar shruthan-iùil 's a' cheò,
Is ùrnuighean mo shluaigh am cheum,
A réir gach feum a chrò ;
Biodh gàir do chuain a chaoidh am chluais,
'G am nuallan thun do Ghlòir—
Is long nam miann 'g am fheitheamh
siar,
'S an lìonadh anns an òb.

A' Ghucag shearbh

Chuidich gach fear a choimhearsnach, agus thubhairt e r'a bhràthair, Bi misneachail.—
Isaiah XLI., 6.

ANNS na làithean so, ged bhios sinn uile an geall air an naidheachd mu dheireadh as an Fhraing fhaotainn o'n Radio no o'n phaipear-naidheachd, chan e guth an Radio no briathran a' phaipear-naidheachd a bhios an uair a bhios sinn leinn fhéin, ach guth a' Bhiobuill agus briathran an t-Salmadair agus nam fàidhean . . . "Is iad mo dhéoir as biadh dhomh a là agus a dh' oidhche, an uair a theirear rium, C' àite a bheil do Dhia ?" . . . "Nochd thu do d' shluagh nithean cruaidh ; thug thu oirnn fion a' bhuaireis òl." . . . "Dhearbh thu sinn a Dhe 's an teine mar a ghlanar airgiod ; thug thu steach 's an lion sinn ; chuir thu teine air ar leasraidh ; thug thu air daoine marcachd thar ar cinn ; chaidh sinn troimh theine agus troimh uisge."

Chan 'eil teagamh air bith nach 'eil breitheanas Dhe air an talamh an diugh. Is e so aon de làithean Mhic an duine ; làithean sòluimte agus làithean cunnartach ; làithean anns a bheil e air a' mheidh co dhiubh a bheir an saoghal leum ùr air aghaidh, no thuiteas e air ais mille bliadhna. Mar sin bu chòir dhuinn uile a bhi ag ùrnuigh gun sgur agus ag oibreachadh gun sgur, ag ùrnuigh gu 'm bi Breatunn onorach agus uasal a thaobh nan rùintean a tha aice anns a' chogadh, agus gu 'm bi a cridhe làidir agus misneachail.

"Na bitheadh eagal ort, oir tha mise maille riut ; na bitheadh geilt ort oir is mise do Dhia ; neartaichidh mi thu ; seadh cuidichidh mi thu ; seadh cumaidh mi suas thu le deas làimh m' fhìreantachd." Chan fhaod sinn an gealladh so á Facal an Tighearna a thagar dhuinn fhéin mur bheil sinn onorach a thaobh na crìche a tha 's an amharc againn anns a' chogadh ; nach e fuath no farnad ris a' Ghearmailt a thug oirnn éirigh 'n a h-aghaidh, ach eud air son ceartais, agus corruich an aghaidh an làmhachais-làidir a rinn i air rioghachdan beaga, agus a bha i a' maoidheadh air a h-uile dùthaich a bha anns an rathad oirre.

Tha bàigh aig a h-uile duine ri dhùthaich fhéin, ach chan e a' bhàigh a tha againn ri ar dùthaich a mhàin a tha toirt oirnn a chreidsinn gu bheil sinn a' toirt géill do thoil agus do lagh Dhe ann a bhi seasamh an

aghaidh na Gearmailte ; tha coguis an t-saoghail uile 'n a h-aghaidh, agus chan 'eil rioghachd bheag no mhór anns an t-saoghal nach 'eil 'ga dìteadh ach a mhàin an fheadhainn a tha ann an co-bheinn rithe anns an olc. Ged tha eagal aca roimhe tha iad a' deanamh tàir oirre 'n an cridhe.

Mur bheil misneach ri fhaotainn anns na làithean so o na paiparan-naidheachd cha ruig thu leas a bhi gun dòchas ma leughas tu am Bhiobull, gu sònraichte na Sailm, no ma mheòmhraicheas tu air eachdraidh an t-saoghail, oir tha iad le chéile a' togail fianuis nach soirbhich le neach, no le rioghachd, no le innleachd, a tha dol an aghaidh rioghachd Dhe. Bha na fàidhean ann an Israel agus na naoimh anns a h-uile linn a' creidsinn sin eadhon 'nuair a bhiodh ionghadh orra nach robh Dia a' sgrios an aingidh. Ach tha faidhidinn aig Dia agus leigidh e leis an aingidh e féin a sgrios. Chuir e buadhan agus cumhachdan iocshlainteach ann am beatha mhic an duine, agus ann an aoraibh a' Chruthachaidh, a chuireas casg air an olc ri ùine daonnach.

B' uaibhreach agus bu làidir Pharaoh, agus Alasdair Uaibhreach, agus Nebuchadnesar, agus Napoleon, daoine a mhaoidh cuid mhaith de 'n t-saoghal a chur fo 'n casan, ach chan e mhàin gu robh dubhan air a chur 'n an sròin, agus crìoch air a chur air an àrdan agus air an lamhachas-làidir, ach thionndaidh Dia an t-olc a rinn iad chum buannachd an t-saoghail. Thuig Hitler gu maith neart agus cumhachd Czecko-Slovakia agus Phòlaind agus Bheilgium agus na h-Olaind, ach cha do thuig e neart agus cumhachd an De bheò, no neart agus cumhachd an *spioraid* a tha ann an daoine aig a bheil gaol air ceartas, agus firinn, agus saorsa. Faodaidh e dùthchannan a sgrios agus cuirp mhuilleanan de dhaoine a sgrios leis na h-innealan-marbhaidh a dhealbh e agus a dh' ullaich e air son a' chogaidh so, ach mur bris e spiorad Bhreatuinn bithidh a shaothair gun tairbhe dha, ged nach bi i gun nàire dha. Léighsidh creuchdan a' chuirp ri ùine ma dh' fhanas an spiorad beò.

Chan ann le call dhaoine, no le call ghunnachan, no le call achfuinne, a mhilllear rioghachd, ach le call misnich. Gun mhisneach, no gun chreideamh làidir gu

bheil Dia leinn a chionn gu bheil sinn a' seasamh na còrach, chan urrainn dhuinn teas agus uallach a' chogaidh uamhasaich so a ghiùlan. Tha làithean cruaidh air thoiseach oirnn, làithean a chuireas dearbhadh air ar dilseachd agus air ar misnich agus air ar seasmhachd. Chan 'eil teagamh air bith aig daoine a nis gur ann aig a' Ghearmailt a tha an t-arm as làidire air an t-saoghal, agus is cùis-eagail an t-arm sin a bhi ann an làmh agus fo òrdugh duine anns nach 'eil rian no coguis; duine nach urrainnear fhacal a chreidsinn; duine a chuir as d'a chompanaich fhéin mar gu'n cuireadh e as do radain; duine aig nach 'eil ach aon fhreagairt do 'n h-uile ceist a tha ag éirigh ann an riaghladh an t-saoghail, a bhi a' maoidheadh air rìoghachd air bith nach seas as an rathad agus nach leig leis a' Ghearmailt a toil fhéin a dheanamh; agus duine aig a bheil uiread gràin air Breatunn 's nach sòradh e a bheatha

fhéin agus beatha mhuilleanan a chall air ghaol Iompaireachd Bhreatuinn a leòn. Tha fhios aige gu maith gur e Breatunn an rìoghachd as duiliche dha a cheannsachadh, ach tha e suidhichte air buille-bhàis a thoirt dhi.

Bithidh an cogadh fada agus fiadhaich, agus faodaidh e ar dorsan a ruighinn; bithidh am biadh gann agus theagamh connadh; bithidh aig daoine ri barrachd oibre a dheanamh agus bithidh an rìoghachd na 's bochda aig a dheireadh, ach chan fhaodar gearan no fàilneachadh, oir cha b' fhiach an saoghal a bhi beò ann na 'm faigheadh Hitler làmh-an-uachdar oirnn.

"Bithibh làidir agus bithibh misneachail, na bitheadh eagal agus na bitheadh faitcheas oirbh roimh Àsiria, no roimh an t-sluagh mhór so uile a tha maille ris; oir is mò na tha leinne na leis-san. Leis-san tha gairdean feòla, ach leinne tha an Tighearn ar Dia."

An Naomh Ciarán

Leis an Urramach Calum Mac Gilleathain, M. A., an Tòisigheachd.

DO bhrìgh agus gu'n robh Alba fo chomain mhór aig Eirinn air son nithean tarbhach 's na linntean eachdraidheil agus, gu sònraichte, an nì so, gur ann á Eirinn a thàinig roinn mhór de na daoine a chraobh-sgaoil an soisgeul air tùs an Albainn, daoine móra urramach naomh mar Calum Cille a bha an I agus Maol-Rubha, no Mo Ruibhe, a bha air a' Chomraich, theagamh nach 'eil e as àite dhuinn beagan a bhreacadh sìos air suidheachadh na h-Eaglaise mhàthaireil an Eirinn, an Eaglais a thug an soisgeul do na fir sin agus a thog iad.

Tha daoine an Albainn agus an uair a bhitheas iad a' seachas saoilidh tu orra gu bheil iad an dùil nach robh an creideamh ceart an Albainn gu ruige 1893, no 1843, no 1688, no 1525. Ach bha, agus is maith agus is brèagh gu'n robh.

Bha cuid de na daoine iomraiteach a bha 's an Eaglais Ghàidhealaich, anns na làithean a leagadh a bunaitean an Eirinn, de shliochd nan rìghrean. Bha Calum Cille chan e mhàin uasal, a réir na feòla, ach bha e rìoghail. Agus bha companaich aige eadhon 's a' mheud sin. Ach bha feadhainn eile ann agus bha iad air a chaochladh; agus, buidheachas do Dhia, is e aon de bheannachdan nan gràs nach 'eil "saor" na "daor" an Iosa Crìosd. Is tric a sheinneadh le firinn an rann so 's an Eaglais Ghàidhealaich,

Togaidh e 'n deòiridh truagh o'n dust

'S an bochd o'n òtraich bhreun

'G an cur 'n an suidhe le prionnsaibh mór
Prionnsaibh a phobuill féin.

Ged nach do rugadh Ciarán mór rugadh còir glan e. Is e saor a bha 'n a athair. Ach cha robh a dhaoine gun fhios aca cò bu daoine dhaibh. Is iomadh nì àraid a tha air innseadh o'n t-seann saoghal sin. So a h-aon aca. Bha athair agus màthair Chiarán a' gabhail seachad, an carbad, air àite 's an robh seann draoidh dall. "So," arsa an dall, "fuaim carbaid 's a' bheil rìgh." Rinn a' mhuintir a bha 'n a chuideachd gàire fanoid, agus gun ri fhaicinn ach an saor agus a bhean, agus fhreagair an dall, "Tha leanabh 's a' charbad sin a shaoghalaichear agus a bhios 'n a rìgh cumhachdach; agus mar a tha a' ghealach a' soillseachadh am measg reultaibh nan nèamhan soillsichidh esan leis na mìorbhuilean agus na h-iongantais nach gabh luaidh." Chreideadh na seann daoine Gàidhealach a leithid sin, agus mur do chaochail iad uile, tha iad ann fhathast a chreideadh e.

Annas an sgoil.

Rugadh Ciarán 's an earrach 's a' bhliadhna còig ceud agus a còig deug, agus chuireadh glé thràth do'n sgoil e, agus tha iomradh is iomradh eile air sin an Leabhar Deadhainn Lìos-mór. An uair a dh' fhàs e na bu mhotha chuireadh gu sgoil eile e gu Cluain Ard. An uair a bha e a' fàgail na dachaidh dh' iarr e bó air athair is air a màthair, agus cha d'fhuair. Chaidh e do'n bhàthach agus bheannaich e a roghainn de'n chrodh, agus lean i sin e gu Cluain Ard; agus bha de bhainne aice na bu leòir do mhuintir na

sgoil uile, agus an uair a chailleadh i bha a seiche air a gleidheadh gu cùramach an Cluain Ard.

Chan iarrainn air duine a' chuid sin a chreidsinn; ach tha uinneag bheag againn 's an naidheachd trid am faic sinn an seòrsa saoghail a bha aca dheth 's an t-seann aimsir an Eirinn.

A réir aithris, thug ceann na sgoile gean mór do Chiarán. So naidheachd eile air an sgoil. Thàinig sgoilear bochd gu Cluain Ard, agus e gun airgiod gun mhaoin gun leabhar, agus dh'iarra e iasad air càch agus dhiùlt iad e gus na ràinig e Chiarán. Bha Chiarán 's an àm a' leughadh an t-soisgeil a réir Mhata VII. 12, "uime sin gach uile nì bu mhiann leibh daoine a dheanamh dhuibh-se deanaibh-se a leithid dhaibh-san mar an ceudna: oir is e so an lagh agus na fàidhean;" agus thug Chiarán da an leabhar. An là 'r-na-mhàireach cha robh ach leth an leabhair aige air fhòglum agus thug na h-òganaich eile "Chiarán Leth-Mhata" air. "Nì h-e leth-Mhata," arsa Chiarán, "ach Chiarán leth-Eireann oir aige-san a mhàin bidh dara leth Eireann; agus cha bhì ach an leth eile agaibh gu léir!"

An uair a dh'fhàg Chiarán Cluain Ard bha ceum àrd aige air a thoirt a mach 's an eaglais, agus chaidh e cuairt air muinntirean eile bha ainmeil an Eirinn. Chaidh e gu Eileanan Arann, agus gu àiteachan iomallach eile, ach gu luath roghnaich e maghan móra làr na h-Eireann. 'S an dara àite a shuidhich e dh'fhan e còrr is trì bliadhna, ach air do Dhonnán tighinn, is e a' sireadh baile air son seirbhis Dhé, dh'fhàg Chiarán am baile sin, Innis Aingin, aige agus thog e fhéin air gu Aird Mhanntáin, àite a bha cho ion-mhiannaichte agus gu'n do ghabh Chiarán eagal gu'n deanadh a mhaithreas a cheangal ro dhlùth ris an t-saoghal. Dh'fhag e Aird Mhanntáin agus stad e aig Cluain Mac Nòis, àite farsuinn fàsail, agus thog e a theintean air enocan air an robh Ard Tìprait, no Aird an Tobair, an tùs na bliadhna 548. A réir an t-seanchais, chuidich gaisgeach a bha gabhail an rathaid Chiarán 's e cur suas puist a thighe ('s e tighean fiodha bha 's an fhasan an uair ud) agus gheall Chiarán rìgh-chathair na h-Eireann dha agus, ma's fìor, b'e Diarmad Mac Cearbhaill an duine, agus bha e 'n a rìgh an Teamhair ceithir bliadhna deug.

An abhainn mhór.

An uair a thòisicheadh leithid Chiaráin air baile a dheanamh air son Dhé agus an t-soisgeil bha nithean àraidh a' gabhail àite. Air tùs, mar so, bha e a' roghnachadh àite

air son baile. Tha e soilleir nach b' ann gun sealltainn geur air àite a dheante an taghadh, agus lom agus gun móran maise do'n t-sùil agus mar a bha Cluain Mac Nòis bha nithean 'n a fhàbhar. Bha e dlùth air bruaichean na Sionainn, an abhainn mhór a tha 'n a sliغه uisge air feadh earrainn mhór de Eirinn. Tha sliغه 's an abhainn; agus tha iasg 's an abhainn. Agus tha feurach agus àiteach gu leòir 's a' cheàrnaidh; agus chan 'eil an t-àite gun tarrauin ann, tha nì eigin de bheannachd an t-sàmhechair gu pailt ann; agus rud eile a tha còmhnaidh Dhiarmaid a' cur 'n ar tuigse, bha an cumhachd talmhaidh 'n a fhàbhar; agus rud eile tha againn o na h-ainmeannan, cha robh an t-àite gun chliù o shean. Cha b' ann idir a' seachnadh seann làraichean phàganach a bhiodh leithid Chiaráin ach 'g an sireadh agus 'g an ath-thogail a chum glòir Chrìosd.

Rud eile bhiodh fìor, cha bhiodh leithid Chiaráin 'n a aonar. An uair a thàinig Calum Cille gu Alba bha "a mhuinntir" cuide ris, na daoine taghta bha còmhla ris mar theaghlach Dhé, daoine diadhaidh agus daoine fiosrach de gach seòrsa a b' urrainn cosnadh agus saothreachadh, air ball agus a chaoidh, mar gu'm biodh daoine a bhiodh a' bristeadh talamh ùr.

Cha bhiodh a' mhuinntir sònraichte mór air tùs, ach bhiodh iad sònraichte taghta, agus bhiodh so aca an measg gach buaidh is ealainn, bha iad de 'n aon inntinn agus de 'n aon spiorad ris an duine bha 'n a cheann orra. Agus so cuid de na daoine a bha de mhuinntir Chiaráin an uair a shuidhich e baile air Cluain Mac Nòis; Oengus, Mac Nisse; Cael-Colomb; Mo Beoc; Mo Lioc; Lugna mac na h-uì Moga Laim; agus Colman mac Nuin. Chuir iad sin agus càch tùs air an obair agus thog iad bratach air son na firinne. Thog iad àite aoraidh, caibeal beag cloiche de'n mheudachd agus de'n togail a bha air an seann teampull, na seann chaibeil, agus na seann chillean, a bha uair-eigin an déidh sin cho lionmhor anns gach àite 's an robh an cinneadh Gàidhealach.

Bàs Chiaráin.

Cha robh Chiarán buan. Chaochail e an Cluain Mac Nòis mu'n d'thàinig ceann na bliadhna, aig aois trì bliadhna deug thar fhichead. Dh'fhàs e fann là 's an eaglais bhig ud, agus thug e orra a ghiùlan a mach, agus chàirich iad air a dhruim-dìreach e air a' bhlàr amuigh. An sin labhair e air uamhann a' chàis 's an robh e, agus an t-sliغه a nis roimhe, ach arsa esan, "esan a bhuan-aicheas a chum na crìche teàrnar e." Thug

iad an sin air ais do'n eaglais e. An sin thog e a làmh 'g am beannachadh agus chaochail e.

Chan 'eil an eachdraidh sin mór. Tha beagan eile ri aithris mu Chiarán, ach chan 'eil móran. Gidheadh dh'fhàg Chiarán cliù mór 'n a dhéidh. Agus faodaidh sinn a bhì cinnteach gu'n robh aobhair air. Ma tha cuid de na naidheachdan do-chreidsinn tha eòlas, beag no mór, anns gach sgeul. Feuch mar a tha 'n draoidh an sud, agus e 'n a fhiosaiche; agus feuch mar a tha buaidh sin an fhiosaiche aig Chiarán e fhéin, ged is fìor Chriosduidh e; agus feuch mar a lean sin ris na Gàidheil, eadhon gu ruige ar là féin, agus gach saoidh is Chriosduidh mór 'n a dhraoidh 's 'n a fhiosaiche. Tha againn a ris rann a rinn ceann na sgoile, an Chriosduidh, air Chiarán a' feuchainn duinn gu'n do thaobh an Eaglais Ghàidhealach an fhilidheachd agus gu'n robh cliù an fhilidh 'n a nì ris nach cuireadh ceann 's an eaglais cùl. Agus bha Colum Cille e fhéin mar sin. Is e chì sinn a' Chriosdalachd a' còmhdach na tire ach a' glacadh chuide féin gach nì maith agus tarbhach, agus gach oilean a bha cheana 's an tìr, oir pàganach agus mar a bha na Gàidheil cha robh iad gun adhartas agus gun nithean a ghabhadh an àite maith féin eadhon am measg Chriosduidhean. Feuchamaid a ris air an dachaidh aig Chiarán; athair á meadhon na tire agus a mhàthair á ceann-a-deas na tire; athair 'n a shaor, ach e cho inbheach agus gu'n robh a chapull 's a charbad féin aige (pailt na's fheàrr dheth mar sin na fear aig a bheil motor-càr a nis),

agus a bhuaille féin aige, agus comas aige a mhaic a chur gu sgoil gun éis. Feuch a ris an gaisgeach a' coinneachadh ri pearsa eaglais agus iad a' togail aitreabh le chéile; agus feuch an ainmeannan nan daoine comharra air teaghlichean anns an robh pàrantan Chriosdail, agus comharra eile gu'n robh daoine fhathast an Eirinn nach robh fo bhuaidh an t-soisgeil. Is e fear a dh'iompaich Chiarán, is e 'n a òganach pàganach an Innis Ainginn, a ghabh àite Chiarán, mar Aba, an Cluain Mac Nòis an uair a chaochail Chiarán.

Eud nan Chriosduidhean.

Rud eile tha 's an eachdraidh, eud nan Chriosduidhean an Eirinn. Bha ceathrar bhràithrean aig Chiarán agus bha trìuir pheathraichean aige agus chaidh an coisrig-eadh do'n eaglais gu h-iomlan ach a h-aon a phòs, agus bha ise i fhéin iomraiteach an deireadh a latha mar bhantraich dhìadhadh. Rud eile a tha airidh air sùil 's an eachdraidh ainmeannan nan daoine. Is ann air dathan, is dòcha dath an fhuilt, a bha cuid de na Gàidheil air an ainmeachadh an uair a thàinig a' Chriosdalachd gu freumhachadh, Chiarán, Donnán, Gorman (sin o'n t-sùil is dòcha).

Cha tug Chiarán bliadhna iomlan an Cluain Mac Nòis; ach sheas Cluain Mac Nòis mìle bliadhna, fo bhuaidh agus fo chliù, agus is e meud cliù an àite a dh'fhàg ainm Chiarán cho mór agus a tha e, oir is e Chiarán a las an solus an Cluain Mac Nòis, agus dh'fhàs an solus sin anabarrach mór.

Ann's a' Choillè Bheithe

AN uair a shiubhail Uilleam Leishman a bha 'n a thuathanach an Leacamas, an Cille-sgumain, thug a nighean dhomh bocsa mór a bha làn de leabhraichean-sgrìobhadh anns am b' àbhaist dha a bhì cur sìos gach rud mu'n fhearann a bu mhaith leis a chumail air chuimhne; na prìsean a bhiodh e a' faotainn air beathaichean; an tochar a bhiodh e a' cur air na h-achaidhean, bliadhna an déidh bliadhna; an obair a bha dol air aghaidh o là gu là air an fhearann, agus fichead rud eile de 'n t-seòrsa sin, air am maith leis a h-uile tuathanach cùramach cunntas a ghlèidheadh.

Anns a' chuid mhór de na leabhraichean cha robh dad ach prìsean cruaidh agus chaorach; tuarasdail ghillean; an guano agus an t-aol a bhiodh e a' faotainn á Grianraig; agus treathlaich eile mar sin. Ach an deireadh a làithean bhiodh Uilleam Leishman a' cur sìos 'n a leabhar-là a smuaintean agus

fhaireachduinean mu chùrsa a bheatha féin, mu Dhia agus mu'n t-saoghal, mu'n eaglais agus mu dhìadhadh-eachd, agus mu iomadh rud eile a bhuineas do bheatha mhic an duine, agus bu mhaith leamsa cuid de na smuaintean agis na beachdan a chuir e sìos anns na leabhraichean-sgrìobhadh ud a thoirt am follais air na duilleagan so, an dòchas nach sgèithich iad an luchd-leughaidh. Tha mi an dùil gur e so a bha 's an amharc aig nighean Uilleam Leishman an uair a thug i dhomh am bocsa.

Ach an toiseach bu mhaith leam beagan innseadh mu Uilleam Leishman, a bha 'n a rìgh am measg thuathanach agus 'n a dhuine sònraichte an iomadh dòigh eile.

Thàinig a sheanair, Amos Leishman, o'n chrìch Shasunnaich an 1802 gu bhì 'n a chiobair aig Tomas Elliot, aig an robh còig

bailtean-fearainn ann an trì siorramachdan, air an stocachadh le caoraich-mhaola. Bha Amos Leishman 'n a dhuine glic agus 'n a dhuine dichìollach, aig an robh bean a bha cho glic agus cho dichìollach ris fhéin; an uair a thog e a theaghlach ghabh e dha fhéin agus d'a thrìuir mhac a dh' fhan aig an tigh còmhla ris Leacamas, an Cille-sgumain. Cha robh ann an Leacamas aig an àm ud ach baile beag agus baile bochd, ach thug an oighreachd cead do Amos Leishman uiread agus a thoilicheadh e de'n fhearann fhliuch agus chlachach a bha timchioll air a thoirt a steach. An uair a thòisich na Goill air creagan a sgoltadh agus air clachan a thoirt an uachdar le geimhleagan, ag oibreachadh o mhoch gu dubh, fhliuch no tioram, fad na bliadhna, bhiodh muinntir Chille-sgumain a' magadh orra agus ag ràdh 'n am measg fhéin nach b' fheàrr iad na na fann-thalmhainn. Ach coma leat, b' aithne do na Leishmanaich an gnothuch, agus ann an deich bliadhna fichead bha Leacamas air a chunntas mar aon de na bailtean-fearainn a b' fheàrr anns a' Ghàidhealtachd. Thiormaich iad an talamh-àitich agus am monadh le pìoban-uisge agus dìgean; thog iad mìltean de ghàrraidhean leis na clachan a thug iad as an talamh; far nach robh aon uair ach luachair agus rainneach agus fraoch bha a nis coirce agus butàta agus tùirneap a' fas; thàinig Leacamas fo bhlàth mar an ròs le obair Amois Leishman agus a mhic.

Bha am bàillidh cho toilichte leis an atharrachadh a rinn iad air an àite 's gu'n tug e dhaibh a h-uile crioman fearainn a bha mu réir an crìch ris a' bhaile gus mu dheireadh an robh Leacamas 'n a bhaile mòr a thuilleadh air a bhì 'n a bhaile maith.

Shiubhail Amos Leishman ann an 1853; chan 'eil facal de na thubhairt e riamh air chuimhne an diugh ach an aon fhacal so, "nach e peirceall na caorach a chuir an crann air an spàrr anns a' Ghàidhealtachd idir ach an leisg." Tha na gàrraidhean-chlach a thog e fhéin 'n an seasamh an diugh fhathast cho dìonghmhalta 's a bha iad an là a chuir e a' chlach-mhullaich orra.

An déidh a bhàis phòs am fear bu shine d'a mhic, Uilleam, ach cha do rinn sin atharrachadh air bith air beatha na dithis eile; dh' fhan iad ann an tigh an athar còmhla ri 'm bràthair agus ri mhnaoi, is bha iad cho laghach rithe agus cho furanach rithe ri Uilleam fhéin. Ach ma bha ceann ùr air an tigh, agus ma 's e ainm Uilleam a bha anns an rinntal, bha obair a' bhaile a' dol air aghaidh mar b' àbhaist, is bha a dhà

bhràthair na bu déine air obair na bha iad riamh. Bha Uilleam 'n a dhuine aig an robh inntinn fharsuing; beachdail agus sgileil am measg stuic, agus suas ri gnothuch ann am malairt; agus eadar sin agus gu robh obair a' bhaile air a cumail air aghaidh leis an dithis eile gun stad, bha Leacamas aig àirde a chliù agus a thorachais mu na bliadhnachan 1860-1878. 'N a dhéidh sin cha robh na timeannan cho maith, agus cha mhò a bha an dà bhràthair a chuir dreach agus coltas air a' bhaile le 'n obair cho comasach air obair a dheanamh.

Cha robh aig Uilleam ach aon mhac, mac air an robh ainm fhéin, agus is ann airsan a tha mo naidheachd. Bha e 'n a sgoilear maith; an Oilthigh Dhùn-éideann fhuair e M.A. leis an urram as àirde, agus bha athair agus bràithrean-athar an geall air gu'n gabhadh e os làimh dreuchd na ministrealachd ann an eaglais na h-Alba. Ach thubhairt Uilleam òg riu nach robh gairm na ministrealachd aige o Dhia, no 'n a chridhe fhéin, ach gu robh gaol aige air a h-uile ploc de Leacamas far an do rugadh e agus far an do shaothraich a shinnsear, agus mar sin gu 'n robh e a' cur roimhe a bhì 'n a thuathanach.

Is ann mar sin a bha; ghabh an t-ogha aonta ùr ann an 1874 air a' bhaile anns an do thòisich a sheanair air tuathanachd an 1822, agus bha e ann gus an do shiubhail e an 1922. Mar sin bha Leishmanaich ann an Leacamas ceud bliadhna; an seanair, an t-athair, agus am mac; trì ginealan de dhaoine làidir anns nach robh boinne de 'n leisg. "Ma chi thu neach a bhios ealamh 'n a gnothuch seasaidh e an làthair righ-rean." Le eanchainn agus le obair rinn na daoine ud baile maith de bhaile bochd, agus gus an là mu dheireadh a bha iad ann chomharraicheadh tu Leacamas air a dhath aig astar mhiltean. Ach chan 'eil am fear a thàinig 'n an déidh a' cur croinn anns an talamh; chuir e caoraich air an talamh-àitich, agus ged nach 'eil e fhathast fichead bliadhna ann tha am feur a bha gorm agus goirid air cìradh agus air fàs glas, agus tha an rainneach agus an coinean a' togail an cinn a rìs. Ged a rinn na Leishmanaich airgid agus beòshlaint mhaith ann an Leacamas cha robh *motor-car* aig gin dhiubh, ach bha geimhleagan aca; chan 'eil a leithid a dh' inneal agus geimhleag aig an tuathanach a tha ann an diugh, ach tha *motor-car* aige, anns an bì e réiseadh o choinneamh gu coinneamh, o Pheairt gu Ionar-nis, ag iarraidh air luchd-riaghlaidh na dùthcha an rainneach a ghearradh air a shon.

Mar thuathanach bha Uilleam Leishman, M.A., (an t-ogha) a cheart cho maith ri athair no ri sheanair, agus theagamh na b' fheàrr, oir rachadh aige air sealltainn roimhe na b' fhaide na rachadh aca-san, agus bha e daonnan deas air a dhòighean-tuathanachais atharrachadh a réir nan timeannan. Mar sin chaidh aige air a cheann a chumail an uachdar anns na droch bhliadhnanachan (1879-1889) a chuir ceann-criche air móran thuathanach eile.

Ged nach gabhadh e dreuchd na ministreal-achd os làmh bha e 'n a fhoirbheach ann an eaglais Chille-sgumain suas ri leth-cheud bliadhna, is thug a chliù agus a dhiadhaidh-eachd agus a ghliocas ùghdarras dha anns an sgìreachd nach robh aig duine air bith eile. Bha e 'n a dhuine gaolach gu nàdurra, ach a mach o 'n ghaol a bha aige air a theaghlach b'e an gaol a bha aige air Leacamas agus air ùir agus àileadh na talmhainn an gaol a bu làidire 'n a chridhe.

Uair a ghoirtich e a chas anns an fhoghar agus nach b' urrainn dha a sheòmar fhàgail sgrìobh e mar so 'n a leabhar-sgrìobhadh,—

“Ged nach fhaod mi gluasad as an t-seòmar-chadail so tha sealladh agam fad an là air na h-achaidhean buana, agus chi mi fada bhuam mar tha an obair a' dol air aghaidh. A bheil fuaim eile anns an t-saoghal as ceòlmhoire ann an cluas thuathanach na fuaim chlis nan sgeananghearraidh an uair a bhios an inneal-bhuana ag oibreachadh air ghleus maith, no sealladh eile anns an t-saoghal as bòidheche na bhi a' faicinn nan diasan abuich a' tuitean roimh na sgeanan, agus an ath mhionaid air an ceangal gu teann ann an sguuib! Chan 'eil ràidh anns a' bhliadhna cho togarrach ri ràidh an fhoghair, no obair eile anns an cur e làmh a bheil uiread toleachaidh do 'n tuathanach ri bhi faicinn sguaban buidhe troma air an cur 'n an seasamh air an achadh air latha cìùin grianach, agus na h-adagan tiugh agus 'n an seasamh ann an sreathan dìreach. Ged a bhios mi daonnan toilichte ma gheibh mi an fear cruinnichte gun uisge, a chionn gu bheil fhios agam gu'n dean fras uisge barrachd cron air fear na ni i air coirce, tha cruinneachadh an arbhair a' toirt barrachd toleachaidh dhomh a h-uile bliadhna na cruinneachadh an fheòir. Theagamh gur e aobhar an toleachaidh so gu bheil ni-eigin 'n am chridhe ag innseadh dhomh gur e an siol a tha fàs as an talamh biadh nàdurra mhic an duine. Ged tha aobhar aig an tuathanach air a bhi trom 'n a intinn barrachd làithean anns a' bhliadhna na tha aig daoine eile tha sonas aige air làithean eile nach aithne dhaibhsan, agus chan 'eil àm de 'n bhliadhna cho togarrach no cho sona ri feasgair mhaith anns an fhoghar air achadh-buana. Tha dath air a' ghréin fhéin agus caomhalachd anns an t-solus nach fhaicear aig àm eile. Cò ach duine gun chiall a bhiodh 'n a fhear-lagha no 'n a chléireach na 'm faodadh e a bhi 'n a thuathanach?”

Phòs Uilleam Leishman té a bha ceum os a chionn, ach air a shon sin bha am pòsadh sona. Am bitheantas tha e glic do dhaoine gun dol fada os an cionn no fad fòdhpà, ach tha mi an dùil, ma ni duine roghainn a mach as a sheòrsa féin, gun fheàrr dha dol suas na dol sìos, a chionn nach 'eil e cho furasda do bhoirionnaich an craicionn atharrachaidh 's a tha e do fhir, agus is e sreath no *class* na mnatha sreath an tìghe agus an teaghlach uile air a' cheann mu dheireadh.

Bha ochdnar de theaghlach aca, trìùir mhac agus còignear nighean, ach bha e 'n a chrois agus 'n a charraid d' an athair nach robh gaol an fhearainn ann an cridhe gin dhiubh. 'N a sheann aois, an déidh bàs a mhnatha, agus gun còmhla ris ach an aon nighean a dh' fhan gun phòsadh, sgrìobh e so ann am fear de na leabhraichean-sgrìobhadh a bha anns a' bhocsa.—

“Chuir a h-uile aon de m' theaghlach litir-ghaoil chugam aig an Nollaig, ach tha iad sgapte air feadh an t-saoghail is tha mise agus Seònaid gu maith ònrachdach leinn fhéin, ag ionndrainn am màthar. Thàinig naidheachd mhaith bhuaipa uile, agus tha iad uile a' faotainn air an aghaidh anns an t-saoghal; Amos 'n a cheann air banca ann an China; Ailean 'n a Bhrigadier anns an arm anns na h-Innsibh an Ear; Iain 'n a Chòirneal air réiseamaidh anns an Eiphit; ach air a shon sin tha e a' goirteachadh mo chridhe nach 'eil aon aca toleach fuireach ann an Leacamas an uair a thig crìoch ormsa. Tha iongnadh mòr orm gu 'm biodh tarruing cho beag aig Leacamas air mo theaghlach agus uiread gaol agam fhéin air, ach tha amharus agam gur e an t-aobhar gu 'n deachaidh iad uile ri cuideachd am màthar. Bha am màthair o dhaoine nach do rinn riadh dad ach saighdearachd, no comanndaireachd ann an soithichean-cogaidh, no seirbhis do 'n rìgh anns na dùthchannan thall, agus mar sin is beag aig mo mhic am baile-fearainn so ann an Cille-sgumain, a tha mar ubhal mo chridhe dhomhsa, an coimeas ri fuaim na druma agus iomairt nan lann. Ach tha fuil chlobairean annam-sa agus gaol na talmhainn, agus b' fheàrr leam aon fhasgar a' dol mu 'n cuairt gu socrach leam fhéin air an h-achaidhean a réitich agus a thug mo sheanair agus m' athair agus bràithrean-m'athar a steach o'n t-slabh le geimhleagan agus nearn an gairdeana na bhi 'n am chomann-dair as àirde aig an rìgh. Chan 'eil ploc no clach no oisean no iomaire ann an Leacamas, no cùil no seòmar anns an tìgh, no anns na saibhlean, nach aithne dhomh agus air nach 'eil gaol agam, a chionn gur e làmhnan mo dhaoine fhéin a rinn iad agus a thug cumadh dhaibh, agus tha mulad orm nach urrainn mi innseadh do m' mhic (a chionn nach tuigeadh iad e) gu 'n tuit Leacamas ann am beagan ùine air coigreach air chor-eigin aig nach bi suim air bith ann ach a mhàin an smior agus an sùgh a chuir mo sheanair agus m' athair agus mise ann a thoirt as cho luath 's is urrainn dha.”

(*Ri leantuinn.*)

Aig an Uinneig

Cascheum nam bàrd.

SIN an t-ainn a thug Lachlann Mac-Fhionghuin, M.A., a' tha a' teagasg ann an sgoil a' Ghearsdain, do leabhar beag cuimhir anns an do chruinnich e á iomadh ceàrn agus o iomadh linn bàrdachd mhaith Ghàidhlig a bhios freagarrach do sgoilearan a tha ag ionnsachadh Gàidhlig; òrain de gach seòrsa agus gun ghin ann nach gabh seinn.

Tha e ag innseadh cò rinn iad, agus a' toirt cunntas goirid air an fheadhainn a rinn iad, ach tha cuid mhaith dhiubh "gun urrainn," agus chan e idir an fheadhainn as miosa ach cuid de 'n fheadhainn as fheàrr.

Tha Faclair aig deireadh an leabhair anns a bheil ochd fichead 's a deich taobh-duilleig uile gu léir. Chan 'eil fhios agam ciod a tha e a' cosól, ach shaoilinn gu 'm biodh a' phris mu leth-chrùn; is tha e cho aotrom anns an làimh 's gur fhiach do dhuine fhaotainn ged bhiodh a h-uile òran a tha ann aige cheana ann an leabhraichean eile. Chan fhaca mise dad ùr ann nach b' aithne dhomh cheana, no co dhiu anns na leugh mi dheth, ach thug e toileachadh dhomh fad uair an uaireadair, a' tionndadh nan duilleagan agus a' stad an dràs 's a ris a leughadh as ùr sreathan agus rannan air a bheil blas milis.

Ann an aon dòigh tha an leabhar so coltach ris na cèilidhean a bhios aca aig a' Mhòd, far am faic thu maithan agus mithean na tìre, uachdarain agus lochdarain, 'n an suidhe còmhla air an ùrlar, no 'n an seasamh gualann ri gualainn aig an dorus; tha Mac Mhaighstir Alasdair agus Donnchadh Bàn agus Dùghall Bochanan agus Niall MacLeòid anns an aon chuideachd ri Iain Mac Phàidein agus Donnchadh MacCuinn agus Aonghas Mac-Eacharn, agus car son nach bitheadh? Tha an uaisle mar a chumar i.

Tha uidheamachadh agus litreachadh an leabhair bhig so ag innseadh gur e sgoilear maith Gàidhlig a chuir a mach e.

Sgeulachdan na Gàidhealtachd Shiar.

Anns na linntean a dh' fhalbh, an uair nach robh leabhraichean aig muinntir na Gàidhealtachd agus nach b' urrainn dhaibh an leughadh ged bhiodh iad aca, bha uinneagan na h-inntinn air an cumail fosgailte leis na sgeulachdan a bha air an cumail beò le beul-aithris na feadhnamh aig an robh cuimhne mhaith. Bha Iain F. Caimbeul, Ile, cho gaolach agus cho measail air na sgeulachdan sin 's gu 'n do lean e air an cruinneachadh uile làithean a bheatha.

Ann an 1860-62 thug e am follais cuid de na sgeulachdan sin ann an ceithir leabh-

raichean tiugh a chuir e mach, leabhraichean air a bheil iarraidh mhór an diugh fhathast. Ach bha móran eile aige air chùl a làimhe, agus bha iad air an toirt thairis do 'n leabhar-lann Nàisinneach, an Dùn-Eideann, gu bhi air an gleidheadh gu cùramach.

As an ulaidh sin thagh Iain G. MacAoidh dòrlach eile de Sgeulachdan, agus tha iad a nis air an cur a mach le Oliver & Boyd ann an leabhar a tha taitneach do 'n t-sùil, agus a tha a' cosól còig tasdain fhichead. Tha leabhar eile ris an fhear so a leantainn.

Cha bhiodh e furasda cunntas cothromach a thoirt air leabhar de 'n t-seòrsa so gun dol an ceann seanchais a ghabhadh ùine. Ach ged nach 'eil mi a' dol a dheanamh seanchais uime air an duilleig so bu mhaith leam an leabhar a mholadh mar leabhar maith a tha làn de nithean a chuireas imtinn duine air ghluasad, co dhiu a tha e 'n a sgoilear no nach 'eil, no co dhiu a tha Gàidhlig aige no nach 'eil. Chan e idir cnàmhan tioram a tha ann ach cnàmhan air a bheil gu leòir a dh' ithinnich mhaith.

Bha e air a dheasachadh air son a' chlàdh leis an Ollamh Uilleam I. Mac Bhatair; an t-Ollamh Dòmhnall Mac Gill-Eathain; agus an t-Ard Fhear-teagaisg H. I. Rose; ach is ann air Iain G. MacAoidh a thuit an roinn bu mhotha de 'n obair, oir is e esan a thagh na Sgeulachdan as na paipèaran a dh' fhàg an Caimbeulach, a sgrìobh iad as ùr air son a' chlàdh, agus a thionndaidh gu Beurla iad, a thuilleadh air iomadh fiosrachadh eile mu na Sgeulachdan a thoirt dhuinn. Tha Iain G. MacAoidh 'n a sgoilear agus 'n a urrainn mhaith anns an t-seòrsa litreachais so.

An t-aiseag iongantach.

Ann an deireadh Mhàigh bha eagal air sluagh Bhreatainn gu 'm biodh an t-arm againn uile, agus iad ion 's air an cuartachadh anns an Fhraing mar ann am fang chaorach, air an glacadh agus air an toirt do 'n Ghearmailt 'n am prìosanaich, ach le fàbhar Ni-Maith agus an dìorras féin agus misneach is tapachd ar seòladairean fhuair a' chuid bu mhò dhiubh gu cladaich, is bha iad air an toirt dhachadh gu sàbhailte do Shasunn. Chan fhacas cabhlach bhàtaichean de 'n t-seòrsa ud cruinn còmhla riamh roimhe; geòlachan; sgoithean; gàbartan; bàtaichean-luath; bàtaichean-aiseig; tràlairean; bàtaichean-cruidh; bàtaichean-bathair, agus Para Handy leis an *Vital Spark*, a thuilleadh air bàtaichean a bu mhotha, agus na soithichean-cogaidh 'g an dìon, a' ruith 'n am measg agus mu 'n cuairt orra mar gu 'm

biodh coin-chaorach, agus na soithichean-adhair ag itealaich os an cionn agus a' tapaid ris an nàmhaid a bha a' feuchainn ri stad a chur air an aiseag le *bombs*. Bu shealladh e nach fhacas a leithid riamh, ach tha aobhar againn a bhi taingeil do Dhia nach do chuir e oirnn, a thuilleadh air gach briseadh-dùil agus deuchainn a thàinig oirnn anns a' chogadh so, crois a bu mhiosa na crois air bith eile, agus gu 'n robh an t-arm air a shaoradh á ribe an eunadair. Thug Hitler rabhadh do 'n t-saoghal uile dà uair gu robh arm Bhreatuinn cho math 's air a ghlacadh le arm fhéin, agus uair eile gu 'm biodh e air a sgrios gu buileach ann beagan ùine, ach ghabh an t-arm an t-aiseag, is dh'fhàg iad Hitler a' casadh fhiaclan.

An uair a bhios eachdraidh a' chogaidh so air a sgrìobhadh cha rachainn an urras nach e naidheachd an aiseig an sgeul as fhaide a chumar air chuimhne, agus an sgeul a gheibh àite anns a h-uile leabhar a bhios air a sgrìobhadh uime, ged is e Hitler a fhuair a' bhuaidh agus a' bhuanachd, agus nach robh sinne ach mar bha Pòl agus sgioba a' bhàta a chaidh air tìr, "thàrladh gu 'n deachaidh iad tèarainte gu tìr, cuid dhiubh air clàraibh, agus cuid eile air mìribh briste de 'n luìng."

Eireamaid agus togamaid.

Chan 'eil duine anns an dùthaich so a chreideadh an uiridh, no ann an toiseach an earraich so fhéin, gu 'n rachadh aig a' Ghearmailt air buillean cho làidir no cho clis a thoirt do rìoghachd as déidh rìoghachd 's a thug i dhaibh, no gu 'n rachadh aice air an droch bhuille a thug i dhuinn fhéin agus do 'n Fhraing a thoirt dhuinn; Pòland air a chur fo casan ann an sè là deug; Lochlann ann an trì seachduinean; Denmark ann an uair an uaireadair; arm na h-Olaind air a chiosnachadh leatha agus air a ghlacadh ann an ceithir làithean; Belgium air a chur fo casan ann an trì seachduinean, agus rìgh Bhegium agus trì cheud mìle d'a arm 'n am prìosanaich aice; bealach air a dheanamh troimh arm na Frainge leis a' cheud bhuille a thug i orra, agus an t-arm againne air a chuartachadh leatha agus air a chur an coinneamh a chùil gu cladach gus am b' fheadar dhuinn na bha beò de na saighdearan a thoirt dhachaidh agus na gunnaicha móra agus gach armachd is acfhuinn eile a bha againn fhàgail air an raon aig an nàmhaid!

Cò chreideadh gu 'n tachradh a leithid so, no gu 'n robh a' Ghearmailt cho làidir, no gu 'n deanadh òganaich agus balaich Hitler ann an trì seachduinean an rud a dh'fhàirtlich air feachd a' Chasair fad cheithir bliadhna, an cladach a ruighinn agus puirt

a' Chaolais a thoirt bhuainn. An ionghnadh ged theireadh a' Ghearmailt gur e neart a gairdean fhéin is lagh dhi?

Ach thachair e, agus chan 'eil fodhainn a nis ach ar leasraidhean a chrioslachadh gu duineil, agus cuideachadh a thoirt d' ar dùthaich le obair, ag ràdh ri càch a chèile mar thubhairt an sluagh ri Nehemiah, Eireamaid agus togamaid.

Fear-buairesis Israeil.

Ann an sgrìobhadh Uige, an Leòdhas, o chionn dòrlach bhliadhnanach, bha ministear air a shuidheachadh ann an eaglais na sgrìochadh a bhiodh a' deanamh uiread càinidh air eaglais na h-Alba 's nach robh fhios aig a' choimhthional no aig a' Chléir fad ùine o' àite an robh a sheasamh aige; co dhiubh a bha e leatha no 'n a h-aghaidh. Bhiodh e ag uisneachadh cainnt làidir mu 'n phuinnseachadh a bha diadhairean na h-eaglais a' deanamh air inntinnean dhaoine le 'n teagasg, agus air uairean 'g an ainmeachadh gu nimheil air an ainm.

Mhill a sheanchas agus a shearmonachadh sìth a' choimhthionail; bha gearan air a dheanamh uime ri cinn na h-eaglais an Dùn-éideann, agus bha teachdairean air an cur do Leòdhas uair no dhà a bhruidhinn ris, agus a dh'fheuchainn an gabhadh sìth deanamh. Ach air a' cheann mu dheireadh dh'fhàg e Eaglais na h-Alba is thug e leis cuid mhaith de 'n choimhthional. Ged nach toigh le eaglais air bith cuid d'a sluagh a chall bha sinn uile leagta ris a' chall ud a chionn gu 'n d'fhuair sinn cuidhte 's am ministear a' bha 'n a fhear-buairesis an Leòdhas.

An sin bha ministear sìtheil air a shuidheachadh ann an Uig, is tha cothrom aig aobhar Chrìosd air soirbheachadh an uair a tha sìth ann an coimhthional.

Ach am bliadhna bha athchuinge o fhear-buairesis Uige air beulaibh an t-Seanaidh an Dùn-éideann, ag iarraidh air ais do Eaglais na h-Alba, agus rud glé iongantach, bha e air a ràdh gu 'n do chomhairlich Cléir an Eilein Sgitheanaich a ghabhail air ais. Ach gu fortanach bha an t-Urramach Ruairidh Moireasdan, an Eaglais Ard Steòrnabhagh, anns an t-Seanadh an uair a thainig a' chùis air a bheulaibh; dh'innis esan gu réidh socrach, ceum air cheum, mar bha sìth am measg bràithrean agus choimhearsnach agus eaglaisean air a milleadh leis a' mhinistear a bha ag iarraidh air ais, agus air a' cheann mu dheireadh b' e binn an t-Seanaidh nach leigteadh a steach e. Binn ghlic agus chothromach.

Saorsa tre fhuil

THA móran dhaoine ann a ghabhas oibheum ma chluinneas iad am facal fuil ann an searmonachadh an t-soisgeil, agus a thionndaidheas air falbh le tàir bho theachdaire sam bith a chuireas cudthrom air éifeachd fuil an t-Slànuigheir. Tha iad an dùil nach 'eil anns an teagasg gur ann o dhòrtadh fuil an t-Slànuigheir a tha uile bheannachdan na réite a' sruthadh ach cuing a chuir an t-abstol Pol agus diadhairean eile mu amhach a' chinne-daonna, agus their iad nach 'eil na tìodhlacan spioradail a tha an saoghal a nis a' sealbhachadh o Dhia an ceangal ri fuil Chrìosd na's mò na tha an t-sid an ceangal ris a' ghealaich.

Ach anns a' chùis so tha Pol ceart, mar tha e anns gach nì dìomhair is domhain eile air an do mheòmhraich 'inntinn; tha an fhìrinn a theagaisg e air a deargadh anns na làithean brònach so air cridheachan dhaoine mar le peann iaruin, an fhìrinn nach gabh saorsa ceannach as eugmhais dòrtadh fala. Cìod air bith eile a tha an cogadh uamhasach a tha an diugh a' fàsachadh na Roinn-Eòrpa a' teagasg dhuinn, tha e a' teagasg dhuinn le sòluimteachd gu 'm feum aon duine bàs fhaotainn a chum gu 'm bi beatha aig daoine eile.

Sin lagh seasmhach a tha a' riaghladh anns an t-saoghal spioradail; lagh nach robh air a dheanamh le Pol (ged a leugh Pol e leis an tuigse a thug Dia dha) ach lagh a tha air fhilleadh a steach ann am beatha chloinn nan daoine o thoiseach tim gu deireadh an t-saoghail. Thà an lagh sin ag oibreachadh gun sgur ann am freasdal Dhé air an talamh, a' toirt fianuis do 'n fhìrinn a tha tighinn thugainn o Chalbhari, 'saorsa tre fhuil,' agus "as eugmhais dòrtadh fala chan 'eil maith-eanas peacaidh ann."

Iobairt agus adhartas.

Gun iobairt cha bhi adhartas. Còrdadh no na còrdadh sin riut cha ghabh e seachnadh, oir is lagh e a tha ag oibreachadh araon anns an t-saoghal nàdurra agus anns an t-saoghal spioradail; lagh a tha a nis a' labhairt ann an eachdraidh an t-saoghail le guth caol fann, agus a ris le guth a tha mar thoirm mhóran uisgeachan, ach a tha labhairt ann an crann-ceusaidh Chrìosd le cumhachd a thug eadhon air na bodhair éisdeachd. Cha d' thug an saoghal riamh leum air adhart gun neach air

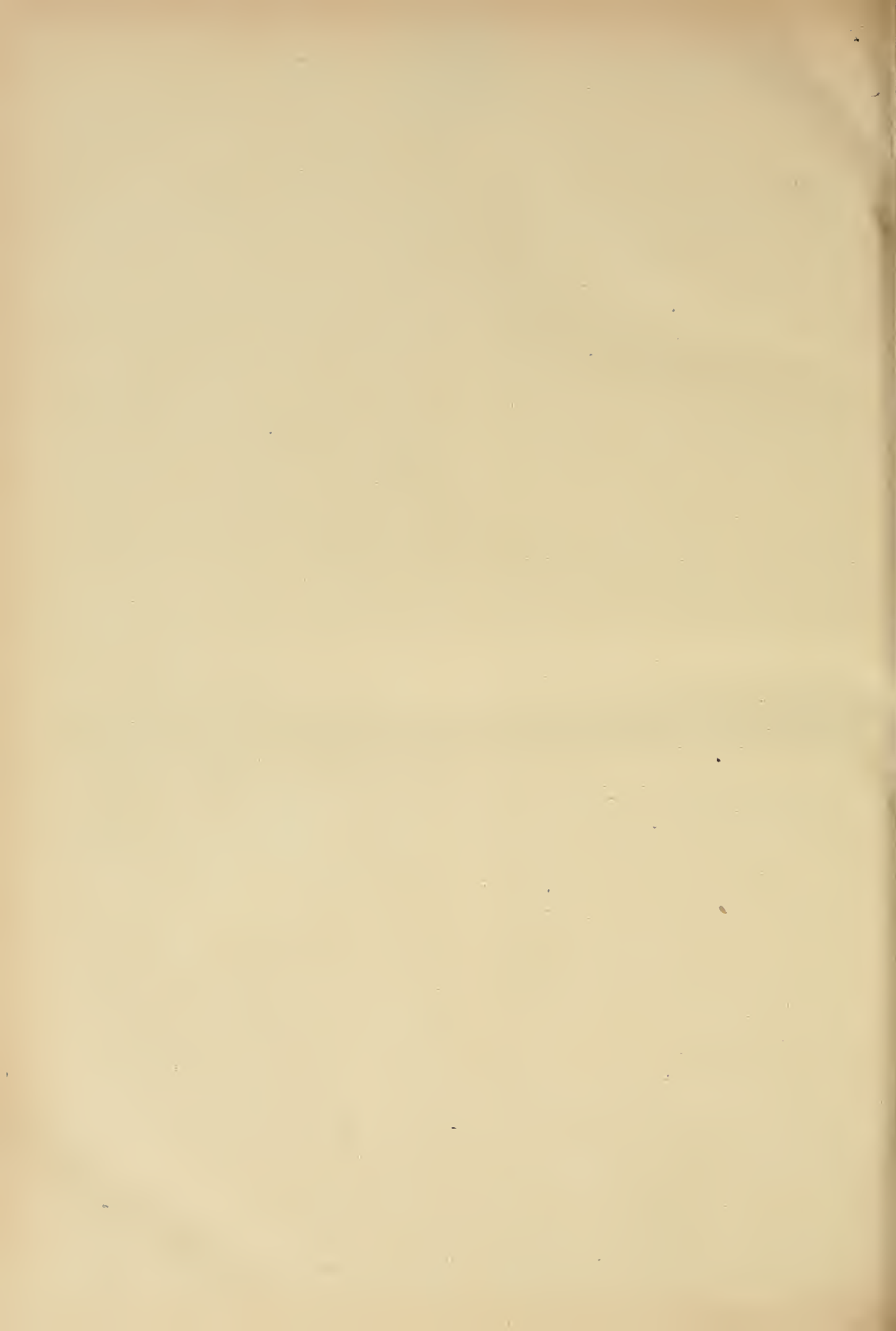
chor-eigin a thabhairt a bheatha air a sgàth; maith a' mhórain a' tighinn o fhulangais a' bheagain; daoine anns a' bheil uaisle a' bàsachadh los gu'm biodh am bràithrean beò; fàidhean agus ionracain agus martaraich a' meas am fulangais mar neo-ni a chum gu 'm biodh sliغه dhìreach air a dheanamh do fhìrinn, do cheartas, agus do shaorsa.

Mar so tha lagh na h-iobairt air fìgheadh a steach ann an dlùth is inneach ar beatha, an lagh air a' bheil crann-ceusaidh Chrìosd 'na shamhladh agus 'na shuaicheantas sìorruidh; agus ged tha an lagh so ann an aon seagh gruamach is cruaidh, oir tha e 'na mheadhon air fulangas is bristeadh-cridhe a thoirt air a' ghaisgeach agus air an neo-chiontach, tha e ann an seagh eile maiseach agus lan gealltanais do 'n t-saoghal, oir tha e 'na mheadhon air na beannachdan as àirde a thoirt do 'n mhór-chuideachd nach b' urrainn an cosnadh air an son féin. Na tìodhlacan a tha deanamh ar beatha-ne an diugh socrach is comhfhurtachail is sàbhailte,—bha iad air an ceannach dhuinn le saothair anama is fuil; tre obair is fulangas is féin-àicheadh dhaoine eile, a tha nis eadhon an ainmean air an dìchuimhneachadh, thàinig beannachdan thugainn air son nach do shaothraich sinn.

Athailtean na h-iobairt.

Tha e air a ràdh gu 'n do mharbhadh aon duine co dhìu mu choinneamh gach mìle de 'n rathad-iaruinn a rinneadh anns an dùthaich; faodar a ràdh le frinn gu 'n deachaidh iad sin iobradh a chum gu 'm biodh rud maith air a thoirt dhuinne. Na 'n robh sùil gheur is cridhe tuigseach againn chitheamaid air gach beannachd a tha sinn a' sealbhachadh athailtean na h-iobairt; braonnan dearg fuil-chridhe nan daoine a choisinn na beannachdan sin dhuinn. Leòndadh daoine eile a chum gu 'm bitheamaid-ne gun leòn; chaidh iad a steach do ghleann dorcha a' bhàis a chum sinne a thoirt do ionad tèaruine is farsuinn. Gun iobairt chan 'eil adhartas, agus gun dòrtadh fala chan 'eil saorsa.

Cha deachaidh an saoghal riamh aon cheum air aghaidh, cha d' fhuair sinn maith as fhiach maith a ràdh ris gun duine air choreigin no daoine a bhi air an ceusadh agus air an gonadh thun an cridhe le móran dhoilgheasan. Sin lagh nach 'eil dol as air;

ma lorgaicheas tu cùrsa an t-srutha a tha giùlan eòlais agus sith agus saorsa gu sliochd Adhairm chi thu gu bheil an sruthan daonnan ag éirigh á tobar d' an ainm Calbhari. Ma bu mhaith leat dearbhadh fhaotainn gu bheil teachdaireachd an t-soisgeil fìor, a' comh-fhreagairt do fhéin-fhiosrachadh mhic an duine, cìod an dearbhadh as cinntiche na so, gu bheil an Tiomnadh Nuadh a' cur fa chomhair an t-saoghail mar Shlànuighear neach aig a' bheil Crùn-droighinn air a cheann.

Deò beag soluis.

Anns na smuaintean so, ma ta, gheibhear leus beag de sholus anns na làithean brònach anns a' bheil sin beò; agus cò aig nach 'eil feum air gath soluis anns an t-ùgh-dhorchadas a tha ag iadhadh umainn. Ma tha Dia 'na fhreasdal ag oibreachadh leis an lagh so, ma's e so aon de na dòighean anns a' bheil e ag oileineachadh a chloinne ann am fireantachd, feumar a chumhneachadh nach 'eil e ag iarraidh air mac an duine ni a dheanamh ach an ni a rinn E féin. Is e sin r'a ràdh, tha a' cheart lagh a tha ag oibreachadh ann am beatha dhaoine ri fhaicinn anns an Diadhachd féin, oir ann an tabhartas a Mhic tha Dia a' nochdadh gu'n d' fhuing e bròn agus saothair anama a chum gu'm biodh saorsa agus oighreachd shiorruidh againne mar thoradh fhulangais.

Chan ann mar sheann naidheachd a bu chòir dhuinn naidheachd Chalbhari a leughadh; mar ni a thachair o chionn fhada nan cian agus aig nach 'eil buintealas no dàimh ris na nithean a tha làthair, no ri beatha dhaoine anns an là an diugh; ann am bàs Chrìosd air Calbhari tha sinn a' faicinn an lagha 'na mhaise agus 'na iomlanachd, gur ann tre fhuil a thig

saorsa; tha e 'na dhealbh air nithean a bha, agus a tha, agus a bhitheas gu sìorruidh, fìor ann am beatha mhic an duine agus ann an eachdraidh an t-saoghail. Tha iobairt a' call a maise an uair a tha i air a tabhairt a dh' aindeòin, oir is e maise na h-iobairt gu 'm biodh i air a tabhairt le saor thoil agus teas ghràdh.

Iobairt uasal.

Bha tabhartas Chrìosd as leth a bhràithrean uasal agus éifeachdach do bhrìgh gu'n do choisrig e e féin gu toileach a chosnadh saorsa tre fhuil. Cha b'e na tàirngean a chuireadh 'na chasan agus 'na làmhan a chùim air a' chrann e ach a thoil uasal féin. Cha b'e daoine a thug bhuaith a bheatha a dh' aindeòin; thug e seachad i le a shaor thoil mar éiric air son mhórain. Sin an t-aobhar gu bheil éifeachd shiorruidh 'na fhuil; air a' chrann-cheusaidh an uair a bhàis bha e na bu chumhachdaiche na bha e riamh 'na bheatha. "Mise ma thogar suas o'n talamh mi tàirnich mi na h-uile dhaoine a'm ionnsaigh."

Dhòirteadh fhuil phriseil-san o chionn nan ceudan bliadhna, ach tha i fhathast a' ruith troimh na linntean mar abhainn iocshlainteach anns a' bheil cumhachd dhìomhair is bheò. Tha i a' teagasg do 'n t-saoghal mar nach b' urrainn briathran duine no aingil a theagasg, gur e fulangas pris na saorsa. Sin leasan a tha ar dùthaich ag ionnsachadh as ùr ann an calldachd a' chogaidh; leasan a bha i a' cur an suarachas ann an làithean a suaimhneis; ach air slighe nach do shaoil sinn tha Dia 'g ar toirt air ar n-ais gu Calbhari agus gu teachdaireachd na fala air an do rinn sinn dearmad.

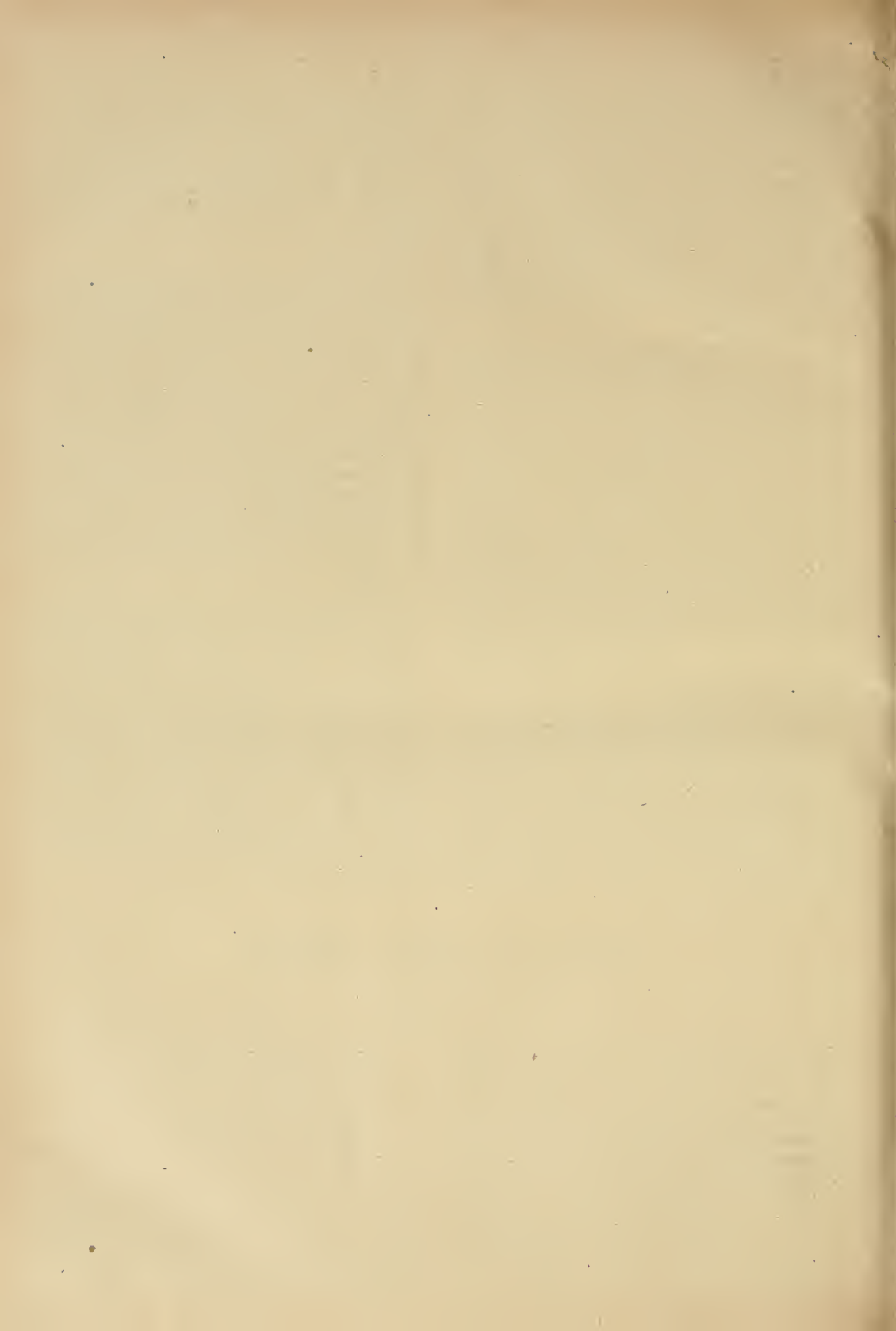
Anns a' Choille Bheithe

(air a leantuinn)

AN uair a ghabh Uilleam Leishman aonta ùr air Leacamas ann an 1874 bha tìmeanna maith aig tuathanaich. Bha prìsean maith air crodh agus air caoraich, air buntàta agus air coirce, agus bha prìsean ag éirigh. Bha e na b' fhasa seirbhisich fhaotainn na tha e an diugh, agus cha robh tuarasdal ghillean cho mór. Ach ged nach robh an tuarasdal mór ann an airgid bha na gillean a' faotainn rud a b' fhearr d'an teaghlach na airgid, biadh agus connadh. So an tuarasdal a bha aig na gillean aig Uilleam Leishman ann an 1875.

Dà not air fhichead (anns a' bhliadhna)
Tìgh gun mhàl agus gàradh
Tri tunna guail
Sè ceud deug slat de thalamh buntata
Ochd bolla de mhin-choirce
Sè bolla de mhin-eòrna
Feurach agus fodar do mhart.

Cha robh aig na cìobairean ach sè notaich-ean deug anns a' bhliadhna, ach bha dà bholla a bharrachd aca de mhin-choirce (theagamh air son nan con) agus feurach dà mhart agus sè caoraich dheug.

Bha trì bailtean-fearainn aige fo chaoraich a thuilleadh air Leacamas; a h-uile bliadhna bhiodh e a reic suas ri dà cheud deug moid aig Féill na h-òlainn an Inbhir-nis, cuid dhiubh maol ach a' chuid mhór dhiubh dubh-cheannach. So na prìsean a fhuair e air na caoraich ann an 1874-75-76-78-79-80.

Caoraich Mhaola

	Muilt	Crogaichean	Uain
1874 ...	43/9	35/-	17/-
1875 ...	47/-	35/-	21/-
1876 ...	51/3	34/-	23/6
1877 ...	50/-	39/-	23/-
1878 ...	48/-	36/-	21/6
1879 ...	43/-	35/-	20/-
1880 ...	42/-	30/-	20/-

Dubh-cheannaich

	Muilt	Crogaichean	Uain
1874 ...	34/6	19/-	13/-
1875 ...	35/6	20/3	15/-
1876 ...	37/9	23/9	18/3
1877 ...	36/-	24/-	20/9
1878 ...	35/-	22/-	20/-
1879 ...	34/9	22/9	10/-
1880 ...	37/-	22/-	18/-

Ann an bliadhnanachan mu dheireadh, o 1914 gu 1922 b' e so na prìsean a fhuair e air na caoraich dhubb-cheannach a reic e ann am Peairt. Bhiodh e a' reic nan caorach mhaola ann an Inbhir-nis.

	Muilt	Crogaichean	Uain
1914 ...	37/-	34/-	24/-
1915 ...	41/-	38/6	25/6
1916 ...	45/-	42/-	27/9
1917 ...	49/-	46/3	30/-
1918 ...	53/-	50/9	32/3
1919 ...	59/-	54/3	35/-
1920 ...	79/-	62/3	41/-
1921 ...	60/-	61/9	45/-
1922 ...	62/-	72/6	43/-

Ann an 1915 (chan 'eil am mìos no an là air ainmeachadh) sgrìobh Uilleam Leishman so 'n a leabhar-sgrìobhaidh:—

“Chaochail an ciobair a b' fheàrr a bha agam riamh an raoir, Alasdair Friseal. Thàinig e chugam-sa á Gleann Moireasdan, ach tha mi an dùil gu'm buineadh e do Gheàrr-loch, ach ma bha cuideachd aige an sin, cha deachaidh e riamh air ais 'g am faicinn. 'N a phearsa, 'n a innntinn, agus 'n a dhòighean, bha e air leth o dhaoine eile, làn neònachais, làn ghisreagan, agus cho cas ris na drisean, ach sgileil agus beachdail am

measg chaorach, agus na bu chùramach umpa na bha e uime fhéin. Chan fhacas riamh còta-uisge no breacan air, air cho fuar no cho fliuch 's 'g am bitheadh an latha, agus cha mhò a chunnacas riamh còmhach-cinn eile air ach ad chruaidh. Bhiodh an ad air ann an teas an t-samhraidh, a' cruinneachadh nan caorach air a' mhonadh, is bhiodh i air, ag obair anns an fhang; co dhiubh a bha ann turadh no uisge, gràn, no gaoth, no sneachd, bha ad chruaidh air ceann Alasdair. 'N am measg fhéin, far nach chuinneadh e iad, bhiodh na balaich agam-sa agus na ciobairean òga a' cur gheall mu dhath na h-aide, no an e an aon té a bha air o dh' fhàg e Gleann Moireasdan, no am biodh i air anns an leabaidh, ach co dhiubh a bha an ad ciar no uaine, bha barrachd tùir anns a' cheann a bha foidhpe na bha ann an ciobair eile eadar Cuach agus Cille-sgumain.

“Bha e maith air comharraidhean na h-àimsir a leughadh, agus fad na h-ùine a bha e agam cha do rug stoirm air gun fhios da, no gun na caoraich a bhì ann am fagadh. Aon gheamkradh mu thrì seachduinean an déidh na Nollaige thàinig droch stoirm a rinn call mòr do thuathanaich-chaorach anns an t-siorramachd so. Bha an t-sìd maith aig an àm, agus gun choslas atharrachaidh oirre, is bha na caoraich fada mach. Cha robh Alasdair Friseal gu maith aig an àm; bha mise air falbh o'n tigh, air ghnòthuch air choireigin an Dùn-éideann, ach an uair a thàinig an sneachd agus gun dùil ris, agus a chunnaic mi anns na paipearan-raidheachd gu'n robh rathaidean air an dùnadh, agus caoraich air an tiodhlacadh, agus cùitheanna-sneachd ri fhaicinn anns an robh ceithir troighean deug a dhoimhneachd, ghreas mi orm dhachaidh agus fhios agam gu robh an ciobair air a leabaidh. Ach bha an rathad-iaruinn air a dhùnadh cho maith ri rathaidean eile, agus a dh' aindeoin mo chabhaig cha d' fhuair mi dhachaidh gu Di-ciadaoin an déidh na stoirme, a bha air Di-haoine agus Di-sathuinn.

“An uair a choinnich fear de na balaich mi leis an each b' e a' cheud fhacal a thuir mi ris, ‘An cuala sibh dad mu na caoraich air Cuach, no mu'n chìobair?’

“Tha na caoraich air Cuach,” ars esan, ceart gu leòir; “chuir Alasdair Friseal a mhac a dh'innseadh dhuinn gu robh na caoraich sàbhailte.”

"Bha na caoraich sàbhailte gun teagamh, le cùram agus dìlseachd a' chiobair.

"N a shìneadh anns an leabaidh mu choinneamh na h-uinneig mu dhà uair feasgar Di-haoine chunnaic e coslas air an speur nach do chòrd ris, agus gun dad a ràdh ri mhnaoi, dh'èirich e is sheall e a mach. Anns a' mhionaid thill e steach is chuir e an ad agus a bhrògan air, ag ràdh gun iomagain air bith a bhi oirre ach gu'n robh esan a' dol a dh'fhaicinn c'aithe an robh na caoraich. Rinn i na b'urrainn dhi 'g a chumail o dhol a mach agus e 'n a chrioplach bochd, ach bha cho maith dhi feuchainn ri Cruachan a charachadh. Thug e leis an dà chù is thuir e ri the iarraidh air a mhac a leantuinn, an uair a thigeadh e dhachaidh. Mu leth uair an déidh trì thòisich an sneachd air tuiteam, is dh'èirich a' ghaoth le toirm eagallach anns na coir-eachan, agus m' an do dhorchaich an oidhche bha cur is cathadh gàbhaidh ann. Lean an stoirm oirre gun tìobradh gu feasgar Di-sathuirn. Bha Alasdair Friseal agus a mhac a muigh fad na h-oidhche, agus gu meadhon-là Di-sathuirn, ach chaidh aca air na caoraich a thuir a' cunnart gu fsgadh le droch ghiollachd a thoirt d' an cuirp fhéin agus am beatha fhéin a chur an cunnart.

"Bu dona am maighstir aig nach biodh meas air seirbhiseach de'n t-seòrsa so, chan ann a mhàin mar sheirbhiseach ach mar charaid dìleas.

"Chan fhaca Alasdair Friseal caora riamh nach aithnicheadh e a ris, na'n socruicheadh e a shùil oirre gu sònruichte; an uair a bhitheamaid a' cur nan uan fo dheoghal agus a' cur air leth nan uan boirionn a bha ri bhi air an gleidheadh air son stuic rachadh aige air am màthrichean a chomharrachadh dhomh ann an dà mhionaid ma bha teagamh agam am b' fhiach an t-uan a ghleidheadh. Cha bu toigh leis uan a chumail mar chaora-stuic ma bha dad idir de choslas muilt oirre 'n a h-aodann no 'n a cumadh. Theireadh e gur e Dia a rinn 'firionn' agus 'boirionn iad,' agus na nithean a dhealaich esan, nach bu chòir dhuinne a mheasgadh."

Bha bliadhnachan a' chogaidh (1914-1918) 'n am bliadhnachan soirbheachail do thuathanaich, oir is fhada o chualas am facal gu'n

cuir rongan cogaidh spreigeadh anns a' mhargadh. Ach cha b'e rongan beag cogaidh a bha anns a' chogadh mu dheireadh ach tuil agus crith-thalmhainn a theab an Roinn-Eòrpa a sgrìos. Bha an cogadh a' laighe gu trom air cridhe Uilleam Leishman, agus anns na bliadhnachan mu dheireadh d'a bheatha bha e a' sgrìobhadh uime na bu trice na bha e a' sgrìobhadh mu chuspair air bith eile.

Theagamh gu bheil cuimhne aig cuid de na leughas an duilleag so air an aimsir chiuin agus bhreagh a bha againn anns an fhoghar an 1914, an August agus September. Bha mise ann an Sasunn aig an àm, is bidh cuimhne agam gu bràth air na làithean grianach ud, agus air maise na dùthcha, is bha car de na ceart smuaintean 'n am chridhe a bha ann an cridhe Uilleam Leishman an uair a sgrìobh e so 'n a leabhar-là.

"Chan 'eil eagal no iomguin orm am bliadhna an uair a chaidleas mi anns an oidhche gu'm bi an dìle ann anns a' mhaduinn, oir tha a h-uile là a' toirt bàrr air an là a bha roimhe. Tha a h-uile nì maith agus mar a dh'iarramaid ach a mhàin gu bheil uamhas a' chogaidh maille ruinn 'n ar dùsgadh agus 'n ar cadal. Car son a tha daoine a' marbhadh a chéile agus gun fuath aca d'a chéile? Car son a ghabhadh rìoghachdan oilbheum a thaobh nithean nach tugadh oilbheum do dhuine glic? An ann o Dhia a tha cogadh, no an e obair Shàtain a tha ann uile gu lèir? Cò as urrainn a ràdh? Tha daoine glic agus daoine diadhaidh a' feuchainn ri cogadh a chur as, ach chan e mhàin gu bheil sin a' fairsleachadh orra ach tha iad féin air an tarraing a steach ann, agus air a' cheann mu dheireadh tha làmh aca ann. Agus chan e sin a mhàin ach cha bhiodh an coguis réidh riu mur biodh làmh aca ann, a chionn gu bheil iad cinnteach gu bheil iad a' seasamh na còrach. An e cogadh aon de na meadhonan leis a bheil Dia a' cur an géill a thoile agus a ruintean anns an t-saoghal? Chan urrainn mi a ràdh. Tha e 'n a dheacair-eachd dhomh. Tha m' inntinn ann an ceò, mar dhuine a' gluasad an rathad ud agus an rathad ud eile, agus gun e a' faicinn ach sgàilean. Is e an aon nì as urrainn mi a dheanamh le m' uile chridhe, a bhi ag ùrnuigh ri Dia air son sith, agus a bhi ag ùrnuigh gu'n tigeadh a rìoghachd."

(Ri leantuinn.)

Chan 'eil ni nuadh fo'n ghréin

“ An ni a bha ann is e an ni sin féin a bhitheas ann ; chan 'eil ni sam bith nuadh fo'n ghréin.”—ECCLESIASTES I. 9.

THA facal an Tighearna sean agus ùr, fìor agus seasmhach, anns an t-seagh so, nach 'eil dad a thachras ann am beatha dhaoine no ann an eachdraidh rìoghachdan nach 'eil rudeigin anns a' Bhibull coltach ris ; seann ni a tha coltach ris an ni nuadh.

Is fhada Asiria o'n Fhraing, agus is fhaide na sin Hesechia o cheannardan na Frainge, ach ma leughas tu an ochdamh agus an naoeamh caibideil deug de Dhara Leabhar nan Rìghrean chi thu nach 'eil Hitler a' deanamh air an Fhraing (no oirne cuideachd ma theid aige air a dheanamh) ach mar rinn Senacherib, rìgh Asiria, air Iudah.

Innsidh mi an naidheachd, facal air an fhacal, ach a mhàin gu'n giorraich mi i.

B' fheudar do Hesechia a chuid a b' fheàrr a dheanamh de'n chuid bu mhiosa, oir cha b' urrainn dha seasamh ri Senacherib, a ghlac bailtean Iudaih. “ Ma bheir thu air ais t' arm,” ars esan, “ bheir mi dhuit suim airgid air bith a dh' iarras tu.”

Sin mar bha ; b' fheudar dha a chàin a chuir Senacherib air a phàigheadh, gu ruige òr an teampuill. Tharruing Senacherib an t-arm air falbh o Ierusalem, ach ma tharruing, cha do sheas e ri fhacal ; thàinig e air ais a ris, agus cumhachan ùra a dh'ith air.

Chuir e teachdairean gu Hesechia (an uair a leughas tu cìod a thubhairt Rabsaceh nach saoil thu gur e Goebels a tha thu a' cluintinn a' moladh treunadas Hitler!) ag ràdh ris, “ Cìod am feum a tha ann dhuit a bhi seasamh am aghaidh-sa, no cìod an tairbhe a tha ann dhuit earbsa a chuir an Dia do nach urrainn òr a thempuill féin a dhia.”

An sin thòisich Rabsaceh air bruidhinn ri muinntir Iudaih uile, air chùl an rìgh, mar tha a' Ghearmailt a' deanamh air an Radio anns na làithean so : “ Chan 'eil ann an rìgh Hesechia ach rìgh gun arm, rìgh anfhann an coimeas ri Senacherib aig a bheil arm a cheannsaicheas an saoghal ; chan urrainn Hesechia bhur saoradh á làmh rìgh Asiria ; mar sin bithibh glie agus na seasamh a mach an aghaidh Shenacherib, ach géillibh dha.”

An uair a dh' innsadh do Hesechia na cumhachan a bha Senacherib a' dol a chur air fhéin agus air a dhaoine, agus a' bhòilich agus am maoidheadh a riun Rabsaceh mu Shenacherib agus an t-arm cumhachdach a bha aige, reub e 'aodach, agus chaidh e do thigh an Tighearna.

Ann an tigh an Tighearna fhuair e solus agus comhairle, is chuir e fios gu Isaiah, am fàidh, a' caoidh cor a dhùthcha, agus an tàir

agus am masladh a rinneadh oirre, agus ag iarraidh air ùrnuigh a dheanamh air a son.

Fhreagair am fàidh e, *Mar so tha Iehobhah ag ràdh, Na biodh eagal ort roimh na briathran a chuala tu, leis an d' thug òglaich rìgh Asiria masladh dhomhsa ; feuch cuiridh mise spiorad ann, agus cluinidh e iomradh, agus pillidh e d'a thìr féin, agus bheir mise air tuiteam leis a' chlaidheamh 'n a thìr féin.*

Chan e mhàin gu bheil a' Ghearmailt an diugh na 's làidire na bha Asiria ach tha i a' deanamh tàir agus masladh air rìoghachdan eile nach do rinneadh riamh air daoine no air dùthchannan. Chan 'eil cainnt aig daoine réidh anns an gabh gnìomharan olc na Gearmailte innsadh ; breugan, mort, nannt, fòirneart air comhearsnaich lag agus neochiontach, agus maoidheadh gun sgur air gach duine, no comunn, no dùthaich, air am maith leatha eagal a chur ; na'n robh sin air a dheanamh le duine a b' aithne dhuit cha bheireadh tu air làmh air, is theireadh tu nach biodh de bhathais aige e féin a nochdadh am measg dhaoine criosdail. Ach chan fheàrr ach gur miosa an gnothuch, agus gur mò an nàire, gu bheil so air a dheanamh chan ann le aon duine ach le ceithir fichead muillean Gearmailteach a tha a' deanamh ùmhachd do Hitler mar dhia.

Ach buidheachas do Ni-maith tha aon dùthaich agus aon sluagh anns an t-saoghal air nach 'eil eagal seasamh an aghaidh fòirneart agus làmhachas-làidir na Gearmailte. Chan e nach 'eil cùis-eagail ann, oir tha an nàmhaid làidir, agus innleachdach, agus diorrasach, agus borb, ach b' fheàrr le muinntir Shasuinn agus Albann an cuid agus an inbhe a chall na gu'n cailleadh iad an saorsa, no gu'm biodh iad fo chasan spùinneadairean.

Ma tha e 's an dàn gu'n téid iompaireachd Bhreatuinn sìos cìod an dòigh anns am b' fheàrr dhi dol sìos na buille-bhàis fhaotainn a' cothachadh air son nan nithean d' an robh i riamh dìleas, a dh' aindeoin a h-uile sheachranaibh, *fìrinn* agus *saorsa* ?

Ach tha dòchas maith againn nach téid Breatuinn sìos, ach bithidh an cogadh fada agus uamhasach, agus feumaidh sinn uile misneach a bhi againn agus gun sinn fhéin a ghearan ged thigeadh na soithichean-adhair m' ar cinn. Cìod e ar beatha-ne seach gu'm biodh buaidh aig Breatuinn anns an obair uasal ris an do chuir i a làmh le eagal ach gun gheilt no ath-chomhairle ?

Ceist an Iudhaich

Le W. B. H.

CHA do dhìchuimhnich mi riamh rud neònach a thachair dhomh o chionn móran bhliadhnachan ann an carbad-iaruinn eadar Dùn-éideann agus Glaschu. 'N a shuidhe làimh rium bha Iudhach òg tapaidh as na Gorbals, an Glaschu, agus m'am choinneamh soisgeulaiche á China, duine òg tàlantach a bha aig an tigh air fòrlach.

Chaidh an dithis an seachas ri chéile mu nithean spioradail, agus chòrd e rium gu h-anabarrach a bhi cluinntinn an t-soisgeulaiche a' toirt fianuis mu Chrìosd do dhuine a bha a chridhe cruadaichte an aghaidh firinn an t-soisgeil.

"An urrainn thu innseadh dhomh," ars an t-Iudhach, "aon rud a rinn an Crìosd so a tha thu a' moladh air do shon féin?"...

"Is urrainn," ars an soisgeulaiche.

"Cìod ma ta, a rinn e dhuit?" ars an t-Iudhach.

Annas' mhionaid fhreagair an soisgeulaiche, agus cha do dhìchuimhnich mi riamh an rud a thubhairt e, "Thug Crìosd," ars esan, "gu Dia mi, is theagaisg e dhomh co-chomunn fhaotainn ri Dia."

"An aithne dhuit-sa 'n ad fhiosrachadh féin," ars esan ris an Iudhach, "cìod a tha e a' ciallachadh do dhuine co-chomunn a bhi aige ri Dia?"

Rinn an t-Iudhach snodha gàire, is chrath e a cheann; "chan aithne," ars esan.

"O, chan aithne," ars an soisgeulaiche, "agus chan fhaigh thu fhios air gu bràth an taobh a mach de Chrìosd, oir thubhairt esan, "Is mise an t-slighe . . . cha tig neach air bith chum an Athar ach tromham-sa."

Cuimhnich, a leughadair, gu bheil sin a cheart cho fìor d' ad thaobh-sa 's a bha e a thaobh an Iudhaich ud. Is ann tre Iosa Crìosd, agus tre Iosa Crìosd a mhàin a gheibh thu co-chomunn ri Dia.

Tha feum agad air Dia.

Bu mhaith leam, mata, anns a' cheud àite a ràdh riut gu bheil feum agad air Dia. Is e an t-uireasbhuidh as mò 'n ad bheatha, Dia. Tha thu a' faireachduinn gu bheil fichead rud 'g ad dhith anns an t-saoghal so, is theagamh gu bheil sin fìor, ach tha *aon ni feumail*, agus gus an dean thu roghainn de'n ni sin cha bhi do chridhe riarachichte gu bràth.

Is e an t-iarrtas a tha ann an cridhe mhic an duine air Dia an comharradh as cinntiche air an uaisle agus an inbhe a bhuineas dha gu nàdurra; is e an t-iarrtus sin a tha 'g a dhealachadh o na h-ainmhidhean. Chan urrainn mac an duine gun bhi a' smuain-

eachadh air Dia, chan urrainn e gun bhi 'g a iarraidh, oir is ann bho Dhia a thàinig e, is cha bhi a chridhe aig fois gu bràth gus am faigh e fois ann an Dia.

Is e sin an t-aobhar gu bheil daoine cho neo-fhoisneachail 's a tha iad. Chan 'eil creutair eile air aghaidh na talmhainn cho neo-fhoisneachail ri mac an duine. Car son? Tha, a chionn gu bheil tart 'n a anam an geall air Dia. Tha creutairean na machrach, crodh agus caoraich, riarachichte agus foisneachail ma gheibh iad biadh gu leòir agus comhfhurtachd, oir cha do chruthaich iad air son crìoch as àirde, ach cha riarach sin mac an duine, oir bha esan air a chruthachadh air son na crìche so, Dia a mhealtainn agus co-chomunn a bhi aige ris.

Truaighe an duine.

Tha truaighe an duine ag éirigh o'n an-fhois a tha 'n a chridhe, a chionn gu bheil tart 'n a chridhe an-geall air Dia, ach tha an truaighe so fhéin 'n a chomharradh air an inbhe a tha aig mac an duine gu nàdurra os cionn nan uile chreutairean uile. A dh'aindeòin gach ni eile a dh' fhaodas e fhaotainn anns an t-saoghal so cha bhi e gu bràth toilichte no aig fois *gun Dia*.

Na h-abair, a leughadair, nach 'eil an so ach cainnt mhinistearan; chan 'eil mi ag ràdh facal ach an fhìrinn lom, fìrinn a tha air a dearbhadh ann an eachdraidh an t-saoghail, o làithean an fhìr a sgrìobh leabhar Ecclesiastes gus an là diugh. "Dìomhanas nan dìomhanasan," ars esan, "is dìomhanas an h-uile nithe."

O chionn beagan ùine chunnaic mi dithis dhaoine nach fhaca mi riamh roimh. Is e an solus a bha dealradh 'n an gnùis a tharruing m' aire 'g an ionnsuidh, solus a bha ag innseadh gu soilleir gu robh sith agus suahmneas aca 's an taobh a stigh. Agus na'm feòraicheadh tu de'n dithis ud c'àite an d' fhuair iad an sith agus an solus theireadh iad le aon ghuth, "Fhuair o Iosa Crìosd." Ach a thuilleadh air an dithis ud tha na mìltean anns an t-saoghal a b' urrainn a ràdh,

Chum Iosa thàinig mi mar bha,
Sgìth, sàruicht', agus trom,
Is fhuair mi ann-san ionad-tàimh,
'S air m'aigne chuir e fonn.

Ni Crìosd sin air do shon-sa, a leughadair, ma leigeas tu leis. *Car son nach leigeadh tu leis a dheanamh an diugh fhéin!*

Crann nam buadh

Tha Dia a' moladh a ghràidh féin dhuinne, do bhrìgh an uair a bha sinn fathast 'n ar peacaich gu'n d'fhuing Crìosd bàs air ar son.— ROM. v. 8.

BHO chionn mìle bliadhna, seadh bho linn nan abstol, tha daoine glic is ionnsaichte a' feuchainn ri thuigsinn cìod an ceangal a tha aig bàs Chrìosd ri maitheanas peacaidh, no cìod an seagh anns am faodar a ràdh, gur e bàs Chrìosd clach-stéidh ar creidimh agus ar barantas gu'n do choisinn e dhuinn réite ri Dia. Ach cìod air bith an fhreagairt a bheirear do na ceistean sin, tha so fìor co dhiù, nach robh agus nach 'eil cumhachd eile air an t-saoghal cho làidir ris a' chumhachd a tha anns a' chrann-cheusaidh. Chan'eil aig daoine ach a dhealbhadh fhaicinn ri taobh an rathaid, crois a chuireas Calbhari 'n an cuimhne, agus ni e maoth cridheachan a tha cho cruaidh ri cloich.

Tha smuaintean dhaoine mu phuingean creidimh agus mu'n àite a tha aig bàs Chrìosd ann an obair na slàinte ag atharrachadh o linn gu linn, ach chan ann ann an smuaintean dhaoine a tha cumhachd-teàrnaidh ach ann an crann nam buadh e féin. Ann an strì am beatha agus aig uair am bàs togaidh daoine an stùlean ris a' chrann sin, oir tha iad a' faicinn ann lànhan Dhe sìnte a mach ann an gràdh, a' beannachadh a chloinne agus a' gul os an cionn. *An neo-ni e dhuibhse, o sibhse uile tha gabhail seachad? amhaircibh agus faicibh a bheil*

doilgheas sam bith cosmhuil ri mo dhoilgheas-sa, deir an Tighearna.

Tha Dia a' dearbhadh a ghràidh dhuinne do bhrìgh, an uair a bha sinn fathast 'n ar peacaich, gu'n do bhàsaich Crìosd air ar son. Chan urrainn daoine teagamh a chur ann an cumhachd Dhe no ann an gliocas Dhe oir tha cumhachd is gliocas an Tighearna air an sgrìobhadh air aghaidh na talmhainn; anns na creagan, agus anns na nèamhan, cho soilleir 's gur léir do gach sùil iad. Ach tha e furasda gu leòir do dhaoine teagamh a chur ann an gràdh Dhe oir chan'eil fianuis a' chruthachaidh idir cho soilleir uime sin. An dara uair saoilidh tu gu bheil an cruthachadh ag innseadh gu bheil bàigh is gràdh is caomhalachd ri cloinn-daonna ann an cridhe a' Chruithfhair, ach an uair eile saoilidh tu gu bheil an cruthachadh ag ràdh gur coma leis a' Chruithfhear co dhiu a tha cridheachan chloinn-daonna sona no leònta, no co dhiu a roghnaicheas iad fireantachd no eucoir. Mar sin thug Dia comharradh cinnteach do'n t-saoghal air a ghràdh sìorruidh féin, crann-ceusaidh a mhic.

Cia an-mhòr tròcàir Dhia nan gràs :

Cia pailt a ghràdh is 'iochd,

A thug a mhac mar iobairt suas,

A dh' fhulang truaigh 'n ar riochd.

Aig an Uinneig

AN t-Urramach Daibhidh MacDhonnchaidh.

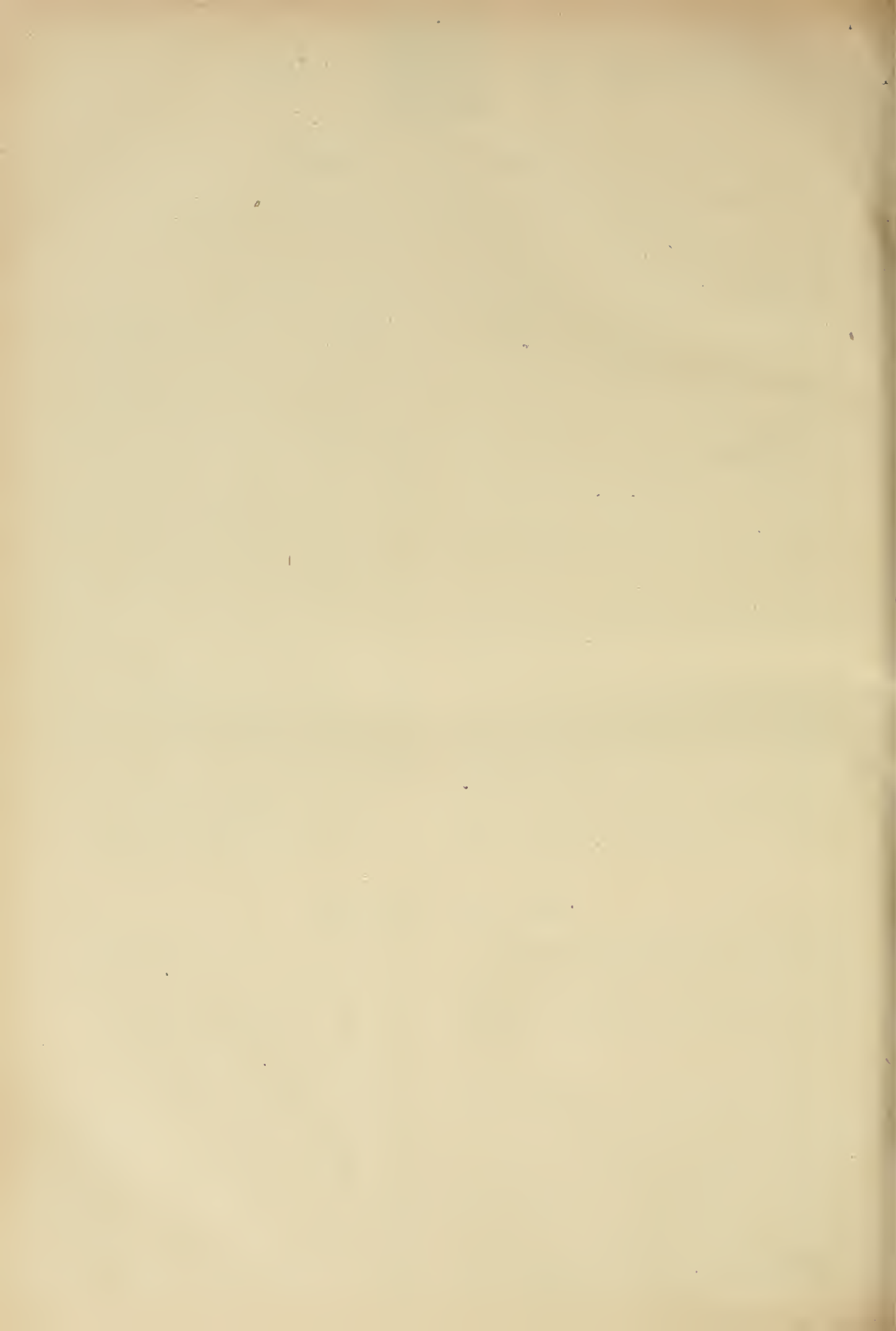
BHA mòran Ghàidheal, gu sònraichte an Ile agus an Dùn-éideann, duilich a chluinntinn gu'n do shiubhail an duine còir so ann an Craoibh o chionn ghoirid. Bha e trì fichead 's a deich.

Rugadh an Ile e; bha e air oileanachadh an Glaschu agus an Dùn-éideann, agus thug Cléir Mhuile cead searmonachaidh dha an 1897. An déidh dha bhi greis 'n a fhear-cuideachaidh an Cinn-chardain, an sgrì Obar-neithich, bha e air a shuidheachadh an Uidhist a Deas an 1900; á Uidhist chaidh e do eaglais an Naoimh Tomas an 1908; á Glaschu chaidh e do Dhùn-tochar, an Cléir Dhùn-Breatunn an 1913, agus ceithir bliadhna 'n a dhéidh sin chaidh e do North Esk, dlùth

air Dùn-éideann, far an do shaothraich e agus an do shiubhail e.

Bha e pòsda dà uair, is dh' fhàg e teaghlach 'n a dhéidh, dà mhac tha mi an dùil.

'Na phearsa bha e 'n a dhuine eireachdail, mór agus fuasgailte agus dìreach, agus bha e a cheart cho gasda 'n a nàdur. Cha robh aige ach seasamh air àrd-ùrlar aig coinneamh Ghàidhealach air bith agus thigeadh gean air a chuideachd cho luath 's a chitheadh iad am flath a bha air aodann. Bha e 'na fhìor Ghàidheal, eudmhor anns gach cùis a bhuneadh d'ar tìr no d'ar cànan, agus bithidh ionndrainn air ann an iomadh Comunn Gàidhealach an Dùn-éideann anns an robh e 'n a thaic agus 'n a chomhairliche maith.

Cha do chuir Daibhidh MacDhonnchaidh a mach air duine eile riamh; bha e cho suairce agus cho réidh 'n a nàdur 's gu'm fàsadh daoine cas sìtheil 'n a chuideachd a dh' aindeòin an cridhe. Cha do leig e riamh le ro-chùram no usaid a shith no a shocair a mhilleadh; cha mhò a bhiodh a shùil daonnan air an uaireadair an uair a bhiodh e féin no neach eile a' seachas, ach mur robh suim aige do'n uaireadair bha suim aige do nithean as fheàrr, companas agus bràithreachas agus caidreamh blàth.

Cha b' e a shearmonachadh no a thàlant an a choisinn dha gean-maith mhinistearan eile, no am meas a bha aig a choimhthional féin air, ach an cridhe blàth agus a' ghnè uasal a bha ann gu nàdurra. Duine gaolach réidh; gun cheilg, gun chabhaig, gun ghò, b' e sin Daibhidh MacDhonnchaidh.

Seòras Marjoribanks, an Sonachan.

Ged nach bu Ghàidheal Seòras Marjoribanks a thaobh a dhùthchais bha a leithid de ghaol aige air ar dùthaich agus air ar cànan 's gu'm bu mhaith leam a chuimhneachadh gu

blàth air an duilleig so. Fìor dhuin-uasal a bha gaolach agus treibhdhireach 'n a nàdur, gun mheud-mhòr no spagadagliog, agus cho seasmach 'n a fhacal ri Cruachan.

Chuir e seachad a' chuid mhòr d' a bheatha anns na h-Innsibh an Ear, ach an uair a leig e dheth obair, agus a rinn e a chòmhnuidh anns a' Ghàidhealtachd, chuir e roimhe gu'n ionnsaich eadh e Gàidhlig, agus an ùine ghoirid labhradh is sgrìobhadh e Gàidhlig cho maith 's gu'n saoileadh tu gu robh i aige riamh. Tha gu leòir de dhaoine leis am bu toil Gàidhlig a bhi aca ach leis nach toil dragh no saothair a ghabhail 'g a h-ionnsachadh, ach dhearbhadh Seòras Gallda, mar theireadh e ris fhéin, gu robh gaol aige air a' Ghàidhlig leis an t-saothair a ghabh e 'g a h-ionnsachadh.

Bithidh ionndrainn againn uile air an duine ghrinn so, ach bithidh ionndrainn as mò air anns a' Chomunn Ghàidhealach agus am measg "Clann an Fhraoich." Tha aobhar aig a "chloinn" a bhi a' caoidh an athar, oir bha iad dha mar anail a bheatha.

Litir Gaisgich gu a Mhàthair

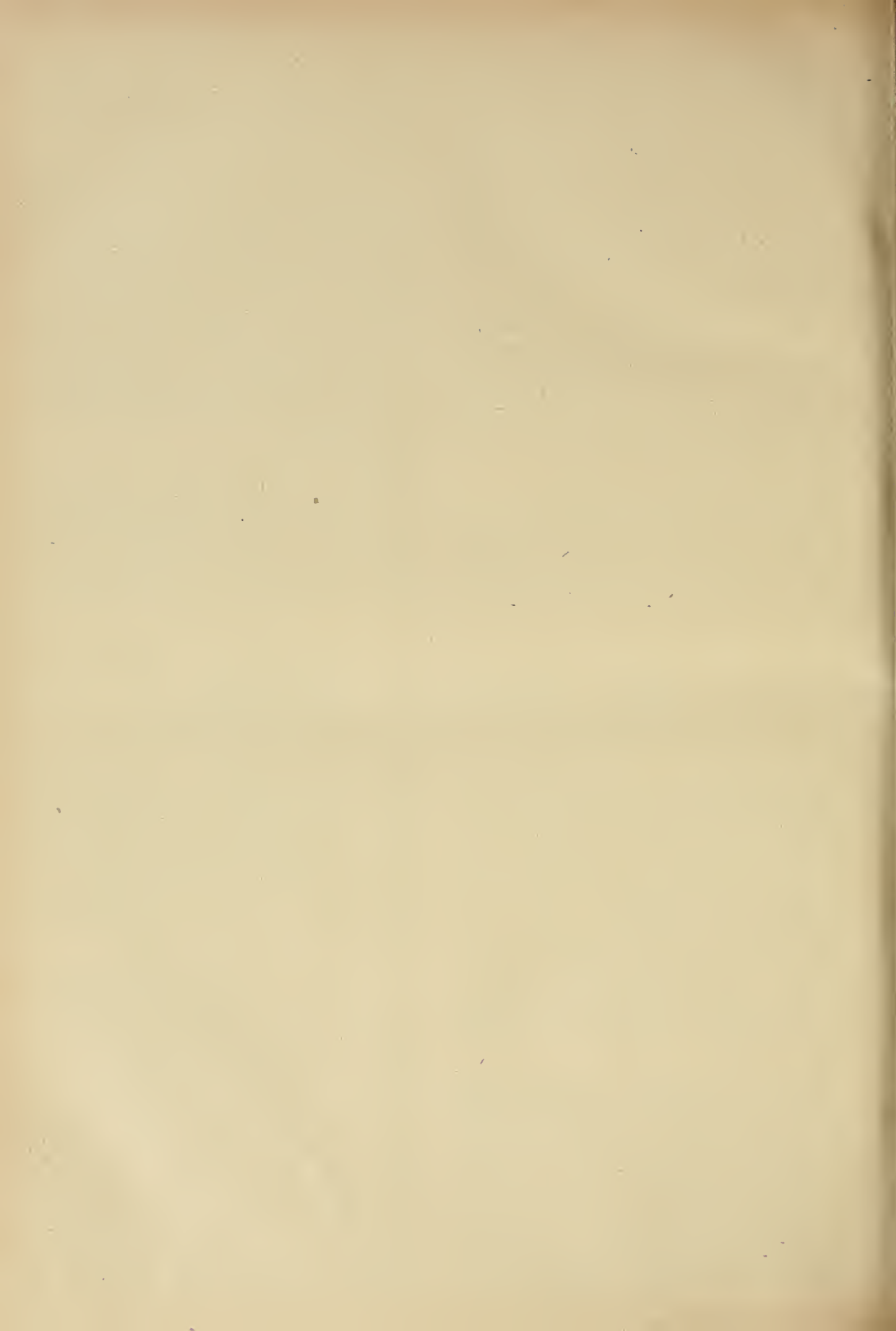
(*Air a tionndadh gu Gàidhlig le Eachann Mac Dhùghaill, an Glaschu*)

BHA an litir a tha air a foillseachadh an Gàidhlig an so air a sgrìobhadh le gille òg a bha am Feachd-adhair an Rìgh anns a' chogadh a tha a' dol air aghaidh an ceartair. Sgrìobh e i an uair a bha e gun chnead gun dochunn, le inntinn bhreithneachail, stéidheil, a' cath as leth a dhùthcha. Is ann, mar a chithear, gu a mhàthair a bha i air a sgrìobhadh; ach cha do chuir e chuide i aig a' cheart àm anns an d' thàinig i bho a làimh. An àite sin dh'fhàg e òrdugh is seòladh gu'm biodh i air a cur 'na làimh na'm b' e agus gu'n cailleadh esan a bheatha anns a' bhlàr.

Bho chionn beagan ùine air ais fhuaras farbhais bho Riaghaltas an Fheachd Adhair gu'n robh an gille so gun sgeul-mhaireann air, agus gur dòcha gu'n do chaill e a bheatha anns an strì; agus mar sin, a réir an òrduigh a rùnaich e féin, chaidh an litir a dh'fhàg e a chur gu a mhàthair. Chaidh an sin a foillseachadh anns a' phaipear naidheachd, an "Times," agus is coltach gu'n do tharruing i mór aire, le buadh anabarrach aig a briathrachas air na leugh i. Chaidh eadhon a

foillseachadh am paipearan eile 'na dhéidh sin; agus tha i an so a nis air a toirt am follais ann an Gàidhlig, oir tha sinn am beachd gu bheil smuaintean innte is cinnteach a ruigeas cridheachan, agus a thig a réir inntinnean iomadh màthar eile, pàrantan an coitcheannas cho math ri càirdean eile a dh'fhàg iadsan a thuit anns a' bhlàr 'nan déidh. So agaibh, matà, an litir.—

"A Mhàthair Ghràdhach,—Ged nach 'eil mise a' toirt fa-near aon smuain no dùil air droch ni sam bith a bhi anns an dàn dhomh aig an àm, tha mi a' faicinn gu bheil atharrhaichean is gluasadan a' tighinn oirnn cho ealamh agus gu bheil mi a' gabhail eala air an litir so a bhi air a cur chugaibh ma's e agus gu'm faod e tachairt nach till mi bho aon no aon-eigin eile de na cuairtean adhair anns am bi sinn ag gabhail cùis an ùine gheàrr. An déidh dhuibh an litir so fhaotainn 'n ur làimh feumaidh sibh bhur dòchas a ghlèidheadh beò fad mìosa; ach aig deireadh na h-ùine sin faodaidh sibh a ghabhail gu cridhe gu'n do dh'aisig mise mo dhleasnas do làmhan coilionta mo chompanach anns

an Fheachd Rìoghail Adhair, eadhon mar a rinn iomadh sonn suairce a bhàrr orm mar tha.

Annas a' cheud àite, is cinnteach mi gu'm bi e 'na mhór chomhfhurtachd dhuibhse fios a bhí agaibh gu'n robh dleasanais àrda an earbsa riumsa annas a' chogadh so. Chuidich na buidhnean annas an robh mi am mach annas a' Chuan Thuathach ann a bhí a' gleidheadh nan slighean malairt fosgailte do ar luingeis is do'n chabhach-mhara; agus air aon tarruing dhearbh an fhorbhas a bha sinn comasach air a sholar a bhí 'na mheadhon air beatha dhaoine a theàrnadh ann am bàta-freasdail nan tighean-soluis a bha air a cur bho fheum.

Ged a tha làn-fhios agam gu'm bi an ni sin duilich dhuibhse a dheanamh, dh'aslaichinn oirbh a nis a ghabhail gu cridhe gu'n cuireadh e campar ormsa a bhí a' smaoineachadh gu'n sealladh sibhse air cùisean mar a thig iad mu'n cuairt an dòigh sam bith eile ach le inntinn shuidhichte; oir bithibh cinnteach gu'n dean mise mo dhleasanach cho fada 's a bhios sin 'n am chomas: chan 'eil aon ann is urrainn an còrr a dheanamh, agus cha mhò is làn dhuine esan leis am foghainn na's lugha.

Bha meas mór agam riamh air bhur n-àrd mhisneach ann a bhí a' cur aghaidh air gach cnap-starra a thigeadh 'n ur rathad, an dòigh annas an d'thug sibh dhòmhsa sgoil is ionnsachadh cho deas 's a bha air a luigh-easachadh do aon eile annas an dùthaich; agus fad na h-ùine sibh ag cumail suas bhur cinn féin de'n amal gun bhur n-earbsa no bhur dùil a chall a thaobh an ama a bha air thoiseach oirnn. Ach, ged tha, na saoilibh gu bheil mo bhàs-sa a nis a' ciallachadh gu'n robh bhur strì as mo leth gun stà! Is fada bhuaith sin e. Is ann a tha e a' ciallachadh gu'n robh an féin-àicheadh a rinn sibhse eadhon co-ionnan ris na rinn mise as leth mo dhùthcha. Is e mo shàr-bheachd nach bu chòir gu'm biodh sùil aon sam bith a dh'ìocas ni air sgàth a dhùthcha ri duais a thighinn 'na chois: tha sinn a' call ar meas oirnn féin mur 'eil sinn a' sealltainn air ar dùthaich air mhodh na's àirde na mar ionad annas an ith is an caidil sinn!

Tha sinn an diugh le ar n-aghaidh ris an teugmhail is an dùbhlain as dòbhaidh a sheas riamh f'ar comhair, is sin bho nàmhaid a dh'èirich gu cath a chur ruinn le aonachas a tha ana-cneasda, agus gu coicheid a chur air a' chreideamh Chrìosdaidh is gach càlachadh a rinn an cinne-daonna bho'n a

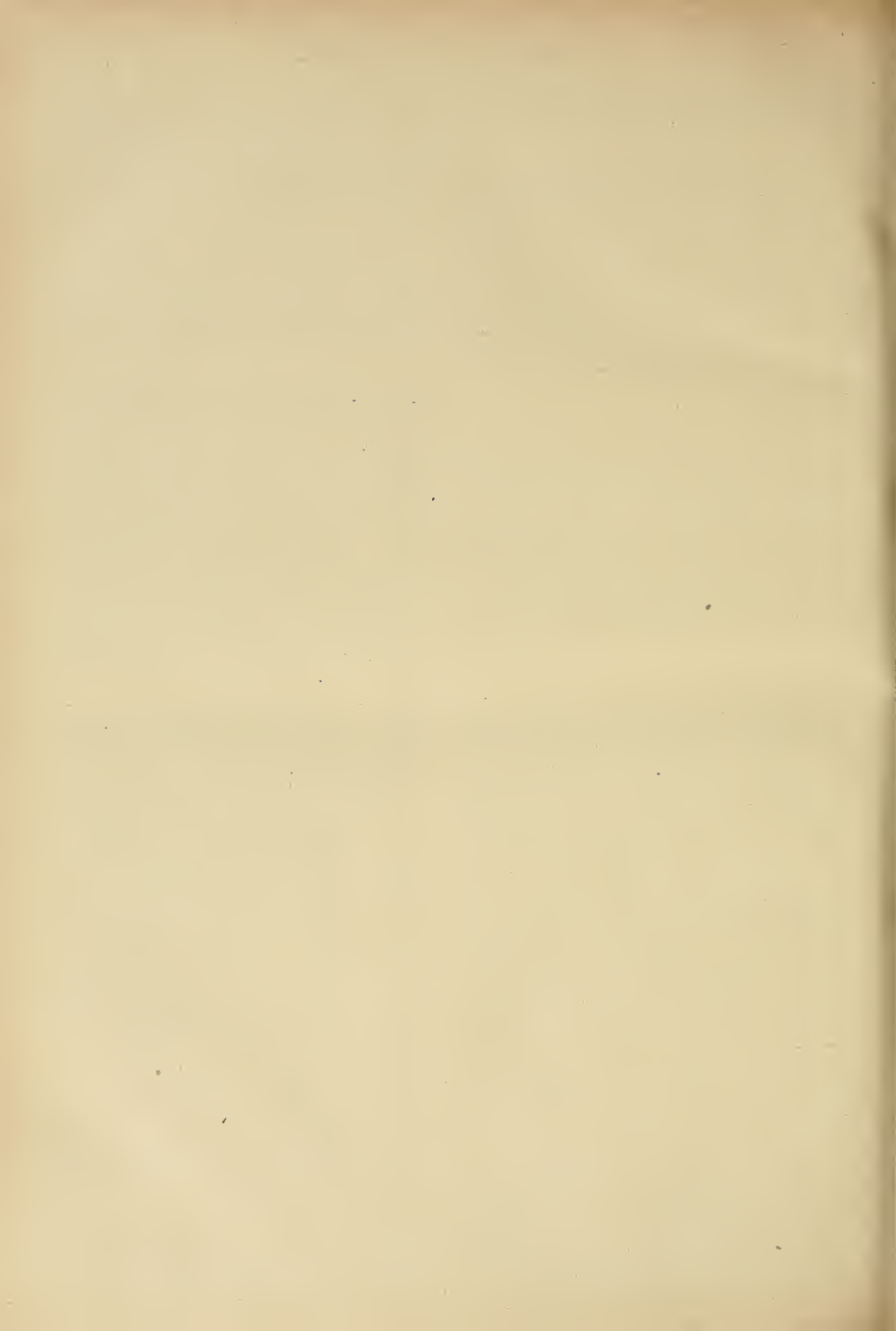
chruthaicheadh an saoghal; agus tha mise 'g am chunntas féin an ceum an rath ann a bhí aig aois duinealais is làn-uidheamaichte gus mo neart a thoirt do'n stri air taobh a' cheartais. Agus an so, mar an iomadh seòl eile, tha mo bhuidheachas agaibhse a dh'aiseig dhomh is a chuir fo m' chumrig an comas sin.

Ach fathast tha an tuille saothair ri a tagar bhuaibhse. Tha an dachaidh r'a cumail gun bheum is gu làidir air a bunait, agus aonaichte ré nam bliadhnachan a tha air thoiseach oirnn an déidh do'n bhuaidh-làraich a bhí air a toirt a mach annas a' chogadh.

A dh'aindeoin gach ni a theirear 'na aghaidh, is e mo bheachd-sa gu bheil fheum féin annas a' chogadh. Tha an comas aig gach aon fa-leth, co-ionnan ris na martaich bho shean, gu seasamh suas le a bheatha 'na làimh, agus as leth a' cheartais an aghaidh an droch cumhachd so a thùrling oirnn. Agus ciod air bith cho fada 'g am bi an ùine gus an crath sinn dhinn an cumhachd so a leum oirnn, tha aon ni nach gabh atharrachadh, agus is e sin gu bheil mo bheò agamsa mar Bhreatannach; agus coinnichidh mi ri m' bhàs annas an spiorad sin. Chan fhiach dad eile tromp gun teanga, agus chan atharraich e ni!

Chan 'eil math dhuibh a bhí ri bròn 'g am thaobh, oir ma tha sibh a' creidsinn annas an diadhachd agus gach ni a tha ar creideamh a' ciallachadh dhuinn, chan 'eil ann àicheadh air brìgh ar beachdan. Chan 'eil eagal sam bith ormsa roimh an bhàs; is ann a tha nàdur de thogail inntinn is de fhiughair air còir a ghabhail air m'aigne, agus chan iarrainn a bhí an atharrachadh beachd. Tha an cruthachadh is an cruinne-cé cho farsuing agus cho aos-làthach agus nach 'eil ach aon aobhar air gu'm biodh duine a' faotainn cothrom air a bhí beò idir, agus is e sin am feum a ni e dhe féin, is an dòigh annas an iobair e suas a bhith air sgàth ceartais. Tha sinn air suidheachadh annas an t-saoghal so gu a bhí a' faotainn bith is shubhailcean, agus gu ar cuid féin a dheanamh dhuibh a chum is nach gabh iad toirt bhuainn. Chan 'eil iadsan a tha dìreach ag itheadh 's a' cadal, a' faotainn air an aghaidh, is a' gintinn an gné féin gu sìtheil, gun dragh air an t-saoghal, agus gu an còrr ach sin, ach mar na h-ainmhidhean is brùidean na machrach.

Tha mi de'n làn-bheachd is de'n chinnt-bheachd gu bheil an t-òlc air a chur do'n t-saoghal gu ar dearbhadh, gu bheil e air a chur a dh'aon rùn leis a' Chruitheir air a'

cheann shònraichte so, a chionn gur aithne dhàsan gu bheil ar dearbhadh mar so gu ar math. Tha am Biobull loma-làn de eise-amplairean air far a bheil an dòigh fhurasda gu faotainn am mach à staing air a tilgeadh an leth-taobh, agus an t-slighe a tha ceart, ach duilich, air a roghainn air sgàth fìreantachd.

Tha mi 'g am chunntas féin fortanach ri linn is gu'n d'fhuair mi sealladh air móran de'n tir so, agus gu'n d'fhuair mi eòlas air daoine de gach ceird is inbhe. A nis, leis an uidheamachadh a rinn an cogadh air m'aighe mar cheann-finid do m'oileanachadh, tha mi am beachd gu bheil mi air mo làn-fhòghlum. Mar sin, eadhon aig an aois aig a bheil mi, tha crìoch mo dhleasanais anns an t-saoghal so anns an amharc; agus tha mi deas air cheann bàis—ma's e sin mo dhàn—gun aithreachas, gun mo shùil am dhéidh ach air aon aobhar a mhàin. Is e sin nach do luigheasaicheadh domh a bhi air m'fhàgail gu bhur làithean deireannach féin a bhi beagan na b'fhasa dhuibh le mi a bhi 'nur comunn is 'nam chul-taic dhuibh ann am feasgar bhur là. Ach bidh a nis bhur beatha saor dhuibh, agus bidh sìth agaibh; agus anns an t-suidheachadh sin anns a bheil sibh, bha mise rud beag 'n am mheadhon air sin a bhi mar bheannachadh agaibh. Chan 'eil an còrr, a nis, bhuan; agus mar sin cha robh mo chuairt anns an t-saoghal idir gun stà.

BHUR MAC GRADHACH."

Sin agaibh, mar a tha mise a' creidsinn, smuaintean dìomhair cridhe mic—gaisgeach gu chùl, ri aghaidh blàir. Is e gille Sasunnach a bha ann, aon de iomadh mìle eile a bha is a tha a' cath anns an stri; agus tha a' mhacraidh Albannach againn féin uasal as an luigheasachadh a rinneadh dhoibh seasamh ri an taobh-san as leth a' cheartais. Seadh, sin agaibh smuaintean cridhe a' mhic Shasunnaich; agus gus an dealbh a tha mise a' feuchainn ri a tharruing a chur fo bhur comhair-se 'na lànachas, nach faodainn, a nis, smuaintean na màthar Ghàidhealaich, le a mac féin a' tarruing gu blàr, a chur sìos maille ris an litir ud. Chan fhios dòmhsa cò a' mhàthair a bha an so, c' uin a bha i beò, no ciod am blàr ris an robh a macan a' cuimseachadh a cheuma; ach tha dòchas againn gur ann as leth duinealais is air taobh a' cheartais a bha e air tì a laun a tharruing.

ACHAN MATHAR ROIMH AN CHATH

(*Laoidh a fhuair am fear nach maireann, Alasdair MacGhille Mhìcheil, an ait-eigin.*)

“Tha an iùbhrach 's a' chuan, a ghràidg;
Tha an tràigh làn de m' dheòir;
Tha Cnoc na Faire 'na ghual, a ghràidh,
Tha farum nan ràmh 'san òb.
Am fear nach till, a ghràidh,
cha bheò, cha bheò!
Am fear nach till, a ghràidh,
cha bheò, cha bheò!

Tha sàir 'nan siubhal, a ghràidh,
Mar ghàirich nan tonn;
Is balbh an tuiream, a ghràidh,
Is àrd am fonn;
'S mur till thu tuillidh, a ghràidh,
is geal bàs nan sonn.

Cha bhi màthair mo mhic 's an streup,
Ach bidh Màthair Mhic Dhé 's an streup!
O, a Mhàthair nan gràs,
Fhuair do Mhac-sa tàir agus teum:
Na leig air macan mo ghràidh
lapan am blàr nam beum!

Cha bhi athair mo luaidh 'san àr,
Ach bidh Athair nam Buadh 'san àr.
O, Athair na caoinh,
Air sgàth do Mhic Naoimhe Cheusd',
Na leig air gineamhuin mo chuim
masladh air luim an éig!

Cha bhi comhdhalta m'ògain 'sa' bhlàr,
Ach bidh Comhdhalt' nan ònrach 'sa' bhlàr.
O, Iosa, a Mhic mo Dhé,
Ort féin rinneadh an tàir:
Na leig air muinghinn mo chléibh
reubadh am beum nam blàr!

Cha bhi Brianag mo rùin 's an triall,
Ach bidh Spiorad an iùil 'san triall.
O, a Spioraid Naoimh na treòir,
A lòchrain fòil nam fial,
Na leig air ionmhuinn mo chrò
Bhi 'na dhallaran-ceò 'san triall!

Dh'fhalbh thu, a mhacain mo ghràidh,
Tha do dhàn an sgàil an sgeò;
Tha reul na h-oidhche fo smàl, a ghràidh,
Tha Caoineag nan càrn fo bhròn.
Ma's bàs dhuit, a leanaibh mo ghràidh,
biodh do chadal air làimh na h-Oigh;
Ma's bàs dhuit, a leanaibh mo ghràidh,
biodh do chadal air laimh na h-Oigh!"

Scèilig Mhìcheil

Le Calum MacGilleathain, M. A., anns an Toisigheachd

SO aon de fhìor eileanan iomallach a chuain a tha mu astar mìle a mach o Cheann Bhòlais an Ibh Ràthach air fìor cheann an iar-dheas Eircann. Ach tha dà eilean àraid ann, an Scèilig Mhór agus an Scèilig Bheag. Chan 'eil 's an Scèilig bhig ach staca lom corrach builleach, agus ged nach 'eil mòran talaimh air an Scèilig Mhóir chan 'eil i idir cho beag lom sin. Agus is ann air an eilean is motha tha a' chunntais bheag so agam. Còmhnaid farsuinn àite air bàrr togte calaid creige.

Chan 'eil fhios agam dé a b'aobhar dha ach tha eileanan beaga creagach an caochladh àiteachan air còrsa an iar na h-Eòrpa air an ainmeachadh air Mìcheal. Tha iad so an Eirinn ann, tha carraig eile de eilean aca air ceann an iar-dheas Shasuinn, an Cornual; tha a samhuil eile air cladach Frangach, agus a samhuil eile air cladach Eadailteach. Chan 'eil fhios agam, ach a réir coltais bha na h-àiteachan ud ainmeil mu'n robh iad riamh Criosdail. Is dòcha gur e an t-Ard-aingeal Mìcheal a tha 's an ainm. Cionnus, ma ta, a thigeadh a leithid de ainm chuca uile? Cò is urrainn a ràdh? Ach chan 'eil teagamh nach robh eòlas glan aig maraichean Thirus agus Shìdoin agus aig an sliochd, is e sin na Phoenicich agus na Cartagaich, air na cladaichean so againne air a bheil na h-ainmeannan.

Aitean aoraidh.

Tha eachdraidh na h-Iar-Eòrpa againn 's na sgoilean a' tòiseachadh gu ro-mhinic le teachd nan Ròmanach agus le Iulius Caesar, ach tha fhios againn gu'n robh am Muir Meadhoin, agus eadhon iomallan a' Chuain Shiar, fo na ràimh aig seòrsachan eile dhaoine mu'n do thogadh riamh ràmhach 's an Ròimh. Faodaidh e bhith, ceart gu leòir, gu'n robh na h-eileanan creagach iomallach aig maraichean air tùs, mar a tha iad aca cheana fhéin, 'n an comharran 's 'n an treòir 's iad a' seòladh thairis. Tha tigh-soluis maith air Scèilig Mhìcheil a nis, fear cho féumail agus a tha air cladach Eireannach, agus tha amharus agam fhéin nach ann 'na nì tur ùr a tha solus na Scèilige. Agus is dòcha, a ris, gu bheil comh-cheangal eadar sin agus nì eile, gu'n robh an Scèilig Mhór 'na àite aoraidh, cian roimh linn Phàdraig. Tha nì éigin de iongnadh agus de uamhann an taice ri sealladh àite mar an Scèilig, agus bu chruaidh an cridhe air nach cuireadh araon an Scèilig agus làraichean loma eile fàs a dh'fhàg na Draoidhean an Ciarraige an Eirinn smuain.

An sud feadh cheudan bliadhna bha daoine cho dlùth air a' Chruithfhear agus a bheireadh na nithean a tha faicsinneach iad; mór-dhalachd is neart nan sléibhtean; farsuinn-eachd is méud a' chuain; aonaranachd is àirde is tearmunn binn cuan-eilean air a chuairteachadh air gach taobh le creagan cruaidhe ag éirigh o dhoimhne an dubh-aigein, agus a' toirt an dùbhlain do ionnsaighean garbha borba a' Chuain shiar air nach tig cìos. Cò is urrainn a ràdh nach robh daoine 'n am measg sud, iomallach agus aineolach air mòran a tha aig clann na sgoile bige nis agus mar a bha iad, a thàinig a steach fo'n fhaical aig Pòl agus e sgrìobhadh.

“Oir riamh o chruthachadh an t-saoghail tha a nithe-san nach faodar fhaicinn, eadhon a chumhachd sìorruidh, air am faicinn gu soilleir, air dhaibh bhith so-thuigsinn o na nithean a rinneadh.” “Ach anns gach uile chinneach tha an neach air a bheil eagal-san, agus a tha ag oibreachadh fireantachd, taitneach dha.”

Ach thàinig, a réir a' gheallaidh, “Solus Mór,” agus fhuair sliochd na draoidheachd èolas air “Glòir Dhé an gnùis Iosa Criosd,” agus ri linn Phàdraig dh'iompaicheadh Gàidheil na h-Eireann gu Criosd. Bha àiteachan ann bu luaithe a thionndaidh na a chéile, agus is dòcha nach robh An Scèilig air an àite bu luaithe, ach thàinig “muintir na carraige” gu bhith seinn cliu an t-Slànuigher le an uile chridhe, agus thàinig an Scèilig gu bhith iomraiteach 's an Eaglais Eireannaich. Ghabh na manaich àite nan draoidhean. Bha mu thrì acraichean de thalamh réidh air an fhìor mhullach agus e uair-eigin 'n a thalamh-àitich, ach is dòcha gur ann á tir-mór a bha a' mhór-roinn de am beò-shlàint a' tighinn. Cha robh an tìr sin fad air falbh; agus cha robh iasg na mara ach mu na creagan an còmhnuidh. Tha fìor-uigse ri fhaotainn an tobraichean air an fhìor mhullach.

Tha an Scèilig làn de sheann làraichean, cuid aca, réir coltais, na 's sine na linn na Criosdachd; làraichean bhothan; làraichean chaibeal; làrach manaistir; agus clachan aig am biodh naidheachd da rìribh na'n gabhadh i sgrìobhadh. Tha clach ann agus bhithte a' dòrtadh fion aon uair 'sa' bhliadhna oirre; agus tha mi an dùil nach b'ann 's an t-soisgeul a fhuair eadhon an cleachadh sin, agus tha mi an dùil gu'n robh an cleachadh sin, ged is e bainne chruidh bu trice bhiodh aig daoine, a' dol air feadh na Gàidhealtachd 's gach linn, agus cha d' rachainn an urras

nach 'eil e dèante fhathast, ged nach 'eil fhios aig daoine car son. Is e pàirt de'n t-seann aoradh phàganach a bha ann. Agus bha, agus tha, tuilleadh dheth ann. Sin aon nì bha duilich cur as da gu tur, gu h-àraid an uair a ghlac a' Chrìosdachd seann ionadan aoraidh nan draoidhean.

An turus.

Tha nì aca an Eirinn gu ruige so air a bheil "an Turus" aca. Bha sin cumanta riamh an iomadh cràbhadh ge b' e air bith dé an t-ainm a bhiodh air. Is e an turus is iomraidhe 's an t-saoghal an diugh an turus aig luchd-leanmhainn Muhamaid gu Mecca. Is iomadh seòladair Gàidhealach a dh-inn-seadh duinn an t-àmhghar a tha aig daoine dubha is buidhe dheth a' dol 'n am mìltean mìle, agus cuid aca air fairege stoirmeil, feuch an ruig iad, aon uair de am beatha, prìomh-chathair an cràbhaidh. Tha fhios againn gu'm bu nì coitichionn so's a' Chrìosdachd 's an mheadhon-linn. Tha cuimhne againn air mar a bhiodh daoine á Albainn, mar sin, a' dol gu Ierusalem agus air mar a dh'fhairtlich sin air Brus. Tha cuimhne againn air an iomradh a dh'fhàg Chaucer air an turus gu Canterbury. Chan 'eil na turusan sin ann, mar sin, 's an Eaglais Phròstanaich, agus tha mi an dùil nach 'eil an call mòr; tha e cho furasda iodhol-aoraidh a dheanamh de àite agus a tha e dheanamh de nì eile; agus is e an t-Abstol Pòl a thuirt am facal deiridh mu'n iodhol "Chan 'eil 's an iodhol ach neq-ni."

Cha robh Turus na Sceillige 'n a shùgradh. Gun tighinn air an aiseag bu ghnòthuch gàbhaidh e cas is beatha fhaotainn air tìr 's a' chreig, agus bu streup thapaidd e dhol suas aghaidh na creige gu a bàrr, gu h-àraid aig seann daoine is mnathan.

B'e deireadh iomlan an turuis seasamh air a' Bhiar—stob caol fada mach o bhàrr an eilein os cionn na fairege, agus gun ach leud do dha bhròige 's a' bhiar! Bha uair a bha an turus so cumanta an Deas-mhumhainn. Chan 'eil a nis.

Làithean iargalta.

Tha seachas nach beag o shean air an Sceillig. A réir sgeul nan seann Ghàidheal orra fhéin is ann as an Spàinnt a thàinig iad gu ruige Eirinn, agus air an turus eile sin

bhàthadh Ir mac Milidh aig an Sceillig. Co dhiu bhàth no nach do bhàth, is iomadh maraiche crodha a chaidh a bhàthadh aig an dearbh Sceillig. Chunnaic an Sceillig là garbh iargalta eile an uair a thug na Lochlannaich ionnsaigh oirre, mar a thug iad air gach nead Chrìosdail eile air an ruigeadh iad. Is éigin nach robh e mar chleacadh aig manaich a bhith deanamh cath no còmhrag, oir bu bheag a' ghaisce aig fir air an Sgeillig daoine eile thigeadh o mhuir a chumail shìos. Thug iad a' cheud ionnsaigh oirre an 812. A' chuid de na manaich nach do mhort iad fhuair iad bàs leis an acras. An 823 thug iad an dara ionnsaigh oirre agus thug iad leotha an t-Ab, Eitgal, agus fhuair e bàs 'n am measg. 'S a' bhliadhna 838, air an treas ionnsaigh, loisg is sgrìos iad gach nì a ghabhadh milleadh air an eilean. Ach cha do chuir sin crìoch air cliù na Sceillige. Agus an uair a dh'iompaicheadh na Lochlannaich, mar a rinneadh, thug iadsan iad fhein urram do'n àite. Tha cuid ag ràdh gur ann air an Sceillig a bhaisteadh Olabh Trighbhason, aon de rìghrean móra Lochlainn; agus tha a leithid eile air aithris air Olabh òg, a mhac, neach a bha cho ainmeil mar Chrìosdaidh agus gu'n robh a chliù air feadh an t-saoghail. Chan 'eil iomradh cinnteach againn air c'uin no car son a thréigeadh an Sceillig fa dheireadh. A réir coltais bha daoine innte gu ruige 1300 is còrr.

Tha aon nì comh-cheangailte ris an Sceillig a chum ainm an eilein riamh buan an Eirinn. Is e manaich na Sceillige na daoine mu dheireadh an Eirinn a sheas an aghaidh na cunntais ùire a chuir a leithid de dhragh air an Eaglais Cheiltich, agus a rinn a leithid de bhuaireadh innte mu laithean féille na Càisge. Agus d' fhàg sin uaireannan a' Chàisge air an Sceillig seachduin no dhà, is uairean eadhon trì, air dheireadh air a' Chaisg anns a' chuid eile de Eirinn.

Cha dèante pòsadh, 's an t-seann Eaglais, ri linn a' Charghais; ach duine nach biodh riarichte leis an lagh sin an Eirinn cha robh aige ach a dhol chun na Sceillig far nach cuireadh an t-àm grabadh air; agus is ionnan "a dhol chun na Sceillig" an Eirinn agus a bhith tràth gu leòir! No bhith an àm an an-àm.

An Tigh Mór nan uiseag

Leis an Urramach Iain Mac-a-Phearsoin, M. A., an Tigh-an-uillt

THA fhios gu'n d'thug daoine eile cho math riumsa an aire cho càirdeil 's a tha daoine ri chéile aig àm mar so nuair tha sinn uile ann an cunnart: gheibh thu

am bochd 's am beartach a' còmhradh ri chéile cho bràithreil 's gu bheil na seann ghàraidhean-criche a bha eatorra air am briseadh sìos.

Thachair a cheart ni anns a' Chogadh Mhór bho chionn sia bliadhna fichead air ais; gheibheadh tu an t-lochdaran 's an t-uachdaran 'nan seasamh ri guaillibh a chéile ri aghaidh na nàmhaid mar gu'm biodh bràithrean ann; 's e an aon seòrsa éididh a bha 'g an còmh-dach 's chan fhaiceadh tu eadar-dhealachadh sam bith eatorra, ach cho luath 's a bha an cunnart seachad bha na seann ghàraidhean-crìche air an togail a ris. Ann an làithean na sìthe chan 'eil an aon chàirdeas 's an aon bhràithreachas idir eadar am bochd 's am beartach.

Ach ma tha na nithean sin soilleir anns na bliadhnanachan so, bha iad móran na bu shoilleire bho chionn leth cheud bliadhna air ais; is gann a shealladh uachdaran air duine bochd, 's cha bu mhath leis idir gu'm biodh am bochd a' togail a chinn anns an t-saoghal, ach dh'fhalbh an latha sin 's cha till e. Car son nach còinnicheadh am beartach agus am bochd a chéile mar bhràithrean, nach e an Tighearn a rinn iad gu leir?

Am ministear Gàidhealach.

Is e thug dhomh tighinn thairis idir air na na nithean a dh'ainmich mi, sgeul a chuala mi bho dhuine firinneach bho chionn ghoirid air na droch làithean a dh'fhalbh; sgeul a dh'fhag iomadh neach ann an sgrì an Lagain-Mhóir fo phràmh.

Bha an sgeul air a h-innseadh le fear a chuir seachad iomadh bliadhna ann an tigh ris an canadh càch Tigh Mor nan Uiseag, a' toirt an aire air luchd-cuthaich. Air an àireamh aca bha ministear Gàidhealach, 's bhiodh e air uairean a' d'ichuimhneachadh e'àite an robh e, 's bheireadh e dhaibh searmon math Gàidhlig mar gu'm biodh e a' teagasg ann an cùbaid Eaglais an Lagain-Mhóir.

Cha robh anns a' mhinistear ach duine a thàinig bho dhaoine bochda 's bhris air a shlàinte le anacothrom is cion airgid mu'n d'fhag e mach fòghlum is cran glan. Uime sin bha e a' tuigsinn gu math cor nam bochd a bha ann an sgrì an Lagain-Mhóir far an robh e air a shuidheachadh mar mhinistear an t-Soisgeil.

Cha robh e idir a' creidsinn gur e ni ceàrr a bha ann do dhuine a dhol gu loch no gu abhainn a dh'iasgach, 's breac no bradan a thoir dhachaidh. Bha e féin gle dhéidheil air iasgach 's cha robh cothrom a gheibhadh e nach biodh e mach le shlait, 's cha do smuainich e riamh gu'n robh e a' deanamh

ni ceàrr. Theireadh e féin, "nach e Dia a chuir am fiadh anns an fhìreach, an t-iasg anns an uisge, 's an t-eun air sgéith, air son biadh do'n duine, 's chan'eil spéis aige do phearsa duine seach a chéile?"

Chual an t-uachdaran na beachdan a bha aig a' mhinistear agus an teasgag a bhiodh aige air féidh 's air bric is bradain, 's bhòidich e na'm faigheadh esan greim air, air na h-uisgeachan aige-san, gu'n deanadh e ball-sampuill dheth ann an Tigh-na-Cùirte.

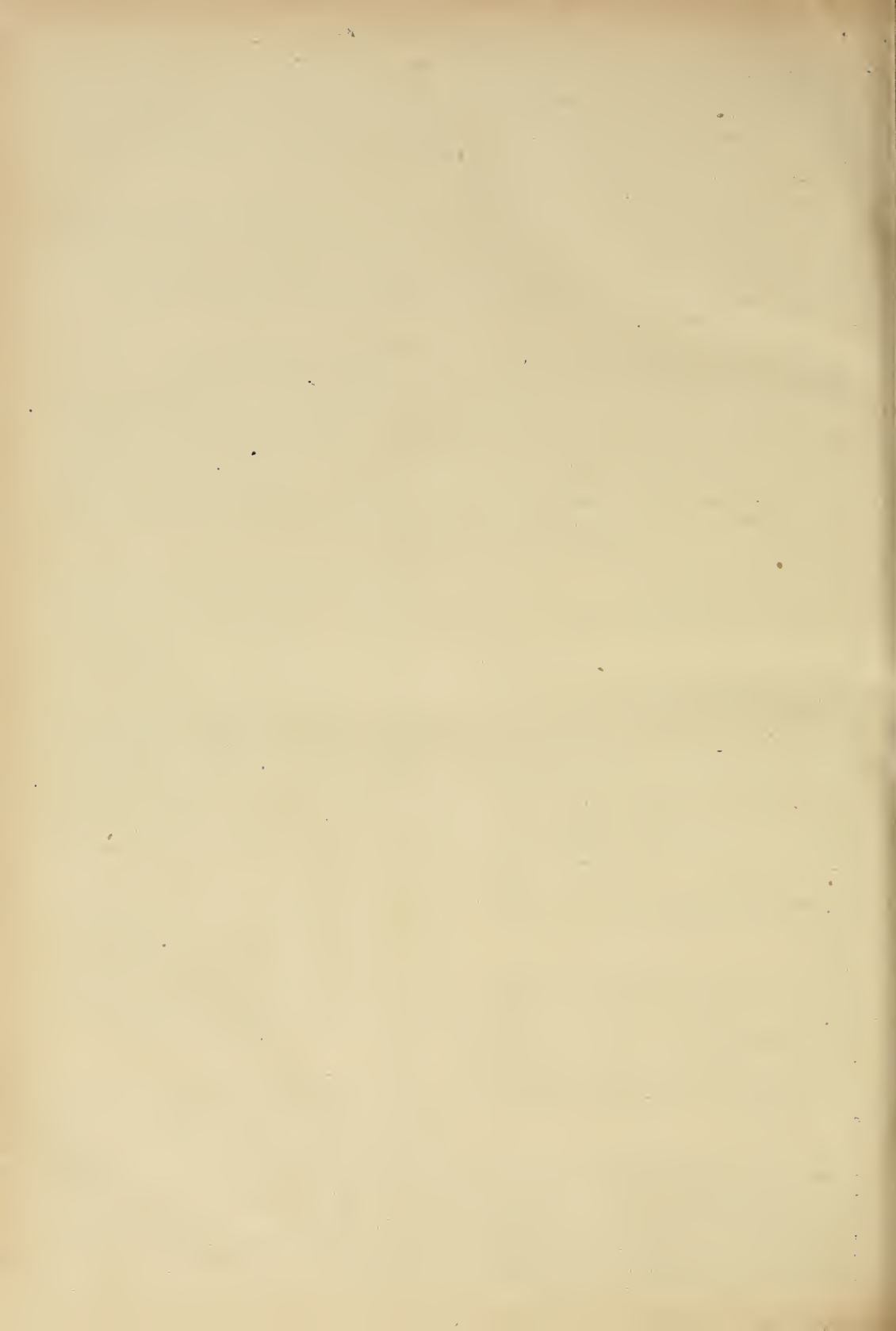
Am Ministear agus am bradan.

Aon latha thug am ministear leis an t-slat-iasgaich aige, 's gu'n sireadh gun iarraidh thog e air gu Abhainn-nam-Breac Reamhar. Bha gaoth is grian 'n a fhàbhar, 's an t-iasg a' gabhail gu mhiann, ach mar bha mi-fhortan an dàn thàinig an geamair air, 's thug e uaithe an t-slat 's an t-iasg. Chan fhòghnadh ach am ministear a tharruing gu cùirt.

Nuair thàinig an latha mór chruinnich gach sean is òg 's an sgrì do Thigh-na-Cùirte feuch am faiceadh 's an cluinneadh iad air an son féin gach ni a thachradh. Nuair shuidh a' Chùirt labhair fear-lagha na uachdaran gu sgaiteach an aghaidh a' mhinistear, 's thuir e gur e ni nàrach maslach a bha ann fear a chòta 's a dhreuchd a bhi air a ghlacadh ri gadachd, 's chan e a mhàin sin ach bha e a' cur dhaoine eile air seachran le teagasg nach robh aon chuid ceart no fallain. Thuir e nach biodh ceartas air a riarachadh na'm faigheadh e as le càin. Is e am bun a bha aig a' chuis gu'n d'fhuir am ministear còig latha deug prìosain.

Nuair chunnaic e mar dh' éirich dha thòisich dragh inntinn air, 's cha robh e a' faotainn cadal na h-oidhche air leaba chruaidh a' phrìosain, 's mu'n d'fhàinig ceann nan còig latha deug chaidh e as a rian, 's dh'fhalbh iad leis do Thigh-mór nan uiseag far an do chuir am fear a dh'innis an sgeul air tùs eòlas air.

Bha e gun lochd do neach fo'n ghréin, ach nuair bhiodh a' ghealach na h-àird dh'fheumadh iad sùil a chumail air mu'n deanadh e cron air féin. Bhiodh iad 'g a chluinntinn air àm mar sin a' glaochaich gu h-oillteil, "tha thu agam a nis, so an turus air nach téid thu as, bidh am bradan daor dhuit, eucoraich tha thu ann!" An sin leumadh e air fhaileas féin leis na dùirn, 's dùil aige fad na h-ùine gur e an t-uachdaran a bha aige.

Na gillean Gàidhealach.

Bha dithis de ghillean Gàidhealach 's an Tigh Mhór a bhiodh a' dol a mach air sràid le mu dhà fhichead de na daoine air son gu'n cnàmhadh iad am biadh agus gu'm faigheadh iad féin is càch fois na h-oidheche. Air amannan gheibheadh iad cead suidhe ri taobh an rathaid mhóir a leigeil an analach, oir ged bha na cinn aca uile gu math eutrom bha na casan aig móran dhiubh air fas slaodach trom. Thàinig iad do Thigh-Mór nan uiseag á h-ìomadh àite agus air ìomadh dòigh; cuid a chuir an gaol ann, 's cuid a chuir an saoghal ann; cuid a chuir an daorach ann, 's cuid a chuir an daolaireach ann, cuid a chuir an creideamh ann, 's cuid a chuir an teagamh ann; cuid a chuir àmghair ann 's cuid a chuir tàmailt ann, 's air aireamh na feadhach mu dheireadh bha fàth mo sgéil, fear na casaig. Gle thrìc nuair gheibheadh e càch 'n an suidhe cruinn còmhla bheireadh e searmon dhaibh anns a' Ghàidhlig bhinn bhlasda a fhuair e leis a' bhainne 'n a dhùthaich féin.

Aon latha Sàbaid ann am meadhon an t-samhraidh bha an dà cheannard a mach air sràid le mu dhà fhichead dhiubh, 's bha am ministear air an àireamh. Nuair chaidh iad mu thrì mìle fhuair iad cead suidhe. Bha am baile-mór a bha mu thrì mìle uatha 'na laighe gu tosdach, oir b'e Di-dòmhaich a' chadail mhóir a bha ann. Bha sàmhchair an àigh thairis air an dùthaich gu léir mar gu'm biodh i 'n a cadal; cha chluinneadh tu glag ùird no ùpraid air bith; cha robh ni r'a chluinntinn ach torman binn nan allt, no cèol nan eun air bharruibh nan geug.

Searmon a' Mhinistear.

Thuirt cuideigin, "nach toir thu dhuinn searmon, a Mhinistear, o'n tha a' Ghàidhlig aig a chuid mhór dhinn!"

Dh'éirich am ministear gu stòlda, 's ghabh e null gu togman uaine beagan air leth bho chàch, agus thuirt e gu sòluimte, "deana-maid ùrnuigh."

"O Dhe naomh agus uile bheannaichte, ar n-Athair a ta air nèamh, tha sinne 'g ar sleuchdadh féin 'na do làthair air an latha an diugh 's 'g ad chliùthachadh air son gach coibhneis a tha thu nochdadh dhuinn gach là.

Chruthaich thu sinn ann ad ìomhaigh féin, agus chuir thu anama beò air ar siubhal a chum eòlas a ghabhail ort, ach ghluais sinne mar dhaoine air an toil féin.

Tha sinn 'g ad mholadh nuair dh'amhairceas sinn mu'n cuairt oirnn air obair do làmh; chruthaich thu an talamh is a làn, an domhan 's na bheil ann; chuir thu gach eun is iasg is beathach eile a chruthaich thu fo cheannas mhic an duine, s mar sin thug thu còir dha orra. Chuir thu a' ghrian anns na speuraibh air son soluis rè an là, agus a' ghealach 's na reultan air son soluis rè na h-oidheche.

Tha sinn 'g ad chliùthachadh air son maise nan craobh, 's airson gach lus is flùr tha fàs air raontan gorm an àigh; air son sàmhchair nam beann is toradh trom nan gleann.

O Dhe ghràs-mhor, tha sinn a' togail ar sùilean suas le taingalachd air son gach sochair a tha thu a' buileachadh oirnn, ach os cionn gach ni a thug thu dhuinn tha sinn 'g ad mholadh air son mac do ghràidh a thàinig a dh'ionnsuidh an t-saoghal 's a dh'fhuiling am bàs air ar son-ne, ach a tha beò aig do dheas làimh gu bhì a' deanamh eadar-ghuidhe air ar son ann an càirtibh na glòire.

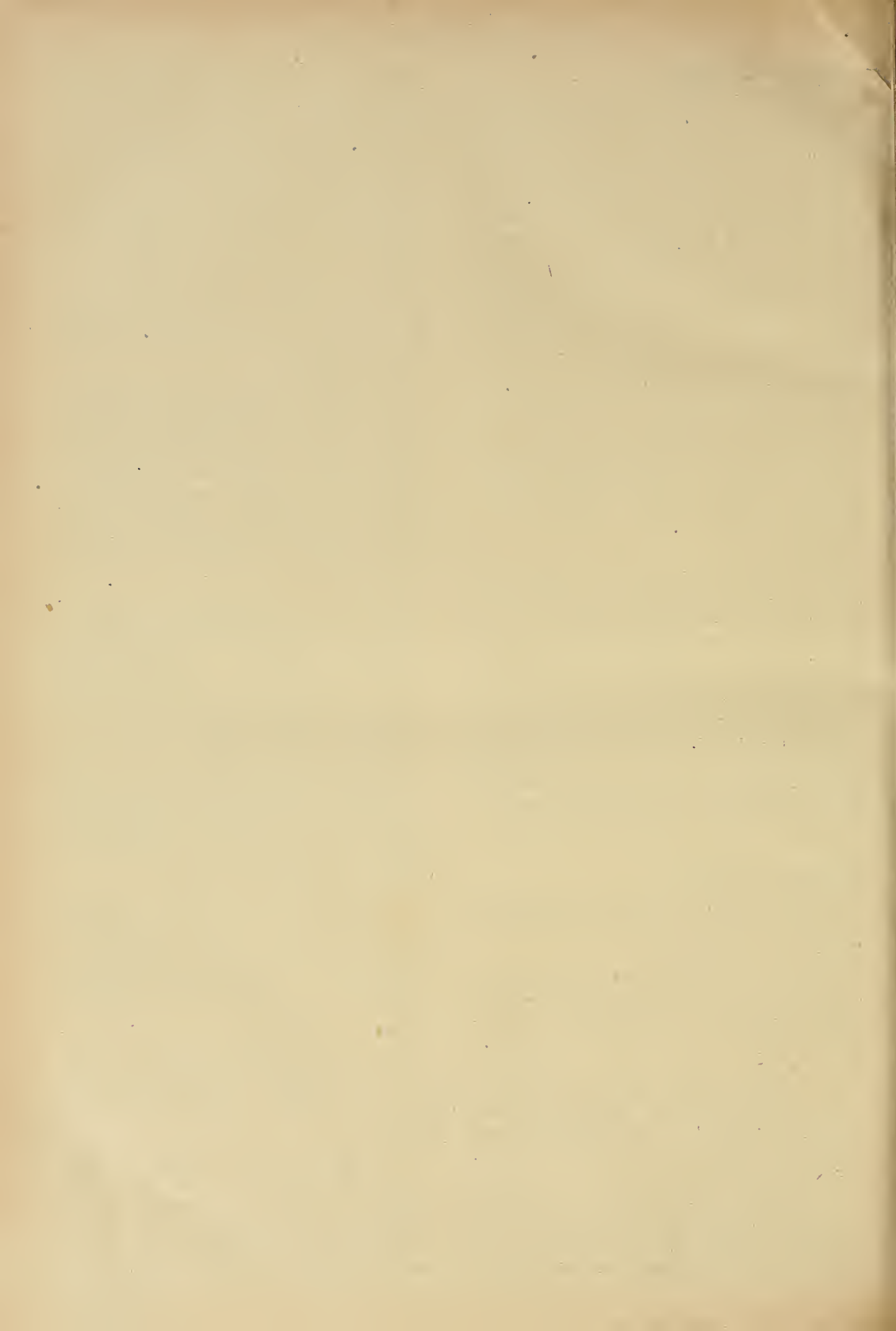
Thoir dhuinn an diugh a bhì togail ar sùilean suas a dh'ionnsuidh nan nithean a ta shuas air nach tig atharrachadh no caochladh a chaoidh. Anns an t-saoghal so tha sinn a' faicinn caochlaidhean air gach taobh dhinn, ach cha tig caochladh ortsa, oir is tusa an t-aon ceudna an dé, an diugh, agus gu sìorruidh.

Athair na tròcair, stiùr agus treòraich ar ceum am feadh a ta sinn a' triall troimh an bheatha so gus an ruig sinn do làthaireachd ghldròir mhóir féin, far nach bì peacadh, no bròn, no bàs, agus far an tiormaich thu féin gach deur bho ar sùilibh.

A nis dhasan as urrainn ar coimhead bho thuiteam, agus ar nochdadh gu neach-oireach an làthair a ghldròire le-h-aobhneas ro mhór; do'n Dia a ta mhàin glic, ar Slànuighear gu robh glòir, agus mòralachd, neart, agus cumhachd, a nis agus gu sìorruidh. Amen."

Nuair bha an ùrnuigh crìochnaichte sheall e mu'n cuairt air a' choimhthional, agus thuirt e gu sòluimte, "bu mhiann leam an diugh facal no dhà a ràdh ri bh air a' cheann-teagaisg, so."

"Feuch tha mi a' m' sheasamh aig an dorus agus a' bualadh; ma dh' éisdeas neach sam bith ri m' ghuth, agus gu'm fosgail e an dorus, thig mi a steach d'a ionnsuidh, agus gabhaidh mi mo shuipeir maille ris agus esan maille riomsa."

Sùil a' choigrich

Cìod a chunnaic iad ann ad thigh?—Isaiah xxxix., 4.

UAIR a bha Hesechia tinn chuir Merodach-baladan, rìgh Bhabailoin, teachdairean agus tiodhlac 'g a ionnsuidh, a dh'innseadh dha gu robh e toilichte a chluinntinn gu robh e a' dol na b' fhearr. Rinn Hesechia beatha nan teachdairean gu suairce, agus mar chomharradh air fhàbhar agus a ghean-maith, dh'fhosgail e dhaibh a luchairt agus a thigh-armachd agus a thigh-tasgaidh, agus leig e fhaicinn dhaibh gach ni luachmhor a bha aige 'n a rìoghachd.

Theagamh gur e sin a bha 's an t-sealladh aig Merodach-baladan an uair a chuir e na teachdairean gu Hesechia, gu'm faiceadh iad cìod an t-ionmhas agus an armachd a bha aige.

Ach cha do thaitinn e ris an fhàidh Isaiah a chluinntinn gu'n d' thàinig teachdairean á Babilon air a leithid de thurus, agus chaidh e gu Hesechia is thubhairt e ris, "*Cìod a chunnaic iad ann ad thigh?*" "Chunnaic iad," arsa Hesechia, "a h-uile ni a tha 'n am thigh; chan 'eil ni ann nach d'fheuch mi dhaibh." "A dhuine ghòraich," arsa Isaiah, "thig an là anns am bi do mhic agus ionmhas do rìoghachd air an giùlan air falbh gu Babilon"

Sin an t-seann naidheachd ach saoilidh mi gu'm faodar car ùr a thoirt dhi gun na Sgrìobturán fhiaradh.

Na'n tigeadh coigrich as an àird an Ear do Bhreatunn, abair daoine cràbhach de'n chreideamh Hinduach, a dh'fhaicinn ciamar a tha an creideamh Criosduidh air a nochdadh ann am beatha làitheil an t-sluaigh, agus na'n robh e air iarraidh ort-sa aoiageachd a thoirt dhaibh fad seachduin, cìod a chitheadh iad 'n ad thigh?

An e so an cunntas a bheireadh iad do na daoine aca féin an déidh dhaibh dol dhachaidh? "Bha sinn seachduin anns a' Ghàidhealtachd, a' fuireach le teaghlach grinn, a nochd gach coibhneas dhuinn a ghabhadh deanamh; daoine cho laghach 's a thachair riamh oirn. A réir choslais bha iad air an deagh dhòigh; air gach tràth-

bìdh bha am bòrd air ar beulaibh air a chàrnadh suas le biadh is deoch, agus air a dheanamh rìomhach le soithichean airgid agus lìn-anart geal. Bha leaba mhaith againn, agus seòmraichean-cadail glan, agus gach comhfhurtachd eile a bha feumail. Ach chan fhaca sinn dad de'n chreideamh no de'n t-seòrsa-aoraidh a tha aca, ma bhitheas iad ag aoradh do dhia air bith. Tha leabhar aca ris an abair iad "leabhar naomh," ach chan fhaca sinn iad 'ga leughadh; tha teampull aca ris an abair iad eaglaisean, tìghean fuar agus bochd, ach ged chunnaic sinn daoine eile a' dol a steach annta, cha deachaidh gin de'n teaghlach ud do'n eaglais fad na h-ùine a bha sinn còmhla riu. Cha mhò chunnaic sinn iad ag ùrnuigh, no ag aoradh 'n an teaghlach, no ag aideachadh Creideamh air bith. Tha là naomh aca ris an abair iad Di-dòmhnach, no Sàbaid, no là an Tighearna, ach an àite dol do'n teampull air an là sin thug iad a mach sinn ann am motor càr a dh'fhaicinn na dùtchea, is chuir sinn seachad an là gu toilichte a' réiseadh sìos is suas le luathas eagallach. Bha an teaghlach ud a thug aoiageachd dhuinn anabarrach coibhneil agus blàth 'n an cridhe, ged nach faca sinn comharradh air bith gu robh iad a' creidsinn ann an dia, no ann an spiorad, no ann an saoghal eile."

Is maith coibhneas fhéin, agus is maith gu'm bitheamaid blàth-chridheach agus deas gu aoiageachd a thoirt do'n choigreach, oir is toradh an Spioraid iad ann an seagh fìor, agus theagamh nach 'eil neach air bith a' nochdadh spiorad Chriosd 'n a chaitheamh-beatha làitheil na's cinntiche na'n duine aig a bheil cridhe gràdhach coibhneil. Ach air a shon sin, chan abrainn teaghlach Criosduidh ri teaghlach air bith anns nach 'eil facal Dhe air a leughadh agus ùrnuigh air a deanamh ri Dia. Cuir thusa, a leughadair, a tha'n ad cheann-teaghlach a' cheist so riut féin, Cìod a chitheadh coigreach ann am thigh-sa? Am faiceadh e tìgh gun aoradh, agus gun iomradh air Dia; tìgh anns nach faca a' chllann am pàrantan riamh air an glùinean ag ùrnuigh. Mo thruaighe a' chllann aig nach 'eil an cuimhneachan sin o làithean an òige.

Cuir car eile anns an naidheachd, Cìod a chluinneadh duine 'n ad thigh na'n robh e ann fad seachduin? An chluinneadh e thu a' bruidhinn gu cas agus gu crosta ri d' mhnaoi? No am faicheadh e nach 'eil thu furasda cur suas leat 'n ad thigh féin, ged tha thu min agus sìobhalt gu leòir ri coimhearsnaich agus coigrich.

Duine nach 'eil laghach ri mhnaoi, a labhras rithe gu crosta no gu salach, no nach labhair idir le dhroch nàdur féin, sin agad duine nach 'eil 'n a Chrìosduidh ged dh'fhaodas e a bhi cràbhach.

Theagamh gur tearc a' chàraid-phòsda a chuireas seachad ann beatha còmhla gun rudeigin a thighinn eatorra uair no uaireigin. Ach ma thachras sin, is ann aig a' bhoirionnach a tha ceann trom na cùise daonnan. Tha obair làitheil fir 'g a thoirt a mach as an tigh, air falbh o'n dachaidh air an do thuit an neul, is théid aige air na bha eatorra anns a' mhaduinn a dh'ichuimhneachadh. Ach chan urrainn ise sin a dheanamh. Feumaidh i fantuinn aig an tigh, agus tha ùine aice dol thairis fichead uair 'n a h-inntinn air a gearan agus a goirteas gus mu dheireadh a bheil a goirteas anns an fheasgar na's goirte seachd uairean na bha e anns a' mhaduinn. Mar sin bu chòir do'n fhear tighinn as a dhroch nàdur na's luaithe na'm boirionnach, maitheanas iarraidh agus réite a dheanamh gu h-uasal. Ma's e dlighe nam ban am facal mu dheireadh a bhi aca ann an connsachadh is e dleasdanas nam fear a' cheud fhacal a bhi aca ann an deanamh réite.

Aon char eile anns an naidheachd so agus an car mu dheireadh; an uair a bha thu gu tinn, no chaill thu do shlàinte, no thàinig camadh 'n ad chrannhur, cìod a chunnaic na coimhearsnaich 'n ad thigh?

Bho chionn bhliadhnanachan chaill fear a b'aithne dhomh a làmh ann am muileann-fiodha. M' an do thachair an driadhfortan ud dha bha e 'n a fhear-aideachaidh gealltanach, agus fritheilteach air dol do'n eaglais

agus do'n choinneamh-ùrnigh. Ach an déidh dha a làmh a chall stad é a dhol do'n eaglais agus leig e seachad uile chleachdanna follaiseach na diadhaidheachd. Chan e sin a mhàin ach dh'fhàs e cànrnach agus crosta 'n a nàdur, a' saoilinn gu robh cùis-gheairain aige an aghaidh Dhe agus an aghaidh a fhreasdail.

Gun teagamh tha e cruaidh do fhear-oibre a làmh a chall, a tha an urra ri cheaird agus ri phàigheadh-seachduin, ach tha e na's miosa air fad gu'n leigeadh e le tinneas no cruaidh-fhortan air bith a réite no dhàimh ri Dia a mhilleadh, no searbhadas a dhùsgadh 'n a chridhe. Duine air bith a tha ag altrum searbhadais 'n a chridhe, co dhiu is ann an aghaidh Dhe no an aghaidh choimhearsnach, sin agad duine a tha cheana ann an ifreann, dubh-àite na truaighe.

Cìod, ma ta, a chunnaic coimhearsnaich ann ad thigh-sa an déidh do'n tubaist ris nach robh dùil agad tighinn ort? Am faca iad nach do leig thu le farmad no le searbhadas àite fhaotainn 'n ad chridhe, agus nach do mhìll thu sonas dhaoine eile le do shìor ghearan. Is e aon de chomharraidhean na h-inntinn Chrìosdail duine a bhi toilichte agus geanail am measg a theaghlach féin, oir cuiridh aon duine toilichte sunnd air daoine eile. Chan 'eil e furasda do mhnaoi no do chloinn a bhi anns an aon tigh ri duine "*a bhios a' caoidh mar na dragoin, agus ri cumha mar nigheanan na caillich oidhche.*" (Micah 1, 8.)

Tha fichead rud 'n ar beatha làitheil a ghabhadh ceartachadh na'n cuireamaid romhainn nach faicheadh an coigreach a thig a steach air ar geata dad tuathal no neogoinneil, no idir idir dad cronail no peacach 'n ar tigh, o'n gheata fhéin a bhios gu goirid 'n a bhiorain mur cuirear tarrang no dhà ann, gus an droch nàdur a dh'fheumas sinn a chasg ma bu mhaith leinn fàs anns a' bheatha dhiadhaidh. A mach agus a stigh tha feum againn uile air ar tigh a chur an òrdugh.

Annas a' Choille Bheithe

(Air a leantuinn)

MAR thubhairt mi cheana bha ùidh aig Uilleam Leishman ann an iomadh rud eile a thuilleadh air tuathanachd; ann an deireadh a làithean gu sònraichte cha robh uiread 'n a leabhraichean-sgrìobhaidh mu phrìsean no mu obair an fhearainn 's a bha

annta mu obair an Spioraid Naomh anns an anam. Bha e a' creidsinn gur e an Spiorad Naomh an tiodhlac as iongantach agus as luachmhoire a thug Dia do dhaoine, agus gur e iadsan a mhàin a tha air a teagasg leis an Spiorad aig a bheil fìor eòlas air Dia.

Air Di-dòmhnach na Cuingis anns a' bhliadhna 1910 sgrìobh e mar so 'n a leabhar-là :—

“ Anns a' mhaduinn, m'an deachaidh mi do'n eaglais, leugh mi an cunntas a tha ann an Gnìomharan nan Abstol mu theachd an Spioraid Naomh, agus thàinig an smuain 'n am inntinn nach bu mhaith leam duine aig nach 'eil ach inntinn mhaol a chluinntinn a' bruidhinn uime. Is teara na ministearan as urrainn teagasg simplidh agus buanachdail a thoirt do choimhthional mu'n Spiorad Naomh. Tha mi an dùil gu'm b'fheàrr dhaibh an cuspair so a sheachnadh uile gu léir agus leigil leis an Spiorad Naomh féin na tha feumail de'n fhèrinn fhoillseachadh do dhaoine. Tha na smuaintean agus na faireachduinean a chuireas an Spiorad Naomh ann an cridhe neach fada na's fire, an uair nach feuchar r'an cur an briathran, na tha iad an uair a chuirear an cainnt iad. Chan 'eil ann an cainnt ach oidhirp bhoichd air nithean a tha dìomhair a chur an cèill. Ach ged nach 'eil e soilleir do mo thuigse nàdurra cìod e an Spiorad Naomh, no ciamar a tha e ag oibreachadh, tha fhios agam air a shon sin gu'm bi e a' strì rium féin gun sgar, agus nach biodh eòlas idir agam air Dia as eugmhaid. Dh'fhairtlich e orm riamh a thuigsinn le m' reuson cìod an dàimh a tha eadar am Biobull agus an Spiorad Naomh, no cìod a tha diadhairean a' ciallachadh an uair a bhios iad ag ràdh gu bheil am Biobull air a dheachdadh leis an Spiorad Naomh, ach ged tha so dorcha do m' reuson tha m' fhiosrachadh féin a' dearbhadh dhomh gur ann troimh bhriathran a' Bhiobull is trice a bhios an Spiorad Naomh a' labhairt rium. Chan 'eil mi a' creidsinn gu bheil an Spiorad air a cheangal ris an Fhacal air a leithid de dhòigh 's nach gabh iad dealachadh, oir tha litir an Fhacail air uairean cho marbh dhomh ri seana chnàmh gun smior, ach an ath uair a leughas mi e tha a' cheart litir sin mar theine beò 'n am chridhe, a' toirt dearbhachd dhomh mu Dhia agus mu fhèrantachd agus mu bhrèitheanas. Mar sin tha mi an dùil nach 'eil an Spiorad Naomh air a ghlasadh anns a' Bhiobull mar gu'm biodh ionmhas air a ghlasadh ann an ciste, ach gu bheil e saor, a' falbh agus a' tighinn an cois an Fhacail mar is àill leis. Tha mòran shamhlaidhean air an cleachdadh anns a' Bhiobull mu'n Spiorad Naomh, agus tha sin fhéin 'n a chomharradh cinnteach gu bheil e dìomhair 'n a ghnè agus 'n a obair ; tha e 'n a Sholus, 'n a Theine, 'n a Ghaioith, 'na Dhrùchd, 'n a Chalaman ; còig nithean a tha fada o chéile, agus gun ghìn idir dhiubh an aon ni daonnan. Their thu gaith

ris an osaig bhlàth chaomhail a bheir chugad àile cùbhraidh nan coilltean agus na machrach, ach their thu gaith mar an ceudna ris an doininn ghàbhaidh a spionas crabbhan as am bun, no a bhàthas mairrichean air a' chuan. Their thu teine ris a' ghrìosaich chàrdeil a chì thu ann ad thigh féin, ach their thu teine cuideachd ris na lasraichean oillteil a dh'èireas o bhùth mór a chaidh air theine. Mar a' ghaith no an teine tha tìodhlacan agus buadhan an Spioraid eadar-dhealaichte, ach tha an Spiorad féin neo-fhaicsinneach, bith-bhuan, agus dìomhair.”

An uair a bha Uilleam Leishman anns an Oilthigh bha dithis ghillean eile á Cille-sgumain ann còmhla ris ; Eachann Dòmhnallach agus Eric Smeaton. Ged nach robh an triùir coltach ri chéile 'n an nàdur bha càirdeas agus companas dlùth eatorra, agus chum iad suas an càirdeas sin an déidh dhaibh Dun-éideann fhàgail agus tòiseachadh air obair ; Uilleam Leishman 'n a thuathanach anns an àite anns an do rugadh e ; Eric Smeaton, 'n a mhinistear de'n Eaglais Shasunnaich, an Carlisle ; agus Eachann Dòmhnallach 'n a chléireach-lagha an Dùn-éideann.

De'n triùir b'è Eric Smeaton am fear a bu chràbhaiche agus a bu lugha de'n olc ann gu nàdurra ; b'è Eachann Dòmhnallach am fear aig an robh na tàlant an b'fheàrr agus an inntinn a bu ghéire, ach bha taic is seasmhachd agus tìr nàdurra ann an Uilleam Leishman a thug dha seòrsa ceannardais 'n am measg o òige.

Fad bhliadhnachan bhiodh iad a' sgrìobhadh gu càch a chéile, ag iniseadh mar bha a' dol daibh, ach an sin stad litrichean Eachann Dòmhnallaich, is cha chuala Eric Smeaton no Uilleam Leishman bhuaith fad dà bhliadhna, agus a thaobh 's gu'n d' fhàg a chuideachd Cille-sgumain, cha robh fhios aca co dhiu a bha e beò no marbh.

Uair a bha Eric Smeaton a' tadhall air Uilleam Leishman dh'innis e dha gu'm faca aon de mhinistearan òga na h-Eaglais Shasunnaich a bha ag obair ann am Margadh-an-Fheòir, an Dùn-éideann, Eachann Dòmhnallach ann am fear de Thighean-nam Faondrach, air a leabaidh agus coslais a' bhàis air. Leig e leis féin falbh leis an t-sruth gu buileach, ag òl agus ag iomairt agus air an ran-dan, gus mu dheireadh an do chail e 'aite agus a shlàinte agus a chliù agus na chuir e mu seach, agus na bu mhiosa air fad, a mheas air féin.

Chuir an dithis romhpa gu'n rachadh iad a Dhùn-éideann 'g a fhaicinn, ged bhios

nàire air daoine caomhail a' dol a dh'fhaicinn seana chompanach a chaill a nàire féin.

Cho luath 's a ràinig iad taobh a leapa dh'aithnich e iad, ged bha neul a' bhais air aodann, agus a ghuth cho lag 's nach mór gu'n cluinneadh iad e. Cha robh Uilleam Leishman 'n a leithid de shuidheachadh riamh, is cha robh fhios aige ciod a dheanadh no dh'abradh e; bha a chridhe goirt air son a sheana charaid. Chaill e a chainnt, agus cha b'urrainn dha dad eile a dheanamh ach breith air làmh Eachainn Dhòmhnallaich agus tòiseachadh air caoineadh.

Bha Eric Smeaton na bu chruaidhe agus na b'èolaiche air a' bhàs agus air toradh is tuarasdal a' pheacaidh, agus thòisich esan air bruidhinn ris an fhear a bha air an leabaidh mar bha e an dùil bu chòir do mhinistear labhairt ri peacach a bha dol a steach do'n t-siorruidheachd ann an ùine ghoirid, ag iarraidh air sealltuinn ris an t-Slànuighear a thug maitheanas agus dòchas do'n ghaduiche beagan mhionaidean m'an do dhùin am bàs a shùilean.

Ach leis an deò analach a bha aige chuir Eachann Dòmhnallach stad air. "Rinn mise mo leaba, Eric," ars esan, "agus cha ghabh cùisean atharrachadh a nis, ach bhithinn 'n ad chomain na'n leigeadh tu leam am beagan ùine a bhios againn còmhla ri chéile, gun a bhi a' bruidhinn mar sin."

Shiubhail e anns an oidhche, agus a làmh fhathast ann an làimh an duine ghaolaich nach b'urrainn a bheul fhosgladh no smuaineachadh air earrailean no comhfhurtachd a thoirt dha ach a mhàin a làmh bhlàth agus a dheòir. Chuir Uilleam Leishman fo'n ùir e air a chosdus féin.

Theagamh gu robh leaba-bhàis Eachainn Dhòmhnallaich 'n a inntinn an uair a sgrìobh e so 'n a leabhar-sgrìobhaidh.

"Is ann fìor uair annamh a bhios mi a' cluinntinn mhinistearan an diugh a' searmonachadh mu'n truaighe a tha a' feitheamh air peacaich neo-aithreachail anns an ath shaoghal, agus a réir m' fhiosrachaidh, chan e an fheadhainn as fheàrr agus as tìraile a bhios 'g a dheanamh an uair annamh sin fhéin. Theagamh gur e an t-aobhar nach 'eil iad féin cinnteach ciod a thachras do neach air bith anns an t-saoghal eile, no gu bheil eagal orra am beachdan a libhairt gu saor air eagal gu'n tugadh e oibheum do dhaoine nithean ùr a chluinntinn. Ach air mo shon fhéin dheth chan 'eil rud air an t-saoghal a b'fheàrr leam na bhi ag

éisdeachd ri sgoilearan diadhaidh a' toirt dhuinn an beachdan féin gu saor mu'n t-saoghal eile, agus tha mi làn chinnteach gu bheil a' mhór-chuid de dhaoine cialltach de'n aon bheachd rium, agus gu'm b'fheàrr leo seanchas de'n t-seòrsa so seach móran de'n ghleadhraich eile ris am bi sinn ag éisdeachd.

Tha a' cheart uiread de na daoine a bu docha leam a nis anns an t-saoghal eile 's a tha anns an t-saoghal so, agus air uairean bithidh e a' cur eagail orm gu'm faod daoine air an robh gaol agam a bhi ann am piantan ifrinn, ged nach 'eil mi idir a' creidsinn anns an loch theine agus na lasraichean fiadhaich a bhithear a' maoidheadh air pàisdean. Ach tha e móran na's fhasa. dhomh beachdan leanabail a chur a mach á m'inntinn na chur a mach as mo chnàmhan.

"Ma's maith mo bheachd, chan e argumaid no solus reusoin a thug atharrachadh air beachdan dhaoine a thaobh cor dhaoine anns an t-saoghal eile, ach ni-eigin ann an cnàmhan agus ann am faireachduin dhaoine nach leig leo a chreidsinn gu'm biodh e ceart do Dhia uasal agus cothromach giollachd a dheanamh air peacaich nach deanadh athair air bith air a mhac seachranach. Chan fhan beachd air bith beò ann an inntinn mhic an duine mur bheil e a' comh-chòrdadh ris na beachdan eile a tha aige, agus mar sin tha an creideamh a bha aig an eaglais Chriosduidh a thaobh ifrinn anns na seann làithean air fàs fann an diugh a chionn gu bheil an eaglais fhéin a' teagasg bheachdan mu Dhia nach 'eil a' comh-chòrdadh ris. Tha mi a' creidsinn gur ann o'n Spiorad Naomh a tha so a' teachd, oir tha an Spiorad a' treòrachadh dhaoine troimh na linn-tean as an dorchadas a steach do'n t-solus.

"Ach ged nach urrainn daoine tìraile creidsinn anns na lasraichean litireil no ann an dòruinn shiorruidh tha e cho fìor 's a bha e riamh gu bheil coguis mhic an duine a' mairsinn beò anns an t-saoghal eile, agus far a bheil coguis bhed an sin tha 'piantan ifrinn,' ach piantan aig a bheil e mar chrich an t-anam a ghlanadh agus a shoillseachadh agus a thoirt gu Dia. Ach ged bhios mi a' rannsachadh nan nithean so 'n am inntinn féin agus anns a' Bhiobull is e am facal air am bi mi daonna a' taiceachadh air a' cheann mu dheireadh, 'Nach dean Breitheamh na talmhainn uile ceartas?' (Genesis xviii., 25). Tha Dia uasal agus trocaireach, iomlan 'n a naomhachd agus 'n a ghliocas agus 'n a ghràdh, air chor agus nach 'eil ifreann fhéin an taobh a mach d'a thighearnas no d'a chumhachd."

Annas a' Chathair

Cò a shaoileadh gu'n tugadh an Cogadh bhuaninn clag na h-eaglais, an combharradh as follaisiche a tha againn gu bheil ar còmhnuidh ann an dùthaich Chrìosduidh ?

Theagamh gu'n abair cuid nach call mór e an clag a bhi 'n a thosd agus gu'n deantar feum gu maith as eugmhais, ach air a shon sin tha barrachd iondrainn agam fhéin air na tha agam air goireasan eile a dh'fhàs gann.

Ged nach toigh leam straightlich agus gleadhraich a' bhaile-mhóir rachainn astar maith a chluinntinn cluig nan eaglaisean a' bualadh air maduinn na Sabaid, an Glaschu no an Dùn-éideann.

Sin fuaim cho bóidheach 's a chluinnear air thalamh, co dhìu a tha thu air an dùthaich no anns a' bhaile. Ann an gliocas an Tighearna chunnaic e iomchuidh corp mhic an duine a dhealbh air a leithid de dhòigh 's gu bheil uile bhuidhean a' chuairp, cluas, is sùil, is sròn, a' tabhairt sòlais dha. Bhiodh e duilich a ràdh cò dhiubh sin a tha toirt duinn am barrachd toil-inntinn, ach ged is e sealladh nan sùl an rud mu dheireadh a bu mhaith leam a chall, chan 'eil latha de mo bheatha nach 'eil mi taingeil do Dhia air son nan sòlasan air a bheil mi a' ruighinn le mo chluais.

Fuaimean binn a' Chruinne.

Ann an sàmhechair na dùthcha tha fuaim-eau sònruichte ann a tha caomh do anam duine; guthan bàigheil a thogas suas do chridhe an uair a tha do chridhe fo leòn; dranndan sheilleanan anns na craobhan leamhain, no anns na crainn théile; séideadh anail gaoth na h-oidheche anns an luachair; crònanaich nam meanbh-bhiasdagan anns an fheur; torman nan eas agus nan allt; sin na h-òrain agus na h-òrgan de nach fhàsar sgèith. Ged nach bu mhaith leam a ràdh gu bheil guth binn an ceann an ròcais is bàigheil agus is aoibhneach guth an ròcais air maduinn earraich agus is e a' tòiseachadh air neadachadh; ach fada fada na's bàigheile agus mòran na's binne tha guth a' ghille-Bhrìde, oir bha mi eòlach air-san 'n am òige, agus a h-uile bliadhna a thig e anns a' Mhàrt tha e a' toirt chugam beannachd mo dhaoine as na h-eileanan. Cha do theòigh mo chridhe riamh ri *coc-coc-coc* nan coileach-fraoich; ach far am bi an coileach-fraoich bidh an fheadag, agus guileag eile as mìlse agus as brònaiche na guileag na feadaig cha chualas riamh air monadh no machair. Bidh mi air

uairean a' saoil sinn nach 'eil coimeas eile ann do dhùrdan a' chalamain anns a' Choille Bheithe ach na plàsdan sin a bhios na dotair-ean a' cur air feòil dhaoine an uair a bhios am feòil a' lionnachadh. Ged bhiodh tu fo phràmh, agus do chridhe trom, tuitidh *coo-roo* ìosal a' chalamain air do chridhe mar gu'm biodh plàsd o làimh an Lighiche ata shuas, no mar gu'm biodh an t-uisge no an drùchd air fearann tioram.

An guth caomhail.

Ach ged is toigh leam éisdeachd ri gaoth is uillt, ri feadagan is calamain, is fheàrr leam fuaim a' chluig air là na Sabaid na iad uile. Sin an fhuaim de nach fàs mi sgèith gu bràth; guth a tha labhairt nithean dìomhair ri m' anam a h-uile uair a chluinneas mi e.

Cha mhòr mhinistearan air nach bi fàitcheas an uair a dh' éireas iad a labhairt air beulaibh sluaigh; bidh crith 'n an guth agus 'n an glùinean. Dh' fhairich mise an t-cagal-eridhe sin mar a dh' fhairich daoine eile, ach is e an leigheas as fheàrr a fhuair mi riamh air a shon, éisdeachd ris a' chlag an uair a thòisicheas e air bualadh. Tha cuimhne agam air amannan anns an robh mo chridhe a' ploscartaich agus mi dol suas gu tigh an Tighearna, an impis leum as a cho-chull, air chor agus gu'm bu mhaith leam teicheadh, ach a cheart cho luath 's a thòisich an clag agus a chualas mo chluas an fhuaim bhàigheil, dh' fhalbh an t-eagal agus a chrith, is chaidh mi an ceann na seirbhis le cridhe foistinneach.

Theagamh gu'n saoil cuid de na leughas an duilleag so nach robh gnothuch air bith aig a' chlag ris an t-saorsa cridhe is inntinn a fhuair mi, agus gur h-ann o mhac-meanmairn na h-inntinn agam fhéin a thàinig iad. Ach ciod a tha ann am mac-meanmairn na h-inntinn ach aon de na buadhan a thug Dia do'n duine a chum gu'm biodh e comasach dha na feartan leis a bheil Dia 'g a chuartachadh fhaireachduinn, agus guth Dhé a chluinntinn annta. Chan 'eil Dia air a chumhannachadh ri meadhanan sònruichte ann a bhi labhairt ri cridheachan dhaoine; tha fichead is ceud is mìle teachdaire aige leis a bheil e a' labhairt ri clann nan daoine; cùrsa a fhreasdail, oibrichean a' chruthachidh, grian is gealach is reultan, gaoth is ceò is sneachd; —tha iad uile 'nan teachdairean agus 'n an seirbhisich dha, a' deanamh 'iartuis agus a' coimhlionadh a thoile. Agus car son nach labhradh e ri cridhe duine le

fuaim a' chluig! Nach 'eil e a cheart cho coltach gu'n labhradh Dia ri duine le clag a thighe féin 's gu'n do labhair e ri Daibhidh le fuaim-siubhail ann am mullach chraobh nan smear!

Tha clag na h-eaglais a' labhairt riumsa ged nach bithinn a' dol do'n chùbaid idir. Tha e rud beag annasach ri ràdh, ach is e a' chuid as fheàrr leam de'n t-seirbhis glé bhitheanta, na còig mionaidean m' an tòisich i. Is toigh leam, an uair annamh a gheibh mi cothrom air dol do'n eaglais gun mi fhéin a bhí a' searmonachadh, is toigh leam dol a steach tràth; an uair a thòisicheas an clag air bualadh tha mo chridhe air a thoirt fo chumhachd an t-saoghail neo-fhaicsinnich ann an dòigh nach bitheadh e air a thoirt ann, ma dh' fhaoidte, le guth duine. Cha do ghabh mi riamh fadachd gus an sguireadh an clag; is ann a bha e daonnan a' sgar ro luath, oir tha e a' labhairt sìth is sòlas ri mo chridhe.

Do Thigh an Tighearna.

Do mhóran dhaoine chan 'eil an clag ag ràdh dad ach ag innseadh na h-uaire; gu bheil an t-àm aig an eaglais dol a steach. Ach do dhaoine eile tha e a' deanamh tuilleadh is sin; tha e a' cur sòluimteachd air an smuaintean agus air am faireachduinean; 'g an deasachadh air son seirbhis an Dé naomh a dh'ionnsuidh a bheil e 'g an gairm.

Ann an sgìr shònruichte as aithne dhomh bha clag na h-eaglais air a bhualadh a h-uile Sàbaid aig ochd uairean 's a' mhaduinn, agus theagamh gu bheil an cleachdadh maith sin (oir is e cleachdadh maith a bha ann) air a chumail suas fhathast ann an sgìrean eile. Bha bualadh a' chluig a' toirt na h-uaire do na h-uile teaghlach a bha mar astar dà mhìle do'n eaglais; ag innseadh dhaibh gu robh an t-àm aca an cùisean saoghalta a leigeil seachad agus deanamh deas gu dol suas do thigh an Tighearna. Ach ar leam gu robh feum eile ann a thuilleadh air sin; bha e a' naomhachadh na Sàbaid do na daoine a bha cleachdte ri chluinntinn o'n òige, agus a' ceangal an cridheachan ri nithean naomh is maiseach; bha e a' toirt cuiridh dhaibh dol suas le h-aobhneas do thigh an Tighearna ann an cuideachd a shluaigh.

Maith agus Dona.

Tha cluig nan eaglaisean mar tha guthan dhaoine, maith agus dona; cuid dhiubh anns a' bheil ceòl agus cuid dhiubh nach fheàrr na seann tromb bhriste, no an ciombal a ni

glangarsaich. Is ann de'n t-seòrsa so a tha a' chuid mhór de na cluig a tha againn ann an eaglaisean na Gàidhealtachd; a thaobh ciùil no binneis bha cho mhaith dhuit a bhí bualadh maide-buntàta air seana phoit, ach air a shon sin tha an guth cruaidh critheannach, caomh 'n ar cluasan fhèin, agus chan 'eil uair a chluinneas sinn iad nach dùisg iad smuaintean 'n ar inntinn is faireachduinean 'n ar cridhe nach bu mhaith leinn a chall air son an t-saoghail.

Ged nach h-abair mi gu bheil e cho dona droch chlag a bhí anns an tùr ri droch shearmonaiche a bhí anns a' chùbaid, bu mhaith leam clag maith fhaicinn aig a h-uile eaglais anns an dùthaich, agus an clag a bhí air a bhualadh air làithean na seachduin cho maith ri là na Sàbaid.

An fhianuis fhollaiseach.

An diugh chan 'eil air fhàgail ach glé bheag de chomharraidhean follaiseach gur dùthaich Chrìosduidh a tha ann an Albainn; glé bheag de fhianuis air na nithean ata neo-fhaicsinneach agus siorruidh; tha sàmhair na Sàbaid air a call oir tha na rathaidean-móra cho trang air an t-Sàbaid 's a tha iad Di-luain; tha aoradh-teaghlach air a leigeil seachad leis a' mhór-chuideachd, agus eadhon altachadh roimh bhiaidh—an fhianuis mu dheireadh a gheibhear ann an teaghlachan nach ana-creidmich iad—tha sin fhéin an diugh air dol as an fhasan, air chor agus gu bheil e comasach do dhaoine laighe agus éirigh o mhoch Di-luain gu amnoch Di-sathuirne gu aon chleachdadh cràbhach fhaicinn, no aon ghuth a chluinntinn a chuireas 'n an cuimhne gu bheil Dia air nèamh, no gu bheil saoghal eile ann. Theagamh nach biodh anns a' chlag ach guth a' glaothach anns an fhàsach, ged bhiodh e air a bhualadh, ach co dhiu cha ruigeadh e le daoine na nithean anns an do thogadh iad a dhichuimhneachadh gu buileach.

Ach ged nach biodh ann do dhaoine eile ach fuaim nach dùisgeadh barrachd ionndrainn 'n an cridhe na dùdach bàta no fideag oillteil nan càraichean, labhradh e ri fìor shluagh an Tighearna, na daoine a bhios ag ùrnuigh, agus a' togail suas an cridheachan ri Dia fichead uair 's an latha. Agus sin na daoine a tha cumail beò na diadhaidheachd anns an t-saoghal.

Cìod a' chrìoch a bhios aig a' chogadh uamhasach a tha maoidheadh an Roinn-Eòrpa uile a chuir 'n a lasraichean teine?

Aig Ni-maith a tha bràth, ach bidh e air uairean a' tighinn a steach orm nach bi an ùine fada gus an tuit Uachdaran an dorchadais as a sheasamh le cion analach, agus an sin thig an latha a chunnaic Pol fada air falbh, an là anns an toir na naoimh breith. Agus an uair a chuirear na naoimh

air cathair-breitheanais, sealbhaichidh na daoine macanta an talamh mar oighreachd.

An uair a thig an là beannaichte sin buailear na cluig aon uair eile, agus bithidh *Teàruinteachd do'n t-sluagh* air a sgrìobhadh air an dara taobh dhiubh agus *Naomhachd do'n Tighearn* air an taobh eile.

Murchadh Dòmhnulach nach maireann

Le Calum MacGill-eathain, M.A., an Toisigheachd.

ANN an toiseach an Fhoghair chaochail an duine grinn so, ach ged nach d'fhuair e an rùn a bha 'n a chridhe a chur an gnìomh, tha e fìor airidh air a bhi air ainmeachadh anns na duilleagan Gàidhlig, oir bha e 'g a ullachadh féin air son dreuchd na ministrealachd.

Rugadh is thogadh e an Crò Leatha, an Leòdhas, ach a thaobh 's nach robh e làidir 'n a bhalach, agus nach robh sgoil dlùth dha cha robh e là riamh an sgoil. Fhuair e aig leac an teinntein aig athair na fhuair e rianh de sgoil, ach air a shon sin bu tearc iad 'n a latha 's an Eilean Fhada aig an robh eòlas Mhurchaidh, an t-eòlas air a bheil eòlas cinn ach air an fheàrr a thig eòlas leabhraichean.

Bha e déidheil air ministearan is searmoin o bha e beag. Chan fhaiceadh e ministear ach cor-uair, is dòcha trì uairean 's a' bhliadhna. Bha an t-àgh air gu'n robh Mgr MacNaomhein an Uig agus e fàs suas, agus an duine beag a thachradh ris an duine mhór sin gheibheadh e gràdh is eòlas lom-làn. "An uair a bha mise òg," arsa Ollamh rium, "cha robh a dhith oirnn air son sgoil ach duine aig an robh fhios air rud agus balach agus e air son fios a bhith aige air rud." Ma ta, bha sgoil na diadhachd air son là no dhà gach bliadhna an Ceann Loch Reiseasort; agus an uair a dh'fhalbhadh Mgr MacNaomhein còir bhiodh a shearmoin aig Murchadh!

Cionnus, arsa am Facal, a chreideas iad mur cluinn iad agus cia mar a chluinneas iad gun searmonaiche?

Thàinig Murchadh gu bhi creidsinn, agus gu bhi fàs ann an gràs agus ann an eòlas ar Tighearn Iosa Crìosd. Rinn e feum de na chual e, agus rinn e uidhir eile de na leugh e.

An uiridh rinn e sgioblachadh air son a dhol do'n Oil-thigh agus e air son a bhi 'n a mhinistear. B'èigin dha tarruinn air ais agus na dorsan fosgailte. Thàinig air a dhol fo chùram dhotairean agus mu dheireadh chuireadh fo operation an Stòrnabhagh e. Agus, sgeul a' bhròin, cha do shoirbhich leis a' chùis bu mhiann le daoine, agus chaochail e air an ochedamh la de'n Lunasdail.

Bha an toil aig Murchadh; agus thairg e na bha aige. Cha robh an t-slàinte aige. Ach cò air nach deanadh an toil agus an dicheall a rinn e agus a threubhantais, drùidheadh. Cha robh bròinein gun uallach air.

Bha e air aithris mu na Ceiltich o shean gu'm bu ghaisgeil na daoine iad, an uair a thuiteadh fear ghrad leumadh fear eile 's a' bhearna-baoghail 'n a àite. Agus cò aige tha fhios nach tig an là fhathast anns am faicear gille eile ag éirigh le bratach Mhurchaidh agus e deanamh an nì ud a bha an cridhe Mhurchaidh a chum glòir Dhe.

Bu laghach an t-òigfhear Murchadh Dòmhnulach.

Aig an Uinneig

AN dràs 's a ris bithidh caraid a' cur chugam *An Ràidheachan Soisgeulach*, leabhar a tha air a chur a mach ceithir uairean 's a' bhliadhna le buidheann de sgoilearan aig a bheil taobh ris an teagas a bha aig Aithrichean Rois, teagas ris nach do dhealaich an Eaglais Shaor fhathast. Tha an Ràidheachan Soisgeulach air a dheasachadh leis

an Ard Ollamh Dòmhnul MacGill-eathain, an Dùn-éideann, agus naoi no deich de luchd-cuideachaidh á iomadh dùthaich, agus chan 'eil e uair air bith a' tighinn a mach gun rud ann as fhiach a leughadh. Anns an àireamh mu dheireadh tha seanchas ciallach ann mu chuspair no dhà a bhuineas an dara cuid do sgoilearachd a' Bhiobuill, no do bheatha a'

chreidmhigh, ach is e a thug orm tarruing a thoirt air an dràs, gu bheil iomradh fada agus cothromach ann air a' gheur-leanmhuinn a rinneadh air na h-Iudhaich anns na linntean o shean.

Tha na h-Iudhaich 'n an sluagh iongantach, agus feumaidh e bhith gu bheil obair shònraichte aca ri dheanamh anns an t-saoghal fhathast ann am freasdal Dhe, oir ged tha làmh gach rioghachd 'n an aghaidh tha iad cho làidir 's a bha iad riamh. Ach am measg an luchd-sàruchaidh thug Hitler bàrr air càch uile.

AN t-Urramach Artur H. Dunnett, B.D.

Tha iomadh bliadhna o nach d'fhàinig call cho mòr air Eaglais na h-Alba 's a thàinig oirnn le bàs Mghr Dunnett, duine feumail a bha suas ri ghnòthuch agus a bha daonnan a' toirt an aire air a ghnòthuch. Bha e 'n a fhear de na cinn a tha aig an eaglais ann an Dùn-éideann, a' riaghladh thairis air a h-obair aig an tigh. Thòisich e air riaghladh gu maith tràth 'n a bheatha, agus bha ùghdarras mòr 'n a làimh, ach cha do mhill sin an duine iriosal a bha ann gu nàdurra, is bha e cho companta agus cho falamh de mhòrchuis anns na bliadhnachan mu dheireadh, 'n a shuidhe anns a' chathair as àirde ann an 121 Sràid Sheòrais, 's a bha e an uair a bha e 'n a ghille-frithealaidh aig Mghr Dunlop. Seirbhiseach cho ceart agus cho glic agus cho neo-thruaillidh 's a bha aig an eaglais riamh; duine gun sodal, gun bhrosgul, gun charachd ann, b' e sin Mghr Dunnett. 'N a fhacal agus 'n a riaghladh agus 'n a dhòighean bha e cho dìreach agus cho cinnteach ris an t-slaith-thomhais.

Ged nach robh boinne de fhuil nan Gàidheal ann bha taobh blàth aige ris a' Ghàidhealtachd, agus eud mòr a thaobh obair na h-eaglais anns a' Ghàidhealtachd agus anns na h-Eileanan, air an robh e gu maith eòlach. A h-uile samhradh bhiodh e mìos anns a' Ghàidhealtachd, an aite-eigin a' searmonachadh eadar eilean I agus abhainn Iùbh. Bha e 'n a charaid maith agus 'n a chomhairliche maith do mhìossionaraidhean na Gàidhealtachd.

Dòmhnall MacLeòid, nach maireann.

Chaochail an duine gasda so ann a' Bhatarnis anns an Eilean Sgitheanach. Thàinig e gu ruige Trumpain o chionn deich bliadhna air dha fearann ùr a ghabhail anns an àite sin. Bhuineadh e do Phaible, an Uidhist a Tuath. Bu duine e air an robh mòr mheas ann an Uidhist agus anns an Eilean Sgitheanach, oir bha e coibhneil, cothromach na ghnè; bu duine e mar an ceudna bha séimh, socair, agus modhail, nach togadh a ghuth ro àrd as a leth fhéin. Leugh e mòran agus bha e air leth tuigseach agus farsuinn 'n a inntinn. Bha e 'n a eildeir ann an sgìre Phaible, agus choimhlion e an dreuchd cheudna le mòr chliù ann an coimhthional Bhatarnis. Duine còir, grinn, air am bi mòr ionndrainn ann an Uidhist agus an Eilean a' Cheò.

Facal Dhe

AN uair a bha an t-Ollamh Urramach Gilleasbuig Dòmhnallach 'n a mhinistear òg thug Tearlach Grey Spittal, a bha 'n a Shiorram an Steòrnabhagh, Biobull Beurla dha a bha air a chur an clòdh an 1679. Air clàr-toisich a' Bhiobuill bha rannan Beurla air an sgrìobhadh, rannan a ghléidh an t-Ollamh Dòmhnallach aig a làimh fad trì fichead bliadhna. O chionn seachdain no dhà thàinig e thairis orra, is chuir e an Gàidhlig iad gu bhì air an toirt am follais air an duilleig so.

An so tha sruth an uisge bhead,
Bheir ùrachadh nach tréig;
An so tha craobh an eòlais fhìor,
Bheir teagasg dhuit 'n ad fheum.

An so tha 'm Breitheamh uile ghlic
A' réiticheas gach strì;
An so tha 'n lòn a bheathaicheas,
'S nach teirig dhuit a chaoidh.

An so tha Sgeul an aoibhneis mhóir
Tigh 'nn gu do chridh' le buaidh,
Do dhaigneach làidir is do sgiath
Gu d' dhion 's gach uile chruas.

Mar sin na bi-sa ann ad ghnìomh
Mar ainmhidh dall gun chéill,
A shaltras air an neamhnaid ghrinn
'S tha thlachd 's an amar bhreun.

Leugh so a mhàin le fradharc glan
Is ionracas gun ghò,
Ag ùrnuigh air son gràs do Dhe
Chum tuigsinn mar is còir.

Aig do dhorus

Leis an Urramach Iain Mac-a-Phearsoin, M.A., an Tigh-an-uillt.

Feuch, tha mi am sheasamh aig an dorus agus a' bualadh; ma dh' éisdeas neach sam bith ri m' ghuth, agus chan fosgail e an dorus, thig mi a steach da ionnsuidh, agus gabhaidh mi mo shuipeir maille ris, agus esan maille rium-sa.

TAISBEAN, iii. 20.

“MA chì thu uair air bith gu bheil duine ann an cunnart tha thu a' glaothach ris air son gu'm bi e furachail 's gu'n seachain e an cunnart.

Tha Dia glé thric a' glaothach ri mac an duine nuair tha e air thuar tuiteam ann am peacadh no ann am buaireadh. Feuch! Feuch!

Tha Dia 'na sheasamh aig dorus gach aon againn 's tha e a' bualadh air iomadh dòigh. Aig cuid de dhorsaibh tha e a' bualadh gu socair ciùin. Aig cuid eile tha e a' bualadh gu math cruaidh. Nuair tha aon do'n d' thug thu gràdh air a mharbhadh 's a' chogadh, air muir no air tìr, no a' siubhal aig an tigh, tha Dia an sin a' bualadh aig do dhorus. Tha cuid ann 's chan 'eil suim aca do nithean spioradail gu am buail Dia gu math cruaidh aig an dorus aca leis a' bhàs; an sin tha iad air an dùsgadh, 's tha iad a' guidhe air Dia air son cobhair agus tròcair.

Tha neach eile ann 's nuair bha e làidir treun cha sealladh e air eaglais, 's cha robh e a' faicinn feum ann an aoradh no ann an ùrnuigh, ach nuair tha e air a leagail sìos le tinneas craiteach sgitheil their e riut “Ma chaomhnas Dia mi air an turus so, cha bhi mi cho mi-shuimeil tuille nu mheadhonan nan gràs.” Nach 'eil e feumail gu'm biodh na daoine sin air an dùsgadh air dòigh air choireigin a chùm gu'n cluinn iad Dia a' labhairt riu, agus a' bualadh aig an dorus aca!

Bho chionn ghoirid chuala mi nu sheann duine a bha a' fuireach leis féin. Aon latha chan fhaca na coimhearsnaich a mach mu'n cuairt e, ni mò a chunnaic iad ceò as an luidheir aige; dh'fheuch iad an dorus ach bha e glaiسته; an sin ghairm iad air, air ainm, agus bhuail iad an dorus gu math, ach cha d' fhuair iad freagairt. Mu dheireadh chuir iad a stigh an dorus romhpa 's fhuair iad marbh gun chrith anns an leabaidh e.

Car son, mata, nach cuireadh Crìosd a stigh roimhe dorus a chridhe, oir tha làn chòir aige air, nach e fein a rinn 'sa dhealbh e! Ged dheanadh e sin cìod e an tlachd a

biodh aige ann an àite far nach robh iarraidh air. Cha bhiodh na h-aoidhean eile a tha stigh toilichte no socair 'na chuideachd. Dh' fhàg e gach duine aig saorsa a thoile féin, agus cha téid e gu bràth a steach le làmhachas-làidir mur faigh e làn chuireadh, 's gu'm bi an dorus air fhosgladh dha.

Tha mi cinnteach gu'n cual a chuid mhór a leughas na briathran so iomradh air an dealbhadair Holman Hunt. Tharruing e aon uair dealbh agus ged nach tarruingeadh e té eile gu bràth tuille cha rachadh ainm air dith-chuimhne. Chi thu anns an dealbh sin Crìosd 'na sheasamh aig an dorus 's lòchran laiste aige ann an aon làimh, 's leis an té eile tha e a' bualadh aig an dorus.

Tha e air ràdh gu'n do leig e fhaicinn an dealbh so do charaid feuch am faigheadh e a bheachd oirre. Shaoile gu'n robh e sònruichte math, ach bha e a' faicinn aon ni 'ga dìth, cha robh dùnadh idir air taobh a mach an dorus. “O,” ars an dealbhadair, “'s ann air an taobh a stigh a ta an dùnadh, agus 's ann o'n taobh a stigh a dh' fheumas an dorus a bhi air fhosgladh.” Mar sin feumaidh Crìosd seasamh gu foidhidheach aig an dorus gus am bi e air fhosgladh o'n taobh a stigh. Cho fhad 's a bhios anail a stigh cha chaill esan a dhòchas.

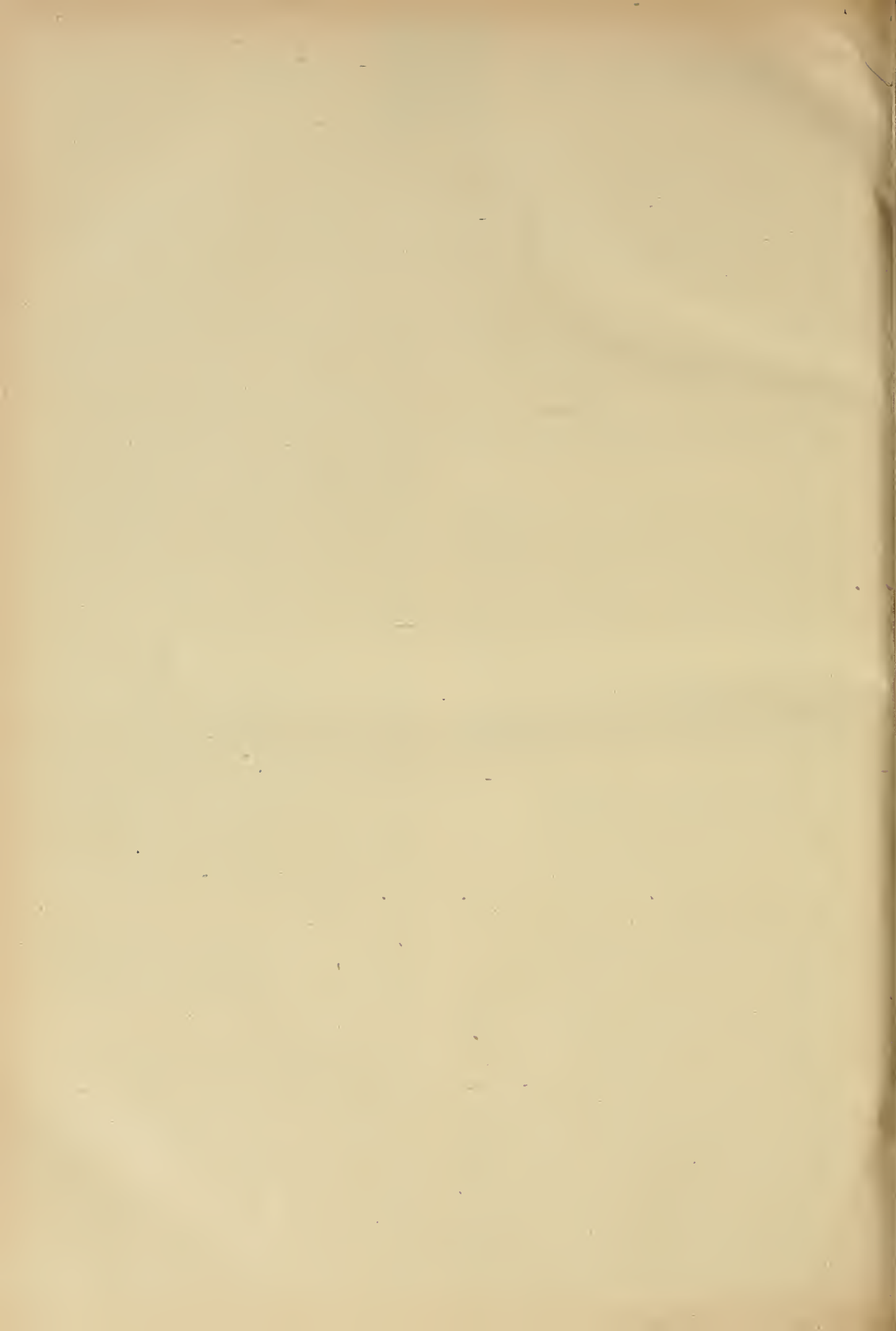
Glé thric tha aoidhean eile stigh, 's tha iad air an dòigh gu math; chan 'eil iad 'g a iarraidh, 's mar sin tha iad a' toirt cluas bhodhar dha. “Feuch tha mi 'n am sheasamh aig an dorus agus a' bualadh.”

An gealladh.

“Ma dh'fhosglas neach air bith an dorus thig mi a steach agus gabhaidh mi mo shuipeir maille ris, agus esan maille rium-sa.”

Nuair tha an dorus air fhosgladh tha na h-aoidhean eile a' teicheadh a mach, 's tha Crìosd a' dol a steach. Ann an ùine ghoirid tha atharrachadh mór air a' chridhe ud, 's tha sith is sòlas ann nach robh ann riamh roimhe.

Ach cuimhnich nach tig e gu bràth a steach mar aon de na h-aoidhean eile:

feumaidh e a' cheud àite fhaotainn, an seòmar uachdrach. Ma chuireas tu an sin e, tha gach ni mar is còir. C'àite bheil Criosd an diugh 'na do bheath-sa? a bheil e 's an t-seòmar uachdrach, no bheil a cheann fliuch le dealt na h-oidhche 's e 'n a sheasamh a muigh, a' bualadh aig an dorus?

An t-Suipear bheannaichte.

Tha mi a' smuaineachadh nach 'eil àite eile ann far an drùidh na briathran so air cridhe duine mar dhruidheas iad aig bòrd a' Chomanachaidh.

Tha am bòrd cùirnichte; tha na samh-laidhean air an càradh air; tha e air a chuartaichadh; tha gach smuain agus gach cridhe togta suas; tha aoibhneas a' lasadh suas anns gach gnùis.

*“ So féin an là a dh'òrdwich Dia,
'S am bi sinn suilbhir ait;
Fòir, guidheam, guidheam ort, a Dhe'
Nis soirbhich leinn gu pailt.”*

'S e an sluagh a chual a ghlaodh 's a dh'fhosgail an dorus dha, tha cruinn mu'n

bhòrd. Bhlais iad gu bheil an Tighearn gràs-mhor, 's tha an coimhcheangal ris air a dhaingneachadh aig a' bhòrd. Tha iad a' faicinn nan samh-laidhean f'an comhair, 's tha iad ag iocadh am bòid do Dhia as ùr. Mar tha na bliadhnachan a' dol seachad tha iad a' dol o neart gu neart gus an nochdar iad fa dheòidh ann an làthair Dhe nam feart.

Am biadh mu dheireadh.

'S e a shuipeir am biadh mu dheireadh a ghabhas duine mu'n téid e a chadal. Tha gach comanachadh a tha dol seachad 'na shuipeir mu dheireadh do chuideigin. C'àite an diugh a bheil an neach a bha ri do thaobh aig a' Chomanachadh mu dheireadh. Ghairmeadh dhachaidh e 's tha e a' triall romhainn air an t-slighe gu tìr an àigh. Chan fhaic sinn aig Suipeir an Tighearn gu bràth tuille air an talamh e, ach an uair a bhriseas an là 'sa theicheas na sgàilean bidh e maille ri Criosd ann an glòir far nach bi dealachadh no eadar-sgaradh na's mò. “Gabhaidh mi mo shuipeir maille ris agus esan maille riumsa.”

Ceannairceach agus am Biobull

Le S.M.

THEAGAMH gu'n cual a h-uile duine a leughas an duilleag so mu'n ar-a-mach a rinn sgioba na luinge, *Toirbheartas*, bho chionn còrr agus seachd fichead bliadhna, nuair a chuir iad an sgiobair agus ochd duine deug ann an geòla bhig agus a leig iad air falbh iad air iomadan air a' chuan. Chaidh na ceannairceich air tìr an *Tahiti*, is thuinich iad anns an eilean sin.

An ceann bliadhna, air eagal gu'n tigeadh tòir air agus gu'n rachadh a chur an sàs, dh'fhàg Fletcher Christian an t-eilein, is chaidh e fada anns an àird an ear-dheas gu eilean a b' iomallaiche. Thug e leis naoi seòladairean Breatunnach, sia daoine dubha, agus dhà dheug de mhnathan dubha; agus m' an deachaidh iad air tìr chuir iad toll anns an luing is chaidh i fodha.

Eadar tinneas agus an ruidhtearachd féin cha d' fhuair na daoine geala ach saoghal goirid anns an eilean; an ceann naoi bliadhna cha robh beò ach aon duine geal, còignear de na boirionnaich dhubha, agus naoi deug de chloinn.

An sin thòisich am Breatunnach ud, Iain Adams, air eagal a ghabhail oir chunnaic e gu soilleir nach robh air thoiseach air ach am bàs.

An là na h-éiginn.

An sin thug e làmh air a' Bhiobull; ged nach robh e fhéin no a chompanaich a' riaghladh am beatha le teagasg a' Bhiobuill, lean Fletcher Christian, ceann-feadhna nan ceannairceach, ris an leabhar fad na h-ùine. Gus mo naidheachd a ghiorrachadh rinn am Biobull duine ùr de Iain Adams, agus chan e mhàin gu robh e fhéin air atharrachadh ach bha càch air an atharrachadh cuideachd. Fad dheich bliadhna fichead bha e 'n a cheann agus 'n a aodhair thairis orra, 'g a teagasg ann an eòlas na Firinn agus a' riaghladh an eilein a réir laghannan a bha air an tarruing as a' Bhiobull.

M' an do chaochail e ghairm e cinn nan teaghlachan 'g a ionnsuidh agus shònraich e aon dhiubh gu bhi 'n a cheann air an eilean.

Eilean Pitcairn.

Sin an t-eilean ris an abrar eilean Pitcairn an diugh, eilean a bhuineas do Bhreatunn a nis, agus is ann o sgioba na luinge ud a thàinig na daoine a tha anns an eilean. Bha iad uile air dol as an t-sealladh mur b'e gu'n d' fhosgail Iain Adams, an seòladair

neo-dhiadhaidh ud, am Biobull 'n a éiginn, agus gu'n d' fhuair e ann a' bheatha agus an gliocas a tha o shuas.

Tha a' cheart chumhachd so anns a' Bhiobull an diugh fhathast, is chithear na nithean tha e a' deanamh anns na làithean so fhéin. Bho chionn ghoirid reic missionaraidh ann an ceann a Deas America Biobull ri boirionnach a cheannaich an leabhar a chionn gu robh e saor. Chuir i air an sgeilp e, far an robh e an ùine bheag air a chòmhachadh le stùr is salchar. An sin bha e air a thilgeadh a mach air an dùnan, far an do thoisich na duilleagan air cnàmh. Là de na làithean thàinig ban-choimhearsnach 'g a faicinn, agus pàisde aice. Bha am pàisde a' cluicheadh mu'n cuairt an dùnain; faicear an leabhar ud air an dùnain is togar e. Chaidh i a steach leis is dh' fhaighnich i am faodadh i a thoirt dhachaidh leatha. Thubhairt am boirionnach gu'm faodadh, oir nach robh feum air bith aice-se air. An uair a chaidh iad dhachaidh sheall màthair na caileig air an leabhar, agus is e an smuain a thàinig 'n a h-intinn gu'm biodh na duilleagan gasda a dheanadh *cigarettes*.

Sin mar bha; bhiodh i a' sracadh duilleig as a' Bhiobull a h-uile uair a dheanadh i *cigarette* dhi fhéin. Là a bha i a' sracadh an leabhair thug an duine aice as a làimh e a dh' fhaicinn ciod an seòrsa leabhair a bha ann, no ciod a bha air a sgrìobhadh ann. Labhair an Spiorad Naomh a tha anns an Fhacal ri cridhe an duine, is air a' cheann mu dheireadh bha e fhéin agus a chompanach—duine ain-diadhaidh eile—air an iom-pachadh. Dhearbh Facal an Tighearn orra am peacaidhean, ach fhuair iad anns na duilleagan sraete eòlas air slighe na slàinte, is ghabh iad ris an t-saorsa a tha Dia a' tairginn dhuinn ann an Criosd. Bha iad air an cur air leth mar fhoirbhich anns a' cheud eaglais a chuireadh air chois anns an àite, is shaothraich iad gu dìleas ann an seirbhis an Tighearn; gun mmissionaraidh eile 'g an teagasg ach a mhàin an Spiorad Naomh a tha labhairt anns a' Bhiobull, bha iad air an toirt a steach do rìoghachd Dhe.

An Fhianius shiorruidh.

Tha fianuis d'a fhìrinn féin ann am Facal Dhe; ciod air bith cànan a thionndar innte e labhraidh e ri coguis dhaoine a leughas e. Bheir e air daoine seasamh an làthair Dhe agus iad féin fhaicinn an solus a lagha-san. Cluinnidh iad an coguis féin a' labhairt ann, 'g an dìteadh. Ach an uair a dhiteas e iad, an sin togaidh e suas m'an

coinneamh an Slànuighear a chuir Dia, do'n t-saoghal 'g an teàrnadh.

Ach gus tilleadh gu eilean Phitcainn, dh' fhàs muinntir an eilein na bu lionmhoire (bha mu chòig fichead anam ann), is dh' fhàs am Biobull a bha aca an urram agus an cumhachd.

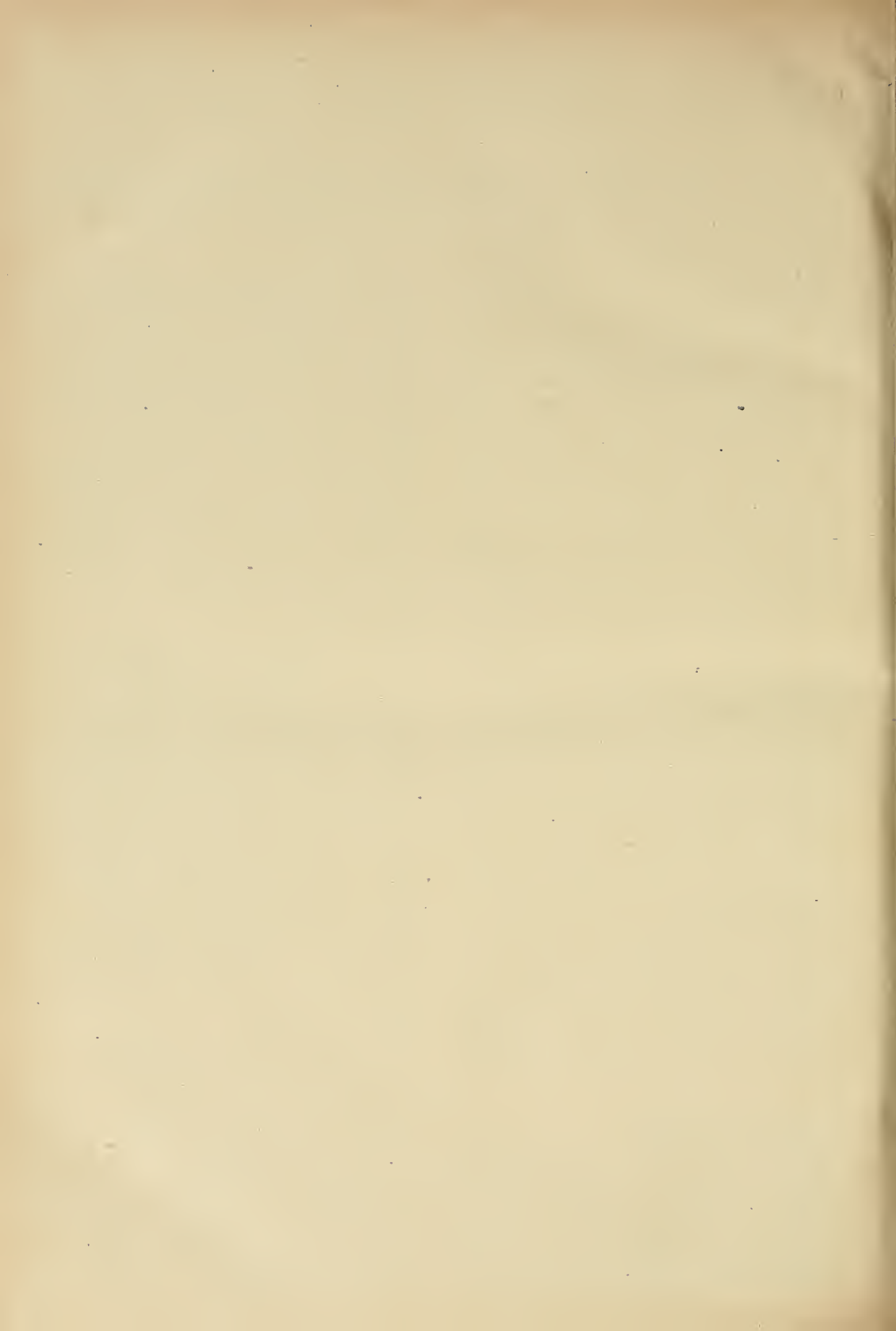
Thòisich bàtaichean a bhiodh a' dol seachad air an eilean air tadhall ann, a chur seachad na Sàbaid agus a ghabhail pàirt ann an aoradh Dhe. B' ann leis a' bhantraich aig Fletcher Christian a bha am Biobull, ach bha an clòdh meanbh agus a sealladh a' dol air ais. Mar sin rinn i iomlaid ri sgiobair a bha air soitheach Americanach; ghabh esan an Biobull anns an robh an clòdh meanbh is thug e dhi Biobull a bha aige le clòdh garbh a b' fhasa dhi leughadh. An uair a chaidh e air ais a dh' America thug e am Biobull aig Fletcher Christian do mhinistear àraidh, am Boston. Chuir esan clàir ùra air, agus thug e do'n leabhar-lann an New York, far a bheil e a nis air a ghleidheadh gu sàbhailte.

Gun choimeas ris.

Chan 'eil leabhar air an t-saoghal an diugh a tha air a leughadh le uiread dhaoine ris a' Bhiobull. Ged tha cleachdanna dhaoine ag atharrachadh chan 'eil cumhachd a' Bhiobull ag atharrachadh, no àireamh nan daoine a tha 'g a leughadh,—rìghrean is ceàird, uachdarain is ìochdairean, sgoilearan is daoine gun sgoil, seann daoine is daoine òga, ministearan, clachairean, cléirich. Leughar e anns a' phrìosan, leughar e ann an seòmar an Rìgh. B' àbhaist do Alecsandra nach maireann, màthair Rìgh Deòrsa, a clann a chruinneachadh timchioll oirre air feasgar Sàbaid a sheinn laoidhean Shankey; an uair a bha an Rìgh 'n a bhalach gheall e dhi gu'n leughadh e caibideal de'n Bhiobull a h-uile latha.

Ceasnaich thu féin.

Tha mi cinnteach, a leughadair, gu bheil Biobull agad-sa dhuit féin. A bheil thu 'g a leughadh? Sin an gnothuch. Chuala mi mu ghille òg a bha cho eòlach air litir a' Bhiobull 's gu robh e an dùil nach robh feum ann dha leantuinn air a leughadh. Ach leth-cheud bliadhna 'n a dhéidh sud bha e fhathast 'g a leughadh, 'g a rann-sachadh, agus 'g a shearmonachadh, agus a' faotainn ann saobhbheas gràis agus gliocas. An uair a sgrìobh Pol gu Timoteus thubhairt e ris, "O bha thu ad leanabh b' aithne dhuit na sgrìobhturan naomha a tha

comasach air do dheanamh glic chum slàinte tre 'n chreideamh a tha ann an Iosa Criosd" (2 Tim. iii. 15).

An teachdaireachd so.

Sin an teachdaireachd a bu mhaith leam a thoirt do luchd-leughaidh na duilleig so, gur ann tre Fhacal Dhe, agus tre shoill-seachadh an Spioraid Naoimh, a tha daoine air an tarruing gu Iosa Criosd agus a' faotainn beatha nuadh bhuaith.

Ma dh' fhaoidte gu'n leugh cuid-eigin an duilleag so nach 'eil a' dol do'n eaglais; cuid-eigin nach 'eil riarachta leis an eaglais. Feuchadh an duine sin, ma ta, ciod a tha aig a' Bhiobull ri ràdh ris mu Dhia. Chan urrainn sinn teicheadh bho Dhia, oir feumaidh sinn uile cunntas a thoirt dhàsan.

Ann am baile beag am Brazil bha sagart 'n a sheasamh aon là a' sracadh a' Bhiobuill 'n a chrìomagan agus a' tilgeadh nan crìomagan ann an teine. Cha robh an slugh a chrùnnich timchioll air idir toilichte leis an obair a bha e a' deanamh, oir beagan roimh sud cheannaich iad na Biobuill o shoisgeulaiche a bha 'g an reic anns a' bhaile, ach cha leigeadh an sagart leò an gleidheadh no an leughadh.

Thog a' ghaoth aon duilleag as an teine, agus air a sgiathaibh bha i air a giùlan a steach air uinneig àraidh air an t-sràid. Thog bean-an-tighe an duilleag; leugh i cuid de na bha air a sgrìobhadh oirre, is

thubhairt i rithe fhéin, "Leigidh mi so fhaicinn do mo céile, oir is ann á leabhar naomh a tha e." "S ann gun teagamh, ars' an duine, ma dh' fhaoidte gu'm faigh sinn an còrr de'n naidheachd là air chor-eigin."

Chaidh bliadhna seachad. Là a thadhail fear a bha reic leabhraichean aig an doras, leig am boirionnach fhaicinn an duilleag dha, is dh' fheòraich i dheth e' àite am faigheadh i an còrr de'n naidheachd.

"Gheibh anns an leabhar so," agus thionndaidh e suas dhi an treas caibideil de shoisgeul Eoin far a bheil e air innseadh mar thàinig Nicodemus gu Iosa ann an oidheche, oir b'è na briathran a bha air an duilleig, "Oir is ann mar so a ghràdhaich Dia an saoghal gu'n d' thug e aon-ghin Mhic-féin chum agus ge b'è neach a chreideas ann, nach sgrìosar e, ach gu'm b'i a' bheatha shìorruidh aige."

Cheannaich i an leabhar, agus le othail dh' innis i uime d'a céile an uair a thàinig e dhachaidh bho obair. Thòisich iad air a' Bhiobull a leughadh, is fhuair iad ann saorsa d' an anam agus sìth Dhe. Aon as déidh aoin bha an teaghlach uile air an toirt gu Dia, air chor agus gu robh an tigh ud mar choinneal ann an àite.

Togaibh an sgeul, a ghaoithean,

'S a thonn an aobhach mór,

Bho thràigh gu tràigh 'ga sgaioleadh,

Mar aon chuan boillsgeach glòir.

Na trì leabhraichean

(Salm xi.)

Tha na nèamhan a' cur an cèill glòir Dhe (1).

Is iomlan lagh an Tighearna (7).

O lochd dìomhair glan thusa mi (12).

ANN an litreachas an t-saoghail b'è roghainn an fhir nach maireann, an t-Ollamh Iain Stiùbhard Blackie, bàrdachd Homer, sailm Dhaibhidh, agus òrain Bhurns. B'è an t-salm so a' cheud té a dh'ionnsaich e air a theangaidh 'n a phàisde, agus b'i an té mu dheireadh a bha air a bhilean m'an do shiubhail e. Leis an anail mu dheireadh a bha aige bha e ag aithris shalm gu beag ris fhéin.

Eadhon am measg nithean móra tha an t-salm so mór agus maiseach; bha iongnadh agus moladh ann an cridhe an duine a rinn i, oir ciod air bith taobh an tionndadh e bha e a' faicinn comharraidhean air glòir agus cumhachd agus gliocas an Ti a chruthaich na nèamhan agus an talamh.

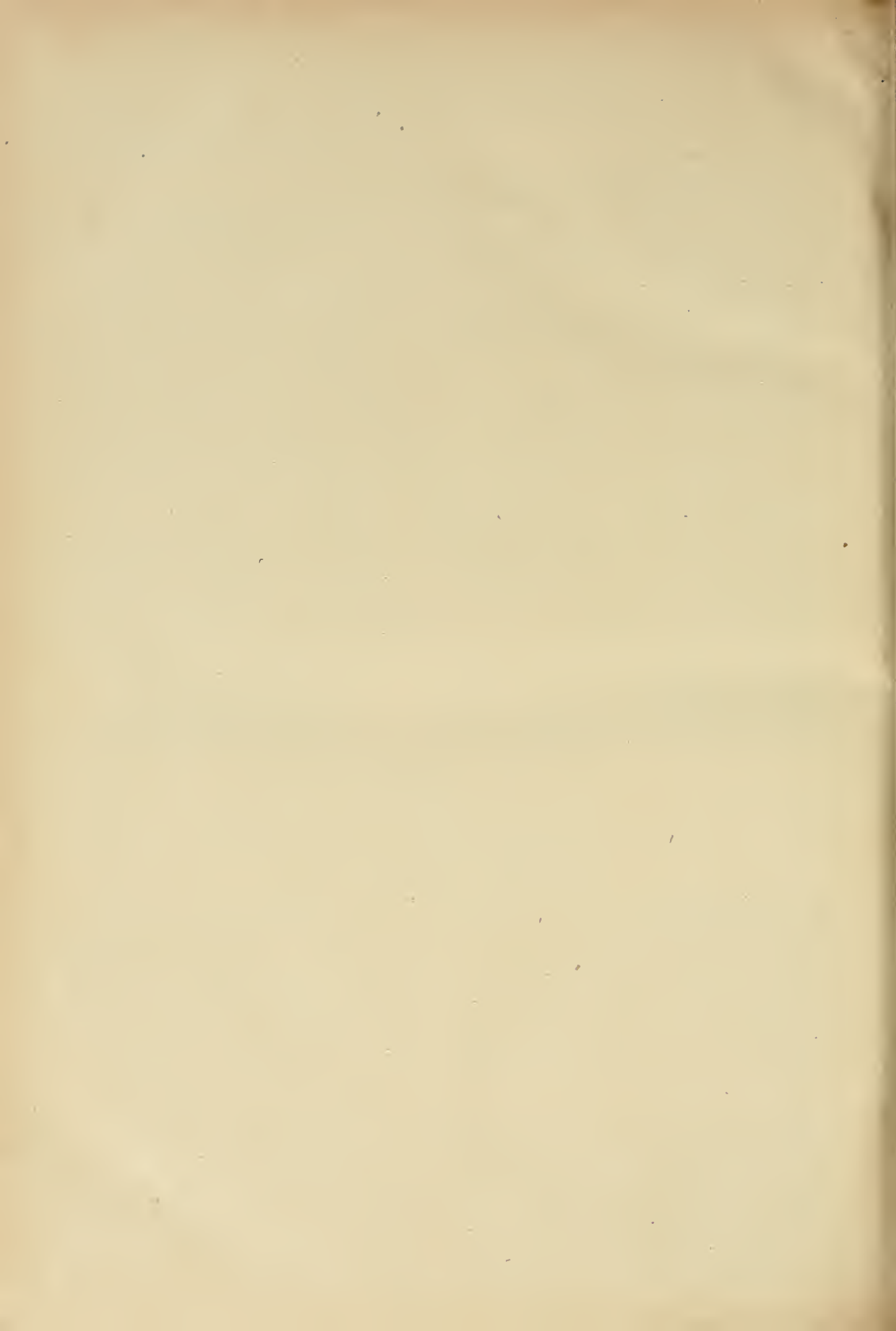
Tha na nèamhan ag aithris glòir Dhe,

Agus na speuran a' cur an cèill gnìomh a làmh.

A' cheud leabhar.

Fada m' an do thòisich na fàidhean, no na salmadairean, no na h-abstoil, air searmonachadh bha na nèamhan ag innseadh do chloinn-daonna gu bheil Dia ann, agus ged bhiodh gach fianuis eile a tha aig Dia anns an t-saoghal air an cur 'n an tosd, leanadh na speuran agus na reultan air fianuis a thoirt d' an Crùithear, ag ràdh gun sgur, "Nach mór an Ti a thug dhuinn ar bith!"

Saoilidh ministearan, agus luchd-teagaisg, agus maighstirean-sgoile, gur e iadsan a tha a' cumail dhaoine cuimhneachail air Dia, agus chan 'eil teagamh nach 'eil iad 'g a dheanamh ann an tomhas beag, ach tha daoine air an cumail cuimhneachail air Dia le fonn is cuan, leis na speuran os an cionn agus an talamh fo 'm bonn, agus mìle guth eile leis a bheil obair a' Chruitheir a' labhairt ri.

Cò is urrainn sealltuinn air a' ghréin a' dol as an t-sealladh anns a' Chuan Shiar air feasgar ciùin, agus an iarmailt uile os a cionn a' deàrrsadh le daithean òirdheare nach fhacas riagh anns a' bhreacan as rìomhaiche a dhealbh làmhnan, gun a chridhe a thoirt leum as le gàirdeachas, no gun faireachduinn a bhi aige gur e Dia agus nach e duine a thug a h-àithne agus a cùrsa do'n ghréin.

Nach bu mhaith an sgoil-oidheche do dhaoine seasamh air an raon air oidheche shoilleir, a' dearcadh le iongnadh agus tuigse air na lòchrain dhealrach a tha ri fhaicinn 'n am mìltean anns an speur, reultan a tha cuid dhiubh cho fad air falbh 's gu bheil an gath soluis a thig bhuapa a' siubhal dà mhìle bliadhna m'an ruig e an saoghal so,

Sàmhach is ciùin ged tha an triall,
 Mu'n talamh dhorchas so ag iadh,
 Guth ged nach cluinnear fòs no fuaim
 'N an imeachd dealrach tosdach shuas;
 Gidheadh le cluasaibh tuigse glic
 Chuinnear am fonn 's an ceòl gu tric,
 A' seinn gun tàmh air feadh gach linn,
 "Is tusa, Dhia, a chruthaich sinn."

Ged tha na nèamhan tosdach agus ged nach 'eil cainnt no briathran aig na reultan tha iad na's drùidhtiche mar fhianuisean do Dhia na an searmonaichean as briathraiche air thalamh; tha an teachdaireachd air a liubhairt ann an cainnt dhìomhair a thuigear anns gach tìr agus leis gach cinn-each. Cha ruig facal Spurgeon ach air Sasunnaich no air muinntir na Beurla ach ruigidh facal a' Ghrioglachain gu crìochan an domhain.

An dara leabhar.

Ach ged tha na nèamhan agus oibre a' Chruthachaidh a' cur an céill glòir agus cumhachd agus gliocas an Tighearna b' aithne do'n t-Salmadair leabhar eile anns am faighear fianuis do Dhia a tha na's fheàrr agus na's ciinntiche na gheibhear anns na speuran, *am Biobull*; leabhar anns a bheil reachdan iomlan air son na beatha so, a ni daoine simplidh glic, agus a shoill-sicheas an sùilean.

Ciod a bha an Salmadair a' ciallachadh le "lagh Iehobhah," "fianuis Iehobhah," "òrduigean Iehobhah," "àithne Iehobhah," "breitheanas Iehobhah?" Bha lagh Mhaois, ach a thuilleadh air lagh Mhaois, gach foillseachadh a rinn Dia air féin le fàidhean do na h-aithrichean. Ged bha lagh Mhaois gu maith teann cha robh e 'n a uallach do'n t-Salmadair no do dhaoine air bith air an robh eagal Iehobhah, oir bha

fhios aca gu'n robh an lagh iomlan agus gur mór sith na muinntir aig a bheil gràdh dha.

Thoir an aire, a leughadair, an cliù a tha an Salmadair a' toirt air lagh Dhe no air a' Bhiobull; tha e *iomlan*, agus *cinnteach*, agus *ceart*, agus *glan*, agus cho fiachail 's gu bheil saobhbreas mór aca-san aig a bheil tart 'n an anam air a shon.

Ach ged bu mhaith am Biobull a bha aig an t-Salmadair tha Biobull as fheàrr againne; Biobull anns a' bheil an soisgeul cho maith ris an lagh, agus foillseachadh air a dheanamh air Dia, chan ann a mhàin ann am *facal*, ach ann am *beatha*. *Rinneadh am facal 'n a fheadil, agus chunnaic sinn a ghlòir làn gràis agus fìrinn.*

Tha na nèamhan a' foillseachadh cumhachd agus mórachd Dhe; tha an lagh a' foillseachadh a thoil naomh, ach ann an Iosa Crìosd chithear a ghràs. "*Is aithne dhuibh gràs an Tighearna Iosa Crìosd, ged bha e saobhàir, gidheadh gu 'n d' rinneadh bochd e air bhur son-se, chum gu'm biodh sibhse saobhàir tre a bhochdainn-san.*"

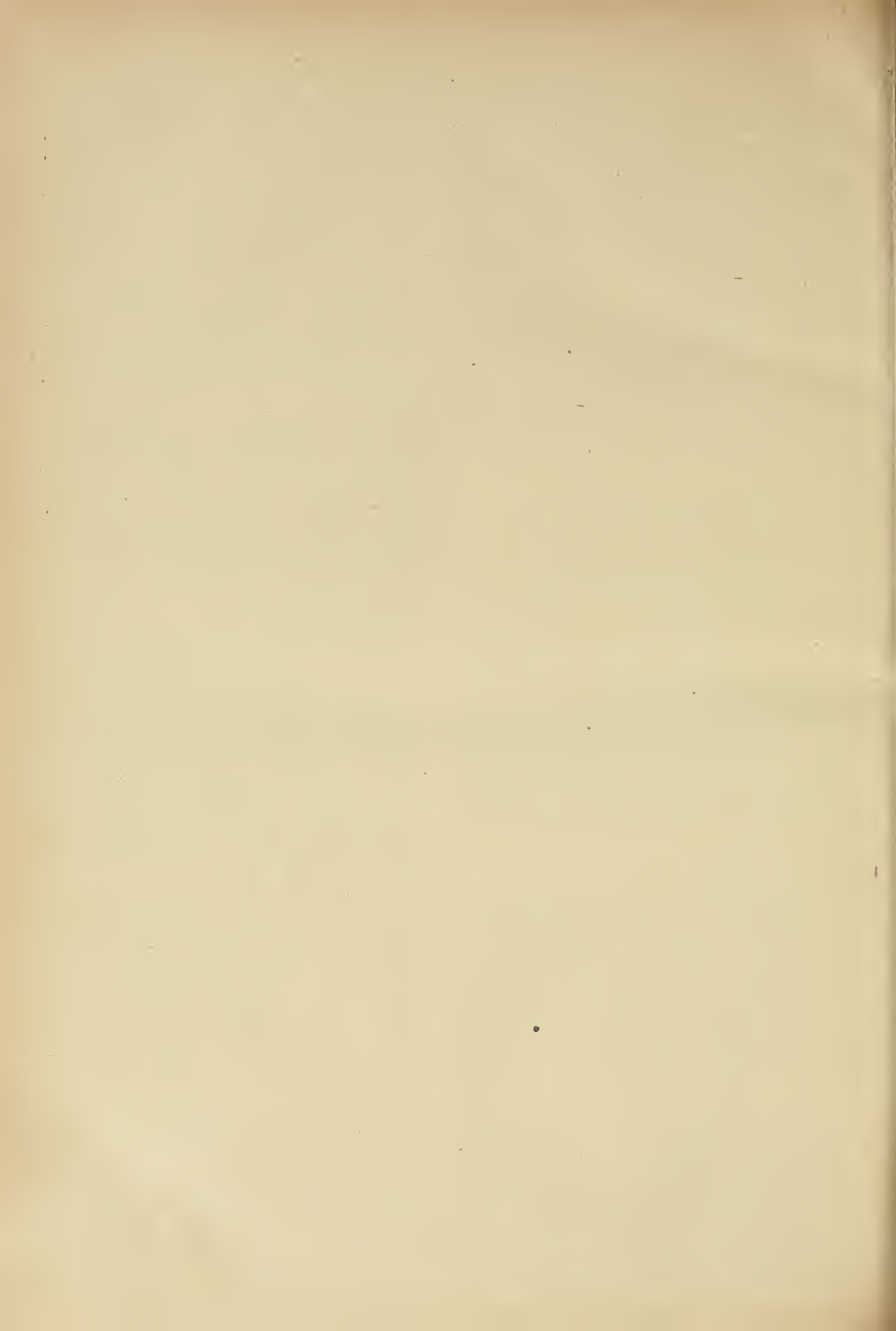
An treas leabhar.

"Is ann tre an lagh tha eòlas peacaidh," tha Pol ag ràdh, rud a b' aithne do'n t-Salmadair fada roimh là Phoil. Chuir an lagh gu féin-cheasnachadh e, agus an uair a rannsaich e a chridhe féin chuir na chunnaic e 'n a chridhe féin air a ghlùinean e, ag ùrnuigh ri Dia, "o lochdan dìomhair saor thusa mi."

Tha lochdan dìomhair fada na's miosa na peacaidhean follaiseach, ach ciod air bith a dhùisgeas coguis duine agus a bheir a lochdan dìomhair gu chuimhne tha an ni sin 'n a mhaighstir-sgoil 'g a thoirt gu Crìosd.

Gle thric cluinnear diadhairean a' cur dealachaidh eadar peacaidhean *aineolais*, peacaidhean *anmhuinneachd*, agus peacaidhean *dànadais*; ged tha Facal Dhe agus ar coguis ag innseadh dhuinn gu bheil gach seòrsa peacaidh toilteanach air fearg Dhe tha peacaidhean dànadais na's miosa na càch. Tha aobhar an aineolais anns an inntinn, aobhar na h-anmhuinneachd anns a' chridhe, ach aobhar an dànadais anns an toil. Gus am bi toil duine air a cìosnachadh agus air a cosnachadh do Dhia cha bhi e gu bràth teàruinte.

Duine a théid le comhairle shuidhichte do àite no do chomunn far a bheil fhios aige gu'n tachair buaireadh air, sin agad duine a tha air bheil tuiteam ann am peacadh dànadais. "Roimh sgrios théid uabhar; agus roimh leagadh spiorad àrdanach."

“Clann Shioin”

CHA toigh leam a bhi cluinntinn duine air bith a' cur sìos air Breatunn, no a' bruidhinn gu suarach no gu magail mu'n obair fhìachail a rinn i cheana, agus a tha i fhathast a' deanamh anns an t-saoghal. Ged nach 'eil ann am Breatunn ach eilean beag air uchd a' chuain, thigeadh call a bu mhotha air an t-saoghal uile, na'n rachadh Breatunn sìos, na thàinig air an uair a chail a' Ghréig agus an Ròimh an cumhachd agus an inbhe. Ged nach biodh dad aig duine as an deanadh e uail ach a mhàin gu'n do rugadh e ann am Breatunn bu leòr an t-aobhar-uail sin fhéin; tìr na saorsa, tìr an t-soisgeil, tìr a' cheartais, far a bheil Coinneal a' dealradh o chionn trì cheud bliadhna a thug solus do'n t-saoghal uile. Sin agad an fhìrinn agus gun dad ach an fhìrinn. Duine air bith a bhios a' faotainn coire do Bhreatunn, no a' cur sìos oirre, is e làn-dì a bheatha an t-eilean so fhàgail, agus dol do rìoghachd as fheàrr, ma's aithne dha i. C'àite an rachadh tu?

M' an do thòisich an cogadh bha daoine sònraichte 'g ar bòdhradh gus an robh sinn sgìth dhiubh, ag inneadh dhuinn gur ann againn fhéin a bha a' choire a' Ghearmailt agus an Eadailt a bhi cho neo-thoilichte agus cho caonnagach 's a bha iad, agus gu'm b'è na cumhacha-sithe a rinneadh an Versailles a bu mhàthair-aobhair do gach trioblaid a thàinig air an t-saoghal o chionn bhliadhna-achan. Chan urrainnear gu bràth cumhacha-sithe a dheanamh a riarraicheas an dà thaobh, no a shaoileas iad le chèile ceart agus cothromach; na'm b'urrainn car son a bha iad a' tapaid idir? Ach ged nach robh bann-sithe Versailles 'n a h-oilbheum do m' choguis féin riamh chan ann a dh'fhìreanachadh nan cumhachan a bha innte a tha mi 'g a sgrìobhadh so, ach a ràdh gu'n tàinig barrachd trioblaid air Breatunn an cois aon de na cumhachan a b'fheàrr a rinneadh an Versailles na thàinig oirnn an cois na feadhach a bu mhiosa. Air chor agus nach urrainn dhuit a bhi cinnteach co dhui as fheàrr, sud no so.

Glic agus uasal.

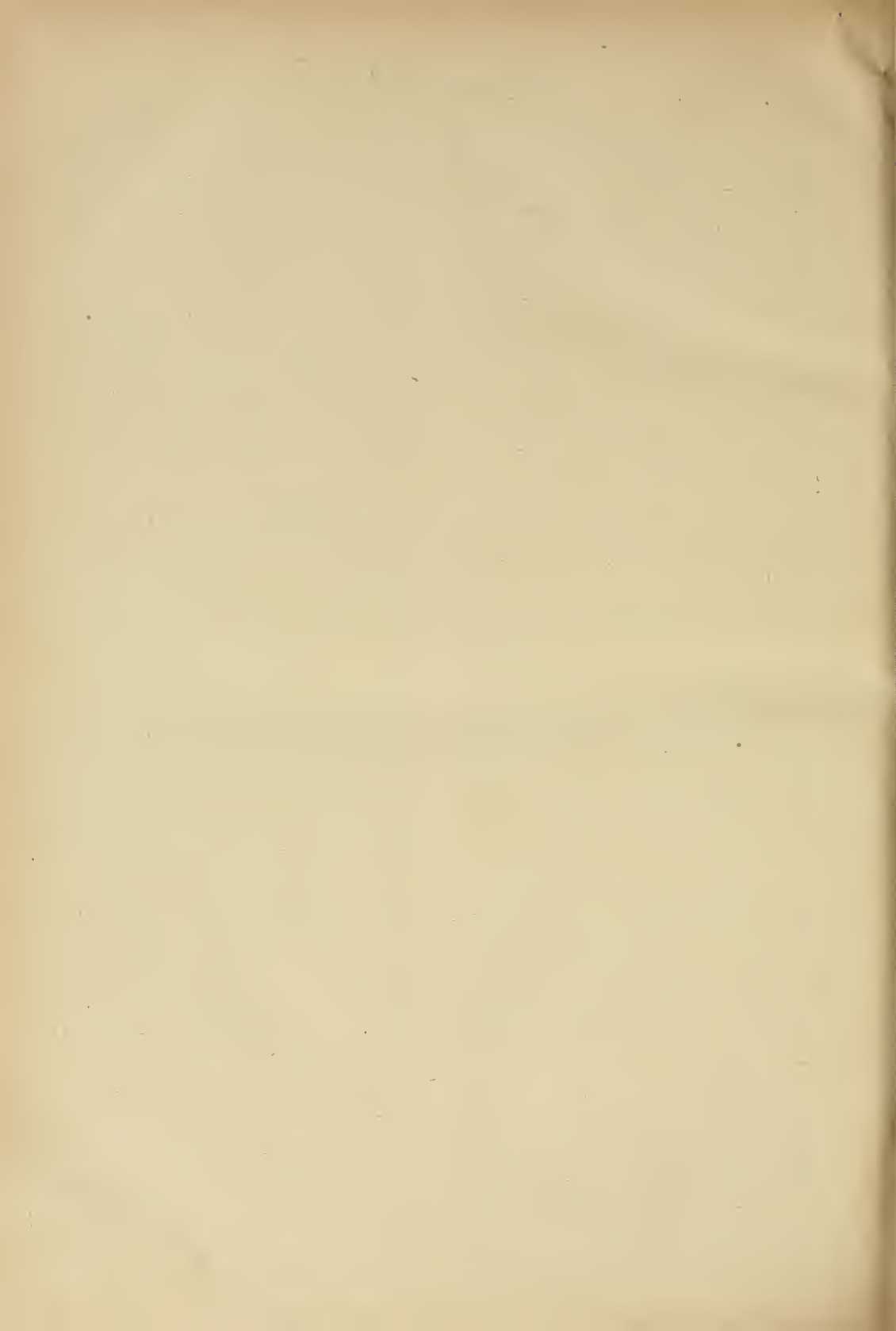
Rinn Breatunn rud ceart agus uasal, agus rud a bha sinn an dùil a bha glic, an uair a thug i rabhadh do rìoghachdan eile gu'm bu mhaith leatha dachaidh a bhi air a dheanamh do na h-Iudhaich ann am Palestin, dùthaich an sinsir. B' e am Morair Balfour a' cheud fhear a thagair gu'm biodh an cothrom so air a thoirt dhaibh, agus tha cuimhne agam fhathast mar leum ar cridheachan le toileach-

adh aig an àm, an dùil gu'm biodh a nis dòchas agus dachaidh air a thoirt do shluagh bochd a dh'fhuiling barrachd geur-leannmuinn troimh na linntean na dh'fhuiling daoine eile air thalamh. Bha an rìoghachd uile toilichte làmh a bhi aig Breatunn anns a' chùis, agus bha e 'n a fhaochadh d' ar coguis cothrom faotainn air cor agus còirichean nan Iudhach anns an t-saoghal a chur ceart. Ach is e a thachair gu'n do loisg sinn ar meuran anns an teine, agus gu bheil sinn fhéin agus na h-Iudhaich an diugh air ar mallachadh an uair a bha dùil againn ri beannachadh. Dh'fhaodamaid a ràdh mar thubhairt am fàidh Ieremiah, “Bha sùil againn ri sìth, ach maith sam bith cha d'fhàinig;” ri aimsir slàinte, agus feuch uamhas.”

Saorsa no smachd.

Tha e duilich sìth a dheanamh ri muilleanan de dhaoine nach 'eil de'n aon inntinn, ach a tha dannarra gus an toil fhéin faotainn. Rinn am fear beag ud anns a' Ghearmailt a bhios a' magadh air Breatunn air an Radio magadh gu leòir oirnn a chionn nach robh a' dol againn air sìth a dheanamh ann am Palestin, no an dùthaich a riaghladh le sgoinn is smachd. Chan 'eil teagamh nach b'urrainn Breatunn smachd a chumail air na h-Arabaich na'n togradh i, leis a' ghunna no eadhon le bata làidir, ach chan e sin dòigh Bhreatuinn, agus a h-uile uair a dh'fheumas i roghainn a dheanamh is fheàrr leatha gean-maith dhaoine a chosnadh le saorsa a thoirt dhaibh seach ùmhachd faotainn le smachd.

Air uairean tha an dòigh-riaghlaidh so a' toirt air droch dhaoine agus air daoine dannarra brath a ghabhail air Breatunn (ni a clann fhéin e cho maith ris na coigrich) ach air a shon sin tha i a' leantuinn air, gineal an déidh gineil, a chionn gu bheil i cinnteach gur e so an dòigh as fheàrr air a' cheann mu dheireadh. Cò an rìoghachd eile a bheireadh saorsa-facail do Ghandi agus do Phacifists mar tha Breatunn a' toirt dhaibh. Ach chan 'eil sin 'n a chùis-nàire dhi, agus cha mhò tha e a' milleadh a cliù no a neart, agus a dh'aindeoin a' mhagaidd a rinneadh oirre le Sanbalat agus a shliochd a chionn gu'n d' fheuch i ris na h-Iudhaich a shuidheachadh as ùr 'n an seann dachaidh, agus a chionn gu'n do ghiùlain i gu fàidhidneach leis na h-Arabaich a bha air son a cumail a mach, bha an rùn a bha 'n a cridhe uasal agus cothromach. Ma dh'fhuiling i air a shon dh'fhuiling i air son na còrach.

Nithean nàrach.

Ciod an ceann-erìche a bhios aig a' gheur-leanmhuinn a thatar a' deanamh air na h-Iudhaich? Agus car son a thatar 'g a dheanamh? Tha e duilich a ràdh; air uairean saoilidh mi gur h-aithne dhomh an t-aobhar, ach air uairean eile thig teagamh 'n am inntinn nach 'eil mi ceart, agus gu bheil dìomhaireachd anns a' chùis nach 'eil mi a' tuigsinn.

Ma's ann a chionn gu'n do cheus na h-Iudhaich Criosd a dh'fhuathaich na Criosduidhean iad anns gach linn, shaoileadh tu gu'm feuchadh na Criosduidhean ri maitheanas a thoirt dhaibh mar rinn an Slànuihear féin. Chan 'eil aon phuing anns a' Chreidimh Chriosduidh as soilleire na gu'm feum esan a fhair maitheanas a thabhairt.

Ach ciod air bith an t-aobhar, rinneadh cheana, agus thatar a' deanamh an diugh fhathast, geur-leanmhuinn air na h-Iudhaich a chuireas nàire oirnn, nàire cho mòr 's gu'm bu mhaith leinn ni-eigin a dheanamh as an leth a dh'aotrumaicheadh ar cionta.

Clann Shioin.

Am measg nan Iudhach fhéin chan 'eil ach aon bhuidheann a tha ag iarraidh dol air ais do thìr a' gheallaidh, am buidheann ris an abrar "Clann Shioin." Is fearr le càch fuireach ann an dùthchanna as reamhra. Chan 'eil ann am Palestin ach fearann bochd; tha e cho duilich tuath a shuidheachadh air 's a tha e anns a' Ghàidhealtachd. Tha e a' cosd mu mhìle not aon teaghlach a shuidheachadh air an fhearann, agus is ann o Iudhaich bheartach ann an America a tha a' chuid mhór de'n airgid a' tighinn. Ged nach rachadh iadsan air an ais iad fhéin is maith leòd gu'n rachadh am bràithrean bochd ann.

Ciamar a tha a' dol daibh anns an oidhirp a tha iad a' deanamh air dachaidh ùr a chur suas dhaibh féin ann am Palestin? Chan 'eil e furasd a ràdh; tha e ro thràth breith cothromach a thoirt air an cor, ach chan ann gun dicheall no gun saothair a tha dol aca air an casan a sheasamh, agus fad na h-ùine tha na h-Arabaich, am follais agus an uaigneas, a' feuchainn ri 'm beatha a dheanamh searbh dhaibh.

Bho chionn ghoirid bha mi a' bruidhinn ri duine tuigseach a tha ann an seirbhis Bhreatuinn ann am Palestin, is dh'fhoighnich mi dheth am b'urrainn e innseadh dhomh car son a tha na h-Arabaich cho guineach ris na h-Iudhaich? "Tha sin," ars' esan, "furasda gu leòir a thuigsinn; tha fearann

aig an Arabach ach chan 'eil airgid aige, agus tha airgid aig an Iudhach ach chan 'eil fearann aige. Air ghaol airgid-ullamh fhaotainn 'n a làimh agus à bhì iollagach dìomhaireach cho fad 's a mhaireas e, reicidh an t-Arabach a' chroit ris an Iudhach, agus air ghaol fearann fhaotainn ann an tìr a dhaoine bheir an t-Iudhach pris oirre nach fhiach i. Ann an ùine ghoirid cosdaidh an t-Arabach an t-airgid, agus tha e gun airgid gun chroit, agus an sin tha naimhdeas aige ris an fhear a cheannaich i, agus bu mhaith leis an gunna a chur ris. Ach tha lagh Bhreatuinn a' dìon an Iudhaich."

Daoine crionna.

Tha fhios aig na h-Iudhaich agus aig na h-Arabaich le chèile gu bheil gliocas agus crionnachd, sgoinn agus dicheall, anns an Iudhach nach 'eil anns an Arabach, agus is e sin a tha a' toirt air an Iudhach a bhì tàireil air an Arabach agus air an Arabach a bhì amharusach agus gamhlasach do'n Iudhach.

Is ann á Poland agus á Russia a thàinig a chuid mhór de na h-Iudhaich a chaidh air an ais do Phalestin. Tha iad 'n an daoine anadach sìtheil, ach air uairean bithidh na ceannardan aca (ceannardan "clann Shioin") a' deanamh bòilich amaideach, agus bithidh a' bhòilich sin a' cur nan Arabach air a' chuthach dhearg. Bithidh iad a' bòilich gur ann dhaibhsan a bhuineas an dùthaich agus nach ann do na h-Arabaich.

Bithidh na h-Arabaich fhéin a' deanamh bòilich cuideachd; a' bòilich gur e iadsan a thug a mach buaidh do Bhreatunn anns a' chogadh mu dheireadh, ach nach d'fhuair iad an duais a bu chòir dhaibh fhaotainn air a shon.

Eadar bòilich na dithis agus an naimhdeas a tha aca d'a chéile tha e duilich do Bhreatunn sìth a chumail ann am Palestin gun tòiseachadh air an smachdachadh.

Ach tha cuid mhaith de na h-Arabaich reusanta gu leòir; tha iad a' faicinn gu bheil na h-Iudhaich a' maitheachadh na dùthcha le airgid a thoirt innte; gu bheil beòshlaint na's fheàrr aca a nis le obair agus sgoinn nan Iudhach na bha aca roimhe, agus mar sin tha iad air son a bhì réidh ri'n coimhearsnaich.

Creideamh an aithrichean.

Tha moran dhaoine an dùil gu bheil na h-Iudhaich a' leantainn ri creideamh an aithrichean na's dlùithe na slugh air bith eile. Chan 'eil sin fìor. Ged tha buidheann dhiubh a' seasamh gu làidir fhathast air creideamh an aithrichean tha a' chuid as mò

dhiubh cho roinnte a thaobh creidimh ri daoine eile, agus eadhon 'n an dachaidh ùir chan e altair do Iehobhah a chuir iomadh teaghlach suas ach altair air a bheil dealbh Karl Marx, athair nan Communists uile. Tha e air a ràdh gu bheil barrachd de ana-creidich am measg nan Iudhach na tha am measg cinneach air bith eile, agus barrachd dhaoine a tha ag àicheadh gu bheil Dia ann.

Am measg “clann Shioin” a tha nis air tuineachadh ann am Palestin gheibhear teaghlaichean a tha cho diadhaidh a réir gnàths an aithrichean 's gu'n do thraisg iad agus gu'n do chòmhaidh iad an cinn le luathre a chionn gu robh e air a cheadachadh Eabhra a chleachdadh mar mheadhon-teagaisg anns an Oilthigh, a' chainnt naomh nach bu chòir a chleachdadh ach ann an ùrnuigh a mhàin. Air an làimh eile gheibhear am measg “clann Shioin” ann an tìr a' gheallaidh Iudhaich a tha na's gaolaiche air muic-fheòil na tha iad air aran neoghointichte, agus nach toir ho-ro air Abraham no air lagh Mhaois. Chan e creideamh ach dùthchas agus fuil a tha a' cumail an

t-sluaigh so dùileas d'a chéile agus dealaichte o chinneach eile.

An ceann-criche ?

Ma shoirbhicheas an rùn a bha an inntinn Bhreatuinn a thaobh nan Iudhach is maith an gnothuch, ach mur soirbhich cha ruig i a leas nàire a bhì oirre gu'n d'fheuch i ri bàigh a nochdadh dhaibh.

Aig àm eile 'n an eachdraidh bha na h-Iudhaich air an toirt air an ais do Ierusalem, a thogail nam ballachan briste. Bha nàimhdean aca anns na làithean sin a dh'fheuch ri bacadh a chur orra, ach le dìorras agus dìcheall chum iad orra gu misneachail, agus chaidh leò air a' cheann mu dheireadh. Agus is maith do'n t-saoghal gu'n deachaidh, oir tha sinn uile a' mealtainn toradh na buadha sin, agus ma théid leò air an turus so, cò aige tha fhios nach meal an saoghal beannachdan ùra an cois na buadha sin.

Bha Pol cinnteach gu'n tig an là anns am bi Israel uile air an teàrnadh: mar tha e sgrìobhta, “Thig am Fear-saoraidh o Shion, agus tionndaidhidh e mi-dhiadhaidheachd o Iacob.”

Aireamh nan Iudhach

ANNS a' chunntas mu dheireadh a chunnaic mi air àireamh nan Iudhach bha e air a ràdh gu bheil sè muilleana deug dhiubh anns an t-saoghal, air an sgapadh air feadh nan rìoghachdan uile, a' chuid as mò dhiubh ann an crìochan shear na Roinn Eòrpa.

Anns an Roinn Eòrpa.

Breatunn	-	-	-	-	320,000
Poland	-	-	-	-	2,900,000
Ukraine	-	-	-	-	2,400,000
Rumania	-	-	-	-	1,000,000
A'Ghearmailt	-	-	-	-	800,000
Russia	-	-	-	-	690,000
Huigary	-	-	-	-	550,000
Staidean na Baltic	-	-	-	-	460,000
Czecho Slovakia	-	-	-	-	380,000
Austria	-	-	-	-	350,000
An Fhraing	-	-	-	-	155,000
An Olaind	-	-	-	-	110,000
An Eadailt	-	-	-	-	72,000
Belgium	-	-	-	-	50,000
An Tuirc	-	-	-	-	90,000
A' Ghréig	-	-	-	-	89,000
Bulgaria	-	-	-	-	40,000
An t-Suain	-	-	-	-	6,500
An Spainnt	-	-	-	-	5,000
Lochlann	-	-	-	-	1,500

An America.

Na Staidean	-	-	-	-	4,000,000
Canada	-	-	-	-	160,000
Argentine	-	-	-	-	145,000
Meadhon America	-	-	-	-	17,000
Na h-Innsibh an Iar	-	-	-	-	6,500

Anns an Asia.

Am Palestin	-	-	-	-	180,000
Russia	-	-	-	-	100,000
An Tuirc	-	-	-	-	79,000
Irak	-	-	-	-	87,000
Arabia	-	-	-	-	25,000
Iapan	-	-	-	-	
An aitean eile	-	-	-	-	180,000

An Astralia - - - - - 26,000

An Africa - - - - - 460,000

An Obar Dheathain - - - - - 0

Tha barrachd dhiubh ann an America na ann an dùthaich air bith eile; tha dorsan America farsuinn agus fosgailte daonnan.

Am bitheantas tha iad a' bruidhinn cainnt na dùtcha anns a bheil iad a' fuireach, ach is e Yiddish an cainnt mhàthaireil, an dùthchanna shear na h-Eòrpa. Chan 'eil ach fìor Iudhach annamh a thuigeas Eabhra.

Is ann as a' Ghearmailt, á Russia, agus á Poland, a dh'fhalbh a chuid as motha de na h-Iudhaich a tha ann America.

Ged tha Iudhaich ann a tha anabarrach beartach chan 'eil anns a' chuid mhór dhiubh ach daoine bochd.

Anns a' chogadh mu dheireadh bha iad ri 'm faotainn anns a h-uile arm a bha mach, a tapaid an aghaidh a chéile.

B' e an t-Iudhach a b' ainmeile anns an t-seann t-saoghal, Maois; agus an t-Iudhach as ainmeile anns an t-saoghal ùr, Hitler.

Gu Cluaintean Gorma

Agus an uair a thàinig iad gu Màrah, cha b' urrainn iad uisgeachan Mhàrah òl, oir bha iad searbh; uime sin thugadh Màrah mar ainm air. Agus rinn an sluagh gearan an aghaidh Mhaois, ag ràdh, Cìod a dh' òlas sinn.

Agus dh' éigh esan ri Iehobhah, agus nochd Iehobhah fiodh dha agus thilg e anns na h-uisgeachan e, agus rinneadh na h-uisgeachan milis. Ecsodus xv, 23-25.

Agus thàinig iad gu Elim far an robh dà thobar dheug uisge, agus deich agus trì fichead craobh phailme; agus champaich iad an sin làimh ris na h-uisgeachan. Ecsodus xv, 27.

NA'N do rinn clann Israeil air tìr a' gheallaidh lom is dìreach an déidh dhaibh an Eiphit fhàgail, rachadh aca air a ruighinn ann am beagan sheachduinean. Ach ghabh iad dà fhichead bliadhna air an turus. Cha b' ann gun aobhar a sheachain iad an t-slighe ghoirid, "Cha do threòraich Dia iad air slighe tire nam Philisteach, ged bha i am fagus; oir thubhairt Dia, Air eagal gu'm bi aithreachas air an t-sluagh an uair a chi iad cogadh, agus gu'm pill iad do'n Eiphit." (*Ecsodus*, xiii, 17).

Bha na Philistich 'n an sluagh borb, air an cleachdadh ri airm iomchar; agus bha e glic do Mhaois an seachnadh, oir bha spiorad chloinn Israeil air a bhriseadh gu buileach leis an làmhachas-làidir a rinneadh orra le Pharaoh, air chor agus nach seasadh iad an làrach ri aghaidh nàmhaid ùr. Air an aobhar sin threòraich Dia an sluagh mu'n cuairt air slighe fàsaich na Mara Ruaidhe, a' taghadh an rathaid dhaibh a réir an neirt. Bha e 'n a dheuchainn air am faidhidinn na bliadhnanach ud a chur seachd anns an fhàsach; ach b'e an rathad fada an rathad a bu ghiorra dhachaidh air a shon sin. Ged bha an t-slighe fadalach, thug i a steach iad mu dheireadh do thìr a bha a' sruthadh le bainne is mil.

An rathad fada glan.

Tha daoine an diugh fhathast a' faotainn a mach 'n am beatha féin a' cheart ni a tha air a theagasg dhuinn le eachdraidh chloinn Israeil, gur fheàrr an rathad fada glan na 'n rathad goirid salach. Tha sinn uile ag iarraidh tìr a' gheallaidh air chor-eigin; saobhréas, toil-inntinn, inbhe shaoghailta, eòlas, sonas—is iad sin am bainne agus a' mhil air a bheil a' mhòr-chuideachd an tòir. Chan abair mi gu bheil e ceàrr do dhaoine na nithean sin a chumail fa chomhair an sùl; ach seachnadh iad an t-ath-ghoirid salach chuca, agus gabhadh iad an rathad glan.

"Tha slighe ann a shaoilear dìreach le duine, ach is e a crìoch slighean a' bhàis."

An uair a ni daoine cabhag gu bhi beartach, gabhaidh iad glé bhitheanta ath-ghoirid salach a bheir a steach iad do thìr a' bhàis an àite tìr an t-sonais a bha iad ag iarraidh. Cha ruig duine a leas dùil a bhi aige gu'm bi beannachd is dìon Dhé thairis air ma tha e a' gluasad air slighean nach do cheadaich Dia; ma chuireas e roimhe a cheann-uidhe a ruighinn le eucoir agus innleachdan agus breugan.

An uair a shaor Dia clann Israeil o làimh Pharaoh agus a chaidh iad air cheann na slighe gu Canaan sheinn iad òran-molaidh dha, ach m'an do ràinig iad Màrah cha robh ceòl 'n an cridhe no 'n am beul. Shaoil iad gu robh làithean an sàruchaidh seachad agus chuir iad an aghaidh air an t-slighe mar chuideachd a' cumail latha féille. Ach an uair a chunnaic iad nach robh an t-slighe cho furasda 's a shaoil iad, 's a thòisich iad air fannachadh le pathadh agus teas an fhàsaich, rinn iad gearan an aghaidh Mhaois, ag ràdh ris gu'm b' fheàrr dhaibh daorsa na h-Eiphit seach bàs fhaghail anns an fhàsach. "Agus dh' éigh esan ri Iehobhah, agus nochd Iehobhah fiodh dha, agus thilg e anns na h-uisgeachan e, agus rinneadh na h-uisgeachan milis."

A sholus glan.

Tha e air a ràdh le daoine a bha thall 's a chunnaic e gu bheil seòrsa craoibhe a' fàs gu nàdurra anns a' chearn ud de Arabia aig a bheil a' bhuidhe so air uisge, an uair a thilgear sguinn dhi ann; agus ma tha sin fìor, cha do thachair mìorbhuil air bith aig Màrah ach a mhàin gu robh Maois air a sheòladh le Dia gus éifeachd na craoibhe so fhaotainn a mach. Tha facal an Tighearna ag ràdh, "Treòraichidh e na daoine ciùin ann am breitheanas," (*Salm* xxv, 9;) agus aig iomadh àm 'n a bheatha dhearbha Maois

air a shon fhéin gu bheil an gealladh so fíor ; gu bheil Dia a' toirt soilleireachd inntinn cho maith ri beannachdan spioradail dhaibhsan a dh' iarras comhairle air, agus a dh' aidicheas e 'n an uile shlighean. Dh' aidich Maois Dia 'na uile shlighean.

Air gach duilleag de'n eachdraidh so leugar na briathran, " Dh' éigh Maois ri Iehobhah." Anns gach duileadas is cunnart a thachair air dh' iarr e solus is còmhnaidh o Dhia. Thug e gach cùis chuide ann an ùrnuigh, agus thug Dia freagairt dha. Bheir Dia gu cinnteach solus do'n duine a dh' éigheas ris gu dùrachdach an uair a tha e ann an iom-chomhairle, agus a bu mhaith leis seòladh fhaotainn. Cuiridh e mach chuide a sholus agus fhìrinn.

Cha d' fhàg Dia a shluagh ann am Màrah ag òl an uisge a bha searbh ; threòraich e air an aghaidh iad gu Elim far an robh dà thobar dheug uisge agus deich agus trì fichead craobh phailme ; agus champaich iad an sin. Bha Elim do'n luchd-turuis sgìth mar ghàradh an Tighearna ann am meadhan an fhàsaich ; dh' aisigeadh am beatha agus am misneach air ais dhaibh an uair a chaisg iad an ìotadh aig fhuarain, agus a fhuair iad fàsghadh bho 'n teas fo sgàile nan craobh.

Eiseimpleir dhuinne.

Ann a bhi mìneachadh an t-Seann Tìomnaidh cha téid sinn fada ceàrr ma leanas sinn an t-abstol Pol, agus tha Pol ag ràdh (1 Cor. x. ii.) gu'n do thachair na nithean

ud do chloinn Israeil mar eiseimpleir dhuinne. Faodar an imeachd anns an fhàsach a ghabhail mar shamhladh air beatha mhic an duine agus air turas a' Chrìosduidh anns an t-saoghal. Tha Màrah air chor-eigin ann am beatha gach duine, fiosrachadh no freasdal a tha searbh. Chan 'eil e sòlasach a bhi ag òl uisgeachan searbh, ach ann an dòighean iongantach ni Dia milis iad d'a shluagh. " Tha smachdachadh, am feadh a tha e làthair, doilgheasach : gidheadh, 'na dhéidh sin bheir e mach toradh sìochail na fireantachd dhaibhsan a bha air an cleachdadh leis." Léighsidh feartan dìomhair Dhé an cridhe leònte, agus cuiridh e òran nuadh ann am beul an dream a bha ri caoidh. Ma dh' fhanas neach ann an co-chomunn Dhé bidh eòlas aige air a chaomhalachd. " Tha a dhol a mach cinnteach mar a' mhàduinn ; agus thig e d' ar n-ionnsuidh mar an t-uisge." (*Hosea*, vi, 3.) An déidh Mharah tha Elim, agus treòraichidh am Buachaille Maith a chaoraich làimh ri tobraichean fionnar agus ann an cluaintean gorma. Ma dhearbhas Dia a shluagh ann am Marah, ùraichidh e an neart agus an dòchas ann an Elim ; agus ni e am fàsach coimheach dhaibh 'na àite thobraichean.

Ann an turas a' Chrìosduidh air thalamh bheir an t-slighe e troimh ghleann Bhaca agus gu Beinn a' Chrudail, ach tha Elim air an cùl, agus an uair a ruigeas e na tobraichean fionnar agus na craobhan pailme cha bhi cuimhne aige air deacaireachd na slighe na's mò.

Anns a' Choille Bheithe

AN dràs d' 's a ris 'n a leabhraichean-sgrìobhaidh tha Uilleam Leishman a' tighinn thairis air an àireamh mhór de thuathanaich a thug bàs-sgiorraidh orra fhéin leis an deoch.

Ged nach 'eil an là, no am mìos, no a' bhliadhna, air an ainmeachadh tha mi an dùil gur ann ann am bliadhnachan a' Chogaidh (1914-18) a sgrìobh e so :

" Ged tha cridhe leòmhainn aig Lloyd George ri uchd na nàmhaid tha eagal orm nach 'eil de mhìsneach aige na chuireas as do na tighean-seinnse, ged tha e a' bruidhinn uime o chionn greis. Sin nàmhaid do Bhreatunn as mìosa na'n Caesar. Bhithinn a' cluinntinn m'athar ag ràdh an uair a bha mi 'n am bhalach, gu'm biodh an dara leth de na tuathanaich mhóra a bha dol gu Fèill na h-Olainn an Inbhir-nis air an daoraich a h-uile oidhche, agus air an giùlan do'n leabaidh. Bho na ghabh mi aonta air

Leacamas chunnaic mi aon deug de na tuathanaich anns a' choimhearsnachd a' dol a dhèidh leis an uisge-bheatha, agus a' toirt an teaghlachichean gu bochdainn no gu bròn. Chuir fear dhiubh làmh 'n a bheatha fhéin ; bha triùir dhiubh air am marbhadh air an rathad-mhór agus iad air an dalladh ; bha dìthis air an toirt do Cheann Loch Gilb ; agus an fheadhainn eile air an cuir a mach as an fhearann a chionn gu'n d'òl iad na bha aca de'n t-saoghal. 'N am òige cha robh e air a chumtas 'n a ni nàrach gu'm biodh duine air fhaicinn a' tighinn dhachaidh o'n mhargadh agus an daorach air, agus chan 'eil mi an dùil gu'n d'fhuaras riamh coire do thuathanach sònruichte a bha 'n a fhoirbheach an eaglais Chille-sgumain ged bhiodh na foirbhich eile, agus an coimhthional, 'g a fhaicinn a h-uile Di-haoine a' tighinn dhachaidh o'n mhargadh agus e cho làn ri buideall. Mur bheil daoine an drugh

na's càirdeile no na's coibhneile ri chèile na bha iad o chionn trì fichead bliadhna tha iad na's stuama co dhìu, agus na's nàraiche a thaobh daorach a ghabhail."

B'e Uilleam Leishman a' cheud fhear ann an Cille-sgumain, agus anns na h-àitean eile anns an robh fearann-chaorach aige, a stad de bhi toirt uisge-beatha do'n chuideachd a bhiodh cruinn aig àm lomaigh, no àm tunaidh, agus bha magadh gu leòr air a dheanamh air an fhasan ùr so an toiseach. Ach bha an t-ullachadh eile bhiodh e a' deanamh air son chio-bairean agus choimhear-snach cho gasda agus cho neo-ghann 's nach do chuir duine riamh as a leth gur e an spìocaireachd a thug air seana chleachd-aidhean an fhaing a thréigsinn. Ach cha do lean ach glé bheag de na tuathanaich eile am fasan ùr; cuid dhiubh a chionn nach robh de mhìsich aca dram a chumail o dhaoine eile leis am bu toil e, agus cuid dhiubh a chionn nach faca iad fang riamh gun uisge-beatha air là rùsgaidh, agus gu'n saoileadh iad nach robh an gnothuch ceart mur biodh dram uime.

Anns a' chuid mhór de'n Ghàidhealtachd tha an t-uisge-beatha a nis air a chur as aig tìodhlacadh nam marbh, a chionn gu bheil am mac agus an t-ogha na's tùraile (anns a' cheum so co dhìu) na'n t-athair agus an seanair, agus bu mhaith an gnothuch na'n robh e air a chur as cuideachd aig gach cruinneachadh far am bi cìobairean agus geamairean agus sealgairean a' coinneachadh; aig faing a rùsgadh chaorach; aig an tigh-mhór a thilgeadh chearcan-fraoich; air a' bheinn a ruagadh shionnach; no aig ceann an tìghe-sheinnse a ghunnaireachd. Ged tha na Gàidheil gaolach air soda a ghabhail ann an spàinn an déidh am bìdh (tha dotairean ag ràdh gu bheil barrachd soda air a ghabhail mar so anns na h-Eileanan an Iar na ann an àite eile am Breatunn) tha iad anabarrach tàireil air soda mar dheoch, agus tàireil air dibheanna anns nach 'eil smuais no beirm no breab.

"A bheil tigh-òsda maith anns an àite so anns a bheil leaba ri fhaotainn?" arsa coigreach ri fear de mhuintir an àite.

"Chan 'eil gu dearbh," ars an duine, "chan 'eil ann ach tigh-uisge-soda (Temperance Hotel), tigh nach fhiaich dhuit dol ann."

Bhiodh Uilleam Leishman a' dol a h-uile bliadhna gu Cattle Show a' Chomuinn Ghàidhealach; anns na leabhraichean-sgrìobhaidh aige tha iomradh an sud agus an so air daoine a thachair air aig an t-Show, agus air beathaichean a chunnaic e. Ged nach robh e fhéin a' gleidheadh ghearran,

no a bheag de chrodh Gàidhealach air gin de na fearainn a bha aige, is ann air an oisean far an robh an crodh Gàidhealach agus na h-eich Ghàidhealach air an tarruing air beulaibh nam Breitheamhna a bheireadh e aghaidh an toiseach an uair a rachadh e a steach do'n t-Show. Ann an 1914 sgrìobh e so ann am fear de na leabhraichean.

"*Bha mi aig an t-Show ann an Hawick, agus b'e an rud a b'fhearr a thaitinn rium companas a bha agam fad là agus oidhche ri Astralianach a thàinig a dh'aoon ghnòthuch a cheannach leth-dusan loth Clydesdale agus leth-dusan agh Gallda a bheireadh e a mach a mhathachadh an stuc a bha aige air fhearann. Thachair sinn ri chèile anns an tigh-òsda anns an robh mi a' fuireach; thubhairt e rium nach robh aige ach aon seachduin ann an Albainn, agus anns an t-seachduin sin gu'm bu mhaith leis (1) uairg 'aithrichean fhaicinn ann an Obar-eathain, (2) an stoc aig Uilleam Dunlop agus Seumas Howie fhaicinn an Ionar-àr, agus an comhairle agus an cuideachadh fhaotainn anns a' mhalairt a bha foidhe a dheanamh; (3) Lloyd George fhaicinn agus a chluinntinn na'n gabhadh e deanamh, agus (4) sealladh fhaotainn air caisteal Dhun-éideann agus Eilean I.*

Thubhairt mi ris gu robh eagal orm gu'm feumadh e eilean I a leigeil seachad, ach gu'n gabhadh an còrr de na bha air aire a dheanamh, a chionn gu robh Uilleam Dunlop agus Seumas Howie aig an t-Show, agus gu'm faodadh e a shìubhal agus a ghnòthuch a dheanamh aig an aon àm. Bha mi toilichte e bhi 'n am chomas turus a' choigreach a dheanamh rud beag na bu réidhe dha na bhithheadh e as m'eugmhais, ach bu duine e a réir mo chridhe féin, ach a mhàin gu robh a leithid de chabhaig air. Cha b'urrainn e a bheil fhosgladh gun rud-eigin anns an robh sìgh no neònachas a ràdh. An uair a bha sinn a' dealachadh thubhairt mi ris, na'n tìgeadh e air ais uair eile a dh'Albainn, gu'm bithinn ro thoilichte fhaicinn ann an Leacamas, agus gu'm faigheadh e an gréim bu mhìlse air mo bhòrd. Cha robh anns an fhacal ach facal fhéin, facal a thàinig gu'm theangaidh ann an làrach nam bonn, ach cheap an t-Astralianach am facal, agus anns a' mhionaid thubhairt e, "Agus ma dh'fhaodas mi fharraid cìod an gréim as mìlse air do bhòrd?" Ged nach robh 'n ar seanchas ach cleasachd agus 'buille mu seach' fhreagair mi gu sòluimte, "Tha fhios aig an t-saoghal gur e an gréim as mìlse air a' bhòrd aig tuathanach-chaorach crioman de shliasaid trì bhliadhnaich muilt." "Chan e an

t-sliasaid ach an slinnean," ars esan, "an crioman as fheàrr, nach 'eil am Biobull ag innseadh dhuinn gu'n d'thug Samuel àithne do'n chòcaire an slinnean a chur air beulaibh Shawl, an rìgh, agus tha an gréim as mìlse air a thoirt do rìghrean daonnan?" Bha mi duilich dealachadh ri companach cho inntinneach.

Cha robh na h-eich Ghàidhealach faisg air a bhi cho maith am bliadhna 's a bha iad an uiridh, agus cha mhò a bha an crodh Gàidhealach cho maith, ach ma bha a' chuid so de'n t-Show air ais am bliadhna cha robh na h-eich throma air an ais; chan fhaca mo shùil riamh leithid nan each a bha aig Uilleam Dunlop. Chan fhàsainn sgith ged chuirinn seachad leth an là a' dol mu'n cuairt air capull searraich a bha aige ann, "Dunure Chosen." Bha té eile ann le Kerr ann an Harvieston nach robh dad air dheireadh oirre, mur robh i na bu bhòidhche, "Harvieston Phyllis."

Bha Aonghas Stiùbhard, an Allt Bheithe, an Ros, 'n a Bheitheamh air na h-eich Ghàidhealach agus Rob MacDhiarmaid 'n a Bheitheamh air a' chrodh Ghàidhealach, ach ged thug an Stiùbhardach an t-urram a b' àirde do thri-bhliadhnach donn, "Mountaineer" le Rob Montgomery, am Bothrainich, dlùth do Bhaile-chloichridh, cha bu toigh leam an t-each idir, ged bhiodh a 'n a each-diollaid glé ghrinn na'n robh e air a ghearradh. Bu mhairg a choimeasadh e ris a' chapull lurach a bha air thoiseach an uiridh am Paislig agus searrach 'n a cois, "Lady Louise," le Diuc Atholl. Ach cha b'e an Diuc fhéin a thog i; tháinig i as a' Mhanachain, an Aird Mhic Shimidh.

Is e tarbh le Iarla Southesk a choisinn an t-urram a b' àirde, ach b'e an crodh Gàidhealach a b' fheàrr leam ann an Hawick an crodh agus na h-aighean aig Craig Sellar an Aird-tòirinnis. Ged bhithinn a' chuinntinn m'athar agus Para Robastanach, am Blàr, agus daoine eile a bu sgileite na mi fhéin, ag ràdh nach fhacas riamh crodh Gàidhealach a b' fheàrr na seana stoc Bhraghad-Albann (as an robh stoc Dhiuc Atholl air a tharruing) chan 'eil uair riamh a chunnaic mi crodh Aird-tòirinnis còmhla ri'n nach b'e feadhainn Aird-tòirinnis mo roghainn. Thèagamh gu robh crodh Pheairt na bu tiugha agus na bu truime, agus na bu làidire anns a' chnàimh, agus anns an fhionna, ach bha iad na bu truime anns a' cheann agus na b' fhaide anns an aodann, agus cha robh iad cho aotrum no cho uasal no cho curaideach 'n an coiseachd agus 'n an gluasad ri crodh Aird-tòirinnis. Bha cinn agus bus agus amhaichean air a' chrodh

aig Valentine Smith a chuireadh farmad air ban-phrionnsa. Bhiodh m'athair ag ràdh gur e an tarbh a b' fheàrr a chunnaic e riamh "Calum Riabhach," a bha am buaile Diuc Atholl m'an deachaidh e do Phol-tallock, ach ma bha e na b' fheàrr na "Laoch," a rugadh am buaile Iain Stiùbhard, an Eathasaidh, feumaidh gu robh e maith da-rìreadh. Ach de na chunnaic mise riamh de chrodh Gàidhealach bheirinn an t-urram do mhart dubh á Aird-tòirinnis a bha cho bòidheach agus cho uasal 'n a coslas 's gu'm bu mhaith leam a h-ainm "Sgiathach" atharrachadh agus "Dealbh na maise" a thoirt oirre.

Mar thubhairt mi cheana bha Uilleam Leishman 'n a fhoirbheach anns an eaglais agus bhiodh e a' dol innte air dà cheann an là a h-uile Sàbaid, agus air uairean bhiodh e a' sgrìobhadh 'n a leabhar-là ma chuala e anns an eaglais ni-eigin a chuir gu smuaineachadh e. Air an là mu dheireadh de'n bhliadhna ann an 1916 sgrìobh e so.

Cha robh na ministearan ag ràdh uiread 's a bu chòir dhaibh mu pheacadh an duine roimh làithean a' chogaidh, ach a nis tha iad ag ràdh na's lugha air fad; tha eagal orm gu bheil iad a' creidsinn 'n an cridhe an rud a bhios clann an t-saoghail ag ràdh le am bilean, nach 'eil ann am peacadh ach facal leis am bi diadhairean a' cur eagail air inntinnean leanabail. Och, och, mo thruaighe!, chan urrainn mise gun bhi a' smuaineachadh air mo chor fhéin mar pheacach, oir a h-uile là a dh'èireas mi tha mo pheacadh féin a' tighinn eadar mi agus Dia, am peacadh a tha 'n am bhuill agus 'n am inntinn agus 'n am thoil, a' milleadh mo thuigse agus mo bheithneachaidh, air chor agus nach 'eil mi a' gluasad no a' tighinn beò anns an t-solus ghlan sin anns am bu chòir do chloinn Dhe imeachd. Cha ruig mi a leas sealltainn bhuan air son lorgan a' pheacaidh; tha e maille ri'm a ghnàth ann an cruas agus ann an luaineachas mo chridhe féin, ann an ceannairceas mo thoile an aghaidh àitheantan naomha Dhe, agus anns a' ghaol a tha aig m'fheòil air fantuinn air falbh o Chalbhari air eagal crois an t-Slanruigheir a ghiulan. Chan e am peacadh as mò a bhios a' cur eagail orm am peacadh a tha ann am buill mo chuirp ach am peacadh a tha an tobar mo thoile agus ann an cuibhlichean mo smuaineachaidh, air chor agus gu bheil e eu-comasach dhomh earbsa air bith a chur 'n an fhìreantachd féin, no eòlas eile fhaotainn air Dia ach an t-còlas a tha peacach a' faotainn air mar Fhear-saoraidh.

Ann's a' Chathair

BLIADHNACHAN mu'n do shiubhail e thubhairt mi ris an t-Siorram Iain Mac-a-Mhaighstir Caimbeul gu'm bu chòir dha m'am fàilnicheadh a chuimhne cunntas fìrinneach a sgrìobhadh mu obair na *Land League* anns a' Ghàidhealtachd. Dh'aontaich e leam gu'm b'fhiach an rud a dheanamh, ach nach freagradh e dhàsan, a bha ann an seirbhis a' Chrùin mar Bhreitheamh, each-draidh nan làithean ud a chur an clòdh, co dhiu cho fad 's a bhiodh e 'n a shuidhe ann an Cathair na Cùirte.

Dh'fhalbh an Siorram còir, agus tha a nis gineal ùr ag éirigh suas anns a' Ghàidhealtachd nach cuala riamh iomradh ceart air na daoine a thug air a' Phàrlamaid laghannan an Fhearainn anns a' Ghàidhealtachd atharrachadh, ged is e *Achd nan Croitearan* an leasachadh as fheàrr a rinneadh riamh air cor na tuatha anns a' Ghàidhealtachd, agus gu sònruichte anns na h-Eileanan. O chionn dà bhliadhna chuala mi oileanach òg á eilean Thiriodh a' seinn òrain a bha air a dheanamh do Dhòmhnall MacPhàrlain le fear de bhàird na *Land League*, bàrd Bhaile Mhàrtainn, ach an uair a dh'fhaighnich mi d'bheth an robh fhios aige cò e Dòmhnall MacPhàrlain thubhairt e nach robh. Sin mar tha seanchas agus eachdraidh ar sluaigh a' dol as ar cuimhne. Eirionnach uasal a bha anns an Ridire Dòmhnall MacPhàrlain, a sheas gu làidir air taobh nan Croitearan, agus a bha air a chur do'n Phàrlamaid le muinntir Earra Ghàidheal. Chan 'eil ach gu bheil cuimhne agam gu'm faca mi e, agus chan 'eil de chuimhne agam air ach gu robh peiteag gheal air, agus an fheusag a b'fhaide a chunnaic mi air duine riamh.

An diugh tha gu leòir de dhaoine air fàs cho suarach mu riaghladh na dùthcha 's nach cuir iad de dhragh orra fhéin dol a mach a chur an crois air paipear, mur cuirear carbad a dh'ionnsuidh nan dorsan aca 'g an iarraidh, agus tha gu leòir de dhaoine cuideachd aig a bheil guth-taghaidh aig nach 'eil fhios gu bheil. Ach anns na làithean ud bha an fheadhainn aig an robh guth-taghaidh mór asda fhéin a chionn gu robh e aca; chumadh iad suas an cinn, is chuireadh iad orra an aodach Sàbaid is choisicheadh iad fichead mìle a dheanamh an dleasdanas do'n rioghachd.

An àm na *Land League* dh'fheumadh muinntir Thiriodh dol do'n Ros Mhuileach, astar fichead mìle thar chuan, mur bheil an còrr, a chur an crois air a' phaipear, ach bha fuil dhaoine teth a thaobh chùisean an Fhearainn, is rachadh iad do'n Ros a

dh'aindeòin tinneas-mara no stoirm. Aon de na h-uairean a bhatar a' cur a steach Dhòmhnall MhicPhàrlain do'n Phàrlamaid bha an latha cho gàbhaidh 's nach deanadh an *Hebridean* feum aig a' phort, ach thog na daoine geòla mhór air an guallean, agus ghiùlain iad i gu Loch Ghot far an deachaidh iad air bòrd. Ged bha an là cho gàbhaidh bha aon seann duine air a thogail as an leabaidh, le mhac fhéin, air a shuaineadh ann am plaideachan ann an cairt a chaidh ceithir mìle leis, agus an sin air a chur air bòrd anns a' bhàta. Bha duil aig daoine nach tigeadh e air ais beò, ach thàinig. Cha b'ionghnadh ged thug na coimhearsnach air mac cho eudmhor an t-ainm *Gladstone*.

*Thug an sluagh le urram spéis dhuil
A dh'aindeòin luchd-tuailis bréige;
Is rinn iad àite-suidhe réidh dhuil
An Sti Stéphen ann an Sasunn.*

*Moch Di-ciadaoin bha sinn deònach
Gu bhì dìleas dhuil 's a' chòmhsir;
Bàta b'fheàrr chaidh riamh a sheòladh
Cha tigeadh i a chòir a' chala.*

*Thog sinn bàta air uallach-guailne
Gu Loch Ghot 's b'e port a' chruadail,
Dhol gu Muile nam beann fuara
Dh'aindeòin doinntionn cuain is gaillinn.*

*Tha do chàirdean leat 'g ad chòmhnadh
Gu bhì seasamh taobh na còrach
Am Frisealach is Mac-an-Toisich
'S an t-Urramach òg MacCaluim.*

B'e an t-Urramach òg, Dòmhnall MacCaluim a bha 'n a mhinistir an sgrì Hinipoil, an Tiriodh, agus 'n a dhéidh sin an sgrì nan Lochan, an Leòdhus. B' esan agus a bhràthair a bu shine, Calum, a bha an sgrì Mhucarna, an dà mhinistear ann an Eaglais na h-Alba a b'eudmhoire a sheas a mach air taobh nan croitearan anns na làithean ud. 'S iomadh litir a sgrìobh iad, agus òraid a liubhair iad, as leth na tuatha anns a' Ghàidhealtachd, ach faodar a ràdh umpa féin an diugh agus mu na daoine làidir eile a dh'oibrich còmhla riu mar thubhairt an Searmonaiche,

An cuimhne dh'fhalbh, is dh'fhalbh an ainm,

Chan aithnichear iad, 's chan aithne dhaibh.

Cò an diugh an measg òigrìdh na Gàidhealtachd d'an aithne ach glé bheag de na daoine so? Iain Murdoch (Murchadh an Fhéilidh); Alasdair MacCoinnich (Clach na cùdainn); Aonghas Sutharlan; I. G. MacAoidh, Port-rìgh; Iain Mac-a-Phearsain, an Gleann-dail; Maolisa MacAonghais, am Port-rìgh; Dòmhnall MacRath, am Bail-Ailein; Ruair-

idh Bàn, an Leòdhus, ris an abairte am Pàpa, Tormod Stiubhart ris an abairte *Parnell*; Lachlann MacGill-eathain (Collach) aig an robh bùth anns an Oban, agus feadhainn eile de'n t-seòrsa sin aig an robh teine 'n an cnàmhan nach leigeadh leò a bhi 'n an tosd anns a' chòmhstri a bha dol air aghaidh eadar 1880 agus 1890.

Chan 'eil cuimhne agam-sa air ceud thoiseach na *Land League* anns a' Ghàidhealtachd, oir bha Iain Murdoch a' feuchainn ris an t-sluagh a dhùsgadh as am meatachas m'an do rugadh mi, ach tha mi an dùil gur ann an 1881 a bha meuran de'n League air an cur air chois air feadh na dùthcha uile. Co dhìu bha glaoth na Gàidhealtachd cho àrd agus cho éiginneach 's gu'm b'fheadar do'n Phàrlamaid *Commission* no luchd-meas a thaghadh ann an 1882, agus an cur do'n Ghàidhealtachd a rannsachadh gach ni a bhùineadh do ghearan an t-sluaigh.

B' e sin an *Commission* a' b'fheàrr a thàinig do'n Ghàidhealtachd riamh, ged thàinig iomadh fear eile ann 'n a dhéidh; MacCoinnich Gheàrr-loch, Camshronach Loch-iall, Teàrlach Friseal Mac-an-Tòisich, M.P., an Siorram MacNeacail, Dòmhnall MacFhionghuin, Ard Fhear-teagaisg na Gàidhlig, an Oilthigh Dhùn-éideann, agus am Morair Napier air an ceann mar fhear-cathrach. Ma chuala mi am Professor 'g a ràdh aon uair, chuala mi e 'g a ràdh fichead uair, nach b'urrainn a' Phàrlamaid Ceann a' b'fheàrr fhaotainn do'n Chommission na Napier, anns an robh ceartas agus uaisle nach gabhadh lùbadh.

Cha d'fheuch an Commission ri dad a thoirt do'n Phàrlamaid ach an fhìrinn lom, mar fhuair iad sin o fhianuisean a bha air am mionnan, ach bha an sgeul cho brònach agus cor an t-sluaigh cho truagh 's gu'n do chuir a' Phàrlamaid làmh ann an Achd nan Croitearan gun mòran ùine a chall. Am bitheantas gabhaidh ubh de'n t-seòrsa so ùine mhaith 'g a ghur, m'an-tig an t-eun as, ach anns na làithean ud bha buidheann de dhaoine smiorail ann an Tigh nan Cumantan, daoine a bha air an cur ann leis na siorramachdan Gàidhealach a dh'aon ghnòthuch agus

an cùis a thaobh an fhearainn a thagar; Dòmhnall MacPhàrlain, an Earra Ghàidheal. Friseal Mac an Tòisich, an Inbhir-nis; an Dotair Mac-a-Chléirich, an Gallaibh; agus fear no dhà eile.

An uair a bha an t-Achd 'g a dheanamh anns a' Phàrlamaid, fo chùram agus fo làimh Theàrlaich Trevelyan, thog na Gàidheil an guth 'n a aghaidh a h-uile latha air a' bhonn nach robh e a' sguabadh as gu buileach cumhachd nan tighearnan thairis air an fhearann. Ach fad na h-ùine bha iad toilichte gu leòr leis, oir thug e do'n chroit air an dà rud a bu mhò a bha dhìth air, (1) còir air a' chroit cha fad 's a phàigheadh e am màl, agus (2) am màl a bhi air a shuidheachadh le luchd-meas. A thuilleadh air sin feumaidh an t-uachdaran éiric reusonta a thoirt do'n chroit air son mathachadh air bith a bha air a dheanamh air a' chroit no air na tighean, ma tha e 'g a fàgail.

Ach ged bha fuil dhaoine anns a' Ghàidhealtachd teth anns na làithean ud, agus ged chuir cinn na Pàrlamaid soithichean-cogaidh agus saighdearan do'n eilean Sgitheanach agus do Thiriodh air eagal gu'n éireadh tuasaid, cha do rinn an sluagh dad a ruigeadh a leas nàire a chur orra an déidh làimhe. Cha robh tighearna, no bàillidh, no maor, air a mharbhadh no air a dhochunn, ged bu mhòr fearg an t-sluaigh ris an t-Siorram Ivory. Cha b'ann mar sin a bha cùisean an Eirinn.

Ach ma bha fuil dhaoine teth anns na làithean ud a thaobh cùisean an Fhearainn chan 'eil am fuil teth an diugh, agus ged shéideas Lachlann Grand an fhìdeag chan 'eil a' mhòr-chuideachd a' gabhail suime; tha e mar ghuth a' glodhach anns an fhàsach. Ciod an t-aobhar gu bheil an sluagh leth-choma no làn-choma? Tha, a chionn nach 'eil gearan aca. Anns na làithean ud bha eucoir air a dheanamh orra, agus bha gearan aca, ach chan 'eil fòirneart air a dheanamh orra, agus cha mhò a tha gearan aca an diugh, ach a mhàin gu bheil an sluagh a' fàs tana, agus nach 'eil barrachd a dh'airgid na rioghachd air a chosd air a' Ghàidhealtachd. Ach cha ghearan sin a chuireas teas ann am fuil dhaoine.

Aig an Uinneig

An t-Urramach Alasdair Mac an t-Sagairt, M.A.

AIR an taobh-duilleig so tha iomradh air a dheanamh glé thrì air na mairbh ach anns an àireamh so tha e iomchuidh gu'm biodh iomradh air a dheanamh air a' bheò, seana mhinistear Ghlinn-eilge a tha fhathast an

deagh shlàinte ged tha e leth-cheud bliadhna an dreuchd na ministrealachd.

Bha e dà fhichead bliadhna 's a trì 'n a Chléireach aig Cléir Loch Carrann, agus mar chomharadh air a' mheas a bha aig a' Chléir uile air thug iad dha o chionn ghoirid dinnear fhollaiseach, aig an robh tabhartas-

gaoil air a thoirt dha ann an airgiod, agus clàr rìomhach air an do rinn a' Chléir luaidh air a thàlant, agus air a chliù, agus air obair.

Bha e 'n a Chléireach ann an Seanadh Ghlinn-eilg o 1911 gus an robh an Seanadh sin air a shlugadh suas aig àm an Aonaidh le Seanadh Rois, Chataibh, agus Ghallaibh.

Shaoileadh tu gu'n giorraicheadh obair a' Chléirich beatha a' mhinisteir as làidire anns a' Chléir, ged nach biodh ann ach gu bheil aige ri bhì sìtheil agus faidhidinneach ri bràithrean crosda, ach an àite am beatha a bhì air a ghiorrachadh tha mi an dùil gu bheil na Cléirich a' faotainn saoghal na's fhaide na càch. Am bliadhna fhéin ràinig dithis Chléireach air a bheil mi gu maith eòlach an *Iubilee*, agus tha a choslas orra le chéile gu'm meal iad an saorsa iomadh là fhathast.

Bho'n is cuimhne leam bhithinn a' cluinntinn mhinistearan eile a' bruidhinn air Mghr Mac an t-Sagairt mar "mhinistear maith sgìre." Thòisich e ann an Gleann-Eilg agus chrìochnaich e ann an Gleann-Eilg; toilichte le chrannchur, eudmhor anns gach cùis a bhuineadh do chur spioradail an t-sluaigh, agus éasgaidh cho na gnothuichean aimsireil a dh'fheumas ministearan a ghabhail os làimh.

A thuilleadh air gu'n robh e daonnan air cheann a ghnòthuich 'n a sgìr féin bha e fritheilteach cuideachd air dol do na coinneamhan an Dùn-éideann, far a bheillear a' sealltainn thairis air obair na h-eaglais, agus chan e mhàin gu'm biodh e air uairean a' bruidhinn aig na coinneamhan sin, ach bhiodh a chomhairle glé thric air a gabhail. Gu ma fada a mhealas Mghr Mac an t-Sagairt a shlàinte agus làithean a shaorsa.

Tha an càirdeas mar a chumar e.

Ma thoimhsear na h-Eirionnaich leis an fhacal so nach beag a tha annta de fhuil no de spiorad uasal ar daoine-ne. Breatunn air a h-uilinn agus an Roinn Eòrpa uile an cumart saorsa a chall, ach tha Eirinn caoinshuarach, agus is coma leatha cìod a dh'éireas do Bhreatunn, ris nach 'eil taobh air bith aice ach gamhlas. A thaobh cron a dheanamh do Bhreatunn cha rachainn an urras air De Valera na's mò na rachainn an urras air Hitler fhéin. Tha teachdaire Hitler 'n a shuidhe ann an Ath-chliath, a' faotainn fiosrachaidh a tha feumail do'n Ghearmailt, agus gun nàire air bith air na h-Eirionnaich gu bheil. Bàtaichean-bathair

Bhreatuinn 'g an cur fodha le bàtaichean-fo-thuinn na Gearmailte, a mach o chladach Eirinn, ach cha leig Eirinn leinn ar daoine no ar bàtaichean a dhìon le feum a dheanamh d' am bailtean-puirt no d'an acarsaidean. Sin agad càirdeas nan Eirionnach!

An Ràidheachan Soisgeulach.

Ann an àireamh mu dheireadh de'n Ràidheachan so tha dhà no trì de phaipearan a leugh mi le ro-aire a chionn gu bheil iad a' buntainn ri cuspairean a bhios daonnan 'n an cuspairean beò ann am beatha na h-eaglais, gu sònruichte dà phaipear a bha air an sgrìobhadh leis an Urramach G. W. Bromileg, M.A., agus leis an Ard fhear-teagaisg, an t-Urramach G. T. Thomson, D.D., an Oilthigh Dhùn-éideann, mu fhoillseachadh an Ti Naoimh air féin, agus mu mhìneachadh an Ehcail a tha againn anns na Sgrìobturann.

Tha an anail aig Karl Barth, diadhair nach urrainn gearan a dheanamh air an fhaidhidinn leis an d' éisdeadh ris o chionn bhliadhnachan, a chionn gu bheillear a' saoilinn gur fàidh e a tha an dà chuid ùr agus sean, a' seideadh gu làidir anns na paipearan sin, ach ged nach 'eil dad annta ris nach 'eil mo chridhe ag aontachadh tha ni-eigin annta le chéile a tha mo reuson a' cur 'n a aghaidh, an t-amharus a tha aca nach e solus a tha ann an solus reusoin a threòraicheas mac an duine gu Dia athair. Ann an seagh tha sin fìor gu leòr, ach tha e a cheart cho fìor nach gabh Facal, no Foillseachadh, no Meadhon, no Guth eile ris a bheil Dia a' labhairt ri duine dealachadh o sholus a reusoin. Cha toigh leam idir idir am fasan so a tha a' toirt air diadhairean a bhì a' diomoladh reuson mhic an duine ann an nithean spioradail, agus ag ràdh nach foillsich Dia e féin gu bràth anns an t-solus sin. Tha fìrinn anns an teagasg sin, ged nach 'eil an fhìrinn uile ann; ach b' aithne do dhaoine ciùin i fada m'an do thòisich deiseicbuil Bharth air a glaothach air na sràidean. An uair a tha rud air a ghlaodhach ro thric agus ro làidir tha an rud sin fhéin ag atharrachadh a dhatha. Is maith a' choinneal solus reusoin anns gach ni fo'n ghréin.

Ach chan ann idir a' faotainn coire do na paipearan ud a tha mi, oir tha àileadh agus blas maith na diadhaidheachd annta le chéile, ach is maith leam rabhadh a thoirt dhomh fhéin an dràs ag a ris, gu'm bu cho maith dhomh teagamh a chur ann an Dia ri teagamh a chur anns an reuson a thug e dhomh.

Comunn Nan Càirdean

ANN an eaglais Chrìosd air thalamh tha iomadh seòrsa dhaoine, ach 'n am measg uile chan 'eil seòrsa idir air a bheil coslas na h-irioslachd agus na diadhaidheachd cho soilleir 's a tha e air na daoine sin ris an abair an saoghal na *Quakers*, ach ris an abair iad féin, Comunn nan Càirdean. Chan 'eil iad lìonmhor, ach air a shon sin tha iad cumhachdach anns a h-uile dùthaich anns a bheil iad; na 's cumhachdaiche na eaglaisean eile a tha fhichead uiread ri u. Bheir luchd-riaghlaidh an t-saoghail géill do no *Quakers* an uair nach éisd iad ri comunn Chrìosdail eile, agus is e an t-aobhar air sin gu bheil fhios aca gu maith gu bheil na *Quakers* daonnan dileas agus seasmhach 'n an aidmheil, agus nach lùb iad an glùn ann an teampull Rìmmoin.

B' e athair a' chomuinn so Seòras Fox, Sasunnach a rugadh ann an 1624. An uair a bha e mu naoi bliadhna deug thàinig e fo bhuaidh an t-soisgeil. Dh' fhàg e a dhachaidh agus a chàirdean mar a rinn Eòin a' Bhaistidh, ag iarraidh an t-soluis ann an uaigneas agus ann an co-chomunn ri Dia. An ceann greis thòisich e air searmonachadh, agus 'na shearmonachadh labhair e cho làidir ri Eoin fhéin an aghaidh dhaoine agus bheachdan nach robh a' còrdadh ris, gus mu dheireadh an do chuireadh anns a' phrìosan e. Cha bu toigh leis sagartan, no luchd-lagha, no saighdearan, oir bha e de'n bheachd gu robh an obair aca calg-dhìreach an aghaidh prionnsapalan an t-soisgeil. Thug e oibhèum dhaibh sin, agus do iomadh neach eile aig an robh làmh ann an an nithean a bha e a' dìteadh, air chor agus gu robh e air a ruagadh o mhòd gu mòd, agus o phrìosan gu prìosan. Ach cha b' urrainn da fuireach sàmhach.

Sin, mata, an duine a chuir air chois Comunn nan Càirdean, agus gus an là an diugh is ann ri teagasg Sheòrais Fox a tha iad a' leantuinn, ged a dh' fhaodas rud beag de atharrachadh a bhì air a dheanamh air a theagasg ann am puing no dhà. Am measg na feadhach a b' ainmeile d'a dheisciobuil faodar iad so a chunntas, Uilleam Penn, Ealasaid Fry, agus Iain Bright.

A thaobh litir a' chreidimh theagamh nach 'eil dealachadh mòr air bith eadar na *Quakers* agus Chrìosduidhean eile, ach a thaobh spiorad am beatha agus an giùlan anns an t-saoghal tha iad comharraichte am measg chàich, agus faodar a ràdh cuideachd gu bheil iad a' leantuinn ann an ceumanna nan abstol na 's dlùithe na eaglaisean eile.

Tha iad a' cur cudthrom mòr air an fhìrinn so, gu'n do chuir Dia, tre Iosa Chrìosd a mhac, solus ann ananam an duine, solus a nochdas dha cìod a tha Dia ag iarraidh air a dheanamh, agus a bheir dha neart gus àitheantan Dhé a choimhead. Tha iad a' stéidheachadh an teagaisg so air briathran an abstoil Eoin a tha ag ràdh gur e Chrìosd *beatha* agus *solus* dhaoine; an *solus fìor*; an *solus a tha soillseachadh gach uile dhuine a thig a steach do 'n t-saoghal*. Tha an solus so ann ananam a h-uile duine, ach is e a mhàin iadsan a tha leantuinn an t-soluis a tha 'n an cloinn do Dhia. A mbeud agus nach 'eil a' gluasad a réir an t-soluis, cha bhùin iad do Dhia, ged a dh' fhaodas iad a bhì 'n an luchd-aideachaidh. Ged tha an solus so ann ananam an duine chan ann o'n duine fhéin a tha e ach o Dhia; thàinig an solus o Dhia, agus bheir e dhachaidh gu Dia a mhend agus a bhios 'ga leantuinn.

Do bhrìgh gur e an solus so anail agus Spiorad Naomh an Tighearna, a tha soills-eachadh inntinn mhic an duine a thaobh an t-saoghail neo-fhaicsinnich agus dìomhair-eachd na diadhaidheachd, chan 'eil iad a' creidsinn gu bheil feum aig ministearan air sgoil no sgoilearachd eile. Tha iad a' cumail a mach nach 'eil e a réir nan Sgrìobtur an bhì a' cur oileanach òga do Chollaistean a dh' ionnsachadh Gréigis no Eabhra, no a dh' ionnsachadh ùrnuigh no searmon a dheanamh. Mar sin chan 'eil ministearan aca mar tha aig eaglaisean eile, ach daoine a thòisich air searmonachadh as an cinn agus as an comhairle fhéin, a chionn gu robh iad a' faireachduinn gu robh iad air an gairm leis an Spiorad Naomh. Tha iad a' creidsinn gur e saor thìodhlac o Dhia a tha anns na gibhtean a tha deanamh duine comasach air searmonachadh, agus gur còir do gach duine a fhuair na gibhtean sin an cleachdadh gu saor ann an seirbhis a bhràithrean. Chan 'eil iad a' toirt pàidheadh air bith do dhuine a thòisicheas air searmonachadh, ach coltach ris na h-abstoil, gheibh e aoiagheachd is cuid na h-oidhche ann an àite air bith an téid e.

Anns na coinneamhan a bhios aca chan 'eil iad a' leantuinn foirm ùrnuigh no aoraidh mar a gheibhear anns na h-eaglaisean againne. Tha iad daonnan a' leantuinn an t-soluis, a' labhairt no a' fantuinn sàmhach a' réir mar tha iad air an seòladh leis an Spiorad Naomh. Tha iad a' ceadachadh do mhnathan labhairt cho maith ris na fir.

